

**Quicēne perhypatetici philosophi:
ac medicorum facile primū ope-
ra in lucē redacta: ac nuper
quantum ars nitī po-
tuit per canonicos
emendata.**

**Logyca.
Sufficiētia.
De celo ⁊ mundo.
De anima.
De animalibus.
De intelligentijs.
Alpharabius de intelligentijs.
Philosophia prima.**

T. B. Cecilius Fabrianēsis canonicus regularis lectori. S.
Nuper anicēnae correctā volumina lector
Accipe longacuo quae iacere situ.
Canonici fecere patres: ne tanta laniis
Condita sub putri gurgite gemma foret.
Euolet acthereas nullo prohibente per auras
Quo nullus roto pulchrior orbe labor.
Ast prius haec superum lecture inuenta parenti
Inde refer patribus qui tribuere pijs.

Cum privilegio.

Idem ad eundem. S. z foelicitatem.

Electatus quisq; phylosophandi studio aetatez consumis: cano-
nicos regulares diui Augustini mira pietate prosequere. Qui cum
alia. Tum tibi in praescennarum nonnulla Auicennae volumina quae
fane quod nephas dicere pene squalentia tota: deperditasq; iace-
bant: vultus reparata in priores: examissim emissa: eliminataq; im-
primenda denuo formatoribus tradiderunt. Sunt autem ea haec
eius metaphysica. Itidem sufficientia. Tum de anima. deq; animalibus libel-
li pernixes his qui ad phylosophiam aspirant. Sic sibi pariunt per gradus vir-
tutum famam immortalem. At enim Auicennae ingenium quale extiterit. Quā-
tū ad naturae secretiora speculanda descenderit: quae magnopere Aristotile
cum primo: nec eo fortassis inferior: aemulando concertauerit: nesci ego. Sed
nec quidem musarū pater vna (vt par est) suis cum pegasis illustraret. Haec
autem omnia cādido lectori palam fient. Quōbrez quicūq; es qui z legitimū
sophon. Et quae vel vna est dominis dignitas: scire desideras. Haec q̄primūz
auro preciosiora auro emes. In his te lector iacturas fecisse dolchis nūq;. Il-
lud postremo vt cum Auicennam ipsum lecitando degustaueris. Deo primūz
qui mentem illuminat: z veritatem ostendit. Dehinc qui praestitit regularib;
patribus pio animo esto non ingratū. Vale.

341666

BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

NOV 7 1963

B751

. A35 C12

Prima pars

Incipit Logyca Auicēne.

¶ Caplin de intrando apud scientias.

अनुसंधान प्रयोग,

Віщо пріє у спе
кулатуру і асу
нам.

Quis ē finis spe
culatiue ⁊ quis
actiue.

Specularina di
gnior e noie scie
es praece.

Difficilis est scire speculativa.

Veritas rez que
pnt denudari a
motu duplex ē.

Res q̄ p̄nt deni
daria motu (q̄b
tñ n̄ ē ipolis me
r⁹) dupl̄r p̄nt cō
fiderari.

Icimus ¶ in-
tentio phie est com-
prehendere verita-
tem omnium rerū
quantum possibile
est homini compre-
hendere. ¶ Res au-
tem que sunt aut ha-
bere esse nō ex nro
arbitrio vel opere:
vel hñt esse ex nro
arbitrio & op. Co-
gnitio autem rerū

primi membri vocatur phia speculatiua. Sz cognitio reruz fecudi membri vocatur phia actiua. Szis vero phie speculatiue non est nisi perfectio anime vt sciat tantu. Szis vero practice non est vt sciat tantu: sed vt sciat quid agere z agat. Szis ergo speculatiue est apprehensio sententie que non est opus: practice vero finis est cognitio sententie que est in ope. vñ speculatiua dignior est coparari scientie. ¶ Res autem que sunt quaz esse non est ex voluntate nostra vel opere fm pñuz mebrũ diuiduntur in duo: in res que cõmencuntur motui: z res que nõ cõmencuntur motui. ¶ Res aut que cõmencuntur motui diuiduntur in duo: qz aut in res que nõ habent esse: nisi qz possi bile est eas admisceri motui: sicut est bianitas z qdratura z his filia. Aut in res que hñt esse abqz hoc. Illæ autẽ que non hñt esse: nisi qz possibile est eas admisceri motui itez diuiduntur in duo: qz aut sunt qz nec esse nec intelligi possunt ab qz mã: ppria: sicut forma biuana aut a finina: aut sic qz possunt intelligi ab qz mã: sed nõ esse: sicut quadratura ad quã intelligendũ nõ est oĩno necesse appropriari eã aiqua spē mãe. Nec considerari fm aliquã dispõnem motus. Res aut que cõmencuntur motui (z hñt esse finello) sunt ficut idẽtitas z vnitas z multitudo z casualitas. ¶ Ex autem que possunt denudari a motu vitas est: z h est duplex: aut est veritas necessaria: vt deus z intelligẽtia: aut veritas eaz nõ est necessaria: sũt sic qz non est hoc eis impossibile: sicut est dispositio idẽtitaris: z vnitas z casualitas z nũcũs qui est multitudo. ¶ Et h aut considerati fm hoc qz sunt id qz sunt ipse: z consideratio earum non variatur in hoc qz spoliatur: sicut erunt tunc de tota consideratiõne que est in rebus ex hoc qz non sunt in materia: qz hoc ex hoc qz sunt ipsa non sunt in materia. Aut considerantur fm hoc qz accidunt non habere esse nisi in materia. ¶ Sed hoc etiam diuiditur in duo: qz aut ppter hoc qd accidunt: impossibile est illas intelligi: nisi in respectu ad materiaz speciales z motum: sicut pñderatio de vno: sz qz est aer aut ignis: de multis sz qz sunt elementa: z de cã fm qz est calor aut frigus: z de scdo intelligibili fm qz est aĩa. pñcipiũ mor: coz: pozis. Quia separata ab eo possit existere per seipsas. ¶ Et quia hoc non accidat nisi coparatiõẽ ad materiam z ad mitionem motus: tamẽ aliquãdo dispositiones eozum intelliguntur z certificantur sine cõsideratione materie proprie z motus. Consideratio vñ pdicta est sic de aggregatiõẽ z segregatiõẽ z multitudine z diuisiõẽ z radicia iuentioẽ: et vt in ceteris

Logyce

disponibilibus consequuntur numerum. h. n. consequuntur naturam: et sunt in intellectu hominum: aut in existentibus. Mobilibus diuini segregatis et aggregatis. Sed intellectus horum aliquando potest abstrahi aliquo modo: ita ut non sit necesse eis assignari speciales materias.

¶ Partes ergo scientiarum sunt aut speculatio de concipiendo ea quae sunt cum his quae sunt in motu et in eternitate et permanent ex materia. propriam speciem: aut speculatio quae sunt separata ab his in intellectu: tunc autem quae sunt separata ab his in esse et intellectu.

¶ Prima autem pars diuini est scientia naturalis. Secunda est disciplinalis pura et scientia de numero. Illa quae est notior: nam cognitio de materia numeri ex hoc quod est numerus non pertinet ad disciplinalem. ¶ Pars vero tertia est scientia diuina. Postquam autem ea quae sunt naturaliter sumuntur his tribus modis scientie physice et speculatiue sunt istae.

¶ Philosophia vero practica spectat vel ad scientiam continentiarum per quas ordinatur confortius humanum commune: et vocatur gubernatio ciuitatis: et est scientia ciuiilis: aut per quas ordinatur confortius humanum familiare et vocatur ordinatio domesticalis: aut per quas ordinatur modus viuus hominis finem honestatem anime ipsius: et vocatur scientia moralis.

¶ Veritas autem omnis vniuersalis certificatur probatione: et testimonio legis. Sed vniuersaliter hoc prae figurat certificatur ex lege dei diuina: finis ergo physice speculatiue est agnitio veritatis: finis vero physice practice est cognitio bonitatis.

¶ Essentie vero rerum aut sunt in ipsis rebus: aut sunt in intellectu: vnde habet tres respectus: vniuersalis respectus essentie est secundum quod ipsa est non relata ad aliquid tertium essentie: nec ad id quod consequitur eam secundum quod ipsa est est sic. Alius respectus est secundum quod est in his singularibus. Et alius secundum quod est in intellectu.

¶ Et tunc sequuntur tam accidentia quae sunt propriae vniuersalis sunt essentialitas et predicatio et predicatio et vniuersalitas et particularitas in predicando et essentialitas et accidentalitas in predicando et cetera eorum quae postea scies.

¶ In eis autem quae sunt extra non est essentialitas nec accidentalitas: omnino: nec est aliquod complexum nec incomplexum: nec proprium nec argumentationem nec cetera buissimodum. Cum autem volumus considerare ad hoc ut sciamus eas necesse est eas colligere in intellectu: et tunc necesse est accidentia illas dispositiones quae sunt propriae tantum intellectui: et precipue cum prenderimus cognitio ad apprehendere incognita et cognitis.

¶ Respondeo autem non sunt in cognitis: nisi quantum ad nos. Dispositio vero est id quod accidit rebus et eo quod inuitantur per eas de incognitis ad cognita est dispositio et accidentia quod accidit eis in intellectu: quousque prae habeant esse praeter hoc.

¶ Ergo de necessitate opus est scientiam ad cognoscendum illas dispositiones quae sunt in rebus: tunc quomodo consequatur hoc accidens.

Sed quia haec consideratio non est consideratio rerum secundum quod habent esse aliquo modo duorum modorum: predictorum effendi: sed secundum hoc est vtilis ad apprehendendum dispositionem illorum duorum est tunc secundum quod fuerit physica tractans et diuidens et inquirens res secundum quod habent esse: et diuiduntur in duo predicta esse: scientia secundum finem eum non erit pars philosophiae: secundum quod prodest ad hoc erit secundum instrumentum in physica.

¶ Secundo quoniam vero physica fuerit tractans de omni inquisitione speculatiua: et de omni modo habet scientiam secundum cum est pars physice et instrumentum ceterarum.

¶ Quia autem

Sumati pcludit *partes*
ex dicti disionez *sectione*
speculauye phie

Cognitio nūc
ex hoc. q̄ ē nūc
rue nō p̄tinet ad
disciplinālē sciā

Disio p̄ctice ī po
linā ychonomā
caz ꝛ eticam.

**Ucrasmozaliū
probat testimo
molegū pine.**

Corrasitis pñ
 ce ē opꝫ i viciu
 3. g. 2. mēta
 3. g. 2. r. nūdet q
 sius pñce ē co
 gnito ordiata
 opus.
 a Eēnꝫ rep tē
 hū respñs a t
 pñce ē: a b ē q
 dñt ali q p ali
 bba qñt tripli
 bz ē. f. sñ re. i.
 re. t. post rem.
 b Suppō pñce
 rioritas pñce
 latus pñce
 cñmas rep pñ
 sū m̄ intellc.
 Ex q̄ p̄ n̄ dari
 pñce rēalci: pñ
 argumētiāōē

Technology

Scz vel i se vti
singularib⁹.

Quo legys n
paphic: s^o u
struicū ca: i
do phiazvno

Quod loquar
 de his caris
 piaz aho me.

Logyce

partium phie. Adiciemus autem postea expositio-
nem. ¶ Et inde deceptio quæ sunt de huiusmodi
questione frustra et superflue sunt: frustra qz non est
oppositio in his dictionibus: unusquisqz enim eoruz
intelligit de phia aliud qz aliud. Superflue vero qz
solllicitudo de huiusmodi nō pdest. ¶ Et h spēs spe-
culatiōis vocatur logyca que est speculatio rerum
predictarum per quas deueniunt ad cognitiones in-
cogniti et ei qd accidit ex eis ex hoc qz sūt ad B tñ.

Anomia perfectio hois b
ex hoc qz e homo
habens intellectū (sicut postea suo
loco ostendetur) fuit cognoscere ve-
ritatem ppter se et bonum propter
faciendū illud et acquirendum: sed
natura prima et inchoatio hominis
solum erat parum utilis ad hoc: qz plus habet de
hoc non habetur nisi acquirendo: et h acquisitio est
acquisitio incogniti si acquires incognitum est co-
gnitū. Tūc oportet vt prius homo incipiat sci-
re qualiter habeatur incognitum per cognitus: et qz
liter sit dispositio cognitorum et ordo in seipsis ita vt
proficiat ad cognitionem incogniti. vs. vel cuqz disti-
cta fuerint in animo sicut dicitur: et forme illorū co-
gnitorum quieuerint in eo ordine quo debet: vt mo-
ueatur animus ab eis ad incognitum interrogatqz
et recognoscit illud. ¶ Sicut autem res scitur duo-
bus modis: vno vt intelligatur tantū ita vt cuqz no-
men habeat quo appelletur representet animo ei
intentio: quibus nō sit ibi veritas nec falsitas: sicut cū
dicitur homo: aut cum dicitur fac hoc: cum ergo cō-
prehenderis intentionem eius qd tibi dicitur ias in-
tellectū. ¶ Altero vt cum in intellectu sit credulitas:
sicut cum dicitur tibi qd omnis albedo sit accis
ex quo non habebis intelligere huius dictionis in-
tentionem tantus: sed etiam credere ita esse. Lūz qd
dubitaueris ita esse vel non esse ias intellexisti quod
tibi dicitur est: non enim dubitas de hoc qd nō intel-
ligis: nec de eo qd ignoras: nōdum tamen credidisti.
¶ Omnis n. credulitas est cum intellectu et non puer-
titur. Intellectus enī in huius intentione pdest tibi
ad operandum in animo formas huius compositi et
eorum ex quibus componitur: sicut albedinis et acci-
dentis. Redulitas vero de eo qd habetur in animo
comparatio est huius forme ad illam ad quā cōcomi-
tatur. ¶ Sed mētrū differt ab hoc sicut res est ico-
gnita duobus modis: vno fm intellectum: alio fm
credulitatem: unusquisqz aut horz non fit cognitū:
nisi accendo. Non autem accigitur nisi ex prius co-
gnito et ex affectione et proprietate quā habz illud co-
gnitum: ppter quaz mouetur animus a scientia co-
gniti ad sciendū incognitum. ¶ Et ergo hic gddaz
qd solet prodesse ad sciendū id cuius intellectus ne-
scitur: non est autem vsus vt intentio continens hoc
fm hoc qz scientia eius pdest ad sciendū intelligē-
dū vocetur cōis: aut fortasse nōdus peruenit ad nos
vt vna. Unum enī eorū est definitio: et aliud descri-
ptio: et aliud exemplum: et aliud qd est signum: et aliud
est nomen sicut postea declarabit. Sed illud in quo
conueniunt non habz nomen cōe. Id autē qd oppo-
nit ei fit cognitum: deinde per illud cognoscit aliud
ad modū credendi illud. ¶ Qualecūqz fuerit voca-
tur. Rō alia est syllogismus: et alia inductio: et alia si-
militudo: et alia aliud. ¶ Sinis autē sciētie logyce ē

prodesse oīno ad sciēdū bec duo tantū: hoc est vt hō
sciat qualiter debeat esse dictio dans intellectus qui
asserat scientiam veritatis et essentie rei: et qualis sit q
etiam ostēdit illam: quibus per eam non perueniatur
ad veritatem essentie ipsius: et qualis sit yctiosa que
videtur hoc facere et nō facit: et alia vt sciat hō qua-
lis sit dictio que facit fidem necessarie veritatis: ita
qz non possit infirmari: et qualis sit faciens fides ve-
rissimilindinis: et qualiter sit eius modi vt puret eē
aliqua duorum modorum: cuius ipsa non sit ita: sed sit
falsa: et qualis sit ita qz cogat opinari et flectat animū:
et sufficiat absqz fide certissima: et qualis dictio ope-
rans in anima ad quod operatur fides. f. negationē
et affirmationem et prohibitionem et dilatationē et
constrictionem: non ex hoc qz facit fidem: sed ex hoc
qz facit verissimilitudinem: multe enim verissimilitu-
dines comparantur hoc modo qz operatur fides.
¶ Cum enim tu dixeris mel esse humorez enozmū
ter deformidat natura recipe: quibus non credat nū-
lo modo: aut sic deformidaret si esset ibi fides vel si-
militudo que est pene fides: et que sunt differētie in-
ter illos modos: et quare fuerunt ita. ¶ Quisquis au-
tem discit hanc doctrinam: vt per eam tēdat ad has
duas intentiones eget propositionibus per quas ve-
nit in cognitionem barum duarum intentionum: et
hec doctrina est logyca. ¶ Contingit autem homi-
ni vt aliquid manifestetur ei diffinitio naturaliter
dans ei intellectum: et ratio faciens fidē: et hoc
est res non doctrinalis nec sic vera quā aliquando
fallat. ¶ Si autem natura et intellectus sufficiunt
ad hoc sine doctrina: sicut fit in multis: nō contingē-
ret in sententiis tanta diuersitas et contradictio: nec
vnius homo contradiceret sibi ipsi aliquando: et ali-
quādo non: cum procederet fm intellectum suum.
¶ Natura autē humana est insufficiens ad hoc qd
non acquirit doctrinā: sicut non est sufficiens in mul-
tis alijs rōnibus: quibus sepe contingeret vt faciat re-
ctam: sicut recta iaculatio ceci. ¶ Cum autē accipiet
doctrinam tota virtute humana: nō tamen est suffi-
ciens sibi vndigita: vt nō fallatur aliquo mō: aliqz
enī a doctrina declinat in multis dispositionibz.
¶ Ipsa enim nō est detinens et prohibēs ab errore
multis de causis. Tū qz agēs nō est assensatus doctri-
naz pfecte. Tū qz assensatus est cā: sed plurimū pre-
termittit eaz et abundat in sensu suo. Tū qz plurimūz
accidit desidē eē ad exercēdū eā et ptermittit eaz.
¶ Sed quibus ita sit ingres sciam cū haberit eam et
exercuerit eam: nō tantū erroris accidet illi qm
illis qui nō habent eam. ¶ Et pter hoc cū sepe exer-
cuerit actionem aliquā sue doctrine poterit corrigē-
re errorē ybiqz fuerit in vltimo stupore. ¶ Et qñ
ita est non ita accidet ei error circa occupationes sue
doctrine quā sepi studet exercere: sicut accidet er-
ror in neglectis. ¶ Homo enim in conceptionibus
suis habet aliqua de quibus plus intendit: et alia de
quibus minus. Habes autem doctrinam logycam
potest studere ad certificandum veritatem illarum
frequentando intentionem actionis sue: ita regu-
lar suā. Per exercitia enī doctrinalia peruenit
ad securitatem erroris: sicut qui aggregat sepe partes
alicuius numeri vt fiat certior de quōne ppter reten-
tionem totius sume. ¶ Dec ergo doctrina necessa-
ria est ad perfectionem hominis: non enī sufficiens
est propiitate per quaz excusatur ab inquisitione.

Argumentū qz sūt
circa logycā. vtz
si po phie vt not
fuit frustra et sup-
flua.
¶ Nō qz sicut vo-
luerūt logycā ēē
grē phie. nā vni-
uersā phia vide-
bāri pntas spe-
culatiua et istra-
le. Et chademi-
āt dixerūt logy-
cā i se tñ ēē grē
phicū et vt iōsu ēē
organū. piparbe
uct ac pcedūt idē
ēē organū et grē
vt pōz manu ēē
ge et organū cor-
poreū humanū.
¶ Quid sit logy-
ca.

¶ Perfectio hois
est eo qz hō ē cog-
scit vnitatē ppter
se et bonū vt fiat.

c Logyce neces-
sitas.

¶ Res aliqz scitur
duobz mōis. vno
mō simplici app-
hēsiōe. alio cūz
credulitate aus
dubitatione.

Dubitāō ē dō
qd nō intelligit.

¶ Credere pūppo-
nū intelligē et non
accusatio.

¶ Res dō cogni-
ta duobz mōis. f.
sz intellm simpli-
cē. Alio mō fm
credulitatem.

¶ Que solent pro-
desse ad sciēdū
id cuius intellm
scit. et qñ ea nō
ueniūt vna rō-
ne cōi.

¶ Dūctio rōnis.

¶ Logyce finis.

Ticūas logyce.

¶ Nā ē intellm
hūmā nō sufficiens
fine doctrina ad
accedē ad illū
dāte sibi intellz
et rōne faciente fidē

¶ Quibus ex cāis
doctrina sepi nō
habet nos ab er-
rore.

¶ Nota vtilitatem
doctrinæ.

¶ In accidit et
rori doctrina qz
to plus ea ex-
ccurrit.

¶ Per exercitia
doctrinalia pue-
rit ad securitatem
erroris.

¶ Secundū neces-
sitate logyce.

Logyce

Remouet dubio.

Quic fit descriptio vocis icople xap fin antiq.

Reprehensio illius descriptio fin quoidam.

Defensio illius descriptio fin.

Ex ce scripta nūbū signat.

Verbus vel vox carā signatū n est verbū.

Pars dictiois icoplex vt actu pō nūbū signatū: et forte signat vt pō in pō.

Consideratio simpliciter pcedit pderationē pplexorum. In multis ditiones vocis icoplex i vniuocā t equiuocam.

Ex quo regit q sol luna t vniuocū: modū sūt pderatū bilitā d plurib⁹.

Quasi dicat q hoc ipedim⁹ ē ex pte defect⁹ māt.

Ex q seqt q hoc nō ē Socrates coc plib⁹ ē ut nūm equocu.

In hac autem doctrina non debet considerari cōpositio que est fin auditiū: quoniam pars eius non significat partem intellectus: sicut hoc qd dicimus domitus: cuius non intendimus significare do. vel minus: he enim sillabe non sūt de verbis complexis: sed de incomplexis. ¶ Quod autem inuenitur in doctrina antiquorum de descriptione verborū in complexorum hoc est: qd incomplexa sunt: quozus partes non significant aūgd. ¶ Quas descriptionē multi reprehendunt dicentes debere addi et. in cōplexa esse: quozus partes non significant aliquid de intellectu totius: qd contingit aliquando partes in complexorum significare aliquos intellectus: s; nō sunt partes intellectus totius. ¶ Ego autem teneo qd bec reprehensio error fuit: qd bec additio nō fuit necessaria ad supplendū: sed ad exponendū. ¶ Verbum enim ex seipso significat omnino: alioquin omni verbo debita esset significatio: quā nūq; variaret: nō enim significaret ad placitum loquentis: sicut cum quis imponit verbum ad significandū aliquē intellectum: vt canis dicitur pro labrabilē: bec est eius signatō: deinde imponit ad significandū aliud sicut pisces. Et bec est eius signatō: sic etiā cū in impositione fuerit vacuum a significatione remanebit non significans. ¶ Et fm multos auctores: nec erit verbum: verbum cū nō est vox fm intellectu multorum logyconum: nisi sit significatiū: qd quandoquidem ita est. Et qui protulit verbum in complexū non voluit partem illius separare significare partes intellectus totius nature: voluit illius partem significare aliquid aliud qd significare solet: ita placuit. ¶ Tunc pars illa non est significatiua vllō modo: cum sit pars illius in effectu. ¶ Si autē fuerit in potentia: tunc fortasse significabit aliquid: cum addiderint ei relationem aliquā designatam: hoc est vt sit ibi voluntas loquentis aliquid significandū per illam: omnino autē non significabit: quia fuerit pars verbi in complexū: sed cum fuerit verbum per se. Cū autem fuerit pars non significabit aliquid vllō modo. ¶ Verbum autem aut est complexum: aut in cōplexum. Jam autem scis qd prius est considerare in complexum qd complexum. ¶ Deinde intentio in complexū: aut talis erit qd non prohibetur intellectui: ex hoc qd intelligitur multa conuenire in eo equaliter: vt vnumquodq; eorum dicatur ipsum eē equaliter: sicut hoc quod dicimus homo habet intentionem in anima que comitatur Socrate t p latonem t reliquos vno modo: quozus vnusquisq; est homo: imo sicut verbum solis t lune vnumquodq; significat intentionem in qua non prohibet intellectus multa conuenire: qūis non sit in actu. ¶ Prohibetur autem hoc ex causa alia non ex hoc qd intelligitur ex verbo ipso: vt sicut luna aut eius intentio est vna sic qd non prohibetur in intellectu multa cōuenire in ea. s; nō eo vno quod intelligit de ea. ¶ Sicut in hoc qd dicimus Socrates: qūis multi conueniant non conueniunt: nisi fm auditiū eius: at intentio vna impossibilis est: vt ponat vna in qua multi conueniant: vna etenim vtrumque intentionem est substantia vel essentia huius singularis: sed essentia huius singularis vel substantiam prohibet intellectus attribui alij. Aliquando autem cum dicis Socrates non queritur eius essentia: sed aliqua suarum proprietatum in qua multi conueniunt. In hac au-

tem parte diuisionis qūis non prohibentur multe conuenire quantum ad auditiū eius: tamen prohibetur esse in vna eius intentione cōmuni cōmuni in qua conueniunt. ¶ Prima autem pars diuisionis vocatur vniuersalis: secūda vō particularis. ¶ Vniuersalis autem multa esse in verbis ad modum partis prime t in intellectibus multis qui sunt ad modum partis prime: bec est intentio de qua id quod intelligitur in anima non prohibetur habere comparisonem similitudinis ad multa. ¶ Non cures autem fm qd es logycus qualiter sit h comparatio: an intellectus ex hoc qd est vnus (in quo multa conueniunt) habeat esse in ipsis rebus que in ipso cōueniunt vel esse separatim extra per se preter esse quod habet in vno intellectu: an qualiter habeat in tuo intellectu. Consideratio autem bonus alterius doctrine est: aut doctrinarum duarum. ¶ Jam igitur nosti qd verbum aliud est complexum: aliud in complexū: t qd in cōplexū: aut est vniuersale: aut particulare. Nosti etiā qd debemus postponere tractatum de complexis. ¶ Scias etiā nos non occupari circa tractatiue verborum singularium t intentionū ipsarum: infinita enim sunt nec numerari possunt: que etiam si essent finita scire ea f; qd sunt particularia non confert nobis perfectionem sapientie: nec peruenimus per illa ad finem sapientie: sicut postea scies in libro sapientie. ¶ Sed qd debemus considerare est consideratio verbi vniuersalis: scias enim qd verbus vniuersalis non est vniuersalis: nisi habeat comparisonem aliquā: aut in effectu aut in vera opinione ad particularia de quibus predicatur. ¶ Predicatio autem fit duobus modis: qd aut vniuocū sicut hoc quod diximus qd Socrates est homo: homo enim predicatur de Socrate vere t vniuocū: aut denominatiue: vt albedo de homine. dicitur enim homo albus t habens albedinem: nec dicitur esse albedo. Si autem contigerit dici corpus album t color albus diffinitio predicati huius non predicat de subiectis equaliter: nostra autē intentio non est hīc nisi de eo qd predicatur vniuocū. ¶ Enumerabimus ergo partes vniuersalis fm qd comparat ad particularia vniuocū. ¶ Dat eis nomē t diffinitionem: multa autem que inuenimus faciūt vocem primo non incedere solita illa in diuisione verborum: sed postea redibimus ad illas. ¶ Dicemus qd oē qd est: essentiam habet qua est id quod est: t qua est eius necessitas: t qua est eius esse. ¶ Essentia aut vniuocū: rei vna est: sed qd est vnus absolutum non est id qd est ex multis intellectibus: ex gbus cōiunctis proueniat vna essentia. Exempla autem huius nō inueniunt in reb⁹ sensibilibus: debes ergo nūc credere eius esse: aliquando autē erūt vna aliquid non absolutum. cuius esse t veritas composita est ex reb⁹ t intentionibus ex gbus cōiunctis prouenit essentia rei: cuius exemplū est bonū: necesse est. n. vt hō sit substantia habēs diuisiones in spatis in gbus fiat lōgitudō t latitudo t spissitudo: t ppter hoc necesse est vt sit hīs aiām qua vegetatur t sentiat t moueat volūtate: t preter h sit aptus intelligere intelligibilē: t scire artes t docere eas: nisi fuerit p biles extrinsecū nō ex pte hūanitatē: cui oia qd cōueniūt ex quētiū autē cōuenit ē vna: qd est cēntia hoīs. ¶ Deinde autem adfiscitur et alie intentiones: t alie causē propter quas fit vnumquodq; singulariū humanorum propter quas dī cernitur vnumquodq;

In multis ditiones vocis icoplex vniuocū ē vltz t particularē.

Logycus sit hī curare ē esse vniuocū.

Inter singulares voces nō ē occurratō scie.

Consideratio hō libri est circūuocō rīcō.

Predicatio dupliciter vniuocā t denominatiua.

De essentia rei t quō qdā ē finis plexū qdā pplexū.

De cēntia rei cōpositicō ē pposita adhuc magis pponat tūm ad singlariū pbit.

q̄ singulare ab alio: sicut q̄ hoc est breue ⁊ illud lō-
gum: ⁊ hoc est albus ⁊ illud nigrum: non est aliquid
istorum hō. q̄ si non h̄ret istud singulare ⁊ h̄ret alia
vice eius: necesse esset corrumpi propter hoc. Sunt
autem talia que consequuntur ⁊ que comitantur.

Veritas autem inuenire non est nisi humanitas: ergo id qd est vnumquodq singulariter est et eius bu manitate: sed speciale acquiritur et qd est et quali tate et ceteris. ¶ Et habet etiam alias proprietates pre ter humanitatem in quibus conuenit hominibus: sic ut in humanitate: sic fuit vtre proprietates hominibus: cois: sic ut hoc qd est rationalis: habens animas ra tionalem: et sic ut hoc qd est rationalis naturaliter: qd est rationalis est vnum eorum: et quibus coniu nctis conficitur est homo: qd autem rationalis est natu

raliter est quodam quod cum humanitas conflata e et
his et quibus conflatur fuit necesse accidere ⁊ comi
taricum enim factus est homo ex coniunctione aie
rationalis cum materia eius fuit aptus animari: quod
animari sequitur vt sit in materia affectio reddi: si
cut fuit aptus ad alias affectiones vercundandi
lachrymadi: admirandi ⁊ percipiendi artem ⁊ sapi
entiam. Nullum autem horum habuit esse ⁊ per il
la deinde subiectum facti est aptum recipiendi ani
mas racionales. ergo habuit anime racionales ꝑ
cedit: perficitur per eum habitus humanitatis: et
hec consequuntur cum. Et cum significat hoc huma
nitas necessaria sunt. ⁊ ergo patet et conficitur ꝑ hec
est vera essentia rei: sunt hic proprietates: ex quib
dam quarum: et alij: confatur veritas rei. ¶ Que
dam ergo et his sunt accidentia que non comitan
tur in esse eius verba ⁊ vniuersalia que fignant esse
vniuersi reiaunt multorum: ⁊ illo modo. et ex
respondunt ad quid non alia significant. ¶ Si autem si
gnificant ea que necesse est precedere in esse ad eē
nam reita ea et coniunctione eorum promouent eē
rei: quoniam alterum tantum non est eē reince ver
bum quod significat veritatem esse rei integre: sed
patet eius ꝑ debet vocari verbum essentiale: qd respo
ndent ad quid. Qd autem significat proprietatem
que est preter illa duo: siue sit cōitas: siue non: ipsius
voces accidentale: et eius intentio vocatur intentio
accidentalis. ¶ De materia enim hic tractandus: si
oportet vt intentio verbi vniuersalis sit continens
intentionem verbi significantis quid esse esse rei: si

cur eius color: et quod est filius Platonis et huiusmodi:
 aliquando erunt substantia aliqua modo erunt partes
 constituentes compositum: et tunc homo non plus
 erit substantiale singulari quam hoc: et iste opinio des-
 cent nos ad hoc: vel substantiale non fit continens
 quicquid significat esse. ¶ Tunc autem quod dicimus
 substantiale quibus secundum naturam locutionis singula-
 ria habeat intentionem comparabilem: tamen secundum
 placitum logicorum significat aliam intentionem.
 Et hoc est quod verbum vniuersale est quod significat
 intentionem: cuius comparatio ad singularia talis
 est quod cum putabatur non esse substantia illorum par-
 ticularium: non habebit esse: non quia horum substā-
 ria particularium debebat primum destrui: vel sic
 posset putari illa destrui: quia et illius destructio-
 ne sequitur destructio illorum: idem autem est an B
 destructio sit veritas scientie: an sit de co quod est
 necessarium veritati scientie: quod constituitur: nam
 hoc et illud substantiale dicitur. Si autem non fuerit
 ita: ita: fuerit possibile in esse vel in opinione: vel
 subiectum maneat destructo predicti: aut non sit pos-
 sibile in esse: sed destructio eius non fit causa destru-
 ctionis subiecti: et hoc non sit possibile in esse: nam illud
 destrui non contingit: nisi prius destruat subie-
 ctum in se: ita quod ipsum destrui non est causa destru-
 ctionis subiecti: est accidens. ¶ Destructum autem
 est in esse est sicut stare vel sedere quiescere de his que
 cito destruiuntur: vel sicut iuuentus que tadem de-
 struitur: vel sicut ira tranquillae que facile remoue-
 tur: sicut mores qui facile tolluntur. ¶ Quod autem
 destruitur in opinione non inesse est sicut nigredo
 erysippi. ¶ Quod autem non remouetur: nisi prius
 remota causa est sicut hoc ad quod homo nāscitur aptus
 est: quod possibile est remoueri ab homine in esse. Si
 autem potentia destruitur humanitas destruitur:
 non quia destructio aptitudinis naturalis ad ridendum fit
 causa destructionis humanitatis: sed quia non con-
 tigit risibile destrui: nisi fuerit antea humanitas de-
 structa. Ipse enim risibilitas non est causa ponendi
 humanitatem: sed humanitas est causa ponendi illā.
 ¶ Patet igitur diuersitas que est iter comparatio-
 nem animalis et rationalis: et etiam hominis ad sin-
 gularia: et inter comparationem accidentium ad ista:
 primum enim destructis debent destrui singularia:
 sed propter ipsam destructionem secundorum non
 debent destrui singularia. Ex his autem sunt quedam
 que destruiuntur: quedam que impossibile est de-
 strui: nisi destruantur singularia. Et quoniam ita est in
 re: tunc substantiale erit continens quicquid signifi-
 cat esse rei. ¶ Jam autem manifestum est quod verbum
 incomplexum vniuersale: aliud est substantiale quod
 significat esse: et aliud substantiale quod non significat
 esse: et aliud accidentale.

C De discutiendo qđ dictum est de substantiali et ac-
cidental.

Am dixerunt in distin-
guendo
substantiale ab accidentali q^d sub-
stantiale est constitutus accidenta-
le vero non est constitutus: sed non
discernit quali^r est constitutus: q^d nō
rit et q^d substantiale impole est futu-
re maneat subm: accidentale vō possit
destructum vt remaneat subiecti: po-
tuit. 34

Quic. 84

Orta inter Xbū
subale r vte,

Accidia separabilis
lig fm cē.

**Accutis separabilem
in fine optione.**

Torope passio-
nes nō pnt reuo-
ueri s3 qd si apu-
tindines: s3 solu-
q ad actus suos.

Quo destructa
poⁿāli alic⁹ spēl
q̄ ē ci⁹ passio de
struēt. illo spēl

Epilogue,

Subale duplex.
qōda qō signat
ellicet qōda3 qō
nō signat ellic.

Snia alioz e de
Renc subalis ab
accidentali.

De humanis est
cunctis de singu-
laris bonis.

Risibilitas sine
cessitate considera-
tur ad p^{ri} ex q-
bus constat hu-
manitas,

Herbū cēntrālā
quid.

Accéntale e iten/
no accéntalo qd.

Dubitaris,

Solurio.

**Comparatio nō ē
ad seipsum.**

Electalia aliqui
erunt subalae

Impugnatur
sententia illam.

est autem alius discutere veritatem ⁊ falsitatem in his. ¶ Dicemus ergo. qd hoc qd dixerunt qd in substantiale est constitutus non continet de substantialis natura qd est non significans esse: constituens enim est continens aliud a se. Jam autem incidenter nostri. Si autem volunt constitutus intelligere qd non intelligit ex significatione sui nominis: sed volunt intelligere idem qd de subalterno: contingit eos inducere nomen multum qd abstrulerunt ab eo cui primum imposuerunt: nec significant intentiones eius ad quod transulerunt: ⁊ erit labor idem de constituyente ⁊ de subalterno: utriusque tanta egebit expositione quanta ⁊ alter. ¶ Contra hoc autem qd nituntur de destructione in opinione debemus meminisse qd predictum est. qd intentio vniuersalis habet proprietates que sunt primo necessarie quibus postea efficiuntur: habet alias proprietates que concomitantur ⁊ sequuntur eam: cum ipsa intentio fuerit habitata: nihil autem potest intelligi esse remotius illis proprietatibus ab eo que necessarie sunt ei ad hoc vt habeat esse. ¶ Itaque enim in premis dictis qd res habent esse: qd esse earum est aliquando in visibilibus: aliquando in intelligibilibus: ⁊ qd esse necesse est vt habeat alterum quum esse non est verum nisi postquam hoc est id quod res est in ipso esse: ⁊ impossibile est vt non habeat alterum esse. Fortassis autem habebit aliqua que concomitantur eam in esse: sed prius erit ipsum esse: nam dualitatez comitatur ipsa partitas: ⁊ triangulus comitatur tres angulos pares duobus rectis esse: non propter vnum quum esse: sed ex hoc qd est triangulus. ¶ Hoc ergo esse quod habent precedentia constituenta se ex hoc qd est esse: non habuit essentiam qd illa preceperunt: cum autem esse non habuit: nec habebit esse intelligibile nec sensibile. ergo cum habuit esse intelligibile habebit esse cum illo intellectu id qd constituit finem hoc qd in eo constituit. Cum autem hoc non habuerit esse in intellectu: impossibile erit ipsa remoueri ab eo. ¶ Decigitur constituenta debent intelligi cum intelligitur id quod constituitur: vt sciatur: qd impossibile est ipsa ab eo remoueri: ⁊ constitui in intellectu destructis illis in intellectu: in effectu non. ¶ Dico autem ipsa haberi in intellectu non ipsa considerari in animo in effectu: multa enim de intelligibilibus non intēdit animus: sed dico qd impossibile est ea considerari in animo: ⁊ esse quod constituitur ⁊ ipsi intelligi esse sine illis in intellectu. ¶ Et quādoquidem sic est: tunc proprietates que dicuntur substantiales ex intentionibus intelligibilibus debent necessarie intelligi subiectum hoc modo: esse enim non intelligitur in intellectu: nisi precedat prius eorum intellectus. ¶ Accidentia vero alia intelligere non est prius quam intelligere ipsum esse: nec sunt etiam cum intelligitur ipsum esse: sed sunt concomitantia ⁊ consequentia: qd non sunt constituenta esse: s; sunt intentiones consequentes esse. ergo esse statuitur sine illis: postquam autem statuitur sine illis: tunc non est longe quin intelligatur ipsum esse: quous non precesserint ipsa vel non acciderint intelligi. ¶ Jam autē scis qd hoc intelligere non volo dicere hoc. s; vt cum intellexeris aliquid ⁊ consideraueris in effectu: qd intelligas etiam partes suorum constituentium in effectu: fortassis enim non considerabis partes in tuo intellectu. Sed dico qd si consideraueris constitutus ⁊ constitutus non erit tibi possibile remouere consti-

Considera bñ
dicta.

Remouet falsus
intellectum.

tutum a constituyente se: taliter vt verus sit constitutus habere esse in intellectu non habente esse constituyente. Et quando quidem ita est: esse debet in possibile ea remoueri ab eo: imo debet habere ista sine dubio. ¶ Accidentia autem non nego: quin vere statuatur esse in intellectu: cum non intelligatur habens illa: sed intellectus remouet ista ab eo falso. Hoc autem non affirmo de omnibus accidentibus. ¶ Accidentium enim quedam concomitantur esse principaliter ⁊ manifeste non mediante alio accidente: tunc impossibile est ea remoueri ab eo remanente esse: ⁊ considerans illa necesse simul considerat: non enim est causa media inter illa: sicut hoc qd triangulus est huiusmodi: qd aliquod lateris eius potest pertrahi in directum in opinione: aut aliud huiusmodi qd accidit illi. ¶ Possibile est autem qd esse accidentis sit alio mediante: qd si non attendere poterit remoueri a subiecto: sicut hoc qd oēs duo anguli trianguli sunt minores duobus rectis. ¶ Si autem secunda pars diuisionis non esset vera: non essent ibi constituta incognita: si vero pars prima non esset vera non verum esset qd ostendimus: s; affirmare aliquod comunicans esse qd sit medium. ¶ Medium enim si non cessat comitari esse vel non cessat haberi ab isto: aut in infinitum: aut est de constitutibus comunicans: incognitum (sicut noli) est comunicans hoc: constituens etiam non est constitutus: constitutus enim constitutus est constitutus: ⁊ est comunicans illud etiam sine medio. ¶ Ergo cuius qd comitatur aliud non est: manifestum est: possibile esse opinari in modo illud aliud comitare destructo alio quo modo: ⁊ non est possibile alioquo modo. ¶ Modus vero possibilitatis est: qd potest intelligi ⁊ esse in intellectu cum remotio illius comitari ab eo in effectu. Respectus etiā huius politatis est finis intellectus absolutum: modus vero impolitatis est quoniam possibile est opinari tristis in sensibus illo comitante remoto ab eo: ita vt exple gratia. hoc angulatus habet esse non existens comitatione qd comitata est illud in principio nāc: aut sicut huiusmodi est duos: ⁊ anguli eius non essent minores duobus rectis: que oppositio falsa est: qd non est pole: hoc esse verus nec rationale manifestum: sicut hoc qd dicitur triangulus est respectu huius politatis: est finis intellectus qui comitatur eē. ¶ Patet ergo ex hoc qd preteritum: quedaz est quā pole est negari in actu: qdā est quā pole est in intellectu negare habere eē: quedā quā pole est negari in intellectu ab eo: ⁊ quedaz quā ipse est negari eē aliquo modo cum sit actus: qdā quā impossibile est negari cum sit subale. ¶ Differt autē ab accidente: eo qd inter subas non affirmat precedere esse aliqd eē aut subale: s; fortassis affirmat precedere subale: accitale vero intellectus ponit eē cōsequens: quous ponat ⁊ non remoueat. ¶ Ergo iam manifestū est qualiter non potuit occurrere intentioni accitatis ⁊ substantialis ille qui noluit contentus esse duobus modis ostensionis quos prius diximus. ¶ Id qd signat eē dixerunt esse signatiuum subas cōsistentiū: fuerit: ⁊ non puenit ad nos de huiusmodi discussionibus. ¶ Nos ergo perquiramus an id qd intelligit de hoc verbo finis sensus vulgaris sit huiusmodi an non: ⁊ an qd sunt minores ⁊ consentiunt in eorūq; in autentico: significet illud: cum enim fecerim hoc: ostendetur nobis magna utilitas. Idē autē itel-

Proprietates
multiplices.

Quid sit signifi-
catum ē rei fm
sensum vulgarē.

Ponētes q' fm
le z qd signi-
ficat fm vni.

Quid sit signifi-
catum ē rei fm
sensum maiōr.

igitur fm sensum vulgarem nunc significandum.
¶ Significatum. n. esse rei est id qd signat interio-
res qua res est id qd est: res aut non fit id qd est nisi
cum omnes suas habet proprietates substantialiter
tam cōes q' proprias: hō. n. non est id qd est ex h' q'
est aial: alioquin ex aialitate haberet hūanitas. Lō
cedo at q' aialitas est necessaria ad hoc. vt homo sit
id qd est: id propter qd habitum habet ē rei z q'
quid est: z quādo quidēz ita ē tunc substantiale cōe
alicui cū alio in sua diffinitione vel proprius: non est
esse rei (s' pars esse. ¶ Adiz autē est de multis qui
tenent q' substantiale: z qd signat ē: sunt vni: z nō
ponunt q' substantiale sit propriū significatiū esse
eius cui est substantiale: id qd vocabim' postea dīa.
¶ Hoc aut stultū est. ¶ Cognitio autem dispositiōis
eius: qd signat esse fm positionē scōam: z sensus ma-
iōrū h' est. (s' inuenim' aial z sensibile predicari de
boie equo z boie. Deinde inuenimus auctores artis
dicentes q' sensibile z oīno quicquid est huiusmodi.
ex his vocant' dīe eoz qd dicitur genera z ponū-
tur substantia: z non ponūt ea esse aliquid illi: to-
tius qd vocatur genus: z omne qd est signatiū ēē: z
p'nter multa diuerfa ponunt genus. ¶ Similiter ē
dispositio hominis rōalis cōparatione singulorū: bo-
minum. ponūt. n. q' homo signat eos essentialr: z nō
ponunt q' rationale est eoz qd dicitur ponunt hoīem spe-
ciem aialis: sed non rationale: qd. n. dicit' signare q'
le qd substantiale cōe: ponunt diuerfius ab eo: qd si-
gnificat esse substantiale cōe. ergo non tenent zgruū
esse: vt vnum aliquid comparatione multorū sit ēē z
quale esse. ita vt ne ex eo q' conueniūt in eo illa mul-
ta: sit eoz esse: z in hoc q' per illud dīnt ab alijs mul-
tis sit eoz quale esse: ita vt ex hoc q' dīnt de multis. z
ex eo q' continentur in eo sit genus aut species: p'ter
h' erit eis dīa: sed cū inueniunt genus querunt aliud
qd sit dīa qd constituat genus: si est qd habet dif-
ferentiam constitutiā: similiter cum inueniunt spe-
cies querunt alia extra eaz essentiam que sunt earū
dīe: si autē id non esset signatiū ēē nisi cū ēēt gen'
aut spēs: tunc cum est signatiū substantialis in quo
conueniunt iudiciū eius esset diuersum ab hoc.
¶ Sunt autem h' quedam prohibentia verum esse
qd dixerunt. (s' q' significatiū substantialis cōis est si-
gnificatiū esse: si quis autē eoz addiderit aliquid p'
qd restringatur id qd dicitur genus vel species ab h'
q' est significatiū esse hoc. (s' qd id quod est cōueniēs
inter substantia in quibus conueniunt debet con-
tineri in signatiōe subā cōis: hoc est qd non signat
quale quid vllō modo: ita vt differentia inter illa sit
h': q' id qd signat quale qd est idem cū totalitate sua:
z sicut est significat quale quid: id autem qd cōtinet
significationem magis cōmuniū ex specialibus cōi-
bus non signat quale quid nisi accidentaliter: signi-
ficat enīz illud vna parte sui tantū: sicut aial z vege-
tabile quīs differant per illa aliqua vegetabilis:
tamen non habent hoc ex omni eo ēē qd aial babs:
sed ex aliquo eius: non enīz facit animal ex hoc q' ē
corpus. Sed ex hoc qd est sensibile: qd principaliter
significat quale quid: z propter qd significat animal
differentia z quale quid: ergo animal nō facit differ-
re ex sua eēntia: sed ex parte sui sensibile: quod ex sui
essentia non facit differre. ¶ Hoc autem est incer-
tū z non rectum. p'imo quia si ita esset oportet: vt
cum acciperemus cōmuniōē inter intentiones: sic ē
substantia z adiungeremus ei proprietatē magis p'

prīmā significatiūz alicuius rei: sicut si diceremus:
substantia rationalis debet significare esse: vt esset spe-
cies hominis: vel genus vl diffinitio hominis: aut iui-
generis esset h' substantia rationalis: sed non est ita
apud eos: eius enim diffinitio ē animal rationale: ani-
mal vero z substantia non sunt vnum: impossibile est
autem vt vna res habeat diffinitionem integram z
certam nisi vnam. ¶ Si autē p'enderint inducere:
cū p'mo cōi omnia ea que sunt in medio ordinis: cō-
ficietur qd tenemus: quia cum significat ēē ēē cō
tinens perfectionem qualitatē: z tunc hic labor de-
ducet nos ad h': vt non sit necesse notare h' verbum
agens ēē ab eo cui impositum fuerat ad aliud placū-
tum. Post autem ostendemus q' retinere h' verbūz
itēz est obseruare primas eius impositionē: z faciūt
nobis omnes modi propter quos implicat sic res: z
post h' destruetur hoc totum alys modis: ex quibus
etiam est quod de sensibili. Et deinde est quod de ani-
malis: p'p. n. constat ex intentionibus cōmuniū: z p'
p'p's: sed intentiones in eo cōmunes sunt: sic h' q' est
corpus: aut aliquid aliud: z qd est habens virtutem:
aut formam aut qualitatem qua non discernitur: qz
non discernitur nisi per id quod magis est p'p'ius
q' ipsa: hoc est: quia corpus aut aliud est habens vir-
tutem comprehendentem singula tali vel tali mō: z
ex illis est h' q' animal quīs non facit differre vna
parte sue intentionis que est corpus: sed alia parte q'
est sensibile. Nos tamen (cōmuniā considerationē
huius non incedimus: nec attendimus hanc cōfide-
rationem: nos enim non consideramus animal nisi
fm q' est animal: animal autem ex hoc q' est animal
vnum quidem est: ex hoc q' est hoc vni:z necesse ē
vt faciat differre differentia que est inter ipsum z ve-
getabile: aut non. Si autēz non facit differre h' dīnt
vt vegetabile cōueniat animali in hoc q' est animal
qd est inpossibile. Si autem facit differre: tunc iam
aduenit ex isto fm hoc q' est animal differentia: quīs
aduēiat etīz ex vna parte eius: z fortassis h' pars est
causa principalis in hoc. Cum autē fuerit in aliquo
causa propter quā illud sit causa alicuius dispositi-
onis quā habet causa: non videbitur propter h'. vt ba-
beat dispositionem accidentaliter. Multa enīz sunt
huiusmōi: cū autē fuerit aliquid causa propter quā
sit aliud alicuius dispositionis: z causa habet illā dis-
positionem: non ideo debet habere accidentaliter:
multa enim ex rebus sunt huiusmōi. ¶ Non nego
autem ibi esse quedam que consequuntur id qd po-
nitur signans ēē quibus differt id qd vocatur gen'
vel species a differentia. Et quedam que consequun-
tur differentiam que habet sensibile: z non animal:
sed h' non est fm primam positionē: nec fm auctori-
tatem sumptam de hoc ab illis qui tractauerunt de
istis verbis fm primam impositionem: sed sunt ne-
cessitates ad quās nos impellunt huiusmodi repu-
gnantia. ¶ Cum autem manifeste intelligitur de v'
bo aliquid quo possumus esse contenti: tūc illō pos-
ponere: z ad aliud transire: modus. n. euagariōis est:
z pertinaciē: ad quē adducit clario: acquirēdū z veri-
tati z fō: se nescire nec cogitare ex his qd dīxim' qd
nibus nisi cum audiuit.

Imposse ē vniū
rei esse p'les diffi-
nitiōis p'p'ias.

Sic n. babs ffa.
sed forte melius
clatio acq'cedū
veritati: z facit
dī zē.

Itemus
nunc iam ostēsum ēē
qm verbum incōple-
tum vniuersale: aut est substantiale
aut accidentale: z qd est substantiale
alicui: aut est aptum signare esse aliq

Logyce

De subale du-
plex t.
Significatio eē
vni.
Significatio eē mlti-
top.

modo: aut non est aptū. Significans autem esse est: aut qđ signat esse multorum que non differunt sub-
stantialiter: aut significat eē multorum quorum cēn-
trie differunt substantialiter. Exemplum autem pmi
est nomen solis quando vocatur sol h designat: aut
nomen hominis quando vocatur homo Socrates:
et Hypocras. Exemplum autem scđi est significatio
huius nominis animal quibz de equo et asino simul
alicui interroganti qui sunt respondebit qđ sunt ani-
malia: hoc enim nomen significat veritatem eorum
integre f3 h qđ interrogatur de collectiōe eorum: et
queritur certitudo quam habent communem.

Diffa inter Ma-
rie subalia.

¶ Differentia aut duoz modoz h est: qđ pmius mo-
dus est significans eē collectionis: et tunc vniuscuiusq;
qđ nomen eam nominis significat et integre veritatē
substantialē quā habent Socrates et Hypocras.
Nec excedit eam nec relinquitur ab ea nisi qđ pro-
prium est vniuscuiusq; de proprietatibus accidenta-
libus: sicut iam nosti ex predictis. ¶ De modo vero
scđo tu scis qđ animalitas sola est significatiua eē ho-
minis et equi vniuscuiusq; per se: ex ea enim sola non
est vniuscuiusq; eorum id qđ est: nec excedunt istā ac-
cidentalibus differentijs sed substantialibus. Quic-
quid autem habent cōmune de eē nomen animalis
significat: sensibile vero significat partem totius qđ
complectitur significatio huius nominis animal: est
igitur pars perfectionis veritatis eorum in qua con-
ueniunt non integre: similis est dispositio rationalis
comparatione hominis. ¶ Potest autem hic aliquis
dicere qđ animal nihil significat qđ nō significet sen-
sibile: sicut enim non est animal nisi corpus habens
aias: ita sensibile non est nisi corpus habēs animas.

Obiecto.

¶ Contra respondemus dicentes qđ hoc quod dici-
mus nomen significare aliquā intentionēz non est
eo modo quo intelligit. i. vt quicquid nomen signifi-
cat necessario sit idēz eius significatio. Scis enīz qđ
hoc nomen mobile quā significat necesse est ibi esse
mouentem: et hoc nomen rectum quā significat ne-
cesse est ibi esse fundamentum: et tamen ob hoc non
dicimus qđ hoc nomen mobile significet: vel intelli-
gatur ex eo mouens: nec ex hoc nomine rectus intel-
ligatur aut significetur fundamentum: sensus enim
de significatione nominis est: vt nomen sit illius in-
tentionis que est ex prima impositione. vnde etiam si
fuerit alia intentio adiuncta prime extrinsecus quā
percipit intellectus quādo percipit primam: nō ideo
nomen erit significatiuum eius fm impositiones p-
mam. Aliquādo erit vna intentio predicabilia de q-
cunq; predicabit intentio alterius nominis: sicut in-
tentio corporis est cum intentione sensibilis: et cū in-
tentione mobilis. Intentio enim quā significat diui-
siu est duobus modis: principaliter et scđario. princi-
palis autē est: sicut hoc quod dicimus animal signifi-
care conjunctionem corporis habentis naturā sen-
sibilem. Scđaria est: sicut huiusmodi qđ significat
corpus intellectus n. eius includitur in intellectu ani-
malitatis: necessario ergo id qđ significat animalita-
tem continet intellectū corporis: non qđ extrinsecus
innat illō. Erīt ergo h significatio vera et pncipalis:
et scđaria: et significatio extrinsecā. Quando n. di-
ctio significauerit aliquid qđ significat: cognoscitur
intrinsicus: et aliquid extrinsecus adhibere ei: qđ nō
habetur ex significatione dictionis: nec vt contentū:
nec vt principale: nec vt coequale. ¶ Si autem vo-
lumus hoc totūz complecti et acquirere: dicemus qđ

Solutio.

Nō est necēss qđ
qđ nō significat
fit illi nōis
signatio.

Signatio nōis
ppe respicit pri-
mam ipōnē.

significatio dictionum est tribus modis: qđ est signi-
ficatio paritatis hoc qđ est animal significat corpus
habens animam sensibilem: et significatio continen-
tie: vt significatio corporis ab animali: et significatio
comitante: vt ex recti significatione fundamentum.
¶ Et quando quidem ita est redditum ad id in
quo eramus dicentes: quia intelligitur ex sensibi-
li id qđ habet sensum: animal vō intelligimus qđ sit
corpus habens animam: ergo significatio corporis
et sensibilis est significatio comitante. Aliquādo ve-
ro fm placitum logicorum interierunt qđ est cor-
pus habens animam sensibilem. Est ergo signatio
eius fm integram veritatem significationis paritatis:
et ad eius partes significationis continencie: significatio
sensibilis vero fm paritatem non est nisi perfectū:
totum vero et alias partes non significat nisi fm co-
mitantiam. ¶ Cum ergo dicimus hic dictionem si-
gnificare: non intelligimus hunc modum signifi-
cationis: vt iam ostensum est: que est dictio significans
eē: ex quo modo remouetur predicta questio. ¶ Di-
ctio autem substantialis alicui que non significat eē
eius cui est substantialis: nec vt genus: nec vt species:
impossibile est eē id qđ est generalius substantialibz
cōmunitibus: tūc enim significaret eē eē aliqđ mode.
Est ergo minus cōmune qđ illud: sed est aptus ad h-
vt per illud differant contenta sub eo inter se: est er-
go aptum ad quale quid: ergo esse substantiale qđ
non significat esse rei est significans quale quid.

Signatio dictio-
nū triplex.
Paralittale c
tuncunc.
Comitante.

Obiecto.

¶ Si quis autem dixerit: qđ aptus est ad quale quid
ipsum etiam aptus est ad quid. Sensibile enim quā-
uis negatur significare esse hominis: et equi: et bouis
ad modum generis vel species: non tamen negatur
significare eē cōmune audienti et videnti et tangenti.
¶ Unde non oportet substantiale diuidi in id qđ re-
spondetur ad quid: et in id qđ respondet ad quē quid:
ita vt alterum non contineat in altero: non enim cō-
stat: vt quicquid significauerit quid est: non signi-
ficet quale quid: vnde compellunt concedere quod
dixistis debere alios dicere.

Solo.

¶ Respondemus ad illud qđ p- qđ soluet cum sciet
nos non negare qđ illud qđ significat quid sit aliqđ:
significet quale quid sunt alia: quia cōcedimus hoc:
non enim negamus nisi qđ (verbi grā:) sensibile est
significans esse speciale. Sensibile etenim est: sic ani-
mal in substantialitate homini equo et boui: quon-
iam sensibile substantiale cōmune est multis quibus ani-
mal est substantiale cōmune: et non negamus nisi qđ
dam aliud. scs dicentes qđ conueniant in substantiali-
tate: differant tamen in hoc qđ animal est per se signi-
ficans esse cōmune illis quibus vt rursus est substantia-
le aliq; vt corpori. ¶ Et per h non debet eē contentio
in hoc quod dicimus qđ substantiale non est accidentale:
nostra enim intentio est qđ non est accidentale
ei cui est substantiale. ¶ Quō aut scōa soluit per b-
non intelligim signans qđ quid: aptū tū ad qđ qđ
absq; qđ: ita vt ei signatio nō sit nisi intentio intrinseca
ei in nomine significante esse generale: aut speciale:
sed intentio constitutiva quā differunt: cum ante qđ
dicimus significans qđ quid intelligimus hāc itētiōēz.

Nō opitatur qđ sba
le sit accitiale res
spectu diuersoz.

¶ Si autem quis dubitauerit et considerauerit qua-
lis sit predicatio sensibilis de audiente vel vidente:
et tangente: an sit respondēdū de eo: aut quid: aut nō:
et quo modo est possibile: vt respondeatur ad qđ: qñ
hec erunt species sensibilis et aliqua diuersa differe-
tia: tunc sensibile non predicabitur de illis: vt id qđ

Dubitatio.

respōdetur ad quid: animal enim est perfectioris si-
gnificationis: quomodo enim non est ita: cum ipsius
sit perfectius predicatū oī eo dō quo predicat cōiter:

Solutio.

¶ **¶** Sicut autem sic dubitans debet spectare radices q̄/
liter predicatur genus de ofia: hoc enim notum erit
postea: et postq̄ hoc in manifestū est: dicemus q̄ sub/
stantiale significans ēē vel quid est: vocatur id q̄ re/
spondetur ad quid: substantiale vero significans q̄le
quid dicitur ad q̄ respondetur ad q̄le: vt in sua eēn/
tia: aut quale quid est. ¶ **¶** Accidentale vero aliquan/
do est proprium nature eius de quo predicatur: et ac/
cidit illi tantum: sicut risibile i scriptor hominī: et vo/
catur proprium: et aliquando est illi accidēs: et alij: sicut
album hominī et alij: et dicitur accidens commune.
¶ **¶** Unde esse substantiale vniuersale: aut significat
esse minus comune et vocatur species: aut notat q̄le
esse et vocatur differentia. sic vniuersale accidentale:
aut est proprium et vocatur proprietates: aut conueni/
unt in ipso multa et vocatur accidēs comune. ¶ **¶** Er/
go omne nomen vniuersale: aut genus: aut differen/
tia: aut species: aut proprietates: aut accidēs comune.

**Accidentale duplx
s. p̄pū et cōc.**

¶ Concludit nūc
vltū et ostendit quō
nullū eorū ē tale
in se.

Hoc autem q̄ est genus nō est genus in se: nec in cō/
paratione omnium: sed est genus eorū que cōueniūt
in eo: similiter species non est species in seipsa: nec in
comparatione omnium rerum: sed in comparisonē
eius q̄ est aliqd in ipsa: p̄ter h̄ ē differentia nō ē
differentia nisi comparatōe eius q̄ diuiditur in sua
eēntia per illam: similiter etiam proprietates non ē p̄/
prietates nisi comparatōe eius cuius nature accidit
tantum: similiter accidentia comune non est accidēs
nisi in cōparatione eius cui accidit: et nō alij. ¶ **¶** Nūc
g loquamur de vnoquoque eorū per se: et deinde loq̄/
mur de eorū cōmunitatibus et differentijs: sic ha/
bet vsus: incidentes s̄m vtiā aliozū.

Genus ¶ **¶** verbum signifi/
cans intentionē ge/
neris prius apud eos s̄m primas im/
positionem significabat aliud: et de/
inde per impositionem scōm transla/
tum est ad significandū intentionē
que apud logicos vocatur genus. ¶ **¶**
Si autem intentionem in qua multi cōueniebant vo/
cabant genus veluti genus eorū: vt cesares: aut pa/
triam vt egyptū. Quod. n. apud eos vt cesares: voca/
batur apud nos genus cōparatione cesarū singu/
lorū: similiter egyptū vocabantur inter eos genus
cōparatione singulorū qui nati sunt in egypto: aut
qui in ea cōmorabantur. Unde etiam in quo cōmo/
rabantur: et in quo conueniebant multiter gen^o eo/
rum. Cesar enim erat genus celaz: et egyptus genus
egyptioz: et bec pars erat conueniētiō apud eos ge/
neralitati. Cesar enim causa est de hoc q̄ cesarietas
sit genus celaz: et egyptus causa d̄ hoc q̄ egyptietas
sit genus egyptioz: et putabāt q̄ causa dignio: ē nō
minē q̄ causatum. Conueniētiā vtrūq̄ in signifi/
catione nominis anteq̄ appropinquauerint sibi i eo.
¶ **¶** Videtur etiam mihi q̄ officia et artes vocabantur
genus. ¶ **¶** Et quoniā bec intentio que nunc vocatur
apud logicos genus fuit vnum in intellectu q̄ ha/
bet cōparationem ad multa que conueniūt in eo.
Quia in lingua sua non erāt ei nomē quo appellare/
tur ea que sunt inter se similia transiulerunt ad huc
et vocauerunt genus hoc. de quo loquantur dialecti/
ci: describunt dicentes q̄ est: id q̄ p̄dicatur de plu/
ribus differentibus specie in eo q̄ quid est. ¶ **¶** p̄

¶ Triplex signi/
ficatū hui⁹ vocis
gen^o: et quō tras/
lata fuerit ad ge/
nus logicū.

¶ Descriptio gēis
logici.

autem q̄ incipiamus exponere hanc descriptionem
inuolnamus facile sensum diffinitionis et descriptio/
nis: sed differem⁹ expositionis eaz vsq̄ ad locū quo
ostendemus quid sit sillogismus d̄mōstratiū⁹. ¶ **¶** Si
camus ergo q̄ p̄mum q̄d predicatur: et queritur in
diffiniendo hoc est. s. vt nomen significet esse rei. Si
autē intentio rei fuerit intentio in cōplexa non com/
posita et multis intentionibus: tunc nō debet signi/
ficari eius substantia nisi nomine q̄d tātus significat
ipsam substantiā: et hoc erit nomen eius tantum: nec
erit aliqd quod potius significetur esse rei q̄ p̄pū
nomen eius. Aliquādo autem significabitur nomē
multiplicato: q̄d est nomen eius: q̄d erit manifestius
q̄ ipsa. Cum vero significatio nominis non dederit
aliquid certū: erit necessaria alia significatio que nō
tāntū signabit eius substantiā: quibus excitabitur in/
tellectus ad intentiones per quas perueniet ad intel/
lectum eius: aut cōtētus erit signis abiq̄ esse: et nō
comprehender illud sicut nū modo. Quod ergo ē bu/
inimodi non habet diffinitionem: sed habet nomen
quo ostenduntur ei extra et accidentia et comitantia.

¶ Nota de diffō.

¶ **¶** Si enim intentio substantie fuerit composita et
intentionibus ex quibus est eius eēntia q̄ h̄ deit ei
esse: quia de substantialibus magis propria sunt ei
genus et differentia. (sicut debes intelligere ex p̄mis/
sis.) Differentia autem differentie et genus generis
et q̄d componitur ex illis habet mediātē alio que cō/
tinentur in genere vel differentia. oportet ideo: vt dif/
finitio sit composita ex genere et differentia: cū autē
dederint genus propinquū et differentia que est post
ipsum: conficietur ex eis diffinitio: sicut h̄ q̄d dicitur
de diffinitione hominis q̄ est animal rationale. ¶ **¶** Si
autē genus nō habuerit nomen dabūt ei diffinitio/
nem eius: sicut si animal non haberet nomē: diceretur
corpus habens animam sensibile. Deinde appo/
neretur rationale. Similiter de differentia: omnino
ante diffinitionem comprehendit omnes intentiones
substantiales rei: et ostendit eas: aut significatiōe p̄n/
cipali: sicut cū ostendit intentionē vnam contractas
ex collatione et significatiōe cōtinentie: sicut quādo
ostendit partes. ¶ **¶** In descriptiōe vero nō queritur
nisi: vt componatur oratio ex cōsequētibz rem que
sunt ei paria que habebit quicquid cōtinetur sub ea:
et nihil aliud: ita vt significet eam significatiōe signi.
¶ **¶** Cōuenientius est autē: vt prius ordinetur in ea
genus: aut proximum: aut lōgum. Et deinde ap/
ponatur accidentia aut proprietates: q̄ si ita nō fue/
rit: erit tūc descriptio viciosa. ¶ **¶** Exemplū autēz hui⁹
hoc est: quū dicitur q̄ homo est animal latatum
vnguū erecte stature emineūtiū carnū: risibile: v/
cum dicitur hoc totū abiq̄ animali. ¶ **¶** Ergo p̄dica/
ri in declaratiōe nominis generis est sicut hoc quādo
vocatur genus. ¶ **¶** Predicatus autē aliud est de mul/
tis: aliud est de vno solo: ergo predicatū de pluribus
erit generi quasi genus: predicatū vero nō de pluri/
bus nō indicat genus: predicatū vero de plurib⁹ cō/
tinet genus et cetera. de quibz vlt⁹. ¶ **¶** Si vō dici/
mus differentibus specie in eo q̄d quid est: appropria/
tur genus. Differentia autē specē itelligimus differen/
tia substantialiter. ¶ **¶** Species enim aliquādo d̄ veri/
tas omnis rei in suo esse et forma: et ita vt nō confide/
retur eius comparatio ad aliud: et precipue cum fue/
rit possibile in intellectu predicari de multis cōueniē/
tibus in ipsa in effectu: aut nō in effectu: sed in potē/
tia et ipollitate optionis. ¶ **¶** Ad ostendendum autē q̄d

¶ Nota de descriptiōe.

¶ Quātr sit d̄scri/
ptio victōia.

¶ Predicari i d̄f/
finitōe gēis ē h̄c
genus. i. remotū.
p̄dicari h̄o d̄ p̄p̄/
bus ē h̄c gen^o p̄/
p̄p̄q̄us.

¶ Sp̄s p̄ h̄a.

Logyca

fit genus: non est necesse considerare aliquid horū. Lū enim multa fuerint diuersa in eē. Et deinde predicatur de illis aliud tali predicatio illud aliud erit genus. ¶ Debet autē intelligi hūc dicimus de hac re. s. q. predicatur de multis ad interrogationes per quid: quoniam hūc iam debet fieri nisi interrogatur de multis simul non debent quocq. eoz per se: sicut iaz nostri. Differentia autē non predicatur in qd ylo modo. ¶ Species quocq. ex hoc q. est species nō predicatur de aliquo predicatio huiusmodi: sed de eo p̄dicatur aliter. Si vero contigerit ipsam predicari taliter tam fit genus. ¶ Debes autē scire q. nihil habet genus et speciem: que pertinet ad relationē. nisi ex hoc q. habet intentionē diffinitionis eoz. Cum autē attribuerimus hanc diffinitionē generi: percipim⁹ qd genus. Percipimus aliqd in super qd iudicaretur si diceremus. s. ex hoc q. ita est si plenius diceremus: qd autem postea appropriatur nomie speciei postea scies q. non predicatur de multis diuersis in specie: sed in numero. Accidentalium vero nullū predicat in quid: nullius igitur alioz est hoc propriū. Omne autem genus habet hoc propriū: diligenter ergo considerata intentio huiusmodi diffinitionis vocat genus.

Pris dubitatio.

¶ Contingunt autē circa hūc quēstiones multe: quarum vna ē q. si genus habet aliqd: quod sit ei quasi genus: et hoc est predicari de multis. tūc genus p̄dicabitur de genere: quod est supra se.

Solo.

¶ Ad qd respondemus: qd predicatur de multis p̄dicatur de genere vt genus: sed genus de eo nō vt genus: sed vt accidens. Non. n. dicitur q. omni p̄dicato de multis accidit genus: nisi aliquo respectu: sicut animal accidit generalitas aliquo respectu. s. reipso cōmunitatis. sicut in proximo ostendemus: ita q. generalitas non est constituens animal ylo mō. Nos autem non negamus quā intentio minus cōmunis predicatur de magis cōmuni: s. nō de omni. Si autem genus predicatur de predicato de multis: sic predicatur de multis predicatur de genere: esset impole.

Scda dubitatio.

¶ Item queritur de hoc q. accipimus nomen speciei in diffinitione generis. Cum enim vuleris diffinire speciem: videtur necessario apponendū nomen generis: sicut postea ostendetur. cūz dicitur q. species est id quod ponitur sub genere. Sed interroganti videtur esse ignotum. Ostendere. n. ignoti per ignotum. non est ostendere: nec declarare: omnis autem diffinitio vel descriptio est declaratio. ¶ Ad hoc autē iam responderunt quidam dicentes q. quia duoz relatiuum vñū non intelligitur esse nisi p̄paratio ne alterius: genus autem et species relatiua sunt: ideo debet vnusquisq. eozum accipi in descriptione alterius necessario. Unumquodq. enim eozum non est id quod est nisi ex comparatione alterius.

Solo q̄rda: et p̄p̄rati capitulo de sp̄e.

Obis p̄ma.

¶ Nec autem descriptio augeat dubitationem in alijs que sunt p̄ter genus et speciem: in quibus est implicatum: qd in genere et specie: augmentum vero implicationis non est explicatio. ¶ Indagator: etiam dicit tibi adapta diffinitiones relatiuozum: cūz diffinitione generis et speciei: et fac scire quomodo: (quū sint simul incognita.) sicut alterum per alterum.

Scda.

¶ Item in solutione solent considerari propositiones quēstiones et destrui altera vel ytraq. in hac autē solutione quā hūc inducit non considerat propositiones. Non enim dicit q. genus et species ytraq. non sunt incognita apud introducendus: nec dicit cum sciat alter ex altero: (quū ipsum sit ignotum.) Non est

hoc dicere ignotus per ignotus. Hoc enī negare impoibile erat eum: nec poterit etiam negare q. doce ignotus per ignotus nō erat declarare. Nec dixit q. ex ordine hāz propositionū non prouenit: qd queritur ex eis: quare hūc non considerat propositiones et thionis: nec suum syllogismum in hoc fecit.

¶ Et etiam accidit ei maximus error: ex hoc q. nō potuit inuenire differentias que est inter id qd scit cūz aliquo: et id quo scit aliud. ¶ 3d enī ex quo aliud scitur est id quo per se scitur: s. fit pars ostēdit aliud cui: quū adiuncta fuerit alia pars perueniet ad cognitionē alterius: qd iaz cognitū fuerat nūq. ante illud. Ad autem scitur cum aliquo est id qd cum perfecta fuerit cognitio rei ex conuentu ostendentū rem: sicut res etiam scitur. Et cum non illa scitur illud nūq. scitur: nec ex illo sciet res. Et ideo ē pars totius collationis que ostendit rem: partes enim collationis ostendentes rem: quū non conueniunt simul: nō scitur res: vna enim eaz est significans partem cognitionis quā habet res tantum: et interdum partes dicuntur: et nōdū sunt complete: ideo dicimus est res vñ cognita. Lū vero complete fuerint: sicut res. tūc scitur id quod scitur cum re: re vera vero non sciuntur nisi simul. Lū autem sciuntur alia ex alijs seq. vt cognitio vnus fit p̄ior cognitione alterius: et non cum cognitione alterius. Et ideo id qd scitur cū aliq. aliud est ab eo ex quo scitur aliud. 3d enī ex quo scit aliud prius est in cognitione qd illud. ¶ Unde dicimus q. relatiua non diffiniuntur fm hanc imperitiam: quāz inueniat ille qui putat per banc collationē hūc qōnes. Sed in diffinitione relatiuoz est quidā modus collationis per que remouebitur hec perplexitas: cui⁹ declarationis alius est locus. ¶ Sed exemplū ei⁹ proximo est hoc: q. quū interrogatus fuerit quid est nihil dices. Respondeo q. hūc qui habet fratrem: nisi dixerit q. ille frater cuius pars ē pater alterius qui dicitur esse frater eius: et tūc in duas partes declarationis quāz nulla est diffinita ex altero relatiuoz. Qui autem hūc expeditur iam ostendit rationes relatiuozum simul. ¶ Post q. vero iam ostēdimus illud nihil dētermināseredidimus ad id a quo digressi sumus dicentes q. diffinitio generis perfecta est: s. nō accipitur in ea species: fm hoc q. species est: et refertur ad ipsum: sed fm hoc q. est essentia. Lū enī intelligitur ex specie esse: et veritas rei et forma: plerumq. n. intelligitur ex ea hoc: fm vñū eozum. nō erit tunc species ad genus. Cum. n. intelligitur. (diffinitio species.) differentia inesse et forma: iam p̄fecta est diffinitio generis. Lū enim dixeris q. gen⁹ p̄dicatur de multis diuersis in seipsis esse et formis: et substantialibus ad interrogationē per quid sunt iaz perfecta est diffinitio generis: et non est necesse sp̄em ex hoc q. est relatio poni in eius diffinitione: q̄uis relatio aliquo modo hūc intelligitur. Sed non est sic: vt propter hoc sit diffinitio que est eozum: quoz vnus diffinitur ex altero: sed relatio que est hūc intelligit esse hoc. q. qui dixeris q. est predicatum de multis diuersis in esse: iaz posuisti diuersa in esse predicari de ipso. et hoc est quod inuis de relatione que tibi accidit.

Quarta.

Dīta iter scitur cū alio et scitur ex alio.

Solo p̄p̄ra ad scda dubitatio.

¶ Ad autem non fecerit diffinitionem eozum: quoz alterum diffinitur ex altero hoc est: quia pars diffinitionis est esse: sed vniuersalitas diuersa in esse nō diffinitur per genus. ¶ Ergo iaz diffinitū gen⁹ tali diffinitione: ex cuius fine et in potentia diffiniri species que refertur ad genus q̄uis non poluerit: eam in est

Solutū dubiū.

Exculat.

fectu: (fm qd est relatiua.) parte diffinitionis generis. ¶ Sed disputare de hac pte diffinitionum qd habent relatiua: et quare sic esse debeat: et quomodo poterit considerari: id qd habet vniquod relatiuorum per se non: vt predicetur comparatione alterius: potest declarabitur alia.

Species autē apud grecos dicebatur f3 aliam intentionem pter speciem logicā: nomen enī qd translulerunt greci pbi ad intentionē speciei logice prius i posuerant fm primam institutionē forme vniuersalis: et quia postea inuenerunt qd ea que sunt sub eodem genere habet formas: et esse que sunt propria vniuersali: eoz: ideo vocauerunt ea: et hoc qd sunt: ita species: et sicut nomē generis continebat intentionem vniuersalem: et logicam: ita nomen speciei absolute continet intentionē vniuersalem et logicam. ¶ Et sic nomen speciei logice continet: fm logicos duas intentiones: quāz vna est cōmuniō: et alia magis propria. ¶ Cōmuniō autē in tentio est bec quā dicitur referri ad genus: et diffinitur dicentes qd est posita sub genere: aut de qua predicatur genus substantialiter et alia huiusmodi. ¶ In tentio vero magis propria est quā aliquando describitur fm aliquem respectū dicentes qd est species specialissima: et h est que significat esse: qd est cōmune pluribus non differentibus substantialiter. ¶ Et bec in tentio vocatur species: fm primam intentionem: qz h nūq̄ erit quin sit sub genere. ¶ Et dicitur species fm intentionem scdm. ¶ Sed inter hos duos accipit differentia: quoniam tantum fm primam intentionē referatur ad genus: sed et fm scdm intentionem nō referatur ad ipsum: ad hoc enim: vt p̄dicetur de pluribus differentibus numero in quid non est necesse: vt sit aliud quid cōmuniū q̄ ipsa: qd predicatur de ipsa. ¶ Intentio autem speciei: fm primū modū non est: sicut genus: fm intentionē speciei: iuxta 2^m modū constituit illam. ¶ Possibile est. n. in opinione: vt id qd est species hoc modo: primo non habeat speciem: iuxta 2^m modū. ¶ Non prohibetur enim in intellectu intelligere vniuersale qd sit p^m: et non esse sub eo vniuersale. Et pter h non diuiditur diffinitio: sicut iam nōst: qd autē non fuerit substantiale nō erit genus: sed si necesse fuerit ibi esse non erit nisi accidens comitans. Aliquando autē dicitur: vt species specialissima. ¶ Qd autem intelligitur de hoc qd est species specialissima: non est id qd intelligitur de h: qd est species: fm intentionē qua dicitur de multis diuersis numero in quid: quō tenetis cū ex hoc: qd est species specialissima: species sit ei: vt genus intras in ei⁹ diffinitione: propter quā referatur ad species q̄ sunt supra eam: ¶ Deinde certissime nescio vter eorum modorum: fm logicos fuerit prior: nō est. n. longe qd id ad qd primū translulerūt nomen speciei sit id qd est supra singularia. Et deinde propter hoc qd accidit ei habere supra se aliam cōmuniō: et vocauerūt: qd est sub cōmuni huiusmodi specialitatem. Nec etiā est longe qd alia intentio antiquior sit: sed qd hāc intentionē comitabatur: vt esset species specialissima: et propter suam generalitatem restringentē specialitatem: tantum ab ip̄s generalitate posuerūt digniores: tūc nomine specialitatis: et quia est statim post singularia

vocata est species. Hoc autem est: qd ego nequeo discernere: quia magis fouea qd nōmē non fuerit p̄s impositū speciei: f3 respectū quo referatur ad genus. ¶ Debemus autem scire de specie que vna est de quibus in diuisione prima: fm quē istoz modoz est spēs. ¶ Dicamus ergo posse ēē: vt h quinquemembz diuissio fiat taliter: vt includat vnum tantum duoz modorum: et non alium: cum. n. dicitur qd nomen cōmuniū substantiale: aut dicitur significare esse: aut nō: si est significans esse: aut est significans esse cōmune differētibz nūero non specie: tūc membz significans esse continebat genus et specie que est statim post singularia: et excludit respectū speciei: fm intentionē qd est in relatione generis: f3 membz primū. ¶ Et postea predicatus de multis differentibus specie in qd diuiditur in id qd est sic: de quo nō predicatur aliqd huiusmodi: et hoc erit qd vocatur genus tantū: et in id qd predicatur de multis de quo predicatur aliquid huiusmodi. Et fm hunc respectū erit species: sed bec diuissio non attribuit nūmz specialitatis: fm intentionem relatiuam absolute: sed ostendit nobis potestates huiusmodi specialitatis: fm hunc respectum. f. qd est genus: et habet specialitatem: et ostendit nobis naturā speciei: fm respectum propriū saluam et integram. ¶ Et possibile ē autē diuidi taliter: vt det nobis speciem que est fm intentionem cōmūnem: et species f3 intentionē propriā sit in scdm membro: ita vt sit in id qd est species: aut qd est species specialissima: tamen accidit esse specie. ¶ fm intentionē quā posuimus ēē magis propriā. qd est species que sit genus. ¶ Cū autē diuiditur vniuersale: fm qd est vltē comunicatio: consideratio de illo est: vt diuidatur diffine quāz habet comparatione inferiorum suoz quibus est vniuersale: et tunc remouebitur species f3 intentionem cōmūnem: non habebitur postea nisi ex alio respectu: et tūc species que primo percipitur erit species: f3 intentionem propriā. Si autem non curauerit de hoc: nec de dispositionibus vniuersaliū: et de accidentibus eoz que sunt inter illa: ex h qd sunt vniuersalia: (sic hoc qd vniū est cōmuniū vel magis propriū comparatione alterius non comparatione singulariū.) tūc promouet tibi species relatiua: sicut in proximo ostēdemus. ¶ Non debet autē quis credere: vt h quinquemembz diuissio sit includens omne id in quo diuiditur vniuersale. Aliquando. n. aliquid diuiditur in aliquid quā et excluduntur ab eo alia que non includunt nisi in alia diuisione. Animal. n. cum diuidit in loquētes: et in non loquētes non erit nisi bimembz differentia a qua excluditur volatilis et gressibilis: et tūc erit necessarium fieri aliam diuisionem. ¶ Non debes autē persistere in dicendo qd h diuissio quiquemembz debeat includere omnē intentionem cuiuscūq̄ vniuersalis: et respectū eius: sed debes scire qd nō ducit nos ad hoc implicitū: nisi qz duo membra discreta cōueniunt in vno nomine qd est species. ¶ Conuenientius est autem dicere qd cū h quinquemembz fuerint: vniū ex comparatione que est inter illa aliquid aliud. f. dispositio eius qd est magis propriū inter ea que predicantur in quid: comparatione magis cōmuniū: ita qd sit specialitas magis propria: sicut ante accidit. bec etiā singularitas et individualitas quas pter miserunt sic currentes de eis. ¶ Si autem voluerit facere diuisionem ex qua detur nobis species: f3 intentionem relatiuam que est cōmuniō: tunc conuenit dici qd nomen substantiale: aut predicatur in qd: aut

Dubitatio. Quis modus speciei erit vnus ex quibuslibus. Solo.

Species logica duplex. scilicet ratio et propria seu ipsissima.

Species logica duplex. scilicet ratio et propria seu ipsissima.

Species ipsissima quid.

Species iter speciem cōm et speciem ipsam.

Species cōm non sit sicut genus et ipsissima species.

Quis modus speciei prior.

Logyce

non: id autem qđ predicatur in quid intelligitur cōmune id qđ conuenit responderi ad interrogationē factā: de multis quid sint. Deinde dicemus qđ ea qđ predicantur in quid differant in cōmunitate et proprietate. Quaedam enim eoz sunt cōmunita et quedā cōmunita: et predicabilia: autē in quid id qđ ē cōmuniū est genus minus cōmuniū: et minus cōmune est species cōmuniū: inuenta autem specie diuidim⁹ alr dicentes: necesse ē ē aut vt species fiat genus aliqđ speciei aut non. Et hoc diuifio ostendit nobis quinq; manifeste: et natura speciei sū intentōez cōmunes continetur in ea. Species vero 2^a intentōez nē secūda includitur in ea aliquo modo: sed in diuifione prima non fuit ita. ¶ Vulgata autē diuifio horūz quinq; affiniōz est prime diuifioni. Diuiditur enim sic omne nomen in complexum singulare: aut significat vnū aut multa. Significans autem vnū ē nomen singulare: signans autē multa: aut significat multa differentia specie: aut nūero. Signās vero multa differentia specie: aut est substantiale: aut ē accidentale. Si autem est substantiale: aut predicatur in quid: aut in quale quid. Signans autē multa differentia specie in quid ponitur genus: significans quale quid est differentia: accidentale vero est accidens cōmune. Deinde dicitur qđ id qđ significat multa differentia nūero: aut predicatur in quid: et est species: aut predicatur in quale quid: et sic ē proprietās. ¶ Dec autē eoz diuifio non includit specē 3^a intentionem relatiuā: nec differentias sū qđ est differentia: non enim continetur in ea de differentijs nisi qđ predicatur de multis speciebus. Non est autē hā natura orie: aut hē hē qđ est differentia: non enim omnis differentia est ita sicut postea ostendetur. ¶ Si autem considerarent qđ tu postea scies non possent reprehendi: sed scies eos: nec considerasse: nec percepisse: et ideo non possumus eos excusare: fortassis autem doctorum primus considerauit. ¶ Et in hac diuifione non distinxerunt inter proprietatē et differentia quā non habet nisi species. ¶ Et exclusērunt proprietates que est proprietās speciei medię et comparatiuē. Non enim assignauerunt proprietatē sū qđ est proprietās speciei: sed 3^a qđ est proprietās speciei specialissime: sicut non assignauerunt speciem nisi specialissimam.

Diuisio vniuersalis
in quinq; vniuersales

Resolucio istius
diuisio vulgaris.

Diuisio speciei specialissime
sine vulgaris.

Ertificemus nunc vulgaris descri-
ptiones speciei dicentes qđ speciei. ¶ Sū qđ species non refertur ad gen⁹. ¶ per speciem diffinitio talis: qđ ipsa ē que predicatur de pluribus nūero differentibus in quid: in qua non conuenit cū ea: nec genus: nec accidens cōmune: vniūq; enim eoz predicatur de multis differentibus specie: non autē multis differentibus nūero. ¶ Hoc autē qđ dī predicari de multis differentibus nūero debet intelligi. s. de numero tantū. ¶ Nisi enī sic intelligatur: ex hoc qđ predicatur de multis differentibus nūero non prohiberetur predicari de multis differentibus specie: predicatur enim de multis differentibus specie aliqđ qđ predicatur de multis differentibus nūero: quare proprietās huius nominis nō est species: sed tātus eius qđ predicatur: nisi sic excludatur id qđ predicatur de multis differentibus specie ab eo quod intelligitur de hoc: et hoc est per qđ differunt a specie genus et accidens: aut per qđ discernit

ab ea differre que predicantur de multis differentibus specie. ¶ Tūius autem orie exemplū est id qđ diuiditur in duo equalia: ē enim differentia parīs 3^a nūmez: sed aliquando dicitur de linea et superficie et corpore: non enim par est tantū qđ diuiditur in duo equalia: sed cū additū fuerit numero qđ est ei quasi genus erit propriū parīs. ¶ Sed non discernit per hoc species a differentia que est propria speciei: sicut est rationale. h. habens virtutē discurrendi. hoc enīz solus homo habet. Quod enīz de angelo predicatur hoc est alterius intentionis: in qua non conuenit hō ei⁹ angelo. ¶ Aliquī autē verbosi possunt excludere ab hac diffinitione. ¶ Sū hunc modum discernendi. ¶ Speciem a differentia. Modus vero hic est: vt dicatur ex natura speciei sū hanc intentionem debet non predicari nisi de multis differentibus numero: sed nature differentie non debet hoc. Et hic modus est exceptus: sed per hē qđ predicatur in quid species a differentia absoluitur: et tūz differt a proprietate: proprietās enim non predicatur in quid. ¶ Ergo hō descriptio est recte assignata que non comitatur nisi intentionēz que dicit species specialissimā. ¶ Species vero sū qđ refertur ad genus habet duas descriptiones: quartum vna est hā: quā dicitur qđ est posita sub genere: altera vero qđ ē id de quo predicatur genus in quid. ¶ Debemus autē hō considerare dicentes qđ si ex. ¶ posita sub genere. ¶ intelligitur qđ sit magis propria ipsū in predicatione: sicut qđ predicatur de parte eius de qua predicatur dicitur esse id sub quo hē est: si inq; ita est tūc singulare et species et differentia et proprietās cōueniunt in hoc. ¶ Si vero intelligatur. ¶ posita sub genere. ¶ de eo qđ vlt est tantū: et non singulare: tūc intelligitur qđ non datur ex significatione nominis: et pter hō differentia et species et propriū conueniunt in hoc. ¶ Si vero itel ligatur ex posito sub genere qđ est propinquius sibi coniunctū in illo sine medio: tūc excluditur singulare: sed non propriū et differentia. ¶ Si vero itel ligatur qđ est sibi coniunctus non in ordine cōmunitatis tantum: sed in ordine intentionis: etiam excludetur proprietās: sed non differentia. ¶ Si vero itel ligatur qđ est in cuius natura est cōmune. id qđ est superius est contentū in significatione eius: appropinquabitur hoc descriptio speciei: genus enim non est in natura orie: nec proprietās: sed est quasi semen eoz: et non est intra essentias eoz: et comparatio eius ad illa: sicut cōparatio rei consequentis necessarii: et nō comparatio eius qđ intrat substantiam eoz: sicut ita nōst. ¶ Hoc autēz nomen. ¶ posita sub genere. ¶ nō significat hanc intentionē expositā tot in odine: nec 3^a impositionem nec sū vltimū: non enim meminī me aliquo loco iboz auctoz huius artis inuenisse hoc nomē sic debere intelligi. ¶ Descriptio vero scda hā est qđ species est de qua predicatur genus eius i qđ: aut sic dicitur: qđ est id de quo predicatur genus eius in quid. ¶ Contra tūc sic intelligi prediari in quid quod iam ostendimus: oportet aliqđ addi qđ est de quo et aliqđ predicatur genus eius in quid: et erit hoc propriū speciei: de differentia etenim non predicatur genus in quid vltimo modo: sicut nec de proprietate et accidente: esse autēz indiuidui non perficitur genere tantum. ¶ Si autem ex hoc qđ intelligi inter eam et differentiam et proprietatē et accidens differentia intelligitur: inter eam et singulare non est differentia nisi continetur in ea qđ sit vniuersale cuiusmodi.

Per quid dicitur
specie specialissima
a via speciei
alioz.

Optima et ha.

Descriptio speciei
cōis qđ refertur ad
genus.

Quo intelligenda
sit illa descriptio:
specie ē qđ ponitur
sub genere.

Etenim intelligens
illū descriptiois.

Genus ē qđ se
mē differentie et p
pū: nō mē intrat
subam eoz.

Quo intelligenda
sit 2^a descriptio
cōis vbi excludit
tur multi intellectus
eius falsi.

Si haec non
placuit nō predicat
dīnub⁹ speciei et cri
spuado simitas
et huiusmodi. qđ
et soluerit.
Nota luminatio:
nē diffinitio speciei
specialissime: cui⁹
mutatio fuit au
cto: Huius. h. vt
narrat Albert in
vbiāz.

¶ Tamen adhuc inter eam 2 dñā generis non erit dñā. ¶ Qui aut diffinit dñā q ipse est id qd ē magis pñā de duobus vñlibus pñābilibus in quid: nescit diffinire spēm. ¶ Non n. pñā dñā nisi sic. ¶ qd ē vñle magis pñā de duobus vñlibus pñābilibus in quid. ¶ qñbus aut ices h: ¶ Tñt ex: cūcueria pñācia 2 locos que sunt pñā diffinitionū. ¶ Dīce mus aut nūc q genus a ipse est genus qd ipole ē fieri spēm: qñ supra illud nō est aliud cōius genus: 2 aliqd ē qd fm aliū respectū potest fieri spēs: qz h3 supra se genus cōius qd sit ipsum. ¶ Et sit spēs: qz alia est ipēs quā ipole est fieri genus: nā non est spēs minus cōis qz ipia: 2 alia est que alio respectū pōt fieri genus: nā sub ipia est alia spēs minus cōis qz ipia. ¶ Ordina bitur ergo genus multis modis: qz aliud est supmū genus: qd non est ipēvñllo modo: 2 genus mediū qd est species: 2 genus: sub quo est species 2 supra qd est aliud genus: 2 genus infimū: qd est species 2 genus: sub quo non est genus. ¶ Silt 2 ipēs: qz alia est infima sub qua non est species vñllo modo: nec ē genus aliquo modo: 2 ē species suprema sub generalissimū genere: 2 supra eā nō est spēs aliquo mō: 2 est species media que est spēs 2 genus: sed nō vnus est genus 2 species. ¶ Unigati aut exēplū huius est catbergoria sube: substantia eternū non habet gen' supra se: sub qua est corpus: sub corpore vero corpus aiatum: sub corpore animato animal: sub aial: aial rōale mortale: sub aial aut rōale est homo sub rōale vero est So cra. 2 plato 2 filia. ¶ Sortes g 2 plato 2 filia sunt singularia: 2 suba est genus gnālissimū: nā non est supra eam genus: hō vero est spēs pñāissima: nā nō est sub eo spēs. Que aut sunt inter h sunt genera 2 ipēs: 2 media respectu inferiorū genera: respectu superiorū species: vt corpus species est sube: est genus aiat: aiat aut est species corporis 2 spēs aialis: in quo conueniunt vegetabilia 2 aialia: aial vero est spēs aiat: 2 est genus rōalis aialis: in quo pñānt aialia irrationalia 2 bō: aial vero rōale est spēs aialis 2 genus hoīs. Conueniunt n. homo 2 angelus in co. ¶ Ergo aial rōale erit genus infimū: 2 suba genus supremū. Corpus vero 2 qd qd est inter illa est genus mediū: sed corpus est species suprema: 2 homo est spēs infima: aiatū vero qd est inter ea est spēs media: suba vero respectu eius qd sub ipia: est genus gnālissimū 2 supmū: 2 qñ non h3 respectus ad aliqd qd sit supra eā est id qd nō est spēs: hō vero respectu eoz que supra eā sunt erit spēs pñāissima 2 spēs infima: sed respectu inferiorū est duobus modis. In respectu eoz q sunt sub ipia: fm hoc q non sunt spēs. Et ē fm qd h3 ipia pñāca: respectus vō que h3 ad id qd est sub ipia fm pñācationē: attribuit ei intentionē ipñāntis non relatiue ad genus. Et h est intentio scda eius qd dñā est. Alius vero respectus attribuit ei qd est spēs 2 nō genus: qd est ipēs pñāissima: ipēs aut non est genus 2 est spēs eo modo quo diximus. ¶ Intellectus aut eoz triū quīs sunt comitantes ei: sunt triū dñāci. Si aut ipēs dñāci qz illaz intentionū: dñāci de his tribus sola pñāicipatione nōis: sed diffōes ipoz intellectus erunt dñāci. Si vero vnus triū eoz spēs sunt ipia dñāci dñāci quā habebit vnus erit dñāci dñāci: 2 dñāci alterius erit dñāci dñāci eius que non intelligit ex hoc noienon: vt signum cernitās illā. ¶ Sicut aut sub ipē pñāissimā sunt suba vñā quia nō sunt ipēs: sic scriptor nauar: ethyops sūt sub boie. ¶ Silt nō ē longe qñ supra genus gnālissimū sint pñācabilia q

non sunt genus: sed intentiones comitantes in qd ueniunt genera 2 genēz gñā sicut acci¹⁰. 2 sic alia que pñācant de mltis gnālissimis. sic postea coqice/ tr. ¶ Illa aut dñā quā attribuerūt sube pñāntes vñqz ad boies nō est recta: quīs nō pñānt intelligi id qd intendit: corpus. n. hñs aiaz cū pñāntit vege/ tabilia cū sensibilibus: nō pñāntit angelos nisi sola pñāicipatione nōis: q corpus hñs aiam nō erit pñāntes angelos. ¶ Silt aut quā dñā rōale hō 2 angelus: nō erit hoc nisi sola pñāicipatione nōis. ¶ Rōale n. qd est dñā pñācata de boie nō pñācat de angelis: 2 qñ qd ē ita est: tunc aial rōale nō est gen' boiūz 2 angelozū: nec corpus hñs aiaz est genus boiūz 2 angeloz: nec corpus hñs aiaz est genus vegetabilū 2 angelo: ii 2 aialū: qñ qd ē ita est mortale non est dñā quam nec sit ponit diffōne aialis rationalis per hoimē 2 non hominē.

Differentie nomen fm logi/ cos intentionēz pñāā signat 2 scdm. ¶ Te autem intentiones nō sunt: sicut intentionēz gñāis 2 ipē. pñāā. n. positio generis non fuit nisi a vulgo: trāslatio vō fuit a maioribus: sed dñāc nōmē pñāā lo/ gici ipñāuerūt: 2 deinde trāslulerūt. ¶ Cuius pñāā positio est h cū dñā dñā est qua differt aliqd ab ali quo subalr. ¶ pñāā igit sic factū est dñā dñā pñāā ri de tribus h3 prius 2 posterius. ita. ¶ vt dñā alia est cōis talia pñāā talia magis pñāā. ¶ Lōis at dñā est id per qd pñāā differt ab aliq: qd itēz pñāā differt per illud ab ipio: 2 per quā aliqd pñāā differt a seipso in duobus ipibus: cuius exēplū sunt accia se/ pñāā: vt stare sedē. ¶ Socra. n. aliqñ differt ab t: y. do. p hoc qd ille sedens 2 nō ille 2 postea aliqñ sit e3. ¶ Dec dñā ipñātio cōis ē vñqz. Silt sortes ali qñ differt a seipso duobus boīs in qz vna est sedē 2 altera nō sedens. ¶ Et dec dñā cōis. ¶ pñāā vō dñā est id qd accñtibus est pñācabile comitans. Lūz enī dñā aliqd differt accidēte itēpñāā ab eo qd per ipio differt: ipñāit dñā pñāā: vt dñā boīs ab equo hoc qd est carnis nitide. ¶ Dec. n. dñā est pñāā boīs cōpōne equi: per quā itēz nō pñāā equus differt ab boie: nec ē est. n. per nullū mō sit pole equū habē re hanc pñāāccidēte: aut vt sit pole. Si ipole fuerit hñe aliq mō: tunc ipole erat hanc dñāz esse inter eos nisi fixam. Sivo possibīle fuerit vt equus heat ēā nō dñā feret per eā equus ab boie: sed cōueniet. hñq dñā ē quā nō h3 nisi atēz vñū tñ. ¶ Silt aut qdāz per q sp sit dñā: sicut exēplū qd posuim: 2 h est pñāā: 2 sunt qdā que sunt sub ipiū gñus sit dñā sed nō sem per: sic nigredo qua differt ethyops ab alio boie: ab ethyope. n. nō sepā nigredo: illū vō aliū hoimē pole ē fieri nigg: 2 tūc nigredo nō erit inter eos differētia. ¶ Cū aut nigredo fuerit dñā erit pñāā ethyops tñ: cū vō nō fuerit ei' pñāā: tūc nō erit eius dñā. Lōis at nō est ita: per ipām. n. aliqñ illud differt ab hoc: 2 h ab illo aliqñ. ¶ Per dñāz vero cōm 2 pñāā aliq dñā singulāria eiusdē ipē: per pñāā vō membz diffō nis pñāā dñā non dñā singulāria eiusdē ipē: sicut inter se: comitant. n. nāq pñāā hoc. n. qd accidit alicui sin gulariū: 2 sic nō sp dñā per eā. Si at accideret cui ac cidit in p esse: sit dñā boie a pñāā natūralit' q postea ipole est accidēte: tunc pole est esse in hac dñā aliqd quo differt ab alio singulari: est ipole nō differt vñllo mō ab boie: etenim singulari post esse suū cū dñā

Et p gen' gñā lūmū sunt aliq pñāca.

Ad oderat supe rior politia i ex plo coördinauor pñāciomē sube qñ rla non sunt pñāpñāce dicta.

pñāā ipñātio ge nris 2 ipē iut scā a vulgo: pñāā ipñātio dñā fuit scā a sapie nbus.

Ex quo p3 qd dif ferētia est analo ga ad mīa signifi cāta. dñā cōis qd.

dñā pñāā qd.

q dñā pñāā dñā nō possit esse mu tua respectu exteri mōi.

Ex quo p3 qd dif ferētia pñāā dñā duoz modoz.

Distinguit inter vñū modū dñā pñāā dñā cōm mūm.

Distinguit inter dñā dñā cōm 2 pñāā dñā cōm ex vñā pñāā dñā modū pñāā dñā modū ex alia.

Genus duplex.

Spēs duplex.

Genus triplex. f. Supremū. Mediu. Infimū.

Spēs triplex. f. Suprema. Media. Infima.

Coördinatio pñā cāmē sube.

Hoc dñāci ē fm viā pñāā lūmū / rī: quā ē pñāā rīus i hoc sequi us cñūm hoc dñā mīne capī moderabitur ab hñc.

Spēs ē equora ad illos tñe mō dñā ipē.

R. dñāci dubia. Sub ipē pñāā: vñā sunt suba vñā.

Logyce

Dile magis p/

Quão d'at d'fia
magie p'pa ab
quie.

Elle diffère de

**Quo differat a
recreo et aliud.**

Risibile n̄ differt
 ab a n̄ risibili
 in q̄tū risibile: s̄
 in q̄tū rōnale.

Quid sit differē
tia q̄ ē vnum ex
quinque vlib^{us}

Supplet descri-
ptiones differenti-
as et iterum p[ro]p[ri]a
lule.

scilicet principii eandem: hoc igitur erit id per quod differunt singularia ipsius speciei. ¶ **D**icitur veroque vocari magis propria est spiritus speciei que cum adiungitur non accedit necris efficit illud ipsum: deinde comitatur et accedit quicquid comitatur et accedit: hoc est subalterna nature generis quod subalterna in eo speciei: hoc dat esse et distinguit et designat: sicut est rationalitas homini que differt a ceteris que continentur cum ea: propria non primus occurrit nature generis: et accurrit et perficit: cetera vero non adveniunt nisi cōtinui postquam advenit hoc: et adaptatur et preparatur ad oīa que accedunt et comitantur. Tunc enim non adveniunt nec accedunt: nisi post hanc proprietatem quod est sicut rationalitas homini. ¶ **V**irtus .n. que vocatur animal rationalis est hoc quod coniungitur mae alia fit rationale et perceptibile scientie et artium: ut navigationis et agriculturæ: et adaptatur etiam ad mirandum et respiciendum propter mirum: et lachrymansum et erubescendum et facientium cetera que habet non quod est punctio alicuius horum cum animalitate: habet animal aptitudinem qua fiat rationale: quod aptitudo cōis et virtus cōis humana efficit propter quā vocatur rationale. Illa autem sunt accidentia eius et sequentia eaz. ¶ **D**oc autem sciri potest facile et certificare: si non inueniatur in bove virtus prima apta ad cognoscendum et ad intelligendum: non habere etiam singulas aptitudines: que virtus est illa que vocatur rationalitas: propter quā fit rationale: que est oīa spiritus animalis substantialis nāe speciei. Quod autem est alium vel nigrum vel aliquid habet non est de eis quod adveniunt nature speciei aut generis: et separat et efficitur ex eo quod dicitur quod continet esse hoc. Debes autem scire certissime: quia oīa tria differant magis propria et illas oīas hoc est. ¶ **U**n per dicitur quod oīa sunt separabiles alie inseparabiles. Insuper separabilis vero: alia est subalterna: alia est accidentalis. ¶ **I**tem potest dici quod oīa alia facit aliud: alia alteratur. Aliud vero est id cuius nāe est alia: alteratur vero est cōis quod illud. Omne .n. quod differt ab alio est alteratur: non autem omne quod differt ab alio est aliud si intelligat aliud id quod est diversus subalterna. ¶ **I**tem oīa tria alia est faciens alteratur tunc: si sit separabilis vel sedere et stare: si sit inseparabilis: sicut risibile et lativus: risibile eteni quibus necesse fuit subalterna differat a non risibilis: tunc si diversitas non contingit in subalterna: hoc quod risibile: quod risibile accidit secundario: postquam diversitas contingit in subalterna sine eo: deinde accidit illud. ¶ **P**rimus autem quod diversitas efficit est rationalitas tantum: impossibile est autem ut risibile faciat differre subalterna id de quo predicatur ab eo de quo non predicatur: sed hoc quod differat subalterna non est est risibile: sed ex alio quod est rationale. Dicitur ergo que est magis propria est etiam essentialis differre facientis aliud fmi placitum antequam huius artis imponeretur hoc nōmē aliud. ¶ **N**ostra autem intentione hic est considerare hanc oīam tunc que est vna ex quinque et non alia: cuius certa descriptio est hoc quod est vltimē simplex predicatum de specie: in quale quod est fmi essentialis generis sui. ¶ **E**t hoc est quod predicatur de specie in quod quid habet illa multas descriptioes diuulgatas: sicut hoc quod dicitur quod oīa est quia differt a genere speciei: etiam quia abidat ipse a genere: etiam quia differunt que continentur in genere: et quia predicatur de pluribus differentibus specie in quale quod. ¶ **D**ebemus autem diligenter considerare has descriptioes et certificare eas. Dicemus ergo quod addiderunt vnicuique harum descriptioenum aliquid erit par: hoc autem ut dicatur subalterna: et subalternale est id per quod differt subalterna ipse a genere. ¶ **P**ropter eas .n. quibus per eas ipsas differant non

est talis subal. ¶ Si r dicitur de eo quod differt specie a genere in sua essentia: tunc hoc potest subalari ea quod non differtunt genere: de hoc predicatur essentialiter de pluribus in quale quod est. ¶ Descriptions vero tres potest quibus sint pares cum dicitur: non tamen includit id quod est in dicitur: ut genus: quia: plenius diffinitio quibus sine eo possit haberi signatio subalis equalis: sicut si aliquis diceret quod homo est rationale mortale: significaret. n. natum rationis: et tunc equalis: sed non significaret nisi naturam: id quod est ei quasi genus quod est animal. Sed cur autem quod hoc potest dici in suo loco. ¶ Ad autem est quod genus dicitur hoc est videtur quod addit illud. ¶ In descriptione vero iam notatur videtur quod predicari de multis: predicari. n. de multis est descriptio videtur: quam attribuitur ei descriptio aliquid quod est quod genus: quibus non designat ex nomine. ¶ Hoc autem quod de pluribus differtibus specie: tres intellectus: unum quod non percipit nisi vult per se habere hunc librum: quod potest ostendimus in suo loco. ¶ Ceteri vero duo per manifeste sunt quod unus est: videtur nam dicitur cōtinuatur predicatio: plures species sine dubio preter unam illam speciem a qua differt. ¶ Alius vero est quod nam dicitur de predicari quale quod est unum quod: multorum differentium specie iter se: quibus dicitur ex ipsa: predicat in quod quod non dicitur: sicut: dyonodis quod per se veluti si diceret quod ensis est quod pariter: boies: si quod boies oēs illo pariter: tur: sed quicquid. ¶ Hoc autem expō alia est et non recta. ¶ Si autem potest fuerit hoc intelligi ex ea nisi quod primum intellectus est: tunc hoc descriptio B modo intellecta erit videtur. nam dicitur ex hoc quod est dicitur non dicitur. (sic tu scis.) non esse per se ipsum: per hoc. n. contingit aliquid quod. n. accidit B aliquid: accidit. n. B accipit nam dicitur: sicut non videtur dicitur. Et per hoc non est accipit cōtibus dicitur: ita videtur sit in descriptione: sicut dicitur in diffinitione: hoc quod videtur est. ¶ Est autem quod in hoc quod predicari in quo quid: hoc autem differamus videtur illud intellectus quod loquimur de dicitur istud quod. ¶ Quia si loqueretur in descriptione finem in principio. et per hoc quod expōsumus: alii: per dicitur descriptio: et erit descriptio multorum. ¶ Nos autem non peritiamur hac descriptione in B loco nisi finem hoc quod intelligit huius tractant de ea. ¶ Debet et sciri quod nulla dicitur cōstituit de speciebus quod dicitur genus nisi vna trā. ¶ Deinde dicitur duas habet operationes: vna ad id quod diuiduntur. s. genus: et aliam ad id in quod diuiduntur. Rationale enim diuidit animal hominem et cōstituit boiem: quod est diuisiū generis et cōstituitur speciei. Si autem genus fuerit generalissimum non habebit dicitur nisi diuisiū finis: si vero fuerit hoc generalissimum habebit differentias diuisiū finis et cōstitutivas. Et dicitur diuisiū cōstitutivum: sunt que diuidunt genus eius et cōstitutunt spem ex eo: genus. n. cui diuidit dicitur quod spem sub genere. Diuisiū vero sunt que diuidunt istud et cōstitutunt spem sub eo. ¶ Cōstitutivum vero genus non sunt minus cōtes quod ipsius: sed eius diuisiū sunt minus cōtes quod ipsum. ¶ Genus generalissimum habet dicitur diuisiū: sed non cōstitutivas: species vero spāliūna habet cōstitutivas: sed non diuisiūna. ¶ Nulla autem cōstitutiva est nisi diuisiūna. Diuisiūna autem finem quod videtur aliqua est non constitutiva. hoc autem non est nisi in dicitur negationis siue pūatoris quod vere non sunt dicitur. Lū enim vicinior. quod animal aliud est rationale aliud est irrationale. irrationale non stabilitur spem aliqua oppositas rationali: nisi forte contingeret quod quod est irrationale esset vna species: sicut id quod non diuidit in equalia sub numero est species vna: et est impar: aut si homo non emiseret ponere animal: irrationale genus buttor et spem animalis. ¶ Sed quod

Diffō ī q̄ n̄ ponit
tur gen⁹ diffinui
l3 signi⁹ nāz diffi
nitur et sic et cōtē
tū est adicere.

हाके र्ने गेने
Differenz.

Et n̄ ponit i de-
scriptioib⁹ p̄dicta
taliūq; descriptio
vūs loco vūs.

Quo itellm illd
qd dñs pñcat d
plurib⁹ differēti
bus spē.
Prim⁹ itellus.
Scōus.
Tercius.

Impugnatio A-
lor intellectui.

**Wie hat das
gefallen?**

Defia gñie gñia-
lissimū nō bz nū
vna pparatiōez.

Ex q̄ p̄z q̄ abso-
lute loquēdo de
dīcīā p̄r dīcī q̄
īp̄a sūt magis cō-
mūnē v̄l mīnūē
q̄ illō cui⁹ ē dīcīa.

Meegen' gñali
firum: nec sp
spñlissima hab
vraç dñiaz. f. de
vñia r cñuñu.

Quão ois d'fia cẽ
fluvina ẽ d'fliva
fz non cõ.

uis hoc aligs faceret: adhuc tñ ostēdem⁹ qđ irrōnale vere nō est dñā: sed ē quedā cōitas. Silt r de oib⁹ pñuatiōis: pñuatiue enī comitantes sunt rez: cōparatiōne intencōnū: gbus carent. Irrōnale enī non iteligitur nisi respectu rōnalis. ¶ Spēs ergo habz itencōne suā: r dñām suā: qz est aliqd exstēns in cēntia: iūa: r deinde cōfigitur vt nō pñedictur de alio.

¶ Aliquādo autem cōgimur nomē pñuatiōis pñere pzo itencōne quāz habet res in sua essentia cū non fuerit eius nomen: ppter hoc autē nō opozet qđ ne gatio h sit pñuiz eius nomen: sed est nomē cōicans illā: qđ trāsfert ab eo cui iditum est ad h. ¶ Si autē ex aialibus nō eēt pñter boiem nisi binibile: binibile cēt dñā eius. Deinde si eēt hoc nomē r dicere irrōnale r itelligeretur ex eo binibile: tunc irrōnale dabit signatiōem dñe. ¶ Postqđ autē irrōnale est quoddaz cōius qđ dñā vñuicūisqz spēcieri ani malis: non hz vnus aliqd cō ponens affirmatiū pzo quo possit poni irrōnale: in quo cōueniat signū eius: nisi ex itencōne pñandi rōnale. ¶ Pñuatiōes vero ex hoc qđ sunt pñuatiōes nō sunt itencōnes constitutivae rez: sed sunt accidētes r comitantes respectivae: postqđ iā sunt essentiae eoz: tūc irrōnale nō est vere dñā in qua cōueniūt bñz: qz que sit cōstitutiva eoz. ¶ Si autē aliquis voluerit ponere illud dñām r stabilire qđ aīal rōnale pñus est spēs: r postea genū: r ponere qđ aīal diuidit vna diuisione equali in spēm specialissimā r in genus: simul faciet: r tunc qđ oīs differentia diuīsiua erit etia cōstitutiva. ¶ Si autem voluerit modū qui habet verissimē nō erāt iste differentie: qñ nō essent differentie: cū non cōstituant aliquam spēm: ¶ Differentie enī vere nō sunt nisi que sunt cōstitutivae euz diuidunt. ¶ De h autē qđ quidam putant: qđ differentiaz quedam sunt cōferētes esse que diuidūt: r deinde expectāt donec alia veniat dñā r cōstitutā simul: sicut rōnale qđ fortassis putatur aīal diuidere: sed expectat ad cōstituentem spēm: donec ei adiungatur mortale.

¶ Decopinio fallā est. Dñā enim que nō diuidit r pñouenit ex ea cōstitutio spēs nō est necesse omnino: vt sit cōstitutus spēcim specialissimā. Inter: est enim an dicamus qđ spēcies cōstitutat: aut dicam⁹ qđ cōstitutit spēm specialissimā. Rōnale enī qñuis cōstitutat boiem qui est spēs specialissima: cōstitutit tñ rōnale aīal: qđ est spēs aīalis r genus hominis: si esset ver⁹ qđ dicit. i. qđ rōnale cōius est qđ homo: r qđ animal rōnale pñdicatur de boie r de angelo non lo cōione nōmis: sed vñuice. ¶ Hoc autē qđ dñā aīal rōnale est dñā cui⁹ iunctura hz itencōnes itellectivaz que est min⁹ qđ aīal: nō est dñā sed dñā est ps eius. Irrōnale nec est pñuiz: qđ sine dubio est spēs ei⁹. Silt ostēditur qđ sit genus boīs: sicut māifestauit au ctōr pñagoraz als. Rōnale igit iam cōstitutit spēs ad quā erat genus: cum ergo diuidit cōstitutit sine dubio. ¶ Constat autē de hoc qđ vna dñā nō pñedictur prima pñedicatione: nisi de vna spē semper: nec pñedictur in quale quid de multis spēb⁹: nisi scā: r tñedictio aliquo. ¶ Dicemus autē nūc qđ essentia vñuicūisqz rei vna est. ¶ Opz ergo vt essentia rōt nec augeat: nec minuat. Si enīz esse rei r essentia esset idēz qđ est verum inter terminos antedictae diuisionis: sed qđ est augentatū est pñter dñmū: tunc augmētū est pñter esse rei. Similr si eē eius esset id quod est dñmū: silt si esset esse me: diocre. Intencō autem cōis tribus que nō est vna nū

mero nō est ipsa essentia rei que est vna nūero: nō. n. pōt dici qđ augmētatum r dñmū cōueniāt in vna itencōne qđ sit cēntia: ergo cēntia rei non recipit magis nec minus. ¶ Si autē augeat: cōstitutit ei⁹ essentia: r ex eius augmētō. tūc ei⁹ essentia est magis. Si vō ei⁹ cēntia nō cōstitutit ex augmētō: s ex dñmū: tūc tunc eius essentia ē minus: si vō ex nullo eoz rum cōstitutit: tūc non est cōstitutā ex augmētō eoz dñmū: sed ex itencōne cōi. ¶ Et ē ibi qñtio quam pñediximus: qñis enī impole sit de his itencōnib⁹ dicit qđ cū augeat radix hz esse qđ augeat: sed cū augeatur distrahit id qđ pñus habebat eē: in cui⁹ dñstru cōne ē destructio eius qđ pñus cōstitutat: r in ei⁹ destructio ē destructio eius qđ pñus erat cōstitutū.

¶ Silt etia de dñmū: radix enī nō ē ipsa ea: dē in dñpōne pma r scā dñpōne. i. dñmū: tūc māifestus ē qđ qđ ē magis ppa nō respicit magis r min⁹. ¶ Alias vō dñas: qđ adueniūt post cēntia nñil. phibet recipere magis r minus: siue sint separabiles: sicut rubor r rubescētia r pallor: ex timore: siue sint inseparabiles vt nigredo ethyopis. ¶ Et qñis hōiūm alit⁹ sit subtilior: alit⁹ vō beati⁹: nō tñ virt⁹ rōnalis b recipit magis r min⁹: lz et aliqd eēt qđ oīno nñil iteligeret sicut ifans: b. n. accēs nō eēt ei⁹ dñā: ei⁹. n. dñficeretia est qđ in sua subā ē virtus: que quī nñil: phibuerit opabitur rōnales opōnes: r h virtus ē vna.

¶ Sz aliqñ accidit ei defectus instrumentoz: r aliqñ quando duritia r inobediētia eoz: tñ variant actiones ei⁹ aliqñ in tarditate r i destructiōne: r aliqñ in magis r min⁹. Intencō autē ei⁹ pñdicta ē pmanens stabilis qđ ē vna nā ei⁹: variāz actiones ē fm diuersitatem patientiū ab eo dos modos diuersitatis: que aliquādo sūt debiliores: alioqñ fortiores: r hoc fit p pnam ex qua r in qua opat: silt rō: r cerebrū sunt centra virtutis rōnalis quib⁹ pñfic ei⁹ potētia: vt actio intelligēdi r cogitādi r hz ex equalitate g r ineqūitate siue cōplexiōis pñenit diuersitas hāz opōnū: rōniz ē intellectus: r qđ est hō nō ē dñā cōstitutiva bñs: sed cōstitutit in accitā r pñietates: r pñet nō est nisi in aptitudine que fit iter duas aptitudines. i. aptitudinem agentis r aptitudinem patientis: sed h quā nūc hz agens nō variat. ¶ Debes autē scire qđ dñā qđ est vna de gñqz est sicut rōnale qđ pñdicat de spē absolute: rōnālitas autē pñdicat de spē dñmū: cui⁹ forma nōis in illis oib⁹ est vt pñdicet de oib⁹ suis singularib⁹ qđ pñenit in eo: sic vt attribuat ei nomē suū r dñōnes: sicut rōnālitas nō dat aliatū nomē suū vel diffinitionem suam: hoc autem si vocat dñā: sit dñā: sed alterius itencōis ab ea itencōne de qđ loqmur: ¶ Silt itellige pñter r accēs: b. n. gñqz debet pñdicari ad modū pñdicationis generis r spēs b qđ est pñdicatione: qñis si sit ita qđ ad similitudinē i accitālitate.

¶ Dec gñqz sunt vñū qđdam. i. b nomē vñū: cui⁹ forma nōis in illis oib⁹ est vt pñdicet de oib⁹ suis singularib⁹ qđ pñenit in eo: sic vt attribuat ei nomē suū r dñōnes: sicut rōnālitas nō dat aliatū nomē suū vel diffinitionem suam: hoc autem si vocat dñā: sit dñā: sed alterius itencōis ab ea itencōne de qđ loqmur: ¶ Silt itellige pñter r accēs: b. n. gñqz debet pñdicari ad modū pñdicationis generis r spēs b qđ est pñdicatione: qñis si sit ita qđ ad similitudinē i accitālitate.

Proprietates autē dñs logy: cos duob⁹ modis: vno modo qđ dñs de oi intencione que est pñia aliatū siue absolute siue cōparatiue aliatū: alio mō qđ dñs dñ aliquo qđ ē pñuiz aliatū spēs pñe r nā alteri. Aliqñ etia pñuiz dñs qđ ē spēs oīs r semp. ¶ Pñuiz autē qđ est hic vnus de gñqz fm logicos vñpura id quod est medium ipozuz est quod pñdicatur de indiuiduis vñus spēcim in quale quid nō substantiat: siue sit cōe semper: siue non. ¶ Qđ enim est cōe semper: siue sit spēs spālū: Quic. b

Dixit nñil pñb⁹: qñ aliqđ si dñe itegabiles pñct dēs qđ nñ pñt fuit pñct magis r min⁹: vt simitas: lz respicit dñs opz (scilicet magis r minus.

a. R. cōmouet du bñm.

b. Silt rōnāl: r pñs rōnale nō sūt pñia magis r minus.

c. Et qñi vñus rōnalis hz sūt ar magis r min⁹: ei⁹ opōnes sūt pñia magis r min⁹.

d. Silt rōnāl: r pñs rōnalis hz sūt ar magis r min⁹: ei⁹ opōnes sūt pñia magis r min⁹.

e. Silt rōnāl: r pñs rōnalis hz sūt ar magis r min⁹: ei⁹ opōnes sūt pñia magis r min⁹.

f. Silt rōnāl: r pñs rōnalis hz sūt ar magis r min⁹: ei⁹ opōnes sūt pñia magis r min⁹.

Primo uario n. si r elligat: nisi pñuiz habuim.

Primo cogimur rcb⁹ ipone nōia pñuatiua.

Primo dñas conditionales.

Primo dñat qđ irrōnale nñ sit dñā cōstitutua bñm.

Primo uatiōes vt sic nñ sūt cōstitutivae rez.

Primo sic vere sunt qđ sit cōstitutivae quā diuidunt.

Primo qñ quozidā.

Primo impugnatō il lūis.

Primo pñagoraz rum.

Primo cēntia rei nō sūt pñia magis aut minus.

Logyce

Alas libros in-
trodutorios su-
n agerz d cõta-
m^o z mñerçijõ,

expiemus a cōitibus dicentē q̄ cōitas in qua conueniunt bec quinq; est h. i. q. nulla sint. i. predicabilia de pluribus: sed oīa conueniant in alio. v. q. q. quid predicatur de predicato eorum vt de subiecto: illud idem predicat de subiecto eoz. Natura enim generis gnāissimū predicat de omni eo de quo pdicatur genus subalternus: sicut genus differētiē ē orīa orīe: similr id quod pdicatur de pprio accitē: coloratum qd est genus albi pdicatur de socrate albo. Sicut vñibile qd est accidens albo pdicatur de socrate albo: qm pdicatur de eius accidente cōi: orī enim omne album vñibile. sicut autem mutatio que est genus risibilis: oīa enim h pdicant vñiuoce: etenim de quo predicatur attribuunt nomē suum et diffinitionem. Genus autē et differentia conueniunt in vñigato: natura enī generis orī pdicatur de spēbus: sed si nō fuerit necessē: non tam erit impossibile: sicut nō est impossibile naturā orīe pdicari de plurib⁹ speciebus: sed est qddam p̄tariū buic qd iam exp̄diuimus in pdictis. Exēplum autē buius posuerunt rōnale qd continet multas spēs: et nōstī qd sit in hoc: q̄ sicut nōstī non bene fecerūt in ponēdo hoc exēplum rōnale: q̄uis. n. p̄tineat plures spēs: non tamē ille spēs propinquae sunt illius: sed spēs: cū vñius speciei quā p̄tineat rōnale quā adinigitur aīali. Si aut nōlunt hoc dicere de spēs: p̄pinquis: sed de spēsbus quibuscūq; tūc oportet vt nō obliuiscamur buius cū assignant cōitatem inter genus et speciem: aliqua enī spēm est que cōtinet plures species. Ip̄si vero non ponūt hō cōitatem eē iter genus et spēm. Cōitas autē scōa diuulgata est h q̄ genus et orīa pueniunt in hoc q̄ qd pdicatur de illis in qd pdicatur etiā de illis spēsbus que continetur sub ip̄sis. Tu autē nōstī q̄ h cōitas nō est ppria generis et orīe: sed est cōis etiā alijs. Si autē orī qd id qd pdicatur de illis in qd pdicatur et de his spēsbus que trinetur sub illis in qd: hoc ostendit manifeste qd oīi est: tamen si diceret vñ: esset ite intelligat pdicari in quid aliud qd pdicatur ad interrogationē per qd sicut in p̄mo ostēdemus. Cōmuniō vero tertia diuulgata est h: qd destructio eoz cā est destructionis ip̄rum que p̄tinent fm idē spēs. Destructa enī aīalitate et rōnalitate destruit hō et equi et c. Dec aut cōitas consequens est ad aliam cōitatem q̄ est radix: hoc est: vñiqd eoz pars est spēs et continens ip̄as: bec ergo est radix et illa est ramus: et h ē propria cōitas inter genus et orīam: qd non inuenit in alijs. Proprietate vero debis orīe genus ab alijs p̄ma diuulgata h est: q̄ genus pdicatur de plurib⁹ qd orīa et spēs et ppriū et accitē: sed hoc qd pdicatur de plurib⁹ qd spēs orīa et ppriū manifestum est: pp̄tates enī ppria est vñius spēs trīn. similr et orīa. De accitē aut nō ita p̄ se: an debeat eē minus genere: pp̄tates enī decē pdicamēto de vñius postea loquēmur sunt accitē cōis spēsbus eoz: non sunt in ferio: eus generib⁹ in sua cōitate. Est aut quedā ex illis cōis: et maior sicut h q̄ subita est qd non recipit magis et minus: h. n. cōis: est q̄ suba. Si autē qd dixerit qd h negatio est que nō p̄tinet intentionē aliquā: possumus inuenire cōicantia et accitē: que sūt cōioz vñuquoq; pdicamēto: sicut est vñus et ens: sicut incipit vel fieri. Orīa aut scōa q̄ assignat iter genus et orīas h ē: qd gen⁹ p̄tinet orīam in po. Lū. n. p̄sideraueris nām subta gnālitati: orīas esse nō est necessē: nec ip̄ole: sed ei⁹ eē est pole: cui⁹ politas ē pos-

sibilitas q̄ nō est cōis nāe generis: s̄ in nā generis remanet ei opp⁹: et politas alteri⁹ orīe: et h ē intentio p̄tinetie: p̄tinentis. n. orī ad cōi totiret: et supercedere partē. Orīa vero tertia est qd gen⁹ pus est orīa: generis. n. aliqñ inuenit orīa designata: aliqñ vero orīa non h̄z eē nisi in genere: et p̄pter h destructa nō destruit nām generis. In his autē duab⁹ differētijs est qdā dubietas: qdā orīa est extra generis naturā: sic orīo in cōis q̄ est orīa parit: sicut putat ē extra naturā generis. R̄sio aut ad h postea manifestabitur. Quarta aut orīa est: qd orīa pdicatur in q̄le qd: genus vñ in qd. S̄z h solū dcm non ponit orīas: duob⁹ enī attribuere duas pp̄tates diuersas nō ē hoc signare orīas q̄ est iter eas: q̄ enī diceret qd differētia iter platonē et socratē ē qd h est sensibilis: ille rōnalis: et h est nautā: ille vō artificer: nō sufficit h ad differēdiū. Due enī pp̄tates q̄ sunt diuersē in intellectu fortassis eidē puenire p̄nt: nec ē lōge qn plato sit sensibilis. Cū q̄uis intellectus hō diuersus sit ab hoc qd socrates ē rōnalis: non tñ cōcirco opz vt plato differat ab eonon enī ipole est qd vñusquīq; eoz cū hoc qd est sensibilis sit et rōnalis: pp̄tates enī possibiles in intellectu: aliquādo pueniūt in aliquo hñte pp̄tatem: sicut nautā et artificer: sed debz iter illas vis eē negationis: ita vt sensibile comitet non esse rōnale: rōnale non eē sensibile. Deinde h qd genus pdicatur in qd non p̄hibet pdicari in quale quid fm p̄ncipia istoz: nec fm eos est hic vis negationis: per id enī qd p̄tineat esset nō est impole rē differre ab eo qd nō non h̄z illud eēita vt et h̄z quo in eo puenit pdicet in qd: et fm hoc et per illud quo dīstinguitur pdicatur in quale qd. Cū non est impossibile genus alicuius eē orīam etiā: duob⁹ respectib⁹: si orīa que queritur fuerit hoc. Non aut puenit impossibile ex hoc qd genus alicuius sit eius orīa: s̄ enī orīa alicuius sit genus alterius: hoc non est impole fm qd itelligo: sicut sensibile quod est genus aliquo nō auditiō et videtiō et orīa alia. S̄z aut dixerit qd vñū aliqñ aliqñ ē gen⁹ et orīa alicui⁹: s̄ q̄uis sit genus et orīa alicui⁹: tñ respectus quo est genus est respectus quo est orīa: et dixerit nos non velle nisi ostēdere oriam que est inter duos respectus: quorū vñus vocat gnālitatē: et alius differēntialitas: non aduerfabimur: et nec p̄tendimus cū eo de appellatione: alius est enī bic ab eo cū quo nobis iam est: noster enī fermo cū eo est qd dicit qd nomē generis et orīe signat duas naturas diuersas: ita vt nūq; vñus sit appropiatū duabus naturis fm vñū sūbim⁹: ponit vñā duā naturā: competentē vñi duā: p̄rdicationū: et alteram alij pdicationi. Modus autē fm que processimus in ostēdēdo id qd est pdicabile in qd et pdicabile in q̄le qd ostēdet tibi qd pdicabile in qd nō ē pdicabile in q̄le qd h̄z diffiō nō ē eo mō stabilis. Pōt aut aliqñ dicere nobis: vos iam sepe ap̄te dixistis qd orīa aliqñ pdicatur in qd: et p̄cipue in li. h̄mōstatiōis. Cōtra quē dicem⁹ q̄m interest inter h̄z qd dicim⁹ aliqñ pdicari in qd. et aliqñ pdicari q̄m in qd: sic iter iter h̄z qd dicim⁹ et. et h̄z qd dicim⁹ cōi neri in eē. Cōtra pdicabile. n. q̄m in qd est id qd cōtinet in intētiōe facta de eē: et illud solum nō significat esse. Cōtra pdicabile in quid est id solū quod radē ad quid. Differentia vero p̄tinet in esse et q̄m in quā: quoniam est pars eius quod respondetur ad quid: sed in quibuscūdam et non in alijs: genus vero semper significat quid est: semper enim monstrat p̄m-

s^a pp̄tates gñis et differētijs.

Dubietas.

Quarta pp̄tates gñis et orīe. P̄mū ar^m cōtra pp̄tatem.

Scōm ar^m.

Obiecto.

Solutio.

Aliud ē p̄ri qd a alijs ē p̄ri quā in qd.

P̄ria cōitas generis et orīe.

Dānat exēplum P̄mū p̄p̄t.

Z cōitas gñis et differētijs.

s^a cōitas rōnāle.

P̄ria pp̄tates generis et orīe.

Obiecto quā nō solū aut.

P̄ollis dicit qd qd de p̄mū p̄ri qd accitē: qd nullū ē gen⁹ qd nō possit p̄ri a i min⁹ dū ab ip̄o: b. s̄z bñ ē aliqñ accitē qd nō p̄ri nūq; d vna sola ip̄e vt p̄s et similitate: qd bñ dā alijs accitē: et cōpularia. z^a pp̄tates corū dcm.

Logyce

capium rei essentie. ¶ Differētie vero fortassis sunt cōparatōes et relōnes ad actiones et passiones et ad alia: pp hoc ponit genus cōueniētis istis respon- sioni ad qd. ¶ In quibus verbis duplex est error: vnus qd dicitur que sunt bñ nō sunt constitutivē: sed cō- mūtativē. Alius qd cū aliqd differt ab alio: os vt illō habet oriam illam trñ et non aliud. Si aut oria po- nitur solo vbo vno maiore et meliore parte verbi: vt verbi grā. dicat genus esse cōuenientius responderi ad quā qd oria: tunc differentia nō erit fm bñ fm aptitudinem que est in vno eorū et nō in altero. Si autē hoc fecerint erit hic dematio a certitudine dī- mōstrandī ad aliud aliqd relm accidētale. Si autē hoc nō fecerint erit inter genus et aliquas illarū dif- ferentia in diffōne. ¶ Dria autē que est post hāc est bec qd de generibus spēs non habent nisi vnum.

¶ In hoc aut dicto absolute error est: nam si accipit modo qualicūq; genus nō propinquum et primum tantū: inueniūtur etiā vni spēs genera multa: gene- ra enī diuersa cōitate aliquādo sunt multa vnus.

¶ Sed non oia sunt vere genera illiusq; quedā illo- ruz sunt genera generis sui. Si rliqñ inueniūtur orie multe diuersē in adie: sed vere nō sunt differē- tie alicuius: nāz quedā eaz sunt differentie sui gene- ris. ¶ Sicut exēplum qd poluerunt. s. rōnale nō est propinqua dria hoīs: fm qd ordinauerunt diuisionē suā: sed est oria sui generis: et fm hāc sniam nō ē ei⁹ dria ppinqua nisi mortale. ¶ Hoc aut fm exēplū eoz vñū est. sicut enī genus ppinquū qd nō est ge- neralissimū (fm eius exēplum) est vnū: et dria p- pinquā que nō est oria generis) fm eoz exēplū ē vna qd est mortale. Sed i his locis pñt iueniri alia exēpla: sicut sensibile et mortale. volūtate autē sunt fm qd videt due orie ppinque: aialia ergo genus p- pinquū non est rliq vñū: differentie. ppinque ali- quādo sunt plures qd vna. ¶ Itē est hic alius error: scz qd plura sunt genera: quoz alia pñent in alijs: donec vltimū habeat vnum genus: plures autē drit segregate sunt nec pñentur alic in alijs: sed sufficere verbis in hoc alteri⁹ est doctrine. ¶ Dria vero que est post hāc est qd genus est sicut mā: oria vero fit cori forma. ¶ Plentior aut sensus huius est vt dicat qd idē est: sicut mā et non mā: mā. n. non predicat de composito qd ppositum sit ipsa: genus vero pñcat de ipē: ita qd spēs ē ipm: mā etiā subiectis duab⁹ for- mis diuersis non cōparat ad vtraq; nisi in duob⁹ teporib⁹. genus vō pñet vtraq; orias oppositas in eodē tepore. ¶ Sūt autē hic alie orie: que nunc diffe- runtur als dicēde: qñquidē genus non est mā: nec oria est forma: sed ē sicut mā: eo qd nā ē in intellcū est recipiens oriam cui quī aduenit oria fit ipm ali- quid exñs in actu: qualis ē dispō māe et for⁹. ¶ Quī aut est genus drit sicut ē mā forme: et differentia est generi sicut forma materie pater.

Rum diuulgata iter genus et spēm est cōitas quā ha- bebat cū oria: qñ vtraq; pñora sūt eis de qb⁹ pñcant. s. eis quoz sūt ge- nus et spēs. ¶ Scda ē cōitas gnālis: scz vniūq; eoz ē vniuersale: et qui- dāc cōitatem assignant indicant qd h cōitas est generalis quā iteruz reperit. Si autem hic aliter voluit accipi vniuersale: tunc debz intelli- gi preter vniuersale absolutum. s. qd est cōe esse suoz singularium. ¶ Prima quoz differentia ē illa quā

habebat cū differentia. s. qd spēs pñetur sub gene- re: genus autem non continet sub spē. ¶ Item alia oria in qua est sensus idem est qd natura generis est pñor natura spēs: hoc qd posita natura generis non ponit naturā spēs: sed destructa destruit nāz spēs: de- structa vero nā spēs non destruit nām generis: s. po- sita ponit. ¶ Itē alia oria affinis istis ē: qd gen⁹ p- dicat de spē vniūce et vniuersali: spēs vero nō pñi- catur de nā generis vniuersali. ¶ Sed h differē- tia includitur in oria continendi et non pñendi: nec est de differentijs que sunt in vi negandi et affirman- di pñcipali: hoc enīz esset si diceret qd genus pñca- tur de spē vniūce et vniuersali: hoc autēz negati nō est illud affirmatū. forma vero huius orie h est: qd spēs nō est pars generis in eo qd bz genus erga spēcim. ¶ Item alia differentia est qd vniūquodq; generis et spēs excedit alteruz eo modo quo atq; non excedit alterum: genus enīz excedit spēm vniuersalitate: cō- tinet autem multa alia subiecta preter subiecta spēs. Species vero excedit genus in intēione: pñet enī in se intēione generis et insuper intēiones drit: si- cut enīz aial oriet sub sua vniuersalitate hominē et qd non est homo: vt qd est preter humanitatez. Si- militr homo pñet in sua intēione aialitate et aliam intēionē vltra animalitate. rationalitate. ¶ Itē alia oria quasi cōtra ab illa est qd inter spēs non ē genus gnālistimū: nec inter genera ē specialissimū: quis in vnoquoq; fit mediu. ¶ Senus vō et pñiz p- ueniunt in hoc qd predicant de spē et sequunt ad eam: qñ posita spē ponit proprium. h autēz conue- nientia aliquādo est cū alio preter propriū: puenit enī in h cū pprio cōi. ¶ Itē alia cōitas ē qd nā gene- ris pñcat de spēs sub se pñentis equali: spēs enīz aialia equaliter sunt aialia: nec recipiūt magis et mi- nus. Si rliq etiā pñiz vt risibile de singulari hominē. ¶ De ca aut cōitas fit designaretur in cōitate que est inter genus et spēcī et oriam melius essz: sed ibi pre- termisum ponit hic. ¶ Quāvis non pueniat omni proprio. Ceterū alia enīz in effectu ppria est boi que non ē equali r illis. Si rliq multa alia in alijs. ¶ Quā aut rationē pñiūt hic hō: vel quā inductionem ad demonstrādū qd ppiz ē ita considerā: nec possiūt nisi vñū exēplū de h: quōd modus demonstratiōis nō ē do- ctrinālis in declarādū id qd nō ē p se notuz. ¶ Hoc tñ certe verp ē in aliqb⁹ ppiz nō in oib⁹ qd sunt. p- pria aptātia et pñtia formas: et qd hñt spēs oēs et tem- per. Propria vō subālia que sequunt magis pluriuz recipiūt magis et minus. ¶ Sz qui h dicit: qñ obli- tus hui⁹: in lequētib⁹ oriarū ponit eius: eius assignat propriū eius modū cui nō puenit h oria sicut postea scies. ¶ Itē ē alia cōitas. s. qd vniūq; eoz pñi- catur de suis inferioribus vniūce et nomine et diffi- nitione: et etiaz pñt de alijs preter ipā. Quisq; autem aduertit h et intellēxit et cōcepit: debebit non obliuisci eius qd dicitur in libro cathegoriarū: cum putatur qd predicatum vniūce est substantia- le trñ. ¶ Prima aut oria h est qd genus prius ē cōn- tialiter: pprium vero posterius: pprium. n. nō fit nisi cū sit spēs: puenit aut ex mā: sic latitudo vnguium vel alius huiusmodi: aut ex forma sicut perceptibi- le doctrine: aut ex vtroq; vt risibile. ¶ Scda vero oria est qd genus continet multas spēs: pprium ve-

2ª oria.

3ª oria.

4ª oria.

5ª oria.

Prima pueniē-
tia gñis et spēs.

Scda pueniētia
gñis et ppiz.

Impugnata larē-
ter popyriū.
pñio.
Scdo.

Tertio.

Declat d gñis
ppiz est vñ qd
nō suscipiūt magi
aut min⁹: et d qd
buo non.

Tertia pueniē-
tia gñis et ppiz.

Prima oria gñis
et pñij.

Proprium quarto
mō triplē.
Scda oria gñis
et pñij.

Quinta pñetas
gñis et differentie
Obiectio.

Solutio.

Sexta pñetas
gñis et differentie

Qd gen⁹ nō sit mā
lz ut sic mā. vide
pñer. p. meta. c.
17.

Prima cōitas
gñis et differentie

2ª cōitas.

Prima oria gñis
et spēs.

3. dñia. ro non nisi vñā certā. ¶ Tertia dñia est q̄ gen^o p̄dicatur de vñāq̄q̄ sp̄e vñr z non p̄uertit: nō enīz dñr q̄ oē aīal est hō: sicut dñr q̄ oīs hō est aīal: p̄prium vñ p̄uertit: oīs. n. homo aptus natus est ridere: z om̄ ne apti ad ridendū est homo: h̄ aut dñia est inter genus z p̄p̄iū cōe subale. ¶ Post hanc aut sequit̄ alia dñia que p̄tinet in ea. l. q̄ q̄uis p̄p̄iū beat sp̄es: z ip̄ sicut h̄z genus: non tñ h̄z illō alia sp̄es: sicut h̄z gen^o. ¶ Item alia dñia que elicit̄ ex p̄ma. l. q̄ ex gñe dñr cō destruit̄ p̄p̄iū: sed non p̄uertit. ¶ Si quis autē voluerit accipere hāc dñia p̄ter dñiaz que est h̄z p̄i^o z postērius non deerit ei rō: sed erit ei laboriosum. ¶ Henus vero z accñs cōueniunt in hoc q̄ vñūq̄q̄ eoz p̄dicat̄ de pluribus. ¶ Sed h̄ cōicatio est gn̄alīz: q̄ si saltē diceret plurib^o dñtibus sp̄e assignaret cōitātē p̄p̄ia iter genus z accñs tñ: ilz non assignaret alia cōitātē. ¶ P̄ima vñ dñia est q̄ genus p̄us ē sp̄e: sicut iaz nōst̄: p̄us vñ p̄o est eo qd̄ ei accidit. Si enīz qd̄ ei accidit p̄uenit ab ei^o sp̄alitate: tūc sp̄alitas iam p̄stituta est ex dñia: z deinde accidit ei qd̄q̄d accidit qd̄ iā apte exposuimus. Si ergo fuerit de accñtibus extrinsecus: sp̄es p̄us erit iam facta subm̄ z apta ad recipiendū ipsūm accñs extrinsecus. H̄ aut dñia ē etiam inter genus z p̄p̄iū. ¶ T̄tē alia dñia est. l. q̄ ea que sunt sub gñe p̄ueniunt in eo eq̄l̄r: que vero sunt sub accñtē nō p̄ueniunt in eo equal̄r. ¶ Dec autem assignatio deformata est ostendimus. n. dñia que est inter suba eoz: est itēz opus ostēdere dñia iter ipsa. ¶ Cōuenientius aut ēstē dñia q̄ genus nō p̄dicatur de suis inferioribus nisi causalit̄: accñs vero eq̄l̄r: z ēstē dñia cognita in p̄ma assignatōe: deberet. n. dñe q̄ accidentia aliq̄ p̄dicant̄ ineq̄l̄r: ineq̄l̄r: vel si non q̄ oīa accñia p̄dicant̄ ineq̄l̄r: sicut q̄d̄r angulus z tria gñulz z silia: cuius lectio facit op̄ari q̄ omne accñs p̄dicat̄ ineq̄l̄r. ¶ Considera ḡ ex hoc q̄ postq̄ accñdentiū aliqua p̄tē p̄dicat̄ itēz: q̄ p̄bēbit et iaz p̄ fieri in p̄p̄iis. ¶ Et fortassis p̄p̄ hoc q̄ accñs ē communis: p̄p̄iū vñ p̄at̄ribus istū qd̄ non attribuit̄ tur illi. ¶ Post hāc vñ seq̄t̄ dñia. l. q̄ accñtia existūt in indiuiduis p̄ncipal̄r: gñā vero z sp̄es sunt p̄oza indiuiduis. ¶ Dec q̄q̄ dñia obliq̄ ē z inuoluita: dberet enī dñia q̄ accñia sunt in indiuiduis p̄ncipal̄r: gñā vero z sp̄es nō sunt in indiuiduis p̄ncipal̄r: aut dñia q̄ gñā sunt p̄oza sp̄ibus: accñtia aut̄ non. Quis. n. p̄bēbit qñ aliqd̄ sit p̄m̄i: vt habeat ēē p̄ncipaliter: ¶ T̄tē alia dñia est q̄ accidentia p̄dicant̄ de indiuiduis nullo mediātē in quo p̄ueniunt: vt est sp̄es: gen^o vñ fortassis non ita p̄dicat̄. nomē autē sp̄e nō erat ei necē. Ip̄e. n. non intendebat dñiaz assignare nisi inter genus z accñs. ¶ Post hāc aut̄ est dñia q̄ gñā p̄dicant̄ in quid ēstē: accñdētia vñ nō. h̄ ē dñia ē inter genus z p̄p̄iūm quam illic p̄termissit. ¶ Differentia aut̄ sp̄es p̄ueniūt in hoc q̄ p̄dicant̄ de sub se p̄tēntis eq̄l̄r: z in hoc q̄ sunt subālia: sed h̄ conuenientia est inter genus z dñia q̄d̄ ibi p̄termissit. ¶ Different aut̄ in hoc q̄ sp̄es p̄dicat̄ in qd̄: dñia vñ i quale qd̄. hō. n. q̄uis aḡre respondeat ad q̄le ex ani malibus: h̄ tñ nō habet p̄ncipal̄r: nec ex seip̄o: l. z cā rationalis q̄ iam nōdū p̄tractatum est. ¶ Differentia scōa est. q̄ sp̄es non p̄dicat̄ nisi de plurib^o dñt̄ ferentibus nūero tñ: dñia vero plurimū: aut frequē tibus p̄dicat̄ de plurib^o dñtibus sp̄e. ¶ Que dñre p̄tia ē iter dñia z sp̄es sp̄alī^o. n. iter dñia z sp̄es ablo lute. ¶ 3° vñ dñre^{ia} ē q̄ dñia ē dñr sp̄e: p̄uoluit ep̄e huius fm̄ destructionē dñca q̄ rōnale sublatū re-

mouet hōiem: sed non remouet̄ sublatō hōie: angel^o enim rationalis. ¶ Nec p̄uoluit dñiam z sp̄em q̄ sunt simul: sed accepit dñia gñis hōis z p̄p̄iū hōis. S̄z si aliq̄s diceret q̄ sp̄es est p̄ioz dñia que est rōale: ēstē deuius a veritate. ¶ S̄z si hic poneret dñiaz z sp̄es que sunt eq̄les: dñia est p̄ioz sp̄e fm̄ hoc q̄ est causalit̄: p̄p̄iū qd̄ dñr ēstē: cuius p̄p̄iū ēstē: ēstē sicut p̄p̄atio forme ad cōpositū. ¶ Item assignauit alia dñiam dñens q̄ due dñre aliq̄uado cōueniūt ad p̄stituendā vñam sp̄em: sed due sp̄es non cōueniunt ad p̄stituendā t̄tētia sp̄em: z p̄uoluit exemplū duarū dñiaz rōalis z mortalis. Constat aut̄ bas non esse eq̄les in ordine: sicut iam exposuimus. ¶ Dec aut̄ dñi sc̄repancia dñr ex vno duoz respectū. l. aut vt quātū ponant̄ due dñre ad modū dictū. l. sensibilia z mobilia voluntat̄: aut vt dicat̄ q̄ due dñre diuerse in ordine quū p̄ueniunt ex eaz p̄tēnti cū eo cū quo p̄ueniunt p̄uenit alia sp̄es diuerse ab vñāq̄q̄ illaz. Due vñ sp̄es diuerse in ordine non p̄ueniūt: vt ex eis p̄ueniat sp̄es alia p̄ter vñāquāq̄ illaz: cōior. n. ex illis est p̄minus cōis: comitatū vñ nō est aliqd̄ p̄statum ex eaz rum p̄cursum: sed id qd̄ est ex vna eaz: due vero sp̄es diuerse que non sunt diuerse in ordine non p̄ueniūt vñlo modo. ¶ Potest aut̄ aliq̄s dicere q̄ rationale z mortale sunt in se due sp̄es aliq̄ rez: q̄uis non sunt due sp̄es hōis: p̄uenienter vero fecerunt speciem. ¶ S̄z multē nāe diuerse sp̄e cū p̄ueniūt p̄ueniūt ex eaz cōueniunt t̄tia sp̄es: sicut ex dualitatē: z ternalitatis p̄uentū fit gñarietas: que est sp̄es t̄tia ab illis. ¶ Ad h̄ ridemus qñ intentio p̄siderādū h̄z discrepātiā alia est ab hac n̄a: eteniz p̄tēntio est h̄ de alijs q̄ p̄dicant̄ de alijs q̄bus vñm cōia. Lū aut̄ fuerint dñie vt rōale mortale que p̄dicat̄ de aliq̄b^o subitis: z cū venierint faciant qd̄dā t̄tētia qd̄ erit vñū ex sp̄ibus illa rum rez. Ille aut̄ res erunt illis: sicut indiuidua sūt subita sp̄e: est aut̄ sic rōale aīal intra esse illor̄: indiuiduoz: sed non est intra esse rōale vel mortale. Vñ rōale z mortale nō sunt due sp̄es cōp̄aratione illor̄: quia p̄dicant̄ de illis: alioq̄n essent media inter ipsa indiuidua z genus qd̄ est aīal: etenim due sp̄es subāles non due dñre diuisiue. ¶ Jam ḡ in dñre inueniuntur due dñre p̄tēntes vñā sp̄em cōem subitis qd̄ nō inueniūt in sp̄ibus. ¶ Sed q̄ sunt sp̄es diuerse ex q̄z p̄cursum fiat sp̄es: cuius subm̄ sit p̄ter subita illaz: h̄ non negat̄. ¶ Dñia vero z p̄p̄iū p̄ueniunt in h̄ q̄ p̄dicant̄ de sub se p̄tēntis equal̄r. Debes aut̄ scire hoc non p̄tingere nisi in aliq̄bus p̄p̄iis: ex quibus est p̄p̄iūm cōe qd̄ est ip̄ z formale. R̄sibilia etenim oīa r̄sibilia sunt equal̄r: sicut rōalia sunt equal̄r rōalia. ¶ Et p̄ueniunt in hoc q̄ oīa h̄nt illa z semper. h̄. n. ēstē h̄z p̄p̄iū cōe sp̄e inherens. ¶ Different aut̄ in hoc q̄ p̄p̄iū vñz non est nisi vñius sp̄e. Dñia vero aliq̄ multaz: quā aut̄ iam nōst̄ hoc. ¶ Post hāc sequitur alia dñia quā eadē vel p̄tēntis. l. q̄ dñia aliq̄n nō p̄dicatur p̄ueriunt: non enim dñr q̄ ēstē rōale est hō: vera aut̄ p̄p̄iatas p̄uertit. ¶ Cōueniunt aut̄ dñia z accñdens inseparabile in hoc q̄ subm̄ ip̄ h̄z illa. ¶ S̄z dñr ferunt in hoc q̄ dñiaz p̄tinet id cuius est dñia: h̄z nō p̄tinet ab eo. ¶ Dñr ēstē vñ ille: q̄ accñs p̄tinet alia p̄ter illa que h̄nt: ex hoc q̄ sunt cōia: z p̄tinetur ab illis: eo q̄ subm̄ non est p̄p̄ie receptibile aliquid: eozū qd̄ est in illo: sed est subz accñdens: z nō p̄tinet illud: sicut p̄tinet accñs qd̄ nō h̄z p̄p̄ie predicari de vñō tñ suoz: subtoz: sed accidit alijs. ¶ Oblitus at̄ fuit h̄z qd̄ dixerat. l. q̄ vñū subm̄ aliq̄n multas h̄z dñias que

Nota dñtatorz quia expositorz postp̄p̄iū. aliter exponit hoc.

4. dñia.

Duplex intellectus h̄ dñie.

Obō p̄ma.

Scōa.

Solo p̄me.

Innuat solonem scōe. p̄tia p̄uenientia dñre p̄p̄iū.

Scōa p̄uenientia. p̄tia dñia p̄p̄iū z dñie. Scōa dñia.

Cōuenientia dñie cū accñte itēz. p̄tia dñia iter dñiaz z accñs.

Latenter carpit postp̄p̄iūm.

veniant in illo. ¶ Nomen autem p̄nendi est nomen ambigui nō doctrinale: nec os agere de illo. ¶ Ad autem intelligit d̄mō p̄nendi qui attribuit accēti: 7 gñi: dñusum est a nō quī negat ab eis. ¶ Erat autem ali⁹ motus qui dicitur meli⁹ fuerat. 7 q̄ accēti aliq̄ p̄netur 7 aliq̄ p̄netur submō enis fm aliq̄ est cōius 7 f3 aliq̄ minus cōe sicut albu q̄ sicut p̄dicat d̄ alio p̄ter hoies: 7 sic hō p̄dicat de alio p̄ter alios. Un nec ois hō est albus: nec eō albu est hō: sed aliq̄ hō est il lud: 7 aliquid illiusmōi est hoc. ¶ Dec autem discrepātia est ab aliq̄b⁹ accētib⁹ non ab oib⁹. Attende q̄ quō posuit accēti rei cui nō est cōe extra vniuersitatē rem accēti: q̄ in p̄dictis videbat q̄ eī ea 7 ex ea: hoc autem iō sic posuit qm accēti: quē siq̄uit differeatiam: attribuit nēcio p̄uenire spēm 7 aliquid amplius: fortassis autem noluit hanc discrepātia esse ab oī accēti: sed ab aliq̄. ¶ Itē alia ē: q̄ nulla oria recipit magis 7 minus. ¶ Nō. n. orie p̄biter recipere magis 7 minus: q̄d. n. est accēti non. p̄biter h̄re hoc. hic autem hō absolute dicitur q̄ accidentia recipiunt magis 7 minus 7 oria non. ¶ Itē alia discrepantia est: q̄ differentialitas p̄biter oppositas orias h̄ri in vno subiecto: ita vt idē sit rōale 7 irrōale. accētalitas autem nō p̄biter h̄re. 7 oria. n. de accētalibus sepabilitus aliq̄ h̄ri submō vni. ¶ Conuenit autē spēs cū vō p̄prio in hoc q̄ de se p̄uerim p̄dicatur: 7 in hoc q̄ vtrūq̄ spēs sit h̄s esse. ¶ Dñt autē in hoc q̄ id q̄ est spēs aliq̄ 7 accēti alterius: p̄p̄iu vō nō fit p̄p̄iu alteri. ¶ Dec autem oria minus dissoluta est: p̄ quidē in p̄missis non p̄siderat orias que est inter spēm que est sub gñe: 7 aliud: sed ip̄ intēdit de spēs sp̄sissima: nunc autem p̄termittit illud 7 intendit de spēs q̄ est sub gñe q̄d ad hoc p̄p̄ erat. ¶ S3 si diceret q̄ spēs alitius aliq̄ fit p̄p̄iu alteri: p̄p̄iu vero nō fit p̄p̄iu: p̄ueniens enī oria: sed iudiciū de spēs esset falsum. ¶ Si vō diceret q̄ spēs alitius fit genus alterius: p̄p̄iu autem nulli⁹ fit genus. Longue diceret hoc: sed iudiciū de p̄p̄io esset falsum: sed sicut spēs nō sp̄sissima fit genus: si militet p̄p̄ietas spēs non sp̄sissime fit genus. Et n. p̄p̄ietas supioris spēs: est genus itaz spēs: sic co: 102 qui est p̄p̄etas 7 genus. ¶ Si autem dicit q̄ species alitius aliq̄ fit p̄p̄ietas alterius: p̄p̄etas vero alitius nō fit p̄p̄ietas alterius est p̄ueniens. ¶ Alia oria est q̄ spēs p̄rio: est i esse: p̄p̄ietas vō posterior: 7 hoc est intelligibile 7 cōcedēdū. ¶ Deinde subiūxit aliā oria: 7 q̄ spēs sp̄ est in actu: p̄p̄iu aliq̄. ¶ S3 hic est dñetas. Si. n. vult dicere p̄p̄iu: vt qui est in effectu: tunc iam declinat ab a via per quā incidebat vsq̄ mōi vō dicitur p̄p̄ietatē aptitudinē nālem: h̄ sp̄ est in actu. ¶ Si. n. h̄ oria. ¶ Itē vā ē) debet et p̄no inter genus 7 oria cū p̄p̄io. ¶ Itē alia oria ē: vō inter diffōnes sunt diuerse. ¶ Sed h̄ oria cōis est oībus: 7 non ē p̄p̄ia tñ itē spēm 7 p̄p̄iu. ¶ Spēs vō 7 accēti p̄ueniunt in hoc q̄ sunt vna. Et dicit nō esse multa in gbus p̄ueniūt eo q̄ sunt nimis distantia. ¶ Oria vō h̄ oria: q̄ illa est in esse: hoc autem nō. ¶ Et q̄ vniuersaliūq̄ sub spēs vna est accēti vō non ē vni⁹. ¶ Sed 7 h̄ oria inuenitur inter genus 7 accēti: 7 inter spēm 7 p̄p̄iu. ¶ Et q̄ spēs p̄rio: est accidente in eē intellectu. ¶ Et q̄ spēs h̄bita eis eq̄l̄ recipiant accēti dēte vō nō: q̄uis sit iēpabile: vt nigredo et h̄p̄ia. ¶ P̄p̄io vō 7 accēti iēpabile cōueniunt in h̄ q̄ sp̄ h̄bita a subis. ¶ Sed oria nō debuerat p̄termitti inter spēm 7 accēti iēpabile. ¶ Dñt autē in hoc q̄ p̄p̄ietas est vni⁹ tñ spēs: accēti vō iēpabile ē p̄uq̄q̄

vni⁹ spēs: scilicet nigredo et h̄p̄ia 7 coru. Debet autem hic remitti cū q̄ dicit i p̄p̄te. ¶ Itē alia oria q̄ accidens iēpabile eq̄l̄ non p̄cipat: p̄p̄iu vero eq̄l̄. tñ autē iēis quid sit causa in h̄. ¶ De sunt cōitates 7 orie diuulgate q̄s posuit qui gñq̄ vbi⁹ p̄p̄mus libz fecit q̄bus nos p̄tenti sumus iuxta ordinē ipsius. ¶ Quicquid autem dicit de oris que non sunt cōes p̄t corrigi: sic vt dicat. v. g. q̄ oria nō solet sic eē: 7 erit h̄ corruptio sue lectionis: sed h̄ non semper. ¶ Si. n. recte incesisset debuerat assignare cōitates q̄ sunt inter gñq̄: 7 deinde que sunt iter q̄terna 7 q̄terna. Et deinde inter terna 7 terna. 7 deinde inter bina 7 bina. ¶ Si. n. debuerat p̄us assignare orias vni⁹ cuiusq̄ ad reliqua q̄tuo: 7 deinde onoz ad tria. Et deinde vni⁹ cuiusq̄ ad aliud p̄p̄ie. Et si diligenter inuisset: vt debuit non esset ibi cōitas vel oria iter alib quā duo q̄s p̄termittit indiffinitē 7 nō assignaret eas iter alia duo: q̄si fortasse assignat: vbi p̄termittit: p̄uenientius esset.

De istquam iam

¶ vna debemus scire: qm̄ id q̄ ex illis est genus nō est genus vni⁹ cuiusq̄ rei: sed solius spe spēs. Si. n. oria nō est oria vni⁹ cuiusq̄ rei: sed fin hoc q̄ est diuulsa est vni⁹ gñis: 7 f3 h̄ q̄ est p̄stintua est oria spēs illius gñis. ¶ Debes et scire q̄ vni⁹ q̄s illor: p̄t esse genus vel q̄s genus: 7 oria: 7 spēs: p̄p̄iu: 7 accēti. ¶ Sensibile etenim est q̄s spēs app̄hendentis: 7 est genus audientis 7 vidētia: 7 est oria aialia. Venerabile q̄s ē genus bipedis 7 q̄drupedis: 7 est spēs mobilis: 7 p̄p̄etas aialis: 7 est cōe nois boi⁹. ¶ Aliq̄ illa gñq̄ cōueniunt in vno. ¶ Genus autem nō est genus orie vllō mō: nec differētia est spēs gñis: si. n. ita eēt: tñ orie eēt alia differētia: oria. n. est intentio extra nām gñis. Rōale etenim nō est aial h̄is rōes: sed quā h̄is rōem: q̄uis comitē illd eē aial: aial. n. h̄is rōne h̄o ē. ¶ Si autem aial esset intra intentionē rōalis: tunc cū diceret aial rōale eēt q̄s diceret aial q̄d est aial: h̄is. n. rōes 7 rōabile idē est. ¶ Cū autem genus p̄dicat de oria est: sicut cū p̄dicat accēti iēpabile de eo de quo p̄dicatur: 7 non est intra de ē: 7 gen⁹ ē orie q̄s m̄ia: cōparatio ad ips̄ q̄d mō est: sic p̄p̄io p̄p̄iu q̄d non est: ois oria p̄stintua 7 dat ei eē in effectu q̄uis inist itra diffōne ē: 7 eē ē. h̄ est itra q̄le eē rez ē: sic m̄ie forma: sed h̄ est si fuerat oria gñis absolute: 7 nō fue rit extra eē ē vllō mō. Si vō diligētē attēdit vni⁹ q̄s: eoz vō nō nisi d̄ p̄ p̄dicat. Dec at oia adices in p̄bia p̄. ¶ S3 p̄p̄io gñis ad oria: est sic p̄p̄io accēti cōis. ¶ Accēti vō cōe aliq̄ p̄p̄io gñis ē p̄p̄etas: 7 aliq̄ p̄p̄io spēs accēti cōis: sic mōneri volūtatē: q̄d est p̄p̄etas aialis: 7 cōe accēti h̄bit. ¶ Aliq̄ ē p̄p̄etas gñis supioris: sic albedo q̄ est de p̄p̄ietatē vōp̄ris p̄p̄stet: 7 est cōe accēti h̄bit: 7 aliq̄ ē de p̄p̄ietatē bus gñis gñalissimā. ¶ Aliq̄ accēti cōis nō est p̄p̄etas alie gñis: accidit. n. aliy extra cathogolā illas: sic non recipit magis 7 min⁹ q̄d est d̄ cōitatis h̄bit. 7 est cōe illi 7 aliy: nec est p̄p̄etas alie gñis: postea. n. scies qm̄ alia est gñalissima h̄bit h̄. ¶ Cōp̄atio aialis ad h̄ aial: fm q̄ est aial: 7 addit ei designatio: nō p̄siderata in eo rōalitate: est sic p̄p̄io gñis ad ididuiatā: q̄nis: est p̄dicat de eo: vt spēs: q̄ est spēs re⁹ ididuiatē: de ididuiatē: non at vt gen⁹. ¶ Nō est. n. gen⁹ in p̄p̄io singuloz aialū fm q̄ fca sunt rōalis vlt p̄p̄io h̄ rōalis nō

Corrigi debet
p̄p̄p̄y.

z. oria accēti
dñe.
Cōtra p̄p̄p̄y.

z. oria.

Conueniētia spēs
7 op̄t.
z. oria spēs
7 op̄t.
Carpit p̄p̄p̄y.

Corrigi debet
p̄p̄p̄y.

z. oria spēs 7 p̄
p̄p̄.
z. oria.
Cōtra p̄p̄p̄y.

4. oria.

Conueniētia spēs
7 accēti.

z. oria spēs 7 accēti.
p̄p̄ima.
Secūda.
Tertia.
Quarta.

Conueniētia p̄p̄i
7 accēti iēpabile.
Dñe p̄p̄iu 7 accēti
ē iēpabile.

z. oria.

In q̄b⁹ corrigi
duo in p̄p̄p̄y
i lib. viii.

z. oria gñis vlt
accēti p̄ueniūt
vno.

q̄ gen⁹ nō fit ge
n⁹: orie: nec dñis
fit spēs gñis.

q̄ gen⁹ nō fit in
tra intellectū orie
diuulsa.

z. oria p̄dicat ge
nus de sua differē
tia dñia
Que fit p̄p̄io dñie
diuine ad genus
7 cōueniētia.

z. oria aliq̄ ē p̄
p̄io gñis 7 accēti
cōis spēs.

Dare aliq̄ accēti
dñe cōe q̄d nō ē
p̄p̄iu alitius.

z. oria aial fit cō
pari ad hoc m̄ia
mal: vt genus ē
7 spēs.

considerata in eo aialitate. est. n. vt spēs fm intēdeqz quā dixim⁹. ¶ Et idē ē. vt orīa spēs z pppz. ē. n. orīa singulorū aialū. rīfībīlē ēst vt spēs buic rīfībīlī rō cōfīdratō fm hoc qd est hō. non ē. n. pppz nīfī hoīs z idūtīduoz hoīs. ¶ Sīlīr ēst albu buic albo: (re) cu ius ē albu dīgnatū. ¶ Et vt spēs accēs qd cō ē cōe nīfī rēi qd est subz: vt sūt b albu: non buic albo f3 qd ē hoc albu. ¶ Debet ēst icrī qd h gngz alīqū cōmīcēt tur inter se multis modis: genus. n. cū orīa: apphen dens. n. est qst genus orīe hoīs qd est rōale: aut babēs aīaz qd est genus rōalīs: z sic est genus orīe. Jā autē accidit ei: vt sūt orīa gñīs: hīs. n. aīaz orīa est alīc⁹ gen nīs medīoz que h3 bō. ¶ Aliqū autē cōmīcētur genus cū accētīs: sīc color qui ē genus accētīus hoīs que sunt albo z nigredo. ¶ Dec at pō orīa a p: nī. n. d3 vt genus orīe cōfīturū ēst genus spēs: a pō vt genus ēst accēs ad īpāz. ¶ Concedo autē qd genus orīe alīqū ēst orīa cōfīturū gñīs aut spēs: z p p ge nus accētīs ēst accēs gñī z īpē. ¶ Per mīxtio autē gñīs cū ppietate ēst: sīc admīrans in actu qd ē: vt ge nus rīdētīs in actu quod ēst pppz: vocīfcrās ē ge nus bīnībīlīs qd ēst pppz. ¶ Orīa ēst alīqū mīcēt cūz gñīs: sīc ut cōfīfībīlē qd ēst orīa z gen⁹ hoīs. ¶ Et mīcēt cūz ppietate: sicut pō ad duos rectos angu los eius cuius tres angulī dīcūt ēqles duob⁹ rectī. Est. n. orīa z ppetas triāgūlī. ¶ Aliqū at mīcēt cūz accētīs sīc dīsgregatū vīlūs qd ēst orīa accētī vīfūt.

¶ Propetas alīqū mīcēt cū gñīs: gresībīlē. n. ē ppe tas cōīs hoīs. ¶ Et alīqū mīcēt cū orīa: z plerūqz nī defīnīt eē ppetas spēs: alīqū ēst cōīoz ppietate spēs: hoc autē ēst cū orīa fuerīt cōīs: sīc dīuīdī in duo cō qūa qd ēst orīa parīs: hīs. n. medīū qst ppetas ēst bu ius orīe. ¶ Aliqū at mīcēt cū accētīs cōī: vīfībīlē et enim ēst ppetas coloratī. Coloratū autē ēst accēs cōe hoī. ¶ Accēs autē alīqū mīcēt cū gñīs: nec defīnīt eē accēs īpē. Est. n. accēs īpē: sed ēst de nūero accētīū spēs: nec ēst cōe accēs gñīs: sed ēst ppetas eius. Est at alīqd qd ēst accēs cōe vtrīqz: z cū b ēst sīlīr ēst accēs dīfferēntīe z ppietatis.

¶ Cōpleta ēst scōa pars lībrī pīnī: z ei qui dedit scī re sūt grātīe īfīnīte.

Sus fuit vt cū gngz h dīstī guerēt: dīcerēt fm hoc qd vno re sunt nālīs: z alīo re lo gīcalīs: z alīo īntellectualīs: z fortassī et dīcerēt qd vno re sunt abīqz multī pīclītatē z alīo cū mīlīpīclītatē: z fuit vīfūs: vt tractatus de hīs ponere pī nūus cū tractatū gñīs z īpē: qūs b cōe fīt gngz vī būs. ¶ Dīcemus gūmītatē pōres qd vnuqzqz eoz que ponunt exēpla p alīqū īlloz gngz ēst īn se alīqd alīud: īn b qd est genus: aut spēs: aut orīa: aut ppiet atē: aut accēs cōe ēst alīud alīqd. ¶ Ponam⁹ autē īn Hērēplū gñīs dīcētēs: qd aīal ēst īn se qdā: z idē ēst vīz sīt cōfīfībīlē: aut fīt īntellectū īn aīa. Jn se ēst bu ius: nec ēst vīe: nec ēst fīngulare. Sī. n. īn se ēst vīe: ita qd aīalītas ēst b qd ē aīalītas ēst vīe: oportet rē nī lum aīal ēst fīngulare: sed eo aīal ēst vīe. Sī autēz aīal ēst b qd ēst aīal ēst fīngulare: īpote ēst esse plūsqz vīū fīngulare. s. īpēs fīngulare cū dōet aīalītas: z cēt īpote alīb fīngulare ēst aīal. ¶ Aīal at īn se qdāz īntellectū īn mēte qd fīt aīal: f3 b qd īntelligīt ēē aīal nō ē nīfī aīal trīs. Sī at pter b īntelligīt cē vīe: aut fīn gularē: aut alīed alīb: f3 īntelligīt pter b qdā. s. id qd ē aīal qd accidīt aīalītatī. ¶ Aīalītas. n. nō fīt fīngu

laris dēfīgnatīfīqz: adīūgīt ēī alīqd qd facīt illāz. Sīlīr ēst īn īntellectu: qd nō fīt fīngularīs nīfī addīderīt īntellectus alīqd per qd fīt fīngularīs. ¶ Z cīdē nō accidīt exītrīnsecus: vt fīt vīcīta vt fīt vīa cīdē vērīfīme que ēst aīal cū accīt ī vīb⁹ exītrīnsecus: vt īpā cadē hēat ēst ī multis: sed ī mēte accidīt buīc fōrme aīalītatī īntellecte: vt ponat pō ad multā: z īt īpīus vīnīs fōrme fīt pō certa ad multā qd fīmulat tur īn illā: īntellectus. n. pōcat atē de vnoqz īlloz.

¶ Sed qst fīt b vīlterīn īntellecte: qz īta fīcīt dīgīfī ravel de alīys: aut sīcūt pānus albus: pānus at alb⁹ ī se ēst qdā: z albedo alīud que pūngīt: sīc qdā alī ud ēst ex vtrīqz ppositū. ¶ Sīlīr aīal īntellectū qd dāz ēst: z eius vīlītās fīne gñālītās alīud qdā: z hoc qd ēst aīal gñālē alīd qdā. ¶ Et gñālītās vocat⁹ ge nus logicū: de qua īntelligīt qd pōcēt de multis dīn tībūs īpē ad īnterrogatīōē factā per qd: z nō ex pī mīt vel dēfīgnat alīqd qd fīt aīal vel alīud alīqd.

¶ Sīcūt albu qd īn se ē alīqd īntellectū. Sed qd fīt hō aut lāpīs ēst exītrīd id qd īntelligīt de īllo: sed pēqz ad illud: z putat esse vīnū: z genus logicū ē hoc. ¶ Nā le autē genus ēst aīal fm qd ēst aīal: qd ēst aptū ad b: vt cī qd īntelligīt de īllo ponat pō gñālītātē. Sū. n. īam īntellectū ēst īn aīa fīt aptū: vt īntelligīt ēī gñālīt as: cū nō ēst aptū id qd īntelligīt de Socra. nec qd īntelligīt de hoīe. ¶ Ergo nā aīalītātīs que h3 ē ī fēn fībīlīb⁹: orī p b accēs aīa hūanītātīs z aīa Socra tīs: id qd ēst eius modī: qd īntelligīt fīt apta: vt pōcēt tur eā vīlītās. s. gñālītās que ēst cū īpā: z nō b3 exītra nīfī aptūtīdīnēz: vī dī. ¶ Ergo b qd orī genus. ¶ Qd vult īn īntelligīt res nālīs que fīt apta īn īntellectu ē genus: z īn naturalīb⁹ nō ēst genus: sed qd admīcēt tur cī que fīnt alīqd ceteroz nālīū. ¶ nō ēst lōnge vt appropīet ēī nōmē h⁹ ītētīōīs: vt dēnoīet b nōmē ab eo qd accidīt eī alīqd mō: qd ēst gñālītās. Sū autēz gñālē ē īntellectū: b ēst qd īntelligīt de gñē nālī. l3 ppositū. Gñālītās at īntellecta p se. fm b qd ēst per se sola īn īntellectu: z ēst gen⁹ īntellectū: f3 qd ē alīqd z eis p qd tractat logicus. ¶ Est gen⁹ logicū. ¶ Hoc autē gen⁹ logicū qūs nō hēat ēē nīfī īn īntellectu: nō trīs: vt id qd īntelligīt ex b qd ē īntellectuale: fīt id qd īntelligīt ex b vt ēst logicū: z nō ē idē: cū oīfīa fīt dīuer fītas vtrīnqz rēfpectus. ¶ Jtē īnfra gen⁹ logicū duo fīnt: vīnū. s. īpēs eī⁹ ex hoc qd ēst gen⁹: alītez fūbīa fua qd accidīt. Spēs autē eius fīnt qd gen⁹ abfōlūtē ē vīnī uerfālīs qd genus gñālīfīmū z genus fūbalternūz. Ergo īpīfūm attribūt vīnūcūz eoz gñīs dētermina toz qd fūt fūb īpō: dīfōnē fua z nōmē: vīnūqzqz eo rūz orī ēē gen⁹: z dīfīnīt dīfōnē gñīs: īpēb⁹ vō fūbītoz eius nō attribūt dīfōnē fua. nec nōmē. hō. n. ¶ qd ēst īpēs aīalīs fm b qd ēst aīal. ¶ nō pōcāt de eo cū aīa. lītātē gñālītās qd accidīt aīalītātī. nec nōīe. nec dīfīnītīōē. hoīez. n. nō o3 fīcīrī genus: nec nōīe: nec dīfī fīnītīōē fm b qd pōcāt de eo aīalītās. ¶ Est autēz alīq spēs fīt genus b nō b3 ex pte fīe gñālītātīs qd ēst fūpra eā: sed ex pte eoz qd fīnt fūb ea. Gen⁹ autē nā le attribūt cī qd ēst fūb le nōmē fūū z dīfōnē ex pte fīe nālītātīs. f. ex b. v. g. qd aīal ē aīal: nō ex b qd ē ge nus nālē. f. alīqd qd cū īntellectū fuerīt appetet fīcīrī gen⁹ ex b qd ēst īta: īpote. n. ē vt b nō hēatīd qd ē fīra īllud. ¶ Et oīo cū orī gen⁹ nālē dat eī qd ēst fūb le nōmē fūū z dīfōnē: b nō ēst fātīa vēz: nīfī accītālī. nō. n. dat ex b qd ēst gen⁹ nālē: fīcīt ēē nō dedit eī b qd ēst gen⁹ logicū: qd nō dedit nīfī nās qd ēst apta ēē gen⁹ nālē: b āī nā p fīcīpīam nō ēst genus nālē fīcīt nō ē ge

neris cū pppz.

¶ Per mīxtio orīe cūz gñīs pōpō z accētīe.

¶ Per mīxtio pō ppi cū gñīs orīa z accētīe.

¶ Per mīxtio accētīcūz cū alīqū.

¶ Aīal īn se: nec ēst fīngulare nec vīe.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

laris dēfīgnatīfīqz: adīūgīt ēī alīqd qd facīt illāz. Sīlīr ēst īn īntellectu: qd nō fīt fīngularīs nīfī addīderīt īntellectus alīqd per qd fīt fīngularīs. ¶ Z cīdē nō accidīt exītrīnsecus: vt fīt vīcīta vt fīt vīa cīdē vērīfīme que ēst aīal cū accīt ī vīb⁹ exītrīnsecus: vt īpā cadē hēat ēst ī multis: sed ī mēte accidīt buīc fōrme aīalītatī īntellecte: vt ponat pō ad multā: z īt īpīus vīnīs fōrme fīt pō certa ad multā qd fīmulat tur īn illā: īntellectus. n. pōcat atē de vnoqz īlloz.

¶ Sed qst fīt b vīlterīn īntellecte: qz īta fīcīt dīgīfī ravel de alīys: aut sīcūt pānus albus: pānus at alb⁹ ī se ēst qdā: z albedo alīud que pūngīt: sīc qdā alī ud ēst ex vtrīqz ppositū. ¶ Sīlīr aīal īntellectū qd dāz ēst: z eius vīlītās fīne gñālītās alīud qdā: z hoc qd ēst aīal gñālē alīd qdā. ¶ Et gñālītās vocat⁹ ge nus logicū: de qua īntelligīt qd pōcēt de multis dīn tībūs īpē ad īnterrogatīōē factā per qd: z nō ex pī mīt vel dēfīgnat alīqd qd fīt aīal vel alīud alīqd.

¶ Sīcūt albu qd īn se ē alīqd īntellectū. Sed qd fīt hō aut lāpīs ēst exītrīd id qd īntelligīt de īllo: sed pēqz ad illud: z putat esse vīnū: z genus logicū ē hoc. ¶ Nā le autē genus ēst aīal fm qd ēst aīal: qd ēst aptū ad b: vt cī qd īntelligīt de īllo ponat pō gñālītātē. Sū. n. īam īntellectū ēst īn aīa fīt aptū: vt īntelligīt ēī gñālīt as: cū nō ēst aptū id qd īntelligīt de Socra. nec qd īntelligīt de hoīe. ¶ Ergo nā aīalītātīs que h3 ē ī fēn fībīlīb⁹: orī p b accēs aīa hūanītātīs z aīa Socra tīs: id qd ēst eius modī: qd īntelligīt fīt apta: vt pōcēt tur eā vīlītās. s. gñālītās que ēst cū īpā: z nō b3 exītra nīfī aptūtīdīnēz: vī dī. ¶ Ergo b qd orī genus. ¶ Qd vult īn īntelligīt res nālīs que fīt apta īn īntellectu ē genus: z īn naturalīb⁹ nō ēst genus: sed qd admīcēt tur cī que fīnt alīqd ceteroz nālīū. ¶ nō ēst lōnge vt appropīet ēī nōmē h⁹ ītētīōīs: vt dēnoīet b nōmē ab eo qd accidīt eī alīqd mō: qd ēst gñālītās. Sū autēz gñālē ē īntellectū: b ēst qd īntelligīt de gñē nālī. l3 ppositū. Gñālītās at īntellecta p se. fm b qd ēst per se sola īn īntellectu: z ēst gen⁹ īntellectū: f3 qd ē alīqd z eis p qd tractat logicus. ¶ Est gen⁹ logicū. ¶ Hoc autē gen⁹ logicū qūs nō hēat ēē nīfī īn īntellectu: nō trīs: vt id qd īntelligīt ex b qd ē īntellectuale: fīt id qd īntelligīt ex b vt ēst logicū: z nō ē idē: cū oīfīa fīt dīuer fītas vtrīnqz rēfpectus. ¶ Jtē īnfra gen⁹ logicū duo fīnt: vīnū. s. īpēs eī⁹ ex hoc qd ēst gen⁹: alītez fūbīa fua qd accidīt. Spēs autē eius fīnt qd gen⁹ abfōlūtē ē vīnī uerfālīs qd genus gñālīfīmū z genus fūbalternūz. Ergo īpīfūm attribūt vīnūcūz eoz gñīs dētermina toz qd fūt fūb īpō: dīfōnē fua z nōmē: vīnūqzqz eo rūz orī ēē gen⁹: z dīfīnīt dīfōnē gñīs: īpēb⁹ vō fūbītoz eius nō attribūt dīfōnē fua. nec nōmē. hō. n. ¶ qd ēst īpēs aīalīs fm b qd ēst aīal. ¶ nō pōcāt de eo cū aīa. lītātē gñālītās qd accidīt aīalītātī. nec nōīe. nec dīfīnītīōē. hoīez. n. nō o3 fīcīrī genus: nec nōīe: nec dīfī fīnītīōē fm b qd pōcāt de eo aīalītās. ¶ Est autēz alīq spēs fīt genus b nō b3 ex pte fīe gñālītātīs qd ēst fūpra eā: sed ex pte eoz qd fīnt fūb ea. Gen⁹ autē nā le attribūt cī qd ēst fūb le nōmē fūū z dīfōnē ex pte fīe nālītātīs. f. ex b. v. g. qd aīal ē aīal: nō ex b qd ē ge nus nālē. f. alīqd qd cū īntellectū fuerīt appetet fīcīrī gen⁹ ex b qd ēst īta: īpote. n. ē vt b nō hēatīd qd ē fīra īllud. ¶ Et oīo cū orī gen⁹ nālē dat eī qd ēst fūb le nōmē fūū z dīfōnē: b nō ēst fātīa vēz: nīfī accītālī. nō. n. dat ex b qd ēst gen⁹ nālē: fīcīt ēē nō dedit eī b qd ēst gen⁹ logicū: qd nō dedit nīfī nās qd ēst apta ēē gen⁹ nālē: b āī nā p fīcīpīam nō ēst genus nālē fīcīt nō ē ge

neris cū pppz.

¶ Per mīxtio orīe cūz gñīs pōpō z accētīe.

¶ Per mīxtio pō ppi cū gñīs orīa z accētīe.

¶ Per mīxtio accētīcūz cū alīqū.

¶ Aīal īn se: nec ēst fīngulare nec vīe.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

laris dēfīgnatīfīqz: adīūgīt ēī alīqd qd facīt illāz. Sīlīr ēst īn īntellectu: qd nō fīt fīngularīs nīfī addīderīt īntellectus alīqd per qd fīt fīngularīs. ¶ Z cīdē nō accidīt exītrīnsecus: vt fīt vīcīta vt fīt vīa cīdē vērīfīme que ēst aīal cū accīt ī vīb⁹ exītrīnsecus: vt īpā cadē hēat ēst ī multis: sed ī mēte accidīt buīc fōrme aīalītatī īntellecte: vt ponat pō ad multā: z īt īpīus vīnīs fōrme fīt pō certa ad multā qd fīmulat tur īn illā: īntellectus. n. pōcat atē de vnoqz īlloz.

¶ Sed qst fīt b vīlterīn īntellecte: qz īta fīcīt dīgīfī ravel de alīys: aut sīcūt pānus albus: pānus at alb⁹ ī se ēst qdā: z albedo alīud que pūngīt: sīc qdā alī ud ēst ex vtrīqz ppositū. ¶ Sīlīr aīal īntellectū qd dāz ēst: z eius vīlītās fīne gñālītās alīud qdā: z hoc qd ēst aīal gñālē alīd qdā. ¶ Et gñālītās vocat⁹ ge nus logicū: de qua īntelligīt qd pōcēt de multis dīn tībūs īpē ad īnterrogatīōē factā per qd: z nō ex pī mīt vel dēfīgnat alīqd qd fīt aīal vel alīud alīqd.

¶ Sīcūt albu qd īn se ē alīqd īntellectū. Sed qd fīt hō aut lāpīs ēst exītrīd id qd īntelligīt de īllo: sed pēqz ad illud: z putat esse vīnū: z genus logicū ē hoc. ¶ Nā le autē genus ēst aīal fm qd ēst aīal: qd ēst aptū ad b: vt cī qd īntelligīt de īllo ponat pō gñālītātē. Sū. n. īam īntellectū ēst īn aīa fīt aptū: vt īntelligīt ēī gñālīt as: cū nō ēst aptū id qd īntelligīt de Socra. nec qd īntelligīt de hoīe. ¶ Ergo nā aīalītātīs que h3 ē ī fēn fībīlīb⁹: orī p b accēs aīa hūanītātīs z aīa Socra tīs: id qd ēst eius modī: qd īntelligīt fīt apta: vt pōcēt tur eā vīlītās. s. gñālītās que ēst cū īpā: z nō b3 exītra nīfī aptūtīdīnēz: vī dī. ¶ Ergo b qd orī genus. ¶ Qd vult īn īntelligīt res nālīs que fīt apta īn īntellectu ē genus: z īn naturalīb⁹ nō ēst genus: sed qd admīcēt tur cī que fīnt alīqd ceteroz nālīū. ¶ nō ēst lōnge vt appropīet ēī nōmē h⁹ ītētīōīs: vt dēnoīet b nōmē ab eo qd accidīt eī alīqd mō: qd ēst gñālītās. Sū autēz gñālē ē īntellectū: b ēst qd īntelligīt de gñē nālī. l3 ppositū. Gñālītās at īntellecta p se. fm b qd ēst per se sola īn īntellectu: z ēst gen⁹ īntellectū: f3 qd ē alīqd z eis p qd tractat logicus. ¶ Est gen⁹ logicū. ¶ Hoc autē gen⁹ logicū qūs nō hēat ēē nīfī īn īntellectu: nō trīs: vt id qd īntelligīt ex b qd ē īntellectuale: fīt id qd īntelligīt ex b vt ēst logicū: z nō ē idē: cū oīfīa fīt dīuer fītas vtrīnqz rēfpectus. ¶ Jtē īnfra gen⁹ logicū duo fīnt: vīnū. s. īpēs eī⁹ ex hoc qd ēst gen⁹: alītez fūbīa fua qd accidīt. Spēs autē eius fīnt qd gen⁹ abfōlūtē ē vīnī uerfālīs qd genus gñālīfīmū z genus fūbalternūz. Ergo īpīfūm attribūt vīnūcūz eoz gñīs dētermina toz qd fūt fūb īpō: dīfōnē fua z nōmē: vīnūqzqz eo rūz orī ēē gen⁹: z dīfīnīt dīfōnē gñīs: īpēb⁹ vō fūbītoz eius nō attribūt dīfōnē fua. nec nōmē. hō. n. ¶ qd ēst īpēs aīalīs fm b qd ēst aīal. ¶ nō pōcāt de eo cū aīa. lītātē gñālītās qd accidīt aīalītātī. nec nōīe. nec dīfīnītīōē. hoīez. n. nō o3 fīcīrī genus: nec nōīe: nec dīfī fīnītīōē fm b qd pōcāt de eo aīalītās. ¶ Est autēz alīq spēs fīt genus b nō b3 ex pte fīe gñālītātīs qd ēst fūpra eā: sed ex pte eoz qd fīnt fūb ea. Gen⁹ autē nā le attribūt cī qd ēst fūb le nōmē fūū z dīfōnē ex pte fīe nālītātīs. f. ex b. v. g. qd aīal ē aīal: nō ex b qd ē ge nus nālē. f. alīqd qd cū īntellectū fuerīt appetet fīcīrī gen⁹ ex b qd ēst īta: īpote. n. ē vt b nō hēatīd qd ē fīra īllud. ¶ Et oīo cū orī gen⁹ nālē dat eī qd ēst fūb le nōmē fūū z dīfōnē: b nō ēst fātīa vēz: nīfī accītālī. nō. n. dat ex b qd ēst gen⁹ nālē: fīcīt ēē nō dedit eī b qd ēst gen⁹ logicū: qd nō dedit nīfī nās qd ēst apta ēē gen⁹ nālē: b āī nā p fīcīpīam nō ēst genus nālē fīcīt nō ē ge

neris cū pppz.

¶ Per mīxtio orīe cūz gñīs pōpō z accētīe.

¶ Per mīxtio pō ppi cū gñīs orīa z accētīe.

¶ Per mīxtio accētīcūz cū alīqū.

¶ Aīal īn se: nec ēst fīngulare nec vīe.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

¶ Aīal īn se ē aīal nīfī.

Logyce pars III.

mus logicū. ¶ Si autē nō vult itelligi genus nāle nī si nā p'p'e q' est opta gnālitatē: nō itelligit gen' nāle qd' nos itelligimus: tūc agnū est dicere q' gen' nāle ei qd' est sub le attribuit iūū nomē: r' diffōne: tūc aīal nō est gen' nāle vēmīl q' est aīal trī. ¶ Attēde g' h' est rectū h' itellectuale esse subz: r' h're gnālitatēz p'p'ositionē: h'oz aut oīnz iudiciū: itellectu ē. s' iudiciū nāl. ¶ Cōuenient' autē: vt aīalitas in te aliq' vocē forma gnā: r' aliq' forma itelligibil: sed ex h' q' est aīalitas: nō est gen' vīlo mō: nec in itellectu: nec extra itellectu: q' nō fit gen' nīsi cū ad iū g'it ei aliq' respectus: aut in itellectu aut ē. ¶ Jā autē inuenimus hos duos respectus. ¶ Jā āt itellectu ē q' nā gnīs est duob' modis: aliq' n. est in itellectu p'p' deinde existit in sensibilibus: r' existit in multiplicitate extrinseca: sic cū q's itelligit prius aliqd' artificiale: r' postea efficit illud in actuali q' p' h' esse in sensibilibus: r' deinde formas in itellectu: sic cū aliquid p'itgit videre aliq's hoīes: r' ex eis ip'isim' forma būana in eo. ¶ Et oīo aliq' forma itellecta est cā existendi in sensibilibus formas q' sunt in eis: r' aliq' forme q' būit esse in sensibilib' sunt cā aliq' mō estendi formas itellectinā. s' q' existit in itellectu: postq' iā habuit eē in sensibilib'. S' q' oīus que sunt p'p' ad deūz r' ad angelos est: sic p'p' artificialiū que sunt ap' nos ad aīas artificē: iō id qd' est in sapiētia creatoris: r' angeloz: r' de vīrate cogniti r' p'p'ens ex reb' nālīb' h'z esse an multitudine. q'qd' aut itelligit de illis est aliū qua intēio. Et deinde aggr' eē eis qd' est in multiplicitate: r' cū sunt in multiplicitate nō sunt vīllo mō. ¶ In sensibilibus. n. fozinsec' nō est aliqd' cōe nīsi tā tū dīcretio r' dīspō. Deinde itez bitur itelligētie ap' nos postq' fuerit in multiplicitate. ¶ Hoc aut. q' sūt an multiplicitates: r' q' itelligētie sunt vīl' eēntie: an r' h' multiplicat' p'p' illas: aut nō cuius silitudines ep' sūt h' n' tractatus nō sufficit ad h': q' ad aliū tractatum p'p'at. ¶ Debes aut scire: q' hoc qd' dicimus de g'ie: exēplū est spēs r' dīe r' p'p'at' r' accitil: qd' deducit te ad vīā cōp'edēdē q' h' sunt itellectualia r' logica r' nālīa: r' qd' ex eis est in multiplicitate: an: post multiplicatē. ¶ Debes ēr scire ex te q' que in nā sunt gnā genēz sunt plura q' vīl' r' sunt finita: sic postea dēclarabim'. Ea vō q' sunt spēs spēz: que sunt seruatae r' in nā: sunt finite: ipse vō in se infiniti sunt in pōa. Spēs. n. spēz multaz: cathegoriaz q' sequunt' pōa: sicut finitū: sic spēs spēz: q' tātis r' q' tātis r' situs r' alioz. ¶ Indiuīduū vō sunt ifinito f'z gnationē r' pōitātē r' posteriozitatē r' sentatōez r' collocationē de eis in tpe terminato finitūz est diuīsiō. ¶ Indiuīduū āt nō fit indiuīduū nīsi cū adiungūt nāe spēs p'p'ates extraneas cōicātes: aut n' cōicātes: r' designat' ei aliq' mā h' vel illa. ¶ Impole ē āt ad iū g'it spēs p'p'ates itellectas q' tāt fuerint: q' ad vltimū non erit eaz demōstrare intēioē indiuīduantē p'p' q' indiuīduū constituat in itellectu. Si. n. diceres q' ¶ Plato est longus: scriptor: pulcher talis r' talis: q' tāt p'p'ates apposueris: nō tū describer per illas in itellectu indiuīduālitās ¶ platonis. pōssibile est. n. vt intētio que cōponit ex his oībus beatur a plurib' q' ab vno: non aut demōstrat tibi eū nīsi eē: r' oīis intēntionis indiuīduālis: velut si dicere q' est filius illius r' est in tali hora longus p'p'as: p'igeret illa hora nullū aliū puenire cū eo in illis p'p'ietatibus: r' p'rin' geret te scire hunc vīsum: tūc scires eius indiuīduālitatē: quēadmodū scires id qd' ē sensibile si digito oī.

dere tibi: veluti si ostendere ¶ plato hora tertia: tē. n. certificare tibi indiuīduālitās illius: r' hoc esset tibi ostēdens indiuīduālitatē eius. ¶ Tū aut gnīs trī: (nī si aliqd' aliud in sup' adiūgat: ē: ipole est p'ingere in eā multitudinē: hoc. n. q' dicitur ¶ platonē seu Socratē eē indiuīduū nō est nomē eguocū: sicut multi putant: nīsi itelligat indiuīduū aliqd' designatū: indiuīduū. n. abolitū nō signat nīsi vīā intēntionē cōis. Lū. n. Socra. d' ē indiuīduū: nec volum' dicere q' sit Socra. sed q' h' est q' id qd' itelligit de eo nō pōt puenire alij: r' in hac intēctōe pueniūt alij p'pter ips. ¶ Ergo indiuīduālitās est de dīspōnīb' q' accidunt naturis subz gnālitatē r' spālitatē: sic accidit ei gnālitās r' spālitās. ¶ Dīa āt que ē iter hoīes q' ē ipēs: r' indiuīduū hoīs: qd' est cōe nō trī noīes: sed ē p'dīcatōe de multis: h' est. Dicimus. n. q' itellectus d' hoī mine: qui est spēs: est q' sit aīal rōale: q' aut dicimus de hoīe indiuīduū est q' h' nā accepta eūz accitē: qd' accidit ei: p'uncta est aliquid mātē designatē: r' h' est sic cū dicimus hō qdā. s. aliqd' aīal rōale: g' aīal rōale est cōiūs q' hoc aliq' n. est spēs aliq' indiuīduū. s. h' vīnū noīatū: spēs. n. est aīal rōale: sic aīal rōale indiuīduū est aīal rōale. ¶ Cōiō aut d' r' i rebus cōiūs: q' qdā est p'm subta p'icularia: sic cōiūs q' aīal cōiūs est hō mine: r' qdā est f'z respectus p'ingētes: sic h' qd' ē anīmal est cōiūs q' aīal cū accipit genus: r' q' aīal cū accipitur spēs: r' q' aīal cū accipit indiuīduū. P'nālitas g' r' spālitās r' idīduālitās nō sunt subz: p'iculariū q'z vīnū sit sub altero: sed sunt respect' qui p'ingunt ei: r' approp'iant illud: r' sic hō aliq' accipit cū aliq' accitē: sic hō r'ibilib' r' p'dīcat' de p'icularib' subz de g'ubīcūz hō trī: sic r' hō singularia. Unitas. n. est de his q' comitant' rē: de g' b' postea ostēdem' q' nō sūt p'stituentia eēntia rei. ¶ Ergo cū vīntas p'ingit būa nitati sit hō singularis vel indiuīduū: in q' pueniunt oīa indiuīduā: nec trī iō est spēs: q' est p'unctio ex na r' accitē vel nō comitante vel comitante: sed nō p'stituente: r' que sunt hō nō p'stituūt spēs: sic hō cū r'ibilib' li r' lachrymābil' r' mobili r' geicēnti tertius cū receptibilib' pulchritudinē: vīnū nō est alia spēs: q' hō p'le est spēs: q' n' p'conqu' accitē que sunt accitē spēs nō p'tenta sub spē p' g'bus debeat esse alia spēs noua: r' h' postea certificabitur in p'bia p'ma.

Quic sit dīa itel
hoīes qui ē spēs
r' indiuīduū hoīs
qd' ē cōe mīlis.

Cōiūs in rebus
duplex.

Quare hoc cōe
(indiuīduū hoīs)
nō ē spēs singla
r' hōiūs: s' i eo
pueniūt oīa illa.

¶ p'p'is Aucēne p'hi ogica auctore deo explici.

Alī gnīs q' q'z
h'z ē p' q' o i itel
lectu: deinde i sen
sibilib' r' q' q'z
econuerfo.

Agit triplex eē
vīllo. s. an rēire.
r' post p'ma.

In singularibus
extra itellectū nō
ē aliqd' cōe.

Mora de nūo ge
ner: gnālissimoz
spēs spālissimaz
r' indiuīduoz.

Spēs spālissime
mīlīoz p'dīcamē
r' suū ifinitē.

Mō pōssim' in
relligē q' tū f'z
nūp' p'p'ates p'
hēre: spēs ad eē
indiuīduāle.

Incipit prohemium in sufficientia Aicene.

Disquis expedi-
uitus
nos auxilio dei ab eo qd
opus fuit pponere huic
nostro libro. s. de doctri-
na paritatis logice ar-
tis: debemus nunc ape-
rire sermones de doctri-
na scientie naturalis: s. modus nostri prefixi co-
sily: ad quem iaz nostra
speculatio puenit: qd vt
ponamus ordine in ipso:
ad similitudinem ordi-

nis: quem consuevit philosophia per parabolicos: ac-
cingamus nos in id quod remotius est a manifestatione
a prima speculatione: et in quo aduersarius longius vi-
detur esse a perfidia. Remittatur autem in eo in quo ve-
ritas detegit faciem suam: et conuincit aduersarii in hoc
de sua falsitate: et mendacio: et non confirmamus vitam no-
stram in destruendo quamlibet sententiam: nec declinamus
a breuitate obuiando eis aliquantulum. Quia multus p-
termiserunt tractatores scientiarum: eo qd laborauerunt
in destruendo verbis debile: et fuerunt diligentissimi in
explanatione eius questionis: cuius veritas per se pate-
bat: enumerantes omnem vim: et certificantes quamlibet
diuisionem: et per scrutati sunt ynamquam assertionem.
Quando autem fluctuauerunt in intricato: et perueniunt
ad partem ambiguum pertransierunt transcurrendo.

Nos autem confidimus qd in hoc erimus in via illis
opposita: et in semita illozum semite contraria: et studebi-
mus pro posse: vt explicemus rectum eorum: qui pcesse-
runt nos: et permittimus transcurrere id in quo cre-
dimus eos errasse. Et hoc est quod nos prohibuit eluci-
dare libros eorum: et exponere auctoritates eorum. Vi-
muli enim peruenire ad ea: in quibus crederem eos erras-
se: ne forte esset necesse aut excusare eos: et inducere ratio-
nem que videretur esse pro eis: aut manifeste aduersari
eis. Sed deus liberauit nos ab hoc: et destinauit illis ho-
mines qui omnem vim suam apposerunt in hoc: et ex-
posuerunt libros eorum. Quis autem desiderauerit sci-
re dicta eorum: expositiones doceant euz: et sufficient ei.
Sed qui appetit scientiam et intellectum: inueniet ea co-
aceruata. scdm qd conquisiuit modus nostre inquisitionis
cum breuitate nostri teporis in his libris quos fecimus:
et appellauimus libros sufficientie. Et deus sit dator au-
gili.

Explicit prohemium.

Incipit liber primus. Caplm. I. De causis et principis
naturalium: et de assignanda via qua peruenitur ad scien-
tiam naturalium per principia causarum.

Am scisti ex tractatu in quo est sci-
entia probationis qua ab-
breuiamus qd scientiarum alie sunt yniuer-
sales alie particulares: scisti comparationes
aliaruz ad alias. Et nunc debes scire: qd scientia
in cuius doctrina sumus est scientia naturalis: et eius sub-
iectum: quandoqdem scisti qd omnis scientia subiectum
habet est corpus sensibile: fm hoc qd subiacet permuta-
tioni: id quod inquiri de eo in illa sunt accidentia que
accidunt ei: ex hoc qd tale est. Et ea sunt accidentia que vo-
cantur essentialia: et sunt coherentia: qd ei coherent ex eo
qd est corpus sensibile: siue sint forme: siue sint accidentia:
siue coniuncta ex illis: sicut intellexisti: et res naturales

sunt hec corpora scdm hunc modum: et quicquid accidit
eis ex eo qd sunt huiusmodi. Et vocantur omnia natura-
lia propter comparisonem que est inter illa et virtutem
que dicuntur natura: qua tu scies postea. **Quorum** que-
dam sunt subiecta illius: quidam vero sunt imperfectiones
et motus: et dispositiones que emanant ex illa. **Si** res
naturales habent principia vel occasionem et causas: no
certificatur scientia naturalis: nisi ex illis: qd iam expesi-
sum est in scientia probationis: qd non est via ad certum
dinem cognitionis reruz que habent principia: nisi per
comprehensionem suorum principiorum: et per compre-
hensionem principiorum habetur cognitio earuz. Quia
hoc genus doctrine est docere quomodo perueniatur per
illud ad certitudinem cognitionis reruz: que habent p-
cipia. **Item** si res naturales sunt habentes principia:
non potest esse quin ipsa principia sint: aut singula singu-
lis particularibus: et omnia non comunicant in principis:
et tunc oportet: vt scientia naturalis vtilis sit simul: et ad
affirmandum quia sunt hec principia: et ad certificandum
quid sunt: aut si res naturales comunicant in principis
primis que omnibus sunt comunia: sunt principia suo
subiecto comuni et dispositionibus comunibus. sine du-
bio non erit affirmatio eorum principiorum si egerint
probatione in arte naturalium: sicut cognuit est ex
tractatu scripto de scientia probationis: sed in altera ar-
te. Imo concedendum erit ponendo qd sunt: et sciendum
imaginando quid veraciter sunt: et hec erit naturalis.

Item si res naturales habuerint principia comunia
omnium earum: aut habent principia propria: sicut est
genus earum: vt animatum: aut habent principia pro-
pria propria: que sunt alique species suarum specie:
vt principia specie hominis earum. Si autem habuerint
accidentia essentialia comunia omnium illaruz: hec si
alia comunia vni generi: et alia comunia vni specie: erit
in his forma docendi et docendi rationabiliter. hoc qd vt
incipiatur ab eo quod magis comune est: et perueniatur
ad id quod magis proprius est. Jam enim scis qd genus
pars est diffinitionis specie: ergo debet vt cognitio qd
necis sit prior cognitione specie. Qd cognitio partis di-
ffinitionis prior est qd cognitio totius diffinitionis: et co-
gnitio diffinitionis prior est qd cognitio diffinitio: cog-
nitione diffinitionis cognoscitur quid sit diffinitio. Qd
ergo sic est: debent cognosci principia rerum comunium
prius res comunes: et res comunes prius res minus
comunes. **Debemus** ergo incipere in docendo a prin-
cipis rerum comunium: qd res comunes magis note sunt
quantum ad rationes nostras: quia non sint note quan-
tum ad naturam: hoc est quia non sunt res quas natu-
ra intendit: vt perficiat esse in ipsis. **Non** enim exigit
ta natura facere animal absolute: vel corpus absolu-
te: sed vt sint nature specialium: et cum natura specialius
habuerit esse in singularibus fiet aliquod indiuiduum.
Ergo hoc intenditur: vt nature specialium faciant esse
aliqua indiuidua in sensibilibus: non autem intenditur
hoc indiuiduum expresse signatum: sed in natura parti-
culari que propria est ipsi indiuiduo. Quia si intendere-
tur hoc indiuiduum expresse: destrueretur esse et ordo
eius: quando destrueretur indiuiduum: vel quando de-
sineret esse. Iterum si intendere naturam comunem ge-
neralem esse et ordo eius perferretur cum fieret: sicut cu
fieret corpus qualicunqz modo: vel animal qualicunqz mo-
do. Ergo iam patet manifeste: qd hoc exigitur: vt na spei
operi indiuidui: no pprie designatur: et h est pfectio et finis
vltis: et qd est prius et magis notum qd ad nos: h est: et no e

Auic. c

Res nates se
hnt aliq mo
ad nam.

Et circa pn
cipiu pmi li.
p. i. z. p. p.
z. z. vbiqz
io. p. c. 4.

23

De his disto de
placitate p-
cipioz e pmo
p. p. c. 4.

Principia no
pbat scia p
p. p. c. 4.
p. p. c. 4.
meta.

Ordo doctri-
ne p p. p. c. 4.
p. p. c. 4.

Et sic disto
Et p p. p. c. 4.
aialius. ca. p.

Et p p. p. c. 4.

p metaph. q
acrti suppo
siop. i. p. p.

Qd na ite
gduui va-
iduui aut su-
gnatum.

Et p p. p. c. 4.

Subiectu
scie na io.

z. p. p. c. 4.
ca. q.

Et post hunc
usq; illud e q
pauit pñia.

D

Ita dñs po
nit pñas. z
meta. 1c. 14.

In porphy^o
c. de spc.

Et hoc 2p.
1c. 2. 3.

Et hoc 2p.
1c. 6. 4.

Nota.

z. 5. a. 1. 3. 4.

Et hoc 2p.
1c. 6. 5.

E

Exemplum.

p. 3p. 1c. 5.

hoc patet nā: si intelligimus prius sicut dñi ē in cathego-
rys: sed intelligimus prius pro fine. ¶ Et omnes homi-
nes sunt quasi conuenientes in cognitione naturarum
cōmuniū: z generalium: sed differunt: q; quidam illo-
rum sciunt specialia z pertingunt ad illa z periclitantur
diuisionem. Alij vero perdurant in scientia generalium:
ali. n. sciunt aialitate: ali. hūanitate. Et cū scia puerit
ad nās spāles z ad ea q; accidit eis: cessabit ingitio: z nō
curabit q; desit ei sciētia singulariū: nec diuerter ad illā.
¶ Notum est autē q; si comparauerimus inter res cō-
munes z nō cōmunes: z contulerimus eas inter se quā-
tum ad intellectum: inueniemus res cōmunes notiores
quantum ad intellectum. Sed cum contulerimus eas
inter se quantum ad ordinē: essendi qui requiritur a na-
tura vniuersali: inueniemus res speciales notiores quā-
tum ad naturam. Quādo autem comparauerimus inter
singularia designata z res speciales: z considerauerimus
quomō sunt quantum ad intellectum: non inueniemus
singularia designata quantum ad intellectus: nec poste-
riora nec priora nisi interuenierit vis sensibilis interior:
q; tunc singularia erunt notiora q; vniuersalia. Singu-
laria enim depinguntur in vi sensibilis interior: z post ex
illius intellectus abstrahit cōmunitates z diuersitates: et
abstrahit naturas cōmuniū specialium: z cum compa-
rauerimus ea quantum ad naturam inueniemus cōmu-
nia specialia notiora: quāsi in initium abstractionis eorum
est a singularibus designatis. ¶ Natura etenim non ap-
petit facere corpus: nisi vt per illud perueniat ad facien-
dum hominem vel aliud eiusdem generis: z appetit fa-
cere singulare signatum: generatū z corruptibile: vt na-
tura speciei habeat esse: z cum potuerit habere qd appe-
tit in aliquo singulari qd tale est: cuius materia non est
subiecta corruptioni z mutationi: non est necesse vt fa-
ciat speciei aliud singulare: qualia sunt sol z luna z c. q;
uis sensus z imaginatio in suis comprehensionibus par-
ticularium incipiunt primum ab imaginatione singulari
que magis habet similitudinem cū intellectu cōmuni:
donec perueniat ad imaginationem personalem que est
indiuiduum purum ex omni parte. ¶ Sed declaratio
huius qualiter est: hoc est q; corpus est intellectus cōmu-
nis: z ex eo vnde est corpus: potest fieri singulare: z esse
hoc corpus. Iterum animal est intellectus cōmunis et
magis prius q; corpus: z vnde est animal: pōt fieri sin-
gulare: z esse hoc animal. Iterū homo est intellectus cō-
munis: z magis prius q; animal: z vnde est homo pōt
fieri singulare: z esse hic homo. Et quāz cōparauerimus
hos ordines virtuti comprehendenti: z considerauerimus
in illis duas species ordinatōis: inueniemus q; illud qd
similius est cōmuni z propinquius similitudini: illud no-
tius est. q; non potest apprehendi sensu z imaginatione
q; hoc est illud animal nisi anteappenderit q; est hoc
corpus. Et non apprehenditur q; hic est hic homo: nisi
prius apprehēdatur q; est hoc animal z hoc corpus. Ali-
quando autem apprehendit q; hoc est corpus: cum vi-
derit a longe: z non apprehendit q; est hic homo. Jam
ergo declaratum est z ratū: q; dispositio sensus est in
cunda dispositione rationis: q; quod magis similit
cō-
mune: notius est in seipso quantum ad sensum: sed in tē-
pore imaginationis acquirit per sensum indiuidūz speciei:
non signatum proprietate: primum enim quod depingi-
tur in imaginatione infantis ex forma quāz sentit scdm
affectionem ex ea imaginatione: illud est singularis for-
ma viri: aut singularis forma mulieris: nisi q; nō dīcer-
nit inter virum qui est pater eius: z virū qui non est pa-

ter eius: z mulierem que est mater eius: z mulierem que
non est mater eius. Sed postea dīcētur ab eo vir qui
est pater eius: z vir qui non est pater eius: z mulier
que est mater eius: z mulier que nō est mater eius. Et sic de
inceps non desistit dīcernere paulatim hec singularia.
Et hec imaginatio que depingitur in eo ex indiuiduo hu-
mano absoluto non proprio: est imaginatio intellectus
qui vocatur: incertus vel vagus: vnde dicitur dupliciter
singulare vagum: quando formatur in sensu de singula-
ri et inuis apparenti: z quando imaginatur q; est corpus
absq; ap; prehensione animalitatis vel humanitatis: con-
uenit vtrūq; nomen singularis vagi vniuerso: quia quod
intelligitur de verbo singularis vagi in intellectu primo:
hoc est q; est vnum singulare ex singularibus speciei ex
qua procedit non signatum: quomodo est vel quale sin-
gulare est. Si autem sit aliquis vir vel aliqua mulier:
erit quasi intellectus singularis. i. non cōmunis multis
qui eius participant diffinitionem quasi adunans intel-
lectum nature subiecte specialitati aut diuersitati: sed sit
ex illis vnus intellectus: qui vocatur singulare vagum
vel incertum: non signatum: sicut hoc quod significatur
cum dīcimus animal rationale est vnum: non dīcitur
de multis: z diffinitur hac diffinitione. Ergo diffinitio
singularis erit vnum cum diffinitione nature specialis:
z omnino hoc est singulare non signatum. Sed aliud est
hoc singulare corporale expresse designatum: z non est
aptum vt sit aliud. Sed quantum ad intellectum aptus
est: vt admetur ei intellectus animalitatis z inanimati-
tatis: non q; res in seipsis sit apta: vt vniatur eius corpo-
ralitati quilibet horum duorum intellectuum. Singu-
lare autem vagum vel incertum in primo intellectu
aptum est quantum ad sensum: vt sit in esse. Singula-
re quodlibet eius generis z eius vnus speciei: z in intel-
lectu secundo: non est aptus sensui: vt sit quodlibet sin-
gulare ipsius speciei: quia non erit nisi hoc singulare si-
gnatum: z fit tamen aptum quantum ad sensum aptitu-
dine incertitudinis vtriuslibet vt assignetur animati-
tati signate tantum absq; inanimatitate: aut inanimati-
tati signate tantus absq; animalitate: signatione quan-
tum ad se post q; eius iudicium est: quod in se non po-
test esse aptum ad vtrūlibet: sed vnum tantum signa-
tum. ¶ Intelleximus etiam comparationes inter cau-
sas z causatas: z comparationes inter partes simplices z
compositas: z cum fuerint cause intellecte in esse causa-
torum sicut partes eorum: sicut ligna z eorum figura quā-
tum ad lectum: erit comparatio eorum ad causatas: sicut
comparatio simplicium ad composita. Sed cum fue-
rint cause remote a causatis: sicut carpentarius a lecto:
erit ibi alia consideratio: z vtrūq; comparationes habet
comparationem quantum ad sensum et quantum ad
intellectum z quantum ad naturam. Sed comparatio
quantum ad sensum inter causam et causata hoc est q;
quando cause sunt remote: si fuerint cause z causata sen-
sibilia: nō erit ibi magna pñozitas vel posteriozitas alio-
rum ad alia sensibilia. Et si fuerint non sensibilia: nulla
illoz habebunt comparationem quantum ad sensum.
Similiter etiam est iudicium de imaginatione: sed quā-
tum ad intellectum: fortassis causa potest cognosci prius
q; causatum: z ratio procedit a causa ad causatum: sicut
ri cum homo videt lunam coniunctam stelle cuius gra-
dua est in dacone: sol fuerit ei oppositus per dyane-
trum: iudicabit ratio q; eclipsis erit. Similiter cum sci-
rit q; materia est mota ad putrescendum: cognoscat q;
sebitis erit. Fortassis autē aliquando cognoscat causatū

Signa-
vagu oī
plex.
S

B

principij causam: et procedet de causato ad causam. Aliquando autem per causatum sciet causam: nunc significatione: nunc sensu. Scitasse quandoque sciet prius causatum: et ex eo perueniet ad causam: et iterum ex ea causa ad aliud causatum. Sed iam declarauimus has omnes considerationes: in doctrina nostra qua docuimus arte probandi. Sed comparatio harum causarum remota: cum suis causatis: hoc est: secundum comparationem eorum quantum ad naturam: quodcumque eorum fuerit causa finalis: ipsum est notius quantum ad naturam. Et quodcumque illorum fuerit causa efficiens: non quod esse illius est vt sit causa efficiens eius quod facit ipsum esse erit notius quam causatum quantum ad naturam. Et cuius esse fuerit quantum ad naturam: non propter seipsum: sed vt faciat quod habet esse per illud: donec factum sit finis eius: non solum in faciendo: sed etiam in esse: si fuerit natura res huius modi: non erit illud notius quam causatum: immo causatum notius erit illo quantum ad naturam. Sed comparatio partium compositorum ad ea que sunt composita ex illis: hoc est: quod compositum notius est quantum ad sensum: quod sensus prius sentit et comprehendit totum: deinde discernit: et quando comprehendit totum: apprehendit illud intentione communiori quod est corpus aut quod est animal: deinde discernit illud. Sed quantum ad intellectum: simplex est antequam compositum: quod non scitur natura compositi: nisi priusquam cognoscimus simplicia eius. Et qui non cognouit eius simplicitas: fortassis tamen iam cognouit illud per aliquod accidens suorum accidentium: aut per genus suorum generum: et tamen non peruenit ad esse illius tamquam si nouisset corpus totum: aut graue: aut his similia: et non nouisset esse sue substantie. Sed quantum ad naturam: compositum est quod appetitur in pluribus rebus: partes appetitur: vt fiat ex eis perfectio compositi. Sed quod est notius quantum ad intellectum: ex rebus communibus et propriis: et ex rebus simplicibus et compositis: sunt communia et simplicia. Sed quantum ad naturam propria et specialia et ea que sunt composita. Sed tamen sicut natura in dando esse: incipit a communibus et simplicibus: et de illis facit esse partes speciales et composita: similiter disciplina a communibus et simplicibus: et ex illis sapiens sumit scientiam specialium et compositorum: et de vtraque illarum cessat inquisitione prima: quando inueniunt specialia et composita.

Capitulum II. De disponendis principijs naturalium secundum legem preponendi et constituendi.

Princesps postquam res naturales habent principia: enumerabo et ordinabo illa sicut exigit ordo illorum: et demonstrabo quid sunt: et dicam. Et corpus naturale est substantia in qua possibile est intelligi lineam vnam: et aliam lineam ferentem illam super rectos angulos: et tertiam aliam intersectantem ambas illas super rectos angulos: et hoc est quod huiusmodi est forma: qua corpus est corpus: et corpus non est corpus: ex eo quod habet tres dimensiones designatas: quod corpus habet esse corpus constitutum: quibus mutantur dimensiones que sunt in eo in effectum: quia cetera aut pars aque aliquando habet dimensiones in effectum: longitudinem et latitudinem et spissitudinem definitas suis terminis. Sed quando commutatur figura: corrumpitur vnaqueque illarum dimensionum designatarum: succedunt loco illarum alie dimensiones et extensiones: et corpus remanet in sua corporeitate: nec permutatum: nec corruptum. Forma autem quam assignauimus: scilicet quod

ipsum est eius modum in quo possibile est intelligi has dimensiones: nec est permutata nec corrupta. Sed iam de his alia inuenimus: et cognouimus quod de dimensionibus designate sunt quantitas extremorum eius que adueniunt ei et permutantur: sed forma sue substantie non permutatur: et hec quantitas sequitur permutationem accidentium in eo: aut formarum sicut aqua cum calefit augetur capacitatis. Et hoc corpus naturale unde est corpus naturale habet principia: sed unde est generatum et corruptibile et omnino permutabile habet etiam amplius supra principia. Sed principia quibus apprehendit eius corporeitas: quedam sunt partes essentie eius et demonstrant essentias eius: et hec digniora sunt apud eos vocari principia: hec autem duo sunt: quorum vnum sic est corpori sicut materies lecto: aliud vero sicut forma lectas abstracta a lecto: et quod est in eo tamquam materies in lecto: vocatur yle subiectum: materia: origo: elementum: sed diuersis respectibus: et quod est in eo sicut forma lectas in lecto: vocatur forma. Sed postquam forma corporeitatis: aut est prior ceteris formis que sunt naturalium: et generibus et speciebus eorum aut simul iuncta cum illis: ita quod non possint separari ab ea: tunc hoc quod est corpus quod est materies lecto: ipsum etiam est alijs que habent has formas in hoc ordine: quod omnia habent esse cum corporeitate: et hoc est substantia. Quod quum consideratum fuerit in se non relatum ad alia: inueniuntur in se vacuum ab hac forma in actu: erit eius aptitudo recipiendi has formas et coherendi eis: Sed ex aptitudine nature sue absolute vniuersalis est quasi genus duarum specierum quarum vniuscuiusque proprium est recipere quasdam formas tantum: et non alias post corporeitatem. Sed ex aptitudine proprie sue nature est communis omnibus: et ipsum totum est potens recipere omnes has formas: quasdam simul: quasdam vero vicissim tantum: et habebit in natura sua comparationem aliquam cum formis: vt sit receptibile illarum. Et erit hec comparatio quasi esset in illa: pictura vel ymbra vel imaginatione formarum: et erit forma ipsa perficiens hanc substantiam in actu.

Ponatur ergo naturaliter: quod corpus ex eo quod est corpus habet principium quod est yle: et principium quod est forma: siue forma corporalis communis: siue forma specialis aliqua ex formis corporum: siue forma accidentalis: cum acciperis corpus secundum quod est albus vel forte vel sanum: ponatur iterum: hoc quod est yle: non denudatur a formis: vt existat per se villo modo: quod non habet in se esse in effectum: nisi fuerit in ea forma per quam habet esse in actu: sit sine forma que discedit ab ea. Sed dices: si eo eius non fit nisi successione alterius que excuset eam et existat vice eius. Aliquando corrumperetur yle in actu: et hec yle secundum hoc quod est in potentia receptibilis forme aut formarum vocatur yle: et secundum hoc quod est in actu sustinens formam vocatur subiectum. Non autem hic accipimus subiectum sicut in logica quando diffinitur substantia: quod yle non est subiectum ex hoc intellectu villo modo. Et secundum hoc quod est communis omnibus formis: vocatur materia: vel massa: et secundum hoc quod omnia res soluantur in illa: est ipsa pars simplex receptibilis forme totius compositi: vocatur elementum. Similiter etiam quicquid est sicut illud: secundum hoc quod ab illa incipit compositum: vocatur origo. Similiter etiam quicquid est aliud quod est sicut illa: fortasse est quando incipit ab ea origo: quando autem incipit a composito: et peruenitur ad illam: vocatur elatum: quod elatum est simplicior pars compositi. Et hec sunt principia que sunt de eis

In p. p. e.
p. p. p.

In p. p. e.
p. p. p.

De corpore

Pro dant
dum h. o. c.
iterum h. o. c.
in h. o. c.

se corporis. Sed corpus habet alia principia: efficiens et finale. Efficientes autem est quod imprimit formam que est in corporibus in materia eorum: et perficit materiam per formam: et ex utroque constituit compositum quod agit per formam: et patitur per materiam. Similis est propter quas impressæ sunt forme in materiis: et quod non iterum terminum est de principijs communibus: tunc erit efficiens sicut hic accipimus communem: et finis qui hic inest in communis. Comune autem hic intelligitur duobus modis: uno enim modo efficiens communis est ille qui facit primum opus: ex quo cetera opera habent ordinem. Sicut ille qui attribuit prime materie primam formam corporalem: est ibi res que sic est: sicut scies suo loco. Et hic est qui dat originem primam ex qua completur generatio: quæcumque est post eam: et erit finis communis: finis qui intenditur naturalibus omnibus: si est ibi qui sic est sicut scies suo loco: hic est unus modus. Alius autem modus est communis qui participatur ad modum vniuersalis: sicut efficiens commune est id quod predicatur de omnibus factoribus particularibus rerum particularium: et finis vniuersalis est ille qui predicatur de omnibus particularibus finibus rerum particularium. Et differentia que est inter duos modos hec est: si commune secundum primum intellectum est in esse essentia vniuersalis: in intellectu quod ipsa est: non competit ei: vt dicatur de pluribus. Comune autem secundo modo non habet in esse essentiam vniuersalem: imo est res intellecta complectens essentias multas conuenientes in intellectu secundum quod sunt efficientes aut finales: ergo hoc commune dicitur de multis. Sed principium efficiens commune omni secundum modum primum: si res naturales habent principium huiusmodi: non erit naturale: quia omne naturale est post hoc principium: et ipsum habet ad omnia relationem: eo quod est principium eorum: non quod sit naturale: quia si principium esset naturale: tunc esset principium sui ipsius: quod est impossibile. Aut primum principium efficiens est aliud præter hoc: hoc est impossibile: et quod quidem hoc sic est: naturalis non habet villo modo tractare de eo: quia non commiscetur cum naturalibus villo modo. Sortasse autem principium erit hoc naturalibus: et non naturalibus: et eius causalitas habebit communis esse: quia causalitas eius: quod proprie est causa rerum naturalium: et rerum que habent relationem ad res naturales: si est ibi res que sic est. Concedo autem posse esse: quod vniuersitatis rerum naturalium sit ipse principium efficiens omnia naturalia præter se: non principium efficiens naturalia absolute. De principio autem efficiente communi in secundo modo: non est mirum si tractat naturalis secundum suam dispositionem. Modus autem tractandi de eo hic est: vt sciat dispositionem omnis eius quod est principium efficiens aliquid rerum naturalium: et quomodo debeat esse in eius potentia: et quomodo debeat esse relatio eius ad suum causatum prope et longe: æquidistantia et opposita et cetera: et quod probet. Licet fecerit hoc: sciet naturam communis factoris naturalium hoc modo: postquam scierit dispositionem que propria est ei quod est naturale efficiens naturalium: hoc modo cognosceret dispositionem principij communis. Sed quia hec principia sunt quatuor: de illis adhuc sigillatim tractabimus in quibus sunt in substantia naturali: vt probatum est in phylosophia prima. Sed corpus ex hoc quod est mutabile: et ex hoc quod est perfectibile: aut cepit esse aut generatum: habet in seipso aliud principium: quia ex hoc quod est mutabile aliud est quod ex hoc quod est perfectibile: et ex hoc quod cepit esse: aut est ge-

neratum: aliud est quod ex hoc quod est hec duo. Quia quod intelligitur ex hoc quod est mutabile: hoc est secundum quod erat alicuius proprietatis habite qua destructa successit alia. Est ergo ibi res stabilis que est mutabilis. Sed affectio que habebat esse priuatur: et que aberat cepit esse. Jam ergo omnino declaratum est: quia ex hoc quod est mutabile: habet aptitudinem recipiendi id quod remouetur est ab illo: scilicet rem receptibilem eius quod mutatum est de illo: eius quod permutauit illud: et forma habita: et priuatio eius erat cum forma permutata. Sicut panis qui permutatur de albedine in nigredinem: nigredo priuatur: cum albedo incipit esse. Quod autem intelligitur ex hoc quod est perfectibile hoc est: quia contingit res que non erat in eo abique remotione alicuius ab eo: vt quiescens cum mouetur: quia dum quiescebat non erat nisi priuatio motus qui est in illo possibilitate et potentia. Postquam autem motum est: non est ab eo aliquid remouetur: nisi priuatio tantus: sicut tabula munda quando scribitur in ea sicut perfectibile: necesse est vt habeat essentias que sunt prius imperfectæ: postea completa est: et rem que accessit ei et priuationem que precessit: quia priuatione opus est propter quas res sit mutabilis aut perfectibilis. Si enim non esset ibi priuatio: non posset esse perfectibile aut mutabile: imo perfectio et forma essent in eo semper. Ergo mutabile et perfectibile necesse est vt habeat antea priuationem quousque certificetur quod sit mutabile vel perfectibile. Priuatio autem non habet opus inquantum est priuatio: vt sit ibi perfectio et permutatio. Remota enim priuatione: necesse est vt remouetur mutabile et perfectibile secundum hoc quod est mutabile et perfectibile. Remoto autem mutabili et perfectibili: non est necesse vt remouetur priuatio: ergo priuatio secundum hoc prius est: ergo est principium: quia si quid est necessarium: vt habeat esse: sequeleceque ad hoc vt aliud habeat esse: sed non conuersio. tunc erit principium. Aut si hoc non sufficit quod res sit principium quicquid necessarium est: vt habeat esse qualeceque: nisi quod necessarium est: vt habeat esse a re que est ei principium sine prioritate et posterioritate: et tunc priuatio non erit principium. Sed non est vtile: vt contendamus de nomine. vnde mittamus nomen principij: et dicamus quod opus est sine conuersione. Inuenimus ergo receptibile mutationis et perfectionis: et inuenimus priuationem: et inuenimus formam: que omnia opus sunt: vt corpus sit mutabile et perfectibile: et hoc clarescit nobis cum parua inspectione. Sed quod intelligitur ex hoc quod corpus est generatum: aut cepit esse facit necessarium affirmare res que sunt: et priuationem præcedere. Sed res generata et que cepit si habet necesse quod præcedat suum initium et suam generationem esse substantie quod habebat coniunctionem cum priuatione forme generati. Postea diuisit se: corrupta est ab ea priuatio: hec est res quæ tam cito non clarescit sicut illud. Imo prius debet poni naturalis positio: et sufficienti inductione: et probari in phylosophia: sortasse poterit ars thopicorum satisfacere voluntati discipuli: et faciet cum quiescere. Sed doctrina probationis non miscetur cum arte thopicæ disputationis. Ergo corpus habet de principijs que non separantur ab eo: nec etiam ab eo quod venit in illud post sentiam: et ipsa sunt que non proprie designamus nomine principiorum. Sed ex hoc quod est corpus absolute: yle est et forma corporalis signata quæ committit quantitates accidentales aut forma specialis que ea perficit. Et ex hoc quod est permutabile aut perfectibile: aut generatus: addimus ei comparationem priuationis que habet conueni-

De priuatio
no est priuatio
gignitote per
phylic.

Dupliciter
passio per
cuius et cor
ruptus.
Z. de alia

Accitans
priuationis.

4. p. 1. 7

§

De fine et
facile.

Ubi est qd
carat et per
lucit. De prima
h. 2. p. 1. 7. et
5. meta. 6. 2. 1.
h. 2. p. 1. 7. et 2. p.

p. 2. p. 1. 7.

Extra eos qd
dicunt etiam non
hic eam effici
cientem.

De principijs

entiam cum sua yle anteq̃ existeret: 2 erit hoc principiu sicut dictum est. Sed si acceperimus scdm q̃ est comu ne permutable: perfectibili: 2 generato: erunt principia yle: 2 affectio 2 priuatio. Si vero scdm qd proprium est permutable: erunt principia yle: 2 contrarietas: ad mediu non mutatur: nec de medio: nisi ex hoc q̃ est in eo aliqua contrarietas. Et videtur esse differentia inter contrarietatem 2 affectionem 2 priuationem qua tu iam diuiciti: substantia ex hoc q̃ est substantia: affectio eius est forma: 2 iam te fecimus scire differentiam que est inter formam 2 affectionem. Sed mutabilem 2 perfectibilem non in substantialitate: affectio eorum est accidens: sed iam ysto fuit: vt in hoc loco omnis affectio vocetur forma. Ergo vocemus nos omnes affectionem formas: scz vt ppter omne qd fit in receptibili: receptibile fiat designatum proprietate. Et yle differt ab vnaqua:q̃ illarum: qd inuenitur cum vnaqua:q̃ illarum aliquo modo. Et forma differt a priuatione: qz forma est essentia per seipsam. Iest additus esse super esse: qd habet yle. Priuatio vero non addit esse super esse quod habet yle: sed comparatur eam ad modum comparationis eius ad banc formam: cuius non habuerit esse: nisi in potentia ad recipiendum illam. Et hoc priuatio non est priuatio absolute: s; est priuatio habens aliquem modum essendi: qz est priuatio rei cum preparatione 2 aptitudine ad illam in materia designata. Homo enis non fit homo ex non humanitate: sed ex inhumanitate receptibili humanitati: 2 generatio fit per formam: non per priuationem: 2 corruptio fit per priuationem: non per formam. Et dicitur qz res fit ex yle 2 priuatione: 2 no dicitur qz fiat ex forma: sicut dicitur qz lectus fit ex yle 2 ex priuatione: 2 no dicitur qz fiat ex forma: qz cum dicitur lectus fieri ex yle 2 priuatione: intelligitur. I. ex lignis 2 ex non lecto: 2 multis locis certum est dici qz fit ex yle: 2 in multis non est certum.

¶ Semper autem dicitur qz fit ex priuatione. Non enim dicitur qz ex homine fiat scriptor: sed dicitur qz homo fit scriptor: 2 dicitur qz ex spermate fit homo: 2 dicitur qz ex lignis fit lectus. Causa autem eius qd dicitur ex spermate hoc. I. qz ex poliat forma ipermalitatis: qz prepositio ex. habet hic intellectum de post: sicut significat in locutionibus eorum ex priuatione: sicut quis dicitur: qz ex non homine fit homo. I. post non humanitatem. Sed ex materialiter: vt quis dicitur ex lignis fit lectus: quia ligna 2 si non fiant absqz forma lignicitatis: sunt tamen iaz cum ipso absqz forma quadam. quia nisi mutentur ligna scdm aliquem modorum 2 aliquam figuram erademodo 2 dolando non fiet ex eis lectus: nec figurabitur eius figura. Ergo assimilatur spermari aliquo modo: eo qz vnuquodqz eorum mutatum est a sua dispositione: 2 vnicubi etiam prepositionem est. ¶ Ergo in his duobus modis subiectorum 2 materierum ex dicitur ex intellectu post: in vno modo subiectorum: dicitur prepositio ex: 2 de ex alio sensu. Verbi gratia. qz quando aliqua sunt subiecta alicui formarum: 2 sunt subiecta illi commixtione aut compositioe aliquali: dicitur aliquid generali ex illis: 2 significat tunc prepositio ex. aut. de. hoc scz qz generatum constitutum est ex illis: sicut ex galla 2 atramento fit incaustum. ¶ Et videtur adhuc etiaz qz in primo modo dicitur ex prepositio intellectu compositio ex post: 2 ex hoc intellectu. Sicut in spermate vel materie cum fit ex illis qd fit ex hoc intellectu: scilz quia qd est prius erat in dispositione aliqua: deinde mutatum est ex ea ali quid: 2 constitutum est ex eo generatum quod dicitur fuisse ex illis. Ergo qz fuit quasi sperma vel atramentum: non dicitur qz fiat ex eo res generata: nec dicitur qz sper

ma fiat homo: nec atramentum incaustum: sicut dicitur qz homo scriptor: finitiffi aliquo modo transumptio: nis: aut modo quod dicitur aliquid alteratum est. I. cozumptum. Et ex eo qz est sicut materies. Aliquando dicitur bi duo modiquia dicitur qz ex materie fit lectus: qz materies non corruptitur ad modum corruptiois spermatis. ¶ Unde assimilatur homini scdm hoc qz percipit scientiam scribendi. Sed qz si non amiserit figuram: no recipit figuram lecti: unde assimilatur spermari scdm qz mutatur ad humanitatem. Et scdm qz hoc non continet vt dicatur de illo ex. Sed cum adiungitur ei priuatio: asfirmatur: sicut cum dicitur. Et homine non scriptore fit scriptor. Et ipsa priuatio non conuenit ei ylo modo: nisi vt dicatur cum prepositione. ex. Non enis dicitur qz no scriptor est scriptor: quia tunc efficit scriptor non scriptor. ¶ Tertius est autem qz si non intelligitur ex non scriptor recipiet non scriptor. Sed subiectum de quo predicatur non scriptor: fortasse tunc dicitur illud: sed prepositio ex. potest dici de eo semper: quia hoc omnino non affirmo: nec cetera huiusmodi: quia fortasse lingue diuersificantur in ylo dicendi hoc 2 in ostendi. imo dico qz cum intellexerint de prepositione ex. duos modos quos diximus: recipiunt vbi recipimus: 2 non recipiunt vbi non recipimus. ¶ Dicunt autem in hoc loco yle affici desiderio forme: yle assimilantur femine: formam autem assimilant masculo: 2 hoc est qd ego non intelligo. Et desiderium animalis nemo est qui non remoueat ab yle: desiderium autem naturale quod trahitur res sicut lapis deorsum: vt perfectior post imperfectionem quae habebat sui loci naturalis. Illud etiam desiderium longe est ab ea: posset autem hoc concedi qz yle est desiderans formam: si ipsa esset vacua ab omnibus formis: aut esset affecta fastidio forme: que adiuncta est et aut si non esset contenta formis: que perfectum eam 2 faciunt eam esse speciem: aut si postea ipsa moueri perse ad insipientiam formam: sicut lapis ad consequendum locum: aut etiaz si esset in ea virtus mouens. Sed non est vacua ab omnibus formis: nec conuenit ei fastidire formam habitaz vt studeat eam excutere 2 abycere a se: qz si propter acquisitionem alterius forme: venisset fastidium habite forme: scircum qz habet eam: tunc debet vt non desideret eam. Si autem fastidit eam propter longeuitatem temporis: tunc desiderium accider illi scdm tempus: 2 non erit de sua substantia: sed erit hic causa que hoc facit debere. S; non conceditur vt sit non contenta eo qd habet: quasi desideret vt coungatur contraria in se: qz hoc est inconueniens: qz inconueniens est fortasse qd putatur desiderare desiderio animalis: 2 desiderium vebemens non est: nisi ad finem in natura perficiente: 2 fines naturales no sunt inconuenientes. Cum hoc igitur quomodo conceditur: qz yle moueatur ad formam: cum forma non adueniat ei nisi ex causa que prius remouet eius formas: que erat: non qz ipsa acquirit eam sibi suo motu: etiam si non acciperent hoc desiderium esse formarum constituentium que sunt prime constitutionis: sed secundarum constituentium que consequuntur: acceptio huius desiderij adhuc esset difficilis: nedus cum attribuerint ei desiderium formarum constituentium: unde propter hec omnia: difficilis est mihi intellectus huius verbi: magis vt hoc esse dictio: figurat loquuti qz phylosopho. Fortasse poterit aliquis hoc intelligere recto intellectu: vt in hoc conuertatur ad illum. Sed si esset loco yle simpliciter: aliqua yle iam constituta a forma naturali: contineret ex ipsa forma naturali que est in ea: motus ad perfectiones illius forme: sicut terra in descensu: 2 ignis in

Et qd materies fit lectus.

De a e icoz ruptib; fm eentia pby h. in fine.

¶ pby. 64.

¶ pby. 64.

¶ pby. 64.

¶ pby. 64.

¶ pby. 64.

¶ pby. 64.

¶ pby. 64.

¶ pby. 64.

¶ pby. 64.

¶ pby. 64.

ascensu: fortassis hec locutio adhuc est possibilis: quis illud desiderium non attribueretur nisi forme agendi. Sed in yle simpliciter desiderium non intelligo.

¶ Caplin. III. qualiter hec principia sunt cōia.

Noniam nostra (speculatio) fuit hic de cōibus principijs: obremus considerare in his principijs tria cōia: scilicet que duorum predictorum modorum sunt cōia. postmodum autem declarabitur quod corporum quedam sunt receptibilia generationis: et corruptionis: hoc est quia quedam sunt quorum yle renouat formam et amittit formam. Et quedam sunt que non sunt receptibilia generationis et corruptionis: sed esse eorum est perpetuum: et quod quidem hoc sic est: non erit yle communis secundum primum duorum predictorum modorum: quod non potest yle cum sit vna: et aliquando recipiat formas generatorem et corruptibilem: et aliquando recipiat formam eius quod non corrumpitur in sua natura: nec habet generationem materiale: quod hoc esset impossibile. Sed fortassis deditur quod sit yle cōis alii quibus corporibus. I. corporibus generatis corruptibilibus quorum alia generatur et alius corrumpunt alia: sicut declarabitur ex dispositione quatuor que vocantur elementa. ¶ Fortassis autem ponitur materia subiecti forme que non corrumpitur: subiecti forme que corrumpitur materia vna in se apta recipere omnes formas. Sed ei quod non corrumpitur contingit illud: quod adiectum est forme que non habet contrariam. ergo causa quod non generatur et non corrumpitur: erit ex parte sue forme que prohibet eius materias ab eo quod est in natura eius: non ex parte materie obediēcialis. ¶ Cuius ergo sic fuerit: imo postquam sic est: sicut postea apparebit: tunc erit yle cōis secundum hunc modum: et si sit cōis omnibus naturalibus: aut generatis et corruptibilibus et illis: est tamen de numero perpetuum: eo quod non est ex re que mutantur in aliud. ¶ Si enim ita esset opus haberet alia yle: illa alia esset prior ea et cōis. ¶ Sed si naturalia habet principium formale cōe secundum primum modum: non inuenitur in formis quod putamus sic esse: nisi corporeitates. Quia si permuto corpus in generatione et corruptione non fit nisi post formas corporeitatis: ubi gratia: sicut forma corporeitatis que est in aqua: quando mutatur in aere remanet sicut erat in aqua: tunc erit principium corporis formale cōe illis omnibus secundum hunc modum: post hoc principium: adhuc erunt illis principia formalia: quorum vnuquodque erit proprium vniuersi cuiusque illorum. Sed si res non ita est: sed corpus corrumpitur aequalitas: corrumpitur corporeitas que erat in yle eius: propter cōfortium corruptionis aequalitatis: generata est corporeitas alia numero similis illi in specie: tunc non habebunt corpora quale hoc est principium formale commune: postea autem apparebit loco suo veritas horum duorum modorum. Si haberent corpora principium formale huiusmodi: cuius quedam ex eis habent formas que non separatur: tunc illud principium formale esset semper coniunctus sue materie: et non esset ex illis que generatur et corrumpitur: sed de perpetuis. ¶ Sed de priuatione ex sua dispositione claret quod ex omnibus priuationibus non conceditur aliqua esse communis secundum primum modum: quod hec priuatio est priuatio alterius rei que potest generari: et potest generari: non est longe quin generet. Ergo tunc non remanebit ipsa priuatio: non ergo tunc erit cōis. Sed commune secundo modo ex duobus potest inueniri in vnaquaque materie horum principiorum: scilicet quod sit commune omnibus generatis et mutabilibus: quia omnia conueniunt in hoc: quod vnuquodque eorum habet formam et materiam et priuationem. Et hoc commune dicunt quod non generatur:

nec corrumpitur propter hoc quod vniuersalia non dicuntur generari nec corrumpi. Sed vniuersalia dicuntur nec generari nec corrumpi duobus modis. Intellectus vniuersalis quod vniuersale non generatur nec corrumpitur est hic: scilicet quod non fuit hora in mundo prima in qua habuit esse primum singulare: aut prima singularia: in qua non predicaretur de illis aliquod vniuersale: fuit hora ante illud in qua nullus eorum habuit esse: et in corruptione contrarium. Ergo huius modi sunt aliqui qui dicunt: hec principia communia nec generantur nec corrumpuntur: et isti fuerunt homines qui dicerent quod in mundo semper est generatio et corruptio: et motus: et quod diu mundus esse habuerit. ¶ Secundi autem modi hic est. scilicet ut consideretur quid sunt: si autem quid est homo: et ut consideretur: an homo ex hoc quod est homo: generatur et corrumpitur: et inueniatur quod intellectus quo est generatus: et intellectus quo est corruptus non est intellectus quo homo est homo: imo est quoddam quod concommitatur eum: et non est de substantia eius. Ergo sic dicitur hec principia communia iuxta secundum modum ex duobus modis predicte communitates: nostra speculatio de principijs est hic hoc modo. Non enim loquimur hic de primo modo. Sed cum accesserimus ad singularia que habent esse ex illis: inuenimus materias que generantur et corrumpuntur: sicut ligna ad lectum: et galle ad encanstrum: et yle prime de qua inuimus quod non generatur nec corrumpitur esse eius est perpetuum. ¶ Sed formarum alie sunt que generantur et corrumpuntur: ipse sunt que sunt in generatis et corruptibilibus: et alie sunt que nec generantur nec corrumpuntur: et ipse sunt que habent esse in sempiternis. Aliquando autem dicitur: nec generantur nec corrumpuntur alia ratione: quia fortasse dicitur quod forme que sunt in generatis et corruptibilibus: nec generantur: nec corrumpuntur hac ratione. scilicet quod non sunt compositae ex materia et forma: ut generentur et corrumpantur. Volunt etiam generationes esse aduentus forme ad subiectum: et esse generatus compositus ex illis. Et corruptionem quoque est ei opposita. sed priuationis generatio: si ipsa habet generationem: hoc est. scilicet ut sit postquam non fuerit: esse eius et accessus non est esse quod habeat esse in se: sed esse accidentis: quod priuatio est priuatio rei designate in re designata in qua est illa in potentia. Ergo habet aliquem modum generationis etiam accidentaliter: et corruptionis accidentaliter. Ergo generatio eius est cuius separat forma a materia: et sit priuatio hoc modo. Sed corruptio eius est cuius recipit formam: et tunc priuatio que est huiusmodi non habet esse: quia ita hec priuatio est priuatio accidentaliter: sicut esse eius est esse accidentis iter quod est corruptio forme: et eius priuatio est esse forme. Sed perfectio forme et esse non est nisi ex comparatione priuationis que contingit ei aliquo respectu. Constat autem priuationis et esse est comparatione ipsius ad formas. Ergo priuatio priuationis est respectus aliquis qui contingit forme ex respectibus reatiuis ex quibus fortassis aliquis accidit ei aliquando vltimus in infinitum: potentia priuationis est hoc ordine: quia potentia vera est in comparatione effectus et perfectionis. Et non est perfectio in priuatione: ergo non habet verum effectum. ¶ Debes etiam scire adhuc hec tria principia communia quomodo secundum comparationes eorum conueniant vniuersi: illoque que continentur sub eis: quod piget nos quod dicunt. scilicet quod nomen vniuersi cuiusque illorum est translatum: quod sita fuerit: labor philosophorum erit irritus: qui impoluerunt multis principijs tria nomina: quorum vnuquodque continet multitudinem aliquam principiorum: et tria nomina continent omnia principia: quod satis poteramus excusari in hoc: ut iter nos conueniremus in omnibus: vnuquodque in eis. Et si hoc

f. cdi. 2. a
pbyfi.

Alia sp
pria pu
uante.

D

7. meta.
n ghar
spas spe
ra cnea.

5. pbyfi.

Qua vo.
cā alijs
tuonē lo
gram.

E

De corru
pibile et in
corruptibi
le dicitur plus
q̄ genere.

De p̄ p̄m p̄
celi et cōmē.
ibidem.

7. meta. et p̄
pbyfi.

Pro dīc o
dūc ad actū

facceremus aut nō faceremus: sed reciperemus: qđ fece-
runt ipsi: non essent in manib⁹ nostris: nisi tria nomia: 7
ignoreremus intellectus principiorū ylo mo: vnde ma-
le fecit qui hoc tantū cōtētus esse voluit. Nō possumus
etiā dicere qđ vniūquodq; eorū predictur de conten-
tis suis vniūque pure: cum cadant sub vnoquoq; illorū
diuersi modi diuersę predicationis: qui diuersificatur in i-
tellectu principalitatis sūm p̄rioritate 7 posterioritate. S3
pōt: imo o3: vt signatio eoz sit signatio quasi eguoca: sū-
cut significatio esse est principij 7 vniū. Jam vero didi-
cisti differentias inter vniūoca 7 equiūoca: 7 quasi equi-
uoca in logyca. ¶ Ergo quicquid dicitur esse yle habet na-
turas que generaliter intelligitur qđ est res que solet reci-
pere alia3 rem in sua essentia quā p̄lius non habebat. Et
hoc est vnde est quicquid est: 7 est hoc in illa non acciden-
tialiter: 7 aliquādo est simplex: aliquādo composita post
simplices: sicut materies lecti. Et receptus aliquādo est
forma substantialis: aliquādo est affectio accidentalis: et
quicquid dicitur esse forma hoc est affectio recepta in hac
re predicta: ex quibus fit aliqua rerū hoc modo compo-
sitionis: 7 quicquid dicitur p̄uatio: est non esse id qđ voca-
mus formas in loq̄ susceptible. Et tota nostra speculatio
de forma: 7 de eius principij est id perducitur. sc3 qđ
est principij ex intellectu: qđ est vna ex duabus parti-
bus generati: non qđ sit efficiens. ¶ Si autem concedi-
tur qđ forma sit efficiens: iam declarauimus qđ naturalis
non habet tractare de principij efficiēte: 7 principij fi-
nali cōmuni sūm modis primis omnibus naturalibus.
Ergo debemus tractare de principij efficiēte cōmuni na-
turalib⁹ que sunt post eū3. Quādoquidē iam explicauim-
us de principij que magis debet vocari p̄ncipia. l. com-
stitutionia generati siue corpus naturale. ¶ Debemus
ergo tractare de principij que magis digna sunt vocari
causę: 7 ex illis notis faciemus principij efficiētis cō-
mune naturalibus: qđ est natura.

¶ Caplm 4°. De improbatione eorū que dixerunt par-
menides 7 Melissus de principij essendi.

Restquā autē ad hoc peruenimus: ro-
gauit nos aliqui de focus
nostris: vt loqueremur de sentētijs quas ad-
inuenierunt antiq̄ de principij naturalibus.
Jam enī fuit vltus nominādi eas in ingre-
ssu scientie naturalis: 7 vt induceremus verbum de natu-
ra: 7 ipse sentētie sunt sicut sentētia que dicta est Meli-
ssus 7 Parmenidis. s. qđ ens est vnum nō mobile. ¶ Di-
xit enī3 Melissus: qđ est infinitus: sed Parmenides qđ fi-
nitus. Et sicut sentētia eius qui dixit: qđ ens vniū3 infini-
tus receptibilemōis: aut est aer: aut aqua: aut cetera ex
his. Et sicut sentētia eius qui posuit principij infinitum
numero. s. qđ aut sunt atbomi disperse per inania aut mi-
nima corpora similia ei que generātur ex eis in aequita-
te: 7 carnetate 7 acritate: 7 ceteris: omnia cōmixta in oi-
7 cetera sentētie que enumerātur in libris perhypateti-
corū3: et etiā qđ loqueremur de eis sūm modum quo illi
descrixerunt sentētiās corū3. Sed dicemus qđ sentētiās
Melissi 7 Parmenidis nos nō p̄prehendimus: nec pos-
sumus intelligere intentiones eorū: nec putamus eos
adeo fuisse imperitos: quid videtur in verbis eorū3. Ipsi
enī etiam tractauerunt de naturalibus: 7 de multitudine
nē principiorū eorū3: sicut Parmenides concedit terrā
7 ignē3: 7 qđ omnia generata componitur ex illis. Unde
videtur inuere: qđ ens ipsum est: qđ habet verum esse: si-
cut scies suo loco: 7 qđ est infinitū nō mobile: 7 qđ est in-
finitę potentie: 7 qđ est finitū intellectū sūm qđ finis est:
ad que3 omnia perueniunt: 7 in hoc qđ peruenitur ad il-

lum puratur finitus: sūm qđ peruenitur ad illum. Aut vt
datur qđ intentio eorū sit alia3: qđ natura entis: vnde
est natura essendi sit vna in intellectu: diffinitio ē aut de-
scriptione: 7 qđ cetera entia sunt aliud a natura ipsius ē:
qđ sunt talia quib⁹ aduenit esse: 7 comitatur ea: sicut huius
manitas in ens: nō est ipsum esse: nec esse est diffinitio
eius: sed esse est extra diffinitionē eius: 7 aduenit entie
eius: sicut declarauimus est als. Videtur ergo qđ is qui di-
xit finitus: noluit intelligere terminatus esse in seipso: nō
naturas eūtes in multitudine in infinitus. Et qui dixit i-
finitus: intellexit ideo qđ aduenit rebus in finitis. Et hoc
non erit tibi obscurum ex eis que dices als: qđ homo in
eo qđ est homo: nō est ens: in quātum est ens. Sed intel-
lectus eius est extra illū3: 7 ppter hoc est distributio vni-
uscuiusq; rerum que cōtinentur in predicamentis: eo qđ
ynaqueq; illarū est subiectum entis: 7 ens comitatur
illas. Aut si hoc noluerunt: sed potius potuerunt: tunc
nō est mihi posse aduerſari eis. Quia argumētatio qua
improbat eorū3 sentētiā: erit sine dubio composita ex
propositionibus quas oportet in se esse manifestiores cō-
clusionē. ¶ Sed nihil inuenio manifestius hac conclu-
sione: aut vt sint concessę ab aduersario: sed non possum
scire quā ex ipsis propositionibus concederet: qđ si ipsi
concesserint hoc ab illis: quis promittet qđ ipsi aude-
ant negare aliquas ex propositionib⁹ que possint sunt in
argumētatione contra illos. Et etiā qđ inuenio propo-
sitiones multas quibus opponitur: illis minus notas qđ sit
conclusio ppter quas volumus illas inducere. Sicut di-
citur: qđ si ens est substantia tantus: non erit finitus nec i-
finitus. Nec enī duo accessibilia sunt quātitati: 7 quan-
titas accessibilis substantiā: tunc ergo substantia ens: 7 qđ
titas ens: ergo ens erit plusq; duo. Sed cum attenderis:
inuenies finitati aut infinitati opus esse ad certitudines
sui esse: vt sit quātitas continua. l. melius certa. S3 mul-
tum opus est exponere: qđ quātitas certa non est existēs:
nisi in materia 7 in subiecto: qđ nō est ens: nisi in subie-
cto: qđ hoc non potest exponi per se3: eget ad epositio-
nem sui nō modico studio. ¶ Quomō ergo accipiemus
h̄ propositiones ad concludendū qđ patet per se: Simi-
liter 7 illud dixerūt. s. qđ infinitus est diffinitus partibus
sue diffinitiois 7 c. ¶ Sed sentētiarū ceterorū3 homi-
nū3 inueniemus destructiones in hoc loco: aliqua facili
significatiōe. Nos enī3 las disposuimus verbum de his
que postea sequitur per qđ cognosces reuelationes hie
cōtitudinis cognitione sufficēti. ¶ Et dicemus nūc qđ
his qui dixerunt principij vniū3 esse: possumus opponere
duobus modis. vno qđ dixerunt principij vnum esse al-
tero qđ viderunt qđ hoc principij erat: aut aqua: aut aer.
Sed opponere illis qui dixerūt qđ principij est: aut aq̄:
aut aer: ibi erit melius: vbi loquemur de principij gene-
ratorū3 corruptibilium: nō vbi loquimur de principij
cōibus: qđ illi posuerunt illud principij generati 7 cor-
ruptibilibus. Sed destruxit dictiois qđ principij vniū
est: bec est: qđ eorum sententia ponit omnes res conueni-
ent in substantia: 7 differre in accitibus: 7 negant esse di-
uersitates in corporebus ex specificis dyfis. sed in sequen-
tib⁹ declarabit qđ corpora differunt specificis differen-
tijs. Qui autē dicunt qđ principia ex quibus gnāntur bec ge-
nerata: infinita sunt: iā cognoscitur ignozare gnāta: iō qđ
dicūt p̄ncipia eorū infinita esse. vnde nō cōprehēdunt ea
scientia: nec cōprehēdunt qđ gnātur ex eis. 7 postq̄ ergo
non sunt in via sciēdi gnāta: quomō ergo scire poterunt:
qđ p̄ncipia corū3 infinita sunt. Sed opponere illis qui dixe-
runt principia illa infinita esse atbomos disperſas ēē qđ in a-
nia: aut posita in cōmixtione: melius erit ibi vbi loquimur

z. p̄p̄. tc. 6.
In merba. n̄
aliquid ē nou⁹
p̄ p̄p̄. tc. 13.

p̄ p̄p̄. a. c. 16.

p̄. p̄p̄. tc. 6.
c. 7.

In p̄ p̄p̄.
7 alibi. p̄
merba. 3.
c. 11.

z. p̄p̄. 7 p̄
gnatione.

p̄. p̄p̄. 35.

de pncipys gnaroz corruptibiliz; postq̄ autem pneni
at de hunc: finē: terminus hoc caplin. Capitulu au
te: n hoc incidens est in hoc nostro libro. Un si quis vo
luerit iterferere: iterferat: q̄ aut noluerit: nō iterferat.

Caplin quintu. de notificatio nāc quid sit.

Itemus q̄ corporibus que apud nos
sunt: adueniunt actiōes: et mo
tus: et inueniuntur q̄ quedā eoz: veniūt ex cau
sis q̄ sunt extra ea: ex gbus fuit i eis ip̄e actio
nes: et motus: sicut caliditas aq̄: et ascēsus lapi
dis: et inueniuntur q̄ gbulas eoz: adueniunt actiōes: et mo
tus ex seipsis: nō ex cā extrinseca: sicut aq̄ calefacta cum
dimittit q̄ se frigeat ex sua natura: et lapis in altum: pie
ctus: cū relinquit descendit ex sua nā. Et fortassis nra opi
nio de puerfione semini in alia: et spermatu in aialia erit
fm hanc opionē: et inueniuntur et q̄ aialia aguntur in
oēs suos motus sua sponte: et nō videmus q̄ ip̄ellentem
habeat extrinsecus: qui agitet ea illis motib⁹. per h̄ ergo
formabit in nris aiabus opinio: q̄ motus et oīno omnes
actiōes et passiones q̄ eueniūt corporib⁹: aliquādo sūt ex
causa extrinseca: et peregrina: aliq̄ ex seipsis: nō ex causa
extrinseca: sed eoz q̄ sunt ex seipsis nō ab extrinsecis: nos
in pma speculatiōe pcedimus: q̄ quedas sunt insituta ad
vnu aliqd: et non declinant ab eo. Et q̄das sunt insituta
ad multa: et insuper ad varios modos: et pcedimus q̄ oīs
hōz modoz. alij adueniunt ip̄ote: alij nō ip̄ote: sicut ad
ueniunt leuiois ex cadente lapide: et cōbustio ex igne vi
tē: et hoc est q̄ format in nris aiabus. Post hoc autē q̄
faciet scire q̄ hoc corpora quoz nō inueniunt motore ex
trinsecus: moueant et agant ex pncipio extrinseco q̄ nos
non cōprehendimus neq̄ sentimus. Et fortassis angeli
dicuntur monere firmamētū: aut vt firmamētū remotus
est: et nō sentitur: aut fortassis est sensibilē in sua essentia:
et nō in actiōe: hoc est q̄ nō est sensibilis habituudo que ē
inter ipsū et patiens ab ip̄o q̄ significet q̄ ex ea fiat ista
actiō: sicut hō qui non vidit magnātem attrahētem fer
rū: sensibilis: nec cognouit intelligib⁹ litem: q̄ sit attrahēs
ferrum: q̄ difficilis est hēc cōprehensio sue intelligentie.
Lus viderit ferrum moueri ad ip̄m: nec erit lōge ip̄us pu
tare q̄ moueat ex seip̄o: sed faciēmus pōnes quā conce
dat nālis: et probet diuinus. f. q̄ corpora que mouent his
motibus: quotiescūq̄ mouent ex virib⁹ que sunt in eis:
que sunt. f. pncipia suoz: motū et sita: actionū. Illarum
virū q̄das vis est que mutat et puerit: et venit ex ea actio
vno mō non sponte. Et est q̄dam alia sponte: et est alia vis
varioz motum et actionū: sub nō sponte: et est alia vis
similis sponte. Similis est diuisio in quiete. Prima ergo
diuisiōnis est sicut vis lapidis in suo descensu: et quies
eius in centro. Et hēc vis vocat natura. Secūda vis est
sicut solis in circuitu suo apud sapientiores p̄horum: et
vocat anima angelica. Tertia est sicut vis verbarum
in nascēdo et crescēdo et quiescēdo: q̄ ip̄e mouent nō
sponte: et diuersis motibus. f. erigēdo: radicanēdo: dilata
do: elongando. Et vocatur vis a vegetalis. Quarta est vis
animaliū: et vocat anima sensibilis: et fortassis omnis vis
ex qua venit actio nō sponte: vocatur natura. Unde aia
vegetabilis: natura vocat. Et fortassis vocatur natu
ra omnis vis, ex qua venit ista actio sine cogitatiōe et di
cretiōe: sicut aranea dicit exere ex natura: sicut et simi
lia aialia. Sed natura est quā corpora nālia sunt nālia: et
quā volumus hic ingere est natura fm primū modum.
¶ Dicitur est autem illud q̄ dicitur. f. q̄ quinquā: in
ip̄a est: certe deridēdus sit: sed puto hoc eos noluisse in
telligere: q̄ nālis si ingrit an natura est: deridēdus est.
Ideo q̄ vult ex ip̄a sua arte: pbare pncipia eius. Si aut

hoc voluerūt: aut aliquid aliud h̄sed voluerūt hoc: f. q̄
q̄ esse huius vtus manifestū est per se: hoc ego non au
diam nec dicam quo mō hoc dicam: cum difficile sit iue
nire motorē vniuērsaliū: rei motorē: cū iam etiā in h̄ diu
laboz auctit ip̄e qui hāc iniam dedit. Quō ergo deride
bitur q̄ motus videt: et querit rōnem: nā habet motore.
Et querit ab eo vt cōcedat esse motorē: et q̄ sit extra. S.
vz est: q̄ dictio de esse nāc pncipium est sciētie nālis
et nālis non o3 responderē negatiuā. Et sciētie infirmitio
pertinet ad tractatores p̄bie prime: nālis autē debz scire
certitudinem qd est. sed iā diffinierunt nām dicentes q̄
ip̄a est primū pncipius motus rei in qua est et q̄ etis
per seip̄am: nō per accēs. Non q̄ necesse est: vt omni rei
nāli simul sit pncipiu vniuērsaliū. f. motor et q̄ etis: sed vt per
se sit pncipium aut motus si fuerit: aut q̄ etis si fuerit.
Et postea visus fuit quidam q̄ successit q̄ hēc descriptio
est imperfecta: vñ et voluit ei addere dicens: q̄ hēc de
scriptio effectus nature significat: non substantiā: nō nā. f.
gnificat nisi habituēdine eius ad id q̄ venit ex illa: et iō
oportet: vt addatur eius descriptio: dicat q̄ nā est vir
tus diuisa per corpo: et que attribuit eis formas et figu
ras. Et est pncipiu sic et sic. Hos autē incipimus decla
rare in tētiōe descriptiōis posite ab auctore primo: po
stea redibimus ad resellendā hui⁹ garruli sup̄flam ad
ditionē hui⁹ descriptiōis demonstrātes: q̄ q̄ dixit: passi
mus est et salum: et nō est opus: nec etiā ad cōmuran
dum. Et dicemus q̄ intellectus hui⁹ q̄ dicitur pncipium
motus hic est. f. pncipius efficiens: ex quo venit motus in
aliū a se. f. corpus mobile. Et q̄ dicitur est primū: intelle
ximus p̄pinq̄. f. vt inter illud et mobile non sit mediū.
Fortassis anima n. pncipium est aliquoz motus corp
rum in gbus est: sed mediāte alio. Jam n. opinari sūt ali
qui hōium: q̄ anima facit motus loco: mediāte natu
ra. Sed non video q̄ nā conuertat motum mēbz co
tra seip̄am: ppter obediētiā sui ad aīas. Et si sic natu
ra puerteret: non ptingeret lassitudo: quando cōpellit il
lam aia ad id q̄ nāc nō conuenit: et officium aīe non at
traheret ad se officiū nāc. Si aut voluit dicere: q̄ anima
facit appetere: et ip̄o appetitu mouet. similis etiā natu
ra facit hōiū postea declarabit. Et fortassis illa appe
titus nō est motor: sed est res per quā mouet motor. Et si
anima habnerit mediū in mouēdo: nō erit ille iter mo
tus locales: sed iter motus gnōtionis et vegetatiōis. Un
q̄ voluerunt q̄ diffinitio hēc esset cōis oībus motibus:
ideo addit ei primū. q̄ aia aliquādo ē in re mobilis: et mo
uet aia id in quo ip̄a est motu vegetatiōis et alterationis: f.
non pmo: imo cum administratiōe nārum et qualitatus:
et hoc declarabit postea: sed q̄ dicitur est rei in qua ē: hoc
dicit ad oriam nāc ab artificiali et violēto: sed q̄ dicitur
est per se: hēc iā intelligit duob⁹ modis: vno in compara
tiōe eius ad rem mobilē: et altero in cōparatiōe eius ad
mouētē: et in pmo mō sic intelligitur: q̄ nā mouet per se
ipsas q̄ est in dispo: vt ip̄a moueat: q̄ non est possibi
le: vt ip̄a nō moueat: nisi ip̄ediarum aliquo motu contra
rio: sicut est motus cognos. Sed autē mō intelligit q̄ nā
mouet q̄ qd ip̄us mouet per cētias nō extrinsecus. Et
qd dēni est non per accēs: itē liget etiā duob⁹ modis: vno
in cōparatiōe nāc. scō autē in cōparatiōe mobilis. In
cōparatiōe autē nāc sic: q̄ nā est pncipiu eius q̄ mouet
certe per se: nō per accēs. Et motus accētalē ē sicut mo
tus geiscentis in nauē ex motu nautis. ¶ Sed autē mo
tus est: q̄ quādo rā mouet statum: nō mouet nisi accēs:
et dicitur: q̄ nō mouet essentialitē: nisi ex: non autē statuz:
q̄ statna ynde est statna: nō mouet a nā sicut lapis. Et iō
medicus non erit nā: cū ip̄e sibi mōdet. Et p̄p̄ica mo

5. meta.

z. p̄p̄. 12.
cō. 3.

D

B
p̄p̄. 12. 7.

E

z. p̄p̄. 1. 2. 6.

uet qđ in ipsa est: qđ est in eo: nō vñ est infirmus: sed vn-
de ē medicus. Quia cū medicus medet sibi: curat: nō
curat: vñ est medicus: sed vnde medicatus. Quia vñ est
medicatus est alius: vñ medicus alius: qđ vnde est me-
dicus est efficiens medicinā: qđ coponens. Vñ autē medica-
tus: est recipiens medicinā: qđ infirmus. Sed additio il-
la quā voluit addere ille qui voluit corrigere p̄mōs: est
inanis: qđ virtus quā posuit quasi genus in descriptione
nā ē: hoc est vis efficiens: qđ eā diffinitur: diffinit qđ est
p̄ncipiū motus vñius in aliud: vnde est aliud. Et itellicus
vtrius non est alius: nisi qđ est p̄ncipiū motus qui est in
re: nō est intellectus penetrantis: sed qđ est in re: nō
est intellectus formantis aut figurātis: sed potius ex in-
tellectu mouentis. Et nō est intellectus custodiendi for-
mas: qđ figurās: sed ex intellectu quietandi illas. Et si hic
bō diceret: qđ nā est p̄ncipiū exīsses in corporibus ad mo-
uendum ea ad suos profectus: qđ quietandū ea in eis: qđ
est p̄mōs p̄ncipiū motus rei in qua est: qđ quietis eius per
se ipsam: non per accidens: ipse non esset nisi iterans ver-
ba quibus opus non est. Sūtr sic cōmutaret aliquas par-
tem sue loquutionis per vbi qđ esset multiuocu ad illā:
repetere verbū: nec pariteret se repetitū: per hoc corre-
ctor: ille ipse perfecte descriptionis sicut existimat: putauit qđ
cū dixit virtutē: iam significauit essentia non relatiuam
ad aliū: non per vtqđ fecit: qđ intelligit virtus bō p̄m-
cipium motus qđ getis: nō nūā aliud: qđ virtus nō describitur:
nisi ex cōparatione relationis: vñ non recessit ab ea:
qđ dixit virtutē. Quicqđ ḡbic homo dixit: nō fuit nisi va-
nus: qđ falsum. Intellectus ergo eius qđ dixit diffinitor: p̄-
mus. l. qđ est p̄ncipiū motus qđ quietis: non voluit dicere: qđ
sit p̄mōs motus localis trāita qđ non sit p̄mōs motus qđ q̄li-
tatem: sed voluit dicere: qđ quicquid fuerit p̄mōs cuiuscūqđ
motus per icipium: hoc est nā. Sicut p̄mōs motus qui est
in q̄itate: qđ qui est in q̄itate: qđ qui est in loco: et in ceteris:
si fuerit aliquis motus. Sed postea declarabunt manere
motū. Sed p̄mōs motus quo mō est in q̄itate: (hoc
est) l. dīpō nā ē ex qua venit augmentū dilatatiōis in ipa
cio: aut dīctio p̄strictionis in spacio: qđ hoc est moueri de
q̄itate ad q̄itate. Et si volueris intelligere crescere ex
nā trā: et extendere: qđ acciperis nām ex intellectu vñius
intentioni p̄dictatē trā: fac. Sed quo est p̄mōs motus in
qualitate: hoc est sicut. l. dīpō nā ē aque: qđ acciderit ei:
vt recipiat qualitātē extraneā quā non habet per nām.
¶ Frigiditātē etenim bz per nāz: vñ cū coactio remota
fuerit: nā sua conuerter aquā in suā q̄itate: qđ quietabit
eā in illa. Sūtr corpōz qđ corrumptū complexiōes po-
stea nūit nā: et reuocat ea complexiōe consentientes:
Sed in loco manifestū est: qđ hoc est sicut dīpō nā ē
lapidis: quū mouet eū deorsum: et dīpō nā ē ignis: quū
mouet eū sursum. Sed quo est p̄mōs motus in substantiā b
est: sicut dīpō nā ē: quū mouet: et preparat ad formā māz
cū apparatu q̄tatis: qđ q̄tatis: sicut scies postea. Sed
formam ei fortassis nō ad attribuit: sed p̄parat ei: bz eā
aliud. Unde melius est: vt cognoscat hoc ex alia sciētia.
¶ Ergo hō dīpō nā ē qđ est gnālis: et uertibilis: et dat
vñicūqđ nāz que sunt sub ea: intellectū eius.

Ascis qđ vñicūqđ corpōz bz nām:
māz qđ formā: et accē. Nā
eius est vis ex qua venit motus eius: et p̄-
mutatio que sunt in eētia eius: sūtr ges-
cus qđ status. forma eius est essentia eius
ex qua est id qđ est: mā eius: est id qđ in-
reiligē: sūtr esse sue forme. Accē sunt
ea que qđ mā corpōz fuit in formata forma corpōz: et p̄mura

fuerit eoz spālitas: aut simlī concreant: aut accidūt ex-
trīnsecus: et fortassis nā rei aliqñ erit ipsa forma: aliquan-
do non erit. Sed in simplicibus nā est ipsa forma: et natu-
ra aque est ipsa forma quā aqua est aqua. Sed nā ē vno
respectu: et forma alio respectu. Lūm. n. p̄siderat f3 actio-
nes et motus que veniunt ex illa: vocat nā. Quī vero cō-
sideratur fm hoc qđ p̄stituit ipm aque: et non attendun-
tur motus et p̄pressiones que veniunt ex ea: forma vocat.
Unde forma aque: fortassis est vis que ex mā aque con-
stituit ipm que est aqua. Et hoc est non sensibiles: ex qua
veniunt passiōes sensibiles: vt frigiditas sensibiles: et p̄-
derositas sui descensus que est inclinatio in actu que nō
est corp̄qñ ē in suo terminō nālī. ¶ Ergo actio nā ē sicu-
ti in suba aque: aut respectu parietis aut ea frigiditas:
aut respectu agentis in illa hūiditas: aut respectu loci nō
propriū motus: aut cōparatione loci p̄p̄y: quies: et bec
frigiditas et hūiditas sunt accidentia que comitatur na-
turā: quū non fuerit qđ p̄bibeat. Nō aut oia accidentia
sequuntur formā in corpore: qđ forma aliqñ est p̄parās
mām ad patiendū a re extrīnsecā que accidit: sicut cum
preparat ad recipiendū accidentia artificialia: et mīta ex
accidentibus nālībus. Sed in corpōzibus compositi nā
est sicut aliquid forme: et non est ipsa forma: qđ corpa cō-
posita non sunt id qđ sunt ex sola virtute que mouet ea
essentialiter alibi: q̄uis nēū est: vt qđ fuerit qđ sunt
sunt in eis ipse virtutes. Sed veluti ipsa virtus sit ps sue
forme: et tanqđ forma eoz sit p̄mota ex multis intētiō-
nibus: et aduata: sicut hūanitas que retinet in se vires na-
ture et vires aie: qđ qñ coniunguntur aliquo modo p̄uictio
nis bec oia constitunt essentia humanāz. Sed quis sit
hic modus cōiunctionis: melius est vt declarē in p̄bia
p̄ma. Si qui aut voluerint appellare nām: nō id qđ nos
diffinimus: sed id ex quocūqđ veniunt actiones rei cōtūqđ
modo: sive sit ille modus que nos dñā dīctimus: sive nō
sit: fortassis nā cuiuscūqđ rei: erit tunc forma eius. Sz rō
nri p̄positi exigit: vt nomē nā ē ei ponamus qđ diffinui-
mus. ¶ Voz aut accidentiū quedā sunt que accident
extrīnsecus: quedā sunt que accident ex suba rei. Sūtr. n.
quedam que p̄sequuntur mām: vt nīgredo ethyopis: et cica-
trices vulnēz: et extensio stature. Sūtr et quedā que cō-
sequuntur formā: sicut spes et gaudiū et potentia ridendi et
cetera in hōibz. Quia hōis aut esse sui necessario exi-
gant: vt mā habeat eētiā origo eoz et p̄mōs ex forma ē qđ
et inueniens accidentia que comitantur formā: et oriuntur
ex: et accidūt ei alio modo: et non egent participatōe mae.
Et hoc scies qñ declarabitur tibi sciētia de aia. Sūtr ite-
rum accidentia que egent mā et forma: et oriuntur ex vtra-
qđ eaz: sicut dormitio et vigilatio: q̄uis ex illis quedam
sunt p̄p̄inquoza forme: vt vigilatio: quedā vō p̄pingo-
ra mae: vt dormitio. Vnde vno p̄sequuntur ex parte mae:
aliqui remanēt post formā: sicut cicatrices vulnēz: et nī-
gredo ethyopis post mortē. Ergo nā vera est illa quam
inuimus. Et differentia inter ipsam et formā est illa quā
inuimus. Et oīa inter ipsam et mortū: multo manifestior
est: hoc aut nomen nā iam accipit ex multis itellectibz:
sed quī magis digni et p̄p̄y sunt: tres sunt: dñ. n. nā: p̄nci-
pū qđ p̄dictimus. Dicitur nā: quā p̄stituit suba cuiuscūqđ
rei: dñ nā ē essentia cuiuscūqđ rei. Qui at dicitur nāz id cō-
stituitur suba cuiuscūqđ rei: merito diuersificat in eo f3
diuersitate suāz sententiāz et in intētiōnū. Quia qui diuer-
tit ad vñm qđ pars que dignior est ad p̄struendū omnes
subas: illa est mā eaz et yle. dicit qđ nā cuiuscūqđ rei: est
mā eius. Qui aut dicit qđ forma hic magis meret ponit
eam nām rei: fortassis aut inter tractatores fuerunt aliq
putauerunt qđ motus est p̄mū p̄mōs qđ acqrit substantiāz

otra ē
comē.

z. de aia.

Et dīctōz
ab illis. z.
p̄p̄ricū.

if. pma pml.

D

Brl. f. 2. pbl.
lxx. cō. 7.

suas perfectiones: et constituerunt illius: nam cuiuscūq; rei. Qui vero dicit nam cuiuscūq; rei formā eius: ponit eas in simplicibus: essentia illorū: et in compositis eorū cōplexione. Sed postea scies quid sit cōplexio: nunc tñ inter rim aliquid dicemus de ea. ¶ Dicitur ergo qd cōplexio est qualitas veniens ex recipiēcia passionē qualitātū. Et in corpōibus sibi permittit. Antiqui autē pores solebāt nimis cōmendare et pferre nām: dicere qd ipsa erat nā. ¶ Et quibus erat antippon qd notat doctorū primus: de quo dicit: qd constituitur et ratum habebat qd mā erat nā: et illa cōstituebat substantias: et dicebat: qd si forma esset nā relectus cum putresceret: uerteretur in id qd faceret ramus: et eius ramus fieret lectus. Sed nō est ita. imo redit in suam nām lignēalē: et nascitur lignū. Quasi hic homo vidisset: qd nā est mā: et nō oīs mā: sed mā cuius essentia cōseruata est in vna qd permutatione: et tāq; nō discerneret inter formā artificiale et nālē. Sed nō discerneret inter id qd accidit: et formā: nec scituit: qd constituit res: necesse est: vt sit de esse eius rei que nō est necesse in puatiōe eius: vt permaneat cū fuerit puata. Quia quid prodest nobis: vt res sit permanens in dispositionibus: et esse eius: cū nō sufficiat ad hoc vt res hēat esse in actu: sicut hoc qd est yle: que nō dat rei esse in effectu: nisi hoc qd ei tribuit potentia sui esse. Et forma est que dicit ad effectū. Nō ē. n. vides: qd quā ligna et lapides siue latres habuerint esse: domus erit in potentia: Sed eius eē in effectu: habebat ex forma sua: et si possibīle esset forma esse siue mā: mā nō esset necessaria. Quia homo ignorauit: qd lignitas forma ē que seruatur: etiam tunc qd nascitur. ¶ Ergo si qd necessariū est intelligere esse nām: hoc est qd dat rei substantialem itā: tunc forma adhuc dignior ē. Et qm corpora simplicia sunt id qd sunt in actu ex suis formis: et nō sunt id qd sūt ex suis materiis. Alioquin nō diuersificarent. tunc claz est: qd nā nō est mā. Sed in simplicibus est forma: et ipsa in se est forma formaz: nō mā māz. Sed in compositis nō te later: qd nā diffinita sola nō dat eis eētias eorū: nisi cū adiuncta fuerit alijs additiōibus quousq; auocet forma eorū perfectā: nā ad modum multiuocorū. Et tunc de h de primo: dicitur nā cōiter. Sed motus hoc est qd magis lōge est: vt sit natura rez. Quia ille est: vt manifesta bitur postea: qui aduenit ex dispōne imperfectionis: et est peregrinus a substantia.

¶ Caplm septimus. de verbis denominationis a natura: et declaratione significationum suaz.

Ec sunt verba que ponūt et dicit. f. natura naturale: et qd habz nām: et qd ē ex nā et naturalis: qd currit cursu naturali. ¶ Sed nālē est: quicquid ē cōparatum nā: et cōparatū nāc est: aut in quo est nā: aut qd est per nām: et in quo est nā: h est qd formatur nā: aut cuius nā ē: vt pars sue forme. Et qd est per nā: hoc est. f. impressiones et motus: et quicqd est eiusdem generis cū illis: vt locus et tempus et cetera alia. Sed qd habet nām: hoc est qd habet in se hoc pñ: et hoc ē corpus mobile ex sua nā: et quicqd ex sua natura. ¶ Sed qd est ex nā: hoc est cuius eē est in actu: aut sua existentia in actu ex nā: siue sit esse pñ: sicut indiuidua nālia: siue sit esse z: sicut species nāles. Sed qd dicitur naturalis: hoc ē qd imitatur nām quocūq; mō: siue sit qd ab ea epigitur: sicut indiuidua et species substantiales: siue sint comitantia illā: sicut accidentia comitāta: aut subsequēntia. Sed qd currit cursu naturali: hoc est sicut motus et quietes quas facit nā per seipsam et per suā eētias: et nō pter solitū: qd est pter solitū: aliqñ est ex cau.

sa extranea: aliqñ est per seipsam: ex causa recipiēti actio nem eius: hoc est materia. Quia caput latum et digitus superfluius: nō sunt currentes cursu nālē: sed sunt natura liter et ex natura: qd causa eorū natura est: sed nō ppter se: sed qd recipiens: hoc est quia materia est in tali dispositione sue quātitas et qūitatis sue: vt recipiat illud. Et natura dicitur ad modū particularis: et ad modū vniuersalis. Sed que dicitur ad modū particularis: hoc est natura propria vniuersalius indiuidui. Sed que de ad modū indiuidui: fortassis aut erit vniuersalis: cōsiderata vt species: vt erit vniuersalis absolute: et ambe nō habent eē in signatis indiuiduis: nec sunt essentie existētes: nisi in intellectu. ¶ Dico. n. qd nō hnt esse nisi particularē: vniū autē eorū est qd intelligimus. f. qd pncipio eius modū qd dat oibus singularibus sue species esse illos. Sed mō autē est qd intelligimus de pncipio qd tñnet oia qm in suo ordine: et ias putauerunt aliqui: qd vniū qd eorū est virtus habens esse. Sed pma est diffusa in singularibus spē: et altera est diffusa i oibus. Et quidaz eorū putauerunt qd vniū cū qd eorū: siue esse et sua origo a pmo pncipio est vniū: sed diuiditur fm diuisione totius: et diuersificat in recipientibus. Sed nihil horū debet audiri: qd nō habet esse: nisi vires diuerse que sunt in recipientibus: et nunq; fuerunt vniū: qd postea diuideret. Sed cōcedo qd hnt cōparationē ad vniū: et illa cōparatio quā habent ad vniū qd est pncipii: nō aufert diuersitātē eaz: quā habet ex rebus: nec facit eas comparatas nudas vt abstractas in se esse. Quia nō nō habet esse ex h intellectu: nec in cēntia pñ pncipii. inconueniens est. n. vt habeat in sua eētia aliqd qd sit extraneum a sua eētia: sicut scies potētia. Nec sunt vniū in via veniēdi ad res: ad modū alicuius fluentis anteq; perueniat: nec habent esse vniū aliqd in rebus siue diuersitate. ¶ Sed nā cuiuscūq; retaliū est in specie et numero: nec etiā exemplū qd dant de apparitione solis: est ita: quia a sole nō descendit aliqd qd cōstituat vniū aliqd: nec corpus: nec accidēs: sed eius radii: sit in recipiente: et sit in vnoquoq; recipientiū alius nūero. Et ille radius nō habet esse in nō recipiente: nec est aliqd qd sit ex collectione radij substantie solis qd dēdit a sole ad mās: vel degit et vestit eas. Sed cōcedo qd si nō variaret recipiens: et esset vniū: impressio esset vna f3 illud tunc. Sed certitudo huius declarabit in alia scia: tamen si fuerit nā que sit vniuersalis hoc modo: nō erit vniuersalis: iō qd est nā. Sed qd aut est intellecta apd pmos qui sunt pncipia a quibus descendit dispositio oius: aut qd est nā alicuius pmi corporis ex celestibus corporibus: quibus mediantibus seruatur ordo. Et nō erit oī vna nā que sit vna in essentia: diffusa in alia corpora. Sic aut debes intelligere nām vniuersalē et particulare. ¶ Post hoc at scire debes: qd multa sunt extra cursum naturales particularē que nō sunt extra cursum naturales vlem: qd motus quīs nō est ex lege nāe particularis: que ē So cratis: est tñ ex lege nāe vniuersalis: f3 multis modis: tñ. f. vt anima exuatur a corpore ad felicitatē beatorū: que est causa ppter quā creatus est homo. Sed si degenerauerit: hoc nō sit causa nature: sed causa male electionis. Tuz vt alij homines habeāt esse qui tantū debent habere esse: quātū et hi qui modo sunt. Quia hi si semper vneret: ceteros nō caperet locus: nec sufficeret eis vici: nec in potentia materia eēt sufficiētia alijs: cū et ipsi de beatur esse quale est boz esse: et nec illi mererentur puationem semper: nec isti vltas semper. ¶ Ergo h et cetera alia: acquiruntur ex nā vniuersali. Similiter digitus superfluius acquisitus ē ex natura vniuersali que dat vniū cuiq; materie qdquid forme preparati est ei siue super

De bo
mota. f.
tracta.
ca. 5.

C

2
z. ppy. ic. cō.
Ar. 5.

vere nisi complexionē et preparationē propriā. Ad n. aptus est nigredini sū intellectū colorandi nō tingendi: nō est receptibile albedinis ea ratio: propter aliqd. s. qd est in sua complexionē et nā. ¶ Sed quis hec ita sentit: nō potest aliqua illaz intelligi: nisi coniuncta cū alio ab ipsa: qd est superficies et qritas que in intellectu diuersa sunt a colore: deinde conueniunt hi duo predicti modi in vno. s. qz intellectus nō percipit aliquā illaz: nisi qz iaz accēferat. pprietas comparationis eius ad aliud: que cōiuncta est cū essentia eius sicut subiectū. Intellectus etenim: cuqz perceperit formā humanā: nō est: vt percipiat etiā cū ea cōparationē eius ad mās propriā. Quia nō percipit nisi sic: sicut etiam albedo: cuqz perceperit intellectus: cōsequenter etiā percipiet latitudinē in qua est necessārio. Quia nō vult intelligi albedo: nisi intelligat cū qritate. Et notū est: qd albedo aliū est a qritate: vñ cōparatio albedinis ad qritatē similis est cōparatiōi quā habet res ad id qd est subiectus eius. Deinde qritas differt ab his duobus modis in quibus cōueniunt. Quia intellectus pceptit qritatē nudā. quo modo. n. nō percipit sic: cū intellectus multa egeat inquisitōe in tractando: donec pateat qz qritas nō inuenitur nisi in mā. Et differt a p modo: i vno qd est propriā. s. qz intellectus qritatē intelligit cōparationē qritatis ad mām: nō est necessariū: vt assignet ei mām propriā: et differt a scdo mō in hoc: qz sicut intellectus nō est necessariū ad intelligendū qritatem: vt assignaret ei mām propriā: ita ratio et intellectus nō egent hoc. Quia ratio ad intelligendā ipsam qritatē: nō eget: vt eā intelligat in mā. et ratio etiam nō iudicat qz qritas beat p priam mām specialē designatā: qz qritas nō separatur ab aliqua māz. Ergo nō est p priā vñ soli māe: et tñ cum hoc et nō eget in intellectu et diffinitione mā. Jaz autē quidā putauerunt qd albedinis et nigredinis idē est iudicium: sed nō est ita: qz nec intellectus imaginans nec diffinitiones nec descriptiones qz assignant eis: pnt efficere: vt nō egent mā: cuqz multū inquisierint et diligēter tractauerint. Sed non denudant a mā nisi alio intellectu: hoc est: qz forma nō est pars existētie eaz: sicut est ps existētie compositi. Sed est pars in eaz diffinitione: et multa sunt pars diffinitionis alicuius que nō sunt pars essentie eius: cū in diffinitione eius aliquid fuerit: qd habet cōparationē ad aliud: qd ē extra eēntiā diffiniti. Jā etiam declaratū est tibi hoc in libris probationis. Ergo doctrina nūeri et doctrina geometrie: sunt due doctrine: que non habent opus in suis pbatationibus attendere ad mām nālem: aut vt assumant ppositiones: que pueniant māe illo modo. Sed doctrina sperere mobilis: et plūsqz illa: doctrina mulice: et plūsqz ē illa: doctrina de aspectibus: et plūsqz oēs ille: doctrina astrologie: assumunt materiam: aut aliqz suoz accidentiū materie. s. qz inquirūt dispositiones eius. Unde necesse est: vt assumant mās. Quia he doctrine: aut tractant de nō re: aut de qritate: aut de figura que est in re. Et nūerus et qritas et figura sunt accidentia rebus nālibus et accidunt cū nūero et qritate et sequentes essentielles: et nūeri et qritates: et cū voluerint vt tractemus de his que accidunt dīspōnibus nūeri et qritatis que accidunt vnicuiqz rez naturalū: cōsequitur oīno: vt necessariū plderemus illā rem naturalem: quā et doctrina naturalis sit cōposita: et geometrica sit simplex: et nācūm ex illis aliē doctrine: qz subz et vnius doctrine: et predicata suaz qdōū in illis: sunt aliterius doctrine. Et qñ quidem in aliquibus scientiis qz cōparant disciplinali: opus habet intellectus respicere ad mām: pp comparationes que est inter illas et mālā: quāto magis ipsa sciētia naturalis. ¶ Ergo falsa est opinio

illius qui putauit: qz forma tñ est id qd debet tractari in scientia naturalis: et nullo modo mā.

¶ Caplm. IX. de assignādo quid ē de quo potius dīz intēdere naturalis in tractatu suo.

Nam neglexerunt omnino aliqui nālium de quibus erat Antiphon: attendere formā rei: et putauerunt qz mā sola est quā oēs debent intendere et cognoscere. Que cū assequuta fuerit cetera que cōsequuntur eam: accidit et coherencia istis istis: que non comprehendunt. Et vñ mibi qz hec mā cui obligauerunt tractatū suū: ē mā corporea informata: nō aut prima tanqz sint obliui prime. Sortassis. n. aliqui eoz confirmabunt hoc ex artibus artificialibus: faciētes cōparationē inter nālā et artificialia: et dicent: qz qui extrahit ferz: intentio eius est de ferro habendo: nec curat cu ius forme sit. ¶ Et qui descendit in pfundū maris: intentio eius est acquirēdi preciosum lapidem: nō curat cu ius forme sit: qz magis nobis detegit infirmitatē huius inie hoc est. qz priuaremur cognitione pprietatū reruz nālū et specialitiez eaz: que sunt forme eoz. Et qz etiā auctor huius inie fieret ibi scius. Quia si sufficeret ei cognitio māe nō formate: tunc sufficeret ei ad omnē sciētia cognitio rei in se nō habentis esse in actu: sed est res que est in potentia. Deinde vnde pcedet ad cognoscendum: postqz neglexerit formas et accidentia respuerit: accitū etienis et forme sunt que trahunt intellectus nostros ad apprehēdēdā sapiētiā. Sed et si forte nō sufficeret sibi cognitio māe nō formate: et contēderit cognoscere qz mā habet formā: sicut forma aqueitatis et acreitatis et cetera: tunc ergo nō pretermisit attendere formas: et hoc qd putauit. qz qui ferz extrahit: formas nō attendit: est opinio falsa: qz eius qui ferz extrahit: nō est subiectū sui artificez ferz: sed finis. Quia subiectū sue artis: sunt corpora metalla: que intēdit fodere et fundere. Et p opus est forma sui artificez: et pmo agnitio ferri est finis illi artificis. Deinde fit et subiectū aliōz artificioz: quibus nō sufficit acquisitio ferri: nisi vt laboret in dando formas et accidents. ¶ Et iam fuerunt et alij cōtrary qz tractantibus scientie nālīs: qui pretermiserunt mām oīno dicentes: qz nō fuit necessariū opus ad esse: nisi vt appareret in ea forma cū suis impreficiōibus. Et qz p opus nō fuerit nisi forma: vnde qui plene habuerit cognitionem forme: nō est opus intendere ad mām: nisi velit intēdere ad rem que nō est opus. Et isti fuerunt nimis psumptuosi in hoc qz pretermiserunt mām: sicut illi fuerunt extra viam in ptermittendo formā. Et pter hoc difficile qd oīat in scientiis naturalibus sicut inuimus in caplo pcedente: adduc et nō sufficit his hoc qz postposuerunt cōparationes que sunt inter formas et mās: qz nō omnia forma puenit omni māe: nec oīs mā ē inreceptibilis omnis forme. Quia forme spālēs nālēs ad acquisitionē suaz essentiaz: habent opus: vt habeant mās spālēs proprias formis: quibus constitutū est esse eaz ad hanc formā: quā multa. n. accidentia sunt que non veniunt ex forma: sed ex māz: qui quidem perfecta scientia: et vera cōprehensio non est nisi de eo qd est: sicut est: et qd cōmitat illō. Et scientia aut forme specialis eger mā propriā: et sumit ex comitatur mās propriā. Tunc quo perficiet scia nūmeri et scia forme tñ: cum non fuerit hec dīspō cognitio apō nos vere. Et qd erit hec dīspōitio certa apud nos: cū nō atenderim ad mām: cū in materis nō est aliqd magis cōm: nec magis remotū a forma qz mā pma: Sed ex cognitione nāe eius: qz in potētia ipsa est alia: inde accipimus sapiētiā. qz forme que in bñ mā existūt: aut ē ne

¶ Contra antiphon.

¶

¶

24

u. z. pbyfi.
E. c. z. s.

B

D

£

vel m'nu'ed.

z.phite,asi

maior terminus ⁊ minor cōueniunt: proueniunt inde conclusio: iam erat ante hoc in argumentatione. Accidit eis h opinio: q in argumentatione est subiectū conclusionis: ady cientes etiā est ipsa argumentatio est subiectū conclusionis. Sed terminorū maioris ⁊ minoris natura est: vt vterq sit subiectus forme conclusionis: ⁊ non sunt tunc termin⁹ maior nec minor: sed sunt subiecti: vt sunt termini maior: nec sunt tunc subiecti conclusionis: q vniuersalq eorū q si fuerit aliquis modus habitudinis vnus ad alter: tunc erit terminus maior ⁊ terminus minor. Et iste est mod⁹ fm quē cōparant ambo in effectu habitudine ppiā ad mediū: habetq habitudinē ad cōclusionē: sicut ad id qd est in potentia. Sed q si fuerint alio mō considerati: erit subiecti conclusionis in actu: qui modus est: vt vnus cōtingatur alij fm habitudine pcedicā ⁊ subyeciēdi: aut antecedendi ⁊ psequendi: pter habitudinē: etiam quas ppius habebant. Ac per hoc qui est in argumentatione terminus maior aut minor: non est ipsemet qui est in potentia terminus conclusionis: sed alius eiusdē speciei: q nō ē possibile: vt dicatur q rei vne in nūero accidat: vt sit terminus maior aut minor ⁊ subiectus partis cōclusionis. Nec intelligi quō debeant poni propositiones subiectū conclusionis. Ut aut cōparauimus ad mās: ⁊ id qd puenit ex ea: aliquādo materia erit mā ad recipiendū generationē: ⁊ aliquādo erit ad recipiendū compositionē ⁊ conuersionē simul. Et hoc est qd dicimus de causa materialis: sed forma dicitur eētia que quādo fuerit habitata in mā ptiuet spēm. Et dicitur forma ipsamē species: cō forma: figura ⁊ depictio: ⁊ forma: dispositio ⁊ gregationis: sicut forma exercitus ⁊ forma ppositionū ordi nata: ⁊ forma: ordo viuendi sicut lex: ⁊ forma oīs affectio quecūq fuerit: ⁊ forma certitudi cuiuscūq res: siue sit substantia: siue sit accidens. Sed differt a spe: q: h aliqui dē gen⁹ gñalissimū: aliqui dē h for⁹ intellectus abstractus a mā: ⁊ forma que accipit p vno ex principijs ē ⁊ cōparatione eius qd est cōpositū ex ipsa ⁊ materia: q est pars cūq qd ipsa pstituit in actu qualescūq sit illd. Et materia est pars que non cōstituit in actu: q est materiae non sufficit: vt sit in actu res: sed vt sit in potētia. Et go res non est id qd est ex sua mā: sed ex eē forme sit res in actu: sed pstituit mā per formā fit alio modo. Lau/ seetens formalis aliādo est respectu generis: aut spe ciei ⁊ hec est forma que constituit nūmē: aliquādo ē respectu alius modū: h est forma sine qua mā fit species: quia ipsa superueniens est: sicut forma figure ad lectum ⁊ albedo respectu corporis albi: sed hic finis est intentio pp quā venit forma ad mās: ⁊ hec est pars vera ⁊ pe que putatur vera: ⁊ propter hoc finē est motus qui puenit ab efficiente non accidentali: sed eētiali. Et efficiēs cōtēdit efficere qd est bonū respectu illius: ⁊ aliqui erit vera: aliquādo vero erit in opinio: quia ipse aut sic erit: aut sic putabitur.

Capitulum XI. de cōparationibus causarū inter se.

Efficiens sit qd facit finē esse: Et finis alio respectu est causa efficiētia. Quomodo. n. non erit sic: cū efficiens nil faciat nisi pp eius: ⁊ non nisi ppter eum faceret aliquid. Ergo finis mouet efficientē: vt sit efficiēs. Unde cū dicitur: quare exercitatus: vt saner: erit hec rīso: sicut si diceret. Quare fan⁹ fact⁹ es: diceret: q exercitatus me: esset rīso: qd exercitatio ē causa efficiens sanitatis: ⁊ sanitas est causa finalis exercitationis. S; si diceretur. Cur queris sanitatē: ⁊ diceret: vt cperaret: non esset vera rīso: nec pabiliū: deinde cum

queritur. Cur queris exercitiū. ⁊ respondeo: q vt saner: erit rīso certa. Et efficiens aut non est causa efficiētia finē esse fines: nec vt finis habeat esse in se: imo est cā: vt sit finis ppius: qd orīa est inter esse aliquid: ⁊ esse sic ias didicisti. Et finis est cā propter quas efficiens habet esse efficiens. Ergo ipse est ei causa: vt ille sit causa. ⁊ efficiēs non est causa finis: vt finis sit causa. Et hoc declarabit pbia pma. Deinde efficiens ⁊ finis: ambo sunt quasi duo pncipia: non pima cōposito causato. Et efficiens: aut erit preparator mae: ⁊ tunc erit causa faciendi esse mām ppiq; causat: non causa propinq; causati. Aut erit ar: ri buens formā: ⁊ tunc erit causa faciendi esse formā ppiq; qd. Et finis est causa efficiens in qd est efficiens: ⁊ ē cā forme ⁊ materie mediante motu quo mouet efficiēs cōpositū. Sed inter ipsa propinq; rei sunt yle ⁊ forma: nō est mediū inter illa ⁊ cōpositū: sed sunt due cause eius q sunt due partes eius pstituentes illud sine medio. Quis differat pstitutio eius vniuersalq illaz: cum h sit causa que non est illa. Sed aliqui accidet: vt for⁹ ⁊ materia sint causa cū mediū ⁊ sine mediū simul duobus modis: h qn ppositū non fuerit spēs: sed ps: ⁊ fuerit for⁹: nō qd ppe no: miaf for⁹: h; aliqui accidet: tūc erit mā pstituta eētia illius accidentis qd perfectit partē illam: fm q est pars. Ergo erit aliqua causa cause: ⁊ cū ita sit: tunc vnde mā ē pars cōpositi: ⁊ causa materialis: inde non est inter ea mediū. S; forma qn fuerit vera forma: ⁊ de pcedicamēto substantie: ⁊ fuerit pfectiua mae in effectu: ⁊ mā fuerit causa cōpositi: tunc hec forma erit causa cause cōpositi: ⁊ cū hec ita sint: tunc ex hoc q forma est pars cōpositi: ⁊ causa formalis: inde non est iter ea mediū. Ergo materia quādo fuerit causa cause cōpositi: non est hec vñ ipsa est causa materie cōpositi. Sed forma quādo fuerit causa cause cōpositi: non est h vnde ipsa est causa for: malis cōpositi: ⁊ aliqui contingit: vt essentia efficiētia ⁊ forme ⁊ finis sit vna. Et erit ipsa essentia qui accidet: vt sit ipsa efficiēs ⁊ forma ⁊ finis. qd in patre pncipiū est generationis forme hūane ex spermate: ⁊ non est hoc totū qd est patrie: sed tantū sua forma humana: qd est in spū mate non est nisi forma humana: ⁊ non est finis ad quez mouetur sperma: nisi forma humana. Sed vnde constituit cū materia speciem hoīs: est forma: vnde finitur in ea motus spermatis: est finis. Et vnde incipit ab ea cōpositio eius: est efficiens. Sed quādo comparat materie ⁊ compositioni: est forma: ⁊ quādo cōparatur motui: alij qn est finis: aliquādo efficiēs. Sed finis respectu terminatiōis motus: ⁊ hec est forma que est in filio. Et efficiens autē respectu inchoationis motus: ⁊ hec est forma que est in patre.

Capitulum XII. de differentijs causarū.

Maqueq; causas aliquādo est eētial: aliquādo accidentāl. Aliquādo est propinq; aliquādo est remota: aliquādo propria: aliquādo cōis: aliquādo pncipal: aliquādo vniuersal: aliqui simplex: aliquādo cōposita: aliquādo in potētia: aliquādo in effectu: aliquādo cōmistentur inter se cum alijs. Sed has diueritates prius assignemus in causa efficiēte: dicemus igitur: q causa efficiens essential: est sicut medicus cūz curat: aut sicut ignis cum calefacit. h est vt causa sit pncipium essentia illius operis: ⁊ accipiant fm q est pncipius illius. Et causa efficiēs accidental: est id qd differt ab hoc: ⁊ est multorū modorū: ex quibus est vnus quādo efficiens est qui operatur opus. Qd cū remouet contrarium prohibens suum cōtrarium: confortatur aliud cōtrarium: ⁊ tunc ascribitur ei effectus alterius contrarij.

23

z. phy. m.
cō. 7o.
L

23

z. phy. m.
cō. 7o.
L

Sicut sciamonea dicitur in frigidare quando expellit co-
leram rubra. Itz3 alio modo efficiens est: qđ pib3 ali3
a suo actu naturali. Quia3 prohibitio non fit ex cōtra-
rietate: sicut quū quis remouet aliquid cū ali3 mitteba-
tur: cūq; h3 ceciderit: oīc ill3 hoc deiecit. Itz3 alio mō:
cum vna res accipitur multis respectibus que h3 mltas
proprietates: et ex vna illaz aliquid erit pncipiū essentia
liter alicui actui: et tamen non referetur ad illam: sed ad
aliqđ aliqđ que coherent ei: sicut cū dicitur: qđ medic⁹ fa-
bricat. Iqđ est subiectū medicū est fabricane. Fabricat g̃
vnde est fabricator: non vnde est medicus. Aut accipiet
subiectū solū non coniunctum illi p̄dicato: r dicit: bo-
mo fabricat. Itz3 alius modus est: vt cū efficiens sit: aut
natura: aut voluntate iens ad aliqđ finem: ad que3 aut
perueniat: aut nō: sed cū eo accidit alius finis: sicut lapis
cum vulnerat: hoc non accidit: nisi qđ ipse per seip3 cecidi-
dit: vt aliqđ caput esset illi obuiū super qđ cecidit suo pō-
dere: r vulnerauit. Et aliqđ dicitur res efficiens acci-
dentaliter: qđus ipa nihil fecerit. Itz3 qđ accidit sepius: vt
sequatur aliqđ laudabile: aut vt fugiat terribile: r cū h3
scierit: vōz ill3 applicari sibi: si fuerit res laudabilis: aut
elongari a se: si fuerit terribilis. Et putab3 qđ ip3us p̄ien-
tia fuerit causa illius boni aut mali. Sed efficiens p̄p̄i-
um est illud inter qđ r factum non est mediū: sicut la-
cetus ad mouendū membra: r remouit est ill3 inter qđ
r factū est mediū: sicut aia ad mouendū membra. Itz3 ef-
ficiens p̄p̄iū est illud a quo non patitur nisi vñ solus
singularis: sicut species quā sumit p̄p̄es: opā in solo cor-
pore eius. Et efficiens cōe est illud quo participant mul-
ta ad patiendū ab eo: sicut aer qui conuertit mltā: qđus
sint sine medio. Sed particulare est ill3 qđ est cā singu-
laris causati singularis: sicut medicus huius curationis:
aut vt sit causa sp̄alis causati sp̄alis: equalis illi in or-
dine cōitatis aut p̄p̄ietatis: sicut medicus curationis: qđ
vniuersale est: vt ipsum sit materia: non attributa illi tā-
tum causati qđ refertur ad ipsum: sed cōio: sicut medi-
cus huius curationis: aut efficiēs huius artificio. Itz3 simplex
est cum opus prouenit ex vna tñ virtute vt attrahere r
expellere a virtutibus corporalibus. Sed compositum
est cū opus prouenit ex multis virtutibus que sunt vna
in specie: vt multi boies cū mouent nauis: aut diuersa in
specie: sicut fames que fit ex virtute attractiua r sentien-
tis: sed qđ est in actu: est sicut ignis respectu rei accense: itz3
in potentia est sicut ignis respectu rei in qua nodū est ac-
census: sed pote3 accendi in ea: r potentia aliqñ est p̄p̄i-
qua: aliqđ remota. Remota autē ē: sicut potentia pue-
ri ad scribendū. Propinqua autē est: sicut potētia scripto-
ris qui adeptus est habitu3 scribendi ad scribendū. Itz3
ergo possibiles est: vt tā cōmēteas eas: sed relinquit⁹ ea
tuo in genio: r assignabimus hoc respectus etiā in p̄nci-
pio materiali. Sed mā ēntialiter est illa que p̄p̄eipam
recipit rem: sicut vinctū in inflammationē. Sed que est acci-
dentaliter est multoz modoz in hoc vno: cum materia ē cū
forma cōtraria aly forme que remota aduentu p̄trarie:
accipi pro materia forme acquisite: sicut dicitur: qđ aqua
est materia aeris: r sperma mā hominis: sed sperma non
est materia eius: iquātū est sperma: qđ spermalitas amit-
titur in generatione hois. Aut cum accipitur suba cū for-
ma que non efficit subiectū esse subiectū: sed qđus nō ē
contraria aly forme habite: tamen fit subiectū: sicut dicitur
qđ medicus medetur sibi: qđ non sibi medetur: vñ est
medicus: sed vnde est infirmus. Ergo subiectū curatōis
infirmus est non medicus. Sed materia p̄p̄inqua ē: sic
membra corpori: remota sicut hūores: r aduc etiā ele-
menta: Materia aut prop̄ia sicut corpus hois cū com-

plexiōe sua forme eius cōis: sicut ligna lecta r cathedre:
r sic de ceteris. Sed differentia ē iter p̄p̄inqua r p̄p̄iaz:
qđ causa materialis aliqđo est propinqua r cōis: sicut
ligna lecto: Materia vero p̄p̄icularis est: sicut r ec ligna
huius cathedre: aut bec substantia huius cathedre. Vniuer-
salis autē sicut ligna huius cathedre: aut substantia huius ca-
thedre. Materia vero simplex: sicut yle omnibus reb⁹:
aut ligna quātū ad sensum omnibus lignalibus cōpōsi-
ta: sicut humores corpori: r sicut species tyriache: mā in
actu: sicut corpus hois sue forme: in potentia: sicut sper-
ma illi: aut sicut ligna iforma ad buc sine magisterio ca-
thedre: r h3 ē potentia: alia est propinqua: alia est remo-
ta. Sed isti modietiam proueniunt forme: est. n. essentiali-
ter: vt figura cathedre. sed forma accidentaliter: est sicut al-
bedo r nigredo cathedre: r aliquando bec p̄p̄dest ei qđ ē
essentialiter: sicut durities lignoz ad recipiendam figuraz
cathedre. Aliqđo forma erit accidentaliter causa cōherē-
tie: sicut motus quiescentis: cū dicitur quiescens in nauis:
moueri r mutari accidentaliter. Et forma propinqua ē: sic
quadratura huius quadrato. Et forma remota est sic ha-
bens angulū illi: r forma prop̄ia non differt a particu-
laris: sicut diffinitio rei: aut differentia: aut p̄p̄ietas rei: r cō-
munis non differt ab vniuersali sicut genus ab huiusbus
p̄p̄ia. Forma vero simplex est: sicut forma aq̄ aut ignis
que est forma non constituta ex formis multis numero:
cōpōsita autē sicut forma hominis que est constituta ex
multis viribus: r ex multis formis que cōueniunt. Forma
vero in actu cognita est: sed forma in potentia est aliqđ
modo potentia cū p̄uuatione. ¶ Sed omnes isti respec-
tus cōsiderant etiam circa finē: finis enim essentialiter
est ad quē tendit motus nālis: aut voluntarius propter
se: nō propter aliud: sicut sanitas medicine: finis vero ac-
cidentaliter multis modis est: vno cū aliqđ fit non p̄pter
se: sicut contritio medicine: vt bibatur. sed p̄pter salutē:
r hic est vtilis: vel qui putatur vtilis: sed p̄mū est bo-
num vel qui putat bonum. Alio modo est finis: qđ comi-
tatur finē: aut qđ accidit finē. Sed qđ comitat finē: ē sic
comestio cuius finis est egenia. Et bec comitat finē:
sed finis qđ finis est depulsiō famis: sed qđ accidit si
nō est sicut decore ex exercitio: qđ ex exercitio non intēdi-
tur decore: sed sanitas: r ex sanitate sequit⁹ decore. Itz3 al-
ter finis est sicut illud ad qđ motus non est veniens: sed ipse
opponit ei: sicut vulneratio lapidi descendenti: r sic quā
sagittam mittit ad eum: r sagittam hominē. Aliqđo finis
essentialis simul est et cū accidentaliter: aliqđo nō: itz3
finis propinquis vt sanitas medicine. Remotus: sic est
fortuna medicine. finis p̄p̄iū: sicut inuenio cōsidera-
ti amici quum queritur. cōis sicut expulsio colere ex por-
tu māne que est finis illi r potui violaz. Sed finis p̄p̄i-
cularis: sicut quū quis capi: suus debitor: ē propter quē
capiendū diu peregrinatus est. Vniuersalis: sicut alici⁹
vindicta de malefactorē. simplex autē finis: vt satura-
tio comestiois. Cōpositus: vt decore r calefactio ex velle
serica. Et isti duo fines certe sunt p̄munes. Itz3 finis i actu
r potētia est sicut forma que ē in effectu r potētia. Scias
aut qđ causa in potentia est contra causatū in potentia: qđ
qđdū causa fuerit in potentia cā: tādū causatū erit in po-
tentia causatum. Et potest esse: vt vñ qđq; corp⁹ sit in ef-
fectu actu diuersaz specie: sicut si homo fit causa: r cā-
tum ligni: ergo erit homo dolator in potentia: r lignum
dolatum in potentia: r non potest esse: vt essentia causa:
ti: habeat esse cum p̄uuatione cause vñ modo. Et fortas
se dubitatione generat hic. Itz3 qđ fabrica refert etiam post
fabricantē. Sed debes scire: qđ fabrica nō restat post fa-
bricatorē: fm qđ fabrica est cāru fabricatoris: qđ causati

i. pbi. 74

z. pbi. 36.

c

b

e

c

fabricatoria non est nisi mouere partes fabricae ad piumctionem: hoc non remanet post eum. Sed stabilitas con iunctionis: et positio figure stabilitur causaria pmanetibus: quae quādo coarctantur: corrumpit fabrica: s; cer titudine huius sententiae: et alia? similitudines quas pmissi mus amittimus philosophiae pime. Ergo suspicemus ab eis p qz illuc.

¶ Caplin. XIII. de fato: et casu: et diuersitate sentiendi de eis: et declaranda veritate in eis.

Resq̃ autem iam loquuti fuim⁹ de causis: sed et fatū et casus: et q̃cqd accidit ex seia quibudaz com putantur inter causas: non est p̃termittēdū considerare de his: ytz sint inter causas: aut non sint: et si sunt: quomodo sunt inter causas. Sed antī quissimū antiquoz olim differētur in intellectu de fa to et casu. Nā quedaz secta fuit quae negauit fatū et casus esse de numero causarū: et negauit ea intelligi esse ylo mo do: dicens: q̃ postq̃ inuenimus vniuersis rebus causas ex quibus eueniunt: et videmus eas: inconueniens est: yz p̃termittamus: et postponamus eas quasi nō sint cāe: et incipiamus querere causas ignotas: fatū simul et casus. Sōsior etenim cum thesaurū subito inuenit: dicunt impitri: q̃ omnino fatū felix sibi accidit. Sed quādo offendit in aliq̃: et ledit: dicunt absolute: q̃ fatū infelix illi accidit: cum fatū nullo modo cōsequitur: q̃z omnis qui fodit: suffosus inuenit: et omnis qui incedit: p̃ceps ruit. Et di cunt q̃ aliquis: q̃ iuit ad for̃ ad sedendum in meritorio suo vidit suū debitorē: et consequutus est ab illo ius suū: hoc fuit opus fati: sed non est ita: imo potius: quia iuit ad locum ubi erat debitor suus: et q̃z habebat sensum vi dendi: vidit eum. Et quāvis finis sui exitus ad forum nō fuerit: hic finis: tamen non debet dici exitū ad forū non fuisse veram cām p̃sequendi ius suum a debitore suo: q̃z possibile est: yz vniū opus habeat multos fines: et p̃a ta lia sunt. Sed quādo accidit: yz actor illius operis p̃pōat sibi vniū ex illis finibus finem: et p̃termittat aliū q̃tuz in se est: non q̃tuz in re est. Quia in ipsa re alius finis ē: quē similiter vtile esset proponere et alius p̃termittēre. Nōne enim vides q̃ si hic homo p̃fecisset debitorē suū esse in foro: et ideo exisset: yz inueniret et apprehenderet: tunc non diceret fato hoc accidisse: sed p̃pter aliud a fa to et casu: ¶ Ergo iā videmus eis q̃ q̃z p̃pōsit illi sibi finem vniū ex rebus quā possibile erat cōsequi ex suo exitu ad forum: idcirco negetur ita non esse in seipso causa rei cuius est causa: quādo opinati sunt q̃ hoc mo uebatur suo p̃posito huius p̃posito. Et hoc fuit vna secta. ¶ Item fuit alioz secta huius tria: quae nimis ex tilit fatū: diuisi sunt in plures sectas. ¶ Quidā. n. eozū dixerunt q̃ fatum est causa diuina occulta quā non app hendit intellectus: adeo q̃ quidā eoz p̃posuerunt fatū ēē cui omnes deberent adherere yz deo: sed per cultū fati: et instituerunt ei templū: et ad honore eius idolū cui dele trarent ad modū idolatrie. ¶ Item fuit q̃rūdā secta quae fīm aliquid p̃pōsitū et p̃fecit fati rebus naturalib⁹ di cens q̃ mundus fato conditus fuit. Et hic fuit Democr itus: h̃ eius secta dicebat. n. q̃ p̃ncipiū omniū sunt mini ma corpora indissolubilia p̃e duritie sua et p̃uinatione ina nitatis quae sunt infinita n̄ero et dispersa per inane infini tum spacio: et q̃ substantia eoz in natura sua figurabilis est: sed figuratio eoz diuersa: et sunt semp mobilis p̃ina ne: et cū contigerit vt obuiant fati multa simul: et cōm gan tur inter se fīm affectionē aliquam: tunc protenit ex eis mundus: q̃ in esse multi mūdi sunt sicut iste infiniti numero: et p̃pter hoc dixerūt: q̃ res particulares sic sen

sibilia et vegetabilia sunt generata non casu. ¶ Tre alio rum secta fuit qui non fuerunt ausi dicere mundū cum vniuersitate sua generatū casu: sed generatū ex p̃ncipiis elementaribus p̃posuerunt generatū casu. Sed q̃z contin gū ex affectione siue con iunctionis esse aptum ad perma nendū et ad p̃pagandū: remāsi et generatū: et q̃z nō fuit fīcōn generatū: q̃z in p̃ma creatione generabant alia diuersior: mēbroz: et diuersiaz speciez: et generabatur ani mal q̃z dimidiū erat vitulus: et dimidiū caper: et q̃z mē bra animalū: ita vt sint in suis dimensionibus ex af fectioibus et qualitatibus non sint ex intentione alicui⁹ vtilitatis: sed casualiter. s; q̃. Secundary dētes non sunt acuti ad incidendū: nec molares sunt plani ad molēdū: nisi q̃z casuali materia con iuncta est in bāc formā: et cā luter accidit: vt hoc forma esset vtilis ad aptitudinē p̃ma nendi: yz per hoc. s; ipsa res permaneret: et per hoc singu lare haberet vitaz: q̃z habuit genitalia p̃creauit filios: non vt species eius remaneret: sed casu. ¶ Dicemus igit q̃ rez q̃dēdam sunt semper: quēdā vero sepe vel frequē ter. Et quae sunt sepe: sunt vt ignis qui sepi⁹ cōburit ligna cū coniungitur illis: sicut qui egressus est: vt eat ad ortus: sepius perueniat ad illum. Quēdā vero non sunt q̃z nec sepe. sed quae sunt sepe illa sunt quae non sunt raro. ¶ Ergo esse eoz postq̃ non pōt esse quin fiat erit ex consue tudine solius sue nature rei: aut non erit sic: cū non fue rit sicut causa egebit alia pari causa: aut particeps: aut remouente prohibens: aut nō indigebit. sed cū causa nō indiguerit pari ex illa pari causa: non debet magis ēē q̃z non esse: non magis debet esse ex causa q̃z non esse: q̃z nō est in ipsa: nec in illa sola: nec in illa cōpari: vt debet ma gis esse q̃z non esse. Ideo vt hoc res ex illa causa potius habeat esse q̃z non esse: ergo ex illa sepius non est. S; cū non egerit pari aut particeps q̃z diximus: oportet vt se pius sit per se nisi p̃bibeat aliquid: aut aduerfē sibi aliquid: q̃z p̃pter hoc fallitur raro. Quāz oportet: vt cū nihil prohibuerit: nec repugnauerit aliq̃: et seruane rit nām suam: tunc p̃ueniat solito cursu. Et hoc est disse rentia inter semper et sepe: eo q̃ ei q̃d est semper: non ad uerfatur aliquid cōtrariū. Unde sequitur: vt q̃d est sepe cū ditione rei ouendū cōtraria et p̃bibiētia fiat necessa rium: hoc in nāibus manifestū est: et in rebus voluntariis. Quia voluntas quā firma fuerit et perfecta: mem bra fuerint apta motui et obedientia: et non fuerit sibi cau sa quae prohibeat ne causa quae minuat velle: et fuerit illū q̃d appetitur possibile: vt ad illud perueniatur: tūc claz est impossibile esse non inuenire ad illū: et quādo quidē id q̃d est semper: vnde est semper nō dicat: q̃z fatū est. nūc hoc etiam q̃d est sepe: eiusdem generis est: et eidē iudicio subiacet. Concedo autē q̃ si apponitur aliquid: aut remo uetur: fortassis ex remotione eius q̃d adēē solebat: dice tur fieri fato vel casu. Et tu scis q̃ boies non dicunt: q̃d est sepe ex vna causa propria: aut vt q̃d est semper: fiat ca su vel fato. ¶ Est aut ergo q̃d est vtrūlibet: et q̃d est raro. ¶ Dubitari at potest de eo q̃d est vtrūlibz an obeat di ci casu et fato: an non debeat. ¶ Item aliqui p̃stulerunt posterioribus peripatheticis: vt q̃d casu vel fato nō sit nisi hoc q̃z raro accidit ex suis causis: s; qui p̃signauit hanc vīā non sic inueniūt. sed vt non sit q̃z nec sepe q̃d est casu vel fato: et q̃z induit posteriorē: vt ponent casus pendente ex rebus raris: et non ex vtrūlibet: sunt formae dispois: et hoc claret in rebus voluntariis. Et sūt posse riores dixerunt: q̃ comedere: et non comedere: ambula re: et nō ambulare: sunt ex rebus quae ad vtrūlibz veniūt ex suis p̃ncipiis. S; postq̃ ambulauerit ambulato: aut comederit comestor: voluntate sua: non dicemus h̃ causa.

C

z. ph. 4. 7.

z. ph. 56.

z. ph. 4. 9.

B

D

E
z. 2. h. vt
d. 2. h. z.
ph. 4. 6.
4. 6. 3. hoc
nō inuēat
ex p̃se
ibemissio
3. magis i.
3. 04. grā
matico. i.
pitoz.

le esse. Sed nobis nō videtur recta additio huius cōstitutionis: super hoc qđ constituit magister. Et declarabitur iudiciū huius sententię paucis verbis: hoc est qđ vna et eadem res aliquando ex vno respectu et sepe: sed necessaria: et alio respectu est vtrūlibet. sed raro. Sed quando perfecte considerata fuerit. et assignate fuerint omnes eius dispositiones: fiet necessaria. Sicut quicquid consideratur quod materia ex qua gñatur manus conceptibūdauit supra id qđ expensū est de ea in quinque digitis. Et qđ vtrūque quod fluit in corpora iuuenit aptitudinem vel habilitatem sufficientem in mā naturalī ad formas debitas: qđ ipsa quādo tale quid inuenit: non permittit esse ociosum: erit tūc necessarius: vt creetur digitus supfluous. Ergo erit huiusmodi eius possibilitas sit rara et inusitata comparatione nāc cōis: non tantū rarum vel insolitum comparatione causarum quas nominauimus: sed etiam necessarium. Et fortassis ingilitio tractatus declarabit nobis qđ res cū non debuerit existere ex suis causis: nec excedere nām possibilitatis: non existit per illas. Sed declaratio huius et cōsimilius retardata est ad pñiam pñiam. Et ergo postqđ sic est res: nō est longe: vt sit vna natura in cōparatione vnius rei sepius: et in cōparatione alterius rei vtrūlibet: qđ distantia que est inter esse sepe: et cōvtrūlibet: magis pñiam que est qđ distantia que est inter necessarium et rarum. Vbi comedere et ambulare qñ comparantur voluntati: et ponit voluntas ibi ēētransit de diffinitio: ne possibilitatis que est vtrūlibet ad sepe. et cum de hoc experient. non erit cōueniēte vilo modo vt dicat casu fieri vel potest. Sed cū non comparatur vel referuntur ad voluntatem: sed consideratur in seipsis quādo. seque est possibile: vt sit comedere: verisimile est tunc: vt dicat in tantū ad illud: et casu accidit: vt comederet. Et hoc in cōparatione dicit introitus nō voluntatis. Similiter cum dixerit aliquis obuiat illi: et casu accidit vt ambularet: vel obuiat illi: et casu accidit vt sederet: qđ hoc totum vñiam tunc est et familiare: ideo est firmus. Ad sūmam autē cū res fuerit in se nec sperata nec formidata: qđ non est semper nec sepe: tūc est cōueniens dicere qđ causa que ducit ad esse: sit casus vel fatū. Et hō sit: cum possibile esset ex ea euenire qđ non solet ex ea euenire: nec semper nec sepe. sed cū nō poterit ex ea euenire: nec debuerit ex illa: sicut ex pñentia alicuius eclipsis lune: tūc non dicit qđ pñentia illius casu accidit: vt ēē et eclipsis lune. Et potest dici qđ casu accidit: vt essent simul. ergo pñentia illius non erit causa eclipsis lune: sed cā accidentaliter essendi pñentia eclipsis. qđ esse simul cō eclipsis non est eclipsis. Sed ad sūmam cum fuerit res talis ex qua oīno non possit puenire alia res: ipsa tunc nō erit causa illius casualis: qđ nō erit illius causa casualis: nisi quā potuerit puenire ex ea qđ nec fuerit semper nec sepe. Et si pñescit agens quomō dicitur mori oīum: et firmissime vellet et eligeret casus: certissimū sibi fieret finis. Sicut si exiens ad foras pñesceret qđ eius debitor esset in via: hoc sibi certū proponeret finem. Et exiret tūc a diffōne vtrūlibet et rari. Et exiens illius qui pñescit debitor suū ēē in partem sui exitus: ducit eum sepius ad obuiandum illi. Sed exiens nō pñescit finem qđ est illius fortassis ducit eum: fortassis nō: tūc est casus comparatione exiti sine conditione addita: et est nō casus comparatione exitus habita conditione. Vñ manifestum est ex hoc qđ cāe casuales sunt: cū sunt ppter aliquid: sed sunt cause efficiētes eorū per accidens. ergo casus est causa reꝝ naturalium: voluntariarū per accidens: nec temp eueniens nec sepe: et est in quocūq; est per aliqd: et non est causa cēntialis que illud iduxerit. Aliquādo autē accidit res nō vno

luntarie: nec fuit casu vt impressio vestigi in terra: cum egreditur ad capiedum debitorem suū: qđ hoc quīs nō fiat ex voluntate: tamē necessarius est volito. Sed poterit aliqd dicere: qđ aliqd dicimus. sic et sic accidit casu: quia res sit frequētissima: sicut cum dicit qđ iui ad illū ex negotio aliquo: et casu accidit qđ inueni illū in palatio: et nō frustra in hoc vbo: eo qđ ille soleat esse in palatio sepius. Sed responsio ad hoc est qđ hic nō dixit B s3 qđ res est in se: s3 fin qđ opinat est. Si enī magis putauerit qđ ille debeat esse in domo: nō dicit tūc B casu accidit: s3 si nō inuenit dicit qđ casu accidit sic. Imo dicit B quāque eque fuerit in putatiōe eius in ipsa hora et in ipsa dispōne qđ sit in domo vel nō sit in domo: et erit tūc sua putatio in ipsa hora in iudicio vtrūlibet: nō i iudicio essendi sepius aut necio: quīs in cōparatiōe hōe solite ē sepi. Aliqd autē putat de multis reꝝ nālū qđ rarissime solent ēē: sicut autē qđ nascit magni pōderis: aut hyacinthus que excedit mēstrā solitā: qđ inueniat casu: eo qđ hoc fiat rarissime: sed nō ē ita: qđ nō ponit res sub casu cū pferē ēē absoluto. S3 cū pferē ēē efficiēti ēē rarissime: pñgit cā ēē et ex illa rarissime. B enī aut vel hō hyacin: nō pueniūt ex cā efficiēte eam: eo ex vītute sua et ppter abūdātiā multe mē. Et qñ qđ ē hic casu: tūc hō opus nō euenit nisi ex seipo semper aut sepe eueniāt illi. Et dicem: qđ cā casualis pole ē vt ueniat ad suū finē cēntialis: et possibile ē: vt nō pueniat: sicut qui vadit ad mercimonia sua: et inuenit debitorē suū casu: fortassis retrahit per B a suo finē cēntialis: fortassis nō retrahit: s3 vadit ad illū: et pueniat ad illū. Aut sic lapsus dīcedēs qđ vulnerat caput aliqd: fortassis stabit: fortassis decidet suo decēscit. Et si pueniat ad illū finē nālem in cōparatiōe ei. erit cā cēntialis: et in cōparatiōe finis accidentalis: causa casualis. S3 cū nō pueniat ad illū cōparatiōe finis accidentalis: erit cā casualis: et cōparatiōe finis cēntialis: frustra. sicut dicit qđ bibit potione asselland: et nō assellauit: et fuit eis bibere frustra: et in cōparatiōe finis accidentalis: erit cā casualis. Item putauerunt fieri et accidere res nō ppter finē sed leuitate: nec tamē fieri casu: sicut qđ ignoranter apprehēdit barbā suā et cetera hō. Sed nō est ita sicut postea declarabimus in pñia pñia certitudinem rei in illis. Deinceps autē dicemus qđ casus cōior est qđ fatum in hac nostra lingua: ex eo omne fatū est casus: sed nō oīs casus est fatum. Si enim fortan nō dicunt fatum: nisi qđ ducit ad rem alicui pñcy: et eius initius est voluntas dñi arbitri qui sit de rōnabilibus adultis: quīs dicam fatum aliud etiam ppter hoc: sicut lignum quod diuiditur: et eius pars vna dīcat bonitatis vñm: et alia pars cloace: illa dī fortunata: hāc autē infortunata: sed hoc transumptiue eo dicitur. Sed cuius initium est naturale: non dicitur fuisse ex fato: sed fortassis attribuitur ei nomen eius qđ est ex seipo: nisi cum comparantur alij pñcipio voluntario. Res autē casuales adueniunt ex concursu duarum rerum: aut plurium. S3 in omni concursu duo concurrentia: aut erunt ambo mobilia: vt sibi concurrant: aut erit vnum quietum et alter mobile ad illud. Et si ambo gēnerint: ambo restabunt in dispōne nō currēdi in qđ erat pus: et nō intuenit alijs qđ cursus iter illa. Et quāqd B sic ē tūc pole ē: vt qđ pñgāt duo mori ex duob: pñcipijs: vno nālū: altero voluntario: et currūt ad vñū finē qđ pñone voluntariarū: erit bonū pñcios: aut malū pñcios: et erit tūc fatū illi. S3 in cōparatiōe mori pñcipij nālū nō erit fatū: qđ dīa iter ifortunū et malū pñliū hō ē qđ malū pñliū ē eligere cāz qđ seipū ducit ad malū finē: et ifortunū hō ē qđ cū nō ducit sepi ad finē malū: s3 illū ifortunū qđ facit illū ducit ad illū. Et fortuna est ex qua multa bona pueniunt sepe fatū

quando ipsa habetur. Infinitum autem ex quo sepe accidit multa mala fato: quando ipsius habetur. Ergo ex habito primo suspicatur quod aduenit cum ea bonum quod solet euenire. Et suspicatur ex habito secundo quod eueniet eius eo malum quod solet euenire. Et aliquando una causa casualis habebit fines casuales indefinitos. Unde non possunt custodiri a casu: sicut custodiri se hoies a causis essentialibus: sed orant deum: ut liberet eos ab his malis.

¶ Caplin. XIII. De conuincendo eos qui errauerunt in fato et in casu: destruendo sententias eorum.

2

Restitua ias declarauimus quid sit casus: et an sit. debemus inuenire destructiones rationi falsas: de casibusque melius esset differre hunc tractatum post naturam in philosophia prima. quod propositione: quas sit minus ad hunc tractatum: plures ex eis sunt quasi positiones: sed quod volumus placere in hoc et in alijs: sicut fuit vltus: dicemus contra intentionem eius quod oino negauit casum: argumentas quod quod est huius eam cognitas: ideo non esse opus ingredi eius causam que est casus. Res eius non concludit quod querit. Non est enim veritas quod quod inuenit finis: quibus rebus causas: ideo casus non habet esse. Sed fortassis ipsa que est causa rei ex qua res non puenit tempore nec sepe. est causa casualis vnde sic est. Sed qui dixit quod vna res habet multos fines: multas falsitas subintravit in eum: propter conuersionem nominis finis: quod finis dicitur ad quod res peruenit quocumque modo quod dicitur finis: id quod querit ex opere: quod autem querit ex motu nullo est diffinitum: quod questum ex voluntate: est etiam diffinitum: quod nos non intendimus hic nisi de fine essentiali. Sed contra eum qui dixit quod finis non debet conuerti in non finem: propter positiones. vs. quod cum posuerit finem capere debitor: erit res non fatalis: et cum posuerit finem ex merito: erit res fatalis. Respondeo: si erit bec: quod qui dixit quod positio non conuertit dispositionem: non est credendus. Non enim vides quod positio in vno facit re sepius: in alio raro: quod qui suspicatur quod finis debitor in via est: ex ita ad illum capiendus: vnde hic sic est esse caput. Et qui suspicatur: ex merito: finis: non capit esse sepe. ¶ Ergo si propter positionem diuersas variatur iudicium rei in sepe. Similiter variatur iudicium rei in hoc quod est casuale vel non casuale. Sed Democritus quod posuit creationem mundi casu: videt quod generata sunt natura: quod manifestat falsitatem sue sententie: hoc est vt ostendam quod ei quod sit casus: et quod ipse est finis accidentalis non solum rei naturalis aut voluntarie: sed etiam violente: quod violentia terminatur non aut voluntate: quod postea declarabitur. vnde violentia vel coactio post coactiones non potest procedere in infinitum. Ergo natura aut voluntas in se prius est casu. Ergo prima causa mundi est natura aut voluntas. Quibus cor pora de quibus dicitur videt quod sunt dura et puenientia in substantia: sed diuersa in figuris: videt quod sunt mobilia ex seipso per inane: que cum coniunguntur sibi et contingunt: sed finis ipsius non est aliqua vis neque forma: nisi figura tantum conuictio eorum: figure eorum non consolidant ea inter se: non possibile sit illa dispergitur: tempore sunt in suo motu: que habent ex seipso. Debet ergo ex sepe euentia tempore illa moueri et diuidi: ita vt non maneat in eis continuatio. Quod si ita esset: non esset celum cuius esse credit vno modo in tractatu sub sequentibus inter duo extrema tempora. ¶ Sed si diceret quod in substantijs horum corporum sunt diuersae vires et quod accidit eis vt currant et confringatur inter se: sed quod debile ex eis fit inter duo confringentia. et confrictio virtutis confringentia adequat finem equalitatem duarum virtutum: et hoc esset sic. Fortassis estimare diceret quod donec declaramus: nec hic qui est: nec conuenit sicut inuenimus

2. phisica

2

C

postea: mirus est autem quod rem que est tempore cum accidit excedere ordinem: nec est res cui accidit gnari fato aut casu illo modo: ponit casuale: et ponit rebus particularibus finem: et in illis videtur esse casus. Sed abendedit et consimiles posuerunt particularia casu: et etiam miscuerunt casum cum necessario: posuerunt casu habitum materiam formationem eius ex sua forma necessario non propter finem: et. U. dixerunt quod dentes non sunt acuti propter incidendum: sed casualiter. quod sic habita fuit materia: vt non reciperet: nisi banc formam: ergo fuerunt acuti necessario. Jam vero in hoc pueniunt rationibus dicentes quod esset natura que fecit propter aliquid. nam si sic esset. non essent deformitates et supfluitates et mora in natura illo modo. Et enim dispositiones non intenduntur. sed casu sunt: quia materia ei modi est. vt sequatur eam huius dispositiones. ¶ Quia sicut est iudicium de alijs rebus naturalibus preteritis quod fuerunt eius modi. vt in eis esse vt itas. et non comparauerit ea casui nec necessitati materie. ¶ Sed putauerunt quod ipsa non eueniunt nisi ex efficiente quod facit propter aliquid. ¶ Et si sic esset: non esset nisi tempore eternum: et non diuersificaretur. et hoc est sicut pluuia quae sunt certe gnata esse ex necessitate materiae: quod sol quum euaporat et ascendit vapor: ad spacijs frigidus: in frigidat et conuertit in aqua ponderosam: et descendit necessario: et casu accidit: vt proficit. Ideo putauerunt quod ille pluuie intenduntur a natura propter illas conditiones dicentes: quod non attenduntur corruptiones quod raro faciunt. et dixerunt quod accidit in tractatu aliud. quod ordo inueniunt in generatione rerum naturalium: et eorum processus est ad id ad quod debet necessitas quod est in materijs. Sed non est id quod debeamus appreciari: quod si adhuc accesserimus quod vegetabilitas et generatio habent ordinem: similes de inferioribus et de corruptione: sunt habent ordinem non inferioribus illis: qui est sicut ordo ethice febris a suo principio vsque ad finem eius contrarius ordini vegetabilitatis. Ergo propter hoc deberet etiam putare: quod ethica propter aliquid est quod est moris. Deinde si non facit propter aliquid: adhuc questio restat de illo aliquid: quare illud natura fecit sic vt est: et frequentur interrogatio in infinitum. ¶ Dixerunt ergo quomodo natura erit efficiens: propter aliquid quod natura sit vna: diuersificatur eius opera propter diuersa rem materiae: sicut calor qui soluit aliquid: vt ceram: et induratur aliquid vt sal et oua: ergo mirus est quod calor est efficiens combustionem propter aliquid: sed comitat hic necessario quia materia est eius modi: vt quum eam calor tetigerit debeat ipsa consumi. Sicut est iudicium de alijs viribus naturalibus. ¶ De autem nos debemus dicere in tractatu sentire: hoc est. quod non est opus differere an casus sit intra generationem rerum naturalium. s. in comparatione suorum singularium: quod habitus buius celsipitis in hac parte buius terre: et habitus buius granitricis in hac nouali terra: et habitus buius spermatis in hac yulua: nec est semper nec sepe. Sed satis faciemus concedendo: quod hoc et quicquid est consimile sit casuale. Assignabimus autem hoc quod dicitur in generatione specie granitricis per attractionem alimentum a terra: et concepti ex spermate per attractionem alimentum a matrice. post casum illum: et inuenimus. quod non est casuale: sed est res quam natura facit: et eis adducit. ¶ Similiter continentium cum eis in hoc quod dicunt quod materia que est in dentibus non recipit: nisi hanc formam. Sed scimus quod bec materia non habuit hanc formam: eo quod non potuit accipere nisi hanc formam. Sed bec forma habuit hanc materiam: ideo quod non potuit materia recipere: nisi hanc formam. In domo etenim non sub sedit lapis in imo et trabes in summo: eo quod hic est grauior et illa leuior: quod hic est opus artificis cui placuit magis. et iunctio

D

Opio.

Contra.

De pluvula.

Ethica.

E

Op. Bu

E

lignoz ex suo opere eēt tali modo: ideo cōiungit ea sic. Sed certus tractatus declarabit certitudinē huius qđ dicimus: qđ vna pars terre cū ceciderit in ea granum tritici facit nasci spicas tritici: si fuerit granum ordei facit nasci spica ordei. Et incōueniens est vt dicat qđ ptes terre 2 aque moueant per se: 2 diffundant in substantia graminis 2 augmentent: qđ postea declarabit qđ motus eaz ex suis locis nō est ex seipsis. qđ motus quos dñt ex seipsis iā cogniti sunt. Ergo motus eaz nō sunt nisi attractiones virtutū latentū in granis attrahētū ex licētia creatoris qui est excelsus. Deinde nō potest eē quin sit in uno nō uali terre: aut alie partes qđ sunt apte gnationi grani tritici: 2 alie apte gnationi ordeiant vt qđ est aptum generationi tritici: idē sit etiā ipm aptum gnationi ordei. Sed si id qđ est aptum vtrius eaz est vna pars: tūc iā remota est necessitas cōparata mae: 2 pueria est res. qđ necessitas nōniter aduenit mae ex formatore qui attribuit ei illā formā: 2 mouet eam ad illā formā. Ille enī aut semper aut sepe hoc facit. ¶ Itaque ergo declarati sunt qđ qđ est opus ē qđ veniat ex ipsa re tēdēte ad illud: aut semper quādo nō habuerit impedimētū: aut sepe qđ habuerit impedimētū. Et si qđ intelligimus: cū dicimus finem in reb' nālibus. Si aut partes fuerint dñre: tunc finitudine que est iter vñtes que est in grano: iter illas mām: granum attrahit mām ipsā: 2 attrahit eā ad ptem propriāz semp aut sepe: vbi attribuit ei aliqđ formā. Et igit etiā virtus que est in grano mouet per se hāc mās ad illā formāz substantie: 2 qđtatis 2 figure: 2 vbi nō erit hoc necessitate mae: qđuis necessariū est mās eē eius modū: vt moueat ad hāc formā. ¶ Ponamus aut. grā exēplū. hāc qđ nō mae exigit hanc formā: qđ non est recepti bilis nisi bui forme. Nō tñ est necesse: vt sit ei' mot' illius: vbi acgrat ipsā formā quā prius nō habuit necessitate que sit in eadēmo: ex alia cā que mouet illum: 2 attribuit ei id qđ ipsa tantū apta est recipere 2 nihil aliud. Ex his ergo oibz māifestū est. qđ motiones māns a nā sūt ex lege nālis appetitus vñs: ad extremū definitū: 2 si est semp aut sepe: hoc ē qđ intelligimus cū dicimus nomen finis. ¶ Post h' etiā manifestū ē. qđ fines qui ex mā pueniūt qđ natura est eius modi: vt nō ipeditur: nec ei repugnatur: oēs sunt bonitates. Sz cū pueniret ad finē ē māius est: illud puenire nō est ex ea: nec semp: nec sepe. Ita vt nostra aia quādoqđ admirans incipiat querere eius cām accētes. Et dicamus qđ cause fuit: qđ dec planta sic aruit: aut qđ cause fuit qđ hec mulier abortiuus fecit. Et quādoquidē sic est: tūc nā mouet. ppter bonitates 2 nō est h' in ipso aiali tātūz: aut vegetabili tantūz: sed et in motib' corpōz simpliciu 2 suoz opēz que fluunt ab eis naturalr: qđ illa semp tendūt ad finē: interius dñ nō impeditur: tūc illius motus ab ordine pprio: nec trāsgreditur illuz nisi cā repugnante. Sicut sagacitates 2 igenia qđ sunt i animalib' aialium ppria nificādi 2 terendi 2 silūz: imitatur res nāles: 2 sūt ppter aliqū finē. Si aut res casu cidiūt cur de grano tritico: nō nascit sicut: Et cū non nascit arbor cōposita de ficulnea 2 olina: ficulnea apud eos accidit casu hircoceruus: 2 cur nō redeunt illa extranea: vel renouant mira: sed remanēt species seruate sepius. ¶ Sed qđ significat nobis qđ res nāles sunt ppter finē: si est qđ qđ sentimus impediri aut debilitari nām: adiuuamus eas arte: scit pphycas facit qui cū qđ remouet 2 trumant: adiunat virtutē nām pficat sanitatem 2 ad bonū: qđ qđuis nā caret o discretionē: nō tñ scit deo indicari qđ opus qđ ex ea pcedit non tēdit ad finē: qđ discretio non est: vt efficiat opus h're finem: sed vt assignet opus qđ paucis debeat eligi inter cetera opera ex quib'

possibile est illud eligi vñquodqđ: quoz habet fines p prius sibi ipsi. Ergo discretio est ppter designandū opus: non ppter faciendū illi finem: et si aia esset immunis ab omnibus affectiōibus diuersis 2 a succedētibz desiderijs. nō procederet ex ea nisi vna actio vñiformis qđ semper fm vñū ordinē discurreret sine deliberatiōe. Si aut hoc per aliud cōprobare volueris: attende dispōnēz horum artificioz. Non enī dubitamus quin artificius fiat ppter finē: 2 artificius cum puerum fuerit in habitu: non erit opus deliberatiōe: ad exercēdū illud. Imo contrario contingit: qđ si deliberatiōe ibi adhibuerit: turbabitur peritissimus: 2 hebetabit in agēdo qđ solebat. Sicut qui scribit: aut qui tāgit cytharā: si incipit discere vñā quāqđ sctarum: aut vñquēqđ thonorum: 2 voluerit scire numerum eoz: hebetabit 2 impediē 2 nō procedet suo ordine in singulis que incipit agere: nisi in eo qđ facit sine deliberatiōe: qđuis initium illius operis 2 appetitus eius nō fuerit nisi ex deliberatiōe: sed exercere illud prius in pncipio est sine deliberatiōe. ¶ Similiter est quoz aliquis bibens subito adheret ad aliqd nē cadat: 2 velociter recurrens manus ad scāpendū mēbz pueris sine cogitatu 2 deliberatiōe: ita qđ formā eius qđ agit non prius habuerit in imaginatiōe. 2 qđ est clarus hoc efficit qđ virtus aialis que qđ mouet mēbz: manifestū est qđ eligat ad mouēdū: 2 cognoscit qđ mouet: non mouet illud per seipsā nec sine medio: qđ mouet pprie caro est la certū: 2 motus mēbz legitur hoc: 2 aia nō pcept qđ carnes moueat: qđuis hec actio est voluntaria 2 prima. Sz rō de formatitatis rez 2 pssilium hec est: qđdam sunt ex diminutione 2 breuitate cursus nālis. Quēdā vero sunt ex superfluitate. Quā aut est diminutio 2 turpitudine est ex pnatōne operis ppter inobediētiā materic. Nos autem nō cogimur dicere qđ nature semp est possibile mouere oēs materiam ad suum finem: nec concedimus qđ pnatōnes suarum actionum habeant fines. Sed pcedimus qđ eius opera in materijs sibi obediētibz sunt ppter fines: 2 si non est contrariū illi. Sed mors 2 ethica sunt ppter defectū nature corporalis in comitādo in materia formā eius: 2 conferuando eam in illa per restitutionē eius qđ resolutum est ex ea. ¶ Quid autem ethice nō est vt omnino non tendat ad finem: qđ ordo ethice habet causam ppter naturāz corpōz imperantes: que causa est calor: sz causa caloris est natura. Ergo causa ethice est nā: sed accidentaliter: vñicūqđ autem harum finis est: sed finis caloris ē vt moueat humiditates 2 conuertat eam: 2 afferat et nutritiū ordinatē. Et hic est eius finis. Nature autem que est in corpore finis est conferuare corpus qđuis possibile fuerit cum nutrimento post nutrimentum. Sz cum scdm nutrimentū accesserit: scdm nutrimentū minus erit qđ prius: ppter causas quas postea dicem' in scientijs particularib'. Illud alimentū erit causa accidentalit ordinis ethice. Ergo ethica scdm qđ ordinata est 2 tendit ad finē est opus nature: qđuis nō est opus nature corpōz. Nos autē non concessimus quodcūqđ fuerit in rebus naturalibus: debeat esse finis nature que est in ipsa: sed diximus qđ omnis natura agit suū opus ppter finē quem h'z. Sed opus alterius potest esse nō ppter finem quem habet. Mors autem 2 dissolutio 2 ethica 2 oē huiusmodi qđuis nō sunt finis vñis qđtūz ad corpus illi' qđ hec patit: sunt tñ finis qđ est qđtū ad ordinē vñuersitatis. Et iā inuimus h'ico qđ pcessit. ¶ Si aut scitis dispōnēz anie: euigilabis ad finē qui est mortis necessarius: 2 ad fines qui sunt debilitati necessary. Sed si ppter utilitates sunt etiā generate: ppter aliqū finē: 2 materia quādo fuerit supabundans: mouebit eaz nā: 2 ducet

Secundū

spodeat p illa. Et cum volueris postponere qd minus
plene or. vt dicas rem certam. Scias qd responsio certa
no est nisi noice oes causas que no fuerint cōtente in in-
terrogatiōe. q. cum noiate fuerint ⁊ cōsumate certo fine:
cessabit interrogatio. Cōpletur tractatus de naturalibus
autilio dei ⁊ gratia.

Incipit liber secundus de motu et cōsimilibus.

Capitulum primum. De motu.

Quā per fecimus libū de pñ
cipus cōmunibus rerū
nāliū: debemus pcedere ad loquēdū
de eaz accētibus cōibus: sed nulla sunt
magis cōia q̄ motus ⁊ ges. ¶ Et quies
sicut postea declarabimus dispōne eiūs:
est pūatio motus. Debemus ḡ p̄us age
re de motu: ⁊ dicemus. q̄ eoꝝ q̄ sūt aliquid in actu
omni mō. q̄dam vō sūt in actu fīm aliqd in po
tentia: ⁊ impossibile est: vt aliqua res sit in potētia oī mō. q̄
non habeat eē in actu aliqd mō. Lratur h̄ p̄ cōceda
scī positum: q̄uis in primo possit cognoscī: deīde q̄cqd ē
in potentia solet exire de ea ad effectum q̄ est oppositū
ei. Q̄ aut impossibile est exire ad effectum nō est ei poten
tia ad illū. S̄ exitus de potētia ad effectū: alius sit sub
ito: ⁊ aliū a nō subito. sed q̄ est gnāliter vtroq̄z istoz fīm
q̄ est gnālito: est res que accidit oībus predicamentis.
¶ Nulla enī categorīa est q̄ nō habeat exitū de poten
tia sua ad suū effectū: aut in subia: sicut exit⁹ bois ad effe
ctūz. postq̄ fuerit in potētia aut ī q̄litate: sicut exitus nū
gredinis ad effectū de potētia: aut ī aliqd. vt exitus p̄is
de potētia ad effectū. aut in vbi. sicut eleuat sursum in ef
fectūz post potētia. aut in q̄n: sicut exitus antiq̄ ad effe
ctūz de potētia. aut in situ. sicut exit⁹ statū ad effectū de
potētia. sūt in b̄re: sūt in agere ⁊ pati. ¶ Sed intellis in
quo puenit antiq̄ in vbi appellandi motū: nō ē ille in
quo pueniunt oēs isti motū exēdi de potētia ad effectū.
Sed ille q̄ est motus exēdi nō subito: s̄ gradatiz. ⁊ hic
nō puenit nisi certis categoriis. sicut q̄litate: q̄ n̄ h̄
tates in potētia. possibile ē vt pcedat ad effectū p̄nālis
donec pueniat ad illū. S̄ h̄ b̄is q̄litate in potētia Et
nos declarabim⁹ postea q̄ sūt categoriē: q̄ b̄ pole est
cadere b̄is exitus de potētia ad effectū. ⁊ in q̄ b̄ nō ē pos
sibile cadere. S̄z n̄ h̄ eēt q̄ in diffōne tēporis: necessa
rium ē ponere motū: q̄ cōtinuatu ⁊ ordinatu recipit
eū in sui diffōne: subituz ē recipiunt inflatū sui dif
finitōe. Qm̄ dicē q̄ subituz est id q̄ est in īstat: ⁊ q̄ i
stans recipit tēpus in sui diffōne: q̄ ipm̄ est extremitas
tēporis: ⁊ q̄ tēpus recipit in diffōne mō: facile eēt dice
re q̄ motus est exitus de po^a ad effectūz in tēpore cōti
nuo ⁊ nō subito. Sed in oībus istis descriptiōib⁹ est dōla
ratio circularis implicita. ¶ J̄ n̄cūz fuit: vt ḡ b̄ac do
ctrinā nobis tradidit icederet alia via. Cōsiderauit enīz
dispōnem mobilis: q̄ in mole in se. ⁊ p̄siderauit modū
exēdi q̄ p̄p̄us ē motui in se: ⁊ p̄posuit enī nomē p̄fectionē
⁊ actionē supra gnātiōē in effectū: cui⁹ opp^o est potētia.
Aliq̄n enīz res est mobilis in po^a. ⁊ aliq̄n est mobilis in
effectū ⁊ p̄fectionē: q̄ tunc est effectus ⁊ ei⁹ p̄fectio ē mo
tus. Ergo motus participat ⁊ puenit cū alijs p̄fectiōibus
fīm hūc motū. Et differt ab alijs p̄fectiōibus fīm alium.
q̄ cū alijs p̄fectiōē h̄ntur. res est cū illis in effectū: nō
est amplius in po^a aliqd de eo q̄ habet ī effectū. ¶ Nū
grū eteni cū sit nigrum in actu: nō restat in po^a aliqd de
tota nigredie q̄a h̄z. Et quadratū cū sit quadratū in ef
fectū: nō restat in po^a aliqd de tota q̄dratura quā habet.
¶ Sed motus q̄ fit in effectū mobilis: putat q̄ adub
sit in po^a mobile p̄ v̄litatez totius x̄iui mō^a est ⁊ h̄z eē

Primum

23

in illo in po^o et alius motus p^{er} hūc quo mouet. pp quā
est mobile. Et inueni^o illud in po^o: etiā aliud p^{er} h^o q^o est
mobile i effectū. q^o eēntia mobilis in effectū si^o non fuerit
in po^o aliqd ad q^o moueat: et ad q^o p^o motus applicetur:
tūc q^o i est in motu nō ē eius dispositio i eius cōparatio ad
aliud q^o ē ei in potētia: sicut ē ei a^o motu. ¶ Q^o in hōza
quēris a^o motū est illud in po^o absoluta. imo habz duas
potētiās. vna ita in illo: altera pueniēdi ad illud. Ergo bz
tūc duas pfectiōes: bz ad eas duas cōparatiōes. Sed
postq^o acq^o fierit pfectiō ē vniūis potētiāz: restat adhuc
in po^o in illo: re: que appetit a duab^o potētiis: sed in vtriusq^o:
q^o i quia vna ita habeat in effectū q^o ē vna de pfectiōi
bus et p^oior. tūc nōdū ē liberat^o ab eēdo in po^o i vtriusq^o:
vna ad quā itur p motūz: altera ipse motus: q^o motus
sicut apparet nō cōpletur mobili q^o restet i po^o vllō mo:
vnde motus ē pfectio pma eius q^o ē in po^o: sed nō ex o^o
parte: q^o pole est: vt q^o ē in po^o habeat aliā pfectiōem:
sicut pfectio humanitatis aut caballitatis nō penderet
ex eēdo in po^o fm q^o adhuc est in po^o. Q^o n. pederet: cū
illa nō zberetur a po^o dum bz eē: nec et in pfectiōe: ofst^o
q^o habita fuerit. ¶ Ergo motus ē pfectio pma eius q^o ē
in potētia: fm q^o est adhuc in potētia. ¶ Jā aut diuini
runt motum dīuīōib^o diuīsis: et ambigūz: bz accidit
ppter mutabilitatē rei in tā sua: cui^o nō est vt nō iueni
antur dīpōnes eius stables in actu et eē eius: sicut vt est
inter id q^o iam pteritum est: et id q^o futuz est. ¶ Q^o i
dam autē ex eis diuīderunt eū p^o a^o alteritate: eo q^o faci
at alteritatē dīpōis et inducat alterā que nō erat: q^o et
hic nequitur: q^o q^o inducit alteritatē: nō ideo v^o ipse in se eē
alteritas: q^o q^o inducit aliqd: non debet ēē illud aliqd: et
si alteritas eēt motus: tūc g^o est atq^o: eēt mobile: sed
nō est ita. ¶ Et dixerūt alij q^o motus ē tā idiffinita. Q^o
bene posset ita esse: si bec p^o p^o et est illi nō conueniens
ali p^o motum. ¶ Sed est aliqd aliud q^o est bz: sicut
infinitas et tēpus. ¶ Et dixerūt alij q^o motus est ex^o et
equalitate: forasiss. n. status rei: vno mō equalitas ē cō
paratiō totius sui status in quo p^ofic. ¶ Sed cōpara
tio partū i motus et dīpōnū eius: nō est eq^olis rei q^o mo
uet in tēpōib^o diuīsis: q^o mobile in loco in vnoquoq^o
momēto bz aliud vbi: et alterabile in vnoquoq^o momen
to bz aliā qualitātē: q^o ad has descriptiōes non indurūt
eos: nisi necessitas et angustia vie. ¶ Nō est autē nobis
opus repetere eas et destruire: q^o sano ingenio sufficit ad
falsificandū eas: id q^o dīrimus. ¶ Sed q^o dixerūt in
dīffōne motus q^o est dīffesio a dīpōne in dispositiōem:
aut p^oefio de potētia ad effectum: est error. Q^o habitu
de dispositiōis: aut p^oefiōis ad motū: nō est sicut habi
tudo generis: aut q^o generis. sed sicut habitudo nominū
multuocoz. Ter enī duo noia et nomen motus oēs ipo
fuerūt tā mutationi de loco: et postea transp^oferunt
ad dispositiōes. Q^o autē hic scire debes hoc est: q^o cum
de motu scieris quātum scire debes: inuenies q^o est nomē
duoz intellectuz. ¶ Unus est q^o nō est possibile vt ha
beat esse in actu stabile in signatis: et alius q^o pole est vt
habeat ēē in actu stabile in signatis in idiuīdiū vel sen
sibiliū. Ad nos etenī si itelligit^o ē res continua quam
intelligunt in mobili de p^o ad fines: et ē res que non
acquiritur mobili vñq^o: bz est inter p^oncipiū et finē. Sz
putant q^o iam acq^oierit aliquem modū acq^oitionis cum
fuerit mobile in fine: et ibi est hōc continuum intellectum
annūchilatus ex parte esse. Q^o ergo poterit habere ve
rum esse: cū bec res non habeat certissimē eēntiāz stabi
lem in signatis in sensibiliū. ¶ Sed describitur forma
eius stabilis in intellectu ppter comparationem mobilis
ad duo loca: vñū quem diuīfit: et aliū ad quē peruenit

Podoplex
an mou.

**Obiie ca
monet e i du
plici po^o.**

DE or' e pfe,
cilo p^a ci⁹ qd
in do^a.

Bonus q̄re
diffōnib⁹ dis-
finianur.

Diffō aliq̃z.

Conte

Alioq dafō.

Contra.
Alloz diffõ.

Contra

F
File info.

Contra

Noni morus
3 duplici i
collectum.

3

Quic. 0 3

[illegible]

⁊ aliquid lignum eo q̄le illud. Et h̄ est. q̄ nigredis non sic
 destruit forma. ⁊ reslet ip̄a portio nāc generis etus que
 est adducta cū ipsa. alioquin non esset dicitur specifica: ēēt
 accidēs nō specificus. Hoc autē iam cognitus est ex alio
 locū. ¶ Et quādoq̄dem hoc sic est. cōsiderabimusq̄ si
 dicitur ēssendi in loco in quo locatū aliq̄uādū adductus
 proprietati ēssendi in h̄ loco. ⁊ aliq̄uādū adductum alij p̄
 p̄tati si est finitū iudiciū coloris aut nō est. sed iudiciū
 etus est sicut coloris iudiciū q̄ calor aliq̄dō operat̄ in h̄
 aliquando in illo. Aut sicut humiditatis que aliq̄ patiē
 ab illo: aliq̄uādū ab istocū sit ip̄a vna ⁊ eadē. Aut sicut
 aliuscuius alterius accidētis q̄d remanet vnum ⁊ idē. ⁊ ac
 cidit ei p̄p̄ietas post proprietatem. Un̄ dicemus nūc q̄
 bec p̄p̄ietas ēssendi h̄c aut ibi ex intellectu loci: nō ē res
 que habeat esse i actu ip̄amet: sicut postea māifestabit̄.
 ¶ Cōtinuum non h̄ partes in actu. sed accidit ei vt in
 terferec̄. p̄pter causas que iterrūpūt transitum: ⁊ de illo
 fuit in actu trāsitus multi s̄m aliq̄uē modū iterrūptio:
 ⁊ inter terminos illius scissionis. itēz sunt transitus q̄ non
 possunt colligi sub vno instanti: aut sub vno motu f̄z
 modū quo dīgnus q̄ motus est in istis. S̄z motu qui est
 f̄z modū trāseundi cut coequat̄ rēpus. īteritū quā appel
 lamus istans. nō est multitudine in effectu in illo: q̄ illb̄
 nō multiplicatur in actu: nisi p̄pter multitudinē trāsitus
 in actu. Et quādoq̄dem nō multiplicat̄ in actu. ⁊ motus
 est in vno subdō. ī transitu q̄ verissime est. ⁊ nō est plures
 numero. tūc necessario est vnus numero. ¶ Nō est autē
 quemadmodū color ⁊ eius dispositio sunt in subto: cum
 ip̄m est in dispōne nigrescēdi vel albecēdi. q̄ mot⁹ nō
 facit debere cē iterruptiones in actu. sed p̄manet q̄ cōti
 nuatio talis: q̄ ex ea nō debz cē mutatio huius dispōis
 cōparatione subtr̄: donec destruat̄ in ea res que est sta
 bilis īdiuidual̄. q̄z cōparatio in actu nō diuersificat̄: nī
 si diuersit̄ in actu. ⁊ nō multiplicatur vnum in actu. nisi
 cum multiplicat̄ p̄pter cōparationem. quādo. ī cōpara
 tio fuerit multiplicata in actu. Et q̄m transitus ēssendi vnus:
 tūc in cōtinuatiōe nō est diuersitas. sed postea diuersifi
 catur cōparatione ad illum: nec p̄ter hoc diuersificat̄
 nūerus vnus rei. ¶ Postea vero cū acciderit transitus
 diuisio aliq̄. ⁊ diuersitas. ⁊ bec nī p̄deat ex motu. nec in
 tusez illam: nec vnus eoz ponit illū. erit dualitas q̄ acci
 dit ex illo nō multiplicata ex seipsa. sed p̄ accis. ⁊ p̄pter
 cōparationē vnus ad plura. Et paratio erit extrinseca:
 nō de essentia rei vllō mō. Et oīno nō erit bec dispositio
 sicut dispō coloris: q̄ est certe: nō p̄pter cōparationē rei
 extrinsece: que diuersificat̄. sed ex additiōe differētiē nī
 gredinis ⁊ albedinis. Unde ē mobile in loco absolute nō
 fiet plura q̄ sunt eē in h̄ loco ⁊ in illo: q̄ in trāsitu motus
 nō est cōtinuatiō in actu. nec locus b̄c signatus tātūz
 nō alius. Ut ideo sit posse q̄ locus absolutus sit gnālis
 aut spālis: q̄ specificet aut īdiuiduet̄ cā sue cōparatiōis
 ad loca multa in actu. ¶ Q̄ps aut̄ scire q̄ motus p̄deat
 ex se reb⁹. q̄ sūt moti ⁊ mouēz. ⁊ i quo est. ⁊ a quo est: ⁊
 ad q̄ est. ⁊ t̄ps. S̄z q̄ motus p̄deat ex moto: nō ē dub⁹.
 tūz q̄ p̄deat ex mouētē: q̄ est moti: aut habebit mo
 tūz ex se ex h̄ q̄ corpus nāle. aut habebit ex alia cā. Si
 aut̄ b̄ret motu ex seipso. ⁊ nō ex alia cā vllō mō: mot⁹
 nō p̄uaret vnq̄: q̄dū fuerit cēntia corporis nālis q̄d mo
 uet̄ p̄ illū: illū mōt⁹ p̄pe quā a corpōib⁹ p̄manet cēntia
 corpōz. ¶ Itē si cēntia mobilis eēt cā mot⁹. ita q̄ idem
 eēt motum ⁊ mouēte: tunc motus deberet esse ex seipso.
 sed nō ē ex seipso: q̄ inuenitur cēntia corporis naturalis
 quod non ē mobile. Ergo si inuenitur corpus natura
 le semp mobile: hoc est p̄pter proprietatem quā habz
 p̄pter suā corpōalitatem nāles in seipso: si motus nō est

Continuus
h3 pce
u acu.

Inventio
istat, quo
multiplicat
tur.

K

Mor'pō
det ex sex
rebus.

2

ab extrinseco: aut est extra ipsam si motus est ab extrinseco. Quid autem non est possibile ut essentia rei sit ea cui motus. scilicet ut idem sit motus et mouens: nisi sit ipsamet mouens per suam formam: et mota per suam substantiam. Aut mouens accepta uno modo: et mota accepta alio modo. Et per hoc declaratur: quod nulla res potest mouere seipsam: hoc est quod omne mouens cum mouerit: aut mouebitur: ita quod se non moueat: aut mouebitur: ita quod se moueat. Sed si mouens mouerit ita quod se non moueat: tunc impossibile est: ut mouens seipsum moueat: sed extra est quod mouet. Si autem cum mouerit mouet se: et motum quem habet in actu mouet: sed intellectus mouendi non est nisi ut in aliquo mobili in potentia faciat motum esse in actu: tunc non mouet aliquid de potentia ad effectum: nisi ex motu qui est in ipso in actu. Ergo impossibile est: ut idem motus sit in illo in actu et in potentia quia sit ei necesse accipere. Verbi gratia. Sicut si esset calidum quod calefaceret seipsum suo calore. scilicet si est calidus in effectu: quomodo erit calidus in potentia: ut accrat calorem sibi ipsi. Sic enim esset calidus in effectu et in potentia sit. Quid autem non a corporeitatis habet. scilicet non sub his latitudinibus et latitudinibus et spissitudinibus. Sed hic terminus res vniuersalis est ex qua non provenit motus: alioquin deberet corpora conuenire in illo. Sed si addiderint super hunc terminum aliquas alias intentiones ex qua corpus comitetur motus: ita ut sit suba habens longitudinem et latitudinem et spissitudinem: et aliam proprietatem cum illis predictis propter quam moueat: tunc principium motus erit additio que est supra conditionem que cum fuerit generabitur per illas corpus. Si vero fuerit extra: erit hoc manifestum. Jam autem dixerit in stabiliendo: quod omne motum habet mouentes: dictiones verisimiles: quod accommodatur dicit potest de illo hoc esse. scilicet quod omne quod mouet: si erit postea declarabitur: est diuisibile habens partes quas non prohibet opinari quietas natura corporeitatis quam habet: quod si hoc prohiberit: prohibebit etiam aliud preter hoc. Sed omnis opinio de re quam non prohibet natura: est opinio possibilis quantum ad illam naturam. Ergo opinari partem mobilis getam ex hoc quod est corpus: est opinio que non est impossibile nisi cum dictione: ipsa pars non est illud totum. Sed omne quod est mobile ex seipso ponere quod non est ipsum: sed aliud esse quietius: et precipue cum fuerit non impossibile in se non proveniet ex eo in opinio quietum esse: quod ex positione quod omnes partes corporis sunt quiete non ponitur quies totius: sicut ex causa provenit causatus: quies enim totius sicut postea declarabitur: est communio getarum partium: cum fuerit partes actu vel potentia. Ergo nullum corpus est mobile ex seipso. Si autem dixerit aliquis hec nostra dictio. scilicet mobile ex seipso non gescit: cum aliud ab ipso posuerint getum: non erit vera: nisi cum gescere illud aliud fuerit impossibile: et non fuerit possibile: et tunc significabit hoc quod quiescere illud quod cum eo debet quiescere: est impossibile: et non est possibile. Sed cum quiete illius fuerit impossibile esse: tunc ex positione quietis huius proveniet quies illius quod est mobile ex seipso: quia sit hoc impossibile: sicut multa impossibilia veniunt ex aliis impossibilibus. Ergo possibilitas quietis mobilis ex seipso non potest esse: sed si posuerit aliud impossibile possibile est: ut committatur illud getum eius impossibile: quod non est impossibile: nisi cuius quies est in esse: sed nominatim getes eius: quando posuerint impossibile quod non potest esse: et quando posuerint etiam quod remouet ab eo quod sit mobile ex seipso: hoc est quod destruit illud verum: quod illa est cathedra gozica: et hec est hypothetica: quod si esset: sicut si poneremus quod centum pars sunt decanari: non decem tunc essent centum et aliud: Sed hoc non est enim debet propter hoc

ut nostra dictio quod decem non sunt plures quam centum sit falsa: similiter de mobili ex seipso. Si possibile est opinio de quiete sue partis ex hoc quod corpus est: tamen possibile non est ex hoc quod est pars mobilis ex seipso et ex natura sua. scilicet quod quibus possibile est ex natura sui generis: impossibile tamen est ex natura sua propria: sed non potest poni sic. Sicut homo ex hoc quod est animal non est impossibile ut sit avis: sed est impossibile ex hoc quod est homo. Ergo quandoquidem hoc est impossibile: iam conclusus est ex positione impossibili positio impossibilis. Non autem non concedimus hoc quod mobile ex seipso non gescit propter getem alterius: nisi cum quies alterius fuerit in esse: aut in opinione opinatois. Alio vero modo dicimus seque: ut mobile ex seipso gescat cum posuerint quiete impossibile in alio: dicimus responsiones huius: quod pars corporis ex hoc quod est corpus non prohibetur a gete: ex alia intentione que accidit preter corporeitatem. Quod sita est tunc causa motus in vnaquaque parte est aliquid additum: et in hoc consentit. Sed poterit quis dicere nobis: quod necessitas nos compulit inducere partem: possumus via rationis nationis talis est: cum non primum induxistis de toto: Quod putetur quietum ex eo quod est corpus: non tamen est possibile ex hoc quod accidit et aliqua additio supra corporeitatem: propter quam factum est mobile ex seipso: et necessarium mouendi: quod impossibile quiescendi. Et si illa ratio fecit hec magis sufficere debet. Si autem id non in illis rationibus intelligere volunt: aliud est quod hoc. scilicet primum auctor nec voluit intelligere: nec dicere villo modum: sed potius decoratio quedam quam apponunt verbis eius: cum ille non putauerit possibilitatem hanc ponendam in eo ex hoc quod est corpus: nec attendit possibilitates: sed dixit: quod quicquid est preter quod putatur aliquid aliud quietus: ex quo sequitur illud esse getum: non est mobile ex seipso. Hoc non est concedendum: quod id est sicut iam declarauimus in consensu primum dubitationis quod diximus quod possibile est: ut sit aliquid mobile ex seipso: et deinde si putatur de eo aliquid impossibile: accidit ex ea opinione illud esse non mobile ex seipso. Et non sequitur illud impossibile: ut permute eius iudicium ad impossibile quod secutum est: ex illo impossibile. Sed possibile est ut mobile ex seipso cum putatur eius pars geta: non sit quietum: sed tunc deus destruat. Et si dixerit quod hoc est impossibile: dicemus ita esse: quod iam consecutum est aliud impossibile quod ante hoc posuerunt. Sed huius dictionis responsio: non est ad manus: et fortassis alius preter me poterit ad hec respondere. Existimo enim quod ratio huius disputationis non faciet nos indigere his: hoc est: quod propositio hec si concessa fuerit: erit gescere aut impossibile: aut non impossibile: et complebit ratio. Propositio quidem que est hec dictio. scilicet quod omne id cuius motus impossibile est: propter positiones getis in alio quod est preter illud: est impossibile aut non impossibile: quasi diceremus: quod quod impossibile est moueri: propter positionem possibilitatis in alio ab ipso: non est mobile ex seipso. Et si accesserint hoc iam perfecta est dictio et argumentatio: de totus labor est in certificando hac propositionem. Ergo studeat alius preter nos ex auctoribus: ut rationes in certificatioe huius propositionis: et fortassis fiet ei facilius quod nobis est difficile. Sed in hac ratione alia est dubitatio: quod continuo quibus possibile est ut assignetur partes: si ipse est ut putentur ille partes: aut mobiles: aut getes: nisi accidentatur: quod non sunt huius situm: quod situm sunt partes: continui accidentatur. Nec sunt huius situm: hoc est quod praestea declarabitur. Ergo quando quidem opinio quietis partis est opinio que non potest certificari nisi diuidatur in actu: tunc hec disputatio facilius erit: nisi sententia alii

cuius fuerit: qd opinio separatiōis ⁊ quietis est simul. Si aut tu putaueris in pposita parte getem: ⁊ illa fuerit cōtinua: nō p'caltū nisi intellectū qui iuenit geti solo nomi/ ne: qd: vera diffinitio getis nō potest putari in illa parte: sicut nō possunt putari res impossibiles in intellectu ⁊ magnitudine simul. Ergo alij qui cōprehēdēt hāc rōnē: sicut nostri vicary in illa. Sed qd motus pendeat ex hoc: idē quo est: ⁊ ex hoc ad qd est: colligimus ex eius diffōne: qz ipse est pma perfectio que acquirat rei habētī perfectiōem incedētem secū ad illā que bz dīspōnem potētiē aī vtrāqz perfectiōnē. Et hoc dispositio que est pfectio pma est derelinquere cā. s. potētiā: ⁊ tendere ad secūdas perfectiōnem. ¶ Et aliqd id de quo est: ⁊ ad quod est: erūt duo cōtraria: ⁊ aliqd erūt inter duo contraria. S3 vnum eorū est propinquū alteri contrariorū: ⁊ alterū alteri. Et aliquādo negē erunt duo contraria: nec inter duo contraria: sed erūt de rebus que habēt cōparationem ad contraria: aut ad opposita aliquo modo: ⁊ tūc nō conueniēt simul: sicut est dispositio firmamētū: cui⁹ motus pncipiū nō aduersatur fini eius: nec tamē simul coniūgētur. Et aliquādo id de quo est: ⁊ ad quod est tale qd permahebit in eo aliquo tēpore: qz bz etiā in extremis quietem. Et aliqd nō permanet in eo statim: nec est ei stat⁹ in illo cū posuerint ei quasi terminū in actu: motu tūc: sicut celū in cuius motu est relinquerē pncipiū: ⁊ tendere ad finē: sed nō bz in aliquo illoz statū. ¶ Deinde potest nobis aliqd dicere: qd termini in cōtinuo fm intellectum nostrū: nō hnt esse in actu: sed in potētiā: qz nō sūt in actu: nisi in incisōe: aut aliqua termini designatiōe: aut tactu: aut equidistātiā: aut accidēt: aut positiōe: sicut postea dicemus. Unde vbi nulla hāz causāz fuerit in actu: non erit ibi pncipiū nec finis: ⁊ vbi nō fuerit pncipiū nec finis designatus a quo icipiat motus: ⁊ ad quē nō erit motus. Ergo celus si nō habuerit cām terminalem: non erit mobile: qd est impossibile. Qd autem ad hoc respōdebimus: hoc est qd motus bz pncipiū ⁊ finem fm potētiā: ⁊ fm effectum. Sed potētiā est duob⁹ modis: qz ⁊ fm p'p'ngtatem ad effectū: ⁊ fm elōgationē ab effectū. Et p'p'gratia. Mobile cū mouet hābz in potētiā propinquā terminū: qz tu potes ponere illud iam puenisse ad illum in quocūqz pūcto posueris. Et tunc erūt bz illi certissime in potētiā. S3 nō fiet terminus in effectū: nisi cum in actu fuerit vbi posuerimus vel vbi inciderimus in actu. Et cū hoc tamē nō cessabit: sed pcedet inter terminū quem relinquit: terminū ad quē accedit. Et fm hoc qd est terminus motus: nō est possibile: vt fiat in actu terminus motus: ppter positiōnē: aut ppter cām terminatam in actu. Sed bz necesse: vt perficiat transitū vlyqz ad illum: donec fiat bz. s. vt sit ibi aliqd qd possibile sit poni pncipiū: et possit poni finis: oīno vt designatio termini quā ponis in motu in vnoquoqz motu celi quāz inuimus in hora certa ⁊ tenemus: hoc ponat. Aliqd enīz positum in eo pñ ⁊ finem separatim respectu duoz pūctoz diuersioz que sunt duo termini illius mēsurati per motū in ea hora in qua signauimus. Aliqd est vni pūctum qd idem ipm est pncipiū ⁊ finis. ¶ Sed pñ est qd motus est ex illo: ⁊ est finis: qz motus est ad illū: ⁊ est pñ in duob⁹ repositibus: vnde qd motus localis aut situālis hābz esse ex pncipiū ⁊ fine: ex pñ est qd cū tu signaueris motū ⁊ transitum signabit cum hoc pñ ⁊ finis stabilis p seipm. Sed qd mobile localiter pcedet ex pncipiū ⁊ fine: ex pñ est vt hoc sit in effectū: aut in potētiā pma effectū: bz quocūqz mō fuerit: pcedemus. qz nos nō stituimus vniū et illis: ⁊ modū propiū: sed oīno qd ambo pendent ex pncipiū ⁊ fine fm hāc formā ⁊ p'stutionem pnotatā: non qd

vtrāqz sit in actu. Post deū aut verisimile est: qd motus ⁊ mouere ⁊ morio sunt vna essentia. S3 cū accipitur in respectu sūp'ius est motus. Lū autē accipit in respectu eius in quo est: notatur motio. Lū autē accipit in cōparatione eius a quo est: vocat mouere: ⁊ nos oīz illud certificare bic: ⁊ distinguere consideratione subtiliorē qz sit illis verisimile. ¶ Ergo dicemus: qd veritas est vtra hāc formā. Iqz motio dispositio est mobilis: ⁊ bz qd mō? cōfertur mobili fm qd in eo est. dispositio est motus nō mobilis: qd pparatio motus ad subiectū est alia ab intellectu cōparationis subiecti ad motū. Quis se comitēt in eē. Siliū mouere dispositio est mouētis non motus. Et pparatio motus ad mouētē: dispositio est motus nō mouētis: Ergo qdō qd hoc sic est: motio erit cōparatio subiecti ad motū: non motus cōparatus ad subm. Vñ non est motio ipse motus qui est ppter subm. ¶ Sicut nec mouere est ipse motus qui est in subiecto. Et nō multum instabimus: qd motus cōparatus subto sit intentio intellecta: sicut cōparatus motorū. S3 he due infēctiōes nō significabūtur his duob⁹ noībus. Adortum aut pcedere ab eo in quo est: fm qd est in aliquo p'dicamētōz non concedimus esse subm eius: nec id qd idē dicit acqrit per motū: qd mobile cū mouet: d'f esse in medio duoz rēz. s. inter id qd relinquit: ⁊ id ad quod tendit: aut vbi aut qualitatē: aut cetera alioz: cum motus est mutatio rei nō subto. Ergo erit hoc mediū inter duos terminos: qd erunt alicuius tēp'ogioz. s. aut vbi aut qualitatē: aut ceteroz: ⁊ tunc dicitur motus esse in illo p'dicamētō: postea aut argumētū tabitur huius rei declaratiō: cum scieris comparatiōnez motus ad p'dicamēta.

¶ Caplm. II. De collatione motus ad cathegorias.

Iam dissenserunt in collatiōe motus ad cathegorias. Quidam enī dixerunt qd motus ē p'dicamētūz patiendū. Alij vero dixerunt qd hoc nomen motus cadit super manerēs que sunt in illo: sola casuali participatione noīs. Quidam et enīz dixerūt qd hoc noīm motus est noīm cōe: sicut vbi esse ⁊ accidentis qd p'tinet multa non vniūnoce nec equo: sed participatione casuali: s. d. manerē que p'tinentur sub esse ⁊ accidēte pma continentia: sunt ipse cathegorie. Manerē vero que p'tinentur sub noīemotus sunt spēs: aut manerē p'dicamentozum: qd de vbi qdādam est qd tum: ⁊ qdā est pertrāsienē: qui est motus in loco. Et de quali qdādam est quietus ⁊ qdāz pertransiens: ⁊ hic est motus alteratiōis. ¶ Et de qto quoddā est quietum: qdādam est diffusus: ⁊ hic est motus in quanto qui est angmētū ⁊ diminutiōis. Et fortassis aliquis eoz perdarbit in mia sua: ita vt dicat qd substantia similis quēdā est quietā: qdā diffusus: ⁊ hic est motus in substantiā. s. generatiō ⁊ cozuptiō. Et dixerunt qd hec qntas diffusus: vna est ex spēcib⁹ quātū continū ppter possibilitātem inueniendi terminū cōem in ea. Sed differūt in bz qd hoc nō bz situm: ⁊ p'rimus bz situm ⁊ quietem: ⁊ dixerunt qd nigrescere ⁊ nigredo vniū genus sunt: idē nigredo est quietā: nigrescere vō est non quietum. Et oīno p'transitio in vnoquoqz p'dicto genere est motū. S3 quidāz ex his dixerunt qd quādo motus refertur ad id in quo ē: est p'dicamētum patiendū: cum vero ad id a quo ē: est p'dicamētum agendū. Quidā autem ex eis appropinquauerunt bz respectum qualitati pertrāsienē: ⁊ remouērunt motū a duobus p'dicamētis agendū ⁊ patiendū. Et discordauerūt auctores in hoc noīe pertrāsienē qd qdāz ex eis diuersificauerunt inter nigredinē ⁊ nigrescere diuersitate differētiē spēcificā. Quidā autē ex eis diuersifi-

Quid sit motus.

7

6. phisic. 3
p'p'ric. cōtra
Aragozā.
8. de aia. 55.

8

Ex h elicitur fm
scoti qd
actio nō ē
forāl idē
qd mot⁹.

5. phisic. 3
p'p'ric. 1. 10

6. phisic. 32

3. phisic.
10. 4.

21

3. phisic. 5

23

Abstrahit
etā oīnt a
crec infini
tutis. 7.
mota. 1. 3.
et p'p'ric. 4
et relatiōis.
2. 6. 5.
2. 6.

cauerunt non diuersitate differentie specificæ: sed quia ē
sicut additio que additur linee que sit maior: et tamen p
pter hoc non exit a sua specie. Primi aut dixerunt qd nī
grefcere ē hoc qd est nigrescere: est nigredo pertrāsitiens:
qd non est ei aliquid pter esse ipsius ex hoc qd est nigre
scere. Ergo distat a nigredine permanenti per differētiā.
¶ Possimus aut declarare falsitatem vtriusq; senten
tie: sed pma destruitur per nūc: et scda per albedinē cuius
res que non est pter esse albi ex hoc qd est albi sine
vlla dīa. Est autē adhuc hic tertia sententia quā dīcūt:
qd nomen motus quīs sit cōmune sicut dictū est: tamē
manerie que sunt sub ipso: nō sunt species predicamēto
rum sūm modū quē dixerunt. Quia nigrescere non ē spe
cies qualitatē: nec adire spēs vbiq; motus non cōtine
tur sub qualitate: ideo qd qualitas sit genus ei. ¶ Nec
etiā qd sit subiectū eius: sūm hanc intentionē: nō ē dis
crepantia in eis: sed cū pmutatur eius substantia: tū
cetū illa permutatio qd dī permutatur motus ī substantia.
Si autem fuerit in vbi: dī motus in vbi: et omnino si
fuerit id de quo est: et ad qd est qualitas: motus est in qū
itate. Si vero fuerit qūitas: motus est in qūitate: et de om
nibus istis motibus predicatur motus vniūoce. Quā pfe
ctio quā accipimus in eius descriptiōe quasi genus: ē de
nūero verborū. sēns et vnitās. Et tū scis qd qūitas et qua
litas: et vbi non sunt sub vno gēne. Ergo quādo quidez h
predicamenta non cōtinent sub vno genere: tunc nec cō
paratio perfectionis pme: erit eis aliquid qd cōtineat ea
continētia generis. Et sic non habemus rationē accipie
piendi motū in intellectu generali: qd bec descriptio dat
intelligi qd non signat de illis nisi noie tantum cōmuni.
¶ Sic igitur que magis attendunt in hoc inquisitōe:
be tres sunt: sed media non mibi placet. Non abhorreo:
qd dicunt in ea. s. qd nigrescere sit qualitas. et augeri qūi
tas: et precipue hoc qd nigrescere sit nigredo que intendi
tur: qd intensio nigredinis est: imo intensio est subiecti in
sua nigredine: hoc est: qd cū posuerimus nigredinē intē
di: necesse est: vt aut ipsa nigredo habeat esse: et accidat ei
cū intentione augmenti: aut non habeat esse. Si aut nō
habeuerit esse: tunc impossibile est: vt id qd priuatiū est et
annihilatiū: dicatur esse quō intenditur. Quia qd pdicat
esse: oportet vt sit res habēs esse: et stabilis eēntie. ¶ Si
vero fuerit nigredo stabilis essentie: tunc non est perrā
siens sicut opinati sunt qd sit qualitas ptransiens. Sed ē
semper stabilis: et accidit ei augmentū: propter qd nō est
stabilis in sua mensura: sed in vnoq; p mōtō hz aliam
mensurā. Et bec augmentatio continua est motus: nō ni
gredo. ¶ Ergo intensio nigredinis et eius fluxus: aut in
tensio subiecti in sua nigredine: et eius pertrāsitiō in ea:
motus est: non motus intensiō: et propter hoc etiā ad
huc declarabi hoc etiā. Quia intensio nigredinis ē hīc
eam a sua prima specie. Quā impole est: vt discernam⁹ in
ter id qd habet esse de illa: inter id qd postea est illi ad
ditum et adiectū: sed ad quēcūq; terminū peruenierit: qūi
tas est simplex vna. homines autē oēs terminos qd sunt
similes termino nigredinis vocant nigredinē: et oēs qui
sunt similes termino albedinis. et qui sunt propinquiōres
ei: vocāt albedinē: sed nigredo absoluta est vna: et est ex
tremas vera. et albedo sūr. ceteri autē ab eis vna: vt co
mixti: et cōmixti nō est vniū extremoz: nec continentū
cū eo in certitudine intellectus: sed nōmie. Species enī
diuerse nō sunt nisi in medio. Sed aliquid qd est circa ali
qd extremoz: accidit vt confersat ei. ¶ Et qd sen sus ali
quādo non discernit inter illos: estimat eos vna specie:
et tū non est ita. Certitudo autē huius rei est in sciētys vni
uersalibus. Alia autē inīa est validior: qd ista que nō co

mitatur eam nisi in vno qd cōmune est vtriusq; sentētys.
Luius fundamentū tale est qd qui impoluerūt pdicamē
tis hunc nomen: cogunt ad vniū ex duob⁹. vt aut conce
dant qd motus est vniū de generibus gnālissimē: aut vt
addatur numero predicamētoz: additio necessaria: qd
manerie motuū nō intrāt sub aliq; illoz generū in pdi
camento patiendi: quīs ille sint intellectus vniuersales: pdi
cati de multis predicatione genez: sed si contenti volūt
esse denario predicamētoz: debet permittere: vt ponā
mus predicamētū patiendi ipsū motū: et non querāt
in predicamento patiendi purā vniūocationē: cuius vi
demus eos hic fautores: et eā in alijs non obseruant.
¶ Jam. n. fecerunt in predicamēto hnditātā pmissiōez
quā magis deberent permittere fieri in motu. quīs non
est longe qd verbū perfectionis et affect⁹ sit cadēs in sub
stantia: et in reliquis nouē casū dubietatis. sed eozū casus
super maneris motus non est aperta dubietate. Quā
bietas est cū verbū est vniūz sūm intellectū: sed res quas
significat ille intellectus diuersificāt sūm pōritatem et
posterioritātē in illo. Sicut ens prius est substantiarum:
et postmodū accidentiū: sed intellectus motus qui est per
fectio prima eius qd est in potentia sūm qd est in potētia.
non est. s. qd illam perfectionē aliquis qui dicitur motus
habeat ex alio. Itaq; qd motus localis est huiusmodi: nō
est bec causa ppter quā alteratio sit huiusmodi. Sed est
possibile: vt esse motū localez: sit causa essendi alteratio
nem. ¶ Ergo pōritas et posterioritas erunt sūm intellectū.
verbi essēnon ēz intellectū verbi motus: sicut dualitas
que est prioz: ternarietate sūm intellectū essendi: et nō
prioz ea: sed sūm intellectum numerādū. Quā numeralitas
vtriusq; illaz est simul: sed numeralitas nō est ternariet
tati sūm qd est dualitatis: qd esse ternarietatis pendet ex
dualitatis. Quod enīz intelligi de esse: aliud est qd qd i
telligitur de nūero: tū iam sciti hanc intētiōē in alijs
locis. ¶ Ergo nō est longe: vt pfectio quīs sit quasi eg
uoca in cōparatione alia: vt sit vniūoca in cōmpōne
alia: et vniūca in cōparatione baz: sicut non est longe: vt
sit quasi equiuoca in cōparatione aliqua: rep: et vniū
ca in cōparatione eius qd est sub aliqua illaz. Sed redi
bimus ad id in quo eramus: et obiciam⁹ vnaus fecis
sic. Quid dicitis de pdicamēto patiendi? Est ne ipsūz ipse
motus? An est cōparatio motus ad subiectū sciat dicitis.
Si. n. fuerit ipse motus absolute: tunc motus est vniū de
generibus: aut si est aliquis vniū ex motibus. v. g. Sicut
motus localis: aut alteratiōis: tunc oportet vt addāt nū
ro genez. Si. n. motus localis fuerit genus: alteratio sū
militer genus erit: et motus augmenti genus. ¶ Singu
lozū. n. hōz tū debetur vniū qūitū et alteri. Aut si fuerit
motus localis non genus: imo nomen ambigū: tunc in
uenietur sub illo intellectus qui est genus: quīs fit min⁹
vniūuersale: qd suū continens. ¶ Si autē predicamentum
patiendi non fuerit ipse motus simplr: sed est cōparatio
motus ad subiectū: tunc non pōt esse. Quin ipsūz sit aut
motus simplr: aut aliquis motus: s. si fuerit motus sim
pliciter: tunc non potē esse: quin motus simplr pcedit
tur de suis maneris vniūoce: et tunc motus respectu
essēntie: erit genus. Et genera erunt plura qd decē. Sed
ipsūz esse generis respectu line essēntie multo melius est
qd vt cōparatio eius ad subiectū suū sit genus: aut si non
est melius: non tū minus debet vt sit. Si aut fuerit dicit⁹
ambigū: sūm predicamentū patiendi qd est cōpō huius
cuius nomen est ambigū ad subiectū: dicitur quasi eg
uoce: et sic non est genus. sed si predicamentū est compa
ratio alicuius manerie motus: tunc sūm hō debent habe
re aliē manerie: et scit per se vniū genus. Et in compa

Not⁹ dī
subiō p
cedēte p
clū. rō. i.

D

E

5

ratione sui ad subiectū: erit aliud genus: et augebuntur genera multa augmentatione. Si etiam debent interrogari de causa: quare. si ipsam qualitatē posuerunt genus: et non cōparationē eius ad subiectum posuerunt genus: quod illic accepit cōparationē motus simpliciter: aut alius motus quā fecerunt genus: et ipsum motū non fecerunt genus: sed si quod sumunt est natura rerum: et essentia earum abstracta non quod accidentibus cōparationē quas habet: aut aliqua alio: tunc debent ponere predicamentū patiendi ipsam eandē dispositionē patiendi: nō id quod est cōparatio eius ad aliud. Et totis hic sermo nō certificabit tibi nisi postquam scieris illud quod diximus olim de dispositione agendi et patiendi et mouendi et motionis. ¶ Unde melius est esse: ut predicamentū passivum: motū: ponatur vni continentie siue ynicus equipollent. Nos. n. non cogimur obseruare hanc regulam famolam qua dicitur quod decem sunt genera: quod vniuersalium est certissima generalitas: et quod nihil est extra ipsa. ¶ Pot autem declarari hec ratio ei qui posuit motui nomen ambiguum absolute. Sed postquam distincte sunt sententie quas posuimus: et non recepinus eas: remansit veritas vna. scilicet sententia prima: sed postquam iam declarauimus cōparationē motus ad predicamentum. Et manifestauimus intellectū nostri dicti. scilicet motum esse in predicamento quod sit. declaramus amodo quot predicamentis cadat.

¶ Caplm. III. de eodem.

Primus fundamentus: quibus oportet reat aliqd repetere de his que diximus. Et dicemus quod dictū nostrum quod diximus in hac vel in illa categoria motum esse: potest intelligi quatuor modis. Unus est quod predicamentū quibus non est subiectū motus per se: est tū subiectū eius cum medio: sicut extremitas corporis quod mediatē accedit corpori superficies. ¶ Secundus modus non inuenitur in libris. ¶ Tertius est: quod predicamentū genus est motus: et motus est species eius. ¶ Quartus autem est quod substantia mouetur de vna specie que est in vna categoria ad aliam: de vno modo ad aliū. Quia intentio nostra est inia de hoc vltima: dicemus quod hoc quod dicimus: quod in substantia est motus est dictio impropria. quod in hac categoria non cadit motus. Natura. n. substantia quod destruitur: destruitur subito. Et quādo generat: generat subito: et non est inter eius potentia puram: et eius effectus purus: perfectio media. Quia forma substantialis non recipit magis et minus. ¶ Si. n. reciperet magis et minus: necessario: cum substantia esset iter magis et minus: aut remaneret eius species: aut non remaneret. Si autem remaneret: non mutaretur forma substantialis aliquo modo: sed quod mutaret: esset accidentis forme tantum: quod quod esset magis et minus destrueret: substantia autem non destrueret: quod tunc esset alteratio: aut alia ex eis: non aut generatio. Si vero substantia non remanet cum magis. tunc magis induxit aliam substantiam. Similiter in vnoquoque puncto quo fit magis: generabitur alia substantia: et prima destruetur. Et erit inter substantia et substantia possibilis species: substantialis in infinita: in potentia: sicut in quantitatibus. ¶ Sed iam nostri quod veritas aliud est ab hoc. ¶ Ergo forma substantialis generat et corrumpit subito: cuius talis est proprietates non est inter eius potentia et effectum medium quod sit motus. Itē dicemus adhuc: quod subiectum formam substantialem non constituitur in effectu nisi per receptionem forme sicut scilicet. ¶ Et ipsum in se non habet: nisi res tantū que sit in potentia et essentia: non habens esse in actu. ¶ Ergo impossibile est: ut moueatur de alio ad aliud. sed si motus substantialis habuerit esse: et mobile illud habuerit formam per quam est in actu: tunc erit substan-

tia iam perfecta: quod si illa substantia fuerit illa que erat antea: tunc iam habet esse in hora acquirendi illa alia substantiam: nec corrupta nec permutata a sua substantialitate: sed tantū a suis dispositionibus: sed si fuerit substantia alia preter eam que est a qua et ad quam tunc erit substantia iam corrupta in substantia media. Quia sic gnata est substantia in effectu: quod dictio de hac erit: sicut dictio de substantia a qua diximus fuisse motum. Quod aut erit in toto illo tempore in nā substantia ad quam mutatur: et aut nō erit: sed si fuerit in natura substantia ad quam mutatur: et aut fuit mutatio ad substantia subito: aut fuit in aliqua pre illius temporis seruans suā spem primam: et in alia parte illi tempore cadens in alia substantia sine medio. Quod si ita fuerit: sequetur quod diximus. scilicet motus de specie ad specie subito esse: et erit illud tempus parificatū motibus alijs a motibus specialitatis substantia. Quia iam fuerunt motus in substantia: non in tempore. ¶ Sed nō potest dici quod hanc dictionem sequatur etiam motus alterationis. Ne etenim quod tum ad hoc in quo modo sumus necessariū est sue substantialitatem: forma esse in actu: et cum forma habuerit esse in actu: subiectus eius fit species. ¶ Ergo substantia que est inter duas substantias: res habens esse in actu: non per accidens. Non est autem: ita in speciebus quas estimant inter duas qualitates: quod non sunt necessarie ad constituendum subiectū in actu. ¶ Item affirmat quod in substantia non est motus: eo quod eius natura non habet contrariū: quod postquam eius natura non habet contrariū: impossibile est: ut permutet a sua natura ad aliam nā huiusmodi augendū aut minuendū. ita ut dispositio in qua est in hora motus: sit dispositio media inter duo extrema que non inueniunt: sicut inter duo vltima distantia inter que est diuersitas. Et quia debemus nos discutere hoc iudiciū dicemus: quod necessariū est nobis ponere maiorem vel subiectū in diffinitione contrarij. Si vero accipitur subiectū uez habens esse in actu species: si receptibiles accidentium que habet illa species: tunc forma substantialis non habebit contrariū: quia ipsa est in materia nō in subiecto. Aut si subiectū accipitur quodlibet subsistens: videtur quod forma focalis contraria est forme aquealino: et eorum qualitates tāti: quod in hoc nulla est dubitatio. quod forma descendunt qualitates quas habet. Due. n. forme participant vni subiectū: et vicissitudinantur in ea. et iter illas maximā distantia. Et hoc et declarat amplius ille qui dixit: quod celū nō est generatū eo quod forma eius nō habet contrariū: quasi ponens: quod omnis generatū forma habeat contrariū: ad illud mutetur. Unde ponit ignis et aeris et aque et terre formas contrarias. Quare ergo negauit formam substantialem habere contrariū villo modo: ¶ Unde datur at tibi quod contrariū quod hic non inueniunt sit id inter quod et aliud est vltima distantia. Nec est inter illud et aliud vltima distantia: nisi cum fuerit tertia res que distat ab ea minus quod illa alia: et fit media: sic ut possibile sit subiectus permutari in illa distantia: sicut quod distat inter distantiam duarum rez. ¶ Sed inter formas substantiales in quibus est permutatio: est medium ad huiusmodi: sicut iter ignis et aeris si est medium: aut ut ei inia esse: quod vicissitudo quod potest in diffinitione contrarij: hoc est vicissitudo duarum rez: inter quas est maxima distantia: sicut diximus. Possibile est: ut sit sine medio: ergo possibile est: ut remoueat vno contrariū: accedat aliud sine alio medio. Quia etiam possibile est: ut sit distantia cum vicissitudine medij: si fuerit ibi medij. ¶ Ergo mutatio est progressus inter duo extrema continuis. Deinde nō videtur ei quod subiectus: recipiat formam focalē statim post aquealē: ita ut non prius recipiat formam aeris medij sine progressionē continua: sed affirmat quod quiescit sine dubio in forma acrali. Et sic ergo

p d gnōne
127. 10.

5 ph. 1. 2.

p d 10
127. 10.p d 10
127. 10.p d 10
127. 10.p d 10
127. 10.D
S. 127. 10.

S. 127. 10.

S. 127. 10.

S. 127. 10.

K
Auctor sex
principio.

partes sui loci: mutetur ad partes alias: hoc est mobile esse in situ sine dubio. q. locus eius non est mutatus. sed mutatus est situs eius in suo loco: locus est idē ipse qui prius. unde cū pmutatio fuerit in situ: et in ea fuerit p. gres-
 flo paulatim: erit illa pmutatio: motus in situ. q. omnis motus est pmutatio dispositionis ad huc modum: reuer-
 sio: sit erit relata dispositioni ad quā mutatur loci: non ad aliud ad qd nō est mutata. Nolo at hic dicere: q. oē mo-
 bile in situ sit stabile in loco suo. Non. n. habet ex meo
 verbo qd dixi. s. omne fixū in suo loco mutans sitū suū gradatim: hoc est mobile in situ sit ita. Non. n. nego q. tē-
 poralis res nō mutat sitū: nisi cū mutauerit locū suū. Dea. n. in-
 tectio hec est: stabile. s. mobile esse in situ sta-
 biliendo mobile aliqd in situ. sed si possibile ē vt res mu-
 tet solus sitū suū nō mutando locū suū: debet scire hanc
 possibilitatē esse motus celi. ¶ Quia aut erit: sic firma-
 mentum qd nō est in loco ex intellectu termini circūda-
 tis illud: cōtinentis: et quale s. m. q. intelligimus locus. Aut erit in suo loco: nō dīcedet a totalitate sui loci: sed
 permutatur habitūdines suaz partiū ad alias ptes sui
 loci quibus occurrit. Et cū nō fuerit ibi nisi hec pmuta-
 tio: locus est idem: et hec mutatio est mutatio huius ha-
 bitūdinis. et hec habitudo est situs: tunc nō est ibi: nisi h
 motus qui est in situ: sed q. motus celi est localis: cōstat
 apud eos: sed hic motus nō est in q. tate: nec in qualita-
 te: nec subal: nec in alio p. dīcamento nisi in situ. q. cū
 in singulis cathegoriis p. gressus non inuenies: qd con-
 ueniat huic motui: nisi situs: et vbi. sed non est in vbi: tūc
 remansit in situ. ¶ Si aut dixerit aliquis: q. omnis ps
 firmamentū est mobilis localiter: et omne cuius omnis ps
 mobilis est localis: ipsum totū est mobile localis. Respo-
 sio ad hec est q. veritas aliud est ab hoc: q. firmamentū
 nō habet partē in actu que moueatur: sed si ponerem ei
 partes: tamen non dīcedunt a loco suo: sed ynaqueq. il-
 larū partiū dīcedit a parte loci qui est totius: si totū ha-
 ber locum. Non enim est locus partis: pars loci qui est
 totius. sed fortassis pars loci qui est totius: est pars. q. ps
 loci qui est totius nō circūscribit partē: et locus sicut scis
 est circūdans. sed fortassis continuū nō habet ptes i lo-
 co nisi in potentia: sed iam diuulgauerunt istud in suis li-
 briis: q. quia omnis pars dīcederit a suo loco: non opor-
 tet tamē: vt totū dīcedat a suo loco. p. p. q. differentia
 est in dictione nostra qua dicimus oēm partē: et oēs par-
 tes: q. omnis pars fortassis erit: aliquidū modū: et totū nō
 erit illius modū. Q. totalitatis certitudo vel diffinitio. p.
 p. p. est diuersa a certitudine singularū partiū. Et non vi-
 des p. p. q. omnis pars: pars est totius: et totū non est
 pars: et omnis pars decē est vni. et decē non sunt vni. sed
 redibimus ad inquisitionē nostrā: et dicemus q. possibi-
 le est: vt locus circūdet aliquid qd habet partes in actu:
 sicut arenā: et similia: et ynaqueq. illius pars dīcedit a lo-
 co suo. et totū nō dīcedit a loco suo. sed de hoc in q. mo-
 do sumus nō dubitamus. quia credimus: q. omnis ps
 eius dīcedit a suo loco. p. p. q. ipsum totū nō dīcedit
 a suo loco. p. p. q. nō est dubitatio: q. totū nō ē mo-
 bile localiter: quia oia pars eius sit mobilis. ¶ Videtur
 ergo mihi q. omnis qui cōsiderauerit qd diximus: et dū-
 dicauerit iuste: dūdicabit certissime q. in situ ē motus.
 ¶ Fortassis si aliquis dixerit: q. intellectus de motu in
 loco: non est: vt mobile dīcedat a loco: sed vt sit mobile:
 et tamē ipsum in loco: quāuis nō dīcedat ab eo. Dicit tūc:
 q. hoc qd est mobile: et mutabile: debet intelligi: vt si
 h. qd est mobile: et mutabile: non est iō q. dīcedat ab vno
 et eat ad aliud: tunc hoc nō est motus certissime: nec per-
 mutatio: sed motus: et permutatio que dicitur sunt i com-
 nione solius nois. Si aut est ideo qd permutatur: et non
 in loco: tunc est ibi dispositio aliqua que permutat. et in
 ea motus p. p. p. quia res sit in loco. ¶ Erat ergo res p.
 mutata: et tū ipsa in loco. Unde nō oportet. vt pmutatio
 sit permutatio localis. quia fiat in loco. et nostra opinio
 de motu qd sic est. non est intellectus q. mobile sic ē: sed
 ita vt scis. ¶ P. dīcamentū habendi ego vix modo
 non certissime cōprehendi. sed si ita est. vt dixerunt q. h
 p. dīcamentū dicitur esse cōparatio corporis ad id qd
 circūdat illud: et comitat in motu: tunc permutatio huius
 cōparationis s. m. modus p. p. nō est nisi in superficie
 circūdanda: et in loco. et s. m. totā meā opinionem: non ē in
 eo per se ipsum: et primo motus. ¶ Sed in p. dīcamento agē-
 di: et patiendi fortassis putabim esse motus multis modis.
 Quia aliqui res erit sic q. neg. ager. neg. patitur. sed po-
 stea disponitur paulatim: quousq. fiat agens: et patiens.
 Et tunc qd ager: et paties erit finis illius dispositionis ad
 similitudinē nigredinis que est finis nigrescēdi. Et ideo
 putatur q. in illis duobus p. dīcamentis est motus. Alii
 quādo aut mouetur res que nec patitur calozē nec agit:
 et sit postea patiens calozē: aut agens. et sit hec paulatim.
 et putatur ideo q. sit hic motus. Aliqui passio erit. cū mo-
 tu paulatim. et postea paulatim ordinabit quousq. fiat ve-
 lox: et intendatur: aut ecuersio: et tunc putat q. hic sit mo-
 tus yneluctari. Idē dicam q. in primo modo qd nō est motus
 ad agendū et patiendū. sed ad acquirendū affectionē: et
 formā ex qua possit consequi actio aut passio. ¶ Sed se-
 cundū modū solūque illud qd postea declarabimus. s. q. nō
 potest p. p. curius calefaciēdi ad frigescendū vt ecō-
 uersio: nisi interrumpat: et sit in medio status aut mora.
 ¶ Sed intentio mō non est q. quis ponat permutatio-
 nem paulatim de velocitate in potentia ad velocitatem in
 effectu motū. quia sit perfectio eius qd est in potētia s. q.
 est in potētia. Sed hoc est in velocitate et tarditate. et
 hec nō sunt motus. nec actōes: nec passionē: sed duo ac-
 cidentia: aut due qualitates: aut due affectionē mor. aut
 actionis. aut passionis. ¶ Et oīno impossibile est: vt na-
 tura agēda: aut patiēdi sit motus s. m. modū quo motus
 dicitur esse in p. dīcamento. Et si possibile est: vt sit mo-
 tus inter frigescere et calefcere paulatim: tunc impossi-
 bile est quin sit hoc calefcere: aut dum frigescit: aut postq.
 definit frigescere: q. si fuerit hoc calefcere: dum frigescit
 et cōstat: q. motus ad calefcendū iam habet in se aliqd d
 natura calefcendū: nā calefcendū habet in se aliquid de
 natura calozis: tunc cū frigescit calefcit. et cum mouetur ad
 frigescere mouetur ad calefcere: qd est falsum. Si autē est
 hoc calefcere: postq. definit frigescere: tunc est in statu qd
 est post frigescere. sicut postea scies. Et cū h. etiaz neces-
 se erit tunc aut vt motus sit ipsum calefcere: aut mor. ad
 calefcendū. Si aut fuerit motus ipsū calefcere: tūc nō
 erit inter frigescere et calefcere: nisi tēpus quietis: aut nec
 erit ibi motus nec quies: sicut postea scies. ¶ Si vō mo-
 tus fuerit ad calefcendū: impossibile erit: tunc cū moue-
 tur: quin aut habeat in se aliqd calozis: aut non hēat. Si
 aut non habuerit: tunc non est hic pmutatio aliqua ylo
 modo. Si aut habuerit: tunc sine dubio est ibi aliqd parti-
 cipatio nature calozis: et hoc ē calefcere. ¶ Ergo cū mo-
 uetur ad calefcendū: iam habet in se calefcere. Si at for-
 te posuerimus calefcere. id qd est in fine. s. extremū et mo-
 tum ad illud: id qd est remissio: qd sit illud: tūc dōbes scire
 q. caloz ipse. et omnis motus diuiduntur in tempore. sic po-
 stea scies. Q. cum caloz perficit in momento: iam nō est
 ibi calefcere. Si. n. calefcere ibi esset: esset per successioē:
 aut per partes. et omnis pars calefcendū esset calefcere. et
 pars prioz: esset remissio: et sic nō esset finis. nec esset ca-

L

4. p. 7. l. 45

Dubitatio.

D

Respo.

Dubitatio.

D

Respo.

D

S. p. l. i. xi

S. p. 7. l. 67.

S. p. l. i. c. 44.

S. p. l. i. 7

lelere fm hanc rationem. Sed iam posuimus illud cale-
scere: ergo hoc est inconueniens. sed si fuerit calefcere nō
diuisibile ylo modo: tunc nō erit motus calefcere. s; ca-
lor. Si aut fuerit diuisibile: tunc nō erit calefcendi qd
sit finis. ergo nō ē necesse in calefcere: vt ipsum sit finis.
sed vt paulatim calefcant: et accipiat aliqui caloris: et nū-
q̃ perfecte caleat. Sed postq̃ ias scis h de vbo calefcen-
di qd est passio: iam etiā ex hoc scis de verbo calefcendi
q̃ ē agere: et hoc tibi sufficiat. Et dimitte quicquid h ice-
rimus: iam enim ex pmissis patuit qd motus nō cadit ni-
si in quatuor predicamentis: que sunt q̃ritas et q̃ritas: et
vbi et situs. ¶ Jam aut cognouisti collationē motus ad
predicamenta. sed postq̃ iam nouisti naturam motus:
debes scire.

¶ Capl3. III. d assignatiōe oppositiōis iter motū et getē.

Intellectus de quiete perplexus ē. Quia diuulgata inia na-
turaliū est: qd oppositio que est inter motus et
quietē: est oppositio priuationis et habitus: nō
oppositio diuoz. Manifestū est aut qd iter il-
la non debet esse alia oppositio: nisi vna istaz oppositio-
num. i. aut priuationis: aut diuersitatis. ¶ Jam aut accipi-
mus nomen motus ex intellectu verbi formalis nō pri-
uatory: cū diximus qd motus est perfectio prima. Si au-
tem oppositio fuerit oppositio priuationis et habitus:
tunc impossibile erit quin alter eoz modus sit priuatio.
¶ Dicimus ergo qd corpus cū fuerit priuatiū motu qd so-
lebat moueri: dicitur quietū. ¶ Intellectus autē hui⁹ qd
dicimus. i. qd solebat moueri hīc est. i. vt aut sit id ex quo
pendet motus qui est in illo: aut vt sit in loco et in tempo-
re etiam: qd cū habuerit esse in vno loco aliquo tpe: dice-
tur qd est quietū. Hīc ergo due inie sunt habite de gete.
Vna est priuatio motus eius qd solebat moueri: altera
vbi in quo habet esse aliquo tpe. Unde si fuerit quies p^a
istaz: et alia comitatur eam: erit tunc quies priuatio. Si
aut quies fuerit scda et pma comitatur eam: tunc nō erit
quies priuatio. ¶ Ponamus ergo qd quies que ē oppo-
sita motui: est intentio formalis: qd diffinitio eius signat
qd formalē ē. Et cū voluerim facere collatiōē iter hāc diffi-
nitionem et diffōnē motus: oportet: vt possumus elicere:
aut diffinitionē motus ex hac diffinitōe quietis: aut hāc
diffinitionē a diffinitione motus: sicut docet regla pba-
tionis de eliciendo diffinitiones vnius cōtrarij a diffōne
alterius. Non autē dico: qd regula diffiniendi vnu diuiz;
sit vt sumat eius diffinitio a diffinitione sui cōtrarij: qd
hec est res quā prohibuim⁹: cū docuimus analitica: qd
soluimus ea aliquo mō: cū docuimus topica. ¶ S; di-
cimus qd hoc quies non est necessariū: nec est regula iue-
niendi diffōnem: tamen possibile est. i. vt diffinitio vnius
cōtrarij sit distans a diffinitione alterius cōtrarij. et p-
batio hīc viā ad illud. ¶ Et si supradicte due diffōnes fue-
rit sibi contrarie et opposite. possibile est tunc: vt quies
sit habitus. Si aut ille due diffinitiones non opponunt
sibi: non erit tunc huius intentiōis quies: qd quies oppo-
sita est motui. sed erit eius intentiōis que comitat intē-
tionem quietis: et quies est quā significat diffinitio priua-
tionis. ¶ Primo ergo dicemus qd hec descriptio nō est
opposita predicte descriptioni motus que est data f3 h
nomen motus. Quia illud qd diximus qd motus est pfe-
ctio prima eius qd est in potētia fm qd est in potētia. Cū
voluerimus aptare motui locali: conuerteremus dicentes
sic: qd motus est perfectio pma in vbi eius qd est in potē-
tia in vbi fm qd est in potētia. ¶ Et hec diffinitio nō op-
ponitur diffinitioi quietis quā posuimus. sed fortassis co-
mitatur eam aliquid qd est oppositū illi. Et hoc non ne-

gamus: qd concedimus qd sensus vniuscuiusq̃ duarum
descriptiōnū quas assignauimus quieti: vnus comitatur
alium: et non sunt idē. ¶ Si autē voluerimus elicere dif-
finitionē quietis ex diffinitione motus: sic vt intellectus
quicquid sit intellectus formalis: tunc necesse est: aut dica-
mus qd sit perfectio pma eius qd est in effectu in vbi f3
qd est in effectu i vbi: aut dicamus qd sit perfectio scda
eius: qd est in potētia in vbi f3 qd est in potētia i vbi.
Sed pmū hōz non erit diffinitio comitans quietes: et qd
quies vnde est quies: non eget vt sit pfectio prima: et res
habeat perfectionē scdam: qd possibile est: vt intelligā
quies esse quies: cū res non habeat in se perfectionē: nisi
id tantū qd habet in se. Sed descriptio scda signat qd ne-
cessarium est adesse: vnde quies est quies: vt precedat il-
lud motus: sed hoc non est necesse. Et si remouerim⁹ ver-
bum pmū i scdi non seruabimus legē oppositiōis in dif-
finitione: et si mutauerimus aliter: non erit intellect⁹ cer-
tus ylo modo. Si aut voluerimus inducere oppositiōē
perfectionis: erit tunc in potētia: et quies erit certissime
de rebus priuatory. ¶ Ergo iam manifestū est qd im-
possibile est elicere de diffinitione motus diffinitionē pa-
rem diffinitioni quietis: vt et quies sit opposita illi. Et cū
hoc quiescit habitus. Si aut posuerimus primā diffōnē
quietis quā diximus: primū cadet in illa tempus: aut qd
pendet ex tempore: et sic diffinit⁹ per motū: et erit qd
finita per motū. ¶ Sed cōtrario: et nō erit possibile tūc:
vt motus sit priuatio: si fuerit quies habit⁹: qd priuatio nō
continetur in intellectu habitus: sed cōtrario fit: qd mo-
tus continetur in diffinitione tempore: qd cōtinetur in
diffinitione quietis pnominate intentionis formalis.
¶ Ergo claz est impossibile esse. i. vt dicamus de hoc eli-
cere qd motus est qd corpus nō habet vni vbi in aliquo
tempore. videmus ergo si hoc elicere possit dici vbi fieri
a iō modo. ¶ Et dicimus qd id qd pot melius dici: h ē.
qd quies est existentia in vno vbi aliquo tempore: an qd
et post qd est in illo. Motus autē est existentia in vno vbi
ita qd necante: nec postea fuerit in illo. Ergo in notificā-
tione huius rei: posuimus ante temporale et post tēpo-
rale: cū ipsa non terminetur nisi tpe: et tempus terminat
per motum: ergo motus acceptus est in notificatiōe sui.
Ergo stat qd motus non potest itelligi hoc modo: ergo
nō ē descriptio. Et qd est adhuc debilius. hoc est qd est
qd large accipientes dicunt: qd quis est existentia in vno
vbi aliquo tpe: et motus est existentia in vbi non aliquo
tpe. Quia ad hoc consequi qd diximus ante: et consequi
etiam aliud: diffinitio. i. mobilis in principio motus et fi-
ne: qd est exilire in vno vbi nō aliquo tempore: cū ipsius
nec sit motus nec tpe. ¶ Iaz manifestū est: qd nullus
modus est certificandi diffinitionē diffinitionis mot⁹ et
diffinitionis quietis: ita vt diffinitio quietis sit ex intel-
ctu habitus. ¶ Restat ergo vt diffinitio quietis sit ex i-
tellectu priuationis: et scias qd vniuscui⁹ manierit mor⁹ est
quies que est opposita. Ergo et vegetatiōi est quies que
est opposita. ¶ Silt et alterationi: et sicut quies que ē op-
posita alterationi: non est qualitas que habet esse in ali-
quo tempore. s; est quies in ipsa qualitate. ¶ Similiter
quies que est opposita motioni: non est vbi aliqd: s; ges
in ipso vbi. Ergo quies est priuatio motus. ¶ Ergo post-
q̃ loquuti sumus de motu et quiete: opus est nobis: vt af-
signemus certitudinem intellectus: de eo qd dicitur lo-
cus: et de eo quod dicitur tempus: quia hec duo sunt que
multam habent affinitatem cum motu.

Uis 23.
4. pbi. 2.
45.

2

6. topl. cap. 5.

2
+ pbi 1. 29.

6. topl. ca
paulo. 5.

2

¶ **Capitulum V.** In principio loquendi de loco: designande sunt rationes eorum qui ipsū negauerunt: et rationes eorum qui ipsū esse affirmauerunt.

Primum quod de ipso tractare debemus hoc est: si ipse sit esse si est locus: aut si locus non habet esse ylo modo: quia ut nos ex noie loci non intelligamus ei esse tantum: nisi coparatione tantū quā habet ad corpus quod mouetur in eo: et dicitur ab eo: et ad illud accedit per motū. Quia tractatus de esse rei aliquando est postquam certificatus eius essentia: et aliquando est antequam certificetur eius essentia. v.g. ¶ Cum dixerit hoc quod iam cognitum sit aliquod accidens eius. Sed nos ita cognouimus quod hic est res que habet hanc copationem predictam: nec scimus quid sit ipsa res. Ergo habemus opus scire quid sit ipsa res: tunc cum cognouerimus suam essentiam: oportebit ut declaremus eius esse: deinde si non consisteret copones illam habere esse: erit necesse ut declaremus: que est essentia cui appropriatur illa copatio: et hoc est quod ita declaratum est tibi alio. ¶ Dicemus ergo: quia fuerunt homines qui negauerunt locū habere esse omnino: et fuerunt alii qui affirmauerunt illum esse. ¶ Sed illi qui negauerunt: rationati sunt hoc multis rationibus: quod interpretati nos manifestabimus. Hoc est quod si locus habet esse: necesse est: ut aut sit substantia aut accidens. Si aut fuerit substantia: aut sita sensibilibus aut intelligibilibus. Si aut fuerit substantia sensibilibus: tunc sita sensibilibus habet locū: tunc locus habet locū: et sic in infinitū. Si aut fuerit substantia intelligibilibus: inconueniens est: ut dicat quod sita sensibilibus accedit ad illam: aut dicitur ab illa: quod intelligibilibus subiectione sunt demonstrabiles visui: et non habent situm. Sed quicquid accidit ad substantiam sensibilibus vel dicitur ab ea: est monstrabile et habet situm. Si vero fuerit accidens: tunc id in quo est hoc accidens est: sicut id in quo est albedo. ¶ Id autem in quo est albedo denominatur ab albedine: et dicitur albeiscens aut albus. Ergo sita in qua est locus: non minari a loco: ut sit ipsa locata. ¶ Sed locus locatus est accidens: ergo debet comitari illud in motu: ut eat cum illo quocūque ferit. Et cum hoc fuerit: non erit locus. unde mouetur: sed cum quo mouetur. Uos aut dicitis quod locus est: unde res mouetur: non cum quo mouetur. ¶ Itaque necesse est: ut locus aut sit corpus: aut non corpus. Si aut fuerit corpus: et locatus est in illo: tunc locatus penetrat illud. sed corpus penetrare corpus est impossibile. Tunc ergo quomodo erit corpus: cum ipse non sit vnus ex corporibus simplicibus nec ex compositis: Si aut non fuerit corpus: quomodo corpori aptabitur corpori: et parificatur ei: quicquid enim est eque corpori: corpus est. ¶ Itaque motus nihil est nisi commutatio a proprio ad remotius: hec mutatio. scilicet accidit corpori: sic etiam accidit superficiem linee et puncto. Sed si per huiusmodi mutationem: mutabile debet mutare locū: tunc superficies debet mutare locū: et linea locū: et etiam punctus locū. Et manifestum est: quod locus punctus esse equalis est: quādo quidē iam posuimus: quod locus equalis est locato: eo quod non capit aliud preter illud. Sed quod equalis est puncto: punctus est: ergo locus punctus punctus est. Et propter quare est vnus eorum locus: et aliter locatum: Sed fortassis vnus quod eorum locus est et locatum. Et vnus quod eorum ex respectu illius ad aliud est locatus: ex respectu illius ad hoc est locus. sed hoc iam negasti: postquam non vultis: ut locus sit locatus in eo quod locatus est in ipso. ¶ Itaque et adiecerunt dicentes: si punctus habuerit locū: quanto magis deberis ei attribueri ponderositatem aut leuitatem: Et hoc etiam intenderunt illi qui negauerunt motū dicentes: quod ex nullo intellectu dicitur corpus habere locū et mo-

tum ex quo non similiter affirmetur punctus habere locū et motum. Unde si attribueritis puncto motū: tunc ita attribueritis ei: et attribueritis ei pondus aut leuitatem: et stat hoc esse falsū. ¶ Itaque punctus non est nisi extremitas linee: et extremitas linee est itellus punctus: quod habet illius punctationis quomodo habebit locū: aut motū: et punctus est extremitas linee: quod est finis: et finis est in quo terminatur res: ultra quē non remanet ex ea aliquid. Vbi ergo punctus non habuerit locū: nec corpus habebit locum. Et qui affirmat corpori locū: affirmat etiam et puncto locū. ¶ Item locus apud vos necessarius motui: quod dicitur motum egere eo: ergo est vnus ex causis motus: sed non est efficiens causa motus: quomodo enim esset: cum omnis motus quē localem dicitis habeat principium efficiens cognitū per locū. Nec etiam est principium materiale alterius: nam motus existens non est nisi in mobili: non autem in loco. Nec est principium formale: quia locus non est forma motus. Nec est principium finale: quod apud vos egere eo: antequam perueniat ad finem et ad perfectionem: sicut egere in generatione. ¶ Si aut locus fuerit finis non erit finis ideo quod est locus: sed quod est locus in aliqua dispositione. Sed non iter sermo non est de loco: nisi finis est locus absolute. Si aut locus erit perfectio: ideo quod illi desiderat mobile: aut natura: aut voluntas: esset et vnus de perfectionibus hominis: ut esset in locis que desiderat. Quia perfectio quodam est propria: et quedam communis. Et propria est forma rei: locus aut nec est forma mobilis: nec forma motus. Sed autem perfectio habet vnā res et alia: locum vero non est nisi proprium. Si vero corpus esset in loco: tunc corpora vegetabilia essent in loco: et si in loco essent: locis augere tur eorum: et esset eorum locus mobilis: et locus haberet locum: sed vos negatis hec omnia. Qui aut affirmat locū esse: probant hoc ex eo quod vident motum dicentes: quod motus sine dubio est discessio ab alio ad aliud. Sed non sit discessio a substantia: nec a qualitate: nec a quantitate essentialiter: nec ab aliis intellectualibus. Quia omnia hec remanent cum motu. Motus etenim non est in se: discessio a re in qua corpus erat quā postea permutat: et hoc est cui non imponitur locus. ¶ Itaque etiam rationati sunt hoc ex vi consuetudine quā videbant dicentes. Videmus. n. quod corpus meū est: et postea videmus quod discedit: et videmus quod aliud corpus succedit in loco ubi illud erat. Exprimi gra. vixit i quo prius ē aqua et postea refunditur in eo aer aut oleum: ratio dydicat: quod hec alteratio permutauit hanc rem: et successit aliud i re in qua aliter erat antea: quod primum erat propriū in ea: sed modo iam abest ab ea: et discessio est quod litas non est in essentia alicuius eorum: nec substantia: sed in locū in quo erat primum successit 2^m. ¶ Omnes aut homines cognoscunt quod est hic deorsum et sursum non ferri res in sursum et deorsum: propter substantias quā habet: aut propter quantitates: aut propter qualitates: aut propter cetera aliorum. ¶ Sed propter id quod vocamus locū: vix adeo quod figure disciplinales non imaginantur: nisi attribuantur eis sit et locus. Quia nisi esset hoc quod locus non habet esse nisi in corpore cum suo esse et sua singularitate et spālitate et propriis et differentis: non essent aliqua corpora quorum alia ex natura sua mouerentur sursum: et alia deorsum. ¶ Itaque autem tractum inoleuit locus quod imaginatio multitudinis negat esse aliquid quod non sit in loco. Et affirmat quod locus est res per se subsistens: et necesse est: ut paratus sit ad existēdū corpora in eo. ¶ Unde et Domerius verificatoz cum voluit dicere versus in quibus loquebatur de ordine creature non vidit aliquid quod poneret ante esse locū: et ideo dixit: quod primum quod deus creauit locū est: et postea hanc terram adeo latā. Sed dissoluere rationes quas idixerunt

p. s. aia. ix. xl.

4. p. s. ix. 6.

2. topi. 2. ca.

p. metap. p.

9. 2. topi. c. 2.

f. s. i.

4. p. s. ix. 34.

E perfectio duplex.

De om.

E

bomer.

negantes locuz postponemus vsq; in hora qua cōprehēdemus essentiam loci. Ergo notificemus p^m eēntiā loci.
 ¶ Cap. m. V. In quo enumerantur diuersitates huius in sentiendo de loco et inducunt rōnes eoz.

Nomen loci vulgus accipit duobus modis. Alij. n. intelligunt locuz id in quo res sita est: q̄ postea non distinguit an locus sit corpus qd est inferi^r: an superficies superior^r corporis inferioris sine alijs. Alij aut itelligunt locū esse rem continētē aliā: sicut lagenā vinuz: et domū homines: et omnino id in quocūq; res est: q̄uis nō resideat in eo: et hoc est vsitatus apō eos: q̄uis illud nō satis intelligat: q̄ maior pars eoz affirmat q̄ lagetta locuz penetrat. et celū et terrā q̄tū ad eos qui intelligūt forimam mundā sita sunt in loco: q̄uis nulli imitantur. S3 sapientiores deprehenderunt: q̄ id cui attribuitur hoc nomen loci sū intentionem scōbz habet bas. p̄prietates. f. vt sit id in quo est res: et a quo discedit per motū. et quod nō capit aliquid cū illa: et recipit ea que mouentur ad se: q̄ postea processerint paulatim quousq; putauerunt q̄ locus est p̄tines: cū locatū dicat esse in eo. Deinde postq̄ voluerunt scire essentiam huius rei et esse: quasi distinxerunt in cordibus suis dicentes: q̄ quicqd est. p̄p̄tū vni^r rei: q̄ non est alterius: necesse est: vt aut sit de essentia ei^r aut ex essentia eius: si aut fuerit de eēntia ei^r. aut erit materia: aut forma eius. Si aut fuerit extra essentia eius: et fuerit ei par et appropriet et tunc aut est terminus. i. sup̄ficies que applicat ei: et circūscribit illud tñ: et non aliud: aut est circūscriptū et circūscribens qdlibz eoz: aut ē spaciū qd adequat dimensionibz eius et circūscribit illō: nec permittit occupari ab alio q̄dū est in illo. Alij vero putauerunt q̄ locus est yle: quomodo. n. nō: cū yle sit receptibilis vicissitudinis. Alij aut putauerunt locum esse spacia dicentes: q̄ inter extremitates yalis continentis sunt spacia infinita permanentia: et vicissitudinanē eis corpora p̄tenta in vale: q̄ p̄cedit res vsq; adeo. vt dice retur hoc esse opinio cōis. ¶ Sed q̄ naturalis est ei rō: ideo omnes iudicant: q̄ aqua que est inter terminos yalis: cum ipsa remouet et separat: recipitur aer in eodez spacio. Quia ratiocinati sunt isti etiam multis modis rationum cōtra eos qui tenent sniaz de superficiebus dicētes. Qz si locus esset superficies reitunc motus eēt discedere ab vna superficie et ire ad aliam. Tūc q̄ volatile qd est exilis in aere et lapis qui exsistit in aqua: cū aer et aq̄ p̄mutatē circa ea: et volatile et lapis mutant de superficie ad sup̄ficiē: debent localit̄ esse mutata: q̄ hic quē vocatis locum: iam permutatus est circa ea. Si aut fuerint geta: i. quo loco sunt queta: Quia queti dōbit ut est: vt p̄maneat in suo loco aliquo tempore: et de quo vera est res dicatio. Ergo quādo quidē non comitatur ea ipsa superficies: qd est qd comitatur ea: nisi spaciū quo circūscribunt ē: quod nec auferret: nec mutaret. sed semper est vni^r et idē. ¶ Dixerunt etiam q̄ ad res simplices non ducit nos nisi resolutio et intellectus abstrahendi et dīstingendi vniūq; eorum que simul cōiuncta sunt: et post abstractionē singulorū: id q̄ remanet in intellectu: ip̄us est simplex: qd habet esse in se: q̄uis per se solum non babeat existere. Et ppter hoc cognoscimus mām et formaz et simplicia que sunt vni^r in rebus compositis. sicut cū putauerim aquā et cetera corpora remota non existētia in vale: legi hoc: vt spaciū sit stabile bñs esse inter eius extremitates. Ergo et hoc etiaz habet esse: q̄ illa habuerint esse cum illo.
 ¶ Dixerunt et: q̄ hoc q̄ corpus est in loco: non habz ex

suis superficiebus: sed ex sua spissitudine et sua q̄titate: vñ necessariū est: vt id in quo est cū sua corporeitate: sit eq̄le ei. Ergo erit hoc spaciū locus: qd locus dōbet esse eq̄lis locato. et locatū est corpus qd habet tres dimensiones: ergo locus est habens tres dimensiones. ¶ Dixerunt etiaz q̄ locus debet esse res que non permittet vñq; nec remoueat vñlo modo. Sed fines continentis aliquid mouantur aliquo mō: aliquid remouent. ¶ Dixerunt et q̄ homines dicunt loci aliquid esse vacuū: aliquid esse plenum: et non dant q̄ superficies aliquid esse vacua: aliquid plena. ¶ Dixerunt etiaz q̄ tenere hanc sniam de spacijs: ponit q̄ vniūq; corpus est in loco: snia autem eoz: que est de superficie cōtinētia affirmat q̄ aliquid corporū non est in loco. ¶ Dixerunt etiaz q̄ ignis cuius motus est sursum: et terra cuius motus est deorsus: querunt locū tota liter: et in cōtinētiens est: vt querant extremitates corporis qd est sursum aut deorsus: q̄ impole est: vt corpus totaliter superficie tangat. ergo querit gradū ordinis in spacio. De sunt rationes doctorū de spacio absoluto. sed doctorū huius spaciū sunt due sententie. Quidam. n. eoz nō consentiunt: vt hoc spaciū remaneat vñq; vacuū sine implere: sed affirmant q̄ nūq; separatur ab occupante: nisi superueniat aliud occupans. Et quidaz eoz non sentiūt ita: sed ita q̄ possibile est: vt hoc spaciū aliquid sit plenum: aliquid vero vacuū: et isti sunt doctores sententie de inani. ¶ S3 ex his qui sunt doctores snie de inani q̄dam sunt qui putant: q̄ hoc vacuū non est spaciū: sed est non res: quasi non sit res nisi corpus. ¶ P̄mū autē propter qd vñum fuit eis tenere sniam de inani: fuit b. f. aer. Quia opinio prima vulgaris hec est. q̄ id qd non est corpus: nec est in corpore: illud non est. Postea eoz p̄ia opinio de esse corpus hec fuit: qd non sunt corpora: nisi tñ vñbilia: et non sentiūt vñū putatur non esse corp^r: vñ iudicant qd non est aliquid. ¶ Ideo iudicat de esse aeris: qd nō est aliquid: sed nihil. Qz fortassis vas in quo ē aer non putatur sūm primā sniam: q̄ sit in eo aliquid: sed putatur q̄ sint ibi spacia: vacua. S3 p̄m^r ad hoc ictauit eos per hoc qd ostendit eis vtres inflatos qui resistent tangēt: et per tactum docuit eos aerē esse corpus: sicut cetera corpora: in q̄tū corpus est. et ex his qui hoc viderūt q̄dam cōuersi sunt: vt nō tenerent amplius sniam q̄ inane sit b. aliquid: qd hoc qd putabatur esse inane. f. aer: vñ sum est eis plenum. ¶ Querunt aut alij qui cōcesserūt: q̄ aer non est inanis: sed plenus: sed cōmixtus cū inani: et nō separatus ab inani. Inuenerunt etenim rationes et argumentationes ex quibus cōcluserunt: qd inane est: et rōnes eoz de hoc sunt he. ¶ Dixerunt. n. nōne vides quomodo corpora dissoluntur et cōstringunt nūbilo intrante aut exeunte. vnde dispersio est elongatio partū a se taliter: vt remaneat inter illas loca vacua. Et cōstrictio vñ demasio est reditus illaz partū per illud inane diffusis. Et dixerunt: nos videmus vas plenum cinere: cum quo tñ tātum colligit in eo d. aqua: q̄tū solum impletur illō. Dixerunt etiam qd lagenā impletur vino. Deinde si ponatur illud vinū in vtres: vt vñq; postea in lagenā: lagenā cōtinebit vñū et vtrem simul: et nisi ppter hoc qd in vino est inane iuxta capacitātē vtres: impossibile esset vinum et vtres simul capi in lagenā quā solū implebat p̄t^r vñū. ¶ Dixerunt et q̄ vegetabile non vegetatur nisi ppter aliquid qd diffunditur aliqd in pleno sed inani. Quidaz aut eoz posuerunt hanc rationem generale dicentes: qd necesse est: vt mobile moueatur: aut per inane. aut p plenum. Sed si mouetur per plenum plenum itrat in plenum: restat ergo vt moueatur per inane. ¶ Quidam aut eoz conati sunt probare hoc per baridūne per quā cū aqua

fugatur: mor aqua sequitur et subtrahat que si plena esset aliquid non colligeret quod in eam ingredi possit. ¶ Dixerunt et quod mobile quod mouetur: necesse est ut aut impellatur plenus et moueat illud: aut ut penetret illud. Sed penetrat non potest. ¶ Restat ergo ut impellatur et moueat illud: sed si facit id quod impellatur. in quantum mouetur. sequitur ergo ut cum aliquod mobile motu fuerit: moueatur totus modus: et cum aliquod mobile motum fuerit motu vehementi: sequitur ut totus mundus vacillet fortiter ad instar prioris motus vehemementis. sed hoc quod dixerunt locum esse in quo res sita est accipiunt a vulgo: quod appellat sedes suas loca sua: et nos non curamus si huiusmodi appellant loca. Non enim oportet nunc certificare nec locum in quo locatus est. Sed quod dixerunt locum esse: continens et equale: est necessarium omni mobili quocumque modo fuerit: quous non initatur super eum. Sed qui dixerunt quod locus est superficies quocumque modo fuerit: dixerunt quod sicut superficies virei est locus aquae: sicut superficies aquae est locus virei. Quia superficies aquae est superficies que tangit totam superficiem alterius rei que coniungitur sibi. ¶ Et dixerunt quod firmamentum est mobile: sed quod mobile locum habet: ergo et firmamentum habet locum. sed non est superficies alicuius circumscribentis que illum contineat. locus autem eius est exterior: superficies circumscribens ipsum est. Ergo non est ois locus superficies circumscribentis continens. sed eorum qui dixerunt: quod locus est superficies continens: postea nominabimus finem: et certificabimus eam: prius autem debemus destruere has finis: et persequi eos: et detegere fallacias que sunt in argumentationibus eorum.

¶ Caplm. VII. de destructione sententie eius qui putauit quod locus est materia aut forma: aut quelibet superficies contingens aliam aut spacium.

Ed declaratio sententie eius qui videtur quod locus est materia aut forma: hoc est. ut sciat quod locus est a quo disceditur ut acceditur per motum. Ad yle autem quod ad formam non est morum modo: et quod generat: quando generatur mutat locum suum nate: sicut aqua cum fiat aer. sed non mutat materiam suam nate. ¶ In principio autem generationis res prius est in loco quam in forma sua. Et dicitur quod ligna sunt lectus. et dicitur quod ex aqua fit vapor: et ex igne homo: et non dicitur quod locus fiat a liquo corpus: nec ex loco fiat corpus. ¶ Illos autem qui dixerunt quod locus est quelibet superficies contingens aliam superficiem: siue sit contenta siue continens: sequitur ut ponant unum corpus in duobus locis. Sequitur enim ex eorum sententia: ut vireus habeat duo loca: locus scilicet qui est superficies aquae que est in eo: et locum. superficies aeris qui circumscribat eum. sed iam cogniti est quod unum corpus non potest esse simul in duobus locis: unum locum non habet nisi unum locum: et non copulit eos hoc dicere: nisi quod ignari fuerunt motus celi: et putauerunt esse localem. Et adinuerunt quod vltimum corpus non est in loco quod circumscribat mobile: et quod est exterior motu locali. sed postquam cognita fuerit intentio nostra de motu situ: liberabuntur ab hac coactione et euadent hanc necessitatem. ¶ Sed ex his qui dixerunt quod locus est spacium existens inter extremitates comprehendentis et continens: ens illi qui dicunt esse impossibile: ut hoc spacium sit vacuum a locato: coniungunt per hoc quod necesse est: ut hoc spacium: aut habeat esse cum corpore contento vel occupante: vel non habeat esse. Si autem non habuerit esse: tunc non erit locus locato existens in loco. Quia locatus est hoc corpus contentum: et locus est hoc spacium quod non habet esse cum hac occupatione corporis contenti alium numero: et tunc discretum est ab illo recipiens pro

prietates: et accidentia que sunt alia numero ab his communibus eorum que sunt corporis contenti: aut ut non sit aliud ab illo: sed sit vniuersum cum eo: et fiat idem ipsum. Si autem fuerit aliud ab illo: tunc est ibi unum spacium inter extremitates continentis quod est locus: et aliud est in locali quod est iter extrema continentis alium numero ab illo. sed intellectus nostre dictionis de spacio singulari quod est iter hoc duo: hic est. scilicet quod hoc res continua que recipit inter ea habet destructionem: sit vna singularis. Quicquid ergo est iter habet extremitatem: et illa est hoc spacium quod est iter duo extrema terminata: ergo sine dubio est unum indiuiduum non aliud et aliud. Ergo quicquid est inter hanc extremitatem et illas est spacium unum singulare: non spacium et spacium. Et quando quidem hoc sic est: non erit inter hoc extremitatem et illud: spacium corpori unum et aliud. sed spacium corpus quod est in corpore habet esse. ergo illud aliud spacium non habet esse preter hoc. Si autem idem ipsum fuerit: tunc non est ibi spacium preter hoc. Si tunc accesserit aliud corpus: non erit ibi aliud spacium: nisi quod habebat primum corpus: ergo non habebit eum illo modo inter extrema continentis spacium: quod sit aliud a spacio contenti. sed non est possibile apud eos: ut sit vacuum aliud a locato. Ergo spacium non habet esse solum: nisi cum conseruatione incontinenti. v. g. sicut si putares remanere ipsum corpus contentum non continens extremitates inferiores: alias cum alijs nullo corpore coexistente in eo: et hoc est tunc si diceretur: quod computauerimus quinque dimensas in duas equales partes: erunt tunc augmentate super imperem adiectione unius. ¶ Sed postquam hoc quod sequitur reputatur inconueniens: non oportet ut illa duo spacia habeant certitudinem eandem. Quomodo. n. est possibile: ut sint duo spacia simul: cum constet quod omnia duo spacia plene sunt quod unum spacium: quod sunt duo et coniuncta non respectu alterius. et omnis adiunctio spacij et spacij maior est quam unius. Ad ius enim est id cum additur super mensuram alterius aliud preter illud: et maius in quantitate est: sicut plus in numero: et quod est plurius mensuras inter mensuras: illud est maius: ergo cum spacium intrauerit intra spacium: id quod intrat annibatur. tunc spacium quod habet esse intrat in annibatur. Si autem permanerit id quod intrat in illud coniuncta: duo coniuncta maiora sunt quam unum quod eorum: tunc duo spacia erunt maiora quam unius. Sed non ita habet res. quod adiunctum quod est inter duo extrema ipsum est mensura unius cuiusque illorum: et tunc adiunctum non est maius uno. potest autem aliquis hic interrogare de linea duplicata: sic ut vna medietas iungat alij medietati: et fiant due linee quod ex duplicatione longitudinis eaz non additur alicuius multitudinis alicuius eaz. sed hoc falsum est: quod necesse est: ut aut vnaqueque medietas separet ab alia in situ: et coniunctio vtriusque linearum faciat aliam dimensionem maiorem quam sit dimensio vnius eaz. Sed si non fuerit in rectitudinem duplicatio vnius: dimensio non erit receptibilis coniunctionis: sed separabitur dimensio a dimensione. aut ut fiat unum: et si possibile est hoc: tunc non erit due linee: sed vna. ¶ Sed hoc quod corpora prohibentur ingredi in vnum in aliud: non prohibet hoc corpus intrare in illud collectio totius que est in corpore. Et iam formaz quod qualitatium et aliorum huiusmodi. Quia hoc siue sunt siue non sunt: dum corpus habuerit esse: ingressio vnius in aliud impossibile est. Nec yle est quod prohibet intrare in yle aliam numero: quia cum dixerimus quod yle prohibetur intrare in aliam yle: aut dixerimus hoc ad modum negandi: sicut dicimus quod vox non videt se autem dicimus quod anime non accidit motus: quoniam non solet yns de duobus materijs dici: quod possibile sit alteram in alteraz nigredine: aut non ex hoc intellectu: sed potius ex intellectu oppositio

nīs qui est oppositus ingressioni oppositioe propria. In
tellectus enīz ingressiois hic est: qd cū quālibet vna dūa-
rūs rez in se intrantū asumpseris: aliquid de altera: ha-
bebit esse in situ cū alia: qd non separat vna illaz in situ
ab alia. Similr qd est oppositum huic hoc est: vt eētia
huius sit separata in situ ab eētia illius: qd partes huius
sint separe a partibz illius: vnde si dixerint qmā pbibe-
tur ad ingressione ex intellectu negādū qui est pma in-
tēo: nō est nūc nobis sermo de hoc. Sit aut nūc cōfessum
hoc: qd yle in se b3 est. Noster aut sermo est de intrēione
secūda: qd hic sensus secūdus nō intelligit in yle: nisi cum
attribuitur ei situs: hoc aut nō fit sic: nisi per accūs: scz
ppter causas dīmēsiōis que accidit ei. ppter quā sit apta
ad separandū 2 diuidēdū. ¶ Qd apertūdo. yle. vt dica-
tur de ea oppositio hoc que est ingredi 2 nō ingredi: ē
oppositū illi. Res est que accidit ei ex parte dīmēsiōis
que dīmēsiō est causa ppter quā accidit ei oppositū: 2 i
primis in ea. Et ipsa est cā ppter quā yle nō ingredit
in yle. Sed si dīmēsiōi hoc eēt possibile: 2 in sola nā yle nō
esset alia pbitio opposita huic ingressiōi. Non tamen
prohiberet yle ab hac ingressiōe. Unde qūo est possibi-
le vt becyē in qua est dīmēsiō pbibeat ab hoc ppter se:
2 nō ppter pbitiōne dīmēsiōis corporalis que pro-
hibet vt essentia eius nō recipiat aliam dīmēsiōe cor-
poralem: qd nō est yle b3: vt nō recipiat nām dīmēsiōis
2 retineat: nec etiam vt non recipiat nām dīmēsiōis 2
augmētā. Nāz qd recipiat: hoc declarabitur vel igref-
sio vel infusio: cūz ea certificauerimus 2 notificauerim.
Ergo si dīmēsiō non pbibetur recipere aliam dīmēsiō-
nem in se: 2 yle apta est ad suscipiendū dīmēsiōe: 2 in nā
sua qd yle nō est vt seorūz accipiat sola qūi oppositū
d3 vt itūsū vni3 corporis 1 alid sit possā. qd eo 2 po3 ex duo-
b3: nō ē nisi ipa dūcta: nisi accidat ibi alteratio 2 passio qd
sit forma tertia: 2 intellectus tertius ab illis: 2 iudiciū de
vnoquoqz illorū: idem est qd de compositio. Lūz aut nō
prohibuerit illud vniūquodqz illorū: nec prohibebit com-
positū. Sed totalitas corporis pbibet infundī aliid cor-
pus in se. ergo vtz est qd in suis partibz habet qd hoc
pbibet. Et qd non sunt oēs non prohibentes: yle aut nō est
causa prohibēs hoc: nec est illa pbitio ex actione eius
propria aut passiōe ppria. ¶ Restat ergo qd nā dīmē-
siōis nō patiatur infundī. S3 si ex hoc debz vt yle isorū
māz dīmēsiōne nō infundat in aliā dīmēsiōne tūc im-
possibile est: vt corpus infundat in dīmēsiōne vltimo.
¶ Itēz locutus qd est in vase 2 implet illud. necesse est vt
materia eius 2 yle: aut infundat in illud spaciū in finitum:
aut non. Si aut seorsum est: non intrat in illud: corpus
quod habet illaz yle nō intrat in illud vas: nec imple-
at illud: qd spaciū infinitū isolum est per se existens: 2 nō
est adiunctū materie vel corpori qd intrat in illud. Quia
corporis qd intrat in illud: nō est eētia vacua a sua mā-
teria: sed si illud spaciū penetrauerit essentiaz materie cū
dīmēsiōne que est in materia continget hoc qd in māz
penetrauerunt due dīmēsiōes equales continentes in
natura. ¶ S3 laz notū est qd res vniēntes in nā qd non
specificatur differentius subtilitātibz: non multiplicānt
ex esse: sed ex materis sustinētibus: vnde cū materia co-
rū fuerit vna: nō multiplicānt vllō modo: vnde nō sunt
due dīmēsiōes. Si autē posuerimus qd dīmēsiō mult-
tiplicatur in materia: cum sint in ea due dīmēsiōes: 2
qd hoc sit ex proprietate dīmēsiōnali: qd hoc habet mā-
teria ex hoc qd vna dīmēsiō penetrat illam: 2 qd habz mā-
proprietatem per quā alia dīmēsiō penetrat illam: nō
tamen non inuenimus in materia: nisi vnum modū con-
tinuitatis: 2 vniū modū diuisionis: ita qd si dīmēsiō fuerit
in ea vna tantū: forma erit eadēz. Hoc est autem qd dicū

mus ad destruedū eē b3 spacy infiniti. Jā aut dixerūt ad
destruēdū eē qdā cōpositū sup b3: scz qd ipolē ē vt spa-
cia habeat eē ē spacy sine fine. Et nos vbiqz mō nō potui-
mus b3 intelligere nec certificare: 2 tñ dixerūt adberere
eis. S3 i sequētibz aut nos dicemus b3: aut alius p nobis.
¶ C. Lm. VIII. De quicēdis illis qd tenent iniaz de inani.

Runum qd debemus eis ostēdere. ¶
solure: sicut putant multex illis. Et sit inane
omnino nihil esset: non eēt hic contentio vlla
inter nos 2 illos. Ergo sit inane aliqd qd ha-
beat esse: 2 cedamus eis hoc. Et ppterates quas attri-
buunt inani: probant qd inane b3 esse: 2 qd est quantitas:
2 qd est substantia: 2 b3 potētia efficiētē. Impossibile est etenim
vt nihil sit qd est inter duo magis 2 minus. Inane autē
aliquādo est inter duo corpora magis 2 minus. Et inane
qd mensurā inter celū 2 terram maius est: qd mensu-
rat inter duas ciuitates in terra. Et est iter illa aliqua cō-
paratio: 2 vniūquodqz eorū inuenit habere mēsuraz. Erīt
ergo vniū inane mille cubitoz: 2 aliud decem cubitoz:
2 vnum inane terminabit pleno: 2 aliud feret in infinitū.
Et impossibile est vt de omnes dispōnes dicant esse
eius qd omnino nihil est absolute. S3 qd recipit has oēs
pprietates: 2 de pprietates eēntialiter sunt qūititates: qua
mediāte sunt etiā aliqz ab illa: tunc necesse est vt inane
recipiat has pprietates aut essentialiter aut accidentaliter.
Si aut receperit essentialiter est qūititas. si vero acciden-
tialiter est res que b3 qūitatem: aut accidēs hīs qūitatē:
aut substantia habēs qūitatem: sed accidēs non potest ha-
bere quantitatem: nisi qd b3 esse in subiecto habenti quan-
titates. Segitur ergo vt inane temp sit cōiunctū substan-
tie habētī qūitatem. Hoc aut nō erit nisi quantitas con-
tinua receptibilis diuisionis in tribz dīmēsiōnibz. Ergo
si vnaqueqz subaz qd qūitātū habuerit ē ē eētia inani-
nis: 2 ois substantia qd ē b3 ē corp3: qūine ē corp3. ¶ Si at fue-
rint extrīse: ei adducta: 2 nō pstruētia ipsz: tūc erit illud acci-
dēs i corpore. Accūs at qd ē i corpore nō recipit itra le corp3:
qd nō recipit corp3 inane. Si at recipit eēntialiter: sine dubio ē
qūitatas eēntialr. Et nāle ē qūitātū qd ē qūitatas eēntialr 2 qd
distēdit tribz dīmēsiōnibz vt isomet p ea māz: vt sit cōci-
nēs: 2 affectio corporis sētibz. Si at nō isomet p eas māz: b3
nō b3 ex b3 qd ē qūitatas: 2 ex eo qd sibi accidit. Et b3 accūs
necesse est vt aut soleat eē nō i subto: aut nō soleat. Si at solet eē
nō i subto: 2 iā pūctū ē cū spaciū: 2 tēcerūt b3 spaciū necesse est sit
pūctū rei extrī nō i subto pter illb: 2 id cui adiūgīt spaciū
2 existit i eo extrī p se ē in b3 i qd existit spa3 inane. Et subm
spacy 2 nō aliqz ē p se nō i subto: 2 adiūgīt ei spa3 2 pūctū illb.
Si at nō solet eē nō i subto nō debet eē cū eo qd ē secū nō i in
subto. qd quo erit spa3 p illb extrī nō i subto: cū ips nō possit eē
sine subto. Si at dixerit qd subz erit nō i subto: ē qd qūitū ē i eo
subto: facit vt subz suū nō sit i subto. Intells b3 dictiōis erit: qd
id qd nō b3 extrī p se cū accidit ei qd nō existit p se: scz i subto
facit illud existit p se i subto. Et tēcerūt aliqz ff ex nā sua
accūs: 2 accūt eis: vt fiat sube. Et erit i balitas aliqd qd ac-
cidit aliqbz naturis. S3 b3 māi ē icōueniēs: 2 ppe i pbia
p3: 2 oio spa3 qd inuit recepti vt rūs: rē ē nā vna i nūd:
2 nō pmet ipa nisi sub vno gñe. qd erit ipa nā aut ens: cē ē
ē i subto: aut ens cē ē nō ē i subto. ¶ Itē si aliqz ipm fuerit
subaz: aliqz fuerit nō subaz: qūi sit nō suba iā oio destructa ē i
eo ip3 eēn3 itātū qd recessit a gñe gnālī: qd ē subalitas:
2 ē sine dubio ē destructa. qd aduc ē cū si sua spēs pūaret: 2
nō gen3 ei3 gnālī: nō tñ remāeret ei3 suba: qūto magi nō: cū
puat ei3 gen3 gnālī. Uides qd p remāeret ei3 spēs: vñ
est suba. Si aut fuerit bec intentio accidens inseparabi-
le: tunc necesse est: vt aut non separet ab inani eo qd ina-
ne ē spaciū distēsus tribz dīmēsiōnibz: 2 tūc nō separet ab

of spacio: r sic oē spaciū erit expers mae. q. ē icōueniens: aut nō separet iō q. legē illō postq. ē spaciū distētiū omē sibi. Ergo eadē dictio erit de hō de supiori: erit hō i fī mīti. Et hō secutio nō ē sic psecutio itellctūs differētia ad itellctū gnālē: q. nā spacy cū fuerit diuisibilis trib' dōi mēsiōib': tūc erit nā spalis mēsure vel q̄tatis: sic ē nā lineae: r sic ē nā supficiet. q. d'ria iter nām gnālē r qd' p̄le: quē ex accētib': r iter gnālē: r qd' p̄legē ex d̄ntys. h. ē: q. nā gnālīs diuidit' p' d'rias q. p̄sequunt' nāz fm q. ē nā.

D **C** S3 et si nō p̄sequunt' itellctūs tñ p̄cipz q. debeāt p̄le: quē: r imaginat' ea: r sic possunt apō eū. Illa h̄re ēē r oīno d'ria eī' est id ex quo est: q. quū d' spaciū absolutus. f. qd' recipit diuisionē vndiq. absq. d̄signatiōe al'cut'. D'ria q. p̄sequit' h. ē. f. q. ē in vna p̄e: aut in duab': aut i oib' p̄tib'. Et h' d'ria q. iformat q. itelligit' de spaciū: r fac' illō h̄ri in e: r itellctū: r itellctūs eger ea ad itelligēdū illō eē in itellctū p̄fecto. S3 h' q. spaciū aliō ē qd' iūgīt albedini aut nigredini: r aliō ē itegabile a mā. r aliō ē expis absq. mā. Hoc nō d̄iscernit suā p̄paliatē: nec eger eo ad cognoscēdū qd' sit spaciū r p̄stitūedū. S3 sunt talia q. p̄sequunt' illō ex h' q. ē i mā. r ex h' q. h̄z eē. Et d̄istiguit' eī' eēntias exp̄iticas. Nā d̄rie sunt qb' p̄stitūē eēntia rei: siue h̄eat eē in idiuiduo. siue nō. r d̄rie sūt qb' sit q̄le eē rei: siue res h̄eat eē vna nūero. siue nō. Hui' aut rel' p̄ficiet scia i alia doctrina. S3 nā spacy efficit spaciū i suo eēciū habuerit aliqūē modū diuersitatis r d̄istēsiōis. Et p̄ter h' erit acideria adueniētia illi qd' nō sūt ei necessaria ad eē spaciū.

E **C** S3 postq. ponit' q. h̄z eē lā nō ē opus itellctui app̄bēdere aliqd' aliō p. qd' h̄eat eē eī' spalius. Sic non ē op' bēdere color h̄z eē: aur alid h̄z eē: vt fiat aliquo mō spēs qd' h̄eat eē: iō nō ē pole apud itellctū si d'ria certa destrua- tur i spēs qd' remaneat ei porio sui generis. S3 h' d̄clara- tur alia. Et qd' dō dē h' sit ē ite. h̄ec diuersitas qd' ē iter spa- ciū qd' ē in mā: r spaciū qd' nō ē in mā nō erit diuersitas d̄rie specificē: s3 d̄ria accētiū itegabiliū q. sunt extra cōsti- tutionē nāe spacy r specificatiōē eī'. R̄ex eū q. xueni- unt in nā: nō ē ipole: vt accēs vni' attribua' alteri. Sed fortassis erit ipole aliquo p̄bibēte. f. aut p̄e: aut cā extrin- seca. Ut aut mibi q. nūc digressi sum' extra tractatus de quo erat nra itētiō loq. q. tractat' ē s̄fizio verbis nālibus.

S **C** Dicem' q. q. si aliqd' spaciū fuerit diuins: a mā: nec ē: vt aut sit finitū: aut nō finitū. S3 nā inania h̄z oēs q. affir- māt eī' eē: est q. nō finiat: nisi penes plenū. si aut illō ple- nū fuerit finitū: finiet' ēt illō penes inane. Opz q. vt fm eos sit aliqd' spaciū ifinitū h' mō sicut post declarabim'. Ergo ipole ē vt sit inane sicut dicit'. Et ite si inane fue- rit: nec ē vt plenū itret i illū: aut nō itret. Si aut plenū itrauerit i illū: nec ē: vt spaciū inania aut remaneat in i- troitu illi' h̄ns eē: aut destrua'. Si aut destrui' nō d̄z il- lud appellari loc'. id. f. qd' de inani circūdat corp' qd' ē cō- iunctū illi: r qd' i ipole ē tātū. Destruēti c. n. iaz qd' erat itra illū de spacio inanis: q. totū ēt illū nō erit locus: s3 exte- rimitas eī' q. ē circa locatū. q. si totū illū putaret d̄structū p̄ter h' extremū: tunc locatū eē in talisq. si moueret d̄- scederet ab eo: r relinq̄reit illū paratū ad recipiēdū aliud corp' qd' sibi succederet. Et ite q̄d' est p̄ter h' extremū: morant' i eo corpora multa: r loc' rei nō capit cū eo aliō corpus. Et p̄ter h' si h' spaciū aliqd' d̄strui': r aliqd' h̄z eē: tūc aliqd' ē in potētia. r aliqd' ē in effectu. S3 oē qd' sic ē: id qd' est in po' ē itellctūs: q. eā ē illi' in nā recipiēte eē- tius. Et credat h' nāles teneat q̄si fundamētū positiū.

B Ergo erit inane cōpositū ex spacio r mā q. iformat' illo spacio: r erit h̄ns sitū: r erit demōstrabile. r h' ē corpus. g. inane erit corp'. Si aut remanet h̄ns eē itroite altero: tunc erit spaciū qd' itrat in spaciū: r hui' p̄paliatē iaz de- struximus. Et ite dicimus q. impossibilē est vt in inani

fit motus aut qes. Sed in omni loco est mor' r qes. ergo inane nō est locus. S3 q. in eo nō est mor'. ex h' est q. oia motus. aut est violētus aut nālis: Et dicimus q. in inani nō est motus nālis: q. motus nālis. aut est circularis. aut rectus: q̄re impossibile est. vt in inani sit motus circularis: q. inanis nā est: vt non finiat nec terminet': nisi fue- rit post illud corpus in finitū qd' p̄bibeat illud extendi in infinitū. Ergo ponamus corpus qd' moueat circulariter super rotas qd' est a. b. c. d. f. sit rotaia volubilis: r sit eī' centrūz r p. ponam' extra eā lineā rectā que sit b. r. infini- taz equidistātē a. c. a. aut in inani: aut in pleno: aut i vtro- qz: r sit lineā t. c. que cōtineat itra centrū r p̄ctū c. qd' est volubile: quociūq. mō volueris circūferre: r qz lineā t. c. est perpēdicularis: aut quasi perpēdicularis sup. d. b. nō verius. S3 cū p̄teraxeris a puncto c. in ifinitū: nō occurrit eī' qz lineā p̄bio p̄ctūz t. b. z parte que nō ē ad partem h. z. finita quā circūdat vndiq. rota a. b. c. d. S3 nos non posueramus sic. voluāt ergo itra lineā aut lōgitudo qd' nō concurrat cū h̄z. v. tuz est in ea parte: quociūq. cadat sup. lū- neā a. r. r. d̄cide p̄tereat: r tūc sine dubio interiecabit h. z. r q̄i fuerit in p̄re h. z. r fuerit p̄pēdicularis aut nō p̄pē- dicularis sup. h. z. p̄trabat in ifinitū iterecabat c. d. sine dubio in p̄cto aliquo h. z. sed h' nō est vni' p̄ctum desi- gnatū: qd' potes ponere in lineā h. z. p̄cta multa r conti- nuare ea ad centū r lineis multis. Et quociūq. cōueniet lineā t. c. sup. aliquā illaz pone' in rectitudinē i cōfōis p̄ctū: vñ. p̄tracta est illa lineā. Et qz rectitudo ē post nō rectitudinē p̄ctū sit in p̄mo momēto t̄pis rectitudinis qd' est in distātia iter duo tēpōza in rectitudinē aliuicūz p̄ctū. Sit g. p̄ctūz r. r. ponamus p̄ctū t. r. possum' conti- nuare iter t. r. q. per lineā que est t. q. sed lineā t. c. cum in circūdō pueniet quousq. obuiet lineē q. erit in rectitu- dine lineē q. sed lineā h. z. est p̄zio: p̄ctio h. z. p̄zio momē- to b. h. z. ē p̄mū p̄ctū an rectitudinē lineē h. z. r h' est ipof- sibile. Ergo nō ē mor' circularis in inani qd' possuerunt.

3 **C** Itēz dicemus q. nec mor' nālis rectus: qd' mor' nālis rectifit d̄scedere a loco r ire ad locū. Et opz vt idā quo d̄scēdit sit d̄cretū in nā sua ab eo ad qd' itur. q. si id qd' relinq̄it fuerit in oib' suis p̄prietatib' q̄le est illud ad qd' itur: frustra relinq̄ret nā vni': r itret ad illū sile illi: qz nāle relinq̄re: h' est fuga nālis: r ipole est vt fugiat ab eo ad qd' itur nāliter. S3 repetem' a p̄m' d̄ictēs q. mor' nā- talis necesse ē: vt aut tēdat ad locū: aut nō tēdat ad lo- cūz. S3 impossibile ē: vt mor' nālis nō tēdat ad locū. p̄- p̄ziū. Si aut tēdat ad locū: necesse ē vt locū illa aut ha- beat eē: aut nō h̄eat eē. Si aut nō habuerit eē: ipole ē: vt d̄scēdat ab eo vel eaf ad illū. Si autem habuerit eē: aut erit res itelligibilis: cū' eēntia nō h̄z sitū. nec ē: ē demō- strabilis: aut h̄bit sitū: r erit res omōstrabilis. Imposse est aut vt sit res itelligibilis nō h̄ns sitū: qd' ad hoc nihil nō mouet'. Restat q. vt h̄eat sitū: qd' tunc nec ē: vt aut sit res q. nō diuidat p̄p h' q. paulatī itur ad gēcēdū i eo: aut vt diuidat. Si aut diuidit' tūc aliq. p̄s ill' perit magis p̄pa mobilis qd' mouet ad illū: ad quā cū mobile pueniet: r iā fuerit in parte illa: tunc p̄s illa est locus ad quē tendit: et qd' remanet est p̄ter illū. Et si aut nōdum fuerit in lo- co ad quē tendit: sed opz p̄terire illū: tunc illud vīa ē ei ad locū. non pars loci. Et hoc iudiciū erit similis de eo qd' restat post illū. Si autē nō diuidit' ex hoc: qd' ad illū ten- dit: tunc necesse est: vt hoc qd' nō diuidit': aut nō habeat oīno qd' ex nā sua impossibile est poni in ea diuisiō: qz ex nā sua est q. tale nō frangit' sicut d̄iximus de celo: aut vt sit res que non diuidit' vīlo mō. Si aut non diuidit' fra- ctiōē. sed positionē: tunc est corpus extra inane: r motus non est tantū in solo inani absolute. s3 in corpore. Et hoc corpus eēntia necesse est: vt aut sit tantū alicubi r nō alibi:

Z

20

aut nō alicubi tantū. Si aut fuerit alicubi tantū. tūc ali-
qua pars inanis diuersa est ab alia per nām: iō qd est ma-
gis alicubi qd alicubi aut non est potius alicubi tantū tūc:
possibile est tūc vt ab eo discedat. Et cū discesserit ab illa
parte inanis. necesse est vt illud corpus ad qd ponimus
moueat: aut moueat suo motu nāli ad partē primaz ina-
nis in qua est corpus. Aut vt moueat ad aliā partē in q
est corpus. S; non moueat ad primā partē. alioqn mor-
eius ad illā partē esset motus nālis quem bz essentialr:
qz illi corpori qd in ea est. ipsa accidentaliter est. Nec ē pos-
sibile: vt nāliter moueat ad aliā partē. Corpus. n. mobi-
l: nisi perceperit aliquo mō: qd corpus ad qd ibat ē erat i
illā iam motū est de loco ad locū: quomō cōtinget vt di-
mittat partē qnā appetebat suo motu. et at ad illā ptem
nāliter. nisi fuerit illud corpus tale ex quo procedat affe-
ctio aut vtus que sit principiū motus corporis ad quod
mouet nāliter: sicut illa que est inter magnētē ē ferrū. et
tunc motus erit violentus nō nālis. Si aut perceperit
ibi adiscere: et erit motus volūtarius non nālis. ¶ S; b
totū falsum est: quia locutio de motu illius corporis an
sit natura: aut non nā. redit ad id qd destruiamus ē nega-
mus. Si aut id ad qd tendit non diuidit ex hoc qd ad il-
lud tendit vilo mō. et bz situm: tunc est aut pūctum: aut
linea. aut superficies. Et tunc necesse est vt omnes partes
sint consimiles in qm sunt pūcta: aut lineę. aut superfi-
cies: aut vt sit vna pars pūctum. et alia lineę. et alia super-
ficies. Si aut partes fuerint puncta. aut lineę. aut super-
ficies. puncta aut ē lineę et superficies non diuersificant:
nisi aut accitibus que illis accidunt: aut accitib⁹ pprijs
quibus illa talia sunt. aut extraneis ab illis. et oia hec co-
mittant punctū: lineę. superficies ppter res quas figure
sunt diuersas: nārum que sunt extremitates earū. Sed
inane nō est ita: ergo possibile est vt sit in eo diuersitas:
ita qd sit vna ei⁹ pars pūctus. et alia lineę. et alia superfi-
cies. aut alio aliquo mō vnde possit diuidi. Quō enī ē pos-
sibile vt sit in inani in vna parte pūctus tantū in effectu:
et in alia lineę. aut superficies aut aliud. Inane autē totum
vnus cōtinuum est in quo nō est incisio: eo qd nō bz māz
ppter quā recipiat has dispōnes. Jam autē dixim⁹: qz b
non est nisi causa corporis: qd illud declarauimus. Ergo
in inani nō est diuersitas partiū. et postqz non est in eo di-
uersitas partiū et locoꝝ: tunc impossibile est. vt sit in eo lo-
cus qui nāliter dimittat: et locus ad quem nāliter tēdat.
ergo nō est in inani quies nālis. qz non est in inani locus
in quo poti⁹ quiescat naturalr qm in alio. ¶ Item eēntie
istoz corpoꝝ mouent nāliter ad alias partes. et diuer-
sificant ex hoc in cito et paulatim. ppter aliquid qd est in
mobilis. aut ppter aliquid qd est in transitu. ¶ Sed qd est
in mobilis: fortassis est ppter diuersitātē virtutis que ē in
consimili: qz qd plus bz pōderofitatis descendētia: aut
leuitatis ascēdentis ex sua vtute. aut ex maiore magnitu-
dine illud est citius. et qd minus. illud ē tardius. Aliqdo
aut fit ex diuersitate sue figure. U. g. quadratū cum inci-
derit spaciū suo acumine. nō ita incidit. ppter suas supfi-
cies: sicut toznatle acutum incidit spaciū acumine suo.
Qdo est qd hoc necesse est vt multa moueat. et hec sunt
cuiusqz obuiauerit primū. Duic aut non est necesse mo-
uere multa. Ergo semp est in cā velocitatis potētia et vis
impellēdi id qd prohibet res: et resistit ei aliq obiectio-
ne et virtute irrūpēdiqz qd potenti⁹ est ad irrūpēdum:
hoc est citius: et qd est debili⁹: hoc est tard⁹. Et hoc to-
tum nō intelligit in inani. S; diuinitatem nūc hūc mo-
dus: qz non est in eo magna vtilitas qm ad hoc de quo
modo tractamus. Sed tarditas et velocitas que est pro-
pter spaciū hec est: qd qto fuerit tenuius incidit citius: et

qd ē grossius incidit tardius. ¶ Et oīno cā eius hec est:
scz potētia resistēdi ipellenti et irrūpēnti: aut debili-
tas. qz tenue magis pōt impelli et irrūpi. Grossius vō
et spissius est magis obstā. Et ppter b non est penetra-
tio rei mobilis in acre. sicut est penetratio ei⁹ in terra vt
in lapidib⁹. et eius penetratio iter vtraz. Sed tenuitas et
spissitudo diuersificant in magis et minus. Nos aut cer-
tissime scimus qd cā hui⁹ ē resistētia: que qto mior fue-
rit: fiet citius. et qto maior fuerit. fiet tardius. Ergo tar-
ditas et velocitas et motus mobilis diuersificant fm ob-
ueritatez resistētie. qz qto minus obstaculū posuerim⁹:
motus bz esse citior. et qto plus. bz esse tardior. Ergo cūz
mouet aliqd in inani: necesse est vt irrūpat spaciū va-
cui⁹ motu in tēpoze. aut nō in tēpo. Sed ipole est vt sit nō
in tēpoze: qz plus incidit partē spaciū qd totū spaciū. Ergo
opz: vt sit in tēpoze. Sed opz. vt illud tēpus sine dubio ha-
beat cōparationēz aliqā ad tempus motus qd est in ple-
no refrenanti. Et vt cōparatio duoz tempoz sit cōpara-
tio refrenatiōis: si esset in inani ad obstaculū pleni. Sed
impossibile est vt tps motus vbi nō est refrenatio. habe-
at cōparatiōē ad tēpus in quo est refrenatio aliq. Sed
opz vt tps non refrenationis nō habeat aliqā cōpara-
tiōē ad tps refrenationis aliqū mō. Ergo opz vt mor⁹
sit non in tēpoze. sed id ēat in tēpoze. Ergo hoc est ipossi-
bile. Non est aut necesse: vt in hac nra declaratiōe: ponā-
mus hanc refrenatiōē cui⁹ est hec pdicta cōparatio de-
bere ēē: aut non ēē. ¶ S; dicimus qd tēpus hui⁹ motus
qui est in inani: est egle tēpozi motus alicui⁹ refrenatio-
nis si ēē. Et hec ppositio vera est. Jam enim declarau-
imus eā esse verā. Sed ois motus qd est in inani: est motus
rei in qua nō ē refrenatio. Et hec itēz ppositio vera est.
Et ois motus qd est in puatiōe refrenatiōis: nō est equa-
lis vilo mō motui qui est in aliq refrenatiōe aliq cōpa-
ratione si haberet ēē. ergo sequit ex his ppōitib⁹: vt nul-
lus motus sit in inani: cui⁹ tēpus sit egle tēpozi motus qd
est in pleno refrenatiōe et resistit aliq cōparatiōe si hret
ēē: et sequit ex hac et ex prima. qz nullus mor⁹ est in inani:
et qz motus est in inani: qd est ipole. ¶ Pōt autē b atqz
dicere: qd oēs vls mouētē qd ē in corpore: bz commitari tps
iuxta mēsurā corporis i sua magnitudine: iuxta mēsurāz
ill⁹ in sua fortitudine et debilitate: quous nō sit ibi obstacu-
lus vilo mō. Et post b fortassis augebūt tēpoza fm aug-
mētū aliquoz obstaculoꝝ. S; nō opz: vt qm refrena-
tio fuerit: beat aliq affectiōē in corpore. ¶ Nō. n. opz: vt cū
aliq refrenatio afficit corp⁹: ei⁹ vna medietas efficiat vnā
medietatē: et altera medietas afficiat aliā medietatē: qz si
opz cū aliquot hoies mouēt aliquā motē et mutat eā: ea-
ru sola medietas moueat aliqd ei⁹. Alioqn cū gutte mul-
te pferat id sup qd cadūt. vna eaz faceret aliq affectiō-
nē. Ergo pole ē: vt oblatiū cui⁹ tps ē refrenatio afficiēs: cui⁹
tps ē tps motus in nō irrefrenatiōe. Si nō opus fuerit
dicere refrenatiōē afficiētē. qd cū refrenatio b nō affi-
ciēs. idē ē tāqz si diceret refrenatio nō refrenatio. Sen-
sus enī refrenatiōis: affectiō ē et nihil aliud. S; b affectio
fit duob⁹ modis. Unus ē diminutio virtutis loci et virtutis
pūlēdi buc vel illuc. Scds aut ē vt oblatiū nullū faciat
quietem: et non cessent fieri quietes in singulis obstacu-
lis. sicut nulla earum per se. sed collectio omnium sentia-
tur sicut affectio guttarum. Tu autē postea scies qd nul-
la est affectio fm aliqū duozum modozum de qua non
sit in nā mobilis posse recipe min⁹ ea: si afficiēs sit ibi: qz
afficiat. Ergo sequit ex h: vt aliquaz illaz refrenatiōnū

quas recipit nā corporis: fit tps egle tēpori non refrenatōis: q̄ ē ipole. Itā ḡ manifestū ē: q̄ in inani nō ē mor' naturalis vllō mō. Dicem' ē: q̄ nec mor' coactus: aut ē cū pūctioe mouētis: aut separatōe. Si aut fuerit cū pūctioe mouētis: sūm' mouēs est motus: t' ipse ē est mor' aut per violentiā: aut p' aīas: aut p' nām. Si aut fuerit p' violentiā: tunc tādīn pcedet sermo quoulsq; terminet' motus in aīa vel nā. Si aut fuerit per aīam: aīa aīa mouet ap' petitu qui diuersificat' debilitate: r' fortitudine. ¶ Et de petitu nō debet dicere idē qd' de motu nāli. Si aut fuerit nālis: opz sequi qd' diximus. Si autē aīalis aut nālis motus nō fuerit in inani: tunc nō erit in inani motus coact' per quē mouens pūngat' cū moto. Si autēz mouens remotus est cū facit motu: p'legitur tunc diuersitas ex eo in quo fit motio: r' contingit q̄cūq; diximus de motu nāli.

¶ Itēz motus coactus g' est separatus a mouēte fortissim' habebit eē motore eius absente. Et incōueniens ē: vt habeat eē ipse motus qui p'ficat' renouatōe continue eius cā nō existente. Ergo opz vt sit ibi cā que facit motū suū per se: vt in ipsa cā sit in moto efficiens illud. Et hec est aut virtus accitialis quevenit in rez motū a mouente: sicut calor: in aquaz ex igne: aut affectio ei' cui obuiat res mota penetrat illud. Et hec affectio intelligit' duob' modis. Aut vt pars pma ei' in quo ē motus: q̄ ipsa est a motore: per motū ptingeret illaz. Ipsa impulsit qd' erat ante se: p'cessit sic vltq; ad finē partius: hec res impulsit r' imissa: qd' erat sita in illo medio: oportebat vt moueretur ad instar illaz partiu' impulsaz que mouebant' citius qd' motus hui' rei imisse quā impulsit motore: eo q' faciliores sunt ad impellendū q̄ res illa imissa: aut vt sit interruptio impellētis illud corpus mediū per ipsas rez: que cogit rem: vt constringat' r' p'bat' retro: r' pūngat': r' sequat' ex hac pūctione vt ipsellat' corpus. Et erat vlt' r'ius: r' hoc totū nō formatur in inani. Et de diuīsiōe nō fiunt totis nī: q' motus aut est ex pte: aut ex corpore: qd' mouet tāgendū. ¶ S' de eo qd' mouet tāgendū: idē ē iudiciū qd' est de eo qui portat. Si aut motus fuerit coact' in vniuerso ex virtute que est in inani: opz vt supersit motus: r' nō cesset vllō mō: nec interrumpat' q' virtus cū fuerit in corpore: necesse est vt aut semp maneat in corpore: aut vt pūiet'. Si autē remanserit: tunc motus semp erit. Si autē pūiabit' aut debilitabit': necesse est vt pūet' aut debilitetur aliqua cā: aut pūiet' vel debilitet' ex sua essentia. Dictio autē de pūuatione docebit te regulam diuīsiōis de debilitate. Dicemus ergo q' impossibile ē vt pūietur ex sua cēntia: q' qd' debet esse pūiatū ex sua essentia: impossibile est vt habeat eē aliquo tēpore. Si autē pūiat' ex alia cā: illa causa: aut erit in corpore mobili: aut erit extra illud. Si autē fuerit in corpore mobili: sed iam erat nō cā illius in effectu eius ceperit motus: q' r'atūm: et postea fit cā: tunc vt sit sic aliqua aliā cām habz: et res in hoc tēdet in infinitū. Si aut fuerit causa extra corpus: aut adiutor cause que est in corpore fuerit extra corpus: oportebit vt illa efficiens: aut adiutor efficiat tāgendū: aut nō tāgendū. Si aut fecerit tāgendū: tunc corpus est qd' tangit mobile: sed in puro inani nō est hec cā. Ergo motus cogēs in puro inani nec cessat nec gescit. Si autēz facit nō tāgendū: sed aliq' causaz efficit que ē separata: tunc qd' cause fuerit qd' pūm ipsa nō afficit illud. Et erit dictio de hoc eadē que de cā que est in corpore: s' melius est vt consecutio refrenatōis cōtinua sit id qd' debilitat hāc violentiā: pūiat' eā. qd' est impossibile: si motus fuerit in puro inani: r' hoc est si cā motus fuerit coactus. Si autē causa motus fuerit corpus tāgendū qd' mouet ad modū portandū: aut sistendū: credib' dictio de cā

que cōtūcta mobili cōmouet illud. De qua iā dēxi ē q' dicendū fuerat. Itā claz est q' nō est mor' cogēs in inani puro: siue sit adiunctus mobili: siue sit sepatus ab eo. Et bis ergo que diximus iā manifestū est q' in inani nō est aliq' motus nec nālis: nec cogēs: et dicemus adhuc q' nec quies est in eo. Sicut. nā qd' quiescit est id qd' non bz motū: r' solum h' sic in inani: sicut nō solet cē mor': ita nec gēs. ¶ Itā aut pūenit error: eo q' tenet' inīas dīna: nī ad b' vt ponēt' illud cē vim attrahēt' aut mouētē: dicentes q' retectio aq' in vasis q' dicunt' furariāq' nō est: nisi ex attractioe inanis qd' pūmum attrahit id qd' ē spīritus: r' deinde qd' est tenuius. Dixerūt etiam alij q' inane mouet: corpoa verius sursum: q' cūz dispergit' corp' pp motū inanis qd' in ipso penetrat: fit leui'. r' citius ascēdit sursum. ¶ Lōra qd' dicim'. q' si inani inest vis attrahēs: impossibile ē ēt diuersificari ptes inanis. vt capz alia ēēt fortior: r' alia debilioz: q' vnaquēq; ps inanis ita ēēt attrahens sicut alia: tūc nō opoteret. vt plus attraheret ab vna pte q̄ ab alia. sed sit qd' detinet aquā in vase furatē aquā: inane est qd' implet illud: cur tūc cū relinq' vas: descendit aq' q' opoteret vt retineret aquā in se et custodiret r' nō pmitteret egredi. nec pmitteret etiā vas in quo est de cēdere pp aquā que retinetur in eo. Tūc g' retinere ē ē simul r' vas. Quid aut diceret de vase: si illō faceremus leui' q' sit aq'. ¶ Sicut illū qd' dicit de elena tiōe corpoz pp inane: nec ē vt aut inane dī p'gēs ptes corpozis: p'pari sit id quo mor' ferit' sursum: s' id ex quo res est vt sepabile ē ab ea: tūc illū inane erit īsepabile ab eo in motu ei'. r' tūc erit sens cū eo: r' ēt egēbit loco: si fuerit mutatu' hīs dimēsiōes r' statutu' i situ: aut vt nō sit īsepabile ab eo: s' vt sit non cessans mutare inane post inane. Si aut sic fuerit: in quocūq; inani posuerim' tāget illud in motu. s' in motu nō nībil mouet illū. r' post motū nō erit tāgēs illū. S' fortassis dabit ci vīre aliquā: r' illa virtus pūietur remanere i eo: r' mouere illud. U. g. sic si calefaceret: aut si fieret i eo aliq' affectio q' remaneret in eo: r' alia affectio ēēt mouēs r' non cessaret: r' illa affectio addēdo: r' mot' festinādo. S' q' illa affectio debebat magis ad vnā pte inanis q̄ ad aliā: cū inane totū sit pūle siue vniūforme ē icōueniens. S' mīz ē q' ex disperfiōe inanis inter partes aque pueniat affectio in pūctioe pūiz: que nō veniat figillatim in vnaquaq; eaz: q' incōueniens est vt sint partes separe. quaz vna nō moueatur a causa mouente. r' tota cōiunctio eaz moueat ab illa. S' opoteret vt esset pūctio cōposita ex partib' separetis aut cōtingētib' se: que nō mouerent nisi ppter eēntias motus qui afficit vnaquaq; partiu'. Et tunc dispersum cui' partes sunt dispersę ppter inane nō moueret nisi ppter inane: r' pueniret antea sursum vnaquaq; figillat' pars ei': sed vnaquaq; illaz partiu' nō ēt diuersitas: cū acceperimus ea p' simpliciter partiu' pūisus. Ergo non sit eius ascēdere: ppter dispersionē inanis: sed pp pūctināz inanis qd' circūdat illud: r' tūc videre q' cū quo adinatum fuerit: r' fuerit multū: non partet' ppter inane. ¶ Cūz aut dispersum cui' partes ēt diminute fuerint ptes eius patientur partes ei' parissime ab inani: r' tūget ex hoc q' g' ad ē mouet sursum. Et cū b' si oia corpoa patiēt' hāc passiōē: s' corpoa tūq; hnt nās. p'pas pp qd' dēbet spargi pp inane: r' certitudo huius est hec: q' nā aliquo corpoz est vt partes elongate sint a seipsis postq' recipit dimēsiōes illaz inanis: ppter dispersiones. Et nā alioz corpoz est remotio: ab hoc: r' mirabile est imaginari fugā illarum partiu' que sunt vniū generis a seipsis quoulsq; separentur: quō contingat r' quō vna pars nāliter fugiat sursum r' alia deorsū: r' alia dextro: r' alia sinistro: s' quoulsq;

Æ

q̄ accadat dispersio. videt̄ tibi q̄ oibus his partib⁹ accl-
det hec fuga: aut q̄ vna earū est geta permanens: ⁊ alie
fugientes nō permanētes. Sed mirabile est q̄ vna earū
non fugiat: alie fugiant: cū oēs partes sint consimiles: et
inane qd̄ in eis est sit consile. Et itē mirabile est: q̄ vna
pars vadit dextero: sūz: ⁊ alia sinistro: sūz: cū vtriusq̄ vni
sit iudiciū in nā ⁊ in eo quō mouet̄ non sit diuersitas.
Ergo ex his manifestū est q̄ inane nihil est. ¶ Sūz in va-
sū p̄dictis: siue in illis que vulgo dicunt̄ cadaqua nō ac-
cidit aliqd̄ qd̄ videt̄ esse extra nām: nisi q̄: ip̄osibile ē q̄
inane habeat esse. Et q̄: superficies corpōz debet se con-
tingere: cū fuerit ibi ex contactu coactio ex qua est ppter
tangētē vicissitudo descendētis subito: ⁊ tūc separat su-
perficies vna ab alia que ptingebat eam. Et q̄: superficies
aque que est in vase furante aqua: debet nāliter tangi su-
perficie alteri⁹ corpōis: sicut superficie digitū: accirco d̄z
v̄ sit retenta ⁊ nō descendat: cūz superficies illa retine-
rit se in sua: vt non descendat cū ea. Ideo oportet necessa-
rio: vt restet. Si autē possibile est esse inane: ⁊ superfici-
es corpōz distūgi: possibile esset tūc attrahi aqua nō fm̄
vicissitudinē. Sed attrahit aqua in vase per sūxionez eo
q̄ extremitas ei⁹ qd̄ descendit tangit extremitatem alte-
rius: ⁊ ppter ip̄osibilitatez interruptionis ⁊ separationis
que aduenit. ppter eē inanis: ⁊ ppter obedientia attracti
sugendo a trahenti. Et iō est possibile eleuari magnū pō-
dus. ppter vasculū parnū qd̄ artifice sit positū sup il-
lud: ⁊ alia multa ex operib⁹ miris que sūt. ppter impo-
ssibilitatem essendi inane.

¶ Caplm. IC. De certificando qd̄ sit locus: de destruen-
do sententias eoz̄ qui dixerūt locū nihil esse: dixerunt
nihil de eo.

Æ

Quāquā sit quāz locus est id in quo est solus
corpus: ⁊ in quo ip̄osibile ē
esse cū eo aliqd̄ pter ip̄m: q̄ est ei eq̄le: est
qd̄ renouat̄ qd̄ separat: ⁊ in vno p̄p̄o vicissi-
tudinant̄ multa locata: ⁊ he oēs pl̄tates
aut aliqua illaz̄ non h̄nt eē nisi in yle aut forma aut ina-
nitate: sup̄ superficie ptingente quocūq̄ mō. Sed oēs nō in-
ueniunt̄ in yle nec in forma. Inane autē non habeat esse
nec vacuū: superficies vō non vacua nō est locus: nec de
illa est aliqd̄ p̄tens: nisi que est finis corpōis continē-
tis: tūc ergo locus est superficies que est finis corpōis cō-
tinētis. ⁊ nō in alia: q̄ ip̄e est continēs ⁊ equalis ⁊ p̄ma-
nens locatis. ⁊ eā implent locata: ⁊ nihil plus: ⁊ discedit
ab ea in motū: ⁊ accedit ad eaz̄: cū locatū tendit ad eaz̄: ⁊
impossibile est eē in ea duo corpōa simul. Ergo illa decla-
ratū est locū habere eē: qd̄ sit. Sūz aliqd̄o contingit vt
locus sit vna superficies: aut multe superficies ex gbus sit
vnius locus: sicut locus aque in flumine: ⁊ aliqd̄o cōtin-
git vt alique illaz̄ superficies sint mobiles accedētes: ⁊
alique sint quiete. Et aliqd̄o ptingit vt oēs sint mobiles
circulārter sup mobile: cū ip̄sū sit quietum: ⁊ aliqd̄o
continēs ⁊ contentū diuersificā in cōiūctioe sicut mul-
ti celoz̄. Et debemus cōsiderare cū fuerit. exēplū gratia.
aqua in vzeo. ⁊ in medio aq̄ aliqd̄ aliqd̄ circūder̄ aq̄.
Sed iaz̄ cūmus q̄ locus aque est superficies cōcauaycei.
Ergo ipsa sola est locus ei⁹: aut ipsa: ⁊ superficies exterior
tumida corpōis qd̄ est in aq̄ simul sūt locus aque: sicut
si eēt aqua in tali figura: q̄ p̄tineret eaz̄ superficies exteri-
or: tumida: ⁊ alia superficies cōcaua: ⁊ alie due superficies
hoc mō. Superficies. n. cōcaua p̄tinentis sola nō est loc⁹
eius: sūz adiūctio sup̄ficiez̄ que tangit oēs partes eius.
Ergo vt q̄ adiūctio superficies̄ que tangit aquā in oib⁹
partib⁹ eius. f. cōcaue yzei ⁊ tumentis exterioris q̄ est
corpōis qd̄ est intus in aq̄ sit locus eius. ¶ Sed h̄ ē qd̄

daz̄. f. q̄ cōcauitas figure quā p̄signauimus nō conti-
net illā sola: sed continet eaz̄ superficies adiūctē q̄ sunt su-
perficies. Et illic nō est ita res. sūz cōcauitas su-
ficiebat ad p̄tinentiū: siue eēt ibi superficies tumentis exte-
rior: siue nō. Et quab⁹ aut superficiesbus distūctis nō cō-
ponit̄ vni aliqd̄ qd̄ sit locus hoc modo. ¶ Sed in p̄di-
cta figura composit̄ ex duab⁹ superficiesib⁹ contingentib⁹
bus se vna superficies que tangit vna superficiem q̄ est aq̄.
Videt̄ ergo q̄ qd̄o ex cōiūctioe sit vni: ip̄m vni cō-
iūctū sit vnius locus: ⁊ partes cōiūcti sint partes lociet
non sit aliq̄ illaz̄ locus toti⁹. vbi aut oīno componuntur
nō sit h̄ sicut in ista. ¶ Sed ⁊ rōnez p̄ma negantiū
locū esse: nos sic di-
cimus: q̄ locus accides est: ⁊
possibile est ab eo denominari nomē ei⁹ in quo est. Sed
non denominauerūt ab eo: q̄ non cōprehenderūt illuz̄:
⁊ multa talia sunt. Si autē denominauerūt non ops vt sit
nomē eius hoc nomē qd̄ est locati: qd̄ locatū denomi-
nam̄ est a locatione. Nō est aut locatio q̄ res habeat ac-
cidens qd̄ sit locus eius. Possibile est. n. vt in re sit acci-
dens: ⁊ ab eo denominet̄ nomē alteri⁹ rei: sicut genera-
tio que est in patre: aut sicut sapientia q̄ est in sapiente a q̄
denominat̄ nomē rei sapite in qua nō est sapientia. Ergo
possibile est vt a loco denominet̄ nomē locati: q̄uis loc⁹
non sit in eo: sed ip̄e in loco. Sūz hoc q̄ corpus p̄tinet aliō
corpōis: ita q̄ superficies eius interior sit locus eius: hec ē i-
tentio intellecta: ⁊ possibile est vt denominet̄ ab ea nomē
illius continentis. ¶ Sūz si denominaret̄ ab ea nomē
eēt verbū sicut locare: locus aut nō est v̄bum: nec con-
gruit ligū vt ip̄oneret̄ ei nomē h̄. Nec tñ iōe minus
debet locus esse accides. ¶ Sed p̄tra rōnem scdm̄ res
ip̄osum hoc est: q̄ locus nec est corpus: nec est eq̄le cor-
pōis. Sūz recipit illud ex hoc intellectu. f. q̄ coaprat̄ finis
extremitatib⁹ p̄ma coaptatione. Doc aut qd̄ dicimus q̄
locus eq̄lis est locato est dictio impropria: q̄ enim volu-
mus dicere q̄ locus p̄p̄lis est locati: viliū fuit certe q̄
esset ei equalis extremitati eius extrinsecū: p̄p̄lis est
ei certissime: q̄ impossibile est vt sit intus corpus p̄ter
corpus: cū: ⁊ extremitas exterior eq̄lis est illi extremita-
ti que est locus. Et cū id qd̄ dixerit de equalitate loci ad
locatū: non sit p̄babile qd̄ credi debeat: nec per se satis
notū qd̄ p̄batioe nō egeat: nulla ē dubitatio. ¶ Sūz
dubitationē tertiā nō deberemus h̄re: nisi diceremus: q̄
ois mor⁹ qualiscūq̄ fuerit siue essentialiter siue accidentaliter:
debz̄ stabilire locū. Sed nos nō dicimus hoc: imo dici-
mus q̄ motus rei eēntialiter est vt separet̄ ab omni qd̄ est
cū illa: ⁊ p̄tineat illam separationē essentie siue non causē
comitātis. Et hoc est ppter qd̄ stabiliūr locū. ¶ Sūp-
ficies aut ⁊ linea ⁊ punctū comitant̄ corpus in quo sunt:
⁊ non separet̄ ab eo villo mō. Sed corpus aliqd̄o sepa-
ratur ab omni eo qd̄ est cū eo: apud ip̄m est: ⁊ circū-
scribit illud. Vñ ops vt linea separet̄ a linea: ⁊ superfi-
cies a superficie: q̄ si possibile esset vt linea ⁊ superficies ⁊
punctū separent̄ eēntialiter ⁊ motū sui. tunc eēt idēz
iudiciū qd̄ dixerunt. Sūz qd̄ dixerunt q̄ punctū est p̄ma
rio discutiendū est: sed alie nec p̄tinet ad p̄sentia: q̄ iaz̄
discussum est. ¶ Sed ratio quarta nō deberet eē: nisi ra-
tus eēt: q̄ qd̄ necessariū est: est causa. Sūz non est ita. q̄
cā indiget causato ⁊ comitantib⁹ causatūz q̄ tamē nō sit
cā. Sicut causatū indiget cā ⁊ comitantib⁹ cām. ⁊ tñ nul-
lus eoz̄ est cā cause. ¶ Q̄ cā est que necessariū est p̄e ⁊
non per aliud: ⁊ illa ē p̄rior. ¶ Locus aut est de his que
necessaria sūt motui. Sūz locus nō ē p̄rior motū cālitatē:
sed est p̄rior eo nā: ita q̄ si fuerit motus: erit locus. Non
aut si fuerit locus: erit motus. Sed hec p̄rioritas alia est
a causalitate: q̄ ops: vt eē illi⁹ sit cū eē illi⁹: ⁊ p̄tinet esse

Auc. c. 3

Causa
Locus

illi: quodamodum non habet causam nisi fuerit causa: habet
 tificabit tibi in alia doctrina. Ergo pole est: ut locus generalis
 ot sit quod motus: et comitetur motus: nec tibi sit causa: itaque quod
 motus habeat esse in mobili. Hoc non negat ita ut locus est
 sit ei causa materialis. Multa. n. ex reb' hnt esse in duob' subie-
 ctis materialibus: in multis hominum. quod motus est separatio: et non
 est loge ut habeat esse et separatio. rabeo a quo separatur:
 et utrumque sit subiectum eius. Ergo erit motus in mobili et in lo-
 co. ¶ Si autem hoc destruit alio fidei: modo destruit non propter
 hanc certitudinem quod motus habet esse in mobili. r oino loc' est
 id quod comitatur subiectum motus. quod subiectum motus ex hoc
 quod est in effectu subiectum motus. ex hoc quod motus habet esse in lo-
 co tati est in loco sine dubio: quibus eius quod est in loco non est
 causa. Ergo locus est comitatus cum materialibus motus. ¶ Sed ra-
 tio quinta non deberet esse nisi vegetabile quod est in loco et
 permanens semper in eodem loco. Sed quod semper mutat locum
 post locum: sicut mutat quantitatem post quantitatem: non curam
 mus quod dixerunt. Destruamus ergo istas eorum quod male sen-
 serunt de eentia eius. Argumentatio autem eorum quod dixerunt quod in
 loco vicissitudinan' res. et in parte vicissitudinan' iam scis
 quod non est aliqd concludens. Si enim dixerint quod id in quo
 quodque vicissitudinan' locus est. non pcedimus habet: quod loc' non
 est nisi aliqd in quo vicissitudinan' est. scilicet corpora locata. Si
 milt' et contra id quod dixerunt quod locus est pmutans et cir-
 cumscribens. et id est forma habet quod locus non est quod est pmutans
 ptinens. sed id quod continet aliqd discretum a se: et forma
 non ptinet itra se aliqd: quod ptinens discretum est a pto: to:
 yle autem id est separata forma. ¶ Tre si circumscribens vo-
 lunt appellare extremitatem qua res terminatur. non est aucto-
 ritas quod locus sit hoc: quod non est vix ita clarum. ¶ Si autem
 circumscribens voluit intelligere id quod est ptinens: tunc est no-
 men denotatiu' ptinentis: et sensus huius est sensus illius.
 ¶ Tre locus est id quod orinet locatum quod circumscribit: id autem
 quod est locatum corpus est: forme autem ptinet materialis: non est in
 eis corpus. Sed rationes eorum quod tenent iniam de spacio cuius
 fundametu' est habet. quodque simpliciter est pmutabile. Locatus autem
 locus non pmutatur: sed non est ibi aliqd permanens nisi spaciū:
 dicimus nos non pcedere quod locatus non mutet locum suum:
 est enim comutatus locum suum: sed ex hoc quod est corpus. nec est mobi-
 le nec getus. Ideo autem finem nos non est getus: quod non est in vno
 loco omni tempore. Si autem cuius getus non intelligit hoc: sed
 id potius cuius coparatio ad res fixas in eo non pmutatur: tunc
 quietus est habet. Aut si id quod dimittit in sua dispo-
 ne in suo locoteneret suum locum: et non mutaret eis p seipsum:
 sed semper teneret vnum locum. Nos non accipimus getum
 ex primo sensu nec ex isto. Si enim accipimus ex vno istorum
 duorum sensuum esset getus. Non mobile etenim est id a quo
 est pmutatio motionis. Mobile etenim certe habet esse a quo est p-
 cipium motionis. In quo est pfectio prima eius quod est in poten-
 tia ex seipso: ita ut sit oia quod sunt: ita ut sint oia apud ipsam
 neat in sua dispo- ne. tunc in ois est ut mutetur. tunc quibus ea
 que circumscribit ipsam. et sunt adiacenta illi. Quia sint perma-
 nena ita ut sint: et nihil accideret eis. tunc quod accideret ipsis:
 eent pmutatio coparationis in eis. ¶ Docet autem non est ita:
 quod non est necesse: ut corpus sine dubio sit getus aut mobi-
 le. Corpus enim habet dispo- nes quibus nec est mobile nec getus
 in loco: et alias quod non habet locum proprium. et alias quibus habet locum
 proprium. quod habet locum. sed non habet ipsam eundem in ois tempore. vni
 ipso non est pmutatio discendi ab eo. et alias quod habet locum quod
 habet aliquo tempore: non in ois tempore. Nos autem non accipimus
 in tempore nisi finem habet quod est in momento. Ergo corpus erit nec
 quietum nec mobile. ¶ Sed contra hoc quod dixerunt de reso-
 lutione habet: quod non est resolutio eo modo quo ipsi dixerunt.
 ¶ Resolvere etenim est separare in intellectu vnaquamque
 partium rei que sunt in illa. Et hec separatio ostendit nobis

yle: pbat enim quod ibi est forma. et quod forma non existit per se.
 sed in materia. rgo probatur quod in hac re sensibilis est forma
 et materia. Sed spaciū quod dixerunt: nos vero accipimus eo modo:
 quod spaciū non percipit intellectus: nisi remoto locato et pri-
 uato: quod fortassis tunc cum remotum et priuatum fuerit locatum:
 oportebit enim in opinioe spaciū intelligi. Sed inā non cōprehēn-
 dit: nisi cum intellectu cōprehēdēdi formā: non autem cum intel-
 lectu remouēdi vel abstrahēdi. ¶ Si autem resolutiones
 accipiunt ex alio sensu. ptingit tunc error propter cōfōnem
 nois. quod resolutionem hanc accipimus nos ex intellectu opi-
 nādi rez priuati. et cum habet opinionē habuerimus de for-
 se: sequitur tunc destructio mae. non cōprehēnsio. Et remotio-
 ne autem locati non puenit nec destructio spaciū neque positi-
 tio. Sed id ex quo non puenit destructio spaciū nobis non
 est opus. quod placent noster non dicit. Sed nec positio illi-
 lius: quod ex ipia sola destructione locati non puenit spaciū
 eent: nisi addiderint aliqd hoc. scilicet quod corpora retinētia loca-
 tus habet esse pmanētia in sua dispo- ne. Sed si fuerit vnum
 corpus tantum quod pntet priuatum ex priuatione sue priua-
 tionis: non sequitur intelligi tale spaciū. quod si non eent. puta-
 tio priuationis corporis non intelligeret. Sed intellectus
 semper seguit resolutionē ad cōprehēdēdi spaciū in finitū-
 tibus. siue sit ibi corpus quod remoueat: siue non. Sed spaciū
 esse finem sensus mēsurandi non est intellectus mēsurare pri-
 uationes corporis: nisi in regula seruādi corpora retinē-
 tia illud que mēsurabat spaciū terminatur. Et nisi esset
 propter mēsurare. non esset opus priuatione corporis ad
 intelligēdi spaciū. Et propter hoc totum concedamus istas
 quod habet spaciū contingit in intellectu: cum priuatur corpus aut
 corpora. ¶ Sed vni sciamus quod hec opinio non est falsa. quod
 usque ad alicuius non sit falsa. Et si vix est hoc quod posuimus
 eent possibile: id est vix quod seguit non sit absurdum. fortassis
 aliqd iudicabit quod intellectus discernit. et quod cōprehēn-
 dit: cōprehēnsio est: sed non est ita. Multe enim sunt ex di-
 spositionib' que hnt esse: sunt diuersae ab intellectu. Et
 id reddimus istas ad initiū sermonis et dicimus quod resolu-
 tio distinguit res: quaz certifica' esse in cōposito. sed sunt
 pmutata apud rōnes: et discernit alias ab alijs cōstitūdo
 et terminādo. Et sunt aliq' eorum quaz vna significat eent al-
 teri: quod cum inspectu fuerit: per vnam cognosce' alia: et erit
 tunc resolvere ex sensu relinquēdi et discēdendi eo ad
 aliud: non ex intellectu priuādi. ¶ Sed contra rōnes que
 hanc seguit responsum hoc est. scilicet quod dictio huius quod dicit quod
 corpus eget loco non propter superficialit' suā: sed locus eget
 eo propter corporalitatē eius: si vult dicere quod ex hoc quod est cor-
 pus debet esse in loco: dictio vera est: non tamen oportet ut id lo-
 cus est sit corpus. Non enim oportet ut quoties aliqd res habue-
 rit aliqd proprie que habet aliquā relationem ad aliud. propter
 aliquā proprietatem quā habet: ut illud ad quod refertur ha-
 beat eandē proprietatem. Non enim oportet: ut quod corpus
 eget principis quibus sit corpus non gbus habeat esse:
 iccirco oportet etiam principia eius esse corpora. Nec quod
 accidens indiget subiecto ex hoc quod est accidens: id est de-
 beat subiectum eius esse accidens. Sed si voluit dicere quod
 omnis dimensio corporeitatis debet habere dimensionē
 in qua sit hec est repetitio questionis pme: oino ad cor-
 pus debet habere locum: non iccirco debet ptingere locum tota
 sua corporeitate. Sicut et si deberet habere cōtinentem propter
 suam corporeitatem: non tamē ideo deberet contin-
 gere cōtinentem tota sua corporeitate: et omnino nondum
 est concessum quod corpus debeat habere locum propter suam
 corporeitatem: nisi quod concessus est quod propter suam cor-
 poreitatem debet habere ptinens. Sensus autem vtriusque di-
 ctionis hic est: quod totum corpus: quod intelligimus in aliq' re: di-
 cimus quod est in loco. et quod est in pnti. ¶ Sed quod rez cum

sua totalitate eē in aliquo: nō est ipsaz tāgere illud sua totalitate: dicimus enīz q̄ tota hec aqua ⁊ tota eius collectio est in hoc viceo. sed nō volumus dicere. q̄ eius totalitas tāgat viceus. ¶ S3 contra rōnem que sequitur post hanc que est de qualitate loci ad locum iam expeditum: minus reponitur. Sed de ea que est post hanc que tenet hoc q̄ locus nō mouet: concessus est q̄ locus nō mouetur p̄ ipm. Sed q̄ nō moueat accidentaliter: hoc non est concessum: nec diuulgant: q̄ vulgus nō negat q̄ locus rei non moueat: vident enīz q̄ viceus: locus est: ⁊ p̄t fm̄ eos sine dubio moueri. ¶ S3 contra rationē que est post hanc: ⁊ inititur vñbus vulgi. p̄mo dicemus q̄ nō est illa rō in reb⁹ intelligibilib⁹. scđo q̄ sicut nō timent dicere spaciū infinitus qđ est in viceo: aliqđ esse pleni⁹: aliqñ vacuū. Si illi non verent dicere q̄ superficies vicei concava: aliqđo est plena: aliqñ vacua. Sed hoc si vulgus intellexerit vtrūq; sensus: qđ illi nō debent diiudicare vba: quoruz sensum intelligere nō consueuerint. Videret autē q̄ facilius intelligerent locū esse superficiē concavam q̄ aliqđ aliud: pleni⁹ enīz in vsu eoz hoc est: qđ cōtinet rez totaz cum sua mole vel compulsiua: ita vt yndiq; p̄tigat illā. Tōne enīz vides dici iter eos q̄ viceus pleni⁹ est: vter pleni⁹ est. S3 de spacio qđ illi dixerūt: nesciūt aliqđ esse in viceo: nisi q̄ cōtinetur p̄prie significat hac p̄prietate. Continēs autē magis videt esse superficies q̄ spaciū. Spaci⁹ enim nihil cōtinet: sed fortassis res que implet illud: cōtinetur illud: si h̄ret esse: ⁊ ideo dicitur vulgus dicere: q̄ viceus est pleni⁹: ⁊ renuit dicere q̄ spaci⁹ qđ est in: vñ sit pleni⁹. Sed viceus est nomē substantie terrestris fabricate fm̄ figurā superficiei interioꝝ cōtinetis. Et si h̄ superficies posset existerē per se ipsa cēt vice vicei: ⁊ vice ref de superficie gēd nūc dē viceo. Ergo iam manifestus est: qđ cū illi dixerūt viceus esse vacuū vel pleni⁹: ⁊ accēperint hoc ex eo sensu quo dī alius locus est vacuus vel pleni⁹: qđ p̄o p̄tinet hoc dicūt. Concedo autē eos nolle dicere de superficie absolute qđ sit plena vel vacua. Superficies enīz absolute nō est locus: sed locus est superficies ex intellectu circūscribentis. Sed cum accēperint superficiem absolutā ex intellectu superficiei circūscribentis: nō negabunt hoc. ¶ Sed ratio que est post hanc que dicit q̄ euz posuerimus spaciū esse locū: tunc eo corpus habebit locū. Et dixerunt hoc esse rōnabile ⁊ ratū: hec ratio inanis est. Si enīz nō fuerit necessari⁹ omne corpus esse in loco: necessitate inuipius: tunc noster labor in affirmādo hoc erit cassus. Fortassis autē verius est: q̄ aliqđ corp⁹ est qđ nō est in loco. Si autem fuerit hoc nō eger nō in genio siue cōsilio. Si autē hec p̄positio fuerit euident q̄ omne corpus est in loco: ⁊ non fuerit possibile. vt oē corp⁹ circūscribens. aut aliqđ aliud opinabile habeat locū nō spaciū. nisi spaciū infinitū. ⁊ spaciū infinitū habuerit esse: tūc erit necesse vt spaciū infinitū sit locus. Nulla autē istaz est necessaria. Vidēs. n. q̄ta ē hec deductio qua la- bobamus. vt omne corpus sit in loco. Locedamus autēz q̄ omne corpus sit in loco: nō enī circūo oportet. vt spaci⁹ sit locus: fortassis enīz spaciū nō h̄z eē. Locedamus itē q̄ eo corpus sit in loco: ⁊ spaciū habeat esse: non tñ ideo sequitur: vt locus ipse sit spaciū: possibile est enīz vt in hoc spaciū nō sit locus: sed sit comitās locum. ⁊ sit oē oī corp⁹. p̄pter cōitate loci. Si autēz voluerit dicere: q̄ magis vñ multitudini. l. q̄ eo corpus est in loco: nō ē hec ratio: vt autē cōitate huius inie sumāt ex opione multitudinis ⁊ vulgi. Non. n. bene stabilitū iniam quā tenet ex hoc q̄ tenet ⁊ dicunt: sicut est in rumore ⁊ existimatiōe. Nos autē possumus attribuire illis aliā iniaz. l. q̄ oē qđ est: est in loco: ⁊ designat: h̄ de hoc siue equales sunt in

quātum tenet eas vulgus: sed possumus eos auertere ab eis cōuertendo ⁊ docēdo per creaturā intellectualem ⁊ rationalem. F3 enīz docui te modos istaz: p̄pōnūz quādo locuti fuimus in dyalectica. ⁊ declarauimus q̄ opiables sunt nō intelligibiles. ⁊ iō non debemus curare de eis: q̄ uis hoc qđ iudicat omne corpus eē in loco: nō est f3 eos ita ratum sicut hoc q̄ omne quod est: est in loco designatum. Ip̄i enim non intelligunt de locatione aliud: nisi quod intelligunt de situ. Sed licz hoc esset verum: non tamē quod dixerunt de spacio debet esse verus: sicut de clarauimus. q̄ possibile est vt aliud sit locus qđ habeat eē ⁊ nō spaciū. ⁊ q̄ vñ quodq; eoz sit in vñ quodq; corp⁹. vnde hoc q̄ spaciū est cōtingens vñ quodq; corp⁹: non est rō vt p̄pter hoc sit locus ei⁹. Possibile est enīz vt omne corpus habeat duo. quoz vñ sit locus ei⁹ ⁊ non aliud. Sed q̄ tenent rōne que est post hanc. debent scire: q̄ extremū querere sit duob⁹ modis. q̄ aut q̄rit qđ est possibile querere: aut qđ nō est possibile. querere autē qđ nō est possibile hoc est vt corpulentū querat intrare cū tota mole ⁊ corpulētia sua in superficie ⁊ in extremū corp⁹. ¶ Querere autē qđ est possibile. h̄ est vt querat contingere illud tantū: quā admodum tangit circūscriptum suum circūscribens. Et h̄c sensus verus est: qđ superficies posuerint locū. Deinde si nō querit extremū. non tñ debet propter hoc q̄rere locū vel ordinem in spaci⁹ ordinatis. Sed fortassis quereret ordinem in situ terre: q̄nis non esset necesse. vt ois situs esset in spacio. sed situs cēt relatio vñius corp⁹ ad aliud corpus: qđ est sub ip̄o in alī qua parte: ita q̄ nō eēt ibi spaciū: nisi dimēsiōes corp⁹ ⁊ cōtingentiū se. ¶ Sed p̄ra rōnes auctoz sine dī inā: nī reponitur cōtra ea que est de raritate ⁊ densitate: h̄ ē: q̄ densitas sit duob⁹ modis. Una enim densitas est qđ fit ex p̄tione partū dispersaz in aere qđ est inter eas quā quū exit de iter eas ip̄e redcūt in locū lūz: ita vt non sit inter ea inane. cui opposita est raritas. Et alia densitas est: nō q̄ partes disperse coniungūtur: sed qđ ip̄a mā aliqñ recipit: maiorē compulsiua: aliqñ minorē compulsiua. ¶ Vterq; enim sunt due res accidentales. Nō est enīz vñ earum mā magis debita q̄ aliq. Cum autē recipit maiorē compulsiua or q̄ fiat densum: cui⁹ oppositū est rāz. Et hoc est qđ in alia doctrina declarabit: qđ q̄uis h̄c nō dicat: nō obest. Intētio enīz hui⁹ ē q̄ hec ps destruat: ⁊ remaneat illa alia pars de qua locuti sumus. S3 locutio de vase cineris oīno falsa est: q̄ si eēt vera: esset totū vas vacuū: et nō cinis in eo. ¶ S3 cōtra locutionē de vtre ⁊ vino: possibile est vt mēsure quā h̄z vter nō appareat distātia ab alia sensibilib⁹. ⁊ possibile est cōtingere vt vñi mīnua: cū exit ex eo vapor: aut aer ⁊ fiat min⁹. Et possibile ē vt fiat min⁹ p̄ p̄titionē nāle aut violentā: sicut postea scies. ¶ S3 ⁊ locutionē de vegetabilicū nutritim⁹ diffusiū: dī iter duas q̄libz p̄tes corp⁹ contigētes se: ⁊ extēdit eas p̄ mutationē sui ⁊ remat iter illas: dilatāt earum compulsiua. Si autē nutrimentū penetraret inane aūq; penetraret: ⁊ postq̄ penetraret: eēt vna ⁊ eadē corpulentia sine augmento. ¶ S3 ⁊ locutionē de vase per flatū attractū: aqua repositū in initū ei qđ diximus de dēitate ⁊ raritate. ¶ Vt q̄ possibile ē: vt corp⁹ recipiat maiorē corpulentia ⁊ minorē: ei⁹ alia fiat p̄nā: alia ⁊ vñ. Sic ē possibile vt corp⁹ calefiat ⁊ frigeat: ⁊ calozis ⁊ frigidis aliū sit per nāz: aliud p̄ vñ. Si l̄r ē dispō in magnitudine ⁊ puitate: q̄nqđ ē possibile ē: tūc quōtis minuerit aliq̄ pars corp⁹: nō ē necesse: vt qđ remāsit remaneat in sua p̄p̄ta corpulentia. Nec euz accipit aliqua pars aeris que implet vas: est necesse vt quod remāsit remaneat in sua p̄p̄ta corpulentia: sit inane quod est post illam. Et cū

Querere
duob⁹ mōis.

ND

Densitas sit
duob⁹ mōis.

L

Non fuerit necessarium non coget nos illud. ¶ **L**us autem aliud ab hoc fuerit: possibile est ut aer debeat habere naturaliter aliquam compulsiuitatem: postea erit necesse ut in alia dispositione fiat maior. Ideo quod sumitur de eo aliqua pars per vim: ita ut non possit attrahi corpus aliud in loco vel commutatione eius vel vice eius quod sumitur ex eo: de eius compulsiuitate. Et postquam assumi de eo hanc partem non est possibile: nisi sic ut dispergatur. Et redeat quod remansit in priorem quantitatem: quod negatur ibi esse inane: quod debet esse plenum. Et hoc dispersio era possibilis: ideo conatum est ingenium educere hoc possibile ad effectum. Et quod trahit se in unam partem: superficies eius contingit id quod est ante illud in alia parte: sit hoc sicut si diffunderetur et crederetur per vim quod obedi cogenti. et diffunditur diffusio magna: et ex illo quod dilatatur aliud est extra vas. hoc est quod sumitur est: et est quod remanet in pleno vasis quod impleuit sua dilatatione que necesse est propter attractionem et suctionem. Et cum remota fuerit hoc visio: si fuerit possibile ut redeat ad suam habitudinem priorem: ideo quod attrahit aquam aut aerem qui existit in loco unde est motum: contrahitur et redibit in suam quantitatem. ¶ **N**os autem cum sufflauerimus in vas: in inferimus illud in aqua: eribit ex ea ventus multus qui disperget aquam: et postea rediens aqua subintrabit in illud. Ergo scimus sine dubio quod tam misimus in vas aliquid per vim: quod remota vi egressum est. Et hoc necesse est ut introitus eius quod misimus per vim sit aut penetratio per inane aut penetrationem eius quod erat ibi: que cessit ingredienti per vim. Sed illa densitas sicut diximus et innuimus: quod est per vim: redit in naturam suam remoto cogente. Si autem fuerit propter penetrandum per inane quousque perveniat ad locum eius: locus non est potens nec abhorret corpus aeris quo implebatur quem remouit a se et repulit. Nec est ex natura aeris ut descendat deorsum propter inane quod sit in eo deorsum tali qui ipellit aqua. Oportet ergo ut non sit necesse aerem discedere ab eo et remoueri. Si autem inane est quod abhorret eum: cur non abhorret alium aerem? Si autem abhorret eum: cur fortiter surgitur et dimittitur: donec ingrediatur aeris tantum quantum solet egredi: et mittitur subito in aquam: cum subintrat aqua in eum? Si autem inane abhorret aerem et expellit eum: plus deberet abhorere aquam. fortassis autem si inane abhorret aerem naturaliter: et attrahit aquam: cur per mittit aquam sparsam in aere que erat in vacuo ut descendat? Si autem ponderositas eius est que vincit suctionem inanis: cur mouet aquam cum ponitur vas super eam: et aqua non vincit inane: sed attrahitur? Ac tunc re autem ponderosum quod erat contentum in eo: non est difficultas quod eleuare ponderosum quod erat dispersum. ¶ **P**ostquam autem declaratum est inconueniens huius partis: remansit ostendere quod causa huius bec est: quod necesse est ut aer habeat quantitatem minorem propter constrictionem qua remota dispergitur et redit in quantitatem suam. Et quod est ibi alia causa propter quas debet habere maiorem quantitatem: que est calefactio et tenuitas propter constrictionem motus sufflationis. Ideo non potuit esse quantum debeat esse: propter densitatem constringentem que habet maioris vim quam tenuitas huius. Jam autem accessit prohibitio et propter calefactionem que accidit debuit fieri aer maioris quantitatis quam haberat ante sufflationem. Et quod ipsa calefactio est accidentalis quiesceret: et contraheretur aer ad suam quantitatem quam debet habere naturaliter: nisi esset ibi illa calefactio et inciperet aqua ingredi: ideo quod impossibile est ut

fit ibi inane: et propter hoc videmus: quod id quod in flatur per visum: prius egreditur ab eo aer: et postea attrahitur aqua ad se: sicut si clauderetur os vasis digito: aut si calefaceret ad ignem qui illud calefaceret et non frangeret: et postea mitteretur super aquam: contigit prius ut refugiat aliquid ex aere: et postea sugatur aqua in vase. ¶ **S**ed re sponsum contra rationem que est post hanc simile est huic. scilicet quod mobile impellit quicquid est aeris ante se. et extendit hoc visum ad partem in qua non habebit aer impulsionem: et contrahitur discurrere inter impulsum et non impulsum: et habet necesse recipere minorem quantitatem. Quod autem est post illud est econuersio: quod quoddam est de illo quod trahitur cum ipso: quoddam est quod non repugnat et non trahitur: sed dispergitur quod est inter illa: et fit maioris quantitatis: et contingit ex hoc existentia contraria in habitudine temperata. Ergo sufficit nobis hoc quod locuti sumus de loco: et loquamur amodo de re.

¶ **C**aplm. X. In initium loquendi de tempore et de diuersitate sentiendi de eo et de his que opponuntur errantibus in eo.

Ractatus de tempore comparatur tractatus de loco: quod ipsum est de rebus que commitantur omnem motum: diuersitas hominum in sentiendo de esse et de essentia eius est sicut diuersitas sentiendi de loco. Suerunt enim aliqui qui negauerunt tempus esse ymo modo. Quidam autem tribuerunt ei esse: non quod sit de sensibilibus exterius ymo modo: sed quod est aliquid opinabile. Alii autem attribuerunt ei esse: non quod sit aliquid ymo in se: sed quod est aliqua comparatio aliquo modo ad aliquas res qualescunque fuerint. Dixerunt enim quod tempus est aggregatio horarum. Sed hora est accidens causatum cuius esse ponitur ex esse alterius accidentis: tunc est hora alterius accidentis qualescunque creatum fuerit. Quidam autem attribuerunt tempus esse et existentiam stabilem. ¶ **Q**uidam autem posuerunt illud esse substantiam existentem per seipsam. Sed qui negauerunt esse temporis inueniuntur ex multis rationibus: quarum quedam est quod tempus si habuerit esse aut erit diuisibile: aut indiuisibile. Si autem fuerit indiuisibile: impossibile est ut aliquid eius sit annus et mensis: et dies et hora: et preteritum et futurum. Si autem fuerit res diuisibilis: habebit esse cum omnibus partibus suis: oportebit ut preteritum de illo et futurum habeat esse simul. Si autem alique eius partes habuerint esse: alique non necesse est ut aut sit bec diuisio quam diximus continens preteritum: presens et futurum: aut continens tantum horas et dies et his similia. Sed preteritum et futurum nihil sunt auctoritate omnium qui affirmant tempus esse. Presens vero si sit diuisibile: redit ipsa eadem questio. Si autem fuerit indiuisibile tempus: erit id quod appellatur instans quod non est tempus. Et preter hoc etiam impossibile est ut habeat esse in effectu: quod si haberet esse in actu: necesse esset ut aut remaneret aut destrueretur. Si autem remaneret aliquid eius esset prius et aliquid posterius: totum non esset in stans: preteritum autem et futurum esset simul in instanti. quod totum est impossibile. Si autem destruitur: necesse est ut destruat et desinat esse in instanti consequenti: inter quod et ipse est tempus: oportet ut existat aliquo tempore. Jam autem destruximus hoc. Si autem desinit esse in instanti: quod sequitur post ipsum: erit instans post instans continuus: ita quod tempus non intendat inter illa. Sed hoc negant affirmatores temporis: deinde oino quomodo tempus habebit esse: quod quantum tempus posuerimus finem cum qui posuerit: ter-

minabitur duobus instantibus: instanti. s. preterito: et instanti quod comparatione preteriti est futurus. Nunquid autem potest esse: ut sint simul: sed vnum eorum erit nihil. Cum autem nihil fuerit: quomodo potest esse: ut sit res que eget extremo quod nihil est? Aut quomodo res habet extremus quod est nihil: et omnino quomodo erit aliquid continuus inter id quod est aliquid: et inter id quod est nihil? Et hoc est fortis ratio ex qua pendens negates tempus.

C Dixerunt adducendum: quod si necesse est motui inquantum est motus alicuius. ut habeat tempus: non tamen est necesse huic motui inquantum est motus: ut aliud etiam corpus moueatur nisi corpus eius. **C** Sed fortassis erit necessarium in aliquibus: non ut sit motus: sed ut quia quod facit motum: habet necesse cum mouet ut moueatur. Et hoc non est causa motus ex hoc quod est motus: nec est de numero comitantium motum. Et quando quidem sic est qualemque motum posuerimus esse: sequitur ex hoc quod est motus: ut habeat tempus. Non autem sequitur ex hoc quod est motus: ut sit ibi alius motus. Et postquam sic est: omnis motus comitabitur tempus per se quod non pertinet ad alium motum: sicut comitatur locum per se. Non habet autem omnia vnum tempus: nisi quemadmodum omnia habent vnum locum. s. vnius comunione de quo modo non loquimur. Cum autem fuerint motus simul: temporis eorum sine dubio erunt simul: et tunc necesse erit. ut sint simul aut in loco: aut in subiecto: aut in dignitate: aut in ratione: ut autem alio preter simul tempore. Sed de omnibus modis simul impossibile est: ut sit aliquis prior vel posterior. s. aliquis qui habeat esse: et aliquis qui non habeat esse. Remanet ergo ut eorum simul sit illud simul quod est tempore: hoc est ut multa sint in vno tempore: aut in vno instanti quod est extremitas temporis. **C** Sequitur ergo ex hoc: ut multa tempora habeant vnum tempus: et erit dictio de toto illo tempore cuius illis: eius sensus cuius dictio de illis que conueniunt in illo. Oportebit ergo ut sint in finita tempora simul. vel ista autem sententia est quod tempora comitantur motus. Erunt ergo tunc motus infiniti simul. Erunt ergo ibi mobilia infinita simul. Erunt ergo ibi corpora infinita simul. Et hoc est illud impossibile quod negatis. et prohibetis habere esse: propter has rationes: et quod opus est: ut tempus habeat esse: fuerunt necessarii multi homines qui attribuerent temporis alium modum essendi. s. esse quod est in intellectu. Ea autem que sunt in intellectu sunt ea que comprehendunt intellectus cum intelligunt ipsa et ordinant: inter quos generantur forme comparationum que non habent esse nisi in intellectu tantum. **C** Dixerunt ergo tempus esse quoddam quod formatur in intellectu de comparatione mobilis ad duos terminos transitus quod est circa vnum eorum in effectu: et non est circa alterum in effectu: quia hoc quod est illud non habet esse cum hoc quod est hic. **C** In sensibilibus autem habet esse in anima. habet enim esse in anima simul: et imaginatio vniuersalis: et imaginatio medij quod est inter illos simul. non habet autem esse in sensibilibus aliquid ex illis inter illos. **C** Est autem in intellectu aliquid quod imaginatur in ratione. s. quod interim dum mobile est hic et illic: est aliquid ad cuius mensuras perficitur transitus: aut in hoc cito: aut in hoc tarde: que habent istum motus: aut quia habent istos ex motibus multis et quietibus compositos. Ergo tempus est mensura cuius motus que non habet: nisi quia ratio depingit eas in se: cum formantur in ea vtri que terminantur motus in effectu simul. Sicut predicare et subire et propositio et his similia que sunt talia que ratio adinuenit in rebus intellectus: et comparationes quas ponit inter illas quorum nullum est de numero existentium.

C Dixit autem sententia quam prenominauimus: quod tempus non est nisi aggregatio momentorum. Cum enim tu ordinaueris momenta sibi succedentia et coniungeris tu dubitabis quin illorum aggregatio sit tempus. Et quando quidem sic est: tunc cum cognouerimus momenta: cognoscemus et tempus. Sed non est momentus nisi quantum concessit momentator: hoc est. s. ut signet initium alius cuius accidentis quod accidit illi: et dicat. v. g. erit sic et sic post duos dies. Cuius sensus est. s. quod erit cum elevatione solis post duas elationes. Ergo momentum est elatio solis. Ergo elatio solis non fit momentum: nisi propter assignationem illius qui hoc dixit. Si enim voluisset aliquid signis posuisset: sed elatio solis est communior et notabilior et diuulgatio: ideo elegit hoc: et alij huiusmodi ad determinandum tempus. Ergo tempus est collectio rerum que sunt momenta designata: aut que solent poni momenta designata. Et dixerunt quod tempus non habet esse aliter nisi hoc modo. Sicut autem hoc est rationibus prepositis. **C** Dixit autem alia secta quod tempus est substantia eterna. Quo modo enim non erit substantia: cum sit necessarium esse. Tanta enim est necessitas sui esse quod non eget probari ratione: quia quo magis studueris destruere tempus: iuueneris affirmare tempus esse. **C** Remouebis enim tempus esse aut ante aliquid: aut post aliquid. Cum autem sic feceris: iam fecisti esse cum remotione eius prioritatem et posterioritatem: et idcirco posuisti tempus remouendo tempus. Nec enim prioritas aut posterioritas que est huiusmodi non est nisi in tempore. et cum tempore. Ergo tempus est necessarium esse. Omne autem quod necessarium est esse: impossibile est non esse. Omne autem quod impossibile est non esse: non est accipere. Omne autem quod est: et non est accidens: est substantia. vni postquam tempus est substantia: et necessarium est quid tunc impossibile est: ut esse eius pendeat ex motu. Ergo possibile est: ut tempus sit: et si non sit motus. Ergo finem eos aliquid quando tempus est cum motu: et mensurat motum. Aliquando est sine motu: et tunc vocatur Arabice adbar: quod nos posuimus: et si non satis proprie dicere sempiternus. De sunt opiniones habite de tempore. **C** Melius est autem nobis: ut prius ostendamus tempus habere esse: et quod sit: et ut assignemus viam ad cognoscendum ipsum esse per essentiam eius. Deinde redeamus ad rationes illas et soluiamus eas. **C** Dicemus ergo: quod qui concesserit quod tempus habere esse: est vniuersi intellectus: disenserunt et inter se: quia quidam eorum dixerunt: quod motus est tempus. **C** Quidam vero dixerunt quod motus celi est tempus: non alij motus. Alij vero dixerunt quod recursus celi est tempus. i. vna reuolutio. Alij vero posuerunt tempus ipsum celum. Sed qui posuerunt motum esse ipsum tempus dixerunt quod inter omnia que videntur esse: ipse motus tantum est qui recipit in se preteritum et presens: et quod natura eius est: ut habeat semper duas partes ad hunc motum. Et quicquid est sic est tempus. **C** Nos enim non putamus esse tempus: nisi cum sentimus motum. Infirmi enim vel dolenti elongatur tempus: et abbreviatur voluptuosi: ideo quod motus diuersi retinentur memoziter in mentibus illorum duorum. sed dolenti de memoria voluptuosi propter voluptatem eius. **C** Qui autem non percipit motum: non percipit tempus. Sicut dormientes in caeuerna: quia qui non percipiunt motus qui fuerunt inter principium recubendi et dormiendi et inter horam expergeri: scindi: necierunt se nisi vna die dormiuisse. Auctores autem prius significant quod aliquibus hominibus diuinis contigit simile huic. Et significat hora quod isti antea fuerunt quod dormitores caeuerna. De sunt dictiones antique de cer-

ificatione esse temporis. Nulle autē istarum vere sunt. Sed q̄ motus non est tempus hec est ratio: quia aliqua do est motus velox: aliquando tardus. Tempus autem non est veloxius nec tardius tempore: sed breuius aut longius. Simplicius etiam aliquando duo motus sunt simul: sed duo tempora non sunt simul. Tu scis autē q̄ aliqui duo motus diuersi sunt in vno tempore: cuius tempus eorum non sit diuersum. ¶ Differentie autem motus alie sunt a differentijs temporis: que autem comparant tempori sunt sic: ecce subito et momento et paulo ante: que non sunt de essentia motus vilo modo. Tempus autem potest accipi in diffinitione motus veloxis pars differentie. Notus vero non ita accipitur: sed accipitur ideo: q̄ est pars prior: potest enim dici q̄ subitum vel velox est: q̄ pertransit cursum suum in breuiore tempore: et non est ratio: vt dicatur in motu breuiore vt vt dicat q̄ pertransit cursum longiore in motu breuiore. ¶ Iudiciū autem de motu celesti est hoc idem iudiciū. Ratio. n. exigit vt dicatur: q̄ ipse est velocior omnibus mortibus: quia tempore quo ille perficit cursum suum: nihil est q̄ tantum in eo peragere possit: imo minus: de quo postea loquemur in cōsequentijs. Et hoc tempus significat aliquid preter duos motus: significat enī intellectū cui cōparantur ambo motus: et adequantur in eo: sed differunt in mensura cursum: sed hoc q̄ hic intelligitur: nō est eētia alicuius eorū. vnus. n. eorū non cōcat cū alio eētia. cōcat at ambo in re in qua sunt. ¶ Pōt autē h̄ apparere destructio sententie eius qui posuit momenta accidentia que sunt momenta alijs accidentibus. ¶ Ipsi enim non ponunt momentum ipsū accidens q̄ cōtingit f̄z q̄ ipsū accidens est motus aut generatiōis et corruptiōis: aut albedinis et nigredinis aut aliorū. Immo necesse est vt dicatur q̄ momentum sit ex designatione: et est necesse vt ponatur esse aliud cuius essentia momenti: et de hac coniunctione: et de hoc simul hoc intelligitur omnino q̄ designat vniūq̄q̄ accidentium. Sed omnia duo coniuncta in aliquo cōiunguntur: et omnia duo que sunt simul: in aliquo sunt simul. Ergo cum eorū esse fuerit simul: sed esse vnus eorū est determinare id q̄ habet esse cum esse alterius. Tunc intellectus huius simul sine dubio non est id q̄ intelligitur de quolibz illorū. Sed hoc simul est oppositū intellectui quo vnus preponitur: et alterus postponitur: et hoc in quo est simul est hora que cōiungit illa duo quoz vnumquodq̄ potest poni in simul quasi aliquid aliud: preter illa cōtingeret in illa hora. Et si hoc ipsum determinare horam esset hora: tunc quī restaret aliquod tempus: q̄ esset vnum et idem: oporteret: vt tempus remanendi et initii eius esset vna hora. Nos autem scimus q̄ hora designata est terminus inter prius et posterius: qui non diuersificatur. Et f̄z hoc q̄ est motus aut quies: aut aliū diuersificatur. Ergo hoc quod est accidens: et q̄ est motus: aut quies non est hoc q̄ est prius: aut posterius aut simul. S̄z certitudo prioris aut posterioris aut simul aliud est que ē dispositio temporis. S̄z ratio eorum qui posuerunt tempus esse motus initij. p̄positioni non probabili. Nictum etenim est q̄ quicquid debet habere in natura sua aliquod preteritū et aliquod futurum illud est tempus. Hoc autē non est concessus. Multa enī que non sunt tempus: sunt preterita et futura: quasi dilatiū et diesyllimus. Unde oportet: vt sit p̄ter hoc alia conditio. s̄z quicquid ex seipso est aliquid ei⁹ est preteritū et aliquid futurum: ita vt tempus sit natura rei que comparatur alij: hoc est per seipsum preteritum aut futurum. Notus autem cum preteritū: non est ipsum esse motum q̄ esse preteritū: sed est coniunctus cū pre-

terito. Et ideo potest dici motus in tempore preterito: non potest dici motus idest in motu preterito. ¶ Si autē voluit dicere vnum motum ex preteritis: de hoc non est nūc nostra intentio: s̄z vt motus sit adequatus esse rei in qua est. Sed qui dixerunt q̄ tempus ē vna reuolutio firmamenti: ostēdunt impossibile per hoc q̄ omnis pars temporis tempus est: pars autem reuolutionis non est reuolutio. Que autem remotior est annis: est opinio eorum q̄ putauerunt q̄ tempus est celum propter syllogismū q̄ constat ex duabus affirmatiuis in figura secunda: Quis vna ex illis propositionibus falsa est: dixerūt etenim q̄ omne corpus est in tempore et omne corpus est in celo: hoc autem non est ita. Verum est autem q̄ omne corpus quod non est celus: est in celo: sed q̄ in tempore fortassis est omne corpus est in tempore: fortassis est omne corpus absolute. Celum enim ipsum etiam in loco est eomodo quo corpora sunt in tempore. Sed postq̄ iā innimus sententias falsas de esse temporis: debemus nūc inuenire essentiam temporis: ex quo etiam declarabimus nobis esse tempus: et declarabimus etiam ex solutione rationū preminatarum esse eius.

¶ Capitulum. XII. De certificare quid sit tempus: et stabilire illud.

Dicemus autem clare esse: q̄ possibile est. vt duo mobilia simul incipiant moueri: et perficiat cursum simul. vñ autem perficiat minorem cursum: et alterum maiorem. Et fiat hoc aut propter diuersitates velocitatis et prioritatis: aut propter diuersitatem quietum permixtarū. sicut multi opinantur. Possibile est et: vt incipiant duo: et perficiant duos cursums equales. Sed cum vnus peruenierit ad finem cursums: alius nondū p̄uenierit: hoc fiat propter diuersitatem preminatarum. Sed inter principij omnis motus vsq̄ ad eius finē semper est possibilitas perficiendi cursum ipsius ipso motu cuius velocitas et tarditas designata sunt: aut compositio eius cū quietibus: et possibilitas perficiendi cursum alij maiorem ipso propter velocitatem eiusdem motus: aut propter minorem admixtionem quietū. Et possibilitas perficiendi cursum minores illo propter motū tardiorē illo: aut propter maiorem admixtionē quietū. Et impossibile est hoc aliter esse. Ergo inter principij motus et finē ei⁹ iā probatū est esse possibilitatem: rei terminatē f̄z comparisonem motus et velocitatis. Cum autem dimidiauerimus cursum ipsum: et posuerimus eandem velocitatem aut tarditatem: erit ibi alia possibilitas inter principij illius cursums: et finē sine mediocritas. Quia in illa tarditate sine velocitate non perficitur nisi mediocritas cursums. ¶ Similiter etiam inter hunc finē dimidiatū modum posuimus: et inter finem primū. Ergo possibilitas ad finem: et a fine erit equalis: et vnaque illarū est mediocritas possibilitatis quā posueramus antea. Erīt ergo possibilitas quā antea posuimus diuisibilibs. Tūc autem non curres: vt rui hoc mobile ponas esse rem que certissime moueatur in loco: an locus quem assignes mobili in situ: q̄ videtur esse mobile localiter. Discedit enī a tactu alicuius propter tactus aliorū continuos aut ab equidistantia vnus propter equidistantias aliorū continuas: et finitur q̄ pertransit aliquid cursum qualicūq̄ modo. Non enim propter hoc diuersitates iudicij de hoc in quo modo sumus. ¶ Dicemus ergo iam probatū esse q̄ hec possibilitas est diuisibilibs. Sed omne diuisibile mensura est: aut aliquid habens mensuram. Dec ergo possibilitas nō est extra mensuram: necesse est ergo vt sit mensura cursums: aut alia mensura. Si autem fuerit mensura cursums: tunc

cālia in cursu: erūt cālia in hac possibilitate: sed nō ē ita. Ergo mensura est alterius rei. scilicet aut est mēsurā mobilis aut non: sed non est mensura mobilis. Si enim mēsurā mobilis esset: mobilis maior: esset maior hoc modo: scilicet non est ita. Ergo est mēsurā: nec cursus nec mobilis. Quod stat aut qd motus ipse non est hic eadē mēsurā nec velocitas nec tarditas. Motus enim in qd sunt motus cōueniunt in motu: et aliquādo in velocitate et tarditate: qd uis differant in hac mēsurā. Aliquādo aut diuersificatur motus in qd tarditate: et conueniunt in hac mēsurā. Ergo iam ratū est esse mēsurā: possibilitatem cadendi motum iter prius et posterius: ex qua proueniūt cursus terminati: que non est mobilis nec cursus: nec est ipse motus. Et impossibile est: ut hic mēsurā existat per se. Quomodo enim existeret per se cū ipsa destruat cū eo qd mēsuratur. Omne aut qd definitur est corruptū est in subiecto: aut est causa subiecti: hic igitur mēsurā habet esse propter subiectū: et possibile est: ut subiectū ei prius sit materia mobilis propter hoc qd diximus. scilicet si esset qd materia sine medio: materia propter cā: aut fieret maior aut minor. Est igitur in subiecto mediāte alia affectio. Et impossibile est: ut sit in subiecto mediāte affectio permanenti: sicut est albedo et nigredo. Si. n. ita esset: illa affectio poneret in materia alia mēsuram permanentes. Relinquitur ergo qd mēsurā est affectio: non stabilis que est motus de loco ad locū: aut dicitur ad situm: inter quos est spaciū in quo fiat motus finalis. Et hoc ē qd vocamus tempus. Tu scis aut qd motui accidit diuidi in prius et posterius: et non est in eo prius nisi qd est ulterius in cursu et posterius: et posterius nisi qd est circa finē cursus. Et cōsequitur hoc: qd est prius in motu: non est cā posterioze in eo: sicut prius et posterioz in cursu sunt quādoq; simul. Nec est possibile. ut id de motu qd est comes et par priozis in cursu: fiat posterius: nec ut qd est comes posteriozis: fiat prius. Sed hoc est possibile in cursu. Ergo priozitas et posteriozitas in cursu priozitas sunt que accidunt ei ex hoc qd sunt motus: nō ex hoc qd sunt cursus. Et numerant per motū. Motus enim per partes suas numerat prius et posterius. Motus ergo non nūerat ex hoc qd ipse habet in trāsitu prius et posterius. Motus etiā habet mēsurā proprie mēsurā trāsitus. Tempus aut est hic nūerus et hic mēsurā. Ergo tempus ē nūerus motus: cū diuinus fuerit motus in prius et posterius non tempore sed transitu. Alioquin esset in hac declaratiōe diffinitio circularis. Sicut putauit aliquis ex discipulis: et errauit. Et hoc tempus est et id qd seipsum est mēsurā omnis eius qd ex se ipso habet prius et posterius: cuius posterius nō est cā priozis ipsius: sicut inueniunt in alijs rebus propter ipsum quādoq; priozes: quāda vero posteriozes. Res enim in quibus est prius et posterius: ex hoc intellectu. scilicet prius desit esse: et posterius non est cā priozis. Non sunt ita ex seipsis: nisi qd habent esse cū aliqua ex partibus huius temporis. Ergo qd comitat partes que est prioz: dicitur prius: et qd comitatur partē posterioze: dicitur posterius. Quod autem qd be res sunt mutabiles: in quo enim non est mutabilitas: et nihil preterit nec futurū ē. Et hoc tempus nō est prius et posterius propter aliud. Si enim ita esset: id eius qd est prius: non esset prius: nisi qd habuit esse in priozitate alterius rei. Ergo illa res: aut aliqua alia res in qua finitur ordo in vitro re: esset ex seipso prioz et posterioz: uidelicet ex seipso reciperet relationes fin quā est prius et posterius. Et constat quoniam ipsum est res in qua prius cadit possibilitas permutatiōis quēadmodū diximus: et deinde cadit in aliud ab illo propter illud. Et ergo illō

mensura que mensurat possibilitates prenominate per seipsum. Illud ergo ē in quo sumus: et nihil aliud. Nos enim non posuimus hoc nomen temporis nisi rei que ex seipso est mensura possibilitat: in qua cadit prius et posterioritas predicta. Manifestū est ergo ex hoc qd mensura predicta est que per seipsum recipit relationē priozis et posteriozis: imo que diuiditur in prius et posterius. Et non dico qd tempus est prius relative: sed dico qd tempus propter seipsum comitat hanc relationē: et comitatur aliud propter tempus: quia cū aliquid dicitur esse prius: et illud nō fuit tempus: sed motus aut quies: aut aliquid huius: erit tūc intellectus eius hic. scilicet qd est cū re que est in tali dispositione qua comitat qd comparata fuerit dispositioni alterius rei habentis prius per seipsum: hic comitantia per seipsum. Illud autē qd precedit aliud anteq; sit. hoc ē qd habet esse cū prius et alterius rei que non est ipso habente esse. Est ergo prius eo respectu priuationis eius: et est cū eo respectu esse ipsius tantū: qd in aliqua dispositio est cū illo: ergo nō est prius eo: ideo qd illud habeat esse in duabus illis dispositionibus: qd dispositio eius quo erat prius: non est eadez que est eius cū quo est. Ergo sine duobus destructis est aliquid. id. qd habebat priozitatis: quādo sit cū illo. De igitur precessio et priozitas intellectus est quē habet non per seipsum: nec permanentē cū existētia sue essentie existētie: et impossibile est: ut hic intellectus remaneat cū dispositione alia aliquo modo propter impossibilitatē sui ipsius. Impossibile est. n. ut sit prius et eo: sed in eo qd habet hunc intellectus: non est hoc impossibile: quia aliquādo habet esse prius: aliquādo habet esse cum eo et aliquādo post: cuius ipsum sit unum et idem. Sed ipsa res que est ante: et post per seipsum: quis sit in comparatione: impossibile est tamen ut remaneat ipsa eadem: et sit posteaquā erat antea: qd sensus de post non contingit: nisi cū definit esse qd erat antea. Et id qd habet istud esse remanens cū destructioe eius qd est antea. Et hoc. tempus impossibile ē: ut sit comparatio ad priuationem tantū: aut ad esse tantū: qd comparatio esse rei ad nō esse rei fortassis: ita est propter priozitatem: sicut per posteriozitatē. Similiter etiam est qd est ante et esse: sed est comparatio ad non esse: qd coheret alij rei: qd cū adiunctum fuerit ei fiet prius: et cū alij: fiet posterius. Priuationis ita in vtraq; dispositione est priuationis. nō esse. Similiter etiam esse: similiter eius oppositū adiungit ei qd sibi cōparat: qd cōparatus etiā comparatur ei retrograde: et huius idē iudicium: qd est tempus vel comparatio ad tempus. Si aut tempus est: tunc est qd dicimus. Si vero comparatio est ad tempus: erit eius priozitas propter tempus: et redibit prioz dictio. qd prius priozitatis: aut posteriozitas prium subiectū est tempus. Tempus est enim id cui ex se ipso accidit ante et post. imo id cui accidit ex seipso ante et post tempus est. Jam. n. declarauimus qd ipsum per se ipsum est mēsurā possibilitatis designate. Et postq; cōstat qd tempus non est aliquid existēs per se. Quomodo enim existeret per se: cū non habeat essentia: tūc est qd sit et definit esse: sed omne qd est huius: esse eius pendet ex materia. Et ergo tempus materiale: et preter hoc qd est materiale: non habet esse in materia nisi mediāte motu. Si. n. non esset motus: et mutatio: nō esset tempus. Quomodo enim esset tempus: cū non esset ante et post: quomodo aut esset ante et post: cū non fieret res corruptibilis: Non. n. sunt simul ante et post: nisi desinat esse res prioz fin hoc qd est prioz ad hoc qd sit res posterioz fin hoc qd ē posterioz. Ergo si nō fuerit ibi diuersitas et mutabilitas: ut desinat esse aliquid: et fiat aliud. non erit ibi post: quia non fuit antea. Nec erit ibi antea: quia non fuit ibi post.

2. p. 1. d. 1.
3. p. 1. d. 1.
4. p. 1. d. 1.
5. p. 1. d. 1.

2.

5.

5.

10.

3.

10.

2.

Ergo tempus non h3 esse nisi fuerit renouatio dispēsis in qua oportet vt semper eat: alioquin non erit tempus: qz si aliquid fuerit subito: cū non sit aliqd vlti modo: qz inqz fiat aliud subito: necesse est vt aut sit inter illa possibilitas renouationis aliquaz rez: aut non. ¶ Si autē fuerit iter illa politas renouatōis rez: ē crī iter illa ante 2 post. Ante aut 2 post non certificant nisi propter renouationē aliquaz rez. Jaz aut posueramus: q non est ibi renouatio aliquaz rez: qz hoc est incōueniens. Si at non fuerit iter illa bec possibilitas: tunc erunt cōiuncta: 2 necesse est: vt illa adiunctio sit succedēdo continue aut non. Si aut fuerit succedēdo: tunc iam adepti sum? qd proposuimus: quīs sit incōueniens. Et post declarabitur eius incōuenientia. ¶ Si autē fuerit interruptum: reddibit prima dictio itez. Ergo oportet necessario: vt si tempus fuerit: sit renouatio dispositionū aut cōiunctū: aut continue. Unde si non fuerit motus: non erit tēpus: 2 qm tempus: sicut diximus est mensura 2 cōtinuū 2 pariter comitans continuationes motū 2 cursū: tūc tps sine dubio h3 distinctionē putatā que vocat instās.

¶ Caplm. XII. De declaratione instantis.

Itemus q cognitio instātis habetur ex cognitione temporis. Nā qz tempus est cōtinuū sine dubio habet distinctionem opinatā: 2 bec vocat instans. Hoc at instans non habet esse in actu vlti modo: sed in intellectu 2 in cōparatione ipsius temporis. Alioquin interrupteretur continuatio temporis. Sed non est ei? esse: nisi in qtu accipit in intellectu cōtinuans dissentio/ nez in directū. ¶ Continūans aut nō habet esse in actu in eo qz habet distensionem rectā: fm q est continuans. Alioqn essent multa continentia 2 infinita: sicut postea declarabimus. Non. n. haberent esse in actu: nisi interrūperetur tempus aliquo modo interruptionis: falsum est aut q interrūpā continuatio tps: qz si ponit interruptio in tempore: necesse est q illa interrūptio sit: aut in principio temporis: aut in eius fine. ¶ Si aut fuerit in principio tps: oportebit vt illud tempus non habeat ante. 2 si nō habuerit ante: oportebit q de non esse nō perueniret ad esse. Si aut post non esse cepit: ē ērit eius esse post nō esse. ergo eius nō esse precedit eius esse. ergo habebit ante necessario: 2 erit illud ante intellectū aliū a puatioe propter quā predicatum est de illo quo mō diximus alā. ¶ Res ergo que recipit hūc modū anterioritatis habebit esse non existēte tempore. Ergo ante hoc tempus erit tempus: qd erit continuū cū illo: illd ante: 2 hoc post. Et bec distinctio. instans coniungit illa. ¶ Jam aut ponebatur distinguens: ergo hoc est falsum. Similr si pōitur distinguēs quēdamodū finis dicitur: necesse ē. vt post illud sit possibilis essendi aliqd rem: aut non. Si autēz impossibile est: post illd aliqd habeat esse: nec necessarium ē: ut iposibile sit aliqd esse cū puatioe finis ad quē peruenit: tunc iam destructū est: vt sit eius esse necesse: postq destructa est possibilitas: esse autē necessarium 2 possibilitas absoluta nūq destruit. Si at post illud fuerit bec: tunc habet post. Ergo est illud ante: ergo instans cōtinuans est non distinguens. Tēpus igit non habet esse in actu in instanti comparatiōe sui: sed in potentia. Ipotentia propinqua effectui: hoc est q contin/ git: vt in tpe fiat instans semper: aut actu alicuius ponentis: aut vt motus perueniat ad ipsum: 2 faciat illud distinctionē cōiunctiōis: sicut principū ascendendi ad oriētes: aut descendendi ad occidentē: aut aliud aliqd. 2 B vere non est facere distinctionē in eēntia temporis: ipsi sed in reuelatione eius ad motus: sicut contingit ex diffē

rentis relationū in qritatibus multis: cū vna pars cor/ poris separaf ab alia parte corporis: aut per egdistātia: aut contactū: aut propter dsignatiōē alicuius: ita tūc non fiat separatio in actu aliqua in ipso. Sed fit in eo di/ stinctio aliqua cū accipit in comparatiōe alterius: 2 illd equidistans cū fuerit habitus comparatiōe h3: nō erit eius puatio bec in omni tpe: qd est post illud. ¶ Dictio aut illius qui dixit: q necesse est: vt puatio eius sit: aut in instanti qd consequitur illud: aut in instanti qd non cō/ sequitur: B esset si concederet q eius puatio habet pncipium 2 instans: sed non est ita: imo pncipiū puatiōis ei? est extremitas temporis: in quo toto ipsum non est. Nō enī ex puatione intelligitur: nisi vt res desinat ēē post: qz habuerit esse. Et sic aut instantis in hoc loco: hoc est vt sit extremitas temporis in quo toto ipsum nō est. Puatio aut eius non habet principū a puatiōe que sit pōr instanti in quo desit ēē. Inter eē. n. illius 2 eius puatiōes est nisi distinctio que est eē: 2 nihil aliud. Tu autem postea scies q quietū 2 mobile: 2 generatū 2 corruptum: nulli eoz habet pncipiū instās in quo fuerit mobile aut quietū: aut generatū aut corruptū. Tempus. n. diuidit in potentia in finire: sed qui putauerūt posse dici q instans aut destrui paulatim 2 extēdit finis eius cū eo ad nihilum: aut destrui subito. Et tūc eius destructio fiet in instanti. Vnius dictiōis nos debemus declarare falsitatē. ¶ Dicimus igit q subito destrui vel subito fieri. i. vno instanti: non est oīno oppositū ad paulatim destrui 2 ad paulatim fieri: sed est minus q oppositū. Nam huic oppositū est qd non tendit ad eē vel ad nō eē: aut ad permuationem vel ad cetera paulatim: qd est vez: de eo in qd cadit subito: 2 est ē vez de eo: qd est in aliquo toto tempore: nō: cū ex extremitate ipsius qd non est tempus h3 esse: ē ē de eo qd in toto aliq tpe habet eē: 2 in extremo ipsius qd non est tps: sit nihil. ¶ Quia bec duo nō sunt nec desinunt eē paulatim: pncipiū etiam sit: hoc est cuius eē vel non eē est in instanti: sed fm differt a pmo: q in pmo ponitur iudiciū de instanti q sit extremitas tps essentialiter: sicut iudiciū totius tps. Sed in scdo ponit iudiciū instantis diuersum a iudicio tps: ita: q non ponat instans post instans diuersum ab illo. Alioqn cōtingeret falsitas iter instantia: 2 illd instans esset extremitas eē: 2 taliter. Nō est aut nostra locutio de hoc scdo mō: si af firmatur eius eē aut non. Nos. n. non loquimur de eo ēz q est vez: sed fm q dicitur negative. Nec aut negatio est bec. i. q nec sit nec destrui paulatim: 2 intelligit nihil fieri vel destrui subito que est generalior q negatio. Snā: lior aut non comitatur magis pncipiū: nec o3. vt id qd in telligitur predicari: aut subiectū habeat ē vez aut nō. Jam aut cognitiū est hoc in doctrina pyraleitice. ¶ Ergo postqz bec quā dicimus. i. non fieri nec destrui paulatim: ē generalior qz bec: cū dicimus fieri aut destrui subito: qz qd habet bec incipit eē in instanti: tūc dictio eius qui dixit q esse aut subito aut paulatim co mō non est verum quo modo est veritas cōtradictoriāz quaz vna existēte vera: altera nō est vera: qz oppositū eius qd sit subito: est id cuius principū nō inuenit in instanti: 2 sine dubio non sequit. vt fiat vel vt esse desinat paulatim: sed aliqū est vez cū illo ad modū quo dicimus. Si aut voluerit dicere de eo: qd habet ē subito: q non est instans in quo non habet esse: nec est aliqd instans in quo eat proficiēdo. ¶ Sit in destructo subito: sed si hoc voluerit. tunc hoc comitabitur oppositū. 2 affirmabit illoz iudiciū. Non oportebit aut. vt eē illius sit inceptū subito: aut destructum subito. Est aut hic quoddā. quīs nō pertineat ad hunc locū. qd debemus nominare. vt sit nobis via ad

certifica. dūqz qd dīctūmus. hoc. s. qz scīre debemus. q in
stanti qd est cōe inter duo tempora in quoz vno res est
vno modo. et in alio est alio modo. si in illo instāti res est
in nullo illoz modoz. aut est in aliquo illoz tantū. et nō
in alio. Si autem sunt hec duo in vi contradictoriaz. si
cur tangere et non tangere. et esse et non esse. tunc impossi
bile est. vt remoueantur a re illa duo in illo instanti posi
ta. ¶ Potest ergo sine dubio. vt sit in illo instanti aliq
illoz modoz. scz quis scit quo illoz modoz sit. ¶ Dīc
mus etiam qd ad id qd est sine dubio aduenit aliquid et
destruit illud. et necesse est illam rem que aduenit posse
aduenire in instanti. et hec est res cuius dispositio nō va
riatur in quocūqz instanti acceperit temporis sui esse. et
non est necesse. vt in q̄tum sit comitetur eam tempus. et
q̄ ita est. ipsum in instanti cōi appropriatur per ipsum. sicut
tangere et quadratura et ceteris de affectionibus per
manentibus. quoz esse idem est in vno quocūqz instan
ti sui esse. sed qd differt ab hoc est illud cuius esse est in in
stanti et in tempore et futuro tantū. Instans autem disti
guens inter illa. non patitur hoc. Ergo erit ibi oppositū
eius. sicut discessio. et non tangere. et non mouere. Sūt at
quedam quoz consimiles est dispositio in aliquibus in
stantibus sui temporis. et non in omni huius propter p̄n
cipium qd accidit ibi. Et tunc quedā quozum dispositio
nem impossibile est esse consimiles aliquo modo. Qd at
est possibile est. sicut non tāgere et id est separatio. Hoc. n.
non contingit nisi motu et diuersitate dispositionis. et est
stabile in hac p̄prietate. qd est non tangens. imo separa
tum. Sed quoz dispositiones consimiles sunt. quia eo
rum dispositiones fuerint aliūden non est hoc ex eo qd est
separatio vel non contactus. sed id in quo est. hoc impos
sibile ē. sicut motus cuius dispositionis vna nō ē si
milia aliq in aliquo instanti. sed in vnaquaqz renouatio
est propinquitas et elongatio noua inter dispositiōes mo
tus. Qd autem est non mobile cum motum fuerit. tan
gens cuius non tetigerit in instanti distinguenti inter duo
tempora illius postq̄ non est p̄ncipiū distinctionis nec
motus. tunc est in eo tactus et p̄uatiō motus. sed hoc q̄
nis est preter nostras intentiones. p̄dest tamen ad illd.
et ad alias multas questiones. Sed hoc de quo loquimur
est instans. circūdatūz preterito et futuro qd est accidēs
tempo. et accidit ei propter esse suum. Et hoc instans for
tassis si voluerint possunt accipere alio modo. tāqz si ex
tremitas mobilis sit aliq punctum qd faciat suum motū.
et suo impetu aliq cursum. imo aliqua lineam. sicut si
diceret qz sola extremitas ē mobile. deinde in illa linea
possunt poni puncta non que faciunt lineam. sed que pu
tantur continētia in illa. Sīlī videtur qd in tempore et
in motu sit aliquid. sicut hoc qd suo cursu lineam facit.
et aliud. sicut puncta que continentur in linea. sed non effi
ciunt eam. quia si putatur mobile et terminus in cursu
et in tempore est sicut mobile. tunc efficiet motū continuū
in cursu continuo et comitabitur tempus cōtinuū. Sīlī
tudo huius ē hec. qz mobile ante dispositionē que comi
tatur illud in motu est extremitas insubilis efficiēs suo
cursu continuationē. et comitatur illud de cursu punctū.
et de tempore momentū. Non enim est cum illo longitū
do cursus quā transit. nec motus quē intēdit perficere.
qz tam pertransit. nec tempus. qz id preterit. et nihil ha
rum erit cum illo nisi extremitas insubilis. ¶ Ergo d
tempore nihil erit cum eo nisi instans. et de transitu nihil
nisi id qd declarauimus esse vere. et motum qui est dum
res mouetur. Et de cursu pars. aut punctū aut aliqd aliqd.
Et vnum qd illoz est finis et mobile. etiā finis ē susp
sus fm hoc qd mouetur. Sicut si esset aliquid qd exten

ditur a principio cursus vsqz ad locum ad quem perue
nit. ipsum ex hoc. qd mobile tendit a principio vsqz ad fi
nem. et essentia eius que modo est continua. est terminus
et finis sup̄ius ex hoc qd iam motum est ad hunc termi
num. ¶ Debemus ergo discutere. qz sicut mobile ē cōn
tinua vna. et suus cursus qui fecit qz ipse ē terminus et finis.
fecit etiam cursus. Similiter est in tempore aliquid qd
est modo fluens. et facit tempus suo fluxu. qd est aliqd in
uisibile. vnde ipsum est ipsum. et ipsum est instans vnde
est ipsum. et est non permanens ex hoc qd est instans. et nō
est permanens nisi cum terminauerit tempus. sicut illd
non est mobile. nisi cū terminat qd terminat. qz ipsum
in se est punctum vel aliqd aliud. Et sicut mobilis accidit
ex hoc qd est mobile. vt impossibile sit esse bis. destruitur
enim in destructione sui motus. ¶ Similiter instans. vti
est instans. non potest esse bis. sed id qd possibile est esse
bis. non est vnum mobile ex hoc qd est aliquid. cui acci
dit motus. Qd si ita fuerit. cōstat qz instans suo fluxu fa
cit tempus. et non est hoc instans qd ponitur inter duo tē
pora. vt continet illa. sicut punctum qd putatur suo mo
tu efficere cursum. nec est hoc punctum. illud qd putat
in cursu. Si autem huius habuerit esse. illud erit esse
rei coniuncte cū intellectu. quem certificauimus in p̄e
missis qz sit motus. cum quo non inuenitur nec prius nec
posterior. similiter est sicut hoc qd habet locū cum tran
sit in cursu facit motum sicut etiā hoc qd est huius intē
tionis. quā appellamus instans. cum procedit in cursu in
p̄ioritate et posterioritate motus. facit tempus. ergo cō
paratio huius ad p̄ioritatem et posterioritatem est huius
instans qd in se est id qd facit tempus. et numerat tps. p̄
pter distinctiones quas facit in eo. Cum accipit vt instans.
et facit positares et posterioritates numeratas. sicut puncta
que lineam numerant. eo qz vniqd illoz punctoz est
cōmune inter duas lineas relatiue. Numerator aut veris
simus est id qd p̄imum attribuit reip̄itate et multitudi
nem in numero itez et itez. ¶ Instans autē qd est huius
merat tempus. Si. n. non esset instans. nō numeraretur
tempus. Prius quoz et posterioris numerat tempus alio
mō fm qd est pars eius. et acquirit ei partem propter esse
instantis. et postq̄ ante et post sunt partes temporis. et oīs
pars potest diuidi scilicet partes lineę. tunc vnitās magis
conuenit instanti. et numerare magis conuenit vnitati.
Instans autē numerat quēadmodum et punctum. et non
diuiditur. Motus quoqz numerat tempus. ideo qz facit
numez temporis quo est prius et posterioris. Tps autē
numerat motum. ideo qz ipsū est numerus. v. g. Decet.
Quia. n. homines sunt causa. vt sit numerus. v. g. Decet.
tunc propter esse hominū. habet esse denarietas. et eoz
denarietas non fecit homines esse homines. sed nūera
tos. s. habentes numez. Unde anima cum numerat ho
mines. numerari nō est natura hominis. sed est denari
etas que accessit nature hominis. ¶ Anima ergo p̄pter ho
minem numerat decem. sīlī p̄p motum numerat temp
et intellectus p̄dicto. et nisi esset propter motum et p̄o
pter id qd facit in cursu terminum p̄ioritatem et postero
ritatis. tempus non haberet numez. sed tempus mensu
rat motum. et motus mensurat tempus. Tps autē mensu
rat motum duobus modis. vno quidem modo facit euz
habere mensurā. alius qz sua q̄titate ostendit q̄tatem
sue mensure. Motus autē mensurat tempus. eo qz indi
cat mensurā eius per id qd fit in eo prius et posterioris. et
est differētia inter vtrūqz modoz. qz indicare mensurā
aliquando est. sicut mensura iudicat mensurātū. et aliq
sicut cum mensuratum iudicat mēsuram. ¶ Sīlī aliq
cursus indicat mensuram motus. et aliquādo motus in

dicat mensuram cursum: qz aliquando dicitur. Iter octo miliariorum: qz aliquando iter unius diei. Sed qd attribuit mensuram alij: aliter eoz est hoc. f. qd per seipsum est mensura. Unde qd tempus est continuum: huius nature e q pot dici longu & breue. & qd est numerus coparatioe prioris & posterioris. sicut pdictimus: & tunc dici multu & paucum. Si r tempus cum accidit cōtinuatio & discontinuatio: ergo dicunt de eo proprietates continui & discontinui: sed hoc accidit ei aliunde. Qd autē appropinquatur ei. h ē. cito & paulatim. Jam ergo ostendimus modū inueniendi instans in effectu si est instans in effectu: & modum sui esse in potentia.

¶ Caplm. XIII. De soluendis dubitationibus dictis de tempore: & de formandis interrogationibus temporalibus. sicut de eo qd est in tempore: aut qd est nō in tpe. & i sempiternū. & tempus & subito: & ecce & paulo ante & paulo post & eternali.

Quid dicitur de tempore q nihil est. & q nō habz eē: ex hoc intellectu dicif. f. q nō habet esse in s instanti. Interest autē an dicatur nō esse abfolute: an dicatur non esse in instanti qd mō est.

Nos autē concedimus & affirmamus: q tempus non habet esse hoc mō: nisi in anima & in intellectu. sed eē abfolute: qd est oppositum ad nō esse abfolute. hoc est verū esse: qz si hoc esse non fuerit vez: eius negatio erit vera. Erigitur vez. vt dicatur q iter duo extrema alicuius spacy: non est mensura possibilitatis motus ad aliquem terminū quem certissime perficiat vel pertranseat. & cū bec negatio fuerit falsa. f. q motus habet in illo tantillo cūssimo mensuram aliquā in qua potest. perficere vt q transire tantū spaciū: & pot transire minus de illo. ppter magis paulatim: & plus de illo. ppter citius: sciat ias declarauimus: tūc affirmatio que est huius opposita erit va. B est: q in esse est mensura huius possibilitatis: & affirmatio ostendit esse rei absolute: quā non ostendat illū habere esse in hoc instanti: aut alio modo: sed hoc eē nō habet propter intellectū: qz licz nō hoc intelligeret: tamē haberet hunc modum essendi: hunc modū affirmandi esse. ¶ Preter hoc autē debes etiam scire: q eoz que sūt quedā sunt que habent esse verissime: quedā sunt debilioza in esse. Tempus autē videtur esse debilius in esse qz motus. qz eius esse videt esse rez que sunt ex coparatioe alia: qz quā tempus ex hoc q est tempus non est relatiuum: sed comitatur illud relatio. Et qz spaciū est: fuit id qd solet esse in illo: aut comitans illud: aut qd solet ptrāfire: aut qd solet esse mensura pertranseidē eē oculitius qz esse spacy. Si autē dixerint: q non habet esse illo modo: erit falsum. Si autē voluerint attribuerē tempore esse huiusmodi: non erit nisi in intellectu. Ergo propositio quā posuerunt q tempus non habet vez esse. f. nō hz eē in vno instanti: est propositio vera. Et bec non negat tempus habere esse: nō in instanti: sed eius esse est ad modū generationis: qz quēcūqz duo instantia posueris: erit inter illa id qd vocatur tempus: & hoc non est in aliquo instantium aliquo modo. Et oīno qui inquirīt qz si tempus habuerit esse: eius esse erit in instanti: aut in tempore: aut in hoc qd querit quādo habet esse: hoc negligendū est: & nō debemus curare de illo. ¶ Quia tps habet esse. nec in instanti. nec in tempore: nec habet quādo: s habet eē absolute. Quō enim haberet esse in tempore cum ipsum sit tempus? Ergo hoc qd dicitur q tempus aut non hz esse in instanti: aut habet esse permanentes in tempore: nō est vez: qz id qd non habet esse nō est oppositū ei. qd habet esse in instanti: aut qd habet esse permanentes in tempore.

Sed tempus habet esse: & non est vnus illoz duoz esse. Non enim est hoc nisi. sicut si diceret q aut locus non habet esse: aut habet esse in loco: aut in extremitate loci. Non enim necesse est: vt aut habeat esse in loco aut termino loci: aut nō habeat esse: qz alique sunt rez que nullo modo habent esse in loco: de quibus locus est vnus: & aliqua sunt que non habent esse in tempore de quibz tps est vnus. sicut postea scies. ¶ Contra hoc autē qd dixerunt: q si tempus habet eē oportet. vt omne motū comitetur tempus: respōso hec est: qz multū interest an dicatur q tempus est mensura oīs motus: & an dicatur q eē esse pendet ex omni motū. i. nullus motus est qui per se non habeat tempus. Et etiam interest an dicatur q eē natura temporis pendet ex motū ad modū accidentis ei: & an dicatur q de essentia illius pendet tempus ad modum quo tempus accidit illi. Sed 3 pma dicimus hoc: qz id qd mensurat aliud: non debet esse accidēs illi: & existere in illo: qz aliquādo separatū mensurat id qd est separatū ab illo equalitate aut equidistantia. Sed cōtra scdz: qz cū essentia alicuius rei pendet de natura alterius rei: nō est necesse. vt natura illius nō separatū ab illa: & nos nō probauimus de tempore: nisi qz pendet ex motū: est affectio eius: nec de motū: nisi qz omnis motus mensurat tempore: & propter has probationes non oportet. vt vnūquēqz motum comitetur per se tempus propriū: nec vt quicquid mensurat aliquid sit accidēs illi: ita vt oīs motus habeat tempus propriū: qd accidit illi tantum per se: sed ex motibus omnibus qui habent principiū & finem non pendet ex eis tempus. Quomodo. n. pendet ex eis tempus? Si. n. haberet tempus: ipsū terminaretur duobus instantibus. sed iam negauimus hoc. ¶ Concedo autem q cū fuerit tempus motui qui est huiusmodi qz ex eo debet pendere esse temporis: & mensuratur per illud alij motus. sed hic motus de quo vere dicitur q est pertransiens: & non terminans eius extremitates i actu. Si autē quis dixerit q si nō esset ille motus: non eēt tps. ita q in omnibus motibus alijs ppter illum: nō eēt plus & posterius. Et sicut diximus in opiniōibus. & corp' non habet necesse. vt sit corpus mobile ad motū alteri' corporis. Erīt ergo possibile. vt moneatur: & nō sit tempus. Respōso ad hoc hec ē: qz postea declarauimus: qz si nō esset motus circularis corporis (perici: motus recti non haberet loca: nec essent motus recti naturales: nec eēnt motus per vīs. Ergo posse esse motū vnus corporis tantum absqz alijs corporibus est impossibile. Quāuis bec impossibilitas nōdum est manifesta. Non. n. omnis impossibilis impossibilitas manifesta est. Multoz etenim impossibilitū non manifestatur impossibilitas: nisi declaratione probatiōis. ¶ Sed si cōtenti fuerimus sola opiniōe: & remouerimus motum circularē: & affirmauerimus motū rectū finitum in opinione: sūt poterimus affirmare in opinione tempus terminatū. ¶ Opiniō enīz non negabit hoc: & nos nō attendimus hoc nisi id ppter qd affirmatur esse tempus. Ergo eius esse pendet ex vno motū: & mensurat illum: & mensurat etiaz ceteros motū: quos impossibile est esse absqz motū corporis efficiētis tempus suo motū nisi intellectu: qz hoc est. sicut mensura que est in vno corpore: & mensurat etiam qd est ei oppositū & equidistans ei. Sed qz mensurat duo corpora cū ipsum sit vnu singulare: non oportet tamē ob hoc. vt pēdeat a duobus corporibus. Sed possibile est. vt pēdeat ab vno qd mensurat: & mensuret aliud etiam a quo non pendet. Motus enīz non habet mēsurare nisi pp spaciū qd est continuum. ¶ Et qz continuū spacy fit cū eē: & di prius & posterius in motū: & propter bec duo fit mot'

causa essendi numerus eius: et hic numerus est tempus. Ergo motus cōtinuus est ex duobus partibus. scilicet spatio et tempore: sed ipse in se non est nisi perfectio eius quod est in potentia: et non continetur in hoc intellectu continuato nec mensuratur. Non enim in perfectione est: quod est in potentia: nec in mutabilitate alius ad aliud: nec in exitu de potentia ad effectum: intelligitur ut inter principium et finem sit aliquod receptibile diuisionis quod recipi continui: sed hoc intelligitur ex alio modo considerandi. In quo intelligitur quod hic intellectus non est nisi de quitate continua et non de alio. Scilicet putarem tres autem quos in quorum medio mouetur mobile: tunc cum moueretur de primo ad tertium: esset in eo perfectio eius quod est in potentia: quia non esset hic motus in continuo. ¶ Ergo propter hoc quod ipse est certitudo perfectionis illius quod est in potentia: non oportet ut motus diuidatur. Et ideo dum nescimus alia nescimus quod hoc esse oportet. Non enim est diuisio nisi continui receptibilis diuisionis. Unde manifestum est quod cōtinuatio est quoddam accidens quod comitatur motum per spacium et per tempus: et ideo si non attenderimus spacium et tempus in motu prout addebat: et si cum necesse fuit mensuram motui necesse erit nominare spacium aut tempus. Sed causa continuationis temporis similis est cōtinuationi motus in spatio. Non est enim causa cōtinuationis temporis continuationis motus tantum: quia propter continuationem spacii solūmodo: si non esset ibi motus: non contingeret continuationem temporis: sicut possibile ē moueri alio modo mobile in aliquo spatio: et postea quiescat: deinde incipiat inde moueri et mouetur quousque perdat spacium: tunc erit continuus: et tempus non erit continuus. sed oportet ut cōtinuationis temporis sit cōtinuatio spacii: ita quod non sit ibi quies. ¶ Causa ergo primum temporis est continuationis motus in hoc quod est cōtinuatio motus: hoc non est nisi cōtinuatio spacii collata motui. Est ut non sit ibi quies. Et hoc cōtinuatio non est causa quia sit cōtinuum: sed est causa unitatis temporis. Non enim est tempus aliquid cui accidat cōtinuatio propria illi: imo ipse est ipsa cōtinuatio: si aliquid daret temporis cōtinuationem non ex intellectu unitatis essentie temporis cōtinui: tunc cōtinuatio esset accidens tempori non essentia. Et sicut diximus quod aliquis calor est causa alterius caloris: et alius quia calor sit causa alterius caloris. scilicet quod sit causa essendi alium calorem aut calorem: non ut qualitas sit calor. ¶ Similiter dicimus quod aliqua cōtinuatio est causa essendi aliam cōtinuationem que non est causa quia propter illam cōtinuatio sit cōtinuatio. Quia illa cōtinuatio per se est primum. sicut ille calor est calor per se. Unde nullus potest dicere nobis sic. Ego non intelligo in motu prout continetur: nisi ex causa spacii vel temporis. Tu autem non vis ut cōtinuatio spacii sit causa temporis. Nec est possibile. ut dicamus quod cōtinuatio temporis est causa temporis: postea dicis quod cōtinuatio motus est causa temporis: cum non sit ibi continuationes: nisi iste oue. Ad hoc respondēbimus dicētes quod nos cōtinuatē spacium non ponimus causa temporis absolute: nisi secundum quod est motus: et motus sit per illam cōtinuum. ¶ Respectu autem cōtinuationis spacii in se est vniuū quid: et eius respectu adiuncte cum motu est aliud. Intelligit nunc quod cōtinuatio spacii secundum quod est motui est causa que est eētia temporis: per seipsum continuatio: non causa qua essentia temporis sit continua. hoc est. nunc res que non habet causas: et ideo demonstrat res accidentales esse motui: quod non est ei genus. nec species: nec ulla suarum causarum: sed res quod comitatur eius mensuram per tempus. ¶ De quibus autem talibus quod sunt: per seipsum quod est in tempore. ¶ Dicimus quod res non est in tempore: sed principia que prout sunt: nisi ex intellectu prout principia et posterius: et omne quod habet in se intellectum prout principia et posterius.

nerioris: aut est motus: aut habet motu. Sed motus ha-
bet h̄c et seipso. Mobile vero habet hoc et: motus: sed
hoc q̄ dicitur spēs rei et eius partes et eius fines q̄ sunt
aliquid in aliquo fm̄ h̄ p̄ius et posterius: et instans etiā:
et hoc et mentes et anni dicuntur esse in tempore. Et in-
stans est in tempore. sicut vitas in nūero: p̄ius autē et
posterius in tempore: sic par et impar in nūero: hoc autē
et dies et menses et anni: sicut duo et tres et quatuor: de-
ce in nūero. Motus autē in tpe. sicut decē accidentia in di-
narietate. Mobile vero in tpe. sicut subiectū decem ac-
cidentium in denarietate. ¶ Quia autē aut putatur per
seuerans: stabilis temperat putat accidit illi p̄ius et
posterius accidentaliter: et hoc p̄ius et post habet ex co-
sa sua quo motuum: q̄ laterales sunt ei. Nam quies est p̄ia
tū motus in illo q̄ solet moueri: nō p̄uatio motus ab-
solute: et ideo non est longe: vt quies sit inter duos mor-
Et quies huiusmodi habet aliquo nō p̄ius et posterius:
et propter hoc q̄ est duobus modis quietis: hoc p̄ime in
tempore accidentaliter. Unde ideo p̄mutationes q̄ sunt
similes motui locali in hoc q̄ incipiunt a sumo vsq̄ ad
sumū continentur in tpe ob hoc q̄ habent p̄ius et poste-
rius: et cū aliqua p̄mutatio subito occupauerit totū p̄-
mutabile: incipit minui vel augeri de cōtinuatio-
nibz habet: nisi cōtinuatio ē temporis tāti: ideo q̄ p̄i-
us et posterius: non est nisi in tpe tantum: et q̄ ipsa nō est
efficiens tempus cōtinuatio motus in spacio: aut in eo
q̄d videtur spaciū: et hoc est habens p̄ius et posteri:
pendet ex tempore: ergo esse ipsius est post esse cāc tps
que est motus ex quo ē mutatio localis. Et b̄ mutatio-
nes conueniunt cū moribus qui sunt in spacijs et h̄ p̄-
mensurantur tpe: et non conueniunt cum eis ex hoc q̄ eē
tps pendet ex moribus qui sunt in spacijs: et est causati-
uoz. Et hoc tantum est in moribus qui sunt in spacijs.
¶ Jam autē nosti quid velimus intelligere: cū dicimus
motus qui sunt in spacijs: sed res in quibus non est p̄i-
us aut posterius ylo modo: non sunt in tpe: q̄uia sint cum
tpe. sicut mundus est cū grano sinapis: sed nō est in gra-
no sinapis. Si autē aliquid habuerit p̄ius et posteri aliq̄
modo ex hoc q̄ est mobile: et alio modo nō fuerit re-
p̄itibile p̄ioris et posterius ex hoc q̄ est essentia. Illud
autē hoc q̄ non recipit p̄ius et posterius: non est in tpe: sed
ex alio modo est in tpe. Illud autē q̄b est cum tpe. et non
est in tpe. s. cuius esse est cū diuturnitate totius tps: hoc
est sempiternū. q̄m diuturnū cuius esse vñz ē. Illud
est sempiternū. q̄m in hac diuturnitate habet esse vñ
et idem. sic est in omnibus horis cōtinue quasi sempiternū
sit comparatio stabilitatis ad nō stabilitatē: et com-
paratio huius cōtinitatē tps cū sempiterno est: sicut co-
paratio habitus mobilis ad tempus: et cōparatio perma-
nentii rez inter se et cōenitas quā habent hoc modo: est
intellectus super tempore. videt autē mibi q̄ meli⁹ no-
men illi q̄ p̄t imponi semp est: et q̄ omne diuturnū est
fine omni p̄mutatione absolute: et fine aliqua cōpōtione
hore post hōz: hoc est semp. ¶ Ad hoc autē de hoc q̄d di-
ci. q̄ sempiternū ē diuturnitas gerit: aut q̄ tps in cū
ratiū motu. Q̄uo. n. n̄: cū itelligit etas vt tps: nisi id i⁹
eēn⁹ et p̄ poster: et cū sunt ibi p̄ et poster: obbet reuo-
uari aliq̄ et p̄io. sic dixim⁹. q̄ nec ē ei mor⁹. In gere autē
quē p̄ et poster: sic dixim⁹. et p̄s nō ē cācū rei. Et
inuenit diuturnitatē tps gñat⁹ multa et cōrūptū: q̄
non apparet causa manifesta: ideo in putauerit hoc bo-
mines tps q̄ nō inueniunt ibi aliqd aliud adim⁹ cū n̄
tps: nec p̄cipiunt. Un cū res bona est: laudant tps. Cum
vō mala est: accusant: et tñ rez que b̄t esse plerūq̄ cause
manifeste sunt p̄uatiōnis vero et cōrūptiōis cāc occu-
te sunt. Quia. n. fabuandi cognita est: cā vero ruine et de-

structionis plerūq; non intelligit. ¶ Si tr̃ est et si volue-
ris inducere multa particularia. Lōtingit q̃ ex hoc: vt q̃
scipius cooperat̃ tpi id qd est de rebus p̃uatoris r̃ cor-
ruptoris. sicut obliuio r̃ labefactio r̃ distructio r̃ annū-
bilarior̃ māe r̃ cetera. Idcirco hoies accusant̃ tps r̃ loquū-
tur male de eo. Tempus qd habet accidentia multa que
significañt aliquibus noibus que debemus noiare r̃ nūe-
rare: de quibus est instantia qd aliqui intelligit̃ esse ter-
minus cōis: qui est inter p̃teritū r̃ futurū: de quo iaz loqui-
ti fuimus: r̃ nihil aliud: aut aliqui intelligit̃ ois terminus
cōis q̃uis sit distinctio r̃ p̃teritaz aut futuraz. Aut
aliqui intelligitur esse finis tps: q̃uis nō d̃signet cōitātē:
qui cū debeat sp̃ intelligi terminus cōis p̃tinuū: tñ ac-
cipitur non p̃tinuū: q̃uis p̃ter signōnē nois sciat̃:
q̃ oino est cōis: r̃ non est possibile: vt sit diuidens qd sc̃i-
tur ex alio modo considerationis p̃ter intellectū signi-
ficationis nominis. ¶ Aliquādo aut̃ d̃r instantia: tps qd
est multū p̃p̃nū p̃senti instātē: r̃ est minus b̃zene. cer-
tificatio aut̃ veritatis huius dictōis hec est: qd tps in
quo accidat aliquid: habet duos terminos sine dubio: r̃
sunt duo instantia in intellectu: q̃uis tps non p̃cipiat il-
la: r̃ hec duo instantia sunt in intellectu p̃tita simul sine
dubio: r̃ tñ aliqui intellectus percipit p̃ioritatē vnus in
esse: r̃ posterioritatē alterius: r̃ hoc fit pp̃ longitudinem
sp̃aciū: que est inter illa: sicut percipit instantia qd est p̃us
inter instantia hōie diei: r̃ aliqui duo instantia adeo erūt
sibi p̃tita: vnum eorū. q̃. circa aliter: q̃ intellectus nō p̃-
cipit in p̃mo intuitu inter illa sp̃aciū nisi cū moia: r̃ diu
p̃siderauerit: r̃ intellectus percipit illa quasi cōtēgerit sibi:
r̃ quasi sint vni instantia: q̃uis consideratio r̃ p̃scrutatio
phibeant intellectū ab hoc in p̃mo intuitu. ¶ Sed q̃
diu nō redit intellectus ad se: concipit duo instantia q̃si
sint simul. De verbis aut̃ tpsalibus vni est id qd d̃r: ecce
qd est p̃p̃rio rei accidentis in tpe cuius q̃ritas non p̃ci-
pitur pp̃ b̃zeitatē ei⁹ ad suū tempus: cū illa res: nec fue-
rit separata: nec p̃ecogitata. Et de his verbis est et id qd
d̃r: subitō: r̃ h̃ est qd signat̃ aliqd accidere in instātē: ali-
quando signat̃ oppositū eius: qd d̃r paulatim de quo iaz
loquuti fuimus. De his et verbis est illud: qd d̃r paulo-
post: r̃ hoc est qd signat̃ instantia suū p̃p̃m p̃tē: cum
non facile p̃cipit q̃ritas sp̃aciū inter illa pp̃ b̃zeitatē ei⁹.
De his et est id qd d̃r paulo ant̃: r̃ hoc ē: qd signat̃ p̃p̃a-
tionem instantis p̃teritū p̃tē in instātē p̃tē. ¶ Sed tps
qd est inter illa non p̃cipit. Ergo paulo post oppositū est
in futuro ad paulo ante in p̃terito: r̃ qd est p̃tē: s̃ in p̃te
rito signat̃ id qd remotius est ab instātē p̃tē: qd est po-
sterius signat̃ qd est oppositū huius. sed qd est p̃tē: s̃ in
futuro: signat̃ qd est p̃p̃inū p̃tē: posterius aut̃ est id
qd est remotius a p̃tē. Quid est tps qd ṽr longum inter
ipsū r̃ hoc instans p̃is cōp̃atōe oppositōz termloz
tps. Quid etiaz in tempore absolute r̃ verissime est illō:
cuius tempus non habet initium.

¶ Completa est pars sc̃ba partis p̃me: de collectōe nālū.
Et ei qd d̃citelligere gr̃e sint ifinite. Incipit p̃ 3^a. Ca^m. I.

E his q̃ b̃nt nālū ei⁹ h̃ p̃ b̃nt q̃ritates.
p̃olog⁹ q̃ d̃cit̃ tractatū p̃pe in
hoc lib^o. Nālū sunt corpa r̃ d̃pōses corpoz.
Quāritas aut̃ p̃mixta est cū ṽr̃it̃atē: q̃ritas at̃
que est corpoz: sunt diuisiones: q̃ritas d̃pō-
sitionū corpoz: ē sicut tps r̃ cetera q̃ comitat̃ corpa: aut
accidentia: aut cēntia. ¶ D̃pōses at̃ corpoz comitat̃ q̃-
ritas: aut pp̃ q̃ritatē corpoz in qb^o sunt: r̃ cū qb^o: aut pp̃
tps: sicut tps comita f̃mōtū. Aut pp̃ p̃p̃nē alī nūeri qui
p̃uenit ex illis aut pp̃ aliquā q̃ritatē. S̃ ex oib^o modis
comitat̃ q̃ritatis hic est remotior: h̃ est qd d̃r ifinita: s̃
varietates respectū q̃bus p̃siderant̃ q̃ritates: sunt aut

d̃pōses q̃s corpa p̃nt h̃re per se sola: s̃c̃ est finitas: r̃ ifi-
nitas in magnitudine: r̃ s̃c̃ finitas r̃ ifinitas in diuisione
vel sectiōe p̃tū. Aut in cōpōne vnus ad aliā: vt comitan-
tia r̃ p̃tractū r̃ p̃tinuatiō r̃ bis p̃tū. ¶ Sed d̃pōses cor-
poz sunt motus r̃ tps. Qd at̃ p̃siderat̃ de d̃pōse q̃ritatē
tūm eoz h̃ est. s̃i b̃nt p̃m^o aut finē: aut si nō sunt ita. s̃. nō
b̃nt finēdē vires eoz p̃siderant̃ ex d̃pōsionib^o q̃ritatū q̃
sunt in illis: app̃ent̃ reb^o b̃ntib^o finē: aut non b̃ntib^o:
qui quo modo h̃ potest esse in illis.

¶ Cap^o 3. II. de comitatā r̃ p̃tractū r̃ p̃mixtiōe r̃ p̃tūctōe
r̃ diuisione r̃ medio r̃ extremoz simul r̃ separatim.

Alteq̃ loq̃mur de finitate corpoz: r̃ de
d̃pōse eoz in magnitudine: debe-
mus pus log de eoz finibilitatē r̃ ifinibilitatē
te in p̃uitate r̃ in sectiōe. S̃ añ h̃ b̃dem^o c̃ire
comitatā r̃ tactionē r̃ penetrabilitatē r̃ p̃glin-
tationē r̃ p̃tinuatiōe: qd ē mediata ṽr extrematē:
r̃ vt sc̃iam^o s̃i i loco r̃ separatim. ¶ Dicem^o q̃ duo p̃ia sūt
illa iter q̃ p̃m^o r̃ z^o nō ē aliqd sui g̃nis: s̃c̃ dom^o p̃ntes se:
q̃ q̃ p̃egit p̃maz ē illa iter quā p̃mā nō ē aliqd sui g̃nis.
¶ S̃ aliqd p̃ueniūt in tpe. s̃c̃ dom^o r̃ dom^o: r̃ aliqd sūt
diueria in sp̃e: vt hō r̃ equus: r̃ mona r̃ arbor: r̃ tūc nō ac-
cipiunt^o p̃ia f̃z h̃ p̃: sūt diueria in sp̃e: f̃z h̃ p̃ ṽnū sūt
in aliq̃ cōtū cēntia: vt ē cōp̃tā: aut accēntia: vt ē al-
bedo: r̃ ratio i acie: r̃ suar^o ad vnū p̃tē. Cū at̃ n̄ fuerit iter
illa aliqd ē h̃ qd b̃nt cōtē: qd cūq̃ eoz p̃ acceptū z^o: d̃icef̃
eē p̃mā alteri. ṽg. Si ē accipit p̃dā f̃z h̃ p̃ sūt corpa
etia: equ^o eēt p̃mā bol: r̃ postea mōs r̃ arbor: at̃ accipit
ea f̃z p̃ sūt aialia: equ^o eēt p̃mā bol: r̃ mōs: nec arbor.
Si at̃ accipit f̃z p̃ hoies sūt: nō eēt ibi aliqd qd p̃egit
singlārē boies: nisi eēt ibi alī b̃d. ¶ S̃ p̃tē est id iter
c̃ extrematē r̃ extrematē ei⁹ qd t̃gīt ab eo: n̄ cap̃ ali-
qd qd h̃eat s̃itū. Ergo duo p̃tētia f̃t ea q̃z due extremi-
tates s̃i f̃lī i loco: s̃ i situ p̃tē p̃tū. Extrematē: cēntia n̄
ē i loco ṽllo. s̃z b̃nt aliq̃e s̃itū. p̃tū. n. h̃z aliq̃e s̃itū.
s̃i at̃ q̃z ē h̃. s̃. vt p̃tē sit oīdē ēe aliq̃ p̃tē: p̃tē: p̃tē:
b̃ at̃ p̃uēitālī ofidī i duab^o suis extrematib^o s̃itū. Cū at̃
fuerit duo: q̃z extrematē n̄ sōlū se p̃tingūt. s̃z cēntia ṽnū
p̃tē totā cēntia alteri: n̄ erit h̃ t̃gīt s̃z p̃m̃iscer̃. p̃er/
misceri etēnt n̄ ē nisi cū tota eē ṽnū: s̃i f̃lī totā cēntia
alteri: r̃ h̃ f̃lī n̄ ē nisi cū ṽnū t̃gīt q̃cqd of̃ f̃lī d̃r illō.
Si at̃ fuerit eētia: n̄ erit ṽnū aliqd. qd n̄ t̃gāt aliō. Si at̃
ṽnū exēsserit: n̄ erit tō i trās i illō. nisi f̃z h̃ t̃m. qd eētia
ē ei. ¶ Tertio at̃ p̃mixtiōis. vt n̄b̃l sit d̃cēn^o ṽnū qd
n̄ t̃gāt cēntia alī: nec remāeat aliqd d̃ vno qd n̄ t̃gāt
alter: s̃z qd duo p̃mixta sint illa qd s̃i eodē loco p̃ h̃ qd
p̃egit p̃mixtiōis: itell̃it n̄ qd sit ip̃a. r̃ qd itell̃it eē ip̃a ē
s̃. tact^o tōl^o. qz cū aliqd t̃gētigit aliō tōl^o. r̃ aliō n̄ excedit
illō. t̃ gēgd t̃gētigit ṽnū eoz. illō idē t̃gāt aliō. Alioq̃
p̃tactū iūerit alīq̃ illoz aliqd vacuū ab alio. nos at̃ d̃i
xeram^o qd ṽnū t̃gēret tō^o aliō. r̃ n̄ eēt aliqd iūpercedē
i vno qd n̄ sit tallo. r̃ h̃ ē p̃tē. qd duo p̃tēgit se tōl^o. t̃
gēgd p̃tēgit ṽnū t̃gēt r̃ reliquū. r̃ ṽnū nō p̃h̃bz p̃tē
aliud. nec creēit moles additionē aliqd ex eis. sicut et
si mille p̃tētia p̃tingerit. ¶ Cū at̃ mille t̃gētigit aliō: il-
lud r̃ illō t̃gēs t̃gētigit alia res qd s̃i t̃gētigit p̃. t̃ h̃z i sua
eēn^o aliqd apl^o p̃ter id qd t̃gētigit p̃m^o. r̃ illō apl^o h̃tū illō.
qd iūerit aliō p̃tēgēs vacuū a tactū p̃. i illō s̃itū h̃ qd t̃gēt-
git. r̃ n̄ p̃onit t̃gēt p̃m^o. r̃ h̃ oia clara s̃i itell̃it. s̃i cū ali-
qd occupat̃ i t̃gēt^o aliō. pp̃ qd n̄ t̃gīt. p̃b̃bz t̃gēt ali-
qd aliō. t̃ ē erit occupatū totū. aut aliqd d̃ illo. s̃i at̃ totū
fuit occupatū. t̃ ē poterit illō t̃gēt t̃gēt aliqd aliō s̃z
ṽllo. Si at̃ aliqd d̃ illo. t̃ occupatio. r̃ tact^o n̄ erit occupa-
tio tōl^o. nec tact^o tōl^o. Et he p̃pōnes p̃le note sunt.

¶ Explic^o suffi. Aut. opte castigata r̃ emē^o p̃ cañ. reglā
res. diuī Aug^o. i mōste^o oīu Joā. d̃yridario p̃morāte.

Incipit liber Añic. de celo et mundo.

Collectiones expositionum ab antiquis grecis in libro Arist. de mundo qui dicitur liber celli et mundi. Expositiones istas ita continetur capitulis.

Capitulum I. De corpore perfectius est omni quantitate et quod mundus posterius est omni corpore.

Uide p
mo celi
ab ista
tert. p. z.
vsg ad. i.
p. 4. iclu
fue. tbi
bitur oia
poc. e. p

Differentia iter corpus quodlibet alia magnitudine hec est: quod corpus diffundit ad oēs dimensiones: sed magnitudo que h3 vñā dimensionē vocat linea: et que duas dimensiones vocat superficies: que vero h3 tria spacia vocat corpus: post tria spacia nō restat alia quarta dimensio. Scientia autē huius rei h3 esse in

natura intelligentiā: quod intellectus nō potest imaginari aliquid aliud ad quod imutetur vt addat ei alia dimensionē: sic mutatur linea ad planities: cui addit longitudinē eius aliq̄ latitudinē: et sicut etiā mutatur superficies ad corpus: quādo in intellectu addit eius longitudinē et latitudinē altitudinē.

Costat igitur ex h3 rebus quātoque h3 corpus perfectius est: eo quod continet in se oēs dimensiones. Et vñū quod corpus quodlibet que sunt in mūdo perfectius est h3 mō: sed nō est perfectum eo quod nō terminat penes aliud corpus: totus vero mūdo perfectus est vtrūque mō: quod h3 longitudinē et latitudinē et profundum: et quod terminatio est nō ē penes aliud corpus. Postea vō demonstrauimus nō ē possibile: vt celum sit infinitum: et quod non est possibile: vt vbi traillud sit aliquid aliud.

Capitulum II. De natura celli est preter quattuor naturas: et quod est corpus simplex.

Quod autem non est possibile vt motus sensibilis sit alteri: nisi corpus rō hec est: quod est quod mouet et necesse vt sit in loco: motus etenim nō ē nisi mutatio d loco ad locum: et nō occupat vel implet locum: nisi corpus. Op3 igitur h3 vt motus nō sit nisi corpus h3 subiecti p̄prietatē. Et quāq̄ hoc scilicet. dico quod nō potest corpus nō h3 motū sibi nālē. quod si fuerint dueres. quāq̄ vnus nā uenit cui nā alterius fm aliq̄: differt ab ea fm aliq̄: quid: et ueniunt in actiōe fm aliq̄: et differt in actione fm aliq̄. Op3 vt cā actiōis in qua ueniunt sit ipsa nā in qua cōueniunt: et vt cā actionis in qua differunt sit ipsa nā in qua differunt. Licet gdem nālīs vigor motus mouētis semp̄ trinus sit motui p̄positozum: et postq̄ incunim vñū quod corpus pp̄ dispōnes que in eo sunt in corporeitate habere motus diuersus a motu que habet aliud p̄ter ipsas dispōnes: tunc necesse ē vt cā diuersitatis in morib3 corporis sit diuersitas suarū dispōnū nālūm: et motus ipse in quo ueniunt ex eo ē in quo ueniunt. Segur ex hoc necessario. vt oē quod est corpus h3eat motū nālēs. Sed motū alij sunt simplices: alij cōpositi: motus autē simplices sunt duo. circularis et rectus: et motus cōpositi est ex duob3 morib3. Probatio autē quod vnusquisque motus simplex: aut est rectus. aut circularis hec ē. quod ipse ē motus eē: nisi fm lineā: si lineę simplices sunt circularis et recta: nec intelligimur motus alius ab his. Qd ē manifestat p̄ vnus. Inuenimur etenim quod nālēs sibi quedā motū p̄leg corpus motui oīs corporis quod est in mūdo: aut ad suū mediu: aut circa suū mediu. Et motus quod ē circa suū mediu

circularis ē. Duo autē mor3 sūt ad mediū et a mediō recti sūt: et sūt a suo me sūt vnus sursus. Corpus autē quodā sūt simpliciā: et quodā p̄posita. eius aut quod est simplex: mor3 ē simplex: et purus: et eius quod est cōp3 d3 ē fm dñante in eo quātoque: et vt in motu sit pp̄ rez ex qua est p̄posit3 diuersitas: sic ē motus ligni in quo accedit ignis cū mouet deorsus: mouet sicut illud lignū in quo nō ē accētus ignis. S3 cū fuerit motus circularis in mūdo. et nō ē pole vt mor3 circularis sit accītalis. oportet. n. tūc vt eēt por eo mor3 nālīs circularis: h3 ē quod res quod mouet circularit3 accītis non mouet nisi ex re quod mouet circularit3 et p̄ nām ad quietē. op3 vt sit in mūdo mor3 circularis circa gete et circa reuolutionē p̄petuus. S3 oīs mor3 ē corporis: et cuius mor3 nāliter diuersus fuerit a motu ceterorū corpororū: ei etiā nā est p̄ter eorū nām. Op3 igitur vt sit in mūdo corpus diuersus in nā sua ab alijs corporib3 quod moueat motu circulari p̄ nāz suā. Si autē d3 quod est vna ex q̄tuor nām: turis quod mouet motu circulari: dicim3. quod vnaqueq̄ q̄tuor nāz motū nālē h3 sibi p̄p̄tū et i directū. et nō ē vt vnū corpus h3eat duos mor3 nālēs. Ergo ipse est vt vnaqueq̄ q̄tuor nām: moueat motu circulari: nisi p̄ vñz. et h3 mor3 ē p̄ter nāz suā. Ergo necesse ē. vt sit aliud corpus quod moueat motu circulari ex sua nā. Si autē mor3 circularis. sic diximus: fuerit subie simplex: et mor3 simplex non ē nisi cōpositus simplicis: oportet tūc vt mor3 circularis sit corpus simplex. Si autē d3 quod est corpus cōpositum. mor3 aut corpus simplex: sic diximus: ē h3 dñante i eorū corp3 vt corpus i quo nihil dñat sit sine dubio corpus simplex. Mā ē igitur ex his quod diximus. quod mobilis circularit3 cuius p̄tētia. Leli nā est p̄ter q̄tuor corpora quod sūt h3 corpus simplex: et quod mor3 circularis ē illi nālīs. quod si nō eēt ei nālīs p̄fecto h3et sine dubio alius ab illo motū nālē. quod iā declarauimus nō ē possibile corpus sine motu nālī: vñ si h3et motū nālē p̄ter circularē h3et duos mor3 sibi nālēs: quod impius repudians est.

Capitulum III. De corpore celli non recipit augmentum.

Augmentum est incrementum quod corpus recipit in suis trib3 dimensib3: quod sit latitudo longitudinē et profundum: et quod sit eque in oib3 suis p̄tib3: ita vt nō inueniatur maius in vno loco quod in alio: nec plus in interiori ei3 quod in exteriori: et quod sit sine dñā huius: et illius: et sine p̄mutatione corporis quod creuit a sua dispōne. Et si nos cogitauerimus corpus cōgelatū quod resolutū ē in inueniētiū augmentū in sua trib3 dyametris: et inueniētiū oēs eius p̄tes p̄fites: augmentū in eis equele: sed est a p̄ma dispōne p̄mutatū: iō quod erat cōgelatū iā dissolutū ē. et h3 nō d3 augmentū: eo quod aliq̄d creuit. sicut diximus h3 eē vt remaneat in sua dispōne non mutatur. Itē si cogitauerimus vltimū neruū quod extendit: inueniētiū quod creuit: et nō inueniētiū p̄m incrementū in aliquo loco longitudinis chorde plus quod in alio: et inueniētiū latitudinē et profundū decreuisse p̄m quod creuit lōgitudinē: inueniētiū quod neruus mutatus est a sua dispōne. et quod inueniētiū eū in duruisse: et in chorda p̄mutatū. gñō vocat h3 augmentum: quod augmentū. sicut diximus est incrementū et latitudinē et profunditatis. Augmentū nerui quod extendit nō ē nisi lōgitudinis trās: ex quo et in latitudinē et profunditatem p̄sequuta ē dñi minutio. Et quod crescens sic diximus remāet in sua dispōsitione. Neruus vō quod extenditur indurat et fit chorda. Itē si cogitauerimus velticā que in flat inueniētiū eius lōgitudinē et latitudinē creuisse: sed inueniētiū ei3 altitudinē p̄m ipsitudinē sui corporis diminutā: quod illa quāto magis extendit attenuat: et iō ex hoc nō dicim3 eas creuisse. Dum autē cogitauerimus neruū: aut venas: aut ossa de ceteris mēbris corporis creuisse inueniētiū

Locūdit ne cellarū esse datū gñum corp3 simplex quod d3 quātoque cū

Augmentum quid.

In augmento latitudo et profunditas et altitudo augentur: et hoc videtur per dñātionē. et cō. 33.

In augmentum latitudo et profunditas et altitudo augentur: et hoc videtur per dñātionē. et cō. 33.

Propter
fuit h3
ca
pili h3
p̄ce
li a. z. p. 5.
vsg ad. i.
cō. 16.

De omne
corp3 h3eat
motū sibi
nālēm.

De omni
mot3 p̄m
p̄tē
fere
cū oēs
circularis.

De celo

augmētum nisi fuerit a sua dispositione remotum: quia cum neruus extenditur attenuatur: ideo ex hoc nō dīcimus eum creuisse: cum autem contempletur corpus quōdam vel membris equalē: quod eneraticus dīcimus: constans ex neruis et venis carne et ossē: creuisse inuenimus augmentum in sua longitudine latitudine et profūdo: ad augmentationē equalitē: quod si ante augmentū signa uissemus signa in longitudine et latitudine et p̄fundo mēbri: postea consideraremus quantū intereret inter illa signa: postq̄ creuit inuenimus augmentū inter quēlibet duo signa mēbri: et creuit equali p̄portione ad totū augmentū: qd̄ est inter quēq̄ duo signa ipsius mem̄bri: inueniemus q̄ ipsum augmentū non fecit in mēbro qd̄ creuit diuersitatem in suis partibus: et inueniē q̄ totum non est mutatus a sua dispositione: sicut mutatur congelatum cum resoluatur: et congelatum cū spargitur: et contractum cum extendit: sed inueniemus illud in sua dispositione in qua erat anteq̄ creueret. ¶ Et quādo quidē hoc sic est: tunc necesse est vt aliquid infundatur ei qd̄ non erat in eo: qd̄ sit de natura eius. Illud autem qd̄ infundatur non potest esse quin sit: aut de natura illius corporis qd̄ creuit: sed eras in alio loco ab illo: sed motum est ad illud: aut vt sit aliquid p̄ter naturā eius: sed permutatum est et conuersum in naturam illius corporis qd̄ creuit: tale autem crescere potest dīcimus magis tamen p̄m quantitates: q̄ nihilominus manens idē substantialiter crescit. ¶ Ad hoc ergo vt fiat augmentum: vt dīcimus oportet vt fundatur rei augmentande aliquid qd̄ sit de eius natura: vel conuertatur in eadem naturā. ¶ Isti enī duo modi non possunt conuenire celo: si enī dixerimus q̄ illud est de natura eius celi et motum est ad illud et infusus est etiam non potest esse quin illud moueatur ad illud: aut per se ipsū: aut ab alio mouente illū: si autē dixerimus q̄ mouet ad illud per semetipsū: tūc necesse est q̄ aut sit sursum: et moueatur deorsum: et tunc est ponderosus: aut sit deorsum et moueatur sursum: et tūc est leue. Sed nos declarabimus q̄ in natura celi nō est ponderositas nec leuitas: ergo non est possibile: vt moueatur ad illud motu suis ipsi. ¶ Si autem dixerimus q̄ mouetur ad illud ab alio mouente illud: tūc non oportet vt infundatur: sed vt adiungatur tantū eius superficies: hoc autē nō est: qd̄ ponderosus: aut leue non pōt habere motum in celo: et nihil est quo sit leuius: aut ponderosus: corpus autem cum mouetur ad corpus: si mouetur sursum: est leuius eo: si vero mouetur ad mediū: est ponderosius eo: celum autem non habet aliquid ponderositatis: aut leuitatis: aut p̄pterea fit aliquid ponderosius: aut leuius eo: ergo non potest esse vt infundatur aliquid vnde fuit augmentū eius per motū alteri. ¶ Et cū hoc sit: non est possibile vt diffundatur illud per oēs partes eius equaliter: sed la determinauimus q̄ augmentum in crescente fit in omnibus partibus eius equaliter: et postq̄ non est possibile vt id vnde celum creueret moueatur ad illud: nec motu suis ipsi: nec motu alterius: tūc iam destructum est: vt sit aliquid de natura eius qd̄ moueatur ad illud: ideo vt per illud fiat augmentum eius. ¶ Restat ergo vt consideremus si est possibile esse aliquid extra illud: cuius natura permutata cōuertatur in naturā celi: et infundat ei sicut humor permutatus fit cum venis: vena autē ossibus: os cum neruis: neruis autē in cartilaginibus. ¶ De celo dīcās etiā illud nō est possibile: qd̄ iam declarauimus q̄ conuersio nō est nisi de contrario in contrariū. Celū autē non h̄ contrariū: ergo nō est possibile vt aliquid conuertatur in nām celī: vt ex eo fiat augmentū eius. ¶ Si autē dixerit quis q̄ per motū

alicuius qd̄ mouet ad sursum: mouetur aliquid qd̄ est de natura celi quousq̄ iungatur ei: et adiunctum fuerit ei attrahit illud ad se: qd̄ est cōfīmile quousq̄ infundat ei: sicut nutriendus attrahit sibi cibū quousq̄ infundatur ei. ¶ Dicemus q̄ receptibile nutrimenti non attrahit cibū quousq̄ infundat ei nisi vt restaret qd̄ diminutum est de eo. Celus autē non minuit: sicut postea declarabim⁹: ergo celus non attrahit ad se qd̄ cōiungitur illi quousq̄ infundat ei: quia sit de natura eius.

¶ Capm. III. De celum non recipit generationem: nec corruptionem in natura sua.

Quāne quod incipit eē vel fieri: effectio est ex duabus causis: vna est mō ex qua fit altera est p̄ma: ratio. Similiter eius qd̄ definit esse non fit destructio: nisi cū ex dispositione sua immutatur in suū contrariū: et omne qd̄ fit ex reb⁹ contrariis sibi ipsis eius destructio similiter fit ex reb⁹ contrariis sibi ipsis: sed postq̄ celum est corpus quātū sicut dīcimus: p̄ter quōz elementa: et non inuenitur aliud corpus qd̄ sit contrariū illi: quia motui circulari sicut dīcimus non est possibile: vt aliquis motus sit contrariū: tūc iam manifestum est hoc q̄ celum non recipit generationem: nec corruptionem: et quandoquidem hoc fit: tūc iam manifestum est q̄ non est mutabile ab vna dispositione ad aliam qd̄ sempiternum est.

¶ Capm. V. De celum est finitum.

Est finitum in p̄mis: esse corpus: h̄ definitio corporis est vt habeat longitudinem latitudinē et profunditatē: sed lōgitudo et latitudo est superficies: superficies autē est finis corporis: ergo oportet ex hoc vt corpus sit finitum necessario: ideo q̄ corporis est necessariū: vt habeat longitudinem latitudinē et p̄funditatem: sed superficies non est aliqd̄ nisi lōgitudo et latitudo: ergo sequit⁹ ex hoc q̄ omne corpus habet superficiem: q̄ non est possibile vt corpus sit sine superficie: sed superficies est finis corporis: ergo omne corpus sine dubio habet finē: ergo non est possibile vt corpus sit sine fine: sed celus est corpus: ergo celum sine dubio est finitum. ¶ Dīco etiā q̄ corpus non potest esse sine lōgitudine latitudine et p̄funditate: ergo nō est aliqua pars corporis quā non mēsuraret lōgitudo latitudo et profunditas. Unde postq̄ nō est aliqua pars corporis quā non mēsuraret lōgitudo latitudo et profunditas: tūc non potest eē corpus sine extremitate: eo q̄ si extremitatem non haberet: oporteret tūc vt ultra id cuius partes mēsurat lōgitudo latitudo et profunditas: esset aliquid qd̄ non similiter mēsurat lōgitudo latitudo et profunditas: hoc est falsū: q̄ qui cogitant q̄ celus mēsurant lōgitudo latitudo et profunditas: si mēsurant illud p̄mū cum alio p̄ter ipsum: tūc cōtinentur in eo qd̄ mēsurat lōgitudo latitudo et profunditas sed non mēsit illud longū latū et profundū. ¶ P̄mū ergo est aliquid qd̄ est additū super id qd̄ mēsurat longū latū et profundū: q̄ ita fuerit tūc p̄mū mēsurat longū latū et profundū qd̄ erat p̄ma: est infinitum: iam iam erat finitū p̄pter suam receptionem additionis. Jam ergo manifestū est ex hoc q̄ omne corpus qd̄ circūscriptū lōgitudo latitudo et profunditas finitū est: sed qd̄ corpus mēsurat lōgitudo latitudo et profunditas: nō est possibile vt corp⁹ sit infīn⁹. ¶ Dīco et q̄ non pōt opinari qd̄ celū eē infīn⁹: q̄ si celū mēte accipit statū cogitat corpus. Corpus autē induit superficiē: superficies vō infert finē: sic nullū corp⁹ excogitari pōt infinitū. ¶ Un

Et h̄ dīc. p̄ celū. 2. 20.

De celo sit finitū magnitudinē. p̄ rō.

De finitate celi quō ad magnitudinē. vī de dīc. p̄ celū. 1. 2. 35. vī qd̄ ad 1c. cō. 4. 3.

2^a rō.

3^a rō.

4^a rō.

Et illud req̄rū ad veram augmentatōis.

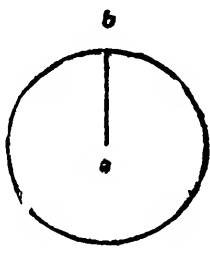
De celū non p̄augeri vī de dīc. p̄ celū. 1. cō. 20. 2. 24.

Ex h^o co
mutat mo
tu ab igi
ro.

5° r^o.

D^o signu
multiplici
tate hui^o
termini
infini^o.

6° r^o.
Qu^o celus
n^o fit infi^o
magnu
dine.

Qu^o n^o det^o infi
niti^o h^o ad^o q^o

7° r^o.

H^o de hoc
h^o p^o cella
t^o c^o 4.4.
v^o ad. 54.

8° r^o.

nam magis approbati p^ot q^o celū finitū ē ex b q^o dicā:
h^o q^o celū aliqd mouet r tps in quo mouet est finitū: tunc
motus in quo mouet in ipso tpe finitus est: eo q^o tps co
mutat motū ēt ab initio tps: r finis ē^o cū fine ipius est:
v^o postq^o mot^o finitus ē. tūc lōgitudō spaci (in quo mo
tus est) finita ē: eo q^o mēsurā mot^o p^oleg^o mēsurā lōgitu
dinis spaci: in quo ē mot^o. S^oi aut tps in quo mouet celū
est finitū: sicut spaciū vni^o diei: tūc motus q^o ē in eo finit^o
est: eo q^o h^o p^on^o. finitū diei: r finē ē terminū diei. S^oi at h^o
motus fuerit finitus: tūc lōgitudō spaci ē finita. S^oi at lō
gitudō spaci ē finita. tūc corp^o cui^o ē ipsa lōgitudō. s^oc
lum ē finitū. (¶ Et certificabit ill^o ēt b exēplo. Lū^o oēs
partes finite sunt: ipm totū finitū ē: sed oēs ptes mot^o fir
mameti (q^o distinguunt singlis reuolutiōib^o) finite sunt
pro spaciō vni^o diei finitū. q^o mot^o firmameti finit^o ē. r ipm
firmameti finitū. (¶ Ponam^o igr circulū r ei^o cētrū a.
a quo p^otrabat līnea: v^oq^o dū rāgar fere superiōre pte cir
cūferē
tie in q^o
ē b. q^o
si acci
piat li
nea cir
culi su
p^oia cē
trū a. r
p^otrine
mouea
tur: tūc
o^o b. ne
cessa
rio ad
eundē
punctū redire v^o exiit. (¶ Amplius aliqd nō h^ore finem
o^o duob^o modis. aut fm potētā agēdi (cui nihil p^ot resis
tere) aut f^o q^olitatē: cū ei^o distētio r lōgitudō r magni
tudo r rotūditas n^o h^oz terminū penes quē terminat. Nūc
aut ad p^ois nō ē necēssū ill^o q^o ē ifini^o f^oz po^om^o. Illi at q^o
dixerūt q^o mūdus ifinit^o ē: nō volūt intelligere ifini^o nisi q^o
fm q^olitatē corp^ois: aut f^o q^olitatē sui tps ē ifini^o. (¶ Et ni
hil p^ot b^o ex cogitare nisi tri^o modis: q^o aut cogitabit id
q^o b^o ē vel lūi vel ē pole fore: aut id q^o n^o h^oz ē: nec fuit
pole fuisse: nec ē pole fore. (¶ S^oi at dixerim^o q^o q^olitas ifi
nita h^oz ēt incurremus icōueniēns. v^oz. q^o ois q^olitas q^o h^oz
esse: q^oq^o d^o est eius necesse est vt habeat eē: q^o ipm totū h^oz
esse: q^o si ipm nō totū h^oz esse: tunc aut aliqd eius h^oz esse:
aut aliqd eius nō h^oz esse: aut nihil eius h^oz esse: neutra aut
barum dictionum est vera. Ideo q^o nihil est eius q^o nō
exiit r habeat esse. q^o aut ifinitū est nō h^oz totū. q^o at
nō h^oz totū: nō h^oz esse: q^o totū nō est nisi cōp^orehensio
oium partiū rei. q^o iā māifestū ē q^o q^olitatē ifinitā nō p^ot
q^o op^oinari h^ore ēē. (¶ Et postq^o nō ē pole op^oinari q^olitatē
ēt ifini^o h^ore ēē: tūc magis ipole ē op^oinari illā habuissē eē.
Q^o autē habuētē: r nō nō h^oz: aut nō habuētē q^o defi
nit esse. aut desinet h^ore: r p^oteritum r finitū ē: q^o autē infi
nitū ē nūq^o p^ot p^oterire. Nulla nāq^o p^o eternitatis trāsire:
r sicut nō p^ot p^oterire ifinitū: nec p^ot p^oterire motū suo
spaciū q^o ē ifinitū: ita nō ē pole p^oterire r p^oterire q^olib
bet aliud ifinitū: q^o nec initū nec terminū b^o. (¶ Et hoc
mō p^oz etiā nō ē pole vt q^olitas habuissē aliqd o^o: r mō
nō h^oz esse ifinitū: cū b^o fuisse: q^o fuit. est. s^oi p^oteritū
bit r p^oteribit. (¶ Jam q^olitatē q^olitatis ifinitā: nō ē d^o re
bus q^oz hoies possunt op^oinari vel h^ore esse. vel eē pole ha
buissē vel habuēturas eē: nō ē ergo itell^ois n^ore dictionis d^o
opatiōe q^olitatē ifinitē. s^oi vt sit q^olitas ex māifesto q^olitatē

tum p^oter totum ifinita: cui nō possit aliqd addi: r q^o non
sit aliqd maius vel maximū. q^o nihil ē ex reb^o b^onū^o ma
gnitudinē r lōgitudinē q^o in tñ crescere possit vt nō pos
sit aliqd addi. S^oi intellectus n^ore dictionis qua d^oicim^o nos
op^oinari q^olitatē: ifinitam h^ore ē. s^oi vt sit b^o q^o sustineat sibi
addi aliud post aliū temp sine fine: ita vt non cesset: r vt
quicq^o d^o est ifinitū sit b^o s^oi. vt pariat sibi addi aliud post
aliū temp: allego nō erit ifinitū. e^ole est. n. vt res beat ē
in se: r de eēntia sua nihil desit sibi ipsi: r vt p^oprehēdat ab
alio: sic vt nihil eius desit p^oprehēdenti. (¶ Ergo q^o mō
h^oz ē: aut q^o fuit: aut q^o futurū est: ipole est vt sit ifinitū.
Id q^o sustinet addi sibi aliqd in futurū. r nō ē termin^o: i
in quo cesset: ipm aut sustinere sibi addi aliqd in futurū: i
q^o si est ei termin^o euenit b^o iā finit et ifinitū fit finitū.
(¶ Itēz ampli^o māifestabit b^o q^o d^oicim^o ē p^o nūq^o. b^o est
q^o nihil nūq^o est q^o nō possit duplicari r augeri: sicut nu
meri q^o sunt ab vno v^oq^o ad decē. v^o postq^o nullus nūq^o
est ab vno v^oq^o ad decē: qui non possit duplicari r augeri:
tūc nūerus cum nūero possit addi r fieri maior q^o erat.
(¶ Postq^o aut v^oz est q^o nō est pole q^olitatē ifinitā: h^ore
esse: nec fuisse: nec futurū fore: tūc iā māi^o est. q^o q^olitas
celi in suo tpe r in sua eēntia terminata est: r initū babz.
Dico ēt q^o si celū eēt ifinitū. q^o intellectus mouet op^oinionē
q^olitatis ifinitā: q^o possit est ex reb^o h^ontū^o lōgitudines et
magnitudinē. q^o itēz p^oferre sibi possunt cui nō possit ali
quid addi aliud post aliud temp sine fine: ita vt nō cesset
ampli^o. D^oicim^o aut ifinitū nō h^ore totū: totū aut d^oicimus
q^o h^oz in se: r de eē suo nihil desit sibi ipsi: r vt p^oprehēdē
nō falsa imaginatiōe: sit vt nihil ei^o desit cōp^oprehēdēti. q^o
q^o h^oz ē: aut q^o fuit. aut q^o futurū ē: ipole ē vt sit ifinitū.
Ideo q^o ē p^oprehēdibile r sustinet sibi addi aliqd in futurū
vt ei termin^o eueniat: r itēz cū finit^o ifini^o fit finitū. Ampli^o
aut postq^o māi^o ē q^o nō ē pole q^olitatē ifinitā h^ore esse vel
fuisse vel futurū fore: tūc quoq^o māi^o ē q^o q^olitas celi
in suo tpe r in sua eēntia finita ē. (¶ Et itēz dico ēt q^o si celum
eēt ifini^o: r b^oret motū circularē: circulus ille in quo moue
ret deberet ēt ifinitus: s^o nullus circulus ē ifinitus. q^o ce
lū nō ē ifini^o. (¶ Dico ēt q^o si corp^o ifini^o moueret circuli^o
vt sit mot^o circularis ifinit^o: ita q^o nullū ei^o p^ouēt reoat
ad suū locū: b^o ē māifestauit d^oicim^o in lib. de auditu nāq^o
mot^o corp^ois ifinitū d^o ē ifinitus. Id q^o spaciū in quo mo
uet d^o ē ifini^o. Allego p^otergeret vt spaciū ei^o finitū p^ocede
ret magnitudinē ifinitā: s^o si spaciū i quo ē mot^o fuerit i
finitū. tūc nō eēt pole vt mot^o excedat ill^o: r postq^o nō p^o
terit. neq^o excedit ill^o. tūc in illo temp erit sine fine: sed si
eēt mot^o circularis ifinitus. tūc oporteret vt circulus eēt
ifinitus. h^o aut nō eēt circulus nec līnea recta: r s^oi n^o
eēt mot^o fm circuli nō ē fm līneā: recta: v^o q^o nō ē pole
circulū eē ifini^o: ita nec ē motus circularis ifinit^o. (¶ Non
est autē pole vt sit corpus ifini^o: q^o moueat r non circuli
vnde legitur ex bis vt celū nō sit ifinitū: ipm. n. ē ifinitū
est ipole cui^o eius punctum redeat ad locum suū: v^o q^o
nō est pole circulum eē ifinitū: ita nec ei^o motus circula
ris ifinitus. q^o motus corp^ois ifinitū nō p^ot ēē circularis.
Ideo q^o spaciū in quo mouet d^o ē ifinitū: q^o moueat
r nō circuli. sequit^o ergo ex bis vt celū non sit ifinitū: eo
q^o motus eius circularis est. q^o nō est pole vt sit corp^o ifi
nitū: q^o moueat circuli. (¶ Jam ēt p^obat alio modo nō
posse eē corpus ifinitum: q^o nō p^ot eē: quin eē corpus sit
aut p^otinuus: aut discretū: si autē d^o q^o corpus in finitū cō
tinuū est dicamus q^o nihil est corp^ois p^otinuū q^o non p^oti
nue^o ali^o: r postq^o nihil est eius q^o non continuatur ali^o:
tunc oportet vt nihil sit eius: nisi q^o d^o est coniunctum cui^o
alio: r postq^o sic est tunc necesse est vt corpus continuum
habeat extremitatem: quia si non habuerit extrema
Zuic. f z

De celo

¶ Si autē dī esse dicretur dicemus q̄ ptes eī nō pnt ēē nisi bñs trib⁹ modis. sicut vt vnaqueq̄ eaz sit finita: aut vt vnaqueq̄ eaz sit infinita: aut vt qdā eaz sint infinita: et qdā sit finite: nō pōt at vnaqueq̄ ptiū eē infinita. aliōgn post vniū infinitū eēt aliud illi additū: nec pōt ēē vnaqueq̄ q̄s partii eē finita: q̄ si partes eēt finite et nūero. opor- teret vt totū eēt finitū. ¶ Si autē dī q̄ infinitus sit nuer⁹ partii. dicemus q̄ diuisio corporis in illas ptes nō pte ēē: quā sit aut itēgre cōpleta: aut nō itēgre cōpleta: aut dī q̄ itēgre cōpleta est: tunc ptes eius finite sūt nūero: si dī q̄ nōdus itēgre cōpleta est tūc ptes que sūt diuise sūt finite nūero finit: illud corpus q̄ nōdū diuisus est ad- huc tale est q̄ sibi pole est diuisi: sicut et cetera ptes. quō- tiūq̄ aut ctingat vt in diuidēdo pcedat semp ptes fini- te erūt nūero. ergo nō ē pole vt partii corpus infiniti- nius sit nūerus. ¶ Postq̄ autē nō pōt ēē corpus qn sit conti⁹: aut dicretus. Corp⁹ aut infinitus nō pōt ēē conti- nius nec dicretus. tunc nō ē pole q̄ corpus sit infinitū. q̄ celū finitus est: et b̄ est q̄ ppositiūus demāre. ¶ Et q̄ aut pōt pbari q̄ mundus vnus est: et q̄ hic solus ē in eo sumus: et nō a liis: et q̄ post ipm nō erit aliud corp⁹. ¶ Et hoc est q̄ vniūq̄q̄s corp⁹ bz motū et quietē: aut nāli- ter aut p vi: vniūq̄q̄ aut corp⁹ locus: ad queq̄ moue- tur est nāis: sed motus p vi est mot⁹ de loco ad quem mouet corpus nāliter: ad dñm eius locūq̄ motū finitēq̄ in quocūq̄ loco generit motus corporis: motus eī nāla nō est nisi ad illū locū: ad cuius dñm est motus eius violent⁹. ¶ Siq̄ aut dixerit q̄ nō pōtēe gn terra moue- uerāt: aut nāliter: aut p vi: nisi in mūdo tñ in quo ē mō: sed ab illo mūdo ad istū nō ē pole vt moueāt. aut nā- liter aut per vim. Dicemus q̄ si b̄ nō ē pole: est sit tamen possibile ē moueri ad hunc mūdu q̄ sit ita fuerit et ma- nifestum fuerit q̄ pp nullam istaz gnq̄s cārum pbiheb- mus autē in mūdo in quo est ad hūc mōduz. aut nā- liter aut p vi: pp q̄ autē manifestab⁹ q̄ nulla istarum gnq̄s cārum pbiheb- terraz moueri de mūdo in quo ē ad hunc mūdu. hoc est q̄ dicaz. I. q̄ nō pōt dici q̄ nā cor- poris q̄ moueb. siue sit terra. siue sit aliū. aut nā corpoz q̄ mouet et moueāt in illis i illo mūdo sit alia a nā corpoz q̄ mouet et corpoz in gbus mouet in b̄ mūdo: q̄ il- le mūdos cōposit⁹ sit ex corpoz b̄ simplicib⁹ alijs a cor- pozib⁹ ex gbus pposit⁹ ē hic mūdos. sicut iā p̄dicimus et adhuc a ampli⁹ dicemus in lequētib⁹ b̄ nō ē pole eēq̄ si est cōposit⁹ ex corpozib⁹: tūc non cōicāt cū b̄ mūdo: nisi in solo noie: et absurdū sit vt dicat mūdos ille q̄ est post hūc mūduz cōposit⁹ et ex corpozib⁹: non. n. appellat. ppe hoc noie: nisi q̄ est corpus. Tlos aut nō intēdūmus hic i- firmare nisi in iām eī q̄ dixit q̄ mundus ē ali⁹ pter hunc mūduz: q̄ est sine dubio cōposit⁹ ex corpozib⁹: nō autē ē pole exgrotare corpoz simplicia alia pter bec ex q̄ b̄ ē cōpositio b̄ mundi. q̄ nō ē nā mobilis. vt moueāt in illo mūdo: nō nō moueāt ad hūc mūduz nec decet nā corpoz ruz que mouet mobile: sicut q̄ moueāt in illo mūdo vt sit

¶ Laplin. VI. Oz mundus est tantus vnus.

p¹ rō q
vn⁹ mī fī
mūd⁹ de
q māvide
Ar. p ce
lt a. te. cō.
76. vsc
ad. te. cō.
99.

பி.செல்வம்

remotū: siue p̄p̄inquū: nec p̄hibet moueri per vim: si sit motor qui mouere possit: et t̄ps habuerit. ¶ Ergo nulla est cā q̄ p̄hibeat aliqd̄ illius mundi moueri de illo ad hūc mūdū: aut nāliter: aut per vim. Ideo q̄ diuersitas inter motum in illo mundo: et motus in hoc mundo: nō potest excogitari ex alia cā: nisi ex vna istaz quinqz cāz. Jaz aut nulla istaz cāz: p̄hibet aliqd̄ de illo mūdo moueri ad hunc mundum: aut naturaliter: aut per vim.

¶ Itē si dicat q̄ terra: et vñūq̄qz alioz triū nō pōt moueri: i celū: iō nō pōt eē vt terra: et vñūq̄qz alioz triūz moueat de illo mūdo vsqz ad hūc mūdū. Dicem⁹ q̄ h̄ qd̄ celū p̄hibet terrā: et vñūq̄qz alioz triū moueri in se nō pōt eē nisi qz aut mor⁹ ei⁹ h̄rius ē motui ei⁹: aut qz nō est h̄rius. Jā aut videmus terrā moueri i re: cū mor⁹ ē h̄rius motui ei⁹: sicut ignis: et in re cum motus non est contrari⁹ motui ei⁹: sic aq̄: et celū nō p̄hibet terrā nec aliqd̄ triū moueri in se pp̄ b. ¶ Si aut dī q̄ aq̄ aer: et ignis nō prohibet terrā moueri in se: nisi qz aq̄ ē pōderosa: et aer: et ignis leuis: celū autē p̄hibet: iō: qd̄ nō est graue nec leue. ¶ Dicemus q̄ magis agruit re leuez moueri in se: eo q̄ motus grani h̄ri⁹ ē motui leuis: et grani magis agruit p̄hibere graue moueri in se p̄ vim: eo q̄ mor⁹ grani nālis h̄rius est motui eius p̄ vim: et aut qd̄ nec leue nec graue: magis cōpetit nō p̄hibere moueri in se: aut nāliter: aut per vim id qd̄ b̄ aliqd̄ grauitatis aut leuitatis. ¶ Itē si dī q̄ non est pole aliqd̄ graue aut leue moueri de h̄ mundo ad aliū: sicut nō est pole aliqd̄ pōderosius aut leue moueri de alio ad istū. ¶ Dicemus q̄ pole dī multis modis quos post enumerabim⁹. Si sufficit mō vt ad p̄is gdem dicamus: qz nō pole aliqd̄ ē nō pole ex seipso: aut ex alia cā. qd̄ aut nō est pole ex seipso ponere: pō est quā cōsequitur multa absurda. id aut qd̄ est non pole ponere ex alia cā: pō ē quā non cōsequitur aliqua absurda. Ex p̄li grā: q̄ dixerit aliquē stātes sedere nō ex dispōne: sed ex seipso: ē impole: q̄ posito hoc sequent⁹ multa icōueniētia: si autem dixerit qz aliquē portare centū milia talenta: hoc nō ē i possibile ex seipso: eo q̄ centū milia talenta portabilia sint in se: sed ex alia cā nō portant: aut qd̄ nō inuenit aliquē ilaz viriūz q̄ portare possit: aut qd̄ non vadit ad portādū: si aut posuerimus cetū mille talenta posse portare aliquē: et venisse ad portandū eam: nō sequitur vllum icōueniētiā. ¶ Ergo q̄ diximus eē ipole: vt aliquis de h̄ mundo moueat in celū: aut nāliter: aut p̄ vim: istud ipole nō est de p̄mo mō. Iē de icōo. i. qm̄ si poneremus res aliquā eē tante virtutis que possit leuare terrā quousqz mitteret eas in celū: et p̄tranfere: sequetur tūc terrā moueri vsqz ad celū: et tūc non eēt hoc icōueniētiā neqz absurda. Dictio enim qz q̄ terra est in alio mūdo qd̄ nō est non pole moueri ad hūc mūdū: est de p̄mo mō. q̄ est i possibile ex se: qm̄ sequeret terrā moueri ad sursum nāliter: qd̄ si posuerim⁹ segur in icōueniētiā et absurda h̄. i. qm̄ sequit terrā moueri ad sursum nāliter. ¶ Ergo iā manifestū est possibile eē terrā moueri icōo mō ab illo mundo ad istū mundū: si sit aliqd̄ tante virtutis qd̄ eam possit impellere vel leuare. ¶ Si aut dī q̄ in nā illi⁹ terre nō ē nisi qes: et in nā ei⁹ nō h̄rius. Dicem⁹: qd̄ nō h̄z motū: nāles nō mouet per vim. Qd̄ aut nō mouet nec per nāles: nec p̄ vim nō mouet vllō mō. Si aut oē dī cui⁹ nā est nō moueri pole est moueri: ergo linea sup̄ficies locus et t̄ps sc̄iētia p̄bia et qc̄ quid est ei⁹ nā nō moueri possit nisi per vim: sed b̄ est absurdū: dicere corp⁹ eē: et nō moueri posse. ¶ Jam et dicamus subtilius: quia si esset mūdus extra hunc mundū: cui⁹ firmamētū moueret: tūc eius eēt mor⁹ contrari⁹: b̄ aut idē cū eo: quoz vtrūqz concedat ad icōueniētiā dūc: qz tūc oporteret q̄ pp̄ p̄dictis vtriusqz s̄phēre nūqz mo-

uerent stelle fixe: aut vt per Jueniētā motus duplo citius ragent planetis. ¶ Dicemus et adhuc q̄ si cōcedit esse aliū mūdū in cui⁹ medio est terra qualis ē ista: cōcedet etiā vere aduētū illi⁹ terre de medio illi⁹ mundi ad hūc mūdū p̄ obedientia aut p̄ vim. i. qz postqz aliqua cor⁹ poza sunt: quoz vñūq̄qz in se pōt moueri: mouet nāliter: aut p̄ vim: tūc nō erit icōueniētiā opinari q̄ vterqz mund⁹ totus possit moueri: aut nāliter: aut p̄ vim. Ponam⁹ ergo q̄ alter eoz totus moueat ad partē alteri⁹ nāliter: aut p̄ vim: ita vt p̄dicti centri vtriusqz mundi tangat sup̄ficiem p̄tinentēz aliū: qd̄ cū fuerit: tūc s̄m vtrāqz positionē idēz mouebit nāliter: et p̄ vim. nāliter: iō: qz n. nāliter d̄ extremo h̄ mūdū terra mota ē ad mediū illi⁹ mūdū: mouebit nēcio ad suū centrū. Per vim aut iō: qz de medio illi⁹ mūdū mota est ad extremū hui⁹: et b̄ est icōueniētiā: sc̄m mūdū eē qui putet moueri: ita vt aliqd̄ ei⁹ sit in aliqd̄ illi⁹: quz p̄fectus sit in se: et in eo nihil sit vacuū. incōueniētiā est q̄ putare aliū mūdū eē p̄ter hūc. ¶ Si autē dī q̄ opz q̄ ois terra moueat ad cetrū mūdū in q̄ eita q̄ ē ps ei⁹: similiter: ignis ois moueri ad sup̄ficiē que p̄tinet hūc mūdū: iō q̄ est ps ei⁹: et ē in eo. ¶ Dicemus q̄ si ita res ē: tūc superioritas et inferioritas nō sunt diffinita nec h̄ria: nec motus ad sup̄ius et mor⁹ ad inferi⁹: sunt diuerso mō diffinita: aut etiā p̄ri: sed pōt p̄cedi q̄ sup̄ius sit ad inferi⁹: et mor⁹ ad inferi⁹ sit motus ad sup̄ius: qz si nos putauerimus q̄ aliū mūdū ē sup̄ hūc mundū: et putauerimus in eo ignē moueri nāliter: tūc motus ei⁹ nō magis p̄uenit: vt dicat ad inferi⁹: qz ad sup̄ius: eo q̄ si ē a medio illius mundi: iāz etiā ē ad mediū illi⁹ mūdū. S̄m sup̄ficies q̄ p̄tinet hūc mūdū hūc mūdū est sup̄rema: et illi mūdū ē infima: b̄ aut ē falsus et absurdus: ois. n. motus nālis q̄ ē de vno ad aliud necesse est vt iter idā quo est mor⁹: et id ad qd̄ est motus: sit h̄rietas: duo aut iter que sit h̄rietas: icōueniētiā ē vt vñū eoz sit aliud. ḡ necesse ē vt vñūq̄qz eoz sit diffinitū diffinitio: in qua nō cōicet alterz. U. g. curari est mutari de languore ad sanitatē: et nō cōcedi q̄ lāguor sit sanitas: necesse est aut vt lāguor diffinitio sit p̄pria q̄ nō sit cōis sanitati. S̄m cū motus sit d̄ loco vsus locū aliū: tunc necesse est vt sit h̄rietas inter vtriusqz locū. Iter sup̄ius et inferius: nō p̄cedit q̄ vnus eoz sit aliū: vel q̄ diffinitio vni⁹ conueniat alteri⁹: qz motus corporis nūqz est ad nō h̄riū: nisi in circulari t̄m: qd̄ cū ita sit: opz iuenire diffōnē ois terre h̄ria: qd̄ est icōueniētiā. ¶ Jā et monstratū est in lib⁹ q̄ est post sc̄ias nālituz: q̄ nō ē mūdus p̄ter hunc mūdū: et p̄bationē inde sumptimus: qz iuenit in celo mor⁹ q̄ nō ē nālis. Jnuenit. n. q̄ vñūq̄qz celoz planetaz discurrentiū mouet motu s̄m pp̄rio de occidentē in orientē: et mouetur cū circulo stellaz fixaz oēs obnohis motib⁹ cōibus oibus celis: qui cōles sunt in oibus illis: quoz vnus est versus occidentē: alter ad orientē. Dicemus ergo: q̄ postqz sic iuenit vt diximus: tūc opz vt motus pp̄rius quo mouet vñūq̄qz celoz planetaz currētū sit ei motus nā: et q̄ vnus duoz motūz (qbus mouet circulus stellarū fixaz: qui. i. est de occidentē ad orientē) ipse sit ei nālis: necesse est. n. vt vnus duoz motūz qbus mouet: sit ei mor⁹ nālis: ergo Jueniētū est vt motus de occidentē ad orientē sit ei nālis: nā qz nā celi est vna nā: motus aut oīz celoz qui est ei nālis erat motus ab occidentē ad orientē: opz tūc vt motus celi naturalis esset de occidentē ad orientē. ¶ Postqz aut motus vñūsciusqz celoz velocior ē motu celi circūcūctantis illos: celū autē qd̄ stellaz fixaz est: circūcūctans oēs celos: oportuit tūc eī vt eīus mor⁹ eēt tardior motibus illorū: et motus qui in celo est tardior hic motus est. ¶ Motus autēz qui in celo est velocior: b̄ mor⁹ est q̄ est de orientē ad occidentē. ¶ Ergo iā manifestū est

Remo/
ut q̄das
alīas c/
asīōes.

po de/
p̄r dī.

z̄ rō q̄
vñūqz sit
mūdus.

3ra.

R. mones
falsas causa
nem.

4ra.

Jnuenit i celo mor⁹ q̄ nō est nālis.

De celo

his duob' modis: q' de his duob' motib' nullus est: cōue
nietur: vt fit nālis celo stellaz fixaz: q' motus quō mo'
de occidēte ad oriētes. ¶ Poltq' aut h'mor' ē nālis ce
lo stellaz fixaz: tūc ceteri celi nō mouentur. B'motu nifi
q' mori h' cel'. Nō ē it' īcōueniēs vt celi stellaz fixaz
(poltq' ipsi mouet ceteros celos B'motu) vt moueat eos
nō tāgēdo vniūqdq' eoz: sed vt moueat vniū eoz tāgen
do: q'd ratiū moueat aliud tāgēdo: z sic relig' reliquos cō
sequi. g'nō ē pole vt moueat ē ceteri fingit celozim
motu celi stellaz fixaz. ¶ S'ilr' mor' vniūscuiusq' celo
rū eēt mior' motu stellaz fixaz: silr' mor' vniūscuiusq' ce
loz eēt mior' motu celi circūdati illū. q' nulla res ē q'
moueat motu alteri' rei (quaz altera nō sit īfixa ī alia)
cui' mor' possit eq'ri motui mouētis se. Adot'. n. mouēt
mior' ē motu rei q' mouet ab ipso. I'los it' inuenim' q' oēs
celi mouent' motu celi stellaz fixaz: cōlr'. z ī nullo celo
rū ē h'mor' mior' q' ī alio. ergo sequit' ē: b' vt aliqd celi
stellaz fixaz tangat vniūqdq' celozim: z vt illud q'd
īmpiet inter dīstantias celozus postq' iūt oēs diuersariū
circūferentiarū sit de natura spere aut planetar: iō mo
ueri stellas suo motu: eo q' vniūqdq' illorum occu
patū est ab illa: z quando q'd ē b' sic est: celi tñ oēs mouē
alio motu: q' est ab oriēte ad occidētē: tūc nō pōt xcedi vt
īste secundus motus sit naturalis celo: q' si esset oportet
tūc vt vniūqdq' celoz' haberet duos mor' naturales:
z hoc nō erat possibīle. ¶ Non est etiā possibīle vt fit b'
motus a corpore alio p'ter aliqd īloz celoz'. s. n. b' esset
motus ab alio corpore: oportet vt ipsius corpus firma
mētī tangeret vniūqdq' celoz'. Impossibīle est aut' vt
sit aliud corpus q'd moueat ab oriēte ī occidētē q'd tā
gar circulos z moueat illos loz motu: si aut' tangantur a
duobus corporib'us: quoz vnum niteretur eos mouere
de oriēte ad occidētē: z altēz de occidētē ad oriētem:
tūc nō moueretur ipsi. nec corpora que viderent moue
re ipsos. nec iterūz motu sup'z volantis corporis poterit
citari: cum vili ipso percipiamus q' firmamentū cū suis
contentis ī se habeat moueri. ¶ Determinandū autē
etiā nunc est q'd illi qui dixerūt firmamentū esse extra
hūc mundū: mobile ītellererunt. Dicebāt aut omnes
motūz erg' trib' causas. puenire: aut a p'prietate: aut a corpo
re: aut ab aīa. q'd sit ista tunc dices īncōstantē z nūq' mo
ueri: necesse est vt concedat' q' abusus est firmamentum
dicere z aliquo īstoz motūū posse moueri. ¶ Qd. n. fm
dominātes p'prietate mouē lineasr' segtur motum. q'd
vero a corpore fortiori violētā patit' q'd vero ab aīa vo
luntarie mouet' z ad quietē sese b'z: sic enī videmus mo
ueri hoīs corpus z belluaz. ¶ Qui aut' dicunt q' aīalis
est celi motus: tunc si alius mundus fuerit opz vt ipsius
celum habeat aliū motozem: sicut enī nō pōt esse vt nā
huius aīalis moueat corpus alterius aīalis: nec vt aīa
sistius animalis moueat corpus alteri' aīalis. ¶ Similr'
nō potest esse q' si aliqd moueat celum: sicut aīa z natu
ra mouet corpus: vt moueat celus alteri' mūdi. ¶ Se
quitur ergo q' hoc q' si alius mūdus est: q' habeat aliūz
motozem p'ter motūz istius mūdi: q'd est īmpossibīle. iō
q' motor celi (sicut narrauimus) nō est corpus: z q'd nō
est corpus nō ē b'z mām: que autē tringit ī nā coz diuer
sitas nō est nifi ex mā. ¶ Si autēz nāe oīs cius q'd est ī
illo alio mūdo sunt conuenientes cum naturis oīs cius q'd
est ī hoc mūdo z he nō sunt diuerse ab illis: nifi q' mā
vniūscuiusq' eaz est p'ter mām hāz: tunc opz vt nā mo
toriz celi illius mūdi sit ipsa eadem que nā motoriz celi
istius mūdi. q'd nō est diuersitas: p'ter illā q' mā hui'
p'ter mām illius. Jaz autē monstrauimus q' motor b'
celū nō ē b'z mām. iō q' nō est corpus: z q' nūbī b'z māz nū

fi corpus. ¶ Si autē motor celi moueat illud sua volum-
rate oportebit ē ē hoc vñ nō fit aliud mundus: qm̄ si est
alius mūdus 2 hoies hui⁹ mundi non habēt opus hoib⁹
illius mūdi: nec hoies illius mundi veniunt ad istos: ne-
q3 inueni⁹ in aliquo mundo q3 nisi q3 inueni⁹ in alio. pos-
sibile autē erat vñ vtriusq3 mundi 2 uenirent in vnū
mundū: 2 tunc egas diuine volūtatis fecit videre vñ nō
esset nisi vnus mūdus. ¶ Ergo iā patēs est ex pbatōe
theologica 2 ex pbatōe demonstrata naturalī nō ēē pos-
sibile vñ sit aliud mundus.

C Lapſm. VII. Quid motus circuli ſtellarum fixarum ab oriente in occidentem non poteſt eſſe a corpore.

Item q corpus mouet corpus duobus modis. scilicet aut motu nali sicut aq suo motu nali mouet rora: aut motu aie que est i eo: sicut dicitur cetera aialia mouentur molendinus.

Eum autem corpus mouet corpus vt natura sua. aut aie que est in eo: tunc motus nali non potest fieri nisi tribus modis. q aut erit impellendus aut attrahendus: vel vehendo. impellendo sicut aq impellit rotam: attrahendo sicut lapis magnetics attrahit ferrum. vehendo sicut aq vehit rates et rectores eius.

Non est autem pole vt motus celi stellaz fixaz de oriente ad occidentem sit a re que impellat illud: vel a re que attrahat illud supra ceterum nali motum quoniam vt attrahat vel destruat. Itaque autem videmus celum stellaz fixaz moueri vt quosdam illos motum. q falsificatur est q motus quo mouet ab oriente ad occidentem sit et motus corporis qd pellat illud vel attrahat vel nali vel aliter: q faciat celum mutare.

Dicemus et q non est pole vt motus quo mouet de oriente ad occidentem sit a coeque quod illud vehat motum nali sue vel aie q est in eo. Corpora namque que vehunt alia motum nali non vehunt alia nisi qz opponuntur ad alio: quia hinc leuitate: aut i poderitate: hinc non est pole vt celum sit alius cuius grauitatis aut leuitatis. q legem et hunc vt motus celi ab oriente in occidentem non sit et vehitioe corporis qd moueat nali.

Liter. Dico et q motus firmamenti non potest esse ex vehitioe corporis qd moueat ab aia qd sit eo. Corpore etenim q motus ab aia qd est in eo: necesse est vt vehat motum nali alio pter motus aiales: sicut corpus aialis: qd mouet aia motu voluntario: mouet nali motu quo moueri loquitur violenter i suo calido dorsum quod dimittit de sursum. Si est ergo qd corpus vehit celum motu aie qd est in eo. Dicemus qd nalis motus illius corporis non potest esse qn sit circularis aut rectus: non est autem pole vt moueat illud motus q mouet a aiales: motus nalis fit circularis motus: etenim a aiales quicquid mouet: eget vt in initio quodammodo vni pnti: tunc mouet alia pte eius ad locum alium: cui postea inquit iteque. et dicitur et hunc mutari eo quod figuram. Non est autem pole vt pmutet figura rei qd motus nalis fit circularis qd destruat eum motus nalis. Non autem destruit anima motum nali coeque in quo est ipsa: q seruati eo quod motus ipsi nali. et attribuit ei alium motum pter ipsam.

Ergo iam manifestum est non est pole vt id quod mouet celum sit corpus aiale: cuius motus aialis fit circularis. Restat ergo vt motor: celi sit corpus aiale cuius motus nalis sit rectus. Non est autem pole: sicut supra clarum est vt illud corpus tangat circulum celi stellaz fixaz nec subitus nec supra: eo q manifestum est non est pole vt post celum sit corpus qd moueat recte nec supra: eo q finis corporum: que mouent recte est inferius extremum vel circulo celi.

Si autem corpus dixerit q corpus aiale quod mouet celi: post celum est. destrui tunc et hunc q si motus ei nalis fuerit circularis erit pars celi: et tunc non erit pole vt vehat celi: eo q circularis non pmutat locum suum nec inquit ei circularis.

Si autem dixerit q nali est moueri recte: tunc conueniens erit: eo q nali corporum: quorum motus est rectus: vt sint terra celi.

Ergo iam manifestum est qd motus celi de oriente ad occidentem non est pole vt sit a coeque.

z. cc. a. t. c.
c. 2. z. v. f.
q. 3. ad. 35.
piraciatib
matéria
ab illi.

q. figura
specia sit
pauitior
celo.
r. r. o.
z. r. o.
93. z. i. f. r. a.

z. r. o. f. u. r. a. t.
h. 3. r. o. n. e.
m. o. i. z. i. e.
r. e. p. e. c. i.
f. u. r. a. t. i. e.

3. r. o. ad
idem.

4. r. o.

q. celo nō
pouitit
conuēire
alia fig.
q. sp. r. o.
tacta. z. 2.
celi. t. c. 2.
27.

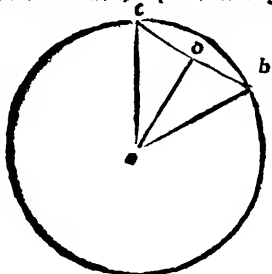
4. p. b. y. a.

Capitulum VIII. De figura celi spherica est.

Rimo debem⁹ ostendere qd ex oib⁹ figur⁹ nulla ē puenitior celo qd spheri ca: r. o. c. i. n. d. e. m. n. i. ē p. o. i. c. v. t. a. l. i. q. b. h. e. a. t. n. i. s. i. f. i. c. a. t. D. i. c. e. m.⁹ g. q. ex oib⁹ figur⁹ nulla ē cō uenitior celo qd spica. Jō qd celi pōtū ē sic. v. t. p. o. i. n. e. a. t. q. c. q. d. ē i. m. u. d. o. f. i. g. u. r. a. a. t. s. p. i. c. a. o. i. b⁹ f. i. g. u. r.⁹ s. u. p. f. i. c. i. e. h. n. t. i. b⁹ l. a. t. i. o. r. z. c. a. p. a. c. i. o. r. ē. J. t. e. q. t. i. p. s. m. o. r. c. e. l. i. n. e. c. e. s. s. a. r. i. o. ē m. e. s. u. r. a. o. i. u. s. m. o. t. u. s. s. i. c. p. a. t. e. f. e. c. i. t. B. z. r. i. i. 4. l. i. 2. d. a. u. d. i. t. n. a. l. i. q. n. o. i. a. u. i. t. t. p. s. Jō qd m. o. r. c. e. l. i. ē m. i. n.⁹ o. i. b⁹ r. e. b⁹. z. ē e. q. l. m. o. r. z. p. t. i. n. u. s. J. n. o. i. n. g. n. e. r. e. p. q. m. e. n. s. u. r. a. n. t. o. s. v. t. i. d. q. m. e. s. u. r. a. t. s. i. t. m. i. n.⁹ o. i. b⁹ q. m. e. s. u. r. a. t. s. i. c. ē m. i. n.⁹ i. n. n. o. v. n. i. t. a. s. d. i. a. g. n. a. i. t. p. o. d. e. r. e. c. y. a. t. i. m. e. s. u. r. a. e. r. g. o. o. p. o. r. t. u. i. t. e. x. B. v. t. t. p. s. m. o. r. c. e. l. i. (e. o. q. p. i. l. l. o. m. e. s. u. r. a. t. t. p. s. o. i. u. s. r. e. p.⁹) s. i. t. m. i. n.⁹ o. i. b⁹ i. l. l. i. c. J. n. a. t. t. p. s. c. o. r. p. o. z. h. n. t. i. u. e. q. l. i. e. m. o. t. u. ē c. o. r. p. q. s. u. n. t. v. e. l. o. c. i. o. z. i. a. m. o. r.⁹ g. e. x. B. v. t. c. e. l. i. s. i. t. v. e. l. o. c. i. o. z. i. a. m. o. r.⁹ q. c. e. t. e. r. i. m. o. r.⁹ r. e. p.⁹ q. m. e. s. u. r. a. n. t. p. e. r. m. o. t. u. c. e. l. i. c. o. r. p. a. t. ē e. q. l. i. a. i. m. a. g. n. i. t. u. d. i. e. z. d. i. u. e. r. s. a. i. f. i. g. u. r. a. c. o. m. e. s. u. r. a. q. d. p. r. a. t. e. s. t. d. e. s. p. a. c. i. o. v. n. o. t. p. e. f. u. e. r. i. t. e. a. d. e. t. u. c. q. d. f. u. i. t. v. n. i.⁹ l. i. n. e. e. a. u. t. q. d. f. u. e. r. i. t. p. a. u. c. i. o. z. l. i. n. e. a. z. c. i. r. c. u. d. a. t. i. u. ē e. r. i. t. v. e. l. o. c. i. o. z. i. a. m. o. r.⁹. e. x. c. o. r. p. i. b⁹ e. q. l. i. b⁹ m. a. g. n. i. t. u. d. i. n. e. i. l. l. o. ē p. a. u. c. i. o. z. l. i. n. e. a. z. q. d. ē c. o. r. p. c. i. r. c. l. a. r.⁹ g. e. x. B. v. t. f. i. g. u. r. a. p. u. e. n. i. t. i. o. r. celo s. i. t. s. p. i. c. a. D. i. c. e. m.⁹ e. t. q. p. m. l. t. i. s. m. o. d. i. s. f. i. g. u. r. a. s. p. i. c. a. ē p. u. e. n. i. t. i. o. r. celo: n. a. e. q. l. i. a. v. n.⁹ e. x. c. i. s. e. s. t. q. c. e. l. i. u. e. r. a. t. c. o. r. p. s. i. m. p. l. e. x. v. n. i.⁹ n. a. e. z. n. e. c. e. s. s. a. r. i. o. v. t. b. i. e. t. f. i. g. u. r. a. q. ē e. t. f. i. n. i. t. a. z. p. i. c. a. z. a. t. a. t. ē f. i. g. u. r. a. s. p. i. c. a. a. l. s. n. f. i. g. u. r. a. s. u. p. f. i. c. i. a. s. p. r. e. r. c. i. r. c. l. m. a. m. b. i. u. r. m. l. t. e. l. i. n. e. e. z. m. l. t. e. s. u. p. f. i. c. i. e. s. s. p. i. c. a. a. t. s. o. l. a. ē i. t. e. r. o. e. s. f. i. g. u. r. a. s. c. o. z. p. a. l. e. a. t. a. b. i. t. v. n. a. s. u. p. f. i. c. i. e. s. c. i. r. c. l. s. f. i. g. o. l. u. s. ē i. t. e. r. f. i. g. u. r. a. s. h. n. t. e. s. s. u. p. f. i. c. i. e. s. q. u. e. a. m. b. i. a. t. v. n. a. l. i. n. e. a. v. n. i.⁹ a. u. t. p. p. i. q. u. e. ē s. i. m. p. l. i. c. i. q. d. i. d. q. d. ē a. p. l. i.⁹ v. n. o. n. u. l. l. a. a. t. f. i. g. u. r. a. z. ē q. u. a. t. e. r. m. i. n. i. t. v. n. i. n. i. s. i. c. i. r. c. l. s. z. s. p. a. (s. i. c. i. a. p. d. i. c. i. m.⁹) z. c. e. l. o. g. n. u. l. l. a. f. i. g. u. r. a. z. p. u. e. n. i. t. i. o. r. ē. J. t. e. x. p. r. a. b⁹ s. i. b. i. p. s. i. b. i. t. n. e. c. i. a. e. r. a. t. ē f. i. g. u. r. a. l. i. q. z. e. r. a. t. c. o. r. p. f. i. n. i. t. u. t. i. c. e. x. o. i. b⁹ f. i. g. u. r. a. s. f. u. i. t. e. i. p. u. e. n. i. t. i. o. r. Jō qd ex oib⁹ c. o. r. p. i. b⁹ f. i. g. u. r. a. s. p. i. c. a. ē m. a. g. i. s. p. s. i. t. u. p. t. i. u. s. i. c. e. x. f. i. g. u. r. i. s. a. l. i. y. s. h. n. t. i. b⁹ s. u. p. f. i. c. i. e. c. i. r. c. l. s. ē p. t. i. u. s. m. a. g. i. s. p. s. i. t. u. s. L. e. t. e. r. a. z. a. u. t. f. i. g. u. r. a. z. c. o. z. p. a. z. a. u. t. s. u. p. f. i. c. i. a. l. i. u. n. u. l. l. a. c. o. n. g. r. u. i. t. c. e. l. o. Jō qd o. e. s. d. i. u. e. r. s. a. z. s. u. n. t. p. r. i. u. s. z. n. o. p. s. i. l. l. i. g. e. x. b. i. s. q. d. i. r. i. x. i. m.⁹ p. s. q. d. ex oib⁹ f. i. g. u. r. i. s. p. i. c. a. ē p. u. e. n. i. t. i. o. r. celo. J. t. e. x. t. a. t. g. v. t. m. o. l. t. i. m.⁹ n. o. ē p. o. t. e. a. l. i. q. u. a. a. l. i. a. z. b. i. e. n. i. s. i. f. i. s. p. i. c. a. D. i. c. e. m.⁹ g. q. g. n. a. f. i. g. u. r. a. z. z. s. u. n. t. q. d. q. d. a. s. u. n. t. l. i. c. a. r. u. r. e. c. t. a. z. a. u. t. c. i. r. c. u. f. l. e. x. a. z. q. d. a. v. o. r. e. c. t. a. z. z. c. i. r. c. u. f. l. e. x. a. z. q. d. a. v. o. s. u. n. t. v. n. i.⁹ l. i. n. e. e. a. m. b. i. e. t. i. v. n. d. i. c. i. t. f. i. g. u. r. e. a. t. m. l. t. a. r. i. u. l. i. n. e. a. z. o. e. s. h. n. t. a. n. g. l. o. s. a. d. p. r. e. s. s. u. p. e. n. i. m. i. n. e. t. e. s. f. i. a. t. f. i. g. c. e. l. i. e. i. c. e. t. v. n. a. i. l. l. a. z. q. s. u. n. t. m. l. t. a. z. l. i. n. e. a. z. t. c. c. u. m. m. o. u. e. r. e. t. c. i. r. c. u. l. a. r. i. t. e. r. v. t. v. o. l. u. b. i. l. i. t. n. e. c. e. ē. v. t. p.⁹ i. p. s. e. ē. t. c. e. l. o. v. a. c. u.⁹ q. u. e. z. a. l. i. q. u. i. o. c. c. u. p. a. r. e. t. a. n. g. l. i. z. p. r. e. s. s. u. p. e. n. i. m. i. n. e. t. e. s. z. a. l. i. q. u. i. d. i. m. i. t. t. e. r. e. t. i. s. t. i. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. i. ē. ē. a. b. z. r. i. i. l. i. d. a. u. d. i. t. n. a. l. i. q. n. i. b. i. l. ē. v. a. c. u.⁹ p. o. s. t. q. d. a. r. p. o. s. t. c. e. l. i. n. o. ē l. o. c. u. s. v. a. c. u.⁹ n. o. ē s. t. p. o. t. e. v. t. m. o. r. c. e. l. i. s. i. t. n. i. s. i. r. e. u. o. l. u. b. i. l. i. s. L. e. l. l. a. t. f. i. c. e. t. f. i. g. u. r. a. s. p. i. c. a. p. o. s. t. i. t. p. s. e. t. i. n. a. n. i. t. a. s. S. e. q. g. f. i. b. q. n. o. ē h. 3. f. i. g. u. r. a. q. b. e. a. r. m. l. t. a. s. l. i. n. e. a. s. J. f. i. g. u. r. e. a. t. q. v. n. i.⁹ s. u. n. t. l. i. n. e. e. z. n. o. s. u. n. t. n. a. e. r. o. t. u. d. e. s. i. c. f. i. g. u. r. a. o. i. u. z. l. e. t. i. c. u. l. e. c. u. m. n. o. s. c. o. g. n. o. u. e. r. i. m.⁹ e. a. s. r. e. u. o. l. u. t. i. o. n. o. e. r. i. t. e. a. z. r. e. u. o. l. u. t. i. o. n. i. s. f. o. r. m. i. s. q. z. p. l. i. b⁹ e. a. z. z. i. g. e. r. e. t. q. d. p. r. i. g. i. t. f. i. g. u. r. i. s. h. n. t. i. b⁹ p. l. e. s. l. i. c. a. s. z. ē. t. q. u. i. u. s. e. o. m. o. n. o. s. e. q. u. e. r. e. t. r. e. u. o. l. u. t. i. o. n. e. s. e. i.⁹. v. t. e. s. s. e. r. v. a. c. u. i. t. a. s. q. m. o. s. e. q. u. a. t. r. e. u. o. l. u. t. i. o. n. e. s. f. i. g. u. r. a. z. m. l. t. a. s. l. i. n. e. a. s. h. n. t. i. u. s. l. e. q. r. t. i. a. l. i. o. i. p. o. s. s. i. b. i. l. e. B. ē. q. z. a. c. c. i. t. i. n. i. t. u. i. t. e. x. r. e. u. o. l. u. t. i. o. n. e. a. t. s. p. e. n. o. s. e. q. u. e. r. e. t. v. t. p.⁹ e. l.⁹ a. b. i. t. u. s. s. i. t. v. a. c. u. i. t. a. s. v. l. l. o. s. i. c. e. x. r. e. u. o. l. u. t. i. o. n. e. o. i. u. s. f. i. g. u. r. a. r. u. m. l. t. i. l. i. n. e. a. z. a. l. t. e. r. i.⁹ m. o. d. i. J. f. i. g. u. r. e. v. o. q. d. s. u. n. t. v. n. i.⁹ l. i. n. e. e. z. n. o. s. u. n. t. n. a. e. r. o. t. u. d. e. c. u. r. e. u. o. l. u. u. n. t. l. e. q. r. q. s. e. q. u. a. t. e. x. r. e. u. o. l. u. t. i. o. n. e. f. i. g. u. r. a. z. m. l. t. i. l. i. n. e. a. z. J. s. z. o. i. o. s. e. q. u. e. r. e. t. z. a. l. i. o. i. p. o. l. e. q. o. p. o. t. e. r. e. t. v. n. i.⁹ e. e. x. d. u. o. b⁹. J. a. u. t. v. t. n. o. m. o. u. e. r. e. t. f. i. r. m. a. m. e. n. t. u. s. s. i. c. i. u. e. n. i. m.⁹ i. l. l. o. m. o. u. e. r. i. s. u. p. d. u. a. s. a. x. e. s. d. i. u. e. r. s. a. s. z. d. i. s. t. r. u. e. r. e. t. a. m. o. r.⁹ i. e. q. l. e. s. c. u. m. n. o. p. r. a. u. e. r. e. t. s. i. b. y. p. s. i. s. a. u. t. c. u.

obuiaret sibi ppsis: aut dcedēdū erit. vt moneat supynaz axes: r. t. d. t. r. u. e. f. e. i. r. o. z. i. t. e. i. o. p. p. q. n. a. p. o. s. s. i. t. i. s. u. t. p. l. e. s. c. e. l. i. v. t. r. i. u. s. q. a. t. i. s. t. o. z. ē. i. c. o. u. e. n. i. e. s. D. e. s. i. g. f. i. g. u. r. i. s. s. u. t. i. s. t. e. a. u. t. f. i. g. m. l. t. a. z. l. i. n. e. a. z. m. l. t. a. z. s. u. p. f. i. c. i. e. z. a. u. t. ē. v. n. i.⁹ l. i. n. e. e. z. n. i. ē. v. e. r. o. t. u. d. a. J. a. t. q. ē. v. n. i.⁹ s. u. p. e. r. f. i. c. i. e. z. i. e. v. e. r. o. t. u. d. a. z. p. t. e. r. h. a. s. n. o. ē. a. l. i. q. a. l. i. a. f. i. g. u. r. a. n. o. e. r. a. t. a. t. p. o. l. e. v. t. f. i. g. c. e. l. i. e. s. s. e. t. f. i. g. u. r. a. q. ē. m. l. t. a. z. s. u. p. f. i. c. i. e. z. n. e. c. f. i. g. u. r. a. q. ē. v. n. i.⁹ s. u. p. f. i. c. i. e. z. z. n. o. ē. v. e. r. o. t. u. d. a. o. p. o. r. t. u. i. t. g. e. x. B. v. t. n. o. ē. e. t. f. i. g. r. o. t. u. d. a. p. s. g. e. x. s. u. p. a. d. d. i. c. i. s. q. d. n. i. ē. f. i. g. c. e. l. i. n. i. s. i. f. i. g. r. o. t. u. d. a. J. o. i. a. u. t. a. l. e. t. e. t. n. i. b. i. l. a. l. i. o. d. i. c. e. m.⁹. a. u. t. z. i. o. q. z. s. i. q. u. i. s. d. i. c. a. t. s. u. p. z. a. r. e. s. i. e. q. l. e. s. f. i. r. m. a. m.⁹ a. b. o. z. l. e. t. e. f. o. c. c. i. d. e. t. e. v. o. l. u. t. J. a. x. i. s. g. o. z. i. e. t. a. z. l. i. s. (c. u. b. r. a. u. i. o. s. i. t.⁹) p. p. m. a. i. o. z. ē. a. b. i. t. u. s. d. i. s. t. r. u. e. r. i. t. s. i. v. s. u. p. v. n. a. a. x. e. l. a. t. e. n. t. i. g. n. i. s. m. o. u. e. r. e. t. n. e. c. i. u. e. t. n. a. l. e. o. z. i. n. d. e. p. i. r. z. v. i. c. e. s. t. e. p. o. z. v. a. r. i. a. t. i. q. c. e. t. e. r. i. h. o. z. i. s. r. e. c. u. r. s. i. o. i. b⁹ s. i. d. e. z. a. d. e. a. d. e. l. o. c. a. v. i. d. e. m.⁹ e. u. e. n. i. r. e. J. d. i. c. o. ē. t. q. t. p. s. m. o. r. c. e. l. i. e. s. t. m. e. n. s. u. r. a. o. i. u. s. m. o. t. u. i. u. z. q. v. o. m. o. r. c. e. l. i. v. n. i.⁹ e. c. e. t. e. r. i. q. d. m. o. u. e. t. u. r. B. m. o. t. u. Jō qd m. o. r. c. i. r. c. l. a. r.⁹ e. s. t. z. p. t. i. n. u. s. z. s. p. J. n. o. i. n. g. n. e. r. e. p. q. m. e. s. u. r. a. n. t. o. s. v. t. i. d. q. m. e. s. u. r. a. n. t. s. i. t. m. i. n.⁹ o. i. b⁹ i. l. l. i. q. z. s. m. o. d. u. m. e. s. u. r. a. t. s. i. c. v. n. i.⁹ i. n. u. o. d. i. a. g. n. a. i. t. p. o. d. e. r. e. c. y. a. t. i. m. e. s. u. r. a. g. o. p. o. r. t. u. i. t. e. x. B. v. t. t. p. s. m. o. r. c. e. l. i. e. o. q. p. i. l. l. o. m. e. s. u. r. a. t. t. p. s. o. i. u. s. r. e. p. s. i. t. m. i. n.⁹ o. i. b⁹ i. l. l. i. c. J. n. i. n. a. t. t. p. s. c. o. r. p. o. z. h. n. t. i. u. e. q. l. i. e. m. o. t. u. ē. e. o. z. q. s. i. t. v. e. l. o. c. i. o. z. i. a. m. o. r.⁹ o. p. t. e. b. i. t. g. e. x. B. v. t. c. e. l. i. u. e. t. n. o. ē. e. t. a. l. t. e. r. i.⁹ f. i. g.⁹ s. p. i. c. a. z. t. u. c. e. t. t. a. r. d. i. o. z. i. a. m. o. r.⁹. L. o. r. p. a. n. e. q. l. i. a. i. m. a. g. n. i. t. u. d. i. e. z. d. i. u. e. r. s. a. i. f. i. g. c. o. m. e. s. u. r. a. e. i. q. u. a. p. r. a. t. e. s. t. d. e. s. p. a. c. i. o. v. n. o. t. p. e. f. u. e. r. i. t. e. a. d. e. t. u. c. q. d. s. i. f. u. i. t. v. n. i.⁹ l. i. n. e. e. c. i. r. c. u. d. a. t. i. e. e. r. i. t. v. e. l. o. c. i. o. z. i. a. m. o. r.⁹. J. i. l. l. o. a. t. q. d. b. s. ē. c. i. r. c. l. a. r.⁹ g. l. e.⁹ e. x. B. v. t. f. i. g. p. u. e. n. i. t. i. o. r. celo s. i. t. s. p. i. c. a. J. t. e. x. t. a. t. J. c. d. e. f. i. g. u. r. a. t. o. i. u. s. u. n. d. e. s. i. t. s. p. i. c. a.

Premissis ostendim⁹ figurā celi spī tori mundi spica ē. Jō qd celi pphedit qd d i mudo ē: r. p. i. c. e. c. o. e. r. e. z. i. t. r. a. f. e. n. i. b. i. l. i. n. s. p. e. r. a. c. o. p. l. e. t. n. i. s. i. f. i. c. i. u. J. t. e. x. t. a. t. g. v. t. o. s. t. e. n. d. a. m.⁹ q. v. n. i. u. q. d. b. s. c. o. r. p. o. z. p. n. c. i. p. a. l. i. u. q. s. i. t. i. t. r. a. c. e. l. i. s. i. t. s. p. i. c. u. J. u. m. n. B. o. n. d. e. r. i. m.⁹: z. B. p. e. g. f. q. s. i. g. c. e. l. i. i. n. t. e. r. i. o. r. s. p. i. c. a. ē. J. d. i. c. o. g. q. c. o. r. p. o. z. q. m. o. u. e. n. t. a. n. a. i. s. s. i. m. p. l. i. c. i. b⁹: a. u. t. p. p. l. e. n. i. t. a. r. e. a. u. t. p. p. g. r. a. u. i. t. a. t. e. a. u. t. p. p. a. l. i. o. g. r. a. u. i. t. a. t. a. u. t. l. e. n. i. t. a. t. i. o. s. v. t. f. i. g. u. r. e. e. o. z. e. x. t. e. r. i. o. r. e. s. s. p. i. c. e. s. i. t. L. o. r. p. a. v. o. q. m. o. u. e. t. a. n. a. i. s. s. i. m. p. l. i. c. i. b⁹ s. i. f. i. g. n. i. s. a. e. r. a. q. z. t. e. r. r. a. J. n. c. i. p. i. a. m.⁹ a. u. t. p. b. a. r. a. b. e. o. c. p. b. a. n. o. ē. e. u. i. d. e. t. i. o. r. s. i. a. b. a. q. J. d. i. c. o. i. g. r. q. f. i. g. a. q. ē. t. a. l. i. q. d. n. a. a. q. ē. v. t. c. u. p. f. u. d. i. o. z. e. l. o. c. u. i. u. e. n. i. e. r. i. t. q. s. i. t. l. o. c. i. q. d. ē. v. t. d. i. s. t. a. n. t. i. l. l. u. J. i. l. l. a. v. o. p. p. o. ē. g. l. o. c. p. f. u. d. i. o. z. c. e. t. r. o. ē. p. p. i. q. d. o. g. s. p. i. c. u. i. t. e. l. l. i. g. i. m.⁹. N. ē. a. t. e. x. B. (q. u. o. c. i. u. s. a. c. c. e. p. t. i. o. s. h. q. d. v. o. c. a. u. i. t. c. e. t. z.⁹) d. e. c. e. t. v. t. t. u. n. s. i. t. v. n. i.⁹ e. x. p. u. c. t. i. p. o. a. m.⁹ g. h. b. c. e. t. z. a. z. t. c. q. d. d. u. e. r. t. a. t. i. l. l. o. J. a. l. i. a. v. o. p. b. a. t. i. o. ē. q. p. y. n. a. p. t. i. c. u. l. a. t. e. r. r. e. g. n. a. l. i. r. o. s. t. e. n. d. e. m.⁹ a. q. n. a. z. q. z. s. i. q. l. s. a. q. p. l. a. n. a. i. u. e. n. i. e. r. i. t. s. u. p. f. i. c. i. e. t. e. r. r. i. s. p. a. s. f. a. c. s. i. v. o. r. o. t. u. d. a. s. a. l. t. e. r. c. i. r. c. u. d. a. t. o. a. d. m. o.⁹ s. i. p. e. l. e. b. z. n. i. s. i. f. i. t. e. r. e. p. i. b. e. a. t. l. o. c. i. b. i. t. u.⁹ J. p. o. a. m.⁹ g. h. b. c. e. t. z. a. z. t. p. r. a. b. a. m.⁹ a. b. e. o. z. l. i. c. a. s. e. q. l. e. s. q. s. i. n. t. a. b. z. a. c. z. p. t. i. n. u. m.⁹ e. t. r. e. t. r. a. e. z. p. l. i. n. e. a. c. b. i. t. a. v. t. s. i. t. f. i. g. t. r. i. a. g. u. l. a. z. d. e. i. d. e. a. p. u. c. t. o. a. p. r. a. b. a. m.⁹ r. u. r. l. i. u. s. i. n. e. a. r. e. c. t. a. a. d. c. b. l. i. n. e. a. s. v. s. q. a. d. p. u. c. t. u. d. m. e.⁹ g. l. i. c. a. a. d. q.

R. o. ad idem
tacta. z. celi
t. c. c. 2. 3.

x. m. a. p. p. y.

z. r. o. ad idem
tacta. z. celi
t. c. c. 2. 3.

z. r. o. ad idem
tacta. z. celi
t. c. c. 2. 3.

q. a. q. r. o. n. o. d. a.
p. r. o. q. d. i. g. n. e.
a. p. p. o. z. c. e. l. i.
t. c. c. 2. 3.

z. r. o.

z. o. p. l. e. m. e. n. t. u. s.
p. m. e. r. o. n. i. s.

res q̄ extremities p̄iungunt. sic fig' p̄iungunt aglo: r̄ id
dispo vni loci ipsi' sit p̄ter dispoñe alii' loci ipsi'. p̄ p̄ea
p̄uter in initio mor' ei' vno loco r̄ finis i alio ei'. i s̄ ē p̄iunctū
r̄ nō ē eo fractio v' diuerſitas. Q̄ d̄ q̄ b̄ vt nō sit in co
p̄n'. nec finis nec me' quā at nō h̄uerit p̄n'. nec mediu'
nec finē. t̄c' mor' ei' n̄ erit i p̄n' ei'. nec me': nec i f̄i ei'
Cōstat q̄ aliq̄s mor' celi nō h̄z terminū. (C̄ 3̄ āt narra
uim' q̄ ois mor' ieq̄l' h̄z terminū: r̄ mor' celi n̄ h̄z termi
nū. Seq̄t' q̄ v' n̄ sit ieq̄l'. r̄ h̄ dictio d̄struitur' inias q̄ d̄ic
mōri celi ē ieq̄l' p̄p̄ reuolutōis sit celi dyelo' ē d̄ tardita
tate. Jō q̄ r̄ l̄a patefecim' ex n̄ra dictōe n̄ ē ieq̄l': r̄ q̄ mo
r' n̄ ē ieq̄l'. t̄c' eq̄l' ē v' vniſōmis. Et ex d̄struictōe inie listo
rū d̄struit' ē d̄ dictio eoz: q̄ dixerūt q̄ mor' celi ē d̄ tardita
te ad velo' r̄ e p̄: q̄ diuerſitas cōis ē trib' sentētys. Jā q̄
q̄ m̄a' ē est q̄ sunt equales v' inequales diuerſi.

C̄ 3̄ a. XII. d̄ op' fuit diuerſ' motu celi r̄ op' mlti'

Rad' q̄ fuit pole. vt id q̄ adhibz ca
lorē ei q̄ ē p̄p̄ig' n̄re terre ēēt ge
rū: r̄ n̄ fuit op'. vt calor eēi sup̄ facie ter' vno
i oib' p̄p̄ib' q̄ q̄m̄ b̄ritia vitā op' h̄nt calor ali
q̄n' r̄ fridū' aliq̄n'. Jō nece fuit: vt ip̄s eēt mo
bile nō fuit āt pole: vt ip̄s eēt mobile i directū: q̄ si ip̄s
eēt mobile i directū: t̄c' vtilitas iterrup̄t' r̄ nō p̄manē
ret. Jō āt ē p̄olis vtilitas p̄manētie: nisi ex motu circū
r̄. Jd̄or' āt circa r̄ d̄struūt p̄lō: vt ei' lōgitudo sit eq̄l': r̄
nō p̄rigit ad locū me' aliō aliqd' ei' q̄ d̄ ē circuitu ei' nisi
p̄ mo' directū. vñ nece fuit aliqd' eē q̄ moueret directe.
p̄p̄ h̄ ḡ postū ē in loco ei' q̄ d̄ circūdat ignis aliqd' q̄ mo
ueat' circuitū: vt sit i eoyis q̄ moueat' i directū: ip̄s ē ce
lū: i s̄ vñ ei' q̄ mouet' i directū rad' r̄ mor' ei' circuitū est
po' r̄ r̄ t̄n vñ r̄ r̄ velocitatē in eo est: vt augeat vñ r̄ ad
uēt' rad' ei' r̄ velo' r̄ p̄p̄lq̄ āt iā ē aliq̄ loco celi rad' p̄
r̄ ignis ē h̄z rad' r̄ d̄ p̄mū' cū calor rad' celi: q̄
alioq̄n' n̄ eēt tā' calor i illo: splēdor āt ignis n̄ h̄nt t̄n vñ
t̄n. vt p̄rigat ad terrā: nec p̄t vñ rad' illoz locoz celi p̄
uenire ad terrā: nisi p̄ p̄iungant ignē q̄ d̄ ad vñq̄ suo
gñi. Jō p̄mū' ē rad' celi cū radio ignis: r̄ t̄c' ē cū illo
ad vñlitate boiuz p̄ p̄manētē vite: r̄ q̄ i d̄spōib' diuer
ſis op' d̄uerūt diuerſis mēsurā: calor. i. s̄. frigori: r̄ alys q̄
sequuntur b̄. (C̄ Si n̄. eēt vñm solū celus: q̄d moueret
vno motu: r̄ flucret t̄n vñ rad' ab vno t̄n loco ip̄s: bo
mies n̄ h̄erēt illas diuerſas mēsuras q̄b' eger' r̄ i p̄lōes:
celi possit i s̄: q̄ oēs moueat' motu circūlarē: i s̄ h̄ diuerſis mē
surā r̄ magnitudinē mēsurā diuerſis i magni'. Jō vt id
rad' p̄rigat ad loca cōpoz: h̄ntiū vitā diuerſas mēsuras
r̄ i diuerſis d̄spōib'. (C̄ 3̄ āt patefec' Ari. i. l̄ d̄ sensu r̄
sensato q̄r sit applicatio rad' r̄ splēdor' ad loca remota
a loco vñ fluit: r̄ q̄ fluit: r̄ ē h̄z aliq̄ue modū p̄mutatōis di
recte: r̄ p̄ vñ puenit ad terminū sp̄cū: vñ nō ē nob̄ neciū
appōere b̄ aliqd' ad h̄ i b̄ n̄ro l̄i'. Nec oēs oñdē q̄ loca i s̄
celo b̄ritia splēdorē r̄ radiū: q̄ h̄ytilis testat'. Sol n̄. splē
dor' quē nos videm' soli r̄ vñiūq̄q̄ stellaz eēt: eo q̄ sit
ifra celū: vñ vñ ip̄s diuerſa eēt i climatib' mūde: sic vñ
fio eclyp̄sis sol: q̄ appz b̄ recepti' nō lumis lane a sole
signat' splēdorē i ip̄o celo eēt i eo q̄ ē ifra ip̄m. (C̄ Re
deam' ḡ ad dictōes n̄ras: q̄ celi n̄ sūt possit mlti: nisi vt
moueat' diuerſis morib': nec possit ē i eis stelle mltē:
nisi vt id b̄ radio. (q̄d puenit ad loca cōpoz: h̄ntiū vitā.)
Sit diuerſas mēsuraz i d̄spōib' diuerſas: r̄ id b̄ radio q̄d
puenit: possit ē mēsuraz diuerſas i d̄spōib' diuerſas: vt
p̄ b̄ p̄ficiat gñō cōpoz q̄ gñānt' mūdo r̄ vegetat' r̄ aliū:
r̄ vt recipiat augmētū r̄ diminuet' vñiūq̄q̄ illoz q̄ egue
rit b̄ r̄ b̄. (C̄ Ex q̄ legē n̄ecio fieri q̄d dixim' d̄ gñōne coz:
pori r̄ vegetatōe r̄ icremēto ignis: id p̄p̄ possit ē ignis
r̄ reliq̄. Terra at ē sic posita: vt sit i mū' cōp' stabile q̄

tū dūturnū r̄ reuoluat' celū circa illū. r̄ possit ē celū. sic
vt reuoluat' i circuitu terre circuitū: p̄p̄ p̄uātōes vegeta
tōis r̄ aiatōis ip̄s. q̄ d̄ ad id c' n̄ā ē p̄māer' r̄ n̄ ē b̄ n̄li q̄
dator vitā. i. creator d̄ndic' r̄ ex celus ē p̄manēs r̄ eter
nus sine fine. (C̄ 3̄ a. XII. d̄ nā stellaz q̄d sit.

P h̄ q̄ dixim' d̄ celo legē ingitū d̄ nā
stellaz. (C̄ p̄mū āt d̄bcm' d̄ eis i
grere d̄ nā eaz. i. aut sint ignee: sic ḡdā puta
uerit: aut sint nāe sine igne. (C̄ Dicim' āt q̄
q̄ dixerit eas ignee nāe eē r̄cōināt' i s̄ d̄ntes:
q̄ splēdor r̄ calefactio p̄p̄a sit igni i s̄ b̄ duo inenit' i stell
is: i. ex h̄. vt stelle sint ignee. (C̄ Hoc āt n̄ ē ita: ad h̄. n̄.
vt res ignee nāe sit n̄ p̄t sufficere. vt h̄eat splēdor r̄ cale
factōes: nisi ēt b̄earcū h̄. vt h̄ ip̄a actio sit ei a n̄ā r̄ nō ex
accitē. Jgnis n̄. calefacit. id q̄ nā ē cala. i. t̄c' āt oē q̄d
calefacit n̄ā ē cala. Jnuēim' n̄. mltā q̄ calefactio accū
talr' q̄ nā n̄ ē cala: sic mor' quē n̄ d̄bcm' dicef' calim' q̄
uis calefactio. i. uēim' ēt firm q̄d calefac' cōpa aialū r̄ ter
re. id q̄ p̄strigit calorē i illi: n̄ igit oē splēdorē r̄ calefactio
o3 vt sit ex nā calz. i. s̄ o3. vt calefactio r̄ splēdor sit igneū
cū nālri sit calz. r̄ b̄ris ip̄s. (C̄ Nec sufficere. vt h̄eat splē
dorē: t̄n mlti h̄eat cū splēdor calorē. Jnuēim' n̄. mltā b̄ri
tia splēdorē: i. s̄ q̄ illūināt: vt fragmēta q̄r' p̄utredē: aial
q̄d d̄r noculicula: r̄ specula: r̄ alia b̄ris filia: q̄ nā: nec p̄t d̄i
cigneā: vñ mlti' ē q̄ q̄uis stelle puenit cū igne in ca
lefactio r̄ i splēdorē: n̄ t̄n i s̄ ignee nāe. (C̄ Jta aut
i s̄ q̄ signant' stellās n̄ ē ignee: vñ eo3 ē h̄ q̄ nā ignis
ē mouet ab iſterioz ad sup̄: r̄ q̄ uel' i sup̄ioz. Jō stat āt
stellas reuolūt: r̄ i pole aliqd' b̄r mori nālē: nisi vñus.
Seq̄t' q̄ h̄ q̄ postq̄ stelle reuoluunt' n̄ h̄nt mori alē
dēdā ad sup̄: nec q̄ uel' i sup̄ioz: r̄ postq̄ n̄ h̄nt b̄: t̄c' n̄
i s̄ ignee. (C̄ Si āt d̄r q̄ nā stellaz ē eleuari ad sup̄: r̄ q̄
scere i sup̄ioz: q̄d stelle reuolūt eas p̄ vñ sua reuolūtione.
Jūc legē h̄: vt frustra sit i stell' mor' nāl' r̄ q̄es nāl: r̄ p̄mū
q̄ h̄: vt id q̄d ip̄s reuolūt: sit mobile i directū nālri: q̄d ē
ip̄s. (C̄ Jte inia dictōis illoz q̄ dixerit' stellaz eē ignee
d̄struictio. i. s̄ q̄ cōp' celi ē circūmōuēs. Si n̄. ita nō eēt:
celoz aliō moueret ab alio t̄c' eēdē motū: cōp' āt solū
dū circūmōuēs aliō i mouet aliō cōp' totū d̄eō motu:
suo motū: nisi fuit ēt illū cōp' circūflexibile. si n̄. nō fuit
circūflexibile: t̄c' irrūp̄t' illū: p̄netrabit i illū: r̄ q̄d ḡdē
h̄ sic ē: t̄c' si stelle eēt ignee non eēt pole: vt vñq̄q̄ eaz
moueret celū i d̄. (C̄ Si āt q̄ dixerit q̄ stelle i s̄ ignis
circūmōuēs: sic ferz cādēs: aut p̄uē: ferz āt cādēs: aut
p̄uē n̄ i s̄ ignea: q̄d testat' h̄. s̄. q̄ ignis mouet ad surūz:
p̄una vō vñ ferz cādēs mouet' d̄ozus: r̄ ēt q̄ uis h̄ duo
r̄z receit ad nāz suat' i s̄ stelle eēt ignee h̄ mo' splēdor
eaz r̄ calefactio minuerit: ḡ n̄ p̄rigit eas mūni i calor:
ḡ dictio q̄ stelle i s̄ ignee: sic ferz cādēs: aut p̄uē: fia ē.
(C̄ Si āt d̄r q̄ ignis n̄ iūctat' ip̄ellēs aliqd' deo: q̄d n̄ p̄t
p̄strigi: sic cōpa q̄d ap̄d nos s̄: n̄ p̄t reticere ignē eo q̄ p̄
netrat illa. Celū āt p̄t reticere eas p̄ mltā p̄strictōes: q̄ ē i
eo: aut p̄p̄ aliqd' aliqd' ē eo: r̄ id celi ip̄ellit' r̄ eo: eo
ercent ab eo. cū ip̄s reuolūt: r̄ n̄ h̄nt p̄a' i eo: ad q̄d mo
ueat': nec p̄t p̄netrat' cōp' celi: eo q̄ ip̄ellit' eas i s̄ mo
tu. (C̄ Dicim' q̄ cū fuit aliqd' d̄ q̄ d̄icnt' due dictōes: q̄
vna sit d̄ h̄is q̄ sepe p̄rigit videri: q̄ nālri solēt p̄riget'. alia
āt diuerſa ab eis: t̄c' illa erūt nō vñ b̄lloza q̄ magi' coo
dant vñ i s̄: b̄is q̄ nālri pueniūt. (C̄ Ego āt n̄c dico d̄i
ctōes d̄ stell' magi' pueniētē vñ i cursu solēt p̄riget'. alia
q̄d postq̄ stelle reuoluunt' i s̄ d̄ nā corpis i d̄ reuoluunt': r̄ d̄
nā eaz splēdor sit. Jā āt patefec' Ari. i. l̄ d̄ sensu r̄ sensa
to: r̄ i l̄ d̄ oia: q̄ nō ē d̄ nā eaz calor: sed calefactio nos
suo motu. Jnuēim' āt mltā q̄ calefactio i s̄o motu: sicut

De hac mltā
vide. 2. ce. a
te. p. 41. v. 103
ad te. p. 43.

De dictis
stellas eē nāe
ignee.

Impugnatio
opinionis illi
r̄ solo rēma
et q̄r nō
oē splēdorē
calefactio est
nāe ignee.

De splēdo
rē nālri nō ar
guit aliqd' eē
nāe ignee: n̄
si cū h̄ b̄eat
calorē nālri.

De stelle non
sunt nature
ignee.

Solo falsa.

Impugnatio
solonis.
Ella r̄ d̄ b̄
eēt stellaz
eē nāe ignee.

Falsa magi
natur' et i
pugnatio.

Alia ista ima
ginatio.

Impugnatio
cui.

Opio p̄p̄a d̄
nā stellaz.

Quas ne
esse fuit
et p̄uato
celos.

ex motu agitur li quæsit plūbiū qđ in ea est: serz autem
 7 lapis corpora animalium calefaciunt suo motu 7 alia.
 ¶ Postq̃ aut̃ hoc dictio de stellis conuenietior: est yvisi
 fluore q̃ inueniuntur qđ id qđ mouet aliđ calefac̃ id: 7 et
 puenietior cursui naturaz: eo q̃ stelle circūferant: 7 na
 tura eaz est circūuolabilis. Dico aut̃ q̃ eaz nā q̃ ē mo
 tus 7 quies: que sunt intra reuolui: diuersa est a cursu na
 turaz. Ideo q̃ si stelle essent ignee mouerētur motu cō
 trario sue nāe: est etiā 2ia yvisi. Ideo q̃ non inuenim⁹
 ignem impellentē: 7 q̃ calor ignis q̃stūcūq̃ calidus fue
 rit: nō erit talis qualis calor solis: tūc nostra dictio pma
 ex duabus puenietior: est vt vera sit. ¶ Postq̃ aut̃ vi
 gimus in hoc caplo qđ sufficit trāseamus ad aliud.

¶ Caplm. XIII. Lur celū non calefacit nos: 7 sol 7 cete
 ri planete calefactionē hic agunt: 7 quō pōt esse: vt actio
 solis pertingat ad id qđ est infra celū.

Rurū autem qđ debemus accipere in
 hac qōne hoc est: oē. s. qđ potest
 obyci eis qui dicunt q̃ celum non calefacit
 nos. sed sol 7 ceteri planete calefactionē agūt
 hic. 7 omne id ē qđ ex cogitari pōt ab illo qui
 vult falsificare dictionē eius qui dixit q̃ actio solis prin
 git ad inferiora celī. vt. s. per hoc possit dici q̃ si sol nō ca
 lefacit nos sua natura sed motu. tunc celū in quo est. (vt
 ceteros ptermittam⁹.) puenietior ē. vt calefaciat nos
 q̃ corpus celī: eo q̃ celū eius multūp̃ maius est q̃ cor
 pus eius. Similr ē. 7 dispositio yniūscuiusq̃ celoz alio
 rum cōparatiōe stellaz que sunt in eis: q̃ omne corpus
 celoz simul oīno incōparabilr maius est q̃ omne corp⁹
 stellaz simul. yniūscuiusq̃ aut̃ motu. (qui sunt simul. p.
 p̃y yniūscuiusq̃ celoz. 7 equalis in oībus partib⁹ suis:
 7 stelle nō hnt in illis plūs motus q̃ ceterē partes eaz.
 Duo vero motus in quib⁹ pueniūt stelle. s. motus de oriē
 te ad occidentē: 7 motus tardior qui est de occidentē ad
 oriēte sunt in oībus cellis: in singulis partibus yniūscui
 usq̃ celoz equalr. vnde stelle non hnt de motu aliquid
 plūsq̃ ceterē partes celī. ergo seg̃ ex p̃ q̃ stella nō agit
 motu aliquid in quo actio celī nō sit ybementior: qđ si
 ita esset. tunc illō qđ pertingat ad nos de calore celī sem
 per esset equalē: 7 nō calefaceret nos sol. nisi sicut calefa
 ceret aliqua pars sui celī qñ est super capita nostra in no
 cte: 7 ppter hoc oz. (sicut diximus.) nos q̃rere cām pro
 pter quā sol calefacit nos: 7 non celū. sicut sol. ¶ Potest ar
 quis dicē q̃ si cecidit q̃ sol motu suo calefaciat id qđ p.
 pinquius est nobis: nō ē celū nec ceteros celoz: sequit̃
 tunc vni ex duobus. s. vt dicat aut̃ q̃ celū calefacit: aut
 vt cecidatur saltus. Si dicat q̃ calefacit celū: sequit̃ ex
 hoc q̃ celū est frigidū naturalr: q̃ nō calēfit nisi frigi
 dus: omne. n. qđ permutat nō permutat nisi de p̃trario i
 trariū. Si autēz of esse frigidū necesse est: vt eius frigi
 ditas: aut sit simplex: aut mixta cū calore. Si ē simplr.
 tunc est in vltimo frigiditatis: sed si celū tale esset: mun
 dus destrueret̃ frigiditate eius: eo q̃ calor ignis 7 aer nō
 possent ei resistere: q̃ magnitudo eius longe 7 incōpara
 biliter maior ē q̃ magnitudo ignis 7 aeris: quare via fri
 giditatis non est simplex: q̃ sic esset in eo. sicut via calo
 ris in igne. Si autē frigiditas celī est cōmixta. tunc celū
 non est ynius nature. sicut vos dicitis: sed est cōpositum
 ex p̃trariis naturis. 7 quicquid est huiusmodi auge 7
 minuit: 7 mutat de dispositione in dispositionē 7 corrū
 pitur. ¶ Sequitur etiā si dixeritis in celo esse frigidita
 tem q̃ sit in eo grauitas. 7 tunc erunt in eo duo motus
 naturales ynius ad deorsum ppter grauitatē: 7 ali⁹ cir
 cularis quē videm⁹. ¶ Motus ergo eius deorsum frustra
 erit in eo qđ non mouetur in eoz: hoc totū absurdū est.

¶ Si autē dixeritis q̃ celū non calefacit: sequitur etiā
 qđ est absurdus. s. qđ permutatio sit. 7 saltus: vt perue
 niat de alio ad aliud qđ non tangit: ita vt non perueniat
 ante ad id qđ est inter illa duo: 7 hoc est demētia. ¶ Quā
 autem intelligitur de permutatiōe hoc est. s. q̃ non per
 uenit prius ad aliquā. nisi ad id qđ tangit. Et deinde ab
 eo qđ tangit peruenit ad id qđ non tangit. sed peruenire
 de alio ad aliud. ita vt perueniat ante ad id qđ non tātū
 hoc est p̃ter intellectū. sicut Arist. ait lib⁹ de sensu 7 sen
 sato. ¶ Ad si inter ipsūz 7 inter calores esset corpus. qđ
 non reciperet permutatiōē luminis: nullū calozē senti
 ret yvisus: permutatio. n. non est nisi cū cōiungitur radi⁹
 yvisus cū lumine exteriori: 7 lumen exterius cōiungit̃ euz
 calozibus. Applicatio autē splendoris non est nisi ex per
 mutatione: permutatio autē non fit nisi in corpore. ergo
 non est possibile. vt cōiungat radi⁹ yvisus cum caloz
 bus. si inter illa fuerit inanita. q̃ ppter hoc nō est pos
 sibile. vt apprehendat eos. ¶ Similr etiā dico q̃ seg̃
 nō esse possibile. vt perueniat ad id qđ est infra celū
 aliquid de corpore celī: qđ nō recipiat calefactionē. Et q̃
 le enim est. vt inter permutatē 7 permutatū sit inanita
 siue corpus. qđ non recipiat permutatiōes. ¶ Ergo ex
 his sequitur sicut diximus: oportere ostendere qualiter
 est possibile. vt id qđ est infra celū ex motu solis recipiat
 calozem. 7 oportet etiā. sicut diximus ante: vt inquirā
 mus quare celū non calefacit nos: sicut sol. ¶ Dico igit̃
 q̃ omnes celī conueniunt in hoc q̃ omnes mouentur mo
 tu circulari. 7 inueniuntur inter celos diuersitate esse in
 velocitate eozūz 7 tarditate. vnde sequitur q̃ omnes ce
 li habeant vnā naturāz in qua cōueniūt: ex qua est mo
 tus circularis. 7 vt sit yniūscuiusq̃ celozum alia natura quo
 differat a ceteris celis: que tribuit q̃ritates velocitatis.
 Natura autēz yniūscuiusq̃ speraz celestius est reuolui
 circa centrū suum. ¶ Postq̃ autēz yniūscuiusq̃ planeta
 rum habet celū. 7 natura eius est de natura sui celī: opor
 tet tunc vt yniūscuiusq̃ planetarūz habeat motum circa
 centrum suum. Quāritas autē velocitatis que conue
 nientior est motui yniūscuiusq̃ planetarūz est q̃ritas ve
 locitatis celī in quo est. ¶ Jam autē patefecit Aristō.
 in libro. de sensu 7 sensato. q̃ celum de natura sua habet
 splendorē. sed differentia est inter partes eius fm ma
 ius 7 minus. quā in stellis est plus: 7 in reliquis partibus
 celī est minus: 7 idcirco videtur lumen stellarum: 7 non
 videtur lumen corporis celestis: sicut non videt̃ lumē ignis
 qui est infra celū. ¶ Stelle etiā differunt ab alijs in
 q̃ritate luminis. 7 hoc constat per hoc q̃ sol est maioris
 splendoris q̃ ceterē omnes stelle: 7 luna: quā recipit splē
 dorē a sole plūsq̃ ceterē omnes stelle. ¶ Similiter etiā
 patefecit Aristō. in libro. de sensu 7 sensato. q̃ lumen nō
 peruenit de loco ad locum nisi permutatiōe: non motu
 de loco ad aliū locum. ¶ Motus autē de alio loco ad
 aliū locum est duobus modis. Un⁹ eozum est motus
 corporis de loco ad aliū locum. Et alius est motus di
 positionis corporis ad aliū locum corporis. ¶ Cum
 enim cogitauerimus speram ferricalem: reuolui in
 aerē. Inuenimus modū permutatiōis per calefactionē que
 aduenit ei ex ip̃sa certe calefieri que reuoluitur i eo ex
 parte ipsius vna ad aliam. ¶ Quod autē probat hoc est
 q̃ si cogitauerimus ynam quāq̃ partem sperē calidē ca
 lidiorē ceteris suis partibus: inuenimus calozem i re
 uolui i circūū sperē: quia pars calidior sperē nō calē

facit: nisi illum aerem qui est ei oppositus: et si maior calidior aerem calefactionem eius fiet ether calidior: sibi oppositus. ¶ Dico ergo quod est contrarium quodque stellarum de corpore celi: quod de his que sunt infra celum recipiunt stellarum illarum lumen: que sunt sibi oppositae sibi permixtionem. et quia vnaqueque stellarum reuoluitur supra centrum suum: et mouentur partes eius motu motionis de loco ad locum. Contingit propter hoc quod lumen recipit mutatio luminis: quod recipit similiter: sicut mutatur de loco ad locum. quauis ille motus sit preter naturam eius: et non moueatur motu ad instar motus stellarum: et si magnitudine velocitatis earum. Omne autem cui accidit motus de loco ad locum: quauis ille motus sit preter naturam eius: et non moueatur eo motu: nisi ab alio est calor: hoc autem videmus manifeste in omnibus que mouentur. ¶ Postquam autem lumen celi non pertingit ad nos: sed lumen stellarum. Ideo a celo non recipimus calorem sed a stellis. ¶ Sed quia in sole coniuncta sunt beca. scilicet quod est propinquior nobis: et est velocius motus: et in celo non est stella equalis corpori eius et pre ceteris est luminosior: quia que supra ipsam sunt: et si sunt velocius motus illi: sed tamen remotiora a nobis: et que sunt infra eam: et si sunt propinquiora nobis sunt tardioris motus quam ille sit: oportet quod maiorem calorem a sole quam ab alijs stellis habeamus.

¶ Caplm. XV. Et celum mouetur hoc motu quez videmus: non stelle.

Item quod si stelle reuoluntur necesse est earum reuolutiones fieri his tribus modis: aut vt celum totum: et stelle omnes vtraque reuoluantur simul: aut vt celum sit quietum et stelle reuoluantur: aut vt stelle quietis celum reuoluantur. ¶ Dictio autem eorum qui dixerunt quod quietis stelle: celi reuoluantur: et stelle mouentur simul: patet per se esse falsa: quia contingeret quod ita tem velocitatis vniuscuiusque stellarum esse tantam: quanta est quantitas velocitatis rote celi in qua est ipsa. Itaque reuoluitur stelle ad eundem locum stelle rote in qua reuoluitur: et curius ipsius rote in qua est stella per totum spaciū ipsius: esset in vno tempore: cuius hoc ita esset postea cogitarem duas quarum vna esset in rota equinocty: et altera in vna rota alius reuolubilium. ¶ Profecto enim comparatio velocitatis vnius stellarum ad aliam esset qualis est comparatio spaciū vnius rote ad aliam: similiter etiam in ceteris stellis. ¶ Non est autem possibile: vt comparatio velocitatis motus rotarum vnius ad aliam sit si comparationem magnitudinis vnius ad aliam. Sed hoc posset sequi si poneremus omnes stellas reducere simul ad locum vnde ceperunt: et hoc esset si omnes haberent vnum centrum continuum: et si hoc ita esset: tunc necesse esset velocitatem vniuscuiusque motus rotarum esse si magnitudinem earum. ¶ Sed manifestum est quod velocitas motus stellarum sit si magnitudines magnitudinis rotarum in quibus mouentur. scilicet quia si dixerimus stellas non debere moueri velocius. nisi quia sunt in rotis maioribus: quod ipsam velocitatem non habet stella nisi per rotas: quia non mouetur motu velocius. nisi quia est in rota maiori: et quod ipsam velocitatem non habet et se: si hoc inquam dixerimus: et putauerimus quod stella que est in rota maiori mutaretur ad rotam paruiam: et stella que erat in rota parua mutaretur ad rotam maximam: diuersificarentur earum motus eo quod quantitas velocitatis motus earum non erat. nisi si magnitudinem magnitudinis rote: et oportet ex hoc quod motus non

esset stellarum: sed rote in qua sunt. ¶ Si autem stelle que est in rota maiori non debuit motus esse velocius motu stelle que est in parua rota propter magnitudinem illius et puritatem huius. tunc non inuenitur causa alia propter quam debuit augmentum velocitatis vniuscuiusque stellarum esse si magnitudinem rotarum in qua mouetur. ¶ Non potest autem concedi casum accidisse hoc quod vniuscuiusque planetarum augeret velocitatem sui motus si magnitudinem magnitudinis sue rote: ita vt quantitas temporis in quo perficit planetam motum suum. (quousque redeat ad locum suum.) sit ipsa quantitas temporis in quo perficit ipsa rota: in qua est ipse planeta: quousque perueniat ad locum vnde incepit. ¶ Si autem hoc contingeret: aut in duabus: aut in tribus stellis posset quia dicere casu contigisse hoc: et non et causa necessaria que illum cogat esse. Sed postquam hoc inuenitur in omnibus stellis. tunc non conuenit dici casu accidisse et non sine ratione. ¶ Constat igitur celum et stellas non esse possibile simul reuolui. ¶ Si quis autem dixerit stellas reuolui celo existente quieto: sequitur illud inconueniens quod sequebatur illum qui dixit vtraque reuolui simul: hoc est: quia sequitur necessario motum stellarum esse velocius motu rotarum in quibus sunt. et hoc contingit casu. ¶ Postquam autem motus non est stelle et celo simul: nec stelle mouentur celo existente quieto: tunc restat quod celum non mouetur stelle remanentibus fixis in eo: quod est causa propter quam non corrumpitur celum: et vt sit continuū vnum cum alio: et vt sit equalium partium: et etiam patuit ex premisiis quod figura stelle sphaera est. Ideo quod in se ipsam non mouetur ex omnibus enim figuris sphaera est conuenientior et quod mouet super vnum centrum: et in eodem loco.

¶ Capitulum. XVI. De generatione quatuor elementorum: quid opus fuerit eis.

Ad probandum generationes quatuor elementorum: et quid opus fuit eis: debemus proponere propositiones per se notas apud omnes gentes: quas non sit necesse probare alii cui hominum. ¶ In omni enim probatione certissima aliquid rei necessarium propositiones per se notas quales praediximus. Inuenimus enim quod Geometra antequam probet figuras suas proponit talia que sunt communes animi conceptiones. et ideo non est necesse probare eas. sicut hoc quod ibi dicitur quod punctus est cuius pars non est: et quod linea est longitudo sine latitudine: et quercus sunt eidem equalia et iter se: his similia. ¶ Dicit igitur quod inuenimus sensibilibiter et est per se notum quod ex motu fit calor: et quod est quiete fit frigiditas. Inuenimus etiam quod calor emollit materias et dissoluit eas. Frigiditas autem contrahit. Sed emollit materiem et dissoluit: aut erit talis. vt dispergantur partes materie usque adeo quod dispositio que accidit appelletur siccitas: eo quod ultra modum fines excedit mollicitate: aut erit talis quod non multum disperse sint partes. Sed adhuc lumen continue: quauis resolute: et cuius fuerit talis dispositio vocatur humidum. ¶ Restrictio autem materie: aut est in ultimo: ita quod partes eas sunt in ultimo continuationis aliarum partium cum alijs: et in multa confectione: et vocabitur tunc ipsa dispositio siccitas: aut erit continuatio partium aliarum et coniunctio non in ultimo. Sed erunt partes bincinde: et cuius fuerit talis dispositio vocatur humidum: et hoc est quod debemus proponere ad probandum generationem elementorum. ¶ Dicens igitur quod postquam celi motus est perpetuus. sicut iam declarauimus et sine fine: et propter

Coram
tem
ra stellas
moueri celo
stant.

quod celi si mo
ueat stellas
stabilitas.

In phantasia
certissima ne
cessarie sunt
proponere quod
notae.

Siccitas quod

humiditas
quid.

Et non definit
ignis.

Quare non
recipimus
calorem a
celo sed a
stellis: quod
re sol per
calefactum
nos quod
alio stelle.

Quid habet
mas. et ce
lia et co.
43. v. quod
ad te. co.
52.
quod celus et
stelle non re
uoluantur
simul.

De celo ⁊ mundo

boc etiam est contingens corpus materiale. ¶ Sequitur ergo ex hoc necessario: vt qđ tangitur ab eo moueatur moui eius semper sine fine: ⁊ quia corpus materiale receptibile est passionis in sui natura. Sequitur ex hoc qđ motus calefacit illud: ⁊ qđ sit maior vis caloris: in eo qđ tangit celum: ⁊ est propinquius: ⁊ ob hanc causam ipsa pars dissoluitur vltra modum: quousq; perueniat ad vltimam siccitatis: erit ergo ignis corpus materiale. scilicet qđ natura ignis est: qđ sit calidus ⁊ siccus. ¶ Sed pars illa corporis recipientis passionem que continuatur cum illa parte eius. (que facta est ignis.) Quoniam in comparatione ignis: ⁊ finem elongationem eius a motu celi: habet minus motus qđ ignis: Oportet qđ sit minus receptibilis caloris: ⁊ propter hoc eius resolutio erit minor qđ resolutio partis prime. vnde factus est ignis ⁊ erit prima in continuatione suarum partium aliarum cum alijs. ¶ Ergo ex eo fiet aer: quia natura aeris est esse calidus ⁊ humidus. ¶ Sed pars tertia. (eo qđ motus debilitatur in illa.) oportet vt in illa appareat frigiditas sensu occultiore: ⁊ propter hoc constringitur sed non in vltimo: ⁊ fiet ex ea aqua: quia natura sua aqua est frigida ⁊ humida. ¶ Sed pars quarta: que est vltima partium. ⁊ que

est in medio celi distans equali longitudine ab omni parte. Quoniam motus celi omnino destructus est apud illam: ⁊ dominatur in ea quies in vltimo. ¶ Sequitur vt frigiditas in vltimo dominetur in ea: ergo constringetur pars illa in vltimo restrictionis: ⁊ tunc fiet terra: quoniam terra natura sua est frigida ⁊ sicca. ¶ Sed id quod primum intendebatur in generatione terre fuit: sicut iam predictum: boc est quia opus fuit ei esse in medio celi corpus quietum: ⁊ in circuitu eius reuoluitur celum reuolutione perenni: ⁊ vt ipsum corpus esset in mundo: qđ est centrum rote. Leterorum autem elementorum generationis intentio: fuit intentio secunda. Ideo qđ terra egreditur eis: vt custodiretur per elementa alia: quia si terra tangere ab illo corpore: qđ semper mouetur. scilicet celum: moueretur motu eius ⁊ calefceret: ⁊ cum calefceret dissolueretur: non permaneret in loco suo: sed moueretur ⁊ destrueretur omne viuens in ea propter calorem motus. Ut hoc autem non contingeret posita fuerunt cetera elementa media inter celum ⁊ terram. Et idcirco: vt terra permaneret quiescens ⁊ perennis in quiete ⁊ non moueretur.

¶ Explicit liber de celo ⁊ mundo.

¶ Sed elementa
aeris.

¶ Sed elementa
aqua.

¶ Sed elementa
terre.

¶ Quia generatio terre principaliter intendebatur quod alioquin elementum.

¶ Quia terra indiget alijs elementis vt conservetur.

Partis prime

Incipit opus egregium de aia: qui sextus naturalium Auctore dicitur. Probemur.

Die res
pular an
redierit
bno alig
an. r de
die dic
di.
Idimus
Secudus

Tertius

Quartus

Quintus

Sextus

Artis pto
de rubus
aialium.
capto p.

Scia de
aia quid
pfect.

Septim

Am explem⁹ i prio libro
verbū de his q sunt
cōia nālīb⁹: cui pñr
adiunximus libū se
cūdiū: q est de cog
nitione corpōz: r for
marū: r pmoqz mo
tū: in mundo nāe: r
certificauim⁹ dispō
nes corpōz q nō cor
rūpūt: r eoz q corū
pūt: post hūc ordina
uim⁹ tractatū d gñō
ne r corruptione: r de earū subis: deinde adnexim⁹ libū de
eētia. deinde adneximus verbū de actionibus primaz
qualitatū: r de earū passionib⁹: r de cōplonib⁹: que gene
rant ex eis. Remāsit autē post hec loqueremur de re
bus gñatis. Sed qz res cōgelatē: r insensibiles: r q non
hnt motū voluntariū sunt pōres r aptiores generari ex
eētia: iō de his locuti suim⁹ in libro gñto: post hec autē
remāsit de scia nālī: vt pñderem⁹ de reb⁹ vegetabilib⁹ r
sensibilib⁹. Ss qz vegetabilia r sensibilia sūt ea qz pñ
nuūt eētie ex for⁹: q est aia: ex mā q est corp⁹ r mebra.
Sed cognitio q melio: hē de eis est illa que hē de forma
eoz: iō eligim⁹ pñs log de aia. Nolumus autē interrū
re tractatū de aia loquedo. s. pñs de aia vegetabilī: r de
vegetabilibus: r postea de aia sensibilī: r de sensibilib⁹:
r deinde de aia humana r de hoib⁹. Nō enī sic disposuēra
mus. Si enī hāc interruptionē facerem⁹ fieret nobis ar
duū ac difficile apprehēdere sciaz de aia. Pñmo q eius
ptes cōnectunt sibi ipsa iter le. Scōo qz vegetabile cō
uenit cū aiali in aia: qz affectio ē vegetadī: r nuriēdi:
r generandi: quāuis sine dubio differat ab eo in viribus
aialibus: que sunt ppe generū eius: r deinde appropriā
tur spēb⁹ ei⁹. Ideoqz pole est nobis loqui de eo qd pñnet
ad aiaz vegetabilē: h est id. s. id in quo uenit cū aiali. Nō
enī adeo pcepimus oīas specificas huius itētōnis gñā
lis in vegetabilibus: r qñ qd sic ē: tūc tractatus huius
pñs nō est poti⁹ dicēdus tractatus de vegetabilib⁹: qz de
aialibus: qz cōparatio aialiū ad hāc aiam: eadez est que
cōparatio vegetabilū. Similiter etiāz est dispositio ani
me aialis ad cōparationē hoīs r ceteroz aialium. Nōs
enī nō itendimus loqui hic de aia aiali: r vegetabilī: nisi
pñ hoc in quo uenerit. Nō enī scim⁹ pñuū: nisi postqz
scierim⁹ cōe nēc multū curam⁹ de oīis subtilib⁹ vni
uscuiusqz aie vegetabilis r cuiusqz aialis: hoc enī difficil
limū. sūt g cōmodi⁹ log de aia in vno libro: deinde si po
tuerimus loqui de vegetabilibus r aialibus pñs ver
ba faciem⁹. Qd aut poterimus plus facere de hoc pēde
bit ex corpibus eoz: r ppetatib⁹ suaz affectionū corpa
lū. Ergo pponere doctrinā scie de aia: r postponere do
ctrinā de scia corpis: est vā cōpōditiosū: r notio: ad vi
scendū: qz pponere doctrinā de corpore: r postponere
doctrinā sciēdi aiam. Sciētia enī de aia maius admī
niculū est ad cognoscēdas dispositiones corporales qz
adminiculū corpis ad cognoscēdas dispositiones aiales:
qñtis vniūqz eoz est adminiculū ad alterū. Nō enim
semp necesse est alterū extremū pponere. Nō autē
eligimus pponere verbū de aia ppter exculpationē quā
demōstrauimus. Si quis autē voluerit mutare hūc or
dinem: faciat. Nōs autēz nō calūniabimus illū: r hic est
sextus liber: cui anectemus septimūz qui est de tractatu

Cap. I.

1

dispositionū vegetabilū: post hunc sequē⁹ liber octau⁹.
in quo tractabit de dispositionib⁹ aialium: r ibi perfici
et scia nālīs. deinde psequē⁹ aduiciemus scias discipuli
nales distinctas in quattuor libris: post hec aia cōsequē
tur liber de scia diuina: deinde adnectemus aliqd de scia
de moribus: r ibi perficietur hic totus noster liber.

C⁹ partis prime capitulus primū in quo affirmat esse
anime r diffinitur: fm q est anima.

Dicemus igitur q primū debemus cō
siderare de his: hoc ē. s. affir
mare esse huius qd vocat aia: deinde loqm⁹
de eo qd sequit⁹ post hoc. Et dicem⁹ qz nos vi
demus corpa qdā q nō nutriunt nec augmē
tant nec generant: r videmus alia corpa que nutriunt:
r augmentantur: r generant sibi similia: r videmus alia
corpa que sentiunt: r mouent⁹ voluntarie. Sed non hnt
hec ex sua corporeitate. Restat igit⁹ vt sit in essentia eoz
pncipiū: ppter hui⁹ corporeitatē. Et id a quo emanat
iste actioes dī aia: r oīo qd est pñ⁹ emanādi a se actio
nes q nō sunt vni⁹ modi r sunt voluntarie: iponimus ei
h nōm aia: r h nōm ē nōm hui⁹ rei nō ex ei⁹ eētia: nec
ex predicamento in quo cōtinet⁹ posita. Nunc autēz nō
affirmamus nisi esse rei que est pñ⁹ eius qd diximus. r
affirmamus esse rei ex hoc qd habet aliqd accidē. Opz
autē vt p h accidēs dī aia: hz accedamus ad certificandū
eius essentia: r ad cognoscendū quid sit. fortassis enī iāz
didicimus qz id q mouet⁹ hz motorē: nec tamē ppter h
scimus essentia huius motoris quid sit. Scimus igitur
q postqz h in quibus videmus esse aiaz iū corpa: r nō
pñcitur esse eoz: fm q sunt vegetabilia: vel aialia: nisi
ppter existētia huius rei in illis: tunc hec res: pars est
in cōstitūione eoz: partes aut cōstitūtionis: sicut als di
dicisti: oue sunt: vna pars est id vnde res est id qd est in
actu: altera vero pars est id vnde res est id qd est in potē
tia: qd est illi sicut subm. Si aut fuerit aia vt pars scōa: si
ne dubio autē corpus est de gñe eius partis: tūc nō cōsti
tuet aiale vel vegetabile nec ex corpore nec ex aia: g opus
erit alio cōstitūere: qd sit pncipiū in effectu pp id qd vi
ximus: r hoc est aia: tripla est h de quo loquimur. Sed
opz vt aia sit id pp qd vegetabile: r aiale est in effectū
getabile r aiale. Si aut id fuerit corpus: r sit corp⁹ cui⁹
formatū sit ficut diximus. Si aut fuerit corpus cum for
ma aialiū ipsius nō est pncipiū ex h q est corpus: s. erit
pncipiū pp illā formā: r emanatio illarū dispositionum
erit ab essentia illius forme: quāuis mediāte hoc corpore
r erit hoc corpus pars corpis aialis. Sed id erit prima
pars vnde pendet illud pncipiū: r nō erit ipsum fm q
est corpus: nisi tñ aliquid de tota collectioe subī. Lōfat
ergo qz eētia aie nō est corpus: sed pars aialis aut vege
tabilis: que est ei forma: aut qñ forma: aut qñ pfectio vī
virtus: vel potētia. Dicemus igit⁹ nūc: qz aia pōt dici vīs
vel potētia: cōparatione affectionū: que emanant ab ea.
Similr pōt dici vīs ex alio intellectu: cōparatione. s. for
marū sensibilium r intelligibilū quas recipit: r pōt vi
ci etiā forma cōparatione māe in qua existit: ex quibus
vīrib⁹ cōstituit⁹ suba vegetabilis aut aialis: pōt etiā vi
ci pfectio: hac cōparatione. s. qz perficitur gen⁹ p illam r
hē esse species per illā siue fit de simplicib⁹ speciebus: siue
de iheriozibus. Natura etenī generis imperfecta est r in
terminata: nisi perficiat eam natura differētie simplici
aut non simplicis adiūctā illi: cum autem aduenit ei cō
stituitur species. (Differentia enī est pfectio speciei
ex hoc q est species: vnaqueqz aut spēs nō hz differen
tia simpliciē. Jā scisti hoc: qz nō hnt nisi spēs quarū eē
tie sunt cōpōsite ex forma r materia: r forma in illis est

Scimus

Et: pōt mī
tiplicatas.

Et: aia non ē
nōm eētiē.

Art. 5 de aia
l. c. 21.

Art. 7. pby
arxū p.

C

Art. 5 de aia
l. c. 26.

D

E

Art. 9. top
ca. 7.

Auc. A

De aia partis

S differentia simplex eius qđ constituit ex illa. deinde dicitur qđ oia forma est perfectio: nō ois perfectio for^a. Magister enim fabricandi perfectio est ciuitatis: carpetarius li gnop⁹ perfectio est nauis: nec tamē sunt forme ciuitatis vel nauis. Et cuiuscūq; perfectionis est essentia separata per se ipsa: certe nō ē forma materię: nec in mā: forma etenim qđ est in materia est forma ipseia in illa: et exiēs ppter illā: nisi forte consenserint vt perfectio speciei vocetur forma speciei. Sed iam consenserunt in hoc. vt bec res. scz aia cōparatiōe materie sit forma: cōparatiōe vō totius collectionis sit finis et perfectio. Et cōparatiōe mouendi sit principii efficiens et vis mouens. Et quādo qui dem sic est: tunc forma significat cōparatiōem ad rem remotiōissimā ab essentia substantię que habet esse per illas et ad rem ppter quā substantia habet ēē qđ ipsa est: et ad rem que ppter ipsas est in potētia: et ad re cui nō cōparatur actiones que est materia. Anima enī forma est ex h respectu. s. qđ habz esse in materia. Perfectio autē significat cōparatiōem ad rem perfectā: ex qua emanat actio: nes: qz perfectio est respectu spēi. Clarū igit est qđ cū in doctrina de anima dī qđ ipsa est perfectio: hoc plus significat intellectu: et etiā hoc plus comprehendit omnes species aie vniūq; et hoc necesse est oie separata a materia. vnde si dixerimus etiā qđ aia est perfectio: hoc multo melius est qđ si dixerimus aiam esse vim aut virtutem aut potētiā. Ea autē que adueniunt ex aia: quedā sunt que admodū motus: et quedā sunt quedamodū sentire: et apprehendere. Apprehendere autē habet nō ex hoc qđ habet virtutē que est principii efficiendi: sed principii recipiendi. Mouere autē bz nō ex hoc qđ habz in potētia p^m recipiendi: sed principii agendi. Nec debet vnus sibi magis attribui: qđ aliud. id est vt magis sit potētia vnus: qđ alterius. Nā si cū dicit potētia vel vis volunt significare vtrūq; habebit bec tunc cū equiuocatione nois. Si autem cū dicitur potētia voluerint significare vnum tantum: non aliud accidet hoc qđ dixerimus. ¶ Itē et significatio huius nois potētia vel vis vel virtus: nō apprehendit absolute eēntias aie ex hoc qđ est aia nisi ex vna tantū parte: et nō ex alia. Itē autē declarauimus in libris logicis qđ hoc nō est conueniens neq; rectū. Cum autē dixerimus qđ aia est perfectio: cōprehendit vterq; intellectu: qz anima est potētia qua perficitur in aia: cōprehensio rei est perfectio ex potētia ex qua emanant affectiōes etiam est perfectio: aia etiam separata est perfectio: anima que nondū est separata est perfectio. Et hoc autē qđ nos vocamus eā perfectionē nondū intelligitur adhuc: an sit suba. Sensus enim pfectionis hic est. scz id ppter cuius est sit aia in actu aia: et vegetabile in effectu vegetabile: ex hoc autē nondū intelligitur: an sit suba an nō. Dicim⁹ gif nos nō dubitare: hanc rē non esse subam ex intellectu qđ mā est suba: nec etiā ex eo intellectu: quo cōpositum est substantia. Sed an sit substantia ex intellectu forme: hoc videndū est. Si quis autē dixerit qđ cum ego dico aiam subam. s. formam: non ex intellectu qui sit generalior qđ forma: hoc dico. Sed ex intellectu quo suba idem qđ forma est: hoc enī iam ex eis multi dixerunt: non est hic locus cōsiderandi nec diuersitatis: vllō mō: qz intellectus hic quo aia dicit esse substantia idem est cū hoc qđ est forma: imo hoc qđ dicit forma est suba idem est qđ forma est forma vel perfectio: sicut hō est hō: vel aliq; de vniuersitate hominū: sed hoc vanū est. Si autē dicit forma. Itē qđ nō est in subiecto vllō modo. s. non habet existere vllō mō in eo qđ appellauimus subitū: tūc non erit ois perfectio suba: multe enī ex perfectionibus sunt in subo sine dubio: quāuis multe ille cōparatiōe cōpositi: ex h bz

Lapi.

sunt pars illius non prohibet eas esse in subo: neq; ex h bz sunt in illo: non sicut aliquid in subiecto sunt substantię putatū aliquis illor⁹. Non enī est suba qđ ex aliqua cōparatiōe nō est in subiecto. Itā qđ id qđ ex hoc nō est in hac re: vt in subiecto sit substantia: quia nō est suba nisi cū in nullo fuerit vt in subiecto. Et hic intellectus non phibz illud esse in aliquo: sicut qđ nō est vt in subo. qz nō habz hoc ex oibus cōparatiōibus. Cū autē cōparatus fuerit ad aliquid in quo est non vt aliquid est in subiecto: tunc est substantia: qz cōparatur ad aliqd est accedens: est etiā respectu sui ipsius in se: qz cū aliqd attendis per se et cōsideratū fuerit in seipso: et non inuenieris ei subm alio quo mō erit in se suba. Si autē inuenieris accedens qđ est in aliquo nō vt in subiecto. Et postq; inuenieris illud in aliquo ad modū essendi in subiecto: in se accedens est nō enī necesse est: vt cū nō fuerit accedens in aliquo: sit substantia in illo: possibile est enī vt aliquid sit in aliquo nec vt accedens: nec vt substantia: sicut possibile est: vt aliquid sit in aliquo: nec vt multa: nec vt vnum: qđ tū in se aut est vnum: aut multa. Substantiale autē et substantia non est vnūm: accedens ex intellectu accidentalitas: qđ est in ymaginē: est accedens qđ est in categoriis. Itā autē declarauimus in doctrina artis logicę: hoc ergo manifestum est qđ ab aia non remouebit accidentalitas: ppter hoc qđ in cōposito est sicut pars: sed vt opz vt in se sit vt nō in subo vllō modo. Jam autem scilicet quid est subz: qđ ois aia bz esse non in subo. ¶ Ois aia est substantia. Si autem aliqua aia fuerit existens per se: et vnaqueq; illarum fuerit in materia nō vt in subiecto. tunc omnis aia est substantia. Si autem fuerit aliqua anima existens in subiecto: quāuis cū hoc etiam sit pars compositi: tunc est accedens: quia hoc totum est perfectio: vnde nondū declarauimus est nobis vtrū aia sit substantia: an nō substantia: ex hoc qđ ponimus eā esse perfectionē. Errant igit qui putant hoc sufficere ad eā esse subam: sicut ad eam esse formam. Dicemus igitur qđ scierimus aiam esse perfectionē quacūq; declaratione aut dīa designauerim perfectionē: nō dicemus tamē nos ad bec ppter h scire aiam quid sit: sed scierimus eam fm hoc qđ est anima: hoc enī nomē aia non est inditū ei ex substantia sua: sed ex hoc qđ regit corpora et refertur ad illa: et idcirco recipitur corpus in sui diffinitione: exempli gratia: sicut opus accipitur in diffinitione opificis: quāuis nō accipiat in diffinitione eius fm qđ est homo: et ideo tractatus de aia fuit de scia nālī. Quia tractare de anima fm qđ ē anima est tractare de ea fm qđ habz comparatiōem ad materiā et ad motū: vnde opz ad sciendū essentia aie facere alius tractatū per se folū. Cum enim scierimus eēntias aie nō impediemur scire in quo pdicamēto sit. qui enī idit et cognoscit essentia rei: et pze mēte tenet nām rei que est eēntialis ei non impeditur scire: qz eius est. ¶ Perfectio at est duob⁹ modis: perfectio b^a et perfectio scōa. perfectio aut prima est ppter quā species sit species in effectu: sicut si gura enī sit: perfectio aut scōa aliquid ex eis que consequuntur speciem reatū ex actionibus eius. aut ex passionibus sicut incidere est enī: sicut cognoscere et cogitare et sentire et mori hominū: bec enī sine dubio pfectiones sunt speciei: sed non pime. Non enim ad hoc vt pces sit id qđ est in effectu habet opus habere hoc in effectu. Sed cum habuerit principii bz in effectu: ita vt bec fiant in potētia: que ante nō erant ei in potētia. nisi in remota potētia que eget vt aliqua aia res pcedat eas quousq; fiat ipsa ei certissima potētia: tunc aia fiet aia in effectu: ergo aia est perfectio prima: s. qđ perfectio est perfectio alicuius rei: que est corpus. Itē opz vt corp⁹

Art. 2. 5 aia
l. c. 36. 2. 37.

2

3

k

Art. 2. 5 aia
l. c. 36. 2. 37.

2

20

Et libro
p sufficien
tie. cap. 20

11

Art. 2. 5 de
aia. l. c. 36.
15.

D

Art. 2. 5 de
aia. l. c. 36.

2

Almed cro-
tonaria.
Tri. p. 8 aia.
C. 52.

seipso: sed aia est motor primus instrumentalis que habet instrumenta apta ad mouendū membra musculis et nervis: posuit aiam mobilem ex seipso: unde posuit eas substantiā immortalem. putat autē eas qđ qcuqđ mouetur ex seipso impossibile est moueri: dicens qđ corpora celestia ideo non corrumpuntur qđ eius rei causa est perpetuitas in motu. Quidam autē ex eis noganit animam esse corpus: sed posuit eam substantiā incorporeā mobilem ex seipso. Alij posuerunt eā esse corpus adinuenientes qđ ipsa est corpus mobile ex seipso. Et ex eis fuit alij qui posuerunt aiam at homines: vt ppter hoc esset habitio in perpetuitate sui motus: dicentes qđ aia attrahit istos spirando: et quia spirare est nutrimentū anime: qđ spirare facit aiam permanere ppter retentionē aliorū eiusdem generis. loco eorū at hominū qui emissi sunt: qđ sunt corpora indiuisibilia et que sunt principia: dixit eos esse mobiles ex seipso: sicut videmus motū eorū semper in spatio aeris: et ideo fuisse apta ad mouendū aliud. Quidam vero dixerūt eos non esse aiam: sed mouente eos que est in eis et intrat corpus ipsa inrātibus. Quidā autem posuit animā esse ignem: videbat enī ignem esse sempiternum et motum. Quidam voluerunt peruenire ad scientiā aie per apprehensionem siue per intellectus. Ex quibus quidā putauerūt qđ aia nō apprehendit aliquid qđ est extra illā: nisi quia ipsa est prior: eorū principij eius est: unde oportuit aiam esse principij: et posuit eam eē eius generis: cui est principij. et vt ignis: aut aer: aut terra: aut aqua. Alij autē visum fuit eā esse aquā ppter multum humiditatis que est in spermate qđ est principij generationis. ¶ Alij autē posuerunt eam corpus esse vaporabile: videbant etenim vaporē esse principij oīum rerū: et fuerunt multe alie sententię: sicut ille quas scisti: omnes autem isti dicebant qđ aia nō scit omnia: nisi ex hoc qđ est essentia principij oīum rerum. Similiter etiā sententia eius est: qui vidit qđ principia sunt numeri: et posuit aiaz numerū. ¶ Quidā enī eorū videre qđ anima nō apprehendit in actu: nisi id de quo in ipsa est aliquid: tūc ergo posuit animā cōpositā ex his que vidit eē elementa. Et hī est auerrois: qui posuit aiam esse cōpositā ex quattuor elementis: et ex victoria et amore. Dixit enī qđ aia nō apprehendit quicquid est nisi per similitudinē eius quā habet in se. Sed qui per vtrumqđ est: sicut illi qui dixerūt qđ aia est numerus mouens seipsam: sed est numerus ex his qđ est apprehendens: et est mouens seipsas ex hoc qđ est primū mouens. Sed qui considerauerunt qđ vitā indifferētē sunt quidam qui dixerunt qđ anima est calor naturalis. Ideo quia cum ipso est vita. Alij vero dixerūt qđ est frigiditas: aia etenim denotata est ab anhelitu: anhelus est in frigiditate: et ideo in frigiditate per attractionē custodiendā substantiā anime. ¶ Quidā autē dixerūt qđ anima est cōplexio: cōplexio etenim quādiu fuerit stabilis: non mouebitur sanitas vite. ¶ Quidā autē dixerūt aiam esse sanguinē: cum enī sanguis effunditur vita destruitur. Quidam autē dixerunt qđ anima est cōpositio et cōparatio inter elementa. Scimus etenim qđ cōpositio aliquid est necessaria ad hī vt ex elementis fiat aia: et quia aia est cōpositio: ideo diligit res cōpositas ex atombis et olpbatibus et saporibus in quibus delectatur. Quidā putauerūt autē qđ aia est dens et est subtilis sup̄ oē qđ de illo dicunt heretici: dicunt etenim qđ ipse in aliquibus est natura et in aliquibus est aia et in aliquibus est intellectus qui est subtilior: et mirabilior supra esse omne in quo ipsum faciunt cōmune. De autē sunt sententię antiquissimū motū de anima: que omnes falsę sunt: sed qui eam apprehendere voluerunt per motū primū in cōueniens qđ eos

sequit hī est. scilicet qđ obliuiscuntur quietis. Si enī anima mouet ex hoc: qđ ipsa mouetur: sic enim posuerunt: tunc quies prouenit ex ea quiescente: ergo nō est mobilis ex seipso. ¶ Item scis autem ex premis qđ nullus mobilis mouetur: nisi ex motore: et qđ nihil mouetur ex seipso: aia igitur non est res mobilis ex seipso. ¶ Item hic motus quō mouet aia: necesse est vt aut sit fm locū: aut fm quāritatē: aut fm quāritatē: aut fm aliū. Si āt fuerit localis necesse est vt sit aut naturalis: aut violentus: aut animalis. Si autem fuerit naturalis sine dubio erit tñ ad vnam partem: erit ergo motio anime ad vnam partem tantū. Si autem fuerit violentus: tunc non erit mobilis ex seipso: nec erit eius intentio ex seipso. ¶ Sed melius est vt dicatur creator esse primus principium: qđ fit anima: si autem fuerit animalis: tunc anima prior est anima: et fit sine voluntate: erit aut vnus qđ nun varietur: cuius motio erit tantus ad vnam partem: aut erunt diuersi: erunt inter illos: sicut scisti quietes sine dubio: et tunc nō erit mobilis ex seipso: si fm quantitatem: sed motum fm quantitatem: non habet mobilis ex seipso: nisi ex infusione alius: qđ penetrat illud et conuertitur in eius essentia. ¶ Motus vero fm permutationē aut erit ex hoc qđ est anima: et tunc anima eū mouerit desinet esse anima: aut erit motus fm aliquo accidentium: que accidunt ei: ex hoc qđ est anima: primum autem horum est: quia hoc qđ ipsa mouetur non est ad modū qđ ipsa mouet: quia ipsa est quies in loco cū mouet in loco: scđs est qđ permutationis fm accidentia finis est habere illud accidens: qđ cum habitu fuerit cessabit permutatio. ¶ Itā etiam demonstratum est tibi qđ anima non debet eē corpus: et qđ mouens in loco fit vt moueatur ad modū quō mouetur est corpus sine dubio. Si autem anima haberet motum localem possibile esset animam separari ab aliquo corpore: et postea redire ad illud. et isti ponūt animam: sicut argentum vium in vtre: qđ cum voluitur voluitur et vter: et negant motum eius esse motū electionis. ¶ Jam etiam scisti qđ sententia de inani delecta est et vana. Similiter etiam scisti qđ sententia de principio vno elementari fabula est. Deinde in cōueniens est illud qđ dixerunt. scilicet qđ res debet esse principij sciendi ea: que sequuntur postea: nos etenim scimus: et comprehendimus animabus nostris multa: quorum nos non sumus principium. Sed destructio sententię eius qui putauit qđ principium vnum elementorum est: bec est. scđs quia nos scimus multa que non sunt elementa: sicut hī qđ omnis res aut habet esse: aut non: et omnia equalia ei: des inter se sunt equalia: sed impossibile est vt ignis: aut aqua: aut aliquid aliorū dicatur esse principij istorū: qđ docuerit nos hoc ita esse: aut econuerso. ¶ Item sententia anime de hoc qđ ipsa est principij eius: aut est vt cognoscat principium ipsum: aut vt cognoscat ea que accidunt ex principio: et non sunt principium: aut vtrumqđ. Si autem cognoscat principium aut vtrumqđ. Sed sciens rem debet esse principij eius: tunc anima est principij principij: quia ipsa est principium sui ipsius: vt sciat seipsam. Si autem non scit principium: sed dispositiones qđ ei accidunt: tūc quid indicat qđ aqua aut ignis aut aliqđ aliorū esse pñ. Sed qđ posuerunt eas apprehendi per numerum dixerunt qđ principium omnis rei numerus est: immo dixerunt qđ essentia omnis rei numerus est: et eius differentia numerus est: quāuis ale iam ostendim destructionem sententię eorū de principio: et adduc posita in doctrina prime philosophię ostendimus etiā dissolutionē sententię eorū de consimilitudine: tamē destruitur hic: et bec illorū sententiā quantū pertinet ad tracta-

Reproba
tio antiquo
rum.

Circa si
nē suffi.

Scia si
miles poss
ta est ab
arist. p de
anima
per mltos
textus.

Extra be
rethor.

Ex suffi.
libro. 2.
capi. 9.

C

Libroz
tracta. 3.
capi. 5.

Diogenes

Democritus
et Leucippus et
Pyrrago. vt
Arist. p de aia
l. cō. 22.

Democritus
vt dicit Arist.
p de anima.
l. cō. 20.

Pyrrago vt
dicit Arist. p
de aia. l. c. 32

Arist. dicit
p de aia l. cō.
38.

Empedocles
vt Arist. dicit
p de aia. l. c. 25

Democritus.

Pyrrander
cōtrarij.

Abulon lacer
demonius.

Galenus.

Critias vt
Arist. p de aia
l. c. 32.

Nota de
aialibus
annulofis

Sedo de
aia. r. c. 20

tum propriū de anima hoc modo. scilicet vt inspiciamus
et consideremus si anima non est anima: nisi quia est nu-
merus aliquis. scilicet vt quattuor: aut quinq: aut q: est
par vel impar. aut aliquid q fit cōmūnis q fit aliqua
numerus. Si enim anima non est id qd est: nisi quia ipsa
est aliquis numerus: qd dicitur de animali qd est in me-
dio gracillimum qd cum sciditur mouetur vnaqueq ps
eius et sentit: Quia cum sentit sine dubio est tibi aliquid
imaginationis. Similiter vnaqueq pars eius secedit fu-
giens in partes: et hic motus sine dubio est ex aliq imagi-
natione. Constat autem q due partes mouetur duabus
viribus que sunt in eis: et q vnaqueq illarum minor est
numero qui erat in coniunctione. Si autem anima fm
eos est numerus qui erat: et non aliud: tunc iste due par-
tes mouentur et non per animas: qd est impossibile: quia
vnaqueq illarum est anima eiusdem speciei: cuius est ani-
ma alterius: ergo anima huius animalis vna est in effe-
ctu: sed multiplex in potentia multiplicitate animarum:
hoc autem q in animali destruantur due eius anime: et
non in vegetabili est propter hoc q in vegetabili infusus
est instrumentum primum: ppter qd permixto opus ani-
me: non est autem ita in animali in medio gracillimo: q
vna pars corporis animalis gracillimi non habet princi-
pium referendi complexionem aptam anime. Altera
autem habet ipsius principium: sed ad hoc vt referretur:
eget sanitas alterius partis: partium etenim corporis al-
tera pendet ex altera ad suffragandum sibi in custodi-
endo complexionem. Si autem non fuerit anima numerus
designatus: si fuerit numerus alicuius qualitatis aut ali-
cuius forme: videbunt esse in vno corpore multe anime.
Scitis eni q in multis paribus alij pres sunt: in mul-
tis imparibus sunt impares. Similiter in multis quadra-
tis sunt quadrati: similiter etiā sunt alij respectus. ¶ Itē
vnitates aggregate in numero: aut habent situm: aut nō:
si autem habuerint situm sunt puncta: si autē fuerint pū-
cta: aut anima erit anima: ideo quia est numerus illorum
punctorum aut non ita: sed erit vis: aut qualitas: aut cete-
ra huiusmodi. Sed illi posuerunt naturā in animalitate
nudā: numeralitate: ergo numerus qui est in punctis est
anima: ergo omne corpus cum posueris in eo hūc nume-
rum punctorum: erit habens animam. In omni autē cor-
pore poteris ponere pūcta quot volueris: ergo omne cor-
pus potest habere animam eo q hoc puncta possunt poni
in illo. Si autem anima fuerit numerus qui non habet
situm: sed qui est vnitates disgregare: tūc in quo sunt dis-
gregate cum non habet materias diuersas: nec accesserit
ad illas alie proprietates: nec differentie alie. Non enim
multiplicantur ea que sunt similia: nisi in materijs. Si
autem habuerint materias diuersas: sunt habentes si-
tum habent corpora diuersa. Siue autem sit ita siue non
sit ita: quomodo be vnitates siue puncta sunt aggregata
simul: quando quidem colligant vniuersiuiusq eorum cū
alior: aggregatio illorum non sit nisi vel ex hoc qd sunt
vnitates: vel ex hoc qd sunt puncta: oportet ergo vt vni-
tates et puncta concurrant sibi ad coniungendū: vniūq
fuerint. Si autem hoc fit ex aggregatē qd aggregat vnu
qdq alij: et ex coniungenti qui coniungit vnaquaq alij.
quouisq coniuncta sunt: et ipsū conseruat ea coniuncta
hoc vt sit anima melius videtur. Sed ex hoc qd dixerūt
animam compositam esse ex principijs: et ob hoc pot sci-
re principia: et alia preter principia: propter illud qd habe-
tur in illa de ipsis: et hoc q non scit quicquid est nisi pro-
pter similitudinē eius quā habet in se: sequitur necessa-
rio: vt anima non sciat ea que sunt ex principijs: et q sunt
diuersa a natura eius. Coniunctio etenim aliquando fa-

cit affectiones in principijs: et formas que non sunt in ea
sicut offeitas: et carnitates: et humanitates: et asineitas et c. er-
go hec necesse est vt nesciantur ab anima: quia hec non
sunt in illa: eo q non sunt in ea: nisi partem principiorum
tantum. ¶ Si autem posuerint q in coniunctione ani-
me est homo: aut equus: aut elephas: sicut est in ea ignis: et
terra: et victoria: et amor: magnam certe putauerunt stul-
ticiam. Si enim fuerit in anima homo: tunc in anima est
anima: et in eadem iterum est homo et elephas: et hoc erit in
infinitum: hoc etiā absurdum est: et ex alia parte. scilicet
quia oportet fm hanc positionem: vt aut deus nihil sciat
aut sit compositus ex omnibus: vtrūq autem horū be-
refis est: et cum hoc etiam oportet vt sit ignarus victorie:
vicij et contrarietatis: qd victoria non est in eo. Et victo-
ria etenim fm eos prouenit dissolutio et corruptio eius in
quo est: ergo scientia creatoris de principijs erit imper-
fecta: et hec magna et absurda est heresis. Deinde terra os
vt sciat terram: et aqua aquam: sed vt terra nō sciat aquā:
nec aqua terram. Et calidum sciat calidū: et non sciat fri-
gidū. Et oportet vt membra in quibus est multus terre
nitatis sint multum sentientia terraz: qd non est ita: quia
sunt nō sentientia terraz: nec aliquid aliud: et hec sunt vt
vnguis: et os. ¶ Delus est autem vt res patiatur: affi-
ciatur a suo contrario: q vt afficiatur a suo au-
tem scis q sensus est aliqua affectio: vel aliqua passio: et
oportet fm eos vt non hic sit aliqua vis que apprehendat
cōtraria. Et oportet vt albedo et nigredo non apprehen-
datur vno sensu: sed apprehendat albedo pte vilius que
est alba: et nigredo parte eius que est nigra. Et quia colo-
res habent compositiones infinitas: oportet vt attribua-
tur vniui partes infinite et diuersorum colorum. Si autē
medij colores non sunt certi: et non sint nisi cōmixtio cō-
trariorū fm magis et minus ab eis alia diuersitate: tunc
oportet vt apprehensor albi apprehendat album purū
et apprehensor nigri apprehendat nigrū purum: quia im-
possibile est ei apprehendere aliud ab ipso: et oportet vt
non impediat ut scire principia simplicia compositorū
et non cognoscat media eorum in quibus non apparet al-
bedo: et nigredo in effectu. Similiter etiā oportet vt ap-
prehendat triangulum per triangulum: et rotundus per
rotundum: et alias figuras infinitas: numeros etiā per
similitudinem eorum. Erunt igitur in sensu figure infini-
te: qd tunc est impossibile. Tu scis autem q vnus suffi-
ciat ad probationem contrariorū et ad cognitionem eorū
per illud. Sicut regula recta per quā deprehēdimus re-
ctum et curuū simul. Non enim oportet vt quicquid sci-
tur sciatur per id qd est eis proprium. Sed eorum qui po-
suerunt animā apprehendentē res per motum suum cir-
cularē vt eo moueatur ad apprehendū res per illuz
postea declarabimus destructionē sue dictionis: cum de
clarauerimus q apprehensio intelligibilis: impossibile
est vt fiat per corpus. ¶ Sed qui posuerunt animā cōple-
xionem: ex predictis patet destructio sententie ipsorum.
Non enim omne ad quo destruitur: vita destruitur: aut
anima. Multa enim ex rebz et ex membris: et ex humoribz
et alijs sunt huiusmodi: nō negatur aliquid esse necessa-
rium ad colligendam animā cum corpore: qd tamē non
est anima ppter hoc. Et hoc etiam scies errorem illius
qui putauit animā esse sanguinem: quomodo enim esset
sanguis mouens et sentiens. ¶ Qui autem dixit animā
esse collectionem iam posuit animā cōparatione rerum
intellectaz: quomodo autē anima inter cōtraria erit mo-
uens et apprehendēdo: Coniunctio eni semp eget coniu-
gente sine dubio et melius est: vt ipsum sit anima. Ipsum
enim est quo discedente destruitur coniunctio. postea

E

S

Posio de aia
l. c. 25.

autē declarabitur tibi per id qđ dices de anima destru-
ctio omnium harū dictionum alijs modis. Nunc autē
debemus inquirere naturam anime. Jam autē dixe-
runt in destruendo has dictiones multa alia non multū
necessaria: ideo pertransimus illa.

¶ Capitulum tertius qđ anima continetur in predicamē-
to substantie.

Itemus qđ iam scis ex premisis aiam
non esse corpus. Si autē cō-
stituit qđ aliquā substantiam possibile est per seip-
sam solam existere non dubitabis ipsam esse
substantiam: hoc autē non declarabitur tibi:

nisi in aliquo eius qđ dicitur anima: sed in ceteris sunt si-
cut in anima vegetabilis: aut in anima animalis hoc nō cō-
stat: quia materia propria in qua existit anime nō
est id qđ est nisi ex completionē propria 2 affectione pro-
pria: 2 non remanet existens cum illa completionē pro-
pria in effectu: nisi quādiu fuerit anima in illa. Alia enī
est que facit eam illius completionis. Anima enim sine
dubio est causa qua vegetabile 2 animale sunt illius cō-
plexionis quā habent. Anima etenim est principium ge-
nerationis 2 vegetationis sicut diximus: ergo proprium
subiectus anime impossibile est esse id in effectu nisi per
animā: 2 anima est causa: unde est sic. Et impossibile est
dici qđ subiectum propriū habet esse in natura sua: 2 qđ
hoc fiat causa alterius rei que non est anima: cui postea
adueniat anima: sicut pars aliqua que non habet postea
partem in eius diffinitione: nec in eius destructione vel
eius ordine: sicut dispositio accidentium: quorū esse cō-
sequitur esse subiecti sui consecutione necessaria: 2 non
sunt constituenta subiectum in effectu. Sed anima est
constituentis sui proprium subiectum: 2 dat esse in esse
cuius: sicut ices posita hanc dispositionem cum locuti fue-
rimus de animalibus. Sed inter subiectum remotum 2
animam sunt alie forme: que non perficiunt 2 constituunt
illud. Cum autem separatur anima: sequitur necessario
ut accidat ei cuius separatione eius forma in animalitatis
que est sicut opposita forme cōplexioni que est congrua
anime. Et hec forma: 2 hec materia: quā habebat anima
non remansit post animam in sua specie aliquo modo: 2
destruitur eius species: 2 eius suba que erat subiectum
anime: 2 anima subsistit in ea aliam formam propter
quā remaneat materia in effectu in sui natura. Illud er-
go corpus naturale non erit ias sicut erat. Sed habebit
aliā formam 2 alia accidentia. Et aliquando peribunt
alique eius partes 2 separabuntur a substantia postqđ mu-
tatum est totum: 2 non erit seruata essentia materie post
separationem anime. Sed que erat subiectum anime: sit
nunc subiectus alterius ab illa: ergo anima esse in corpo-
re non est id qđ accidens in subiecto esse: ergo anima sub-
stantia est: quia est forma que non est in subiecto. Potest
autē aliquis dicere: concedimus qđ anime vegetabilis hec
est forma: scilicet qđ est causa perficiendi animam materiam
propria vel constituendi suum subiectum proprium.
Sed de sensibili non est ita: videtur enim qđ vegetabilis
perficiat eius materiam ad quā postea consequetur ad-
ueniat anima animalis: ergo anima animalis aduenit in
materia que iam prius est constituta ab illa que est cau-
sa perficiendi materiam in quā adueniat anima: scilicet
animalis: ergo nō est animalis nisi existens in subiecto.

Contra hoc autem sic respondemus qđ ex anima vegeta-
bilis: fm qđ est anima vegetabilis non provenit nisi corp⁹
vegetabile absolute: 2 anima vegetabilis absolute non
habet esse nisi esse qđ est intellectus generalis: hoc est tā-
tum in intellectu: esse autem sensibile est in suis specieb⁹

qđ ergo dici oportet: hoc est: quia anima vegetabilis cau-
sa est que habet etiam subiectū cōmune vniuersale non
habens esse. v3. corpus vegetabile augmentabile absolu-
tum: ergo non specificatum. Sed corpus habens instru-
menta sentiendi: 2 cognoscendi: 2 motus voluntarij non
provenit ex anima vegetabili fm qđ est anima vegetabi-
lis: vel fm qđ facit tantū vegetationem: sed ex hoc qđ ad-
uenit ei alia differentia propter quā fit alia natura. scilicet
anima sensibilis. ¶ Debemus autem super hoc appone-
re expositiones dicentes qđ per animā vegetabilem: aut
volunt intelligi animā specialem quā pprie designet ve-
getabilis sine sensibili: aut volunt intelligi intellectum
cōmune quo vniuntur anima vegetabilis 2 sensibilis:
fm qđ vegetat: 2 generat: 2 augmentat. h enim aliquādo
dicitur anima vegetabilis. Sed hec dictio est impropria.
Anima enī vegetabilis non est nisi in rebus vegetabil-
bus: intellectus in quo conueniunt anima vegetabilis
2 anima sensibilis: sic est in vegetabilibus: sicut est in ani-
malibus: 2 esse eius est: sicut ē rei vniuersalis in rebus:
aut volunt intelligi vna3 ex viribus anime sensibilis ex
qua proveniunt actiones vegetandi: 2 augmētandi 2 ge-
nerandi. Si autem volunt intelligi per hoc animam ve-
getabilem que est specialis comparatione facientis vege-
tationem hec in folijs vegetabilibus est: non in sensibili-
bus. Si autem volunt per hoc intelligi intellectum cō-
mune: tunc non debet ei comparari intellectus vel nō
debet accipi fm effectum specialem intellectus effectus
specialis. efficiens enim singulare designatum ipsum est
cui debet comparari effectus singularis designatus: 2 h
iam in premisis demonstratum est. Corpus autem qđ
debet comparari anime vegetabili vniuersali hoc est. i.
qđ est imperfectum cōmune. Sed qđ est perfectus aptū
ad recipiendum sensibilitatem: aut non aptum: hoc non
comparatur anime vegetabili. fm qđ est communis: nec
iste intellectus consequitur eas. Sed modus tertius nō
potest esse vt putant. scilicet qđ vis vegetandi adueniens
sola efficiat per se corpus animale. Si enī h sola vis ēēt
rector: sola perficeret corpus vegetabile. Sed nō est ita.
non enī facit. scilicet in animalibus corpus animale cū
instrumentis sentiendi: 2 motus: ergo ipsa est vis anime
habentis alias vires: quarū vna hec est: que omnes ope-
rantur ad hoc vt perueniat aptitudo instrumentorū ad
perfectiones secundas ipsius anime: cuius vis hec est: 2
h anima est animalis. ¶ Postea autem declarabitur ti-
bi qđ anima vna est ex qua defluunt beyres in membra
sed precedit actio aliarum: 2 consequitur aliarū fm
aptitudinem instrumenti: ergo anima que est in omni ani-
malis est congregans principia sine materias sui cor-
poris: 2 coniungens 2 componens eas eo modo quo me-
reantur fieri corpus eius: 2 ipsa est seruans hoc corpus.
fm ordinem quo decet: 2 propter eam non dissoluit illud
extrinseca permittantia: quādiū anima fuerit in il-
lo. Alioquin non remanet in corpore sanitas. Sed propter
dominium qđ anima habet in illis. contingit qđ vis ve-
getabilis roboretur aut debilitetur cum percipit anima
que respicit vel appetit odio vel amore quā non est corpo-
ris illo modo: 2 hoc contingit cum id qđ percipit anima
est creditulus que non est efficiens corpus ex hoc qđ est
creditulus: sed consequitur eam passio gaudij aut doloris:
2 hoc etiam est de apprehensionibus animalibus: 2 nō
est de his que accident corpus ex hoc qđ est corpus: 2 h
afficit virtutem vegetabilem 2 nutritibilem. ita vt ex acci-
dente qđ primum accidit anime: scilicet gaudium rationa-
bile contingat in ea robur 2 velocitas in actione sua. S3
ex accidente illi contrario. scilicet dolore rationabili cuius

¶ Illud in aia
sint plures se-
me,

¶ Et solutio in
multis hic.

¶ Anima ē sub-
stantia.
¶ Actio

¶ Et responso

quo nihil est doloris corporalis. contingat in ea debilitas
 5 de desideria: ita ut deterioretur eius actio: et aliquando de-
 struitur eius complexio omnino. Etiam hoc sufficit tibi
 ad sciendum quod anima est continens in se vires sentien-
 di et vegetandi: cum ipsa sit una: et quod be non sunt sine il-
 la. Constat ergo quod anima est perfectiva corporis in quo
 est: et conservativa eius iuxta ordinem ipsius quod debet na-
 turaliter dissolui et dissipari: vnaqueque enim pars corpo-
 ris habet debitum locum: cuius non habet alia: et debet dis-
 iungi quod coniuncta: habet autem non est ita: nisi ut conser-
 uet rem que est preter naturam eius: et hec res est anima
 in animali. Anima ergo perfectio est subiecti: quod est consti-
 tutum ab ea. est etiam constitutiva speciem et perficiens
 eam. Res enim habentes animas diversas sunt propter
 eas diversas speciem: sicut earum alteritas specie
 non singularitate: ergo anima non est de accidentibus quod
 bus non specificantur species: nec recipiuntur in consti-
 tutione subiecti. Anima enim est perfectio substantie non
 ut accidens nec sequitur ex hoc ut sit separata: aut non
 separata: non enim est omnis substantia separata: quia il-
 la non est separata: nec forma: tu autem scis rem ita esse.
 Demonstramus ergo summam vires anime et eius actiones:
 et deinde exequemur singula perquirendo.

Capitulum quartum de declarando quod diversitas actio-
 num anime est ex diversitate suarum virium.

2 **D**icemus igitur quod anima habet actio-
 nes distantes multis modis.
 quedam enim differunt in fortitudine et debi-
 litate: quedam in velocitate et tarditate: quo-
 niam opinio aliquis sensus est: sed differunt a
 fortitudine in firmitudine et comprehensione. Et subtilis
 differt ab hebete in cito discendo. et aliquando differunt
 in privatione et habitu. Sicut dubitatio differt a scientia
 in hoc quod dubitatio est privatio comprehensionis alterius
 contradictoriarum. Scientia vero est certa comprehen-
 sio vnius contradictoriarum: et sicut mouere et quiescere.
 Aliqui enim differunt comparatione sui ad tria: ut senti-
 re albu: et sentire nigrum: et gustare dulce. et gustare amara.
 Aliquando autem differunt in genere: ut attingere colo-
 rem: et attingere saporem. Imo sicut attingere et mouere.
 intentio autem nostra est nunc ut sciamus vires ex qui-
 bus proveniunt iste actiones: et an debeat vnaqueque spe-
 cies actionis habere vim sibi propriam. an non. Dicemus
 igitur quod actionum que differunt in fortitudine: et de-
 bilitate: principium vna vis est. Sed aliquando actio est
 perfectior aliquando diminutio. Si autem per diminutio-
 nem oportet diminutum habere vim aliam preter virtu-
 tem que est in perfecto: tunc oportet quod numerus virium
 effect tantus quantum est numerus ordinum diminutionis
 et augmenti: que pene infinite sunt: sed vim virtuti accidet
 ut faciat inam actionem fortiozem vel debiliozem: aliqua-
 do finem operatio: aliquando finem entium instru-
 mentia: aliquando finem probentia extrinsecus que erunt:
 aut non erunt: et que addent aut minuent. Sed facien-
 di et eius privationis iam patuit ex predictis in dictio-
 nibus communibus: quod principium vna vis est. Sed de
 differentia in genere actionum anime que sunt ad modum
 habitus: sicut comprehendere et mouere: aut sicut vnum
 apprehendere aut aliud: et apprehendere bonum est ens
 ut pertractet aliqua tractatorum: et ut videat exempli
 gratia: an omnes vires apprehendentes sint vna vis: et an
 ipsa habeat apprehensiones per seipsam: que sunt intel-
 ligibiles: et alias apprehensiones per instrumenta que
 sunt diverse secundum diversitatem instrumentorum. Si
 autem intelligibiles: et sensibiles fuerint quasi ex dua-

bus viribus. An omnes sensibiles que intus imaginan-
 tur: et que apprehenduntur extrinsecus sint ex vna vi. Si
 autem que intus sunt fuerint ex vna via: ut ex multis vi-
 ribus. An exteriores sint ex vna vi que facit diversas in-
 strumentis actiones diversas: non enim prohibetur vna
 vis apprehendere res diversas genere et specie: sicut di-
 uulgatum est de dispositione intellectus. et dispositione
 imaginationis apud sapientes. Sensata etenim comu-
 nia que dicuntur magnitudo et numerus: et motus: et quies:
 et figura. Aliquando sentiunt vnaqueque sensuum: aliqua-
 do aliquibus ex illis: quamvis hoc fiat mediante alio sen-
 sato. Denique an vis mouendi ipsa sit vis apprehenden-
 di: cur enim hoc non est possibile. Et an vis conspiciens
 di sit ipsa vis irascendi: quia cum presentatur aliquid quod
 delectat patitur aliquo modo. Cum vero representat quod
 molestat patitur alio modo: et non vegetabilis et nutriti-
 lis: et generans sint aliqua istarum virium. Aut si non sunt.
 an ipse sint aliqua vna vis: que in re nondum perfecta for-
 ma moueat nutrimentum ad extremitates eius finem ali-
 quam affectionem: et aliqua figuram: et in ea perfecta mo-
 ueat eodem motu: sed quia figura iam perfecta est: ideo
 non accidit aliqua alia figura: cum augmentum iam per-
 uenit ad hoc: ut vis illa non possit plus nutrimenti infer-
 renisi quantum reuoluitur ex eo: et hoc obicit. Remaneat
 autem ibi de nutrimento superfluitas: que sit apta gene-
 rationi: et vis diffundat illam per membra generantis: si-
 cut nutrimentum diffunditur per instrumenta eius: ad
 nutriendum ea. deinde remaneat tantum nutrimenti.
 Supra id quod opus est membris generati: superfluitas
 que sit apta ad id quod vis ipsa conuertat illam. Sicut fa-
 cit de multis superfluitatibus membrorum. deinde ipsa
 vis cesset in fine vires ab inferendo aliquid pro restituti-
 ne eius quod soluit quod sit egle et quod soluit: et accidit in-
 stebilis. Et sicut appellamus vim vegetandi: cur non simi-
 liter appellamus vim per seipsam deficienti. Et quia
 diversitas actionum non iudicat diversitate virium: vna
 enim et eadem vis operatur contraria: et vna vis mouet
 voluptatibus diversas. Immo vna vis facit in diversis
 materiis diversas actiones. harum omnium dubitatio-
 num solutio: oportet ut in promptu sit apud nos: quousque
 possumus affirmare vires anime: et ut affirmemus huc
 esse numerum earum: et quod alie eorum sunt diverse ab alijs:
 quia ita constat numerum esse apud nos. Dicemus igitur
 igitur primum: quod vis ex hoc quod vis essentialiter: et primo est
 vis ad aliud: et possibile est eam esse principium alterius
 rei ab illo: quod ex hoc quod est vis ad aliud principium est il-
 lius. Si autem fuerit principium alterius ab illo non est
 ex hoc quod est principium essentialiter illius primi: ergo vi-
 res ex hoc quod sunt vires non sunt nisi principia actionum
 designatarum principaliter: possibile est tamen ut vna
 vis sit principium multarum actionum: secundario que
 sint eius quasi rami: et non sit principium earum principaliter.
 Sicut visus qui non est nisi prima vis apprehendendi
 di qualitatem que est color albus aut niger per quam cor-
 pus est huiusmodi: ut cum interpositum fuerit inter cor-
 pus receptibile luminis et illuminans: illuminans non fa-
 ciet in co lumen. Vis etiam imaginaria impimit sibi
 formas rerum materialium finem sunt materiales: sed
 nudas a materia: aliquo modo abstractionis non perfe-
 cre: sicut dicemus postea: quas contingit esse: aut coloris:
 aut saporem: aut sonum: aut magnitudinem: aut cetera
 huiusmodi. Vis autem intellectus est illa que apprehen-
 dit et tenet in se formas rerum finem sunt sepe a ma-
 teria: et ab omnibus appenditijs eius quas accidit esse
 figura: aut numerus. et possibile est aut ut vis sit apta

3
 Arist. 1. 6. 6.
 de aia.
 1. 6. 4.

3
 Vis imaginaria.

3
 Vis intellectu-
 ua.

ad vnam actionem tantum designatam. Sed sit ei ne
cesse aliquid aliud sibi adiungi ad hoc: vt habeat in effe-
ctu qđ prius habebat in potentia. Si autem non habue-
rit illud aliud non operabitur. Ergo vis aliquid erit
principium actionis in effectu: aliquando non principiu
eius in effectu. Sicut vis motiua: quā cum vehementer
opauerit vis desideratiua ppter aliquid virtutis imagi-
natiue aut intellectiue qđ eas impellit ad B mouebit sine
dubio aliter non. Ex vna vi aut mouente vnu instrumē-
tum non prouenit nisi vnus motus. Multo etenim moti
fiunt ppter instrumenta motuum multa que sunt in no-
bis vt musculi. Et in vnoquoque musculo est vis mouēs
singularis: que non mouet nisi vno modo singulari: ali-
quando etiam vnus virtutis diuerse sunt actiones fm
diuersa receptacula: B manifestum est. ¶ Dicemus g
nam qđ prime diuisiones actionū anime sunt tres actio-
nes. scilicet in quibus cōueniunt vegetabilia: animalia
sicut sunt nutrire: et generare: actiones in quibus cōue-
niunt animalia omnia: aut plura ex eis: in quibus nō cō-
municant vegetabilia: sicut sentire et imaginari: et moue-
re voluntarie: et actiones que proprie sunt hominū: sicut
percipere intelligibilia: et adiuuare artes: et meditari de
creaturis: discernere iter pulchrum et sedum. Si autem
vires animales essent vnae actiones vegetabiles proue-
nient ex ea vi: ex qua proueniunt vitales sensibiles pri-
cipaliter: et esset possibilis priuatio corporum vegetabi-
lium vt epar et stomachus. ¶ In membris etiam anima-
lium que nutriuntur et non sentiunt qđ est durus: vel est
molle: priuatio enim sentiendi aut est causa priuationis
virtutis: aut causa materie que non patitur ex calore vel
frigo: nec afficitur eis. Et quia non afficitur eis non de-
bet nutriri: quia non afficitur sapoibus validis aut olfa-
tibus: foris illis: afficitur autem illis. ergo non habet B
ex materia non recipiente: sed ex priuatione virtutis sen-
sificantis. Inuenimus autem in illis vnam nutriendi. ergo
be due vires diuerse sunt. ¶ Item motio anime que mo-
uet aut erit ad modum mutationis absolute: sed omne
corpus est recipiens motus absolute. Aut erit motus ad
modum contrahendi et extendendi. Sed in corporibus
nostris sunt membra que magis recipient hoc qđ mu-
sculi in quibus est vita et nutrimentum. Sed non possu-
mus ea mouere. ergo causa huius non est ex ipsis: sed ex
priuatione virtutis. Similiter in aliquibus nervis vis
est sentiendi tantus abiq; motus. In alijs vero vis est mo-
ueri nec est inter eos tanta distantia: quia aliquando
inuenitur qđ id cui inest sentire est simile ei: cui inest mo-
ueri: habet plus minusue qualitates qđ illud. nec tamē
inest ei motus: aliquando inuenitur qđ est sicne tamē
inest ei vis sentiendi sic etiam potes scire qđ oculus non
est minus qđ lingua. in potendo patie ex sapoibus adhibi-
tis: oculus non sentit sapores: ex hoc qđ est qualitas. nō
dico autem ex hoc qđ est gustatum: sed nec etiam sonus:
sed constat: quia vis humana ex seipia non potest iprimi
in materia: et constat qđ omnes actiones attribue anima-
li necesse est vt habeat instrumenta: ergo sensus et imagi-
nationes sunt ex alia vi materiali: que nō est vis mouēs:
quāvis vires mouentis etiam pendeant ex viribus ima-
ginandi et sentiendi aliquo modo. sicut postea declarabi-
mus: cum autem intellectus B et principia que posuim⁹:
facile erit scire differentiam que est inter vires quas in-
tendimus numerare: et ordinare: scies qđ omnis vis ha-
bet actionem priuam: in qua non conuenit cum alia vi.
que h3 actionem priuam diuersam ab eius actione pma.

¶ Capitulum. V. De numerando vires anime ad mo-
dum ponendi eas.

Enumerabimus nūc vires ani-
me quasi po-
nendo. Deinde procedemus ad declarandū
vnamquāq; illarū. Dicemus igitur qđ vires
animales. primo diuiduntur in tres partes.

¶ Una est vegetabilis que est pma perfectio
animae in instrumentis ex hoc qđ generatur
et augmentatur et nutritur. Nutrimentum autem est cor-
pus qđ solet assimilari nature corporis cuius dicitur cō-
nutrimentum: et restituit ei quantū resolutum est de illo:
aut plus: aut minus. ¶ Secunda est anima sensibilis qđ
est perfectio prima corporis naturalis instrumentalis. fm
qđ apprehendit particularia: et mouet voluntate. ¶ Ter-
tia est anima humana que est perfectio prima corporis
naturalis instrumentalis. fm B qđ attrahit et agere
actiones electione deliberationis: et adiuuare meditan-
do: et fm hoc qđ apprehendit vniuersalia. nisi autem esset
pp vsum: melius esset non accipere perfectionē pma ne-
cessariam tantū in descriptione secunda. cum volum⁹ de-
scribere animā: non vim animale quā habet anima fm
illam actionem. perfectio etenim accipitur in diffinitio-
ne anime. non autem in diffinitione virtutis anime. Tu
autem postea scies differentia inter animas sensibilem.
et vim mouendi: et apprehendendi. et inter animas ratio-
nalem: et inter vim eorum que predicta sunt de cognitio-
ne: et alij cū aut volueris alius scrutari vtiq; melius est
vt vegetabilis accipiat genus sensibile: sensibilis ge-
nus humane: et qđ est cōmuni accipiat in diffōne min⁹
cōis. sili si in experientia asias fm vires que sunt eis pprie in
earū sensibilibus: et earū humanitate: fortassis cōsequē-
ria qđ dignum. Anima aut vegetabilis habet tres vires.
vna nutritiua. que est vis cōuertens corpus a corpositate
te in qua erat in similitudine corporis in quo est: et vnit cū
pro restitutione eius qđ solutū est ex illo. Aliam augmē-
tatiua que est vis augē corpus in quo est ex corpore: qđ
ipsa assimilāt illi augmētō pportionali in omnibus suis
dimensionibus: que sunt lōgitudō. latitudo. et spissitudo.
vt perducit rem ad pfectionē. Tertia generatiua qđ est
vis accipiens de corpore in quo est partem illi similem in
potētia: et operat in ea per attractionē aliorū corporū: qđ
illi assimilāt generari: et cōmiceri: et puerit eā in similitu-
dinē ipsius in effectu. Anima aut sensibilis: vt vitalis h3
modū priuū. h3 duas vires: motiua. scilicet apprehendētē.
Sed motiua est duobus modis: qđ aut est mouēs. id qđ
imperat motui. aut est mouens: ideo qđ est efficiēs motui.
¶ Motiua autem fm qđ est imperans motui est vis appe-
titiva et desideratiua: que vis cum imaginatur imaginati-
one: de qua postea dicem⁹: forma que appetitur aut re-
spicitur imperat alij virtuti mouenti vt moueat que ha-
bet duas partes vna que dicitur vis cōcupiscibilis: que
est vis imperans moueri: vt appropinquatum ad ea que
putantur necessaria: aut vitia appetitui delectamenti:
alia que vocatur irascibilis: que est vis imperans mo-
ueri ad repellēdū id qđ putatur nocuum. aut corūpēns
appetitum vincendi. Sed vis motiua fm qđ est efficiēs.
est vis infusa nervis et musculis: contrahēs chordas: et li-
gamenta coniuncta membris versus principium aut re-
laxans et extendens in longum: et cōuertens chordas: et li-
gamenta. cōuersio. contra principiu. Sed vis apprebē-
dens duplex est. alia enim est vis que apprehendit a for-
is: alia que apprehendit ab intus. apprehendens a for-
is: aut sunt gns: sensus: aut octo. Et gbus est vitius que
est vis ordinata in nervo obitico ad apprehēdēdū formā
eius qđ format in humorē cristallinu: ex similitudinibus
corporum habentium colorē qđ eueniunt p corpa radio.

2

Anima ve-
getabilis.Anima sensi-
bilis.Anima hu-
mana. Ari. scō
o aia. i. 6.

3

Prima

Secunda

Tertia

Studius

Utatur

Gustus

Tactus

Et

D'
fantasia

Imaginatio

Estimatio
E

Et rationalis
vires

Et actus

sa in effectu ad superficies corporum terrozum. Ex illis etiam auditus que est vis ordinata in nervo expanso in superficie nervi oblici ad apprehendendus formam eius qd sibi advenit: et commotione aeris qui constringit in ter percussus: et percussus, resistens ei constrictio epacta ex qua provenit sonus: et provenit eius comotio ad aerem collectum quietum qui est in concavitate nervi oblici movens illum ad instar sui motus: et commotiones illius motus tangunt nervum. Et ex illis est olfactus qui est vis ordinata in duabus carunculis anterioris partis cerebri similibus mammillarum capitibus: ad apprehendendus id qd offert ei aer attractus de odore qui est in vapore permixto cum aere: aut de odore impresso in illo: ex permutatione que fit ex corpore odorifero. Et ex illis est gustus qui est vis ordinata in nervo expanso super corpus lingue ad comprehendendum saporis solutos ex corporibus contingentibus ipsum cum permiscetur humori viscoso lingue permutatione permutat. Et ex illis est tactus qui est vis ordinata in nervis cutis totius corporis: et eius carnibus ad apprehendendum id qd tangit illius: afficit contrarietate permutatione complexionem: et affectionem corporis. Unde autem aliquibus hec vis non esse species specialissima. Sed generalis quatuor virium: aut etiam plurium diffusarum simul in toto corpore: quarum una discernit contrarietatem que est inter calidum et frigidum. Alia discernit contrarietatem que est inter humidum et siccum: tertia est discernens contrarietatem que est inter durum et molle: quarta vero est discernens contrarietatem que est inter asperum et lenem. Sed quia collectio illarum est in uno instrumento scilicet cuti: ideo putant esse una in essentia. Sed virum apprehendendus ab intus quedam apprehendunt formas sensibiles: quedam vero apprehendunt intentiones sensibilibus: apprehendunt autem quedam sunt que apprehendunt et operantur simul: quedam vero apprehendunt et non operantur: quedam apprehendunt principaliter: quedam secundario. Differentia autem inter apprehendere formas: et apprehendere intentionem: hec est quod forma est illa quam apprehendit sensus interior: et sensus exterior simul. Sed sensus exterior: primo apprehendit eam: postea reddit eam sensui interiori. Sicut cum quis apprehendit formas lupi: figuram eius: et affectionem et colores: Sed sensus exterior: omnis primo apprehendit eam: et deinde sensus interior: intentio autem est id quod apprehendit anima de sensibili: quamvis non prius apprehendit illud sensus exterior: sicut omnis apprehendit intentionem quam habet de lupo: que est quare debeat eum timere et fugere: quamvis hoc sensus non apprehendit nullo modo. Id autem quod de lupo apprehendit sensus exterior: primo: postea interior: vocatur hic proprie nomine forme. Quod autem apprehendit vires occulte ab eis sensui vocatur in hoc loco proprie nomine intentionis. Differentia autem que est inter apprehendere operando: et apprehendere non operando hec est quod de actionibus aliquibus virum interiorum est componere aliquas formarum: et intentionum apprehensarum cum aliis: separare ab aliquibus: habet ergo apprehendere et operari etiam in eo quod apprehendit. Sed apprehendere non operando hoc est: cum forma aut intentio describitur in virtutibus: ita ut non possit agere in eum aliquid nullo modo. Differentia autem inter apprehendere principaliter: et apprehendere secundario hec est: quod apprehendere principaliter est cum for-

ma acquiritur aliquo modo acquisitionis quod accidit rei per se: apprehendere secundario est acquisitione rei ex alio quod eam induxerit. Virum autem apprehendendus occultarum vitalium: prima est fantasia: que est sensus communis: que est vis ordinata in prima concavitate cerebri recipiens per seipsam formas omnes que imprimuntur quinque sensibus et reddunt ei. Post hanc est imaginatio: vel que est etiam formans: que est vis ordinata in extremo anterioris concavitate cerebri retinens quod recipit sensus communis a quinque sensibus et remanet in ea post remotionem illorum sensibilibus. Debes autem scire quod recipere est ex una vi: que est alia ab ea ex qua est retinere: hoc considera in aqua que habet potentiam recipiendi inscriptiones et depictiones et omnino figurarum: et non habet potentiam retinendi: quamvis postea etiam addemus certitudinem huius. Cum autem volueris scire differentiam iter opus sensus exterioris: et opus sensus communis: et opus formentis: attende dispositionem vnius gutte cadentis de pluvia: et videbis rectam lineam: et attende dispositionem huius recti: cuius similitas moveatur in circuitu: et videbitur circulus impossibile autem est ut apprehendas rem aut lineam: aut circulum nisi illam sepe inspexeris. Sed impossibile est ut sensus exterior videat eam bis: sed videt eam vbi est: cum autem describitur in sensui communi: et remouetur antequam delecta forma sensus communis apprehendit eam sensus exterior: illi vbi est: quia apprehendit eam sensus communis quasi esset illi vbi fuit: et quasi esset illi vbi est: et videt distinctionem circularem aut rectam: hoc autem impossibile est comparari sensui exteriori nullo modo: sed formam apprehendit illa duo: et format ea: quamvis sit destructa res que iam abiit. Post hanc est vis que vocatur imaginatio comparatione anime vitalis: et cogitativa comparatione anime humane: que est vis ordinata in media concavitate cerebri vbi est nervus: et solet componere aliquid de eo quod est in imaginatione cum alio: deinde de aliquid ab alio finem quod vult. Deinde est vis estimativa: que est vis ordinata in summo medie concavitate cerebri: apprehendens intentiones non sensatas: que sunt in singulis sensibilibus: sicut vis que est in oue diiudicat quod est lupo est fugiendus: et quod huius agni est miserendum: videtur etiam hec vis operari in imaginatione compositio nem et divisionem. Deinde est vis memorialis: et reminiscibilis que est vis ordinata in posteriore concavitate cerebri: retinens quod apprehendit vis estimativa de intentionibus non sensatis singulorum sensibilibus. Lo parato autem virtutis memorialis ad virtutes estimativas talis est qualis comparatio virtutis que vocatur imaginatio ad sensum communem. Et comparatio huius virtutis ad intentiones est qualis comparatio illius virtutis ad formas sensibiles: he sunt vires anime vitalis vel sensibiles. Sed anime rationalis humane vires diiudicantur in virtute sciendi et virtute agendi: et unaqueque istarum virium vocatur intellectus equivoce aut propter similitudinem. Vis autem activa est que est principium movens corpus hominis ad actiones singulas que sunt proprie cogitationis secundum quod intentionibus convenit ad placitum que appropriantur ei. Et habet respectum in comparatione virtutis vitalis appetitive: et respectum in comparatione virtutis imaginabilis: et estimabilis et respectum in comparatione ipsius ad se. Respectus autem eius secundum comparationem ad virtutem vitalem appetitivam est mo-

dus: propter quod accidunt in ea affectiones que appro-
 priantur homini. quibus afficitur cito siue sit actio. siue
 passio: sicut confusio et erubescencia et risus. aut humi-
 modi: respectus autem eius finis comparationem vir-
 tutis vitalis estimabilis aut imaginabilis. est modus
 ad quem tendit cum contendit adiuuare medietate re-
 rum generatarum et corruptarum et aduenire artes hu-
 manas. respectus autem quem habet comparatione sui
 ad se. est modus qui generat in ea actionem et intellectum
 contemplantem. et he sunt intentiones que pendunt ex
 actionibus et diuulgantur famose. sicut hoc quod metiri tur-
 pe est. et iniuriari turpe est non quasi probata: et quicquid
 simile est huic de proportionibus quarum differetia a p-
 se notis primis. scilicet intelligibilibus diffinita est in libris lo-
 gicis. quamuis comprobare fuerint: sicut etiam per se
 nota. sicut iam didicisti in eisdem libris. ¶ Opus autem
 ut hec virtus imperet ceteris virtutibus corporis. sicut
 oportet pro iudicio alterius virtutis quam postea nomina-
 bimus. ita ut hec non pariantur ab illa villo modo. sed ip-
 se patiatur ab ea: et sunt omnino subtrate sub ea. ne for-
 te contingant in ea affectiones post he trabentes eas pro-
 uenientes ex rebus naturalibus que vocantur perueriti
 mores: quia oportet ut ipsa non sit passibilis villo modo.
 nec trahibilis. sed imperas. et tunc habet mores optimos.
 possibile est autem ut mores comparentur virtutibus cor-
 poralibus. sed cum illa fuerit dominas habebit affectio-
 nem efficientem: et ex intellectu habebit affectionem pa-
 tientem: nominemus autem omnem affectionem mores.
 erit ergo vniu. propter quod contingunt mores in h. et in alio
 contingunt mores. propter hoc alium. si autem ipsa fue-
 rit iuncta habebit affectionem passibilem. et similiter af-
 fectionem actiuam non extraneam: que etiam erit due
 actiones et duo mores. et mos quidem erit vnus. sed ha-
 bebunt duas comparationes. mores autem qui in nobis
 sunt non comparantur huic virtuti. nisi quia anima huma-
 na: sicut postea scies est vna substatia: his comparatione
 ad duo. quorum vnum est supra eam. et altera infra eas.
 sed finis vniquodque istorum habet vim per quam ordinat
 habitus qui est inter ipsam et illud. hec autem virtus acti-
 ua est illa virtus quam habet anima propter debitum
 quod debet ei quod est infra eam. scilicet corpus ad regendum ali-
 quid. sed virtus contemplatiua est illa virtus qua habet
 anima propter debitum quod debet ei. quod est supra ipsas. ut
 patiatur ab eo et perficiat per illud et recipiat ex illo tamquam
 anima nostra habeat duas facies. faciem. scilicet deorsum ad
 corpus: quam oportet nullatenus recipere aliquam affectionem
 generis debiti nature corporis. Et aliam faciem sur-
 sum versus principia altissima qua oportet semper recipere
 aliquid ab eo: quod est illic et affici ab illo. ex eo autem quod
 est infra eam generantur mores. sed ex eo quod est supra
 eam generantur sapientie. et he sunt virtus actiua. ¶ Sed
 virtus contemplatiua est virtus que solet informari a
 forma vniuersali nuda a materia. si autem fuerit nuda
 in se: appropinquare suam formam in se facilius erit. si autem
 non fuerit nuda. fiet tamen nuda. quia ipsa denudabit eam.
 ita ut de omnibus affectionibus eius. cum materia nihil
 remaneat in ea. sed qualis hoc fiat postea declarabimus.
 hec autem virtus contemplatiua habet ab has formas coparatione
 ne diuersas. quod id quod solet aliqd recipere aliquid est recepti-
 bile et in potentia: aliquid est receptibile et in effectu. po-
 tentia autem tribus modis dicitur finis prius et posterius. di-
 citur enim potentia. aptitudo absoluta. a qua non erit ut
 aliquid ad hoc in effectu. nec etiam habetur aliquid pro-

pter quod exeat: sicut potentia infantis ad scribendum. di-
 citur etiam potentia hec aptitudo quoad non habet res
 nisi id propter quod sit possibile eam peruenire ad effectum
 sine medio sicut potentia infantis ad scribendum cum
 fuerit adultus. et cum cognouerit encastrum. et calamus
 et simplicia elementa. et dicitur potentia aptitudo cuius ge-
 neta fuerint instrumenta. et ex instrumentis acciderit per-
 fectio aptitudinis ut fiat potens facienda quando libue-
 rit ita ut non sit ei necesse addicere. sed sufficiat ei ut tan-
 tum apparet. sicut est potentia scriptoris perfectior in arte
 sua cum non scripsit. potentia autem prima vocatur ab-
 soluta materialis. secunda autem vocatur potentia faci-
 lis vel possibilis potentia vero tertia est perfectio. per-
 fectionis autem contemplatiue comparatio ad formas
 nudas quas prenominauimus. aliquando est sicut com-
 paratio eius quod est in potentia absoluta. et hoc est cum hec
 potentia anime nondum recepit aliquid de eo quod est per-
 fectio. quantum ad eam et tunc vocatur intellectus ma-
 terialis ad similitudinem aptitudinis materie prime: que
 ex se non habet aliquam formarum. sed est subiectum
 omnium formarum. aliquando est comparatio eius quod
 est in potentia potentiali: hoc est cum impotentia mate-
 rialibus habentur de intelligibilibus prima per se nota. ex
 quibus et cum quibus acceditur ad intelligibilia secun-
 da. sed prima intelligibilia sunt propositiones quas con-
 tingit credere non aliunde. nec quia auditur: percipit v-
 lo modo esse possibile eas aliquando non credere. sicut
 sentimus hoc quod totum maius est sua parte. et quidem
 equalia. inter se sunt equalia. et interim cum non acqui-
 ritur ei adhuc intentio eius quod est in effectu nisi hoc mo-
 do: tunc vocatur intellectus in habitu. et potest hic intel-
 lectus vocari intellectus in effectu. comparatio primis
 potentia etenim prima non potest intelligere aliquid in
 effectu. sed hec potest intelligere aliquid cum inquisi-
 rit. aliquando est sicut comparatio eius quod est in poten-
 tia perfecta. hoc est cum inceperint in ea consistere for-
 me intelligibiles adeptes post per se nota. siue intelligibi-
 lia prima. sed non considerat illa nec conueniunt ad illa
 in effectu. nisi veluti sint reposita apud eum ut cum vo-
 luerit consideret illas formas et intelligat eas. et intelli-
 gat eas he intelligere: et vocatur hic intellectus in habitu.
 est enim hic intellectus qui intelligit quotiens vult in-
 telligere sine labore acquirendi quamuis hic etiam pos-
 sit vocari intellectus in potentia. comparatione eius quod
 sequitur post ipsum. aliquando autem eius comparatio
 est sicut comparatio eius quod est in effectu absoluto. hoc
 est cum forma intellecta nunc in presenti est in eo. et ipse
 considerat eam in effectu. et intelligit in effectu. et intelli-
 git se intelligere in effectu. et quod tunc habet esse in eo.
 est intellectus accommodatus ab alio qui vocatur intel-
 lectus accommodatus per hoc quod declarabitur nobis: quod
 intellectus in potentia non erit ad effectum nisi per in-
 tellectum qui semper est in actu. et quia cum coniunctus
 fuerit intellectus qui est in potentia cum illo intellectu.
 qui est in actu: aliquo modo coniunctionis impingitur
 in eo. finis aliquem modum formandi. ille qui est accom-
 modatus ab extrinsecis: bi sunt ordines virtutum. qui
 nominantur intellectus et contemplatiui. et in intellectu
 accommodato finitur genus sensibile et humana spes eius
 et illic virtus humana confirmatur primis principis ois
 eius quod est. ¶ Considera ergo nunc et inspicere dispositio-
 nes istarum virtutum. qualiter alie imperant alijs. et quali-
 ter alie famulantur alijs: et inuenies intellectus accommoda-

Intelligi
 bilis prima
 et secunda.
 Hec eas
 de alfarar
 bi tracta-
 tu de intel-
 lectu.

¶ Virtus actiua.

¶ Virtus contemplatiua.

¶ Potentia absolute
 et modo.

Virtutis
 gradus
 etc.

aut preesse. et omnia alia subesse illi: qui est ultimus finis. deinde intellectui in habitu deseruit intellectus in effectu: et intellectus materialis cuius aptitudo que est in eo deseruit intellectui in effectu deinde intellectus efficiens deseruit his oibus. ¶ Obligatio enim aie cuius corpore fit cum postea adduc declarabit. est propter hoc vt pfecta intellectus contemplatiuus et sanctificet. et mideret intellectus aut efficiens est rector illius colligatiōis anime cū corpore: intellectui aut efficiēti deseruit extimatio: extimatio aut deseruit due virtutes. virtus posterior: ea: et virtus prior: ea. virtus aut posterior est virtus. que retinet qd reddit extimatio memorialis. virtus aut prior est sup omnes virtutes vitales. deinde virtuti imaginatiue deseruiunt due virtutes diuersarū actionū: virtus autem appetitiua deseruit ei cū obediētia: qz extimatio imperat ei moneri aliquo modo pceptionis. virtus aut imaginatiua seruū extimatiue: p hoc qd ostēdit ei formas retētas in ea: qz sunt apte ad recipiēdu: compositionē et diuisionē. deinde hęc dñantur alijs. virtuti aut imaginatiue seruū fantasia: fantasia vero seruū qzqz sensus: virtuti aut appetitiue seruū cōcupiscibilis et irascibilis. qz concupiscibilis et irascibilis seruū virtus mouens qd est in laceratis. et hic terminātur virtutes vitales vel sensibiles. ¶ Deinde virtutibus vitalibus vel sensibilibus seruū vegetabiles: quaz pma et caput est generatiua. deinde augmentatiua seruū generatiue: post nutritiua seruū augmentatiue: deinde quattuor virtutes naturales seruū istis: s; digestiue que est vna eaz que seruū: retētiua ex vna parte. et attractiua ex alia pte. expulsiua vero seruū vni cuiqz istaz. deinde quattuor qualitates seruū his omnibus. sed calori seruū frigiditas. pparat enī ei materia: vt seruet eius essentia. frigiditas aut nō hz ordinē in virtutibus: que pueniunt appetitibus naturalibus nisi qz seruū: vt illis obsequētis: et his quibus seruū siccitas et humiditas. et hic est finis graduū virtutum.

¶ Expleta est pars prima sexti de naturalibus. ¶ Incipit pars scda eius capitulū primum de certificando virtutes que sunt proprię anime vegetabilis.

2

Incipiemus nūc significare singularem virtutes quas dicimus et demonstrabimus eas ex suis actionibus. et pmo ex actionibus virtutū vegetabilū. sed pmo oium dispositionē virtutis nutritiue. dicemus igit qd ex pmissis cognouisti cōparationē nutrimenti ad nutritū et diffinitionē vniuersū qz illoz et ppteratē. dicemus nūc qd nutrimentū nō semper permutatur in naturaz nutritiū subito. s; pmo permutatur aliquātulus a sua qualitate. et aptatur pmutationi in substantia nutrēdi. in quo operat vna ex virtutibus seruētiū virtutū nutritiue: que est digestiua: et hęc est que dissoluit nutrimentū in animalibus. et preparat illud ad hoc vt diffundat equaliter deinde virtus nutritiua dēducit illud in aial pmo sanguineū pmutatō in sanguinē. et humores ex quibus est constitutio corporis. sicut iam ostēdimus alio. s; omne mēbrum habet virtutē pparā nutritiua. que est in eo que pmutat nutrimentū in similitudinē eius pparā et vnit ei. ergo virtus nutritiua restaurat qd solutū est: et assimilāt et vnit nutrimentū aut quāuis plures eius vitilitates sint ex hoc qd fit restitutio eius qd solutū est. nō tñ ad hoc solū est necessariū. s; quia natura pmo eget eo ad augmentandū: que postea nō eget eo nisi ad ponendū illud tñ loco eius qd dissolutum est. ergo virtus nutritiua ex

virtutibus aie vegetabilis opatur omni tēpore vite singularis que dñ pmanētibz exercens suas actiones. vegetabile et animale erunt vna: cū aut destructa fuerit vegetabile et aial non erunt vna. non aut est talis dispositio aliaz virtutū vegetabilium: augmentatiua etenim opatur pmo cū generat aial. actionē que nō est tñ nutritiue: finis enim nutritiue est id qd diffinimus. sed hęc virtus distribuit nutrimentū diuerso modo: qz virtus nutritiua. qd enī debet virtus nutritiua ex se hoc est vt det vni cuiqz mēbro de nutrimento p m eius magnitudinē. et paruitatē et de nutrimento vnit ei scdm mēsurā quā bz equaliter. augmentatiua vero tollit ab vna pte corporis nutrimentū quo indigebat: et addit alij pti. et vnit ei vt illa parsaugeatur potētius qz alia. ministrāte sibi nutritiua in b. si enī esset domitū nutritiue adequaretur illas. aut etiaz plus largiretur parti. cui augmentatiua subtrahit: vt bi gratia. qz nutritiua cū sola fuerit et eius actio fortior. et qd restituitur fuerit amplius qd qd resoluitur: ipsa apponit in latitudine mēbroz et spissitudine eorum augmentū manifestū in grossitie. longitudini aut eius nō addit augmentū qd appareat. augmentū autē addit multo plus longitudini. qz latitudini: sed addere longitudini difficilius est qz addere latitudini: in augmentatione etenim longitudinis necesse est nutrimentū diffundi in mēbris duris. vt ossibus et neruis: per oēs partes eorum in longum. et ppagado. et elongando inter eorum extremitates. in augmento aut latitudinis aliquando sufficit carnes augeri. et ossa etiam nutriti in latitudine. ita vt non sit necesse multū infundi in eo et moueri. aliquando autē mēbra aliqua in principio vegetatiōis erūt parua: et alia mēbra in principio vegetatiōis magna: postea vero in fine vegetatiōis eius necesse vt id qd est maius fiat minus. et qd est minus fiat maius. sicut aut dominiū esset nutritiue hoc semp procederet eadem pportione. nutritiua aut p m qd est nutritiua afficit nutrimentū et vnit corpori equali modo. aut pene equali. sicut os fieri in natura eius vt in grossitie. s; augmentatiua imperat nutritiue vt distribuat nutrimentū et diffundat illud illic vbi debet augmentatiua diuerso mō ab hoc qd debet nutritiua. nutritiua aut deseruit augmentatiue. in b q nutritiua sine dubio est vniens: et est operans ad nutrū virtutis augmentatiue. virtus vero augmentatiua non appetit nisi augmentare rē. ¶ s; generatiua habet duas actiōes. quaz vna est creare corpus et figurare et formare. altera vero est attribuerē partibus eius in pmutatione scda formas eaz. s; virtutes et dimēsiōes et numeros. et figuras. aperit et lenitatē et his adherentiā: subiecta gubernatōi eius q solus oia pōt. nutritiua vō seruū huic nutrēdiōis: augmentatiua seruū ei augēdo s; q res mere tur. hęc aut actio pfiit in principio creatiōis rei: deinde remanet gubernatio cōmodata augmentatiue et nutritiue: cū aut opat augmentatiua qz circa pfectionē. tñ gñatiua itē: excitat ei duabus ministris suis ad gñandū semet et gma in quo gēscat vñus: q est euāde sui gñis. oino aut vñus nutritiua appetit b vt p ea pseruet subia cūm fī singularis. et augmentatiua appetit. vt p ea pfiat subia fī: singularis. s; gñatiua appetit vt p ea remaneat spēs: qz appetere pmanere ē res q venit ex deo in oī qd est: et in singulari qd nō est aptū ad pmanēdū. s; est aptiv: vt ei remaneat. excitat virtus ad reparandū aliqd vice eius. vt p b seruēt spēs nutritiua. q restaurat qd resolutū ē singulari. et gñatiua restaurat qd resolutū ē spēs. ¶ Querunt autem multi: ex quibus aliquis putauit qd nutritiua est ignis: quia ignis nutritur et augetur. et erant duobus modis. vno quia nutritiua nō nutrit: s; nu

Art. 1. de aia
tex. 59. c. 2.
l. 4. 6.
Augmentatiua
Nutritiue
nis.

23

Nutritiua et
augmentatiua
sunt circa sim
gularis et gñati
ua inuendit
species.

Digesti
ua.

Nutritiua

erit et auget corpus. ignis vero si nutriat. non nutrit
vel auget nisi se alio: quia ignis non nutritur. sed fit in eo
aliquid post aliud. et extinguitur per se. si enim nutritur
tur: eius nutrimentum feret. si nutrimentum corpore
um non deberet nutrimentum corpori cessare sicut nutri
mentum ignis non cessat. quod inuenit materiam. et au
getur semper sine fine. ¶ Sed mirabilis est quod dixi an
ctor huius sententie. quod arbores ideo radicanē deorsum:
quia terrenitas mouet eas deorsum et attenuant in ra
mis superius. primum autem error: ipsius fuerit hic. quod mul
torum vegetabilium grauiorē sunt rami. quod radix. se
cundus autem quod propter hunc motum. cur non sepa
rantur partes et diceretur graue a leui. si hoc autem est ex
actione anime attribuiamus etiam similiter radicare. et
ramificare anime: quia uis uidetur quod in vegetabilibus sur
sum est. ubi est caput eorum. sed caput vegetabilium est
radix eorum: quia inde oriuntur. deinde primum instru
mentum huius virtutis est calor naturalis: calor enim est
aptus ad mouendum materiam. post hoc sequitur frigiditas
ad faciendum eas quiescere in suis perfectionibus
creaturarum et consumat eas. ¶ Sed qualitatibus passi
uius instrumentum primum est humiditas. et hoc est
recipit figuram. quia sequitur siccitas: que conseruat fi
guram. et inuadit retentionem forme. ¶ Virtus autem ve
getabilis que est in animalibus non generat nisi corpus ani
male: quia est animata ex qua pedit virtus animatio
nis: que est differētia inter ipsam et eas: cum qua conuenit
in hoc quod est virtus nutriendi et augmentandi. et complexa
tur angulos: et electa. complexione que est congrua ani
mali. quod autem facit hanc complexione est. virtus comu
nis vegetabilis et animalis. si enim est communis. hoc enim
scdm quod est communis non debet facere complexione pro
pria: non enim debet facere complexione propria nisi in
ipsis: in ipsis enim preter hoc quod est nutritus est etiam ani
malis et habet in sua natura vt sensitiua: et moueat cum
habuerit instrumentum et ipsa est conseruans illam coniu
ctionem et complexione sicut cum relata fuerit ad habē
tia coniunctiones fit coniungens. non enim est de natu
ra elementorum et corporum contrariorum coniungi per se.
sed de natura habet ire in partes diuersas. que non con
iungit nisi anima propria. Exempli gratia. vt in palma est
anima palmifica. et in yua anima uulifica. et omnino ani
ma que est forma ipsius materie. Anima etenim cum fit
palmifica supra hoc quod est anima augendi. habet etiam
esse anima palmifica. et in yua anima uulifica: palma aut
non eget anima vegetabilis. et alia anima propter quam fiat
palmifica. non enim habet actiones propter quas vegetabiles.
sed eius anima vegetabilis habet in sua vegetabilitate
qua est palmifica. sed anima vegetabilis que est in ani
mali post creatione animalis habet actiones. propter quas
actiones agit sola secundum quod est vegetabilis tantum: quod
est regēs animas animalis. imo est certissime preter ani
mas vegetabiles: si uoluerit appellare animam vege
tabiles ex intellectu quo diximus. generali. ¶ Ex dif
ferētia vero constitutis non puenit vlla anima vegeta
bilium. sed ex differentis quas habet vniquodque vege
tabile per se et non aliud: quia non est principium actio
nis vegetabile proprium tantum. sed anime vegetabilis
animalis differentia qua separatur et constituitur vna
queque species sub ipsa. est virtus anime animalis adiū
cta illi que aptat illi corpus. et est differentia ad modum
differentiarum quas habent simplicia non quas habent
cōposita. anima autem humana non pedit ex corpore: sed
habet se ad corpus vt forma: sicut postea ostendimus. nec
eget vt sibi prepararetur membrum. concedo autem quod ani

matio eius differt ab alijs animationibus. similiter etiam
membra apta sunt eius animationi.

¶ Capitulum secundum de certificando modos apprehensionis
que sunt in nobis.

Squamur nunc de virtutibus sen
sibilibus. et apprehēdē
tibus. et loquamur de eis verba generalia. di
cetes: quod videtur quod apprehēdere non fit nisi
apprehēdere formas apprehēsi aliquo mo
dorum. sed si apprehēdere est apprehēdere rem natura
lem. tunc apprehēdere est apprehēdere formas. alicuius
abstracti a materia aliqua abstractione: species autem
abstractionis diuerse sunt. et gradus eorum multum di
stantes: formis etenim materialibus propter materiam
accidunt dispositiones. et alia que non habent ex sua ef
fentia. ex hoc. quod ipse sunt forme. ergo illarum abstra
ctio a materia: aliquando est abstractio non sine illis ap
penditijs. vel aliquibus earum: aliquando illa est pfecta
abstractio que abstrahit intellectum rem a materia: ab
alijs appenditijs in materia earum: exempli gratia. for
ma etenim humana. et substantia est natura sine dubio:
in qua conueniunt omnia singularia specie equaliter:
cuius est vna diffinitio. sed quia accidit ei vt existeret in
hoc singulari et in illo. ideo multiplicata est: hoc autem non
habet ex natura sua. si enim ex natura humana esset. vn
de deberet multiplicari: tunc non predicaretur homo de
aliquo numero. vno. si vero humanitas esset ex hoc quod
est humanitas petri. tunc humanitas non esset alterius:
ergo vnum ex accidentibus que accidunt humanitati ex
materia: est species hec multiplicationis et dimissionis:
accidunt autem ei alia preter quod hec accidentia. scilicet quia
cum fuerit in materia acquireretur ei aliquis modus qua
rit. et qualis. et vbi et situs. que omnia sunt extranea a na
tura ipsius: quia si hoc quod est humanitas esset ex hoc pre
dicto modo: vel alio modo quārit et qualis. et vbi et situs:
tunc ex hoc quod est humanitas oporteret vnumquemque
hominis conuenire cum alio in his intentionibus. si aut
hoc quod est humanitas esset ex alio aliquo modo quārit.
et qualis. et vbi et situs: oporteret vt omnes homines cō
uenirent in illo modo: ergo forma humana ex sui essen
tia non debet habere accidentia hec: que solent ei accide
re. sed propter materias habetur cum illis accidentibus.
et propter accidentia comparisonis que est inter eā et ma
terias: que comparatio cum remota fuerit destruetur ap
prehensio ipsa. visus autem indiget his accidentibus. cum
apprehēdit formas eo quod non abstrahit formas a mate
ria abstractione vera. sed est necessarium materiam ad
esse: ad hoc vt forma hec apprehēdatur in illa: sed ima
ginatio siue imaginari. est cum abstrahitur forma a mate
ria maioris abstractione: etenim formas caput sine materia:
ita quod ad hoc vt hoc subsistat in illa non est necesse exis
tere maius: quia materia siue sit absens: siue destructa: eēt forme
stabile erit in imaginatione: et tunc apprehensio ipsius erit ab
strahēs eā a colligatione. quā huius cum materia abstractione pfer
cta: sed imaginatio non denudat eā ab accidentibus materiā.
sensūs etiā non denudat eā a materia denudatiōe pfecta: quod
denudat ab accidentibus materie: sed imaginatio denudat eā
a materia denudatiōe vera: sed non denudat eā vllō modo ab acci
dentibus materie: forme etenim quod sunt in imaginatione sunt
et huius sunt sensibiles et scdm quāritatē et quāritatē aliquā et si
tu: non est possibile imaginationi aliquo modo imaginari for
mā in tali dispositione in qua possibile sit puenire oia idē
dua illi specie: hoc. n. imaginatus est sicut vnus ex hominibus:
possibile est autem homines esse qui sunt imaginati: non
illo modo quo imaginatio imaginatur homines illum.

¶ Ri. 2. 6
aia. 4.

¶ Ri. 2. de
aia. 39.

2

Abstra
ctio mult
plex.

Uitas

Imagi
naria.

Estima
tina.

B

¶ Sed estimatio parum transcendit hunc ordinem abstractionis: eo q̄ apprehendit intentiones in materia/les que non sunt in suis materijs: quamvis accidat illis esse in materia: quia figura. et color. et litus. et his similia sunt res quas non est possibile haberi nisi a materijs corporalibus: bonitas vero et malicia. et conueniens. et inconueniens. et his similia sunt in se res non materiales: quibus tamen accidit esse materialis: ratio autem q̄ be non sunt materiales. bec est. q̄ si be essent materiales ex se ipsas. non intelligerentur bonitas vel malicia vel conueniens vel inconueniens. nisi accedens corpori. intelligitur autem sine corpore: constat ergo q̄ be in se nō sunt materiales. sed accidit eis esse in rebus materialibus. estimatio autem non apprehendit. neq̄ assequitur nisi similia hominum. ergo estimatio apprehendit res materiales et abstrahit eas a materia. sicut apprehendit etiam intentiones non sensibiles: quamvis sint materiales. ergo bec abstractio purior et vicinior est simplicitati q̄ due primæ. sed cum hoc tamen non expoliatur formam banc ab accidentibus materie: eo q̄ particulariter apprehendit eam sicut propriam materiam. et sicut comparationes eius ad illam et ligatur cum forma sensibili. et stipulam accidentibus materie. et est iuuentia imaginatiois cū illa. ¶ Sed virtus in qua forme extrinsecas nō sunt materiales villo modo nec accidit eis esse materiales. nec forme sunt rerum materialium: sed denudate ab omni colligatione est materia constat: quia comprehendit formas apprehensione nuda a materia omni modo: in eo autem q̄ ex seipso nudum est a materia. res manifesta est. id est q̄ habet esse cum materia. aut cuius est esse materiale. aut cui hoc accidit. abstrahit a materia. et ab omnibus apprehensibus ex materia que sunt cum ipsa. sed apprehendit id apprehensione nuda. ita q̄ sit exempli gratia sicut homo qui predicatur de pluribus. et ita q̄ apprehendit multa in vnam naturam et lequestrat illud ab omni quantitate. et qualitate et ubi et sita materialibus. nisi enim denudaretur ab hoc non esset aptū dici de omnibus. et in hoc differunt apprehensio indicantis sensibilis: et apprehensio indicantis imaginabilis. et apprehensio indicantis estimabilis: et apprehensio indicantis intelligibilis. et ad hanc intentionem duximus hoc verbum in hoc capitulo. ¶ Dicitur autem q̄ sentiens habet in sua potentia finali. sicut sensatum in effectu. sentire etenim est recipere formas rei nudam a sua materia. ita vt informetur per eas sentiens. videns id est mutari a formis sensibilibus que sunt extra in rebus subiectis. est sicut visum in potentia. similiter palpatum. et gustatum et primum enim sensatum certissime est id q̄ describitur in instrumento sensus. et id apprehendit: videtur autem q̄ cum dicitur sentire q̄ est extrinsecus intellectus eius est preter intellectum sentiendi in anima. intellectus enim huius q̄ dicitur sentire extrinsecus est q̄ eius forma assimilata est in ipso sensu. sed intellectus sentiendi in anima non est q̄ ipsa forma eius effigata sit in proprio sensu. et propter hoc difficile est constituere esse qualitatium sensibilibum in corporibus. sed certissime scimus q̄ cum aliquod corpus afficit sensum: sed ipsum non afficitur. q̄ in ipso est propria qualitas: que est principium permittendi sensum sensui non permittente ipsum. ¶ Sed democritus et alia secta naturalium. non posuerunt istis qualitatibus esse villo modo. sed figuras quas ponunt in arboribus posuerunt causas diuersitatis eius: quo afficitur sensus propter diuersitatem ordinis et situm earum: dicentes q̄ propter hoc vnus homo sentit pannum vnum duorum diuersorum colorum sicut duas in vnum: propter quod variantur

comparationes eius que sunt ad situm vnus rei in se. sicut colum colabre: q̄ aliquando videtur cerulea: aliquando bicundi. aliquando coloris aurei sicut diuersitate situi. et ob hoc vna et eadem res est homini sano dulcis: et infirmo amara. et isti sunt qui posuerunt q̄ qualitates sensibiles non habent certitudinem in se: et q̄ non sunt nisi figure. ¶ Suerunt autem alij qui non tenuerunt hanc sententiam. nec posuerunt istis qualitatibus certitudinem in corporibus. sed dixerunt q̄ be qualitates non sunt nisi passionum tantum sensum. ita q̄ in sensibilibus nihil est de eis. iam autem ostendimus destructionem huius sententie. et ostendimus q̄ in aliquibus corporibus proprietas est que afficit proprietatem lingue. exempli gratia. id est. q̄ vocamus dulcedinem cum gustamus. et alia corpora habent aliam proprietatem certissimam quam vocamus gustum. et nihil aliud. sed sententie auctorum de figuris iam destruximus fundamentis in premissis. sed ad huc etiam patefuit destructio eius: si enim sensatus esset figura. oporteret vt cum tangeremus figuram. et apprehederemus eam per se non cum pupilla. videremus etiam colorem eius: vnum enim sentiens ex vna parte apprehendit vnum quid. sed cum apprehensio fuerit ex vna parte id q̄ de illo non apprehenditur: aliud est ab eo q̄ apprehenditur: color igitur aliud est a figura. si autem dicitur q̄ vna res afficit duo duabus affectionibus diuersis: cuius vna affectio in vno sit tactus. et eius affectio in alio visio. si ita fuerit ipsa figura non erit sensata. sed figura erit affectio diuersa per quam afficit in diuersis sensibus alium q̄ illa. sensibile etiam corpus est. quod sicut ipsi tenet nō afficitur nisi ex figura. erit ergo vt sensibile non afficiatur nisi ex figura. vna ergo eadem res afficitur in vno instrumento vna figura. et in alio alia: sed fin eos nulla figura est que non possit tangi: ergo hoc visibile etiam possibile est tangi. constat autem q̄ in colore contrarietas est: et preter hoc etiam in sapore. et preter hoc etiam in alia. in nulla autem figurarum est aliquid contrarietatis: senti etiam certissime ponunt q̄ omne sensatum est tactum. ipsi etiam ponunt q̄ de visu aliquid emittitur: q̄ tangit idem. sed si ita esset oporteret. vt q̄ tangitur duobus sensibus esset tantum figura. mirum est autem q̄ obliui sunt figuras non apprehendi nisi cum fuerint ibi colores aut sapores. aut odores. aut alie qualitates. et q̄ nullo modo sentitur figura nuda. si autem fuerit hoc. tunc ex hoc q̄ figura nuda cum sit sensibilis afficit sensum aliqua istarum affectionum. et preter figuram aliter affirmatum est esse istarum affectionum: et quia non est ipsamet figura. et constat quia sensus non sentit figuram nudam. nisi sentiat cum ea aliud. ¶ Dixerunt etiam aliqui antiquiores q̄ possibile est: vt anima alio modo sentiat sensibilis. sine media. et sine instrumentis. sed media sunt sicut aer. exempli gratia. visus instrumenta vero sunt sicut oculus visui. vnde hic procul tunc a veritate. ¶ Si enim sentire haberet anima p se ipsam sine instrumentis. tunc bec instrumenta essent ociosa in creatura et inutilia. Itē cum anima sicut cū aliud sit a corpore non habens situm: impossibile est tunc aliqua corpora esse. p̄pinq̄iora ei et accedētia ad ipsam. et alia remotiora ab ea et occultata: que non sentiat. et omnino oportet vt nō sit diuersitas in situ corporum: quātū ad ipsam. nec occultatio nec manifestatio: be. n. dispositiones corporum sunt. et circa corpora. et oī vt ait aut sentit apprehēdens oīum sensibilibū aut nullius. ita vt nō possit abesse aliq̄ sensatū ab eius apprehēse. hēni absentia est aliquid rei q̄ est diuersa a p̄sentia ei? et bec res aliq̄ est abscis aie. aliq̄ p̄ns q̄ sit ex loco situalis: ergo vt aia sit corpus. illi autem nō tenent hoc.

C

De aia Partis

Consequenter autem declarabimus. q. forme apprehense que non possunt separari a materia. et a colligatione eius materia. impossibile est imprimi sine instrumento corpora li. Sed si anima non egeret medius ad apprehendendum res. oporteret vt visus non egeret lumine. nec medio clario. et applicatio visui ad oculum non prohiberet visum. et obstruere auri non prohiberet sonum. et longos q. accidit huiusmodi instrumentis non prohiberet sentire. **¶** Querunt autem aliqui qui posuerunt medium disturbans dicentes qd. medius quanto fuerit tenuius. magis erit periculum. vnde si esset purum perfectior esset visio. et res amplius videretur q. modo videtur. et esset possibile videri tunc quicquid est in celo: hec autem dictio falsa est. non enim oportet vt si ppter attenuationem proveniat maius augmentum videndi: attenuatione enim non est via. vel causa attenuandi corpus. sed inane finem eo est purior corporis. si autem inane haberet esse aliquid. tunc inter sensatum et sentiens remota non esset continuitas illo modo. nec esset ibi actio nec passio. **¶** Querunt etiam alii qui putaverunt. illud. i. q. sentiens generaliter. vt anima: pendet ex spiritu: qui est corpus acute penetrans. cuius postea exponemus dispositionem. quia ipsum est instrumentum apprehendendi. et quia hic solum potest extendi ad sensibilia et obviare illis. et equidistare ab illis. et habere ad illa aliquem situm et ergo provenit apprehendere. hec autem sententia etiam falsa est. huius enim speciei non retinetur essentia. nisi per hec nutrimenta que illum circumstant. si autem admiscetur ei aliquid extrinsecus complexionaliter aut finem compositionis: destruitur eius substantia: deinde non habet motum localem. quem si haberet possibile esset ipsum separari ab homine: et postea redire ad ipsum. et possibile esset hominem mori et vivere secundum suam propriam voluntatem vno tempore. si autem species esset huius. non indigeret instrumentis corporalibus. ergo verum est q. sensibus necessaria sunt instrumenta corporalia. et aliquid eorum media. **¶** Quia sentire est passio aliqua que est receptio forme. sensati. et permixtura in similitudinem sensati in effectu. et sentiens in effectu est sicut sensatum in effectu. et sentiens in potentia sicut sensatum in potentia. sensatum etenim certissime et propinquum hoc est per qd. informat sentiens forme sensati. ergo sentiens est alioquo modo sentiens seipsum non corpus sensatum. ipsum enim est qd. informatur forma. que est propinquius sensatum. sed extrinsecum informatum est forma. que est sensatum procul: ergo illud sentit seipsum non vivere. et sentit seipsum non corruere: cum volumus dicere propinquorem sensum. et in quo iam non est medium. sed passio sentiens ex sensato. non est ad modum motus nec est illi affectio contraria ad contrarium: sed est perfectio. i. quia perfectio que est in potentia. iam fit in effectu. sine conversione effectus in potentia. **¶** Postquam autem locuti sumus de apprehendere qd. est generalius q. sentire. et locuti sumus de qualitate sentiendi generaliter. videmus nunc q. omne sentiens apprehendit suum sensatum: et apprehendit etiam privationem sui sensati: sed sensatum apprehendit per seipsum privationem sui sensati. sicut tenebras oculus: et silentium auditus. et huiusmodi. quia illa in potentia sunt: non in effectu: sed apprehendere qd. vnumquodque horum est apprehendere. non pertinet ad sentientem. apprehendere etenim hic non est q. videatur nec sonus qui audiamur. vnde non apprehenditur nisi actione intelligibili. aut extrinseci. sicut postea declarabitur ex earum dispositione.

Capitulum .III.

Capitulum tertium de sensu tactibili.

Reminus sensum propter quem animal est animal est tactus: sicut enim omne qd. habet terrenam animam habet virtutem nutritivam. et possibile est vt non habeat aliquam aliam. sed non convertitur: sic omne qd. habet animam sensibilem habet sensum: tangendi: et possibile est vt non habeat aliquem alium: sed non convertitur. dispositio etenim nutritive computatione virtutum aliarum anime terrene. est qualis dispositio tactus computatione aliarum virtutum anime sensibilibus: hic est q. prima compositio animalis est ex q. ligitibus tactibilibus: et ex quibus est complexio eius: destructio eius fit ex earum deficiatate: ergo sentire est natura anime. et os vt fit prima natura illud qd. indicat. vnde provenit destructio: et id propter qd. conservatur qd. profert et est prior: alius speculationibus que indicat ea que profert. sed non ad constituendum: aut nocent. si non ad destruendum. **¶** Sensus autem quamvis inter gustata iudicat id propter qd. permanet vita. tamen possibile est vt destructio gustu animal remaneat animal. **¶** Alii enim sensus fortassis cooperant ad inquirendum nutrimentum conveniens. et ad discedendum a nocivo. **¶** Alii etiam sensus non inuani ad sentiendum qd. aer continens vel circumdans corpus expleti gratia est aduersus vel congelans. Et q. omnino fames est desiderium siccitatis calidi. et sitis est desiderium frigidi: et humiditas nutrimentum eternum certum est qd. est huiusmodi qualitatum quas apprehendit tactus. Sensus etiam est delectatio: vnde sepe destruitur sensus gustus: cum infirmatur et remanet animal. ergo tactus est primus sensum qui est necessarius omni animali terreno. De motu autem potest quis dicere q. cognatus est sensui in animali. sicut in sensibus vna est species prior. Similiter videtur inter virtutes motus species aliqua esse prior. sed diuinitatem est q. animalium quoddam est habens sensum tangendi non habet virtutem inuendi sicut species concubium. Dicemus q. motus voluntarius duplex est: et est motus localis de loco ad locum. et est motus cetera: et extendendi membra animalis: et quo non provenit motus totius de loco suo. Impossibile est autem vt animal habeat sensum tangendi. et non habeat in se virtutem motus aliquo modo. quomodo enim sciretur habere sensum tangendi. nisi videretur in eo aliquis motus refugendi contractum vnum et apperendi alium: vnde exemplum. de concubibus qd. inducit et de alijs. nihil valet: quoniam nos videmus concubium. in suis concubis motus constitutionis. et dilatationis. et reflexionis: et extensionis in partibus eorum: quamvis non discendant a loco suo. **¶** Et ex hoc cognoscimus q. sentit tactum. videtur ergo. q. quicquid habet tactum habet in seipso aliquem motum voluntarium. aut in se toto. aut in partibus suis. **¶** Ea autem que tanguntur diuulgatum est q. sunt calor. et frigiditas humiditas et siccitas. asperitas et lenitas et granitas et leuitas. Sed durities et mollicies. et viscositas. et solubilitas. et huiusmodi non sentitur: nisi consequentes eas quas prediximus. Caliditas etenim et frigiditas vnaqueque per se ipsam sentitur propter hoc q. accidit instrumento pari ab eis. Sed durities et mollicies. et humiditas et siccitas putantur non sentiri per se ipsas: quia accidit ex mollicie vt obediatur omni volenti penetrare in corpus suum: et ex siccitate accidit vt resistatur: quia cum contingitur ei membrum sentiens reprimat illud. Ex asperitate etiam accidit simile huic: et ex partibus superminutibus accidit repul-

Art. 3. de aia. 66.

Art. 2. de aia. 26. 1. 66.

Art. 1. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Art. 2. de aia. 26.

Secunde

B
neceſſe
ratione po
m iſta
ne poſſit
a de

Tertiū

St. Mary

1. illegible
2. crash

eximie de natura
et corpus:

...automatically
...

omne aut medium na
e proprie habere in se
Qualitatem quam redd

Secunde

2 occidentaliū non fuit vnq̃ vīa auis tigris. 2 inter eos 2
terrā in qua est auis illa: est magna distantia pene quan-
tū diximus. Cōtingit aut aliquo tēpore fieri bella in par-
tibus illis 2 aduenisse illuc aues tigrides: cū dūcē nullus
haberent nisi odorē. ergo odor indicat nō posse dici q̃ p
tā longi spatium vapores aut permutacionis aeris per-
uenerint illuc. ¶ Nos aut dicimus possibile esse. vt odo-
ratū sit vapor. 2 possibile est vt vapor permuret propter
odoriferū. 2 fiat odor: 2 fiat idē qd vapor: q̃d bz par-
tes subtiles. 2 solet diffundi cū attingit instrumētū odo-
randi: 2 offenderit in illū siue sit vapor siue aer permuta-
tur in odorē. 2 per ipsū sentiet odor. Jam autē nōst q̃
omne mediū ex permutacione appēndit. Sē enī statum
etenim si posset occurrere sentienti: sentiet etiā sine me-
dio. Qd autē idcat pmutacionē pneri sub hoc modo: b
est q̃ si nos euaporamus. exēpli gratia. campboraz. ita
vt tota eius suba resolveret. 2 perueniret ex ea odor qui
diffundit vsq̃ ad aliq̃ terminū: possibile eēt ēē diffun-
di odorē illū in duplū illius loci: propter permutacionē: 2
positionē partū singulariū eius in singulis partib⁹ illius
loci totius. ita vt ex illo redolēter singule partes illi⁹ du-
pli odore qualis ille fuerat. Sed cū ex vnaquaq̃ illarū
partū minimaz euaporat aliquid: cōmūctio illoz vapo-
rū: qui resoluti sunt ex campboraz in omnib⁹ illis par-
tib⁹ que sunt p. uicq̃ p̃dictus terminus. duplas est fortis va-
poris p̃me euaporacionis cōparatus illi: ergo o3 vt defe-
ctus qui accidit ei in hoc fit pene illū: aut conuenibile illi.
Manifestū igitur est q̃ permutatio nō excludit ab hoc.
¶ Sed id qd dixerunt de redditu p̃dicto est impole. q̃
reddidit nō fit nisi cōparacione aliqua. 2 fitu aliquo qui
fit inter reddēs 2 cui reddit. Corpus aut odoriferus non
eget aliquo illoz. Si enim cogitare campborā ita muta-
ta vel delata ala. Unū non pōt reddi ibi odor eius. imo
fā est annibilata oīno: nō tñ p̃hiberetur odor eius rema-
nere in aere: 2 hoc sine dubio fit ex pmutatiōe aut p̃p̃-
tione: sed id qd induxerunt ex p̃dictis auius pōt esse:
q̃ venti validi cōmouerūt odores vaporū qui soluti sunt
2 cōdauerib⁹ vsq̃ ad p̃dictū spatū altitudinis etheris
2 sentit qui est fortioris sensus q̃ bō: ab a tōiū loco: sic
p̃dicte aues 2 filles. 2. Unū autē nōst q̃ sicut odores pueniūt
ad multa ex aialibus multo plus q̃ ad boies. Similiter
reddunt eis visibilia a lōginquā spaty 2 vltra montes
altissimos. Ipse enim circūuolant in aere. 2 puenit vīstus
eaz in longinquū vltra modū quousq̃ eleuant multum
supra montes altissimos. Jā enim videmus vulnures cir-
cūuolantes eleuari supra montes altissimos. 2 tu postea
discēs in geometria causas elongationū ppter quas vi-
detur magis 2 magis ergo pōt ēē q̃ aues illē eleuare fue-
rint in aere quousq̃ apparuit illis logitudo illius spaty.
2 viderit cadauera. ¶ Si autē negauerint colores cada-
uerū reddi eis: plus debet negare odores reddi: quozum
redditiō est debilior. Et sicut non omni aiali est necesse
mouere palpebrā 2 oculū ad hoc vt videat: similiter nō
omni aiali est necesse olfacere ad hoc vt odorēt. Multis
enim ex illis accidit odorare nō olfaciendo.
¶ Capitūlū sextū de sensu audiendi.

2 **P**ia locuti sumus de tactu 2 de gu-
stu. 2 olfactu: puenit vt lo quamar
de auditu. Dicemus igit q̃ ad loquēdū de au-
ditu oportet prius loqui de sono. 2 de eius cō-
stitū. 2 puenit etiā in hoc loquēdū de finitu. Dico-
mus igit q̃ sonus nō est aliquid stabiliū cēntie. nec habz
fixū essētiā: ita vt possit stabiliri ēē eius: sicut xedif de albe-
dine 2 nigredine 2 figura: que habēt esse stabilitūz. ita vt
possit tūc ēē stabiliri qd quasi enim nō habet p̃ncipiūz

Sextum

2

essendi. 2 adueniendi: nec dicit nisi ad aliquid. Manifestū
istū est aut q̃ sonus quiddā est qd accidit. 2 nō accidit ni-
si ex scissione vel percussioe. percussio autē est sicut cū pec-
tinat lapidē aut trabē. 2 contingit inde sonus. Scissio vero
est separatio partū vnius scissia partibus alterius sicut
in trabe cuius aufertur spissitudo: cūz separantur partes
eius alle ab alijs in longū. Nō autē ex omni percussione
accidit sonus. Si enim percussio corpus qd est sicut
lana molle non senties sonū. vnde oportet vt corpus qd
percutis habeat aliqd soliditatis. vnde motus eius cū quo
percutitur reuerberetur a percusso: sic sentiat. Similiter
si incideris rem parua aut rem nō habentē duritiē scissio
nō faciet sonū vilo modo. ¶ percussio autē ex hoc q̃ est
percussio nō est diuersa: q̃ scissio ex hoc qd est scissio non
diuersificat: q̃ vnu est qd facit tāgi. 2 aliud est incidere
2 scissio ex b q̃ est incidere: 2 facere tāgi differt a facere
tangi in fortitudine 2 debilitate. Similiter etiā incidere.
differt ab incidere ad similitudinē buius. cē aut qd xur-
rit ad tangendū illud oportet vt euacuet sibi locū corpo-
ris alterius q̃ se tangebāt. 2 muret ad illū. Omne autē ab
scissū ab alio ita euacuat locū suū. 2 querit aliū ad quez
pueniat. Sed hoc in quo fit iste motus: est res mobilis. 2
ipetiosa sine dubio. vt aqua aut aer. ergo in vnaquaq̃ per-
cussione. 2 scissione. fit motus aeris aut alteri⁹ b. aut pau-
latim aut subito. ad modū cōmouēdi 2 attrahēdi p vim.
oportet igitur hoc ēē rē que necessaria est ad hoc: vt con-
tingat sonus qui est motus aeris fortis nunc consimilis.
¶ Debemus autē notificare si aut est sonus ipse percussio
vel scissio aut est motus cōmōtio nis qui accidit aeri ex b
Aut est aliquid tertiu⁹ qd fit ex hoc vel cōiungitur illi. Sz
scissio: percussio sentiunt viliū mediante colore. Talius
autē sonoz sentit mediante colore. ergo percussio 2 scissio
nō est sonus. Sic vero necesse est vt sint sicut cause soni.
Sed de motu aliquādo dubitat 2 putat q̃ sonus est ip̃s
cōmōtio aeris. sed nō est ita. Senus est motus: sentit etiā
alijs sensibus. quāuis fiat hoc mediante alijs sensatīs.
Specificans aut efficiēs sonū aliquando sentit vsq̃ ad
dolore: sicut ex sonitu tonitruū. Aliq̃ xingit motus sub-
uerti 2 fortassis nocent aiali 2 destrunt. Sepe iuuantur
boies sonitu tubaz ad subuertendas turres excelsas. sed
sensus tangēdi: sicut ita innumus aliquādo parit ex hoc
motu: secūdū qd est motus. 2 nō sentit sonitū. nec etiā qui
intelligit se ab aliquo moueri intelligit sonitū. Si autē so-
nitus cētissime esset ipse motus. nec esset p̃lequens aut
cōmōtans. tunc cū sciret motus sciret 2 sonus. hoc autē
non est ita. vnu enim rēdē nō pōt sciri 2 nesciri simul nē
si ex duabus partib⁹ aut ex duab⁹ disp̃ositionibus. ergo id
ex quo est sonus in sua cēntia 2 specialitate. nō est id ex q̃
est motus essentialiter 2 specialiter. ergo sonus accidens
est qd accidit ex p̃dicto motu quē p̃sequit. 2 est cū illo.
Lū aut cōmōtio aeris aut aque puenit ad neruū eppan-
sum intus in aure receptibile soni. ante quē est cōcōntas
in qua est aer qui motu mouet motu eius qui puenit ad
ipsum. 2 postq̃ est quasi paries sup quē est neruus ex p̃a-
sus sentiens sonitū. tunc sentit sonus. Qz aut impediuntur
scire de sonitu: b. est. Jan sit aliqd qd habeat esse in se cōse-
quens per se essētiā motus. vel adiectū aliyan nō accū-
dit sonus nisi cū fuerit ibi auditus. Quilibet autē hoc sen-
tire pōt: q̃ sonus nō habet esse per se. nec accidit sensui ni-
si tactu cōmōti aeris. imo ex omnib⁹ que tangunt locum
p̃dictū ppter tactū accidit sonus in illo. Et an ipse son⁹
cōtingat ex cōmōtione aeris qui est in neruo receptibilē
sonitus. an cōtingat per ipsū tactū. hec enim discernerē
difficile est. qz eo q̃ qui negat sonitū habere cēper se. sen-
tentia nō est a deo infirmata eo: qui negant reliqua

Sonus Manifestus est
sonus quiddā est
accidit. Sz sonus
aut ex scissione
percussione.

Non quies ex ore percussio
accidit sonus

2

fenfata. Iſti enī poſſunt attribuerē fenſato ſonabilī p^o p^orietatē cognitā que facit ſonitū que eſt cōmotio aeris. ⁊ cōparatio cōmotionis ad ſonitū eſt ſicut cōparatio qualitatē que eſt in melle ad id qđ afficit illo in ſenſu. Sed differentia eſt hec: qđ affectio acquiſita ex melle in inſtrumento ſentire ⁊ ex igne in inſtrumento ſentire eſt illius generis qđ eſt in illis: qđ hoc etiā aliquid qđ ſentit calo^rē calefacit aliud cū exiſtit in eo affectio. Sed diſpoſitio ſonitus ⁊ cōmotionis aeris. nō eſt ita: qđ cōmotio eſt vñ quid. ⁊ ſonitus eſt aliud. Cōmotio enim ſentit in vno inſtrumento. ⁊ ſonitus in alio. Ipſa aut qualitas non ſentit alio inſtrumento. Nec oportet etiā qđ qđd afficit aliquid aliqua affectione habeat eā in ſe. Debeamus aut ſcire certitudinē qualiter ſit hoc. ¶ Dicemus igit qđ illud qđ inuēnit nos ad ſciendū qđ accidens afficiens auditū habet eē in ſe hoc eſt qđ ſi nō contingeret niſi in ipſo neruo neceſſe eſſet. vt cōmotio aeris aut ſentiret auditū ex hoc qđ eſt cōmotio. aut nō. Si autē cōmotio aeris ex hoc qđ eſt cōmotio ſentiret auditū. nō dico aut qđ ſentiat tactu inſtrumentū auditū. aut audiret p^omo. aut mediante ſonitu. Si autē ſentiret p^omo. p^omo aut ſentiat auditū ſonitū? ¶ ſi in hoc enim nulla eſt. ¶ itatio. tūc cōmotio aeris ex hoc qđ eſt cōmotio eſſet ſonitus. Jaz aut deſtruximus B. Si autē ſentiret mediante ſonitu. quique audiret ſonitū. ſciet ibi eſſe cōmotionē. ſicut quique videt colo^rē qđ d^otrati mediante quadrato ſcit ibi eſſe quadratū. ſz nō eſt iſa ſi aut nō ſentiret niſi tactu accideret qđ diximus. ergo non o^o vt ſentiat cōmotio auditū ſonitu. ¶ Cōſidere mus aut quid ſit dicendū poſt hoc: dicemus qđ ſonitus cū auditū. auditur ex parte: ⁊ neceſſe eſt. vt aut pars audiat. tūc qđ p^oncipiū ſoni ⁊ eē inde eſt ⁊ inde venit. aut iō qđ mobile debuit aurī. in quo nōdū eſt ſonus ſz facit ſonus: cū puenit ad aurē ex illa parte mouet. ⁊ ex illa peruenit. ¶ Idcirco videt qđ ſonus ex illa parte veniat. aut vtrū qđ illo^r. Si autē hec fiat. ppter hoc qđ ipſus mobile eſt ſenſibile. Si aut hec nō eſſet hoc ſenſibile non pcepere^r pars ſui p^oncipij. tūc oportet vt ſentiat auditū cōmotio aeris: quo appprehendit pars ſoni: qđ iſa offendūm eſt impole. Si aut fuerit ppter vtrūqđ illo^r vtrūqđ ex hoc illū impoſſibile etiā. ⁊ ex hoc affirmabi^l ſonus comitari cōmotionē aeris. Reſtat ergo vt fiat hoc ppter B qđ ipſe ſon^o illic efficiatur. ⁊ inde venit. Si. n. ſonus nō accideret niſi aurī tantū niſi diſtaret an cauſa e^l veniret a dextro. vel a ſiniſtro. precipue cū cauſa eius nō audiat: qđ eſt hic aliquid. ſ. cōmotio aeris afficiens ad ſimilitudinē ſui aeris qui eſt in aere. Aliquando tūc eius pars nō appprehendit enim appprehendit niſi cū puenit. ergo quo appprehendit ſonus qui non accidit niſi cū puenit eius cauſa. g^o iā maniſeſtū eſt qđ ſonus habet eē aliqd per ſe. nō ex hoc qđ audit in actu. ſed ex hoc qđ eſt auditibilis in potentia: ⁊ eſt quiddā qđ eſt. ſicut aliqua ex affectionib^o cōmotiois aeris ppter ipſas cōmotionē. ¶ Debeamus aut certifica re nūc vtrū de percutiente ⁊ percusso. Dicemus igit qđ ad pcutiendū eſt neceſſe vt aliqua^m motus pcedat. ⁊ aliqd ſequat. ¶ Motus aut qui pcedit percuffione aliquid eſt ex vno corpore occurrente alteri. aliquid eſt ex vtroqđ illo^r. ⁊ neceſſe eſt vt vñ eoz aut vtrūqđ reſiſtat ſibi ſenſibili. Si enim alterū impellat aut percutiat. nō ſic vt ſentiat. ſed cū mo^ra que nō ſentiat eſt nō ibi ſonus: pcutiens aut ⁊ percuffum vtrūqđ eſt efficiens ſonū. Sed illud ampliū efficit qđ eſt durius. ⁊ quod magis reſiſtit alteri. Ipſus etenim habet ibi maiorē partē. ¶ Motus aut ſecundus eſt ceſſio aeris aut fuga. ⁊ cū inter illa pcutitur. Durities aut inuat ad cōſtrūgendū fontem aeris: ⁊ licet ſiſt ne recipiat aer in p^ocauitatib^o aſperi. aliquidā p^o co^r

pus percuffus eſt multo mollior: ⁊ humiditas. ſed cū fortiter motū fuerit. ⁊ coactus fuerit aer qui eſt in medio: p^onetrare ipſus ⁊ coangulatus inter illa: tūc ipſus corpus nō pmittit aere penetrare in ſe. nō cōſidere ſe i^o breui tēpore. Sed reſiſtet aeri qui eſt in medio: ⁊ nō cedit e^l: ⁊ reſiſtet etiā pcutienti qui exigit ipſus multū irrumperet in breui tēpore. ⁊ nō irrumperet. ſed reſiſtet pcutienti. ⁊ cū illo pſtringet aerē mediū. quia nō ſit hoc ex potentia recipientis. nec ex potentia efficientis pcutientis. ⁊ ipſus reſiſtere ſit e^l loco duritiei. Tu aut ſcies hoc cū attenderis qđ quādo baculo paulatim aquā pcutis. poteris ſcindere ſine labore. Si aut cito percufferis reſiſtet tibi. ⁊ ppter hoc etiā aer reſiſtet. Sed pōt eſſe vt ipſus aeris qđd pars ſit reſiſtens. ⁊ quedā cōſtricta inter ipſas: pcutiens qđ facit pſtrictionē. Imo pōt eſſe vt aer ſit tres partes. vna eſt pcutiens ſicut ventus: altera reſiſtens: altera pſtricta inter illas. ſecundū aliquā affectionē cōmotionis. Durities vō p^o pſtrictio nō eſt p^oma cauſa accidendi hāc cōmotionē. ſz habent hoc ex hoc qđ inuat reſiſtere. reſiſtentia etenim eſt p^oma cū. ergo ſonus accidit ex cōmotione molis copioſe impetuofe pſtricti. inter duo corpa p^otraria ſibi reſiſtentia p^o ſit eſt pſtricta aq^u ⁊ aer. ⁊ celus pueniūt in nā reddē dīcolores. que nā vocat claritas. ſic aqua ⁊ aer pueniūt in hoc qđ accidit eis ſonus. cū^o nō ſit receptio cōmotionis. nō ſit autē hoc eo qđ aqua aut aer ſint mediū ſicut claritas nō eſt ex hoc qđ eſt mediū celū aut aer. v^o aut qđ aqua aut aer ex hoc qđ reddunt odorē aut ſaporē. bñ ſit aliqd in quo pueniūt. qđ nō hz nomē. Sz humiditas que reddit ſaporē eſt lapiditas: illud vero in quo puenit cū eo redditio odoris nō hz nomē. Sz tinitus accidit ex cōmotione. quā facit hec cōmotio. cū. n. huic cōmotioni reſiſtit aliqd ſicut mons aut paries. ita vt faciat eoz ſtare. ¶ Accidit tūc etiā inter hāc cōmotionē que mouet ad pcutiendū parietē aut montē. ⁊ inter id qđ pcutit ⁊ pſtingit aliū aerē qui reuerberat hūc. ⁊ repellat retro pſtringēdo. cuius figura eſt ſicut figura p^oma ⁊ affectio aeris. ſicut cū pila pcutit parietē neceſſario inter illa. aer cōmouet ⁊ illa reſiſtit retro. Jā aut declarauimus cū ppter quā pila reſiſtit retro. ergo ipſa ſit cā repercuſſionis aeris. ¶ Remanet autē vt pſideremus ſi tinitus eſt ſonus qui accidit ex cōmotione ſecūdi aeris cōmoti motū p^omi. aut ſi eſt comes cōmotionis aeris p^omi itez reuertētis. videt aut tinit^o eſſe cōmotio p^omi aeris ad nos itez reuerſi. vñ eſt. p^orietas illius. ⁊ affectionis eius. ⁊ qđ percuffio huius aeris non efficiat ſonū ex tenuiſſima percuffione huius aeris ſecundū. percuffio enim aeris ſecūdi. nō eſt fortis. Si. n. adeo eſt fortis. vt ex ea accideret ſonus. noceret auditui. videt aut qđ ois ſonus tinitū hz: ſz nō audit. onine aut lumē reuerberat. videt aut etiā qđ de hoc qđ tinitus nō audit in domibus ⁊ in maſſionib^o. cauſa hec eſt: qđ cū ſpatij fuerit p^omi inter ſonū ⁊ reuerberatē ſonū. nō audiunt in diſcreto duob^o tēpōib^o. ſz ſimul: ſicut audiunt ſonus ⁊ percuffio qui eſt cū illa. quia certe eſt poſt illa. Si aut reuerberaſ fuerit. pcul. videbiſ eſſe in tēpore: qđ eſt inter duos ſonos diuerſitas ſenſibilis. Si aut percuffus fuerit duz ⁊ planū. ex hoc qđ reſultat multa reciprocatione pmanet lōgo tēpore ſicut ſit in balneis. Videt aut qđ cauſa quare reſonat in planis beremus debilitū. ⁊ ſub rectis reſonat fortius. hoc eſt. ſz duplicat cū tinitū qui ſentit cū eo in tēpore quaſi vno: debes aut ſcire qđ cōmotio aeris nō eſt. motus localis ſicut vnus ⁊ cūſe aeris. ſz ſicut diſpoſitio cōmotionis aque que accidit ex viciffitudine percuffionis ſibi ſuccedenti: cū quiete pcedere quietē. Tūc aut cōmotio que facit ſonū facit cito: ſz nō multū pcedit. ¶ Poterit autē hic aliqd dubiare dicēs qđ ſicut dubitātes de tactu. aſi

grauimus et multas virtutes: eo q̄ apprehēdit multa p̄ra-
ria. sic etiā auditus apprehēdit p̄rarietate: que est inter
sonū acutū et grauē: p̄rarietate que est iter debile et for-
te: p̄rarietate que est inter durū et molle: et inter leue et
asperū et ceteras. cur ergo nō assignauimus ei multas vir-
tutes? Sic respondemus ad hoc q̄ primū sensibile audi-
tus est sonus. Accidit autē que accidit ei primo sensi-
bili postq̄ est sonus bec sunt. Illū yō. s̄m tactu vniq̄q̄
contrario p̄ sentitur per se non causa alterius. Ergo iussū
ciat hoc de doctrina soni et sentiendi.

Explicit pars secunda secūda de naturalibus.

Incipit pars tertia capitulū primū de visu.

2

Ebenus nunc loquitur de visu. S; ad loquēdū de eo ne-
cesse est prius loqui de lumine: et de lumi-
noso: et de traslucēte: et de colore: et de qua-
litate p̄mitūtas: que cadit inter sentiētes
et sensatū visibile: loquimur autē prius de
lumine dicētes: q̄ cū dicit lumen: et dicit
tur lux: et dicit radine: videt quātū ad impositionē nomi-
nis nō esse inter illa maximā distantia. vnde nobis neces-
se est vt priusq̄ de eis loquamur: distinguamus ea inter
se. Sunt autē hic tres intentiones offerētes iter se: quāz
vna est q̄ntas quāz apprehēdit visus in sole et igne. ita vt
nō differantur eē albedo: aut nigredo: aut rubor: aut ali-
quis alioz. Secūda est id q̄ respicendū ex eis. s̄m p̄dōz
qui videt cadere sup̄ corpora et detegit in eis albedo: aut
nigredo: aut viriditas. Tercia est que apparet sup̄ corpo-
ra: veluti si disgregentur: et veluti regat colore eoz: et qua-
si sit aliquid emanans ab eis. Si autē hoc fuerit in corpo-
re acquiritur hoc ex alio corpore: vocabitur radiositas.
Si autē fuerit in corpore q̄d habet ex seipso: vocabitur ra-
dine. nunc autē nō sunt nobis necessaria radiositas vel ra-
dine. Sed due prime. sit autē vna cor. s̄m ea que habet illū
ex seipso lux: et ytilitas eius sit lumen. Hoc autē q̄ voca-
mus lucē: sicut id quod habet sol et luna: est id q̄ videtur
per seipso. Corpus autē q̄d gerit banc qualitatē: cū fuerit
inter ipsū et visū aliquid sicut est aer et aqua videbūt ne-
cessario. ita vt nō egeat: sicut eget id cui nō sufficit ad h̄ vt
sit esse eius visibile: sicut est eē aerē aut aquā aut filiā eo-
rū inter ipsū et visū: unde eget: vt id quod vocamus lu-
mē prius illustrauerit illud ad hoc vt appareat nobis: hoc
lumen erit in eo affectio corporis habētis lucē cū oppo-
sitū fuerit illi: et fuerit inter ea corpus q̄ non solet regere
affectionē lucē: et receptibilis lumē sic aer et aqua: que
adiuant et nō impediunt. (Corpora autē secūda primā
diuisione sunt duobz modis. corpus q̄ nō solet obte-
gere: sicut predictū est: q̄d vocat traslucēte: corpus q̄ solet
obtegere sicut mons et paries: eius autē q̄d solet obtegere
quoddā est q̄d solet videri: ita q̄ ad h̄ nō eget alio: postq̄
fuerit illi mediū traslucēte: hoc est lucidū sicut est sol et
ignis: et quoddā est non traslucēte: sed obscurans q̄ est
post ipsū: attende hoc in cādelā cui sup̄uenit cādelē: quā
vna eaz p̄biter operari alterā in eo q̄ est mediū iter il-
las: s̄m etiā ipedūt visū ne videat q̄d est post illā: et quoddā
eoz est q̄d eget: vt sit tibi aliquid q̄d faciat illud eē aliquid
p̄tēctas: et hoc est coloratū. (Lumē autē est qualitas
pmi mēbz diuisionis: s̄m q̄ est sic. (Color autē est qua-
litas secundū mēbz diuisionis: ex hoc q̄ sit est. paries eni-
non p̄mitit lucidū illuminare aliquid q̄d post ipsū est.
nec est ipse ex seipso lucens: qui est corpus coloratū in po-
tentia. color enī in effectu nō accidit nisi ex causa lumi-
nis. lumen enim cū illustrauerit aliquod corpus: accidit
in eo albedo in effectu: aut nigredo aut viriditas et cetera
h̄z. vero non illustrauerit est tenebrosus: aut fuscus.

sed in potētia est coloratū. si voluerimus dicere colore in
effectu. hoc est albedo: aut nigredo: aut rubor: aut palor:
aut bis filia. Non. n. albedo est albedo. nec rubedo est ru-
bedo nisi fm q̄dlibet q̄d videmus: nō aut fit h̄ vt videat
nec nisi fuerit illustratū. nō putes autē q̄ albedo que nō
est hoc modo: vt eā videamus: aut rubedo aut cetera h̄z.
habeat esse in corporebus in effectu. vñ cū aer obscurus
p̄biter nos a videndo. ipse aer nō est obscuratū. nō enim
est obscuratū: nisi q̄d erat illustratū. aer aut quātū non
est in eo aliquod lucidū: tñ nō p̄biter apprehēdi illumi-
natū: nec obtegit colore qui est in effectu in aliquo. atten-
di h̄ in aqua p̄funda cū fuerit in ea aer totus huius p̄prie-
tatis que tu putas obscurū cū lumen illustrauerit corp:
q̄d est ex ra positū in aere quē tu putas illustratū: vide-
bit illud: et aer obscurus qui est inter te et ipso nō p̄biter
bit: s̄m aer fm se in vtraq̄ dispositiōe est quasi nihil. ergo
obscuritas nō est nisi dispositiōe nihil videndū. q̄ qualita-
tes que sunt in corporebus nō traslucētibz nōdū sunt il-
luminatē: sed sunt tenebrosē. in potētia autē visibiles: sed
nō videntur nec videt aer. ergo videt q̄d videtur tibi si
clauderes oculos: q̄ obscuritas esset equalis: et videres
eā quasi esset dispositiō tua si esses in aere obsecuro: s̄m
est ita: nō enim cū claudis oculos vides aerē obscurū: nec
q̄d vides de obscuracione est aliqd in oculis tuis: nisi hoc
tñ: q̄ nō vides: et omnino non est nisi p̄uato luminis ab
eo q̄d solet illuminari. s̄m aliquādo videtur: lumen enim
visibile est: illud in quo est lumē: est visibile: traslucēs
aut nō est visibile yllō mō: obscuritas autē est in sublo lu-
minis: et yrrigē est in corpore: q̄d nō est traslucēs. ergo cor-
pus cuius color solet videri: cū non fuerit illustratū fiet
obscurū: et tñ nō erit certissime in eo color in effectu. Qd
autē putant isti colores esse: s̄m oculis hoc nihil est. aer. n.
nō regit eos: quātū sit obscurus: cum co: oles fuerint in
effectu: si autē homo appeller colores aptitudines diuer-
sas que sunt in corporebus: que cū illuminantur vna eaz
est albedo: et alia rubedo. hoc pōt eē: s̄m sicut ppter equi-
uocacionē nominis. albedo etenim certissime nō est nisi cu-
ius est. p̄mū videri: hoc non pōt esse cū est inter te et ip-
sas aliquid peruiū: q̄d vebit visus: ipsa tñ nō videt: peruiū
aut aliquādo est peruiū in effectu. aliquādo in potētia: s̄m
ad hoc vt sit in potētia: peruiū nō est necessē: ipso p̄muta-
ri in se. s̄m p̄mutari in aliud et moueri in aliud: et hoc est co-
meabile et peruiū: ad hoc aut vt sit oino in effectu: nō eget
in se alio: sed ad existendū comeatiōe et p̄uacione in effe-
ctu: permutatio vō qua eget p̄mū in po: ad h̄ vt sit prius
in effectu: est p̄mutatio corporis coloratū: ad h̄ vt illumi-
net. et vt color: cū habeat in effectu. motus vō est vt cor-
pus lucidū moueat ad aliud sine p̄mutatione illi. (Jā
aut in p̄missis cognouisti certitudinē ei: cū aut acquirat
vñ istoz reddit visibile: et fit hoc p̄mū in effectu. p̄mū
alteri ab ipso. (Debemus autē certificare hūc redditū
s̄m differemus h̄ quāz enumeremus dubitationes q̄ p̄m-
gunt in eo q̄d diximus. et ex solutione earum fiet facilius
affirmare q̄d diximus.

Capitulū secundū q̄ radius non est corpus: et de enu-
meratione diuersitātū in hoc.

Eidam putauerūt q̄ lumē descēdens
ex lucido sup̄ corpora nō est q̄li-
tas que p̄tingit in eis. sed sunt corpora p̄missa
separata a lucido corpore circūquāq̄ comitātū
longitudine lucidi designata que mouent mo-
tu illi: et cū cadūt sup̄ corpora illuminant ex eis. Lucidā
vō dixerunt q̄ hoc lumē nihil est: nec est aliqd aliud nisi
manifestatio coloratū: imo quidā fuerūt putantes q̄ lu-
men q̄d est in sole nō est nisi multa apparentia sui coloris

Quic. B z

Art. scō de
aia. 10. 70.

Art. scō de
aia. 10. 66.

Art. scō de
aia. 10. 66.

Color nō
est actu nī
p̄ lumē.
Art. scō
de anima
textū 67.

2

que superat visum. ¶ Nos autē debemus primū atten-
dere veritate in his sententijs dicētes qđ impossibile est
vt hoc lumen: et hic radius solis et ignis qui cadit sup cor-
pora: sint corpora in quibus sit h̄ qualitas que sentitur:
aut enim erūt puri: et tūc est necesse vt remoueā: eorum
gristillas: cū multa in vnū densant: sicut parauissime ptes
cristalli sunt cristalline: et densatū ex eis nō est purus: aut
erūt puri: qđ nō admittat puritas: tūc non erūt luci-
da. ¶ Itē autē distingimus iter lucidū et purū. Si autē pp
densationē fuerint non pūle densatio eoz obteget qđ est
inter illas: et quāto maior fuerit densatio: tāto maior erit
obiectio. lumen vero quāto magis densat: si esset aliqd:
qđ posset densari tanto magis reuelat visibile. similiter
si isto ab initio luminatē eēt luminatē nō pūle. sic ignis
et h̄ ergo manifestū est qđ radius in coloribus nō est cor-
pus. ¶ Itē impossibile est corpus moueri nāliter ad di-
uersa loca. ¶ Itē etiā si ille partes fuerint corpa que se-
parant a lucido: et obuiāt luminato: tūc cū obnubilata
fuerit ipera: necesse est eis ptingere vt adnibitent aut p-
mutentur aut supercedat nubes. ¶ Vocatū qđ nubes sup-
ercedat nimis incredibile est: qđ hec res est que aduenit
subito. adnubilatio autē ppter obnubilationē est buius
generis. quomodo enim iudicabit qđ corpus cū penetra-
uerit inter duo corpora. adnibit et atq; eoz: et permu-
tatione aut accidit qđ diximus. qđ illuminat ex opposi-
tione lucidū. cū aut obnubilat pmutat. et qđ quidē sic est
qđ fuit necesse: vt corpora parauissima recte adueniret ex
parte lucidū: et cū hec corpora nō permutant per seipsa ex
pmutatione lucidū. Sed ratio a qua pendent auctoz sen-
tentie de radio: quedā est quā dicunt qđ radius sine du-
bio descendit a parte solis: et aduenit ex parte ignis. et hic
est motus. nullus autē motus est nisi corporis. ¶ Itē ra-
dius mouet motu locali: locali motu lucidū. motū autē
localē nō habet nisi corpus. ¶ Itē radius offendit in ali-
qđ et reuerberat ab illo ad aliud. reuerberatio autē motus
corporalis est sine dubio. ¶ De autē oēs argumentatio-
nes falsę sunt: et propositiones oēs falsę sunt. ¶ Hoc enī qđ
dicimus radiū descendere aut exire aut intrare. nomina
sunt transumptiua. qđ nihil de hoc habet. qđ enim accidit
ab alio putatur descendere: est ad modū accedēdi quā-
tū apparet ex eius dispositione. ¶ Hoc autē nō est descendē-
re. nō enim videtur aliq modo in via: nec eget tēpore sen-
sibilis: necesse est vt aut pbario iudicet qđ descendit. quo-
modo autē hanc habere poterunt: aut sensus iudicet hoc
eius cui intantur. Quomodo autē sensus iudicabit mo-
tū mobilem cuius tempus non sentit? ¶ Itē sentit in me-
dio spatio eius. sed verbū de locali motu radiū nō est po-
tū qđ de motu locali vmbre: qđ oportet vt vmbra sit cor-
pus qđ mouetur locali motu. nullus autē motus eoz est
motus localis. sed tantū destructio et renouatio. cū enim
renouat equidistantia. renouantur et hec. Si autē aliquis
stulte insisteret dicens qđ vmbra mouet localiter. neces-
se est tūc vt vmbra moueat localiter. ppter lucē: aut lux
moueat localiter ante ipsam et post ipsam. Si autē mouet
ppter lucē: et occupat locū alterius lucis. ponamus lu-
cē occupare totā terrā: tunc lux nō habebit motū locū-
lem quē non cooperit nisi vmbra. et tūc est falsū de mo-
tu vmbre. hoc. qđ lux moueat ante vmbra. sic vt mo-
ueatur vmbra. ponamus ergo lucidū consistere: et con-
stare: qđ extiterit. stabit etiā cū eoz: et hoc inducit nos
ad hoc. vt motus habentis vmbra sit causa extingan-
di lucem. ¶ Possibile est autē vt multi illos putent lucē
moueri ex diuersis partibus lucido existente: et obcura-
tur tūc a igs locis: aut cū lux fugit: vmbra resiliat retro.
et redeat illuc vbi discessit ab vmbra: sed hec loia fabule

sunt: qđ vmbra non extermiat lucē. nec illa nec lux sunt
corpora: quāuis vtraq; habeant motū localiter. ¶ Hoc n.
sit ex renouatione: non eo qđ eadem res moueatur locali-
ter. ¶ Resplendens autē radius: verbū est etiā trāsum-
ptum. corpus autē cū illuminatur: et est politus soler il-
luminari ab eo aliud corpus sibi oppositum: ita vt non
moueatur ad aliud localiter. Sed auctores alterius sen-
tentie que videtur splendor non habere esse. sed ponitur
esse ipse color cū apparet in euidētia clara: possunt dice-
re. qđ aspiciat in hoc est id qđ apparet cū colore et cla-
ritate comitante colorata. ipsa autē claritas non est ali-
quid in ipso visū. sed est quiddā qđ accidit visui ex cōpa-
ratione lucidioris ad minus lucidū: et qđ maioris lumi-
nis est coloris euidētiore: eo qđ est fortioris affectionis
res lucida. lumen enī qđ est in candelā est paulo minus:
qđ lumen qđ est in luna. sed lumen qđ est in luna abscon-
ditum est paulo minus qđ lumē diurnū ex sole in tectis
et domibus: imo in locis habitibus vmbra: in quibz nō
est radius solis. ¶ Hoc enim lumē lune destruitur in vmbra
domo: et cū eleuatur sol adnubilatur: et qđ videt in
domibus fortius est: qđ videtur de lumine lune. ¶ Do-
mines autē non tenet qđ sit in vmbra splendor vel ro-
diōsitas: quāuis sit luminosa. sed tenent qđ etiam lumen
candelę operatur in corporibus splendorē. lumen quocq;
lune in nocte operatur hoc idē. ¶ Hoc autē habent ex causā
operationis ad obscuritatē nocturnā que facit videri il-
lud parū lumen lune. esse radiū splendentē qđ non est
nisi manifestatio coloris aliqua. qđ aut habet sol de hoc:
est fortius et fortioris affectionis. qui enim lumen videt
in pariete album. putat in pariete esse aliquid aliud pter
albedinem: pter eius euidētiā: et vocat illud ra-
dius. Si autē aliquis cōparauerit h̄ vmbre que est in pa-
riete: quia vmbra causa albedinis obscuritatis occultat no-
bis aliquid de albedine: qđ deberet apparere quasi sit ad-
mixta obscuritati: que non est nisi obscuritas: vel augmē-
tū obscuritatis: sicut lumen non est nisi manifestatio vel
augmentū manifestationis. Sunt autē ex his multi qui
tenent qđ sol non est splendor eius. sed virtū manifesta-
tionis coloris eius. color enim qui superat visum virtute
sue ostensionis apparet splendor et radius qui occultant
colore ppter imbecillitatē visus: nō ppter suā occultatio-
nē in se: et hoc faciunt vt visus non possit apprehendere
re manifestā: que cum debilioza fuerint apparebit color.
¶ Dixerunt etiā qđ animalia que nocte lucent cū lucē
non sentiunt color eoz vllō modo. in die vero habent co-
lorem manifestū: et tunc non est in eis lumen ipsius. ergo lu-
men est causa virtutis euidētie coloris eoz: et nihil aliud:
ita qđ non videntur nisi in obscuro: et sunt maioris virtu-
tis: cū apparent in obscuro: et manifestant visui. qđ obscu-
ritas debilitat illū. Et autē apparet sol vinctū manife-
stationem eoz: reddit colores eoz: et visus pōt eos ap-
prehendere. visus enim est audax apprehendere in ma-
nifesto: et roboratur cū sol eleuat. Alij autē dixerunt non
ita esse. sed qđ splendor aliud est et color aliud. sed soler
splendor cū superauerit visum obteget qđ sit in illo: soler
quocq; colorum habet: et cū colore claritate: et claritas ob-
teget colorem: ppter splendorem: sicut luna. et sicut la-
pis niger politus cum splendor apparet luminosus: et nō
videtur eius nigredo: dixerunt etenim qđ hoc aliud est a
splendore. splendor enim nihil aliud est qđ manifestatio
coloris. splendor vero non est manifestatio coloris: et ali-
ud: qđ aliquando occultat colorem: relucēntium etenim
lumen apparet in obscuro: et tegitur color eorum: et v-
ro apparet sol vinctū lumen eorum et absconditur. sed ap-
paret color eorum. Oportet autē considerare hanc sen-

ter tiam: ramos eius predictos.

Capitulum. III. de his que debent dici de hoc.

Icemus qd de apparetia coloris: duo intelligunt in hoc loco: vnu est forma coloris in effectu. aliud est apparetia coloris habentis in se esse in effectu visui. Prima aut sententia significat accidentia coloris: et esse eius. Secunda vero indicat coparationes coloris: aut esse ipsius comparationis. Tunc aut secunde manifesta est falsitas. Si enim putatur qd ipsum lumen est coparatio coloris ad visum. oportet vt. lumen sit coparatio: aut essentia coparationis: et non habeat in se stabile esse. Si autem volunt dicere qd lumen est factura coloris huius: qd esset visus: videretur tunc quicquid est huius: aut est ipse color: aut aliquid qd accidit cu aliquid extra remouet: sicut cum auferitur obnubilatio aut in finitima. Si autem fuerit ipse color: et hoc ipso modo primus. Si autem fuerit dispositio que accidit propter qua apparet: tunc lumen erit ppter colore: sed de intentione prima necesse est vt aut dicat: qd apparetia est exiit de potentia ad effectum: et tunc sol non est lucens post ipsius vnu momentu: aut voluit qd ipsa est color: et tunc id quod dicitur de apparetia nihil est: sed oportet dicti: qd lumen est color: aut voluit dicere qd est dispositio adiuncta coloris: aut semper aliquando: ita vt sit color cui accidit: aliquando lumen: et aliquando obnubilatio. Color vero in vtraq; dispositione habet esse in effectu. Si autem fuerit ipsa coparatio ad id quod videt habere. redibit secunda sententia. Si vero fuerit aliud: redibit etiam illud idem. Si autem concesserimus qd lux: quauis sit ipse color: sit color: qui est in effectu: necesse est tunc vt aut lux predicetur de omni colore qui est in effectu: aut vt albedo tantu sit color: et nigredo sit tenebra: et sit impossibile: tunc vt color: niger illiustretur a luce: et id hoc impossibile non est: qm nigrum illiustretur a illustrat: aliquid: ergo lux non est tantu albedo. Si autem lux non fuerit solu modo albedo: sed omnis color: tunc aliquid qd est lux: erit contrariu alij: qd non est lux: sed luci non est oppositu nisi tenebra: ergo illud est impossibile. **I**tem intentio qua nigrum est lucidum: est ppter nigredinem eius sine dubio: et hoc eadem est ppter albedinem. Color autem scilicet natura generis eius qd est in nigredine est nigredo: et color qui est in albedine: est ipsa albedo non accedens illi: ergo color absolutus generalis non est ipsa lux. **I**tem aliquando ex luce manifestatur translucent sicut aqua aut cristallus. Lum autem fuerit in tenebris: et ceciderit super ea lux solu modo: detegit ea et translucent: et hoc est lux non color. **I**tem aliquid est lucidus: et coloratum: ex quo tantu aliquando aduenit lux alij: sicut apparet in aqua aut in pariete. Aliquando autem cu fortius fuerit apparet lux cum colore simul: ita qd quandoq; rubescit aut palefcit paries: aut aqua in qua apparet. Si aut lux esset detectio coloris: et tenebra esset tectio coloris: tunc affectio coloris rubei in oppositu sibi esset rubor: non illuminatio sola. Si autem fuerit hoc offensio alterius coloris: sicut cu fortius est factu in sibi oppositu occultari coloris eius: et de hoc fortis coloris vbi colorum ad illum: quauis sententia huius rationis dicat qd rubor aut viriditas aut ceteri huius sunt permixti ex manifestationibus alboris: et occultationibus nigroz. Sequitur ergo ex hoc: vt cu color aliquis corporis fuerit manifestatus: ex radio qui illum irradiauerit: et deinde contritauerit super intentionem que intelligit de illo lux: a terius corporis habentis colorem: vt color eius non appareat super illu. necesse est etenim vt huius illuminati qd illuminat aliud: manifeste partes dent colore per se sole aut cu alio. Si autem sole tunc ipse

non debent manifestare colore: qui est in illis: et vt albi farent. No aut regetur colore eius cu rubificaret aut viridarent. Si aut fuerit cu alijs: ita vt habentes colorem manifestu: et habentes colore absconditu operent vtraq; ille detectione. iste vero occultatione: tunc occultatio coloris habebit affectionem in sibi oppositu: et occultatio coloris non habet hanc affectionem. non enim vides qd cu sola fuerit occultatio coloris: non afficit sibi oppositu: sicut afficit manifestatio coloris qua dicunt cu est iola. Si autem dixerint qd color est manifestatio: et rubor etiam et viriditas et filia his: ex hoc qd sunt rubor aut viriditas. qd rubor aut viriditas cu multu manifesta fuerint operant qualia ipsa sunt: et faciunt viriditate aut rubore: dicemus quide ergo qd cu parua est manifestatio: apparet color ei? qui est illi oppositu sicut est: et fm intellectum qui est lux sola tantu operat quatu operat et lucens qd non habet colore. Cu autem vebemus fuerit eius manifestatio destrui illud: et obterget ppter aliu colore quo innescit. Oportet aut primus vt non operet in eo nisi paru de colore suo: postea cu augeret operaret in eo amplius: et vt quacumq; affectione facit non esset nisi occultare colore eius: et admiscere suo coloris: non aut sic est: sed primus apparet color eius inuita eniditia: et non apparet in eo nisi color qui est in ei? qd tunc dicitur. qd si lucidum aliquid ibi esset viridaret aut ruberet ppter eius actionem. postea vero cu sit manifestus: redit ad destruendum colore suu: et ad occultandum et innescendum cu colore que non habet ex natura: ergo ista actionum est ex aliqua causa qd alia. Altera etenim venit ex luce. Loquimur etenim si non habet colore: et habet colore hoc facit sicut cristallus translucent. Alia vero est ex colore eius. Lum multu manifestat ppter hac luce: ita vt resurget in alio. Nos enim quauis dicimus: qd lux non est manifestatio coloris: non negamus tamen luce esse causam manifestandi coloris et causam resurgendi in alio. **D**icemus igit qd cu lux est pars copositionis huius visibilis: qd peccamus colore: et est quidda qd cu admixtu fuerit coloris qd est in portia: tunc ex vtroq; puenit id qd est color in effectu: ppter commiscibilitate. Si autem non fuerit hec aptitudo erit lumen et splendor per se: in lux enim est sicut pars eius qd est color et commixtio eius: sicut albedo et nigredo habent commixtiones: ex quib; accidunt alij colores medij: sed dictio ei? qui dixit qd lux et lumen non sunt nisi manifestatio coloris: et id qd dixit postea de his que lucent in nocte. destruit ex hoc qd candela et luna sepe opprimunt lumen illoz: et manifestant colore eoz: qd oportet et vt lumen candelae magis esset manifestus colore: et oportet vt ei? cuius ppter candela manifestatur color non appareret color in tenebris. Hoc aut non est ita. nec est sicut dixerunt. **S**ed hoc dicitur qd sol: et stelle habent colores: qd lux obtegat colores illoz videtur esse veru. qd aliquid huius in seipsis colore que cu resurgit augmentatur eoz fulgoris: ita qd super visum: et non sentit color. Queda vero habent ex colore luce: et huius res cui lux est nalis comes non adueniens aliunde. Queda vero sunt sube commixte aut commixtione copositionis ex partibus alijs luminosis et alijs huius colore: aut commixtione copositionis ex qualitate sicut mare et laturnus. No autem est impossibile iudicare de toto aliquid. **C**onsequenter cognouimus dispositiones lucis et luminis: et coloris etiam translucentis. Lux enim est quies que ex sua cuncta est perfectio translucentis: fm qd est translucentis: est etiam aliquid qualitatis in eo qd est visibile ex sua cuncta: et non per alio: et sine dubio visibile ex sua cuncta: et habet videtur qd est post ipsius. Lumen vero est qualitas cuius mutatur corpus non translucentis a lucido: et translucentis efficit per candela translucentis in effectu. Color autem est qualitas que perficit ex luce: et lolet

B
Lux est pars
coloris.

L
Luce diff.

Art. 160 be
aia 1672.

penetrare corpus. pphibens affectione lucentia ab co/in-
ter qđ ꝛ lucens fuerit ipsum corpus modius. ergo corpo-
ra sunt lucida ꝛ colorata ꝛ pnia. Suerunt autē multi qui
dixerunt qđ corpus quedā videntꝛ ppter qualitatē alienam:
qđ in essentia eozꝛ quedā videntꝛ ppter qualitatē alienam:
qđ dixerunt esse translucentia: sed pñus mēbz diuiditꝛ
pñmū in duo: quozꝛ vnū est id qđ apparet in translucenti
ēentialiter cū fuerit habitū qđ est lucidū: scđ est qđ eget
ad hoc vt sit visibile tenebris ꝛ puietate: sicut aialia no-
te lucentia: ex h qđ lucent sicut noctiluca: ꝛ sicut frusta
quercus ꝛ atride: ꝛ aliqui vermes: idē ego ouū galline
bzꝛ localitā mortuā bzꝛ grillū mortuū bzꝛ non est autē
hec diuisio receptibilis nec recta: nā lucidū videtꝛ per se
ipsum in tenebris: ꝛ in luce simul: si enī luminī qđ reddit
fuerit alio pñs ei qui videat videbitꝛ: si vero nō fuerit
pñs ei tñ videbitꝛ etiā: sicut ignis quē videt homo in lu-
ce siue sit lux eius siue alterius: ꝛ videt in tenebris: sꝫ sol
nō pot videt in tenebris: eo qđ est in opposito visui vi-
dentis. Cū autē eleuat implet mūdū luce: ꝛ nō pmitit lo-
cū tenebrorum: sed stelle non videntꝛ nisi in tenebris: qñ
lumē eazꝛ multo minus est qđ lumen solis. ꝛ ideo nō illu-
strāt res: neqꝫ illumināt eas: neqꝫ tñ pphibent eas videri.
Etpole est vt cū tenebre fuerit videantꝛ tenebris: nō qđ
tenebra sit cā qđ ipse videatꝛ p se. Qs autē scī qđ de lumi-
nibus quedā sunt que supant in tāti qđ nō videntꝛ: sicut
lux solis que sepat lucē ignis debilis: ꝛ lucē stellazꝛ: ita vt
nō videantꝛ lucere corā luce solis: non ppter hoc qđ tene-
bra necessaria est ad hoc vt videantꝛ: sꝫ qđ necesse est vt in
se sint lucentes nō tenebrose cōparatione nostrī visus: cū
vero iol sit absens: apparēt ꝛ videntꝛ: eo qđ sunt lucentes
cōparatione nostrī visus: pp dīspōitione que est in nostris
visibus. Sotassis autē lucidū de igne ꝛ de luna cōtra lu-
men: qđ est debilis ipis: sꝫ idē est iudiciū: ꝛ oportebit vt
ipsa lux nō sit comparatione nostrī cōparnerint ignis
aut luna: sꝫ oportebit esse tenebras: ꝛ sic apparebunt: sed
oportebit vt nō sit ibi aliquid vincens lumē: ꝛ sic videbun-
tur: ꝛ visus poterit illas appbendere. Tū scis autē qđ arbo-
mi qui sunt in aere nō sunt bzꝛ generis vt illuminata ab
illis nō videantꝛ nisi in tenebris: sꝫ cū fuerit homo in tene-
bra: ꝛ radius solis illustrat eū illa: poterit videri. Si
autē hō fuerit in radio neqꝫ: hoc fit pp id qđ est in lu-
ce arbor moꝛ: visus enim hōis cū vincit multa luce nō vi-
debit eos: cū vero nō fuerit victus videbit eos. Sili ea qđ
lucet in nocte: nō sunt alterius generis: nisi generis lucē-
tiū: sꝫ differunt non diuersitate nature: sꝫ in debilitate: si-
cut autē hō differit a lucētibꝛ i generalitate nature: ꝛ stelle
sūt. Dec autē diuisio non est vera nisi dicatur qđ lucētius
quedā sunt que vincunt alia: ꝛ quedā vincunt ab aliis. in-
tellectus autē hō nō est qđ vnū afficiatꝛ aliud. sꝫ potius in
nostro visū: sicut duror qđ sūt duriora ꝛ qđam minus
cura. ergo nō debet dici qđ ea que in nocte lucēt sunt ꝛ
ries aut genus aliquod per se pter genꝫ coloratoꝛ aut
lucētū: sed qđ sunt de vniuersitate lucētū que vincit
tur ab alijs excedētibꝛ ea in relucēdo. vnde nō videntꝛ
esse simul cū eis. ppter debilitatē nrī visus: nostri etenīz
visus non possunt ea appbēdere nisi cū remouet clarī-
tas refugētū superantū nostros visus. Si autēz hanc
inīaz tenuerit: diuisio bona est: sꝫ nō tenet hāc mīaz: imo
putat qđ lucētia sunt vnū genꝫ: ꝛ colorata aliā: ꝛ hec aliā.

Capitulum. III. De considerando sentētiās dictas de
coloribus ꝛ eo accidentia.

21

E his autē que expēdere debemus vnūz
est. sꝫ consideranda alia sentētia de co-
loribus ꝛ de luce: que nisi expedita fuerit non
poterit ostēdi de firmitudo nostrē sentētie fm

diuisione. ¶ Dicemus igit qđ de sentētijs colorꝛ vna est
sentētia eius qui tenet qđ color albus nō fit nisi ex aere ꝛ lu-
ce vel splendore: ꝛ color niger ex huius triduo. Color enim
albus nō fit nisi ex translucenti cū ipis diuiditꝛ in partes
minutissimas: que postea pdenantur. ex hoc enīz accidit
ei vt eius superficies recipiat lumen: ꝛ luceant: ꝛ qđ sunt
translucentes reddunt lumē alie albes: qđ sunt paruisime
fit hoc in eis: quasi pñmū: ꝛ qđ translucentes nō videtur ni-
si per colorē alienū. ideo eazꝛ puietas nō videtur: sꝫ re-
uerberationes condensazꝛ superficies illazꝛ videntꝛ con-
tinue: ꝛ videtur totū albi. vnde dixerunt qđ ppter h spū
ma que videt alba: nix alba: qñ sunt paruisime par-
tes inanimate translucentes quibꝫ cōmixtus est aer: ꝫ dis-
fusa est in eis lux: cristallus vero ꝛ vitruꝫ grania non trā-
slucentes: sed cuiusqꝫ eozꝫ cū pñuata fuerint superficies
destruunt eozꝫ puietas: sed cū vnaqueqꝫ eius pars fue-
rit per se sola fiet translucentis: in translucente vero qđ est
magni coloris: qđ tñgit scissio: locus ille scissionis vide-
tur albus. ¶ Dixerūt etiā qđ nigredo facit putari pñua-
tionē pñuatiatā corporis ꝛ luminis ꝛ pñuatiatā simul.
Quidā autem posuit ex eis aquā causam nigredinis vide-
ens: qđ cū bumectant illa videtur habere aliquid nigre-
dinis: dixerunt hoc fieri eo qđ aqua extrahit aereꝫ que
non translucenti fuerit aer: nec penetrat per ea lumē ad su-
perficies. ꝛ ideo remanent tenebrose. Quidā autem vo-
lunt qđ nigredo est certissime color ꝛ origo colorꝛ: eo qđ
non separatur. vnde impossibile est ea tñgkalbedo vero
accidit translucenti ppter diuersitatē eius: nō est autē lo-
ge: vt sententia pñua de nigredine: ducat etiaz ad hanc:
posuit enim nigredine certificationē eius qđ nō translu-
cet ex hoc qđ non translucenti: hoc est certificatio coloris
qui reuerberatꝛ ex illa. ¶ Dixerunt autē qđ elementa oia
sunt translucentia: ꝫ cōponit accidit ex eis albedo: quē
admodū diximꝛ: vt id qđ est oppositū visui sit supficies
equales translucentes ad hoc vt penetrat eas visus: ꝫ
nigredo accidit cū id qđ de corpore opponit visui fuerit
angulosum: ita vt pphibeat translucente extrema que attin-
git visum: tūc angulū illū qñis illuminantꝛ: nō tñ satis pe-
netrat eos lumē: ꝫ obcurantꝛ ppter hoc. ¶ De tota enīz
hac collectione sententiaz: idēqꝫ mihi difficilior est diffi-
nire: hoc est. albedinem ꝫ aeris: luminē: ꝫ nigredo est
color verus. Nos enim scimus qđ translucentia albescūt
cū redigunt in puluere: ꝫ admiscēt aeris: sicut sciamus
qđ albescit eo qđ admiscet ei retentio aeris in se cū puieta
te que est in nā eius. Scimus etiā qđ nigredo non recipit
aliū colorē villo modo: sicut albi recipit aliū colorē loco
albedinis ppter suā puietate: ꝫ est subm nondū aptis:
qđ nōdū autē est a qualitatibꝫ ipis est receptibile illazꝛ: ita
qđ nō est necesse ei ad hoc dimittere aliquid: qđ enim occu-
patū est ab vna nō recipit aliā nisi post remotionē illius:
ꝫ isti sunt qui posterit pñuatiatā colorū puietate aut nō
puietate. Suerūt autē alij pñuatiatā istis qui puietate negle-
gere dicētes qđ oia corpora sunt colorata: impolē est ali-
quod corpus cū sine colore: sꝫ porit ꝫ vacuitate cū fue-
rint multē in compositis penetrabit in eis radius qui ve-
nit ex lucido visqꝫ ad aliā partē: ꝫ penetrabit in eis radius
visus: videbit qđ est post illa. Sentētia pñua dicemus
ita esse: sꝫ nō in corpore pñuatiatā ꝫ pñuatiatā: nō enīz apparet
color nisi in densitate eius. Cū enim pñuatiatꝛ bumecta-
tur: albedo auferet ab eo in pñuatiatā ꝫ scititate. Sipsuz
etenīz nō albescit ppter pñuatiatā tñ: quo reddid in par-
tissimas partes: sꝫ decoctio facit illū bzꝛ vt cū bumec-
tati fuerit: ꝫ postea ex parte albescat fortiter ppter cō-
plexione ex qua hoc accidit illi. De autē nobis demōstrat
illū: hoc est qđ si actio ignis in gipso nibilaliū faceret nisi

facilitatem contritionis: tunc multa facilitas attritionis que ducit partes in minutissima efficeret ipsam attritionem in gipso et calce et similibus: et quicquid ita atteritur redigere in puluerem: et postea cum aqua in spissaret albesceret sicut gipsum: sed non est ita. Efficere etenim ita res facilius ad contrahendum aliquando ducit nos ad effectum quam diximus que non est causa que albedo fit. ¶ Item potius namus qd in gipso fiat hoc: quoadmodum dixerunt: sed non ois albedo fit hoc modo. Quia etenim cum coquitur albugo eorum pulvis fit et alba: et impossibile est vici qd ignis addiderit ei raritatem et disaggregationem: nihil enim addidit ei: nisi constrictionem aliam modo: nec qd acciderit ei aer et permiscetur ei. Primum etenim cum omni coquitur fit ponderosus: et hoc etiam fit propter aerem qui separatur ab eo. Secundo qd si aer ibi esset et infunderetur in humorem eius: et faceret illud albesceret egeret loco maiore. ¶ Item medicina quia faciunt deceptos: et vocatur lac virginis: fit ex aceto: in quo coquitur litargirum: quousque dissolvitur in eo: et postea colatur quousque acetum fiat translucentius et albus: et misceatur cum aqua in qua decoctum fuit alumen venis: et colatur in multum quousque fiat quasi lacrima. Si autem negligentius sit non proxenit confectio que queritur: cum vero permiscetur bene ut aqua coagulatur litargirum translucescit dissolvitur: et albescit multum sicut lac accidit: deinde epuratur: et non fit hocideo qd translucente ibi sit: cum accidit dissoluitur. litargirum etenim disperditur dissolutum erat in aceto: nec fuerunt ibi particule multum translucentes: que convenientes constringuntur: sed est necesse fieri maiorem dispersionem propter aquam veteris aluminis: nec fuit permixtus etiam cum eis aer exterius villo modo. Non enim contingit hoc nisi ex aliquo modo permutationis: ergo secundum mentem intellectui: non fit ois albedo: sicut dixerunt. Si autem albedo non esset nisi lux: nec nigredo nisi id quod dixerunt: tunc non componeretur albedo et nigredo semper nisi vno modo. Adanifestatur autem huius est qd album transiit paulatim in nigrum tribus viis: una est primum in subpalidum: hoc progressio est pura. Cum enim fuerit progressio pura prius proveniet ad subpalidum: deinde ad palidum: tandem si quousque fiat nigrum: qd sic procedes huius modo: non cessat paulatim interdu nigredo sola: quousque fiat pura nigredo. Alia autem via est ad subrubrum: deinde ad rubrum postea ad nigredines. Tertia vero via est quia itur ad viriditatem: deinde ad indicium postea ad nigredinem. Et in istis modis non potest esse diversitas: nisi ex diversitate eius ex quo coponuntur colores: medij: si enim non fuerit ibi nisi albedo et nigredo: non fuerit origo albedinis nisi lux: tunc impossibile est vt differat ista modi autem procedat in compositione albedinis et nigredinis nisi secundum viam in qua non fit vlla diversitas: et nisi secundum plus vel minus tantum: et bene erunt diversae viae. Nam si essent diversae viae: oportere vt esset ibi aut permixtio aliquid: qd nec est albedo nec nigredo: oportere vt esset permixtio rei visibilis. Non est autem in rebus res que putat esse visibilis: quod non sit albedo nec nigredo: vel composita ex illis nisi lux: secundum quod ponitur luce aliud ab ipsis: cuius sententia si non destruit: non poterit fieri permutatio colorum in diversos modos. Si autem possibilis fuerit hoc permutatio oportebit vt sit ibi tamen visibile: perter albedinem et nigredinem. Hoc autem visibile non potest esse: nisi posuerimus lucem preter colorem: et secundum hoc possibile est coponi colores: et vt cum albedo et nigredo permixte fuerint per se procedit secundum viam subpalidum. Cum autem lux permiscetur nigredini: fuerit quasi nubes super quam reuerberatur quasi niger fumus: quidam niger est ignis: erit rubor: si nigredo fuerit superans: aut erit citrinus: si nigredo fuerit victa: et fuerit ibi super

abundantia albedinis respicientis. Si vero fuerit citrinus permixtus nigredini: non fuerit in eorum partibus ipsedolor: continget viriditas: et omnino cum nigredo fuerit occultior: et albedo manifestior: rubor: fiet coloris. Deinde nigredo si fuerit superans in primis erit color fuscus. Si vero nigredo fuerit superans secundario: erit color foliorum: porri. Si autem fuerit magis et magis: erit illa viriditas intensa que caret nomine. Si autem admiscetur hoc albedo: erit color yari. Si autem hoc yari admiscetur nigredo: cum parvo rubedinis erit indicus. Si autem rubori admiscetur indicus erit carminius: et sic possunt colores coponi: et id est qualitates admisceri: siue corpora copleri. ¶ Item autem notum est qd ex colore nigro per reuerberationem non reddi alium colorum lumine villo modo. Dicitur enim qd ex coloribus viridibus aut rubeis: non reuerberatur nisi albedo: et ex partibus nigris nihil resularet maxime quod sint debiles et attrite. Si autem dicerint se videre eas respicere permixtionem: respondo ad hoc erit qd ex permixtione provenit actio et passio: et causa illius permixtionis provenit quibus: et nil refert an faciat hoc ars an natura: quibus natura potest efficere complexionem que est admodum permutationis. Ars vero non potest nisi coniunctio: neque fortassis per huius naturam operatur aliquam permutationem. Natura etenim potest attenuare complexionem que est admodum permutationis et contritionis in minutissima. Ars vero non potest tantum indagare. Nature etenim infinite sunt actiones in diuidendo: operando in potentia et effectu. Ars vero non potest elicere quicquid est latens illas ad effectum: ergo iam manifestum est ex hoc: qd albedo certissime non est lux. Non autem negamus aerem non habere actionem aliquam in albificando: sed non quoadmodum dixerunt: nisi quod efficit complexionem albificantem: similiter non possumus dicere qd albedo scilicet tota est quoadmodum dixerunt: sed de complexionem. Aer enim facit colorem album non propter contritionem tantum: sed etiam propter permutationem. Si autem firma esset eorum sententia possent esse quod res alba aut colorata paulatim attenuaret quousque aut ferret eius diversitas: ita vt translucesceret aut penitus translucesceret. Hoc autem non est ita. Sed hoc qd dixerunt qd nigrum non est receptibile alterius coloris: aut volunt dicere ex intellectu permutandi aut tingendi. Si autem volerint dicere ex intellectu permutandi mentium sunt. Quia enim iungunt eos est iuuentus et canities. Si autem ex intellectu tingendi hoc est ex dispositione vicinitatis non qualitates. Non autem est longe vt id quod est nigrum non fiat nigrum: nisi cum ibi fuerit virtus penetrabilitatis: et retentionis: et strictionis. I. vt permiscatur et penetrat et inheret: et vt albedo que est in rebus sit diversa ad huius in natura sua: et ideo albedo non potest inuestire nigrum: penetrare in illud et adherere ei: quousque hoc etiam non fit impossibile. Cum enim elaboratur in ceruisa vel in simili aliquo modo penetrat illud: dissolvit illud nigredinem que in eo fuerit albus. Si sententia secundum non esset facile tenere: nisi per huiusmodi esse inane: porri etenim quod dixerunt necesse est vt aut sint pleni corpore aut vacui. Si autem fuerint pleni corpore: ipsum corpus aut translucebit propter poros quos habet: aut erit sine poris: et non terminabitur hoc nisi in translucenti: quod sit sine poris: hoc est diversum ab hoc quod dicitur: aut terminabit in inani: et erit eorum entia qd necessaria inane habeat esse: inane non habet esse. Deinde ipsi dicunt non ois porus sunt apti ad transluendum: nisi fuerint situs eorum recti sine obliquitate: ad hoc vt recte ingrediantur per eos radij. Sciamus ergo pilam neque vel de crystallo: vel de iacinto albo translucentem: ipsos poros qui sunt in ea: translucentes recti: dicamus esse in longitudinem: et alij ita in latitudinem: sic erunt in transluendum: aut ex quacumque parte voluerint: quocumque erunt porus

Obiectio.
Solutio.

Albedo non
est lux.

libi quo
transit in
nigrum.

B

quitas sit longinquitas econverso aperte profunditatis speculatur: et vix est quod non apprehenditur ipsa: nisi in illa longinquitate que est inter illud et speculum: quod effigies non fuit impressa in speculo. Item nos autem debemus destruere primum duas primas sententias: et affirmare veritatem tertie sententie que nostra est. Deinde redibimus ad hac oppositionem: et solvemus eas. ¶ Dicimus ergo prius: quod id quod egreditur de visu necesse est ut aut sit aliquid stabile esse habens situm: et sit substantia corporea: aut ut sit aliquid quod non habet existere per seipsum nec habet esse nisi propter rem translucentem que est inter visum et visibile. Sed autem est huiusmodi nature: quod non debet dici quod sit egrediens de visu: sed deberet dici: quod est passio aeris propter visum: et aer propter passionem illam sit animiculus videndi. Hoc autem fit duobus modis: aut ad modum animiculi medij: aut ad modum animiculi instrumenti. Prius autem quod exequamur divisionem iudicabo ego iudicium generale: quod videre non sit ex permutatione aeris secundum dispositionem que adiunget visum aliquo modo. Ipsa enim dispositio sine dubio fieret affectio in aere non intentione relata quantum ad vnum videndum et non ad aliud. Nos autem non negamus esse hanc dispositionem: sed dicimus necesse esse ut sit relatio inter aerem et videndum cum viderit: propter hanc relationem fiet visio: sed negamus dispositionem et affectionem fixam et stabilem esse in ipso aere: et in epicteto eius: propter quod si fieret alicuius qualitas: aut proprietatis in se: quous non permaneret in se: nec esset in eo cum remoueret efficiens. Sed etenim non habet affectionem aer in comparatione vnius visus et non alterius: sed est ei in comparatione ois quod sicut est albi non est albi in comparatione vnius: et non alterius: sed est in seipso albi: et albus comparatione ois quod est: quous non remanet albi remota causa alba: si te. Unde necesse est ut illa affectio aut recipiat intentionem et remissionem: ut aliquando. si sit debilius: et aliquando fortius: aut sit semper vno modo. Si autem fuerit vno modo: necesse est ut causa eius recipiat magis et minus: aut ut non recipiat. Si autem natura cum receperit intentionem et remissionem: et illa non fuerit causa per seipsam. Oportebit ut iqueat ea causam in recipiendo intentionem et remissionem. Impossibile est autem ut recipiat remissionem et actionem: quia facit ipse fortius: cum est intentio et remissio fuerit aliqd in natura: propter quam fit causa. ergo sequitur ut virtutes ageres in aere: cum multae fuerint frequeres: actio huius dispositionis: et huius affectionis sit in aere fortius: et ut virtutes visus et dispositionis aeris in hac affectione minuat debilitat visus: propter quod non sit B ex B: quod non recipit intentionem et remissionem: imo est ex modo virtutum et dispositionum virtutis. Non est autem virtus eius sicut dicimus in comparatione vnius visus: et non alterius: sed ex seipsa. Sequitur ergo ut qui sunt debiles visum cum puerint videat fortius: et qui diuisi fuerint videat debilius: et ut debilis visum cum fuerit intra latius fortiter videtur: videat fortius: sed aer propter illam affectionem proutur fortius quocumque modo fuerit: siue ex diuisione causae: multae aut fortius: eo quod ad rescindendum formae: et ad inuadendum visum fit fortius: quous etiam debilitas visus operetur defectum in hoc. Coniunctio etenim multorum debilius simul non est: sicut cum est vnus debilis tantum: quicquid modum eius qui est debilis visum non est dispositio sui visus equalis in aere claro et in aere ipso: debilis etenim cum inuenit aliquid animiculus extrinsecus sine dubio actio eius erit fortior. Nos autem videmus quod debilis visum non inuadit aliquam in suo visu ex portio videtur fortiter: nec ex coniunctione debilius visum multorum simul: ergo claret hoc esse falsum. Redeamus autem nunc ad diuisionem quod premittimus dicentes necesse esse ut aer aut sit medius aut instru-

mentum. Si autem fuerit instrumentum: aut erit sentiens aut reddens. Non potest autem aliquis dicere aerem sic permutari ut fiat sentiens: ita quod sentiat stellas: et reddat visum id quod sentit. Deinde aer non tangit quicquid videtur. Vident enim stelle fixe quas aer non contingit. Bizarrius est enim dicere quod celi: qui sunt in medio patiantur ex nostris visus: et fiant eius instrumentum sicut aer fit ei instrumentum. Hoc enim nullus prudenter recipit: aut dicemus quod lux est corpus dispersum in aere et in celo vniu nostris visibus: et fit instrumentum ipsorum: adhuc etiam si pcederimus absurdum hoc: oporteret ut videremus totum corpus stelle: et pcederemus alia absurditate. Sed in celo sunt positi: qui non possunt parificari medietati corporis celi: et oporteret quod quicquid stella inspicereetur eius non tantum vna pars et ideret: sed oes. Deinde adeo et valida virtus nostrorum visuum: quod permutaret totum aerem et lucem que est diffusa in corporibus celorum: sicut ipsi dicunt: et totum fieret virtus sentiens: aut quelibet alia. Deinde aer et lux non sunt coniuncta vni visui: et non alii. Si autem necessarium est visui cum videtur sit in opposito visui: ita ut aer reddat id quod sentit: tunc ipse sentire aeris non est causa qua ipsa sensibilia reddantur anime. sed ut visus cadat in aliqua oppositione visui: inter illa fieret aer medius. Si autem aer sentiat per seipsum: et reddit etiam que circa nobis fit sentiat in se. Quia quod nobis cadat sentiendum: hoc est. i. quod aer reddit nobis id quod videtur: et non curamus an ipse sentiat in se an non. Si autem volunt dicere quod eius sentire est nostrum sentire: tunc celum et aer: omnia sentiunt propter nos. Si vero non ponitur instrumentum: sed medium quod patitur primum a visui: postea perficitur ut sit medius: debemus considerare qualis passione patiatur: ad hoc ut reddat. videlicet si hoc est. ideo quod recipiat visum virtutem vite: cum ipsum sit elementum simplex: hoc est impossibile: aut sit prius in effectu propter visum. Sol autem efficacior est ad efficiendum cum prius in effectu: et sufficientior. ¶ Utinam sciret quid efficiat visus in hoc aere. Si enim calefactum oportet ut cum infrigidatur aer prohibeatur videre. Si autem infrigidat: oportet ut cum aer caluerit prohibeatur videre: similiter de ceteris contrariis. Omnia enim contraria in quo permutatur aer habet causas preter visus: que cum habite fuerint: non erit necesse ipsum permutari propter visum: sicut cum habentur eius contraria non est necesse ut permutet propter visum: et fortasse non accidit propter visum quietas nec qualitas habens contrariam aliam de cognitis: sed accidit propter et proprietates que caret nomine. quomodo ergo poterunt eam scire auctores huius sententie: quomodo apprehenderit ea. Nos autem propositum iam propositionem cernimus: que prohibet has omnes permutationes: id est an compararentur proprietatis an nature habentis nomen. Deinde putamus quod cum aer fuerit translucent in effectu et colores fuerint colores in effectu: non sit necesse esse aliud ad habendum visum. Ponamus autem nunc quod egrediens ab oculo sit subtilissima corpora: radialis sicut velis plures ex illis. Dicemus ergo quod eius dispositio: necesse est ut sit bis quatuor modis: scilicet ut aut sit coniuncta cum toto visui: et non separata a vidente: aut sit iuncta cum toto visui: et sit separata a vidente: aut iuncta cum vna parte visui: et non cum alia: quocumque modo fuerit eius dispositio cum vidente: aut ut sit sepata a visui: et vidente: sed pars prima falsissime est. vix de oculo exeat corpus continuum quod implet vnum hemispherium mundi: et cingat celestia corpora. Deinde cum clausum palpebrae: aperuerit iteque egrediatur alio corpus quantum et primum: aut cum clausum predeat tota illa

C

De aia

Dartis

collectio ad oculū: vt cū iterū apertus fuerit egrediatur tota ab eo: quasi hoc fieri ad arbitriū claudientis. deinde cū nō videtur aliquid: eminus in sua figura: ⁊ magnitudo ne sit visus ptingat ad illud ⁊ ptingit. Magnitudo etenim magis deberet pfecte apprehendi tactu q̄ color. Radii visus enim forasiss disgregatur ⁊ rarificat: ⁊ videtur color quasi confusus color: ⁊ s; dimensio videtur quasi incerta dimensio. Incertitudo aut dimensionis nōbī diminitit de eius tota magnitudine: ⁊ q̄ est disgregat: ⁊ efficit quasi sit cōpositus ex corporali dimensione ⁊ nībilo: aut nō corpore: ⁊ in hoc nō confert nobis angulus qui est in visū: sed confert auctoribus de simulacris qui dicunt q̄ simulacrum refultās in speculo apparet in parte pyramidis putate pnes superficie cristallina: aut cultus caput est intra eam. Si enim angulus fuerit maior eo q̄ res: p̄pinq̄ior est: erit tunc illa pars maior: ⁊ effigies que in ea apparet minor: Si autē angulus fuerit minor: eo q̄ res est remotior: erit pars minor: ⁊ effigies que apparet in ea maior. Sed secundū sententiā eorū qui ponunt q̄ res visa est illa que tangit instrumentū vidēdū: hic angulus nō confert eis. Pars vero sc̄ba est manifestior in cōuenientis. q̄ si hēgrediens de oculo lepatura vidēre: ⁊ puenit vīsq̄ ad vī fam minōre: ⁊ ptingit eā etiā nulla exiliente p̄tinatione inter ipsas ⁊ vidēre: videns sentit id q̄ sentit ipsū: erit hoc quasi dicere: q̄ aliquis pōtalig tangere manu abicīf sit: aut q̄ suo corpore serpentis reddidit id q̄ tangit causā eī? que est abicīfā ab ea p̄ sensū qui remanet in causā: nīfī dicat q̄ egrediens p̄mutat mediū: per ipsū trāsit aliquid visū: tunc erit reddēs: ⁊ p̄mutatū simul. Jaz aut dīximus de hoc q̄ sufficit. Si autē fuerit p̄musus cū aliq̄ parte visū: poterit vt nō videat totū nīfī id tū in q̄ offēdit. Si aut̄ ponit visū p̄mutatū in naturā excentris radī ⁊ fuerit quasi vniū: quid dicemus de celo cū videri mus illud: poterimus ne dicere q̄ celū p̄mutatur in naturā illius excentris radī vt fiat cū eo sentiens: quasi sint vniū aliud: ita vt offēdat in stellā faturni: ⁊ videat eā totā: sīfī ⁊ ioue ⁊ ceteras magnas stellas. Dūius aut̄ mani festa est falsitas. deinde illa offēndimus hāc p̄mutationē aeris esse non posse in eis que p̄mīssimus. Si autē dīcitur q̄ aer trāflucens nō vniū cū eo ad vniū: q̄ p̄mutat in naturā reddēre: ⁊ cū q̄ tangit radiū: q̄ nō nō t̄git reddīt aer formā eius: p̄pter p̄mutationē que accidit ei. p̄ma respōsio ad hoc est: q̄ aer cū nō p̄mutatur: p̄pter pupillā tñ ⁊ reddīt ei cui reddere solet: ita vt non egeat corpore egrediēte. Sc̄ba vero est. q̄ declarauimus impossibilitatē istā: ⁊ p̄mutationū. Tertiū vero est q̄ aer mediū qui est in inter duas lineas egredientes debet reddere vniū: q̄ illa rū q̄ reddīt alteri: ⁊ ad vltimū collectioni radī: ex collectione aeris intrantis inter lineas reddēt forma sensatū: bis aut multoties: ⁊ tunc oportet videri sensatū bis aut sepius: p̄cipue si fuerit sicut est sententia aliquorū: ex bis qui dīcūt q̄ linee nō apprehendūt p̄ se nīfī q̄ reddīt eis aer: deinde si pupillē reddīt ab omnib; . Lineis ⁊ aere si multū: nīc est reddens simulacrū sicut dīxit auctor p̄mus. Q̄ aut̄ sicut p̄ in bis que sunt nō est inane: q̄ corpora celoz solidā sūt ⁊ in eis non sūt vacuitates vel vacuitates: sciet hoc esse impossibile: ⁊ q̄ hēgrediēs nō potest penetrare ī illas: s; qualiter pōt hoc exiēs penetrare aquā nīfī fuerit in ea inane: ita vt offēdat in terrā totā: que est sub ea ⁊ videat eā: cū ipsa terra sit p̄mua cū aq̄: nō cre scatei? moles. p̄pter id ad admīscet ei. Si aut̄ fuerit ibi inane quāta erit magnitudo hāz inanū vacuitatū que sūt in aq̄: quāuis aqua sit grauis delectēs in vacuitatē: ⁊ t̄plet eas: vt videt tibi q̄ tota aq̄ sit vacuitates: aut maior pars eius: aut medietas: ita vt hoc exiēs possit p̄

Capitulum

netrare vñq ad totū id qđ est sñb aqua: 7 offēdat in illō 2 7 ptingit illud cū ipſus nō sit ſeparatū a viſu: ſi enim ſepa-
rareſ eſſet mirabilius. ¶ Si autē quis dixerit videmus
qđ res parua penetrat aquā multā: ita qđ colorat eā ſicut
croci: de quo pax: qđ tingit multū aque dicemus qđ co-
loratio multe aque a croco pauco neceſſe eſt fieri aliquo
duoꝝ modozum. i. vt aut infectio que accidit aque nō ſit
niſi in partibus croci: 7 partes aque ſint ita vt erant: aut
vt partes aque permutate ſint in ſe ppter infectionē: ſi
cut permutantꝝ ppter caliditatē: 7 frigiditatē: 7 odoꝝes:
nō qđ ſubſtantia aliqꝝ permisceatꝝ eis: 7 bulis permuta-
tio ſit aut ſecundū permutationem vere infectionis: aut
ſin permutationē infectionis ſimilitudinarie: ſimilitudi-
naria dico: ſicut cū apparet ſuper aquā effigies aliqꝝ la-
tentis in ea: 7 nō oppoſita viſui: aut ſicut viſus: qđ eſt
ei uſqꝝ coloris: cuius eſt etiā vñ ſuū. Hoc aut cum fuerit
multū apparebit ſuperficies aqꝝ ſin illā infectionē: quō-
diſ illo ſit parū in ea. Si aut hꝝ infectio fuerit ſecūdi mo-
di: hec apparitio nō proderit huic intentioni: aqua eteniz
permurata 2 effigiata eſt: parū enim croci penetravit in
illā totā: qđ aliqñ pmutat id qđ eſt magne molis ab eo
qđ eſt magne vñtis 2 parue molis: 7 oīno ſi acꝝ fuerit bu-
is diſpoſitionis qđ permuteꝝ ppter radios: incidemus
in id qđ negamus ante: qđ opozbitꝝ vt cū radꝝ fuerint
multi: ſit aeris multa pmutatio: 7 pꝛoſit multi ad vidē-
dū. Si aut fuerit ad modū redditus ſine permutatione:
tunc natura aeris eſt que reddit ſimulacꝝ recipientibꝝ:
vt etiā reddat viſibilibꝝ. Si autē non fuerit ad modū ſecū-
di membri diuiſionis ſed pꝛimi: tunc nō poſſumus dubi-
tare qđ aque minima ſint permixta per minima croci: 2
econuerſio: cum minima aque ſine dubio maioris quanti-
tatis ſint qđ minima croci: 7 inter queqꝝ duo minima
croci ſit aqua pura: 7 qđ ille aque pure que ſunt inter duo:
queqꝝ minima croci ſint maiorē: qđ minime partes cro-
ci: ita vt comparatio minimozum ad minima: cum col-
ta fuerint ſubſipſis: ſit ſicut comparatio totius ad totum:
cūqꝝ ita ſunt quantitates maioris minimozꝝ croci: erit
paruiſſimꝝ: erit i poſſibile illas diſſindi per totā aqua:
7 tunc nō poterunt aquam contingere tota: iter: ſed hic
modus falſus eſt. Tota enim aqua tincta videtꝝ: 7 ſit hoc
ex vna quauum cauſam: aut qđ queqꝝ minima croci
aque ſunt aque minima: qđ non apprehenduntꝝ ſenſu
diuiſi: ſed hoc non prohibet alia eſſe multo maiora alieꝝ
coꝛpoꝝa enim diuiduntꝝ in ſi ſinum: 7 poſſibile eſt vt
minimum aque ſit: milies tantū quō ſit minimum croci:
7 tamen tante paruiſſitatis eſt qđ non ſentitur per ſe ſepa-
ratim: cūqꝝ ita fuerit non poterit viſus diſcernere inter
minima croci: 7 minima aque: ſed videbitꝝ ex eis vna
coloratio diſſuſa inter rubē 2 trāfluētem: hic eſt vnus
modus: aut vt minima ſenſibilia croci: non ſint in ſiſibꝝ
oppoſitis: 7 equidiſtantibus: ſed cum duo minima croci
habuerint ordinem ſuper vnū ſenſibile minimum aque:
aut minima croci ſint inferius taliter vt ſi eleuentꝝ aqꝝ
aliꝝ cooperiant ſuperficiem aque: 7 ſint quedam illarꝝ
que videantꝝ in ſuperficie ſuperioꝝe: 2 quedam que trā-
ſmutant ſimulacꝝ ſuperficie ſuperioꝝis: 2 concurrant
omnia in ſimulacris ſin vnꝝ colorē: aqua nō reddat
colorē vnꝝ ſiſitibꝝ: illoꝝum pꝛoꝝter ſuam perſpicuita-
tem: 7 videatur totum continuum in vna ſuperficie: 2 vi-
deatur qđ diſſuſus eſt vel diſcurrat per totam aquam:
ſed non eſt ita. Certificatio autē huius membri eſt pau-
citas infecti viſi in tenui: qđ nullꝝ eſt ſpſitudinis: 2 mul-
titudō cuius qđ videtur in profundo: quāuis comparatio
ſimilis eſt. Comparatio enim croci qui eſt in tenui ad te-
nue eſt ſic cōparatio croci qui eſt in pꝛundo ad pꝛundū:

z bis duobus modis potest id quod paruum est vincere vel inficere id quod est multum. sed certe parum non vincit multum in quantitate: sed fortassis in qualitate apparendi. Si autem posuerint quod hic exiens parum penetrat in aerem: non peruenit ad rem visam: postea aer remotus reddit eum: ipse visus autem quod aer reddidit propter suam perspicuitatem tantum sine permutatione. cur ergo ipse non reddit pupille: excusat laboris egrediendi spiritum ad aere: qui est expositus nocumentis: Si vero fuerit propter permutationem: iam diximus de hoc quod dicendum fuit. deinde aer pupille cui non permutatur: ita quod non egeat spiritu.

¶ Capitulum. Vnde destruyendo sententias eorum per ea que dicta sunt de sententiis ipsorum.

Accedamus nunc ad euacuandum aliqua inconuenientia que sequuntur ex positionibus eorum ex quibus est id quod dixerunt: partes exientes de visis reuerberantur ab alijs corporibus ad alia: et cum viderint vnum corpus reuerberantur inde ad aliud corpus: et vident illud aliud corpus: ad quod reuerberantur: exempli gratia: cum peruenierint ad speculum resulant inde ad aliud corpus: et vident illud etiam. ergo videntur ea simul: ergo vnum quid videtur duo simul: et videntur quod vnum eorum videat se in altero. Hanc autem positionem consequuntur obiectiones. Quarum vna est quod reuerberatio bui? radium autem est ex duro: autem ex leni: autem ex vitroque: sed hec reuerberatio aliquando videtur ex leni: quod non est durum sicut aqua. ergo durities non est causa. reslat ergo vtrumque causa sit lenitas: autem postquam causa est lenitas necesse est ut sufficiat ad hoc qualicumque lenis superficies fuerit: aut vbi egeat superficie leni: que sit partium contrarium. Si autem hoc membrum fuerit necesse: impossibile est illam reuerberari ex aqua: eius enim superficies secundum illam eos non habet continuitatem propter multos poros quos ponunt esse in illa: qui sunt causa propter quas potest videri perfecte quod est post illam. Si autem non est necessaria continuitas: oportet ut hec reuerberatio sit in omnibus corporibus: quousque sint aspera: nam causa asperitatis est angulus: autem quod videtur angulus eius quod est corpus: terminabitur in partibus non habentibus superficies: et hec vtrique falsa est. ergo omnes corporum superficies compositae sunt ex superficiebus lenibus. oportet ergo ut in vnaqueque superficie fiat reuerberatio: autem ut dicatur vnum de duobus. scilicet autem in superficiebus parvissimis non reuerberatur radius: autem in superficiebus diuersorum situm reuerberatur radius ad partes diuersas: et disgregatur illud reuerberatum: et non apprehenditur de illo aliquid propter prauationem continuationis: sed prima pars diuisionis falsa est. notum est enim quod si de visu exit corpus quod subito diffundat per hemispherium mundi: illud quod primum exit: exit vnum: et quo magis elongatur vertitur in minores partes: magis disgregatas: ut cum reuerberatur vnaqueque pars eius: et vnaqueque summas subtilis linee eius: sine dubio non offendit nisi in partem que est equalis ei: et reuerberetur ab illa: et ad hoc nec potest nec obest id quod est preter illam: sed fortassis si superficies lenis in qua offendit fuerit minor ea non reuerberatur in ea. Hos autem cum consideramus non inuenimus quod causa et necessitas prohibitionis reuerberationem in rebus existentibus apud nos sit hoc quod parvissime superficies eorum sunt multo minores summatibus linearum radium offendentibus in ipsis: alii

quando enim accidit ut aliquid sit asperum: et scimus certissime quod partes eius que habent superficies lenes: habent quantitates quas non dubitamus esse maiores quantitatibus summatum ex euntius radioz: et propter hoc non reuerberantur in illis: et hoc est sicut vitrum contritum: et sal: et crystallus confRACTA ad modum simille: quorum partium superficies scimus verissime esse lenes: et non sunt adeo parvissime: ut sint minores summatibus exientis radij: que cum coniunguntur non reuerberantur in eis: diuis: imo etiam nec in alijs maioribus quod sint hec. deinde impossibile est ut corpora contrita terrena recipiant diuisionem in partes que sint minores partibus quas recipit corpus radiale: cum diuiditur in filas: ita ut pars contracta sit minor ea in qua diuiditur dissoluta. Deinde si causa reuerberationis in leni est prauatio penetrabilitatis: et repercussio retro. hoc totum est in aspero. Si autem non est repercussio: nisi prauatio penetrabilitatis. tunc non debet reuerberari ab alio: corpus etenim non habet ex natura motus duos: sed ex violentia. Tunc autem quod cum lucidum receperit illud naturaliter non repercutiet retro nisi per violentiam. Deinde lenitas non est de affectionibus agentibus in corpora ut mutet naturas eius quod offendit in eam: nec est de virtutibus repellentibus a suis corporibus aliquid: ita ut elongare faciat corpora a se: si enim lenitas esset causa elongandi corpora: elongaret quod est inter illa: in quocumque sit esset: oportet ut visum reuerberari a speculo: quod tangeret radius exiens lineas in eo: non cum offenderet in illud summatem tantum. Si autem causa reuerberationis est repercussio retro aut tumor: sicut accidit pupille: deberet reuerberari ab omni corpore: quod non penetrat: quousque non esset lenes. Sed finem sententiam auctororum de simulacro poterit hoc dici. ipsi enim ponunt lenitatem causam reddendi simulacrum: et quod omnis lenitas siue sit parua: siue sit magna: causa est reddendi simulacrum aliquod: sed simulacra que reddunt parvissime superficies sunt adeo parua: quod non cognoscit ea visus: et ideo non sentiuntur. Ponunt etiam quod in corpore aspero permiscetur obscuritas cum lumine: et obicurat quicquid subsistit in eo: quicquid supereminet est adeo paruum quod non potest reddere simulacrum visui. Si autem esset planum non contingeret istud. Sed auctores reuerberationis propter huiusmodi paritatem non exculantur a prauatione reuerberationis. Si autem causam huius non ponunt paruitates: sed disgregationem: ipsa disgregatio inuenitur etiam in speculis signatis talibus figuris: quod radius reuerberatur ex illis ad hemispherium mundi perfecte: sicut scitur in scientia de speculis: et fortassis reuerberatio ex aspero: non tantum disgregat radium: quantum illa specula figurata: sed fortassis concurrunt linee multe ad vnum punctum. Hec est vna de obiectionibus. Secunda vero obiectio est quod quomodo aliquando reuerberatur ab aqua: et aliquando penetrat eam: oportet enim tunc ut in altero istorum defectus contingat propter alterum: scilicet ut aut visum sub aqua non videatur integre: sed videatur de eo puncta penes sensum distincta: non habentia perfectam formam: aut ut reuerberans in illud: non videatur omnino: sed videatur de eo puncta penes sensum distincta que non habeant integram formam: quousque vnum videatur perfectius: forma alterius comparatione huius videatur imperfectior. Non autem ita se habet res. Obiectio autem tertia est: quod reuerberatum ab aliquo: quo descendit: et continuatur alij per quod videntur postea due eorum forme simul: necesse est ut aut propter separationem radium reuerberationem debeat forma sensati: sepa-

rari a radio: aut vt debeat. Si aut nō debet tunc cur non videmus qd auertitur speculum a quo discessit radius. nec: cimus enim causam huius nisi qd iactus radij: mutatus est alij. Si aut propter separationem forma debet separari a radio: tunc quomodo videtur forma? speculū simul in vna hora. Si aut id qd de radio existit in speculo ipsū est qd videt formā speculū. id qd de illo descendit ab eo: ipsū est qd videt formā alterius rei. tunc iā appropinquat et vnicuique visio: aliq pars radij. oportet ergo vt non videant simul. sicut cū radius iactatur in platone: et radius in socrate: vna oculi apertione vident simul. nec oportet ppter illum: vt qd videtur de platone videat nō rueretur ab eo qd videtur de socrate. Si autē dixerunt causam huius esse qd radius reddit formā: p m vnam i: niam: et reddit formam anime ductu illius linee: et vna tantū linea est que simul reddit hoc et illud: et quicquid videtur vna linea totum videtur vnu in loco. dicemus pmo destructa esse hanc sententiam: cum negabatur qd linea exiens sit videns exterius. sed tantum reddens. secundū qd non negatur egredi linea que offendat in linea reuerberatam et continetur ei. Si aut ipsa reddit per id quod pminatur ei de lineis. et virtus que est in oculo sentit. Non autē exiens: tunc oportet vt videatur res duabus lineis simul: et vt videatur forma cu speculo: et cum alijs: et oportet vt multoties accidat videri rem geminam: non propter causas que sit in visu. sed propter cōtinuitatem linearū radij. quo videtur ad vnam lineā: Doc aut non est: nec cōtingit: non est enim possibile nobis videre aliquid in speculo: et per se nisi cum oppositus fuerit visu. Si vero non fuerit oppositus: videbimus illud sicut speculum tris. Sit aut secundum sententiam eorū a punctum visu: et b. locus speculū. a linea b. c. egrediantur de oculo: et reuerberet a corpore qd est contra c. et alia linea a. d. egrediantur: et interfecerit lineā b. c. in puncto c. et illic coniungatur ei. dicemus ergo qd fm sententiā eorum oportet vt forma d. videatur cum forma d. c. et vt videatur forma c. a duabus summatibus: et b. et duabus lineis c. a. et b. a. partes enim harum lineaz: que egrediuntur ab oculis aut erunt continue: aut contingentes se. Si aut fuerit continue: et quedā eaz solent recipere affectio nem aliquāz sicut diximus ita qd ambe reddunt pupille: et affectio fuerit in toto ipso corpore: et non fuerit in alia eius superficie que sit propria alicuius partis. nec fuerit reddin illa voluntaria: nec artificialis: sed naturalis. tunc patiens cō offenderit in agens qd agit offendendo debet pati ex eo iudicium enim de exitu apertitudinū naturalūz que sunt in substantijs rez: ad effectū est: vt natura apertitudinis sit in essentia patiens: quibus non fit. ppter causas alicuius: qd sit de natura agentis: vt res ex qua est actio sit in natura agentis: quātū patiens quasi non sit: et cum hoc ita fuerit: exitus qd effectū non erit nisi quantum de vno coniungitur alteri. Lii aut agens peruenit ad patiens. et remota fuerit media. et hoc. in quo est virtus agentis. et hoc in quo virtus patiens: oportet vt actio et passio que est inter illa pueniat naturaliter quocūq modo fuerit continuas. angulus etenim qui est ibi aliquo modo. si est nō pdest illi quicquid. nec pminatio penetrabilitatis. nec finibilitas translucentis. a. aeris apud speculūz efficit ibi aliquid: qd tantū deest vt finiatur penetrabilitas. et continetur ei: in quantum si sit infinita et pminetur ei lineā. Agens etenim debet agere: patiens debet pati. ¶ Si aut forma et quasi affectio non fuerint in toto ipso corpore radij: qui diffunditur: sed in vna tñ eius superficie: aut in puncto qui est finis eius et terminus: et non ad partem ipsius lineē. i. e. d. c. d. hoc vt ex ea parte minuetur ei et pa-

riatur ab ea. sed nō in extēsiōe illius lineē: oportebit tñ vt non patitur inter principij lineē: et eius summatē: et vt forma cadat subito a superficie ptingente eā in alia superficie sine passione partiū mediaz. in continuo etenim nō est incisio in effectu: aut oportebit vt redditio fiat per lineā directā: que est a. b. et non fiat per angulū qui est ante e. punctū etenim siue angulus accidentia sunt: rectitudinis. et hoc est qd nunquā dictū fuit. ergo manifestū est: qd passio lineē e. a. a linea c. e. est sicut passio lineē b. a. a linea e. b. sed tanto oportet amplius: quanto ppinquius est. ergo forma c. debet reddi vtriusq lineis que sunt e. a. et b. c. oportet ergo videri c. nō vnu tñ: s. duo. oportet etiā reddi formā d. cū forma c. 3p si aut ponit qd forma b. reddit cū forma c. ergo oportet videri tres formas que sunt d. c. b. simul. hoc aut totū nō est ita. sit etiā si eēt ptingentes: nā si vnaqueq partiū ipsaz lineaz reciperet affectionē in toto suo corpore: lequeret et tactus vt actio et passio. trāfīret ab vna parte ad aliā: que est an se. Si aut nō est ita: s. in superficiebus que sunt oppositē viso. tūc nō os visus reddi visu per aliquē angulū: qui sunt extra illā superficiē. Si aut interrogauerint nos dicentes cur pceditis qd redditio huius forme cadat in rectitudinē fm aliquā affectionē alioz visū tangentiū eā: et nō alioz? Dicim⁹ qd certe nos nō dicimus qd lux sit etideo qd est recipiē ali quid de descriptionib⁹: et de formis ad trāfīrēdū cas ad aliud vllō modo. s. dicemus qd illuminatū reddere formā suā sibi oppositū: nisi fuerit inter ea aliqd interpositū: qd est coloratū. s. s. fm mediū fuerit translucentis. si fm mediū pūis est recipiens: et postea reddens: redderet oibus visibus quocūq modo esset situs eius: sicut reddit calor oibus tactib⁹ quocūq modo sit situs eius. ¶ De his aut que debent queri in hoc loco est qd sepe videmus formā et dimensionē forme simul vna hora. et videmus ea sepata. s. qd videmus in speculo simulacrū alicui⁹ rei. et ipsa videmus qd se parat: et hoc totū simul et fortassis h nō ptingit nisi qd duabus lineis radij: quaz vna dirigat ad ipsū in directū et alia p angulū reuerberationis: pderamus ergo hoc si est polean impossibile. dicemus ergo qd pp iactū duaz lineaz radij in re visāz nō deberet res duo videri. radij etenim fm eos quo magis puenit ptes sup re visāz. et densitate fuerit cert⁹ deprehēditur. et lōgi⁹ ab errore numeri: pcepit enim ex illis pcedunt hoc: et nō pcedūt qd cū vnus radius viderit vna re tñ sit vna. et cū alijs radijs ceciderit sup eā et coniunctus fuerit ei. sit ppter hoc error in visu: quibus ipole est esse vt vna re. et ptingant duo radij sit: siue sint duo radij pncipaliter: siue sint duo radij: pncipalij vnus: et alijs qd reuerberatōe. radij etenim fm eos corp⁹ est. corp⁹ aut nō penetrat corp⁹: s. est pole vt radius cadat sup radiū: et si inceserimus hac via nō erit vniū illoz vtroiqz. s. forme rci cui⁹ est forma ad modū tāgendū: s. videbim⁹ vnu p tactū: aliud pp receptionē ex illoz: nihil interest an vtriqz radij sint extremates lineaz: et cū tñ in directū aut vn⁹ sit fit: et alijs ex latere p reuerberationē. s. si aliq cadat hic nō est idcirco qd duo radij cadāt sup vna re absolute. sed hoc pacto qd vnus radius solus cecidit sup ipsū: et alijs cecidit super ipsū: et super aliud etiā. et cecit diuisio destruit qd duo bus speculis sibi oppositis. radij. n. bi non diuidunt fm hūc modū: s. si fuerint ibi ptes radij erūt cadentes super vtrūqz corp⁹ simul: et cū hoc visū viderit vnuqzq speculū: et ei⁹ simulacrū: vna via s. s. duo radij b. c. nō diuidunt. nec est pole vt vnus radius reddat vnu simulacrū: et ali⁹ aliud. vnuqzq. n. eoz apprehēdit id qd alter: et apphēdes est vn⁹. oportet gū apphēdēdas: hoc nō fuit duo. qd oportet vt visus apphēndat formam. vnuūcuiqz: s. p-

culi semel. et non multoties. Si autem frequenter ppter reuerberationē: poterimus excusare illud alia leui excusatione violētē. sustinerimus illud credere: non oportet ppter hoc eē ibi iterationē. ergo cur ex vnoquoque speculo redduntur simulacra multa ita vt vnu speculū videat multoties: cū ipsum videat semel: scilicet est et multoties eius simulacri. Sicut dicit: qd radius reuerberat ab hoc speculo in illud. idco videtur illud speculū in isto. et deinde quitez reuerberat ab illo in isto idcirco illud videt in isto: cur quū iterū reuerberatus fuerit nō videtur: sicut primo visus fuit. Si autem dicit qd pmo visum fuerit vna parte radij. et scō alia parte radij. si pres fuerint reddēs. et nō vidēs nō reddet aliud nisi ipsū idē simulacri: et ex diuersitate tactū ipsoz sup illud: cū ipm sit vnu nō pueniet diuersitas in visu. Hoc autē declaratiū est. ipsi. n. tenēt qd partes reuerberati ptraeunt super visus a quo reuerberatur. et tūc oportet vt ad partes illas trāserat forma eius. et cū hoc non oportet p sua mutationē sup illas ptraueat numerus ei⁹ qd apprehenditur primo: et qd apprehendit scōario. qd. n. ex forma redditur vnu est. si autem partes fuerint p se vidēs sequeq qd dicimus: cū negauerimus videri simulacri reuerberati super illas. deinde oportebit vt nō videatur simulacra paupolop cū ipsa fuerint minora. Et fortassis dicit qd radius postq sepe repetitur: longius sit eius spatiū. et propter hoc in vnaquaque vice videt minus et differt pmi a scō in paruitate. oportet ergo pmiū vt lineae radiantes cū densitate fuerint ex reuerberatiōe nō sint quasi vna linea que est grossior et fortior qd pma. sed vt remaneant linee reuertate alie posite circa alia seruata existētia eoz in eo qd sunt vnite. sed h iudiciū incredibile est: cū hoc nō concedit apud eos qd paruitas in longitudine pmi angulum recurata sit quanta est in latitudine directā deinde quid dicunt de ipis eodē vilo: cū elongata fuerint specula a se in duplū illius spaty qd est inter reuerberatiōes: nō videbitur parvissimū exempli gratia: sicut si reuerberaretur visus a speculo a. ad speculū b. videt forma b. in speculo a. deinde visus reuerberatur a speculo b. ad speculū a. et forma speculū a. videt in speculo b. et deinde reuerberatur visus a speculo a. ad speculū b. et videt forma a. et postea cū hoc videret forma b. in speculo a. et longitudo que erat inter illa duoz palmoz. necessario ppter id qd percūtit radius de spatio recuratiōe qd est inter oculum: et vnu speculū fieret octo palmozum. Si autē nos elogaremus speculum b. a loco suo de cē palmis nō videre: mus speculū in ipsa paruitate. quāvis mirum est qd diximus de differentia forme que apprehenditur per seipm: et que apprehenditur ex reuerberatione eius: et que apprehenditur ab illa duabus reuerberationibus. Hoc enim totum distinctum est penes visum. qd forme apprehensē sunt vnius materie. et in vno recipiente. Differentia autem formaz aut est ex distinctionibus et intentionibus. aut est ex recipientibus. De autē qd forme in seipm vna sunt: et subiectum eaz pmiū est vnu: recipiens eaz secundū est vnum. cur ergo debent esse due forme? Sed scdm nostras sententiā de hac absurditate nihil ad nos. due etenim forme scdm nos sunt vise a duobus recipientibus: quoz vnum est eius subiectū pmiū: alterū est corpus tertium qd est recipiens simulacri subiecti pmiū alioquo modo receptionis: et efficiens formā simulacri in oculo aliquo modo. Deinde contra illud mirabile de radio post radiū hoc est dicendū: qd si res ita est vt diximus. s. qd radius secundus nō debet penetrare pmiū. sed vt contingat exterius: quomodo tangit radius reuerberatus visibile: et videt illud et non tangit nisi quantum

deditei contingens precedens: si autem videt id quod ille videt secundū qd patitur ab illo: et receptio eius qd recipit sit causa continuitatis sue cum illo: destruitur debui. in patiendi per angulum designati. nec etiaz apprehender aliquid aliud numero ab eo qd apprehendit pmius vilo modo. Si autem tetigerit alias partes rei preter illas quas tetigit alius nullus eoz apprehendit certissimē. nec ambo apprehendunt aliquid vnu.

Capitulum. VII. de dissoluenda questione quam induxerunt de comprehendendo verbo de visibilibus inter que et translucentia et terra sunt situs diuersi.

Solumus nunc quæstionculā predictas: que fallit eos ob hoc qd ppinquitas prohibet videre: et qd impossibile est colozes et figuras moueri a suis subiectis motu locali. Hoc enim nō facit pro eis: nisi dicemus qd visus aut aliquid sensus est abstrahere formā a materia hoc modo. vt formā ipsaz assumat a sua materia: et mutet eā motu locali ad virtutes sentientem. Hoc autē nullus dicit: sed dicimus hoc fieri ad modū patienti. Passio enim non fit vt patiens abstrahat virtutē agentis aut qualitatem eius. sed vt recipiat ab eo confimile eius. sed alterius generis qd sit illa. vnde non dicimus qd visus recipit a visio formam similem ei que in illo est: sed aliā: qd in hoc etiā qd non sentitur nisi ppter pccipinquitatem: sicut odoratum et tactus: sentiens non abstrahit formaz eius. sed fit in eo similis forme eius. Sunt enim quedā rerum que non patiuntur nisi offendendo: sunt quedā que cū offenderint discedit ab eis aliquid: qd est necessarium ad hoc vt afficiat eoz affectum. et hoc est in hoc loco radius: que necesse est continuari cū forma visibili: ad hoc vt habens formā faciet ex sua forma simulacrum in aliud qd est similitudo eius: qd videtur tactare suū simulacri: deinde cū intrēditur super illud luxata vt inficiat suo colozē id quod est illi oppositum. et trāserat in illud certissime: cum id quod est ei oppositum: fuerit receptibile huius: quāuis hoc fit mediante speculo. et propter hoc qd eget luce visibili. eget etiam medio veluti instrumento qd adiuvet apprehendere. et hoc est pernitetas: vt mensura eius habeat terminum determinatum quo nullus minor potest apprehendi. Quod autem apprehendens apprehendit simulacrum apprehensē: significat id qd remanet in imaginatione de forma visita qd imaginat illud quando vult. et putat imaginatū esse formā rei vise. et qd translātū est ad imaginationē et motus: sed mouetur res sua forma: imo est aliquid extra illā confimile illi. Hoc etiā qd forma remanet in oculo multo tempore cum inspereris solē: postea auerteris te ab illo significat tibi qd oculus recipit simulacrum: similiter imaginatio cadentia gurgite videtur lineā: gutta que mouetur circulariter videtur circulus aliquis. Impossibile est autem videri diffusionem gutte motu in tempore. quin imaginetur res in duobus locis. Oportet ergo vt de hoc qd gutta prius est sursum: et postea deorsus: descenditur in medio: et de hoc qd gutta est in vno extremo spaty: in quo reuoluitur: et deinde in alio extremo eius: et descenditur in medio simulacrum huius: velut sit imaginatus penes te. Hoc autem non fit in vno momento. Oportet ergo vt simulacrum eius qd precessit: sit certissimē post ipsum et remanens post ipsum: et eius qd sensimus posterius: et fiat ex illis diffensio qd sentiat: hoc fit. ppter hoc qd forma ei⁹ impleta est: quāvis gutta ita mota est a termino in quocūq posterius eā: nō remansit in illo termino: suis duobus temporibus. Sed in hoc qd dixerunt de lumine apparente ante oculos: causa erroris sui hoc est qd

B

C

boc non fit secundū eos nisi vno modo qui putauerunt non esse concedendū: qd oculus est quiddā habēs in sua substantia aliquid: quē admodū lucētia: de quibus pre- diximus in pmissis: qui in tenebris lucet & illuminat qd est corā ipso per qualitatē quā in se efficit: nō per aliquid qd dīcedat ab eo: quasi non fieretū possibile ex confra- ctione & tactu contingere aliquando in tenebris igneos ra- dios tenues: sicut contingit ex confractionis superficiebus pupillariis: & ex manu confractione puluinaris & barbam. ¶ Jam autēz parebit tibi qd ipsa pupilla pōt esse de his que in nocte lucent & illuminant & iactat radios super id quod est oppositū illis. Oculi etenim multoz animalū sunt hīs: sicut oculus leonis & serpentis: & quando quidez sic est: pōt illuminare tenebrosius. Unde mīta ex anima- libus vident in tenebris: qm illuminant rē luce procedē- te ex oculis virtute suoz oculoz. ¶ Sed de verbo qd vna pupilla impletur: cū altera clauditur: quis negat: qd in nervo concauo sit corpus subtile qd est vehiculus vir- tutis videntis: qd appellat spiritus: qui mouet aliquādo occultando se: & subterfugiēdo: aliquādo apparedo & in- tuendo: qui cū clausus fuerit alter oculo: fugit oculum & tenebras naturaliter: & vadit ad aliū oculum: eo qd pcatu- ras comūnis est eis: sicut nouerunt auctozes cyrurgie: p- pter hoc autē qd vna res implet auctozes non oportet vt in nā impletis sit emissio & exitus & progressio in terra: & di- scissio vsq ad terminos mūdī. ¶ Sed oppositio de ver- bo speculi tangit oēs tenētes qd in speculo format forma sensibilia. Ea autē que contra hec possunt respōderi sunt tria: vnu quoz quasi innititur auctoritati. videlicet qd for- ma nō imprimi in speculo eo modo: quo forma materia- lis imprimi in suis materijs: eo qd nō iungit in illis cō- trarie. Sed hoc forma & eius cōtraria imprimunt ambe in toto speculo. Nō enim est turpe puenire in eo simul si- militudinē albedinis & nigredinis: sunt enim in eo nō vt fiat quale ppter illas: sed sicut fit intellectibus qui intel- ligunt albedinē & nigredinē sine participatione sui. De- inde qd reddi videntis: est quiddā qd est alius operatio- nis inter tria. f. videns & qd videt: & speculū: & cōpara- tio boz trium nō cōcurrit: in vnaquāqz parte speculi. qz vna pars eius reddit ipsaz albedinē: & alia ipsaz nigredi- nē: & est distinctio eoz in visu. Coniunctio autē redditus & distinctionis acquirit vīsu qle ipsuz & visuz. Hoc autē re- sponsum ego non teneo nec intelligo. Nec intelligo quo- modo forma est impressa in corpore materiali. f. speculū cū ipsa nō sit in eo: aliquādo vacuet corpus ab eo: cum ipsa sit impressa in eo: quomodo ergo corpus est non va- cuat ab eo: cū ipsa nō appareat in illo: Sed appareat in eo forma quā habet: quāuis ipsum soleat videri: aut quo- modo erat nostra dispositio in comparatione stātis post stantē: Dic autē est. plius labor: labor enīz qui est in hī: hic est: qd nō ponit figura imprimi in speculo: ponitur figura nō terminata: & labor etiā qui est hic: boc est qd po- nit forma nigredinis in corpore: ita vt ipsa non sit nigre- do corporis: & concedit qd albedo iungat ei in corpore simul: & ponit forma nigredinis alia nigredine. sūt for- ma albedinis ppter albedinē. ¶ Sed verbū de inteller- ctu & intellecto differimus vsq ad tps suū. ¶ Duorum autē que possunt responderi: vnus: respondebimus affir- mantes illud: & aliud dicemus quasi verisimile. Qd autē affirmamus hoc est: qd primo dicimus non oportet: cū aliquid necessariū fue: ita ad hoc: vt aliqd operet in aliō: erit illud necessariū: velut speculū & translucens patiat a pmo id quod patitur ab eo tertio: aliquoquin teneremus qd dolaretur cū ense dolaret & ipse: & cū in nocte ince- deretur secundū ducant alicuius signi incederet & ipius.

Secundo qd nō est per se notū nec omnino manifestus. vt omne corpus efficiēs debeat offendere in patiēs. quā- uis enim hoc inueniatur per inductionē in plerisqz cor- porū: non tū est necesse: vt oīs actio & passio fiat per offe- sionē & contactū: possibile est enim vt actiones aliquoz in aliqua fiat sine offensione: sicut est possibile: vt nō cor- pus agat in corpus sine offensione: sicut deus: & intellectus & anima: ergo non est mirū si vnum corpus agat in aliud corpus sine offensione: & si quedā corpora. agat offendē- do: & alia nō offendendo. Nemo autē probare pōt hoc nō esse possibile: neqz qd ppter distantia & sitū: que sunt inter duo corpora: sit impossibile operari vnu eoz in aliō sine offensione. Nō enim superest. hic nisi aliquis modus admirationis: quasi oīs corpora non soleant operari alia in alia: nisi ppter hā distantia separationis. Cū enim ei ptingeret videri corpus agens qd ageret nō offendendo: miraret de illo: sicut modo mirat de agente abiqz offe- sione: & quādo quidē hoc est: tūc nō est impossibile: quā- tū ad intellectum qd nostra sentētia approbata & firmat: & nō est argumentatio que destruat eā. Dicemus ergo qd corpus lucēs ex se ipso: & illuminatū coloratū solet agere in corpus sibi oppositū: cum fuerit receptibile: simulacri sicut vīsus est receptibilis: & fuerit iter ea corpus qd non hz colorē actionē: que est forma quā est ei forma: ita vt nil agat in id qd est mediū: qz nō est receptibile: eo qd est trāslucens. postqz aut nō est per se notū: neqz pbatū demō- stratione: qd nullū corpus operat in sibi oppositū mediā- te translucēte vllō modo. Hoc autē fuerat pmo intel- lectum. Sed iā est affirmatus per id quod probauimus de qualitate apprehendendū: est possibile. Similiter etiam cum non est impossibile: vt loco vnus medij sint duo media. f. medium: & aliud medius: & loco vnus situs & vnus distantie sint duo situs & due distantie: distan- tia & situs predicta cum alia distantia & situ alio. Et loco vnius solius medij translucētis sit medium qd est colo- ris tertiū cū translucēte. Et in loco distantie oppositōis inter ipsum: & hoc translucens illuminatū: sit distantia & oppositū cū illo terio habente distantia & sitū predictū: cū lucētū illuminatū visibilibz. ergo hoc corpus: cuius op- positū habet duo media. f. serius & translucens: solet age- re in omne qd opponitur sibi oppositū & tertius: cū omne oppositū habet cōsimilē peruenietatē: quāuis sit tertium post tertium in infinitū. Cū autē fuerit vtrūqz in situ diffi- nito actione que est qualis eius forma: ita vt nō agat ali- quid in translucēte vllō modo: ergo translucens & ter- sum sunt duo necessaria ad hoc vt vnu operetur in aliud qd nō sit in illa duo. Et cū ita fuerit & contigerit vt simu- lacrū tertiū veniat ad vīsum cū simulacro alterius simul: & vīsum fuerit vtrūqz in vna parte videntis: putabimus qd simulacrum appareat in terio: & est contrariū ei qd dicitur de radijs. Adodus autem ad quē accedimus. hic est: scz qd non oportet: vt omne imprimens imprimat in aliud similitudinem sui: qz sicut est possibile imprimere in aliquid similitudinem suā: sic est possibile vt non impri- mat in aliud similitudinem sui: possibile est autē vt lucens imprimat aeri aliquā impressionē que non est ex hoc qd forme & forma similis forme lucētis & illuminati. Sz vt imprimat aeritalē qd: qd nō apprehenditur sensu visibi- lē: neqz vllō alioz sensu: nisi in superficie aeris: que finitur apud lucēs: & opponit parti in qua est hūc simulacris: & ppter hoc possibile est vt imprimat tertio aliquā impressio- nē: aut mediante nō translucēte: aut nō mediāte: postea translucens aut tertium operentur in instrumentū viden- di: aut principaliter aut mediāte sua impressione in superfi- cie aeris: qui est ad partem eius: impressionē que est qualis

forma eius: q̄ exigit vñūq̄q̄ illorum principaliter. et
q̄ vñūq̄q̄ agentū agit actionē diuersas ab eo q̄ est in
eo. f. agens visibile q̄ agit in trās lucēs aut terſum. ⁊ trā
flucens aut terſum q̄ agit in viſum. Et multa ſunt b̄. f.
vt aliquid agat actionē diuersas ante ſua. Et deinde ipſus
in q̄ agit operetur in aliō tale q̄tis eſt nā p̄mi. ſicut eſt
motus ex quo accidit in aliq̄ corpus calor: q̄ cūz inca
luerit calore illius: accidet alius motus a p̄mo motu
numero: ſed ei conſimilis in ſpecie. Contingit autē vide
re reuerberari a ſpeculo formā ⁊ colorē in pariete. tanq̄
ſita ſint in pariete que nō mouentur ſecundū ſitū viden
tis neq̄ ſunt ſita aliq̄uo modo in ſpeculo. ſed ſciunt veni
re a ſpeculo ad parietē: que vñ videant in ſpeculo: nō tñ
videntur ſita in eo. ergo ſpeculum impreſſione impreſſit
qualis nō exiſtit in eo. ſilr diſpoſitio viſus. Sed de ver
bo reperiſſionis ex aqua iaz dixerunt aliqui auctores.
ſcientie de radijs. q̄ radius cū cadit ſup eā expanditur. ⁊
refrangitur p̄mū: ⁊ occupat maiorē locū. deinde videt
in maiorē q̄ id quod opponit illi. Sed de auctoribus de
ſimulacris: aliqui dixerunt q̄ cauſa in hoc. bec eſt. f. q̄
aliqua pars eius q̄ eſt oppoſitū ppter quod eſt ſpeculū.
⁊ alia pars pars reddit. ppter hoc q̄ penetrat oppoſitū.
Et non eſt longe putari q̄ totum reddit. ideo q̄ eſt ſpe
culum ſed ſpeculū q̄ eſt int⁹ diuerſius eſt a ſpeculo viſibi
li q̄ eſt extra. Dixit vnus ex antiquis expoſitoribus.
q̄ viſus deſt ſubtilitas videndi. contingit ei videre lon
gius ⁊ ſpargi viſum ex inſpectione: ⁊ augeri ſimulacru.
P̄t autē h̄ dictio cōfirmari ſic: vt dicatur q̄ id q̄ ſolet
videri alicuius elongationis. ⁊ alicuius mēſure cū putat
longius q̄ ſit ⁊ nō fuerit viſa eius mēſura: que debet vi
deri ppter elongationē illā. ſed maior illa cū certe. p̄m
p̄m quā fuerit: videbitur eius mēſura maior q̄ mēſura
debita ſue elongationi. videretur ergo maior ſolito. de in
de eger multa conſideratione. vt certificato originum
percipiat hoc. ⁊ fiat eius modū ſibi in hoc veritas ob
ſcuretur. ergo bec queſtioncula nō eſt magis p̄p̄ia vñ
ſententie q̄ alterius. Nā diſgregatio quā dixerūt aucto
res diſgregationis vel fractionis: ſi eſt ex p̄ſiſſione: cū re
manet in ſua diſpoſitione. ⁊ cū iterū repercutitur dirigit.
nō enīz radij eſt penetrare in directū. Si autē hoc eſt im
poſſibile. quid eſt in radio qui penetrat illud. cū offendit
in illō: ⁊ poſtea auget res in p̄fundo. cur accidit ei: vt cū
eius p̄funditate augeat fractio: Et cur cū exteſione eius
non auget rectitudo: Quātrū ad intellectū oporteret:
vt accideret ei ppter exteſionē repcuti. ⁊ nō expandi.
Et omnino quā bonus eſt id q̄ dicit auctor p̄mū. f. vt
viſibile veniat a latitudine ad coanguſtationē: ⁊ colligaſ
ſibi. hoc enim eſt plus adiuuans ad certiſſimū eſt formā
q̄ vt videns egrediens ſit ab oculo. ⁊ diſſundat in lati
tudine. Quod autē debet anecti huic loco eſt id quod di
cimus de ſitibus viſi. ⁊ videnti a ſpeculi. Dicemus igitur
q̄ aliquādo accidit: vt viſum ⁊ vidēs. lucidū ſint in
vno trāſlucētū. aliquādo autē cōtingit vt lucidū ⁊ viſum
ſint in trāſlucētū: iter que ſunt ſup̄ficies. Si autē fuerit
ſup̄ficies in poſſitione que eſt iter vidēs ⁊ efficiēs
lumē nō videbit illa ſup̄ficies ſicut ſup̄ficies celi ⁊ aer
is. Si vero ſup̄ficies fuerit ex bec: ſicut ſup̄ficies aque
⁊ nubis in aerē: lucidū nō eſt in hac poſſitione in ipſa
ſup̄ficie: reuerberabit lux que venit a lucido ad viſus. ⁊
videbit ſeparata. Jam autē ſciſti quid ſit reuerberatio.
Si vero in ipſa ſup̄ficie in qua reuerberatū fuerit viſibile
in quo eſt: eo q̄ eſt trāſlucēs. ⁊ demonſtrabit illud ppter
hoc q̄ eſt ſpeculū: ſpeculū autē ibi erit parificatū ei q̄ op
ponit viſibilita fuerit directū videnti. Si vero rectū fue
rit erit ſpeculū in loco in quo offendit: ſed linea que extit

de viſu. ⁊ perpēdicularis erit exiēs de viſo: q̄ eſt in aqua
per q̄ reddiſ eius ſimulacrū in rectitudine. Si enī pie
ceris anulū in peluſin qua nō pōt videri: cū illā poſtea
impleueris aqua videbitur. Si vero viſum fuerit extra
trāſlucens mediū ppter trāſlucens in quo eſt videns
lucidū. trāſlucēs mediū demonſtrabit illud. Si autē nō
fuerit ita. ſ. fuerit ex parte vidētis ſup̄ficies illius trāſlu
centis nō offendet niſi fecerit ei colorēs extraneū p̄p̄ alū
quid q̄ imponit ex altera parte ad hoc vt videat.

¶ Capitulū octauū qualiter vñū videt duo.

Dicemus q̄ hoc q̄ vñū videtur quaſi
duo nimis eſt cōſiderādū: ex
eo enim pēdēt auctores de radijs dicētes q̄
q̄ viſio ſit ppter aliquid q̄ egredit de viſu:
⁊ offendit in re viſaz: deinde cōtingit refrangi
eius ſitū penes viſus. Oportet vt id q̄ eſt vñū videatur
quaſi duo diſcreta. ⁊ videat duo. ⁊ neſciunt q̄ ex hoc ſer
quitur eos abſurditas magna. Si enī videre fieret tactū
ſumitātū radij: qui veniunt ſuper id. tunc deberet vi
deri in vnaquaq̄ diſpōne vñū. q̄ nō impediret refractio
ſumitātū radij refractoz. Vñū eſt autē q̄ ſimulacrū
viſi reddiſ mediante trāſlucēte membro receptibili
ap̄tō: leni illuminato: ita vt non recipiat illud ſubſtantia
trāſlucētis aliq̄uo modo ſecūdū q̄ eſt ipſa forma. ſed
cadit in illud. ſecundū poſſitionē nō in tempeze. p̄m
mū autē cū imp̄mitur ſimulacrū viſi eſt humor criſta
loides: penes quē nō cōſiſtit certe videre. Alioquin vñū
videreſ duo. duo enim ſimulacra ſunt in criſtaloidis. ſi
cut cū tangitur ab vtraq̄ manu ſunt duo tactus. S. hoc
ſimulacrū redditur a duobus nervis concavis vbi con
iunguntur in modum crucis qui ſunt duo nervi quorum
diſpoſitionē aſignabimus cū loquemur de cyruſgia. q̄ ſi
enim ex forma exteriori venit in extimationem pyramis
rotūda. ita vt iacet angulū ſuū vltra ſup̄ficiē criſtaloi
dos. Si ſimulacrū in quo eſt criſtaloides mediantē ſpi
ritū reddente qui eſt in nervis contingentiſus ſe reddi
tur effectiōni pyramidis. ⁊ offendunt ei due pyramides:
⁊ cancelantur ibi ⁊ vñit ex eis forma ſimiludinaria
vna penes partē ſpiritus qui geſtat virtutē vidē: dīce
inde q̄ eſt poſt hoc eſt ſpiritus reddens q̄ videtur non
apprehendens iterū. Si autē diuideret iterū app̄hen
ſio ppter diuifiōnē nervoz: ⁊ iſter reddens eſt aliquid de
ſubſtantia vidētis: ⁊ penetrat in ſpūm qui eſt reſpoſitus
in primo ventriculo cerebri: ⁊ imp̄mitur itez forma vi
ſa in ipſo ſpiritu. qui eſt gerens virtutē ſenſus cōmunis: ⁊
ſenſus cōmunis recipit illam formā: ⁊ bec eſt perfectio
videndi. ¶ Virtus autem viſibilis eſt extra ſenſum cō
munem: quāuis emanet ab eo. Volo autē dicere q̄ vir
tus viſibilis videt: ⁊ non audit. neq̄ olfacit neq̄ tangit.
neq̄ guſtat. virt⁹ vero ſenſus cōmunis videt ⁊ audit ⁊ c.
Sicut ſcies poſtea: deinde bec virtus que eſt ſenſus cō
munis reddit formā alij partiſpiritus: que eſt in conti
nua cum parte ſpiritus que vebit ipſum: ⁊ imp̄mitur in il
lā formā ipſam. ⁊ reponit eā ibi apud virtutē formalem
que eſt imaginatiua: ſicut poſtea ſcies que recipit formā.
⁊ conſeruat eam. Senſus etenim cōmunis eſt recipiens
formā. ſed non retinens. imaginatiua vero retinet q̄ reci
pit illē. Cauſa autem bec eſt q̄ in ſpiritu in quo eſt ſenſus
cōmunis nō exiſtit imp̄ſa forma exterioris ap̄p̄benſis. niſi
quādiu cōparatio p̄dicta inter illā ⁊ re viſum fuerit p̄is.
aut ſtatim futura. cū autē abiens fuerit viſus. delēbit de
co forma: ⁊ nō exiſtit tāto tempeze q̄ attendi debeat. ſed
in ſpiritu in quo imaginatiue forme ſunt ex iſtētes. q̄ ſi
a longo tēpōe abſentare fuerint: ſic in p̄ximo manifeſta
bitur tibi: forma autē cū fuerit in ſenſu cōmuni erit in eo

De aia Partis

Capitulum

fenfata certiffime: ita vt si ipfumeret ibi forma non ver-
 ee. nō fenferet. ficut in amaritudinarijs. Cum aut fuerit in
 imaginatione erit imaginata non fenfata: deinde forma
 que est in imaginatione penetret posteriorē ventriculū.
 cui voluerit virtus extimatiua: et eleuauerit neruum et de
 duob' mēbris que terminant penes neruū fecerit vnu: et
 pūmget forma cū fpiritu. qui gerit virtutē extimatiuam
 mediante fpiritu qui gerit virtutē imaginatiuā que vocat
 In hominib' virtus cogitantiua: et forma que erit in imagi-
 natiua impūmet in fpiritu virtutis extimationis. et virtus
 imaginatiōis deferuit virtuti extimationis reddēs ei qd
 est in imaginatiua. Sed hoc nō retinet in effectu in vir-
 te extimationis. nifi quādiu fuerit aptus trāfitus: vt duo
 fpiritus offendant in fe. et due virtutes occurrāt sibi. Sed
 cu reuoluerit ei virtus extimationis. debet ei ea forma
 illa. ¶ Probatio aut certitudinis huius rei. ē. qd exiften-
 tia huius forme in extimationē est extra exifitētia eius in
 imaginatione. hoc est aut qd imaginatio est quafi pterua:
 trix: et for' que funt in ea nō funt femp imagnate ab aia
 in effectu. Si. n. ita eſt imaginatio: fimul deberet imagi-
 nari multas formas qualifcūq; forma eēt in imaginatione.
 ſed neq; hoc forma in imaginatione eſt admodū eius
 qd eſt in potētia. Si. n. ita eēt oporteret vt creature exte-
 riores redderēt ad eā itēz. Sed funt reſpoſite in illa. Ex-
 timationo vero mediante virtute cognitionis aut imaginatiue
 oſtendit eas aie. et penes eā cōſiſtit redditio formaz ſenſibi-
 liū. Sed memorialis eſt pter aliud: ſicut poſtea oſtēde-
 mus. ¶ Iſta fundamenta oportet vt ſint in promptu pe-
 nes te. et deinde redibimus ad noſt' ppoſitus dicentes
 qd caufa videndū vnu duo: qd duplex eſt. vna enim eſt cō-
 toſio inſtrumentū qd reddit ſimulacra qd eſt in criſtalloi-
 de duoz neruoz: ita qd duo ſimulacra nō reddunt vni lo-
 co in directū. ſed vnuq; illoz tendit ad partē virtutis
 viſibilis per ſe. due enim linee duoz ſimulacroz non
 trāſeunt eo tranſitu qui ſolet cancelari. cū per tranſeunt
 tractū duoz neruoz. Oportet ergo ex hoc: vt ex vnoq; ſi-
 mulacro. qd venit ex criſtalloide impūnat ſimilitudo
 per ſe. et in partē viſibilis ſpiritus per ſe. Erūt ergo quafi
 duo ſimulacra ex duab' cauſis diſcretis extrinſecus. ideo
 qd nō vniuntur due linee egredientes ex eis ad centrum
 duoz criſtalloidū: que ſunt penetrantes duos neruos cōiū-
 tuos. et ppter hāc cauſas res apparēt multe diſpſe. ¶ Se-
 cunda aut cauſa eſt motus viſibilis ſpiritus: et ei' cōmo-
 tio ad interiora dextroſum et ſiniſtroſum. ita qd ps ap-
 prehendens ptranſit terminū ſuū qui eſt ei deſignatus
 nāliter. et tendit verſus partē duaz criſtalloidū motu flu-
 ctuante et vacillante ad hoc: vt deſcribat in illa ſimula-
 crū: et ſimilitudo anteq; cancelent due pyramides. et tunc
 ppter b' apparent duo ſimulacra. et hoc eſt ſicut ſimula-
 crū qd ſemel deſcribat a ſole in aqua ſtagnante et quieta.
 et qd deſcribat ex ſole fluctuātē deſcriptione iterata. Quia
 angulus qui habet inter lineā viſus directi in aquā et li-
 neā ſole directā in aqua: penes quē angulū pſiſtit noſt'z
 videre. ad. modū quo de ſpeculo reddit nobis aliqd non
 remanet vnus: qd mouet cū cōmotio ad multa. et multipli-
 cabit iſte angulus. et impūmet in eo ſimulacrum pluſq;
 vnu. ¶ Cauſa aut tertia eſt ex cūſione motus ſpiritus
 latētis qui eſt vltra diſcurſionē ante et retro. ita qd habz
 duos motus ad duas ptes pterarias. vnu motū ad ſenſus
 cōmūne. et aliū motū ad tractū duoz neruoz ad hoc: vt
 forma ſenſibilis reddat ei itēz anteq; deleat id qd red-
 dit ſenſui cōmūni. et quafi ſtatim qd reddiderit formā ſen-
 ſui cōmūni redeat aliqua ps eius ad recipiendū: qd red-
 dit virtus viſibilis: qd fit pp velocitatē motus. quafi enim
 deſcribit in ſpiritu recedētē forma. et ipſe dat eam ſenſui

cōmūni. Omne aut deſcriptū hz aliqd tps exiſtēdi quo-
 uſq; deleat. Et autē mota fuerit a ſuo termino recipiens
 pma pars ſpiritus et cūſione ſui motus. ſequit alia ps
 que recipiat. ſicut et pma. anteq; deleat de pma. et mouet
 ſpirit' pp cūſione ad partē anteriorē: que erat in oppoſi-
 to viſibilis: et apprehēdit illud: deinde mouet et nō remo-
 net ab eo forma ſubito. ſz eſt in eo viſus aliā pte: que eſt et
 forme receptibilis. deinde apprehēdit etiā formā alia ps:
 eo qd habet in oppoſito. ppter qd apprehēdit formā ſuc-
 cedente parte pma: cuius cauſa eſt cūſio: et cū ita fuerit
 erit in vnaq; eaz forma viſibilis. pma creni for' nō
 dū deleta eſt a pma parte recipiēte que reddit ſenſui cōi-
 aut que nō reddit ei. quouſq; impūnat in ſecūda. ¶ Diſ-
 ſerentia aut inter hāc cām et poſe hoc eſt: qd hic mor' cō-
 cūſione eſt ante et retro: ille aut erat dextroſum et ſini-
 ſtroſum. et ppter bz cām id qd eſt velocis mor' ad duas
 partes videt quafi duo: anteq; enim deleat eius forma
 a ſenſu cōmūni: cū ipſus ſit ad pte: videt ipſus viſus:
 cū ipſus ſit in altera parte: et cōcurrūt ſimul due eius ap-
 prehenſiones que ſūt in duab' partib': et ob hoc cū mo-
 uet punctū ſup aliqd circūuolubile videt linea circula-
 ris. Et vero extendit punctū ſubito in directū. videt qd
 linea directā. ſimilitudo aut huius motus eſt vtiq;. ¶ Et
 enim cōtingit aliqua cauſarū que ſcripſe ſunt in libris
 phyſice: que moueat ſpiritu qui eſt in anteriorē ventricu-
 lo cerebri circulariter. et virtus viſibilis reddiderit illi for-
 mā ſenſatā ppter ſpiritu qui eſt receptibilis eius virtutis.
 non quieſcit in loco ſuo. ſed mouet et ſuccedet alia ps que
 recipit ipſas formā poſt receptionē illius anteq; deleat
 de illa. et ſit circulariter: et ob bz vidēt viſibilia circūfer-
 ri: et permutarī apud vidētē. Quā aut circūferi nō eſt niſi
 vidēs qd variat circa id qd videt. Et aut recipiēs fuerit
 fixum et motū fuerit viliū. cūſione mouebit ſine dubio
 eius ſimilitudo interior ad vna parte recipiētis ad alias.
 Si enim ſimilitudo cōſiſteret in ipſa vna parte cōpara-
 tio recipiētis cū recepto eēt vna et eadē. ¶ Et igit acci-
 derit gereti ſimulacra moueri a loco ſuo mouebit ſimula-
 crū ſine dubio. et mutabit eius comparatio ad corpus.
 qd eſt extra: et cōtinget illud qd cōtingeret ſi id qd eſt ex-
 trinſecus moueret. ¶ Itē qd impūtat aqua cito deſiue-
 re videt ei ipſa moueri ad vna partē. et cadit in aliā. Cau-
 ſa aut huius eſt. qm videt ei qd oia moueant ptra motū
 aque. Et vehementia quozq; motus. ppter quā proutnit
 velocitas ſeparationis. videt qd ſeparatio fiat ex duab'
 partib'. ¶ Cauſa huius eſt motus ſimulacri in recipien-
 te: et qd fixum eſt in omni parte in qua poſit fixus aliquo
 tempore. ¶ Debes aut ſcīre qd ppter has cauſas eſt ibi
 alia cauſa malis adiūuans illas que eſt huius ſz qd ſubſta-
 ſpiritus eſt ſubſta vltima ſubſtitutiū. et velocis obediēte
 ad recipiendū motū: ita vt qd ptingerit in eo cauſa ppter
 quā debeat mutari ſimulacra ad vna pte ad aliā: ſequet
 moueri ſubſta ſpiritus in aliquo motu in directū illius par-
 tis: quāvis ſit paruiſſimus ille motus. ¶ Cauſa aut hui'
 eſt: qm vnaqueq; virtutū apprehendentiū impellit nāli-
 ter ad ſuū cōprehenſibile: ita vt quafi delectet cū illo. Et
 vero impellit ad illud inclinā gerulus ei' ad illud. et pp
 hoc ſpiritus viſibilis totus impellit ad lucē. et retrahitur
 a tenebris nāliter. ¶ Et aut ſimulacra impellit ad vna
 partē ſpiritus: et nō ad aliā: virtus quafi ipellit cū ſuo inſtr-
 umento ad partē inclinationis ſimulacri. Inſtrumentum
 etenim obedit illi ad partes quā petit virtus. et ppter hoc
 ptingit in ſpiritu motio ad illā partē pter ſubſtitutiū ſibi
 et ſuā velocitatē ad recipiendū motū tanq; ſequat motum
 ſimulacri. et ppter hāc cauſas cū inceperit homo inſpicere
 aliqd qd circūuoluit: vidēt ei oia alia et circūuoluit: eo

Prima.
 Et videndū
 vnu duo quā
 duplex.

Secunda.

Tertia.

q̄y p̄tingit in spū motus circularis ex hoc q̄ sequit̄ motū
simulacri: 7 ppter b̄ cū isperit q̄ cito mouet̄ in dire-
ctū p̄tingit in spū motus rectus: 7 cōtrario illius mor-
pris: p̄a enī motus recti est tria p̄ti mor' h̄ntis simulacri.
Q̄s q̄ videri oīa moneri dīlā p̄lā p̄ simulacra enī rerum
nō sunt fixa. ¶ Quarta aut̄ cā est cōfussio mor' q̄ p̄tingit
ī foramine vne: nūca enī vne est facile moueri taliter
q̄ dilatat̄ p̄a forame. aut cōanguat̄ aliq̄n fōis aliq̄n
itus: 7 ī directū. vel in obliquū. 7 ex ei' expulsiōne foris:
o3 yr p̄tingat angustatio 7 dilatatio foraminis: 7 ex eius
expulsiōne itus o3 yr p̄tingat p̄strictio 7 d̄ctio foraminis.
eū aut̄ p̄tingit forame angustari: viderē res maioz. ¶ Lū
vō dilatat̄ yr minoz. aut p̄tingit cū iclinabit̄ ad vnam
p̄tē videri in aliquo loco. 7 p̄tingit q̄nt p̄mū vīsum fit p̄-
ter vīlūz 7 p̄cipue cū apparuerit alia forma. ante q̄s
destruat̄ p̄ma. ¶ P̄ oī aut̄ bic aliq̄s dicere. cū nō existit
forma eadē cū motu recipiēti: sicut lucis forma manet
eadē cū motu recipiēti: yr cū recipiēs declinauerit
ab oppōne destruat̄ forma in ipso. 7 p̄tingat forma in eo q̄
succedit loco ei'. 7 nō sint due forme nec duo vīsus. nec
p̄tinuet̄ linea puncto. nec videant̄ res circūl' moueri.
¶ Dicemus q̄n nō lōge est q̄d spūs q̄ cōsē sensus non
solet tenere formā p̄ppōnē nū. quā non retineat post
oppōnē magno tpe. q̄ nō est sicut retentiō luminis ab il-
luminato p̄ lucē q̄ destruit̄ subito: nec sicut retentiō scul-
pture in lapide q̄ durat lōgo tpe. sed est iter yrtrūq̄. 7 ei'
cālitās q̄nt est ad formā est cā quā adiūm̄r. 7 p̄fortant̄
post oppōnē aliquo tpe. cause q̄s inuenies p̄dictas in eo
q̄ adiūm̄r motū ei' 7 renocat ad nāz suā colloq̄mur de
his: 7 ex b̄ sciet̄. q̄ b̄ q̄d spūs latēs recipit sūtutudies vīsi-
biles nō est sicut receptio simulacri simplicis q̄d aufer-
tur cū remotiōe oppōnīs. ¶ Ue3 est aut̄ sensus cōhos
diuulgatos. 7 q̄ nā nō mouet̄ ab vno gradu aīalitatē
ad aliū gradu supiorē nisi postq̄ p̄fecerit q̄cqd ē in gra-
du illo. ex quo sequit̄ oēs b̄ri apud nos. s̄s q̄ p̄cedit decla-
re b̄ sillogisimū necessariū: laborauit in sup̄nū: q̄ q̄cqd
exierit de b̄ nō est p̄batiū: nec ego itelligo illud q̄nt p̄ba-
tū. si aut̄ alius itelligit dicat̄ ab eo ex tractatū nostrūz:
sensus enīz āngulū 7 sensibilia sūt illud q̄d diximus. sūne
aut̄ b̄ sensus cōes 7 sensibilia cōia. loq̄mur aut̄ de sensibi-
libus cōibz dicētes. q̄d n̄i sensus aliq̄n sentiūt cum eo
q̄d sentiūt alia. q̄ si eēt sola p̄e. nō sentirent. ¶ Hoc aut̄
sunt dimēsiōes. numeri situs 7 motus 7 getes 7 p̄ping-
tas 7 elōgatio 7 p̄tract 7 cetera ab his q̄ p̄tinent q̄ istis.
b̄ enī nō sentiunt accētalr: sensatū eteniz accētalr est id
q̄d nō sentiūt certissime. s̄s est iūctū cū eo q̄d sentiūt cer-
tissime. sicut b̄ q̄d sentiūt p̄p̄z platōis. 7 fratrem socra-
tis. sensibile eteniz est color 7 figura. s̄s q̄ p̄tingit b̄ ē cō-
iūctū cū alio ab ipso relatiue. iō diximus nos sensisse re-
latiū. cū nos nō sensierim̄ illud vllō modo. necq̄. n̄ est in
aīa n̄ra imaginatio 7 descriptio p̄ris platōis. ex b̄ q̄d ē
p̄f illū. q̄nt ipia imaginatio 7 descriptio fit acq̄sita p̄ sen-
sūz aliquo modo: s̄s figura 7 numerus. 7 ex eis q̄ntis non
sentiunt̄ p̄ se sola. n̄i eoz descriptio 7 imaginatio segtur
imaginatiōe ei' q̄d sentiūt vel app̄bēdit ex b̄ q̄d ē color
aut calor aut frigiditas. ita q̄ descriptio eoz q̄ sunt b̄s
in imaginatiōe nō p̄t ēē sine illa etiā. nō o3 aut̄ yr cum
aliquā fuerit app̄ares vel app̄bēdit ab alio in aliquo me-
diāre aliquo ppter hoc sit yr app̄bēditz vere. multa enīz
ex rebz q̄ sunt certe. 7 nō accētalr. nō sunt nisi mediāt̄
bus alijs. hec aut̄ sensibilia cōia: q̄ ab his sensibus possi-
bilia sunt app̄bēdi. iō nō eguerūt alio sensu. imo: q̄d app̄-
bēdi sine medio fuit impossibīle fuit etiā impossibīle ēē aliū
sensus p̄e. ¶ Alius aut̄ app̄bēdit magnitudinē 7 nume-
rū 7 figurā 7 sitū 7 motū 7 getē mediāte colore: 7 yr q̄d

app̄bēsiō motus 7 getis p̄cipiāz virtute alia p̄ter sensus.
¶ Actus aut̄ app̄bēdit hoc totū mediāte d̄ritiue aut
mollicie: in pleriq̄s vero fit aliq̄n mediāte calore 7 frigi-
ditate. ¶ Sustus quoq̄ app̄bēdit sapore cū gustauerit
gustū multū diffusus 7 app̄bēdit nūmēz: cū inuenit plu-
res gustus in corpibus. s̄s motū 7 quietē. 7 figurā q̄nt ap-
p̄bēdit etiā sed debilit̄. s̄s iuuat̄ ad b̄ tactu. ¶ S̄s p̄ olfa-
tū q̄ntis nō app̄bēdat magnitudinē nec figurā nec mo-
tus nec quietē tali app̄bēsiōe q̄ videat̄ olfactiū. t̄n app̄-
bēdit p̄ ipiūz numerus: 7 yr olfactiū: aīa aut̄ est q̄ app̄-
bēdit alio modo argumētatiōis 7 extimatiōis: sc̄t. n. q̄d
cuius odor deficit subito iāz abyt. 7 id cuius odor iupelst
adbu3 p̄manet. ¶ Auditus vō nō app̄bēdit magnitudi-
nē: s̄s ostēdit eā aīe ostēsiōe aliq̄n fallaci: q̄d fit ex b̄ q̄
sonos maximos cōparat magnis corpibus: s̄s sepe p̄tingit
ex p̄uis corpibus vel e3: aliq̄n app̄bēdit nūmēz. 7 aliq̄n
app̄bēdit motū 7 getē p̄ tenozē vel defectū: q̄d accidit so-
no p̄tracto. 7 q̄d diuersitas sui defect' est ex b̄ q̄d renouat
sibi illa p̄tracto. s̄s bec app̄bēsiō fit ppter b̄ q̄ aīa so-
let app̄bēdere q̄dā q̄ vīsum nouit. salūt̄ t̄n multotiens: 7
possibile est yr audiat̄ sonus getis rei. eo modo quo audif
sonus mobilis: 7 sonus mobilis quēdam audiū audif quie-
tis sonus. q̄ nō o3 credi huic ostēsiōi. q̄ nō est necessaria:
nisi q̄d ita p̄tingit in pleriq̄s. figurā vō nō app̄bēdit audi-
tis nisi figurā soni nō corpis. q̄d aut̄ audif de 3cauo. 7
sc̄t. ppter hoc eius 3cauitas. hoc est q̄d accidit aīe. 7 co-
gnoscit aīa p̄m modū p̄siderādū 7 p̄scedēdū: qualr vīsus est
in illo. ¶ Uider aut̄ q̄d dispō vīsus in multis q̄ apphen-
dit est etiā q̄ntis est huius dispō. s̄s app̄bēsiō vīsus in eo
q̄d app̄bēdit de hoc est manifestior: 7 b̄ sunt sensibilia q̄
vocant̄ cōia. eo q̄ p̄ueniūt in illis plures ex sensib' : nu-
merus aut̄ est q̄ magis o3 vocari cōis: oēs enīz sensus cō
ueniūt in illo. ¶ Jā aut̄ putauerunt aliq̄s hominū q̄ bec
sensibilia cōia h̄nt sensus p̄tēntē in aīalibus in quo p̄ue-
niūt: 7 a quo app̄bēdunt. sed nō est ita. tu enī sc̄is q̄ q̄-
dā ex his app̄bēdunt p̄ colore: q̄ si nō eēt: nō app̄bēderē
tur. 7 q̄dā app̄bēdunt p̄ tactū: q̄ si nō eēt: nō app̄bēde-
rent. si aut̄ possibile eēt aliq̄s istoz: app̄bēdi sine medi-
ante q̄ntate q̄ est primū app̄bēdit ab alio istoz: sensus.
tūc eēt hoc possibile. sed vī nobis sit impossibīle apphen-
dere illud nisi mediāte app̄bēdente q̄d app̄bēdit sen-
su cognito. aut̄ significatiōe siue mediāte sensu. hoc nō
habet̄ sensus cōmunem vllō modo.

¶ Expleta est pars tertia sexti de naturalibus. ¶ Inci-
pit pars quarta. Capitulu3 primū: in quo est verbus cō-
mune de sensibus exterioribus quos h̄nt aīalia.

Sensus aut̄ q̄ est cōis: aliū est ab eo q̄ tenet̄ illigū putau-
rūt q̄ sensibilia cōia haberēt sensum cō-
munē. nā sensus cōis est vīs cū reddū-
tur oīa sensata. si. n. non eēt bec virtus q̄
app̄bēderet coloratū 7 tactū: nos nō pos-
semus discernere iter illa: necq̄ dicere q̄
hoc nō est illud. dicamus aut̄ q̄ bec distinctio 7 si nō fū-
at ab intellectu. t̄n o3 p̄culdubio yr intellectus inueniat ea
simulaculūq̄ discernat ea iter se. 7 q̄s enī q̄ sunt sensata.
7 q̄s q̄ reddunt̄ a sensatū nō app̄bēdit ea intellectus. sic
postea declabimur. aliq̄n aut̄ nos discernim̄ iter illa.
o3 q̄ vt iūctū sunt apud discernēre aut in sua eēntia. aut
extra eā. impossibīle est āt b̄ fieri intellectu sic postea sc̄ies.
o3 q̄ vt fit b̄ in alia virtute: si enī nō p̄iugerent̄ in imagi-
natiōe aīalū q̄ caret intellectu. nō iclūarent̄ desiderio p̄-
prio ad dulcedinē. s̄. q̄ res q̄ est huius forme est dulcis:
eū viderēt eā: nō appeterēt ad comedēdū: p̄ter b̄ si nō
eēt apud nos virtus: q̄ bic hō albus est minimus: eo q̄

Actus

Sustus

Olfactus

Auditus

3

Sensus cōis
quid est.

autem no esset in
malibus virtus in
a conuictu et in
ma sensatoz di
citur qd est virtus

ut qd est virtus
et causa motus
et qd est in corpore et
spiritu

non vult et amari alicui

audiuimus cu caneret no pbaret nobis eius locularitas
ex sua albedine. et eo si aut no cet in aialibz virtus in q
iugueret forme sensatoz: diffilis eet eius vita. si oia
nus no onderet sapore: et si son no onderet lapore. et si for
ma baculi no rememoraret formā dolois. ita q fugiat
ab eo q sine dubio vt forme iste habet vnu aliqd in
quo iugant extrinsecus. ita aut ondit nobis ee b virtus
pnderatio respectus rez q ondit ee bfe istrumētū pter
sensu exterioroz: sicut videmus q ei q in circuitu vol
uit: vt qd est in circuitu moueri qd aut est accis qd
accidit visibilibus. aut est accis qd accidit istrumēto
quo pfcit vltus. is no est accis qd accidit visibilibus
postq no est i visibilibus: pauldubio in alio est hertigo
aut no est nisi ca mor vaporis q ē in cerebro. et in spū qui
ibi est cu accidit spū circuiouit. q virtus q est ibi: accidit
id qd ita expeditio. Sicut ptingit boies i pperere aliqd ve
lociter circuiouit sicut p dicitur: h aut no fit ppter ali
qd qd sit in alia pte oculi neq in spū ibi expāo. ¶ Lu
lismodi est filitudo velocitatis mobilis pūctalis q vt vi
recta vel circularis: sicut ita p dicitur: et ppter h assimila
tio falsaz imaginū. et audit falsoz sonoz aliqū accidit
eis in gbus no est leius istrumētū sentit: aut ei q quasi
clausos bz oculos: cā aut b no est nisi qd apparet i b p
cipio unagines: que aut videntur in somnis aut fiunt ex
descriptioe forme in thesauro: retinēte formas. i. aut ex
alia. is si ita eet oporteret. q gced ibi custodiūt eet pēns
aie no para ei: tū ita vt qd ps illa sit sola vīa vel audi
ta. aut ptingit ex alia vīte. q est aut sensus exterior. aut
iterioz. is sensus exterior no pdeit in somnis: qz aliqū
q imaginat colores est pūatus oculis. restat q vt b fiat in
sensu iterioz: i. possibile est aut b fieri nisi in pncipio sen
su iterioz: p qd iperat vīte extimatio: et vult pparare
q est in thesauro. is fiat in vigiliatē etiā. in quo cū firmi
ter fuit stabilita sentia erūt qd pēntat: et bec vīte est:
q vocat sensus cōis: qd eet cētrū cōe oīus sentitū: et a q de
ruiant nerui. et cū reddunt sensus i ipsa est vere q sen
tit. is retinere ea q bec appbēdit: est illi vīte q vocat
imaginatio: et vocat formalis: et vocat fantasia. et fortas
is distiguat iter imaginationē et fantasia ad placitū. et
nos sumus de illis q b faciūt. forme aut q sunt in sensu
cōis: et sensus cōis et imaginatio et fantasia sunt qd vīa vir
tus: et qd no diuersificat in subo. is in forma: b est quia
qd recipit no est qd retinet. formā enī sensibile retinet il
la q vocat formalis fantasia et imaginatio: et no discernit
illā vīlo mo: nisi q tū no retinet: sensus enī cōis et sen
sus exterioroz discernit: aliquo mo et vīdicant: dicunt
enī bz mobile esse nigrū. et b rubicidū ee accidit: p hāc
aut retinētē nīl discernit de oī qd est nisi tū de eo qd
est in ipsa. l. qd bz bāc vel illa formā. ¶ Ja aut scim ve
rissime in nra nā ee. vt cōponamus sensibilia iter se. et vī
uidamus ea iter se bz formā quā vidim⁹ ee. qūus no ere
damus ea ee vel no ee. oī q vt in nobis sit virtus q hoc
opar: et bec est virtus q cu intellectus ei iperat vocat cog
itās. is q vīus aialis illi iperat vocat imaginatiua. de
inde aliqū vīdicam⁹ de sensibilibus p itēdoes: qd no
sentimus: aut iō q in nā sua no sunt sensibiles vīlo mo:
aut iō q sunt sensibiles. is nos no sentimus in hora iudi
cy: is q no sūt sensibiles ex nā sua. sunt sicut inimicie. et
malitie. et que se diffingūt. quā appbēdit ouis de forma
lupi. et oīno itēto q facit ee fugere ab illo. et xcoīda quā
appbēdit de sua locia. et oīno itēto q gratulat cū illa: sūt
res qz appbēdit aia sensibiles. ita q sensus no doceat ei
aliquid de eis. ē vīus q bec appbēdunt est alia vīus et vo
cat extimatiua: aut sunt sensibiles sic. explei grā cū vi
demus aliqd ceruleū: iudicamus ee mel et dulce. b enim

no reddit nobis sensus in ipsa hora. cū ips sit de gne sen
satoz: quātus iudiciū ei? no sentiat vīlo mo: et quīs par
tes eius sint de gne sensatio: tū appbēdit in pntitēd est
iudiciū qd indicat: qd forte est in eo. et ipm etiā sit ex aia
virtute: et ximatio aut opat in boie iudicia ppa: ex qbus
est illud cū aia pncipiter negat ee res q no imagi nātur
neqz describunt in ea. et oīo no vult eas credere ee: bec
virtus sine dubio pstitit in nobis qd est vīdicās in aia
iudiciū no diffinit: sicut ē iudiciū intellectuāle. imo iudi
ciū imaginabile pūctū cū singularitate et forma sensibi
li: et ex hac emanāt quāplures actioes aialū. ¶ Vltus
aut est: vt id qd appbēdit sensus vocet formā: qd app
bēdit extimatio vocet itēto. ¶ Sz vnaqueqz istaz bz
thefauz sui. thesaurus aut est qd appbēdit sensus ē vīus
imaginatiua: cuius locus est anterior: ps cerebz: vī cū
ptingit in ea sfirmas corripit bic modis formales: aut
ex imaginatioe formaz: qd no sunt: aut qd ē difficile ei sta
bilire id qd est in illa. thesaurus vero appbēdētis itēto
nē est virtus custodiūtiua: cuius locus ē posterior: ps ce
rebzi. et iō cū ptingit sfirmas: corripit id cuius pūctum
est custodire has itēdoes: q virtus vocat etiā memoria
lis. et etiā retinēs. is retinēs ob b qd id est in ea beret
firmiter. et ē memorialis. ppter velocitate iue apertu
nis ad recodādū: p qd formaz cū memorat post obliuio
nē qd fit cū extimatio puerit ad suā virtutē estimati
uā et repēntat vnaquāqz formaz qd sunt in imaginatioe.
ita vt qd mō videat q ipse sint forme eius: cū vero oīa
fuerit forma que appbēdit itēto: ē que deleta erat.
apparebit ei intentio sicut apparuerat extra: et stabiliet
eam virtus memorialis in sensu stabiliet pū. et sicut
memoria: et aliqū puenit ab itēto ad formā. et memo
ria tūc habita no habebit cōparationē ad id qd ē in the
sauro retinēdē: sed ad id qd est in thesauro imaginādū. et
ei puerio erit aut ex b q puerit ad itēdoes q sunt in
retēdoes. ita vt itēto faciat sibi formā necessario appare
re. et puerit itēto cōparatio ad id qd est in imaginatioe:
aut ppter puerioē ad sensus. explei aut pūus est: q
cū obliuio fuerit cōparatiois tūc ad aliquā formā qd iā
tu scitās: pderabis actionē. q apparebit p illā. et cum
scieris actionē. et lueneris ee. scies quē lapore aut quā fi
gurā. aut quē colorē debeat bfe. et reuocabit cōparatio
tū ad formā et qd posueris h acgrei comparatio ad for
mā q in imaginatioe est: et restitues cōparationē in me
morā. thesaurus n. intellectus memoria est: que retinet
itētoes. si aut iplicitū fuerit tibi b ex hac pte: vt no facile
itelligat. et sensus reddiderit formā rei: reuocabit et resi
debit in imaginatioe. et redibit cōparatio tū ad illud. et
residebit in memoria. et bec virtus q cōpōit iter formas
et formā. et iter formā et itētoes. est quasi virtus estima
tiua: et ppter locū nō pp b qd iudicat. imo q facit pue
nire ad iudiciū. ¶ Ja aut posuerit locū ei? medietate ce
rebzi. iō vt beat pūmitatē cū itētoe et cū for: vt aut q
vīus estimatiua sit vīus cogitatiua et imaginatiua et me
morialis. et q ipsa est vīdicās. is picipis est vīdicās
p motus et suos et actioes suas. est imaginatiua: et memo
rials. is ē imaginatiua p id q opat in formis. et memo
rials. p id qd ei vītima actio. is retētiua ē vīus sui the
sauri: et vt q formalis et cogitatiua bz sit memoria. q p
uenit ex intentione ipsa. que intelligitur hominis.

Capit 3. de actioibz formal. et cogitatu: boz sensu ite
riori et tractat d. sono. et vīgilis. et de sono fal
laci. et vīo et aliqūatū de ppetate. ppetadi
Genus
pūus de vīte formalis dīce
tes q vīus formalis q ē ima
inatio. et ipsa ē vītiū in q residēt forme sensi

Extim
no qui
operat

L

Em
ria.

23

Cogitatiua

Extimatiua

bilium. ⁊ facies eius quam ad sensibilia habet est sensus communis: sensus enim communis reddit virtuti formam. ⁊ qđ ad reponēdū qđqđ ei redditur sensus exterioris ⁊ ipsa reponit: ⁊ aliqui virtus formalis reponit qđd. qđ nō sūt apphēsa sensui: vñ vñ vñ cogitatioa puerit ad formas qđ sunt in hac virtute formalis ad cōponēdū eas: ⁊ resolūcū: qm̄ sunt suba ipsius. ⁊ cū eis cōponerit formā aut diuise rit. possibile est vt reponat in illa: illa enī nō est thesaurū cuius forme. ⁊ qđ hec forma cōgrat ad aliqd. aut scdm qđ est adueniēcia ab itus vel de foris: ⁊ cō thesaurus eius: iō qđ ipsa est forma abtracta ⁊ mō abstractiōis: si autē hec forma eo mō quo est cōpositiōis vñ diuissōis adueniret de foris hec vñs retineret cāpter hētiā si appareret buic vñti et alia cā: cū aut pgriger et alia cā. aut et imaginatiōe aut ex cogitatiōe. aut et aliqua figuraz. celestiu. vt appareat in formalis alia forma: ⁊ intellectus fuerit abiens. aut cēians ab ipisicō: possibile ē tūc de/ scribi in ipio sensu cōi. quē onidimus. aut audiat ⁊ videat colores ⁊ sonos qđ nō hnt eē. neq. aliqd de illis est et. ⁊ sepius ptingit h. cū negligēs et vñs itelligibilis qđ cū aia rōnalis occupat alijs. ⁊ nō ondit estimatiōe. ⁊ ima ginationē. tūc pforat imaginatiua ⁊ formatiua in suis ppyus actiōib. ita vt forme qđ imaginant videant ēi. qđ si sentire. (¶ Ad maiorē aut h. declaratiōe dicemus nos i sequētibz demonstratiōes: qđ oēs be vñtes iunt vñtus aie desiderētis et: crede h. nāc sic possit: ⁊ scias qđ occu patio aie circa aliquid istaz retinet eā ne adiuvet alias: ⁊ ne conseruet eas ab erroze ipsiarum. ⁊ ducat eas ad viā rectitudinis. anima enim cum occupata fuerit circa inte ioza non fore coletur de exterioribz: quantum deberet. ⁊ cum occupata fuerit circa exteriora. pretermittit quā bernare virtutes interiores. ipsa enim cum intente con fidrat sensibilia exteri ⁊ ea boia qua de his tractat: de/ bilatur eius imaginatio ⁊ memoria. cū vñ obediat actio nibus virtutis ⁊ cupiscibilibz debilitant actiōes virtutis ira scibilibz. sed cū obediunt actiōib. ⁊ virtutis irascibilibz debi litant actiōes virtutis cupiscibilibz: ⁊ oio cū obediunt dis/ positioni actionū motūaz debilitant actiōes apphēsi/ ve ⁊ cōtrariū. cū vñ aia nō occupata fuerit actionibus butis vel illi. ⁊ fuerit tranquillā: velint eē sepeata: acci di fontioz iter virtutes ⁊ opatiōes vt opet ⁊ supet: cū vñ occupata fuerit vñs a vñte: ⁊ ob h. ptermittit cōpescere alia vñte nō retrahit a suis actionib. supfluis. nisi p cu/ stodā aie. ⁊ ptermittit circa se tūc pforabit illa vñtus: ⁊ discurret p actiōes suas quas h. nāc illud vulgā. i. vacuus est: acit subaudiā ab accipite. egredere colūba ⁊ discurre. h. āt qđ accidit aie nō repparat actiōe alterius virtutis. aliqui fit et obilitate qđ pedit ⁊ retrahit a pfectiō ne. sic fit in lāgozib. ⁊ iteriozib. aliqui i qere sicut in doz mittiōe. ⁊ tūc id de quo curiosos et nūbil aliqd et. nisi i/ perare virtute de qua magis aiat. (¶ Deinde vñs ima ginatiua est vñs quā aliqui retrahit aia a sua actiōe ppya duobus modis. vñō cū occupat aia sensibus exteriori/ bus. ⁊ puerit vñtē formale ad opēndū in suis exteriō/ ribz. ⁊ mouet eā p id qđ reddit ei de illis. ita qđ non p/ mittit imaginatiua cogitare. ⁊ vñ imaginatiua ipediā a sua ppya actiōe. ⁊ formalis etiā ipediā: ne possit iūgi imaginatiue: id quo vñqz eget de sensu cōi est pñqz ad ipediēdū sensus exterioris: ⁊ hic ē vñus modus. Alii qđ aut aia pualer sup eā in suis actiōibus qđ pñuāt eide cognititiōe ⁊ cogitatiōe. ⁊ h. duobus modis. vñ cū dñat imaginatiue ⁊ subicit eā sub ⁊ sensus cōez cū eo ad cōpo/ nēdū formas aliqz ⁊ dissūgēdū: ⁊ qđ appetit aia vehe/ mēter. vñ nō licz imaginatiue agere qđ obecparare nērit. ⁊ h. trahit ad pēd ad quā trahit ē aia rōnalis. alio cū reu

cat ea ab imaginatiōib⁹ q̄ nō assimilant⁹ rebus extrinse-
cis. ⁊ retrahit eas ab his falsificatio eas. vñ nō multū licet
ei effigiarē eas ⁊ representare. ¶ Si autē imaginatiua ipedi-
ta fuerit vtroq; mō debilitat ei⁹ actio. s; remoto vtroq;
ipeditmō: sicut fit in hozā dormiēdi. aut vno mō sic in
infirmitatib⁹ q̄ debilitat cor. ⁊ ipedit aiāz ne habeat vi-
tellectū ⁊ cognitiōē: sicut fit ⁊ terroze cū debilitat aiā:
⁊ q̄ dissoluit. ppter id qd̄ tunc ⁊ retrahit oīno ab intel-
lectū ppter suā debilitatē. q̄z tunc nec accidit res co-
pozales: sic q̄t diffederat ab intellectu. ⁊ ab eis dñio. tūc
pōt imaginatio niti. ⁊ querti ad formale ⁊ cōiugere. ⁊ opa-
ri ⁊ eaz adunatio ⁊ fortat simul. ⁊ actio formalis fit mi-
nifestior: forme q̄ sūt in formali p̄sentant⁹ in sensu cōi-
vident⁹ q̄s habeat eē extrinsecus: opatio etenim app̄b̄et
sa ex eo qd̄ venit ab exterioribus: ⁊ ex eo qd̄ venit ab ite-
riouib⁹ est id qd̄ p̄ntat in formali. ⁊ nō differt nisi in cō-
paratiōe: q̄z sensū vere est id qd̄ app̄et ⁊ cāticū id qd̄
app̄et itus. est tale q̄le ē qd̄ app̄et foris. ⁊ ppter h̄ videt
ep̄iteticus. ⁊ p̄teritus. ⁊ diffinit⁹. ⁊ fopozat⁹ imaginatiōe
extēris: q̄les vere videt in tpe salutis: etiā audit insonos.
si autē cogitatio ⁊ intellect⁹ inbucnerit ei in aliquo illoz: ⁊
reuocauerit ad eē vtutē imaginatiuā exētiā cū debēbū
tur forme illi falsē ⁊ imaginatiōes. ¶ Cōtingit autē aliq̄-
bus boib⁹ qd̄ vñs imaginatiua fit creatā in illis fortissī-
ma. ⁊ p̄ualē: etiā vt nō dñent ei sensus neq; formaz refi-
stat ei. ⁊ q̄ aiā eoz fit fortissima. ita vt ppter h̄ qd̄ contē-
plat⁹ intellectu. videt ei sup̄ intellectū nō destruat ei⁹ dñē
sua ad sensus. itū h̄nt in vigiliis qd̄ alij in somnis: sic po-
stea dicem⁹. bec. n. dispō dñmōitū dū app̄b̄dit vñs
vt certificet ei aut itat⁹ sunt: aut ppter imagies q̄z h̄nt.
istis quoq; accidit talia in vigiliis. sepe. n. inter vtrūq;
istoz ⁊tingit eas in vñsio absentari a sensibus. ⁊ accidit
eis q̄si dormitatio. ⁊ multoties nō accidit. ⁊ multoties
videt re fiant ei: ⁊ multoties app̄et eis imago. ⁊ pter cāz
eniz: q̄ magnat⁹ in dormiēte: imago rei videt⁹: sic postea
declamū⁹: multoties app̄et eis silitudo. ⁊ vt eis qd̄ id
qd̄ app̄b̄dit sit locuto illi⁹ imaginatiōis. veluti vba au-
dita q̄ tenet ⁊ legit. ⁊ bec. est. ppa p̄p̄bia vñsio imagina-
tiue. lūnt autē bic alie p̄p̄bie qd̄ declarabunt⁹. ¶ In illius
autē hoiz est qd̄ nō beat p̄ortione in somnis. ⁊ app̄b̄b̄sio-
bus qd̄ sūt in vigiliatibus: inspirationē. n. qd̄ subito in aiā
dū. nō est cā nisi aliq̄ cōtinuatū nō qd̄ p̄cipitūf. neq; id
aut p̄tinuat. nec aut illas nec post illas. ⁊ mouet aiā ab il-
lis ad aliud ab eo in quo fuerat: h̄ ē aliq̄ ois gr̄is. q̄n
aliq̄n est ab intellectu. ⁊ aliq̄n est ab imaginatiōis
aliq̄n est ex sensib⁹. ¶ Et fit h̄ scōz aptitudinē ⁊ vñsū. ⁊
mores. ille autē inspiratiōes sunt ex causis qd̄ adinuet aiām
plēriq; cognoscere ⁊ plēriq; sunt sic aptitiōes subite qd̄
nō sūt residētes. ita vt memorari queāt. nisi eis succur-
rerit aiā cū retētiōe appetitiua. qd̄ pōt agat aiā. h̄ est
s. retinere imaginatiōē circa genus diuifibile ab eo in
quo erat. bec aut vñs imaginatiua solet semper rimari
duos thesauros formal⁹ ⁊ memorialis: ⁊ sen. p̄ representa-
re formas. ⁊ ticipēs a forma senata: aut memorata. p̄ce
dit ab ea ad triā. vel ad simile. vel ad aliqd̄ iter qd̄ ⁊ il-
la sit aliq̄ comparato. ⁊ bec est aliā ei⁹. s; p̄petas mortis ei⁹
de vno ad triū ei⁹. ⁊ nō ad simi. e. vel ad simi. ⁊ non
ad triū ei⁹. fit ex reb⁹ singularibus: q̄ nō numerant⁹: oio
aut oiz vt ideoz rei in h̄ sit h̄. qd̄ cū aiā cōsiderat simul i-
rētiōē ⁊ formas mutat ab itētiōe ad formā qd̄ est p̄zio:
aut absolute. aut qd̄ p̄igit qd̄ patto aut viderat dñatiōē
illi⁹ forme. ⁊ illi⁹ itētiōis. vel sensu. vel p̄timatione. ⁊ mu-
tat iō a forma ad itētiōē. ¶ S; p̄ima cā qd̄ appropziat
vñā formā ⁊ nō aliā. ⁊ vñā itētiōē ⁊ nō aliā ē aliqd̄. aut
adueniēs a sensu qd̄ appropziat cā. aut ab intellectu. vel ab

L
Unpedimenta aie.

2

extinctione q̄ appropriat eā aut ab aliquo celesti: 7 q̄ appropriata ē hūc ei⁹ p̄gressio 7 cūsum motus sit appropriatus p̄prietate potē ex dīspōnib⁹ q̄ cūsum ex visu 7 paulo ante aliquos formis: 7 itēronib⁹ 7 aliqñ etiā ille dīspōnes sunt celestes aliqñ sūt ex p̄uissōe intellect⁹ 7 sensus q̄ cūsum ei⁹ post p̄mā p̄prietatē. ¶ Debes autē scire qd̄ cogitatio rōnabilis est p̄pter hāc v̄tutē in maxio cratiu. ¶ Et p̄pter nāz b⁹ v̄tutis est in occupatione laboriosa. ¶ Cū enīz inuigil ei⁹ post p̄mā p̄prietatē 7 aliqñ formā p̄ quā tendit ad aliqñ p̄positiū ip̄sa mouet cito ad illud dissimile 7 ex illo ad aliud tertiu. 7 obliuiscit p̄mā a quo incepit. Itat̄ ne cessario cogat aia recordari. 7 pfugere ad resolutionē 7 p̄uersionē quousq̄ redeat ad p̄ncipiū. Cū autē p̄tingit in boza vigilādī vt aia cōprehēdat aliqd̄ aut in boza somni p̄uigat celestibus talē sicut postea dicem⁹. tūc si bec v̄tus p̄miserit eā aut q̄ ē geta: aut q̄ nō retrahit eā a cōtēplādo neq̄ vincit eā neq̄ abbreviat ei tps̄ p̄tēplandi p̄pter representationē suāz imaginē illi⁹ defigē illa forma in memoria tenaciter sicut est. Si autē fuerit in vigiliā nō erit corpus recordari. 7 si fuerit in somnis nō erit opus significatiōe. Si vō fuerit diuinatio nō erit opus interpretatiōe. Significatio 7 interpretatiō est hic qd̄ illic recordari. Si autē id qd̄ videt de illo nō firmiter imprimat aia in v̄tute memorie sicut dī. S̄z v̄tus imaginatiua op̄ponit singulis eoz q̄ vident in somnis imaginē simpliciē aut cōpositā aut opponit cōposito: qd̄ v̄t in somnis imaginē simpliciē aut cōpositā neq̄ cessat opponere oī ei qd̄ v̄t illi⁹ p̄formationē cōpositā ex forma 7 itēronibus. tunc erit retētiō aie in se de eo qd̄ vidit debili⁹: q̄ retētiō formalis 7 memorialis de eo qd̄ reddidit imaginatio: 7 iō nō stabili⁹ in memoria id qd̄ v̄tutis fuit de celestib⁹. 7 stabili⁹ qd̄ formatū est illi. Sepe etiā p̄tingit qd̄ id qd̄ v̄t de celestibus sit veluti caput 7 p̄ncipiū. S̄z postea p̄ualat imaginatio sup̄ aiaz sic qd̄ retrahat eas ab exequēdo qd̄ vidit: 7 mouet motu post motū q̄ motus in nullo assimilāt ei qd̄ v̄t de celestibus illud enim iaz abyt. 7 b̄ genus ē maneries somny in quo p̄ua interpretatiō necessaria est. aliud autē illud ē. Illud vō somniū qd̄ est illi⁹ gñis illi in quo p̄ualat imaginatio necessario eget interpretatiōe. Sepe enīz videt bō interpretatiōē sui somny in somnio suo: 7 est illud vere recordatiō: qd̄ v̄tus recordatiōis sicut mota est p̄mā ab ip̄sa read p̄formationē p̄pter cōparatiōē q̄ ē iter illas s̄r nō ē lōge vt moueat 7 p̄formatiōē ad ip̄as rē: sepe autē p̄tingit vt ip̄a ei⁹ actiō imaginē ei⁹ itēz 7 videat ei q̄ti aliqñ loq̄tur ei p̄ illā. 7 aliqñ nō est ita. 7 q̄ti videt rē firmiter abiq̄ cōiūctiōe aie cū celestib⁹ imaginatiua vō representat p̄formationē suā. 7 reddit ad veritatē rē. Et h̄ modus veri somny aliqñ p̄tingit ex imaginatiua sine op̄e alteri v̄tutis. q̄uis v̄tutis rei fuerit illd̄ 7 reddit ad illā. Et aliqñ rep̄ntat hāc p̄formationē p̄ aliā p̄formationē. 7 ē itēz op̄ interpretatiōe interpreti. 7 bec etiā res. 7 dīspōnes sūt qd̄ nō appbēduntur. ¶ Domini autē qd̄ sūt veroz somni⁹: qd̄ fit cū aia ei⁹ p̄suevit dicere v̄z 7 vicere fallacē imaginatiōē. pluribus autē p̄tingit capere 7 allegorizare somniū suū in somnis illis. 7 quoq̄ aia sollicita fuit circa id qd̄ vidit: 7 cū dormiūt remanet illa sollicitudo in ea sicut erat. 7 v̄tutis imaginatiua icipit representare ecōtrariū ei⁹ qd̄ rep̄sentauerat antea. Jā autē rex hercules vidisse somniū qd̄ nimis terruerat eū: 7 nō iueniebat ante interpretēs: qui soluerēt illud: qd̄ postq̄ dormiūt interpretati est ei suum somniū in somnis. in quo p̄tinebant qd̄ a futura erat in mūdo. 7 p̄cipue in ei⁹ ciuitate. 7 regno: deide cū referi p̄fissent ea qd̄ p̄dicta fuerāt. impleta sunt iter interpretati illi fuerat in somnis. Jā ē b̄ expti sum⁹ in alijs. Eoz autē

q̄ hoc videt: vigilātes quidē videt sic est p̄pter nobilitatē aie sue. 7 qd̄ ei⁹ aia est fortis. 7 p̄pter fortitudinem sue imaginatiōis. 7 memorie que nō ipediūt sensibilia a suis p̄p̄is actiōib⁹. ¶ Quidā vō videt p̄pter abientationē sue discretiōis: 7 qd̄ aia quas h̄nt alienata est a sua rōne. Sed cū bec imaginatio est fortis. 7 est potēs recipere ab sentia dū vigilat. Sic autē necessarie sūt v̄tutes iteriores ad recipiēdo origines abientū duob⁹ modis. vno vt imaginē in illis itēro v̄tutis stabiliālio vt sūt vt iuuatēs: 7 deservietes ei ad libitū ei⁹: nō ipediētes eā neq̄ trabentes eā post se. Et igit̄ necesse cōparatiōē ēē iter abientatiā. 7 iter aiaz. 7 iter v̄tutē iteriorē imaginatiua. ¶ Si vō sensus ipedierit eā aut intellectus ipedierit p̄ modū intelligibilē quē p̄d̄m̄: nō vacabit alijs. sicut speculum cū occupatiō fuerit ex vna pte. multe formaz q̄ solebant describi in speculo illo dep̄erūt: p̄bit cōparatiō q̄ erat iter illa. 7 nō describunt. 7 idē est hāc occupationē fieri sensu aut retētiōē intellectus. ¶ Cū vero aliq̄ hōz remouebit. cito aderit cōparatiō q̄ est necessaria inter ab sentia 7 aiaz. 7 iter v̄tutē imaginatiua. 7 videbit subito v̄tutis. ¶ Cū de v̄bo imaginatiōis iā puenim⁹ ad somnia. bonū est vt ostēdamus p̄p̄ncipiū ex quo p̄uenerit aliq̄ puidere in somnis ex his qd̄ ponemus: nō enīz firmiter monstrabunt nisi in p̄b̄osophia p̄ria. ¶ Dicim⁹ q̄ qd̄ oia q̄ in mūdo sūt p̄p̄terita p̄sentia 7 futura h̄nt eē. in sapia creatoz. 7 angeloz intellectualiū scōs aliqd̄: 7 in aiabus: q̄ sūt angeli celoz h̄nt eē scōs aliud. postea autē declarabunt illi duo modi aia. 7 demonstrabūt tibi qd̄ aie humane maiorē h̄nt cōparatiōē cū subtilit̄is angelicis q̄ cūz corpibus sensibilib⁹. 7 nō est illis occultatio aliqua neq̄ avaritia. ¶ S̄z occultatio est scōs receptibilia. aut qd̄ sūt in ista corpibus. aut qd̄ sūt in inquinata ab his qbus dep̄munt deoz. Cū autē octant ab his actiōibus merent̄ videre qd̄ est illi. p̄mā at qd̄ v̄t est id qd̄ p̄tinet ad illi hōis. vel ad suos vel ad sua terrā: vel ad suā ciuitatē vel ad suū clima. Et iō pleraq̄ somni⁹: p̄d̄i celoz. p̄p̄ia sūt hōi somniari. vel p̄tinet ad ip̄s. qd̄ ei⁹ aut occupatiō fuerit d̄ intellectib⁹ app̄ebit. 7 ille cū meditatiō fuerit de gubernatiōe mūdi videbit 7 instruet̄ inducatu ei⁹. 7 s̄r oia ad hūc mediū. ¶ Nō sūt autē oia somnia vera. neq̄ sūt bōz: multū sūt curādū de eis: v̄tus enīz imaginatiua. nō semp̄ representat qd̄ emanat a celestib⁹. 7 s̄m̄ b̄ sepi⁹ agit cū ip̄a ei⁹ cessat representare ea. qd̄ sūt sub p̄p̄inquinatoz eoz aut qd̄ sūt illi p̄p̄inquinatoz: qd̄ sūt nālia: qd̄ vō volūtaria. Nālia aut sūt qd̄ veniunt ex tēp̄eratiā v̄tutis humoz. cū ip̄u gigante v̄tutē formatē 7 imaginatiua. p̄mū etenīz nō representat neq̄ occupat nisi p̄pter b̄. Et aliqñ ē representat id qd̄ ei⁹ in corp̄e. 7 qd̄ est illi accis. sicut cū v̄tus expulsiua sp̄m̄is mouet ad expellēdū. v̄tus vō imaginatiua representat tūc formam. quā aia solit diligere. 7 cōmiserit ei ca: h̄nt enim famē representat fercula: 7 cū fuerit necesse expellere imp̄uinitatē representat locū ip̄i. 7 cū acciderit qd̄ aliq̄ mēbrū ciuis calefaciat aut frigidet calore aut frigiditate representat ei qd̄ illd̄ mēbrū mittit in ignē aut iā quā frigidā. ¶ Adversū autē qd̄ sicut accidit ex mori nature ad expellēdū sp̄ma imaginatio aliq̄. sic aliqñ accidet imaginatio aliq̄ forme desiderare p̄pter aliquā cāz. 7 mouet nā ad p̄uigēdū sp̄ma. 7 p̄cipit ip̄u qd̄ soler excedere mēbrū coeūdi. 7 aliqñ emittit sp̄ma. 7 aliqñ p̄tingit b̄ in somnis aliqñ in vigilia. q̄uis nō fuerit curiosus de b̄. ¶ Voluntaria aut sūt cū cogitatio aie fuerit quersans vigilia ad p̄uiderādū aliqd̄ 7 gubernādū illud. ¶ Cū vero dormierit imaginatiua representat ei illd̄. aut qd̄ est de gñe illi⁹ rei. Et h̄ sūt reliquie cogitationis diurne. Sed b̄ oia sūt

De aia Partis

Capi.

tionis. s3 que decoratur rōnalitate. Reliqua. n. aīalia si memorat. memorat tñ. Si vero nō memorat. memorat. re nō desiderat. neq. cogitat inde. Immo b. desiderat. r. hic appetitus solius hoīs est. Recordatio vō est relatio ad aliqd qd habuit eē in aīa in pterito. r. imitat dīscere scdm aliqd r. nō imitat scd3 aliud. recordatio etenim est motus a rebus apphēsis exterioribus ad alias. Sili vīscere est mor? a cognitio ad icognita ad b vīscant. Recordatio vō est inqitio vt habeat in futuro qd habebatur in pterito. dīscere vō nō est nisi vt habeat aliqd i futuro. Itē recordatōe nō itur ad id qd irēdī p aliqua q segtur acqstio itētionis necessario. s3 ad modū signoz. Lū enīz i3 bī id qd est ppinquius itētionis. mouet aīa ad itētiōē tali dispōne qle ipsa erit. Si aut fuerit dispō vīueria qūis subeat mētē forma. ppinqua aut erit itētiō. nō tñ oportebit ppter b moueri. s3 ille cui? mētē subit lūber aliq3. p quē recordat magistri q se docuit eā. Nō tñ est necesse vt cū recordat libu r. itētionis eius. recordet etiā magistri sui oīs hō. via aut que ducit ad dīscere. necessario ducit nos. a. hic est sillogismus r. diffō. ¶ Sunt aut pteriq. boēs gbus facilius est dīscere q recordari. Itē. n. n. nāl bīt cognoscere necessaria motus. gbulda ve ro sit ecōtrario. Quidā. n. ex illis ē fortis i memoriter retinēdo. s3 debilis in recordatōe. eo qd ē sicce cōplōnis q retinet qd apphēdit. s3 mā cū mouet. aīa nō est obediens actiōibus imaginatiōis. r. ei? rēpntatiōibus. alius vō pūia est illi. Qui enīz citius recordant sunt bī q magis pcpitū nutus. nutus etenī opant motū sensibilibz ad aliā itētiōē. Et q fuerit pceptibilis nutus. erit citius recordat. Alius vō ē fortis in dīscēdo. s3 debilis in memorando. qū enim iter dīscere r. memorare pūiatas est. Ad dīscēduz etenīz necesse ē vt mā forme itētiōis sit multo facile ad ipmūdū ei ad qd nō iuuat nisi humoz. ¶ De moue vō necessaria est mā. a qua difficulter delect qd i pūituz est in illa. r. ad b opus est sicca mā. r. iō ē difficile bī illa duo simul. Illi vō sunt memoriozes quoz aīe nō bīt multos motus. neq. dispignit cogitationes eozum. ¶ Jle enī cuius aīa multos h3 motus r. multiplices cogitatus nō bīt memorat. q. memoria cū sicca mā eget vt aīa sit veloz ad formā r. ad māz studio. r. vt bīs illā non occupet circa aliā. vñ pueri qūis sint humidi. tñ firmiter retinēt. Itē. n. eoz nō occupant circa q occupant aīe maioz. neq. mouent ab eo in quo stant ad aliud. Iuuenū aut ppter calozē sūm. r. ppter motus suos agiles quāuis cōpō sit siccat. tñ memoria eoz nō est sicut memoria ifantū r. pueroz. Senibus vō accidit ppter humozē g pualer in eis nō memorare ea q vident. S3 aliq. ex dolo re aut ira. aut ceteris h3. accidit cū memoria aliqd sile dispōni rei. qualr acciderit. Lā vō dolozis r. ire. r. tristitie nō est nisi qz eoz q pterierūt forma i pteffa sensib? interioribus. q cū reddūt facit illud aut sile illius. desiderius quoq. r. spes faciunt hoc etiā. Spes aut aliud est qd desiderat. Spes enī est imaginatio alicuius rei cū affirmatiōe aut opinioe qd erit. Desideriū vō ē imaginatio rei. r. cupiscētia ei? r. iudicare qd delectabit in illa si adfuerit. Timor autē est oppositus spei ad modū pūiatas. S3 diffidētia vel depatio. est eius pūatio. r. hec oīa sunt iudicia extimatiōis. ¶ Iudicemus. g nūc de his q dixim? de vtutibus apphēditibus aīalibus. r. ostēdamus q oēs agūt actiōes suas cū istrumētis dicētes. q ex oibus vtutibus id qd est apphēdēs formas singulares exteriorē res scd3 affectiōē impfecte abstractiōis r. separationis a materia. neq. abstracte aliqno modo ab appenditis materiā. sicut apphēdit sensus exteriorēz. qd egent in istrumētis corpālibus manifestū est. hec enīz. forma nō

apphēdit nisi quādū materiē pmāserint r. extiterint p. sentes. Corpuz vō pūis nō ē exis pūis nisi apud aliqūd corpus. Nō enīz ē pūis aliq. r. abiens aliq. apud nō corpus. neq. h3 cōparatiōē ad vtutē simplicē scd3 pūitā ab abentias. Et enīz q nō ē in loco res localis nō cōparat scd3 pūitā illi vcl abentia ab illo. q pūitā nō cadit i situ. r. sepatiō pūitis nisi ad id cui pūitatur. B aut i. possibile ē. nisi cū pūitē corpe id cui pūitatur. r. fuerit corpus vel in corpe. ¶ S3 apphēdit formas singulas sicut cū dū abstractionē pfectā a mā. r. s3 pūatiōē abstractionis villo mō ab appēditus mālib? sicut est imaginatio. necessariū est etiā istrumētū corpale. imaginatio etenīz nō pōt imaginari nisi forma imaginabilis descripta fuerit in eo corpe. id est cerebro descriptiōe q sit cōis vtutē r. corpōz. forma enim locratie que describit imaginatiōē. scdm eius figuram. r. eius liniamēta r. fm situm suoz membrorū aliozum circa aliā. que apparent in imaginatiōe. sicut q vident. i. possibile ē imaginari sicut ē. nisi ille ptes r. dimēsiōes suoz mēbrorū fuerint descripte in corpe. ita vt oīmēsiōes illius forme sint in dimēsiōib? illi? corpi. id est cerebz. r. ptes ei? in pūib? illius. ¶ Re. moueamus aut formā locratie. r. ponam? formā qdrati a. b. c. d. q bīt dimēsiōē finitā r. locū. r. qūitate r. dimēsiōē. r. diuersitatē anguloz numero. r. cū anglis eius q sūt. a. b. c. d. g. duo qdrata iter ē eqūia. quoz vñiq. qd3 habeat locū designatū. s3 sint illa in forma. r. ex tota cōlūctiōe qdratoz descripta qū allata figura. B mō singulatia. vna numero exis imaginatiōe. Dicemus. g q quadrati. a. e. z. u. ē aliud numero a qdrato. b. r. h. i. r. cecidit imaginatiōe. z. u. ad dextrā pte ei? sepatū ab eo situ imaginatiōis aliqno in imaginatiōe. Necesse ē aut vt bec dispositiō ipsoz sit. aut ppter formā. c. d. qdraturae. ut ppter accēs qdraturae qd est pūiū illi. aut ppter māz cui ipmūt. Impossibile est aut alteritatē eoz ēē scdm formā qdraturae. Itē enīz posuimus ea filia. r. eqūia. r. pfor. mia. Impossibile ē etiā B ēē ex accētū qd sit ei. pūiū. pūi mō qd ad imaginatū illud dextroliuz nō ē necesse cade realiqd accēs in ea. qd nō fit bī nisi. ppter ptes materice. Scd3 qz ip3 accēs aut ēēt aliqd in ipsa essentia. aut ēēt aliqd qd bīret ēē cōparatiōe sui ad illud. cui? figura esset figura abstracta ab aliquo bīte h3 imaginatiōē. aut ēēt aliqd qd bīret ēē ex cōparatiōe recepte materice. Impossibile est aut aliqd eius ēē in seipsa ex accētibus que sūt ei. pūia. Nā id ēēt itēpabile. aut itēpabile. i. possibile ē aut itēpabile ēē centrali. nisi fuerit itēpabile ab oī eo qd cōicat cū eo in spē. ¶ Duo aut qdrata posuimus eqūia i spē. g nullū eoz h3 accēs itēpabile qd nō habeat atep. Itē possibile ē vt in vtute indiuisia sicut est diuisio vtutū corpālū. accidat accēs alicuiq. nō bēat aliō. qd est illi? forme cū sūbz sit vñū indiuisū qd est vtus. ¶ Impossibile est etiā ēē itēpabile. Quoties enīz vt cū remoueret illud itēpabile mutaret ei? forma in imaginatiōe. r. imaginatiōe nō imaginaret. ip3 vt est nisi cū eo cōiungeret illud. ¶ Lū vō remoueret mutaret imaginatiōe. aut nō sit imaginatū illud cū alicui? qd adiūgit illi. s3 imaginatū illud sic quocūq. mō fuerit eius dispō. imaginatio quoz nō pōt ponere ip3 accēs in altero vt fiat sū pūis. s3 quādū fuerit in illo erit sic. r. imaginatio videbit illud. sic ita vt nō attēdat ad aliud qd adiūgat illi. Impossibile ē aut. vt qle B dicat de intellectu. s3 dīferet vñū ylog ad ei? dispōnē. Dicat. g qd ē qd fecit dispōnēs. qz appropianit illud bac dispōnē. i. ponēdo sepatum ab alio. ¶ S3 vli aliqd ē qd adiūgit intellect? qd est dīffō dextri r. finistri. Quia cū pūierit qdrato. dīffōnē dextroliuz. sicut postea dextri. Non h3 aut bac dīffōnē nisi

a. recordario

B

Spe

Desiderium

Timor

res intelligibilis vltis: et in hoc est impossibile. est enim: res posita q̄ sequit̄ positionē in formādo. s; h; singularis q̄ non est ex positione. neq; format̄ in imaginatioe: nisi for- ma apphēa ex sentato aut ex diuersitate situs. et desig- nificat̄ imaginatio illa eade ēē impossibile est dici hāc ēē dis- finitiōe. et nō alterius. et nō pot̄. ppter aliqd. ppter qd̄ o; bre additiōe huius diffinitiois sine altero. neq; ima- ginatio ponit eā sic ppter h; s; imaginat̄ sic subitō. eo q̄ ita est in se. nō ppter positionē ei⁹. imaginat̄ h; q̄dratū a dextro. et illud a sinistro nō ppter aliqd qd̄ sit adiūctū isti vel illi. postq̄ aduenit eis: fiat hoc finistrū et illud dex- trū. s; in actiōe intellectus diffō finistrī et diffō dextrī ad- uenit q̄drato. cū ipsū ē iā q̄dratū cui nō accidit aliud. sicut vni vlt alij. impossibile est enī vt stabiliat̄ in intel- ctu. s; sicut vlt adiūgit̄ alij vlti. sic et dextrū et finistrū. et alias appetitiōes addit̄ intellect⁹ vlti p diffōnes. ita abq; aliquo qd̄ accidit illi. et vt sit aptū ad accedendi sub ali- qd̄ in imaginatiōe vō nisi itētiō fuerit singularis cū eo p qd̄ sit singularis nō apparebit̄ imaginatiōi. ppter hoc possibile est potētiē intellectus. pūgere vni itētiōe cū alia ad modū ponēdi. s; nisi pmi qd̄ appet̄ in imagina- tiōe habuerit sitū terminatū aliqūcū describī in ea: nō poterit ei poni terminus. ḡtā destructū est hāc sepa- tiōe ēē ppter accēs īsepabile p seipsū. aut īsepabile p seipsū positi. ¶ Dicemus etiā qd̄ īpossibile est h; ēē ex cōparatiōe sui ad aliqd. cuius bec sit imaginatio. multo- tiēs enī; imaginat̄ qd̄ nō ēitē si vni q̄drato; imagina- to; cōparatiōes habuerit ad aliqd̄ corpus. et altez q̄- dratū ad aliqd̄ īpossibile et eoz subz ēē indiuisibile. vni enī; q̄drato; imaginato; nō plus o; bre cōparatiōes ad aliqd̄ quadratū forinsecz. q̄ ad aliud: nisi h; pte- rit ex cōparatiōe corpis. qd̄ est subz illius. et sustinetis il- lud. in qd̄ nō cadat aliqd. et tūc subz illius erit pter subz istius. ḡ vti erit vniū qd̄ nō diuidit̄ in seipsa. nisi diui- sione ei⁹ in quo est. erit qd̄ corpali. et forma erit descripta in coze. qd̄ īpossibile est duo q̄drata separi in imaginatio- ne ppter separationē duoz q̄dratoz q̄ sunt extra: ppter cōparatiōe eoz: restat qd̄ vt sit h; aut cā separatiōis duaz p- tritū q̄ sunt in vtute recipite. aut duaz partū q̄ sunt in istrumēto quo opaf vti. s; quomodocūq; sit qd̄ de h; intelligimus h; est: qz. hic modus apphēdēdi nō pficitur nisi vtute qd̄ pēdet ex mā corpali. q̄ onisus est qd̄ apphen- sio imaginabilis nō nisi coze pficit. ¶ Duo etiam fiet manifestus. p h; qz nos imaginamur formā imaginabi- lē. exēpli grā. formā hoīa maiorē aut minorē quā īspice- remus. s; sine dubio maior: describī in aliquo. et minor: ī alio. qd̄ nō est illi sile. si enī; describeret̄ in eo. qd̄ nō est il- li sile. tunc dīssimilitudo in maiozitate et minoritate aut esset ex cōparatiōe ei⁹ quo apphēdēti forma aut ex cō- paratiōe apphēdētis. aut ex cōparatiōe duaz formaz. ī- possibile est autē ex cōparatiōe ei⁹. ppter qd̄ apphēdēti forma: multe enī; ex formis imaginabilibus sunt appre- hēdē nō p aliqd̄ vltō mō. aliqñ aut maius et minus ē for- ma vni⁹ singularis. īpossibile est autē ex p cāz ipsaz vti- ri formaz. vniū aut in diffōne et eēntia. s; differit in maiozitate et minoritate. ḡ nō ē illud ex ipsis: restat qd̄ vt sit ex cōparatiōe recipiētis. nā formā aliqñ describī in pre ei⁹ maiore. et aliqñ describī in pre ei⁹ minore. ¶ Itē īpossibile est nobis imaginari albedine et nigredine in vna forma imaginabili ita vt vtrazq; illaz sit īfusa in ea simul: s; ē possibile in duab⁹ ptribus ei⁹ quas apphēdit imaginatio discretas. si autē due ptes nō separan̄ l. loco. s; due imaginatiōes describunt̄ in aliquo indiuisibili. tūc nō differunt in īpossibili et poli. ḡ due ptes differunt situ. aut imaginatio imaginat̄ eas cū sunt discrete in duabus

ptribus. si vō aliqua dixerit h; et pter h; etiā intellectus. nūde- binus dicētes qd̄ intellectus apphēdit nigredine et albe- dine finalit̄ in vno tpe ad modū credēdi. et negat subz ea- rū ēē vniū. imaginatio vō nō imaginat̄ eas simul ad mo- dū formādi neq; ad modū credēdi. q̄nis actio imagina- tiōis. nō ē nisi ad modū formādi. et nō alr: qz nō h; actio- ne alr. cū aut cognouerit h; in imaginatiōe iā cognouit̄ h; bec in estimatiōe q̄ qd̄ apphēdit nō apphēdit illud nō nisi in forma figurati imaginabili sicut ostēditur. ¶ Caplm 4. de dispositionibus virtutū motuaz et de pphetia que fit virtutibus sensibilibus.

Restquā aut iam locuti sumus de vti- bilis. qd̄ loqui de vtute ei⁹ motuaz. dicem⁹. īgit̄ qd̄ aial cū; vult aliqd̄ pcpit se velle: aut ima- ginat̄ id. si enī nō pcpierit nō itēderet illū qd̄ rere p motū. Nō aut h; velle h; ex aliqua vtuti apphen- dētū. vtutes enī apphēdētes nihil aliud faciūt nisi iudi- care vel apphēdere sensu aut estimatiōe: cū vō iudicant vel apphēdūt sensu aut estimatiōe: nō necesse est ex h; illud velle. hoīes enī pueniūt in apphēdēdo qd̄ sentiūt et imaginant̄. Scōz h; sentiūt et imaginant̄ illud: s; diffē- rūt in velle illud qd̄ sentiūt et imaginant̄. Dispo aut vni⁹ hoīa etiā differt in h; imaginat̄ enī; cibū et vult illuz in hora famis. s; nō vult illū in hora satietatis. Itē q̄st bo- noz mox imagat̄ cupiscētias turpes. nō tūc vult illas. alius aut vult: et de due dispōnes nō sunt solius hoīa. sed etiā oīus aialū. differt aut volūtas qz qdā est adbus de- bilis: qdā vō iā ita roborata. qd̄ nō deest ei nisi effectus. volūtas aut nō est desiderū: qz aliqñ roborat volūtas. s; desiderū nō aduenit motui aliquo mō. sicut imagina- tio firma ē neq; tū opaf qd̄ imaginat̄. cū aut firmat̄ de- siderū. obediūt ei vtutes motuaz. qd̄ nō faciūt aliud nisi p̄bere mufculos et extēdere. nō ē aut h; īpa volūtas. neq; ipsū desiderū. nō. n. qd̄ p̄bet a motu. p̄bet a ver- bēmetia volūtat̄. vna de desiderio: neq; tū h; obediētia aliaz vtuti: q̄ tū mouere solēt q̄ sūt in mufculis: h; autē vtutis volūtat̄is rami. sūt vtus irascibilis et vtus cupi- scibilis. illa aut qd̄ vult delectabile. et qd̄ putatur vtile ad acq̄rēdi est cupiscētias. qd̄ vō vult viciere. et id qd̄ putat̄ nociuū repellere est irascibilis. aliqñ aut iuenim⁹ in aialib⁹ affect⁹ nō ad cupiscētias suas: s; sicut affect⁹ ei⁹ q̄ p̄p̄et circa filiū suū. et vxoris circa vīz suū. s; id ē qd̄ affect̄ exte- ra caueis vel a cōpēdibus. bec. n. q̄nis nō est cupiditas vtutis cupiscibilis: est tū aliq̄ affect⁹ cupiscētie vtutis imaginative. vtuti aut apphēdēt appropriat̄ in eo qd̄ apphēdit: et qd̄ agit̄ de eis qd̄ semp renouant̄. aut de formis delectamētū. p̄p̄iū. Lū aut dolet: qz amittit il- lud: cupit illud nālit̄. desiderat enī vtus desideratiua mouere ad illud istrumētū: s; desiderat ex cupiscētia et ira ad id qd̄ ē pulchrū ite intelligibilia: h; ex cupiscē- tia itētiō volūtat̄is ad delectatiōē. et ex vtute affectadi desiderū. et ex ira h; itētiō volūtat̄is ad victoriā. Scōz ex vtute affectat̄ h; desiderū. Et lri etiā ex imaginatiōe qd̄ p̄p̄iū est ei et ex vtute affectat̄ desiderū. Et mox aut et dolor et tristitia sunt de accitibus irascibilis. ppter com- motionē quā hnt vtutes apphēdētis. Lū. n. mouen̄ se- quētes formatiōē intelligibilē aut imaginabilē sit timor cū vō nō timet p̄forat̄ et accidit ei ide dolor. vni venit ira cū nō pot̄ repellere illū: aut cū timet aduerti ei⁹: gau- diū aut qd̄ ē ex mō separatiōis ē finis h; vtutis: s; pectiniā cupe et cibos appetere et cupiscere coitū. et bis siliū sunt ex vtute bestialū cupiscibilis. ¶ Volūtiū aut et gaudiū sūt de accitib⁹ vtutū apphēdētū. vtutib⁹ aut humanis accitū dispōnes q̄ sunt eis ppe de qb⁹ pollea loqm̄r.

¶ Virtus autē desideratua sequitur has virtutes pōctas. Cū enī itēdī eius vis dēsiderat. De autē oēs sequunt vir- tutes estimatiuas: nō enī appetūt aliquo mō nisi post qđ estimauerint volūtū. aliqui autē est estimatiuas: s; nō est ibi volūtās: ptingit aliqñ ex reb; corp'alibus ad qđ repellenda mouet nā: vt illos mouet sequat estimatiua: vt ille vtu- tes sunt pōres estimatiōe in actiōe sicut plerūq; esti- matio ducit virtutes ad estimatiōe. Estimatiōe enī h; dñiūz iter virtutes apphēdētes in aia: ib; cupiditas autē et ira hñt dñiūz iter virtutes mouētes quas sequunt virtutes desideratiue. et deinde virtutes motiue qđ sunt in musculis.

¶ Dicemus nūc qđ actiōes iste qđ accitua ista sūt ex ac- cidētib; qđ accidūt aie: s; pū ē i corpe; qđ accidūt ei nisi ppter pōrtiū corpe; et lo trahūt secū cōplones corpe;: accidūt etiā pū qđ accidūt cōplones in corpiūbus: qđā enī cōplones sequit aptitudō in eis scēdēt: qđā aptitudo cōcu- piscēdē: et qđā pauor et timor. Quorū dā enī hōiūz facies est facies irascibilis. qđ prestant faciei sūt: qđ cito trāscun- tur. Quidā āt vt timidus et formidolosus qđ formidat et cito terref. De igr oēs dispōnes nō sūt nisi ex pōrtio cor- poris: s; diuersis modis: qđā enī pncipia tr h; corpe;: s; ex h; qđ ē hīs aia; qđā n. pncipalr h; aia;: s; h; qđ ē cor- pore: qđā vō h; equalr. **¶** Sōn. n. et vigilia et egritudo et sanitas sūt dispōnes corpe;: quoz pncipia in ipō sūt. sed nō h; ea corp; nisi ex h; qđ ē hīs aia;: imaginatiō vō et cō- cupiscētia et ira et b; sūt aie: s; ex h; qđ ē hīs corpe;: et sunt cōpia ex h; qđ pncipalr sūt aie ipsi cōpia: quia sūt aie ex h; qđ ē hīs corpe;: nō dico ex corpe;: s; illi fōtitudō dolor tristitia et memoria: boz nullū ē acciō corpe; ex h; qđ est corpe;: s; sūt dispōnes rei pūcte cū corpe;: neq; sūt nisi cūz est pūctio cū corpe;: h; gēa corpe;: s; ppter aia;: aia. n. h; ea pncipalr: quia beat illa ex h; qđ ē hīs corpe;: nō dico autē qđ beat illa ex corpe;: s; dolorē h; ppter vbera et ppter pmutatiōe cōplones: et dolorē h; ēē i corpe;: Solutio āt pmutatiōis. et cōplō sūt dispōnes corpe; ex h; qđ est corpe; et etiā h; dolor h; ēē in sensu sentiētiē: scōz qđ ē sentiēis i cā corpe;: vt āt fames et cupiditas eēb; manerē. s; ex ima- ginatiōe et timore et dolore et ira pncipalr accidit passio aie. Nō. n. ira vī dolor: scōz qđ ē ira vī dolor ē passio aliq ex passionib; qđ dolorē iherit corpe;: quia sequat eas passio corpalis dolorē iherit corpe;: sic accēdo calorē aut extin- ctio ē et h; b. n. nō ē ipsa ira vel dolor: s; quoddā quod psequit irā vel dolorē: nos āt nō negam; eē meli; vt ha- beat aliqd aia ex h; qđ ē i corpe;: qđ postea sequant passio- nes i corpe;: qđ sūt. ppe corpe;: imaginatiō. n. ex h; qđ ē app- bēsiō nō ē de passioib;: qđ h; corpe;: pncipalr: quia postea ex imaginatiōe accidit vt tēdat aliqd mēbz: b. n. non h; ex cā nālī. ppter quā debeat cōplō mēbz: vt calor auget; vel vapor; gñarig diffundat in mēbz: ita vt ex- tēdat. S; qđ forma hñt in estimatiōe: secuta ē pmutatiō i cōplōne et calor et hūditas et spūs. Et nisi esset illa forma nō bñt nā qđ moueret eā. i lo autē dicim; ad sumā qđ ex aia solet ptingere i mā corpalī pmutatiō cōplones: qđ acq- rit sine actiōe et passioe corpalī. ita qđ calor accidat nō ex calor. et frigiditas nō ex frigido. Cū n. imaginat aia aliqua imaginatiōe et corroboraat i ea: statū mā corpalis recipit formā bñt cōpationē ad illā aut qđtate: qđ fit ob h; qđ aia aut ē ex suba alīcui pncipioz qđ veltiūt māz formā: qđ sūt i eis dñantiū ipsia. aut h; pōre cōpationē ad ipsam subam qđ ad aliā. et h; fit cū pficit eaz aptitudo. s; qđ plus bēant aptitudinē. nō fit nisi ex pmutatiōe qđtatis pēdi- ximus. plerūq; autē nō pmutant nisi pōr aia qđ hūbsūt in eis: et qđ qđ h; pncipia veltiūt ināz. forma pstitūte spēs nālē. nō est lōge qđ veltiūt eas qđtatiū: ita vt ad h; nō fit ibi necessarius tactus: neq; actiō neq; passio corpalis: qđ

pueniat ex dñetate: vñ forma qđ est in aia pncipii est ei; qđ ptingit in mā: sicut forma sanitatis qđ ē i aia medici qđ pncipii sanitatis: qđ accidit et in alio pter h; sicut forma scā- ni i aia carpētary: s; h; nō adducit ad illud qđ puenit ex illis nisi pistrumētā et aia media qđ nō egēt istrumentis bis: ppter debilitatē. et ppter ociositatē. Et tēde dispōnes ifirmi cū credit se valescere: aut sani cū credit se egrora- re multoties ptingit ex h; vt cū corroboraat forma in aia eius: patiat ex ea ipsi mā: et pueniat ex h; sanitas aut i fir- mitas: et actiō bec efficacior. et qđ id qđ agit. medicus istrumentis suis. et medys. et ppter h; bō pōr ambulare sup- trabē qđ est in media via: s; i posita fuerit pōis sup aquā pfindā nō audebit ambulare sup eā: eo qđ imaginat in aia ei; forma cadēdi vehemētē ipeffa: cui obedit nā ei; et virtus mēbz: eius. et obediūt eius dñio. i ad epigēdūz et ad ambulādū: qđ ēē forma p ipseffz fuerit in aia et cō- stat aie qđ bñt eē: ptinget sepe māz pati ex eis qđ solet pati ex eis. et vt habeat eē. Si aut h; fuerit in aia cōi qđ est celi et mūdi. pole est tūc vt eius opatio fit ad nāz toti. Si vō fuerit in aia particulari poterit opari in nā particulari. Multoties autē aia opat in corpe alieno sicut in ppro: quādā modū ē opus oculi fascinatā: et estimatiōis opam- tis. Immo cū aia fuerit pñtas nobilis filis pncipus obe- diet ei mā qđ est in mūdo. et patit ex ea. et iuenit in mā qđ- qđ formā bñt i illa: qđ fit ppter h; qđ aia humana: sicut po- stea onidemus: nō est ipeffa in mā sua: sed ē puidēs ei. et qđ qđ ppter hūc modū colligatiōis pōtīpā permutare māz corpalē. ab eo qđ expectat mā ei; tūc nō est mī- rū si aia nobilis et fortissima trāscēdat opationē suam in corpe ppo: vt cū nō fuerit demeria i affectū illius corpe; vehemētē: ppter h; ac fuerit nature pualētis pñtatis i ha- bitu suo sanet ifirmos. et debilitet pmaos. et ptingat pñai i nāz. et pmutari sibi elata vt qđ non est igris fiat ei igris: et qđ nō est terra fiat ei terra. et pro volūtatē ei; ptingat plu- uie et fertilitas. sicut ptingit ab orbib; a terra et mortali- tas. et h; totū pueniat s; virtutē intelligibīlē. oio enī possibi- le est vt cōmitet ei; velle eē id qđ pendet ex pmutatiōe materie in aia. Nā mā obedit ei nālī. et fit ex ea s; qđ vī eius volūtatē māz tenis oio est obedies aie: et multo plus obedit aie qđ dñs agētib; in se. et bec est etiāz vna de pperatiūbz vñtū pphallian; h; aut tū dñm; pperatē qđ pēder ex virtutib; ei; imaginabilib; qđ ē pperas pphalis pēdēs ex virtutib; sensibīlib; apphēdētib; h; aut est p- prietas pēdēs ex virtute sensibīli motiua desideratiua. qđ p- uenit ex aia pphē digno aie pphē. Dicem; autē qđ postqđ ostēdim; oēs virtutes sensibīles nō bñt actiōne nisi ppter corpe; et eē virtutē: eas sic ēē: vt opent. tūc virtutes sensibī- les nō sūt sic vt opent. nisi dū sūt corpalēs. gēe eē eē corpalē. gñ nō remanēt post corpe;. **¶** Jā aut locuti sumus in nñs libz pphycis de cā aptitudinū singulariū. quarū diuerse sūt imaginatiōes. et s; diuerficate iūaz dispōnūz ad gaudiū. et dolorē et irā et trāgilitatē et odiū. et benigni- tatē. et huius vñū. cū nō iuenit apud antiquos pñmile in diffictiōe et declaratiōe: et pñmā inde. **¶** Inuenim; aut in exemplari. vnde transcripsimus folia que non sunt de exēplari. et trāscripsimus idēficat iuenimus. et bec sunt.

¶ Caplm 5^m de editione auobauerb.

In auobauerb iurganū: de sunt distin- ctiones extra hūc libū quas ego trā- stuli in eu a libz pphycis in gbus est qđ pēi- pt acor: pncipū. Et plures ex eis sunt ex epi- stola quas fecit de spēbz cordium ad vñm amīcoz suoz introductū: dicens nec vita nec villa pfectionis aut bonitatis est recta apud pñmū pncipū in pñma genitura. S; receptibilia quadoq; sunt carētia

Deide. 2. d.
differētia.
135. et 3. a.
p. can. q.
4. 5. et gen
alē. ibidē.
f. p. can.
sen. 5. col.
3. circa
mediū.

D

A

aptitudie recipiendi ea. Nō enī oē receptibile est recepti-
bile oīs rei: tū ipole ē lanā recipe fo²⁵ enis: ipa exire
lanā: neq; aq; veritate humanitatis ipa exisente aqua.
Corpa aut mundana nō recipiūt vitam exceptis paucis
nuō t mēsurā. Sed nuō: q; corpa nō vīa sunt elnta q;
tuoz: qd est eis ppinquius in nā: t mēsurā: q; collectio
qūoz: elntoz: nō b; quātū ad totū mēsurā sensibile. Tū
est aut lōge iter stellarū fixas eē aliqd qd est maius eis: i.
collectio: que est sub celo. Syllogismus autē affirmat
q; hec collectio in cōparatione circuli saturni est q̄si pū-
ctū in circulo: quāto enī magis in cōparatione eius qd est
supra circuli saturni. Deinde demofatores tenēt q; cā pro-
pter quā hec corpa nō recipiūt vite formaz: hec est. i. q;
diuerfa fuerūt ab alijs corpib; simplicibus: t cōpositis
vitis: hoc est: q; sūt nārū dīarū: nā enī vīnū cūmūq; eo-
rū b; dīa nām: t ob hoc fuerūt remotissima a corpibus
celestibus. Corpa vō celestia fuerūt apta nobiliori modo
vite cōpositalis: hec aut elnta sunt nimis remota a vita.
¶ In cōpositis vero pplexio frāgit t debilitat veritates
dīetatis: t operat in eis formā cōplexionis. Cōplexio at
est mediū iter dīa: mediū vero nō b; dīa. Et iō adapta-
tur plus ad recipiēdū vite: vñ cōplexio quo magi acces-
serit ad mediū cōplexionatū aptius fiet ad recipiēdū
augmētū pfectionis vite. Cū vō reperaturissimū fuerit. ita
vt dīa equā sint in eo: t operent equali: cōaptabilē pfe-
ctioni vite rōnalis: sūnt vite celestis. hec aut aptitudo est
in spū humano. Spūs vō human' oīo est qdā qd gñat
ex elntis: t effigiat vultus ad sūlitudinē celestis corpōz.
vñ iudicat de eo dicētes: q; sit suba lucida: t iō spūs vī-
bilis vocat radius: t lux: vñ t aīa gratulā cū videt lucē
t molestā in tenebris. Ipā enī lux est cōparata ei' vbi
culor: t pforat pp eā vbi culū ei'. qd est spūs. cū tenebra
est dīa. ¶ Ut aut q; sapiētes t sequaces eoz pfererūt
in hoc: q; gaudiū: t timor: t dolor: t ira sunt ex passioni-
bus ppyis spūs q; est in corde. vñ oīs passio que intendit
t remittit nō ex cā extrinseca: nō cōmitat in sua intensio-
ne t remissione: nisi aptitudinē sube patiēt: aut ei' dūbi-
tātē. Sapiētes at dīstīxerūt iter potētā t aptitudinē: q;
potētā est sup dīa equali. Aptitudo vero nō est sup dīa
eq̄litate: oīs enī bō pot gaudere: t trīstari. Sed eoz qdaz
sunt aptiores gaudio: aut trīsticie: sūnt etiā est iudiciūz
de ira t timore: t alijs passionibus. Manifestū est igit q; b;
q; spūs est gaudēs aut dolens in potētia: aliud est q; b;
q; est aptio: ad vñū eoz: vñ vñ aptitudo esse pfectio ei'
qd est in potētia in cōparatione vñ' oppositoz. ¶ Cōstat
igit ex hoc q; spūs: quāuis ex hoc q; est spūs in potētia.
simul b; dolere t gaudere: nō tñ est de eo qd intelligit
de aptitudinē: nisi vñū eoz. ¶ Deinde manifestū est q;
potētia vīrūsq; illoz cōcomitat aīaz cū subiacet: t
q; aptitudo signata ad vñū eoz nō cōcomitat eā: t d ac-
cidet ei' alia cā. Gaudiū enī est delitatio: aut delitā ē
apprehensio pfecte acq̄sitionis ppyie virtutū apprehen-
ditur: sicut sentire dulce: t odorē bonū sensū: capere vīn
dicat virtutū iracūbiliū: t pcipe ppez vñū cognitare: t est
matue. Oīs aut pfectio ē res nālīs: t eō. Oīs aut pfectio
rei que est nālīs vñū est: delitā: t eō. Sotassīs accidit
aliquibus virtutib; nō delectari nisi cū discedit a dispo-
sitione nō nālī: ex q; putat q; delectatio sit excessus a dis-
positione nō nālī: ex q; putat q; delectatio sit q̄si pmanē-
tia in dispoñō nālī nō possit eē delectabilis. ¶ Dic autē
erroz nō accidit nisi pp acceptionē accidētales p subali.
Apprehēzio enī qdā sūt q; nō apprehēdit nisi ex pmuta-
tione sic tactibilia. Qualitas nō sentit nisi dū mēbrū
tāgens fuerit dīū illi q̄litate ex q; patit. Cū at pmlerit t
geuerit passio: q̄litas fiet cōplexio mēbrū: t tē nō sentiet.

Dis. n. sensus aliq; pmutatio ē. Nihil at pmutat ex seipso.
t iō hīs ethica nō dolet ex calore vebemētū. q; vebemē-
tio: est calore febris acutē: dolet aut hīs febrē acutā. ex
minore calore q; sit ille. Calor. n. ethice infusus ē mēbris
q̄si ppo illoz. Calor: vō fe. acutē eē nē mēbrū: t dīa cō-
plone mēbroz. medicī at iponūt nom ppyū ei qd ē sic
ethica pñe malā eq̄litate: ei qd est sic fe. acutā pñe malā dū
uerfas. mani¹⁰⁰ ē igit q; cā nō sentiet illi qd ē gerū de pfe-
ctionib; sensibilib; est pmutatio apprehēdēdi. Cā vō delec-
tationis i pñ' erit' ad dispoñō nālē ē hīe apprehēsiō: s;
q; hīe apprehēsiō ē fiti eritū a dispoñō nō nālī. iō t rigit
eē delectationē i eritū ab illa: t putat hē ei' cā: s; nō est
ita. Nā cā ē hīe pfectionē: t nihil aliū: t hē ē cā delectatio
nis: s; cā aptitudinē ad illā. hē est. vt delitiosus sit i sua me-
liori dispoñō i q̄to t q̄litate: vt nō sit ei' suba defect': neq;
dispoñō nō nālīs ei' qd ē i illoz: s; i q̄to hē ē. vt spūs dīctas
sit mltē q̄litate p hē roboret vñ' ei'. Ex augmētū n. sube
in q̄litate. puenit augmētū vñū in robore suo. sic delecta-
tū est in pncipijs nālīū. ¶ Tē pp b; q; spūs est multus:
magna ps ei' stat in pñ': t ē magna ps dilatā: sic fit in
gaudio t in delingis paucū. n. spūs restringit nā. t remo-
uet in pñ': t nō pmittit dilatari. S; in q̄litate b; est vt cō-
plexio ei' sit optima. t lux ei' sit magis: t simillima sube
celi. De aut cāe sunt aptitudinis ad gaudium t delicias.
¶ Cōtrarie at hoz sunt cāe aptitudinis ad dolozē t me-
litiā: que cū cognite fuerit in delectatiōe qd est q̄si gen':
scīē ē i gaudio. qd est vt spēs q; spūs q; est in corde cum
fuerit mult': t mltā mā: ex q; fit: fuerit pñū' t mltitudo.
t reperate pñis in tenuitate: t spissitudine: t lux ei' fue-
rit respēdes: erit aptissimū gaudio. Cū at fuerit pue qua-
titatis: t mā fuerit pauca sic i pualitate: q; gradies tū
ex i fīrmitatib;: t i senibus: a nō fuerit reperate pñis: sic ē
in egris: s; si fuerit nimis spissus t grossus: sic ē i melicis
t i senib; nō dilatāb;: eo q; est grossus: aut fuerit tenuissi-
m' sic i macilēt. nō erit i eo tñ q; possit dilatari: aut fue-
rit obicur': sic i melicis: erit aptissimū trīsticie. Et autē q;
aptū ē ad aliq; suffic q̄litas cā: sic sūlphuri accessio q; cedidit
q̄litz igne: cū mltō maiore ligna nō accēdāt. q; cū aīa fue-
rit hīs spū aptū pati ex letis: letatib; q̄litas cā. vñ cū letis/
cat letari paratū vñū putat letari ex hīs nō ē ita. Im-
pole ē. n. fieri actionē in aliq; sūne agētis: vñū cūz bibi
mediocriter gnat spū mltū: t tepate pñis iter grossitudi-
nē: t tenuitate: t mltē lucē respēdēt: t aptat spūs gaudio:
t gaudet ex q̄litas cāz vñū. S; opatio cāz vñū pñūz:
est efficaciō: q; opatio cāz vñūz futuraz. S; iter opatio
ei' ex causis vñūz ad dīctādū ē efficaciō: q; opatio ei'
ex cāis vñūz honestatib; ē hīe ei' opatio ex b; q; ē p opio
nē ē efficaciō: qd ē hīe rōnē. ¶ Cā at b; ē h; q; vñūz
aīales q; sunt in cerebro: q; egēt tēperamento humoris ad
b; vt ipse obediat motui cogitatiōis: t impetio b; est hūm
multi humoris: nō sūb dū intellectus: pter b; ē b; hūm
tū multi pp vapozes ascēdētes cōmotos q; admiscēt ei':
t pp hūozē sūū nō obtēpat motui: nisi motui violēto cō-
pali: t ē fit difficile cogitātōi obedire eis. vñū at itelligi
bili accidit ex eis accitio: s; b; q; exigit eoz dispoñō
tēpat eoz ppo: t gescit eoz p motio. reide ei' spūalis q; ē
i corde i hora ebrietatē ē aptissima gaudio. cū reddūt i
ta cogitabilia pp b; qd dīcūm: s; reddunt ei letā q; ferūt
iter sensus t estimatiōe: q; te' ei' t pforat spū cū: aut sen-
sus t cogitatio q; adiūctū illū ad obediedū sibi virtutes
aīales pforat p eū. S; cū n. plus pualer sup spū occul-
tū: t plus pot mouere eū q; itell. Intellect' aut cū resit
terit ei spūs occul' apuūat ex sensu: vñū ei' cōfict fit in
scīa geometrica: t in alijs ē: q; ita ē. iō de fecerūt opa-
tiones letificatiū futuroz honestoz itelligibiliū: t pua-

ad monedū exterius: q̄ est p̄ue accēssionis: q̄ est fridus, q̄ adaptatio ad gaudiū: et ad iraz est in pauco: est etiā ex sua tenuitate facilis ad dissoluedū: et ex sua frigiditate fit p̄uiss. ¶ Sanguis v̄o grossius turbidus distēperat: et caloz: aptat tristitiae: et iracundie p̄uicā. S̄ tristitia fit pp̄ sp̄m turbidū q̄ gñat ex eo. Ira v̄o pp̄ velocitate accēssionis sue ex caloz: p̄uicā ire aut sit ex β q̄ est sp̄issus: q̄ sp̄issus q̄ calecit nō cito frigeat. Ira aut ex sanguine flauo tenui citi accēdit: et citius extinguit. Sp̄us. n. q̄ gñat ex sanguine illo est maioris calozis: p̄ter β ē non sp̄issus. ¶ Dñs sanguinē grossius nō turbidū: cui fuerit mlti calor q̄ sit rarissimē: et erit nō p̄tristabilis: et andacissimū: et fortis aior: et ira ei⁹ erit minor: letitia. n. p̄strigit irā. Tristitia v̄o adaptat ire. Ira. n. est mor⁹ ad repellēdū leticia v̄o ē cōpata delectatōi. ¶ Adodus aut delectatōis ē ad modū attrahēdū et appetēdū: huius aut hois: ira non fit nisi ex magnis reb⁹: et rigidus pp̄ sp̄issitudinē sui sp̄is: et pp̄ β ē p̄uissimozis. ¶ Dñs aut nō turbidū grossius distēperatū sanguinē in friditate erit neq; tristabilis: neq; let⁹: neq; p̄tercedū: s; erit timor: ei⁹ nō mul⁹. Ioib⁹. et erit s̄olūdis. Sp̄us. n. ei⁹ s̄iliss est sanguini ei⁹. ¶ Dñs autē tam sanguinē grossius turbidū et distēperatū in frigiditate erit tristis: et solitari⁹ et gere ire: nisi ex re magna: et ira ei⁹ erit p̄manēs min⁹ q̄ ira: q̄ est cale cōp̄oniz: q̄ est s̄iliss ei⁹ in oibus alijs: tamplius q̄ ira illi⁹ q̄ sp̄is tenuē: et erit minor in iuriari: q̄ p̄tigit pp̄ firmā ip̄sionē for⁹ nascētis i estimatōe: et pp̄ firmā ip̄sionē desiderij vidicte de eo q̄ est fit: q̄m aliqñ erit ira ei⁹ nō p̄manēs. Ira. n. aliqñ ē p̄ue uerās: s; mor⁹ ei⁹ ad imaginatiōis vidictā nō est nimis. Ira etenī cū cito recedit: for⁹ ei⁹ nō q̄lecit in imaginatiōis: neq; delect⁹: et nō accidit ei⁹ memoria iniuriarū. Cū āt desiderij et mor⁹ ad vidictā fortis est: accidit ex β duo p̄hibētia recordari mltū iniuriarū. Quoz vniū est attractio totius aie ad p̄tē mor⁹: et dēctis ad vidictā et ipedimētū imaginatiōis reuoluedū: et itētiōē nocētis: et rep̄tēdū ea q̄ p̄secuta sūt: et ip̄mēdo memorie: et ites. n. motiue solēt retrahere aiaz a v̄utib⁹ app̄rehēdētib⁹. et ex p̄ exteriorio let retrahere ab iterioze: et ex p̄. Alterū est q̄ mor⁹ in tēdū ad vidictā: et nihil obstat illi: ei⁹ ip̄t⁹ reputat apud imaginatiōē q̄si obtinuerit cū voluerit: for⁹ nā ctenī ad quā itēdū mor⁹ p̄perat imaginatiōē sic imaginatū q̄si tā sit. Cū. n. dēctib⁹ i imaginatū ei⁹: q̄ app̄tū q̄si for⁹ ei⁹ et hūc ē for⁹ i imaginatū: sic for⁹ rei penes quā finit mor⁹: dēct⁹ tē desiderij imaginatiōis: et n̄ appet in eo for⁹ ei⁹. n̄ regēct in memoria: nec ē ibi recordatio iniuriarū. Sed de nocētē maxio: quē aia formidat: sic reges et s̄ilia: despectio: pauor: p̄hibēt sigl formā desiderij vidicte in aia: bus: neq; p̄mittit ea ibi p̄leuare: et tūc neq; desiderij. neq; for⁹ nocētis appet in estimatiōe: vel in imaginatiōe: nisi timor: tūc q̄ facit pot⁹ desiderare fugere q̄ luade re: tūc for⁹ iniuriari nō desigat in aia. Sed de pueris: et debilib⁹ pp̄ facilitatē viciēdū ab eis: et paucitatē timēdi eos: ira est vidicta q̄si sumpta sit: q̄ est facillimū est ap̄ imaginatiōē ita est q̄si ita est: q̄ aut est in imaginatiōe nō i cū: sicut v̄ere est in re: sed sicut v̄r ei⁹: v̄n q̄ facile apud eū est q̄si habitū. iō vidicta debilib⁹ reputat: q̄si tā sit. v̄n desiderij delectē de p̄ et nō appet v̄bi non est. ¶ Qd aut iudicat d̄spōnē imaginatiōis inīti cū formatis: et nō ueris hoc est: q̄ p̄ aliqñ reputat for⁹idū q̄ mūdū est: et delectabile eo q̄ est s̄ile abboiabili. sicut sepe re fugit habetia sapozes bonos: cū colozes coipoz s̄oloz: et figure fuerint s̄iles colozib⁹: et figuris coipoz for⁹idozū. quāuis nō p̄tingat h̄ credere: p̄ter h̄ cūz id q̄ displicet fuerit s̄ile ei q̄ placet: v̄n facilis est p̄uictio eius q̄ sit et b̄: eo q̄ ex vebemētia mor⁹ desiderij parit imaginatio.

sicut patere ex iā habito et exīte. Manifestus est q̄ cōplexio vltima p̄dictaz cōplexionis: est apta ad q̄m mis p̄tristat. Et hic est finis eius q̄ trāstulit auobauerth ex capitulis illius libri ad hunc locū hui⁹ libri de aia.

¶ Incipit pars quinta sexti libri de naturalibus. ¶ Capitulum. I. de p̄prietatibus actionū et passionū hois: et de assignatione contemplatiōis actionis.

Aia iā explem⁹ tractatū de v̄utib⁹ sensibilib⁹: debem⁹ nūc loq̄ de v̄utib⁹ humanis. ¶ Dicem⁹ q̄ p̄ b̄z p̄prietates actionū p̄cedentiū ab aia ei⁹ q̄ nō iueniunt in alys aialib⁹. Quaz p̄ma est q̄ ē hois in quo creat⁹ est non possz p̄manere sine societate in sua vita.

Nō enī est sicut cetera aialia: quoz vniū q̄s sufficit sibi in ordine vite sue: ea que sunt in nā eius: v̄nū aut b̄d si nō eēt nisi ip̄e solus: ea que sunt eius nāliter. morēt⁹: aut v̄ta eius eēt mala: et peior q̄ ē posset. hoc aut est pp̄ nobilitatē ei⁹: et pp̄ ignobilitatē alioz aialū: sicut postea scies als. b̄i aut nec nobilitatē est q̄d addere nāe: sicut nutrimentū paratū. et v̄tes paratas. Nutrimēta ctenī que b̄t esse natural⁹. et nō artificia: nō p̄guntur ei⁹ neq; ex illis est vita ei⁹ bona: v̄n ea que b̄t est ēst nāliter. q̄b⁹ idū pōt: necessariū est ei taliter p̄parare: vt fiant apta ad iduēdū. ¶ Ceteroz aut aialū v̄estimētū cū illis est naturaliter. v̄n p̄mū eget h̄ agriculturaz: sic et reliqz artib⁹. v̄nna aut b̄ solus nō pōt p̄se acgrere q̄q̄d est sibi necessariū de bis: sed ex cōsōtō. ita vt b̄c panes preparat illi. et ille tepat istū: iste afferat illi aliquid mercimonij de peregrinis regionibus: et iste pro lō de b̄t sibi aliq̄d in p̄ximo. Et his q̄ causis: alys min⁹ euidentib⁹: sed p̄lib⁹ nūō. necūz fuit b̄i h̄re nāliter potēti docēdi aliū locū sibi q̄ est in aia eius: signo aut ope. ¶ Ad hoc aut fuit cōmodioz vox que diuidit in clina: ex q̄bus fuit multe cōpōtiones sine labore coipoz: sūt tales q̄ nō p̄manēt: et secrete ei qui nō d̄s eas p̄cipe. post vocē aut nur⁹ ei⁹ ē c̄is: s; vox magis idicat q̄ nur⁹. ¶ Nur⁹. n. nō idicat nisi s; b̄ q̄ subiacet v̄nū q̄ sit ex q̄dā p̄prietate ei⁹: et q̄s voluerit aliq̄d in dicare aliq. necē est monere oculum ad p̄tē p̄p̄ia multis motib⁹: q̄b⁹ nur⁹ intelligat: vox aut sibi sufficit: neq; est ei necē ex aliq̄ p̄prietate sua idicare motib⁹: p̄ter β etiā non eget medio ad b̄t app̄rehēdēdū: sic nō eget eo est coloz: q̄b⁹ necūz est nutib⁹: q̄ nā fecit vt aia ex sonis cōpōne ret aliq̄d p̄ q̄d posset docere aliū. Reliqz q̄z aialia b̄nt sonos q̄b⁹ i cūit aia. d̄spōnē ei⁹ q̄m in cordib⁹ aiaz. ¶ Ip̄si āt soni nō signant: nisi nālr: et p̄fule q̄d appetit: aut q̄d respuit idicere. et aut b̄z h̄o de hoc est ad placitū: eo q̄ humani appetit q̄si iñititū: v̄n homo nō potuit h̄re nālr sonos sine fine. ¶ Et p̄p̄tatib⁹ q̄ hois est ip̄sa necessitas q̄ enī iudicat ad dēctū: et docēdū: et alia necitas q̄ enī iudicat ad b̄dū et accēpēdū in mēsurā iusticie: et deinde alie necessitates. veluti facere p̄uictus. et adinvenire artes. ¶ Cetera v̄o aialia. et p̄cipue aues b̄nt artes. D̄stūnt. n. aias vel nidos. et p̄cipue aues. S; nō fit adūctiōe doneq; i mediatōe: s; i iusticiā istō. v̄n nō variat n̄z d̄t. ¶ Plura. n. ex s̄is fūt ad meliorādū d̄spōnes suas: aut pp̄ necitatē sp̄alē: nō pp̄ necitatē singularē. In his aut q̄ faciūt hoies. p̄la fūt pp̄ necitatē singularē: et p̄la ad meliorādū d̄spōnē nālr ip̄si singulari. ¶ De p̄p̄tatib⁹ aut hois est vt cū app̄hēderit aliq̄d q̄d rarissimū ē: seq̄ passio q̄ vocat admiratiō: quā seq̄ ritus. S; cum app̄hēderit aliq̄d q̄ enī noxiū: seq̄ passio q̄ vocat anictas: quā sequitur iuct⁹. ¶ Et pp̄ vtilitatē societatis ē ei p̄p̄tiū vt ex oibus actionib⁹ quas solet agere: sint q̄dā actiōes: quas nō licet agere: q̄d docet oū est puer: et p̄ualēcit in eo: et

21

¶ Plato i epl. i sola mona.

¶ Ari. p̄ etbi c. s. et p̄ polu. coz. c. p̄.

¶ Et ip̄e Aug. i. i. sue meta. c. scdo.

¶ Plato i ip̄i meo.

23

pueritia sua p̄uenit audire q̄ has actiōes nō licz agere: ita q̄ p̄ceptio hōz sit ei q̄si nālis: s̄ sūt alie actiōes diuer- se ab his: s̄ p̄mas appellāt turpes ⁊ has bonitas. Letera vō aialia nō h̄it h̄equālis aliq̄i p̄mittant agere actiōes suas sic leo domi: q̄ nō comedit dñm suū: neq; filiū suū. Lā hui⁹ nō ē cōceptio q̄ sit in aia: neq; scia: sed est alia affectio aialis. i. q̄z oē aial amat nālre est id q̄ delectat: eius p̄manenti. S̄z qui cū nutrit ⁊ p̄alci: delectas efficit: eo q̄ oē vtile delectat naturalr quātū ad euz cui p̄dest. Et vtilitates sunt pp aliq̄d nō pp cōceptionē: sed pp affectionē: ⁊ aliud accēs aiale. Aliq̄i aut cōtingit hoc accēs in nā istinctu isto: sicut amor ois aialis circa filiū suū nō ex cōceptione aliquo mō: sed ad modū imagi nationis. imaginat etiā alicui hōis res vtilis: aut dele- ctans: quā tñ refugit: cū fuerit s̄z formā eius q̄ refugit. hoc aut q̄ hō p̄cipit se p̄cipere aliū fecisse aliq̄d: ex his q̄ illicitū est facere: sequit̄ passio aialis que vocat verecun dia. Et hoc etiā de humanis p̄prietatib⁹. Aliq̄i etiāz accidit hōi passio aialis ex hoc q̄ putat aliq̄d futurū sibi nociturū: s̄ hoc vocat timor. Letera vō aial nō h̄it B. nisi in nocumēto plerūq; vel cōtinuo p̄not nocumētūz bō at h̄z oppositū timorū ip̄ez. quā nō h̄it alia aialia: nisi tñ in nocumēto: neq; sperat tps q̄d remoriū est ab ip̄o mo mēto. Sed hoc q̄ sibi p̄uidet: nō h̄it ex hoc q̄ p̄cipiant tēpus: vel q̄d futurum est in eo: sed hoc fit instinctu nāe. hoc enī q̄ citissime dū formica cibū ad caueā p̄ducit: p̄e dicit pluuiā: fit q̄ imaginat̄ hoc futurū in ipsa hora: sic fugit aial h̄iū suū: cū imaginat̄ ip̄m sibi nociturū in ea dem hora. Ad bec etiā aduic̄ illud. i. q̄ homo habet p̄uidere futura: que debet facere: ⁊ que non debet face- re: que debet facere aliquibus hōis: ⁊ non alijs. Letera vō aialia. nihil h̄it de his p̄uidētys. in futurū. nisi vñū modū: qui nālter selt eis: sicut eis finis bonus: siue nō sit. Que aut est magis p̄p̄ia ex p̄prietatibus boīs est bec. i. formare intentiones viles itelligibiles. oino abstracas: a mā: sicut tā declarauim⁹: ⁊ p̄cedere ad scien- dū i cognita: ex cognitib⁹ itelligibilib⁹: credendo ⁊ formā do. De aut actiones ⁊ dispōnes p̄dicte sunt ex his que sūt boīs: s̄ plures ex illis sunt. p̄pe boīs: quāuis illaz q̄dam sunt corporales. Sed h̄it ēē in corp⁹ boīs. cū aie humane quā nō h̄it cetera aialia. Dicim⁹ aut q̄ nō h̄z agere de reb⁹ p̄ticularib⁹: ⁊ de reb⁹ v̄lib⁹: v̄lia aut nō sūt nisi cōceptiones tñ: quāuis sūt de actione. enī t̄z cōdem cōceptionē qualr d̄z edificari domus: ex hac tñ cōceptione nō p̄uenit aliq̄ā domū esse in actu p̄ncipalr. Actiones enī egē reb⁹ p̄ticularib⁹: ⁊ p̄ueniūt ex intentionib⁹ p̄ticularibus q̄ sit ex hoc q̄d totū ex hoc q̄d nō est to- tū: nō appropiaz hui⁹ ⁊ nō isti. Differam⁹ aut hoc expo- nere v̄lq; ad doctrinā sapiētiē in fine librozū: bō ergo h̄z virtutē: que p̄p̄ia est cōceptione vniuersaliū: alia que est p̄p̄a ad cogitandū de reb⁹ singularib⁹: de eo q̄d d̄z fieri ⁊ dimitti: q̄d p̄dest: q̄d obest: ⁊ q̄d honestū est: ⁊ ibo- nestū: ⁊ q̄d bonū ⁊ malū. Et h̄ sit ad modū syll̄i: aut p̄si- derationis vere. aut false. Lūius finis est dare sententiā de re p̄ticulari futura ex reb⁹ possibilibus. De necessa- rys: t̄mpossibilibus nō cogitant an habeat esse: aut nō. De p̄terito etiā nō cogitat an habeat esse q̄d ē p̄teritū. Et cū bec actiua virtus iudicauerit: sequet̄ eius iudiciūz motus v̄tutū desideratūz: ad mouendū corp⁹: sic se- quereit̄ illud iudicia aliāz virtutū in aialib⁹. Et h̄ virtus trāsmittit ex v̄tute iudiciāte de v̄lib⁹. Unde enī trāsmittit p̄pōnes matias. ad id q̄d p̄cludit ⁊ cogitat ex p̄ticulari- bus. igit̄ p̄ v̄tus humanē aie est v̄tus q̄ cōgāt cōceptione- ni: ⁊ vocat itell̄s cōtēplatiūz q̄ est iudex veri ⁊ falsi. de v̄lib⁹. Dec aut v̄r actia ē de bono ⁊ malo. s̄i p̄ticularib⁹.

Ille aut iudex de neciō ⁊ p̄oli ⁊ ip̄oli. h̄ aut actiua de ho- nesto ⁊ inhonesto ⁊ licito ⁊ illicito: p̄n aut cōtēplatiūz: sūt ex p̄positionibus p̄ se notis. p̄n vero actiui sūt ex p̄ba- bilibus ⁊ ex auctoritatib⁹ ⁊ famosis. experimēta aut de- bilia q̄ sūt ex op̄ionib⁹: sūt aliud ad experimētis cer- tis. Unaqueq; aut bāz virtutū h̄z inias ⁊ op̄ionem. scia aut est cōceptio v̄llicita vel certissima Op̄io vō est cōceptio: ad quā accedit cū formidine alterius p̄ris. Nō autē ois q̄ putat tā cōcepit. Sicut nō ois q̄ sentit tā itelle- xit. aut qui imaginat̄ est. itā putauit aut cōcepit: aut p̄sen- sit. ergo est in boie iudicās sensibilib⁹: ⁊ iudicams imaginā- tiua: ⁊ iudicās estimatiua: ⁊ iudicās p̄tēplatiua: ⁊ iudicās actiua: p̄ncipia aut que imperant v̄tutū desideratiue ad mouendū mēbra sūt estimatio imaginatiua: ⁊ estimatio actiua: ⁊ cupiditas: ⁊ ira. Letera vō aialia h̄it virtutē desideratiua ex trib⁹ istaz. Intellectus vō actiuus eget coze: ⁊ v̄tutib⁹ corporalib⁹ ad oēs actiōes suas. Contēpla- tiuus vō intellectus eget coze: ⁊ virtutibus eius: sed neq; semper neq; oī modo. Sufficit enī ip̄e sibi p̄leipsum. nihil aut hoc aia est humana. s̄ aia est id q̄d h̄z alias v̄tutes. ⁊ est sicut postea declarabim⁹ suba solitaria. i. p̄ se que h̄z aptitudinē ad actiones: quāz q̄dā sūt que nō p̄ficiunt nisi p̄ instāz: ⁊ p̄ v̄lq; eoz aliquo mō: q̄dā vō sūt q̄b⁹ non sūt necia instāz aliquo mō. hoc aut totū declarabimus postea. Sed suba humane aie ex seip̄a est apta p̄fici aliq̄ mō p̄fectiōis: ita vt nō sit ei aliq̄d necessariū extra ipsāz. hāc autē aptitudinē h̄z ab illo qui vocat intellectus cōtē- plariuus. Et iterū est apta ad p̄ternadū se ab ip̄edimētis sibi accētib⁹ ex p̄fortio: sicut postea suo loco d̄clarabim⁹. ⁊ vt in p̄fortio sic agat: p̄nt meli⁹ poterit. hāc aut aptitu- dinē h̄z ex intellectu qui vocat actiū: gēst p̄ncipalis iter alias v̄tutes: q̄s h̄z circa corp⁹. Infra hāc aut sūt v̄tutes fluētēs ab ip̄o: eo q̄ corpus aptū est recipere alias ⁊ p̄ficere rep̄ illas. Idores q̄s h̄z aia ex hac v̄tute. Intellectu acti- uo sic inuimus in p̄misiss. Unaqueq; aut bāz duaz v̄tu- tū. i. actiui ⁊ cōtēplatiui itell̄s h̄z aptitudinē: ⁊ p̄fectionē. S̄z aptitudo pura v̄niuersaliūz illaz vocat itell̄s māl̄s siue fit actiui siue cōtēplatiui. ⁊ deinde ex hoc accidit q̄ v̄niūq; illaz habet p̄ncipia q̄b⁹ p̄ficiunt eoz actiōes: sed intellectū p̄tēplatiui p̄ se nota ⁊ cetera h̄z: actiui p̄ pōnes p̄bables: ⁊ alie affectiones: tñc v̄niūq; eozū fit intellectus in habitu. deinde acgrit v̄niūq; istoz p̄fectio adepta. h̄ aut tā exposueramus antea. Op̄z ar aī oia de- clarare q̄ bec aia: q̄ est apta recipere itelligibilia ex itello- cru māl̄nē est eoz⁹ neq; forma cristēs in coze.

Capitū .II. De affirmanda existentia anime rationalis non impessa in materia corporali.

De q̄ nulla est dubitatio. h̄ ē: q̄ nō boie ē aliq̄ suba q̄ apphēdit itelligibilia scipiē- do. Dicim⁹ q̄ suba q̄ est subm itelligibi- liū nō est eoz⁹ neq; h̄ns eē pp corp⁹ v̄llo mō. eo q̄ ē v̄tus in eo aut for⁹ ei⁹. Si enī subm itel- ligibiliū eē corp⁹: aut aliq̄ ex mēsuris: nec eē vt aut for- ma itell̄cta subfisteret p̄ se sola aliq̄ illū diuisibilicū in aliq̄ ei⁹ diuisibili. I. h̄ aut corp⁹ q̄d nō diuidit̄ est ex- tremitas p̄tictalis sine dubio. p̄bem⁹ ar p̄ns si ē pole illū subz eē extremitatē diuisibili. Dicim⁹ q̄ h̄ ē ipole p̄ct⁹. n. ē aliq; finis q̄ nō sepat a linea in situ. neq; a mē- sura diffinita in illa. talī sepatio: pp quā p̄ct⁹ sit aliq̄d: i. quo aliud subsistat. ita vt nihil subsistat in aliq̄ illū mē- sura. S̄z sic p̄ct⁹ nō p̄t eē p̄ se solūz: ē nisi termin⁹ eēntial ei⁹ eēntial ē mēsurā. S̄ilr nō ē pole dici v̄llo q̄ subfi- fiat in eo: nisi terminus rei que subsistit in mēsurā. cu- ius terminus punctus est. Illud autēz q̄d subsistit in ea: est mēsuratū illa mēsurā accidentalr. Et sic mēsurā

per illā accidentalr: similr terminat puncto accidētalr. ergo finis q est accidētalr est cū fine q est cēntialr: sic mē-
sura accēntialis est: cū mēsurā cēntialr: si aut punctus eēt p
se sepatus q recipit aliqd rerū: cōgicere ē hīc eē: puncto
esset hīs duas ptes: vna vīus līnē a qua separatū est: et
aliā diueras ab ea et oppositā ei: tūc pūctus eēt separa-
tus a līnē p seipsū: et līnē a qua sepatr sine cubio ha-
beret aliq finē vīus punctū: et ille aliū punctus eēt finis
līnē et nō ille. Dictio autē de B: et de illo pūcto eadē est: et
pūmīrēt ē B pūcta ordinata ad faciēdā līnē: bec autē
est cū? ipolitas iā declarata est als. declarati ē. n. ex. cō-
iunctione pūctoz corpus nō posse cōponi. Qñus est etiā
q punctus nō cōgicir hīc sitū. pūmīr. Nō grauat aut in-
nuere aliqd summari de illo dicētes. q due līnē cū fue-
rūt: collaterales vni līnē: necesse est vt aut media diui-
dat iter illas: ita vt se nō cōtingāt. et tūc oportebit vt diui-
dat media fm pñ qā nōllt q est imple: aut vt media
nō diuidat laterales qn se cōtingāt: tūc for? itellecta de
līnē erit subfistēs in oib? pūctis: et oia pūcta erit qñ pū-
ctū vniū. Jā aut posueram? B vniū pūctū separatā a līnē
ergo fm q separatū ē ab ea līnē bz līnē aliā extremi-
tatē pter eū q sepat ab eo. g hīs punctus diuīus est in situ ab
il. lo alio. Jā aut posueram? oēs pūctos picipātes situ: et
est illud ipole. g iā destructū est subm itelligibilīū ēē ali-
qd cozpis diuīfibilis. Restat q vt eoq subz sit aliqd cor-
poris diuīfibilis: si subm eoq est corp? ponam? g formā
itellectā in aliquo diuīfibilī. Cū aut posuerim? eā in aliq
qd diuidit in ptes. accidet tūc forme vt diuidat: et erit ne-
cesse vt due ptes ei? sint siles: aut dissimiles. Si aut fue-
rit siles. quō cōtinget ex eis aliqd qd nō est ille: nisi to-
tū fuerit aliqd. pueniēs ex illis fm augmentū in mēsurā.
vel in nūd. nō fm formā. tūc g forma itellecta. erit aliq
figura: aut aliqd nūerū: nō est aut ois forma itellecta fi-
gura aut nūerū. g forma erit imaginē itelligibilia.
De aut totū ex B q est totū. non est ps. Veni nostri
qd impole est dīci q vna qlibet ptiū sit sū totū cū alte-
ra continueat in toto: sit pter intentionē ipsius. g clarū est
q vnaqueqz illarū vna est: et nō significat itentionē totū.
Si aut fuerint dissimiles attendam? nūc quo mō pōt eē
vt forma itellecta hēat ptes dissimiles. nō enīz in forma
itellecta pnt eē ptes dissimiles: nisi partes dīfōnis q sūt
gen? et dīe. Ex hoc aut q genus et dīe sint in subo corpo-
rī. pueniūt multa ipolita: ex quib? est hoc q ois ps corpo-
ris recipit et diuisionē in infinitū in po? opozrebit q vt ge-
nus et dīe sint infinita in potētia: qd est impole. probatū
enī est gñā et subales dīas vniū rei nō eē infinita in po-
tentia. Sed ipole est vt pp estimationē diuisionis habe-
ant esse genus et dīa. Jā aut de quo hic dubitām? B est
qd cū fuerit ibi genus et dīa: que debēt separari a subto.
ipsa separatio eoq nō minus erit sine nostra estimatione
diuisionis. Qps q vt genus et dīe sint in effectū infinita.
Jam autē probatū est genera et differētiās: et partes dī-
finitionis vniū rei finita esse ex omni pte. ¶ Jre si pos-
sibile esset genus et differētiās infinita esse in effectū: im-
possibile esset tū cōiungi in corpore: hoc modo. lequere ē. n.
ex hoc q vniū corpus iā diuīsum eēt in partes infinitas in
effectū. ¶ Jtem dicamus diuisionē cōtingisse ex hoc q
posuim? genus in vna pte et dīas ex alia parte. Si autē
mutarem? diuisionē: necesse esset vt in vnaqueqz parte
eius caderet genus diuīdū: et diuīdū dīa: aut cōmuta-
rent genus et dīa ab vtraqz pte: vniūqz qd illoz. g gen? et
dīa accederet ad aliqā pte sub: et nra positiō estimatiā
et nra diuīso accēntialis cōmutaret loca gñis et dīe: et B q
vniūqz coz eēt in aliq pte: eēt ē velle aliq? ponēt extri
sectā: quātūz h nō pdesset: pole ē enī diuidi pte in partes.

¶ Jre nō oē itell? pōt diuidi in itelligibilia simplicia.
¶ Jre ea enī q sint: sūt itelligibilia q sunt pñ? opōsitiōis
alioz itelligibilīū: q nō hnt gen? dīas: neqz sunt diuīsi-
bilia in quātitatē: neqz in itellectū: g est ipole vt ptes po-
sire sunt siles: quarū vnaqueqz ptingat in toto: qd totūz
nō hz esse nisi ex earū cōiunctiōe. Impole est etiā vt sint
dissimiles. g impole est diuidi in formā itellectā. Qñ q
dē aut impole est diuidi formā itellectā: et impole est vt
subm eius sit terminus mēsurarū idiuīfibilis: cū ipsa ne-
cessario egeat receptibilit: et oio necesse est indicare q subm
itelligibilīū suba est que nō est corp? neqz est etiā diuīsi-
bilis: neqz est vīus que sit in corpore. Cōsequere ē enī eā qd
psequit corpus: ē diuīsiōne. et deinde psequere ē cetera
impolita. Sed receptibilis formari itelligibilīū aliq sub
stātia est ex nobis nō corporalī. ¶ Qd possumus etiāz
pbare alia demōstratione: dicētes q virtus itellectiua
abstrahit itelligibilia a quātitate designata et ab vbi: et
a situ: et a ceteris oibus que pārimus. Debem? cōsidera-
re cēntias huius forme denudate a situ: quō est nuda ab
eo. s. hic sit cōparatione rei a qua sumpta est aut cōpa-
ratione eius rei que assumpsit. v. c. s. c. huius forme itelle-
cte denudate a situ: si est ita in esse extrīseco. aut ita in esse
formantis in suba agētī. Impole aut est dīci q hēat esse
sic in esse extrīseco. Restat q dīci nō eē separatā a situ et
vbi. nisi cū hz ē in itellectū: et cū hz ē in itellectū: non
est hīs sitū: neqz pōt minūe: qd separatim oīdī: neqz dī-
uidī: neqz hz aliqd eoq que sunt bz. g impole est eaz eē
in corpore. ¶ Jre forma vniū inuisibilis quā bnt ea que
sunt inuisibilia in itellectū: cū ipmīz in mā vīfibilī. dī-
mentiones habēt: necesse est vt aut nulla suaz partūz.
que in ea assignant: fm aliqā dīmēsiōne suaz. hēat cō-
parationē ad rē itellectā que est vniū essētie inuisibi-
lis abstracte a mā: aut vt oēs ptes eius que assignant in
ea: habēat eā: aut vt aliq habēat: et aliq nō. Si aut nulla
illaz habuerit eā: neqz ipsa tota habēbit eā. Si quīz enīz
separant ea. ex quibus aliqd cōponit: et ipsū totū separa-
tur ab eo. Si autē quedā habuerint: et qdā nō ille q non
bnt ipsaz cōparationē nībī bnt de itellectū eius. Si vō
vnaqueqz partūz que ponit in ea habuerint aliqā cō-
parationē: aut vnaqueqz partūz que ponunt in ea: hz eā:
dā cōparationē ad cēntiā quā alia bz ad cēntiā: aut nō. Si
aut vnaqueqz partūz que ponunt in ea habuerit aliqā
cōparationē: aut vnaqueqz partūz que ponit in ea eadēm
cōparationē ad cēntiā quā hz ad alia ad cēntiā aut nō ha-
beat. Si aut vnaqueqz partūz que ponit in ea habuerint
eadē cōparationē ad essēntiā quā hz alia. tūc partes nō
sunt ptes intentionis itellecte: sed vnaqueqz eaz est itelle-
cta p se sepatā. ¶ Si aut vnaqueqz earū buerit cōpara-
tionē ad essēntiā diueras ab alia: tūc cōstat: qz cēntiā est
vīfibilis in itellectū. Jā aut posueram? eā inuisibilē g
hoc est ipole. Si vero vna illaz habuerit cōparationē
ad aliqd essētie: et alia ad aliqd cēntic habuerit cōpara-
tionē: tūc diuīso essētie erit manifestior. ¶ Cōstat igit
q forma itellecta in mā corporalī nō est nisi aliqd subfistēs
in reb? singularib? vīfibilibus: et q vnaqueqz ps eaz hz
cōparationē in effectū: aut in potētia ad vnaquāqz ptiūz
forme. ¶ Jre qd est multiplex in partib? dīfōnis ps pfe-
ctionē bz aliqā vnitatē in qua nō diuidit. Qps aut cō-
siderare esse huius vniētis: fm q est vniū: quo mō descri-
bat in inuisibilī. Et vbi de eo: et de illo qd nō diuidit oīfō
ne sit vniū. ¶ Jre iā pbatū est q itelligibilia posita: que
vīus rōnalis itelligere figilati sunt infinita in potē-
tia. ¶ Jam aut pbatū est q id qd pzeualt rebus in
finitis in potētia. impossibile est esse corpus aut vīutes q
sit in corpore. Jā enī pbauim? hoc in pcedētib? libris. Jm

possibile igitur est ut eentia q̄ format itelligibilia sit exis in corpore aliquo mo: vel eius actio sit in corpore: vel ex corpore. Nemo autē dicere potest ista esse imaginabilia: hic enī error est. vñs enī aīalis nō potest imaginari q̄libz īfinitū qualicūqz hora: nisi cū iperaret ei vñs rōnalis: neqz potest aliqz dicere hāc virtutē eē recipiētē nō agentē. Vñs autē dixit is virtutē agētē actiones infinitas esse infinitam. hōmīne autē nō dubitat esse virtutē receptibilē īfinitā: sic est hyle. ¶ Nos ergo dicemus id qd ē postea. qz B qd aīal rōnale recepit multa ex rebz īfinitis: sit post īngitio nē actiū. Quidāz autē hoc verbis illis qbus considerat suba aīe rōnalis z p̄prietatibz suarū actionū: z ex assignationibz aliarū actionū: que hñt cōparationē ad id qd p̄r nominauimus. ¶ Dicemus ergo qd virtus intellectiua. si itelligeret īnstrō corpore: oporteret ut nō itelligeret se: ip̄as: vt nō itelligeret īnstrū suū: neqz itelligeret se itelligere. Inter ipsam enī z itelligentiā suā nō est īnstrū: nec inter ipsam z id qd itelligit est īnstrū: sed itelligit seip̄as z īnstrū qd ascribit ei: z itelligit se itelligere: ergo itelligit p seip̄as non per īnstrumētū. Sed probabimus B dicentes: quia hoc qd itelligit īnstrumētū suū: necesse est: vt aut habeat ex eentia forme īnstrumētū fuit aut ex esse alteri? forme que est diuersa ab illa in numero: z est etiā illa in īnstrumēto eius: aut ex esse alteri? forme: p̄ter formā ip̄ius īnstrū: aut ip̄as ab illa in specie. Si autē habet hoc ex forma īnstrumētū suū: forma autē sui īnstrū in īnstrō est semp: z in illa ex cōsōrtio: tūc deberet semper in itelligere īnstrumētū suū: sed itelligit illud per hoc qd forma eius cōiungit illi. Si autē est hoc ex esse forme quā bz īnstrū suū aīa ab illo nū. hoc falsū ē. ¶ Alteritas enī nō cadit iter rerū singula nisi aut ex diuersitate materiū: aut accidentiū z dispositionū: aut ex diuersitate que est iter p̄e z p̄icularē: aut iter abstractū a mā z acceptū in mā. Nō ē autē hic diuersitas ex materijs: neqz ex accidentibus. Quā enī vna est: z accessiua que sunt īnleae eadē sunt. Neqz est hic diuersitas abstrahēdi vel existēdi in mā: neqz est hic diuersitas vltimitatis z singularitatis: vñaqueqz enī eaz si habuerit p̄icularitatē nō debet eaz nisi cā mae p̄iculariā: aut cā eoz que p̄edēt ex ea p̄p̄ma teriā in qua est. Hec autē oīa nō magis sunt p̄p̄ia vñus qz alteri. nihil horū ē nobis obiect: ad hoc vt aīa app̄ebendat seip̄as. Anima n. app̄ebēdit eentia suā semper: quāuis plerūqz app̄ebēdat eā separatā a corpibz: cū qd est ip̄a: sic ēa oīdīm. tu scis autē eē impole qd habeat illū ex eē forme alteri? a forma īnstrumētū suū. hoc n. īmpolūis est: forma autē intellecta cū subsistit in suba itelligēte facit illud itelligi. cuius forma est forma: z cui p̄p̄e p̄feret hoc forma. ergo forma relatiū cōtēnet in hac forma: hoc autē forma intellecta nō est forma alieui: ad qd referat hoc forma per ip̄as. Essentia autē huius īnstrū est suba: nō īueniunt nos: neqz cōsideram: nisi formā suā essentia. Suba autē ex seip̄a nō referat ad aliqd vllō mō. hoc autē p̄batio manifesta est. Impole est autē vt qd app̄ebēdit p īnstrumētū app̄ebendat īnstrū suū qd app̄ebēdit. ¶ Itē sensus nō sentit nisi aliqd extrīnsecū: sensus sentit seip̄sum. neqz īnstrū suū nisi qd sentit. Similr īmaginatio non īmaginat seip̄as: neqz actionē suā vllō modo. si enī īmaginauerit īnstrū suū īmaginabī nō ad modū quē est? p̄p̄iū: sine dubio eius z nō alterius: quid quē sensus redit ei formā suū īnstrumētū: si hoc sit īmpole: z tūc nō representabit īmaginatiōē sumptā a sensu nō cōparatū ab itio ad aliud. si vō hoc nō fuerit īnstrū eius nō īmaginabitur illud. ¶ Itē qd hoc p̄batur sufficienter. hoc ē: qd virtutibus app̄ebendentibus per īnstrumētū: accidit ex p̄secutione operis fatigari. īnstrumēta enī fa

tigantur ex īngi motu: z d. si ruitur eozū complexio que est eis substantialis z nā. is. Ea autē que forma z difficulta sunt app̄bēdit. debilitant īnstrumēta: z aliquid delectu unt: ita qd postea nō app̄ebēdant debilioza ip̄is. cōp nīmīs penetrauerit illa passio a difficultate: sic est dispositio sensus quā sensibī. īa difficulta z assidua debilitat: z aliquid delectuē: sicut splēdor vñus: contritū maximū audītū. Ita vñus postqz app̄ebēderit difficultatē nequeat app̄ebēdere debile. Cui enī itūc nīmū splēdorē nō videt cū illo. neqz mox post ip̄us debilitatē incē. Et qd audit sonitū maximū: nō audīt cum illo: neqz ilico post illum sonū debile. Et qui degustat nīmā dulcedinē non sentit post illā debile. In re autē itelligibī eōtrario fit. Assiduitas enī sue actionis z formandi ea que sunt difficulta: accipit ei virtutē facilius app̄bēdēdi id qd est post illā debilius illis: quāuis accidat ei aliquid mutabilitas z defectus: qd bz ex hoc qd intellectus iuuat īmaginatiōē operante īnstrumēto deficienti: z non sicut intellectū. Si autē hoc non esset aut semp accideret: aut plerūqz: eōtrario autē fit. ¶ Item omnīū partū corporis debilitant virtutes in fine etatis īuēnilis: qd fit circiter quādraginta ānos. Hec autē vñs app̄bēdes itelligibilita plerūqz nō corroborat nisi vltia hāc etatē. Vñ si eēt de vñtibus corpibz debet ita debilitari: tūc nō debilitat nisi pp̄p̄as: z euentū p̄bentū: non autē p̄pter oēs dispositiones: ergo non est de virtutibus cōp̄alibus. ¶ Ex his etiā manifestū est qd omnis virtus app̄bēdens p̄r īnstrumētū: nō app̄bēdit essentiam suā: neqz īnstrumētū suū: neqz quia app̄bēdit quā debilitat exercitium: nec app̄bēdit debile post forte: qz forte enervat eā: z debilitat eius operatiōē. īnstrū enīz sue actionis debilitat. Virtus autē itelligibilis est cōtraria huic. ¶ Qd autē facit nō dubitare de hō aīa obīuiscitur suozū intellectozū: z non exercet opationes suas corpore īnfirmante est opinio: neqz necessaria: neqz vera: possibile est enim hoc duo coniungi: vt hanc actionem ex seip̄a interim duz nihil īpedit vel obīstīt ei: z qd postponat suā actionē p̄p̄iā: cum aliqua dispositio p̄tingat in corpore: tūc nō exercet actionē suā: sed declinet ab illa: z tūc erūt simul due vere dictiones: z altera nō remouebit illā. Lū autē illa fuit: nō oporebit atēdē illa p̄dctio. ¶ Dicemus ergo qd substantia aīe habet duas actiones: vñam actionē cōparationē corporis que vocat p̄p̄ctica: z aliā comparatiōē sui z p̄ncipiōzū suozū qd est app̄bēdiō per intellectū: vtreqz sunt diffidētes se z īpeditas. Vñ cū occupata fuerit circa vnā: retrahet ab alia: difficile est enī cōuenire vtrāqz simul: occupationes autē eius circa corpus: sunt sentire: z īmaginari: z cōcupiscere: z trāscire: timere: z trāscire: dolere. Lū autē scis qd cū cōcupiscueris de intellectu postpones hoc oīa. nisi fuerint bec p̄ualētia sup̄aia: qz subegerint eā: z uerterint eā ad p̄e suā: tūc scis etiā qd sensus retrahit ab intellectu: aīa enī est īntēta itelligibībus retrahet ab intellectu: quāuis ip̄s īnstrō itelligēdi nō accidat īfirmitas vllō mō: tūc scis qd cū bz hoc est qd aīa retrahit ab vñā actōe p̄pter aliaz. sicut est dispositio: z causa cū contingit qd actiones sensuum nō proponuntur p̄pter īfirmitatē: sed pp̄ occupatiōē corporis: sed si habet intellectū adq̄rit delectuē ref causa īnstrūcū cū īnstrumētū rediret in suā dispositiōē nō esset. necesse iterū acquirere: sed non est ita: aliquid enīz reddit omnia in habitum suū: z affectiōē suā itelligens quicquid prius itelligebat eūz corpus recuperat suam salutē: ergo quicquid acquirerat habebat eūc in illa aliquo modo. sed erat īpedita in eo: z retrahit autē aīa ab actionibz suis nō p̄uenit ex diuersitate vtrāqz p̄

Art. scdo
de aia. r.
123. c. 148

Art. 3. de
aia. r. z.

Excellē
sensibile
corrupt
sensuum.

Art. p̄l.
tertia. p̄o
blematus
4. p̄batio.

§

Art. p̄meta.
1. 17.

§

rium actionis aie tantūne ex multitudine actionū suarū ad vnā partē: timor enī retrahit a dolore: et concupiscentia ab ira: a timore. Laniā autē bñtus totius vna. scz qđ aia totā se cōuertit ad vnū qđlibet: manifestū est igitur cum aliquis non exercuerit suas actiones eo qđ impeditur ab alio non possit agere actiones suas dñs illud qđ impedit habuerit esse: possemus autem hoc latius exponere: nisi qđ postqđ hoc sufficit: videremur superflui. p̄ ergo ex predictis: qđ aia nō est impressa in corpore: neq; habz eē p̄ corpus. Et quia op̄s qđ p̄p̄ctas anime in corpore sit quasi affectio quedā in eo: occupans illā circa gubernationē sui corporis: et curā ipsius: que est in ea p̄pter debitum corporis. Luitis cure aia est cā: que non bz esse. nisi cū bz esse eius corpus p̄p̄tū cū officio suo. et p̄pone.

¶ Capitulum. III. In quo continentur due qđnes: quarū vnā est qualiter p̄sunt sensus aie humane: et altera affirmare qđ cepit esse.

Argutes aiales adiuvant aias rōna le in multis ex qbus est h. sensus reddit ei singularia: ex quibus singularibus acquirunt ei quatuor. ¶ Unū qđ ratio separat vniūqđ vniuersaliū a singularibus: abstrahendo intentiones corū a mā et ab appenditis ināe: et a cōsequētib; eā: et cōsūderat in quo cōueniūt: et in quo differunt. et cuius esse est essentialē: et cuius accidentale. Ex quo accidit aie h̄re p̄ncipia intelligētia auxiliū secū agentū imaginationis: et estimationis. ¶ Secundū est qđ anima ponit habitudines inter quosq; vniuersalia p̄m affirmationē et negationē: id de quo affirmatū et negatū fuerit per se nota p̄cipit: qđ autē nō fuerit ita: dimittit quousq; inueniat mediū terminū. ¶ Tertiu est acquirere p̄positiones experientis. scz vt inueniat per sensum qđ aliquis predicatus comitat aliquid subm affirmando vel negando cōsequēdo: vel affirmādo cōiunctionē: et negando cōtradictionē. Et non fit hoc quibusdā hostis: et non in alijs: neq; indifferenter: sed semp fit quousq; quiescat. Et qđ iter natura; huius predicatū et huius subiecti est hec habitudō: aut natura huius cōsequētis comitatur natura; huius antecedentis: aut remouetur essentiali non casu. Et tūc hec conceptio erit adepta ex sensu: et syllo. sicut ias declarauimus i libris logicis. ¶ Quartū vero est verba quibus facile credunt: eo qđ probabilia sunt: aia autē humana iūnat corpore: ad acquirēdū p̄ncipia illa consentiēdū et intelligēdū. deinde cum acquisierit redibit ad seip̄sam. Si autē obstitit in talique virtutē que sunt infra eas et impedierint eam aliquibus dīpositionib; corā positis retrahent eā a sua actione. Si vero impedita non fuerit nō egebit eo postea in suis p̄p̄ys actionibus: nisi in aliquibus tñ in quibus opus est redire vtutes imaginatiuas et cōsiderare ea iterū ad hoc vt percipiat p̄ncipū aliū. ab est qđ habuerat: et adiūuent representare id qđ appettit in imaginatione: et representatō eius in imaginatione firmet auxiliū intellectus: hoc autē contingit in p̄ncipio tā tū nō postea nisi parū. Lū aut perficitur aia et roboratur sola per se operatur actiones suas absolute. Virtutes autē sensibiles: et imaginatiue et cetera virtutes copales retrahunt eam a sua actione: vbi ḡra. sicut homo qui aliquando indiget iumento et cuius apparatū quo pertinet ad eo quo p̄ponit quo cum accesserit: sed si ex illis causis acciderit non pertinere: causa que fuit pertinenēdi eadez est prohibēdi. ¶ Dicemus autē qđ anima humana nō fuit prius existens per se: in de uenerit in corpus: anime enim humane vnum sunt in specie et diffinitione. Si aut posuerimus qđ prius habuerunt esse per se: et nō inceperunt

esse cum corporibus. impossibile est: vt anime in ipso esse habeant multitudinem. Multitudo enī rerū. aut est ex essentia: forma: aut est ex comparatiōe que est ad materiam et originem multiplicatam ex locis que circūdant vnamquāq; materiam p̄m aliquid: aut ex temporibus p̄p̄p̄ys vniūscuiusq; illarum que accidunt illis accidentibus: aut ex causis diuidentibus illam. Inter animas autem non est alteritas et in essentia: forma. Sōrma enim earum vna est. ergo non est alteritas. nisi cōm sue receptibile essentie: cui comparatur essentia eius p̄p̄p̄e: et hoc est corpus. Si anima autē esset tantum abiq; corpore: vna anima non posset esse alia ab alia numero. Et hoc generaliter est in omnibus: ea enī quoz essentie sunt intentiones tantū: sunt multas: quoz sunt multiplicate species in suis singularibus: non est earū multitudo nisi ex sustentationibus tantū: et receptibilitibus patientibus ex eis: aut ex aliqua comparatione ad illa aut ad tempora corū. Cum enim nude fuerint omnino. non differēt per id qđ diximus. ergo impossibile est inter illas esse alteritatem: et multitudinem. ergo destructi eis sunt animas prius qđ ingrederent corpora fuisse multas essentialiter.

¶ Dicemus etiā impossibile esse vt essentia eius sit vna numero. Cum enim fuerint duo corpora acquirēt eis due anime: que due erunt p̄tes illius vnius anime: tūc aliquid qđ non habet magnitudinē numeralem erit diuisibile in potentia. Huius autem destructio manifestā est ex p̄ncipijs p̄positis in naturalibus: et in alijs: aut illa anima vna numero erit in duobus corporibus. Hoc etiam per se patet falsum esse. ¶ Dicemus etiam alter qđ quilibet anima non fit singularis ex tota collectione speciei: nisi ex dīpositionibus accidentalibus ei que nō comitant eam ex hoc qđ est anima: alioquin cōuenirēt in eis omnes anime. Accidentia vero cōsequētia accidunt sine dubio in p̄ncipio temporali: et cōsequuntur eam que accidunt quibusdā et non alijs. Singularitas ergo animarum est aliquid qđ esse incipit: et non est eternū qđ fuerit semper. Sed incipit esse cum corpore tantum: ergo iam manifestum est: animas incipere esse cum incipit materia corporalis. ap̄a ad ferulendum eis: corpus creatum est regnum eius: et instrumentum. Sed in substantia anime que incipit esse cum aliquo corpore. p̄pter qđ debuit et creati: incipit ex p̄ncipijs p̄ncipijs affectio inclinationis naturalis ad occupandū se circa illud. et ad regendū illud et p̄uidentū ei in omnibus: et adherendū ei: et per hec omnia fit eius propria: et aliena ab alijs corporibus circa illud tantū. Corpi autē singulari p̄ncipium singularitatis sue accidit ex affectionib; quibus exprimitur singulare per quas affectiōes illa aia fit propria illius corporis: que sunt habitudines qđ vniū fīdignū altero: quāuis non facile intelligat a nobis illa affectio: et illa comparatio. Anima autēz habet p̄ncipia perfectionis sue mediante corpore. ¶ p̄dō aut aliqđ dicere qđ hec oppositio remanet viscerum animarum a corporibus: necesse est enim vt aut esse desinant. hoc aut non teneris: aut vt fiat vna: sed h̄ est etiā qđ negatis aut remaneant multiplicare. Vos autem tenetis eas ias le paratas a materijs. quo modo ergo erūt multiplicatē? ¶ Dicemus ḡ qđ postea aie sunt segate sine dubio a corporibus. prius autē vnaqueq; habuerat eē: cōtētia per se p̄pter diuersitatem materij: quas habebat: et pp diuersitatem temporis sue creationis: et pp diuersitatem affectionū suarū qđ habebat. Scdm diuersa corpora sua que habebat. ¶ Nos enim verecimus: qđ qui facit esse in illa iniectionē vniuersalē: ex qua fit singularis tantū: imple est vt faciat esse singularē: et nisi addiderit supra sp̄litate et in

¶ Dubi.

¶ Resp.

tentione ex qua fiat singularis aliq de intentionibus que consequuntur in creatione: & comitantur: siue nos sciamus eas siue no. ¶ Nos scimus etiā qd beca aia nō est vna in oib⁹ corpib⁹. Si eni esset vna in oibus illis: & essent multe pp relationē: tūc aut esset sapiēs in oibus illis: aut insipiens in oib⁹ illis: nō lateret vnus qdqd videret in aia alterius. vnu eni qd ad multa referret: pole est differre fm relationē. Sed in eis nō differt qd hnt eē in eēntia est pp illa: Lū eni vn⁹ p^r fuerit multoz filioz: cū ipse sit iuuenis nō est iuuenis fm oēs illos. Iuuentutē eni bz in seipso: & p^r tinetur vnaqueq; resone. Siut p^rudentia: & stultitia: & opio: & alia his filia: non sunt nisi in eēntia aie: & p^r teneat cū aia in vnaqueq; resone: qd aia nō est vna: sed est multe nudo. Et spēs est: vna est: & est creata. sicut postea declarabim⁹: sed sine dubio aliqd est. pp qd singularis effecta est. Illud āt nō est ipseio aie in mā. Jā eni destruitur⁹ hoc. Immo illud est aliq de affectionib⁹: & aliq de virtutib⁹: & aliq de accitibus spūalib⁹: aut copositū ex illis: pp qd singulari sit aia: quāvis illud nesciam⁹: postq; aut sit singularis p se: est impole vt sit aia alia nudo: & vt sit vna eēntia. Jā āt multa dicim⁹ als ad negadū B. Sz demrabim⁹ qd aia cū creat⁹ cū creatioe alic⁹ coplonis: pole ē vt creet post illā affectio aliq i actioib⁹ rōnabilib⁹: & in passionib⁹ rōnabilib⁹ pp collationē qz differat ab actioe qd ē ēī illis cū alia. Et vt affectio acq^rita: que vocat intellectus in effectu sit in vna talis diffonis: vt p eā differat ab alia aia. Et qz accidit et p^rice eēntia suā singularē: qd bz ex eo qd p^ricipit aliq affectioē qd est ei⁹. p^ripia: & nō alteri⁹: pole est etiā cōtingere in eā ex virtutib⁹ copalib⁹ affectioē ppas. qd pē deat ex affectioib⁹ moralib⁹: aut sint ipe eedē: aut vt sint ibi et alie ppetates nobis occulte: que psequuntur aias cū creat⁹: postq; creat⁹. Qualia sequūt singularia spūū coporalia: qbus differūt: & vt aie sint ita: edē dnt iūia p^rpteratib⁹. pp qd corpa creata fuerūt: siue sciam⁹ illas dif positiones: siue nō: aut aliquas illarum.

¶ Capitulum. III. De anima non desinit esse: neq; trāsformatur in alia corpora.

21

Quod aia non moriat⁹ in morte corporis. ratio hoc est. Quia qdqd destruit⁹ ad destructionē alterius: pendet ex eo aliquo mō. Sed qdqd pendet ex aliquo: necesse est: vt aut sit eo posterius: aut sit eo pus: eēntia: nō rēpo: reat: habeat cū eo eē simul. Si aut aia sic pēdet ex corpore: sicut ex eo cū quo bz esse simul: & hoc fuerit ei essen tiale: & nō accidentale. tūc vniuersaliusq; ex eēntia relati ua est ad alterū: sic neq; corpus: neq; aia est suba. sz est vtutis suba. Si aut eis est hoc accidentale: & non subale: tunc destructione vno illoz destruit⁹ relatio que accidit al teri: & non destruit⁹ ad destructionē alteri⁹: quāvis sic pē deat ex eo. Si aut sic aia pendet ex corpore: veluti eo poste rius: tūc corpus cā est eē aie. Causa aut q^rtuor sunt. Cor pus g aut erit cā efficiēs aie: & dans ei esse: aut erit causa receptibilis eius ad modū cōpositionis: sicut elemēta re cipit⁹ corpora: aut ad modū simplicitatis vt es imaginis: aut erit causa formalis: aut causa pfecta. Impole est aut vt corpus sit cā efficiēs. Corp⁹ eni ex hoc qd est corp⁹ nō agit aliqd: nō facit eni nisi p vtutē. Si eni ageret per se: ipius: nō p vtutes suas: tūc eo corpus ageret illā actio nē. deide omnes vtutes corporales aut sunt accidentēs aut sunt forme materiales. Impossibile est autē vt acciden tia: & forme existētes in materis tribuant esse existēti substātie p se. nō in mā: & eē sube absolute. Impole est et corpus eē cām recipientē. Jā eni pbaumus & ondimus qd aia nō est imp^ressa in corpore aliquo mō. qd corpus non est formatū forma cā rōnalis. neq; ad modū cōpositio

nis: neq; ad modū simplicitatis: ad hoc vt aliq pars cor poris cōponat⁹ & cōplexione: & cōplexione: vel aliqua cōplexione. in qd imp^rinat⁹ aia. Impole est etiā corp⁹ eē formalē cām aie: aut pfectionē pfectā. Melius est enim hoc esse eē. qd nō pendet aia ex corpore vt causatū: ex sua cā eēntial: quāvis cōplexio & corpus cā sint aie accidenta les. Cū eni creat⁹ mā corpus: qd sit dignū fieri inl^rim aie. & eius regnū: tūc cā separate que solent dare vnaquāq; aiam: creat⁹ aiam. qd vt aias creent sine corp⁹ib⁹ quib⁹ p^ria sit creatio vniū nō alterius est impole. Et p^rter hoc etiā negauimus in p^rmissis aias ante corpa eē mul tas nudo: & p^rter hoc etiā qd necesse est qd quicqd idipit eē pceder illud mā que sit apta recipere illud: aut apta cōpa rari ad illud: sicut ondimus als. & p^rter hoc et qd si pole eēt vnaquāq; aias creat⁹ i nō crearet⁹ id in quo perficēt⁹ & operat⁹: ocioius ēēt eius eē. Nihil autē ocioius aut sup^r fluū est in nā. Quādo qdē g hoc est ipole. tunc in eis que sunt nō est possibilitas h⁹. sed cū sit aptitudo recipiendi aiam: & aptitudo inl^roz comitat⁹: tūc creat⁹ a causis se paratis illud qd est aia: hoc aut nō cōtingit in aia trā: sed in oibus formis habetibus inl^ria. quāvis esse nō pponde rat supra earū nō esse: nisi qz mā aptio: est quantū ad il las: & dignio: illis. Sed qz creato vno creat⁹ & aliud: nō iō opz vt vno destructo destruat⁹ alteri⁹: nō eni hoc cōtingit nisi cū esse vniū fuerit. p^rter alteri⁹ aut in altero. Sepe eni cōtingunt aliq pp alia qbus destruit⁹ rema nent illa: qd ē illoz nō habuit eē ex illis. Et precipue cū id qd ab eis esse fuerit aliud ab illo: ex quo vtracq; habēt esse simul. ¶ Attribuens aut aie esse nō est corpus: neq; virtus copalis: sed sine dubio eēntia exis nuda a mate rias & mēsuris. Et qd qdē aia ex corpore: nō bz ex cor pore nisi debiti hōre: que sz esse trā. tūc nō pendet eius esse ex corpore trā. Neq; est corp⁹ cā nisi accidentalis. qd nō cōcedit⁹ oici qd sic pendeat aia ex corpore. vt corp⁹ debeat eē prius aia p^rioritate cālis. Sed pars tertia & qd dixi mus in principio. hoc est qd aia pendet ex corpore. sicut id qd est prius. Sed hec p^rioritas. si fuerit tēporalis. impos sibile est vt eē aie pendeat ex corpore. postq; prius est in eo in tēpore. Si aut eius p^rioritas fuerit inesse nō in tēpore: qui modus p^rioritatis est: vt cū eēntia p^rioris fuerit: comitē eā esse id qd est posterius: & tunc hoc pus nō bz esse: cum ponit⁹ destrui id qd est posterius. Nō vt qd posterius po suimus destruit⁹. iō opz destrui id qd est prius. Sz ob B qd posterius nō pōt destrui. nisi qd prius accidit p^rior ali qd in nā sua: qd destruit⁹ illud: & tunc destruit⁹ posteri⁹. g ex positione destructionis posteriozis. non puenit de structio p^rioris. Sed positio destructionis ipsius p^rioris ponit posterius destrui postq; accidit p^riori destrui se. Et qū quidē ita est: opz vt cā destructiua p^ringat in sub stantiam aie: pp qd destruat⁹ corpus: & vt corpus nullo modo destruat⁹ pp cām: que est eius p^ria. Sed corpus destruit⁹ ex causis que sunt eius. p^rpe ex p^rmutatione cō plexionis & cōpositionis. ergo impole est vt aia pendeat ex corpore. sicut prius nā: & p^rterea destruat⁹ corpus aliquo modo cā sui ipsius: ergo nō est iter illa bic modus pēdē di. Et quādo qdē ita est in re: cōs mō pēdēdi destrui trā. Restat qd vt nullius corp⁹ eē pēdeat ex altero. Et sic aut aie pēdat a p^rincipis alijs que nō p^rmutant⁹: neq; de struit⁹. ¶ Dicimus g qd nulla cā destruit aiam aliquo modo. Quicqd solet destrui ex aliq cā que sit in eo in illo est potētia destruidi. in quo est ante destructionē effect⁹ permanēdi. Alitudo autē eius ad destructionē non est ex suo effectu p^rmanēdi. Intentio eni potēntia: iā est ab intentione effect⁹: & relatio huius potēntie. alia est a re latione huius effect⁹. Relatio eni huius potēntie est ad

22

destruendum; et relatio huius effectus ad permanendum
ergo ex duabus causis diuersis sunt in re be due interio-
nes. ¶ Dicemus igitur quod in omnibus compositis et sim-
plicibus existentibus in compositis possunt conungi effe-
ctus permanenti: et potentia destruenti. In rebus autem
simplicibus separatis per se impossibile est hoc duo con-
iungi. ¶ Et absolute dicimus quod impossibile est coniun-
gi in aliquo vniu[er]sali entitie: has duas intentiones. Quicquid
autem permanet: et habet posse destrui: permanenti habet
posse permanentia autem eius non est o[mn]ino necessaria: et
quia necessaria non est: est possibilis: possibilitas autem
que h[ab]et duo extrema est natura potentie: ergo est in sub-
stantia eius potentia permanendi: et effectus permanendi.
¶ Jam autem constat quod effectus permanentie illius: sine
dubio non est potentia permanentie illius: et hoc constat. quod
effectus permanentie illius est aliquid quod accidit habenti
potentiam permanenti. ¶ Ip[s]as autem potentia[m] non habet
essentia[m] permanentem: que est in effectu. Sed habet eam
id cui accidit in sua essentia permanere in effectu: que est
veritas sue essentie. Sequitur ergo: hoc verum eius entia
sit composita ex aliquo quod cum habuerit entia[m] eius sit in
effectu: que est forma in vnaquaque re: et ex aliquo habenti
hunc effectum quod habebat in natura sua potentia[m] eius:
que est ma[m] eius: ergo si anima est simplex absolute non di-
uidit in formam et materia[m]: sed si est composita dimittimus
nunc compositionem: et consideremus substantia[m] que est ma-
teria. Et cōuertamus verbum ad primam eius materia[m] et lo-
quamur de ea dicentes: quod ipsa materia aut diuiditur in
formam et materia[m]: et sic semper: quod est impossibile: aut non de-
struitur id quod est substantia[m] et radix. ¶ T[er]cia autem locutio
est de hoc quod est substantia[m] et radix: quod vocamus anima[m].
¶ Non enim est locutio nostra de re composita ex ipsa et
alio. ¶ Manifestus est igitur quod in eo quod est simplex non
compositum: aut radix compositionis non conueniunt effe-
ctus permanenti: et potentia destruenti compositione
sue essentie. Si igitur fuerit in eo potentia destructionis
impossibile: est esse in eo effectum permanenti. Si autem
fuerit in eo effectus permanenti et habuerit esse: tunc non
est in eo potentia destruenti: ergo manifestum est quod in sub-
stantia anima non est potentia corrumpendi: sed generato-
rum corruptibilium. Corruptibile enim quod est compositum et coti-
cum: potentia vero destruenti non est in intentione finem
quam vniu[er]sali compositum est: sed in materia que est potentia re-
ceptibilis: utroqueque contrariis: ergo in destructo compo-
sito non est potentia permanenti vel destruenti: neque con-
iunguntur in eo. Materia autem aut est permanens non pro-
pter potentiam ex qua apta est ad permanendum: sicut quida
putauerunt: aut est permanens propter potentiam ex qua
permanet: que non est potentia destruenti. nam in pote[n]-
tia destruenti habet aliud quod contingit in eam. ¶ Po-
tentia vero destructionis simpliciter: que sunt in materia
est in substantia quam habet materia: non in substantia corp[or]is.
¶ Probatio autem que affirmat omne generatum esse corru-
ptibile finem hoc quod finitur virtus permanenti: et ob hoc cor-
ruptio ei sit necessaria per hoc quod est compositum vel gene-
ratum ex materia et forma: in cuius materia est virtus per-
manendi ipsam formam: et virtus corrumpendi: ex qua
bus duobus constat simul: sicut iam didicisti: ergo osten-
sum est anima[m] humanam non corrumpi v[er]o modo. Et ad
hoc perdidicimus nostrum verbum n[ost]ru[m] diuino. ¶ ¶ Jam
enim ostendimus quod anime non fuerunt create et multi-
plicate nisi cum aptitudinem corporum: et hoc quod finem aptitu-
dine[m] corporum: oportet attribui esse anime a causis separatis. Et
patuit etiam quod hoc non sit casus vel fati ita ut anima crea-
ta non fuerit creata: nisi quod per cōplexione[m] debebat crea-

ri anima que eam regeret. Sed anima habuit esse: et casu ac-
cidit: aut corpus haberet esse cum illa a quo venderet: hoc
enim non est causa entialis multipliciter itatis v[er]o modo.
sed est fortassis causa accidentalitatis. Jam enim docuimus
quod cause essentiales debent prius creari: et post illas acci-
dentales. Et quando quidem ita est. tunc omnis corporis cuius
creata fuerit lux materie cōplexio: oportet creari anima[m]: hoc
autem non oportet in vno corpore tantum et non in alio. Singu-
laria enim spiritus non differunt in eis ex quibus cōstituitur:
neque est possibile v[er]um corpus humanum debeat habere
animam qua perficiatur: et aliud corpus eiusdem cōple-
xionis in specie non debeat hoc idem: sed si casu accide-
ret hoc esset. Si vero non accideret hoc non esset illius
speciei: cuius illud est. Si autem posuerimus quod vna ani-
ma transferatur ad multa corpora: vniu[er]sali autem corpo-
ri per se debet anima creari: que pendet ex ipso: tunc vniu[er]-
sus corpus habebit duas animas simul. deinde non est nisi ani-
ma pendet ex corpore: quasi imp[er]fecta in eo: sicut iam se-
pe ostendimus: sed sic pendet ex eo: sicut circa quod occupa-
tur et cognoscit: et quod patitur et illa. ¶ ¶ Circa autem ani-
mal cognoscit et percipit animam suam vna[m] esse que est
imperans: et regens suum corpus quod habet. Si autem est
ibi alia anima quam non percipit animal: neque occupat cir-
ca suum corpus: tunc non pendet ex illo corpore. ¶ ¶ Non enim
anima pendet ex corpore nisi hoc modo: ergo nullo mo-
modo transferretur anima ad aliud corpus: et hoc sufficiat
et. qui huius rei summam querit. Debes autem scire hoc
multis modis posse exponi.

¶ Capitulum. V. De intelligentia agente: et de patiente in
nostris animalibus.

Dicemus quod anima humana prius est
intelligens in potentia. deinde
de sit intelligens in effectu. ¶ Omne autem quod
exiit de potentia ad effectum: non exiit nisi per
causam: que habet illud in effectu: et extrahit
ad illud: ergo hec est causa per quam anime nostre in rebus
intelligibilibus exeunt de potentia ad effectum. Sed causa
dandi formam intelligibilem non est nisi intelligentia
in effectu: penes quam sunt principia formarum intelli-
bilium abstractarum. Cuius comparatio ad alias nostras
est sicut comparatio solis ad v[er]sus nostros: quod sicut sol v[er]-
per se in effectu: videt luce ipsius in effectu: quod non vi-
debat in effectu: sic est dispositio huius intelligentie qua[m]-
tū ad nostras animas: virtus enim rationalis cuius confide-
rat singulari: que sunt in imaginatione: et illuminat luce in-
telligentie agentis in nos: quam didicimus: sunt nuda ma-
teria. et ab eis pendentes et imp[er]munt in anima rationali
ita non quod ipsa de imaginatione mutet ad intellectionem: neque
quod interior pendens ex multis. cum ipsa in se sit cōsiderata nu-
da: per se faciat simile sibi. Sed quod ex cōsideratione corp[or]is
aptatur anima: permanet in eam ad intelligentia[m] agente[m]
abstractio. Cogitationes enim et cōsiderationes motus sunt
aptantes etiam ad recipiendum emanationes: sicut termini
medij p[ar]at ad recipiendum fines: necio: quantum illud fiat
vno modo: et hoc alio: sicut postea scies. Cuius autem accidit
anime rationali comparari ad hanc formam nudam me-
diante luce intelligentie agentis: tingit in anima ex forma
quiddam quod finem aliquid est sui generis: et finem aliud non
est sui generis. Sicut cum lux cadit super colorata: et fit
in v[er]su ex illa luce operatio que non est similis ei ex omni
parte: imaginabilia sunt intelligibilia in potentia: sunt
intelligibilia in effectu: non ipsa eadem: sed que excipiuntur ex
illis. Imo sicut operatio que apparet ex formis insensibili-
bus: non ipse forme mediate luce: et aliud. quod h[ab]et cōparatio-
nem ad illas: quod sit mediate luce et receptibili recte opposito.

Quic. D

¶ De anima p[er]
det ea corpe.

¶

¶

Qualiter intellectus innascitur in aia.

In anima rationalis cū coniungit formā aliquo modo coniunctionis aptā ad h^{oc} ut cōtingant in ea ex luce intelligentie agentis ipse forme nude ab omni p^{er}missionē: p^{ri}mus autē qd p^{er}cipit de eis humanus intellectus est id qd de eis est essentialē: et accidēte: et id cuius causa sunt similes imaginationes ille et differit. Sed intentio- nes quibus non differunt ipse forme sumit vna intentio in essentia intellectus cōparatione similitudinis. Sed cō- paratione eius in quo differunt sunt multe: ergo intel- ctus potestare habet multiplicādē de intentionibus: q^{ui} sūt vna: et adunādī que sunt multe. Sed adunātō multo- rum fit duobus modis. vno ut itētiōes que sunt multe et dif- ferentes dimensionibus et imaginationibus fiat vna in- tētiō: cū nō differunt in diffinitione alio ut de intentioni- bus generū: et differētiarū cōponat intentio vna: in diffi- nitione. ¶ Modi autē multiplicādī sunt et cōuersio isto- rum. ¶ Isti autē modi sunt de proprietatibus humani intel- ctus: quos nō habet alia vna. Alię enī virtutes apprebē- dunt: q^{ui} est multū sicut est multū: et vnum sicut est vnu. Cū autē apprebēdit vnu qd est pluriū et cōpositū ex aliq- bus: et eoz accidentibus: nō pōt separe accidentalē eoz ab essentialibus eoz. Cū autē aliquā formā representat sensus imaginationi: et imaginationi intellectus: et intellect^{us} excipit ex illa intentionē. s; postea representauerit ei aliā formā eiusdē speciei: que non est alia nisi numero. itz nō excipit intellectus ex ea aliā forma p^{re}ter quā accepit p^{ri}mo modo: nisi s; accides: qd est illius p^{ri}mi: ex hoc qd est illud accidens: ita ut aliq^{ui} accipiat illā nudā: aliq^{ui} dē cū illo accidente: et p^{ro}pter hoc dicit^{ur} q^{ui} socrates et pla- to sunt vna intētiō in humanitate. Non q^{ui} humanitas q^{ui} est coniuncta proprietatibus socratis: ipsa eadē sit cōiun- cta proprietatibus platonis: quasi ambo haberent vnāz essentialē: sicut fit in amicitia: et in alijs relationibus. Sed q^{ui} humanitas multiplicata est in esse: humanitas. n. vna nō est in qua cōueniāt que representēt esse extrinsecum. ita ut ipsa eadē sit humanitas platonis et socratis: h^{uius} autē declarabitur in doctrina sapiētie. Qd autē de hoc intelli- gitur hoc est qd p^{ri}ma forma humana que p^{re}cedit: ipsa p^{ro}cedit tantū anime ad cognoscendū formā humanāz. Secūda vero nihil p^{ro}cedit. Intētiō enī imp^{er}fecta anime est vna: que nō est nisi imaginatio p^{ri}ma: et imaginatio se- cūda nihil operat^{ur}. Potuit autē vnaqueq^{ue} p^{re}cedere et ope- rari illud idē in aia: non sicut hic homo singularis: et hic equus. ¶ Intellectus autē cū apprebēdit aliquā inter q^{ui} est p^{ri}us et posterius: solet intelligere cū illis tēpore nēcio. non in t^{em}p^{or}e. sed in momēto. ¶ Intellectus enī intelligit tēpus in p^{ar}te et in terminis: et hoc subito. ¶ Qd autē itell^{ectus} nō pōt formare ea que sunt in vltimo intelligibilitatis: et abstra- ctionis a mā: hoc nō h^{ab}et ex aliquo qd sit in essentia illaz rerū: nec ex aliquo qd sit in itell^{ectus}: s; ex h^{uius} q^{ui} aia ipedi- ta est in corp^{ore} et ex corp^{ore}: et q^{ui} in multis ex corp^{ore}. Sed corpus elōgat eā a dignioribus suis perfectionib^{us}. ¶ Hoc enīz q^{ui} oculus nō pōt intueri solē: nō h^{ab}et ex aliquo qd sit in solē: nec ex hoc q^{ui} sol nō apparet: s; ex infirmitate oculi. Sed cū aufer^{retur} de nostra aia ipsa aggrauatio et impedimē- tū: tunc intelligentia aie de his est melior q^{ui} bz aia: et q^{ui} est purior: et delectabilior. Sed quia noster sermo hic nō est de aia: nisi s; q^{ui} est aia. s; q^{ui} est iuncta mātē buic. tūc non debemus loqui qd erit de aia post mortē: cū loqua- mur de nā. donec p^{er}ueniamus ad doctrinā sapiētie: et spe- culemur res separatas: q^{ui} doctrine nālis nō est p^{ro}prium speculari: nisi q^{ui} est rerū naturalū: et que habet cōpara- tiōē ad materiā et motū. Sed dicem^{us} q^{ui} formatio intel-

lectus differt s; esse rerū. Res enī subtilissimas nō pōt aliq^{ui} intellectus apprebēdere: q^{ui} excedit eū: que vō sunt debilis esse: ut motus et tēpus: et materia: aliq^{ui} est difficilē intelligi. eo q^{ui} sunt debilis esse. ¶ P^{ri}uationes autēz nō apprebēdit intellectus in effectu absoluto: p^{ri}uatio- nē enī apprebēdit per hoc q^{ui} apprebēdit habiūz ei^{us}. Sed intellectus apprebēdit p^{ri}uationē ex hoc q^{ui} ipse fuit habens p^{ri}uationē. ¶ Alii ergo ex hoc q^{ui} est malū. et impotētia. et est p^{ri}uatio p^{ri}uationū si apprebēdit itelle- ctus nō apprebēdit: nisi ex hoc q^{ui} est similitudo inter hūc et illam potētiā. Intellectus enī cur nihil potētie annexū est: nō intelligit p^{ri}uationē: neq^{ue} malūz: s; q^{ui} est p^{ri}uatio et malū: nec formant in ea: q^{ui} in eis que sunt: nō est aliq^{ui} malū absolute.

¶ Capitulū. VII. De gradibus actionū intellectus: et de al- tiore graduū eius qui est sensus intellectus.

In anima intelligit eo q^{ui} ap- prebēdit in se ipsa formā in- tellectoz nudoz a mā: sed hoc q^{ui} forma ē nu- da: aut ideo est: q^{ui} intellectus eā denudat: aut q^{ui} forma in seipsa nuda est a mā: et nō est op^{er} aie denudat eā. Anima autē intelligit seipsaz: et hoc q^{ui} in- telligit seipsaz: facit eā intelligere se eē: et intelligentē et rez intellectā: et intellectū. In eo vero q^{ui} intelligit ceteras for- mas nō facit ita. Ipse enī p^{er} se in corp^{ore} sunt scmp^{er}: et in p^{ar}te et in intellectu: quāuis in alijs reb^{us} exeat ad esse crū. Illud autē q^{ui} dicit^{ur} q^{ui} ipa anima fit ipse res intellecte: impole est s; me: h^{uius} enī nō itelligo qd d^{icitur} q^{ui} vna res fiat alia: neq^{ue} intelligo q^{ui}ter hoc eē possit. ¶ Quidq^{ue} enī depo- nit vna formā et idut aliā: ipm est cū p^{ri}ma forma aliqd: et cū scda aliqd. p^{ri}muū verissimē nō fit scdm. nisi p^{ri}muū de- struat^{ur}: et nō remāserit nisi eius subm vel aliqua p^{ar}te eius. Si autē nō fit ita ingramus qualiter fit. ¶ D^{icitur} q^{ui} g^o q^{ui} cū aliqd fit aliud: illud p^{ri}muū aut h^{ab}et eē: aut nō: et scdm: aut h^{ab}et esse: aut nō. Si autē habuerint esse: tunc vno eēntis sūt nō vnu. Si autē p^{ri}muū nō habuerit esse: tunc hoc qd erat aliqd fit nihil: et qd erat nihil fit aliquid: hoc autē nō ē itel- ligibile: p^{ri}muū etenī et si destruit^{ur}: nō tū fit aliud: nisi q^{ui} destruit ip^{si}us: attribuit esse alij rei. Aia g^o q^{ui} fit forma aliarū rerū: Qd autē magis decipit hoies in hoc. est ille qui cōpositū libzū diagogarū qui amabat loq^{ue} verissimā: et p^{ro}babilia: satisfaciēs sibi et alijs verissimilitudine: q^{ui} pos- sunt pendere docti hoies: ex libris ei^{us} q^{ui} intulanti de intellectu. et de intellect^{us}: et de anima. Concedo autē for- mas rerum subsistere in anima: decorantes et nobilitan- tes eā: quarū quasi locus est aia: mediante intellectu ma- teriali. Si autē aia fit forma aliarū rerū qd sunt in effe- ctū: forma autē est effectus: imo ipsa est effectus. In essen- tia vero forme nō est virtus recipiendi aliqd: neq^{ue} v^{ir}tus recipiendi aliqd est nisi in receptibili rei: tūc op^{er}z v^{ir}tus aia nō fit v^{ir}tus recipiendi aliā formā: vel aliqd aliud. Sed nos v^{ir}tus demus eā recipere aliā formā p^{ro}pter illā: v^{ir}tus si illa nō recipi- tur: postq^{ue} nō fuerit diuersa ab hacient mirū: q^{ui} recipies et nō recipiens erūt vnu. Si autē fuerit diuersa ab ea: tūc aia sine dubio fiet alia a seipsa. si ipsa est forma intellecta. hoc autē totū nihil est. Aia enī est intelligens. Intellect^{us} vō autē vocabit^{ur} virtus eius qua intelligit. Aut vocabit^{ur} ipsa sua forma intellectoz: tuoz: que q^{ui} sunt in aia intel- lecta sunt ergo intellectus et intelligens: et intellectū: nō sunt vnu in nostris aiabz. Concedo autē hoc posse esse in aliquo: scitē significabit^{ur} suo loco. ¶ Similiter intel- lectum materialē: si volum^{us} appellare aptitudinē aie ab- solutā in nobis: ip^{si} est p^{er}manēs dū sumus in hoc corp^{ore}. Si autē volum^{us} appellare intellectū malē aptitudinē anime s; in ynamquāq^{ue} rem: aptitudinē destruitur cum

Ari. scdo
meta. c. 8.

A

Ari. 32 de
aia. c. 15.

B habet esse effectus. ¶ Postq̃ igit̃ iam hoc cōprehendi-
stis: dicim⁹ q̃ formari intelligibilia sit tribus modis. vno
cū aliquā forma in aia in effectu distincte ⁊ ordinata.
Sed aliqñ illa distinctio ⁊ ordinatio nō est nēcessā: sed cō
mutabilis. exempli grā. cum ordinaueris in anima intē-
tiones verbor⁹ significantium hoc q̃ dicit⁹: q̃ oīs dō est
aia: inuenies intellectū yniuersaliū: hōz vlem⁹: qui nō
formā nisi in suba incorporea. ¶ Ad hoc aut̃ vt forme-
tur in ea: necesse est ibi prius ⁊ posterius. Si aut̃ cū mu-
taueris hoc ⁊ ordinaueris alter intentiones formatas:
sicut cum dicis q̃ aia predicat⁹ de omni hoīem dubi-
tabis hunc ordinē: fm q̃ est ordo itētionū yniuersaliū
nō esse ordinatū nisi in substantia nō corporea: quamuis
alins sit hic ordo q̃ primus. Sed hoc fm auditū nō fm
intellectū. Bi enī duo ordinēs sunt diuersi: sed intellect⁹
purus idem est. ¶ Secūdo cū intellectus etiam acqui-
situs est fm operationes: sed aia auertit ab eis: ⁊ non re-
spicit ad id q̃ iam intellexerit: sed est mutata ab illo in-
tellecto ad aliud. Non enī est in potētia animarū nostra-
rū: vt omnia intelligent simul subito. ¶ Tercio cū ali-
q̃ dubium a te querit⁹ de his que iam scisti: vel que sci-
re potes: sed besitas respondere in illa hora: securus inde
verissime te posse respondere: quāuis postea non sit apud
te ad hoc ordinata responsio aliquo modo. Sed incipis
preordinare in tua aia vt reddendo responsū q̃ proue-
nit ex illa certitudine sciendi illud q̃ habes ante distin-
ctionē ⁊ ordinationē eius. Differētia autē inter p̃mā for-
mationē ⁊ 2as manifesta est. prima enī est sicut id q̃ de
thesauro educis: ⁊ aliqd de eo agis. Scōba sicut id q̃ ha-
bes in thesauro: ⁊ nō agis aliqd de eo. tertio vō a p̃ma
differt in hō nō est aliqd ordinatū in cogitatione ali-
quo mō: sed est sicut ichthio ordinis cū adiunctiōe cer-
titudinis. Et differt a secunda: quia non est q̃ respiciat⁹
tur: sed respicitur aliquo modo considerandi in actu ve-
rissimi cui p̃pria est cōparatio ad aliqd q̃ est quasi
repositū. Si quis aut̃ dixerit q̃ hec scitētia est in potētia
sed potētia p̃pina effectus. B falsū est. habēs enim h̃
habet certitudinē in effectu acquisita: quā nō est necesse
acquirere: neq; per potētiā remotā: neq; per p̃pina. Ipla
aia aut̃ certitudo: certitudo est habēdi hoc q̃d h̃ apud
se hoc: vt cum volueris illud scire: sciat⁹: ⁊ sic certitudo
eius in effectu est quasi hec iam acquisitio est: que voca-
tur in effectu: acquisitio enī alicuius acquisitio est. B igit̃
tur q̃ inuimus acquisitū est in effectu. Sed impossibile
est certū fieri q̃ id q̃ nescit sit ei cognitū in effectu: ⁊ re-
positū apud se: quo mō autē certificabit⁹ de dispositione
alicuius: nisi q̃ B fm q̃ sit certū est ei cognitum. Id igit̃
tur q̃ inuimus: duo p̃tinet in se. i. cognitū i effectu: ⁊ cer-
titudinē in effectu habēdi penes se hoc repositū: sed illū
simp̃l est cognitū apud eū: hoc aut̃ q̃d vult facere cogni-
tū alteri. Ad iū est aut̃ q̃d hic respōdes ordinē q̃ in ei⁹
aia subito venit: qui cū docet aliū incipit ipse adificere do-
ctrinā que est secūdi modū. In quo ordinat̃ ipsa forma
fm ordinē quo ordinat⁹ penes illū qui ab eo recipit. vn⁹
aut̃ istoz modoz est scia cogitabilis: cuius vltima perfe-
ctio nō cōplet⁹: nisi q̃ ordo ei⁹ cōponit⁹: alius aut̃ est scia
simp̃l: in qua nō solet gñari forma post formaz: sed est
vna ex q̃ forme pueniūt in receptibili ear⁹: ⁊ hec scia est
efficiens id q̃d vocam⁹ sciaz cogitabilē: est principium
eius. ⁊ ipsa est vna aie intelligentia absoluta: que est scia
intelligētis agentib⁹: ordinare aut̃ non h̃z aia nisi ex hoc
q̃d est aia: q̃d si nō h̃ret: nō h̃ret sciam aiale. ¶ Aia enī
ronalis quomō h̃z p̃m⁹ ex aia: q̃d p̃m⁹ h̃z sciam p̃ter sapie-
tiā aie: hoc est cōsiderandū: hoc aut̃ debes ex tua aia intel-
ligere. ¶ Debes etiā scire q̃ in nostro puro intellectu nō

est multitudo ylo modo: neq; ordo formarum. ¶ 3p̃ie
enī est principū oīs forme emanātis ab eo in aia. ¶ De
bes etiā tenere similiter esse dispositionē separatorū pu-
re: in hoc q̃d intelligūt aliqua. ¶ Intellectus enī noster
est intellectus intelligēns formas: ⁊ creans illas nō cui⁹
est formare: aut q̃a est i forma anime: formare enī aie la-
pientis hoīs fm q̃ est anima nō est nisi formare ordina-
te ⁊ distincte: vnde ipsa anima non est simplex omnino.
Ois autem apprehensio intelligibilis est similitudo ali-
qua ad formā separatā a materia: ⁊ ab eius accidentib⁹: ⁊
materialibus: sicut predicimus: sed aia habet h̃ ex h̃ q̃d
est substantia recipiens impressa ab eo. Intelligentia vero
habet h̃ ex hoc q̃d est principū ⁊ substantia agens: ⁊ cre-
ans: q̃d autē p̃pitiū est eius ex p̃ncipalitate eius ad ani-
mā: est eius intelligibilitas in effectu: q̃d vero p̃pitiū est
anime ex h̃ q̃d informat⁹ ex ea: ⁊ recipit ab ea est eius in-
telligibilis in effectu. Quā aut̃ debes scire de dispositio-
ne formarū que sunt in aia: B est q̃d dicemus. scz q̃ ima-
ginata: ⁊ quēcūq; adherēt eis. cū aia auertitur ab eis
reposita in virtutibus cōseruatiuis eoz: que vere nō sunt
apprehendentes. Si enī B esset: essent apprehendentes:
⁊ cōseruantes simul: sed sunt thesaurus ad quē cū conuer-
tit⁹ se virtus apprehendēs indicās. Imo estimatio aut̃ aia
aut intellectus inueniet etiam haberi. Si autē non in-
tuerit ea necesse habebit redire ad perquirendū ⁊ re-
miniscendū: q̃d si non fieret necesse esset nobis dubitare
de omni anima occupata ab aliqua forma: an ipsa forma
haberet in se: an nō haberet ē nisi in potētia. ¶ Et dubi-
tarem⁹ quo mō memoraret⁹: ⁊ cum non fuit apud aia
in quo fuit ⁊ anima cui addesti: quomōq; reuocaret⁹ hec
forma. Animalis aut̃ aie discrete sunt virtutes: ⁊ vnicuiq;
virtuti per se separati attributa sunt instrumenta: ⁊ formis
assignatus est thesaurus: quas aliqñ nō cōteplatur esti-
matio: ⁊ assignatus est intentionibus thesaurus: q̃s aliqñ
nō cōsiderat estimatio. Nō enī estimatio est locus in quo
stabiliant⁹ istas: est indicans. Et p̃ter hoc dicimus q̃
estimatio aliqñ respicit formas ⁊ intentiones repositas
in his duabus virtutibus: ⁊ aliqñ auertit ab eis. ¶ Di-
cimus nunc de humanis animabus an ipsa intelligen-
tia intelligibilia que apprehendūt⁹: deinde cōtinent⁹
ab illis ad alia non sint in illis perfecte in effectu: ⁊ ideo
ipse nō intelligunt ea perfecte in effectu: an habeat the-
saurū in quo reponat. Sed hic thesaurus aut̃ est essentia
earū: aut corpus earū: aut aliqd corpale earū. ¶ 3as aut̃
diximus q̃ corpus earū: ⁊ q̃ p̃dēt ex corpore earū nō est
dignū ad hoc: neq; est dignū: vt sit subm intelligibilium:
q̃ nō est dignū: vt forme intellecte sint situm habentes.
sed cōiunctio earū cū corpore faciet eas habere sitū. Si
aut̃ eēt in corpore habentes situm: nō essent intelligibi-
les. Aut dicimus q̃ ipse forme intelligibiles: sunt res p̃ se
existentes: quarū vnaqueq; est ip̃s: ⁊ res per se existēs.
sed intellectus aliqñ aspiciat illas: ⁊ aliqñ auertit ab illis.
⁊ postea cōuertit ad illas. Et est anima quasi speculum.
ipse vero quasi res cōrinfec: que aliqñ apparent in ea: ⁊
aliquādo non apparent. Et hoc fiat fm comparationes
que sunt inter eas ⁊ animā. Aut ex principio agente ema-
net in anima forma post formā: fm petitionē anime. a q̃
principio postea cum auertitur cessat emanatio: q̃d si ita
esset: eēt necesse omnibus hōib⁹ adificere sicut primitus.
¶ Dicim⁹ q̃ vltimā p̃te huius diuisionis esse verā. Im-
possibile est enī dici banc formā esse in aia in effectu p̃ se
cte: ⁊ nō intelligi ab ea in effectu p̃fecte. Sensus enī de
hoc q̃ eam intelligit nō est nisi q̃ forma existit in ea: vñ
imposse est corpus esse thesaurū eius: ⁊ imposse est etiam
essentia anime esse eius thesaurū: hoc enī q̃d est thesau-
rū. ¶

rus eius: nihil aliquid est: nisi qz forma intellecta existit in ea. Et nos sic intelligimus. Nō est autē sic apprehensio for me. Apprehendere etenim forma nō est thesauri: sed tū reti nere. Alioquin etenim virtus est apprehendere formas autē memoratas: et formatas eē in aliquo est sensus ipsas ap prehendere sicut formas sensibiles eē in aliquo nō est sen sus. Un corpā in qb sunt for sensibilibz nō sunt appre hendētia. Apprehensio vō fm q est vrus apprehendētia necē est fieri ab eo: quo solet ipiū ipā forma aliquo mō ipressionis. In memorali autē formati nō ipiūmū forme nisi fm q sunt instra: t hnt corp retinēs ipsas for mas nisi ppinquas gerēt ipsas vntē apphēdētē: q ē sic imaginario: et eximatio: ita vt cōsiderat eas cū vult: sicut retinet formā sensatā circa sensus: ad hoc vt inquirat eas sensus q voluerit: hoc at pōt intelligi in memorali: et for malitō in aia: formā enī intellectā eē in aia. hoc idē ē qd apphēdi eā. ¶ Idē postea declarabimus adducin sapia pma: qz hoc for nō est p se ex pte. Restat g vt vltia pars sit vā: vt dīcere nō sit nisi acquirere pfectā aptitudinē cō iungēdi se intelligentie agēt: quoniam fiat ex ea itellē: q est simplex: et emanēt for ordinatē mediātē aia in cogita tione. ¶ Aptitudo autē q pcedit dīcere ē imperfecta: post quā aut dīcūt est integra. ¶ Cū enī trāsīt in mētē eius q dīcūt id qd coheret cū intellectu ingitor: puerit vt aia ad inspiciedū. Ipsa aut inspecio est cōuersio aie ad pnci piū dāns itellm cū enī aia cōiungit intelligentie emanat ab ea vrus itellē simplici: quā legē emanatio ordinādī. ¶ Si vō auertit a p sūt ipse for: in po: sed po: pma. g p dīcere est sicut oculi curatio: q factus sanus: cū vult aspiciat aliqd vū sumat aliquā formā. ¶ Cū vō auertit ab illo: sit illud sibi in po: pma effectus. Cū aut aia ma gnat est in corpō nō pōt recipere subito intelligentias. Sed eius dīpō est sic dīcūt. ¶ Cū n. dī plato est scīs intelligentiā: hic sensus est: vt cū voluerit reuocare formas ad mētē suā. ¶ Cū vō est sensus est: vt cū voluerit possit cōiungi intelligentie agēt: ita vt ab ea in ipsius forme ipm itellm. Nō qz intellm sit pns sue mētē: formatū in suo intellectu i effectū: qz neqz sic erat pns qd dīceret. ¶ Dic enī modus intelligēdi in po: est vrus qd acquirit aie intelli gere cū voluerit ptingere intelligentie a qua emanat in eam forma intellecta: que forma est intellectus adeptus verissimū. Et hoc vrus est itellē in effectū: qz qd est pfectio. Et formatio imaginabiliū est respectio aie ad thesauros: sen sibilibz. Sed pūmū est inspicere: qd est superius: hoc autē est inspicere qd est inferius. ¶ Cū aut aia liberabit a cor pore: et ab accētibus corpis: tūc poterit cōiungi intelligen tie agentī: tūc inueniet in ea pulchritudinē intelligentiā: et delectationē perennem: sicut dīcimus postea suo loco. ¶ Debes autē scire q sapia siue habeat ex doctrina siue nō: nō equalitē hē. Sunt etenim quidā discipulus qui sunt aptiores ad intelligendū: quoz aptitudo que est prior ea aptitudinē quā prediximus est fortior. Cū vō hz hoc in seipso nō aliunde vocat: bec aptitudo subtilitas: que apti tudo aliqñ in aliqb hoibz: ita pzeualerit ad cōiungēdi se intelligentie nō idiget multis: neqz exercitio: neqz discipli na: qz est in eo aptitudo fa. immo qz qd est per se scit. Qui gradus est altior oibz alijs gradibz aptitudiā. h aut dīpō itellē mās vō vocari itellē scōs q ē illi gnat: cui est intellectus in habitu. Sed hic est supremus in quo nō oēs boies xueniūt: nō est aut longe vt ab his actionibus cō paratis ad intellectū fm pte earū: et virtutē emanet all quid in imaginatiua: qd imaginatiua representet etiā p exēpla vltia vti audita dōba: eo mō quo prediximus. p qd aut sit h certius: h est: qm manifestū est q intelligentiā q studet ad acquirere nō acquirit nisi cū habuerit terminus

mediū in syllogismo. Dic autē medius terminus inuenit duobus modis. Aliquādo enī inuenit p pmo ingenio. Inge niū autē est actus rationis: cuius p pta vī inuenitur me dius terminus. Subtilitas autē est supra ingenium. Aliqñ autē habet ex doctrina: principii autē doctrine est ingenium. Res autē sine dubio terminatur apud ingenium: quas ad inuenerunt boies ingeniosi. Deinde tradiderūt eas disci pulis: pole est ergo: vt hō in seipso habeat ingenium: et ex ra tione sua sine doctrina faciat syllogismū. Sed differunt boies in hoc in quātitate et quālitate. In quātitate eo qz aliqui hominū habēt ingenium ad inueniendū medios ter minos plures numero in quālitate: eo qz aliquis boium est velocius ingenij. et qz h equalitas nō pōt terminari: sed semp recipit maius et minus: tunc dī diffinitū in vltio defectus: penes enī qui nullius est ingenij: aut in vltimo augmētū: penes enī qui h ingenij oīs questionū: aut plu rimū ex his: aut qui habet velocius ingenij: pole est ergo vt alicuius hois aia eo qz est clara: et coherens principis intelligentiū. ita sit inspirata vt accendat ingenio ad ac cipiendū oēs questiones ab intelligentia agente: aut subi to: aut pnc subito firmiter impressas: nō probabiliter: sū cū ordine q apprehendit medios terminos: pbata autē que sciuntur ex suis causis non sunt intelligibiles: h est vnus modus pphie qui oibz virtutibz p pphie altior ē. Unde cōgrue vocat vrus sancta: qz est altior gradus in virtutes humanas.

¶ Capitulum VII. In quo enumerant sentētie pbabiles antiquozum de anima et eius actionibus: et an sit vna: an multe: et certificare q stabiliere virtutem rei in hoc.

De essentia aie et eius actioni bus sunt diuersē: quedā enīz ex illis est dictio illius qui putauit qz aia est vna eēntia que facit oēs actiones suas per diuersitatem instrū. Ex his etiā est ille q pu tauit qz aia sapientia est per seipsā: et scit oia. Sed nō agit sensibus: et illis attrahētibz apprehēda ab ipsa: nisi ad hoc vt ipa exciret p illa ad id qd hz in seipsā. ¶ Alij vō dixerūt qz hoc fiat qñ remissio: qz aliqñ accidit ei ob liuisci. Et de pma secta fuit q dīxit qz aia non est vna: sed multe: et qz aia q est in vno corpō: est collectio aiaz. scie vegetāns et apprehendētia: et aie irascibilis: et concupiscibi lis aie. Ex illis et est ille q tener qz aia cōcupiscibilis ē nu tritiua: et dīxit locū eē cor: et cū attribuit cōcupiscēntias nutriendi: generādī stimū. Ex his etiā est ille qui tenuit qz gnare est ex qdā vntē cuiusdā pns aie emanāte in re stitudo marie et femie. Ex his et etiā ille q tenuit qz aia est vna eēntia ex qz vntē eis emanāre quarū vnaqz hz p pta accēs: et qz ipa nihil fac nisi mediātibz his vntibz. ¶ Qui at dīxerūt aiaz eē vna: et agētē p seipsā: conati sūt hāstruere id quo astruūt inia vntima qz postea assigna bim. ¶ Dixerūt et postq vna est: et vnus corpus ipole est ea diuidi per instra et multiplicari: fieret enī tūc forma mālis. Cōstat aut apud eos qz aia siua ē septata ex syllis: quos nō est hic opus iducere: dixerūt g qz ipa p seipsam fac gēd facit instra diuersis. ¶ Qui aut ex his dixerūt qz anima est sapiēs per seipsā: conati sunt hoc astruere dicentes: qz si esset insipiens priuata scientia: aut habere ret hoc ex sua essentia: aut ex accidente. Si autē hret hoc ex sua essentia: non posset ipsa scire aliqd vllō mō. Si vō hret h ex accētē: scis accēs nō accit rei: nisi qz est: tūc aia hz essentias cognoscendi res. Sed cōtingit ea fieri inspicere ex aliqua causa: ergo causa illa nō est ea sapiētie: sed inspi ciētie. Sed remotis causis accidentibz remanet id qd est eēntiale: postqz igit eēntiale est ei scire: quō pōt ei ac

cidere ex aliqua causa ut fiat nesciens. cū ipsa sit simplex spiritualis impassibilis: pot autē hñe sciam in se: autēti ab ea impeditur. sed cū enigilat cognoscit. ¶ Sensus vero enigilandi est ipsas ad seipsas reuocari: ad dispositio nē nature sue: tūc inuenit se scientē quicquid est. ¶ Sed actores sentētie de reminiscēdo ratiocinantur dicētes. q si aia nō scinisset aliquādo qd mō nescit: r inquit cognoscere: cū affueret nō cognosceret id esse qd quiescerat. Sicut qui querit captiuum qui fugit. Hoc autē ias destruximus alē. Qui autē dixerunt animas esse multas: ratiocinati sunt dicētes: quomodo possumus dicere oēs aias esse vnā aiam: cū inueniamus yēgetabilia non hñe aiam cōcupiscibilē. s. qdā prediximus in hoc capitulo: neq habere animā apprehendēte vel sentientē vñ cognoscentē. q h aia essentialiter est aliud ab illa. ¶ Itē in ueniūmus aial habere banc aiam sensibile r irascibilem: neq h aias rationalem yllo modo. Nec ergo aia bestia illa aia est per se. Sed q be oēs cōiungunt cū hoie. scimus in eo esse cōiunctas aias a seipsis alias: r diuersarū sententiar: quarū vnāqueq differt ab alia: r iō vnāqueq habet locū propriū: q rationalis hñe cerebrū r irascibilis anima hñe cor: r cōcupiscibilis habet epar. De sunt famose sentētie de aia. Nulla autē harū vera est nisi vltima ea: quā prediximus. Unde ostēdemus primo eius firmitudinē: r deinde redibim⁹ ad soluēdas quēstiuiculas quas induxerunt. ¶ Dicemus igit ex pmissis manifestum esse actiones diuersas ex diuersis virtutibus esse: r q ois virtus ex eo qd est virtus: nihil est nisi ad qd ex ea prouenit actio: quā hñe principalis: r q vñs irascibilis nō patit ex delicie: neq cōcupiscibilis ex nocumētis: neq in virtute apprehendente fit qd sit in illis duabus: neq aliqua illarū duar: ex hoc qd est id qd recipit formā apprehensibis: r intelligit ea. ¶ His ergo ppositis dicem⁹ oportere vt oēs be virtutes habeant vinculū aliqd in quo cōiungant oēs. Cui⁹ cōparatio ad oēs has virtutes: sit sicut cōparatio cōmūnis sensus ad sensus extrabentes. Vterūq sime enī scimus q harū virtutū altera impedit altera: r altera imperat alteri: qd cōstat ex predictis. Si autem nō haberet vinculū in quo cōiungerent: r qd eis domina ret: r qd pp alias impediret regere alias: r dominari alijs. Aliē nō retraherent alias a ppia actione: qlibet enī virtus si nō haberet aliqd in quo cōiungeret alijs: nō pberet aliā virtutē a sua actione. si instrumentū nō eēt cōmune: neq subm cōmune: neq aliquid aliud in quo coniungerent eēt cōe. Quomodo enī hoc esset cū nos videam⁹ q sensus aliquādo dilatat cōcupiditatē: r virtus cōcupiscibilis nō patiat a sensato: sed qd est sensatū. ¶ Si autē nō patit ex hoc qd est sensatū. ¶ Tunc ipsa passio nō est ex cōcupiscentia illius sensati. ¶ Qd ergo sine dubio vt cōcupiscibilis sit que sentit. ¶ Impossibile est autēz duas virtutes eē vnā. ¶ Manifestū est igit qd aliqd vnus est habēs duas virtutes. Vni⁹ verū est dici: qd q sensus nō cōcupiūmus. ¶ Et q vidimus hoc r hoc offēnsi sumus. ¶ Illud autē vñ in quo cōiungunt be virtutes: est id per qd cognoscit vnusquisq que sit sua sententia. Ita vt sit verum dicere: q quia sensum concupiūmus. ¶ Hoc autē impole est esse corpus. ¶ Corpus enī ex hoc qd est corpus: nō pōt esse id in quo cōiunguntur be virtutes. Alioquin. omne corpus haberet has virtutes. Sed ex aliquo ppter qd sit aptum ad hoc qd primo est coniungens: r est perfectio corpis: fm hoc qd est coniungens: est aliud a corpore: ergo coniungens est aliqd aliud a corpore. ¶ Secundo: q iā manifestū est aliqd virtutū istarū esse quā nō est possibile esse corporeas vel subsistentem in corpore. ¶ Si quis autē dubitauerit

dicens. q si possibile est aliquid vñtum has habere virtutes: quāuis nō cōiungant in eo simul: quarū quedam sunt nō subsistentes in corporibus: quedaz subsistentes. ¶ Et quāuis sint separate. cōparant tamē ad vnū qdā cū non sint vñusmodi tunc modo nō sunt sic: vt aut sint omnes comparate corpori: aut corporales. ¶ Dicemus q hoc qd nō est corpus: pōt esse in quo cōiungant virtutes: ex quo quedā emanant ad instrumenta: r quedā sunt pprie essentie ipsius: r cui oēs reddant aliquo inō. Que autē exercentur in instrumento cōiungunt in principio: qd cōiungit eas in instrumento: qd principū. pcedit ab aia in instrumentū: sicut postea declarabimus eius dispositionē in soluēdo quēstiuiculam. Impossibile est autēz omnes virtutes has emanare ex corpore. Comparationes enim virtutū ad corpus: nō sunt ad modū emanantis recipiendi. Emanatio autē pōt esse separatō emanantis ab eo a quo emanat. Receptio autē nō pōt esse separatō talis: neq potest fieri eodēz modo. Tertio: q corpus aut eēt totū corpus: r tunc cū aliquid illius desisset: nō esset hoc qd percipim⁹ nō esse: nō est autē ita sicut alē ostendimus. Ergo enī sum ego ipse. quāuis nescias me habere manū: vel pedē: vel aliqd aliōz: mebz: ergo: puto at qd hec membra exerceo in vñbus meis: qui nō eēt: nō essent necessaria: ergo essent ego quāuis non essent illa. ¶ Repetamus autē id qd predictim⁹. ¶ q si subito crearet homo. expanis eius manibus r pedib⁹: que ipse nō videret neq contingeret: neq ipsa se cōtingeret: neq audiret sonū: nesciret quidē esse aliqd suoz: membror: r tamen sciret se esse. r quia vñū aliqd est. quāuis non scire illa oia: qd aut nō scit nō est id qd scit. h aut membra non sunt vere nisi figurayestes: que quia diu est q adherēt nobis putauimus nos esse illa aut qd sunt sicut ptes nri. Cū enī imaginamur nras aias nō imaginamur eas nudas: s. imaginamur eas nudas cōpib⁹. ¶ Nri cā ē diuinitas adherentia. Cōiūuimus autēz exuere vestes r prouocare. qd oino non placuimus in membris. Vñ opio q membra sunt partes nostris firmior est nobis: q opio q vestes sūt partes nri. ¶ Si autē totū corpus nō fuerit id in quo cōiunguntur: sed aliqd membrū propriū: nunc aut illud membrū erit id q teneo: qd essentialit⁹ est ego: aut itentio ei⁹: de q teneo: qd essentialit⁹ sit ego. nō est ipius membrū: quāuis ipm sit ei nesciū. Si atē ipz membrū. s. aut cerebrū aut cor. aut aliqd aliud: aut mltā siml membra bz sint idē. aut eoz cōiunctio sit idips de qd pcpio q sit ego: tōz vt pceptio qd ipz ego pcpio sit pceptio illi⁹ rei. Vñ enī nō pōt pcpī fm vnā eādē pte. nō est aūrita in re. Nescio enīz me hñe cerebrū vel cor nisi sentit: r auditū r experimēto: nō q cognoscat ipius esse ego. vñ ipz membrū centrali nō est id qd pcpio ipm eē ego eēntialit⁹: s. accidentalit⁹. Intētio autē de eo qd cognosco: q sit ego: est id qd designo i ea dictiōe cū di co: senti. cognoui. feci. q ppetates cōiuncte sunt in vno qd est ego. Sigs autē dixerit nescias: qd bec est aia dicam me ipi scire: r qd bec ē itētio quā voco aias: s. fortassis nescio illā appellari aias. Cū autē itellepero illd in te vocari aias itelligā illud eē hoc: r qd ipz ē regēs illā mouētā: r apprehendētā. Vñ nescio q illud ego sit aia. di nesciūero qd sit aia: nō ē autē sic dispō cordis aut cerebri. Intelligo enī qd sit cor: vel cerebrū: s. nō itelligo qd ipz sit ego. Cū enī itelligo qd ipsa aia est pñ motū r apprehēsiōnē hñe habeo r finis earum: ex his omnibus cognosco qd aut ipsa est ego verissime. ¶ Aut qd ipsa est ego regens hoc corpus: fortassis autem non possum modo percipere per se separatim: sine pmixtione pceptionis: qd est regēs corp⁹ r cōiunctū corp⁹: sed an sit corpus: an nō: si querat fm me: nō opz esse corpus: neq imaginat⁹ mihi qd sit aliqd

eorum: sed imaginat mihi esse sine corporeitate eius: q̄ iā itel-
lecti ex aliq̄ pte q̄ non est corpus: eo q̄ nō itellecti ei cor-
poreitate cū itellecti illud. Deinde cōsidero: q̄ ex h̄ q̄ ego
ponā corporeitate hūic rei que est principii istarū actio-
nū: nō est necesse illud esse corpus: p̄cipue cū videat mihi
illud esse diuerius ab his sensib⁹: quāuis me nō fallat cō-
iunctio eius cū instrumentis: et q̄ video illa: et video actio-
nes emanare ab illis: puto illa eē q̄si pres me sed hoc q̄
erro in aliquo nō d̄s esse iudiciū: sic iudiciū de eo q̄ d̄s
fieret: et q̄ inquiri esse eius: et an sit nō corpus: nō ideo suz
ignarus eius ignorātia absoluta: quāis negligā illud. Ple-
rūq̄ enī cognitio rei in p̄mo est: sed q̄ negligi fit igno-
ra: et postea requirit ex locis remotioribus. Aliquādo autē
ad cognoscendā rem sufficit exercitari. Sed q̄ est facile:
bō illud negligit: et eius ingeniu nō auertit illud: et postea
fit ei difficultas ad intelligendū et remotius ad cōp̄ehen-
dendū. ¶ Manifestū est q̄ q̄ de virtutibus h̄nt in quo cō-
iungunt cū oēs reddūt: q̄ est nō corpus: siue sit comes
corpis siue nō. ¶ Postq̄ autē tā demōstrauimus certū
dīne huius. Debemus soluere questiones p̄dictas. dicētes
q̄ q̄ aia vna est cēntia: nō ideo d̄s nō emanare aliqd
ab ea in mēbra diueria: sed p̄t eē vt p̄mū q̄ emanat ab
ea in sperma et semē sit virtus generās que ḡnat mēbra
fem vnaq̄q̄ virtutē cōgruā actioni illius. Et vniq̄q̄
membru sit aptum ad recipiendū p̄p̄i virtutē que ap-
paret in eo: q̄ nō nisi ita esset ḡnatio corporis esset ociosa.
¶ Sed ratio eius qui posuit aias scientē ex seipsa nulla
est. Non enī necesse est vt eus substantia aie fuerit essen-
tialiter vacua scientia: impossibile fit esse scientias in ea.
¶ Multū enī interest an dicat q̄ substantia rei respectu sue
essentiē nō d̄s scire: et an dicat q̄ eius substantia eodē respectu
debet nō scire. ¶ Comitantia enī nō sciendi cū vtraq̄ di-
ctione est ouersa: p̄pter hoc enī q̄ cōcedimus aiam ex
sua essentia esse nesciā: nō intelligimus: nisi q̄ eius substā-
tia cū per se sola fuerit nihil extrinsecō sibi adiuncto co-
mitabitur eā ignorātia: et hoc est solā: substantia nō q̄ est
sola substantia. Nō enī intelligi ex h̄ q̄ eius substantia sit
substantia q̄ nōquā separet ad ignorātia. si autē cōcesse-
rimus q̄ hoc nō habz ex substantia: ex aliquo q̄ accidit illi.
tūc nō op̄s accidēs hoc accidere rei nāli. ¶ Cū enī bi-
gerimus mām eē vacuā a forma lecti ipsaz vacuitatē nō
bz ex substantia: sed est quiddā q̄ accidit illi: et p̄mo ab ea
remouebit: hec enī est dictio: quasi diceremus fās fuisse
in ea forma lecti que obstructa est. ¶ Impossibile etiā est
id q̄ dicit q̄ aliqd redeat ad suz cēntia: nihil autē ab-
sentat ab essentia sua. Sed fortassis d̄s eo q̄ aliq̄n absen-
tat ab actionibus que sunt p̄p̄e ipsius: que p̄ficiuntur
ab ipso sola. vñ hoc nō d̄s large: q̄ actiones nō sunt vñlo
mō. Sed eius essentia quo mō nō eēt in se p̄p̄ ipsa: sed cer-
te de eius actionibus nō debet dīci q̄ absente fab illa:
absens enī est in se: sed nō apud aliud: hec autē actiones nō
sunt vñlo modo nisi ea boia que dat eis esse: non sunt ḡ
absentes ab ea. Essentia autē alius nō absente fab eo:
neq̄ redit ad illud. Auctoz vero de reminiscēdo iāz de-
struimus rationes in diuina doctrina. ¶ Rō autē eo-
rū qui diuidūt aiaz assumptit ad hoc. p̄ponēs falsas. Di-
cunt enī q̄ aia vegetabilis inuenit separata a sensibilib⁹:
q̄ op̄s esse in boie quiddā aliud ab illis. ¶ Sed hec p̄o-
positio sophistica est. Separatio enī multis modis fieri
p̄t. sed q̄ bi necessāri sunt duo sunt: vna est q̄ ali-
quādo separatio est vt coloris ab albedine: aialis ab ho-
mine. Inuenit enī hec nā in nō h̄nt albedinem et illa in
nō boie: vt differat ab oī alio differēte. Aliq̄n autē est sepa-
ratio vt dulcedinis cōiuncte cū albedie in aliquo corp̄e:
que aliq̄n inuenit separata ab ea: sed dulcedo et albedo sūt

due qualitates separe: cū eas nihil vñū cōiungit. Separatio
autē que magis vñ ē iter aiaz vegetabilē et sensibilib⁹ est
prima pars. Aia enī vegetabilis nō est coniuncta cū aia
humana aliquo mō: neq̄ vñus vegetabilis que est in aia/
li est verū vt coniungat cū aia que est in eo: sed cōiungū-
tur in vna intēctione. I. q̄ vnaqueq̄ capz nutrit: et augmē-
tat et ḡnat: quāuis postea differat p̄ria specificā et cōstitū-
tina nō accidēt tñ. Inuēto autē q̄ in illis est vñusque est ge-
nus vñus vegetabilis que est in boie: et differat ab eo: eo
mō quo differat ab eo itēto ḡnālis: nos autē nō negamus
gen⁹ harū vñū inueniri in alijs: ex quo nō h̄t nos negare
q̄ vna aia h̄z bas vtutes in boie: neq̄ p̄p̄ op̄s vt aia ve-
getabilis que est in aiali nō p̄dicet de aia aiali: quā h̄z ita
vt ipsa aia aialis quā habet sit ipsa virtus. Sicut h̄t qui
nō est nisi sua ps ḡnāis aialitatis nedū aliud. h̄ autē certifi-
cauimus in logica: ex quo nō op̄s vt aia vegetabilis que
est in boie sit p̄ter aiaz aiale que est in eo: nedū sint vñ-
tes illius aie. Aia ḡ vegetabilis q̄ est in boie non inuenit
vñlo mō: cū iua sp̄litate separet ab boie: vñ rōnes illoz
nihil p̄iūnt: vñus enī nō separet cū sp̄litate sua: sed ḡnā-
litate sua: q̄ sunt diuerse. p̄ter h̄ etiā ponam⁹ q̄ virtus ve-
getabilis que est in aiali: diuersa est a vtute aiali: et est in
eo: vtpote quāri vnaqueq̄ est sp̄s p̄ se separet: et vnaq̄q̄
nō est altera: neq̄q̄ p̄dicat de altera. Quid ḡ est h̄ q̄ p̄bi
beat in aiali vtraq̄ vtutes h̄t ab aia aiali: Sic cū inue-
nim⁹ h̄mōre extra aerē nō separatū a calore nō est necē-
sē. vt h̄mōr ē calorē q̄ sūt i aerē: nō beat vna for⁹: aut vna
mā. Cū itē inuenit calorē nō p̄uenit ex mō: et ex alio ca-
loze nō iō op̄t calor in alio loco nō leq̄t mortū. ¶ Dīce-
mus ḡnos nō negare has vtutes eē diuersas sp̄s. et cōpa-
ri vñ cēntiē q̄ sunt. ¶ Modus autē itelligēdi h̄ est. q̄
vñmītas d̄ictarū p̄biq̄z corpa cōitaria recipe vñā. Et
q̄o mīnoz fuerit d̄ictas: et magis accesserint ad tēperā-
tā q̄ nō bz d̄ictis: cōpiet assimilari corpi bz celestib⁹: p̄p̄ q̄
debet recipe vtutē vñificatē a substantia separet regēti. Qd̄ at
fuerit p̄pingus tēperātie: fiet receptibili vñte: donec per-
ueniat ad finē quo nihil pōt eē p̄pingus tēperātie: neq̄
remotius ab vñtis: extremis d̄ictis: tūc recipit substantia
q̄ est simillima substantie separet aliq̄ mō: sic sube celestes: et tūc
id q̄ accidebat in alijs p̄ter illā a separet: accidebat in illud
ex ipsa substantia recepta: cū q̄ iungit substantia separet. Cui⁹ rei
ponam⁹ exēplū in nālib⁹: loco sube separet cogitem⁹ ignē
aut solē: et loco corporis aliq̄ corp⁹ q̄ parat⁹ est igne: et sit
specificū: loco autē aie vegetabilis sit ipm calefact⁹ est igne:
et loco aie aialis sit ipm illuminari ab illo: et loco aie hu-
mane sit in eo ignē accēdi. ¶ Dicem⁹ ḡ q̄ hoc corp⁹ spe-
ricū parat⁹ sit ignis agētis in illud nō fuerit sit talis: vt
paulatū recipiat in se ignē accēdi: et lucē et tēp̄e lūmē: sit
talis vt recipiat ab eo calorē: et nō recipiat ampl⁹: si vero
fuerit sit tēp̄e talis vt recipiat calorē ab ipso: p̄ter h̄ fue-
rit p̄p̄e posuit: aut quīū: aut alio aliq̄ mō illuminet ab eo
fortiter: tūc sūt cū eo calefact⁹ et illuminabit⁹: et lux cadēs i
illud ex ipso erit p̄m cū separet calefaciēdi illud. Sol. n.
nō calefact⁹ sit vñlo. Deinde si aptitudo fuerit maior: et
fuerit ibi aliqd q̄ solet accēdi ab agēte q̄ solet vñf sua
vtute aut radio: accēdet et fiet flāma. I. corp⁹ sile separet
aliq̄ mō: q̄ flāma ērit cū separet cā calefaciēdi: et illumi-
nādi sūt ita vt ḡnāis sola eēt: tñ p̄ficere: elefactio: et illu-
minatio. Et p̄ter h̄ et poterit calefactio inueniri p̄ se sola.
aut calefactio et illuminatio p̄ se sola: quozq̄ posuerit non
eēt p̄m a quo emanat p̄us. Cū itē oīa sit cōcurrūt: id
q̄ fuerat posuerit sit p̄m etiā p̄us et emanat ab eo id q̄
erat p̄m. Sic debet intelligi dispositio virtutū aializ:
postea in libris posteriozibus sequet⁹ per q̄ istud clar⁹
fiet: cum loquemur de generatione animalium.

Nota pat-
et ex-
plum.

Capitulum. VIII. de offensione in instrumentis.

Congruu est loqui de instrumentis q
bz aia: sed dicemus q mul
ti presumpserut quida de mebris ex quibus
pendent principales virtutes aie presumptio
ne duplicis perfidie: sequens arrogantiā ma
loꝝ auctoꝝ. In hoc enī lapsa est yrrag: diuini sectarij.
ita q exesserunt modū. Ille aut potius errauit q posuit
aiam vna eēntiā: ꝛ ꝑter h iudicauit mebra pncipalia
esse multa. Lū enī discessit a phīs tenetibꝫ multitudines
partiū aie: ꝛ cōsensit tenetibus eā eēvna: nesciuit qꝫ ex h
sequit ꝑonere vnu mebroꝝ pñmū ex quo pncipaliter
pēdeat. Qui aut pres aie multiplicauerit nō curauerūt
vniculqꝫ ꝑt ꝑonere eius pñmū locū ꝛ sedē ꝑ se: pñmo ḡ
dicemꝫ q virtutū aialū copozalū vehiculū est corpus
subtile spirituale diffusū in cōcūtitatibꝫ qd ē spiritus.
Si enī vtutes aie pendentes ex corpe diffunderent non
enigē copozē opilario viari nō ꝑbiberet diffundi vir
tutes motuas ꝛ sentientes: ꝛ etiā imaginabiles. Sed ꝑ
bibet manifeste fm eū qui cognouit expmēta philoso
phica. Cōparatio aut huius copis ad subtilitatē hui
moz ꝛ euaporationē est sicut comparatio membꝫ ad
spissitudinē humoꝝ: habet aut cōplexionē pñā que mu
tat etiā ꝑut necesse est in eo esse diuerſitatem ꝑꝑ quā sit
vehens virtutes diuerſas. Complexio enim qua cōcupi
ſcitur non est apta vt per eā sentiat. Neqꝫ cōplexio que
est apta visibili spiritui: est apta spiritui mouenti. Si aut
cōplexio vna esset virtutes que sunt in spiritu eēnt vna:
ꝛ actiones eaz vna: vnde si anima vna est: oportet mem
brū esse vnu: per qd pncipaliter ex corpe pēdeat: ꝛ ex
quo regat corpus. ꝛ augmentet. Et fiat hoc mediātē hoc
spiritu. Et hoc vt ꝑia actio: quā facit ipsa anima sit ipsū
membꝫ: quo mediante diffundunt eius virtutes in alia
membꝫ. Et vt ipsū mebrū sit generatū aut alia me
bra oia: sit pñmus locus vbi generat spūs: hoc autē est
cor: sicut nobis ostendit qui certificauit bec chirurgiā vā.
Cōsta autē bec clariū faciemus in libro qui est de
aialibus. Oportet ergo vt aia pncipaliter pēdeat ex cor
de. Impossibile est autē pñus eaz ꝑendere a corde. ꝛ ꝑo
ſtea a cerebro. Lū enī pēdet a primo membꝫ: sit cor
pus aial. In secūdo autē nō operat nisi mediante pñ
mo. Anima autē viuificat animal ex corde. Posunt
autē virtutes aliarū actionū emanare a corde ad reliqꝫ
mebra. Emanatio autē debet emanare pñus ab eo a quo
pendet pncipaliter. In cerebro autē pēdeat sicut pncipaliter
complexiō spiritus: qui est aptus ad vehedū virtutes sensus
ꝛ motus ad copozā: ad hoc vt fiant apta ad exercendū
sūas actiones. Sic etiā est dispositio partis comparatio
ne virtutis nutritiue: quāuis cor sit pñmū pncipiū ex q
pncipaliter pēdeat: ꝛ a quo diffundit ad alia: ꝛ fiunt
actiones in reliquis membris sicut pncipiū sensus: fm
eos qui disſentiunt ab hac dictione nō est nisi cerebrum.
sed actiones sensus non sunt in eo: neqꝫ ex eo sed ex alijs
membꝫ: sicut ex cute ꝛ oculo ꝛ aure. Neqꝫ ꝑꝫ hoc ne
cesse est cerebrū nō esse pncipiū. Similr cor ꝑoteſt esse
pncipiū virtutū nutritiū: quāru actiones sunt in epa
te: virtutū imaginatiōis ꝛ memoriālis ꝛ formalis: qua
ru actiones sunt in cerebro. Immo opꝫ vt pncipiū di
uerſarū virtutū non sit aptum ad hoc vt emanent ex h
loco eius oēs actiones eaz: sed opꝫ vt deriuent ꝑ ꝛ instru
menta diuerſa que creant ꝑost illud mebrū: ex quo ema
net ad illa virtus digna cōplexione illius mebrū ꝛ aptitu
dine eius: sicut ꝑostea ſcies in libro de aialibꝫ: ita vt me
brū qd est pncipiū non generet. Quapropter creati
sunt nerui in cerebro ꝛ vene ꝛ eate: sive cerebrū: ꝛ epar

sint duo prima pncipia sentiendi: ꝛ mouendi ꝛ nutriti
diſiue sint duo pncipia ſecundaria. Lū aut emanat
uerit a corde virtus creandi ꝛ generandi ad cerebrū: non
erit magnū ſi cerebrū trāsmittat ex se instrumentū ꝑ qd
translatur ad eū ſenſus ꝛ motꝫ a corde aut corꝫ trans
mitat ei ex se iſtrū: quo mediante diffundat ad eū ſen
ſus ꝛ motus: nō debet autē hic nos cōſtringere ad genera
tione neruozū an sit eozū pncipiū a corde vela cere
bro. Sed cōcedemus eos esse a cerebro: ꝛ qd trāsmittunt
a corde sicut epar: qd trāsmittit ad ſtomacum ꝑ qd
ſuggat ab illo: ꝛ habet etiā venas attribuentes alij. ergo
non opꝫ vt in membꝫ qd est pncipiū alicuius virtutis
sint pncipales actiones ipſius virtutis: ꝛ vt sit iſtrumē
tum actionū ipſius virtutis. Poſſibile est autē vt in
ſtrumentū sit creatum ad tranſeundū ex alio: ꝛ qd non
tranſmitit niſi poſtqꝫ est generatus: ita vt de cerebro id
qd pñmo est creatū non sit pncipiū ſenſus ꝛ motus in
effectū: ſed sit aptum fieri aliqꝫ pncipiū mebroꝝ: qd ſit
poſt illud cum tranſmūperiat ab alio. Et poſtquā ge
neratū fuerit ei instrumentū tranſmūdiab alio. vnde
cum creati ſunt nerui ꝛ ptingentes ad cor: corꝫ tranſmit
ſenſū ꝛ motū ab illo: ꝛ ponit autē cum iplo cerebro genera
ri hoc ꝑtingens ad cor: ſine ꝑioritate: ergo de eo qd a ce
rebro ꝑtingit ad cor: neqꝫ est ratio: neqꝫ vi eſt. Lū enī
creat cerebrū creat cū eo ex materia eius aliqꝫ ꝑertin
gens ad cor. Alienū quideꝫ a corde ꝑ ꝛ qd tranſmūtur
ſenſus ꝛ motus: quāuis ois eoz a cerebro ꝛ ꝑeruenit
eoz ad cor: nō ſit adeo manifesta: vt putauit ille qd pñmū
pſit dicere qd ortus neruozū qui ſunt iter cerebrū ꝛ cor.
ſunt a cerebro ad cor: ꝛ non a corde ad cerebrū: ſicut ſuo
loco offendemꝫ qd loquemur de naturis animalis. vbi
prolixiū faciemꝫ verbū qd poſſit ſufficere. Redibi
mus autē ad aliud dicentes nō eē impoſſibile vt pñci
piū eſſendi aliqꝫ virtutes ſit in vno membꝫ a quo eaz
ad aliud in quo illa virtus ꝑerficiat. Deinde redeat ad pñ
mū membꝫ: ꝛ tūet illud. Nutritiū enī non ꝑuenit
ad epar niſi a ſtomaco: ꝛ deinde cum ſit ibi alicuiusmodi
redit ꝛ nutrit ſtomacū: ſimiliter ꝑōt nutrire cor ꝛ venas
que qñ naſcunt ex corde. Sed qd virtus non ꝑerficiunt
in corde non nutrit cor niſi poſtqꝫ ꝑerfici in alio mem
bro. Similiter eſt etiam diſpoſitio ſenſus cōmūis ex q
est pncipiū cuiuſlibet virtutis ſenſibilis: ꝛ ad quā ꝑo
ſtea redit cum lucro. Senſus aut ipſius cordis: ꝛ ꝑeci
pue tactus maior eſt qd ſenſus ipſius cerebrū: vnde intel
ligibiles ꝛ fortiores ſunt eoz dolores. Sed quāuis nō ſit
illicitū virtutes fieri validiores ꝛ fortiores extra pncipia
ſua: eo qd fortitūtur materijs ꝛ ꝑer quas ſunt huiꝫ: videt
tamen qd extrematū choꝛdazum maior eſt ꝛ potentia ad
contrabendum qd potentia ſuoꝝum pncipioꝝum: qd ſunt
verſus partem neruozum: ergo cor eſt pncipiū pñmū:
ꝛ ab iplo virtutes emanant ad cerebrū: quarum que
dā ſuas actiones ꝑerficiunt in cerebro ꝛ in partiū eiꝫ
ſicut imaginatio ꝛ formalis ꝛ cetera: quedam vero ema
nant a cerebro ad alia membra: que ſunt extra illud: ſic
ad pupilam ꝛ ad mūſculos mouentes. Et a corde ema
nat ad epar virtus nutriendi. Deinde ab epare emanat ad
totū corpus mediātibꝫ venis: ꝛ nutrit etiaꝫ cor. virtutis
enim pncipiū eſt ex corde: ſed mater ꝛ nutritiū
eſt ab epare. De virtutibus autem cerebrū: vñus ꝑer
ficiunt humores cřiſtaloide qui eſt ſicut aqua limpida: qd
recipit formas viſibilibꝫ: ꝛ reddit eas ſpiritu viſibilꝫ
ſit ꝑerfectio videndi in contractu neruozum cōcūtoꝝ.
ſicut cognitū ex eiꝫ chirurgiā: ꝛ offeſione diſpoſitio
nis ſue. Diſſatis autem ſit a duobꝫ carunculis. que
ſunt in prima parte cerebrū ſit: ſuas mamillaz capitulū.

¶ Gustus vero fit a nervis cerebri ptingētibus ad linguam: et palatum: et dantibus eis virtutem sensus: et motus. ¶ Auditus etiam fit a nervis cerebri qui ptingūt ad cartilaginem: et expandūt in superficie eius. ¶ Tactus quoque fit a nervis cerebri: et musculis diffusis: per totum corpus: plures autem nervi sentiendi nascuntur ex prima parte cerebri. Anterior enim pars cerebri mollior est: et mollior est utilis ad sentiendum: pars vero cerebri que fuit posterior et vicinior ipse fuit durior: ut paulatim durities accedat ad spinā. Cuius tenuitas debet iuvare a duritie: plures autem nervi motus qui sūt cerebro non nascuntur nisi a posteriore parte cerebri que est durior: et durities est utilis motui: et plus offerēs ad hoc. Ex pleurisque autē nervis motus generantur musculi. ¶ Sed cum pertrāseūt musculos ex illis: et ligamētis generantur chorde: et extremitates autē eorum plures continuantur cum ossibus. ¶ Et aliquādo continuantur alicubi non cum ossibus. ¶ Et aliquādo continuantur musculi cum membro moto: nulla chorde mediate. Nucba autē est sicut pars cerebri penetrans foramina spondilium ad hunc ut id quod fit exterius non elongetur a membris. Sed ex nucba generantur nervi: et tranſmutantur ad propinqua loca: que debent moveri per illos. ¶ Virtus vero formalis et communis sensus fiunt in prima parte cerebri: spiritus replente ipsum ventriculū: que oīa non fiunt ita: nisi ut respiciant super sensus: quorum plures non derivantur nisi ex priorē parte cerebri. ¶ Cogitatio vero et memoria sunt in alijs duobus ventriculis. Sed memorię locus est posterior: id est spiritus cogitationis sit in medio. Inter thesaurū formarū et thesaurū intentionū. Et spatium quod est iter utriusque est equale: et utilis: et estimatio dominē in toto cerebro. ¶ Pōt autē hic aliquis opponere dicens: quomodo forma unius montis: imo forma totius mundi: pōt describi in instrumēto parvissimo portante virtutē formativā. Cōtra quā dicimus: scientia quod corpus possunt dividī per infinitū nos excusat ab hoc labore: sicut mundus describitur in parvo speculo: et in pupila: et dividit: quod ibi describitur secundum divisionē illius.

Obiectio.

Responsio.

Corpus enim parvissimū sic dividit: sic dividit et maximū in numero et figura: quāvis divisio unius differat a divisione alterius in mētura. Similiter est dispositio forme imaginabilis in suis materijs: sic enim est cōparatio eius in quo describitur forma imaginabilis unius ad aliā quāvis tum ad magnitudinē eius quod describitur: sicut cōparatio duorum extrinsecorum in sua magnitudine: et paritate servata similitudine in spatio. Virtus autē irascibilis: et quod pendet ex ea non eguit mēbro pter primum. Actio enim eius una ē: et congruit cōplexioni calidissime et eget ea. Non enim est eius operatio quod aliquādo operat. sic operatio eius quod assidue operat. ita quod timeat ne multū accendat. Ira enim non accidit nisi aliquādo: que autē assidue operant sunt comitantes nos: sicut intellectus: et cogitatio: et filia: que necesse est in nobis permanere vel recipere: unde membrum aptum recipere ista debuit esse humidum et frigidū: et hoc est cerebrum: quod non multū accendit calore naturali: sed resistit accensioni que venit ex motu. ¶ Nutricatio autē debuit necessario fieri corpe non sensibili. ideo ut cum impleteretur nutrimento: et evacuaretur non doleret neque noceret ei quod penetraret in ipsum: et ab ipso ad ipsum: vñ fuit necesse esse multo humidius: ad hoc ut conservaret calorem fortē resistentia et equalitate: et hoc membrum posuerunt epa. ¶ Virtutē autē generandi posuerunt in alio mēbro: multum sensibili: ut hoc iuvaret ad inquirendū cōtum ardentissime: quod nisi esset: non curaretur inde: et si non esset ibi delectatio: non haberet pro eo tantū anxietatis et sollicitudinis: quod non erat necessarium vite singularis. ¶ Delectatio vero pendet ex mēbro sensibili: ppter quod facti sunt testiculig iuvant etiam alijs instrumentis: quorum quedam attrahunt materiam: et quedam expellunt: sicut postea scies cum loquimur de aialibus.

¶ Explicit aureū opus de aia Auzēne: qui sextus natus eiusdē dicitur: caltigatū diligenter: ac optime emendatū. Pater due per duos venerabiles canonicos regulares sci Augustini monasterio divi Joānis de viridario cōmōrantes.
¶ Laus deo.

Incipit liber de aialibus. Incipit super librum de aialibus. Aristotelis tractatus ab Arabico in latinum per magistrum Michaelem Scotum. Federice dñe mundi Imperator. suscipe deuote hunc librum. Michaelem Scotum. vt sit gratia capiti tuo. et torques collo tuo.

Aialia qđā cōtāt in mēbris sic equi? et hō in neruo et in carne et in mēbris et in similibus. Vt in habitu dñe mēbri. Et qđā dñe dñe pāt in mēbro. Dñe pāt in mēbro. Vt qđ mēbrum est simplex vel cōpositū. Exēplū secūdi ē: qđ equus hz caudas et hō non. Et exēplū primi est qđ

testudo hz conca et eritius spinas. et hō non. pñces squamas. In habitu dñe aut aut qđitate: aut qđitate. aut sit tu. aut actione. aut passiōe. Quātitate vt os oculi nictico. racis magnū. et os oculi aquile parū. aut neruo. vt in araneis. quā pñces in aligbus sunt. S. in aligbus. io. et quā rūdā. 6. Qualitate colore et figura. aut mollicie et duricie diuersitas in situ. vt in mamillis elephātis. et eque. Diuersitas in actiōe: vt in auribus elephātis cū gbus pugnat: et suis naribus cū gbus accipit. Diuersitas in passiōe vt in oculis vespertilionis: qui sunt debiles. et etiā oculi vrundi nis ecōtrario. Partes vō aialia aut sūt humide. vt sanguis pinguedo modula. aut sperma et humores. aut dure vt nerui vene ossa capilli. et cartilagine. et conua. Et sic diuersificant aialia qđ qđā ipoz sunt aquea. et qđāz agrestia. Et aquea sunt multis modis: qđā in nutrimentū et habitatione sunt aquea: et qđā ispirat aqua. et recipiunt in vētre: et euomūt eam: et nō vniunt extra aquam. et qđāz sunt quoz nutrimentū. et habitatio sunt aqua. Veneruntamen cū hoc ispirant aerem tñ: ita faciūt nutrita in aqua. sine que egrediunt ab aqua. sicut coctura. Et qđāz sunt tñ in aqua habitata. sicut qđā cōbe et alzi qđ non apparēt alibi. et nō intrat aqua in vētre eoz: nisi scōz viā acquirendi nutrimentū: nō scōz viā inspirationis. s; quod viā inspirationis est vt spiret: deinde euomatur ipaz ad cūetationē caloris nālis. vt expellat sup lūm calidū. et aquea qđ viuunt in aqua: et nō solū ex aqua licet etiā illud aial qđ viuūt solū ex aqua: nō hz solū nisi aqua. et qđā aialia sunt in pelago. qđā in stagno. qđā in mari: stagno vt rame. et qđā agrestia in ispirat p os et pñares tñ: vt apes et mulce et vespere: et aialia annulosa: et qđā aialia sūt aquea et postea fiunt agrestia. sicut grece medeides: et viuūt in fluminib: deinde alteratur eius forma. et fit altaris. et egreditur ad agrū. et aialia aquea qđā sūt vñdosa: et qđā in ripa. et qđāz cenosa: et qđāz manent in petris: et animalia que manent semper in loco sunt sicut spēs cōchaz. et quedā sunt libe: ra corpore vt multi pñces. et qđā adherēt cōchis in pñcipio: post liberant vt qđāt mēbris nutrimentū sufficiens qđ nō offert eis aqua nutrimentū sufficiens. et talū sunt qđā que grece noianē armacha. et quedāz aquea submergūt se sup caput. et hñt alas vt turtures. et qđā pñces vt rane: et qđā pedibus ambulāt in pfundo vt cācer. et qđāz serpentes sine alis sicut vermes. et qđā pñces et aia aialia agrestia: et aues hñtes alas incedūt pedibus. et sunt qđam aues. quāz in cēsus est difficilis: vt irundines. et aues nū gre. et vespertilionēs. Et dico. ego iā vidi auem minorem

vespertilionē. et similem ei. et qđ cadit super terram cadit sup alas. et dñe albatre arabice vespertilio: et vacillat ac si caderet pedibus: et ambulat inuite. et Ziri. recolitur doctri na prima spēm irundinis. que appellant albrionim: qđ nō apparēt nisi post pluuiā in fine estatis. et est auis modica. et illa qđ hñt cozum vt mēbranas in alis. qđā de illis nō hñt pedes: sicut serpētes qđā alis volantes. et aues diuersant qđā ambulāt et volāt simul et gregatiōe vna vt grues. et qđā diuisim. vt aquile. et qđā volātia volāt cōgregatiōe: et qđā bina vt alcata: et quedā aligū aggregantur. aligū sepant. et alalū qđā sunt vrbana. qđā agrestia. et iter aialia homo nō pōt viuere solus: et grues: et apes: et formice cōcāt boi in hoc. Sed cōcāt apes hñt pñcipū pñ. formice aut hñt cōadunatiōe. sed nō hñt pñcipem. et diuersant etiā in mō cibarioz. et qđā aues variant in cōmestionibus: qđā qđā comedunt carnes. et qđā grana. et qđā berbas: vt anser: et palūba. Et gbulda est esse certus in cauernis: et qđā in mōtibus. et qđā in plano. et qđā venantur de nocte. vt qđā lupi: qui dñr anobis. et nicticoz: qđā hebus. et qđā venant de die. vt accipiter. et qđā de die et nocte vt cattī. Et aialibus qđā famulant et domant. vt hō. et qđā qđ nascunt cū hominibus: sicut cattī. et canes et equi: et qđā violēt. vt leones: et qđā nō domant vt crīual: et qđā domant qđā nālī cito vt hō: elephas: et qđā tar de vt leones. Et sūt in oī spē qđā spēs agrestis. sicut vt in hominibus. et qđā hñt vocē: et qđā nō. et qđ hñt vocē circa pubertatē cōitū sunt vehemētiōres vocis pñter qđ hō. et qđā aialia semp coeūt vt gallus: et qđā hñt certus spēs ad coeūdū: et talū etiā in ipso desiderio qđā sunt pauci cōit. sicut aial qđ dñ grece cōchi raidon: alius caracozaldon. et et qđā aialia appetūt cōitū cū spē sua. et qđā cū oī spē: et qđā sunt semp pñcitiōe: et in mōtibus differētia est in aialibus: qđā sunt pauci iracūdie: vt vacca. qđāz vehemētis stulticie: et acutē iracūdie: vt aper agrestis. et qđāz pia et mīda. vt camelus. et qđā sunt pñanoz: motū astuta vt serpētes. et qđāz fortia magnanima. vt leones: et qđā fortia igeniosa ingratiosa agrestia vt lupi. et qđā igeniosa pñanoz: motū vt vulpes: et qđāz vehemētis ire et laborioza qđāz ueniūt boibus vt canes. et qđā sunt valde astuta et familiaria vt simie et elephātes. et qđā hñt verēcūdia et cantela vt anser. et qđā iūda et ammiratua pulchritudinis sue et bellicosa sicut pauo. et qđā bone memorie sicut camelus et asinus. s; solus hō memorat oblita. Et qđā oē aial fuit humidē subte et in eo fuit calor. dissoluēs humidū et aer calidus circūstas. Necesse fuit in eo nutrimentū et tunc indiguit mēbris nutrimentū. et tūc diuidunt illa mēbra scōm diuersas māz vel nām. Nutrimentū aut nō est nisi in quo est aliqd sicciū. aqua enim dat viam penetrationi nutrimenti. et sic educit superflūū. aut p viā vnam siccam et aquosam vt in auibis: aut per duas vias vt in boibus. Et alia qđ nō pñt saluare suā spēm p viā vnam dat membrū illud qđ expellat semen. et membrū qđ suscipit. et qđ suscipit illud est matrix. et loco matricis aliud est in qđ bultā. Et seminis tactus est cōis. vt hoīe qui hz eius istru mentū vt carnem aut neruū: et aialū alia hñt qđam loco illoz. et aialū qđā gñant aialia. et qđam pñmo vermes: et postea sua mēbra perficiunt postmodū: et quedā femine faciūt oua: et oē aial marīnū magnū vt delphin et cellete. et aialia hñtā pños et spinas et si sunt spine arma gnerant sibi filia. et quedā ouāt in vētribus suis. deinde fiunt vermes anteqdā creāt vt celēte. Et qđā hñt oua. et an teqz ouant sunt aialia cōpleta. vt magne vipere. et oua hñtā testas hñt intra se duos colores: albū et citrinū: qđ hz mollē testam hz vnicū colorē. vt cellete oua. Et aialū quedam hñt pedes: et quedam non. et que hñt pedes

The alalibus

D

F

Liber

Libro de
physico
audim.

५

Plotting

Dcernus eycit cornua ad silitudine bynnuli africitoz mole in circuitu scdm logitudinē. Et solus camelus h3 addita mētū in dorso: aliq3 h3 duo additamenta. Et qdāb camelus est sicut cobab eg: ē parū respectu sui corpis. 7 in hoc uenit elephas cū eo: 7 camelus: 7 scissura sua h3 pelē in medio sicut ē in paca anferis: 7 camelus h3 fissuras carnosas sicut vřlus. 7 ppter hoc faciūt hoies artificialr soleas ne ledat teneritas carnis sue sub? 7 camelus h3 culmos in supioz: 7 nō qřtos 7 scbos. 7 solus hō h3 tibias carnosas multū: 7 hō h3 vřgues. 7 camelus vřngulas fissas: 7 aliqñ in aliq regione hñt camelī vřngulas sic eqñ? sicut in regione rome: 7 nō est. ppter boctoria multa. Et q hñt cornua hñt vřngulas fissas. Et asin? idicus q nō h3 nisi vñcū cornu in frōre: h3 soleare in pede sicut equus. sed aial qd of archa h3 vñū cornu. 7 fissuras trñ sicut onis 7 soleas. Et oē comunus est qđrupes: hñs dico comun nālē: nisi accidat illud ex mutatioe accidēti sicut in cornu ser pētis in terra egypti. Et oē aial h3 cornu vacuū pter ceruus. 7 ego audiui in terra parthoz quoddā cē aial qd apper scdm qd vacca: 7 scb3 qd camelus. 7 h3 cornu magnū: 7 in cornu sunt anguli. 7 ab illis angulis nascunt rami: 7 incurant in se illi rami. Et cornu illud in diuisione profunditatis h3 cubitū vñū 7 mediū. 7 illud cornu aliqñ ē triangulare. aliqñ qđratū tortuosus: nō recte: 7 adducit in terrā infas 7 a terra pthoz. 7 faciūt hoies inde fellas ex illis. 7 comunibus. Et oē aial h3 cornu fixus nisi ceruus. Et nescio egoyt pdictū aial mutat suū cornu: 7 fortasse mutar ppter sui pōderositatē. Et in aialibus soleas mamillā rū aut est in pectore. aut ppe pectus. aut in vřtre. aut iter lingua. Et elephas mas h3 mamillas sic hō mas. 7 mares aialū hñtū sotulares nō hñt vbera pter eos q assilant in mřibus. sicut in gubidā egs. Et qdam aialia hñt pelle virge eminetē sicut equus canis: 7 hō: 7 qđā hñt vřgā itra. vt delpbin: 7 elephas h3 vřgā sicut equus: nisi qz sua vřga pura est. scdm qřtate sui corpis. 7 est mino: suo calcaneo. 7 nō h3 logitudinē. 7 testuali maris sunt iuxta renes. 7 iō velociter coit. 7 oēs femine aialū migūt retrosum: 7 mas leonū 7 camelū mingūt post. 7 virga hō minū 7 multoz qđrupedalū est neruosa carnosā cartilaginosa: 7 virga cerui 7 lupi. 7 vulpis ad neruositatē declināt aliquantū: 7 virga eius qd dñ bermchoz est ossēa trñ pura. Et mēbra supioza hois pma sunt plamata maiora inferioribus. 7 ppter b puer cū manibus vadit: deinde magnificat qd est sub anchis. 7 alleuiant supioza. 7 oē aial hñs crines qřto magis crescit tāto magis attenuant inferiora 7 augmētāt supioza. 7 aialū qđā hñt dētes in vřtraq mādibula. 7 qđā iherius. 7 qđ nō hñt dētes in supiori mādibula. tūc illa mē trahit in cornu. 7 qđas aialia hñt grummos. vt porcus: 7 aialia lupoz venatiua ouerant: qđ qđā hñt dētes acutos: 7 diffātes. vt possint inuenire intrare pda. 7 enetiere fustū: vacca: 7 sibi similiū hñt cřtinos q sunt vñū: melius scindāt herbas. 7 grummos. 7 cornua nō pueniūt simul. Et cobci hñt dētes ferrinos inferiores scindētes supiozes. 7 nullū aial de pdictis h3 ordinem in dētib. Et antennis noiat quoddā aial in gubidā librie suis. qd est in terra idic. 7 est pile vřlo. 7 h3 res ordines i dētib suis in vřtraq mādibula. 7 dñ grece bozius. 7 ē pilosus. 7 extremitates eius sūt qñ leonīs. 7 cū? magnitudo. 7 ei? facies est. q. facies hois. 7 est fere rubē sicut minū. 7 eius cauda sicut cauda scopis agrestis hñtis aculeū. 7 pcutit pilis suis: 7 loqř: 7 est eius vox magna sicut tube 7 est velocia cursus: 7 comedit herbas. 7 dico ego qd silib aial iuciat nō est illud qd of albar nec robus licet assimilet robus in gubidā: qñ aibabar est in forma leonis magis pilosus spicdēs cū cřtinitate. 7 lineis nigris

robus vero: vt putō est citrinus trñ in pilis. 7 legē mul tū in aialū qd pyciat dētes. sed canis pycit suos culmos: 7 equus fener cū est senio: h3 dētes albiores: 7 canis cōtrario. 7 capitiolū nō mutat dētes: 7 qñ sunt magni signū ficāt olumritatē vite in eis. 7 sunt in africa multū abundates. 7 sunt filis filios ceruo: apud nos: 7 hñt pulchros oculos. 7 vřtra mare carbaginīs repliūt. 7 hō h3 dētes quoddā g nascunt post. 7o an. 7 in elephāte pno appet qd sui dētes h3 sui dētes magni nō crescut: cū ante qd sit magnus: 7 ei? lingua est valde modica respectu corpis sui: 7 appet intus. 7 aialia q hñt os formosus: hñt labiū iherius fissus. 7 equus nili h3 crines sicut equus domesticus. 7 h3 caudā sicut porcus: 7 innit sicut equus. 7 est eqñs asino: 7 h3 coriū spissus: 7 suus vřter sicut vřter eg: aut asini: 7 si mia cōicat in forma cū hoie. 7 cū forma lupi. 7 simie canē ne hñtes caudā sunt pnanoz motiū. 7 mox. 7 ei? dētes sicut dētes canis: 7 simie sūt pilosae antierius pter facies. 7 eius dētes sicut hois. 7 h3 alia sicut hō. 7 mamille eius in pectore. 7 manus 7 pedes sicut hois. 7 pycit manus. 7 caput sicut hō: nec h3 pectinē eminetē. 7 qđq est sup pectinē eius est eminetus qđ illud qd est sub: 7 oē aial qđrupes ē pporio ei? qđ ē supra pectinē ad illū qd ē sub. sic. 7 ad tria. 7 forte simie abulāt sup duos pedes: qđ hñt calca neū: 7 inuñt ei sic hō. neq hñt anchā neq hñt caudā: 7 signū qđ. 7 vřlia eaz est sic vřlia femine. 7 vřga masculoz est sicut vřga canis: 7 iteroza eius sicut hois. 7 oē qđrupes facies oua. 7 hñs sanguinē: h3 collū 7 caput: 7 h3 deorsus. 7 pectus. 7 caudā: 7 vřgues fissos. 7 pedes sic digitos. 7 h3 dētes: 7 linguā pter tēchea: 7 ei? sicut pñcis nō hñtis linguā 7 signū lingue. 7 tēchea nō h3 illud qd apparet signū lingue in pñcis: 7 nulloz istoz. aialū h3 aures: 7 loco auris h3 forania. neq h3 mamillas: neq vřlū apparet multū. 7 qđlibet istoz h3 dētes acutos. 7 oculos de tēchea est sicut oculus porci: 7 culmos. 7 vřgues fortes. 7 auris dozi sūt sūt multū adherēs dorso 7 carni. 7 debilitat eius vřlus in aqua: 7 forat in campo: maior māsio eius est de die in capo. de nocte est in aqua: 7 qđ illius riu est calidior de nocte qđ sit aer. Et dixit bñ. qd dñ melcon: 7 credo q sit balare vřt hardō h3 colas logas sicut pñcis. 7 ei? spina est eminetē sicut spina pñcis. 7 eius facies est sicut facies aialis: qd dñ frede. 7 sua cauda est gracilis: 7 est valde longa. 7 iuolūt in extremitate sua subtili sicut coarigia. 7 h3 pedes fissos sicut digitos hois. 7 sup illos digitos h3 vřgues vncatos: 7 in veritate non est ardon. 7 est filia ardon. 7 sui oculi magni. 7 pfundi. 7 pñt oculi ei? inspicere ad oēs pte quā vult: 7 color ei? vřt in nigredinē qñ se h3 sic aial qd est ioxipilone. 7 tūc apparet in eo aliq macule. 7 aliq mutat color oculo: 7 mouet tarde. 7 qđ dñ mozi vertit eius color in colorez palee. 7 nō h3 carnē sup corp? suū pter pte caudā. 7 ppe oculos: 7 h3 sanguinē 7 extremitate caudē: 7 silr circa cor: locus cerebri est iter oculos. 7 qñ excozat locus ille iue niff sub ante: loc? ille q armillaris subtilis. 7 lucēs multū. 7 illo absciso viuūt ad huc aial: 7 mouēdo costas aperit illas: 7 pstringit. 7 nō h3 plenē. 7 morat in fixuris lapidē 7 manus corp? est auiā illud qd h3 vřgues vncosae: 7 h3 pectus magnū. 7 crura magna. Et qđā hñt puas: vt melius natet. Et posterior digitus est in pede loco calcanei. 7 bubo h3 duos digitos ante in pede. 7 duos post. Et aues magnē: 7 aialia hñtia coria quamoa sicut cēmalis pñt claudere oculos suos palpebra inferiori. scdm qđā tela que pñgit palpebre inferiori: trñ qđā istaz claudit oculū cū palpebra supiozi. 7 qđā aues trabūt i volatu suos pedes post. Et qđā illaz pstringūt pedes ad vřtre cū volant. 7 qđā hñt ligas logas: 7 graciles. 7 qđā rotundas sicut pñ

De natura aialium

L taci ⁊ oēs aues q̄ imitant vocē hoīs. Et aial nō hñs vn-
gues curuos hñs additamentū curriū ⁊ crure sicut gallus.
⁊ qđā aialia hñt additamentū gallearē in capite: ⁊ illud in
gubidā est carneū: in gubidā pēne. Et oēs pīces hñt ca-
put ⁊ caudā. ⁊ nō collū neq; virgam neq; testiculos neq;
ybera neq; libidinē: s; delphin hñs mamillas q; gñat sibi
fīle: ⁊ sua mamilla assimilat īncare suae ligamēto. ⁊ sua
mamilla nō terminat in conū rotūdū. ⁊ pīces hñt auri-
culas p q̄s eyciūt aquā. ⁊ qđā ps pīciū hñs duas alas ppe
auriculas ⁊ qđā pars pīciū hñs alas q̄tuor: in lōgitudine
sicut Ancharū ⁊ alarmat ⁊ sibi similia: ⁊ qđā pīcis q̄ sūt
lōgi nec hñt alas neq; auriculas. ⁊ gubidā auribus quo-
rudā pīciū sunt coopcula cōchea. aut duo ossea: ⁊ appro-
pinquāt eor; aures capit. ⁊ qđ nō hñt coopcula sup aures
sunt celere: tūc sue aures declinat ad doz; ⁊ illa spēs
celere q̄ est lōga: hñs auriculas declinat ad inferius: ⁊ ra-
ne hñt auriculas spīssas. ⁊ spīssas: licet auricula eius sit
tela. ⁊ attenuet p diffēsiōne qñ clamat. ⁊ qđam pīces in
vtroq; latere hñt vnā auriculā. ⁊ qđā hñt multas auri-
culas in vtroq; latere. ⁊ fortasse in vtroq; parte hñs aures
singulares: pter has alias. ⁊ fortasse habebit in oi parte
vnā auriculā: ⁊ fortasse oīuism plures nō cōpositas: ⁊ pī-
ces staphy hñt aures duplas. Neq; aligs pīcis hñs pilos
sicut aial qđ nascit cū. 4. pedibus neq; penas sicut auis
sed quāme pīcis sunt supfluitates cutis: illoq; q̄ hñt cu-
tē forte. ⁊ pīciū qđā hñt multos dētes licet lingua sit fī-
sa ī mādibula. Et qđā pīces hñt vnā narē. ⁊ qđā duas. Et
qđā nō hñt palpebras. ⁊ q̄ hñt pīcta hñt sanguinē. Et qđā
pīces gñant aialia: ⁊ sunt qđā pīces q̄ nō hñt quāmo
has cutes sicut celere. ⁊ oēs pīces q̄ nascunt ī aquā faciūt
sicut celere pter ranas ⁊ colubres. qđā in aquae ⁊ qđā
sunt agrestes: ⁊ aquae assimulant agrestibus pter q̄ in ca-
pite: q; caput agrestis est mai⁹. ⁊ iste aquae colubres mo-
rant ī lybo aq; ⁊ nō mouent ad pfundū in medio. ⁊ in
mari est quoddā aial qđ dī. ⁊ pter qđ est minus: eo q; ⁊
est ī cāpo: ⁊ semper ī lybo aq; petrole: ⁊ in mari ē quod-
dā aial faciēs naues stare qñ est. ppe naues: ⁊ nō comedi-
tur: ⁊ facit stare p virtutē in ipso. ⁊ hñs virtutem ad odiūz
gñandū: ⁊ eius ale assimilat pedibus. ⁊ ppter hñs errant
hoīs in figura suae: eo q; putāt suas alas pedes suos esse.
⁊ bec est diffērentia aialū ī mēbris apparentibus. Tūc
autē loquamur in membris interioribus in habitudine
membroz; animalium interiorum.

Incipit secundus liber. De diuersitate membroz; ani-
malium. Capitulū.

Ico ego qđ oē aial hñs sepū: ⁊ zirbū
hñs cerebū pingue. ⁊ qđ nō hñs ce-
rebū nō hñs medullā vinctuolāz; ⁊ oē ipi-
rās hñs pulmonē: ⁊ puerit. ⁊ oē aial hñs
sanguī nē hñs cor. ⁊ olafaz; īz. īz ī paruo
aiali latet. ⁊ aligñ ī corde vacce. ⁊ camelū
cerui repit os. ⁊ pīces nī rīspirāt nec hñt
pulmonē. ⁊ accipiūt p brācos. Et oē aial hñs sanguinē hñs
epar. ⁊ qđā aialia non hñt splenē. ⁊ aialia rapacia habet
parū splenē. ⁊ illud aial volatīle qđ hñt caput ad modūz
capre nō hñs splenē. ⁊ qđā aialia hñt fel. ⁊ qđā nō hñt fel.
sicut ceruus q; hñt iestina īa amara q; canes nolūt come-
dere ea nisi qñ supā modum famelici. ⁊ ita equus. ⁊ mu-
lus. Et dixit Ari. qđ qđā pocoz; ⁊ ceruoz; hñt fel ī auri-
bus sicut qđā putāt. ⁊ hñt ī auribus qđā humiditatē si-
mlem humiditatē splenis. ⁊ in oibus aialibus sup ligua
est qđā vermē: ⁊ ī ipodilibus alius sicut dī. ⁊ delphin ī-
ter alia aialia nō hñt fel. īz īnspiret: certū tñ pīces. ⁊ qua-
drupedalīa ouāria hñt fel magnū aut parū. Et qđas pī-
ces hñt poz; ab epate vīz; ad iestina: sicut pīces q; nñr

Libet Secundus

amere. ⁊ palūbi hñt suū fel ī suis intestinis: ⁊ sīlī doz; ca-
che: ⁊ birūdines. ⁊ passerēs. ⁊ oē qđ drupes gñāas hñs duos
renes. Et aial ouās non hñs renes neq; vesicā. ⁊ sīlī aues.
⁊ pīces nō hñt renes neq; vesicā. Et lacerte marine hñt
duos renes: vident ēē cōpositi sicut renes vaccarū ⁊ ī pī-
scibus magnis vne sūt ab auriculis ad cor. sīles trachee
arterie ī hoīe. ⁊ pīces nō hñt os stomachi distās a capite
⁊ ī magnis pīcibus stomachi aligñ exīt p os: ⁊ qđā ps
pīciū sicut encholim. ⁊ acbaros hñt iestina pua. ⁊ epar
pīciū est ad extra. ⁊ qđā pīces putant hñe duplex epar.
sicut putat de aubus qđ hñt duplicē pulmonem. qđ ale
pulmonū ī aubus sunt multe distātes: s; dī uersionē.
⁊ splen semper ī sinistra. nisi q; ī gubidā aialibus repit ī
dextra: qđ vī mīz. ⁊ oē aial hñs conū: ⁊ nō hñs dētes su-
perius illoz; ⁊ hñs vnū magnū vētre: ⁊ tres ventres: ⁊
vnus illoz; triū est lōgus: ⁊ alter amplius: ⁊ vnus termin⁹
est cū intestinis: ⁊ alij sunt eq̄les: ⁊ sunt lentes. ⁊ cā q̄re hñs
multos vētres est: q; ē ē necessaria multīfaria digestio:
q; cibus suus est siccus ⁊ non bene masticatur: ⁊ post dōz;
masticare: ⁊ hoc est ruminare. ⁊ ppter hoc iestina rumi-
nantis aialis sunt maiora q; ī alijs. Et ī clephāte inte-
stina sunt hñtia maiore iunctionē iter īe p reuolutionē
⁊ de illa sunt. q; vnū intestinū. ⁊ illud intestinum est loco
stomaci: vnde post illud nō est nisi quoddā intestinū qđ
eyciūt. ⁊ par elephātis est qđrplū ad epar boutis. ⁊ suum
splen parū respectu sui corpis. ⁊ stomachū parū: q; trā-
sit ei īstia ī nutrimentū: ⁊ aial qđ drupes qđ ouas hñs vnū
stomacū sicut colubz; ⁊ ille stomachi est lōgus: ⁊ mīz
ī eis est lōga. ⁊ scīta ī duoz; cāne pulmonis lōge: ⁊ striv-
cta matrix: ⁊ lingue subiles multū. ⁊ sīse. ⁊ eyciūt illas
multū. ⁊ lingua coctī scindit p mediū. Et stomachi colu-
bre sītis ītestino lato: ⁊ suū cor est ppe guttur: ⁊ lōgi: ⁊
parū. ⁊ est sīle reni. Et totius cordis suū. ⁊ est tñ ppe gut-
tur qđ vnē esse oppositū: ⁊ post cor est pulmo. ⁊ post
pulmonē est epar. ⁊ est lōgū. ⁊ suū splen parū lōgū sicut
splen de germalis. Et suū fel ē sicut fel pīcis. ⁊ ī magnis
est fel sup epar. ⁊ ī paruo est super iestino: ⁊ hñs 30. co-
stas. Et putauerūt qđā qđ illud accidit eis qđ accidit ī
dinibus. s; qñ oculi pfozant acū q; crederet iter. ⁊ ī
ualecerent. Sed caude elus. ⁊ caude cernobim solliunt
post amputationē: ⁊ qđ est ī vētre colubz; est tale q̄le ē
illud qđ est ī vētre pīciū. Et multi pīces. ⁊ aues hñt ra-
mos exēantes a suis iestinis. sed ī gubidā ad vnū: ⁊ sūt
pauci. ⁊ ī pīcibus ecōtrario. ⁊ qđā pīces non hñt renes
ī suis intestinis. Et multe aues hñt papā: cū illa subri-
liant rē durā ad digerendū. ⁊ cū est de extremitate eius
versus os subtiliā. ⁊ sīlī qđ est de extremitate eius vīsus
īcar. Et stomachi autē ē carnosus aligñatū. ⁊ ambit
eū mēbrana dura. Et qđā aues hñt loco pape ozificiū sto-
maci magnū. ⁊ amplius sicut affachar: ⁊ conū. Et quēdas
spēs pīciū hñt papā ⁊ os stomachi veritatem amplius. os
stomaci ppe stomachū. ⁊ ī hoc pueniūt anferes agrestes:
⁊ bubo. ⁊ anferes aq̄ci. Et qđā aues nō hñt papam neq;
ozificiū stomachi. sed stomachus eaz; est lōgus sicut mino-
res aues hñt. ī vt rīdines. ⁊ passerēs. ⁊ hñtes etiā collum
lōgū ⁊ stercus baz; autē est humidūz q; stomachus ala-
rū autē. Et sup renes oīum aialū hñtia renes est pigue-
do: q; qñq; multiplicat pinguedo ī tñ q; claudī meat⁹
renū moit acris: ⁊ oē aial multe pinguedinis est pauci
seminis ppter frigus habūdās ī ipso: ⁊ oē aial qđ nō hñs
dētes ī mādibula supior. tūc pinguedo eius de facili co-
gelat postq; liquefit: ⁊ pinguedo alioz; non sic. Dico ego

d q nullus piscis est hñs testiculos: neq; aliquid qd caret pedibus: imo oēs hñt vasa duo sicut cāstraz duo vasa. scilicet circa diaphragma distēsa: et diuisa quousq; ex vtroq; fiat meatus vnus: pedes vñq; ad forāne vñi sup viā sterco ris: et hoc bñt serpēs te coitus sui. Et hoc bñt erit ple nū spermate donec cōparat p cōprehensionē. Quator at hñs duos pñces hñt a primo spōdile post diaphragma duo oua testiculos: tēdētia ad meatū vñi supra exītu sterco ris: et hoc est in gbusdā manifestū et in gbusdā occultum: qz iduif ab eis mēbzana in qua sunt rami venaz: et liga mina: aut ponit ibi sup spondile. Et hñ meatus scdm q pñsimus: et coitus ouī testiculī erā mouente apparēt ma nifeste tpe coitus: et tunc manifestan: et in alio tpe occul tabant eo maxime in turturibus. Et in pñcis ab eo nō extendunt hñ oua. Et iam xingit qd castratus fuit tan rus: et coiuic cū vacca: et cepit ex eo vacca: et os. vt ego de siderem hñt in alio tpe. et memorē ē: et p siderem ali quō tpe ad berez ei qd os. Et ecōtra de castratis illi qui coit quoz virge nō deficiant: et tūc qñ coit emittit quodā spīna subtile et attritu. Et matrx autū bz duos ramos scdm qd pñsimus: illi duo rami pcedunt vñq; ad porū collū et auī cranei: et neruoz: et supiora matricū autū sunt subtilia valde. et matricēs pñciū sūt subtiliores illis: et ea rum pñmo subms vtrē est subtilis: et lōga diuisa in duo. quaz vnaqueq; ps in pñcisbus pñt ouis. Sed ea que in perius gñant oua: et post anteq; exeat gñant aialia sunt sicut vipere et celete. et sunt illa q bñt aures. De aialibus marinis et nō bñt pedes et gñant aialia. Et supiora matri cū coz sunt sicut matricēs autū: sed xeniūt in vñi vas amplū. et qñ decurrunt ad ipsū oua sūt aialia. Et serpēs est dria quibus: in eo q aues ponit oua sua succēssive: et serpēs xinne ponit et succēssive. et matrx eius qd gñat aial est copulata cū spondili. Matrx vero onatrias ps supior est sili: et inferioz qd est exītus ouī sup iustina poni tur. Et matricis bñtū coznua: et q nō bñt dētes in fauce supior sunt farsite venis bñtibus ramos gbus pñcipiunt fetus. Sed matricēs muris et scarabioz: et cērtōz quozū dam animalium sunt lenes.

C Incipit liber tertius Auicenne de animalibus. De oz tu venarum.

Capitulum .I.

Sse anothomie difficile ē ppter oc cultationē multaz venaz: quas extenuant ex drio nature. Sed dubiū est quālimmo sit difficilior: et pñcipua anotho mia qua vñtur in mortuo: est pstrangu lationē. Deinde ex humiditate sanguinis. Dixit et xrimauit Celsus persa: qd pñci pia venaz ex pte oculo: et supalioz sunt. Deinde pgre diunt due vñe dextrozium et sinistrozium: et Debaqu lus dixit q fundamētū venaz sunt due vene ichoantes a ventre. Deinde erigētes le absq; manifestatione inity loci. Dixit et eleuā siliuz ille due vene pter ramos subti les pgradientes vñq; ad epar et splenē. Et alie due vene incipiunt a spondilibus dozsi. quaz vna tēdit ad epar dextrum: et alia ad splenē. Et vnaqueq; istaz ascendit ad manū. et ramifican in partes. quaz qdā sunt spatulares: qdā ascellares. Et oriunt a pedibus vene. a venis predi ctis: et q plongan scdm diuisione. Omelioris aut ponit inītiū venaz duo paria venaz: et vñi par pcedit a pos terioz pte capitis vñq; deozium p collum. et par aliud a capite. versus duas aures. Deinde ad spōdilia et dozliuz. et posuit caput et cerebrū pñcipia eē olus venaz. Magister aut primus vidit q pñcipiū venaz fuit cor: et medici po res: et posteriores medici exercitati in hoc viderūt q pñ cipium venaz nō pulsatiū est epar. Sili et dicit eis in

neruis dicēs. q pñcipium illoz est cor: et ipsi vident q pñcipium illoz est cerebrū. Et sollicitudo pñi magistri in hoc est. qñ ipse posuit cor pñcipiū olus virtutū aialium. Hos aut et si credamus ramificationē olus virtu tum aialium esse a corde: tñ sermo est de cilia vena. q est iter epar et cor. que nascit a cima epatis: q cima ramifica tur. et eius vnus ramus puenit ad cor. et intrat ipsū velut quoddā extraneū a substantia eius: et in epate sunt vene ramificate. vñq; illas penetrat sanguis. q vene vident eē qñ de substantia epatis. Et qz nerui sunt grossiores apud cerebrū pbabile est. ibi esse inītiū. qz penes ipsū sūt mol liores. et penes cor duriores. et xtinuatio vnus q venit est qñ cōpaginatio. et de istis habemus signū: s nō pfectū: nō est incōueniens dicere. q cerebrū et epar transmittant ad cor aliqd qd iuuat ad opationē eius. et opatio epatis est istud qd suscipit a corde et itestinis p venas mesarayas fixas in cima: neq; est incōueniens dicere arterias nasci a corde. neq; grossiores significāt. q pars grossior sit ozū go: qñ nerui obtici addūt in grossicie. cū xingunt cum cristallino humore. et sunt subtiliores apud pñcipiū suū: qñ ego virtus informatiua in aliquo mēbo qñ neces sarium est. q in parte illius mēbi sit grossicies augmētat nutrimentū ad ipsū. et ppter hoc adiuanē vene multe p expāsiōne cū fetu in matrice: et qñ ille magis grossifan tur. quāto magis pcedūt: et sili fila iterioz mēboz quā to magis elongant a suo pñcipio tanto magis crecūt: et nihil in hoc obstat eis. et sili est in arborē. qñ vident q ramus grossioz bz substantiā qz radix habeat. Et mol licies neruoz ppe medullā nō significat originē a me dulla. qñ pōt dici q illa mollicies nō accidit. nisi qz ap plicant nerui ad medullā. et possumus dicere q medul la nascit a neruo. et neruus nō facit se humidū. nisi vt me dulla nascatur ab eo: et mollicies et duricies. et grossicies. et subtilitas sūt a virtute informatiua. non a mā. et sic vide mus in arboribus: qz quāto rami elongant a radice: tāto sūt humiliores ppter elongationē a suo pñcipio. tūc nō sequitur q neruus sit a medulla. qz mollis in parte: qz a corde: qz durus in parte: et qz boies credunt. q res quan to magis elongat a suo pñcipio sit sicior: est qñ pñcipium est humidū. sed tri oēs iste res magis sunt exīgētia virtutis informatiue qz materie. qz nō debemus dicere. qz cor sic cum sit. iō radix neruoz: qz corallus nascitur in terra hu mida maris: et tri est res dura. et tunc aliqñ qd nascit erit drium sue originē. et tunc pcedit multoties diuersitas i ter originē. et illud qd nascit ab illa. qz aliqñ rami: qui de bet redere in altū tēdūt in imū. versus radice: et videbat tunc arbor qz inuēta. et hoc nō est absurdū. qñ pia vir tus nō est virtus nālis. sed vñs aiatuū potēs facere multas opatiōes. et neruetū quos rememoratursus post modū significāt cōsimiliter. qñ nō lequif. et si tēdant ad aliqñ partē. ppter hoc exeat a sua radice: qz forte po tuerit incuruari ad suā radice: et tūc poterit esse: qz ner uis pcedat a corde et cerebrū. et postea pcedat reflecten do se versus cor. et nō bz p hoc putari. sli paret qz vñ ra mus nerualis veniat ad cerebrū. ideo cerebrū pñcipi us sit neruoz. Et sermo illoz q dixerūt. q vena magna penetrat carnē cordis. et dat cordi nutrimentū. est sermo eius q dicit. q cor sit pñmo cōpletū in esse suo. et postea ve niat vena ad ipsū: et penetret ipsū. et hoc dicere est pñ mo cor nutriri ab aliquo alio. qz ab epate. qñ nutritiō. et sūt in esse pleno. anteq; puenit vena penetrans ipsū ab epate. Et li dicere. q veniret vena hoc nō. sicut p dictū est ad cor. tñ nō sequere. q possent penetrare cor penetratiōe pñcta: qz illa nō posset ē ita dura. et qd pōt declarare q illa vena nascit a corde: et illa vena bene

De natura aialium

potest esse dura in foramine cordis ppter hoc vt soluat
foamē cordis: et vt resistat: nemo sitat in circuitu cordis
et qñ recedit a corde: recedat ab ista duricie: qñ nō est ei
iuuamētū in duricie post: et tō illa vena sit mollior postq̃
fuerit remota a corde: et ppter molliciē obediēs ramifi-
cationi: et nō fuit talis dispō eparis. Et sic de neruo debe-
mus dicere: qd applicat cordi p applicationē: et nō nascit̃
a corde in quātū carnosio. sed a qdā substantia dura occul-
ta in substantia cordis. Et neruus fuit creatus in corde: et
nō assimilabaf illi: sicut verruca carni et glandula in car-
ne: et nō nascit̃ istud ex ista substantia. que ibi apparet: s; e-
mā q̃ ibi coadunaf et occultat̃: et tūc illa vena nascit̃ a mā
dura adunata in corde: et fiet mollis: postq̃ recessit ab il-
la origine: poterit se applicare ea mēbro mollī. et tūc ve-
na nascit̃ in corde: sicut plures vene sunt in epate: et tūc fi-
res est ita: nō o3 vez dixisse Sal. in pignore suo qñ posuit
pignus tra custodē altaris: qd daret multū aux. ei. qui
mōstraret. qd nerui nascerent̃ a corde. Et psequeter pote-
rimus obuiare p̃bado bec: et sumendo bic pzo pstantū. qd
vbi est pncipiū virtutis: ibi est pncipiū instrumenti. Et tūc
q; hois aia est vna virtus: a qua pcedit oēs virtutes cor-
poris. accidit q; in illo mēbro. in quo pimo calcat̃ aia
q; illud mēbrū sit pmiū mēbrū in vita: et tunc de facili p-
babit̃ q; cor sit pncipiū venaz et neruoz. Sed. ppositio
quā accepit Sal. nō o3 pōtē accipi: q; multis modis pos-
sumus aliqd dicere: anteq̃ pueniamus ad veritatē: et tūc
manifestū est: q; in gnatioe sgmatis est pma mā habilita-
ta ad gnationē: s; in ceteris mēbris bz virtus informatiua
necessariū illud. qd est in corde necessarium. et ligamēta.
aut cū eis. aut post: de opatione virtutis informatiue potue-
rūt informari: et illa virtus informatiua sicut dicitur: mās
cerebri et cordis: sic discernit neruos iter cor et medullaz.
Et virtus informatiua nō recipit mās: et fecit ex ea pmo me-
dulla: et post neruos. imo simul potuit facere oia: et pōt eē
q; mā medulle et cellaz sunt diuise simul in pncipio gñā-
tiois: et ex residuo virtutis eoz frigidū fuit rami rubei. et
supfluitates eoz qd est in corde: q; tunc frigide q̃to magis
recedit a corde: tanto magis amittit calozē: qd recipiūt
a corde. Et postq̃ pueniūt ad locū tēperatū vñ informati-
ua opationē calozis nālis agit in illā: et dat ei formā me-
dulle. S; epatis suba ē ouerta a suba venaz: et nō est re-
morū. q; suba epatis fiat ab eo: qd decurrit p artérias: s; est
vez istud p̃siliū. et eat epar mediū iter cor: et totū cor-
pus in nutrimentū. et postea nascunt̃ ex epate instrumenta
nutrimēti. et ex medulla instrumenta sensus et motus. et as-
poterit eē sicut dicturi sumus post. et tūc verior est sentē-
tia pmi magnifiri. et diuinitatū vba de anorthomia in ve-
nis et neruis. Et dicit Ari. q; leo nō bz medullā nisi i ad-
iutorio ex cosa. et sua ossa sua magis dura q̃ alioz aialū:
et porcus bz modicā medullā: et delphin bz ossa et non bz
spinas: et aial marinum qd gñat aial finis subibz spinas
grossas sicut celere: s; pisces facientes oua hñt spinas si-
miles costis: et piscibus est ppiū q; hñt spinas nascētes
in sua carne. et in colubis et in cartilaginibus spine cele-
re est medulla.

Capitulum scōz de pilis et cornibus et pennis et alijs oib-
bus quāsimulantur bis.

**Libro. 3. de
hyflo. aialū
cap. xj.**

Dicit Ari. q; cornu est degne ossis. et vt
in pluribus psequitur calozē corporis.
et vngues erbiopii sunt nigri. et dētes albi:
et fortior est punctiono cornu cū cute q̃ cū osse.
et dicit Ari. q; in sua terra qd dī a face. sūt qdā
aialia q; mouēt cornua. sicut aurículas. et dixit Ari. q; can-
ris nō bz sensum: nisi fuerit carnosus: et maxime cutis capi-
tis. et in veritate cutis q; appropinquat neruis. bz sensum

Libro .III.

sed illa q; est in superficie exteriori: nō bz sensus: q; in ea nō
est neruus. Sed cutis q; scindit̃ nō reducit̃ ad p̃tinuaf
tē. cū fuerit vere cutis. et dixit Ari. q; cutis q; nō p̃tinuaf
carni cū scindit̃ nō redit ad p̃tinuaf neq; membrane
neq; vesice. Et dixit Ari. q; teste capitū aialū nō fuit vñ?
nature: q; testa capitū canū ē vna. et boium future in ca-
pite ferose. et dētes future mulieribus sunt magis rotun-
di: q̃q; acuti: et iā videbaf boc sine futura capitis: s; po-
stea numerabimus anorthomā capitis: et p̃tinuaf ad ip-
sum et colla. et humeros. Sed capilli sunt ex vapore exēti
te per poros. cū ille vapor fuerit spissus. et poros nō fuerit
largus. Et sunt ppter pulchritudinē. sicut barba: et pro-
pter iuauitē sicut supcilio. Et aliqñ sunt pili sola super
fluas. et nō sunt positi in iuauitē: sicut circa pectus.
Et aial bñs squama nō facies oua. neq; gñans aial nō bz
pilos. Et pili et capilli variant̃ in aialibus scōm pascua. et
qd est magis pigre. bz plures pilos. et pili aialis cōplexio-
nis calide sunt crispi. cū fuerit cōpō minus calida: ver-
tunt̃ pili in rotunditate ad modū granoz piperis: sicut in
erbiopibus. Et spine p̃ricioz sunt de gñe capilloz: nisi
q; sunt nimis duri: cani nō sunt ppter siccitatē capillo-
rū: sed ppter calozis supfluitatē. Et aliqñ accidit in infir-
mitate canus capillus: et post reuertit̃ capillus nālis colo-
ris in canalefētia. et vñ q; bñus cā canicie sit ex p̃ricio ca-
loris nālis: q; capilli carēt attractōe vñ cōtustat̃. et loco
eius trahūt aqua: et qñ fuerit cōpō potēs conuētere se. et
nō fuerit homo multū lenex: reuertent̃ capilli ad p̃rimū
statū. Et p̃rimū capilli qui fuerint canī. sunt capilli tympo-
rū: et postea supcilioz capilli fuit albi: q; sunt in loco sic-
cor: pili pectinis: q; sunt in loco calido. Et de p̃prietate
hois est: qdā pili nascunt̃ in eo posterius: sicut pecti-
nis et a cellaz. et post fit caluities in anteriori pte. q; me-
dulla nō applicatur fortiter ossi. q; illa pars medulle an-
terior est subtilior: et fuit subtilior. et citius recipiet in-
pressiones: et mulieres et castrati nō fuit calui mulieres
q; sunt multū bumide: et castrati: q; sunt frigidi: et nō dis-
soluit̃ humiditas in eis p calozē: et vñ mibi q; in castratis
mā que deberet trāsire in barbā: transiit in capillis ante-
rioribz: et in mulieribus nō nascunt̃ barbe: q; pozi in eis
p̃trāgunt̃: et in senibus nascunt̃ supcilia: q; future ferro-
se suppositae aperunt̃ ppter siccitatē: et dat exitū vaporibz.
Et aialia diuerfant̃ in colore piloz: vñ quāz in co-
rys. et certe color capilli assimilaf colorē eius: ex quo na-
scit̃. Et cerebrū caluescit ppter siccitatē. Et gdā hois f-
uit calui. et q; coēt capillescūt. et hoc vñ mibi magis. et cre-
do q; hoc fit ppter boc. q; in bz boie ante coitus quiescit
caloz nālis cū repugnātia bumiditatis: et tunc q; poterit
caloz illi nālis mouere se post coitū dissoluet̃ illā bumidi-
tatē in vapores fumosos ex gbus fiunt capilli. Et capilli
aialis senis. s; sunt pauci numero respectu iunioz. et vñ
iunioz ppter densitatē materie. et cortices lenioz p-
ficiunt̃ filr. et cani sunt p̃prietates boium: q; grues quāto
sunt seniores. tāto vergūt magis ad nigredinē defuscitatē:
et vñ mibi q; boc accidit eis ppter grossiciatē vehemētiā:
et densitatē materie in eis. et in boie nō accidit hoc: q; qñ
caro et cutis eius sunt molles et bumide. et coloz certoz: et
irundinis mutat̃ in albedinē ppter extinctionē calozis
nālis in eis: et in eis q; q; reperitur vehemētia imutatio-
nis cū imutatione supfluitati: donec ignozet eas bō: et nō
agnoscat eas. et dico q; aial qd ē sile murī. qd venaf aues
in suo nido albecit quolq; anno magis ac magis. donec
tādē redit ad calozē butiri. et Ari. dixit. q; ad mutat̃ qdā
res aialū: q; aqua qd dī neud. qñ potaf a boue: et coit p̃ci-
pit fetum nigrū. et in terra cucutube est flumē qd opatur
filr: et aliud flumē facit alboz. et flumē scarides gñat fla-

**Ari. lib
3. de hy
aial. c.
L**

nos. et de alialibus qđd sunt abſq pilis: qđd ſunt qđ pilis. et in fauce interiori leporis: et in pede ei⁹ ſunt pilis. et in aial qđ vocat malichioſus: hz in ore ſuo loco dētiuz ſile ſeris porcorz. et aialia qđ hnt in ſe paucos pilos: poſte- riora in eiſ hnt plures pilos qđ anteriora. et pili aialiu ton ſoz nō naſcunt ex loco incioſis: ex radice illius pili icifi. et tūc pili in ſe hnt ſicut plante. ſed ſicut ſupfluitates: plu- me aut qđ icidunt: nō naſcunt neq: a radice: neq: a loco icioſo. hz cadit radij: et alia pēna naſci: et ala veſpe poſtq fuerit abſciſa nō creſcit ſic aculeus ei⁹ cū rupit morit.

¶ Capituluz tertium de differentia lactis. Sanguinis. et Spermaris.

Libro. 5.
de byſto.
aial. c. 19.

Sermo Arist. et dixit Arist. q sanguis cuiuslibet aialis coagulatur. pter sanguinez cerui et leporis. et ois sanguis a quo auferunt ſila apparatus ipſe nō coagulatur: et il- la ſila ſunt meda iter ſubz venaz et neruaz. et sanguis bonis de facili coagulatur. Et sanguis cozpoz tē peratoz: eſt tēperatus in q̄tate. et minus ſanguine cozpoz potat multu vinu: et magis ſanguine cozpoz ſunt pigula. Et ſanguis bois ē tēperatus in ſua liquiditate: et color eius eſt color grane. Et ſanguis aialiu magnoz piſſius magis et ſanguis mēbzpoz iſterioz piſſioz et nigro: ſanguine mē bzpoz ſupioz. Et piſſimu mēbzpoz qđ fit ex ſanguine. ſicut cognoscat ex anothomia eſt cor. et ſiſtut eſt ſignū qđ ſan- guis totius cozpis nutritimū ſit a corde. et nō ab epate. ni ſi piumamētū cordis. et tūc epas nō erit inſirm. et operas ſanguine niſi mediāte et ſecidario: Et dixit Arist. qđ bō ſudabit ſanguine. aut qđ eius ſanguis multu eſt in q̄tate. et aut qđ eius ſanguis eſt paucus ſubtilis ſeruens. Et qđ doerit bō eius ſanguis puerit ad iterora: et ſignificatio ſup hoc eſt. qđ boie dormiēte ſi ſindat eius cutis nō exi- bit eius ſanguis. ſicut in vigilate. Et mulieres boiis hnt plus ſanguis qđ ſemine alioz aialiu. cōm q̄tate ſui coz- poris. et ppter hoc hnt meſtruū ſanguine. et alia aialia nō. Et ſanguis muliez eſt multu iſterius. et viroz magis ex- terius. Et raro accidit mulieribus egritudo ex ſanguine. et raro emittūt ſanguine p narea. Et ſanguis ſenuz eſt ni- ger et piſſius. et paucus. Et qđ qđ humiditates naſcunt in aialiu cū ipſo. cū ipſe naſci. et qđas poſt. vt lac et ſperma. et lac alterat in māmilla: et lac fit ex ſanguine ſupflu. et il- le ſanguis qđ trāſit in lac nō eſt decoctus. decoctione ſum- ma. Sed ſperma fit ex ſanguine bono: et decocto. decoctio- ne bona. et cōpleta. Et dico qđ ſumma digeſtio eſt q̄ta di- geſtio. et dico qđ nutritimū pmo digerit in ſtomaco. et poſt fit ſanguis in epate: et tertio in venis. et q̄to in mēbz: et poſt qđbz mēbzū pparat illud ad ſilitudinē ſui. et tūc tali nutritimū ſit ſperma. Et q̄to de boie ex ſperma multu dīcolorat. et debilitat ſuū corpus magis qđ ſi qdragies exiret de ſuo cozpe ſanguis tātus: qđ ſperma eſt ſens habi- litata ad trāſcundū in mēbz: et cū exiit auferit nāle nutri- mētū mēbz: qđ exiit in maiori q̄tate. qđ id qđ ſuit reſi- duū de nutritimū mēbz. Et ppter hoc oierunt medici antiqui. qđ ſperma fuit de humiditate nūp coagulata: et in mēbz eſt nutritimū. et illud nutritimū hoc ſupfluū qđ diſſert ab eo in q̄tate: alius in q̄tate: et illud tranſit in capillos. Et qđ eſt ſupfluū in q̄tate: et nō diſſert in q̄tate eſt ſperma. Et lac fit ex ſanguine in venis. et in eo ſunt tres ſube. ſeroſa. butiroſa. et caſcata. et oē lac q̄to eſt magis piſſum. tanto de eo exiit magis caſcus piſſus. Et lac aialia qđ hz coznu. et caret dētibz in mādibula ſupe- riori cito coagulatur. ſicut ſuū ſepū. et nō ſit ita de alio lacte: et frigū nō coagulat lac. ſed facit diſtinctionē in ptribz: et calor magis coagulat lac qđ frigū. Et lac magis ſubtile eſt camelū. et iumētū: et aſinaz: et piſſius eſt lac buſalo: et

Et lac coniunctū partui nō valet: et qđ eſt multū remo- tū a partu nō valet. Et in mulieribus britibus carnem multam: et multū ſanguinem ſunt vbera plena lacte ſine partu: et in vetulis qđ reſcindiſ meſtruū. ſunt aliaq vbe- ra plena ſanguine ſine partu. Et capra parua ante qđ ipze- gnet. confricat ei⁹s mamille. et prius exiit ſanguis: et po- ſtea qđ ſanies: et poſt exiit lac. qđ eſt aquoſum dulce. ſicut illud qđ exiit poſt partum. et nō peius. et habebunt conū in mamillis. ſicut ille que peperunt. Et iam p̄git in qđ- dam ciuitate. que dicebat chhimam. qđ caper p̄poe vir- gam habebat quedam additamenta ad ſilitudinez ma- millaz: et confricabant: et exiuit iſi de lacte qđ factus eſt caſeus inde. et ille coluit cum capra. et genuit ſilium. et ille caper ſilius iſte emiſit de ſuis additamentis lac. Et iſi emittunt de ſuis mamillis lac. et ſi p̄tinue de ſuis mamil- lis lac experiment abidaret multū in eis. Et lac camelū et iumentū nō hz in ſe ſubſtantiaz caſcatā. vel ſi hz illud erit modicus. et lac vaccaz abundat in ſuba caſcata. et co- agulata. Et lac ficuiz coagulat lac. et nullū aial hz coagu- latum niſi ruminans pter qđ lepus. Et dico qđ iunenſ in ventre vriſ coagulat: et forte pōt reperiri in alio aiali. Et in ciuitate que dē ſerim: ſunt quedā vacce abundantes in lacte. et qui vult exorabere illud lac o3 vt ſe multū expri- mat. Et in ciuitate que dē anchoroz. ſunt vacce magne abū- dantes in lacte. et ſiſt illū ciuitatis canes ſunt magni. et in omni quadripedalī ipſius ciuitatis contingit iſta ma- gnitudo p̄ter qđ in aſinis. Et quedā ſunt paſcia in q̄bus aialia paſcētia dant multum lac: et quedā ſunt in q̄bus paſcentia dant modicum lac. Et ois abundat in lacte p octo menſes. et hoc non reperit in ceteris animalibus. ni ſi in vaccis ciuitatis: que dicitur farui: que abundant in lacte per annum. Et mulieres nigre hnt magis ſanum lac. Et inferius loquomur de ſpermate. et omne aial bñs fan- guinem. hz ſperma: et ſemen aialis habentis pilos eſt vi- ſcoſum: et alterius aialis non ſic. Et ſperma aialis extra ſubtiliatur: qđ de eo exiit pars venoſe que condenſauit partes eius. Et quia eius coagulationeſt per calozes. ideo eius ſubtiliatio eſt per frigū. Et ſperma habens in ſe vir- tute gñatiua deſcendit ad fundū aque: et mētū eſt ſper- matotus qđ dicit qđ ſperma nigrozum eſſet nigrum.

¶ Incipit liber quartus de anothomia aialium aquatico- rum. et de mēbzis anuloſoz.

Capitulu. I.

Aialium carentium ſangu- ne: eſt quoddā ge- nus: qđ dicit malachie. Et quoddā ge- nus: eſt buius malachie. qđ ſuus venter eſt ſimilis carni interius: et ſuus extra eſt teſtum. Et conuerſio quoddam genus malachie habet ſuum intra duru: et ſu- um extra molle: illud qđ eſt durū extra non frangitur: ſed eſt conuertibile: ſicut contingit in cancro. et eſt quod- dam genus illius quod habet ſuum intra molle. et ſuum extra teſtum: et illud teſtum poteſt frangi ſicut cōche. Et animalia anulofa quedam habent anulos in ventre. quedam in doſto. et quedam in circuitu: et nullum anulo- ſum habet carnem vel os: led habent inembra que aſſi- milant carni et oſi: et p̄poſitionant eis. et quedā anima- lia anulofa habent anulos duplicatos in lōgitudine mē- bzozum ſtozom. ſicut illud qđ dicitur. zo. pedum. et que- dam anulofa aliquando volant. et aliquando ambulat. et quedam in vno tempore tantus volant. vt ſormice. Et quoddam genus malachie eſt qđ hz caput ſub pedibz: et corpus cum calcutem ſuper caput: et habet octo pedes: et quoddam genus malachie hz multos pedes: ſicut illud genus qđ ſanage dicit. et eſt quoddā aliud genus mala-

edile. qđ assmilat fanage. 7 h3 duo additameta. cū gbus caput suum nutriti. 7 ponit in os sui. 7 sunt valde dura in extremitatibus suis. 7 qñ mare est infremittū. tūc illud aial venit ad lapides. 7 quiescit sup lapides. 7 tenet se sup illos p illa additameta. 7 iuuat se cū eis. 7 suscipit ex aliqua occasione. 7 duo eius pedes anteriores ponunt suū nutrimentū vsq ad oculos. 7 cū pedibus suis posterioribus iuuat se in coitu. 7 in superiori pte ad pedes suos. est in eo cāna. cū qua eycit suā humiditatē supflua. 7 suū sperma eycit in muliere suā. 7 natat cū pedibus suis. 7 oculi eius sunt sup caput. 7 os eius est in dorso. in ore eius est modica caro. 7 nō h3 linguā. 7 in capitibus ei ap parēt. qñ apostemata. 7 qđ capit. pedib⁹ capit. 7 illud qđ h3 multos pedes in illo gñe est parui corporis. 7 est longo pedu. 7 oēs alij malachie sunt magni corporis. 7 curtoz pedū 7 debilis incessus. 7 forte de isto genere est qđā spēs q dicit scedine. 7 h3 duos cubitos in lōgitudine. 7 de isto genere est sicut conide. qđ h3 gñq cubitos in lōgitudine. 7 forte pes eius q dicit multoz pedieft duoz cubitoz. 7 plus. Et piscis qđ omi habeat aīa qua ambit suoz corporis. sed alas eius. qđ dñ tonidem. h3 diuisione in partib⁹ 7 malachie h3 coruū. qđ coopit sua corpa. 7 h3 yfophagū post ozificia. longū 7 gracile. cōtinuat se cū quodā membrō. quod est simile pape. Sed ile yfophagus habet in se inuolutionem sui. 7 habet inestina gracilia. 7 illa intestina sunt magis spissa. q̃ yfophagus. 7 preter ista non sunt apparetia in ipsa malachie. nisi solū suz feminis. qđ dñ maffinōz. Et qñ eycit illud qđ est ex humiditate in illo vase feminis facit aquā turbidā. 7 bec opatio ē magie sepie. 7 istud vas est ei sub ore suo. 7 h3 supfluitatē. 7 suū spma eycit p vñū exiliū. 7 corpus eius h3 sup pē pilos. 7 interiora corporis istoz predictoz bñus generis sunt dura media. inter os 7 spinā. Et in tonide est res cartilaginosa sicut anulus intra corpus sui. sed ascheramenet nō h3 i suo interiori aliquā rē durā. sed in circuitu capitis est res cartilaginosa. qđ cū findit fit durior. 7 sub stomaco mariū est res cutialis que trāsit ad medullā in sursum. 7 alia qđ ad inferius pcedit. Et in feminis sunt duz res cutiales 7 sub illis sunt duo vasa rubea. qđ tenet intra se oua. 7 tunc meclūt illa vasa aliqñ. qđ sunt maiora q̃ caput. 7 h3 aial qđ dñ sepie h3 duo vasa. 7 implent se illa vasa ouis. 7 oua eius assmilant grandini. 7 in oibus istis yfophagis sūt res pulchiores feminis. Et sup masculos sunt femine. 7 anteriora istaz sunt magis nigra. 7 ps illa qđ dñ aschera. nenet qđ est maior corpe. semp natat sup aquā. 7 istud qđ natat in medio inter suspiciē aque 7 fundū sūt minores. Et q sunt minime in ista spē ambullāt in fundo. 7 minimi iter istos sunt illi q nō hñt iuncturas in pedibus. Et ē qđ dñ gen⁹ illoz aialiu. qđ ppe ripas maris. semp pascit. 7 vñū aliqñ eycit ab vñdis. 7 nūq̃ redit. 7 moit rē rē. 7 est modicū valde. Et est quoddā genus aialiu. qđ ē te. 7 nō eycit de illa testa. aliqñ eycit sui pedes 7 suū caput. 7 hoc qñ appetit comedere. Sed aial qđ ē mollis te sit h3 pēs multas. 7 de isto gñe sunt cācri. 7 illoz cācrom multe sunt spēs. qđā sunt maiores. 7 qđā mlozes sunt. 7 maiores sunt sicut yrcali 7 alia gñā. 7 dico q iam narratū fuit mihi q in mari trabazacē ē vñū genus cācroz qđ sup coruū eius sunt macule. qñ essent picture 7 tincture subiles mirabiles. 7 dixit Ari. q illoz cancroz paruo est quoddā genus. qđ vocat milites. qđ currit multū. 7 iuenit in vetricibus eoz caro aut humiditas supflua. 7 nō pascit ex aliqua re. qñ in se h3 soliditate. 7 isti cācri hñt oecē pedes. sicut velpē. sed alafarin h3. 7 pedes. 7 pedes eius qui sunt ppe caput sunt acutiores. 7 ampliores sunt posteriores. 7 cauissē h3 ex yfophag pte ante

rius. io. pedes grossos. in posteriori ex ytraq pte iter pedes graciles. 7 pedes suos. 7 iuncturas eoz renouat in se. Sed alafaris 7 sua indiuidua h3 caudā 7 corpus. 7 kara. 7 bo h3 pedes subiles. 7 sunt in posteriori parte. 7 pedes oium istoz sunt longi. 7 corpus cancri est rotidum. 7 pedes anteriores in femina Karaba sunt fissi. 7 in eius mare sō. 7 ale femine sunt maiores q̃ masculi. 7 sua colla sūt maiora. 7 pedes posteriores masculi sunt magis acuti. 7 in illo gñe femine 7 masculi. 7 in isto gñe hñt qđā additamenta inter oculos ad modū venaz. 7 habent quedā cornua paruula. 7 pōt mouere oculos suos ad oēm partē. 7 sunt eminentes. 7 ita faciunt oculi cancri. 7 accedūt ad albedinē. 7 sunt in eis macule nigre. 7 hñt dentes acutos 7 paruos. 7 sunt oppositi i feriores superiorem 7 nō ferrosi. 7 maxime in parte dextra. sed in parte sinistra est diuersitas inter eos qui sunt in fine 7 inter eos q sunt in medio. qñ illi qui sunt in fine. sunt acuti. 7 distāt inter se. 7 q in medio carēt acumine. 7 numerus dentiu inferius sunt qñtuor. 7 supius tres. 7 mouent supiores cōtra inferiores qñ volunt aliquā retinere. 7 capere. 7 super istam aciem dentium sunt duo dentes magni graciles acuti. 7 sub dēribus tenet aurículas. 7 mouet semper aurículas. 7 extrimitates auricularum sunt spinose. 7 in ventribus cācrom sunt quedā foramina que se claudunt. 7 se aperiunt. 7 oua feminaz cancroz sunt in suis intestinis. Sed Karabus h3 intra os suū duos dentes molles 7 magnos. 7 inter illos est caro que assmilat lingue. 7 h3 alios tres dentes in vna acie q sunt inferius. 7 post dentes est suus yfophagus. 7 est valde curtus. 7 est suus stomachus ad similitudinē tele. 7 post sunt intestina. 7 durat vsq ad loci exitus stercoz. 7 h3 vñū locū pxiū qui pcedit a ventre ad eundem locum exiūs p quā pcedit sperma. 7 locus ille per quē pcedit sperma est sub itestinis. Et cornu dextrum est maius. 7 inter cornua sua super q̃ fixi sunt oculi. 7 illa additamenta. in quibus sunt sui oculi aliqñ sunt remota in se. aliqñ ppinqua. sicut bec maxime contingit in cancriis q dñ yrcalie. Et omnes inferiorem aquā 7 cyci. 7 untiplam. Sed animalia que habent testas duras 7 sunt marina sicut yrcu marini. qdam habent inter testā nem sicut calapagu. 7 caput istoz q habent testas duras vt in pluribus est longū. 7 non apparet. 7 qdam que habent testas habent vnicam testam integram. 7 quedaz habent ex vna parte vnam testam. 7 in alia aliam. 7 quedā sunt que aperiunt suam testam. 7 quedam non aperiant. Et que aperiunt. quedam sunt que aperiant ex vna parte. quedam ex duabus partibus. 7 quedam aperiant ex omni parte. Et quedam habent testas planas. 7 quedam asperas. 7 quedam sunt que habent diuisiones in suis testis. 7 quedam sunt que habent testam totam vnius nature. Et quedam sunt habentes diuersitatem in suis testis. ita q in extremitate sunt tenuitates. 7 in medio spissitudo. Et habentium testas quedam sunt mobilia. 7 quedam immobilia. 7 mobilia quedam sunt que de facili fundant aquam 7 cito mouentur. 7 quedam sunt que sunt fixa suis testis. 7 quedam sunt que exeunt a suis testis. Et omne istud qđ egreditur a sua testa. 7 ingreditur illam habent carnes duras. 7 in medio sui habet caput. 7 duo cornua. 7 quedam eozum habent dentes. 7 quedaz eozum habent calceos quibus pascuntur sicut lingue in animalibus. 7 fortasse ille calceus est sicut aculeus. 7 ita acutus. qđ etiam potest perforare testas aliozum testecorum. 7 omnibus istis vniuersaliter est os. 7 post ozificū sequitur in eius meatu qui dicitur similis pape. 7 subtus istum meatum sunt duo additamenta ad modū cornu. 7 yberum. 7 cum stomacho continuatur quoddam

intestini: qđ pcedit in eqđli rectitudine ad anu: 7 inueniunt fm diuersitate speciei in istis aialibz diuersitas me
uoz post itestinu: velut addit meta nigra grossa: 7 meatus cificientes: 7 chabera et caput bz: 7 coznua 7 os 7 lin
gua: 7 hic nō distinguunt nisi in magnis eoz: 7 additamē
ta conola non distinguunt pceptibitū: nisi in magnis: 7
que mouent in eis hnt foramen in testa sua: qđ exiit
suā fluitat: 7 ex cancriis est qđda genus qđ assimilā
araneis. Et Ari. dixit in p^o doctrina anothomia 7 similitu
dines hāz spēz: 7 nos desiderauim⁹ abbeniatiōnez ei⁹.
Iricius aut marinus bz in interiore parte sui loco carnis
ptes nigras. Et est ex eo qđda genus qđ bz intra file ouo
magno. 7 inuenit illud onū tā in magnis qđ in paruulis 7
comedit: 7 ex eis yricys. Sunt duo genera carne: vnus
genus magni corporis: 7 aliud genus parui: 7 spaciofus: 7
totū doctum eius est carnei. Et ex eo est genus: qđ erit in
regione tani: qđ est albu in testa 7 spinis: 7 erit maioris lo
gitudinis qđ alij sui generis 7 sic spine sunt parue 7 tendē
tes ad mollitiē 7 multiplicat in eo ptes magne que sunt
post os lui. Et oēs yricy marini hnt os iferius: 7 anū su
peri: 7 caput iferi: 7 hnt gngq dentes in p^ofundo iter qđ
est qđda caro que assimilā lingue: deinde yfopbagus. de
inde stomachus diuisus in gngq ptes repletas humidita
te: 7 qđlibet illaz partū p^otinuat cū sific tendētes ad anū
7 ipse yf^o spinis loco pedū: 7 monetur inherēdo sup suas
spinas. Et de aialibz testis sunt qđda que duobz pedibus
suis adherent lapidibus: 7 appellantur baica: 7 capie qđ
transit p ipsūz de piscibz paruis 7 alijs. Et ex istis spēbz est
qđda genus qđ comedit yricios marinos: aial aut qđ ap
pellat mastic bz carne durā: 7 nō inuenit in corpore ei⁹
humiditas: ac si eet de nā arboz: 7 est qđda genus ei⁹ qđ
d^o mastic qđ est parui corporis 7 comedit ab hoibus: 7
alia spēz magni corporis: cui⁹ caro indurā aliquatūli 7
comedit: 7 p^ocin tactū dissipat 7 marcescit in mari. Aial
aut anulofus cuius ale sunt sicut mēbrana: sicut scolasci.
Aial que nō hnt in mēbrana: sicut vespa: bz caput 7 p^ocinē
eia eius 7 ventre: 7 postq amputatū viuunt p boza: nisi
cōplexio eoz fuerit multū frigida: aut tāgat illa in ea bo
ra multū frigis: 7 apes amputant p^ocinē 7 viuūt p bo
ra: illud est qđ amputat qđ capite pectus in medio: sed
qđ amputat caput p^ocinē statim moriunt 7 aial qđ bz cor
pus longū: sicut aial qđ bz viginti pedes: qđ findit p^ocinē
dū ytracq pars moriet p^ocinē: 7 buic aialinō apparet in eo
aliquō mēbrū: cū quo sentiat nisi oculi solū: 7 qđda spēz bu
ius est qđ bz lingua: 7 alia spēz est qđ bz mēbrū cū quo
fluit: 7 qđda hnt illud mēbrū duz: 7 qđda hnt illud mēbrū
molle: 7 illud cōtingit illis qđ nō hnt aculei ante neq post:
sicut scorpio 7 musce ferūt cutes aialū cū istis mēbris: 7
mordet cū isto mēbro mūscione: 7 sicut sanguine cū
eo: 7 istoz aialū anulofoz qđda hnt iterius latēte aculei
vt apes: 7 qđda ex apparēt vt scorpio. Et anulofoz volan
tiū qđda hnt qđ hnt duas alas: vt mulce: 7 qđda qđioz vt ye
spe 7 illuz qđda sunt qđ saltant: 7 qđda sunt qđ cecunt vt locu
ste: 7 sunt illa qđ hnt pedes postiores longiores: 7 ista ps
qđ ita coit nō bz testā: neq spinas: neq ofia: nisi solū coziū
duz. Et qđda illoz hnt illud coziū magis subtile: 7 qđda il
loz hnt illud coziū corā pectore duz: ita qđ vt de genere:
7 bz p os vnū intestinu qđ pcedit recte: 7 modica ps ei⁹
bz inuolutionē p se: 7 pcedit vīg ad anū: 7 qđda illoz hnt
stomacū. Et illud aial qđ clamat de nocte ad modū ci
cade: vel cicbor nō bz os: 7 bz lingua qđda qđ nascit a me
dio sui capitis: 7 nō findit illa lingua: in suis mēbris in
ferioribus nō respit supfluitas: in medio sui corporis est
qđda tela que appet. Et in mari qđda sunt aialia que assimi
lant aialibus alteri⁹ gñis: qđda sunt que assimilant fru

sto ligni: 7 alia qđ assimilant virge virili: 7 in loco testia
loz hnt alas: 7 qđda que assimilant colubris rubris.

Capitulu scđs de sensu 7 motu 7 vigiliis 7 somno: quā
liter sit masculus: 7 qualiter femina.

Ane aial sanguineus: 7 qđ generat
aial bz gngq sensus: nisi qđda
genus muris: cuius oculi sunt coopti sub
corio: 7 bz pupillā 7 coronā 7 albedinē. Et
piscis gustat: 7 id appetunt qđda cibaria: 7
qđda renuit. Et in piscibz nō apparent mē
bra auditus neq olfactus: 7 nares pisciū

nō pueniūt ad medullā: 7 pcedūt ad eoz auriculas: 7 nō
nisi audirēt nō fugerēt pp sonitū: 7 nisi olfacerēt nō veni
rēt ad rete pp lac: 7 alias res i rete olfactibiles. Et dico: 7
vidi illos venientes ad locū ybi fuit lac: 7 cito capiebant:
7 vidi illos venientes ad fontē de alabud: 7 applicant ad
palatiū ad illū sonitū: 7 fugiunt cū deficit sonitū: 7 cū itez
cantat itez reuertunt. Et dixit Ap. qđ delphin 7 vnū ge
nus aliud pisciū ad tonitru 7 motū aliū magnū cadunt
subito ad fundū: qđi eet in eis epilepsia: 7 tūc capiūt: si
cui capiunt ebz: 7 delphin mēbrū auditus nō bz 7 pīca
tores cū iungunt ad capidū piscis: loquunt tacite: 7 au
ferūt remos a nauibz ne faciāt tumultū: 7 postq circue
rūt ipsos reti dāt voces: vt pueniāt in medio: 7 cū vna ps
piscū vadit ad pascendū secreta recipiūt illū piscatores
paulatiz 7 nō fugiūt piscēs qđa qui sunt in riuo: 7 pficat
se ad lapides: 7 ex illo motu 7 pficatione cadūt qđi ebz:
7 vadūt qđi morificati: 7 tūc ista sunt signa sui audit⁹.
Et ad huc qđ oēs epimlatores testant: qđ est multū aud
unt: 7 et maxime piscis qui dicunt affatoz: 7 cetbz 7 aru
mim: 7 filz pp piscis olfactū: qđ capiunt p olfactionē: qđ
dā capiunt p odorē acetosiz: 7 qđda p odorē rei salie: qđ
dā p fumi. Et piscatores accipiūt a faliē 7 astant ipsūm:
7 ponūt ipsūz in rete: 7 statim intrāt pīces rete pp odorē
assil: 7 pīces qđa fugiūt a loco abluionis alteri⁹ pīcis in
terfecti 7 fugiunt a sanguine alteri⁹ pīcis: 7 qđda fugiunt a
sordicie retiū: 7 qđas fugiūt a sordicie hamoz: 7 si fuerint
lūpidaveniūt ad illa. Et qđda d delphinis 7 alioz pisciū
ad quoz medullas pueniūt sonitū: 7 nō hnt instrumētū
audit⁹: 7 audiūt quodā extraneo mō appropato eis 7 nō
alijs. Et aialia anulofa hnt sensus mltū acutos: 7 olfactū
7 gustant 7 audiunt a remotis: 7 sunt qđda odores qui eis
placēt 7 interficiunt a gbulda odoribz: sic ab odore sulfu
ris 7 aris cutis: 7 origani agrestis: sic formice qđ ad fo
ramen eoz aligd de pdictis rebz ponit moriunt 7 fugiūt
a fumo thapaz. Et oia anulofa fugiūt a fumo coznū cer
uiz: cefenegi ita diligit thoracē dura: qđ est in fumo ei⁹
si amputari deberet non fugere: 7 fugit de fumo spēi qđ
oboz: 7 apes nō veniūt ad locū malū odoriz: 7 nō gēciūt
nisi in loco boni odoris 7 ybi ē dulcedo. Et aialū testeo
rū qđda oligūt odorē malū: sicut qđ vt cohera: sed nesci
rū vtrū habeat vīlū vel nō vel auditū. 7 in sei mōe
vocū aialū debemus dicere: qđda sunt vocis fortū 7 qđ
dā debiliū: 7 qđda loquunt: 7 loq ppū est boia: 7 ipse fo
mare vocabula 7 extrahere sermonē a cannis pulmonis.
Bz vox repit in oī aial qđ bz arteriā 7 pulmones: 7 non
dāt vocē nisi aial qđ respirat: 7 qđ nō respirat aliter facit
sonū. Et qđ sibilat: sibilat p qđda relā qđ est sub diafragma
te. Bz mulce faciūt sonū p motū alaz. Et nullū aial ma
rinū hnt testā mollē facit vocē vt sonitū. Et si obiciat de
qđda gñe pīcis qđ facit vocē: sicut illō gen^o pīcis qđ dīst
ra la tarenim: 7 filz gīt: qđ inhabitat terram de celest. Et
istoz pdictoz filz qđ dant vocē nō dico sonitū de spina fū
cande auriculaz: 7 qđda faciūt vocē p pficationē spūs q
est in suo corpore: 7 cecica audit facere sonū oza carinū 7 pī

De natura aialiu

scis assumptus pectini quado findit aqua facit sonu ad modu celere: et irundines marine qñ ferunt cu alis suis aera faciunt strepitum sonoy. Et delpbin sibilat: et bz pulmones: postq fuerit sup terra nō facit vocē. Et serpētes sibilāt: et carapagnā dicit. coruina bz debile vocē. Et rana bz lingua coniuncta cu mandibula: sicut est in picibz. nō dat vocē nisi in aqua. Et tū facit vocē ita mandibula est in aqua: et illa vox dī coar: et cū exit aqua facit vocē alterius modi: et cū facit voces in aq emittit suos oculos foriter. Et aialia facientia vocē faciunt diuersos tonos. Et aues que hñt lingua amplā imitant vocē bois. Et in quibz dā aibz est diuersitas i sono maris et femine. Et auis maioris corporis bz maiorēz vocē: et ppiet tpe coitus: et tūc dat plures voces. Et quedā aues sunt quaz femine et mares cantant sicut genus qd dī andō: tales aues sunt quaz aues mascule clamāt suas feminas ante coitum: et qdā faciunt voces post sicut gallus. Et qdā aues que nō cantāt neqz hñt vocē nisi valde remissā nisi masculi quī cantāt sicut galli. Et qdā aues que assimilant p dicitbz: et qñ hō nācīf nāūter surdus facit vocē: et nō pōt loq: sed struili nō sibi siles sunt. Sz pulli auii cū sunt parui differunt suis vocibz a vocibz patrū: quousqz magnescunt: sic palumbi. Et iā oserunt boies q vna auis eoz que apellat andon mōstrauit tonū suū pullo vel alteri: auis: et tunc significat sup hoc q aues quedā faciūt quosdā tonos per naturā: et qdā p doctrinā: sed elephas per calceū facit contractionē: et per os suū facit vocē.

Capitulu. III. de sonno animaliu.

S de sonno aialiu dicam. sanguine: et qd ambulat dormit et vigilat. Et oē hñs palpebras claudit eas cū dormit. Et alia aialia qz hñt somniant et significatio sup hoc est eoq mori in sonno. Et aial facies oua facit somnu tenuē. Et illō aial sūit qd est teste mollis. Sz in aiali teste mollis nō picipit somnus: qz nō bz palpebras: sz p dicit p hoc qd gēscit: et pōt capi et nō fugit. Et sunt qdā spēs pisciū q magis dormiunt de die q de nocte. Et quedā marina dormiūt sup terrā: et qdā sup cautes: et qdā in barena: et significatio sup hoc est q impressio eoq inuenit pōt in barena: sed cellete mltū dormit ita p fūnde q capīt manu. Sz delpbin dormit et eycit a se cannā in aere p quā inspirat et auditur stertens. Et anulosa dormiunt: et significatio super hoc est q aliqui inueniunt gēcere. et pueri nō somniant recte ante. 4. annū: et multi boies nō somniant anteqz sint magni: et qdā nūqz. Sed de causa maritatis et feminatatis dico q in oibus aialibz nō sunt mares et femine sicut in aiali marino qd habet testā durā: sed in aialibz mollis testē quedā habet feminas quedā nō: et quedā sunt que nō habent mares: et feminas in suo genere sicut encheli. Et aliqui inueniuntur in barena quedā apparentia fila sicut gafanes: et putāt q sint filij de encheli: et non sunt: quoniam encheli non habet oua: qz sunt in matrice et non in stoma cho: si cēnt in stomacho digerentur p ipm et encheli nō habet oua nisi in suo stomacho. Et opinor q ille qui putauit q illa encheli mēt mas que bz mas et lōgus caput: errauit: qz ista diuersitas est fōm spēm. Et inuenimus in libro Aristotelis multos piscis quē nō habēt in sua specie mares et feminas. Et quedā nō sunt generatūa. Et quedā generāt per se fine coitu sicut arbores. Et que habent sanguinē et generāt sibi similes: semp mas est maior femina et viuūt plus. Sz ouantia habent feminas maiores: sicut in serpētibz et ranis et araneis. Et femine pisciū viuūt plusqz mares: et significatio sup hoc est: qz qñ

Liber

caplunt pisces semp reperiunt femine maioris etatis qz mares. Et membra anteriora in maribus sunt fortiora: et posteriora in feminis. Et iuncture feminaz sunt debiliores. Et sui capilli graciliores: sue voces acutiores: et alii qñ femine caput armis: qñ hñt mares vt cerua et gallina: et porca nō bz calmu: et aliqui in femina arma sunt fortiora sic cornu in vacca: eo q et vires sūt debiliores qz mare.

Incipit liber quintus de membris naturalibus.

Capitulum primū de diuisione coitus aialiu.

E dicimus q nullū bipes generat sibi simile nisi hō. Et sicut generat arbor filii sibi similes: et aial generat filii sibi similes. Et sic arbor vniū nāc generat arborē alterius nāc: sic aial vniū nāc generat aial alteri: nāc sicut gafanes: et sicut quedā arbores generant se p se quedā aialia se generant p se. Omne aial qd generat ex aiali sibi simili generat per partū et luxuriat in pluribus. Et iā inuenit genus pisciū. qd parit et nō reperitur mas in illo genere. Et quedā pisces faciunt oua per se: sed mutatio eoq in aialia nō pōt eē sine maris sicut dicit. Et quedā aialia generāt aialia mimoz se sicut pediculi qui generāt lendes et musce et apicule que faciūt gafanes: et ille gafanes nō alterant in apicula: aut muscas. Dico ergo q opus est vt custodias illud: vtrū gafanes ille tandem fiūt musce et apicule: qz qdlibet genus bz suū modus sue luxurie: sicut modū luxurie leonis et leporis: qz masculū mingit post. Et de ppietate leporē est qd iua femina saltat suū marē aliqui. Et qdā aialia i suo coitu ita se hñt q mas luxuriat qz femina supra eā: et tendat sub. Et quedā que in suo coitu eleuant se sicut ardeel. Sed vtrūqz agrestes coeūt coniungēdo se fm dorā stātes in pedibz. Et qdā femine exiguunt luxuriā a maribz sicut femine caprorū: qz illa femina clamāt mares: et mulier cōpūnit se cū mare. Et qdā timēt de fortitudine maris sic cerua et vacca: et cā eius est: qz accidit istis feminis dolor a percussione viri: qz illa virga est acuta dura neuralis cū erigitur. Et cā mela yadit flegia genibz ad camelū: cū aperit coire. Et elephas femina descendit ad fouē: vt possit saltari a mare: et appetit coitū in aq: qz vterqz magis iuuat ibi in coitu: et maxime mares: qz post coitū exaltat p aquas a femina: et aqua iuuat mares: qd exaltet sup femina: qz iā contigit q elephas alcēdebat elephante femina in terra vnguenti de kauregni: et istud erat mirū qñ coiuūt: qñ puetudo omnis erat nō coire: nisi in terra sua: et coitū qñ exiuit ad terras coralscenop et eius pfiniū. Et tūc elephas mas iuuat se ex suo culmo: et declinauit crupā femine: et ascendit sup eā et coiuūt: et tūc ex hoc acceptimus q culmus elephantis bz iuuamentū in coitu: et istud fuit ante tps p dicationis mas hometris annis qdraginta tribz minus. Et de alio mirabili fuit q leo siluestris ducēbat ad p dicitā ciuitatē: et coiuūt cū lea: et genuit ex ea: et istud nunqz videbat in alia ciuitate: et camelus multoties coit et viuūt. Et sūti desiderii ē feruens tpe coitus: et dico q illo tpe coit. Inō accipit camelus nisi modicu de amona et semp appetit coire ppe illū locū in quo coiuūt pmo. Et dico q coebi tpe desiderii sui coitus coit: sicut aialia mingentia polt: et iter ea est differentia aliquantula: secundū excessus: et in coibis semp est virga valde magna. Et coitus lupi est sicut canis coitus. Et quadruped alia que ponunt oua coeunt: sic quadrupedalia que generant filios sibi similes: et illud sicut toruca calapagni agrestis et marina. Species aut serpētū: et eoq que non habent pedes tpe coitus inuoluuntur mas et femina iter se quasi posset exprimari vni de bis biceps. Celere aut coeunt p applicationē dorioz. Et aialia

marina lati corporis adiungit masculus eorum dorsus suis
ventri femine: et ea quorum sunt caude magnæ coeunt p
plicatione dorsorum: et officatione vehementem: fortassis
differunt spēs eorum: sicut differunt canes: et narraverit
perimetatores et prudentes. Et notū est quod aues: et que
ouant velociores sunt tpe coitus. Delphin autem et lupi mari
ni coeunt ut quadrupedia: in duplo spatio tps. Et
masculus celere eius mebrum virgale extendit versus anu:
et extendit versus post. Coitus autem piscium ouantū est res
occulta valde: boies dicitur quod femine suscipiunt semina
masculorum ovis suis: et ita eyciunt ea in ventrem: et asse
rit quod femine sequitur masculos transglutientes sua semina.
Deinde tepore exitus eorum mares sequuntur feminas
transglutientes eorum: et non transit in aial aliquid de illis
ovis: nisi illud quod recipit intra os maris. Et cubala femi
na pdis impregnat ex vento flante a parte sui marini: et
audius sonitus eius: et cubala pdis extrahit linguas suas
ad comiscendū se tpe coitus. Malachie autem iunguntur cū
ovibus: deinde amplexantur sese: et coeunt natantes. Et assu
menem prope femina eius declinat in terra tpe coitus. q.
supina et coniunguntur ovibus suis: clamat femina masculu
m: ut appropinquet sibi. Et de boib⁹ sunt qdā qui extirant:
quod virga de assumenem est nervosa: et est versus pedes: et
in tridit virga suā in os femine sue. Et quedā aialia sunt
molles testē: et coeunt sicut quadrupedia que mingunt
post: et generat et coitus eorum est tepore veris: et luxuriant
prope fundū maris: fortassis erit coitus eorum in quibusdā
regionib⁹ in principio teporis siccū. Et coitus cancorum est
quādo cancer masculus: qui est minor vocat femina: et ac
cedit femina subrus ipsius: et accessione aperit porta quod est
inter tunicas directe coniungit porte siue officio: quod est
inter duas tunicas alterius. Deinde coniungunt ille tuni
ce donec cōpleat coitus: et longitudo: que est inter duas
tunicas est maior in feminis: quā inter tunicas in marib⁹:
et eyciunt ova p posteriorē partē. Aial autem quod est antilox:
femina eycit mebrum coitus ex se in directū in sinu maris:
ut in illo mebro recipiat mebrum maris: ita quod ipsa femina
non multū movet ad virgā: sed eycit suū additamentū in di
recto virge: quod additamentū pminet a posteriori par
te: et quā coniungunt de difficili separant propter restrictio
nē suorum membroz per ligamenta. Et quā aranea deside
rat coitū per tunicā siue tele trahit masculū: non cessant
allicere se per huius attractionē quousque coniungunt adin
nicē: et occurrit venter masculi cū ventre femine. Et scias
quod maior appetit animalis est in fine hyemis: inceptio
ne veris. Homo autem et oia domestica sicut canes et porci
coeunt omni tepore. Et desiderii viro est magis hyeme
le: et desiderii mulierū in estate propter lesionē eorum a fr
gore. Zuis autem marina que applicat cherē latine alcione
coit in vebementi hyeme: media. f. Et dicitur quod nificat. 7.
diebus ante introitū solis in capricornū: et coitus: ouat. 5.
oua: et extrahit pullos in. 7. diebus post: et apparet in tem
pore semel. f. in occasu pleiadū: et apparet nauibus: et ap
paret in circuitu nauis: deinde abestant: sicut dicunt sa
pientes: quibus creditur de experimentatoribus. Et aial
anulolum facit coitū suū in hyeme non expectās ver ni
si quādo fuerint venti austrini: et maxime ea que non ni
dificant sicut mulce: et formice. Et de animalib⁹ que ouat
quedā ouant semel: quedā bis: quedā ter. Scorpio autem
marinus ouat semel in vere: semel in autumno. Et nul
la spēs celere ouat bis: nisi illa species que cognominat
lere vel lemm: quoniam ouat in vere quādo occidit pleia
des. 7. aut. 8. sed non ouat ova simul: imo in tepore di
cretio: ita quod modo vnu modo aliud: et extirant boies qu
ouant in mense bis. Et de aialibus marinis quedā ouant

omni tepore: et cresunt oia eorum: et magnificat velocit
ter. Et quidā pisces sunt qui non ouant nisi in mari: aut in
litore eius sicut celemidēs: et nabaz: isti quidē non ouant
nisi in mari arcor. Et alij pisces non ouāt nisi vbi effluunt
flumina in mare: et quidā sunt ex eis qui non ouant nisi ex
elevatione maris. Et ex piscibus est quoddam genus quod
appellat nuēbede ponit apud tropicon estiuū. q. vniū vas
pleniū ovis. Et ex piscib⁹ qdā generant in ceno sicut ouat
ille piscis qui vocatur castorem. Et de piscib⁹ quidā ouāt
in parte maris non sicut abundātes in ovis in parte ma
ris: dico in anno semel: et in alia parte abundātes in anno
multotiens. Et ille qui vocat ebnumbie: de vniuersita
te Malachie ouat omni tepore: et complebitur ouatio
eius in terra in. f. dies: et sequitur eā masculus: et sufflans
semē suū super oia sua: oua sua sunt dura valde: et non na
tant nisi duo et duo. Et elegit coit hyeme: et ouat in vere:
et inter illa tepora nificat: et oua eius sunt sicut fruct⁹
nucis parue: et erunt oia eius plura numero: et caput ma
sculorum longius est capite feminarum: et femine cubant sup
ona: et abstringit in alio oua sua anteq̃ comedat carnem
suā quādo fcedat ad comedendū. Et plures pisces marini
ouant tepore hyemis: veris: de budent⁹ testā preter
yriscos marinos qui sunt comestibiles ab hoib⁹: quoniam
erunt pleni ovis omni tepore: et precipue in plenilunio: et
in temporib⁹ calidis in hyeme: et in estate: nisi qui fuerint
in parte terre que dicit redinugio. In ea. n. parte non ouāt
nisi modici: et sunt parui corporis: et pleni ovis. Et plures
aues agrestes generant semel et irundines bis. Zuis autē
que appellatur chateor ouat semel: et anteq̃ recedat
hyeme destruantur ona eius: et itē ouat: facit pullos.
Zuis qui domesticatur: et adheret domib⁹ generat mul
totiens nisi in medio hyemis sicut columbe et galline. Et
dico etiā quod columbe quando reperiunt calorem: et annona
ouant etiā in medio hyemis: et de columbis quedā sunt
spēs columbarum que non domesticant prolixus: et aues que
assimilantur columbis in genere sunt tres spēs: maiores
eorum sunt altata arabice: et post alphabice: et minores ar
cagalle. Et meliores sunt pulli qui nascunt vere et autū
no: et estate: et hyeme peiores.

Capitulum II. De differentia spermatis.

Anc de differentia dicamini spermatis: et scias quod primū semē ad
lescentis in aialibus diuersat: tunc si in
isto tepore impregnauerit femina erit
creatura debilis: et hoc accidit in hoib⁹: et
perueniunt ad diminutionē suarū vocū:
et suorum caloz: et hoc est cum fuerit prope
bis septem annos. Et sperma quod melius est in eis est illud
quod est in fine. et annoz. Et somnium coitus non accidit
alicui animalī nisi soli hominib⁹: forte mutatio vocis ac
cidit ceteris aialibus: et vox eius qui iā processit in dieb⁹
est magis sonora: et maris magis sonora quā femine: pterq̃
in vacca: et cerua et voces iumentoz: et alimosa sunt magis
clare: et magis acute. Et vacca duoz dentū: et equus duo
rum dentium luxuriant: et capra: et ovis vnius anni luxu
riant. Et porcus. 4. mensium luxuriat: porca. 6. mensiū
parit: et in quibusdā regionibus non coeunt ante finē io
mensium. Et masculi sunt meliores ad generādū postq̃
babuerint tres annos: et canes incipiunt luxuriare ab. 8.
mensibus: et qui tarde luxuriant sunt vnius anni: et illa ca
nis que dicitur trabis per. 6. diem: et quidam equi luxu
riant post tres annos: et ab isto tertio usque ad. 20. annos
melius generant: licet luxurient usque ad. 33. annos: licet ma
sculi qui non stant cū equabus viuunt pluriq̃. 40. annos
et equa pōt viuere. 40. an. et iam vilius fuit equus. 70. an.
Zuis. Et z

De natura aialiu

nis: et asinus luxuriat post annum tertium vsq; ad .30. an. et non pot luxuriare citius q; post duos annos et dimidium: et homo masculus non bene luxuriat nisi ad .60. annos in regionibus calidis: et mulier vsq; ad .50. q; accidit in pluribus est in boibus masculis: et deficiunt in ignate post .l. annos: vel tardius ad .60. et mulier ad .4. p. annos vel vltorius .50. et vltra vsq; ad .8. annos: et si fuerit bona vsq; ad .xi. annos: et fetus cuiuslibet generis ex iene nat' est malus: et proprie hoc accidit in porcis: et porcus generat bonos ad .7. annos: et tunc magis luxuriat: et porcus qui cito luxuriat facit filios paruos: et senes porci parii generat: et hii sunt .xi. annis: et meliores sui filii sunt qui nascuntur in byeme: et qui in estate sunt peiores: et macri: et mali. Et canes generant vsq; ad .15. annos. Et elephas luxuriat vsq; ad sex annos: et per totu tps vite sue pot luxuriare: et femina elephas postq; peperit non impngnat vsq; ad triennium. Et cu impngnat non tangitur post a suo mare: tenet fetu in ventre per biennium: et non parit nisi vnicu. Et equa: et ca mela: et asina tenet in ventre per .12. menses. Et postq; dicitur Ap. ista narrauit de piscibus: et dixit q; quidam pices generant ex luto: et quida ex barena: et qdas ex barena in luto: et quida generantur ex luto qd assimilant lane viridi: et dicunt cendame. Et quida sunt de numero istoz qui dicuntur ab hominib' defendere pdictos: et temp sunt parui similes paruis cancri. Et plura alia que sunt testea nascuntur in tali ceno: et differentia illoz: et fm dnam centi barene: et secundu hoc habet diuersa nomina in greco: et in futuris lapidu generant quedaa aialia ex quolibet isto riu: et ventre suo generat aliud. Et quedaa sunt que non recedunt a suis locis in quib' generant: et si auferunt a suis locis moriunt. Et illoz est quedda genus qd est calidus multu in sua coeptione: et quado transiguntur aliquod aial in momento illud in suo stomacho decoquitur quasi ex b'is decoctu. Et aumel: et quedaa pars cancroz paruarum generat a terra: et mutant testas secundu mutatione tempoz. Et quedaa aialia intrant conchas alioz: et comedunt carnes ibi repertas: et morant post in illis coebis. Et quedaa aialia habent testaa. q. per totu: et generantur ex lapidibus: et dicunt spongie: et moventur in fissuris lapidum: et qd morat in fissuris lapidu stat immobile: et que sunt in planitie lapidu moventur ad paucendum: et in locis in quibus applicant coele sunt quedaa aialia que assimilantur araneis: et dicunt crescere quousq; fiant animalia. Et spogia habet tres spes: et vna spes rara: et alia spissa: et alia parua spissa dura: et ista tertia spes inuenitur plena luto: et habet sensum tactu: et ideo se constringit contra: et costringit se contra ventu: etia aliqui in corpore suo generantur gafones: et ille gafones inueniunt comedere supfluitates copozia sui cu scinditur illa spongia ab hominib'. Et piscis paruos quando scinditur aliqua portio a suo corpore itez crecit. Et pices qui morant in pelago habent carnes magis molles: et illi qui morant in loco in quo tanguntur a frigore et vento habent carnes magis duras. Et frigus intensum: et calor intensus interficit paruos pices: et mollioz istoz sunt illi qui morant ppe fundu supza perras: et sunt illi qui morantur super lapides fixi: et non amittunt nigredine anteq; abluant. Et figit super lapide per quedaa sua additamenta: et sup parte illi inferiori habet quoddad additamentu amplum. q. membrana spissa. Et illud quod natat prope soliu est maius: et oia illa foramina cartilaginosa sunt clausa pterq; sex aut .8. que sunt aperta: et putant boies qd per illa accipiat nutrimentuz. Et in istis est quoddad genus qd vocatur non ablutu: et est spissius multu: et non habet ampla foramina cartilaginosa: et inter ista predicta est differentia in nigredine intersa:

Liber. VI.

et ista sunt nigra ppter lutum. Et aial qd dicitur karabo impngnatur per tres menses: et postea ponit oua que assimilant racemo: illa oua sunt inter sua cauda: et sui ventrem in vtroq; latere: et quado ponit oua elenat carabum: et quoddad additamentu suu cartilaginofum: vt per coeptione expomat oua: et illud additamentu crecit multu tempore positionis ouoz. Et sepiu ponit vnum ouum in luto: et stat super per .20. dies et noctes: et postea illud ouu constringit se: et duas partes: et post ex illo generat karabo in termino .15. diez: et karabo aliqui fit ex ouis alioz pscium: et dico q; karabo assimilatur gafone: qd aut fit ex alio aialia: aut aliud animal ex ipso.

Incipit liber sextus. De ouis aialiu: et suis pullis: et annotationibus eoz. Capitulu. I.

Galline maiores corpore faciunt plurima oua vsq; ad .60. Et quidam modus est gallinaz que sunt regis adriani: et sunt longe corpore: et ponit quotidie: et est malimodi interficit filios: et forte sunt multe galline que ponit quotidie bis. Et quedaa sunt que ppter multitudinem ouoz habet grauitate in corpore et debilitant in vita: et palumbi agrestes: et alius modus est in eis que dicuntur truchais et que dicunt farsauti. Et alius modus est ex eis qui dicuntur attragaler: et q assimilant istis ponit in anno bis. Et palumbi domestici ponit fortasse decies in anno. Et aues que bnt yngues curuos ponit in anno semel: et aliquando plus: et maior numerus ouoz suoz est io. vel parum plus. Et tubereig qd dicunt ganges: et cubeg: et coitbraces: et dactraces: et cathuge: et tederuge: ponit oua sua inter herbas: et qda aues inter petras: et aues vocate a grecis caulii similes colozia antinodi faciunt nidus suos in arborib' ex luto sicut irudines in supficie cathenaru ferri. Et vrypura morat in fissuris lapidu: et parietu: et ibi ponit oua sua sine nido: et rochi assimilant in hoc istis: et quedaa spes autiu non ponit oua nisi in arborib' certis: oia oua autiu habent testaa: et membranaa: et albumen et vitellu: pisciu in pelago: et ripis magis est in gstatu q; albumen: et oua sunt alba sic cubeg: et columbaz: et qda pallida sicut autiu aquaticas et habitatu in ripis maris: et qda maculata sicut oua melearianide ferenti: et qda oua rubra sicut coloz lapidis alarici. Sicut oua de baiarim: et puto q; illa autis est alcbag: et quedaa sunt acuta in vno capite: et lata in altero: et qd caput eius erit est latu: et oua feminina sunt que sunt longiora: et que sunt hntia vtriusq; caput acutu: et mascula sunt q; bnt rotunditate: et oua per se faciunt pullos cu fuerint in loco calido: et exeunt pulli per se: et boies egypti ponunt sua oua ad hoc faciendu in barena: et sicut quida de bener et exiit de domo sua anteq; exierunt de ouis sua positu in culcita calida pulli: et sperma autiu est albu sicut sperma alioz: et sperma recipit a femina prope diafragma: et primo cu recipit fit albu: et post vertitur in colore sanguinis: et paleo: et crecit: et calefit: et post circuit totu ouu in ois parte: et oua venti non ponunt secundu modu luxurie: et pulli qui nuq; conuerit ponunt oua: vt anferes: et galline et oua venti sunt minora: et minoz delectationis. Et cusp ponunt sub gallina non mutant a sua albedine: et citrinita testez diu morant sub gallina. Et que faciunt oua venti sunt galline: et cubeg: et modi palumbaz: et pationes: et anferes: et aues q; dicunt ciceluché et ista ciceluché coponit ex anferes: vulpe: et strutio: et citi: et exiit pulli in estate q; in byeme: et q; pulli in estate veniunt in coeptione in .15. noctibus: et in byeme frigida in .75. Et femine magis cultodiunt oua q; masculi. Et oua venti sunt vt in plurib' autumnalia meridionali exiliente vento: et ista oua venti:

Et vt in pluribꝫ fuit formata: et dura p coitū: tñ galli recipiunt virtutē generatiuā: et mutatio: et assimilatio accidit in ouis ppter lupuncies spma galli. Et oua cheneit sunt maioris mēbrane. Et oua pulli sunt minora: et sunt crescētia fm cremenitū matris: et qñ est diuisio inter gallinas q cubant oua et q ponūt: sanant vel infirmant: et galline et mī/ re alie aues tpe coitus hnt horripillationē: et femina colū/ be excurrit caudā tpe in iuriā: et curuat ipas verius anū: et qdā aues sunt q accipiūt post tps luxurie sue lignū in ore suo qñ intrāt aquā ad natandū: hoc plurimū galline: et anferes: et oua galline sunt cōplēntia se in .io. diebꝫ: et oua palūbaz cōplēt tpe minorū: nisi q pnt retinere iterius ea in tpe maiorū: et illū faciūt palūbe: retinēt. f. oua qñ damnicat nidos: et qñ auferunt penne p damnicatio/ nē. ita q nō pōt se cooperire: aut qñ sunt ifirme: et palūbi osculant se per pficationē picopz. Et dico ego: nō fit osculatio sed potius pficatio qdā dilectionis: licz nesciat il lud vere: et dicit Aristoteles q istud accidit semp ante luxuriā: vt in pluribꝫ: et qñ deficiūt masculi pficat se femina cū femina: et oua iuuenū faciūt citius filios: et ipma eius manifestat se. f. in tribus diebus: et nō facit ita in ouis semū: et qñ pullus debet creari ex ono: vitellū statz appli/ cat se ad acumen ouis: facit se id q debet ex eo qdā gut/ ta sanguinea veniosa: et ex illa gutta pcedunt due vene: et in eis est sanguis agelatus: et vna yadit ad telā que circū/ dat pullū: et cōterit de filis rubeis: et cooperit albumen: et alia tela cooperit vitellū: et post apparet corpus: et caput et oculi inflāt: et post diminuunt: et qd se cōplet de mem/bris pmo est illud qd est spūale: et mēbra sunt ex albumi/ ne: et nutriunt ex vitello: et post .io. dies apparet retificata creatura: et maius in eis est caput: et post oculi qui sunt tā magni: vt duo fabe nigre: sunt clari et puri ppter humi/ ditatē iūmā in eis ptra solē: inter cor et oculū einserua de duobꝫ venis: et in rei veritate nō nisi ad medullā: et p/ pe oculū pcedunt due vene ad duas telas: vna. f. que est sup vitellū: alterā sup albumē: et de istis duobꝫ venis fi/ unt tres: qñ vna facit de se duos ramos: et alia vna pce/ dit ad telā que cooperit pullū: et qñ crescit pullus inueni/ mus in eius vitello qd diuidit in duas partes ouē: albu/ men ad medullā: et illud vitellū vertit in colorē albu: post .io. dies nō inuenit nisi color albus: et post fit color eiꝫ co/ lor palce: et ista tela pdicta est illa q illa que pterta fuit ex venis: licz illa que est ex venis coopit illū pullū: et bu/ miditatē: tñ alia est tela: que opit: et distinguit pullū ab il/ la humiditate: et ab vna vena: et de enumeratione dicit ad pullū de vitello: post .zo. dies cōplēt plume in pullor: p modicū tactū in illo tpe cadent penne: et si cōterat testa iuueni caput in pte dextra telē sub ala: et videtur in eo ex/ ufflatio: et post .io. dies apparet telā qd coopit humiditatē que est iter telā magnā apparitione manifesta: et vitellūz vñū duozꝫ oculor: et tela secūda qd coopit vitellū est ppe aliu oculū: et pñ duaz telaz est a coxze a vena magna: et erit ymblicus vel id qd est loco ymblicū diuersus a pullo: et alia tela est sup vitellū applicat sup vitellū minꝫ gra/ cile: et in ventre pulli adnata supfluitas citrina ex vitel/ lo: et hys multā q̄titate: et aliqñ pcedit ex eo supfluitas qdā ad telā exteriorē: et fit alba: et post illud qd est in vētre murat paulatim quousqz nihil remanet. Et aliqñ faciūt galline oua mala que nō faciūt pullos. Et de mirabilitꝫ que ego vidi est qd ptingit laurine vie. f. quoniam qd re/ lucet qd numerat in libris antiquē qle est: nō est remo/ tiū qñ illa lux accidit a putrefactione. Et aliqñ ouat aues oua cū duplici gēma: iter eas gēmas est aliqñ telā: ali/ quando sine telā. Et narrat Aiz. q gallina fecit .is. oua: et qdlibet babebat duo vitella: et in quolibz eoz ouoz duo

pulli inueniebantur pter qñ in vno. Et qdā sunt galline q hnt bec in virtute q semp ponūt ouū duplicis vitellū: et duplicis pulli: et vñus pulus erit minor: et palumbi: et que assimilant eis faciūt duos pullos: et tres ad plus: et non exēit nisi duo pulli: et qñ duo oua pā de pda sunt faciūt noua oua: vt recuperēt deperditū. Et dico q multe sunt qñ desiderat boies rapere pullos suos desiderati illo tpe et volunt luxuriare: et palumba ponit ouū masculū p die: et sequēti femina: et masculus palumbaz: et aliaz: autū si/ bi familiū cubat oī die media: et femina in sequēti medie/ tate: et torā noctē: et mater frangit ouū post .zo. dies: et ca/ lefacit pullū mater pmo: et pater secūdū vices: et femina semp custodit magis filios suos. Et aliqñ palumba ouat duodecies in anno: et palumbi circa byemē luxuriāt: et faciūt oua. Postqz fuerint triū mensū in etate: et tenet ouū in ventre. i. q. diebus: et cubat p .zo. dies: et postqz exiit ab ouo. is. diebꝫ incipit volare: et quidā dicunt q femina viuūt p .60. annos: et p dices .16. annos: aut modicū plus. Et auis que dicit Machabe ouat in cavernis pinaz extra vsus boiū: mta q: vix pōt inueniri eius nidos. Et dico q aliqñ sero inuenit eius nidos: is est positus in loco inac/ cessibile: et sunt in loco inacessibile: putabat a quodaz Sophista q nō moraret in terra grecor: is venit solum aliqñ ad illā: et iste aues aliqñ sequitur exercitū: et in pce/ lyse: significat malū exercitū: et boies tenent istā auez fortunatā. Et aquila facit tria oua: cubat duo: et exiit ter/ tiū: sicut dicunt boies: is tā inueniebant in eius nido tres pulli: et qñ habet tres pullos pcurit alis teritiū: et exiit ipz: et nō hz dare nutrimentū tribꝫ: qd multū macerit in il/ lo tpe: et virtus eius psumit in cubatione: et creatione: et ita faciūt multe alie aues: ppter hoc bñt cor duz super suos filios: et ppter ista ipse que dicit Barbarus. Et nigre aquilaz sunt deterioris voluntatis: qz magis odit filios: et filius tertius qui exiit ab aquila accipit ab aue quiddā q dicit Labin: et cabin dat ei nutrimentū. Et cubatio ma/ gnaz autū sup ona est .30. diez: et mediaz sicut accipitres et mīni. zo. diez: et que faciūt duo vel tria oua aliqñ is ra/ ro: et coitus filii pdicti: et vna spēs de his que dicit Algolis facit aliqñ .4. oua. Et illa spēs que iūt ynguiū vncopz qñ pulli accipiūt vires exiunt patres suos filios de nido. Et tā dixerunt boies fideles q pulli pdicti volant cum pa/ tribus suis duobꝫ annis: et venant cū eis in vñū: et patres fugiūta filijs: et filij sequuntur ptes quousqz ptes cadunt in terra. Sed coitus ē p tps: et postqz filij sui inceperūt vo/ lare dimittit pater eos: et tādē stringet rostrū eoz rostro suo in aere volando. Et quoddā genus autū qd vocatur Banchem: et assimilant accipitri nisi in rostro: et capite: q bus assimilant palumbis: et assimilant accipitri in vola/ tu et colore: et in loco lineaz: nigrazz hnt guttas nigras: et purant boies: q iste aues sunt aliqñ accipitres: aut acci/ pitres iste: et putat boies q hoc fit: q nūqz viderūt filios eius: et h est remotū multū: tā viderūt boies accipitres qui comedūt hāc auez: et ponit oua in nido alieno: et come/ dit oua reperta in illo nido: et facit aliqñ vñū ouū aliquā/ do duo: et ouat in nido anis que dicit Doulenē: et visitat ali/ qñ suos pullos. Et dico q in regionibꝫ que sunt post nūū et cozascoenos est auis que dicit Labul: et eiꝫ vox assimilā/ tor suo nomini: et eiꝫ vox cōponit ex duplici tono: acuto. f. et graui: et pdicta auis facit sonitū alchabach: et est mīto mi/ nor accipitre: et est eqūis aut que dicit sparayōis: et est ma/ ior in sua spēs: et assimilā ei in suo colore: et q̄titate: et vola/ ti nisi in capite: et i ca sua: et yngues sunt sicut columbe: et caput magis palumbę capitis. Et ego vidi q pullū in nī/ do cuiusdā parue auis que morat in limbo aque: et mira/ bar. Et deinde vidi in terra de iurgen: et de catenr in locū

vbi fuit vnus pullus huius? auis in nido parui passeris ma-
gno parui que facit nidu suu semp in arboze rose: et for-
ba: et dat tonos diuersos: et copositos ex multis tonis. Et
cu ego vidi hoc fuit nidus ei in arboze pauginus. Et tunc
dixit qda socius meus q in nido huius minimi passeris in-
ueniebatur pullus magnus qm palumbus: et iste parvus pas-
ser cibabat eu: tunc mirabar de hac re: et puraba q in il-
lo loco eent duo nidi ppe fe. Et socius meus adduxit pul-
lu illu mibi: et p colore illius pulu: et ei qstitate sciu cuius
auis eest pullus: q: color ei fuit qsi color. Kalagi: et p pica
sua cognoui illu in alia re: tenui pullu illu in manibus
quousq: passer volauit ad eu: quo miso in terra: passer
ille qui volabat semp in circuitu descendit ad eu: et satura-
uit ipm saturatione passeris qua pascunt pullos suos: et p-
cepi q reducere ad nidu: et genui cu pullo passer. Et tunc
no est remotum: quin ista auis affimilaf accipit: nisi qz
est minozis quantitate: et forte in b genere: illa auis q est
in terra nostra est minozis qstitate: et forte est alteri ge-
neris qz pdicta. Qes aut aues cu ista aue in terra nostra
pugnate: q ista auis comedit oua alia: et auis: et facit ster-
coza in midis: et dimittit pullos suos: qsi neglectos: tunc illi
pulli recipiut a suis patrib: et negatione pceptione nati: et
pulli accipitris impingunt cito: et sunt delitiosi saporis: et
vnu genus eius facit nidu sicut Racba: et aues mascule:
et femine recedunt seruientes a suis ouis tpe cubationis: s3
gallina: et anser semp gescit fere sup sua oua: s3 aues aq-
rice ouant in ripis lacu sub herbis: vt herbe ille inuenit
ad cubatione: et vt reperiat cibum ppe: s3 cubes diuidunt
oua sua inter mares: et feminas: qlibet cubat oua sibi co-
uenientia: tunc cu aperit oua mascula nutrit pullos
suos qz extraxit: et femina suos quos extraxit: sed mascula
itez luxuriat cu sua femina cu incipiunt volare filij sui.
Sed pauo viuut viginthos annos: et ponit oua post:
q fuerit triu annoz qm sui colores coplent: et sue penne:
et ponit vno anno. et oua successe: et cubat oua sua. 30.
diebus: et forte aliqui magis aliqui minus: et pauo deponit
pennas suas in tpe casus folioz: et renouant pene sue tpe
renouationis folioz: et galline cubant oua paonum: et
anatu: et alia: sed eligut galline cubare iter alia oua
paonum: et ppter b eligut boies gallinas ad cubadu oua
paonum: licz habeant paonam: q pauo masculus vrit fe-
mina: et aufert cubatione: et fragit oua: et ppter b paoues
femine remouet in abscondito oua sua in accessu mariu:
et gallina no pot cubare nisi oua oua paonum: et gallina cre-
at pullos illos tunc: et dat eis cibum.

Capitulum. II. De ouis pisciu: et eoz ouatione.

Ea pisciu no distinguunt in co-
loze: pices sunt in
ouis suis scm similitudine creationis pul-
loz: et secundum nati in ouis pisciu no est
duplex venia qz numeramus nisi vna
tri: s3 vena que pcedit ad vitellu est ibi: et
no vena q pcedit ad reliq exteriore circu-
dantet totu: et no erit in illo ouo supfluitas: sicut i ouo pul-
lis: fere ibi quedam humiditas pportionata humiditati q
dicebat bre colore palee: et epas pisciu apparuit in medio.
Et dixit Ap. q canes marini ouat in vetre ppter diafra-
gma: et postqz transmutat ad inferius: generat ex eis aia-
lia: et in matricib: baledarici qui plenit matricis ei sunt
duo dentes magni albi: et sicut matric ei pices qui of lege-
main habet spinas: et oua declinat in matrice ad pte illo-
ru mebroz: et sicut ibi aialia: vides q ista mebra sunt q:
si mamille. Et dixit Ap. q mares erunt in dextra: et femi-
ne in sinistra: et aliqui mares: et femine sunt in vna parte.
S3 barica que of stupefactua manus tacet ab ipsa. i. sui

retis diuersi: fortasse in ventre eius inuenient. 60. pulli: et
celeste facit pullos suos in coplemento p se: mentes et in
tpe calido ppe ripas maris. S3 pices qui of stella ouat
bis in mente: et canis marinus gnat semel: s3 barica gnat
semel in autumno: s3 vulpes marini: et canis marini: et Aci-
tia pmo ouat: et post facit pullos in ventre suo: et canis
iste est canis illius generis qui est ppe nos: forte est al-
terius generis: et delphin trahit in ventre. io. mensib: et fi-
lius eius coplet qstitate sui corporis in 40. annis: et parit
et elstat: et no in alio tpe: et aliqui abscondit se i pelago. 30. die-
bus: et no apparet: et sicut cu eo filij sui: et est pia sup illos
multu: et viuut 30. annos: et hoc pcipitbar p queda magnu
qui cognoscebat: et notabat eius etas: sed collu ponit sup
terra ab vno ad tria: et sua femia b3 duas mamillas: et filij
ei illis: vt parit omni hora: et qm filij sunt. et diez: euocat
illos ad aqua omni die multos: et ad cunctas: vt adicitur: et
sua ossa sunt de genere cartilaginis: et io no moziunt nisi
si pussi in timporibus: sua vox est sicut vox vacce. Et
oes pices hntes cortices faciunt oua: et qdus: hnt lenita-
te ppter Enchelium. Et pices qui ouant in loco sibi vito-
to saluati sibi oua bene ab occasione: et tot sunt oua
in piscibus q si veniunt ad vita nimis multiplicaretur
mare. Et pices mollis teste faciunt oua. Et pices quidam
sunt qui findunt ventre: et exiit oua: et postea veniunt par-
tes ventris ad contumitatem: et maior p pisciu ouat semel:
et ita pices flumini: sed no emittit oua simul nisi successe-
sint: et mas no eycit suu spma semel: s3 successe. Et duo
modi pisciu marinoz: quoz vnus of Eobotu ouat quin-
queas aut sexies. Et alii modus of Elchibem: et ouat ter:
et parui corporis pices ouat circa radices Lannaz: et cir-
ca radices viminaliu: et aliqui que ouat aut parient in viridi
aqua. Et aliqui piscis magnus stat cu paruo ad luxuriar-
du: et aliqui masculi stant sup oua: et bec in modo illo qui
dicit moribibiniu. Et alius modus custodit oua que po-
terit occupare galenem nomine: et femina no curat de cu-
stodia ouoz: et quedam oua tarde complentur in gnatione
aialia: et aliquando. 50. aliquando 40. Et ppter hoc accidit
piscibus paruis: et qui cito coplet: coplet in trib: diebus: et
in ventre maris illius generis q of Enchelium no inue-
nitur semen neq in femina oua: et oua sua no inueniunt
nisi in collo tpe plume: et putant boies q ex gancas qui
reperiunt in ventre suo sicut ipse: et hoc no est vix: s3 fa-
ciunt se ex fe. Et forte fit aliquando ex sanguisugis qui vi-
cantur in testina terre: et hoc expertu est: q in ista terra in
qua abundant sanguisugae cadunt aque: et sunt lentigines:
et post generat pices qui dicunt eade.

Incipit liber. VII. De gnatione pisciu: et alioz Capitulum. I.

Liquando vnus piscium gnat
alia spem: et creat il-
lam: diuersan scdm tps luxurie: et imp-
gnationis: et paritur: qd postorius parit
est illud qd of ceculi: et Rana que est de
genere celeste ouat multu: et cito moziunt
et ponit oua sua in ripa maris. Et qda pa-
riunt: et diuersan scdm tps coplementi filioz: et ibi cre-
scit cito: et hoc fuit verbu Ap. in piscibus. Sed aialia que
hnt qtuor pedes sunt que luxuriat in anno semel: et snt
maloz mozi mares sui sicut porcus agrestis: et ppter b
pugnant: et parant se in luto: et significatio huius: qz ambu-
lant ad lutu: et post se desiccant: et intrat lutu: et cu fecerint
lutu in trant aqua: et post cofrangent se ad terra. Et thauri:
et camelli: et Arietes: et elephas sunt mali mozi: et litigat:
luxu sic: et leones licz pugnant: tui no exiunt ab hoc. Et ca-
nes sunt: no hnt tui malos mozes: q luxuriat in anno plu-
ries: s3 aliqui pugnant inter se: et plures coniungunt supra

vnā canem aliquando vnus expectat aliter aliquando pu-
gnant inter se. ppter hoc coitu. Et forte canes masculi da-
bunt saltu super boies in intinere in tali tpe coit. ppter
hoc accidit metus. Et dicitur Ap. femine sunt maloz mo-
ri: cū dant lac filijs: ppe yrse: canes femine: r indi di-
stinguunt inter Elephantes: r appetentē coitu: q si pmit-
tatur luxurie erit inobediēs: q luxurie tēpore destruit
dogmos. Et tūdi disciplināt Elephantes agrestes cū dome-
sticia: postq̄s dederint eis cū quo i impingunt: r Ballus:
r vacca hnt desideriu multu: requa q̄i appetit: ventres
suū offert vento: r delectat in eo q̄ penetrat ipsaz vent:
r ex eo q̄ generat in ventre suo ventus. Et cūcirco recal-
citrat vento cū pede. Et audiui senē de honestis dicentēz
q̄ femina equa arabica in terra de alchusa appetiuit ad
coitū in die decolonis: r recalcitrauit: r inuolutus est vē-
tus in ventre eius: r non cessauit sudare: r currere donec
puenit ad partes insule: r in illo curiu pgrāssu. s. leucas.
Et memorauit Ap. in doctrina prima q̄ eius recalcitra-
tio erat verius austru: r spectrionē: r nō ad aliā partes: r
porcoz bec est via: r fluit de matricib⁹ porcoz: r equaz
humiditas: sed post ptu: aquā accipit qui scribunt nigro
mantia: r est sicut sperma subulius: r vocant illō aial in-
gemy: qd fluit paulatim: r significat appetitū eaz: quādo
commūcunt capira sua adiuicēz: r eleuant caudas suas
motu successiuo: r forte pūcunt vrinas suas subito sūt
se habent vacce: in eleuatione caudaz: r in repēta pie-
tione yrine: r iuniores ex eis sunt magis appetentes: r
maxime delicate. Et equi minozant suū appetitū q̄i pre-
ciditur de crine eaz: quo motus criniū fit faciens eas lu-
dere: r luxuriare: r hoc est qd mouet vniū eius appetitū.
Et masculū equaz non parcut equab⁹ in pascuis: quātis
ipse eque non appetant: r tūc mares fugant feminas. Et
sūt tbauri q̄i appetunt coitū associant eis: r Camelū re-
pellunt equos a pascuis. Aialia aut marina masculū coitū
non copulantur cū feminis in pascuis vsq̄ ad tps coitus:
vacce: r porci: r canes desiderant q̄i appetunt: r conant
vt officia suaz matricū apponant: r tā mēstruan eque:
modicuz tū: r tempore modico inter duos menses r. 4. r
fortassis extendit eaz mēstruatio vsq̄ ad sex mēses. Ca-
puz: r oues appetit: r coeunt parit: r multū est inequab⁹
asina bus vaccis tempore coitus appetitus quouq̄s exeat
ab eis supfluitas magna: r oēs iste quas diximus hnt in-
tensioz appetitū post mundificationēz illius supfluita-
tis: r partus vaccaz est leuior q̄ alioz: r nō eyct sangui-
nē multū postq̄ parit: r non mēstruat mula aliquo mo-
do: sed inspissat eius vrina vno tpe plūq̄ in alio. Et vri-
na quadrupedū est spissior: q̄ hominis. Et vrina capraz:
r arietis: r vrine asinoz sunt magis subtilez: r secundaz
est vrina spissior. Et pmiū lac asine q̄i saniosum: r subtile
quādo peperit recipit eq̄itates. Et oues: r capre post im-
pregnationē impingunt: r sic animalia quadrupedalia
postq̄ ponūt. Et catella: r porca impregnant ex vno coi-
tu: r implent ambe partes matricis ex vno saltu. Et quā
do masculus in porcie eycit cito sperma in porcoz: quādo
petit itez: sed bec oportet retardare ne festinet ad cōple-
mentū coit⁹: porcus anteq̄ porca sit in appetitū comple-
to: r appetitus porce cōpletus significat q̄i cadit ei⁹ cau-
da dimissa: r ouis impregnat super impregnationē vsq̄
ad vicē tertiā vel quartā: r in tpe pluuię temp⁹ impgna-
tio eycit a matrice. Et vitā armentoz in terra Et hyoptū
est diuturnior: q̄ vitā eoz durat vsq̄ ad .ij. ānos. Et alio-
ruz in aliā regione vsq̄ ad .io. ānos. Et capree in illa re-
gione vniūt vndeāz annis. Et capre in aliā regiōe vniūt
.s. ānos. Et fortassis q̄i sperma arietis fuit bonū: r ouis
fuit i bonis pascuis faciet ouis duos filios: r opus est qd

facies armenti sit verius septentrionē tpe luxurie: q̄ me-
lioz abis: r aries qui habebit venas supra linguā albos fa-
ciat filios albos: r q̄i ille vne sunt nigre faciet filios ni-
gros: r q̄i ruffe ruffos: r q̄i varie varios: r q̄ potat aquaz
salas recipit appetitū citius ad luxuriā: r in anno q̄i arie-
tes senes festinant ante iuuenes ad coitū: significat q̄ il-
le ānus erit fertilis. Et canis femina mēstruat in oib⁹. r.
diebus: r hoc ē p aposternationē ozificy sue matricis: r
nō recipit coitus ista hora anteq̄ munde: r catelle ma-
crescit p māmationē filioz: r frequēs grus: r lac canis ē
spissius q̄ aliū lac pterq̄ aialis ei filis: r pter lac leporis:
r porce. Et canis masculus postq̄ fuit sex mēsiū aut octo
luxuriat: r aliqui citi⁹. Et canes vcnatores: r generosi vi-
uunt .io. ānos: r femine .ij. r mares sunt minoz vite: q̄
laborāt. Et canis nō eycit dētes nisi caninos: r post illos
sunt serofi canis nigri in senib⁹. Et equis senib⁹ dentes albi:
r masculū bouē bnt albos dentes. Et in tpe p̄ly magis lu-
xuriat: r trahit p. p. mēies vel aliqui .io. Et qui p̄as nascit
erit debili⁹: r vilioz part⁹ erit duoz: r melioz masculo-
riū erit. s. ānoz: r vitā vaccaz: r suoz masculoz vsq̄ ad
.ij. ānos: r pascua augmētābūt vitā: r q̄es forte: q̄i vac-
ca ponet erit vber ei⁹ plenū lacte: r cū fili⁹ ei⁹ fuerit natus
statiz lactabit matrē: r eque forte m̄rē non ipleb⁹ forte
coitū vno: r forte pariet equa equos duos vel duo mulos:
s. asine festinant implementū suaz matricū.

Incipit liber. VII. Caplm. I. De diuersitate aialium
fm pascua: r loca: r habitatonē: r vitaz variationē.

Eadem

boies sunt in gubda locis
assū i an Brutis: r lupis
aialū irrōnabiliū sic pueri donec discer-
nat: r sic qdā sunt aialia assimilatā plātis
nō qd beant diffōnē plantaz. Dia. n. q̄ ca-
dunt in vno pdicamētū assimilant: r cō-
qd: r domesticā assimilant hoib⁹ in māsio-
nib⁹ domoz: r malacie assimilant hoib⁹ in q̄tū hnt vnā
mātionē. Et aialia marina testea: r sūt ista p̄dicta inuē-
tur r reuertunt ad locū suū: r diuersant aialia in fortitu-
dine r debilitate. Deinde post modū ordines aialū variā
q̄usq̄ pueniāt ad spēz cōpleta q̄ est rōnalis: r dī bō: r iter
ista vnā aialia q̄ nascunt p coitū: r conant nutritie filios
suos necioz: conant offerre eis elus: r diuersant in inuen-
tione locoz scōz qd notū est: r diuersant scōz maritatē r
feminitatē: r forte coz masculū erūt molles: r femine erūt
declinatēs ad frigiditatē: r fortassis acgrūt si lūdinē fe-
minaz: mēbris suis. Dico q̄ corpus acgrūt ab vno mē-
bro i q̄ est mā: aut q̄litas pluriū quā trāsmittit ad totū
cozū. cūq̄ illū mēbz pederit aliū mēbro nutritiū anq̄
retineat sibi qd est neciū remanebit totū coz p̄delitū:
tū tūc a nutritiō: q̄ nō distinguet iter ipsz cū diminu-
it mēbra: r iter ipsz q̄ bz cōpleta vel supflua vni⁹ p̄derit:
mode fita: sic est iter marē bntē virgā: r femina bntē ma-
tricē: r cū p̄dictis loquat de masculinitate: r feminitate: r
de miro illo qd accidit aialib⁹ in victoria vni⁹ p̄t altēz.
Et fortassis auis rapaz: r venatozia aialia rē determinatā
venat: sic aial mariniū: qd dī reumanē: qd determinatā
venat aial mariniū qd dī karabo: r comedat ipsz adeo q̄ si
animo inuenient i vno rebitiuenic karabo moztū: r tū-
mozt: r ansemēne dirūpt ipsz: r comedat: r ansemēne cōc-
dit ab aial qd dī Zinchare: r nō pōt se defendere ab an-
chara p̄ leuatatem ancbare. Et anchara fortiter adheret
cozpi karabo: r iter ipsz r oēs spēs Malacie comedūt
carnes: r karabo venat minozes p̄lices donec accipit eos
in suis bitatib⁹: r aia ma sua sunt p̄dicta additamentā sup
oculos: r cū illis venat: r cū illis accipit cibū: r alii assūmūt
in ira sua cū venat: cū illis additamentū beilat aduicē reo

fue spēs: sic arietes iter se: et aliiq̃ vna acies plūf: cu3 alia
 acie de suo ppo gñe: et ansemēnē pluris venationis est q̃
 ringilia: qñ trahit ips qd venat: et dilantat: et comedit: et g
 appetit ansemēnē qñt ips i bitaioe kangiliē: et mlti come
 dit pices: et hñt nutrimentū ab alyis oua pñciū: et qñ recef
 ferit tps onop pibit vel angustia bunt fame. Et aial ma
 rinū qd of caigal nutritur ex se ex balqñ: et aiga: et ex sola
 carne: et mlti eoz nutritur ex illis herbis: et ceno: et sterco
 rib: et mlti pices comedūt res sue spēs pter calz: qñ nō
 comedit carne pñus: sñt kualet kinameres nō cōedit
 sue spēs pices: et spēs ei qd of haryumal nutrit ex mucila
 gine sui ipsi: et iō vocat ieiunū sp: et sua caro assimilat mu
 cilaginē. Et qñ iuba sua est mucilaginosā iō feci sp defere
 mucilaginé: et pp pp bvacillat i aqua: et pp mucilaginé nō
 cōdit ab alyis pñciū: et iō multiplicat gen sui: et nō cōe
 dit nisi post mortē: et anq̃ dissoluat: et tñc post dissolutio
 nē sui: et diuisione cōdit ab alyis: et de gñe malachie est q̃
 dā spēs q̃ eycit sñm suū ex: vt cito capiat. Et delphin nō
 cōdit nisi carnes: et cboa nō cōdit nisi carnes atonicū: et
 fortasse cōdit carnē gñis sui: et de eis sūt q̃ cōedūt carnē:
 et nō carnē sic algā. Et spēs q̃ appellat saltirō trāslutit
 qcgd trāslutit trāslutōe iuba. Et delphin i qdā spēs
 pñciū hñt oza sua penes vētrē vt recipient cito pdā: et q̃
 cū vult cōedere pñces o3 ips extēdere se i illa extēsiōe: et
 sit aial forte: tñ ab ei occupatōe euadit pñces pui ab eo
 pp sui extēsiōe: et sit vorax. Enchelium nutrit de ceno re
 fidit in aq̃ dulci: et si i illa nascant herbe enchelium strā
 gulabit ab eis: et tñ ille herbe sic oleander: sñt turbidū
 strāgulat ips vel liq̃ turbidus: et p turbationē capis nālū
 aut artificiali: neq̃ ascendit: qñ mouit: et viuit infecto, et
 dieb aut. et neq̃ sustinet aq̃ fridā vehēmentē: et p viue
 re, i aq̃ modica: et spaciū vite sue. et āno: aut. et. Et oēs
 aues bites vngues vncolas cōedūt carnē et transglutit
 festinatē: et maiores aues q̃ minores. Et nō sūt noia ea
 rñ greci p doctrina: et qdā aues cōedūt vermes et filia:
 vt passerēs: et iter passerēs ē mafculus bñs galeā magnā
 vt galez: et iste passer ē modicū maior locusta pulchre vo
 cis et modularis. Et aues q̃ cōedūt vermes qdā cōedūt
 granat: et qdā nō. Et qdā aues nō cōedūt vel inuadūt aliq̃
 aial: et pterē i inis pñciū: et qdā aues comedūt culices et
 muscas: et due aues sūt filia sibi pforatēs ligna: nisi i ma
 gitudie sui corpis: et pforat vt ejbāt vmes. Dicit Aip. est
 qdā quis pter illas duas: et opat opatōe vtriusq̃: et ē cūlis
 ad itagillā viridias: et pe toto hñs vocē magnā: et i qdā re
 gio ē viridias color: et i qdā regio ē nigri coloris et modi
 ce vocis. Et de gñe colūbaz picatū: gñs sūt q̃ n appen
 de sūt dicte fragilla. Et atis ē illū gñis dñares: et volat vt
 suis regione greco: et b nō facit alie aues: et maior co
 lūbis: et capri qñ bibin: et sequunt eā pulli sui: et dñi ē in p
 doctrina spēs auiū marinarū et agrestiu. Spēs dico q̃ igno
 rant: iter q̃ dicit cozz: aq̃ ē macha: nec aliq̃ auiū dñi
 bus aq̃ nidificat aut fac pullos sup arborē. Et aues q̃ ve
 nanē cōedūt qcgd supat ab eis pter q̃ gen sui. et Karo. n.
 cōedit aliqd de suo gñe intēsiōe cōedēdi ips tēbz q̃ vide
 mus aq̃lā cōedere aq̃lā nō intēsiōe cōedēdi ipsam: et q̃ pu
 tat euellere aliqd nutriti i a gnture ei quā cōedit aliq̃
 pdā. Uenat q̃ aq̃lā aq̃lā: vt auferat pdā aliq̃ ab ea quā te
 net: et q̃ inuenit in ea aliq̃ pdā euellit pdā et recedit: et si
 aq̃lā venat aq̃lā pp pdā: et nō inuenit i pte ei pdā come
 dit ipas pp voracitate. Et aues venatiles raro potant. Et
 aialia q̃ drupedalia sup q̃ cures sūt i q̃me fice melim co
 medūt carnē et herbā. Sñt fēp sūt ei vorax: et paz bi
 bit et idiger ruta: et qñ olfacit eā nō p se regere: et cōedit car
 nē q̃rūdā aialiu: et fugit bñditatē q̃rūdā: et sñt i q̃mola ce
 tera cures: et aranea sic et fugit muscas: et fēp trāslutit

oua et pullos viuos: et qñ trāslutit oua reducit ipa ad po
 sterora sui: et expellit ipa neq̃ pmittit vt mozen i vētrē
 et statim eycit ipa: et fēp et reliq̃ ierpētia vniūt mltito tpe
 abiq̃ nutrimento. Et cognoscit boc ex testimonio: q̃. senius.
 Lupi aut et canes: et bis filia abhorret alia pter carnes ni
 si i neccitate sic cū lupus cōedit terrā qñ magnū bz appe
 titū. Lanis et cōedit qdā herbas pte famis: et lupus cer
 ualis ē in q̃ritate lupi: et mltū pilosus hñs crinē: et sp
 fodit terrā cū pedib: et cōedit cadauera: et rūs vo come
 dit carnē cūm filis aialis et fruct: et cōedit aialia pua sic cā
 cros et formichas. Et cernal et sit de nā lupi: assimilat m
 bis q̃ yscit et ex alio q̃ carne: et mlti cernal caput ceruos
 magis p occultatōez q̃ p lēcationē: qñ velociter currūt
 cerui reipū eoz: et aliqñ lēdiant bobus: et cū pcurit ips
 bos inuoluit i cū cernal barchia sua circa conuza et mox
 det bouē i spualis qñq̃ succubibit bos. Et aliqñ ambulat
 sup duos pedes: et pycit lapides: et accipit hastas d manu
 boiū: et pcurit boies: et qñ exstimat boies mortuū dimit
 tit ipm: et qñq̃ redit ad boies vidēdū si in ispirat abduc
 mltū diligit vnas et accēdit arbores cito: et frāgit nnces ci
 to tenēdū illas i vna manu et pcuritē alia manu: et postq̃
 q̃stiat nnces sufflat cotices et cōedit nucleos. Et leo trā
 slutit subito sine masticatōe: et iō euomit comesta et po
 stea cōdit iter et cōedit mltū: et sit pōderosus ex mēstio
 ne: et post itat i vno loco comestiois p duos dies ieiunus
 et duas noctes: et n eycit a se fterius nisi semel i duob die
 bus aut trib: et illd ē sicū sine bñdo et fetens: et sua yrina
 sñt: et sit rabidus sic canis: et qñ findit ei vētrē erit mltus
 odor. Et aialiu marinor qdā pñciū i ripia d nocte sic
 chochbi: et aliā aial qd bz vētrē amplū et corp: et bz dentes
 fortes adeo aq̃ qñ dētes sui applicant ei audit stridor eoz:
 et bz pilos grossos. Et aialia hñtia dentes adunatos hñt
 aliū modū q̃ q̃ hñt acutos illos et dñstantes. Et aties hñt
 modū viuēdi sic pñciū: et bis collū lōgi accipit aq̃ p
 os: et postea erigit caput et decēdit aq̃ p collū: et cā i b est
 q̃ ei collū lōgi ē: et stricū et nō p p picā posita in aq̃ sic
 potare: et nō diuersitas mltā sit i diuersis auib in suo mō
 potadi. Et porcus mōtan mltū diligit radices: et sñus cul
 mus bon et ad b: qd fodit terrā: et scindit radices cū illo: et
 impinguat sex dieb et ppe cū nō potat p tres dies: et qdā
 sunt q̃ dat eis ad cōedēdū: et forte nō ad potadū p. 7. dies.
 Et oē aial impinguat p moderatū et deliciōsis exercitiū p
 ter porci q̃ impinguat pp stare in luto: et b forte: et pozi ei
 claudunt et nō p de eo aliqd enapozare. Et porcus plūf
 cū lupo et odit ipm nālū. Et vacce impinguat ex oi re vēto
 la sic orobo et fabis et ordeo. Et qñ iungunt cera molli cor
 nua iumentis reddunt mollia. Et qñ iungunt cornua bo
 uis aut vacce cū medulla aut oleo aut pice aufer ab eis
 dolor et accidit ab itinere pedib: et sñs: et qñ recidit ab eis
 luxuria crescit multū. Et q̃ et mlti impinguant ex potu: et
 asini impinguant ex multo potu et equi vacce appetit potū
 aq̃ clare: et camelli et equi aq̃ turbide: et equi pp b turbat
 aquā pedib: et post potant ipas: et ego dico q̃ sñt bz hō
 expimentari: et camelli pnt comedere multū: tñ pnt viuere
 cū paucor: et elephanti nō dat q̃rū pnt comedere. Et dicit
 Aip. q̃ elephas in mane potat. et aliam plena aqua: et in
 meridie. et. Et videbant camelli viuere cētū annos. Et
 capri et arietes et oues: et capre flant cū inueniūt pascua bo
 na: et comedūt folia: et extremitates ramo: et arbo: et ipin
 guant cū abūdāt potu: et hac via sol impinguant eos quia
 facit plus potu: et inducit eis sitim: et in habēnū lac cū
 dat eis sal abūdabit in lacte pns et detinent fame: et da
 tur eis sufficiēter ad cōedēdū: et impinguant: et i autūno cū
 dat eis aq̃stans melior est q̃ curres: et nix et frigus melio
 ra sunt pinguib: q̃ macilētis: et nāmū stringūt macros.

Et q̄ pascunt in mōtib⁹ hñt meliorē apozē in suis carni-
bus q̄ que pascunt in plano. Et que hñt candā magis am-
plā melius patiunt frigus q̄ que hñt lōgā: vñ mibi istō
accideret q̄ hñt caudas largas sūt de terra parib⁹: et
septetrionalū partiū vers⁹ orientē. Et qui hñt lanā crī-
pā magis timent frigus. Et qñ p̄tēxī pānus ex lana ei⁹ q̄
comedebant a lupo gñantur in eo pediculū multū. Et oia
aialia anulosa hñtia dētes mordēt: et non bñtia dētes su-
gūt humiditates aliqñ: et rosē sitp berbas: et quedā sugūt
vt percipiunt qualis sapor sit.

Capit. II. De infirmitatibus animalium.

Aialia qdā recedūt a suis man-
sionib⁹ petentes alias: et
aliqñ post reuertunt. Et qdā nō petūt oī
uerlas regiōes: et q̄ dicunt duraces. Sūt
q̄ in vno loco manēt in byeme: hōz q̄
qdā in estate vt palūbi: hōz qdā mutat
nidos scd⁹ diuersa tpa sic coit: et rece-
dunt: recedūt a regiōib⁹ cauernis calidis: nō mltū re-
cedūt remote. Et q̄ ingunt loca yētoia frigida in estate:
et alta: in byeme mutant se ad plana. Et qdā sunt q̄ rece-
dūt multū remote: sic qdā ab oriēte australi. Et recedūt
ad occidē septetrionale: sic grues q̄ veniūt ad qdā par-
tes in quib⁹ sunt boies pigmei parui ad modū cubiti: et
est verū: et nō tangēs aliqñ mendaciū: et volāt vsq; ad pñ-
cipiū nili. Et qdā in austro in estate et in byeme i septērio
nalt: ista volāt fm latitudinē terre. Et dico qdā experi-
mentari est: q̄ aues aq̄ice veniūt in vere ad mare mor-
tuū falsū qd⁹ de byemene ferunt: et abinde recedūt ad lacū
de more: et deinde p̄tēxī nili: vadūt ad lacū de cauri-
sine: et qdā vadunt ad lacū de trabasie: et qdā alias. Et di-
xit Aip. q̄ grues vadūt. q̄ in acie et p̄us antecedit eas rex:
et aues que dicunt alate nō volant in acie: s̄ in societate
gregatim. Et pisces quidā vadunt de vno mari ad aliud
mare: et qdā a medio ad ripā: et qdā de ripa ad ripā: et qdā
stant in suo loco: et oē genus magis ipinguat q̄ vadūt
de calido ad frigidū q̄ de frigidū ad calidū: et aues q̄ trāsēūt
de regione ad regiōē p̄ vociferant ne remaneat aliq̄ aut
recedat sine societate: qdā aues fortiores efficiunt p̄ vñ
ventū q̄ aliū: sic boreas que efficiūt fortior cū boreas: et cū
austro debilior: et qdā aues bñtes sunt. q̄ aures i capite sic
bubo: et qdā alie aues: et qdā sūt q̄ dicunt golochim et sunt
imitatrices: et qñ vidēt boies saltare saltāt sili: et aialia
q̄ de astasiella q̄ bz lingua: sic lingua bois: et qñ potat aquā
luxuriat et imitat loquentes: et non est remota ista aialia a
piscato. Et pisces q̄ sunt in ripa hñt carnes saporosiores et
saniores: q̄ ibi sunt meliora pascua. Et post hoc narrauit
Aip. p̄tē pisciū q̄ sunt semp i ripa: et alios q̄ sp̄ sunt i pelago
Et qdā sunt qui vadūt de mare ad mare: et illa numera-
uit: et sua gñationē. Et dixit Aip. q̄ eoq̄ q̄ stant in loco suo
sunt sicut qdā ps pisciū anuloloq; et sunt squamosi sic
serpentes: et tencha q̄ stāt in suis locis q̄to: mēso in bye-
me et nibil comedūt. Et serpentes faciūt nidos p̄ter vipe-
rā q̄ stāt iter lapides. Et qdā pisces faciūt nidos. Et qdā
illoz p̄ aliq̄ sp̄ stāt in suo nido et nō mutāt sp̄. Et plu-
uie faciūt appere quosdā pisces q̄ nō p̄us appuerūt: et ita
de auib⁹. Et milius abscondit se p̄ aliq̄ dies paucos i bye-
me: et bocicdm diuersas regiōes plus vel minus: et nullū
aial frigidius abscondit se p̄ter vrsū et vtrūq; et vrsus tūc
nihil comedīt: est pinguis valde et piger: et sue femie tūc
pariūt. Et iō nō cognoscit bene de partu eaz: et qñq; ab-
scodūt ad ad minus per. 4. o. dies: et aliqñ per multos mē-
ses: quado incipit exire incipit comedere aluse yaruspes:
vt faciat i stomacho appetitū comestitiōis. Et dico q̄ cau-
ia famis est dissolutio: causa dissolutiōis est paucitas

materie: et ei⁹ subtilitas et raritas in cute: et calor nālis foi-
tis et calor aeris et motus: et qñ aliquid istoz defuerit esse
erūt multe supfluitates in corpore ppter gulositatē: fit
superfluitas spissia: et coitū spissus: et reddīt corpus pigriū:
tunc q̄ aer est frigidus se abscondit: tunc postq̄ fuerit
in abscondito nō remanet ei aliud dissolūens nisi solus ca-
lor: et fames non pōt dissoluerē: sed ipsū decoquit: et tunc
corpa eius impinguant: et istō est tēpoze frucus: et ingres-
su byemis i fine estatis: ista ipinguant accidunt ei: q̄ est
multū gulosus et parum luxuriat: et ista duo raro reperitū
tur in animalibus quadrupedalibus: q̄ fit gulosus: et pa-
rū luxuriat: et lupi et aialia rapacia viuunt ex sola carne
que raro inueniūt ab eis: et ideo nō pinguescūt. Sed vrsus
comedit fructus et ascēdit arbores: et ideo impinguat. Et
stat aliquot dies sine comestitiōe: et p̄p̄e qñ venit frigida
vetans eū ambulare cū corpus sui sit magnū et parui ca-
loris: et bec quidā faciūt simile vrsi: sicut vñū genus mu-
rum et vricioz: q̄ in eis crescit humiditas que est flegma
naturale: qd⁹ est sanguis non decoctus: et sūū iuuamentus
est: vt quado defecit nutrimentū ipsū restauret: et tūc
si multū fuerit de huiusmodi adunatū in corpore poterit
ad tēpus durare sine cibo: et tale aliquādo contingit bo-
minibus sanis. Sed serpentes: q̄ sunt duri corpoz: et ha-
bent calozē multū naturālē: et fit ille calor nō dissoluens
multum de mē: et oia aialia maculosa: et cutis lenis eycit
squamas suas q̄ corpus ad modū corticis: et serpentes
sunt maioris excoziatiōis: et sua excoziatio frequētē est
in pñcipio veris qñ serpentes sunt sanī: et sic in autūno:
et non dixit vtz q̄ dixit q̄ quidā serpentes sunt qui non
eyciunt cutē veterem. Et dixit Aip. et p̄mū ille qui
se excoziat: ita se excoziat: q̄ sua excoziatio incipit a par-
tibus oris: et procedit ad oculos et impedit vñm et p̄oce-
dit post ad caput: et completur ista excoziatio in vna no-
cte et vna die: et sic animalia anulosa: et oia volantia que
habent super suā alam coopertorium sicut gasin: et ipse
in prima sua generatione destruit suū coitum: et locustas:
ascerrā quoddam animal faciens sonum ad modū coitū
duri: cū constringitur in prima sui generatione exēunt a
suis corticibus: et post manent multū humida: et deficcā-
tur post ad solem et amittunt illā humiditatem supfluatē:
et ascēdūt arbores post: et nutriunt. et postea volāt: et ista
post p̄mā excoziatiōem excoziat se iterus: et postq̄: postq̄
lauerint. Et animal marinum qd⁹ dicitur karabo et vocā-
tamu in vere et autūno excoziat se: et postq̄ orant et boies
sciunt bec experimento: et in istis tēpōib⁹ inuenimus sup
illos coitum nouū: et cancri faciūt simile: et in ista hora nō
possunt ambulare nisi modicū. Et dixit Aip. q̄ aer cū est
siccus impinguat colūbas et oua eaz: et p̄p̄e agresstes: et
pisces sūt p̄tariū huius: q̄ sunt sicci olera que magis cre-
scunt cum pluuia q̄ cū aq̄ quā attrahūt: annus pluuio-
sus in byeme et estate augmentat pisces: et aqua maris ef-
ficat dulcis tēpōze pluuie: et pisces iuuantur a pluuia
post illos qui dicuntur kased qui exccantur cūz habun-
dat pluuia: et albescent sui oculi: et macrescunt et parantur
ad mortem. Et aues minus potant q̄ cetera animalia: et
que habent yngues cruos potant raro valde: et quando
aues infirmantur segregantur suas pennas: et plures pi-
scium morantur in aqua dulci et vadunt ad loca in quib⁹
vās cadunt flumina in mare: reuertuntur ad flumina
a mari: et pisces qui morantur in ripis impinguantur p̄
aqua dulci: et qui morant in pelago impinguantur p̄
geloz: et qui habent corpus longū impinguantur in estate: et
p̄p̄e cūz est ventus septetrionalis: et qui habet corpus
amplius est cōtrarius huius: et quidā pisciū luxuriat quā-
do ascēdit in apparitiōe canis maior: et isti pisces hñt su-

nota

qñ vñm en-
none sen p. 4

c

hñt hñt
storia aia
lib. 6.
ca. 12.

lib. 6. de
hñt aialia
cap. 12.

per suas alas duas gulfanes similes scorpiōib⁹ et araneis
eqlēs: et nocent illis piscib⁹ illi gulfanes: et dūvertit se piscis
et deuoluit ppter angustia: ita qd citius cadit in rete: qn
est mult⁹ caloz: multi pisces qui moriunt⁹: et pisces marini
et riuatici nō vidēt de nocte nisi de die: et meli⁹ capiunt⁹
anteq⁹ accēdāt sol: et nō inueniūt in aq⁹ pestis qd inducit ge
narat⁹ pestilētia sup pisces: sicut epidēmia aeris facit sup
oia aialia sup terrā: et pisces moriunt⁹ qn ascendit stella a
scobalabō: que est in cancro: qia stella nocet piscib⁹ ex
se: et tonitruū nocet piscib⁹. Et dracho marinus interficit pi
sces cū suis pculsionib⁹: et de egritudinib⁹ pisciū sunt qdas
gulfanes et pediculi q nocēt eis multū: et sunt sicut olebia: et
multa frigiditas interficit pisces: et ppter b fugiūt ab ags
dulcib⁹: et aer sicus nō inuat in aliquo pisces riuaticos: et
aialia bnt egritudines qdas sue spci pprias: sicut porci q
bnt iquinātia: et apostemata dura glandulosa nocēt eis
in collo: et aliqñ in alyis suis mēbris: et istud cogit eos mo
uere suos pedes multū: et inueniūt dolor capitis in eis for
tis: et grauitas in ictu: et tūc in tali casu moriunt⁹ die
tertia: et diligūt multū glandes: et impingunt cū eis: et ca
nibus accidit iquinātia et podagra et rabies: et qñ moriet
cans rabidus interficit de aial ppter boies qñ pōt medi
cari. Et elephas nō infirmat nisi aliqñ ex infirmitate vērō
sa: et pp b nō pōt aliqñ mingere neq⁹ egeret: et terra no
cet illi nisi fuerit vīstratus comedere lutū: et lapides: et bz
aliqñ fluxū ventris: et auferit cū aqua calida et paruis ber
bis que dñr assis: et vaccis accidit podagra: et dolor capiti:
et nō est illa podagra fortis: qd eucit vngues: et qñ vngun
tur sua cornua auferit illa egritudo: et dolor capiti: et indu
cit eis vehemētē inspirationē: et vident febūitare: et ca
dunt sue auricles: et non possunt comedere et moriunt⁹. Et
equi ascebechari nō bnt infirmitatē nisi aliqñ in vngulis:
et ante istā egritudinē accidit eis tremor dextri testiculī.
Et equi almozbetici bnt multas infirmitates: et bnt scur
riā et scorbūtiā et apostemata pulmonis: et stultifican⁹: et
dolor oris stomaci qui inducit eia mortēs: et dolor vesice.
Et ita numerata sunt signa istaz egritudinū: et illa pñēt
ad marefalcū. Et morius et danule nocet eis et alyis be
stis: et ppie impngnat⁹: et morius serpētis dicit danule: et
equa abhorrit qñ olet fumus candele extincte: et b aliqñ
accidit mulierib⁹: et ouis interficit ab aqñ in qua soluit sul
fur rubeū. Et de pprietatibus equaz est q cognoscant
binū illoz equoz: cū quib⁹ aliqñ pugnauerunt: et amāt
balneū aque dulcis. Et asinis accidit catarr⁹: et qñ humi
ditas medulle descendit moriunt⁹: et fugiūt frigus: et tō non
sunt asini in parte et in terra sinistra ad coracēus. Et ele
phantes aliqñ potant oleū: et aliqñ nō: et qñ in vētre eius
est ferrū enomit ipsū p potū olei. Et aialia annulosa im
pinguant tpe sui partus: et ppie quādo pariunt in vere.
Et faui dñifican⁹ per quoddaz aial qd nascit ex terra: et
est sile anarē: et tēpā semp comos exagonas: et destruit
cerā et inuenit in ventre eius. q puluis molendini aut fu
mus. Et aliqñ generant in fertilibus quēda aialia. et gusa
nes et apes infirmant qñ flores quos comedunt inficiū
tur aqua mala. Et omne aial anulofuz qñ iungit et pro
pie eius caput moriūt: et ppie quādo opponit sol: et que
da aialia sunt que nō morant in quibuidā terris: sicut in
terra capellan. non morat illud aial qd dicit fridens de
tibus de nocte: et qñ mus cecus fertur ad terrā que est p
pe anconialic⁹ in anconia sunt multi mures: moriūt tū:
qn ferē lepus ad terrā aneti moriūt: et in terra licia nō in
ueniuntur formice magne que dicunt milites: et nō inue
nitur in terra coromē rana cantans: neq⁹ in leuia inuenit
porcus montanus vel domesticus neq⁹ caper mōtanus
neq⁹ certus neq⁹ asinus montanus: et accēdāt putant⁹: et

esset homo mendax q nō esset porcus in india. Et est qd
da terra in qua sunt capre in quib⁹ distantia inter auricu
las est palma et mediū: et sunt ibi capri qui bnt aurículas
ferentes in terrā: et sunt quedā vacce que bnt crines: et qd
da tendent sicut oues: et sunt in terra nigroz que dicitur
anubia. Et oues in terra anubie pariunt agnū coznatū et
putant bomerus q siue sit mai. siue se. semper parietur
coznat⁹. Et aialia quadrupēdalia in egypto sunt magna:
et aies parue: et dicebat⁹ causa in boc: q aies non inueniūt
quid venant⁹: et sunt ibi pascua fertilitas: et lepus est paruus
in terra egypti: qñ non inueniūt in ea extremitas armoz
nisi pauca: et cito rescindit fructus ibi ppter aerē: et in
terra aranie est ocinebras magna vni⁹ cubiti: et in ista ter
ra sunt mures magni: et in terra linie sunt serpentes longi
multū et gradiles et leones et terra coracēoz sunt magni
multū: et ppie illi qui sunt iuxta riuū qui dicit iarchon: et
illō qd dico verissimū est: et leopardi sunt magni in terra
asie: et nō sunt in terra auri. Et aialia asie sunt maloz mo
rū: et q est in terra de auri est fortis et audax: et in ter
ra lūie sunt aialia multa: et inter illa est multa differētia
scdm subam suā: et sunt in terra pauce humiditatis: et oia
aialia que diuersant in potu luxuriāt in fine byemis ma
gis q in estate. Et animalia buius terre sunt assueta bibe
re parū de aq⁹ ita q mus buius terre quando potat aquā
moriunt⁹. Et quedaz animalia sunt que generant per cō
mixonē vnius speciei cū alia: sicut leporarius ex cane et
vulpe: et canes indie gñant ex coitu canū cū antagarim:
et isti canes nō manifestant nisi tertie generationis. Et bo
mies accipiūt canes: et ponūt eos in loco transitus luporū:
et aliqñ comeduntur a lupis: et aliqñ impregnantur. Et
mons et planities faciūt differētiā in fortitudine aialū:
ita q lupi masculi qui generant in terra plana illius qui
dicit albi non possunt tantū quantū femine montane. Et
ita differētia in animalib⁹ sunt loca quo ad intoxicatio
nē: et sunt quedā regiones in quib⁹ scorpciones non vene
nant: et quedā in quib⁹ venenat⁹: et qñ scorpciones intorū
cant porci: cū si porci vadant ad aquā moriunt⁹. Et serpētes
liues interficiūt ita aialia q nō possunt medicari pculsa
abeis: et in terra de ascalib⁹ est serpens paruus: et interfi
cit boies: et dicunt boies q insecti qui potant vinū in quo
abradit de lapide inuenio in tumulo regū iuuant⁹: et in ter
ra italie sunt serpentes interficientes. Et sunt qda aialia
que qñ comedūt alia augmentat in eis venenū sicut ser
pentes cū comedūt scorpciones citius interficiūt: et salina
bois ieiuni interficit aialia pūgitia. Et dixerunt de quo
da boie qui est in terra denaciā: et pōt paralīcare suum
corpus qñ vult: et pūgitia nō pūgunt suū corpus nisi
quādo cogit ea: et qñ pūgunt statim possunt moriūt⁹. Et di
xerunt mibi q quidā serpens magnus moriunt⁹ ipm:
et mortuus est serpens: et induxit effimērā in illo homine:
et quando ego fui in illa terra quesiui pō homine illoz:
erat mortu⁹: et inueni filiū eius qui fecit plura mirabilia:
et vidī illa: et tradidī multa eoz obliuioni: et de mirabilibus
que vidī sunt q quando momordit eū serpens fere mo
riebat⁹: et suis hanelitis nocent serpēt. Et dixit Aristo.
q quoddam genus serpentis: est paruus: et ab illis fu
giunt maiores: et illi parui sunt pilosi: et efficitur palidus
omnis ille locus super quo moriet⁹. Et in india est paru⁹
serpens: et moriet⁹ suo moriui non contrauet aliqua
tyriaca: et sunt quidam pisces qui impinguntur in pun
cipio pnegationis et quidam post partum: et masculi im
pinguantur postq⁹ seminauerint: et coitum mutat colorez
suo. De albat enim in estate: et nigrescit in vere: et pisces
habentes nidos macrescunt tpe impnegationis: et pisces
riuoz et lacui impingunt postq⁹ ouauerint.

sunt infirmas

27. de byst.
lib. 2. c. 24.

modo infirmar
et apes vide.

27. de byst.
lib. 2. c. 24.
no. c. 32

Capitulum III. De diuer⁹ masculinitatib⁹ et feminitatib⁹ et animalib⁹

Diuersatur vna spes multipliciter: masculinū et femininū: rōne villarū que sūt in diuersis regionib⁹: et mulieres scōm plurimū sunt obediētes: et maioris domatiōis: et timoris et debilitatis pter leopardas et lupas: extimat q⁹ femine quedā cap⁹ sunt audaces et discretiores. Dicimus q⁹ de moribus: et p⁹ de boie.

Est aut subtilior: et mulieres sunt magis pie q⁹ viri: et magis uertibiles: et inuidiores et timidores: et inuerecūdiōres: et magis stultiores: et medaciores: et magis fraudulentiores: et recipiunt fraude plus: et magis recolentes vires sunt: et magis pigres: et magis molles: et magis parate ad consuetudinē: et p⁹ appetit in aialū marino q⁹ d⁹ malachie: et masculus q⁹ piscatores volūt instrumentū accipere: suā feminā defendit suā feminā: et femina cū videt masculū p⁹uissus fugit ipm: et plura aialia interficiūt alia q⁹ p⁹radicāt eis in cibis. Et oia aialia bellant cū venatilib⁹ aialibus: et rapinā intendunt b⁹ suis: et q⁹ aialia satis bñt ad comedendū sunt: ibi masculis ablata necessitate pugne. Ideoq⁹ moxant filii et multiplicat aialia diuēse ipet ppter multitudinē piscuoz et verius egypti: et aialia debellant se: q⁹ que sunt venatiles earūde rerū: vel q⁹ interficiūt se rōne habitatio nis sicut irundines et passerēs q⁹ cōueniūt in vna domo. Et aquila debellat draconē v⁹ comedat ipsū: et arcumū interficiūt murē cecū: q⁹ vñt vincet aliū. Comedit aliter nym. Et algadelsi dimicat cū bubone: q⁹ bubo comedit eius oua: et venatur ipsū de nocte: et q⁹ algadelsi comedit oua bubonis de die: et oēs aues accedunt ad bubonē: et p⁹uolunt eius plumas et parūpendent ipsū q⁹ solet nocere: et iā vidi picā que descedebat ad aue q⁹ d⁹ basile vbi basile ligabat: et illa pica abscidit frustula carnis: et remouet se et repperit pica q⁹ basile ēēt ligata: et cū basile voluit comedere venit pica: et sua cauda remouit illa frusta: et cognouit tunc de pica q⁹ erat auis venifusa aliaz auiū in suā. Et dixit Ap. q⁹ miluus et coruus pugnat adinuicē ppter sua oua: et suos pullos: et sili carā et tragilla pugnante. Et arane et serpentes pugnat: et aues sunt que pugnat cū q⁹ dā ipē perdidit atterderugē: et comedunt sua oua et suos pullos perdidit: et passerēs pugnant cū asino: et asini comedunt spinas in quib⁹ nidificat illi passerēs: et asinus cōfricat ad illas spinas: et cadit et eius oua et pulli ei⁹: et q⁹ asinus rudis spine mouentur: et cadunt oua: et ppter ista: passer sibi lat sup facie asini cū videt ipsū: et q⁹ asinus hys vultus venit ille passer et pungit pica sua asinū in vulnere et recedat a loco sui nidi: et vulpes pugnat: et comedunt nāiter idē: et iter coruū: et bouē est nālis inimicitia: et post numerauit Ap. aues que bñt inimicitias cū equo sicut qui d⁹ grece bim: et comedunt herbā: et equus comedet sua herbā p⁹eliat cū illo: et ista auis morat in lacub⁹: et in ripis aquaz: et sue voces assumant binititū equū: et vider equū volat ante ipm et pungit ipsū et euciat ipsū de loco: et ista hys inimicitias cū arcolus: et morat in suis paucis. Et numerauit Ap. alias aues que inimicant cū p⁹dicta: quedā eaz est que luturari raro nisi vit: et q⁹ luturari exit sanguis ab oculis. Et serpētes pugnat cū porcis: et cū būregim: et porci comedunt serpētes: et iter coruū et vulpe est amicitia: et in terra nra dicat q⁹ sunt inimici. Et ego vidi reges escendubos: et accepit ille rex coruum et vulpe: et posuit eos filii: et pugnaverunt adinuicē fortiter et vulpes morosus dicit caput corui: et exiit sanguis: et coruus pedib⁹ suis strinxit labia vulpis: et nō posuit vulpes apire os: et pupugit ipsū cū pica. Et Ap. dixit q⁹ amī et aquila pugnant inter se: multo tūc vñt amī. Comedit aut amī

se adinuicē: et plus pñt oib⁹ auib⁹. Et Ap. nūerauit alias aues q⁹ bñt amicitias iter se: et iā vidi racchā q⁹ hys amicitias cū galit: et seqbat ipm: et est amica vulturis: et vultures amicanē cū racchā. Dixit Ap. q⁹ vulpes amicanē cū lep⁹ pēte et moxant ambo iter lapides: et leoni et leopardo est inimicitia magna: et elephās pugnat iter se: et q⁹ vincit facit aliū seruū sibi: et aliq⁹ accipiūt agrestes domesticas: et domesticas plus pñt agrestibus: et q⁹ capiunt agrestes domant: et eis frenū apponit et sunt domesticas: et iā dixit mibi q⁹ dā fidelis: et sit fouea i terra vbi d⁹ trāsit elephas et coopit: et cū venit elephas cadit i fouea: et post venit bō et p⁹cutit eū fortissime et vberat diu et post venit ali⁹ bō ad illū boiēs i aspectu elephātis vberat p⁹dictū boiēs: et de honestat ipz et recedit et reuertunt iter sibi faciētes: et post mīta ista facta ip⁹ vadit bō porrigēs sibi herbas q⁹ desiderat: et ita recipit illū boiem in amicitia: et obedit postea semper illi. Et dixit Ap. q⁹ plices q⁹ dā amicanē inter se: et quidā pugnant adinuicē.

Capitulum IIII. De diuersis naturis animalium.

Animal velox ad opa pp subtilitate aliq⁹: et capre: et oues: et arietes sunt stultiores vadit mltū in vñtū et in hyeme nō abscōdunt pp frigus: imo aliq⁹ exiūt a loco calido ad locū fridū: et cū pluit nō fugiūt a pluuia quāq⁹ moriatur. Et arietes nātr sequunt capras et q⁹ scūt oēs quāq⁹ pastor accipit vñt et eis: et facit ipz ancedere: et sequuntur alio. Et capre sunt min⁹ pingues q⁹ oia aialia: et applicat se magi boib⁹: et oēs timet tonitrua: et aues et capre imp⁹gnant: et q⁹ audiūt tonitrua abortiunt: et oues et capre et arietes: et capriān mediā noctē stāt sili et dormiūt post sparsim et vacce dormiūt plunctis. Et eq⁹ dā māmīl laos pullos: et q⁹ dā sūt q⁹ mltū viliū: et q⁹ aliq⁹ eq⁹ est sterilis applicat se alicui pullo: et pullū sibi: et cū pullos nō inueniat lac morit. Et cerui accipiūt filios et ducūt ad aq⁹ et riuos: et docēt eos loca q⁹ fugiūt et abscōdāt se et ponūt eos i foueis: et stāt an⁹ porta antri ad defendendū eos: et q⁹ murāt cornua abscōdūt ea ne videat. Et raro inueniūt illa cornua: et d⁹ q⁹ B facit q⁹ sit i eo cēluuamēta: et q⁹ i p⁹nc⁹ cretū ei cornua exiūt ei cornua i 2° ano. q⁹ duo palī: et i 3° ano cū duob⁹ ramis i vtroq⁹ palo: et i 4° cū sepe: et ip⁹ nā scūt i vna fit: et mutat sua cornua sp⁹ femel i ano: et cū itez nascūt i p⁹nc⁹ nascūt. q⁹ coruū: et q⁹ cretū ei cornua abscōdit se: q⁹ nō hys arma: et cū cretū aliq⁹ exiūt. Et p⁹fricat illa cornua cū arborib⁹ quāq⁹ nō sēt dolorē i eis: et tē p⁹cepit se hē arma et exiit audaciter. Et Ap. dixit q⁹ la venatilis erat cerui: et ei⁹ cornu creuerūt due herbe croci et cucurbita et erat p⁹ceru⁹ postq⁹ hys i se supfluitatē aut mordeat a serpēte medicat se a cācria: et q⁹ parit cōedit secūdā an⁹ q⁹ cadat: et dicit boies q⁹ illa secūdā hys iuanat mīta: et nō p⁹ iueniūt: q⁹ cōedit: et cerui delinunt p⁹ cant⁹ boiū: et sequunt cantū et eo capiūt. et B faciūt boies q⁹ submittit aures: et q⁹ aures hys erectas nō p⁹ capti: q⁹ sāt tūc boies i sequunt ipz. Et vñt q⁹ boies i sequunt ipz trahit secū filiū suū: et q⁹ nō p⁹ ipz ferat ascēdit arbores cū eo. Et cap⁹ mōtan⁹ q⁹ g⁹ i terra de creta medicat suā plagā i q⁹ res māsit ferrū cū comestione herbe q⁹ d⁹ pulegiū: et exiit ferrū et canes medicat se cū herba q⁹ cognoscit ab eis: et leopardus q⁹ cōedit herbā q⁹ d⁹ stragularit: leopardi comedunt sgbalū boīs et sanāt: et ista herba interficiūt leones: pp B venatores accipiūt vas et iplēt ipz sgbalis boiū et ponūt sup arbores et abscōdūt se et veniūt leones ad istū v⁹ medi centē se: et interficiuntur ab absconditis: et leopardus desiderat a lupis: et cum olebit ab eis insequuntur ipsū et desiderant comedere ipsū: et dico ad huc q⁹ dicitur

i. p. d. by
oua aia
u. ca. p.

u. p. c. p.

u. p. c. p.

De natura aialiu

q̄ quida modus lupoz diligit ip̄m: et vnus lupus nō pōt sup ipsuz: et cū plures fuerint capiunt ip̄m: mul̄iz enim fugiat velociter: tñ cito vincit in cursu: ppter hoc semper ambulat in abscondito. Et in terra egypti est q̄dā aial q̄ dicit̄ thiom: p̄ pugnat cū colubis: p̄ pus clamar cū sua voce multitudinē sui generis: et postq̄ fuerit congregati ponunt se in luto: et post in terra: deinde sepelunt se in aq̄ et inungunt se ceno aque: vt scit eis scutu tra serpente: et postea pugnat cū serpente. Et cū thebea aperit os suum cadit in hōra auis descedēs sup ipsuz: que est similis pice: et cū cenceba stridebat dentibz enasit auis portans. q. sp̄nas sup alas suas: et cū fricātes suas pēnas: et tñ nō videbat achēchab le h̄re pp̄ b̄ plenā vindictā sup aue: et aliqñ euadit: et aliqñ non: et totūcū aliqñ comedit post comestione serpētis oziganū agresse. Et tā narrauit mibi senex: qui dilexit venationē: q̄ apposuit mentē: et vidit aue tardā pugnantē cū vipera: et vincebat a vipera: recessit: et cōcedit de q̄dā herba et reuertebat ad pugnā: ita fecit multoties: et b̄ fecit nātr: ille senex erat. p̄ fonea: et post q̄ recessit auis tarda iuit herba et illā herbā et cūmis illā et redyit postea auis tarda et nō iuenit illā et fecit strepitū maximū: et cū p̄orūz nō iuenit herbā cecidit mortua: et t̄ sciuit ille senex q̄ illa herba erat emedicamēz: quando senex ille explanauit mibi figurā et colorē illius herbe cō iocurraui: q̄ illa herba erat lactuca agressi. Et dixit Ap̄z q̄ enestres quādo pugnaui cū vipera comedebat rutā: q̄m etiā vipera fugit odorē rutē: caper medicat̄ seip̄s tpe fructū ex comestioe herbaz amararū. Et canes q̄ b̄nt malū in ventre comedūt sp̄icas tritici: et q̄n vulnerat se alachalim medicat̄ se p̄ oziganū montanū. Dixit Ap̄z: et hoc est quiddā q̄ videbat multoties: et r̄ritū sentit vt cū sepe trionale et austrinū anteq̄ flet: et intrat petras ne p̄curant a vento. Et rat quidā hō apud cōstāntinopolin: et habebat yricū: et p̄ ipsuz p̄cipit ventos: et p̄ ipsuz fact̄ est diues. S; caribm est scdm q̄titate canis modicus pilosius corpe: et facie subrus suū collū albedo. q. epinēs: et fa ciunt in venatione auiū: et est domesticū multū: et diligit multū mel: et hoc amat multū loca deserta in q̄b; iūnt apes et eius virga est magna: et pp̄ hoc inuāt rasura illius virge tra furia. Et r̄rudines sunt lagaces in faciendo nidū suū ex luto in prius lutoso: q̄n nō inueniūt lutū in uolūt se pino in aq̄: et post ponūt se in terrā vt extrahant multū de luto ad nidū: et q̄n faciūt pullos visitātes p̄ et mater addēdo cibaria ne deficiant: et etiā tā solliciti sunt ne aliqs filioz careat cibo: et matres accipiūt stercus pica pulloz: et eyciūt a nido et docēt filios vt faciāt filr: et palūbi stant cū feminis in nido quouq̄z femina posuerit oua: et si femina fuerit postea pigra in cubatione ouoz masculinas p̄ant et vt sit sollicita circa oua cubanda: et vidi ego palūbos masculinos pugnantē inter se p̄ quādā palumbā femina: statim victoriz accessit palūba: postea reuigora tus victus accessit ad victorē: et deuicit eū. Et postea palūba illa accessit victoriz illi et dimisit altez: et masculinus palūbus sup os filij sui fissat et eycit in ipsuz terrā falsas vt aperiat papa: et q̄n palūb; masculus est magnus sup uenit palūb; masculus: et coit eus eo vt exeat de nido et femina cū femina: et diligunt nāliter pugnare multū: et vadunt ad nidū alii accipe in suo nido: et hoc accidit raro: et q̄n nidi palūboz sunt p̄pe est inter eos p̄liū magnū tota die: et q̄ colla ei? sunt recta et amplā: deoq̄ nō oz ip̄am aurire aq̄z nisi semel: vt poterat multum cap̄. Et dixit Ap̄z: q̄ passer nō viuūt ouos an. et nō nō videt sup masculū passerē domesticū in vere magna in pica nigra: et hoc q̄ nascit̄ in vere: et cū puenit ad finē anni crescit ei macula sup picā post finē anni: macula nigra: led femine viuunt

Liber

in scdm annū: et q̄z inueniūt picas suas duras: et nō sicut picas pulloz: et pp̄ hoc scit: q̄ sunt in anno scdo: q̄ sue pice sunt dure. Et quedā aues sunt que nō volāt a remoria et plus cōsident in ambulare q̄ in volatu: et talis auis q̄ lis ista nō est bona ad nificadiū in arboribz nisi solūmodo facere nidū suū in terra crassa vbi admanunt palee et stercus et nō ouat nisi in terra mollī. Et aliqñ ouat in terra confecta ex terra mollī et palca: vt sit ei. q. auyllū tra p̄etos et pluuias ilenidus: et iste aues sunt cubegi et darache. Et pigre sunt aues iste ad motū: idco dedit nā pullis virtutē vt statim post exitū pulloz a testis habiles sint ad recipiendū nutrimentū ab omni parte. Et q̄n venit masculus ad locū pulloz adducit ante masculos suos cibū: et trahit secū masculū post: vt inuiter ipsūz ad pullos. Et cubeg aliqñ findit testā ouoz: et aliquādo retoluit ea sup terrā vt femina nō sit occupata sup oua: ppter hoc femina ponit in abscondito sua oua ne p̄cipiat masculus: et cubeges q̄n pugnat ad ipsūz masculus vincēs masculū le quit ip̄m vt luxuriat ip̄m: et doracha filr: et filr gallus sup gallina: et boies venatores ponunt masculū cubeg in carcerē. Et post veniat ad illū carcerē fortissimus masculus cubeg: et post illū veniunt multi masculū alij: et oēs deprehenduntur: et si ponat loco elus masculū femina: venit masculus fortissimus et impugnat supuenientes ppter feminā vt cogat eos fugere: et emittit ex se sonū parū ad feminā ne clamet femina: et flet mīris et tacita: et ille cubeg est potens mutare suos sonos modis: femina cubeg quando cubat oua sua veniēte marito dimittit oua sua vt eat ad masculū et luxuriat sup ipsūz masculus: et nō sup extraneam: et cubeg masculus: est ita luxuriōsus q̄ q̄n femina cubeg ponitur in carcerē: statim appropinquat ad boies ponente ip̄am: et nō timet neq̄ stupefit. Et aues faciētes nidos nō sup arbores nō sunt solūmodo ille aues que volant parū: imo etiā que volant multum: sicut ouo genera que nominat Ap̄z. quoz vnū dicit̄ quozūdā et scabois. Et ego puto q̄ vultures nō cadūt sup arbores. Et illa auis q̄ est belschiar sup arbores nō cadit sup terrā: q̄ moxat sup arbores et accipit ymes cū sua lingua ampla: et de suis p̄prietatibz est: vt ambulet sup ramos. Et filr facit alcha ta serpes qdā: et vngues huius auis sunt fortiores q̄ vnguis de tricat: et illa auis diuidit in tres modos. vna auis est magna multū: et est minor gallina: et tāta est fortitudo in punctione sine pice sup ramos: qd q̄n pungitur ramus ab ei? pica semel deficcā ramus ad vltimā siccitate pueniē: et qdā fecit foram in arbore: et posuit amigdalā in forami ne: vt videret qd faceret atq̄ illa i amigdala: et venit auis illa: et p̄foauit testā amigdale: et cōcedit nucleū. Et grues q̄n volāt accēdit multū furim in aerē: et q̄n aer vetat eis aspectū ppter nebulā: aut nubē p̄curiūt fortissime aere: et vt queuis audiat aliā in volatu: et si non videat. Et grues q̄n dormiūt ponūt suos vigiles qui custodiūt se: et stat sup pedē: et ponūt caput in alis cooperiēdo ipsūz preter reges qui dormiūt capite discooperto: et hoc vt citius audiant tumultus: et ille rex q̄n sentit tumultū expectat et alias p̄sonitū quē facit. Et est quedā pars auiū aquaticaz: qui dā modus q̄n dicit̄ balatrub: et trāglutit algum sanum: et postq̄ putat qd sūz leuē digessit totū eycit algum sanū: et cōcedit carnē: et dimittit testā: et accipiter magis diligit cor. Et Ap̄z. hic narrat mltas aues q̄ ouerfant pp̄ loca: et mores: et dixit q̄ charai pugnat cū aquila: et vincet eā: et solet cantare pulcherrimas cantilenas. Et quādo cātāt. q. cātāt cantus significantes dolorē: et maxime quādo debet mori: et est ille cantus dulcis: et desiderabilis audiri: et iam viderūt boies volantē eū: et cantantē: et quādo desit cantare cecidit mortuus: et nō incipit pugnare cū aquila: sed

aquila cū ipsa. Et de auib⁹ que raro apparēt est quedam
 auis montana que est nigra et equalis accipit^r vñs⁹ ba-
 bens acutū: venat^r de die et nocte: et dicit karandoem: et
 pugnat cū aquila: et aliquādo vna tenet se in pñlo cū alia
 inseparabiliter: et veniunt hoies: et accipiunt ambas et ba-
 randoem nificat supia petras: et facit duo oua. Et grues
 pugnant inter se: et multoties capiunt et pugnāt adinuicē.
 Et aut^r que dicit cacha b⁹ multas modulationes: et oī
 die cantat noua modulatione: et abscondit glandes quādo
 debent cadere multas: vt sufficiant per totū annū: et facit
 nidū super arbores ex lana: et capillis. Et dicit Az. q⁹ gru-
 es pulli dant patrib⁹ suis ad comedendū quando patres
 sui sunt senes: et illud est nobis res dubia. Et dicit q⁹ pul-
 li merū aut statim quādo volant dant cibū patri: et ma-
 tri ne exeat a nido: et est illa auis cuius pēna est similia
 coloris palles: et extremitates pēnāz pulli nigre: et extremita-
 tes ale est rubra: et ouat aliquando. 6. oua. aliquando. 7. et
 adducit ad locū suū terrā mollem a riuū: et habitat in cō-
 cauitarib⁹ que sunt cōcaue secūdū q̄titatē triū cubitoz.
 Et sunt quedā aues que faciūt nidū ad similitudinē spe-
 re ex lino: est officīū nidi stricū: et ponit in suos nidos
 cynamomū expandendo ipsū: et spargendo: et adducunt
 ipsū a loco in quo nascit^r: et est remotū multū: et nificat
 in similitudine altaz arboz: et hoies percutiunt illos nī-
 dos cū sagittis habentib⁹ in extremitate sui plumbū: et ca-
 dunt nidi. accipiunt hoies cynamomū illius nidi. Sed
 auis que dicit grece fancia arch: et est marinus agrestis: et
 est maior passer: et est color eius coloz laquil cū virore: et
 pica eius est lōga. subtilis accedes ad virore: et suus nidus
 b⁹ figurā ad modū pomi pinus: et suus nidus est ex mate-
 ria que assimilatur ossi spie: et suus nidus concuaf ad
 modū cāne: et illa materia est dura: et nō cindit de facili:
 sed terribile est multū: et posita sui nidi est tā parua q⁹ aq⁹
 maris cū ascendit nō pōt intrare in ipsū. Et ad istā figu-
 ram nidi multū inuatur materia ex qua fit. Et putat hoies
 q⁹ suus nidus est ex quodā aialū q⁹ dicitur aculeus: et vi-
 uit ista auis ex piscibus: et aliquando vadit ad flumina: et
 luxuriat omni tēpore: et sua oua sunt. 5. numero: et incipit
 luxuriare ex quo habet quattuor mēses. Et vppa moza-
 tur in concuafatibus lapidū: et spargit sterus hoium in
 loco in quo mozatur: et mutat colorē suū secundū estare:
 et hyeme. Et est in lūye vnus passer qui ouat aliquando
 .i. 7. oua: et aliquādo. 20. et aliquando plus sed raro: et facit
 nidos in arboze: et comedit gusanēs. Sed auis que dicit
 andon: et est auis imitatri: gestuū multū: et habet delicio-
 res modulationes in cantu: et habet ppietate istā q⁹ nō
 habet auctā extremitatē in lingua: in isto loco numera-
 ur 21. multas aues que comedūt resinā arboz. Et que-
 dā sunt albe: et quedā nigre: et quedā sunt in terra egypti:
 et dicitur nomē eius aushū: et auis illa alba de illa specie
 inuenitur in omni parte egypti pteret^r in loco qui dicit
 albariem: et nigra auis de predicta specie non inuenitur
 in aliqua parte egypti pteret^r albariem. Et Az. nume-
 raui vnam aue que dicitur auerim: et in nido ist⁹ ouat
 illa auis que dicitur eubem: et tā dicimus de illa: et quā-
 do exiit pullus est comunior: et hic est res que nascitur ve-
 re: et homines dicunt q⁹ auis ista est debilis: et ponit oua
 in alienū nidū ne si remaneret in illo nido comederēt
 ab alijs auibus. Et Az. numerauit vna auem que assimi-
 latur trundinibus: et non habet pedes: et facit nidū longū
 et alias aues que dicuntur marmatrices capraruz: et sunt
 aues montane: et sunt maiores q⁹ comunior: et sua femine
 aliquando ouant tria oua: et māmāt capras: et dicunt ho-
 mines q⁹ illa marmatio cindit lac: et efficit caper cecus: et
 vñs huius auis de die est debilis. Et iam apparuerunt

in ciuitatibus destrinendis quidā modū cozonum mira-
 biles: et dixerunt hoies q⁹ habebant malū omē.

Capitulum. V. De naturis volatiliū: et maxime que
 rapina viuunt.

I dicimus de aglia: et regno suo aquilaruz est
 quidam modus qui accedit multū in vo-
 lando hominibus: et sue voces sunt mul-
 tum fortes: et est aliud genus minus pre-
 dicto: et abstinet se a frequentia hoium: et
 dicitur dibuchi: et alius modus est niger:
 et parui corporis: et audacio: et predictis: et mozatur in mon-
 tibus: et interficit lepozes: et filios proprie: et volat festinā-
 ter: et habet acutā voce: et est alius modus coloris albi: et
 pennarum albarū: et curtari alarum: et caude longer: sua
 cauda est similia caude deracine magni corporis: et est
 montanus: et mozatur in bumidis: et est vñs substantie:
 qm̄ vñcant ipsū corui: et vñit ex cadaueribus: et semper
 dat voces signantes famem. Et est alius modus monta-
 nus: et est ille maximus: et mozat^r in montibus in circui-
 tu maris: et habet collum magnū: et pēne eius sunt incur-
 uate: et eius cauda est ampla: et qm̄ rapit predas aliq⁹ va-
 dit cū illa ad fundū maris: sicut que fugit ab infestatio-
 nibus: et est aliud genus q⁹ dicit alchimil: et est vñs natu-
 re et generationis: et est maioris corporis oibus predictis
 modis: et est fortioris et acutioris: et audibilioris vocis.
 Et est aliud genus coloris fere subcitrini: non facit ali-
 quid in mane et vespere: sed a meridie vsq⁹ ad vespere ve-
 natur: et sua pica superior aquile recipit fissurā: et aposte-
 rationē: et incurrationē: et illa pibent ipsaz a comestio-
 ne: et incurrationē moztur. Et aquila de residuo sui cibi re-
 ponit ppter tempus necessitatis: et nō pōt venari omni
 boza: et sui pulli pugnant cū his que veniunt ad suū nidū
 cū suis yngulb⁹ et suis alis. Et quando pullus aquile ac-
 cedit ad bozā volandi aquila exiit bos a suo nido: et ma-
 sculus aquila loci, in quo mozatur tenet vetitū ab oibus
 alijs auibus ne pmittat alia auis venire vel aliquo mo-
 do accedere ad suā feminā: vnde ipsa posset bñe occasio-
 nem luxuriandi neq⁹ venatur ppe nidū suū: sed a remo-
 tis multū: et suā pcedam ducit ad nidum suū: et in trās-
 tu suo ponit suā pda ad terrā: vt videat si aliq⁹ auis absco-
 dita veniat ad illā pda capiendā: et si veniat agla interficit
 ipsaz: et qm̄ incipit in pueritia venari venat lepozes puos: et
 ita pcedit gradatiz quousq⁹ accipiat magros: et qm̄ vadit
 venatū exaltat se multū ad alta loca: et volat in venatū:
 aspiciat a remotis pda suā: et aues venatrices nō cadūt cū
 sua pda sup lapides ne ledant yngues nisi forte raro. Et
 agla viuunt multū: et iō facit nidū forte in vno loco: dura-
 bilē: et in gbulda regiōib⁹ sunt aues minores aglar: et faciūt
 duo oua: et ponūt ea in pelle lepozie: et vulpie: et nō cubat
 ea: qm̄ magnificat pulli in uno extrahū eos. Sz caba-
 rū est q⁹ fragit ossa et iuenit: et puto q⁹ sit illa auis que dicit
 arabice belē, lingua pñar: et hanc ostēdit bamoni est quedā
 auis que follicita est multū circa se: et circa pullos suos: et
 h⁹ vñs debilis: et sue palpebre sunt ponderose: et cadunt
 sup suos oculos: et qm̄ aquile cūcūt pullos a nidis suis: et
 agle sunt male volitantes: et iude venit ista auis: et cogitat
 de illa: et qm̄ pulli aglar crescūt pugnat inter se pp cibū
 suū: et iude: et illo mō pugnāt agle cū alijs auib⁹ in suo
 circuiū. Et quodā gen⁹ aquilarū est acutioris vñs q⁹
 agle alie: et agla ponit suos pullos ptra solē: et cū lacry-
 matur oculos aut claudif ptra solē interficit ipsū: et illa
 agla est aquila marina noie. Et cū vlet rapere aliquam
 aue aquaticā aut alteri loci per acumen sui aspect^r in me-
 dio aere exiēs videt mor^r ill⁹ auis in fundo aq⁹ tūc qm̄

De natura aialiu

illa auis ascēdit sup̄ficiē aque statim eripit ip̄az: 7 ista aq̄
la nō intrat catruā auiū: ne percutiat ab alijs auiū alis:
7 pica: 7 est quoddā genus auium qđ dicūt caza: 7 capif il-
la auis: qñ qñ aqua desumpat illa intrat spūmā desiderās
morat in illa: 7 tūc capif sic in spūma illa. Et numerat
24. mltos modos ī isto loco venatricū: qñ bñ cognoscūt
7 narrat: qđ accipitres nō sunt paucioz modoz 7. 7. qđ
est quidā modus eoz qñ appetunt columbas: que colū-
be sunt in terra: 7 cū columbe volant nō querunt illas: 7
quidā appetūt columbas que colūbe nō colunt terrā: 7
arbores 7 domos inuoz: 7 sunt quidā qui appetūt colū-
bas venari que volāt in altū: 7 dicunt hoies q̄ columbe
sciunt nā iter naturas diuerſoz accipitrū: qñ sunt quidā
accipitres qui timent ictū vngitū alioz auiū: 7 sunt qui-
dā qui timent picā: 7 palumbē percutiūt accipitrē instru-
mento illo qđ nā iter timent. Et in quibulqz ciuitatibus
sunt qđ lupi qui nā iter bñ appetitū comedendū pīces:
7 comedunt yllia que eciunt piscatores a suis retibus:
7 qñ nō inueniunt qđ comedant de illis reliquis vadūt
ad retia: 7 ollantur ipsā. Et rane marine bñ ante suos
oculos quedā additamenta pilosa 7 minuta: applicant
illa pīcibus paruis: 7 iō abicōdūt se in barena: 7 eciunt
supra barenā illa duo additamenta: 7 capiūt qđqđ transit
super ipsā. Et pīcis qui dicūt stupefactor manuū accipit
illud qđ rapit per viā stupefactionis: 7 in mari manu mul-
ta aialia que per astutiam abicōdunt se in ceno: 7 post
pīces superuenientes comedūt: 7 quādo aliqz lupus ma-
rinus accepit aial qđ dicūt chōclui euomet ipsū ppter
euerſionē stomchi: 7 illud aial appropinquat ad sicuz: 7
mordet p tactū totius corporis sicut aial qđ dicūt cōche:
sed pīcis qui dicūt bacolae parit bene rete: 7 trāglit re-
tis fila quousqz poterit illa bene scindere: 7 ppter hoc in-
ueniunt in ventribus eoz qui capiūt hami multū: 7 fila
multa: 7 capiūt ſemp in fundo. Et est aliū genus pīcis
qđ dī bonnee. Et adiungunt multi adinuicē qñ vidēt lu-
pū: 7 circūueniunt ipsū: 7 maiores p̄p̄inquis defendent
tes debiliores: 7 femina in illis est stulta: qđ nō est solici-
ta sup oua sua: 7 dimittit oua sua masculo: 7 ipse custodit. 7
dies. Et pīces quidā mutant suos colores scdm colores
loci habitationis quousqz assimiles ē: tunc putabit esse
qñ lapis vel barena: 7 tūc parui pīces nō vitabūt ipsū.
Et oēs spēs 24. alacbie morant ī aqua ſemp: pter qđ
quedā spēs que habet collū longū 7 debile: qđ collūz qñ
tangit statiz morit. Et est quoddā aial marinū qđ textit
cerā se vestē in circuitu: 7 est illa vestis eque ipsia: vt ip̄
sa 7 dicūt illud animal kama: 7 introit in illud indumentū
7 exit ab illo. Et animalū marinūz sunt que bñ mltos:
7 vocant āncillē: 7 tale eleuat ventē sursum qñ natat:
7 natat velociter: 7 stat in superficie aque aliqñ: 7 quādo
vult mutare suūz situm aliqñ bene poterit natare super
ventre aliqđo: 7 inter suos pedes testaturā qñ aranee tā
subtilis 7 tam debilis: 7 ponit ipsaz cōtra ventus: 7 tenet
pedes suos quiete: 7 putamus qđ ista tela nō nascēbat cū
ip̄o 7 post. Et est quidā modus formicaz que ducūt sua
cibaria ad suā fouēā omnes in vna linea recta fm lōgitū-
dinē vt vna custodiat alteraz: 7 est res mirabilis. Et ara-
ne diuerſoz modoz sunt: qđ quedā sunt magni corpis:
7 quedā parui: 7 quedā pungunt: 7 quedā nō pungunt: 7
sunt pauce que textunt ppe terrā: 7 illō est modicū in qñ-
titate: 7 hoc vt abicōdat se quousqz aliqz bestiola mone-
at ipsaz: 7 texturā: 7 cū sentit motū rapit illā bestiola: 7 ca-
piūt ipsaz: 7 est vnū genus araneaz qđ dicūt operatrig:
7 tendit fila fm similitudinē palloz: 7 tunc qñ cadit
sup illō qđ ibi redit mulca: aut alia bestiola iterficit ip̄a:
7 maxime si fuerit famelica iugēt ip̄az: 7 si non: ponet ip̄

Liber

sam in mariolo suo: 7 post redit ad locū fractū illi: 7 vnde:
7 reparat qđ oilacerabat: 7 operatrig in hoc est femina: 7
masculus dīstrūpit telā: 7 est fulc. 7. 7. aranea q̄bz pedes
magnoz facit telā 7 supponit qđā fila: 7 pendet p illa: sed
minoz facit p se casula: 7 abicōdit se in illa: 7 credo qđ mā
illius tele est illud qđ est de manifesto sui corporis: 7 ara-
nea parua est tāte audacie: qđ vadit ad bestiola parua q̄
dicūt adelat: 7 textit super os suū cū timore: 7 facta textu-
ra sup os postea textit audaciter in circuitu totius corpis.
C. Capitulum. VI. De naturis apum.

Animalia anuloſoz: 7 disce-
toz in operatione
sunt apes: 7 sibi similes in annulo. Et sūt
7. modi anuloſoz: quedā imiscēt se cū
apib: 7 maxie cū suis masculis: 7 modus
qui dī vespaz vel formicaz qñ bñ p̄p̄
ranē in facie terre: 7 que sunt citrine: 7 q̄
sunt longe sunt de istis modis: sed residū modi diuidūt
a predictis: ita qđ minores de residuis habēt colorē ad si-
militudinē pulueris: 7 mediocres sunt nigre: 7 tertia spēs
est maioz. Et apes dīant ex melle: 7 tñ comedūt ide pa-
rū: 7 nō querūt comedere de melle alieno: qñ bñ p̄p̄ates
sup illas: 7 vt ille habeāt suū repositū: 7 quando infirmā-
tur nō exēnt a domibus: 7 comedūt tunc suū mel: 7 istō
qđ generat sup tybias apū est cera: 7 est fex mellis: 7 ali-
quādo cib⁹ ei⁹. Et qñ inuenient apes aluearia mūda ope-
rabunt tunc in eis domos cereas sextiles: 7 capiūt illā ce-
rā sup flores: 7 sup extremitates arboz: 7 p̄p̄ie sup albi
let genus viminis 7 faciū sextiles: cum officia aluearis
fuerint ampla dimīnuēt amplitudinē p viscositate cere:
7 istud est res nigra: 7 bz acutū odorē: 7 p̄ incipit funda-
re domū regis: 7 illa domus apparet filiis foraminū: 7 de-
inde fundat domos masculoz maiozes domib⁹ apū gua-
rū: deinde faciūt domos apū p̄naz: 7 masculi bñt organ-
tur: 7 itez faciūt aliqz domos in circuitu pariaz: illaz q̄
continēt mel 7 pullos: domos dico vacuas ppter mūdi-
ficationē. Et dicunt hoies qđ etiā masculi bñt p̄p̄os:
7 faciūt illas p̄le: 7 post nō est opatio nisi ad comedendū
mel: 7 mollificationē: 7 apes scōz plus t̄pis morant ī suis
faniis: tunc si fuerint libere ad exitū exibunt oēs inſil: 7
ascēdūt in aerē fm figurā pyramidis 7 postea redeunt:
7 comedunt mel: 7 rex non exit nisi cū omni exercitu: 7 qñ
amittunt regē vīſu: sequuntur ipsūz olfactu: 7 quando nō
pōt rex volare ferunt ipsūz: 7 quando trahunt cerā tra-
bunt sup pedes anteriores: 7 extremitates eoz: quando
posuerūt illā cerā in terrā: 7 mūdicat illā cerā a pedib⁹
p̄ medios que dīcunt bzachia: 7 duos medios pedes: 7 p̄
duos pedes posteriores: 7 qñ adducit cerā grauitur: 7 nō
mutant se de flore ad flozē p̄iusqz adduxerint id quod
extraxerunt ab ip̄o flore: totū portant ad domos: 7 post
redeunt ad aliūz flozē. Et multoties mutat cerā vespā-
rūz: 7 post hoc faciunt pullos: 7 hoc postqz liberatē sunt a
suo fundamento: 7 fortasse ponunt in vnū locū altū pul-
lū 7 mel: 7 masculi nō habent acū: 7 appetunt pungere: 7
nō possunt. Et reges apū sunt duoz modoz: 7 melioz est
rubeus: 7 alter est niger ad colorē carbonis: 7 est duplus
in qñtitate ad apē que mellificat: 7 melioz est apis minoz:
7 erit rotunda: 7 erunt sup ipsam colorez: 7 fortasse erunt
aliqñ longe assimilate masculis: 7 quedā habebunt ven-
tres rubicos: 7 masculus est magis piger: 7 apes qđ palci-
tur in pratis: 7 in motib⁹ sunt minores: 7 bone apes faciūt
mel p̄ſile in partib⁹ 7 leue: 7 qđā sextilis implet ab bis
melle: 7 qđā pullus: 7 qđā istoz loco: sunt loca masculo-
rū: 7 apes que nō sunt bone nō faciūt mel equale: 7 simi-
le: 7 apis ſemp adberet foraminū mellis: 7 ideo efficiēt mel

melle melius. Et aliter corrumpitur mel: statim genera buntur in eo araneæ: dico quod non est remotus: quia aculeus apus sit eius arma: et iumenta ad mutandum bu miditates mellis: facit eis mel: et bec adiut a sapientioribus me. Et est alius modus qui d' choedū q' nō facit rē narratus: foras se generabūt in alueari gulanes paruos: pforabūt illi gulanes aas alloz: apes vetāt istū modū cadere sup domos cere: apes mellificantes iterficiūt masculos nocētes eis. Et reges malos: et pprie cū mel fuerit paucū: apes pue pugnāt cū lōgiōzib' vt eyciant ipas ab aluearib': et si b' cōplebif meliozabif mel: sunt solliciti facere hūc effectū ad defensionē vespaz: et est vnū genus apū qd d' labon: interficit apes mellificantes: et destruit domos illaz: et hoc qd sunt vigiles: bone custodie: et qn itrat aluearia inuoluūt se in mel in tātu qd nō pnt euadere: et tunc pax stant anteq' interficiant ab alijs: et racemus exit fēp cū alio racemo pulloz: vt defendat: et associet ipz: et qn rex exiit: est rōnabif p duos dies an qd pulli sciāt qd rex fuerit factur': vt sint parati obedire illi: et reges gñant gl'ibet illoz bz vñaz cateruā: et illa caterua post nō vult b're alij regē nisi quē acciperūt: et si alius rex voluerit eē rex illi' comitat' illū iterficiūt: et postq' exierint pulli: si fuerint pauci expectabūt societate alteri' examinis. Et apes diuidunt opus suū: qz qdā sunt que ducūt mān a floze. et qdā sunt q' rectificāt illā māz post: et faciūt cerā: qdā sunt q' adducūt potū pullos: apes nō cadūt sup aial neq' sup aliqū cibū aliq' mō: et nō est tps determinatū ad opus suū nisi illō in q' potuerint sibi iuenire necessariū. Et postq' iceperit volare pullos: fuerint eqles: magis festinabūt opus suū post: et dies: et postq' fuerint eqles aperit coopturas: et exibit: apes pigre habebunt colorē pulueris: et est igratus ad o' opus suū: qz apes bone nāc eyciēt ipas foris: et interficiēt et hnt apes imbeciles sicut vespes: sicut irundines: et qdā gñāniū paruaz: et qdā genera ranaz paruaz lacuū et riuoz qn sup illa cadūt apes trāsgitunt' ab eis. Et locuste est ppetuas q' stat in oisicio aluearis expectat apes exetices: licz apes nō pugnant cū aliqb' nisi cū vespis: et postq' exierint ab alueo nolūt pugnare cū aliquo nisi voluerint appropinqre ad suū alueare. Et apes cibāt se de reb' dulcib': et apes aliqñ pūgāt aliqb' aial: et dimittūt illū aculeū in illo aial: et moxien' tūc ille apes: et foras se interficiēt illud qd pūgāt aculeo: et iā interficit equū: iā fuit in qdāz alcea de alceis vespital: q' d' affecbuc: et in ea fuerint aluearia apū: et boies illi' velle fuerūt in exercitu: et alie gentes de alde voluerūt deqdari suā cerā: et ptra posuerunt apes illi' alde: et b' est qd' boies illi' alde voluerūt apes: et abōderunt et reueriūt apes: et destruxerūt boies vñictes p mortuz sup boies: et sup suas bestias: et rex apū ē sapiēs multū: et nō mordet quēq': et qn aliq' apis morif in illa alueari eycif eē: et est rex illius aluearis infissimus: et nō eyciūt squibala sua: nisi qn volāt ppter hoc q' squibala sua fetent. Et d' q' ille abominant' fetozet: et abbo minant' vñctuos boni odoris cūz reducunt in fauū: et pcuriūt aial cū suis inuētū aculeis: cū fuerit ppinquū eis: et illud qd interficit apes est illō qd diuidit multos regib': et virgines illaz: et sui pulli melius operant. Et faciūt melius mel: et tñ pcutiūt: et sua pcutio min' ieder: et nō tñ comēdūt: et iā pugnauerūt apes vni' aluearis cū sibi extraneis: fecerūt eis pbbitionē in introitu: fuit quidā bō domesticus: et nō mordebāt: et de occasiōib' malis apus est: vt in fauo eaz nascant' araneæ corrumpentes mel. Et forte ppter hoc putrefiet aluear' et coztipent apes: apes appetunt oziganū: melius oziganū est albu: et qn acciperit flozē infirmabif: et apes operiūt se a vento et potant

aquā clarā sive sit ppe sive a remotis: et nō potāt nisi cūz eyciūt suū squibali: et plus faciūt mel iū vere et autūno: et melius est veris: et mel albu ponit in cera virgine: et qn illō mel ponit in cera antiq' erit citrinū: et melius mel bz colorē aurei: et peius est illud qd magis est rufus: et pp b' opus est: vt cito auferat. Et apib' placet pcutio palmar' et cantus: et cū tali pcutioe et cū reuertunt ad aluearia et alueare qd est fertile est illud in quo audif magnus strepitus apū. Et qn dimittit mel apibus in abūdantia nihil opabunt: et iō opz eis mel semp' reduciat mediocritatē: et sifit si habuerint de melle minus cōp' emeto: et paucitas masculoz plus valet ad mellificationē q' multitudo: qm apes mellificantes melius mellificabūt: et apes pcutiunt frigus et pluuias: et signū hui' est sua ges in aluearib' et tra frigus et pluuias: et tūc apponit eis cib': et qn vna apis pēdet ab alia in alueari significat p hoc desiderium exi' illarū futurū: et ppter hoc ipargit cūstos alueariū sup eas vñū bonū dulce: et opus est qd sit ppe illō aluear p' agrestis: et fabe: et melga: et balsustia: et mirtus: et papauer sifim: et zingidale: et pluua australis coztipet apes. Et vespes sunt qdā cuiusdā ita q' citrine sunt parue et lōge et nūgre: et qdā sunt masculas: et qdā rubeas sunt multū magne: et qdā mediciores: et iā vidi genus cū capitib' nigris: sunt magne: et habent bonū odorē: et habēt oculos tres postea riuas: aut 5. et sunt male.

Capitulum septimū de moribus animalū.

Lomne aial habet suos mores et operatiōes nāles sicut leo qui est liberalis cū est satur: et asper: et iracundus pte famis: et in pncipio sui cibit: et suus mos est: vt ludat cū eo quē diligit: et ludus suus inducit malū: et nō dimittit suū ludū ante magnū tps: et erit tūc eius incessus paulatim: et sua retro inspectio pauca valde: et q' nascit fugiet multū: et qn fatigabit ibit modicū et modicū: et post si opus erit ei fugere: augmētabit suū gressū et tūc nāliter ignē: et si obuiet boib': et alijs eoz direxerit in ipm et defecerit: postea leo faciet iustitū in ipm: et pyciet ipm in terrā: et faciet illi minas: et nō ledet ipm. Et nō euadunt boies de leonib' nisi illi qui sunt debiles et senes. Et dico q' leo qui habitat corā coztacenis: prope apud yconā est fortior oib' leonib' australib': et qui sunt ppe qrtū clima sunt magis debiles: et erat cū nostris regib' qdā leo de iconia et ali' de racea: et de creō. Et distinguebant p loca: et leones de iconia fuerūt pauci numero: et raro capitūtur ab hoibus: et leones de creon erāt scdm q' puenibat: et leones de iconia: licz essent multi: nō tñ nocebant hoibus: et leo habet longā vitā: et iā inueniunt leonē ita senē cui ppter senectutē molebant sui dentes: et leonū est quidā modus debilis qui fugit a porco quādo pūgnāt adinuicem: quādo porcus facit vulnus ei suo frumento: et his dentibus in quib' est multa sanies et malus odor et illa sanies subtilis est: et sanatio illi' vulneris est sicut canis rabidi: et lupi rabiosi qui noiat herio. et diligit boies: et non facit eis malū: pūgnat vsq' ad mortēz cū leonibus et canibus: et minimus illoz lupoz est audacior: et sunt inter eos mlti modi: et forte tps mutat suos colores: et est alius modus lupi qui dicit mirconqu: et erat in ciuitatibus nostris: et erunt ita magni: vt Abari: et magis corpulenti: et sunt modi ipoz: qui sunt similes vacca: sunt pilosi in spatulis multū: sua virga est magis mollis q' virga de folioz et est magis curta: et magis turpis: et eius color fuscus a capite vsq' ad virgam et inguina: et totius corporis sui color est inter cinereū et rubeū: et habet cornua incuruata ad domesticum secundum mensuram pal-

De natura aialiu

me: et nō h3 dentes in supiori mandibula: et h3 yngulam magnā: et caudā magnā: et fodit terrā: et suū coīu dūz mē: et eius venatio est bona in se: et electio illi: et stercois est secundū lōgitudinē. 4. magnoz passūz. Et camelus non luxuriat sup matrē suā. Et genia et sunt boies: vt faceret camelus ascendere sup camelā matrē suā: et cū pcepit camelus interficere eū qui fecit eū ascendere sup matrē suā. Et equus liberalis qui coīuit cū matrē suā per igeniatio: nē hoīum obedientiū regi afonēz: et cū pcepit ille equus luxuriari cū matrē suā pēcit se in terrā: et mortuus est. Et tā audiuit ego ab hoīb fidelib: ppe istud. Et delphini hnt boies in amoz: et diligunt stare cū hoībuz maxime cum pueris. Et ego vidi pfitacū multū diligētē pueros sine barba: et multū diligētē stare cū eis: et diligunt pfitaci lo: q ante pueros. Et dico qd tā narravit mihi fidelis: dicta pfitaci: et suū amorē erga suū amicu: et iūm recessum a se multū plangit: qd scit recipiat aliū pfitacum: et mirabaz sup B: dixit Ari. in doctrina sua prima: qd vnus delphin venabat ab hoīe vna et capiebat: et venerit oēs alij ad litus maris qsi rogantes venatorē pro illo. Et qd dimisit illū reuerſi sunt: et delphini magni parui ambulāt custo: dientes paruos: et tā viderunt vnū delphinū portante se: cū aliū delphinū mortuū: et submergentes se in aq cū illo i pfundo ne comederet ab alijs. Et dixerūt de festinatōe ne delphini qsi qdā incredibilia: qd aliqui erit er vna pte maris: et nauis in medio: et trāſibit nauē vno saltu ad aliā partē. Et cā in hoc est: qd sequi oua piscium in pfundo: et qd vult inspicere aera subito saltitursus cū nimio feruore. Et aliqui ita subito saltat qd cadit super litus sicci maris. Et de mirabilib: aialiu est: qd gallina qui vincit gallū in pugna: erigit qsi esset gallus: et pcutit suis alis in sua iuxta: qsi eēt gallus: et eleuat caudā suā: sicut eēt gallus: et aliqui nascit illi cornu in crure qsi gallor: et in hoc pcepti p obediētia nāe cogitationib: aie qd ppter suā cogitationē post pugna nakebat ei cornu i crure: et gallus qd morit gallina: et dimittit pullos: efficit pius sup ipsos sic gallina esset: et non luxuriat illo tpe: et gerit se in mollicie sicut eēt gallina. Et castrant aues p vna cōbulsionē aut binā: aut trinā in radice caude: et gallus castrat: nō cantat nec luxuriat: et qd castrant bestie conuere anteq incipiāt creſcere coīu: nō creſcūt post coīuā pterq: et ceruo: et porcus: et porca ambo castrant: et hoc qd porca h3 testiculos ppe vuluā. Et dixit Az. qd aial castratū plus viuit: et dixit qd aial bns tibias longas egerit multū: et est vomitor. Et numerat Az. qd aues q mutant suos colores: et suas voces secundū tpa anni: et sunt qdā que dant voces files vocib: galli in estate: et in hyeme voces files vocib: galli ne. Et passer bns vocē dulcissimā incipit cantare in pñ: veris pñ. oēs cōtinue: et post cantat p hozas: et post mutat colorē: et materic: et abscondit se. Et qdā aues se pficit in terrā: et hoc faciunt aues que nō multū possunt volare sicut galline: et chubeg: et quedā balneant se in aq sicut columbe: et passeris: et aues bntes yngues curuos.

Incipit liber nonus.

Capitulum primum de generatione hominū.

Fecunt hoies de gñatōe filioz. dicitur mus sup hoc: et dico: qd hoīes cū nascunt sunt sicut flores: et cum possunt luxuriare sunt qsi fruct: et signū iūitū iūuentutis cuius ps est adoleſcētia est mutatio vocis: et sua vox non est acuta neq grauis: qsi non: duaz choraz: qd rī vna est tenſa mltū: et altera nō. Et hoc est: qd cāne pulmonis et musculi in epygloſis sunt in pñ: maturacionis: et nō in maturacione coſpecta. Et ppter hoc sunt qdā par-

Liber. IX.

tes sicce: et qdā humide: et qdā sunt lenes: et qdā asperē: et ideo exit vox vniformis: et qd in .i. anno incipit hō cito luxuriare statim sua vox venit ad cōpletā mutacionē in vocē viroz. Et quid i sunt qui custodiūt valde diu vocē pmititā: et creſcūt māmille tunc: et fissure inguinū abscondunt: et ille fissure sunt ppter siccitātē cartilaginis exſtētis ibi: et in isto tpe augmentat humiditas: et claudunt fissure: et spina gñat post .i. annos: et efficit forte post .22. annos: et mulierib: veniunt mēstrua: incipiunt creſcere māmille sue: et mas in .i. anno multū vult spermatizare tunc auferi ab eo delectatio: et accidit ei debilitas: et pigricies. Et sanguis mēstruus est in primis tunc sanguis stragulator: et iugulator: qd accidit ante istud tps: si quid exit qsi albi: et voces mulierū mutant cū accidit tps mēstruoz: licz sua vox est magis acuta: et qd mulier fistulat in aliqua cāna acutiorē facit sonū qd masculus in eadem cāna. Et qd tps mēstruoz accidit mulieribus: mulieres multū appetūt: et tunc quātō magis coeunt tanto magis appetunt: qd temp magis fluit sperma quanto magis fit pficatio: et sunt quidā qui somniāt de nocte coīu: et sunt quidā nō hntes sperma ppter occasionē: que accidit cōplexioni: et sunt quidā mulieres que nō mēstruāt cū corpus mutat de sanitate in egritudine: et multoties auferit epilīa cū peruenit ad .i. annos. Et dicit Az. qd post illud tps incipit hō pinguēſcere: et quidā macreſcere: et hoc qd in quibūdā ante illud tps adunabant multe supfluitates et impediēbant virtutē crementalē. Et cū puenit ad tps mēstruoz: exit illa supfluitas: et creſcit hō multū scdm omnē dimensionē: et aliqui ante istud tps adunabat pauca supfluitas: et cū peruenit ad hoc tps exit illa parua: et macreſcit hō eque mulier: et vir ecōuerſo. Et sperma bñ coctū: et faciens masculos est illud qd est viri .22. annoz: et mulier si impregnet ante .21. annum debilitat multū et paleſcit ppter B: et vir qd multū coit cito fenescit. Et mulier que multoties coit nō habet delectationē in coitu. Et sperma melius est qd est spissū et subtile: et filiosum est generans feminas. Et plus accidit de mēstruis in pncipio mensis: et in medio. et forte hoc est: qd luna qui mutat manifeste in suo lumine mutat humiditates in aialib: sicut in mari et flumine: et fluxu et refluxu. Et mulier qd ea tardat mēstruū dolet. Et qd venit mēstruū graueſcit corpus: et qd abscondit mēstruū qsi suffocat mulier: et qd mēstruat mulier cōplete post erit tps nāle impgnationis: et aliquādo impregnat mulier tpe mēstruoz: licz tñ in quibūdā mulierib: accidit pfictio oīficiū matricis post purgationē mēstruoz: et nō accidit impregnare mēstruū tpe impgnationis nisi raro: qd illud est necesse creare: et cū mēstrui aliqui inducit abozus: et qd est in matrice humiditas viciosa circa latera facit spina lenes: et nō pōt morari in matrice. Et alia aialia qdā hnt mēstrua minus muliere: et qdā nibil hnt. et forte hoc est: qd illa supfluitas dissoluit in pilos et squamas: et cortices: et vrimam valde spissā in eis: et qd multū labozāt: plus abūdāt spina in hoīe qd in aiali eqli sibi corpore. Et dicit Az. qd albi nō multū pinguēs nec macri plus abundāt in femore qd nigri: vel fusi: et hoc qd in illis abūdāt humiditates multas: que est mā spermatis: et non est multū remotū quin sit materia magis abundans in spermate niger et fuscus: et in eis est plus sanguis et color maior: qd tñtudo plus pōt facere qd debilitas: et vbi est multa mā: et dicit qd mulieres albe sunt magis sperma viri qd alie: et iō magis desiccāt viros. Et vbi magis impgnata est mulier est magis sicca: et magis matris fugit tota illa humiditas: et claudis eius oīficiū: et nibil exit. Si autē apparet humida cognoscat: qd iā exit: et si apparet exiturus cognoscat. Et dixit Az. qd p claudis et m-

in luna
licz tardat
mēstruū hō

illa aialia
quod hnt
sua mēstrua
et quē
nihil habent

vulua qd
grauis est
magis
matris
quē mater
humiditate
claudis et m-

pter hoc b3 iungi vulua cui3 liquida pice post principiu
impregnationis: aut olivano. 2 cerula dissolutis in oleo.
Et ego dico qd est hoc forte. qd nā picis 3ria est matrici i
suo odore. 2 cū venit eius virtus ad matriā fugit ipsam
matriā in sursum: 2 claudit suum osificiu. 2 non pōt tunc
exire sperma: 2 virtus alterius medicine est ex sua siccita
te claudere osificiu matricis: 2 ista debet fieri aliquatū
lū post tps impregnationis: q2 statim si fierent dānifica
retur sperma: 2 sperma postq3 nō exiuit p. 5. oles bene re
tentū est. Et aliqñ accidit mēstruū post 30. annos pmo:
2 viro somniū coitus post. 40. annos. sed tps partus vīq3
ad. 40. Et mēstruū descendit i impregnatiōe nālī: 2 ascē
dit ad mamillas in impregnatiōe nālī: 2 mulieres impna
te sentiūt q2 tenent in ventre. Et sunt magis pōderole in
circuitu pectinis. Et masculū vt in pluribus sunt in parte
dextra: 2 mulieres in parte sinistra: q2 est magis frigida.
sed aliqñ mas est in sinistra qñ sperma est magnū. 2 mul
tum. Et iā pueniens est nobis numerare differentias sp
matis: 2 dicemus pōnt puenit nostro tēpōi. 2 non sicut
Ari. determinant. Et dico ego qd Ari. dixit qd sperma vi
ri dat formā. 2 mēstruū sanguis dat mās solum: 2 hoc
apparet: 2 qñ in hoc puenit ad pfundū dīceret hoc sibi
cur dicemus. Sed nō dico qd oē illud qd est sperma siue
muliez siue viri est sanguis mutatus: 2 dico ego qd spma
viri: 2 sperma muliez equiuocant in noie spermatīs: si
cut hoc nomē oculis est equiuocū cum dī oculis solis: 2
oculus hōis: q2 non cognoscit in spermate viri 2 mulie
ris participatio nisi in noie solo. 2 qd intēdit hō in emis
sione spermatīs non est in muliere: 2 ppter hoc nō est re
morum: quā ppter sanguinē mēstruū in muliere sit ali
us sanguis dealbatus: 2 sit in muliere loco spermatīs: 2
non est vetitum quinetiā omni humiditāti matricis pōt
imponi hoc nomen mēstruū: sicut albumini vitello ipo
ni: 2 nō est vetitū quā mulieres possint mouere sper
ma de loco ad locū in matrice. ppter delectationē. 2 hoc
nō erit in eis spermatificatio. Et putat hōies qd Ari. puta
uerit qd sperma viri non esset pars pueri neq3 imixta cū
mā pueri: sed hoc nō fuit eius cōsiliū. sed suū cōsiliū fuit
q2 intulit ad cū mā 2 pfundat in mā. vt sit opator mem
brioz: 2 ducat idoneā mās ad mēbra. 2 erit illud sperma
mā spūs in creatura. qd efficiū multū subtile: 2 habile. vt
transleat in ipsū. Et Halienus. 2 sui sequaces obuiāt Ari.
2 dimittimus istā explanationē. 13 sit vera. Et dicamus
etiā qd spma sine pfundatione opator sit in mēstruo san
guine: 2 nō sit in sperma mulieris operans. 13 mā: 2 videā
mus quid dixit ille medicus ptra Ari. putās se aliqd di
cere cum nihil dixerit: 13 scūerit multū de ramis. igno
rans radices scientie.

Capitulu scdm de differētia in disputatōe galieni 2 phy
losophi de moza spermatīs in mīce. 2 ceptu embriōis.

Item: phisicus bonus qd ille qui di
xit qd sperma nō morat in matrice
sed exit de matrice nō bene dixit. q2 non esset
appetitus matricis circa sperma: si postea de
beret ipsum eycere. sed retinet ipsum testante
byp. qd dixit de muliere qd noluit impnari. 2 dedit saltū
forte vt eyceret spma. 2 nisi fuisset fortitudo matricis in
resistēdo spmati exiuiisset sui pōderositatē. 2 hoc est qñ
postea exiuit illud sperma circa creaturā quasi telas: pro
pter digestiōe factā in matrice. 2 de intētiōe decoquē
tiā. 2 digerētis c. vt i humidū qd decoquit ip3 facit circa
ipsum venire coctē: tērefre. 2 ouz: sicut pzigit panī qd
decoquitur in pinguedine aliqua in furno. aut patella: 2
tūc qd est ppe furnū fiet coctex: qd est remotū erit mol
lius. 2 humidius. dixit 2 ppter hoc facit in mōtēs aspe

re interius. vt nō veniat lene sup lene. tūc o3 qd asperitas
sit retentiua spermatīs. Et dixit quomōd creatur vne: 2
ossa. 2 nerui qd sunt a bā a mā fluida: imo creant a mā vi
scofa nō currere subtili scdm subtilitatē magnā sangui
nis. 2 tunc si dicat qd sanguis alterat alteratiōe recta qd
erit opus hic sanguine nature: 2 pcpue cū sperma sit cō
municās mēbris radicalibus in qualitate. 2 sanguis nō:
eo qd est mā porosa habilis ad recipiēdū pōderositatē am
plam: quatenus ex eo fiant vene amplex. 2 arterie. 2 qd est
sperma viscosum habile vt ex eo fiat neruus in sanguine
aut non est illa qualitas. aut talis substantia: igit scdm rō
nem nō erit istoz mā sanguinis. Et quomō est illud. 2
si spma pycif nātra matrice appetat a mīce: 2 mēstru
us sanguis qd semp eycit a matrice retineat a mīce: Et
pterea ad quid faci sunt testiculī in muliere. 2 vasa sper
matis si nō sint vtilia ad creaturā: Dixit. 2 nos ias iueni
mus vasa spmatis in muliere plena humiditate sperme
tali: nisi qd illud sperma est magis humidū qd spma ma
ris. Dixit. 2 iam vidimus mulierē patientē suffocationē
matricis ppter abstinentiā a viro. 2 eius coitus: deinde eua
cuabat a spmate multo: 2 habebat in ista euacuatiōe de
lectationē quasi esset delectatio in coitu. 2 tūc sanabat. 2
tunc retentio lōga illius spermatīs in spissabat illud spma:
2 femina seminat 2 eycit spma. Dixit. 2 si essent membra
gnāta ex sanguine essent nerui: 2 vene. 2 ossa de gñe car
nis. 2 ossa si essent fracta itez redirent ad pminutates si
cut caro: sed nō renascit. q2 gñat ex spermate. igit ex sper
mate sunt mēbra radicalia. Et iam possibile est illud in
qbusdā venis. 2 in plagis magnis capitis: qd reuertunt ad
pminutates ppter neruos. 2 ossa qd nūquā pnt redire ad cō
tinnuitatē Et magister pūmus dixit qd vene. 2 arterie que
sunt in vasis spermatīs qñ morabat ptps in reuolutiōe
venaz: qñ sanguis decoquit quousq3 fiat spma. 2 sistat
reuolutio venaz: 2 arteriaz fuisset in oibus mēbris eēt
gnatio spermatīs in oibus mēbris. 2 si arterie pter testicu
los sunt gnatiue spermatīs: tūc nō erūt gnatiue illi: nisi vt
reducāt sanguinē in eis ad sui subz. 2 silitudinē: fuerunt
igit illa gnata ex cōsimili suba spermatia. aliter enī nō in
redēbat in gnatiōe ipsius. Dixit. 2 illud qd significat. qd
in femina sit sperma est silitudo filii cū matre: qñ si sili
rudo sit a spmate: tūc si mulier nō h3 spma nō erit filius
similis mri. 2 si reciperet filius silitudinē a sanguine mē
struali nō esset filius ynquā filis suo pti. tūc qñ erit filius
similis patri: 2 matri: determinata erit cā. 2 inuenta: 13 san
guis mēstruus nō est in masculo tūc nō cōicat in eis san
guis mēstruus: tunc remanet res cōis inter eos sit spma:
erit ergo in eis spma. 2 in illo est virtus gnatiua: sicut in
spermate masculū. deinde dixit qd filius assimilat pti 2
matri. sed nō assimilat eis nisi ppter cām cōem vtriq3.
tūc illa cā cōis erit: aut sperma. aut sanguis. 13 nō est san
guis: qd sic nō est filius patri: igit erit spma. 13 pter dixit. si
ly assimilant patri 2 matri: 2 qui assimilat pti 2 mri
hnt radicē facientē assimilationē. deinde dicit. nō pp cās
sanguinis mēstrui: igit ppter cām spmatis cōis. 2 putauit
tūc galienus fecit istis syllogisimā magnā pbatōnem.
deinde rōcinatus est in sermōe: 2 dixit qd opus est qd sem
per filius declinet in silitudinē ad ptes sui. q2 spma ma
ris est magis forte. tūc ergo rōdebat. q2 spma mulieris
materiā est semp a mēstruo sanguine. tūc igit semp eius
vigor cōualecit: sed spma viri nō h3 adiutorius. Et dicit
in alio loco qd spma mulieris facit le cib3 spmati viri:
2 tūc ille sunt rōnes quas rōcinatus est. 13. ppter le. 2 nos
mirati sumus supra illō qd olfacit medietatē cuius3 rei:
2 dixit se scire phisosophiā: quomō dixit istas rōnes ra
tas. suū enim dictū pūmū asserit qd mēbz appetit res
Auc. 5

Libro. 2.
de gñatio
ne aialū
cap. pmo.

De natura aialium

realitas appetitu nāli: post violentat rem: et eicit ipsam postq̄ caruerit necessitate illius rei sicut accidit in attractione aque ab epate. et a venis. et post eicit illā aquā cūz nō indiguerit ea: sicut mēbra attrahūt mās que sūt eis pueniēti ad rectificādū suas cōplexiones: et ad dissoluēdū mās malā que est in eis: deinde eicit illū mās medīcinalē. et qm fuerit in corpe alīcuius hoīs aliqd attractiūz eius qd nōn cibāt ipsū: post cū cōpleta fuerit necessitas illius rei: eicit ipsū. Et ppter qd nō dicit bonū vir: qz matrx nō recipit sperma viri ppter hoc vt det viri mēstruo sanguine. et dissoluat in mās pueniēte fetui: et qm matrx postea nō ldiget ipso in vltimitate creature eicit ipsū postea postq̄ fuerit dissolutū: iter mīcē. qz forte spma dissoluūt itra mīcē. et reducūt in aliēnā cōpso nē qd illa fuerit: pp quā mīx diligit ipm. ppter h̄ eicit ipsam. Et quomō potuit dicere: et applicare spma iter bu miditates puras: pncipio mēbroz radicalium: et tradet postea obliuioi mīx. vt ipm semp retineret. s; postea ips̄ euceret: s; mēbrana q̄ coopt spma: dicere qd ipsa sit asperitate facta q̄ sit coopiens mās ex oi pte i decoctiōe mīx: eis nō est remōri valde: qm si in spmate sit virtus maturatiua: et formatiua. tūc illa vīrus erit potēs gnare membrana sicut est potēs gnare ossa: et venas: et neruos. qm generatio est ipterinēs ad mīcē venap. i. q̄ sūt in suba creature. Et stultus est q̄ dicit qd eo mō opat mīx quo fūm in totā pōicta. qz mīx licet sit calidissima: eius tñ supflūcis iterio: ē bumidavalde: ex sua suba: nō est de sui nā asfare aliquā subaz. et gnare in ea telā: et corticē. Et si ista eēt via in maturatiōe assa: mīcē ambietibus. tūc epa et stomatus semp in mā quā iuoluerēt: post facerēt mēbra: nā q̄ iuoluerēt illā mās: et si fuerit in spmate virtus formatiua ossū: in eo erit vīrus formatiua mēbrane: qm qd pōt plus facere. et poterit facere minus. Et q̄ sunt cause ppter q̄s ponamus pncipia nālia extrinseca cū iuenimus ea itra in spmate: dicemus modū opatiōis in spermate q̄ pdecēbat in pasta furni. s; aliqñ occurrāt cause extrinsece. S; ille q̄ dixit qd spma ppter sui viscositatē fuit gnāns ossa: neruos bonū eēt: qd diceret. vt gnatio eēt a sanguine mēstruo: spma vīri nō est puatū cōplone aialis recipiētis gnationē ab eo. s; scōs sui viscositatē sit iunās ad lineamēta sui albedine ad colozes: et forme operatiue sunt ille q̄ sunt determinate circa aliquā mās receptibile suaz dispōitū: tñ q̄ faciūt duriciē et molliciē nūm: et viscositatē: et alia sicut videm⁹ in opationib⁹. et receptibilitib⁹ formaz in artificialibus. Et sic in mā vacua o; vt recipiat formā mā diuersaz. et hoc est in artificialib⁹. s; in nālibus est qd recipiēs nō recipiat solā figurā et lineamēta. imo etiā cōplone nāle. et vītes opatiuas ppūas: ppter h̄ appropiauerit forme opatiue nāli mās ppūā q̄ facit ad cremētū. et attractionē. et expulsiōnē. et tūc ppter albedinē. et colozē. s; nō ppter h̄ opabit in ipso ossa. et neruos. s; forte q̄s possēt dicere qd ppter extēsiōnē opari possēt neruos nō tñ ossa. et si diceret qd h̄ extēsiōnē. id eēt mā neruoz extēsiū: tūc h̄ac ppietate h̄ret multicillago q̄ est extēsiū: et flegma est viscosum: s; oē spma esset pueniēs ad opatiōē aial. Et qd addidit de vase spmatis ignorauit de eo nisi qz in eo erat viscositas: et albedo. et ppter illa nō deberet facere spma: ista sint: pcurrētia melioza s; ista pcurrētia put ipse determinauit nō erāt scōs ordinē bonū: qd ipse narrauit de arterijs. et illud est qd si essent gratiue spmatis: eēt necesse vt abarenē spmate. et tunc exigeret qd arteria oparet in mās spmatis scōm opatiōnē fortitudo in eis. et si scōs aliū modū oparet: oparet scōs ac modū quo epa opat meliaz: et colaz. et tūc vñū istoz nō

Libet

erit nutritiū. Deinde nisi i pma gnatiōe eēt ille sanguis mēstruo mā creature: nō eēt postea ille sanguis cib⁹ cui⁹ dē postq̄ natus est. et est bec res pueniēs illū. Et videmus: qd mēbra pmo agūt in sanguinē. et postea nutriunt se ab ea: erit igit sanguis mā illoz mēbroz in pma gnatiōe. s; illi syllogismi quos inducit p se collecti sūt ex pluribus silibus poteticis. et diuiss quoz flores colligit. et hñsū refellimētū cū resoluunt in istū modū. et illud ē qd natus assilā vtriq; parēt: et tūc o; qd vna cā illi assilatiōis iueniat in illis pueniēs: qm qñ iterio ē vna nō ē opus. vt ei⁹ cā sit vna nisi scōs vñū modū. et hoc. vt ponant sue cause singulares. et segregate. s; adunate. Et bec ē res qd o; sciri p libz nostrū i pbarationib⁹. videm⁹ enīz qz vna res plures h̄z cās sicut calor: et ille cause nō i vna: eēntia adunant nisi in casualitate. s; forma gnatiōis ita se beat. qd cā ita pcta sit nō motor. et qz alr omnia silūs eēt silis suis parētib⁹ saltē scōs aliquā cōpōnē: saltē scōm medicī signa. et iuenit multoties forma. et nō assilabitur neq; pñ neq; mī neq; forme cōposite ex pte et mīre. Si .n. qd voluerit extrahere cās singulares rei gnate iueniet aliqui: qm vīrus hēbit oñū sup mās. et tūc illa mā inducet sui silitudinē. et aliqui erit mā resiliēs: nō inducet scōm spēs silitudinē nisi modicū. et scōs habilitatē recipientis opabit vīrus formatiua. vt si fuerit multū oñans supra mās faciet silēs: et si modicū saltē inducet spēs: et si mā nō fuerit recipiēs aliquo mō vīute formatiua nō opabitur aliquo mō in ea vīrus formatiua: et qñ opat vīrus formatiua: operabitur secundum qualitatem materie. Et qñ diuinitus fuerit in mēbris extēsis. dicemus illud eē in pte scōm formatiua: et si fuerit supfluitas in mēbris ppter suū fluxū materie. dicem⁹ qm vīrus ē sic opabit: tūc cū mā q̄ in mīcē hēbit fortitudinē in agcissione forme. et tūc nō dabit ei forma scōs itēsiōne vītus formatiue: forma dico lineamētis. s; scōs habilitatē ipsi⁹ materie ad recipiēdū. ita opabit illa vt in mā quouq; poterit eadem ē mouēs: Et fortasse in illo loco erit cā occulta: p bibēs mās recipe scōs exigētū motoris nisi scōs habilutē sua: tūc erit cā silitudinis. si erit ex pte fortitudinis vītus formatiua assilabit pñ. Et si mā fuerit oñans sup opatoz: ex toto erit assilatio mīri: et h̄ scōs speculatio nē cāz singulariū. et si adunauerimus istas cās erit assilatio in creaturā semp: qd vīces in eis: vt si forma i formatiua ptnēs ad mās vīces opabit mās scōs suū modū in lineamētis. Et si illō qd pñet ad feminā mīez fuerit vīces opatio fiet in ea scōs suū modū. Et aliqñ icipiet opatoz opari in mā. et nō poterit imutare sic ptiēt i vīute nutritiua qm ipigūt nutritiū in mēbra: et nō pōt inducere assilationē: s; in moxsa: qñ ipserim⁹ singularitatē cāz: nō poterim⁹ dicere qd vna sit cā cōis ad multa: et si aggregauerim⁹ cās erit ista pparatio segregata a formatiōe: et tūc forma nō accidit p istā habilitatē materie: nec fuerit ppropatiōe solū: nō erit vñū eoz cā solū p se illūz formā q̄ gñabit. s; illoz adunatio ismū: et mētiebat ille qd dixit qd cā forme fuit aut spma aut sanguis. Et syllogismi quos induxit nō sūt recte resolutibiles in figurā rectā et modū: et impetere induxit qm vñūz syllogismoz colligebat a multis. Et illud ē qm accepit i eo: qd si filī ē silis suo pñtū nō ē vacuū qñ assilēt siue cā spmatis: siue sanguis mēstruo: pculsit idē: qd silitudinis sit in pte et mīre cōis et syllogism⁹ scōs: qd pōam⁹ qñ isti anxioma illi⁹: et illō qd cā cōis ē i pte et mīre illi silitudis: et nō fuit mēstruo sanguis illi⁹: ppter h̄ ex pñctis ē manifestū: qm in isto syllogismo diuinitus ē falsitas i vno pñisioz: cū .n. dixit. qz cā cōis erit in pte et mīre: dixit vey scōs qd: qm cā pñctia vtriusq; fecit ad formā vt pñctio: ē s; cū assilū

quando
est opus

sunt forme operatiue

operatur malenconiam
sunt

*Quia forma
sui operatur.*

la cā cōis erit. aut mēstruis sanguis. aut spma: mēstruis ē
scōs qđ pđeterminatū ē. qđ forme cā fuit opator: nō solū
tpe. s; pñctū cū pparatōe r babilitate mēstrui sanguis: r
sup rōcinatū sunt qđā idā cētes suū sermōne ex ovis vēti
qđ recipiūt post suū cōplementū a luxuriatione galli.

¶ **Capitulum 3^m de diuersitate spmātū in mulierib; r viris.**

Ateria mulieris qđ dī spma nō h; in se
vīrute gñatū: sed potestātē trā
vt in ea fiat gñatio: dicemusq; qđ cā i masculi
nitate: aut feminitate erit omnis: i cōplone ma
terie masculini: aut feminini: aut in cōplone
loci pñctis: s; cā in masculinitate est cā sicca in spmate:
r illud ē vt ip; sic calidū: r cā calor vīces. r tūc cū spma
fuerit cal; masculus erit. r in h; iuuat a calore loci: r qđ
fuerit spma a pte testiculū dextri erit ē illū potū: qđ spma
illū? pñs ē magis coctū r magis cal; r ē pñctū pñpū
qđ: ip; venit p qđā venā qđ ē sub rene in quo colatur
vrina sic pceptū ē ex anorthomia. Et qđ spma nō erit pñ
nue nisi cū ipulsiōib; diuersis: r diuisis nō ē mīz: s; qñq;
vna ps ei? sit dextera calia sinistra: r alia ps. pcedit trā
uerlus r alia dñificat in itinere: r pp illud pōt ēē qđ illū
spma qđ ē sinistrū faciet feminā semp: qđ ille locus ē frī
gidus: s; illud qđ de muliere opat ad h; scōs suū spma: r
suū mēstruū sanguine; est qđ mulier qñ fuerit calā in sua
cōplone nō erit paratū suū spma r suus mēstruū sanguis
ad faciendū marē: s; qñ mīz fuerit calā r nō leū scōs frī
gidus a mā iteriori. vel ex cā extrinseca: r s; scōs quodam
oper spma scōs qñtate solū in mā: r nō scōs mīxtionē: s;
fuerit frigidus in cōplone nō erit potēs i effectu s; debi
lū: r pp h; ē vetriculus dextre babilio: ad faciendū mascu
lū qđ sinistrū? h; est qđ magis cal; r iste cāe aliqñ sit cō
currūt r signāt effectu aliqñ: tūc pauldubio erit effect?
ille aut simplr pfecte masculus: aut simplr pfecte femia.
Et qñ occurrit cāe ex vna pte cū cāis alteri? pñs psequit
ille effect? illas ptes qđ erūt fortiores. r pp h; erit aliqñ in
pte sinistrā masculus r i pte dextera femina. Et significā
tio sup masculū ē mor? creature i dextera pte. r femie mo
tus in sinistrā pte: r calor r frīg? sūt cāe qđ sūt adintroie r
pparatoe nō cāe isomatue. sic putauerūt qđā. Et dixit
Zri. qđ postqđ mulier fuerit impnata post. 40. dies fru
dit spma: r recipit diuisione: r an istud tps ē. q. frustū car
nis: tūc h; significat qđ ip; nō sciūt qđ intelligat. Zri. p. h.
r vtrū pp h; voluerit denegare qđ spma pfundat in mā
r misceat cū illa. Et qđ in mulierib; sit quoddā assimila
tū spmari. Sz mō nos dicamus qđ mā in muliere sit san
guis mēstruus: r sit in locis qđ numerabimus post albu r
viscosus: r ab alijs locis occurrit qđ ad mīzē: ex cui? cur
sus delectat mīzē. Et cursus illi? materie nō est scōs vīa in
cursu spmatis: quia in cursu spmatis est scōs calorē r vē
tosus: r aliqñ erit ps illi? vētosus ante exitū spmatis ppter
hui subitilitatē. r residua ps illi? erit cū spmate: r qñ hō co
medit res in gbus abudat vētosus: ex spma fortis. r etiā
in eo qđ luxuriat nō multū. r ille vētus est supfluitas spūs
in corpe. Et si exitus spmatis nō ēēt igeniatū a nā nisi p
pter delectatiōē nō deberet tūc vētus igeniatū spma exi
re velociter. s; paulatim: r paulatim qđ tarditate: qñ dele
ctatio accidit ex cursu materie illius qđ est cala r viscosa
sup mēbrū in quo facit qñ tritillationē acurāt: r lequef cō
glutinatio r vncio in eodē ex eadē mā: tūc erit illa dele
ctatio sup repatiōē eius qđ recessit a sui pñctū: s; il
le recessus nō idurit dolorē: ista delectatiō est silis dele
ctatiō illi qđ accidit ex rascatiōe aut ex vncioe sup apo
stema: s; ista delectatiō est fortior: pp fortitudinē suarum
cāp r opatiōnū r eoz qđ parūnt ab eis. Et qñ illa humi
ditas qđ erit a muliere nō gñat: nō erit spma: qđ nomē sp

matris nō iponit humiditatem: nisi illi qđ erit a testiculis: r
iduc delectationes: qđ aliqñ erit hūiditas qđ etiā nō inducit
delectationes r h; silitudinē cū spmate: r nō dicit spma:
qđ erit cū delectatiōe: nisi qđ erit a testicul? r cū ipulsiōe for
ti: r illud qđ erit scōs hāc vīa erit potēs gñare aliud aial
extra corpus a quo occidit: tūc qñ iste oēs dñe cadunt
in diffōne spmatis: tūc illa humiditas qđ est in mulierib;
nō dicef recte noie spmatis: neq; d; dicit mēbrū aut ipus:
s; hūiditas solū: r gñā humiditātē sūt qñtuor humores:
r post illa est humiditas qđ in mulierib; est: qđ nō est aliqđ
illorū: s; est supfluitas illa sanguinis: aut est de nā sangui
nis: aut est sanguis pmutat? r est pñctudo qđ ois sanguis
pmutatus exis in mīzē vocat mēstruū quocūq; modo
sit mutātū in qñtate. r illud qđ dī spma mulieris scdm
hūc modū erit sanguis. r si dicat spma illud erit eguocū
in noie. Et ad significādū forte vāf bōc nome. vt distin
guat illud qđ dī spma a residuo sanguine mēstruo. qđ nō
venit ad tātā maturatiōē. r res est de reb; scita. qđ iste
humiditates magis merent iuuare in creatura qđ aliud
de sanguine mēstruo. r tūc si nō ēē illud nō hbet mulier
delectatiōē in somno in ei? cursu magis qđ in cursu mē
strui sanguinis puri. Et cū fuerit in ista iuuamētū ad crea
turā: nō erit in eo iuuamētū: nisi scōs vīa: vt sic opans: aut
mā aut vterq; r tūc in eo erit vītus formatiua r mā sicut
in feminibus: s; qñ in aliquo fuerit vītus actiua occurrēs
vīruti passiuē ex illo occurrit d; fieri aliqđ: s; vna virtus
fuerit debilis erit operatiō debilis. sed quando mībi ope
ratur non est in ea aliqđ vīgōis. Et tunc quando vīr
r mulier coeunt r complet citius mulier suum spermā qđ
vīr. tūc illud spma intras in mīzē si cēt forte deberet opa
ri fortiter. si debile debilitet. r qđ nūq; iuētū fuerit illud in
muliere nō h; illud vītutē gñatiū qđ resciendē a mulie
re. Et si forte in spmate mulier: cēt vītus gñatiua illa vīr
tus gñatiua iuuare a spmate vīr: vt sit in effectu: r tunc
ponamus qđ vītus gñatiua sit in spmate mulier: r nō sit
in effectu illa vītus: nisi p iuuamētū spmatis vīr: r sic illa
vītus paucal; ē: forte illud sit valde remotū. Et qđ in il
lo spmate spūs sit. s; difficile sit istud dicere nisi forte di
cat. qđ ille spūs sit in potentia: r ducat in effectu p spma
vīr: r de istis est melius vt dicat qđ in illo spmate nō sit
vītraq; vītus. s; vī? formās. r nō ppter h; vetat dicere qñ
in spmate vīr sit vītus extēsiua r lineamētis vt lineamē
tes in se r pfundet itra mulieris mās iuuas ad lineamē
tationē ipioz: r nō eqne cōponit mēbrū aliqđ nec ē mā
alicūus mēbrū: r postqđ coagulatio creature ē ex isto do
plici spmate necessariū ē vt deccurrēs sanguis mēstru? af
similet isti coagulatiōi. r ppter h; pmutat ab eis in silī
tudine spmatis: vt aptū sit trāsire in nutrimentū. Sz ille
sanguis tūc nō occurrit scōs vīa deccursus aī impgnatiō
nē: qđ tūc deccurrebat scōs tps iā determinatū: mō aut cō
tinue paulatim. qđ mīzē attrahit ip;: r sicut nutrimentū in
nobis pmo fit sanguis. r postea dealbat: r post pparatur
vt trāseat i mēbrū sic mēstruus sanguis qđ deccurrit rē
pore impgnatiōis ad mīzē recipit decoctiones quousq;
assimilet spmari mulier: r post trāsit in mēbrū. Et istud
significat qđ spma sit supfluitas sanguinis qñto digēst;
r ppe coagulandi in mēbrū. Et masculinale comitat vīr
tus formās cū vītutē et nutrimentū qđ pñgūf cum ea ex mā
feminā: scōs modū quo nutrit ex ea corp? r femina ē
eque distās illi. r ista adoptatio diuidit sc magis ppe mē
bris. r non erit ex supfluitatibus qđ nā anriguis ipulr
adaptatiū in iuuamētū corpis: r aductus pp vītutē illa
est signū vītutis qđ pñctis: s; vītus isomatia r gñatiua cō
plet in testiculis: r ibi trāsit ista supfluitas in spma ma
sculinale isomatia: tūc erit vīa isomatia completa in

De natura aialium

ipso a testiculis. Et vtus nutritiua in spmate masculo for-
te venit ex pte extremitatu in societate ipsius nutritiui de-
currentis in spmate: q fuit cū imutatio sanguinis ad ipsu
q diminuebatur a mēbro: et q ille sanguis alterabatur ad
cōplētōē illi mēbro alteratio q dicitur: acceptio suas vtu-
tes nāles. Is nodū cōplētas. nō est opus vt abnegemus
istas ipsiūdes ad testiculū: ipsiūdes dico supfluitatū: et
tūc nō est abnegatū: qn testiculus attrahat ab oi pte sui
corpi ad scipsū: sicut nō est negatū: q qdā mēbra attra-
hāt humiditates ab alijs: et q medicina attrahit a parti-
bus corpi: et medicina: is sit extranea a corpore: nō at-
tractio est attractio multarū supfluitatū. Is in semine mā-
e debilior q possit cōmitari ab aliq vi. Is magis comi-
tat adaptamētū: et rectificationē quā phtit ei sua vis: et si
cōitaret aliq vis esset illud q dicit ante. Sz q illa mā
iplebat a membris ad testiculū postq fuerit digesta: ibi
augmētābī vis isformatiua ab illo. Et erit nutritiua obe-
diēs isformatiue: aut comitās ipsaz. et tūc vbiq fuerit cō-
comitabī ipm sperma: et tūc erit ibi affimilatio cōplēta:
et vtus isformatiua q est in spmate: aut erit signū vtutis i-
formatiue: q est in illo idiūduo. et mutabit tūc ad opē-
dū sit illi. a quo venit. qd est ab illo remotū sicut esset si-
gillū vtutis nutritiue. et ab extremitatib⁹ ab hoc. et tūc b
est dignū: et adiungūt in vnu: gñat ex eis natus. Is mo-
ra vnu nō est cā in igrossatiōe em licet inuoluit iter eius
isformatiōe: et scōz sua mora nō ē in sui isformatiōe. et sua
qñtitas est minor: q sufficiat in gñatiōe ei⁹ qd gñat ex san-
guine mēstro: q alterabit ad nā pncipiū illoz: et erit il-
la qñtitas minor: portio: nō ē remotū qn illō qd forti⁹
ex eis erit mā spūs et debili⁹ feminine mā mēbroz.

Capitulum 4^m de membris consimilibus.

De duobus

spmatibus postq fuerint adnata spermata
maris et femine rotundabit totū sup se cū vtute
vt ppa circūdas illa essentia: et mīx mixtione se
vt coopiat ipsz. Et qd dicit: q mīx abulat ad
coopendiū paulatim: et fit textura ex mā spmatis femine
q pnuat ipm cū extremitatib⁹ mīx is teriozib⁹: is vt q
motio mīx is adcoopendiū (supra sit felina. Sz cooperi-
mētū illud cōplet p expansionē ei⁹ qd pnter ex laterib⁹
mīx is. hoc ppter nutritiū qd recipit. et tūc magis ma-
trix opit spma: et coopit: et est via spmatis. vt ipsi ppter p ca-
lorē: et os vt creet itez spma: et ex mā q ipsi pabī p calorē
et qd itēdī p ipm aial. Et pstricō illoz pntū: et illō co-
opimētū est cā retēdiōis mēstroz: vt nutritiā ide crea-
tura. et pstringit se mīx in isto coopimēto et desiccāt et in-
tēdit sugere. Et appetit ipm gnat res aias. et appetit stul-
et aia: et b ppter retēdiōē mēstroz: et illa retēdiō per-
mutat colorē oculoz mulieris. Et reducit colorē venaz
q sunt in lingua ad virore. Et iducit dolorē pectinis pp
pstricōē ossifici mīx is: illa ptingūt in pncipio impie-
gnatiōis: et fortasse retardabit ista opatio p decem dies: et
augmētābī nausē cū iecerint capilli crescere. Et pmiū
qd gñat ex ea est suba spūs q est fundamētū vtutū
aialū. Tūc q est necessariū qd pmo gñet id in quo duo
fuerint aggregata necessitas et leuitas et gñatio spūs est
leuior gñatiōe mēbroz: et necessitas est vt crescat spūs scōz
oēs pte vt veniat vis et vigor. et ista necessitas ē maior ne
cessitate gñatiōis mēbroz. dico cōplētoz. Et q radij bu-
ius spūs est illud q cecidit in mīx is inuolutū cū spmate:
tūc nō est remotū: qn spma scōz ē totū sit loc⁹ pmi⁹ spūs
vel q sit in eo locus pp spūs. in quo spūs ipse adunat: et

Liber

ab eo postea diuidat. Et impossibile est q nā nō fuerit sol-
licita circa istū spūs: et q ponat ipm vt crescat: et nō in lo-
cū certū: vt habeat motū nō a loco certo. Sz opus ē vt
in pmiis cognoscat singulare et diuisū p se: et aduere per-
se: et q cognoscat suba et determinet qdā penetratio ab
ipso spū: et q iste spūs beat fundamētū a quo mouet. ad
pres diuersas: et illa ps spmatis q sic erit fundamētū: erit
ps diuisa bene et maturata. et erit cor: qd vt pmiū qd gñā-
tur sit vas spūs: et in pma creatura erit insensibile. Deinde fa-
ciat spūs ille pforatiōē corā ossificis venaz. Et postq
fuerint ille pforatiōes sensibiles dicent venē: et operator
eaz erit motus b⁹ spūs. et tūc pncipiū eaz erit cor. Et erit
clausura vtutis isformatiue: eo i quo claudī ille spūs. et
assilāt spūs vtoz: et accidit q in illa mā appēbit inflatio
ampullosa: et illa mā crescit p illud vtolū: et deinde illa
suba ipsalia q nutrit et corrobora in illa mā facit pfor-
ationē de illa mā: et nō scdm q putauerūt pphyci: q
mā erat res humida: et in humido oi agēs ē calor: tūc g
nō pōt eē. qn in illa mā ex illo calore fiat vtus: et ille vt-
us itēdī exiit: et vltū altū: vtus igit altū pforabitur in
manifesto materie: et iunamētū illius pforatiōis est. vt i-
tref vtus et attrahat p ipm foamē: is nō est ita res: neq
est ille spūs vtolus supfluitas materie: is pōt res cuius
retēdiō itēdī a nā: et mouet ille spūs scōz pte quā appetit
aia: et nisi pecten eēt pūctū melius a supioz ad mīx is nō
eēt motus illi spūs in mīx is in pte quā exigeret aia. sed
ad alia pte. Et qn gñat ille vtus spiritalis exēdit mām
scdm ei⁹ dimēsiōē: et iducit dimēsiōē in pellicula obuol-
utē foamē exēdit foamē isformatiue venaz: q sunt in mīx
is: qd vene aperūt tpe mēstroz. et oēs illi mear adunāt
in vnu meatū penetrāt in pfundū materie formate: et
iste meatus in pfundū itroducit sanguinē et aias: sangui-
nē in duabus venis: aut vna: et aias in duabus: et qñ crea-
tur b⁹ meatus sugit mā formata suba nutritiua obzi-
ficus illaz venaz et penetrat p sifac sanguis q alterat cū
to in suba isles spmatis et sunt linee bñtes initia sangui-
nea: qñ sanguis trāsit i eis: et illaz media qñ saniosa: qñ
imutāt in silitudinē materie spmatis: et pma mā ē cor:
et nō studeat accipie illā māz postq mā fuit alterata ibi:
istud nō fit in oibus scōz egle tps. deinde in illa mā nata
sanguineus: et manifestat in illa quousq appareat qñ res
coagulata. Et pncipiū cremētū illius frustulū erit in suo i-
terioz: et pcedit ista natatio pntine scōz imixtionē priūm
pns carnosē: et coagulatiōis quousq pueniat i mā illa ad
cōplēmētū. Et b in tpsibus diuersis: et postq illud carno-
sus coagulatu venit ad cōplēmētū coagulatiōis: accipit
post illa mā nutritiū p obliquus: et deinde grossius de
sanguine diuidit ad vnu pncipiū: et subtilius ad aliud p-
ncipiū scōz eudē modū. Et pncipiū ad qd illa duo pcedūt
erit calū multū: et subtilius istoz nutrit res diuisam ad b
vt sit cor. Et est illud qd fuit arca ad aggregationē totius
spūs in se in pncipiū vnu: in grossiori opat vtus infor-
matiua que claudēbat in eo in quo claudēbat spūs. Et
postq fuerit spūs declator aie et aia est vna. et tūc erit epaz
qñ ex supfluitate nutritiui cordis: et tūc erit cor pncipiū
gñationis spatia: is actiū erit cor cū sua vtute: sed mālis
ps erit sanguis grossior imixtus cū mēstro. Sz medu-
la est oimoda res ad quā venit spūs: et adhuc claudī in
ea et creat ibi suba suba: is nō est opus in sua gñatione san-
guine subtili et bono iqnātū sanguine. sed icore qñ esset
flegma. et tūc gñabit ad cōplēmētū. Et q cor et medulla
et epaz sunt res idigētes certo sim: tūc creator possit illa
in loco cōpetēti put fuit necessariū: cūz motū spūs in eis:
et q epaz spūs ēet a vase cōpetēti sibi. Et spūs vitalis et
aialis et nālis: nō sunt segregati in spmate: et q spma fuerit

omni meron et simile in suis partibus: et non est motus di-
uidendi spiritus in corpore et simili magis ad unum punctum quam ad
aliud: ut quocumque sit possibile quod dicatur: quod spiritus per se moueant
se: spirituales ad una preteritales ad alia: et aialas ad alia: et vir-
tus informatiua non mouetur ad presens nisi certas: quoniam virtus
operatur operatio prima in spiritui: ut diuidatur postquam fuerit in se
adunatus. Et operatur operatio secunda in membris: cum iunametro
spiritus quasi medio. eo quod mouet spiritus ad illa membra. Et ista co-
gnitio non habet de hac virtute nisi perfectior: tunc illa cognitio
non erit ante motum spiritus a principio. spiritus post non sermo est mo-
erit ante motum spiritus a principio: spiritus post. Et non sermo est in
eo: quod est de cognitione eius: quod est ante motum spiritus ad ipsas
et tunc necessarius est: ut sit primo totius spiritus ad unum locum
a quo cognoscatur illius motus ad omnes partes: ut sit motus aie
primo ad circumferentia ad centri: et post de centro ad omnes par-
tes: de retro sicut funi: et retro sursum deorsum: et vir-
tus sensitiva mouetur in sursum: et virtus nutritiua in alia
parte: foris: latius est de retrum. et tunc per hoc potest in eo me-
bris in quo non fuit virtus: ut neque ascendere faceret spiritus
neque descendere: sicut dicemus post. Et propter hoc contingit
quod postquam fuerit materia in medio habebit motum ad omnes par-
tes: sicut pingit in megacalino: et tunc cognoscunt spiritus su-
os motus: et operatur vasa cum quibus nutritur: et in quibus disse-
runt. Et inueniunt in tota illa membrum coniuncta: et operatur: et
medulla. Et operatur est malus oibus membris: quia illa hore ve-
cessarius est multus membris discretio sanguinis: et medulla
est tunc minus oibus membris: quia tunc non idiget multum
sensu: et motu: et tunc fit caput incrementum magnus: quoniam ne-
cessarius est ut ex eo post nascentur multa. Et istud est di-
cere quod res est: quod hoc exiit ab illo: vel illud ab isto: quia
ista loca in quibus continetur spiritus primo creabantur continentia se: et
erat postea quasi foramina: et illa foramina facta sunt per mo-
tum spiritus. Et locus in quo adunatur spiritus est vnus: et post va-
dit ad diuersa loca quod sunt principalia: et ad aliquid principium
vadit vnus spiritus: et ad aliquid vadunt duo. Et duo spiritus isti
inueniunt in spemate: et non solum venit ad ipsum vnus spiritus.
simo a corde vnus: et ab epate vnus: et a medulla vnus. et non
est opus: ut tunc veniat a corde spiritus aialis ad epat: et po-
stea fiat ibi spiritus nalis: et ite: reuertatur ad cor. sed a corde
vadit spiritus qui est nalis: et informatiuis et nutritiuis: et i corde
remanet de isto spiritui sibi sufficiens: et nisi ab isto princi-
pio nominato prederet formatiui ad epat nalis forme
epat: et postquam res est ita: tunc virtus informatiua cognoscit
sibi spiritus de illo spiritu qui fundatur in corde: et illos spiritus trans-
mittit cor ad foramina postquam venerint ad complementum
fiat vena quodam pulsatilis: et quodam non pulsatilis: ita fuerit pa-
ra nervus: prederet a medulla: et postquam ista vasa fuerint
pura: et propinqua videntur quasi foramina: et postquam fuerit elo-
gata vna quasi cane: et postquam iste cane fuerint diuise non est
remotio: quoniam vna accipiat nutritum suum a corde: et reliquum
ab illo membro: sicut locus per quem transit spiritus aialis a corde
ad medulla quasi diuidit vnus ab altero. et aliud foramen in
quo transit spiritus sensus a corde ad medulla: nisi postquam cor
et medulla discreta fuerint: et antequam facta essent ista duo fo-
ramina: potest dici quod vtrumlibet eorum esset factum ab altero:
et non vitabilis. sed oino primus foramen habet ortu a corde: et
non est remotum sicut diximus iam quod veniat virtus ab
vno membro: et recipiens ipsum veniat ab illo membro: et
illud tamen non habet firmitatem. Et quod supra hoc dixerunt in
anotomia non est firmum sicut diximus. Et postquam facta
fuerint ista membra ea sequuntur alia: scilicet sperma et nu-
cia medullam: et in ea reuertuntur nervi et discernunt ossa su-
am materiam: et quodlibet ceterorum membrorum suam
materiam.

¶ Capitulum 5^m de transmutatione spermatis.

Est primus modus quod sperma fit in
principio. quod dicitur: et est illud ex i-
teritioe informis: et scilicet modus est quod affi-
milat interius quasi gutta sanguinis: et tertius
modus quod imitat ignem quasi sanguis coagula-
tus: et tunc sperma fit quasi cor: et principalia mem-
bra: et sua vasa. Et post sunt extremitates. scilicet pedes et ma-
nus: et in omni mutatione est res quodam hypostasie. et post hoc
totum est differetia iter mares et feminas: quod femina com-
plet tardius. Et experimenter etiam in hoc diuersant.
et illud quod magis erit post. 6. dies apparet ibi spumosum.
et post hec terminum trium dierum. spiritus post noue dies sunt
gutte rubee et fila rubee: et aliquid anterioran. et aliquid po-
sterioran per unum diem: et post. 6. dies alios ab istis. spiritus post. gn-
decim dies alios ab istis apparet totum quasi sanguis coagu-
latus. spiritus aliquid anterioran per duos dies et aliquid tardan. Et
post duodecim dies post illos apparet caro et cognoscunt
tria membra. Et extendit quodam portio a quodam pcedit nucha: et habet
aliquid anterioran post duos dies et tardatur. et adhuc post
noue dies diuidit caput a spatulis: et extremitates late. et
veter cognoscit per sensum: in aliquibus abscondit quousque
sensit post in termino quatuor dierum: hoc est completum
4.0. dierum. Et aliquid posterioran ista res videtur ad quadraginta
dies. et minus in hoc sunt. 30. vel. 35. Et dicitur Ari. in prima
doctrina: quod ab oibus post. 4.0. dies quasi fundebat super ipsum
tela et posuerunt ipsum in aqua frigida apparebat creatura
parua: et extremitates eius cognite. Et masculus est ma-
gis felinus ad hoc quasi femina: et per minimum tempus in forma
tione masculi. 30. dies sed terminatio maris et femine se-
cundum hunc modum iudicat a quibusdam medicis: et prima
operatio in formatioe est per calorem nalem et eius aggregatio-
nem: et sunt post foramina et exiunt. et post incipit nutriti-
ua operari: quodam purat quod fetus incipit per 8.0. dies in spi-
rat inspiratione: ut multum postquam fuerit completus in matri-
ce: super hoc non est significatio aliqua. et dicit quod postquam
natus fuerit duplus ad se iam informat: quod tunc mouetur: di-
plus dico secundum tempus: postquam completus triplum tempus ad suum
motum pariet: et lac incipit a tempore motus creature. Et iam
dixerunt quod tempus rectus est. 32. vel. 35. dierum. et tunc moue-
bit post. 70. dies. et post. 200. et 10. dies pariet. spiritus post septem
menses. et tunc quasi fuerit maius quodam. 4.5. dies erit motus post
nonaginta dies. et pariet post ducentos. et 70. dies. s. nome
menses. et illud est res que non est firma ex toto. Et scias quod
sanguis menstruus diuidet se in impregnata scilicet tres partes:
scilicet in cibum potum. et in lac: illa pars ascendit ad mam-
illas: et tertia est superfluitas quod gescit intus videtur ad tempus par-
tus et exiit. Et natus circumdatur a tribus membranis. scilicet
dina. et est membrana quod circuit totus: et reuertitur in ea vena:
quod vena pulsatilis venit ad locum non ramificatus: et non
pulsatilis terminant ad vna vena circuliatus: et ad
illa descendit vna creatura: et est membrana alia quod dicitur albica.
et illud est in quo adunatur sudor. et tunc propinquius creatura
re est membrana tertia: et est subtilior: et hoc quod in ea adunatur
humiditas subtilis quod fluit a creatura. et in tota illa hu-
miditate est iunametro. et hoc vni melius exalteret: fuer super
illa humiditate et facilius. et non graue super matricem. et est
in eo iunamentus. ut per ipsum eloget a superficie matricis:
quoniam membrana dura inducit dolori cum suo tactu: sicut ledit
cicatrix vulneris cuius res est recedens. Sed membrana que ex-
tra ista et est circumuoluta nominata. et transit ad istas per
meatus quodam vine creature ab eius vmblico: et non exire
retr: hoc quod meatus verrit est angustus: et circumdatur ille
per musculum qui iuuat ad electionem voluntariam: et iste per quem
exiit vna est directus et amplius: et posuerunt vna rece-
ptaculus propinquus: quod si iungere cum corpore non posset ipsas

De natura aialium

pati corpus ppter eius acumē: hoc est manifestū & differtē iter vrinā & humiditate q̄ ē sudor ē in odore & in infusione coloris. Et si obulare ei cū secundina corripere ref. forte illud qd cōprehendunt iter. hec secūda cōponit ex duabus telis lubrilibus: vter illas p̄cipunt venę: vtrūq; genus eaz terminat ad duas venas eceum/ do. arterias: & nō pulsatiles. Is ducēne qm nō sunt arterie postq̄ intraverint adunabunt iter se anteq̄ veniant ad epas: sicut vna vena vt sit magis salui p̄tentū in ea: & p̄trāsit vīq; ad gibū epas: vt nō faciat angustia via ex/ tus colere. Et certū est q̄ ista vena nascit ab epate & vā/ dit p̄ vmblicū: & deinde ad secūdinā: & spargit se & facit se duas venas: & ille due venę spargūt se a secūda ad orifi/ cia venaz q̄ sunt in mīrice. Et istis venis p̄tingūt due res: scilicet vīq; in locis in qbus p̄tingūt cū ozificis gracilian/ tur q̄ si essent extremitates ramo: & adhuc efficiunt ru/ bee pmo inde: & tūc opinaē qd inde nascant. Is rubedo q̄ est in eis: est ppter sanguinē quē accipiūt ab eo loco: & tūc si tu ip̄cies applicationē foaminis putabis: qd radix il/ laz erit ab epate: & si tu respicias ruborē illaz venaz: oī/ ces illas nasci a secūdinā: is inspectio p̄ma est foaminā & meatus. Sz alteratioēs sunt cōplete sup̄ficibus q̄ circū/ dant foamina. Et ita: q̄ ille arterie due p̄tingūt cū dua bus arterijs: & si acceperis p̄cipiū a secūda iuvenes eas p̄trāsentes ab vmblico vīq; ad arteriā magnā: qd est sup/ costas & sup̄ velsca positas: qm velsca est mēbz magis p̄pinqū cui ambe poterūt se appropinquare. & sunt ligate cū velsca p̄ mēbzanas ppter saluamētū: & ppter hoc trā/ seunt in arteriā durabile qd nō diuidit in aiali oibus vie/ bus vite sue: & hoc est qd apparet in rōnibus medicorū. Sz certitudo est qd duo rami nascunt certe ab arteria: & vnt p̄physici qd nō est bonus: qd iste due vene adunent: & qd tēdāt se ad cor: ppter lōgitudinē itineris & ppter ob/ uationē diuidentū: & qd est ppe iū iter: & p̄tinuatio cum eis non fuerit opus qd adunarent. Et vnt adhuc qd arte/ ria & vena nō pulsatilis qd trāsēunt a corde ad pulmōnes: qd nō hnt p̄fectū magnū in illa boia ad ispiratiōē: mu/ tauerūt suū p̄fectū ad vntē cibalē & nutrimentalē: & tūc p̄uerūt in ambobus vnu meatū vt trāfecat nutrimentū p̄ eū. Et pulmo in p̄mis est rubens qm nō respirat. sed ci/ bat se cū sanguine rubeo subtili: & dealbat cū imixtiōe aeris dealbātis: & vnt p̄physici qd mēbzana iuoluta in se gnat ex sp̄mate muliez: & est istud res parua & multomī/ nus sp̄mate masculi: tūc nō eēt pueniēs vt eēt ampliū. & tūc facta est lōga vt p̄tinuaret creaturā in inferiōr mī/ cis: & est an gusta ad capiēdū humiditates. & tūc fuit neces/ sariū vt esset paratus locus amplius ad capiēdū sudores. Et qd creatura qm magis festinat in suo corde cōplo ma/ sculina: p̄parget illa cōplo in oibus mēbzis: & tūc in ma/ sculino fit assimilatio ad p̄ez: & fortasse cā masculinita/ tis nō erit cōplo p̄is. sed ex aliquo mō ex mīrice vel cō/ p̄lectione mīris vel aliquo accideēte sp̄mati extraneo: & tūc ppter hoc nō est opus qd qm est masculinus: & in hoc assū/ milat p̄ez: qd ppter hoc in oī assimilēt p̄ez: & fortasse assū/ milabit mīr: & assimilatio indiuidualis legē figurā & assi/ milatio in masculinitate nō lequī figurā. Is cōplones & fortasse accidit soli cordi cōplo istis comploni p̄is: & illa fluit ad mēbzā. Sz ad aptatio mēbzorū extremorū ad fi/ gurā erit fortasse magis declinans ad partē mīris. & forte poterit via informatiua mutare sp̄ma & suā figuratiōem trāsmutare ad partē p̄is: sed reddidit segnis ex parte com/ p̄leciōis: vt faciat sile illi in cōplone. Et cā geminoz: est multitudo sp̄matis: quousq; fundat in aliā partē vīq; ad iterius ozificiū mīris: quousq; ipleat in circuitū. Et for/ tasse illud accidit in diuerso ip̄sulu sp̄matis a v̄eto & scōz

Liber

remissione secūdi ip̄sulus: & hoc qm p̄tinget cū eis di/ uerlus motus mīris in attractiōe: qd mīris in suctione accidit motus p̄sequētes se ad mīrice. sicut in trāgitiōe bucellaz: & sicut accidit & illis ispiratio p̄sibus. qm cū ma/ sculus ipellit sp̄ma scōm ip̄ulsiones: scōz oēs ip̄ulsionem erit attractio sp̄matis ab exteriori: & hoc qd exigit matricē p̄tinuatiōē iter sp̄mata: & illud est qd p̄t p̄cipere ille co/ gitās sup hoc qd coit: & illi etiā hoc vnt & anirmāt: & ille i/ p̄ulsiones & attractiōes singulares nō essent pure. Is im/ mixte cū motibus diuersis: & cōpositis. qois ille motus cōpositus eēt ex motibus. Is ē nō cōplet vnus imp̄ulsus nisi cū multis motibus: & diuersis. & scōm oēs illos mor/ diuersos sentit diuersam qdē ille q expulit sp̄ma. & post qdē illaz partiū intrēdunt alie electiōes: & temp̄ diuinue tur virtus eciēs: & ex paucioribus modis numero diuer/ sis. Et fortasse vices iste erunt plus q̄ tres vel quatuor: & ppter hoc duplicabit delectatio feminaz: qd ille dele/ ctant in motu iū sp̄matis: & in motu ozifici mīris in su/ gendo. Is etiā delectant adhuc in diuersitate motus ma/ triciā: & fortasse exibit a femina ridens. sicut eciētōi ma/ ris: & inuoluent se: & itez veniet alie scōz eādē viā sibi re/ spōdentes: accipiet q̄ tūc femina in v̄triculis multis. mul/ tos fetus: qd oē iuolūtū cū altero diuiso: diuidit se ab alte/ ro: & fortasse iuoluent sp̄mata: & post diuidēt: & hoc p̄o/ ppter diuersitatē duorū ip̄sulus iter oēs ip̄sulus: & hoc p/ pte & v̄etositatē iter cluaz ab eis: aut ab aliquo alio diuer/ so motu: vel aliqua alia cāp diuidētū: & forte erit illud p/ pte diuisionē v̄entriculorū: & illud est qd ipedit cōplemē/ tū vite: & forte gñabit illud: sed vī qd erit debile. sed illud erit vīle qd dicrete cadit in radicē. Sed partus erit tūc qm sufficet puero: qd ei adducit a secūdinā: & illud qd ei/ accidit ab ispiratiōe: & tūc iam erit mēbzā eius cōpleta: & tūc mouebit cā p̄ra septimū ad exitū. & tūc cū tar/ dabit erit debile ex suo motu. & nō poterit illā virtutem acquirere vīq; ad vnu mēziem: si exierit in octauo erit fetus debilis. & non festinabit ad exitū ppter virtutē in/ natam: & potius ppter occasionē: & exius nati erit cū fit/ fura secūdinā mēbzana p̄ burnidaz: & cūz lenificatioē fit/ fure ab humiditate v̄etis: & mouebit fetus sup̄ lūm caput in p̄m nāli. vt sit lenior ad exitū suū diuisio & facili/ or: sed exius supra pedes est ppter debilitatē creature: qm nō pōt se vertere: & est ille timorolus: & vt in plurib/ erit nō p̄ficiēs. Et creatura ante suū exitū vertet suā fa/ ciem sup̄ suos pedes & suas palmas sup̄ volumina genuū vel ante motū ad exitū: & suas nares itra suā genū: & ocn/ los sursum: & colligit suā genū ante se: & ecyās sup̄ solas plātas: & suā facies est v̄erius dorsum matris sue: & facit istud totū ad defenaciū cordis: iste modus est magis p̄ueniēs ad euandū se. Et adiunat ad reuerfionē pōde/ rofictatis superioz p̄tiū. & maxime magnitudo capitis. & eius pōderofitas. & qm inde diuidit aperiet matricē aper/ tione qua nō pōt esse maior. tūc p̄tingit diuisio p̄uictio/ nū maioz. & tēfio in adiutorio dei qd parat ad hoc: vt faci/ at illā dīscōtinuationē itez reueru ad p̄tinuationē nālē: & erit illud opus de oēpibus virtutis informatiue: & p̄prie est res cūcta cūz deo qd vadit cum puero in suo cremē/ to: & ignorat puer: benedictus deus: femine veniūt ad cō/ plemētū diuturniori tpe: & hoc ppter debilitatē virtutis informatiue: & si fortis erit masculinare: qm q̄ fozmātur mulieres: debilis in eis ē v̄na: canescit & lenescit citius ppter suā humiditatem: sicut arbores humide: & vt albel/ la: & v̄mina: augmentant enim velociter qm. nā nō i/ tendit in p̄fectionē eaz vīq; quo ad oē cōplemētū: & qm nō intendit follicite circa ordinationē: & fuerit mā multa vīe velociter. retardatio etiāz aliquid est ab agente: & si non

fuerit impeditus: et hoc est etiā vt ipse veniat ad pfectum cōplemētum: aut qz diminutio est in mā: mulieres. 13 di minuant viris fm virtutem: tñ nūqz diminueñt ppter hoc: vel impediēñt ppter hoc virtutes nāles in corpori- bus: si diminute fuerint nature eaz respectu nature vi roz. qñ proportio obediētie materie femine ⁊ sue mal- titudinis ⁊ sue subtilitatis ad soliditatem corporis viri est maio: qz preparationis pporio: cōplemētum viri ad cōplemētum mulieris: ⁊ est maio: qz pporio virtu- tis masculi supra virtutem femine. Et illa que est impre- gnata a masculo: est in oibus melioris modi qz impre- gnata a femina: ⁊ parit citius: qz femina hz pauciores vi- res ad maturandū: qd accidit sibi ex matrice: ⁊ aliqñ im- pregnat qdā mulieres: ⁊ tūc impregnāt: ⁊ cā huius me- liorizationis est ppter retentionē maio: in suis mēbris: ⁊ ppter est via in hoc: qñ via sanguinis: mēlū: est vt sit multus: ⁊ virtus eiciens ipsū est fortis. Et pōi corpo- ris sunt amplius: ⁊ erit in suis humoribus acumen modicu. ⁊ cum hoc aperient magis foramina: ⁊ ppter hoc citius poterunt exire humiditates: ⁊ ille exiētes attrahūt se- cum alias. Sed tunc cū est retentio mēstruoz poterit nō obviare predictis vt faciat transire in nutrimentū par- tem illius qd volebat exire: ⁊ residuum supflūus expelle- re per sudores: ⁊ alias exaporaciones. Et dixit Ari. qz oīs aīalium partus est determinatus: sed hominū qz al- quando parit in fine. 9. mēstruū: aliqñ in fine. 8. ⁊ pāz vi- nit ille qui nascit in fine. 8. mēstrum: ⁊ fortasse nō nascit in 8. mēse: sed mulieres dñt hoc qz eis accidit sangui- mēstruato a principio impgnationis: ⁊ hoc nō compu- tant. Et fortasse illi qui putant qz matres impregnantur ab eis p oēcē mēse pāz viuunt: ⁊ fortasse non trahēbat per tñ. sed putabat a matribus ppter aliqua accidentia similia impregnata: ⁊ maxime cum eis rescindit mē- struus sanguis. Et iam dixit vna fidelis. qz vna mulier pe- perit post. 14. mēsem vñū pūez ⁊ inceperit nasci den- tes. ⁊ bene vixit: ⁊ alius qui vidit puer post. 6. mē- ses ⁊ bene vixit. Et dixit Arist. qz aliqñ nascunt. 5. proles in vno ventre: ⁊ dixerunt antiqui qz mulier peperit qz- tuos in illis quattuor vicibus. 20. filios: ⁊ quedaz mulier aborfit. 33. figuratos: ⁊ audiui a fidelibus qd vna mulier aborfit septuaginta figuratos vno aborfit: qz vna mulier parit masculū simul ⁊ feminā raro euadit mī ⁊ due crea- ture. 15 qñ duo mares vel due femine exēūt ab ytero mul- totiens euadūt oēs. ⁊ ecōtra. ⁊ mulier impgnat supra p- mā impregnatiōē. ⁊ abortiunt vt in pluribus: ⁊ iam ab- orsit quedā mulier. 12. qui gñabant scōs successuaz im- pregnatiōē. ⁊ aliqñ quādo impregnatio sequit statim impgnatiōē ⁊ ptingit eis post partū vita scit ptingit mu- lieri que habebat duos filios: ⁊ vnus affimilabat marū tō ⁊ alius amasio: ⁊ alia que impgnabat primo a duobz: ⁊ sup impgnabat a tertio: ⁊ cum peperit euaserunt duo pūmi. ⁊ aliqñ cum super impgnat parit primo pceptū ⁊ abortit scō pceptū: ⁊ aliqñ parit mulier in fine. 8. mē- strum: ⁊ tunc super caput nati apparent supfluitates sper- maticę vel aliqñ siles luto: vel similes cōmēstioni mulie- ris. ⁊ qñ mulier comedit multum sal non nascuntur filio eius vngues ppter acumen salis: ⁊ lac nāle in sui princi- pio fit aliquid salū salūm: qz multum morat in mam- illa. ⁊ ipsūm agit calor nālis. Et mulieribus vt frequētius abscindit mēstruū post. 48. annos: ⁊ aliqñ durat vsqz ad. 50. annos: ⁊ cum mulier abundat multū in mēstruis impregnāt: ⁊ non iucniebat mulier que peperit post. 50. annos. Et spma viri est generatiū vsqz ad. 78. annos: ⁊ aliqñ vsqz ad nonaginta: ⁊ hoc raro. Et aliqñ mulier ē he- rilis cum vno ytero ⁊ secunda cum alio: ⁊ ecōverso: ⁊ hoc

simile contingit in viro. ⁊ aliqñ homo in sui iuuentute fa- cit feminas: ⁊ cum peruenit ad cōplemētū facit ma- sculos. ⁊ aliquando masculus non pōt generare anteqz cōpleat sua complexio. ⁊ mulieres quedā cito pariunt ⁊ de facili: ⁊ male retinent fetū in ventre: ⁊ qdam retinēt fetum in ventre ⁊ difficile pariunt. ⁊ qdam semper faci- unt masculos: ⁊ quedaz semper feminas. ⁊ iam dixerunt de quodaz qui habuerat. 75. filios ⁊ nō habebat nisi vñū cam filiā: ⁊ illa que non impregnāt nisi per iuuamen- tum medicinaz facit frequentius filias. ⁊ qdaz homines sunt qui generant cūz sunt parul: ⁊ non generāt post vsqz sint. 40. annoz. ⁊ cā in hoc est complexio calida ⁊ tēpa: ⁊ tunc tempus adoleſcentie temperat siccitatem: ⁊ sicca senectutis calorem. Aliquādo filius affimilāt patrī: ⁊ in infirmitatibus ⁊ lentiginibus faciei: ⁊ causa in hoc est iaz scita: ⁊ plures masculoz affimilant patribus: ⁊ plures fe- minaz matribus: ⁊ aliquando accidit contrariū. ⁊ qui- dam mares generant semper similes: ⁊ quedam femine similiter: ⁊ quedam animalia inter suam matricem con- tinuāt cum secundina: ⁊ quedaz cum suba matricis: ⁊ aliquando cum nascitur fetus: ⁊ ppropie quadrupedalūz adunata sunt intra ipsūm yrina: ⁊ steruus. Et aliquando intrat ymblicūz vna vena sicut in aīalibus paruis. ⁊ ali- quando due: ⁊ quādo mulier o3 parere quanto inferius incipit dolore: tanto significatur: qz citius o3 parere: ⁊ bu- miditas que precedit masculū in partu erit quasi aqua saniosa: ⁊ aqua que precedit feminas in partu erit quasi sanguinolenta. Et partus muliey erit grauior: qz alioz animalū: ⁊ retentio anbelius inuat supra partū ⁊ an- belius ipedit: ⁊ in partu o3 modificari ymblicūz: vt nō exeat sanguis ⁊ aīa: sed postqz coagulatur sanguis super secundinam quasi in specie yermis non nocet solutio il- lius nodi. Et aliquandoqz tēpore partus diuidit se spem- lias: ⁊ aliquando citius: tunc putatur quod fiat aboritus Et aliquando exēunt manus coniunctę cum coltis ⁊ ali- quando diiunctę super caput. Et quandoqz vna illarū in exitu cooperit os a frigore: ⁊ hoc cū diuidunt: ⁊ quādoqz due statim egredientur: ⁊ quandoqz retardantur ⁊ color manuum aliquando in rubi: ⁊ aliqñ quando in nigrum. ⁊ quando ante partū erigit humiditas multa: aut sanguis difficultatur partus: ⁊ qz auferitur lenificatio exitus. ⁊ rī- det puer post. 40. dies: ⁊ hoc est prima actio quā operat anima rationalis in suo corpore: ⁊ somniat post duos mē- ses: ⁊ vt putatur tradit obliuioni: ⁊ dico ego qz est: quia dicernunt in illo tempore res sensibiles: ⁊ remanēt im- pressionēs in virtute memoriatiua. ⁊ anterio: pars capi- tis est mollior: ⁊ non est ita in alijs aīalibus: ⁊ licet gbul- da sit illa pars mollis: tñ nūqz est ita mollis vt in homi- ne. ⁊ omne animal nascitur cūz dentibus ppter hominē ⁊ aliquando nascitur homo cūz dentibus quando tarda- tur finis partus: ⁊ post septem mēses incipiunt nasci in- feriores: sed primo semper sui duo superiores: ⁊ raro na- scuntur citius ⁊ abundant lac post partum: ⁊ sunt que- dam mulieres que emittunt lac post partū. non solus a collo mamille: sed etiam a pōis in circuitu: ⁊ aliquando exit lac sub axillis: ⁊ aliquando exit pilus cū lacte: ⁊ ali- quando remanet intus: ⁊ facit dolores: ⁊ ego credo quod ille generatur in mamilla. ⁊ durat lac in muliere p duos annos: ⁊ adhuc aliquando amplius quousqz impregnāt ⁊ abscinditur eius lac: aut minozatur: ⁊ quādiū durat lac in abundantiā non veniē mēstruū: ⁊ aliquando tñ veniūt. Et qz puer ledit i cōplone: multū nō viuūt vltra. 7. dies. imo aliqñ morit ante. ⁊ qñ egritudo accidit pueris scōm materiā augmentat illa egritudo in augmento lune: qñ tunc augmentantur omnes humiditates.

De natura aialium

Incipit liber .X. De impregnatione et eius impedimento.

E mulier que non potest impregnari aut abortit cum impregnatur. hoc accidit propter annos: aut propter aliquas occasiones sive copulationem: aut occasione membri principalis: et aliquando erit hoc propter matricem et hoc quia calefaciet sperma. et desiccabit ipsum: aut infirigidabit ipsum: et faciet ipsum congelari. Aut erit sicca et desiccabit. Aut erit humida et velabit coagulationem: et inducit lenificationes. Aut forte complexio vasorum spermaticis dānificabitur: aut officia venarum matricis erunt opprēta. Aut quod matris erit multus profusus. Aut quod erit toruosa et posita in loco non naturali. et non fugit sperma secundum rectus. Aut sanguis menstruus dānificabitur in sua complexione. Aut fiet error in proventu menstruo: et significatur propter hoc quod complexio matricis est mala: tunc si provenit menstruū secundum modum naturalem: et in eius virtute et substantia et in hora proveniens veniat secundum terminos rectos: et non sit in officio matricis diversities: cum possit in finez menstruo: in vnum restringi matricē nō contingat. Aut officium matricis nō fit multum molle: tunc huius mulier de facili impregnatur. et sunt quedam matricis que de facili tumescunt: et tunc hoc erit una causa que impediunt impregnationem. Et de matris in tempore coitus esse humida temperate: et eius humiditas esse de genere humiditatis sudoris: aut lacrymarum: oculi quando inspicunt soles. Aut sicut salivā hominis quando delectatur in cibo: et illa humiditas deesse temperate coitus: et non possit: quia impregnatio auatur per sinceritatem. Et quā tempore coitus vadit semen mulieris ad matricem et non rectificatur per sperma viri: resoluitur in ventositatem et facit ventrem tumescere. et sperma viri similiter quando intrat matricē non secundum modum naturales. Et quando mulier habet plagas in vulva nō potest impregnari. Et de infirmitatibus est quā adunatur in ea aqua in similitudine ydropis: egritudo difficilis. Et impregnatio est quando duo semina concurrunt simul. sed quando vnum anteriorius vel posteriorius non accidit impregnatio: et quando mulier tarde eicit semen: tunc masculus qui tarde eicit citius impregnatur. Et si sperma fuerit multus superfluous in mare aut femina: iuuat et delectat multos eicientes. Et quādo mulier fornicat coitū tunc clauditur eius matricē: et apparent in ea sint homines impregnatiōis. Et quā clauditur matricē super illud sperma: accidit mola matricis: et dico ego quod hoc mola accidit secundum istam viam in spermate mulieris: aut quando coit mas: et intrat sperma femine in matricē. et non intrat sperma maris: et quando complexio matricis est bona. et est temperata in qualitate et siccitate: coagulatur illa materia. et non lenificatur ad exitum: et nutritur ex menstruo sanguine sicut aliquid nutritur glandulis: et aliquando causa illius est frigus coagulans predictum sperma. Et generantur quedam officia quibus eis venit nutrimentum: et ideo rescinditur menstruositas sanguinis: et aliquando adunantur humiditates in matricē: et rescinditur menstruus sanguis: et putant homines quod ista infirmitas sit mala. sed non est: quia in ista magis alleviatur matricē. Et dico ego quia qui audit sermonem super spermatibus mulieris accidentibus. Et dixit Aristoteles. velle intellexisse mulierē non spermatizare nō habebit quod respondet. Et non omnis spermatizans inducit debilitatem: quā illa eiecit quod spermatizans est cum est superfluum cofoat. Et femine cuius appetunt masculos: et cui nō habent masculos ouant oua venti: et aliqui faciunt oua venti:

Liber .X. et .XI.

et superueniens luxuria masculi inducit eis virtutē gratiūz. et Liber vndecimus.

E dicemus radices iam positas. et tunc iam dicemus quia omnes res naturales. licet sint propter finem tamen intrat eas quedam necessitas: et iam scis quorū modis dicitur necessitas. Et eorum que sunt pro necessitate. quedā sunt ad finem. et quedā nō: et scis quōd distinguas: et quō iueniunt eas pme dīe et scde. et quō ad in eā actiōe et passiōe. et quō applicat actiones et passionēs animabus. Et dico quod prima compositio corporis: est secundum complexionem originalem: et complexio prima secundum quatuor primas qualitates: sed secunda compositio est secundum humores quousque fiant membra consimilia. et tertius modus secundum compositionem membrorum secundum quam sunt membra instrumentalalia. Et iam scitum est quod ille est antiquior omnibus alijs: sed tamen posterior: et secundum instrumentalalia accidit animalī quod sit animal et habeat effectus secundum quos dicitur animal. vt sensus et motus. et res pertinentes sibi. Et si membra consimilia essent potentia completeretur substantia animalis ex se et non esset necessarium tunc facere instrumentalalia quibus haberet suum motum: quoniam hoc non fit vt multiplicet numerus. sed neque fit magis pulchrum vel vt vnum suppleat defectū alterius: aut quod faceret suus opus propriū: sed vt quodlibet eorum alio esset coniunctus ad faciendū opus: et in consimilibus vnicuique est natura vnius originis. et tunc dicitur quod os est terreste: et caro est animalis: sed instrumentalalia in eis nō attenditur complexio. Et aliquis potest dicere quod sensus potest compleri vnicuique membro consimili: quoniam tactus lectus quosdam perficitur carne: secundum quosdam nervio: sed olfactus per mamillas venientes a cerebro: et auditus per nervus qui expanditur super foramen auditus: et gustus per nervus qui expanditur super linguam. et tunc dico quod licet quodlibet istorum fiat cum membro simplici. non tamen poterit se cōplere per vnum sensus nisi solus tactus: et tamen propter hoc creata sunt propter tactum membra instrumentalalia. et cū his sentiuntur per extremitates digitorum. sed vñs non cōplet se per cristallinum solum. sed etiam per ipsos panniculos et figuras que determinata est oculo: et de hoc dicemus post. Et inspiratio fit per nares cum suauitate diafragmatis et pulmonis: et defert aerem ad manillas olfactus: et auditus completur per auriculas et eius foramen: et gustus per linguam: et quodlibet illorum est instrumentale dixit: sed certe operationes animales sunt cum partibus consimilibus. Et membrum quod est principium sensus et motus: est etiam sentiens et de numero membroz consimilium: et quia est principium motus et appetitus et ire: est instrumentale: et hoc est cor in animalibus languinosis. et in alijs animalibus res similes cordi. Et omne membrum habet suas virtutes naturales sitas in membro consimili: et suas virtutes animales: et animatas conculcatas in instrumentalibus: et tunc particule corporis: amplius vocabulo possunt dici membra: et humiditates dicuntur cibi aut superflui: et fundamentum humiditatum sunt sanguis. et illius spiritus magis cibatur. et animal sanguineum est magis obfus: quod autem huius subtilitate in sanguine est magis intelligens.

Incipit Liber .XII. De complexione et humiditatibus. Capitulū .I. primo de complexione in vniuersali. et deinde de humiditatibus. Et dico quod complexio est res accedens ex quantitate et qualitate et operatione in priculis minimis:

revidentib⁹ ⁊ alteratib⁹ se adiūcē: ⁊ tūc in eis accidit
vna qualitas q̄ dī cōpō 3ia fīm oēs cōplōnes equales
fīm oēm specē: ⁊ opus est vt scias: q̄ equale q̄ speculā
fīm medicū in suis inquisitionibus nō dīcē equale in sui
natura: sed quasi deriuatū ab equatione q̄ habz eē in sua
specie: sed forte temperantia in hōie est p̄pina qua simplici
tēperantē: nō est ita in ceteris. Et modo dicamus de
tēperantia in hōie: ⁊ est 8. modorū: q̄ aut erit fīm spēm
sic dīq̄: hō est tēpat⁹ re⁹: q̄ aut q̄ erit tēpat⁹ fīm p̄o
p̄ia spēs. Et vno mō dīcē tēpat⁹ fīm p̄paz spēm: ⁊ alio⁹
dīcē tēperatus nō in collatione sui modi: sed ad alterū
modū in illa specie: vt femina respectu maris. Aut scdm
collationē ad suū modū: vt femina re⁹ femīnāz: aut dīcē
temperatū in vno modo respectu alterius in eodē modo
⁊ in eadē specie: ⁊ dīcē temperatū in aliquo respectu sui:
fīm diuersum tempus: aut membrū dīcē esse temperatū
scdm diuersū tempus respectu sui: ⁊ modus p̄m⁹ est q̄
reperitur in homine in cōparatiōe ad alia aialia: ⁊ alias
res: ⁊ illud habet latitudinē. ⁊ si fuerit magnus recessus
in illa latitudine non poterit esse homo: ⁊ secundus mo-
dus est i medietate sui: latitudinis: ⁊ est ille modus ho-
mo temperatus in suo modo: ⁊ est illa tēperantia post cō-
plemētū cremētū: ⁊ illa tēperantia in veritate: licz nō
sit tēperantia: tñ raro reperit⁹: homo ille nō potest esse
temperatus: nisi omne membrū in ipso sit in dispōne q̄
reducit aliud membrū ad eq̄litatē: sed si q̄libet mēbrū
speculet⁹ in ipso p̄ se nō reperit⁹ in se temperatū: nisi cu-
tis. vt dīcetur post: qm̄ cor est multū calidū: ⁊ ita debet
esse: quia in eo spiritus ⁊ calor sunt principia vite: ⁊ hūmi-
ditas que est principii cremētū: ⁊ membra principalia
sunt tria. licz vñū corū sit magis p̄ncipale: ⁊ inter ea est
membrū frigidū: q̄ est medulla que non potest tempe-
rare calorē cordis ⁊ epatis: siccitas cordis nō pōt tēpe-
rare humiditatē medulle ⁊ epatis. Et medulla non mul-
tum est frigida: neq̄ cor est multū siccū: sed cor fīm vno
p̄ncipalia alia est siccū: ⁊ medulla scdm alia est frigida:
sed modus iste est stricci⁹: q̄ modus p̄m⁹: ⁊ tamē ha-
bet latitudinē. Et hec est complexio que est scdm regio-
nes: quoniam indi habent complexiōem suam: quā vi-
uunt: ⁊ franci aliam: ⁊ vnus non posset viuere in regione
alterius: ⁊ tunc quilibet pars in regione q̄ sua comple-
xione habet latitudinem in duos terminos. Et modus
quartus est membrū inter duos terminos p̄dictos: ⁊
est magis tēperatū illa parte hominum. Sed modus
quintus est magis angustus p̄mo modo ⁊ tertio: ⁊ est cō-
plexio determinata hominē: fīm quaz pōt viuere: ⁊ bz la-
titudinē ⁊ duos terminos: ⁊ debes scire q̄ omnis homo
habet cōplexiōē sibi p̄piaz. Sed tertia pars est mediū
inter ipsos duos terminos: ⁊ est in q̄ habēdo erit ho-
mo fīm statū determinatū optime cōplexionatus. Et se-
p̄mus modus est in membris scdm quē omne mēbrū
scdm suam speciem habet qualitatem sibi determinatā:
scdm q̄ dīcitur q̄ os debet esse magis siccū ⁊c. Et 8.
modū est temperantia mēbrū in optimo mō illius bois
cuius est. Et quando speculabuntur species erit maior
temperantia in specie hominum: ⁊ illi qui stant recte sub
equinoctiali debent eē in maiori temperantia nisi forte
mare impediat: ⁊ qui sunt in quarto climate post sunt in
maiori temperantia: ⁊ illa speculatio est scdm latitudinē
regionis: ⁊ aliquando accidit ex montib⁹ ⁊ aquis res mu-
tantes hec. Sed principia membra non sunt p̄piaz
qua temperantē: ⁊ caro inter omnia membra est magis
temperata: ⁊ post illa cutis excedit: qm̄ non sentit res tē-
peratas: ⁊ hoc quia neruositas in ipsa tēperat per sangui-
nem in extremitatibus venarū: ⁊ homines oñt bicquā

simile non sentit simile. Et maior tēperantia cutis est ma-
nus: ⁊ illius palme. Et palme index: ⁊ indicis eius extre-
mitas: ⁊ ille debet esse index in tactu: ⁊ debes scire q̄ cui⁹
dīcitur: q̄ aliqua species est temperata nō in veritate est
temperata vel intemperata: vt hō: quia tunc esset de ne-
cessitate illa cōplexio corporis humani: sed dicamus cō-
plexiōē temperatā quādo nō declinat a cōplexiōe hu-
mana in aliqua qualitate: ⁊ tunc dīcitur temperatū scdm
eius effectum in corpe humano. Et nunc dicemus de dī
stemperto. ⁊ scis q̄ sunt octo modi. Et est vnus modus
qui non est scdm mām: sicut calor qui est in ipso cūz acq̄
fuit ipsum per ignem: aut scdm materiā que dīcitur bui-
mor. Et debes scire q̄ cōplexio que est scdm materias: est
duobus modis: aut q̄ illa materia penetrat mēbra: aut
quia continetur in venis ⁊ neruis.

Capit. II. De cōplōne cordis ⁊ spūs: ⁊ a q̄ spūs nascāf.

Alidius corpus est spūs ⁊ coza: quā na-
scitur ⁊ post sanguis: q̄ licz dī-
catur sanguis q̄ generat⁹ in epate: tñ neces-
ario accidit ei calor ⁊ a corde: ⁊ post sanguinē ca-
ro epatis: que est quasi sanguis coagulatus: ⁊
est frigidior: qm̄ inmiscē in illa carne fila neruosa: ⁊ post
hanc vene pulsatiles nō p̄pter earū neruositate: sed ga-
recipiunt calorē ⁊ ex sanguine ⁊ spiritū: ⁊ post vene non
pulsatiles: ⁊ post cutis palme q̄ ē tēpata. Et frigid⁹ i cor-
pore c̄ flegma: ⁊ post sepū: p̄guedo post: ⁊ capill⁹ post:
⁊ post ossa: ⁊ post cartilago: ⁊ post ligamētū: ⁊ post chorda:
⁊ mēbrana post: ⁊ post nerui: ⁊ post nucha: ⁊ post medul-
la: ⁊ post cutis: ⁊ hūid⁹ i corpe ē flegma: ⁊ post sanguis:
⁊ post p̄guedo: ⁊ post sepū: ⁊ postea medulla: ⁊ post nucha
⁊ post caro mamille ⁊ testiculū: ⁊ pulmonis ⁊ epati ⁊ sple-
nis ⁊ renū ⁊ musculū ⁊ cuti: ⁊ iste modus quē posuit Gal-
s⁹ dīcitur q̄ pulmo i sui p̄ne nō ē mltū hūid⁹: q̄ oē mē-
brū in sua p̄ne nālī assimilāf suo nutrimento i sua p̄ne ac-
cidētali sibi p̄pique: ⁊ plmo nutrit⁹ ex sanguine calidiori:
⁊ cū q̄ miscēf mltū de colera: ⁊ adunat⁹ sūt in eo multe
supfluitates ex vapore nutrimento: ⁊ cataro capitis: ⁊ tē
fīm hāc viā ē siccior epate: q̄ sua mollicies nō ē nisi acci-
dētāl: ⁊ hūiditas mēbrū sanguinet ē: q̄ sanguis p̄fundat⁹
in alio mēbro mltū ad cremētū. Et licz flā sit magi b̄i-
dū q̄ sanguis: opz q̄ amittat mltū de sua hūiditate: an q̄
fiat sanguis: q̄ flā nālē ē mā s̄guis. Et magi siccū i cōpe
est capill⁹: q̄ ē ex vapore sicco: ⁊ hūiditas cum vapo-
rauerit ⁊ coagulab⁹ sicc⁹: ⁊ post hec os qdē hūid⁹ ē: q̄
nutrit⁹ ex sanguine: ⁊ qdā aialia sūt q̄ iō nutrit⁹ ab ossib⁹: ⁊
nō capillis: ⁊ post os in siccitate ē cartilago: ⁊ post liga-
mentū: ⁊ post mēbra: ⁊ post vene nō pulsatiles: ⁊ post pul-
satiles: ⁊ post nerui faciētes ad motum: ⁊ post cor: ⁊ post
nerui sensum: q̄ aerui moruū sunt magis frigidi ⁊ siccī:
⁊ nerui sensum sunt frigidi ⁊ siccī: ⁊ non sunt multū sic-
ci. Imo accidunt ad temperantia fere: deinde cutia.

Capit. III. De etatibus ⁊ accidentibus etatū.

Etates sunt quattuor vltire: etas cre-
mentalī: ⁊ vocāf anni puero-
rum: ⁊ durat fere vsq̄ ad 25. annos. Et post
etas status vsq̄ ad 35. annos: aut. 40. Et post
etas diminitionis: ⁊ est cū remanētiōe vige-
ris: ⁊ dīcitur etas virilis vsq̄ ad 50. vel pro-
pe. Et etas diminutiōis cū diminutiōe vigeoris a 60. vsq̄
in finem. Sed puerilis etas diuiditur in nouiter genitaz
⁊ etatē mortuā: ⁊ etatē ante fortitudinē. Et est illa que est
ventū plātaturā. Et est etas que est ante luxuriā: ⁊ etas
nouiter genita: habens calorem quasi temperatū: ⁊
abundat in humiditate: ⁊ est diuersitas inter medicos
de calore iuuentutis ⁊ puericie: q̄ dicunt quidā q̄ calor

pueritiae est itenfior: quia tunc magis crescit et cōplent se tunc in eis appetitus et digestio: hoc quia calor natura-
lis quē acq̃suiuit ex spermate est maior et fortior. Et dicunt
alij q̃ calor iuuentutis est acutior: quia sanguis est sp̃i-
fior: et tō tūc fluit eis sanguis a narib⁹ multū et q̃ ē tūc
multū colerica: et cōplexio puerorū est magis declinans
ad flegma: et q̃ motus iuuenū sunt fortiores: et motus nō
est nisi pp̃ calorem: et sunt fortiores digestiones: et hoc non
est nisi: sed appetitus q̃ crescit in pueris: nō est pp̃ calorem
sed pp̃ frigus: et pp̃ hoc accidit eis appetitus caninus. Et
significatio q̃ in iuuenibus est fortior appetit⁹ et melior
decoctio est: q̃ nō euomunt et b̃nt delectationē in eo q̃d
comedunt: et dixerūt q̃ significatio eius q̃ sua cōplexio
declinat ad colerā: est q̃ eis accidunt semp̃ egritudines
calide: vt frequentius: vt tertiane et vomitus eorū est cole-
ricus. Et egritudo puerorū est frigida et humidā: et febres
eorū flegmaticae: et maior vomitus eorū est flegma: et dixe-
runt q̃ cremētū in pueris nō est de fortitudine caloris
in eis: sed pp̃ multā in eis humiditatem: et adhuc multitu-
do sui appetitus est: ppter diminutionē sui caloris: et be-
sunt pbationes in suis sententijs. Sed sumus medicus di-
uersat ab istis: et videt q̃ calor in istis ambob⁹ est equa-
lis fm̃ radicē: sed calor in pueris est maior fm̃ quantitatē
et in iuuenibus fm̃ qualitatem: et significatio super hoc est:
vt si acciperemus penetrare vni calidū in aquā: et tūc in
lapidē siccat⁹: iuuentim⁹: q̃ calor in aqua est maior et bu-
midior: et calor in lapidē est minor: et magis acutus. et s̃git
in pueris est calor: q̃si pueri generant ex spermate in
quo est multus calor: ille calor nō obuiant accidētī cū
quo in frigida b̃at: q̃si puer est semper in augmento: et se-
cundus gradus non b̃z ppter q̃d diminuat calor: quō g̃
reuerteret: sed illi qui sunt supra pueritā nō b̃nt cām aug-
mentant calorē nāem: nec habēt cām remittentē: sed il-
le calor qui est in eis custodit in eis humiditatem radicalē:
fm̃ minoritatem: in q̃titate et q̃titate quāq̃ pueniāt ad etā-
tē diminutionis. Et cū ip̃sexerimus hanc humiditatem
nō erit pauca respectu caliditatis: sed erit pauca cū cōpara-
uerimus eā ad cremētū: et tūc b̃ est q̃si in būditate pue-
ri exigit⁹: vt cōseruet calorem: et vt p̃sistet augmentū. Et vna
duarū qualitātū nō sufficiūt: tūc ergo necessariū est vt sit
in medio: vt sufficiat vni duorū post alterū. Et factus est
q̃ humiditas sufficiat crentio: et nō calori nāliti: quāq̃ ergo
poterit fundari sup̃ aliquā re crentiū: que res nō poterit
saluare radicē: et tē remāsit vt illa res bumida sit postea
sufficiēs cremētō: et est res scita: q̃ illud tēpus status est
etas maior pueritia. Sed sermo alioz q̃d augmentus in
pueris est causa humiditatis preter calorem: est res falsa:
et illud est q̃ humiditas est mā augmenti: et mā nō est ali-
qd agens per se nisi p̃ virtutē operantē in ip̃saz: res agēs
in hoc est nā vt anima nutu deī: et nō opatur illa vis nisi
per calorem. Et qui dixerunt q̃ in pueris est frigus: sed pro-
pter illud in eis accidunt appetitus: est falsus q̃si ille appe-
titus est appetitus corruptus: et est ex frigiditate comple-
xionis. Et nō erit cū hoc digestio nutrimenti. Et digestio
in pueris aliq̃n est fm̃ optimū modū: nisi hoc esset non
redderet corpi plus de nutrimentō q̃ ipsum amittit per
dissolutionē: et in tpe cremēti. Sed accidit pueris mala
digestio: ppter magnā gulositatē et inordinatū modū co-
mestionis: et q̃d comedūt mltā humidā: et iuuu motus in-
ducit corruptionē hac via in pueris: et tūc est hoc via in cō-
plexione pueri: et in etate p̃p̃inqua versus supra: et tunc
opus est vt scias: q̃ calor post tēpus status receperit di-
minutionē: et hoc q̃ calor aeris circumstantis aufert hu-
miditatem interiorem: et adiutorij etiā calori extrinsecō in cō-
sumēdo humidū est calor nāliti: et nō calori extrinsecō: et pp̃ hoc iuuat

ad hoc motus aialis: et alij qui faciunt ad cōseruationem
vite: et post hoc etiā pigrescit nā pati semp̃ istud: et defen-
dere occasiones accidētēs ex istis: q̃ oēs virtutes corpora-
les habēt terminū. Et hoc iam scitū est: tūc nō erit eaz
operatio semper: et tunc si ista virtus esset infinita: et sem-
per esset restitū istud q̃d dissoluit equaliter remane-
ret tūc semp̃ res: sed dissolutio augmentat⁹ et humiditas
tūc necessariū est q̃d semp̃ diminuat quousq̃ p̃stringat⁹:
et corpus patitur dissolutionē: et dissolutio terminat⁹ per
humiditatem. Et quelibet istarū rerū iuuat ad diminutio-
nē corporis et tradidit sue dissolutioni: et tūc q̃i res est ita
finita humiditate extinguit⁹ calorem: et p̃p̃ie: q̃ sua extictio
est ppter diminutionē materię: et p̃p̃ie: etiā q̃d accidit
adhuc humiditas extranea que semp̃ ppter diminutio-
nē digestionis cibi aggregat⁹: et tunc iuuat ad extinctionē
caloris duplex modus. Et vnus eorū ppter frigiditatio-
nē et submersionē. Et alius ppter cōtrarietatem in quāti-
tate: et ita būditas erit flegmatica frida: et ista est mox
nāliti terminata in omni diuiduo fm̃ sua cōplexionez
primā: quilibet habz terminū determinatū diuisū in
diuiduis fm̃ diuersitates in complexionibus: et sunt isti
termini naturales vite. Et adhuc sunt alij termini mor-
tis qui sunt per accidens vt interfectio: tunc ex b̃ q̃s
notū est: quia corpora iuuenū et puerorū sunt calida equa-
liter: et corpora viroz et senū frigida: et corpora puerorū
excedunt equalitatem in humiditate: et hoc ppter cremē-
tum in eis: et super hoc fundatur probatio. Et est mollis-
sies suorum ossium et membrorum: et significat hoc syllā
adhuc: et est propinquitās sui ad sperma et spiritū fumo-
sum ex quibus generabāt⁹: sed viri maxime illi qui sunt
senes: q̃ cū hoc q̃ sunt frigidi sunt etiā sicci: et scitur hoc
per duriciē suorū ossium et siccitatē sue cutis. Et argumē-
tū ad hoc est: q̃ sunt renuotī et hoc tēpore a spermate et spi-
ritu fumoso. Et ignitas aut est equalis ipsius et aliquān-
tum eos excedentibus et acritas et aqueitas magis: et ter-
restreitas in vris est: et in senibus magis q̃ iuuenibus: et
iuuenes magis retificānt q̃ senes: q̃ pueri in cōplexio-
ne: q̃ respectu puerorū sunt sicce complexionis: et respe-
ctu senū et virozū humidē complexionis: et senes sunt sic-
ciores iuuenibus et pueris in complexionē mēbzorū radi-
caliū: et humidiores humiditate accitāli q̃ remollit.

¶ Caplm. III. De alteratione nutrimenti in aiali.

Edicam quia cibis suscipit quādas
digestionē in masticatiōe:
et hoc quia membrana in lingua et palato est
eadem cum interiori stomachi tunica: quare
cōmunicat cum ea in operatione aliqua: cū
cibus fuerit aliquantulum masticatus: et coad-
iuuat super hoc salua in qua est calor iuuans ad eius de-
coctionē: et propter hanc digestionē tritici masticatus
magis maturat apostema q̃ decoctū in aqua vel pista-
tum: et significatio super hoc est quia per masticationem
admittitur sapor et odor qui fuerat peius. Et cum puenit
illud s̃m decoquet decoctiōe cōpleta. Et nō solū calo-
re s̃tōi: sed iuuamēto circūstantiū: sicut epatis a dextra
et splenis a sinistra. Quā ip̃e nō calefacit p̃ se: s̃ p̃ venas
multas pulsantes q̃ veniūt ei a corde et nō pulsantes ab
epate et anteriori cū giro: et hoc q̃ giro: de facili calefit
ppter suppositatē in eo. Et deinde calefacit stomachū ab an-
teriori et a supiori cox: q̃d appropinquat stomacho: et b̃ me-
diāte calore diafragmati. Et fit digestio in stomacho cūz
imisceat cum illa materia aq̃ositas potus: generatur ex
vniuerso succositas que de facili trāscat ad venas epati.
Et post hac digōne ex illa būditate attrahit s̃tōz: et post
mittit illā ad intestina: post epaz fugit humiditatem illam

ab itestinis per venas melaraycas: sunt vene graciles dure cōtinuare pluribus itestinis: per illas pcedit illa humiditas graciliando quousq; perueniat ad tantā graci liationē vt diuidat in venas capillares: ille vene adu nant in vnā magnā venā in gibbo epatis. Et de illo loque mur post: non fieret trāsitus nutrimenti p illas venas graciles nisi per inuamētū aquositate potate: que aquo sitas nō est alia via necessaria coq̃e: vt est diuisio vena rū capillariū inter tot partes quousq; diuidant per totā subam epatis: et par tūc poterit super mām diuisam per ramos indigestionē: et iō citius fit digestio: et accidit in il la mā res similis oī decoctioni. I. res spumosa: que est co lera: et fex melācolia et sanguis: si ista decoctio fuerit su perabundās fiet inde res adusta: et si nō fuerit res cōple ta erit multū flegma: et spuma cōbusta est colera adusta: et fex adusta est melācolia adusta: et ambe sunt nō nāles: et melius est in istis sanguis: ille sanguis adhuc in epate erit ycololus: et hoc ppter imixtionē eius cū aqua: q̃ idi gebat ad eius circuitū intra venas capillares: sed cū itra uerit ille sanguis venas colarse ab aquoso illo tēdēte ad renes p vnā venā magnā rectā: cū q̃ etiā venit ad renes sanguis dāns eis nutrimentū et residū tendit ad vesicā: et sanguis qui remāsit in gibbo mūdificatus stans ibi in vena magna que diuidit in duas: quarū vna tēdit deor sum: et reliqua tendit sursum: et post per multos ramos di uidit quousq; perueniat ad venas minutissimas aquaz: ozificys exiens paulatiz imbibit mēbra: et residū huius capituli querat aliquis ex doctrina mea in canone.

Capitulum V. De humoribus.

Humor est corpus humidū et cur res et alterat ad bonū: et ē vna pars que accidit ex suba cibi: istud qd est supfluitas poterit aliqui cōueriri in humo re bonū. et tū necessariū ēēt auferri a corpo re prius qd hoc ptingat. Et dico qd humiditatis corporis: quedā sunt prius: et quedā cōtra: pme sunt humores q̃ tuor: et scde sunt quedā supfluitates: et humiditates q̃ nō sunt supfluitates sunt q̃ sunt diuise a pncipio vt elōgate sunt a suo pncipio. in tñ qd potētes sunt trāsire in mēbra sed nō trāsuerūt cū effectu cōpleto: et sunt triū modoz: et vna illarū est humiditas que dispērgit per mēbra a sic ros. Et est habilitata vt trāseat in nutrimentū cū mēbris habuerit dissolutionē: et est ad burnectandū mēbra cum fuerit desiccata pp aliquē motū fortē. Et et vna humiditas est hūiditas q̃ ppa est coagulariōi: et est cibus alterat ad mēbra fm spēm cōplexionis: et nō pueniat cōplemētū: et tertia humiditas est intrās mēbra a pncipio crēmentū: et nūc inītiū fuit ei a mā embionis: et pncipio embionis fuit ab humorib⁹. Et dico ad huc qd humiditates humo rose que sunt bone: et supfluitates sunt q̃ tuor modoz: sanguis et colera: et melia et flegma: et sanguis est calidus et humidus: et est duoz modoz nālis: et est rubens boni odoris et dulcis: et est inaturalis duoz modoz: et est vn⁹ modus que fit inaturalis: qñ fit hoc mō nō per imixtio nē aliquid alteri: re ex tranee cū ipso: s; poti⁹ p mutatoz in ipso fm calozē aut frigus: et aliqui fit pmutatio p mix tionē: et est duob⁹ modis: aut pp duoz ex tēricū veniētē intra ipsuz: et corūpētē illā subam: sicut cūz generat in sanguine spumolus. I. colera: et fex. I. melācolia: et aliqua il larū remāsit in sanguine: et iste modus fm diuersas mix tiones variat: ita qd aliqui fit sicut fex alba vel nigra vel rubea: et sic mutat aliqui in odore et sapore: et flegma nāle est mā sanguinis: et flegma dulce in cōpatione ad corpus parū est frigidū: et in cōpatione ad sanguinē multū fri gidū. Et hāc vidit qd nā nō fecit mēbrū determinatū ad

flegma: qd est ppinquū sanguinē: et necessariū est oibus mēbris: et iō eius curfus est similis curfui sanguinis: et dico qd hoc est aut necessitate aut vtilitate: sic determina uimus in canone: et vtilitas est vt remouat iuncuras p pter cōstrictionē et calozē mouētē: et est potio ei⁹ gipsea que in spissabat in iuncuris pp cōsumptionē suaz prius subtiliū: et causa flegmatis est imixtio particulariū terre striū amaraz cū humiditate aquosa: et h fm equalitate: qd si pteule aduēteent mltē facerēt amara: et hāc viā faciūt salē: cū gbus operant: vt melior pphicus dixit qd illud flegma poterit fieri salūm p putrefactionē in ipso. Et in trāsmiſione colere ad iestina aliqui accidit opila tio: et dice: colica: et erit egestio tūc alba: et color citrinus. et aliqui citrinat colera I se. et accidit citris in ea. et vna citri nitas adunat qd aquositate sua. et est res pessima: et cole ra inālis qñq; generat in epate: aliqui in stomaco: et qd in epate est subtili⁹ et cinera: sed pessima generat in stoma co ex aduſtione ytelline: et tūc nigrescit combuſti et imi ſcet nāle cū illo: et efficit viride et pessimū cōbūrit multū: efficit tū viridissimū: et istud est qñ venenū.

Capitulum VI. De calore habentiu sanguine.

Item magis pms qd oē aial qd cibaf: aut hz sanguine: aut rez loco sanguis: et oē aial sanguineū est calidus: et maxie mas: et iā dixit mihi marinon qd mlieres sunt magi calide: et pp h patiūt mēstruū. Sed abocaliz dixit hūc: et fuerit antiq qui putauerūt qd sanguis et co lera fuerit frigidū: et dixit qd calidū d multie modis: qd calidū dicit: et eo qd calefacit tactu sicut ignis: et d calidū: qd cū fuerit itra receptū calefacit. et alius modis quos nu merauim⁹: et d calidū: qd multū de sua spē pot calefacere et modicū nō: sicut apū: et d calidū: qd tarde deponit ca lorē que recipit: sicut plūbū et corpa cinerosa cū caleſcit p fundat ignē in se: et cū abluunt redeunt frigida et sicca: aut est fm essentia: vt in lapide: et per accie: vt in glacie. Sed aialia aquosa que hnt sanguinē subtiles aquosum sunt rimozola: et qd hnt sanguinē ipsiūz sunt magis auda cia: et caloz magis retinet i lapide qd in aq. et iō retinent calozē ire diu: vt potz et cameli: vt boues et leones. et ita in hoie grossi sanguis. et iō aial nō habēs sanguinē nō hz sepūneq; citruz: qd in cirbo et sepo est terreſtreſtas frigi da. et pp h se facili cōiungunt. et hoc qd in aiali nō hnt dētes in mādibula superior: citi⁹. et gelaſ sepi cū fuerit liquefacti: qd ista aialia sunt multū terreſtrialia. et iō habēt cornua et yngues: et nō ita cōgelat sepi ceteroz aialium: et qñ multiplicat pinguedo in corpore iterfic: qd cōgelat calozē nāle. et oia et sepi nō hnt leniūz: qd sunt ad huc qñ sanguis cōgelat. Et sua digō nō est filis digōni carnis. et postqz frigus fuerit potēs supra corp⁹ iducatur moza. et postqz fuerit multiplicata pinguedo in corpore reſcidit ge neratio. et irridabit sanguis et medulla osiū est ex oſſo luriōe subtili sanguis qd nō venit ad pfectā digōnem. qñ via ei⁹ qd puenit ad pfectā digōnē: est via ad carnem. Et medulla aſſimilat ſpermat fm vniū modum. et medulla pueri est sanguinea. et medulla iuuenū est ex acitioz fan guine qd medulla ſenū. Et medulla est ſuſtentamentum oſſis. et est ſuperfluitas cibi oſſis que conuertitur itra in expreſſione. et est etiā cibus ad os: tinter iſtos ſermones non est diuerſitas: et non est mirum hoc. qd medulla cūz est multa poterit et ea conuerti quid ad cibum. et tūc nō est opus i hoc medico diſputare. et vtr medulla est ſanguis alteratus ad oſſis naturā. Et animal qd hz ſtricturas in oſſe: et multū oſſeitaris et nō indiget ſuſtentamento ine dulle: nō habet medullā ſicut leo: et iuuat ad hoc caloz: et aial nō habēs os nō habet medullā niſi nuchā: et nucha

De natura aialium

que circundat spinis. Et medulla licet sit fundamentus nernuorum: valz tamē ad aliud. scilicet qđ est quasi cōtinuatiu: et ligamētū spondiliorū: et vtilitas spondiliorū: nō est solum per cooperimentū nuche: sed etiā vt sint origo ossiū su per que fundat corpus: et putant quida cōtinuē nucha cū cerebzo: qđ ideo natura eorū sit vna: sed errāt in hoc: qđ medulla cerebz est frida: et spinalis medulla est calida: et significat sup hoc sua pinguedo: sed nucha acq/ fuit hanc cōplexione: a corde: et licet sit medulla calida ista nuchalis: nō tamē deficiat: qđ recipit humiditatem cōtinue a cerebzo. Et qđ dixit magister pñus: qđ putant qđ substantia cerebz sit sentiens: et habeat virtutē sentiēdi: sed nō est ita: qm̄ est talis qualis medulla est: que est itra ossa: dico qđ nō dolet cerebz: ppter apostema in sui substantia: sed ppter apostema in suis pelliculis: et nō est vitū quā in cerebzo sit aliqd repositiū sensus: et ipūs vitalis: et tñ illud nō erit sentiens: et illud est qm̄ cerebzū est pñū vītus: et tñ nō videt: et est pñū vītus motiue volūtarie: nec tñ mouet volūtarie. Hic certe pñū istarū vītutē est spūs qđ ē in eo vt in archa vītutis que defluit ad mēbra continuata cū medulla: sicut est testa capitis que est archa medulle. Et nō opz qđ aliquid cū fuit archa aut trāsitus alicuius virtutis qđ ipūs sit participās eandē vītutē: sicut duo nerui obici quā sunt vacui: et nō sunt vītutes cōtingentes in illis neruis: sed in cerebzo est vñ qđ nō habz vāsa: et illud est etiā qm̄ ipūs equat calozē spiritus calidi: et ppter hoc spūs magis equatibz sensū: et motum: aut sicut spiritus qui est in corde et cōis virtutibus: et cū tūc peruenerit ad medullā erit opationes in quibz dā eoz et magis tunc apparebunt. Et erit ille spūs operans vlr: et tūc cū fuerit in epate erit eius vītus magis operas. Tunc igit archa cā medulle erit fm̄ itentionē ipūs sensibilis proprie: et sue equationis nō vt sentiat per se in sui subo. Et ita dixit pphicus qđ tactus est cū equalitate: et oē aial magis equalis cōplexionis sunt sua mēbra magis tangibilia. Deinde testatus est per se: qđ medulla nō est cū equalitate: et nō est suus exitus a pre cōplexione ad calozē: sed ad frigiditatem: et tūc nō oz sibi medullis accipere vcrba ista pp ratiocinationē: sed eo qđ est equatū fm̄ vñū modū in sui suba: qđ est carnale: et si declinauerit declinabit ad cōplexionē calidā: que etiā nō aufert virtutes: sed etiā augmētat. Et qđ magis impedit cor est cū nō obediunt illi spūs et virtutes cordis: et hoc qm̄ illi erūt fridid: sed nō est tamē necessariū qđ illud qđ est magis calidū magis sentiat. Sed cōsiliū qđ videt mibi optime est qđ pñū sensibile est spiritus. Et nō est opus: vt ideo sit archa sue generationis: vt archa sue equationis: aut sic custodia sensibilis pter qđ est opus vt participet cōplexionē qua recipiat a spū virtutē sensibile et sensū. Et suba carnis est magis digna cū hac qđ substantia frigida et bñmida aquatica: et illud nō est iudiciū meū certum: neqđ credibile. Et notū est qđ ipūs est aptus recipere istas virtutes bacyia. vt sit calidus: nō qđ sit equalis. Sed inspiratio nō equat illū spūm: eo qđ in frigidat ipūm tantū: sed qđ vetat calidissimū qđ intēdit in dissolutione ipūs: et qđ intendit diminuerē ab illo spiritū enapozationes superfluas: s; mēbz cū quo erit sensus et diminutio: sed membrū iter mēbz sensibile vtr qđ sit magis sensibile qđ est magis equalis: et qđ est magis eqle est magis sensibile: et cerebzū factū est frigidū eqdaliāns cordi: vt refrenet calozē et subēulsiōnē: et qđ inuēt spiritū sibi venientē aliqua equalitate: que equalitas sit cōueniēs ad suū motū: sed virtus intrat ad cerebzū a corde et cū spiritū: sed spiritus procedēs in ipz retificat eius subam multis modis: sicut in nutriti: in crescere et in aqz: et tūc cū fuerit equalis nō inuabit ad il

Liber

lā equationē: neqz erit equatio: et tūc singularibz ad vñz opus: et nō veniet sup ipūs opationes multe: quarum vna impedit alterā: et ppter hoc cū ille spūs aptat/ fue rit ad sensū: et trāsuerit ad epar: et cōplexionē epatis faciet stare cū fuerit aptatū ad sensū: et motū: et dimittit ipūs tñ ad opationē nutritiāle: et tūc ista mēbra que sunt post cor mutant cōplexionē: et tūc faciūt spūm care re vigore. et illud est essentialē. Et dicamus etiā qđ spūs est maioris virtutis in opatione fm̄ accidens: et hoc qđ euacuat. et euacuat qđ declinat ad opationes alias: et est istud verū: qđ aia est vna: et est p cōiuncta cū p mēbz: et pñū istz anime i medio eoz est calor nālis. Et anbelitus instrumentū pñū est calor naturalis: et cū illo instrumentū cōplet oēs opatiōes suas: et ita positū est instrū in medio eoz. Et multiplicauerit sanguinē ei: et calor: sue cōplexionis iuit ad exercitationē sui corporis: licz calor nō sit prima causa cēntialis ad hoc: sed virtus informatiua nō fecit futurā capitis et superiorē eius partē: que dura sibi similibz: sed fecit illā pte multū mollē: et hoc in partibus: et ideo ille puer quasi erit debilis qui hz mēbra debilia: et maxime ille qui hz cerebzū debile: qđ creatū est in sublimitate hois: et nō creatū fuit in multa humiditate. Nūc transeamus ad membra interiora.

Capitū VII. De animalibus sanguine habētibz.

Erit oē aial bñs sanguine hz cerebzū: sed aialia marina et malachie bñt cerebzū: et bō hz medullā maiorē respectu sui corporis: qđ cetera aialia: et hoc est: qđ eius magnitudo est necessaria multū virtutibus aialibz et spūalibus et cogitationibz rōnalis qđ nō bñt cetera aialia. Sed anothomia in cerebzo hois est: qđ p cūc tēdit ad medullā: et reliqua ad pelliculas. et tertia ad quosdā ventriculos plenos spuma: sed nerui sunt qđi rami emānates ab illa: sed illi nerui nō sunt ppter de sua suba: et tūc caput hz mediatiōē fm̄ sui longitudinē in sui svētriculo: et suis mēbris: et in illa vacuitate sit inuamentū: licz etiā in vētriculis anterioribus magis manifestatur spūs sensibilis: et ita creabat suba cerebzū quasi leuis vñctiosa: sed illa vñctiositas est pp bz: vt qđ nascit ex illa. res neruosa sit viscosa. Sed dixit medicus qđ mollicies erat vt recipiat aptā figurā: et de facili exerceret p talem mām imaginatiōis. qm̄ res bñda de facili recipit immissiōnes: et nō vñ mibi istud: qđ res bñmida de facili recipit alterationē: sed nō oēm: sed illā que est cū diuisione et receptione figuraz: sed imaginatio et extimatio nō fit cū motu corporis vel diuisione aliqua in corpore: sed nō fuit leuis nisi eēt molliens neruos duos: et esset eis nutrimentum bonū: fm̄ graduū: qm̄ suba dura non ita dat mām rei: sed mollis suba: et vt illud qđ nascit ab ea eēt pmo leue et molle: et in suis extremitatibz eēt durū fm̄ qđ dicemus post in neruis: et quēciū fuit qđ id qđ nascit ex ea eēt durū: et duri: et sua duricia eēt duricia cum mollicitate: tūc necē fuit. vt suba a qua nascit eēt bñmida. mollis. leuis. vñctiosa. et hac de cā: vt ipūs qui est durus. et quo indiget ad mortū festinū inuēt p bñditatē. ad hoc et fuit spōgiosa vt eēt faciliōr ad motū: et duricies in mēbris est ponderosior: qđ humiditas. et mollicies rara. et suba medulle est diuersa in partibus: qđ anterior est bñmida: et posterior est durior. Et diuisiō facta est fm̄ ptes fm̄ distinctiones in mēbrana dura put dicem/ inferius. et mollicauerit ptem anteriorem medulle: quoniam plures nerui sensibiles nascunt inde et ppe audire et vītus: et vītus est custodia qđi speculatoris: et fuit dignus vt esset custodia anterioris. Et nerui motiui magis habent ozum a posteriori: et nascuntur a posteriori: nucha que est nunciū cerebzū et supplet

eius vices in dosi via: et est via vt nascant nerui: et nerui mori digne magi duricie q̄ nerui sensibiles: s̄ disticta fuit mēbrana vt esset oria inter nuchā et spōdila. Et acci dit inde dubitatio sup hoc: vtrū mollities cerebri tangit duricie mēbrane gradate: et forte in eo loco in quo tan git mēbrana medullā: illa mēbrana fit mollior. Et in ou plicamētū pāniculoz fuit iuuamentū: q̄bus eēt in eis su stentamētū venis nō pulsatilibus veniētibus ad medul lā. Et extremitas buius est ibi vbi cadit sanguis. q̄ q̄das plana: et est illud. q̄ lacuna: et est a posteriori vbi est situs q̄ torcularis: et deinde ex eis accidit ramificatio: et affimi lat sue sube medulle: et sugunt per orificia sua sanguinē: et post adunat ad duas vias: sicut dicem⁹ in anorhonia ferre illa duplicatio h̄z iuuamentū vt nascant ex ea ligamēta medulle cū mēbrana ipsa in egdistaria ferre corone: et in anteriori pte nascunt additamēta que sunt similia mamillis per que fit ofatus: et dēcidit mollitie cerebri modici: et nō sunt ita duri vt nerui: et iā cooperiūt medullā cū duplici mēbrana dura versus testas: et molli versus medullā: et facte sunt ne medulla testā tangeret et ledere ab offe: et iō ista supficies iterioz offis est mollior. Et ista mēbrana licz sit custodia medulle: tñ est ligamē tū et cōtinuatiū venarū pulsatiliū que sunt supra medul lā: et est q̄si secūdina que est subm texture venarū: et pp h̄z intrat ad huc suba medulle in multis locis et vadit ad ei⁹ vetriculos: et terminat a posteriori: q̄ ei nō ē opus plus p̄p eius duricie: et mēbrana dura non applicat medulle: nec alie mēbrane of loco: sed eleuat sursum: et cōtinuatio inter illas est p venā que trāsit e dura mēbrana ad subri lē. Et ipsa mēbrana cōiungit cū offe p cōnēda mēbrana: lia ligamēta que nascunt a ipsa: et quēdāgnit illa cum ferra: ne cadat sup medullā: et ista ligamenta trāseūt sub stantia viciq̄ ad supficiē extrinsecē: et stat ibi quousq̄ terit ex eis mēbrana que cooperit testā: et in hoc ligatur bñ dura mē m̄ cū offe. Et medulla h̄z in sui lōgitudine tres dimensiones in vetriculos: et oīs vetriculos h̄z in sui lati tudine duas ptes: et tūc pars anterior manifeste diuidit in duo: dextrū et sinistrū: et sunt vniūz q̄stitate: et illa pars anterior iuuat ofatū: et super electionē supflui p sternuta tionē: et adduat ad diuisionē spūs visibilis: et iuuat super opa vntia formatiue: et in cōprehēsiōib⁹ extrinsecis: et vetriculus posterior est magis vt impleat vacuitatē membri magni: et illud est nucha: et in illo est distinctio scdm post spiritus visibilis: et viget ibi virtus memoratiua: et tñ est mētor pte anterior: et cū bec diminuunt gradatiz q̄usq̄ creet ex se nuchā et pcedat insipiendo fm pporionem qua durefcit. Sed vetriculo medialis est quasi trāstus et via ab anteriori: et inter anteriorē et posteriorē: et iō ma gnificabat et elongabat a dextro de magno ad magnus: et mediāte ipso cōtinuat spūs anterioris cū virtute poste riori et declinat ad virtutē memoratiuā: et tegit te tegmen to sperico et iterius pcauo: et hoc vt nō incurrat occasio nes extrinsecas: et vt sit fortis ad patiendū cōtactū mem brane gradate: et ad ipsūz cōiungunt vetriculi anterior res: et ista via est vnus vetriculus p se. Et est via deferēs a formatiua ad memoriā: et tunc bene cōplebit cognitio nis tūc iā: signū situstutū in istis est pēgritudines ea rū que destruit opationes. Et mēbrana subtilis intrat in vetriculos cerebri et coopit illos quousq̄ pueniat ad par tē posteriorē: cū sufficit sua durities loco cōpōimēt mē brane: et anterior cerebri sunt vie ferrole in q̄bus tranfit spūs atilis: sicut in suis vetriculis: q̄ nō in oi tpe apūf illi vetriculinez ampliant: aut spūs paucis est: vt per hunc vetriculū aperiant tñ. Et q̄ spūs cōplet suā opatio nē alterationē ex cōplone cardiaca ad cōplecionē me

dulle: et hoc est pbecotioē qua ibi decogit: becotioē vō illius erit per motū et diuisionē mae in locis becotiois fm modū becotiois in epate: sed ferra est magis aper ta q̄ posterior: est aqua est pporitio ferre ad ferram que est mēbrā ad membri: et causa q̄re posterior: pars fuit mi nor anteriorē est ibi: et inter ventrē: et vetriculū inferiorē postremū diuidunt due vene maiores que transeunt ad medullā quas notabimus: a q̄bus pcedunt rami cōterit quasi in secūdina q̄ sunt sub medulla: et facta sunt istis ra mis sustentamēta quasi glādule que implet vacuitates que est iter illas: sicut et in alys venis ramificatis: qm̄ ca ro glādulosa implet vacuitates aliarū: et iste glandule cō iungunt cū figura ramoꝝ fm modū predictū texture ve narū vt supra: et dilatant fm dilatationē ramoꝝz q̄usq̄ cōpleat ramificatio: et sicut textura fm similitudinē secū dine: et ibi gescunt: et particule medulle que cōprehendūt pte media vie particule que sunt supra sunt q̄si in figura vermicali: et ille particule sunt ferrole: quasi fm longitu dinē: et cōiuncte vna cū altera: vt habeat quo ampliatur et quo cōstringat ad modū vermīs: et pars interior q̄ est super mēbrana et mēbrana que p̄inet medullā: et est illa mēbrana cōposita sup duo additamēta que sunt q̄si cru ra: et sunt quasi p̄pina: neq̄ sunt multū remota: neq̄ multū p̄pina: et sunt apposta duobus ligamētis que dñr choze: et hoc ne auferant aliqñ vermicali: et qñ an gustata fuerit sua latitudo colligit illa: et pōdet mēbra na natat supra duo additamēta predicta: capita illarūz cū eleuant habet modicā distantia: et ligamenta sua sunt quasi capilli: et illa portio que est filis vermiculo cū ipu lit additamēta cōiungit ea: et claudit distatā que media est iter illas: et cū cōstringit ad locū ampliū: et dilatāt eo rū latitudo: et recipiūt distantia modicā: et hoc cū cōstrin git vermiculos: et vermiculos qui vadit posterioris ē gra cilioz alyz: et aliquatūlū tuncfcit: et ista duo additamēta assimilant duobus vyz: et ille due vie nō habēt in se aspe ritatē: sed potius planicie: vt melius possint p̄plicari: vñ etiā simul poterūt mouere cū mouent q̄si eēt res vna. et in cerebro sunt duo foramina ad expellēdū supfluitatē et vñū anterior: et reliquū a medio basie: et in vetriculo posteriori nō sunt foramez: qm̄ ipse est in vltimo: et parius respectu alioꝝ: et pp hoc non patit foramen. Et vetricu lus intermedius comunicat cū extremis: tam positus est: et etiam locus per quem exit supfluitas a nucha: et est ille ei p̄pizus: et posterior: pars comunicat: et in via me dy: qm̄ due vie ex trāstierio pcedēt cōueniūt in vnus foramen: cuius initiū vie est in mēbrana subtili: trāsit in mēbrana dictā: et cū pertrāsserit aliquatūlū in mēbra nā: obuiat cuidā vie que assimilat glādulē: et equasi spe ra depreffa in vtrūq̄ parte: et est illa subtilia inter mem bra dura: et forame basie: in alia via reperit os colere. Et iā dixit Zirif. q̄ nō est in suba medulle sanguis: et de bes intelligere q̄ nō est in suba eius sanguis fm q̄ iam mutatus est in alia humiditate: et dixit q̄ nō sunt vene in sui substantia. Et voluit intelligere: qm̄ ille veniūt et discer runt ad mēbra: et orificia venarū transeūt in illā quousq̄ pnt ligere ab eis necessariū nutrimentū. Et i suba sua nō est textura venarū sicut in carne vel corde vt epate: et te sta superior est p̄pissio: vt melius defendat ab occasione bus: et est vt sit lenior: et medulla est frigidior inter mem bra p̄ncipalia: et hoc percipitur tactu. Et dico: quia quā do erit medulla remota ab extremitatib⁹ corporis: et est p̄ncipitum neruozum motuozum et sensum: et nerui mo tuūz cū remoti fuerint a suo p̄ncipio debilitat: et nō pos sunt mouere extrema corporis: tunc creata fuit nucha. vt esset p̄ncipiū illorūz neruozū a p̄pino: licz etiā

De natura aialium

in ea sit iuuamentum ad retentionem spissitudinis. Et si caput esset principium neruorum oium. eius quantitas deberet esse maior. et tunc ponderaret supra corpus nimius.

Capitulum. VIII. De anothomia neruorum.

Ed iuuamentū neruorum quoddā est per se quoddā p accessū. p se est illud qd dat mediāte sensu medullā. motū ad oīa membra. Et iuuamentū p accessū est qd nerui oriūti a cerebro. et faciūt carnē nimis fortē. et faciunt membra insensibilia sentire. vt epar pulmonē. et splenē renes. et hoc cū fuerit apostema in eis vel ventus. et principū neruorum est scdm modū pdictū medullē. et eius extremitas est cutis a qua fila quedā sunt venientia ad cutē que insensēt neruis in cute. Et medulla est pñ. dupl neruū. qd quedā est principū medullē mediāte. et qdā est pncipiū sine medio. p pōt sciri hoc per neruos descendētes a capite ad mēbra itēroia vt epar et pulmonē. qm illiner iū qui elongati sunt a pncipio suo firmant musculus. et ap pōnit eis quoddā corpū qd est mediū iter nerui. et cartilaginē. et est pueniēs i sui iuba neruis qī iclinant. vt epi glotis. et aliud qd est in radicibus costarū. et tertiū est in loco ad quē finit pectus. et alij nerui qui dāt sensū et motū fm viā rectā. qd sunt propinquiores suo pncipio. et non sunt eis necesse tortuositas. vt eēt duriores. et fortiores. et ideo faciēti sensum nascitur ab anteriori. qd est magis humidum. Et motūus a posteriori. qd est magis siccū. et a medulla nascunt. et paria neruorum. Et primū par habz originē a duabz medullis pnis anterioribz. vbi. i. nascūt due mamillē olfatus. et est parū pforatū. ille qui venit a dextra vadit ad sinistraz. et eō. supponunt sibi in modū crucis. ita pcedit illud par ad oculos. et aperiunt illi nerui quousq. poterūt recipere in suis officijs humorē vitreū. et qī trāseunt suā fxiōnē pcedunt fm viā rectā. et iā dixerunt isti fxiōni tria iuuamēta. et est vniū. vt sit spūs exiens ex vno oculo ad aliū. cum puenit ad pmiū aliqua occasio. et pp hoc cū claudis vnus oculus vi gorat aliū. et scōs iuuamētū. vt spūs redeant in eadē distantia. et hoc ne oē vīsum videat duo. et iuuamētū tertiu. et vter iter se in sui pūctiōe pforēt. et nō pforat in tūa sui cōiūctōe. vt q ibi sit eoz origo. et scōs par nascit post originē pmi paris. et exit post pcatitatē ossis oculi. et diuidit in musculos oculi. Et istud par est grossus multū. et hoc est ppinquū medullē humide. s. ius originē. et ita nimis esset debile pp sui mollicitē nisi eēt grossus multū. Et ppte qz nō iuuat istō par ab alio. qd par tertiū moneatur ad mouēdū mēbrū magnū fm medullā inferiorē. et tūc nō pōt iuuare scōs par. imo est opus vt iuuat ab alio sicut dicem post. Sed par tertiū nascit a medio. et medullē qd est anteri. et ei qd est posteri. sub basi cerebri. Et misceēt modicū cū qtro pari. et post diuidit ab illo p. 4. ramos. et est vnū ramū exiens p foramē qd itrat venā apoplecticā quā numerabim post. et descēdit p collū qūsq. pueniat ad diafragma. et post descēdit ad mēbra nutritia. Et alius ramus descēdit p foramē qd est in osse timpozum postq. recessit ab illo loco cōiūngit cū neruis qui veniūt a pari qnto. Et alius ramū qui eleuat per foramē per qd exit ramū scōi paris. qz bz pcedere ad mēbra qd sunt anteri. in facie et nō eēt bonū. vt trāsiret p foramē pmi paris. qz supiduceret ei angustia. et impediret ei effectū nobilissimū. qd est nobilitas alij sensibz. et cōstringere illi. et impediret suū effectū. et iste ramū postq. exierit modicū diuidit p multos ramos. s. p tres. et vna pars vadit ad labz ymalia. et ad maxillas. et timpora et frontē. et ad palpebras. et pars scōa per foramē trāsīt. qd est in osse nasi. pene trat ad nares in suis pāniculis. et 3. pars qd est quā de

Liber

scēdit p vacuitates. et postq. exit ab alia vacuitate ramificat in duos. vnū ramū itrat p os. et diuidit ad dētes sic distiguit manifeste p anothomā. s. alia pars non ita bene. et pars huius ramū diuidit ad mandibulā superiōrē. et alij ramū diuidit in duos faciū. et in extremitatibz nariū. et in labro superiōrē. iste sunt ptes paris tertiū. et 3. ramū qrtū huius paris tertiū trāsīt p vniū foramē qd est in mādibula superiōrē. et vadit ad linguā. et diuidit in ramos in duplo ligue superiōrē. et dat ei sensū ppiū et gustū. et qd residuū est de illa ramificatione diuidit ad dētes inferiōres. et mādibulā inferiōrē. et labiū inferi. et pars qd venit ad linguā est subtilior qz que vadit ad oculū. Et hoc qz equiparatur ei in fortitudine. qz ista pars est remota ab humiditate medullē. et efficit pp hoc fortior. et reliq. pars qd vadit ad oculū opz qd sit grossior. qz est debiliōr eo qd est ppe humide. Sed par qrtū nascit post tertiū. et est ppinquus medullē basē. Et misceēt cū 3. post diuidit ab illo sic distiguit et venit ad palatū. et dat sensum. et est par modicū. et est durus. et hoc qz palatū. et est pāniculus dē esse durus qz pāniculus ligue. Sed par quintū gibz ramus illi finditur p duo. et aliq. p. 4. qrtas. et nascit a duabz pibus medullē. et pars vtriūsq. ramoz isti paris vadit ad telā auricularū distiguit p illā. ista pars nascit in veritate ab anteriori medullē. et cū ea sit sensus audire. Et pars scōa est minor pars pte. et exit p foramē ossis petrosi. et ducit per foramē pccā. qd est multū tortuosum. et tūc fuit vt eius iter esset lōgius qtenus neruus in via longa esset durior. et postq. ita pcessit cū neruis paris tertiū. et vadit plus ad ptes manifestas maxillari. et qd remasit de istis iuit ad musculos timpoz. Et neruū gustus nascebat a pari qtro et neruus audit a pari qnto. et hoc qz neruus audit est distiguit et recipiēdū acere sonoz. et iō fuit durū ad resistendū occasiōibz. et iō nascebat a posteriori. et sunt multū musculos timpoz nerui. et icuruant esse. et posuerunt musculū oculi sup vniū neruū. qz foramina oculoz indigent aptitudine per neruū magnū pcatū deferētē vībz. et tūc pcatitates oculoz nō pariebāt occupatōe oculoz a se. aut foramina multa. sed nerui timpoz idigebāt duricie. et nō idigebāt grossitudine. qz grossities iducere eis pōdus. et gūitate ad mori. ad dūce exit eoz est eis petrosus durus. et patit. vt in eo sint foramina mltā. et par sextū neruoz nascit a posteriori cerebri. et est pgiū cū qnto. bis cōiūctū cū qnto. ligamētis. et mēbana. ita qd vt esse vnicus neruus totū. et post diuidit ab illo. et exit a foraminē qd est propinquū facies laude littere. et ante suū exitū ramificabatur in partes tres. et omnes illi rami exierunt per illud foramen in vnum. et vna pars illoz vadit ad nodū gutturis. et radices ligue. vtiuer par septimū i suo motu. et alia pars descēdit ad musculū spatulaz. et ad illud qd ei propinquū est. et plus illius spargit super musculus lūm amplum in spatula. et est ista pars bone quantitate. Sed pars tertia est maior istis duabus partibus. et vadit ad omnia interiora vbi ascendit vena apoplectica. et cūm gittur cum illa vena. et cū fuerit prope epiglottū ramificabitur per multos ramos. et illi rami intrabunt musculos epiglottis. quozū capita sunt versus sursum. et cooperiūt epiglottū. et suas cartilagines. et cū pfrāsirent epiglottū epeūt ab illo qd est maior. et trāt multos quozū capita sunt versus vniū. et sunt illi qui iūāt ad cooperiēdū cimbalaris supra nodū gutturis. et ad ei agtionē postq. necūz fuit. vt traberent versus vniū. et ideo vocabitur neruus trāneruus. Sed fecerūt istuz trāneruus descēdere a medulla. qz nuchari nerui si eleuaret. eleuaret oblique nō recte a suo pñ. et nō traberēt ad vniū cōiūctiōis. s. iū crea ti a pari sexto ppter bz. qd illū qd est in illis de neruis le

nibus: et lenticione illud qđ erat de mollicie in pari quinto. Et tunc iam sparsi sunt in musculis faciei: et sibi pertinentibus. Et septimū par non descendit recte sicut sextus: sed obliquū: et qđ omne ascendēs et post descendēs: opz qđ firmet super fundamentū ad modū rotule: bac de eā posuerūt nernos istos septimi paris fortes: sicut est videre in simula putei ascendente et descendente: et duos et leneos: et tunc nō fuit tale istud par sicut arteria magna: et ascendentes istius paris rami in sinistra parte obuiant huic arterie: et ista arteria est recta: et ampla: et inuoluit ascēdēs cū ista arteria: sed nō est in eis posita firma cōsolidatiōe: sed ascendens a pte dextra nō habet vicinitatē cū ista arteria sūm narrationē pmi: sed accidit ei vicinitas p quā dā ramificationē exeunt ab illo: et etiā: qđ amittit rectitudinē in situ cū obliquabatur ad alicellas: tūc nō pōt deficere a bonia ligamētis cū eo supra qđ est firmatū: hoc quia recuperant in ligamētis qđ accidit ei ex gracilitate. Et sapientia in faciendo istos ramos a pncipio elō garifit: vt quatenus in elōgatione nerui recedentes eēnt fortes: et magis duri: et fortes de neruis recedentibus est ille qui spargit inter cimbalarē: et cōcūtat pte talis: et nō nō habetis cū ramis quozundā neruoz ad iunamentū. Deinde isti nerui descendūt et faciunt fe ramos in mebranis diafragmatis: et in eoz musculis: et in corde et pulmone: et in suis arterijs: et venijs: qđ residuū est transiit in diafragma: et cōmunicat cū eo qđ descendit a parte tertia. Et spargunt in mebranis splenis: et epatis: et alioz nutritioz: et finiūt ad os planū. Et par septimū suū iniitū est a termino cōmunicatē termino medulle: et nuche: et vadit plus de eo: et spargit se ad musculos mouētes linguā: totū residuū de hoc est fortasse sparsus et alios musculos vicos istos: sed nō tempē: sed qđ alij nerui fuerūt ad alia opora: et nō fuit bonū: vt facerent foramina ista in anteriori: neq; versus vniū fuit magis dignū: vt venirent motores ligue ab alio loco: postq; venit suus sensus ab alio loco: sed sunt nerui spondilij. Sed nerui qui nascuntur a nucha: sunt nerui qui pcedūt a nucha per collū. s. paria. Et est vniū par cuius exitus est a spōdili pmo: et spargit in musculos capitis: et est par modicū: fuit melius: vt suus exitus esset gracilis: sicut tu scis in caplo de ossibus: et scōm par suus exitus est inter spōdilia. s. pmius: et scōm. Et intelligo foramen nominatū in caplo ossium: et plus de eo ducit sensus tactū ad caput cū subit oblique ascendit super spondilia: et reueritū totiose ad anterius: et spargit sup partē siluestre auricularū. s. totuotus: et tūc recuperat incurrationē pmi paris nō potens de sui puitate ramificare per illas partes ad quas ramificat scōm par: et qđ respectu secūdi est de isto pari intra musculum qui est a posteriori collis: et etiā musculū planū: adducit ei motū. Et par tertiū eius origo est: a suis exitus a foramine qđ est inter spōdile scōm et tertiū: tūc ramificat: et vnos ramos spargit intra musculū: et in ea spargunt ramuli eius qui cōstringunt caput ad collū: qui diuertūt caput dextra et sinistra: et deinde eleuat se ad spinas spondilij: et qđ applicabit cū eis cōiungit se cū radicibz spinarū. Deinde ascendēt ad eārū capita: et mīcebut cū ligamētis: et mebranalibus que nascunt ab illis spinis. Deinde perforāt tendētes ad partes auricularū: et in alijs altilibus ab boie vadunt vsq; ad auriculas: qui mouēt musculos auricularū: et alius rami arripit: anterius vsquequo intret musculū. Et initio sui ascensus imiscēt cū eo venē: et musculi circūueniētes ipsū: ex omni parte: hoc vt erit fortius in se: et iā etiā mīcet se cū timpozibz: et etiā cū musculis auricularū bautoz: et maior eius sparsio est in musculis faciei. Et par quartū suus exitus est a forame

qđ est inter tertiū spōdile et qrtū: et diuidit ab anterius: et posterius: et suū anterius est parū: et iō inuoluit se cū quinto: et iā dixerūt qđ ab illo trāsit ramulus ad modus tēture arane: et tēdit supra venā apoplecticā quousq; penetrat ad diafragma: sup ambas partes diafragmatis: que diuidit pectus: et maior eius tēdit fursum: et tūc intrat fundamenta musculoz quousq; perueniat ad spinas: et tunc transmittit ramiculos ad musculū colli siluestria: qđ est inter collū siluestre: et caput. Deinde diuertit se ad anterius: et cōtinuat se in musculis mayillarū: et auricularū in brutis: et antequā descendat ad vōsum. Et par quintum eius exitus est a foramine qđ est iter quartū et qntū: et ramificat se in duo: et vnū illoz est anterior: et est minor eo qđ intrat musculū mayillaz: et musculū facientē declinares: et oēs alios musculos cōmunicantes cū capite: et collo. Et secūdus ramus diuidit: et vnū illoz est medius inter pmiū et scōz: et ramus secūdus intrat supiōz partē spatule: et mīcet se cū partibus sexti et septimi: et ille etiā ramulus scōz mīcet se cū ramis qnti et sexti et septimi: et trāsit ad mediū diafragmatis. Et par sextū septimū et octauū exeūt ab alijs foraminibus scōz ordinē. Et par octauū bz exitū p forame cōicans iter postremū ceruicalis: et pncipiū dozi: et imiscēt sui rami mixtiōe forti. Sed plus septi intrat supiciē spatule: et vna ps illius qđ est ps qrtū: minus pte qnti intrat diafragma: et septimū plus intrat aduortuū: licz qđ sui ramuli intrēt in musculis capitis ceruicalis: et dozi: cōmitates ramulū qnti intrat ē diafragma. Sed. s. post imixtionē intrat ascyd curē: et bachy: et illius intrat nihil diafragmatis: sed qđ procedit de qnto ad ptem minus nō trāsit spatulā: et ē de septimo nihil. transit ad iutoziū: s. qđ venit de spatula ad ascyd exiit de. s. innolutū cū pmo q nascit de spōdilibus. et ad doziū vadit. sed de istis etia dederunt diafragmati partē: pter neruos nuche: vt sit illud qđ descendit ad illos veniēs ab altero: et sic meliorabit ibi partitio et ppiet cū est intentio ad ipsas mebranas: que mediat pectus: et nō fuit possibile qđ veniret ad ipm nerui a nucha recte: sine fractiōe ad angulū rectū: et si oēs nerui descēdēs ad diafragma descēderēt a cerebro esset iter minus lōgū: sed poluerit cōtinuatiōne neruoz cū diafragmate mediocriter: qđ nō eēt cōtinuatiō eoz cū diafragmate bona: s. cōtinuarent cū extremis: et pp bz cōtinuāt in medio: aut si eēt cōtinuati cū eo sūm pariferiā: nō eēt cōtinuati sūm viā rectā: qđ mulculi faciūt motū cū extremis: et circūferētia est illū qđ mouet de diafragmate: et tūc opus est: vt nerui finiāt ad ipsas: et nō pñm eoz in ipsa. Et tūc qd neciū fuit: vt intret diafragma neruū cōtinuabatur cū eo: et cōtinuatiō custodit p mebranz descēdētē in medio pectoris: et qđ opatio. bñi mor? est nobilis: ponebat pñm pñm suis neruis: ne si vnū eēt cito ledere. Et nō nerui nuchales gunt in spōdilibz pectoris: s. bñt pmi par exiēs iter pmi spōdile: et scōz pectoris: et diuidit se p duos ramos: et maius ramificat sup latera et musculos dozi: et aliud intrat extērie sup latera pma: et cū neruis descēdētibz a collo associat: neruis dico veniētibus ad alia pte quousq; tēdat ad manū: et vadūt quousq; veniant ad ascyd: et palmā. Et scōz par exiit a forame: qđ seq pdictū forame: et vna ps illi vadit ad manifestū adiutorij: et iunat ipm ad sensus: et qđ remanet de ipso cū paribz residuis iungit: et oēs vadūt vniū musculos spatule q sit supra: et mouēt suos musculos et musculos dozi: et tē qd fuerit de illis neruis nascēs: et nō intrās musculos spatule intrat musculos dozi: et musculos q sunt inter metafrena: et inter latera siluestria: latera dico posita extrapectus: et illi quozum exitus est a spondilibz laterū ad 303 intrat mnculos inter latera: et

De natura aialium

in musculos ventris: et currunt cum ramulis istozū neruozū vne non pullatiles: et pullatiles: et intrant ad nuchas cum exituris predictozū neruozū: et musculi qui nascuntur a pectine dozsi comunicant: et qz vna pars illarum intrat musculos dozsi: et alia pars intrat musculos vétris: et ad huc musculos qui sunt dozsi in parte domestica dozsi: et alia pars intrat musculos ventris: sed tria superiora iuuolunt se cū neruis descendētibz a cerebro in cāna in ali quibus. Et duo paria inferiora mittūt ramulos magnos ad partes corari: et miscent se cū ramis paris tertij: et cū illo ramulo primo: et neruozū: et aliud similit: nisi qz ista duo non pertrāsunt iuncturā pigidū anche: et rotule co: xei: sed alij transeunt ad crura. Et dñia est iter puentum neruozū ad manus: et ad pedes: qm nō similit coniungit ad iunctozū cū picide spatule: et coze: cum picide anche: neqz similit se habēt hinc inde nerui ad suā originē quātum ad propinquitatē in situ. Et neruozū descendētū ad pedes quiddā descendunt a parte domestica: et quiddā a parte siluestri. et quiddā a parte occulta duoz offiuz cru ris: et quia nerui quiddā appropriati pedibus non potuerunt recte venire ad pedes pp musculos igeniata est nā in eis: vt trāsirent per locū testiculoz vřqz ad pectine: et a pectine transeunt vřqz ad musculos pedis vřqz ad iuncturā genuū. Sed nerui qui exeunt a pectine dozsi quos determinauimus imiscēt se cū predictis neruis: sed residuū parū: et vnus exiens a pectine duozsi imiscēt se in musculos manū: et vřqz: et vřqz: et imiscēs mēbz anevétrū. et supiciet interioz pectinis venter: et musculi qui veniunt a pectine dozsi.

Capitulum. IX. De anothomia offium: et cartilaginum.

Dicitur Ari. qz ossa et cartilago sūt fa: cta: vt sint scuti et fundamēti corporis: et sunt quedā aialia que non hñt iuncturas: et motiētes ossa sua: aut suas testas: et habēt coriū durū circūdans ipsius: scit ca: lapagil: et quedā hñt suū duriz ad interie: et suū molle extra sup durum: vt malachie: et talibus fecit natura carnē mediā iter verā carnē: et neruū: et non finditur sua caro fm longū nisi fm latuz per infasile: et hoc: vt suū neruozū sit magis sustentinas ipsius. Et aialia anulo sa hñt suū exterius mediū inter neruū. Et possit sunt sui anuli ligati: ita tñ qz pōt elongari: et constringi: et non inueniunt in hā aialibus diuersa principia venarū et arteriarū: et hoc vt mellis custodiat. Et ossa leonum sunt dura mltū: et nō hñt foramē: et cū collidit vnū cū altero emittunt ignē. Et multa aialia hñt cartilagineum loco ossis: et sunt indigentia talia multa circūuoluntione: et erit multa humiditas in sui tuba: et erit aquosa et pauca terrestritas: et illa transibit in cozum: et talia aialia nō habēt cōparationē in obtinendo rebus duris: et aliqñ adiunatur nā in istis cū spiritis. Et cartilago que similit est medulle repit in piscibus: et ipine: et yngues: et cornua ossa sunt oia que sunt dura ad sustentandū vt yngule in brutis: et quedā fortia: vt sint arma sicut cornua: et qñqz yngule sunt arma: vt in equis: et quedā sunt in aiali sñt cernētū sñt spōdilia super que componit corpus. vt spōdilia que sunt in fundamētū naui: et sicut quedā que sunt sicut scuti: vt ossa capitis: et quedā arma sunt sicut ipine: et quedā ad implēdū loca: vt parua ossa in iuncturis: et quedā vt alia cōponantur super ipsa: vt os in radice lingue: qd assimilat lau da littere. et oia ossa resuscitant corpus: ossa que sunt ad defendendū vel ad sustentandū nō sunt cōcaua: quia nō hñt opus ad motū. que sunt habilia ad motū habent concurationē: vt retineant suū nutrimentū ne indigerēt nutrimento ab alio: ideo ad cōseruationē nutrimentū fa

Liber

cta sunt dura: et vacuitas inuadit ad lenitatē et iuuamenta sua duriciē est: vt nō frāgat in moribus fortibus: et iuna mētū medulle vt nutriat: et remolliat ne sicceat a motu: et os qñ factū est ad solū motū: tunc cōcauitas est parua: et qñ ad motū: et lenitate sunt cōcaua multa. Et os colatu: re factū est: vt per ipsum exeat superfluitas: vt in cōposito retineat de nutrimento: et per sua foramina intret fu: mus odorosus: et oia ossa sunt fibi coniuncta: nisi qz inter quedā est cartilago: aut sibi sile: et quedā nō indigebāt in medio sicut mandibula inferior: et quedā ossa sunt cōiun cta fm iuncturas habiles ad motū: et quedā fm iunctu: ras difficiles ad motū: et quedā cōsolidatū fortiter: et habiliter ad motū est cū vnū pōt moueri sine altero: est autē difficilis motus cū vnū nō pōt moueri sine altero: sicut in rasetra: et cōsolidatio est: vt in costis anterioribus cōsolidatissime autē cōsolidari dicunt: sicut cū vnū est perforatū: et additamentū alterius intret ipsius: vt dentes in mādibula: et terrosa sunt sicut in cellula capitis: et quedam sunt coniuncta fm superficiem in latu scit infe: riora spondilia: et quedam in longū: vt duo focilia.

Capitulum. X. De distinctione membrorum principalium.

De arboribus. Non indigent expul: tis mēbz: quia aialia non sunt suū nutrimentū purus ex terra: sed recipiunt vnā māsaz intra cuius vna pō est superfluitas: et alia cibus cū fuerit altera: tū: et qd recipiūt intra transiūt diuersas naturas: qz mē: bza cōmilia sunt diuersarū naturarū: et non arbores similit: sed arbores sūnt cibū in quo nō est superflui: tas: et si fuerit superfluitas in eis: erit illa fm modū sup: fluitatis tertie digestio in aiali: et tūc membrū recipiēs illud qd est in potētia cibus cibā in eo qz est in ipso pur: ris cibus et opus est: vt de illo transeat ad locū superio: rē: qñ si transiret multū in vnū debilitaret attractio rei pōderose in sursum: et mēbz cyclics possit tūc subari: ea: dē cā: et posuerit mēbz in quo situs est primus calor in medio: qz fundamētū oz eē in medio: et operator agēs oz esse propinquus quierit: qz quies oz esse ppe mediū: ope: rator: prope quierit. Caput aut cū sit specula elenat sup: ra: et posuerunt in eo transitū nutrimentū: et diminuerūt ab eo carnē: ne multitudine carnis opationē faceret in euar: pozationibus medulle: et caro poneret medulle opilatio: nē supra tantū sui in calore: qñ vis est: vt sit multū frigi: da. Et proprie iā creatū est in capite os durū: tunc non fuit necessariū alio additamentū: sed vtilitas totius teste capitis est: vt defendat medullā: et diuisio fuit in suis offi: bus: vt si adneciret occasio vni offi istud non accideret alys offibus: et hoc etiā: qz non fuit cōueniens: vt in vno offe esset diuersitas in duricie: et mollicie: et dēitate et raritate: et vtilitas in hoc quatenus esset citius euaporatio nis a cerebro: et posset esse cerebrū potens dissoluere illa superflua. Et alia vtilitas: vt nerui exeuntes haberēt vtiā et alia vtilitas fuit: vt vene nō pullatiles: et arterie habe: rent viā ad nutrēdū. Et etiā vt dura mater haberet exi: turā in terra: et nō caderet super medullā: sed ligaret per serrā. Et figura naturalis huius teste est: vt sit rotunda duplici vtilitate: vna est quonā figura rotunda est: ma: gis capax: inter hyposperimeras et alia: qz rotunda min: recipit occasiones: et creabit cū aliquātula lōgitudine: vt nerui extērent nō innimā angustia: et impediretō vnus ab altero: et procedit aliquātulū in acutiante: et retro cū rotunditate: et ista figura bz duas serras fallaces: et duas veras: et prima serra cōmunicat cū fronte: et ad modum arcus: et dñ coronalia. Et alia que est in medio fm lōgū: et dñ sagittalis: et cū cōparauerimus istā ad primā dicitur

Lib. scdo de
vni. aialium.
capit. nono.

rigonalis: et figura totius est quasi figura arcus a cuius medio eleuat perpendicularis: et est talis. **E**t terra tertia communicans iter occipitii: et suam basim: et est fm figura anguli cuius acutus coniungit cu sagitta: et dicitur terra laude: sed cu copauerimus vniuersum ad pdictas futuras erit talis. **E**t Sed due ferre medeas sunt fm logitudinē capitis eq distantes future que dī sagitta ex vtraque parte auriculæ: et nō pfundant ad iterius: et iō dīr fallaces ferre. Sed tres sunt figure capitis nō nāles: et vnus illoz est qui diminuit anterior: et pp hoc amittit ferraz coronalē: et terra qñ amittit posterior: ferrā. **E**t lfe: et terrius modus qñ amittit vtraque futura: et erit totū rotūdū. Dicitur medicus maximus. qñ in isto sperico declinabat ad logitudinē oportet de necessitate: vt i ea fieret future adequate futuris palmis: et pp hoc cōtingit q essent eq: les ei partes ferre: et iam fuerunt ptes ferre in pmo in logitudine vna ferre: et in latitudine due ferre: et tūc in logitudine vna erit ferre: et in latitudine vna ferre: et terra latitudinis ibit ab vna auricula ad aliā: sicut terra logitudinis est in medio longitudinis. Dicitur Ar. nō pōt ee in capite figura quarta innālis: qñ si logitudo esset eq: les latitudinē eet vita abscissa f3 q figura nālis iudat vitam: et iō dicit bene maximus medicus cū ipse dixit tres figuras capitis tñ: et caput post hoc b3. **S**ofia. et qmōz sūt vt parietes: et 5. vt basis: et sunt duriores q illd supra: qz calius supra latera sunt plures: et quia necessitas in superioriorē egre p in superiorē esset raritas: eo q in illo loco d3 esse carētia pōderositatis: et d3 esse receptaculū vaporū: vt latera posteriora sint duriora: q remotiora sūt ossibus: et etiā paries pñus est in fronte: et terminat ad coronā sursum: et versus imū terra transiens per lineā oculoz in supercilij et cōtinuat le sua extremitas cū capitib3 corone. Et parietes qui sunt a dextra: et sinistra sunt parietes auricularij: et dīr petrales pp sui duriciā terminabimus quēlibz istoz: et vñ terminus erit terra corticalis. Et alius terminus erit laude littere: et tertius qui procedit in vno ad coronalem: et anterior vna para coronalis: et a posteriori vna portio laude: sed paries quartus terminatur ad ferrā laude: et in vñ ad cōcantē inter caput: et dēre cōi spōdilis: et cōtinuat le inter duo capita laude. Sed basis medulle est sustētamētū totius: et oīz offiuz: et dicitur basis: est durū publici cā: et est vna qñ duricius melius sustinet pōdus: et terra: vt efficit minus recipiens putrefactionē: qñ illud os est subim supfluitantib3 temp de scendētib3: et vtraq3 ossa tympoz sunt dura dupla cooperentia muscularos q vadunt sub tympozibus: et suus situs est obliquus: et vocat par. Et dicit pbs q sensus tactus b3 pncipiū a corde nō a capite: et sic gult qui quodāmo est tactus: sed vñ: et auditus: et olfactus: ilic hēant pncipiū a corde tñ negz cor audit: negz odorat: sed infirm illaruz operationū est cerebrū: sed infirm tactus est caro: et nervus: et ambo iueniunt in corde: sicut ipse dicit q quedaz istari virtutū cōplēt in radice: et quedā nō sicut dicunt medici: q cerebrū palpat per se: et nō videt per se.

C Lapsum. XI. De naturis visus.

Item qm visus exigit humiditatem aquosam clarā que recipiat impressiones et tūc op' est vt sit suū infz3 suba medullina: sicut cristallina: sed olfactus: et auditus idiget duobus foraminibus per que intret aer: et vt operef in eis nō operationē que sit frigida: aut calida: aut humidā: sed spiritus visibiles: virtus illius peruenit ad oculū per nervos opticos: isti duo nervi mēbianāz trūbus mēbianis: et due mēbiane cōtinuant cū duab3 mēbianis medulle: et interior est subtilior: et exterior est durū

02. Et tertius q descendit ad oculū est descendēs ad mēbianā testē: sed sunt obtici: vt cito transeat in eo spūs visibilis: et est qdā qui optat spūm ne exeat per pupillam: et isti nervi cōtinuant le cū oculo: vt meliorē sua tensio: non sint laxi sicut determinauimus prius. Et cū expanditur medulla: et membrane capitis ampliabunt tunc oculi in sua occupatio: quarū mediū est cristallinus: cuius anterior superficies est depressa respectu umoris iphere: et fuit depressa: vt reciperet impressiones melius: et iō melius circūuenit oculus in aspectu res paruas: iō suū posterius graciliat: vt melius cōprehendat res gbus occurrat. Et posuerunt istā humiditatem in medio: vt melius custodiret: et post hanc humiditatem posuerunt aliā que cibat istā: qñ iter istā: et sanguine sunt gradus: est vitreū solutū: qñ color eius est vitri clari fluentis parū ad ruborē: sed sua claritudo est: qz cibat claris: et rubor est in eo: qñ eius modus fuit sanguis: et nō est ad huc cōplete similis sube cibande: sed posuit fuit posterius: qñ descendit a medulla mediāte reti: et tūc opus est: vt sit a posteriori. et iste humor leuat super gelidiā vñq ad maximā periferiā illius: et ante est albuginea: et sicut supfluitas gelidina: qñ superfluitas clari est clarū. et posuit fuit an: qñ superfluitas d3 opposi cibo fm situs. Et posita fuit alia: vt gradatim veniat visus ad geleidiā: et sit illi quasi cūctū. Deinde caput nervi cooperit sup vitreū et gelidiā vñq ad intermediū albuginei. et gelidie. Et qd de illo occupat interius vitreū est rotūdū sic rete cōpēdiū suū cōpēdiū. et a suo capite nascit textura aranea que est tela subtilis. vt sit distinctio inter supflūū. et subtile. et veniat nutrimentū ad ipsū p rete: et fuit subtilis ne si eet dura pp modicaz occasione impediret visus: sed caput mēbiane subtilis impletur: et textū venis ad modū secūdine: qñ est trāsitus certius cibi: et nō est opus vt oēs ptes sint deputate ad cibū: sed sua ps posterior: et dīr rete: sed q est post hoc est ali quātulū spissius: et dīr bfe colorē ad modū floris lilij inter albi. et nigrū. et hoc vt colligat visus: et adequet lumē sic claudim3 oculos cū adequamus visum post nimij defectū visus a luciditate: et hoc vt adequem3 visus: et iste vidit inter corneā et duriores. et iste cibabit corneā ab coq ei venit a retia. et nō cōplet sua sperane obfret ipsefionib3. sicut in vna cū euacuaf. et cū claudif vetat visum. et interius vbi occurrat gelidie cooperit gelidiā quasi texture quedā que assimilaf rei rare. et leui. et b vt abscondat ab occasionibus venientibus ab occurrui rei dure. et durior pars vitree est anterior vbi coniungit cū duriori pte corneæ. et vbi pforaf. vt in circuitu foraminis sit magdiorū: et forame est plenu humiditate pp vitilitatē nominatā est spū: et significatio sup hoc est restrictio foraminis. et humiditatis illi eūo circa mōrē. Sed tunica scabā est ipsa multi: vt sit bñ retinē. et vocat portio dura. Et anterior ps circūdat pupillā: et est diaphanū. et erit in colore cozzu subtilis: et vocat pp b3 corneā: et spissio: suaz partiū ē anterior: et qz pposita ep. 4. tunica subtilibus cōticalib3. et si excoziaret ab vna nō pp b3 erit egredim3 cois oibus. et aliq3 boz est ppe forame: qñ idiget custodia. sed tertia imiscet le cū muscularis mor3 pupille. et ipse le carne alba pingui que remolliat oculū: et palpebas. et phibet in eis siccitate. et vocat istud cōiunctura. sed muscularis mouēs vidit in sex muscularos. qmōz mouent sursum. et vnus. et duo la: b3 ymalia. ita q quibz ad suā pte et duo sunt siti in obliquo qui mouēt in circuitu. et in posteriori oculi ē muscularus q est sustētamētū nervi vacui. et phibet ipsū a laxatione. et phib3 oculū a pfundatione ad iterius. et renet oculos aptos in acutispectione. et iste muscularis pp multitudinē ramificatiōis dubitabaf quō eet apd anoz

De natura aialium

thomicos: qñ qdā dicit q est duo musculi: qdā q vn⁹ qdā q tres: et of nō terminat ad vnū caput: sed palpebre: q: suū inferius nō indiget motu: qd querimus ex ipia est motus superioris: tūc cōplee per ipias apertio oculo: et clausura: et hoc est admiratio creatoris: q sunt p vnū modicū in infirm multe operationes. Et multa nō multū inuatur: q: ad huc si palpebra inferior: mouere quiete superio: esset aliquatū bene cōueniens: sed nō ita bene sicut si supior moueret: qñ supior est ppingo: musculi motuius: et radicib⁹ motus. Et nerui venientes ad palpebrā supiorē nō op⁹: vt incurnet in suo motu vel obliquerit: et q mouet palpebra supior: in claudēdo: et in apertio indigebat neruis descendētib⁹: post reuertētib⁹: tūc si illi nerui essent vn⁹ trās: aut ille veniret ad mediu: aut ad vnū extrem⁹: et si ad mediu nisi vn⁹ fortiter clauderet: et si vnū lachrymale nō clauderet: g opor- tebat vt essent duo: vnus ad vnus lachrymale: et alius ad aliud: sed in apertione: tūc sufficiebat vn⁹: et iō ponebat ille in medio: et ille musculi venit recte inter duas tuni- cas: et venit ad vnū corpus quasi cartilaginolum: sup qd fixe sunt palpebarū spine. Et si spine palpebrarū facie sūt pp defensionē occasionū venientū ad caput: fuerūt nigre: vt tēperaret lucē venientē ad oculū: fundauerunt illas spinas sup locū cartilaginolos: vt semper essent stan- tes: et nō caderent dimisse: et ipeditēt vīsum: et ad huc: vt ille musculi q aperit oculū fundet melius sup tale fun- damētū ad motū. Et aial hīs durū coriū cuius corū nō fuit habilitas ad tendēdū nō hēbat palpebras: oculos fortes. Sed aialia ouātia hnt inferio: palpebrā. Et qua- drupedia claudūt oculū palpebra inferiorē: et aues pīstū mant cū quadā tela que currit sup oculū. Et hoc q suū coriū est graue et spissus pp pilos in ipso: et cā illius pīstū motiois est: vt si aliqua pīstū claudat currat sup oculum q ipias abscidat: aut malus aer. Et aialia quadrupedia que ouant nō pīstūnt sicut aues: licz claudāt oculos: qz nō hnt opus hēre subtilē humiditatē in oculis cū qua videāt a remotis sicut idiget aues: qz locus sui nutrime- ntis capiendi est. pp inquina: et pp inquina istia quadrupeda- lib⁹ ouant: sunt aues ambulantes sup terrā. Et pīscēs nō idiget palpebris: qz nō idiget pīstūnationē: et solus bō hz pilos i sua palpebra supiorē. Et aialia quadrupedia quedā hnt: sed nō hnt in superio: et hoc qz nā intendē- bar plus in custodia illius qz cetero: aialium: et nullum aial pilosus est sub ascillis nisi bō: nec hīs capillos mul- tos in capite pter ipius: et causa in hoc est: qz hz medullā multam: et status eius est multū rectus: et supcilia nō ba- bētur a ceteris aialibus nisi a solo homine.

Capitulum XII. De generatione auditus.

Auditus fit in vtraq; parte capi- tis: qñ interio: pars ca- pitis occupat vīsum: et olfactum: vīsus dz esse ante pp hoc qd olfīm⁹ pus. et auricle in me- dio capitis: vt magis custodiant: et in capite superio: in qdrupedalib⁹: qz capita eorum erant demissa. Et quadrupedales aures mobiles sunt in oēm prē vt melius audiant: et particule auricularū sunt cartilaginose: et sunt pulpe: et foramē tortuosus in auricu- la fuit factū: vt augmentaret in eo sonitus: factum fuit iter to: tuosum: vt iter in tortuositate esset lōgū ne veni- ret subito frigus ad medullā: et illi sensitiui sunt duri pp cām pīctā. Et est via interaurē et palatū nō manifesta: sed in firm olfactus in aiali nō faciet aial ponebat bene inter duo mamillaria additāmētā. Et triplū est inuamē- tū auris: qñ vñ in aere q in eis recipiūt pp inspirationes: et hoc qñ lūz multū de aere inspiratio catat pulmonez:

Liber

mlū tñ vadit ad mamillas nariū: qñ olfact⁹ idiget aere: et vt aer receptus tēperet cerebrū: et cor. Et 2^m inuamē- tū est: vt pars aeris in ore emittat per nares vt sile videat in cāna p quā emittit sonus. Et tertiu inuamētū: vt sup- fluitates decēdētes abscōdan faviū: et decēdāt p illas. Et ossa nasi cōposita sunt ex duob⁹ ossibus terminatis ad duos angulos in sursum: et ad duas bases sub: qñ essent duo trianguli: et ista ossa cōiuncta sunt cū ossib⁹ faciei fm serrā: et sup extremities istoz ossis sunt cartilaginee: et in medio est durio: et illa in fine mollior: et inuamētū car- tilaginū medie est: vt si supfluitas decēdāt per vnā prē recipiat aer interius per aliā ad refrigeriū medulle: et in- uamenta cartilaginū duarū aliarū sunt tria: et vnū est q cōe est oib⁹ cartilaginib⁹. Et inuamētū scōm: vt possit fie- ri aprio maior: et minor fm maiorē inspirationē: et minorē. Et tertiu inuamētū qñ cū mouent seque cas sumi: et ossa ista fuerūt tenuia nati: qñ i hoc loco magi fuit ne- cessaria leuitas qz pōderositas. Et nō est necia hoc loco spissitudo illoz: et hoc qz nō sunt ibi ad defensionē alicui- us mebi nobilis: et sunt ppe custodia. et sensus olfactū. Et dixit Ari. qz collū elephanti nō erat lōgū: neq; po- tuit moueri eius caput: et collū: et est lūi cor⁹ magnus: et est aial cōplētū: et inspirat: et stat fm plus in aqua: et stat sup tres pedes aliqñ: et inuatur se quarto: sic vīsus: et ideo factus est ei additāmētū calcei cui⁹ quo odorat: et quo abscindit qd est ei necessariū: et accipit ea eo: et fuit iter durū et mol- le: molle vt eēt mobile multis modis: et durū pp occasio- nes: et dicitū qz lūi quedā vacce talis modū: et cū illa additāmētā a postero: et capiunt capū per illud: et ance hnt nares stricas sup pīcas: qz pīca est loco nati. Et lūn- gua fuit pp gustū: et vt sit qñ manus molēdinariy iducē- do cibū: quedā aialia sunt qz hnt ligūā q accipiūt cibū a terra: et ppie dentes in supio: mandibula nō hntib⁹. Et ligua hōis est pp log. Et mouet q musculi in illa: et musculi mouētēs ligūā lūi nouē: et duo musculi nascū- tur a duob⁹ additāmētis sagittalib⁹: et tenet se cū duab⁹ partib⁹ ligue: et alij duo nascunt sup os sile laude littere qd est in lingua: et veniūt p mediū ligūā. Et alij duo mo- uent ligūā obliquā: et nascunt ab vna pte illius ossis la- terali: et trāsēnt p ligūā ex trāuerso: et duo alij faciētes li- guā iuolui in se: et suus locus est sup locū pīctoz: et ita fila expādunt sup ligūā: et cōiungūt cū mādibulib⁹: et a nominauerūt vnū musculū lingue qui est inter linguas et os lande: et cōiungit vnū cū altero. Et ance habētes lin- guā rotūdā magis pnt imitari sermonē pp leuitate ligue et boies mouētēs multū ligūā in sermone sunt q hnt li- guā latā: et nō multū ligatā: et cō cōtrarietati illi. Et ligue quadruped alij facientū oua bnt fīlas: et iō nō pnt for- mare litteras: et pīscēs et tenēde hnt ligūā multū latā pp hoc qz sua ora sunt spinosa: et qz nō hnt opus ad masticā- diū vel gustandū: sed statī trāsglūticiētiē: lingua de ten- cha cōiungit qz mādibula superio: qz mouet illā: et oē aial bz appetitū ad illud cui cōuenit sua cōplexio.

Capitulum XIII. De anothomia capitis: et spōdiliū collī.

Noniam caput bz motus pprios cō- municātes cū. spōdiliū collī: et crit iste mor⁹ ordinat⁹ in declinatione capitis et collī in vnū: et cū illis erit motus su⁹: et quilibz motus capitis itelligo pprios et cō- municantes erit vel a posterius vel anterior: vel oex- tra vel sinistra: et iter istos sunt mor⁹ oblig. Sed musculi facientes caput declinare fm recti ad vnū sunt duo mus- culi decēdētes a duabus pīb⁹ pp h q auricle a supio ri vestiūt a ista texturis: et furcula pectoris sub: et postea cōtinuant i sua dorū: et eleuant in sursum et fortasse pūant

¶ sunt tres musculi: q: sua capita ramifican: et sunt qñ duplata: tñc qñ mouet vnus: declinat caput ad vnum ad sua parte: et si ambo simul mouent: declinabit caput equaliter: sed musculi qui declinant simul caput: et collus: ad anterius est vnus par positi sub isofago: et vadit ad partes supiores pñi spòdilis: et scòb: et icarnat: cu eis: cu còstringit pars que vadit ad isofagi còuertit caput solus: et si operent: cu parte incarnata cu spòdilibus declinabit collu. Sed musculi declinates caput ad posteri? sunt q: tuor: paria posita sub paribus noiatis: sed origo istozus pariu est sup còiuncturà: tñc quedà sunt que itrant ce: ebanetum: et sua origo est remotior: qñ origo sui medy: et qdà sunt intrantia alas: et sui origo est ad medius: Et tñc de istis vnus par facit se ala et spòdile primu: istud par è supra par intras suu canethu binu. Et est illud per qd nascit per se ab alla prima ad suu senecim (còb: et suu p: pñu est q: erigat caput cu declinatu fuerit caput ad ante. Et vnus par quartu incipies a sursum: et trāsīt sub tertio obliq: ad parē siluestre: et occupat aliā spòdile primu: et duo paria prima declinat caput ad post recte sine declinatione obliqua: ant modica. et tertiu erigit a declinatione obliqua. Et quartu pariu declinat ad posteri: cum obliqñe manifesta: et tertiu cu quarto qd illoz pñrre rūt declinabūt caput ad suā partē: et ambo cū stringerūt mouebūt caput post recte sine aliqua declinatioe. Sed musculi qui declinat caput: et collu sunt tria paria: et sunt in pfundū: et vnus par qd cooperit: et qdlibz illoz est qñ triangulare: et sua basis est maior: qñ postremū cerebri. Et vnus illoz pariu descendit ad duas ptes spòdilis: et capita alaru sunt musculi facietes caput declinare dextra et sinistra sunt duo paria: et occupant iuncturas capitū: et vnus par illoz positi anterius: et est illud qd pñnuat iter caput et spòdile: et scòb paria pcedit vnū singulare ad dextra: et aliud singulare ad sinistra. Et paria scòb est locus posteri: et còtingit iter spòdile primu: et caput vnū singulare dextra et alteru sinistra: ergo qd illoz qñuor se còstringerit: declinabit caput ad suā pte fm obliqñe. Et que duo se còstringerint declinabūt caput ad suā pte sine obliqñatione: et si mouerit anteriores iuuabit ad submersione: et si posteriores vertet caput ad oppositu: et qñ oēs stabūt simi in vna erectione stabit caput erectum. Et illi qñuor musculi sunt minimi: sed lucrant per bonitates sui loci: et modū sui descensūs illud sub alijs musculis: illud qd hñt alij fm suā magnā quātitatē. et iā fuit iuctura capitis vti lūa pp duo qd sunt necia pp duas itēones 3rias. Et vna illaz è firmitudō et illa firmitudō pculcata è cū firmitudine iucture et cū pñtate illoz motu: et 2a multitudo fm nūex motu: et illud è qd iuctura è facile mobilis: et laxa: et iuctura est laxa qm in arcuū sunt multe ligatioes. 3a frōs mouet p musculū latu subtile expāsiū in frōte sub cute: et imitru cū cute quouls: fere rectificē in subam cutis: et tñc erit pp hoc ipōlis diuisio vni? ad altero: et obuiabit mēb: et moto ab ipso sine chorda postq fuerit suū motu cutis mota: leuis: lata et iō nō idiget chorda: et cū motu eius eleuatur supercilia: et iā iuuat oculus in sui clauisura cū sui latione. Sed maxilla bz duos musculos: et vn? illoz sequit motu mādibile inferioris: et scòb cōicat cū labro: et mot? mādibile segt motu alteri? mēbz: et tñc cā sua est musculus illi? mēbz: et mot? in quo cōicat cū alio mēbz: tñc cā illi? est musculus ad illū determinatu et ad aliū mēbz cū cōicatione: et iste musculus est vn? in oi maxilla: et è latus: et cū hoc noie latitudinis scā: et qdlibet illoz singulariū singulariter cōponit ex cōpōribus: qñ illa texta venētia ad ipsa veniat a qñuor locis: tñc vna suaz pñu est illud qd nascit a ligamento pectoris: et

cōtinuat secū illo: et cū extremitate laby amplioris: et tra hit ipsuz ad vñū. Et os etiā p accidēs attractione obliq. et origo secūdi est a furcula pectoris: et ab vtrazq parte ligamēti pectoris: et sua fila pcedūt fm obliqñu: et illud qd nascit a dextra abscondit illud qd nascit a sinistra. et qd nascit a dextra cōtinuat se cū sinistra inferioris laby: et qd nascit a sinistra pñnuat se cū pectoris: et ista postq se còstringerint còstringent os ad anterius. Et tertiu nascit a spatula: et cōtinuat se cū cōtimationib? pñdictoz mu: sculoy. Et quartu par nascit a fenecio additamentis con iunctionalibus: et pcedūt a rectitudine auricularū: et cūz postremo maxille pñnuat se: et mouet maxillā motu manifestoz: et segt ipsuz labiū in illo motu: et fortasse in tantu cōiungē cū auricula q: in aliquibus doib? mouebūt auriculā: et labiū bz quodā musculos pñnūcates cū maxilla: et quodā pñnos: et illi sunt qñuor: et qdā sunt venētes a superiorū vtriusq gene. et qdā ab inferiorū: et in istis qñ: tuor pñfic motus vtriusq laby: et sui termini: et qñ vnus illoz mouebūt traheret laby ad illā pte. Et si ex vniuersis tribus traherēt labiū ad diuersas partes: tñc cū plebiū suus motus in oēm partē: et nō bz aliū motū pñr pñdictos: et isti qñuor: et extremitates musculoy cōicantiū miscuerūt se in laby pte mixtione: qd nō pōt sensus dīscernere: qñ labiū est mēbz humidū nō incarnatū in qd nō est os: et est molle multū: sed extremitates narium in suo acumine cōtinuant cū duob? musculis fortib? et pñnis et sunt parui ne angustēt vias musculoy quibus magis indiget: q: maioris narrationis sunt motus maxillariū: et labiozum: et sunt maioris motus: et diutius morātes: et plus est opus illis motib? qñ motib? pñdictoy musculoy mouētū extremitatē nasi. Et creabant fortē: et resiliu rarent humiditātē: et fortitūde diminuat cartilaginis ab offe: et sui descensūs sunt ex pte faciei: et imicēt se pus cū filis vni? faciei: qd motus ei? est ad aliā faciē.

¶ Caplin. XIII. De dentibus aialium.

Sed dentes sunt. 32. et fortasse deficiūt in q: buidā boibus qñuor dentes: qd nascit ante: et sunt in extremitatibus: et tunc oēs sunt alas. et in superiorū sunt duo dētes ampli: et duo pñr: et tot inferiores: et isti ad incidendū: et duo canini ad frāgendū sursum: et in imū: oēs alij ad molendū sunt. 4. sine. 3. sursum et in imū: et pñr istos. illi. 4. g nascit: nascitū ppe. 30. annos: et dñr dētes intellectus a tepore quoulsq icipit spermatizare vñqueq finit sui cremētū. et dentes hñt radices acutas: et impingūt in mandibula inferiori: et inferiores et sup qdlibet foramē nascit qdā additamentū qd iuuat ad retentionē: et in illo loco finit ligamēta fortia: et pñr molares oēs alij bñt vñā radicē. 3. molares quos noiā nimis in inferiorū mādibula ad min? habebūt duas radices: et ppe in inferioribus dentib? itellē: sunt tres radices: sed mole fixē in supiori ad min? habebunt tres radices: et fortasse. 4. et pñr duos dētes itellē: et radices molaz erūt multe: imole fuerit magne et maxime superiorū molarū pp sui pōderositatē: et pp bz dentes supiores exēūt a rectitudine radicū: vt vident casus: sed inferiores: qñ sūt magis fixi nō ita: qñ fm rectū pcedūt a suis radicib? Et nō sūt ossa sententiā nisi dētes. Et dixit maximus pñphysicus qñ pbatio sup hoc est: vt veniat cū vñs a medulla diuidēs iter caliditatē: et frigiditatē: et facti sunt dentes pp arma et mole ample ad molendū. Et ego vidi castoreus qui venabat a rupa que est prope basia: et dentes ei? anteriores erāt lōgi qñ curui nō lati: et rubri. et acui. et hoc qd idiget plus rāpe qñ scidere: qñ nō si vene? nō habebit qd comedat: sed habebit qd comedat: licz nō icidat. et sui dētes sunt sicut ami. et si illi essent

De natura aialium

interiores & sunt curui nō posset p illos venari. Et dētes
bois iunāt ad informatiōē litterarū sicut als dīctimus:
in aialibus sunt dētes ad arma: nō ad rectificatiōē
comēstionē sīc in porco: clesante. Et duo culmi elean-
tis iunant ipm in quo dīctimus. Et sunt qdā aialia q non
sunt dentibz: nisi in comēstione: nō ad pūm: ego cre-
do q oē aial hīs dētes cū fuerit opportunū pūat cū eis:
qdā aialia sunt q hnt dētes acutos: r sepato: vt ē aial
qd hz cōparatiōē ad extrahēdū de pda ficut leu. Et aia-
lia que hnt opus ad incisionē sui cibi a terra herbā: hz
hnt dētes adeq̄tos in vna superficie: r nō hz cumulos lon-
gos. f. caninos: qm per ipsos incisio ipediret: r qz mares
sunt iracundiores in quibudā spēbus qz femine: dantur
eis culmi ad defendēdū feminas: qz femine sunt debilio-
res in se: p eozis cōplectiōis: r hoc etiā fit in aialibus
qbusdā: licet nō comedat carnes: r nō idigēt istis
ad comedēdū: sed solū ad defendēdū: sicut porci masculi
lū: r hac de cā hnt vires sicut modo dīctimus: r istud est
simile illi qd accidit in camelis: r sic dicemus in omnibz
alijs armis. Et pp hoc factū est cornu in certis: non in
certis: r in arietē: r in capro: r pisces q nō sunt comēden-
tes carnes nō idigēt dētibz acutis: r qz comedūt idigēt
dentibus acutis. Et qz nō hnt collū qd decinat ad pda
ideo hnt dētes vncos: r supiores intrāt inferiores ad mo-
dū ferre p m ordinales acies: r hoc factū est: vt cito trans-
glutiat dīuisiō in masticatiōē aut iratrem aquā: r ille
acies facit sunt pp velocē cisiōē: r ista diuisiō est loco
masticatiōis. Et in ore aialis sunt mltā iuamētā: r aia-
lia nō habētia alia iuamētā ab ore suo nisi comedere:
r loq: nō hnt opus: vt eēt mltæ acies: sed oia officia q
idigēbāt incisiōe cibi in minima hnt multos dētes: r hz
sunt pisces. Et vngues autū venantū sunt vncis: sicut ine-
pice: r hoc vt capiat in volūdo: qm nō deprehendit in
ambulando. Et pice autū colligētū grana sunt recte: qm
poterūt melius p hōpicas colligere grana: aues q hnt
picas amplas sunt ille q comedūt lutū: r assimilāt ille p
celigētibz latis. Et aues qdā hnt picas parū rectas: r pa-
rū curuas: sicut aues que dñr comedēt in veritate car-
nes: colligēt grana: r dico ego: qm qdā aia q na-
scit in aq: r est alba: r pedes hīs nigros: pica eius ē la-
ta in extremitate: r fere rotunda. Et dicit Arist. q cornu
fuit sup caput: qm qdā mēbra sunt posteriora: qz quibus
nō pōt aial videre qd pcutiāt: aut sunt deputati alijs mo-
tibz: sicut man: aut sunt alia mēbra poa impediētia mo-
tū illoz mēbroz: vt sunt mēbra ipediētia motū spantile:
qm cornu nō fit nisi in recuperatiōē vtutis amittē in fis-
sura pediti: qm oē aial hīs fissum pedē bz cornu fere: sed
nō cōuertit pter in asino idico q hz vngulā nō fissā: q dī-
bechedē. r hz cornu: r fortasse asinus ille bz magnū cor-
nū: qm nō hz iuamētū i vngula. Et dicit Ari. q oē aial
hīs cornu hz duo cornua pter asinū indicū: r aliud aial
qd oicē achabz: r illud hz vngulā fissā: qm ista duo
aialia hnt vñū cornū ut posuerūt ipm in medio: r nā iu-
nat aial cū armis in mēbris cū magnitudine corporis p
defensionē: cū velocitate fugiendā: r aliqñ nā q nō pōt
cōuētere mām in vñus generis arma cōuērtē iē ad fa-
ciendū alterius generis arma: sicut dicit Ari. q in aial-
bus nō habētibz dētes in mādibz superioribz: vel vngu-
las itegas hnt cornua: r aliqñ ponit mām vñus forme
sub forma maioris iuamētū: sicut cū fecit ex mā dentū
cornu: qz qm epidiāt mām in vngulas nō hnt cornua: qm
tūc vngule ille facit sūt ad ambulādū: ad arma. Et aia-
lia nō hntibus dentes dedit iuamētū nā in rumina-
tiōē: vt sit loco masticatiōis: r vñ mibi q cornua cerui
sunt ppe agna: qm illa aliquādo inducunt pōdus illi p

Libri XIII.

pter hoc vult illa ex cere: r minuta aialia habentia cornua
sunt caprioli montani habentes octuos rubeos.

Incipit liber XIII. De interioribus animalium: r an-
tboria trachee arterie.

Capitulum I.

Sub mādibz ē iophagus: r tra-
chea arteria: iophagus du-
cit nutritiū ad stomacū. Et trachea du-
cit aerē ad cor: r pulmonē: r caput illius
cāne est epiglottis. Et loqmur nūc de iop-
phago: r hō bois: r dicam q aial indige-
bat duobus extrinsecis. f. aerē: r nutritimē-
to: r iō nā fecit vtrūq: viā. f. tracheā aeris: r loco illius in q
busdā aialibus aliud: r iophagus ad nutritiū. Vt qdā
loco illi: r qz aer est res iūtilis: r si trachee arterie eēt
cōiuncta latera fm planū nō posset p hō aerē dilatari:
neq: viā posset ampliari: fed foramē cēt strictū. Sed iop-
phagus hz sufficiēs sibi: vt sit ex mēbrana: r carne: clau-
dant cū cōiunctione sua latera: vt teneat minoz locū:
qm min⁹ nutritiū cū sua pōderosiōe aperit ipsū: r b-
cū voluerit trāsire ad stomacū. Et qz membra nutritiū
emittunt ex se odorē malū: r fetidū: fecerūt pp hoc inter
spūalia: r nutritiū p m diaphragma quatenus per ipsū
veniret aer purus: r nō imigtus cum illo vapore malo: r
fuit stomacis subius: q nutritiū ē pōderosius q aer.
r qz de nutritimēto hz exire stercus: r tūc qz exigebat: vt
pulmo cēt supra: necessariū fuit diaphragma: r trachea ar-
teria: r epiglottis sunt ista ispiratiōis. Et epiglottis pponi-
tur ex gbusdā ptribz: qm qdā circulares sunt: r qdā circu-
loz portiones: q vna obuiat aliq. Et illa pars q est ppin-
qior iopho que dñr nō hīs nomē est fere mediū circū-
lus. Et qd de eo tūgit iophagū nō est cartilago: sed mē-
brana: r cartilago est anterior: r fuerūt ille cartilaginee
cū gbusdā ligamēta coopris mēbrana plana: r est sicca
oura: r diuidit in multas ptes cū puenit ad cānā pulmo-
nis: r factū est ex cartilaginibz: qz si eēt ex ptribz mollis:
bus clauderēt aliqñ: etiā vt magis sit custodiū qm est
anterior: r sua duricies iuuat in emissiōe vocis: r cōp-
niē ex multis layer: vt possit extēdi in boia ispiratiōis: r
cōiunctū layer cū mēbranis ne videret homo in emissiōe
subita aeris: r ex multis partibz: vt si lesio accidat vñū nō
ppter hoc trāsfindat in vniuersū: r diminuerat a pte
iophagi: ne ipcedit trāsitiū nutritiū. Et comēstio non
cōiungit cū ispiratiōe: qm claudis iophagus cū pertrā-
sit ad mū bois: r claudis viā p cimbalarē quā narrabā-
mus post. Et mēbrana iterio: fuit oua pp hoc q nō le-
dat a catarro acuto: r ab acumine aeris exēctis: r vnde
bat in partes duas: qz pulmo fuit diuā partitū: r sui ra-
mi pcedūt cū venis nō pusatilibz hac de cā: vt recipiat
suū nutritiū ad illius: r officia istaz cānarū sunt stricta
vt sint potētes dare spāz arterijs: r illa nō itrat sangui-
alr ne semp spueret aial sanguinē: r epiglottis cōplet vo-
cē: r suscitāt respirationē. Et intra ipsam illē ligua filis li-
gue cānā: r epiglottis hnt cōiungit cū trachea arteria: r
iophago: r qm vñū cōstringit ad nutritiū recipiendū
exaltat epiglottis: r pstringit sue cartilaginee: r extēdit
mēbranz: r musculi. vt cooperat cimbalarē. r qm cibus
est ppinquus iophago itat in superficie palati inferioris.
r claudis epiglottis q cōponit ex ptribz: qmz anterior est
fissis scuto: r interior est que dñr nomē nō hīs. r sup ipsas
ponit ligatura cimbalaris. r nō cōiungit cimbalaris cū scu-
to: r ligat ista layer. r iter cimbalarē r nomē nō hntem
est cōiunctū duplex. Et in cimbalaris sunt due pcutitates
qz itrat duo additāmēta nomē nō hntia. r qm cōiungit
nomē nō hīs cū petali cōstringit epiglottis. r qm dilatā-
tur: dilatā: r qm leuat cimbalaris emittit aerē: r qm non

nō: r ppe epiglottim est triagulus similis laude. A litte-
re: r inuamētū istius offis est: vt nascant super totum fi-
la musculorum epiglottis: r epiglottis indiget musculis
quatenus pentalis iungat cū nomē nō habēte: r muscu-
lis cōiungentibus cimbalarē cū duobus: r alius diuiden-
tibus illa a se inice: r musculorū aperientū epiglottim est
vnū par qd nascit ab osse laudali expāsum corā pentali.
r aliud par: qd numerat iter inuicibus faciētes ad stran-
glutionē: r fortasse inuadit ad vtrūq: r nascit a furcula pe-
ctori: r pcedit ad pentalē: r mltia aialia bñt pter ista. vnū
par musculorū: aut duo: r nascunt a radice cimbalaris: r
incuruant cū illa: r qñ cōstringunt eleuant cimbala-
ris ad posterius: r aperit epiglottis: r aliud par cuius ter-
mini veniunt ad aurículas cimbalaris: r iuuant ipsas ad
extensionē in cooperiēdo epiglottim: r musculi q cōstrin-
gunt epiglottis illos: est vnū par qd venit a pte ossis lau-
dalis: r iungit pentali: r voluit se post cū nomē nō hñt:
r qñ cōstringit cōstringit epiglottim. Et pter ista sunt q:
tuor: musculi: r putat hoies qd sint duo musculi duplici:
r applicant cū extremitatib⁹ pentalis: r nomē nō hñtis.
r isti musculi cū cōiungunt cōstringunt epiglottim subre.
Et dicūt hoies q vnū par illos musculorū: est iterius: r
aliud exterius: r musculi claudētes epiglottis erāt melio-
res cū fuerunt iterius: r qñ cōstringunt faciāt cōstringi
pentalē: r nomē nō habentē: cimbalarē coopire illas: r
ppter hoc factū est vnū par nascēs a radice pentalis: r in-
terius ascendere ad extremitates cimbalarū: r radices no-
mē nō hñtis sunt a dextra: r sinistra: r qñ claudunt clau-
dūt bene epiglottim: r ita fortiter: vt possit resistere mu-
sculis pectoris: r diafragmatis in retinēdo anhelitus. Et
fuerunt parui: vt nō clauderēt epiglottis iterius opilan-
do ipsas: r fuerunt fortes: vt sua diminutio recuperet p
fortitudinē: r vadit recte ascendētes: nisi quia modicū ob-
liquatur illud qd ascendit iter pentalē: r nomē nō habē-
tem: r iam inueniuntur duo musculi qui sunt sub cimba-
larū: r inuadunt per nominatum.

¶ Caplm. II. De anothomia pulmonis.

Ed pulmo cōpositus est ex tribus. s. venis: r arterijs. **S**ed pulmo nō tunicatus: r tertia pars ramuli vena-
ri nō pulsantili: r in eo toto est ipse caro ra-
ra mollis parū alba: bñt pulmonem aialia
cōpleta: r est rarus: vt fugat aerē: r vt ille di-
rigat in eorū expellat ab eo suū supflus sicut epa crea-
bas in cōparatione ad nutrimentū: est durū ptius. vni⁹
a dextra: r alterius a sinistra: r pars sinistra duap: ptius:
r dextra triū ptū. Et vlti vtilitas pulmonis est ispiratio:
r inspiratio r respiratio vtilitas quatenus attraba-
tur qd est necessariū ad spūm: r expellat qd est supflus.
Et inuamētū retētionis aeris est: vt retineat aer ad op⁹
cordis cū aial emittit forte vocē: aut ambulat in aq: aut
in loco ferido: r vt pfundat aer in spū: sicut res que mari
me est similis in cōplexione: sicut putabat qd q etiā so-
lus aer posset alterari in ipis: sed aer est ante abus ipis:
ois eni abus ipis r corpis est suba cōposita: r q vapoz
spūs r exalat de corde in pulmonē nō pōt de cetero re-
ctificare spūm: necesse est eius expulsiō: r arterie ramifi-
care in pulmonē: rami cāne cōicant in cōplemētō ispir-
rationis: r vene nō pulsantiles: r pulsantiles sunt cōicantes
in cōbatione pulmonis ex sanguine claro subtili venienti
a corde. Sed inuamētū buis carnis est pp cōplemen-
tū vacit: r vt aduinct ramos cāne: r rarus est: vt recipiat
aer: r qd nō solū itrat aer ramos cāne: sed etiā subas pul-
monis: r hoc est vt fit multus aer q recipiat: r cū stringi-
tur eius suba inuadit ad expulsiōē vapozis fumosi: r tūc

talis suba est Aueniens duob⁹ motibus: r est aer albus: qd
aer multū trāsit in eius nutrimentū: r qd aer semp est in
eor: r diuidit in duo: pp qd scia. Et tertius ramus dextere
est: vt fit calcitra vane veniens ab epate: r nō est eius in-
uamentū multū i spiratione: r qd cor aliquātulū declina-
bat ad sinistrā pp hoc qd scis: tūc necessarium fuit: vt in
dextra ad replētiōē vacui esset aduamētū pulmonē:
r pulmo cooperit membrana qua sentit r pulmo est qñ
calcitra cordis.

¶ Caplm. III. De anothomia cordis.

Ec cor fit ex carne forti: vt fit magi re-
motū ab occasionibus: r est cō-
positū ex filiis lōgis que inuadit ad attractiō-
nē: r circūductis que inuadit ad expulsiōnē:
r trāferis inuadentibus ad retētiōē: r hñt
qd b⁹ multos motus: r sua quantitas est fm
cōueniēs: hoc ne sit ponderosus: qñ ex ipso nascit ve-
ne pulsantiles: r origo illarū est pars supioris: r pp b⁹ vene
cōiungent r spōdilib⁹: r cor actionib⁹: r est extremus
acutū sicut scis: r est in tela dura loco scuti: r remota ē te-
la ab eius suba: vt multū possit expandi: r in eo sunt tres
vētres: duo magni: r vn⁹ mediocri: vt in eo sit locus in
quo adunat nutrimentū: qd est spūsum forte: Et alius lo-
cus in quo generat ipsa ex sanguine multū subtili: r est
via media iter illos. r illa via ampliat in dilatatiōe cor-
dis: r cōstringit in cōstrictiōne: r vene sunt ex duabus tu-
nicis pter illa que vadit ad pulmonē: r durior est iterius:
qñ obuiat pactioni ipis. Et gñatio arterie est a pte fini-
stra: r dextra ppingor: est epati: r trabēs ide nutrimentū.
Et a pte sinistra nascunt due vene: vna vadit ad pulmo-
nē: r ramificat in eo ad recipiēdū aerē: r ad oncēdū san-
guinē quo nutrit: r origo istī est a pte strictissima cordis
r a pte a qua veniunt cordi nō pulsantiles: r est vni⁹ tele.
vt fit magi obediēs motui: r vt pñt de ea ex pte plimonis
de languē qñ vapoz rubeo fere docto a cōde. Et si idē
geri ite: vt fit ita bñt decoctus sic ille q vadit in balī vena:
qd est. ppiqua cordi: r minimū caloris facit in eo matu-
rationē: r fuit vnus tele: qñ est fit sup corpus molle: r il-
la vena que est durior tunicarū nō pulsantilis appropin-
quat pulmonē: tñ nō tāgit pulmonē nisi post a pte spō-
dilis: vena q pulsant: r est vni⁹ tele diuidit in interiori pul-
monis: r ramificat in illo. Et alia vena quā dixit Arist.
adonistari in sua origie a corde didit in duo: r vni⁹ itez
diuidit: r itrat pres cordis. r ramificat i circuitu cordis:
r alia istius viti pñt circūdat cor: r itrat pte dextra: r
qd residuū est de istis ramis cū recedit a corde diuidit
tur in duos ramos: r maior ascendit: r minor descendit:
r maior ad vni⁹: qñ in illa pte sunt plura mēbra. r maior.
r in adonit sunt tres pñtuli aperiētes se a dextra. qñ si
eēt duo vlti tres nō eēt cōpleti in eis inuamētū nisi eēt
magis in qritate: r si hoc accideret pondus in motu: r
eēt qtuor: eēt valde parui. Sed vena qñ est duoz: pñt
culor: r assimilāt pulsantib⁹ nō pulsans hñt duos pñt-
culos apientes ad itus. qñ nō fuit ita necia figura: sic in
priori. sed hoc est opus ad expellēdū vapozē: r languēz
veniet ad pulmonē. Sed ps que ascendit ad adonit diui-
dit in duo: r vna ps ascendit ad posterius: r vergit ad pte
dextra quousq: applicet carni mamille. r diuidit ibi in
tres pres. r duo ascendūt: r dñr apoplecticē: r ptertia di-
uidit in anteriori pectoris: r costis: r in sex spōdilib⁹ supe-
riorib⁹: r vadit ab eis quousq: pñtati ad piffide sparui-
le: r trāsit ad mēbra manus: r minor pars adonit q recipiat
vadit sub ascillis: r diuidit fm q diuidit pars tertia
ptis magnē. r vtraz apoplecticarū diuidit i duo cū appli-
cat ac colluz: r vna ps vadit ad anterius: r alia ad post.

De natura aialium

Et anterior: i duo diuidit. vna ps venit ad ligam: musculi inferiori madibule: et alia ps ascendit ad auricularas: et ea riu musculos: et dimittit ibi quosdam ramos: et ascendit riu ad superius capitis: pars posterior diuidit in duo: et plus minoris ptis ad posterioris ascendit: et diuidit in musculos q circulant iunctura capitis: sunt eius qdaz ps ascendit ad duas medulle: et trāsit p illud forame magnū qd est p pe future filis laude. **A** littere: et alia ps maior itrat p forame ppe istud in osse petroso: et trāsit ad rete: et rēxi mī nute in illo: vt vnū ramū nō possit accipi sine alio. Et post ex illis ramis sit iterū vnū par: et itrat in mēbianā subrilē: et subam medulle: et vetriculos medulle: et telas vetriculorū: et officia ramorū istius obuiat officia vena p pulsatiliū: et descendit iū: isti ascēsus et descēsus facti sūt: qm ducēs sanguinē ducit pderolus: q nālitur dēcedit: a scēsus est spūs q est leuior: nālt ascendit: et illud recte factū est quatenus ifrigidet sanguis quicqz alteret ille sanguis in suba medulle. et ps q dēcedit vadit recte quāqz dēcedat sup spōdile gntiū: et est ibi motus iup qd fundat illud dēcedēs: et hoc ne cōiungat sup spōdile: et isophagus cui3 venit ad illā pte obliquat vltus dextera: et cōiungit cum gbulā mēbianis pte diafragma: et hoc ne faciat angustia ibi. Et ista vena pulsatilis cū dēcedit ad spōdile gntiū: et cēdit supficie interiorē: et vadit ad iferi: et qm est in egdistancia pectoris dimittit ex se ramos: et illos qdā spar gunt in pulmone: et extremitates illos: veniūt ad cānas plimonia: et sup qdōcūqz spōdile trāsit dimittit vnū ramū. Et cū p trāsit pect? veniūt ex eo duo rami ad diafragma: et diuidit in ea dextera et sinistra: et post hoc dimittit vnū ramū q post ramificat in stō: epate: et splene. Et ab epate dēcedit vnū ramū ad vesicā: nascit ibi due vene pulsatiles q circūdāt testina gracilia: colon: et post h ex eis sūt tres: et minor vadit ad sinistram renes: ramificat in cellis illis: et dat vitā. Et alij rami veniūt ad duos renes quicqz renes capiāt aquā sanguinis: et diuidunt due vene pulsatiles que vadunt ad testiculos: et q venit ad sinistram cōcomitat vna pte illi? q venit ad renes sinistrā: ita q fortasse eēt illa que venit ad testiculū sinistram nascat a re ne sinistro: et q venit ad dextrā nascit a vena pulsatili maiori: et raro cōcomitat illā que venit a rene dextro. Et ab ista vena diuidunt due vene que ramificant in vus venarū q sunt in circuitu testini recti: et in alios ramos qui diuidūt in nucha: et itrat ossa spōdiliū: et alie vne de istis itrat hipocondria iferiosa tenera: q a rusticis dñr illa: et de istis venis est vnū par ad nāltū mfcis: et miscēt se cui3 venit ad vltimū spōdile diuidit in duo cū vena non pulsatiliū siltitudine laude. **A** lter vna ps vadit in dextera: et alia in sinistra: et vtragqz illarū vadit ad crura: et anteqz dēcedat ad crura mittit ex se venā vnā pulsatilē ad vesicā: et iste vne apparēt et occurrūt sibi ppe pectinem: et iste due vne bene appent in creatura: et postqz cōpleta ē creatura desiccant capita sua: et remanēt sue radices: et a suis radicib? exeūt rami q diuidūt in musculos q sūt sup pte pectinē dozi: et qd venit ad vesicā diuidit: et itrat ei? extremitatē in ventē: et qd remanet residuū itrat mfcis in mulierib?: et est vnū par pui: sed q dēcedūt ad pedes ramificat in vtroqz crurū p duos ramos magnos in pte domestica et siltuētri. Et siltuētris magi dēclinat ad domesticas: et dimittit ramos ibi musculos posticos: et post dēcedit: et dēclinat ex eo vnus ramus inter pollice: et aliiū sequētē digitiū pedis: et p fundat: et vadit ad plures partes pedis extēsus sub ramulis venarū nō pulsatiliū q nota binus post: et ita qdā arteria etiā sunt que nō cōcomitat nō pulsatiles: sūt q dēcedūt ad epate: vltiqz ad pecten ante:

Liber

rins ipsi? Et ramuli arteriarū q trāseūt ad spōdile. q. et q ascendit ad pect?: et q dēcedit ad suba cellas: et due apoplectice vbi ille dicit i rete: et illi q itrat in diafragma: et trāseūt ad spatula cū suis ramul: et q veniūt ad stōs: epate: et splene: et ad iteroza: et q dēcedūt ad vtragqz hipocondria: et vne pulsatiles q sūt in osse adiūcet. (pectine spōdiliū: et oēs iste nūterae sūt. Et qm pulsatili: et in pulsatili cōmitat seles: supra doziū ibit arteria supra nō pulsatili: qd idign? dēcedit bafis nobilioris: sed in mēbianis manifestis arteria sub vena: et cooperiat ab illa: et vt sit vena nō pulsatilis qm scutum: et arterie cōcomitant nō arterias duplici de cā: et vna illarū vt cōfirmet nō pulsatiles p mēbianas arteriarū: quatenus gēscāt fixē in mēbianis: et nō vacillent: et alia cā: vt vtragqz imbiba? ab altera: et q epate est scdm mēbianū in gnōne post cor: et vntu informatuā q venit a corde: et nobilior pte cordis. Et dextro: et epate cecidit in sinistra: et dēclinat cor parū ad sinistram: q melior duarū ptiū cordis est a dextera: et ab illa multū emanat de suay: sicut cordis q caprat manu dextera cōplet cū sinistra: et nō est in ea ratio de duab? mēbianis: et onob? vetriculis vna et q venter dexte cordis cōpēbēdit rē grossā: et pderolas: et sinistra ps rē grossā: et leuē: et adequauerit ille ptes: et cōtinēs sanguinē grossū eēt tenuior q alia pars: et post cū fuerit securitas de dissolutione cōtinētis: et h ps siltitudine cōtēti: et postuerit vas cōtinēs subtilius magis angustū: et adequauerit sanguinē suū in medio: et h duo additamenta: sic auricularas nervalce: et ille due erunt laze cū cōstrigūt cor: et in dilatatione cordis extēdēt: et iuuant in retētiōe ei? qd est in corde: et sunt qm due ar che recipiētes a vasis: et dātes cordi fm q est oportuū: et facit sunt rennes vt sint meliores occupationis et cōpēbentis: sunt facit dūre: vt sint remotiores ab occasionibus. Et cor cibāt se cū suis vtrūb? nālib?: et cū eius dilatatione: qm tūc itrat sanguis p fūde: sic etiā atrahit aerē: et positus est cor in medio pectoris: et est ille locus magis eēt in vna pte: et dēclinat parū vltus sinistram vt elongaret ab epate: et tūc bēbit locū ampliū: sed splen descendit sub illo remote: et in vno dēscēsu ē vltitatis quā nobilism? et amplificat locū epatis sūt mēl? q locū splenis: quia epate est nobilior? et posuerit cor vltus sinistram ne tot calor adunaret in vna pte: et p adequationē ptiū sinistrē: qm splē nō est multo calidū: et ne fieret angustia vne magne. Et aial maioris cordis erit maioris minoris: sic lep? et ceru? cui? cām assignauit in canone: qz in eis calor pau cus et multū expādīt: et hio est in paruo corde: sic dico q tūc audat quāto est plus audat: tāto est minoris cordis. et dixit: qz cor nō potapa pati: aut ifirmatē: et p h nūqz in ifragulatione aialis inuenit in eius corde infirmitas similis infirmitatibus aliorū membrozū.

C Laplin. III. De anothomia isophagi.

Isophagus cōponit ex carne. et tunica mēbianā: et hae q sunt interi: et in mēbianis sunt filia lōga qb? leuior fiat attractio in trāsglutiendo: et tūc iscis q attractio fit p filia lōga cū cōstrigunt: et sup illā mēbianā ē alia mēbianā cōtexta ex multis filiis in circuitu q iuuat ad expulsiōne: sic tu iscis. et q operatione duarū istarū tunica? cōplet trāsglutio: et est grauis trāsglutio i illo: cui? isophagus scidit in lōgū: q auferit attractio illius q iuuat ad vomitiū. et vomitus cōplet se cū tunica exteriori solū. et iō est difficilior: trāsglutio: et ei? locus est directe sup spōdiliū colli in rectitudine pp mfcidā: et occurrit cū eo par nenuqz dēcedēt iā medulla. Et qm fuerit i directo spōdiliū gntiū: et spōdiliū dozi: qd est in directo pectoris: et p trāscutit

ipm:pari declinat ad dexterā. vt det vīa veniētī vene in ascēū ad caput vene: dico arteriali: et post deccurrit sup q̄tūoz: spōdalia residua quōq; veniat ad diafragma: et liget cū eo ligamēto facili: et laxo: et b̄ vt p̄ficut vīa vene magnene ei trāsitus angustet. Et vt sit deccēssu neruorū cū eo ligamēto hīs torzūofitate ne cū stōus eēt pōde rosus granaret ex nimia deccēssione fm rectū. deinde dila tat fm diafragma: et distendit ampliando orificiū stōi.

Capit. V. De anothomia stomaci.

Et post iophagū est corp' stōi: et creatū est orificiū stōi ampli: et du ri' in mēbrana q̄ iteri' orificiū stōi: et stōus iter illas est mediū in nā q̄ ad mēbranas ite riores: et mollioz: mēbrana penes fundū stōi: et itestina est magis mollis: et est vni' pānicu

lus xcau' coopies ligat: os iteri' iophagi: et iunet attra ctione in sui xcauitate: et maxie i' eleuādo epiglōti cūz h̄z trāsire bolus: et trāsitu plano cū iophag' retrahat p de sideriū. Et iophag' ē de suba stōi. s̄z nō cū itestina sit: sed rea xtinuata cū illa: et corp' stōi q̄ sit pyramidale i' ascēū ei' sursum vīus iophagū i' occurrit ad diafragma: et stōus ampliāc' in pylleoron: qm recipies dz est magis ampluz: et stōus rotundus est quōq; fm supficie exteriore meli' ap plicez dorso: et est duarū tunica: q̄ rū iterio: tunica est si loz lōgop pp attractionē: sic scis: et exteriōis fila sunt in circūm pp expulsiōe: et facta sūt fila illa exteri' qm pri us est attrahere q̄ expellere: et expellere cōplec' p cōstri ctione: et cū tunica exteriōis imiscet qdā fila q̄ iuuant ad retentiōe. Et fundus stōi est carnosus: vt sit magis calz. igit est magis decoquēs: et ei' orificiū est magis neruoluz: vt sit magis sentiēs: et veniūt ei' a medulla magni nerui: vt p̄cipiat famē: et inanitionē: et nō est op' b̄ oi ei' q̄d ie'. tūc orificiū: et stōus nō h̄z op' sensu nisi vt cū auferit ab eo nutrimentū expgefaciat aliaz: et tē cū orificiū sentit isō nō est op' sensu i' iteriozi pte orificiū. Et stōus decoq; ca loze nūit: caloze exteriōe: vt epate et splene: et bñ sunt ista sub stō: qm si ista eēt supra nīmū pōderaret supra stōm: et par cū suis ramis ambie stōm: et splen cū sua am plitudine. Et par fuit magnū respectu splenis: qm splen nō est nisi receptaculū vni' q̄d sit in epate: et pp b̄ cōue nit: et ei' orificiū declinet ad sinistrā: vt par beat ampli tudine: et pp b̄ fundus iungit cū epate: et vt ipse beat ampli tudine declinauit ei' orificiū vīus sinistrā iterius: et qz melioz est ps dextra: et altioz: iō epat est in dextro: et in alto: et qz sinistrā: et imū sunt pelioz: iō splē in imo: et si nistro erat. Et iā pter hoc additus est cīrbus: et pprie sup itestina hōiuz: qz magi idiget decoctione: qm sunt plus debilia in cōparatione alioz: alialū: et facit est subtilis: vt sit leuis supra vētrē: et est seposus: vt custodiat calozē ab iteriozi: qm sepū recipit calozē: et retinet pp iā viscosita: et grossas: et sup cīrbū est. ppe mēbrana qdā. Et post mirach: et post mēculū vētrīs: et ligamēta: et tepus: et a poste riori est os stūz: et sub eo vena magna arterialis calida: s̄z mēbrana q̄ coopit oīa iterioza nutrītina cōstringit: et cō stringit ea ad iteri' vīus ptes dorzi ad q̄s redit: et xtinuat suū superi' q̄ diafragma: et iteri' suū cū anchis. In fi ne hipocādriz que dñr a vulgo pīa: et buius mēbrane fuit iuuamētū quouq; distigueret iter mirach. et itestina et b̄ ne mēculū mirach ipeditēt opationes vētrīs: et iuuā mētū est in mirach: vt cōstringat stōm ad eyciēdū ster/ citas. Et s̄z vefica ad eyciēdū vīrīnā: ad eyciēdas vēto/ sitates itestinoz: et iuuat sup mīscē in creatura eyciēda et mēbrana p̄dicta ligat itestina oīa itra se: et ligat ea cūz dorso: et erunt et cū dorso: qm vniū: et qm ei' capta xtinuat cū capiti' diafragmatis: et ipm xtinuat cū diafragmate

anterioris: tūc de diafragmate corā dorso nascit' qdā re/ siduū mēbrane: et diuidit in duas ptes: et vna ps pccidit ad orificiū stōi manifestū: et alia ps subiste due ptes cō iungunt' in vniū sifac. Et illud coopert stōm: et iuuoluit ipz turela carnali sifac stōi: et in b̄ est ei' iuuamētū: et ligat stōz cū iteriozi: q̄ sūt iteri' i' facie dorzi: et a residuo duarū p̄ dictarū ptiū et ab imo ramo venaz p̄lariliū: et alio si pul satiliū q̄ extendit supra stōz: et est origo cīrbiz: tūc dico cō/ positi ex duab' relis subtilib' et seposis: et cīrb' coopert stōm: et itestina: et splen: et venas mēlaricas: et iuuoluit stōz iuuolitiōe q̄ puenit ad illud q̄ cōiungit de eo cū dorso.

Capit. VI. De anothomia itestinoz.

Intestina autem multa: et sunt circūuo/ luta: qdā q̄ten' faceret morā nutrimentū in eis quōq; epat sumat sibi necia. alr ei' semper appeteret hō comedere si b̄ret vīcū itestini: et hoc qz exiret continue nutri/ mentū: et xtinuo egereret: et eēt ipedit' i' opationib' sibi ne cessarys: et in alijs xuenitib' ad vitā: et eēt hō filis bru tis: qm vene mēlarayce sugit de stō: et nō sugit ad cōple/ tū: igenat' est creator: gracilia itestina: et iuuoluta in se q̄te nus in ipsa diuidet nutrimentū in tā pna p̄culas: qz nō eēt venis mēlaricis graue qd eēt eis cōueniēs: ita qz illud pma mēlarica dimittit de subtilioz illius sugeret sublequaces vene: et nūerus itestinoz est sex. Et p̄mū est duodenū qd est itestini rectū. deinde ipsuz sublequēs ē ie iunū: postea sequit' gracilia itestina iuuoluta i' se: post ipsa sequit' faccus: et post faccū segē colon: et postea longaoz: et oīa ista cōiuncta sunt cūz dorso: et ligamētis bñ cōstringē/ tib' ea fm qz puenit situi corp': et supiora eoz sunt facta re nuioza: qm xtrētū in eis ē hūidiuz: et nō h̄nt vīutē icandē/ di: et neciuz est qd xtrinet ipsuz sit tenuē: vt melius ad ip/ suz veniat vīus epatis: et iterioza itestina q̄ sunt pāniculū ipsiuz: dura icipiūt ab orzo: et sunt lepota iteri' q̄tenus re p̄imāt ficitate fitercoris: et adequet ipz quouq; possint exte ne ne p̄ se sitate possit ibi remanere. Et pp b̄ ster/ cūz nō extrescit nisi ex putrefactione in ipso: supiora aut nō sunt lepota: tñ nō sunt sine yncuositate leui cū bumī ditare viscosa: et illud ē loco sepī in alijs. Et itestinis duo/ denū cōtinuat cū fundo stōi: et ei' orificiū est orificiū stōi: et est in directo iophagi: et sic iophagus est ad attrahē/ dū aliqd stōita: et istud itestini est ad attrahēdū a stō: et stricti' est iophago: qm nō fuit necia ei' amplitudo: am/ plitudo enī iophagi: et sic iophagus est pp duo: et vniū ē. qm illud qd occurrit itra ipm est duri': et asperius: et ma/ ioriz corpis. et qd currit itra istud itestini est leui': et mol liuz: et minozis corpulētis: qm decoctū est in stō. Et sc̄ba cā est: qm id qd occurrit p iophagū nō occurrit nisi per vna vīutē. s̄z p̄ vīutē attractiua. et iō factū fuit ampliū. sed duodenū opat p duas vīutes: et vna illarū est vīus expul siua in stō. et altera attractiua in itestino duodeno. et iuuā tur ista p massā qz exit a stō. et hoc in itinere mediocri/ creabat istud itestini rectū decedēs a stō in rectitudine ad iteri'. vt sit ppe ipsū facilius. qm si p̄mū eēt totmo/ suz ipeditēt expulsiōe: et talis figura p̄stabat in alio: et il lud est: qm cū pcedit in rectitudine his que circūdāt stōz sicut ip̄l. et par: post illud aut sequet' ieiunū: et in isto ite/ stino icipit iuuoluto: et iuenit ieiunū vacuū dupliciō cau sa. vniū est: qz massa p̄stamaria cū venit ad ipsuz flatib' se stinabat ad exitū. et pars illi' festinat p attractionem ad epat. qm plus de mēlaricis venis cōiungit cū epate: et qz re/ te: qm istud itestini p̄picius cōiungit cū ipso. et qd re/ siduū est deccēdit ad alia itestina: et b̄ pp colerā q̄ vadit ad cistz fellia ad istud itestinus. Et est illa colera pura clara nō mixta cū alio humore: et tūc erit illa colera alba

tionis: et absterfionis. et excitat vtute expulsina p punctu
ras et iuuat vtute expulsina duplici mo: num vt expellat
ad epar: tu vt expellat ad iherus: pp ista expulsione acci
dit qd illud intestinu remanet vacuu. Et post illud intesti
nu sequit intestinu inuolutu: qd vocat gracilia intestina: et
ia expouit iuuametu suu inuolutu. Et digestio ma
gis copleat in isto qm in inferiorib: et iherus intestinu habz
sua pncipale operatione: vt copleat in ea stercus: et tame
no deficit qm in ea fit aliq digestio: sicut nec deficit a ve
nis melericia venientib: ad ipm ab epar: nec deficit e vni
oficij: et vocat cecum: et situs ei est verius post: et declinat
vltus dextera: et vnu suoz inuamentoz: est: vt vnu illorū
est quoz claudat in eo stercus: ne continuo egerat hoc:
cu modicu de stercore descēdat ad intestina: et illud intesti
nu pstringit suu officiu claudēdo stercus quoz coplea
tur in ipso: et tūc eicit ipius de faucibus: etiā iuuametu
est: qm pma alteratio est ad stercus in isto p copleat suc
cionē epatis ab ipso: et nō pōt fieri diuina cibi a stercore
qz in isto: tūc sua cōpatio erit ad intestina inferiora: qd est
cōpatio stomaci ad intestina supiora. Et qm fuit necessa
riu qd coplete sugeret epar subtilitat fecis ab ipso intesti
no: tūc erit sufficiens vnu officiu huic intestino: qm suus
situs nō p m lōgitudine est in coze sicut situs stōi: sius
situs in pre angulari versus dextera: et iuuametu eius est
q quiescat in eo in pfulitates: que si deambularēt in alijs
intestinis: dū ibi gescerent timeret de nimia vctositate. et
etiā cū ibi adunat stercus facilius expellit cū est aduna
tū: qz si eēt p plura loca diuisus: et iuuametu etiā illius est
quoz in eo morient lūbrici: et alicarides: qm raro vt nūqz
inuenit corp sine eis: et iuuametu etiā est in gnōne istozū
lūbricoz in coze cū fuerint pauci et modici corporis. Et
Et cū ista cōtinuat colon: et est intestinu (posius) et angu
sti (ipsius): cū fuerit elōgati ab obo declinat versus
pē dextera vt appropiquet epari. Et postea declinat ver
sus sinistraz: cū fuerit in sinistraz declinabit versus dextrā:
et in posteriori temp descēdēdo quozqz cōtinuat cū lon
gaone: et iuuametu in hoc intestino fuit: vt in eo pgregare
tur stercus: et descēderet p ipsū gradati postqz fuerit cō
pleta ista supfluitas: et si aliqd builditū fuerit in ipso ci
babit illud intestinu: et in isto accidit colica passio vt fre
quētius: et inde deriuabat suū nomē. Sequē lōgaon in
rectitudine: et est vltimu intestinu: et cōtinuat inferiori co
lonis: et cōiugū cū ano. Et iuuametu h intestini ēvt eyciat
stercus: et creati sunt ei quoz musculi: et vnus illoz mu
sculoz est cōiunctus inferiori officio stōi. Et p profundā
in eo pfundatione vehemēti: et eius iuuametu est con
stringere anū: et iuuat ad eyciendū illud qd remanet de
stercore p pstrictionē: et est alter interior: et est eqūis pre
dicto in retēione ex eo pre: et iuuat pdictū musculū in re
tēione: et in fecis expulsiōne p cōstrictionē: et extremi
tates musculoz istoz cōiungunt cū radice virge: et illū
par ponit pdictoz musculoz: quoz: veniūt ad lōgaonē
cōiunctū cū eo ex trāuerso: et opz iuuametu est vt eleuet
nates: et cū cōtrahunt etyēdunt anū: et creatus fuit illud
intestinu rectū quozqz eēt habilis ad eyciendū stercus.
Et musculi iuuatē ad expulsiōnē in ipso nō sunt: sunt
in mirach vctria: et sunt. s. Et iste sermo sufficit de iuuā
mēto in intestinis. Et nullū intestinu cōiungit cū musculo:
nec in aliq via nutritiōnē: nisi due extremitates vtiarū
sepiogloris et extremitas lōgaonis. Et dictū de musculi
lis. Et nūc dicamus de musculis anī: et sit quoz: et ē vn
qz tenet eius officiu: et pfundā in ipso pfundatione
vehemēti: et ista pfundatio hui musculi assimilat pfun
dationi musculi labz ozis: iste musculi cōstringit or
ficiū anī: et mūdficat ipsū de residuo fecis: et musculi isti

ponunt iterius: et iterius est plus vltus sursum in rectitudi
ne ad caput hois: et putat qd hz duas extremitates: et pu
tat qd sua extremitas ptiuat cū radice virge: et est verū.
et est aliqd par obliquatū sup totū. Et iuuametu eius ē
qd eleuat anū in sursum: et qm exiit anus: hoc est ppter lapa
tionem istozum musculozum.

Capit. VII. De anothomia epar: et venaz si pulsatiliū.

Epar aut est mēbru in q gnat sanguis:
licz et melericia heat vtute alte
rādi aliq mēbru: qm in ea est vltus de
curres ab epar: et epar est caro rubea quāsi
sanguis coagulat: et illa ē vacua a nervosita
te: et in ea spargunt vene: qm qdā q sunt grossiores: sunt
radices gracilioz que spargunt in eo. Et iste vene sunt a
stō: et intestinis mediātib: ramis venientib: a cūna epar:
et id qd est de eo vltus diafragma declinabat ab eo ne ipe
diret mor: diafragma: et erit cōtratus illoz graciliū
qz in pūcto: quozqz occupatio epatis a costis icurmatū
sup ipsum: et est sup ipm mēbrana nervosa qd pber et iuuā
mētu in sensu et cōfirmat ipm cū alijs iteriozib: et ad ipz
venit vena pulsatilis q spargit in eo p stana sibi calozes:
et reducēs ipm ad tēperantiā: et ponit ad ptez syme: qm
gibbus ex pre diafragmatis euertat et calefit. Et in epar
te nō crea f locus amplius ad gnōnes sanguinis a massa.
Sed plura loca stō quozqz diuisa mā magis festinet eius
alteratio. Et vne qd fuit ppingones epari sunt subtilioris
tele qten: magis festinat in eis alteratio māe ad carno
sitate. S3 mēbrana q cōphēdit epar ligat ipsū cū mem
brana que cooperit stōm et intestina. Et ligat et ipm cum
diafragmate ligamēto forti: et cū laterib: posteriorib: ligat
ipz cū ligamēto forti pno et gracili. et ptiuat cūz coze p
venā magnā: et illa vena firmat cū epar ligamēto forti:
qd ē mēbrana dura et pissa: qd ascēdēs ex sursum et vne
dimittit it: id qd subtiliū eo ē iūba epari. Et h qm est
in epar in loco securioz. Et ab epar nascunt due vene.
Vna apō syme: et iuuametu est attrahere nutritiōnē et
deferre. Al gibbo nascit vena pcaua: et iuuametu ē defer
re nutritiōnē ad mēbra. Et anothomia syme ē q diuidit
in. s. ramos pcedētes ad. s. pilas epari gibbolas: et in ipis
pcedit qdā vena nō pulsatil vltus ad cistis fellis: isti rami
ss. q. radices arboris: et extremitas diuidit i. s. ptes: et diuidit
lax et graciles: et alie sex i. s. maiores: vna ps minor: pū
giz cū duodenovt ligat ex eo: et ab illo ramificat qd daz
qd vadit ad cōp: qd d archacaez. et a ps nermoz vadit
ad fūdus stōi. s. ad portonariū: vt et ligat. S3 sex qd ff re
sidua: vna ps illoz ē ad pte supfacialē stōi: vt det ei nu
tritiū: qm iterio: ps obuiat nutritiōnē p fugit ex eo. Et
2^a ps vadit ad splenē vt det ei nutritiū: et anqz veniat
ad splenē ramificat p ramos p qd defert nutritiū: et
cōp: et qd d anchabz d subtilioz qd vadit ad splenē nūc.
Et postqz ista ps venit ad splenē ramificat vnu ramū bo
ne qstiat q vadit ad sinistru lar? stōi deferens ei nutri
mētu: postqz pfudata fuerit ista vena in splenē vltus ad
ei? mediū diuidit p ramos: qz vñ ram? dēdēt: alter ra
mus ascēdit: et ascēdēs diuidit ramos in supioz in medietate
stōi dās ei nutritiū. Et a³ ps vadit ad ipz splenē dās ei
nutritiū. Et a⁴ ps vadit ad gibbositate stōi: diuidit in duo
et vnu illoz diuidit in duo: et vnu illoz nutrit sinistru lar?: et
ali? dōtra meliaz ad officiu stōi dās ei appetitū. S3 pdi
cta ps q dicebat descēdēt ramificat in duas ptes. Et vna
ps ramificat in medietate inferiori dās ei nutritiū. Et
alia ps vadit ad cōtrū: ramificat in ipso dās ei nutri
mētu. Et a⁵ ps pdictaz. 6. vadit ad sinistru lar? et diuidit
in vus vne qd fuit in circuitu intestini recti: p hoc etiā si
aliqd remāserit in nutritiō. Et qūta pars diuidit quāsi

in ramos capillares q̄ veniunt ad partē stomaci appositā illi p̄ri cui aduenit ramificatio a plene. & pars illoz vadit ad dextrā p̄tē ziribi: & diuidit̄ in eo ex opposito diuisio nī q̄ venit a plene. Et q̄nta ps p̄dictoz. & diuidit̄ in ptes q̄ circūstāt collū vt fugat nutrimentū in eis. Et. 6° pars de eo vadit in circuitu ieiunī: residuū vadit ad istellina gracilia q̄ sunt p̄iuncta oboz: & vena eius p̄caua: & ei⁹ radix diuidit̄ in ptes in ipsa suba epatis qua ptes sunt capillares & hoc vt fugat nutrimentū: & ramificat ista p̄caua in gibbo in duas ptes: vna ascēdit & altera descendit. Et q̄ accēdit penetrat diafragma & dimittit in ipso duas venas: q̄ due vne ramificant̄ in ipso: & residuū ab eo descendit in directo mēbrane cordis: & mittit ex se multos ramos q̄si capillares in ipso oates nutrimentū. & postea ramificat̄ in duas ptes. Et vna ps illaz magna venit ad cor. & trāsit in ipm in dextra auricula ei⁹: & ista vena cū iterat cor: sūt ei tres pāniculī ad suū introitū. q̄ aperiant̄ iterius & claudūt viam ne in extēsiōe a corde reuertat nutrimentū: & sunt isti pāniculī duriores alyz: & ista vena pulsatilis q̄n est i directo cordis ramificat̄ p tres venas: & vna illaz venaz vadit ad pulmonē: & nascit̄ ab eo loco i quo nascunt̄ pulsatiles ppe finistrā: & obligat̄ v̄sus dextrā: & b̄s duos pāniculos. & iō vocat̄ vena arterialis nō pulsatilis: & iuuant̄ p̄m p̄mū istū duplex est ne sūdet ab ipso sanguis subtilis & acutus pp subas pulmonis: & q̄ est p̄p̄ingoz cordi: & iste sanguis nō est b̄n coctus. sicut sanguis ille q̄ est in venaz: arteria est: & nō appet arteria: & iuuant̄ istū duplicatiōis est. vt in ea b̄n decoquat̄ sanguis. Et ps sc̄ba p̄dictaz trius circūdat cor: & pfundat̄ in ipso oas ei nutrimentū prope auriculā dextrā & ppe loci & vne duplicis in eo. Et pars tertia p̄p̄ie in boibus declinat̄ ad p̄tē finistrā: descendit v̄sus ad sp̄dile. 5° & suscitāt sup ips: & ramificat̄ sup octo costas inferiores: & sup musculos & alias carnositates que sunt in p̄p̄inquo illaz: & q̄ de vena p̄caua p̄ter p̄dictas ptes in directo cordis fuerit residuū ascēdit & ramificat̄ in diafragmate q̄ diuidit̄ pectus in duo. & mittit quosdā ramos ad p̄tē carnosaz q̄ d̄r maz. Et cū puenit. ppe ligamētū pectoris obliquat̄: & q̄to magis recedūt: magis se parant̄ in se: & vtrazq̄ illaz ramificat̄ in duo. & vni illoz duoz vadit ad vna p̄tē hois: & aliud ad aliam: & vadit de istis ramis p dextrā & finistrā p̄tē pectoris quonīq̄ pueniat ad os q̄ d̄r augen. Et vna ps illoz vadit ad musculos q̄ mouet musculos: & ramificat̄ in eis. & alia ps descendit ad musculū rectū: ramificat̄ in eo: & p̄iungit̄ extremitates ei⁹ cū vena pectoris docti. Et q̄d remansit ex quolz illoz est vni p̄r: & q̄bz illoz ramificat̄ p. 5. & vni⁹ ramus diuidit̄ in pectore & dat nutrimentū q̄nto: spondilibus supioribus. & alius ramus dat nutrimentū spatulari loco. Et alius ramus dat nutrimentū musculari q̄ sūt i collo. Et alius ex eis penetrat p foramē sc̄p̄i: & sp̄diliū supioz q̄ sunt in collo. q̄ penetrat̄ v̄sus ad caput. Et alius ramus magn⁹ q̄ maior alyz diuidit̄ ad suba cellas: & sūt ex eo q̄nto rami. Et p̄mus ramus diuidit̄ in musculos q̄ sūt i iterioz pectoris: & sūt q̄ mouet spatulā. Et sc̄ba diuidit̄ in carnē rāz & telas q̄ sunt in suba cellis. Et terti⁹ descendit p pectus v̄sus ad mirach v̄teris. Et q̄rtus q̄ est maior: ramificat̄ p musculos q̄ sunt in spatula. Et alia ps ramifica tur in musculū magnū q̄ est in suba cella. Et terti⁹ ramus est maior: & venit ad brachiū & manū. & ille q̄ d̄r suba cellaris. Et q̄d residuū est de ramis illis p̄mis: cui⁹ residuū vni⁹ ramus ramificat̄ ad istas ptes multas: & sc̄dit ad collū: & p̄mus ante q̄ p̄funde in ipsa ramificat̄ p duo: & vna

illaz est albudegh. & est in manifesto collū: & hic est alba degb. q̄ est iterius. & q̄ est in manifesto ramificat̄ cū ascēdit supra ligamētū pectoris: & ramificat̄ in duo. Et vni⁹ illoz q̄ diuidit̄ ascēdit anterior: & oblique ad p̄tē: & sc̄dm vadit ad anterior p̄us: & postea descendit: & postea ascēdit v̄sus ad ligamētū pectoris: & circūuoluit̄ ips: & ascēdit & eleuat̄ sc̄ba manifestū in collo quonīq̄ ad iugū: & q̄ p̄ma parte: & comisceat̄ cū eo: & ex ambobus erit albudegh manifestū: & d̄r q̄ misceant̄ cū eo due ptes. & postea diuidit̄ in duas. & vna illaz tēdit in latē: & deinde obuiat̄ sibi in loco directo p̄iunctiōe ligamētōz pectoris in loco iterioz: & sc̄ba obliquat̄ manifeste in collo: & sūt singulares pares nō obuiat̄ sibi. Et ab istis duobus paribus ramificat̄ rami pui ad modū telaz araneaz: & sunt q̄si insensibiles & et ab isto pari sc̄ba ramificant̄ tres vne māsse: & b̄nt q̄stitate paritū: & oēs alie sūt insensibiles. & vna istaz venaz q̄ sunt manifeste tēdit sup spatulā: & est q̄ d̄r spatularis: & ab ipsa descendit cephalica: & alie due ex vtrazq̄ pte istius spatularis p̄iungunt̄ quonīq̄ pueniāt ad p̄tē spatule. & vna illaz finit̄ in illo loco: & nō pcedit vltra: & ramificat̄ in illo loco: & sc̄ba quā p̄nominauimus pcedit caput adiutoz: & spargit̄ ibi: & spatularis pcedit pluiq̄ alie v̄sus ad extremitatē manus: & albudegh manifestū: postq̄ admiscēt̄ sue singulares iā diuidit̄ p duo: vna ps itrat iterius: & sūt ex illa multi rami pui: & spargunt̄ in mādibula supioz: & aly rami maiores istis q̄ spargunt̄ in mādibula inferiori: & p̄ticle amboz minor: diuidunt̄ ex circuitu lingue. Et in manifesto musculoz postioz in loco collo. & alia ps q̄ appet ramificat̄ p loca q̄ sunt post caput & auriculos. & albudegh q̄ d̄r iterius p̄iungit̄ cum yfophago. & ascēdit cū ipso sc̄bz rectitudinē: & dimittit in suo p̄cessu quosdā ramulos: & uolunt̄ q̄ musculis venieribus ad albudegh manifestū. Et oēs diuidunt̄ in yfophagū & epiglottis: & in oēs ptes musculoz q̄ vadūt iterius. & sua extremitas penetrat v̄sus ad finē A laude l̄re. & ramificat̄ ipse in ramos q̄ pcedūt ad mēbra q̄ sūt iter spondile p̄mū & secūdi: & pcedit inde vena capillaris v̄sus ad iūcturā capitis & collū: & ramificant̄ inde rami q̄ mittūt mēbranz cooperientē testā capitis & obuiant̄. & isti rami i trant̄ vbi cōcurrunt duo ossa capitis: ibi in illis ossibus. & q̄d residuū est de istis ramis penetrat inter vacuitates ossiū in sine future laude littere: & ramificant̄ inde ex eo plures rami in mēbrana medulle: quas cibāt & ligat̄ mēbranz duram q̄ cū ista fuit in circuitu & in suris. Deinde ex it extra mēbranz que cooperit caput. & postea descendit ad mēbranz subtili a cerebro: & spargit̄ se sc̄dm dispersionē arteriaz: & constringit̄ omnes mēbranz ipsas. & reddit eos ad locum amplius: & est locus ad quez descendit sanguis: & in quo adunatur. & post spargit̄ inter duas tunicas: & vocatur tozular: & tunc cū admittit sue rīnt̄ isti rami in ventriculo medio cerebri: necessariū erit vt magnificēt̄ in eo & ligant̄ in eo ex tozulari: & ingant̄ etiam de eo q̄d occurrat ab ipso p ramificationez: & a medio ventriculo tendunt ad duos ventriculos anteriores. & obuiant̄ arterijs que eleuantur ad vnum locum: & isti continuant̄ in mēbrana que vocatur rete. Sed vena spatularis que dicitur cephalica quando fuerit prope ad intiozum primo ramificabitur in ramulos qui spargunt̄ in cute & in partibus manifestis musculorum illius. Deinde prope iuncturam assem cum adiutoz: & quādo est prope istam iuncturam diuiditur in tres partes. Et vna istaz q̄ est dicitur chozda brachy: & est illud q̄ tendit sup manifestū focilis supioz: & declinat ad p̄tē finistrā. & declinās est ad tumorē focilis inferioris. & spargit̄ i ptes iterioz: & sūt filices rāschetaz: & sc̄ba vadit ad ptes declina

De natura aialium

tionis in manifesto ascedit. 2. pūgū cū eo vnus ramulus veniēs a subacella: 2. ex istis ambabus fiet vena q̄ dicitur cardiaca. Et tertius ramus pfundat̄ 2. inuoluit̄ in fundo quouiscq̄ inmiscet̄ ad huc cū ramulo subacellari. Sed subacellari in pīna sui ramificatiōe ramificat̄ in pfundo sui adiutorij 2. spargit̄ sup̄ musculos ipsius: 2. remanebit ramuli q̄ applicabant̄ ad ascedit. 2. subacellari cū applicat̄ ad iūcturā tocularē diuidit̄ in duos: vnu illoz pfundatur 2. pūnuat̄ se cū quodā ramulo pfundate vene cardiace: 2. currit cū eo modicū: 2. postea diuidit̄ 2. ascedit vnus illoz quoniscq̄ applicet̄ ad auricularē p̄ domesticū. 2. mediu 2. medicū: 2. pars ascedit. Et ramificat̄ in ptes manus siluestres. 2. par scōz pūū subacellaz ramificatur versus asseti p. 4. 2. vnus illoz diuidit̄ in fortiori asseti vsq̄ ad raserā: scōz diuidit̄ sup̄ius p̄ diuisione sicut diuidebat̄ pūmus 2. tertius: eodē mō diuidit̄ in media asseti: 2. quartus est maior alius. 2. est magis manifestus 2. altior: inter alios: 2. ramificat̄ emittit̄ ex se ramū. 2. pūgū cū cephalica: 2. ex illis duabus fit cardiaca: 2. qd̄ est residuū est basilica: 2. ille etiā descēdit 2. pfundat̄ itez. 2. cardiaca icipit a domesticū 2. eleuat̄ a focill̄ superius: deinde declinat ad partē siluestre: 2. ramificat̄ p̄ duos ramos scōm figuram laude littere: 2. tūc eius altior ps venit ad extremitatē focilis supioris 2. ibit ad pte rascete. Et ramificat̄ iter pollicē 2. indicē in siluestre indicis: 2. pars eius inferior ibit ad extremitatē focilis inferioris 2. diuidit̄ per tres ramos: 2. vnus illoz vadit ad locū mediū iter indicē 2. mediu: 2. pūnuat̄ cū ramulo q̄ venit a venā veniente ad indicē a pte supioris: 2. facit cū ea vnā venā. 2. scōz ramus vadit ab ea. 2. indicis 2. alluchalē q̄ est iter medicū 2. auricularē: 2. spargit̄ inter mediū medicū 2. indicē: 2. tertius tendit ad auricularē 2. medicū: 2. istram diuidit̄ post in digitos: Et ita sigillabimus de venis supioribus sermone nostruz.

Capitulum 4^m. De anothomia vētris inferioris 2. maioris.

Et pars que descēdit pūmū ramū q̄ ramificat̄ ab ea sunt q̄n capilla res: 2. hoc anteq̄ applicet̄ ad dorzū 2. vedunt ad reuolucōis renis dextrē: 2. spargunt̄ ibi: 2. corpoz in pīnquo ipsius ad cibadū illa: 2. post ab illis ramificant̄ due vene magne q̄ dñr ascēdentes: 2. vadit ad duos renes eleuatis eis aquositate m san guinis. 2. aliquātulū sanguis quem sugūt renes. 2. ex vno ascēdētū sinistru: vnus ramus q̄ intrat in testiculū sinistru scōz modū quē p̄diximus in arterijs. Et etiā preter istū ramificant̄ due vene 2. vadit ad testiculos: 2. q̄ intrat in sinistru accipit semper ramū ex sinistru duoz ascēdētū: 2. fortasse erit in aliqubus tota origi illū a pte ascēdētis: 2. ramus iteris dextrā aliquā accipit ramū a sinistru. sed plus modū sunt cū testiculoz: vene nō inuolunt̄ cū venis veniētibus a renibus. 2. in illis est cursus digestiōis spermat̄is: 2. sit albu postq̄ fuerit rubu: 2. hoc ppter multitudinē inuolucōis ipsi: 2. plus de ista vena abscēdit se in maricē: 2. sicut vena arterialis descēdēs sub spōdilius ramificat̄ sup̄ costas: ita ab epate descēdit sup̄ spōdilia vena qd̄ q̄ ramificat̄ sup̄ spōdilia: 2. sup̄ musculos a directo oppositos illis spōdiliibus quoniscq̄ veniant ad ceterum istas musculos vētris mīcis. Deinde veniūt ab illa vene q̄ penetrat̄ spōdilia vsq̄ ad nuchā. 2. tūc q̄n applicabitur ad vltimū spōdile ramificabit̄ in duo: 2. declinabunt ad vnā pte vnū: 2. aliud ad aliā. scilicet ad coras 2. crura. Et anteq̄ veniat ad crura diuidit̄ in decē ramos: 2. vnū vadit ad duo dorz: 2. scōz ramus est q̄n capillaris. 2. vadit ad inferiores ptes sifac. 2. tertius spargit̄ sup̄ os pectinis dorzi: 2. q̄rtus spargit̄ se in musculos ante: 2. in manifesto pectinis dorzi: 2. q̄ntus vadit ad itroitu matricū mulierē: 2. spargit̄

Liber

se in fundo illaz 2. in eo q̄ pūnuat̄ cū ea ad vesicā: 2. illū qd̄ vadit ad vesicā post diuidit̄ in duas ptes: 2. vna pars spargit̄ in vesicā: 2. alia ps spargit̄ in suo collo. Et ista ps in viris est maior pp virgā: 2. in mulieribus est minor: 2. vene q̄ intrat mīcē ex p̄tibz ramificant̄ 2. ascedit ad mamillas: 2. cū illis cōcant̄ mamille 2. matris. Et octau^a venit ad osificiū vulue: 2. in mulieribus 2. viris. Et nonus intrat musculū interius pectinis dorzi. 2. spargit̄ in illo. Et decimus diuidit̄ in iquinibus māifeste vsq̄ ad duo alia: 2. pūnuat̄ cū capitibus venaz descēdētū: 2. maxime cū eis: q̄ descēdūt a p̄tibz mamillaz 2. adunant̄ adinucēz 2. faciūt vnā pte magnā q̄ vadit ad musculos natum. 2. qd̄ residuū est de istis intrat coras 2. ramificant̄ ab eo ramū. 2. vnus ramus illoz diuidit̄ in musculos anteriores coras. 2. alius in musculos subteriores coras. 2. pfundat̄ in suo domesticū: 2. alij ramuli multoz spargunt̄ intra coras: 2. qd̄ residuū ē ab isto toto diuidit̄ in tres ramos 2. hoc cū cooperit lumen 2. iūcturā genu modicū. 2. tunc ps agrestis illoz tendit sup̄ minus os cruris vsq̄ ad chaab. 2. me dius illoz tendit vsq̄ ad duplicatiōē genu descēdendo ab illo. Et dimittit ramulos in musculos q̄ sūt in iterio ri cruris: 2. ramificant̄ in duos ramos: 2. later vnus illoz in iteriozib⁹ p̄tib⁹ cruris: 2. scōz iter duos neruos: 2. tēdit ad anterius pedis 2. voluit se cū vno ramulo agrestis nominato. Et tert⁹ q̄ est domesticū declinat ad locū venosū cruris: 2. tēdit ad chaab: 2. chaab gibbosus aridus magnē: 2. descēdit ad domesticū anterius: 2. dñr scōz: 2. isti tres sūt q̄ntoz: 2. duo siluestres illoz ad anter⁹ p̄tib⁹ dinis minoris: 2. duoz domesticoz: vnus vadit sup̄ superiorē pte pedis: 2. diuidit̄ in partem superiorē p̄tis digiti pedis: 2. scōz illoz domesticū: 2. ramo siluestri paritis domesticū: quā nominauimus: 2. diuidit̄ in partes strictiores. Et est iste sermo cōp̄tibus venaz nō pulsatiūz.

Capitulum 5^m. De anothomia cistis felis 2. vesice.

Et fel 2. vesica assimilant̄ in hoc q̄ eis nō venit sūū nutrimentū a superfluitate q̄ decurrit de ea: qz corpus vtriusq̄ illoz est neruosus. Et fellis aduenit qdā suba subtilis q̄ est multaz remota a fuba cistis: 2. sicut accidit vesice: 2. anteq̄ illa sup̄fluitas veniret ad vessicā acceptant̄ de illa mā renes sūū nutrimentū: 2. etiā iste sup̄fluitas sunt eis valde clares: qm̄ trāseūt p̄ vias valde strictas: 2. pp hoc vtriq̄ illoz aduenit vena dās ei nutrimentū. Et ad collū cistis venit vena nō pulsatiū ppe portā. 2. vn⁹ neruosus q̄ ramus neruosi epatis: ista vena 2. iste neri nō apparēt: 2. vna vena pulsatiū q̄ ē bñ mani festa: 2. ē ramus pulsatiū epatis: ista sūt pūgū cū collo cistis: 2. attrahit: 2. post ramificat̄ p̄ cistis. Sed ad vesicam venit vn⁹ neru⁹ a loco p̄pinq̄ui sibi ossis: qd̄ ē supra pte dorzi: 2. due vene pulsatiū. 2. due nō pulsatiū q̄ veniūt illā dorzo cū neruo: 2. sūū collū est 2. clausū cū mebrana q̄ cooperit ips: 2. qz sup̄fluitas aquosa fuit maior q̄ colica. id fuit vesica maior cisti: 2. id idigebat maior neruo 2. pluri bus venis: 2. vtrūq̄ illoz bz trinus sūt filoz p̄ter illū qd̄ ē iter duo colla: quoz vnu exit 2. reliquū recipit: 2. sunt duaz tunicz: 2. sup̄fluitas currit iter duas tunicas: 2. penetrat vsq̄ ad 2. cūclatit: 2. qn̄ claudis̄ iplef via nepossit reueri: 2. exit p̄ scōz collū: 2. in cisti osificiū eycis collū intrat cū itestinis 2. in vesica recipiēs pūgū cū illis: 2. sup̄ osificiū vesice ē iserr⁹ musculus. 2. sua fila vadūt scōz apli tudinē osificiū: 2. sūū iuuant̄ ē retinere collū 2. vrinaz quoniscq̄ intendat̄ in eius exitu: cum intendit̄: ampliat̄ iste musculus 2. expellit̄ vrinā per musculos mirach ad iurozio virtutis expulsiue. Et sp̄en nō est mēbris essentia le. qm̄ multa aialia sūt q̄ carent plene. aut hnt minimū

plenē. Et omne aial hñs pulmonē h3 sitim plus qm pul
mo cum calefit delectat frigido ⁊ humidu: ⁊ hoc cū mo
uef. ⁊ sñr pp vaporē fumofus veniente ad ipñs. ⁊ iō ne
cessariū est ei bñe vesicā: ⁊ iō hñs pulmonē est hñs vesi
cā. Et dico ego q pulmonis nō sufficit refudatio: ⁊ etia per
pot aque accēdit ad ipsum: ⁊ de aqua refudat ad ipm per
venas. S3 aues: ⁊ q hñt coriū testē: ⁊ q hñt squamas. q3
sunt pulmones nō sunt sanguineis: nō hñt calozē multū: ⁊
iō nō hñt vesicā. Et aues nō potūt multā aquā: q aer est
plus in sua cōplone: ⁊ nō est in eis magna ps aque. Et dix
it Ari. q suphinas aquola in aubus trāsīt in pēnas: ⁊ iō
nō idigēt vesicā: sñr hñs squamas ⁊ hñs colas p
ter carcacā: q3 pulmonē carnolus ⁊ sanguineum. ⁊ dico
ego sñr coriū nō nurrit ēr sua suphinitate bñda ⁊ sicca.
⁊ iō adunat in suo coipe: ⁊ dixit q sua bunniditas nō dis
soluit ad tps. qm sñr coriū ē durū. Et vesicā marinorum
semp ē maior: q3 sunt magis humida: ⁊ potūt aquā plus.
⁊ aial qd ēr amū h3 vesicā ⁊ nō h3 renes: q3 sua cutis est
mollis ⁊ sua caro. Et dixit hoc verbū Ari. q mēba eius
sunt multū humida: ⁊ idigēt multū attractiōe aque ⁊ nō
idigēt renibus: pp mollē carnē dissoluī bunnidū i eis.
Et pter illud ē aial hñs pulmonē h3 renes: ⁊ dixit q cā
qre ren illud est altior: est sñs cāe. qre supelū de pstrū
magis eleuat. Et post B locutus est Ari. in diafragmate:
⁊ dixit q aial hñs mēba ad ispirādū hñs nutritiū h3
diafragma. ⁊ ppter hoc cū calefit diafragma ledit sensus
⁊ captatio: q3 mouet mētiū accidit hoi risus ⁊ ledit ali
q3 multū ille risus. ⁊ ita dixerūt q gdi ptebāt in dia
fragmate ⁊ stetit post xīnuū ridēs ⁊ mouēs caput. Et di
xit Ari. q istud nō d3 magis credi q3 qd dixit Homer: q
cūda amputabāt eēe in tēpo Jouis. ⁊ post locuti est
quidā: ⁊ hoc nō potēt eēe nō ē sermo nisi p ispiratiōē: cū
aut abscondit pulmo nō loquet. Et tūc locutus est Ari. in
motu mēbz: nutritiū: ⁊ dixit q nutritiū ē multū: q
erēb: uirgēs lignis eāt spinofas h3 multos vētres: sicut
camelus ⁊ elefas: ⁊ non hñt dētes in mādibula supior: ⁊
licet eius lingua sit carnosa cū inuolūt pāniculo aipero q
si frōdofo ⁊ limoso: sñr ē sñi palatū ⁊ sunt loca dētiū ⁊
vī q māstoz dētiū trāsīūt in suū culmū: oia aialia su
minant. ⁊ papa in aubus est pñus vētriculus: ⁊ sñr mo
tus est loco masticationis: q3 scbs os: ⁊ aliqñ est gddā
qd nalcit ⁊ vī papa ⁊ nō est papa. ⁊ post h3 stomachus
stomacos multos in posterio: itēstinoz. Et est qdā pars
pñciū nō hñs dētes. ⁊ h3 corpus magnū: sñi nutritimē
tū est grossiū: ⁊ iō ruminat. ⁊ pñces sunt gulosi multi: ⁊
sñi motus sunt debiles: ⁊ iō est sñi stercus durū ⁊ inuat su
p bocqñ sua itēstina sunt curta ⁊ recta ⁊ hñi sunt aial
lia q hñt itēstina curta ⁊ recta. Et itēstina aialū diuersan
post: q3 qdā in gubidū sunt ampla ppe stomachi. ⁊ sñrica
tort. ⁊ iō nō pot canis excere stercē nisi cū pena magna.
Et aial curta itēstina sunt recta sñr. Et q hñt coizu ⁊ q
hñt itēstina inuoluta sunt sñia istis in motu. Et hñia ser
pres itēstinoz. ⁊ aialia gulosa multū fecit eis nā itēstina
recta ⁊ curta vī cito exeat stercus. ⁊ positi sunt ampli
in eis ppe stomachi: ne ēt illud est erudū detineat. ⁊ totū
creat: ⁊ aial qd nō ē tale nō est multū gulofus: ⁊ trāslurit
magnas bucellas. ⁊ mozat diu in bñs. Et aialia sñt hā
bētia coagulū in vētre. ⁊ ppe in vētre q3 hñt multos vētres.
⁊ nō inueni nisi in vētre tertio ⁊ oē aial hñs vñicū vētrē
caret coagulū: ⁊ sñia ille sermo in marinis. ⁊ vñio ⁊ lepo
re: ⁊ oē aial hñs vñicū vētrē h3 lac subtile. ⁊ sñi coagulū
non coagulat: ⁊ non in spissatur lac aialū carētiū coizu.
Et aial hñs multos pillos in pedibz hñs multos vētres:
⁊ nō h3 coagulū: q3 sñi nutritiū est bunnidū multū.

¶ Liber. XIII. De anothomia renū. Cap. .I.

Itemus verbū magistri primi
cisti fellis: dicem⁹ ano
thomia reni. deide dicemus in musto:
anulolo: ⁊ ficos: mebor: ⁊ cā in b̄ eim
nō qd nō b̄z vefica ſua vrina trāfit in ſuum
ſtercus. ⁊ erit ſuū ſtercus ſaliū currens.
Et qdā aialia nō hnt fel: qñ ſua cola ⁊ ar
tuine ad negociū ſui corpe: ⁊ tūc nō rema
nad neceſſariū: ⁊ vt illi oē vas. Et aial bñs
ta epas: qñs qñs ſup aiteſtina. ⁊ qñs: ⁊ exif
ſtina: ⁊ in oib⁹ pificā: eſt ciſtis. Et equ⁹ ⁊
c lefas nō hnt ciſtis: ⁊ camelus b̄ loco
ciſtis: ⁊ toxbi: ⁊ deſtin hnt ciſtis. ⁊ qdā
ciſtis mirabilē ſup gñtate nāe. Et ſicut i cū
iuit. Et errauit q vtilitas ciſtis eſt qd pū
tius ſenſibilis ſit fortis. ſ ciſtis ſingit colat
tilt viq: ad iſteſtina: ⁊ errauerit ſocy Zōti
it q ciſtis ē cā in iſſirmitatib⁹ acutis: q nō
l auferedū eā: qd attrahit colam. ⁊ accidit
q cū trahit colaz. vt ſit ſic p̄ ſib p̄pina q
n ciſtis erit vīcinitate magis attrahit. ⁊ tūc
iſcā boies iueniūt illos eſſe. q. camelos. ⁊
a q nō hnt ciſtis: ⁊ tūc elōgāt ſue vite ad
aialia: ⁊ tūc aialia ſicut toxbi: ⁊ deſtin in
hnt b̄ ſicut dixi. Et iudicauerūt q aial qd
e vite. ⁊ nō ſi pererūt modū hoīs ⁊ nō ſi
erit pūatio ciſtis cā lōge vite. tūc aial qd
erit lōgis vite. qñi habebit ciſtis midū
tūc qñ fuerit aial pance colē opaf cū eo in
ciſtis. cū calore ſui corpe radicali. tūc g nō
n hnt ciſtis eſt ad mūſificandū languineti: ⁊ dī
ſit vt bñta lōgā vitā bēantillā: ⁊ nō p̄p̄e
tā cōpō ſit cala. ⁊ ſuus ſanguis colericus
aduiū de cola qñ neceſſariū ē deponere cū
mutate: ⁊ qñ fuerit cōpō multū cala erit. B
nitate aial: ſit ne: ſi ſup ſplūſia aquoſa q de
p̄venā q trāſit ab epate cū ſanguine quo
facti ſunt duo renes vt equit duas partes
lōz nō eſt vnus. ⁊ tūc ſuit attrabēs aquas
lōz torū. ⁊ illud eſt qd imat ad retētiōē aq
in de attractū ad duas p̄es alig: qñ erit
aial in eo: ⁊ tūc ren dexter erat altior: qñ erit
ſiſter: qñ op⁹ eſt vt oē attrabēs ab aliquo ſit
ū illi. ⁊ p̄p̄e. qñ tūc epas eſt altius: ⁊ ſplē
nūſis eius qd ē ſub epate erit altior. ⁊ c⁹ qd ē
ſiſter. ⁊ magiſter dixit q cecidit dexter i
ſiſter: qñ fortior: erit p̄tes ē dexter. ⁊ vt ſit p̄
duab⁹ p̄tib⁹ cōz. p̄p̄ortione ſplenis ⁊ epa
maioz ſiſtiro. ⁊ minoz ſepiqñ p̄p̄in
⁊ ren boīs aſſimilāt reni tauri: ⁊ creabāt
p̄p̄e creatiōi carnis ſplenis. qñ caro ſplē
nūſus eſt qñ ſup ſplūſia venies ad ipz ſuit
⁊ ab eo qd diſſoluit ab aquoſitate. ⁊ retine
retinet qñ ſedimīne. ⁊ ſic ſiect rar⁹: diſ
ſoluit qd venit ad ipz ⁊ nō b̄et dūbū. ſicut cō
pūda: q: q̄to caro qz fuerit rara nō erit
p̄ona in eis: ⁊ debilitat eius ſubal: ſed ſplen
nūſis eſt groſſius: ⁊ id idiget ſubā rara: ⁊ ſplen
nūſis in ſup ſplūſitate ad ea expūla. qñ ſu
uens ab illa venit per viā amplā: nō ſic in
p̄bus eis cūſus p̄ articia ſparſas in eis: qñ
ſplenis dat alium in genere alimūſius antio
bentium ſanguinem in corpoze: q cum
ſanguinem. non ſuit eis neceſſariū qd mul
tū. ⁊ tūc non ſuit eis neceſſariū membrū

De natura aialium

generatitū sanguinis: et altez colatiū: et ppter hoc hñt vñicū mēbrū loco cordis: et aliud recipiens cibū: et post ipz et cūcās. et dat cās: qñ in gbuīdā aialib' aquosus erit virtus euonēdi supfluitatē mellē. Et istud est cā ppter quā potric facere sup se domū. et dicit q' squamatio illi: us qd multos pedes bz in aqua ē cā ē? vt fit potēs in ve natioē: et rretions altez. et fortasse mntabit color eius cū minuit. et remittit tūc a se spina. et sic cōtingit alius in timore qd ea arripit fluxus vētris et eiecio yrine. Et Ali. no minauit vñū genus aialium marinoz: et fortasse habebit duos culmos et fortasse vñū: et qd bz vñū creabat fortioris corū vñ corticis: qñ nō bz arma cōpleta. Et hñs duos culmos bz debilioz corticem: deinde denominabuntur yricūm marini et peccē: qñ numerus suoz ouoz ē singularis: qñ sunt rotūda. Et sita suoz ouoz nō est ex dō recto neqz ex opposito si cēnt tria. q. elōgaret suus situs: et si cēnt plura. y. esset opus et inuolutione: et bec rō est vñs. Et dētes yricū marini sunt tot quot sua oua. Et dixit qñ cor: et sibi sile est iter nutritiū: et introitū et suū exitus. Et erit? spmatis in aiali ambulabili in medio pris qd est iter dextrū et sinistrū. Et in aiali anulo in medio eius: qd est iter caput et et inuolūm ē cū illo. et fortasse inuenit istud mēbrū in aiali multe numerationis. et ppter hoc inuenit istud mēbrū in aligbus aialibus multe numerationis. et ppter hoc inuenit eius partes cūz fuerint abicētes. et ego credo qd nō erit multe numerationis: qñ aia est vna in cognitiōe. sed erit lōgū pfundās corpus pfundatiōe qñ in strictioe. ne arboris in arborē: et tūc qñ abicēdet et sua pars erit residū sufficiens in vita. Et oē aial carens sanguine pētū est cibo medico. et sua parūs inuolūm super hoc. Et annulosa qd fuerint cū pedib' erit maioris frigiditatis: et bz vt mortis suus sit lenior in eis: ppter cū fuerit lōgū suum corpus et magnū. Et multa annulosa qd hñt alas hñt citius: et parū bz ouas. Et fortasse qdā hñt alas qñ inclusas in mēbrana. Et ale oēs illoz sunt membranale. Et sua corpa creata sunt ex pñbus multis distinctis et anulosis: vt cū acciderit eis motus possint secū ferre: et crescunt in duricie sicut nichaal: scilicet loca. Et sit qdā aialia annulosa hñt aculeos vt sit eis arma: et forte erit aculeus ille mēbz in accipiedo cibū et i pugnādo sicut in gbuīdā mēbris: et fortasse erit in gbuīdā vñū mēbrū deputatū ad solā puncturā: vt in scorpiōe et vespā. Et qñ nō habebit aculeū anteriū habebit mēbrana qñ dētes anteriū: et qñ aculeus erit posterius occultabit in eis: fortasse erit in eis iterius qñ ē puus. et est exposit? occasiōibus: sicut in vespā: aliqñ erit manifestus sicut in scorpiōe: et aliud est qñ est fortis. sz gen' anuloso: volūtū bz aculeū gracilem vt sit lenior sup illas in suo volatu. sz scorpiō magis pōt pati istud: qñ ambulat. Et qd hñt ouas alas et volāt nō hñt aculeū in posteriori: qñ idncere nimii pōdus. sz post? est in eis aculeus anteriū: et est mēbz cūz quo comedit vt sit lenior in volatu. et duo pedes anteriores aialis habēt collū duz vel oculos debiles hñt anteriores fortiores. qñ citius rapit pillos: et pedes posteriores sunt magis magni vt volet cū illis: et vt figat sup illos cum itēderit volare: qd luxuriat ex illis habz. 6 pedes. 4. iuuatēs ad ambulationes: et duos al saltum.

Capitū scōz de anothomia organoz mēbroz.

Et quia iaz diximus de anothomia simpliciū: nunc dicemus de anothomia organoz. et dicemus de ligamēto pectoris et spatulaz. Dico ergo ligans pectus est vñū os ex ytraqz parte in supiori pectoris: et bz quādā gibbositate et concanitate per quā trāseūt vene alcēdētes ad cerebrū: et nerui descēden-

Liber

tes ad corpus: et declināt ad partē siluestre et stinuantur cū spondiliibus spatule: et rotulis adiutorioz. Et tūc creatur ppter duo inuamēta: vñū est vt figat ab eo manus et adiutorii ipsi? et ne adiutorii sit ligatū cū pectorē: etenim aliter difficulter moueret vna manus ad alia: et etiā fieret iter illas angustia. sz creabant extrema latera vt ampliare locus motuū: et scōz vt sit custodia mēbroz anterioroz pectoris sicut ipine et ale spondiliū a posteriori: hoc vbi nō sunt spondiliū vellentus et spatula in pte agrestis vadit semp graciliādo: et ad domestica ampliādo quouiscūqz pueniat ad foramē in pte eius agrestis vñū foramē picipiale qd intrat rotulā adiutorioz. Et iuxta illā picipē sūt duo additāmēta. vñū versus sursum: altez versus posterius: et dñr rostrū cornū: et cū eis cōplect ligamēta spatule cūz ligamēto pectoris. et vetat leperationē rotule a picipē p motū adiutorioz ad sursum: et aliud ad motum eius versus imū: et deinde semp magis ampliāt. vt sit sua cōplō et custodia maior. Et sup dorū suū est quoddā additāmētū triāgulare. et sua basis est versus pte siluestre et suū caput versus domesticū: quouiscūqz nō euadat ab iplo superficies dorū: qñ si basis eet versus pte domesticā eleuaret curē: et ppter modicas occasiones accideret dolor in ipsū: et ista additāmēta qñ ad senectū spondiliibus: et hoc factū ppter custodiā: et vocat inuamēta spatule: et terminus ampliātionis spatule est cū cartilagine qd et inuolūm cū ea. et est et extremū rotūdiū ppter cām quā nominauimus in oibus alijs cartilaginibus. Sed os adiutorioz creabat teres sicut esset magis remotū ab occasiōibus: et sua extremitas superior intra picipē cū ligamēto leui et nō forti: et iō pignit multoties suus exitus: et inuamētū in ista debilitate dupliciter est. necessitas et securitas: necessitas vt sit motus leuis in oēs pēs: sz securitas est ppter hoc qd licet adiutorii indigeat multis moribus diuersis: tñ isti motus non multiplicānt: sed durāt in iplo in tñ qd timeat in dissolutiōe ipsū ligamētū. sz adiutorii ppter hoc plurib' modis stat quieti. et totū residū mouet: et tūc ppter bz oia ligamenta iuncturaz manū sunt fortiores ligamēto adiutorioz cū spatula. Et iunctura adiutorioz inuolūm. 4. ligamētis: vñū illoz est dilatātū mēbranale. et circūdat iuncturam sicut accidit in alijs iuncturis: et duo ligamenta qd descēdūt ex additāmēto spatule qd dñr auron. Extremitas vñius est lata: et coopit et cōpēbēdit caput adiutorioz: secundū est maius et durius. et descēdit cū qñto: et descēdit etiā cū additāmēto qd dñr rostrū cornū in pte accōmodo: dādā illi in illo descēsu: et sua figura est tēdens ad latitudinē quadrilaterū: et ppter vbi tangit adiutorii. et sua via ē vt ascendat per ventrem adiutorioz: et tunc cōtinuabit cūz musculari in illo: et adiutorium et inuolūm domesticū stituz: et gibbosus versus agrestis: vt bene firmet in eo qd possumus est super ipsum de musculari et neruis et venis: et vt bene cōpēbēdat qd cōpēbēdit ab eo in suba alicui et vt melior et aduentus vñius manus super aliam manū. Sed inferior extremitas adiutorioz habet duo additāmēta sibi coniuncta: et qd est ex parte interiori ē lōgus et gracilius: non est in ea distinctio: et fouca agrestis est maior inter illas: et qd est ad partem domesticā fouce non est planum neqz sua concanitas est rotunda. sed descendit linealiter. et tali modo: vt quando ē se cōmouetur ad partē siluestrem applicat assentum et stat. Et al-

serum coponit ex duobus ossibus: que coniungunt scd3 longitudine. et ossi facilius: qd est in directo pollicis est gracilius. et qd est in directo auricularis est grossius qm est humi damenti in eleuatioe brachy. Et superioris iunamentu est vt p ipsum moueat affectum in circutu: iunamentu inferioris est vt sit p ipsum motus in extensioe et curuatioe. Et mediu in istis est gracile: qm no est opus vbi grossius sit. qm coagulat muscularis magnis: et si esset grossius induceret nimiu podus: et extremitates erit grosse: qm nascunt ex eis multa ligamenta: qm est pfricant et rundur multu in motu iucturaz. Et q super illas caro vel musculus: et fouea superior est. q. extensio a rectitudine. et incipit a dome stico et vergit versus sinistram super facie inferiori. Et b3 iunamentu est vt faciat affectu moueri in g3. Et inferius facile est rectu: qm rectitudo eius iuuat ad extensioe brachy. Et iunctura cubiti coniungit cu vtriusq iunctura for cilis et adiutorij. Et in extremitate facilius superioris est q dam fouea et itrat ip3 caput sinistree adiutorij: et ligatur in illa: et motus illius in illa fouea iuuat ad extensioem brachy: et ad motu orachy in g3. Sed facilius inferioris b3 duo additamenta: inter ista est qda pars q assimilata gre ce o et superficie bului partis est bulbi fouea. in adu sorio qua intrat p dictu additamentu assimilata pcauitas in ipso gibbositate circuli. et qm mouet istud additamentu ad superius tendit brachy: qm vna oua partu moue tar vna supra alias in curuatur brachy quouq affectum coniungat cu adiutorio in parte dome stica et parte anteriori: et extremitates inferioris ouoq faciliu coniungit. q. in vnu et sit in eis. q. fouea magna et plus de illa fouea est in fouea alia inferiori: et qd superest ex illo esse in circutu est gib bolium: vt minus recipiat actiones: et a facili inferiori na scit quoddam additamentu iuxta fouea. Sed rascata com ponit ex multis ossibus: vt ppter occasione in vno no le danf alia et vt pcauet in ipsa palma quu ei occurrerit ali qua res rotunda: q debeat teneri ab illa et cu debeat tene re aliquid et liquida vt possit palma pcauari. Et iste iun ctur sunt firme bene vna cu altera: et ne debilitet rascata cu coprehendit manus aliqd fortiter. et p coniungit in rascata qd qd essent vniu: sed est in eis. q. qda obedientia ad pcauitate palme: sunt qm vnam. Et si sunt in duplici acie: et vna acies est ex parte affectu. et sunt sua ossa tria: et alia acies versus pecten: et est ex qtuor et amplior. qm e ppinquo: pectini et digiti: et ista tria ossa sunt gradatiz: qm sue extremitates q sunt versus affectum sunt gracilio res: et extremitates sue q sunt versus alia acie sunt magis ample. et os vni no fuit iunamentu illis: sed ppter custo dia vniu nerui palme. Et acies scda cu iungunt extre mitates eius. q. in vnu et intrat pcauitate affectu: et addita menti facilius inferioris intrat pcauitate rascate. et p istam iunctura fit motus scdm qm: et ossa pectinis sunt qtuor. qm coniungunt cu. 4. digitis. et sunt adunate ex pte rascate vt melius retineat cu ossibus alijs bene firmatis: et sepa rent versus digitos vt melius coniungant cu digito ossi bus a se separatis. Et erunt pcaua iterius: qm sunt separa ta iter se. et iunctura rascate cu pectine est coposita: ex q bulda foueis q sunt in extremitatibus rascate: et intrat in illas extremitates ossiu pectinis: et inuestiunt cartilagini bus. Et digiti sunt instrumenta q iuuat ad retentione rep: et no fuerit facti carnosu sive osselli. et licet sic possit exerce ri multiplr motus. sicut in vermicibus et piscibus: et hoc vt sue opationes no sint debiles: et no erit ex vno ossis: vt no sint opes motus difficiles: et fuerit tria: qm si essent plura essent debilia: et si essent duo essent fortiora. sed non illa mobilia ad coprehendendu: sunt facti ex ossibus quoz bases sunt ample. et alie extremitates sunt magis acute: et

sunt gradatim in gracilitate. et hoc vt ocleuatis sit fortius eleuato ab ipso. Et sunt ossa sua in tereti forma. vt melius viret occasiones. Et sunt dura: et no est in eis medulla vt sint fortiora et sine medulla: et gibbosa extra. et pcaua itra vt melius teneat: no fuit pcauitas iter ossa vniu digiti: et ossa alterius digiti. vt melius coniungant qm in vnu. Sed pollex et auricularis hnt modicu pcauitatis in parte que est iuncta versus aliu digitu: et hoc vt oes adunati. q. ba beat sphericu figura. vt melius sit ptra occasioes. et sit ex tra sine carne: vt pderet nimis. et vt dolet qd depumit p ipsum. Et fuerit extremitates digitoz carnosae vt pos sent melius adunari in p dillu: et digiti in qstitate sunt gra dati quatenus melius reducant in equalitatem in fouea palme: et pollex rectificat osses digitos: et si esset in medio foueae palme noceret: et si esset pfigtus in tenuitate manus dantificaret iunctione manu cu adunat ad aliqd fran gendu: et no fuit adunatus cu pectine ne faceret angustia am: et qm qtuor digiti occupant re aliquid. et pollex lupina tur sup eand re: tunc poterit magis res deprehendere ma nu. Et auricularis et medicus sunt. q. coopientia iterius: et semp ossa digitoz ita se hnt: q in vno est pcauitas: et in alio est additamentu: itra additamentu pcauitate. Et in genia est na humiditate in illa pcauitate qmuis ne de ficcarent iungere in motu: et iung iuncturas istas est me brana cartilaginosa. et in illis iuncturis sunt qda ossa par ua vt sint fortiora. Et vngues facti sunt p qtuor iunameta: vt pfirmet extremitates digitoz ne ledant et debili tent in coprehensioe: et vt digiti possent p illas colligere res minutas. et iuuat ad scalpationem. et vt sint arma. Et tria prima sunt magis puenientia boi: qm tria magis brutis: et fuerit p iferalis ppter b3 qd dicem. et a fuerit ossis mol lis ne in occasu ad res duras frangerentur: qz vt cedant et crescant semper. qm necessariu est eis semprascare.

Capitulu tertiu. De anothomia dor3.

Dorsum creabatur ppter qtuor iunameta: et vnu illoz est vt sit via nuche sicut prediximus de iunameto nuche q facta est sicut nuchus veniens a fonte: et dorsum positu est in custodia illius: et scd3 iunamentu qm dorsus est custodia mebroz nobiliss anteriorz. et id creauit deus in dorso spinas et scenceti. et ter tiu qd est ossi corpus sint illa p dillia sic basis nauis ptrib illis. et oia illa ossa basificant in illis: et pp b3 creatu fuit ouz dorsus. et qtu iunamtu fuit vt in eleuatoe boi et d pphoe: et ipsi iuratuoe et ad oes pte mor: et pp b3 crea bit dorsus non ex spodiis. sed ex spodiibus ordinatis. et no ex ossibus multe qstatis. et poluerit iuncturas inter p dillia no multu molles: qm nimia accideret debilita tio. et si essent nimis dure qm vetaret in curuatioe: et spodiile est ex p. cuius mediu transiit nucha. et spodiile b3. 4. additamenta dextrosius et sinistrosius. furusius: deorsus: et q in furusius: dnt apicidia furusius: et furusius dnt iseri apicidia entia. et dnt ossa iueria. Et fortasse erit in ali3 b3 ista addi tameta. s. et aligbus. Et iunamentu in istis additamentis vt ordinet in eis raturatio: dico p dillialis q transit p q d3 illoz. et q b3 d3 p extremitate illoz. et spodiile et ad b3 e iunamentu suis additamentis no p p d3 iunamentu. q pp custodia et coopimentu. et resistetia occasionu extrinsecar: et vt sup illa ligamta ptenent ligameta: et illa additamenta sunt ossa lata et dura et supiora. et sunt posita sup latitudines spodiilium. et illud qd erit post dnt spine et scenceti. Et q dextrosius et sinistrosius dnt ale. qz sua custodia est vt custo diat illud qd e positu iter illa. f. venas nervos. musculos: q sunt iteri. et ale q sunt ppe costas hnt vna ppetate iunametale. et qm ille fuerit pforas et apert et ille extremitatib

costarū gibbosae: componunt cū eis serosae: h3 vna ala duas extremitates: 2 ois costa h3 additamēta gibbosa. 7 sine alc qdaz hnt duas extremitates: tūc videbūt duplex ala. 7 istud est in spōdiliis doxi: 7 nominabūt: adbu- suū inuamētū: 7 spōdilia que sunt: qdaz hnt ppe suū ma- gnū foramē alia foramina: hoc vt exeat inde exteri- us: 7 intrat inde ex venis. Et tūc qdā illoz foraminū est cō- pletū in vno spōdili: quoddā inter duo spōdilia equali- 7 erit aliqñ istud: 7 in pte supioz: 7 in parte inferiori: 7 for- tasse erit hoc in vna pte: 7 fortasse erit in vtroz spōdiliū mediū circulus. 7 fortasse nō posuerunt ista duo forami- na posteriori: qñ in illo loco nō est custodia ad aliquā rē exire: 7 intrare. qñ ille locus expositus est occasiōibz. Et nō posita sunt anteriori ne caderet super illa pōderosi- tas corpis: 7 debilitaret ea. 7 nō erat possibile qd eēt bñ ligata. 7 hoc ne debilitaret in declinatōe corpis: 7 ista additamēta q sunt ppter custodiā cooperiunt ligamētis 7 neruis glutinosis 7 facit illa leuia 7 mollia: 7 hoc ne cō- tūdant carnē cū suo tactu. Et additamēta 7 iunctionalia hnt banc viā q hnt habilitatē: vt vñ ligetur cū alio be- ne: 7 in foramine: 7 ligamē est ex pti- bus. sed glutinositas est firmior: anteriori: posteriori debili- 7 necessitas ē ad anterius ad incuruatōne firmior: qd ad supinationē. 7 qd auertebant ligamēta posuerunt in loco q cadit ibi: 7 sit puius ligamēta glutinosa: 7 spōdilia doxi: 7 sunt liga- tu bñ glutinose ligamētō forti. 7 sic spōdilia pectoris sunt vicina spōdili- bus colli. 7 nō posuerunt foramina sua inter spōdilia. 7 cōia 7 eqūla. sed gradatim: vt in supioz augmē- tū sit. 7 in inferiori diminutio quousqz finiant in spōdili- jo. sed sequētia post decimū in pectorē. 7 q sunt in renibz nō hnt foramina: sed continua: qñ hoc eis fuit conueniēs. Et a spōdili- bus renū exiūt duo nerui a foraminibus: vñ a dextra: 7 alter a sinistra: 7 sup spōdilia renū sunt ctenetis: 7 ale ample 7 sua additamēta 7 iunctionalia sunt ampla q tendit ad vñū. 7 vident. 4. ale: 7 sunt. 5. Et spōdilia renū cū pectine sunt. q. bafis totius doxi. 7 est illud totū fuisse tamētū pectinis vētris: 7 ab illis nascunt nerui pedis: 7 ossa pectinis doxi sunt tria: 7 sue iūcturae sunt fortiores iū- cturis alioz spōdiliū: 7 sunt fūe ale magis ample. 7 nerui exiūt p foramina in illis: 7 nō sunt illa foramina in recti- tudine latū ne iūctura anche eos exprimeret: 7 exiuerūt multū a rectitudine ad anteriora 7 posteriora. Et ossa pe- ctinis doxi assimilant spōdili- bus renū. 7 ala boz. 7 ossa q sunt supra pectinis ossa cōponit ex tribus ossibus carti- laginosi: 7 nō hnt additamēta foramina cōia: intra illa pnt nasci nerui sicut in collo accidit: q sunt pta 7 for- mae tertij exiūt vñ neruius. Et iā de doxi dicamus: qñ ē in figura rotūda q est magis remota ab occasiōibus: 7 hoc q rotūdū nō tāgit aliud corpz nisi in pūcto. 7 spōdi- lia auertebant iter se: qñ extremitates supioz incuruab- tur vsus imū: 7 inferiora tēdebāt vsus sursum: 7 pūgebant in medio. 7 spōdili. jo. 7 istud nō incuruabat ad aliquā pte. vt alie inclinationes figant in isto. 7 io. 7 in medio (eneti- 7 nō numero. 7 lōgitudine: 7 q digebat doxiū aliqñ com- positio: aliqñ inclinationē ad ptes: 7 nō pōt ē nisi q exeat mediū a pte inclinationis. 7 faciat ad suā pte declinare illū qd est sibi ppinquū in sursum 7 deorsum. 7 hoc qñ capita doxi volnerūt sibi occurrere: 7 tūc in medio nō ponebant bucellē. 7 spōdile solū. 7 bucellē inferiores 7 supiores tcn- dūt ad pte mediū in ista inclinationē. 7 supiores tēc declen- dūt. 7 inferiores ascēdūt. 7 illud est vt leuius exiret in pre- opposita ad pte inclinationis: 7 hoc vt pars eius supioz pos- sit inclinari ad imū. 7 inferiori ad sursum. Sed dico q co- ste bñ custodia sup spiracula: 7 nō fuerūt vñ os. 7 mul- ta pp hoc qd scia. 7 vt possint dilatari cū implent multū

nutritina aut qñ indiget multo aere: aut pp musculos q inuāt ad hanelitū qz sunt in pectorē: 7 indiget spatio: qre bona fuit diuersitas in costis: 7 indigebāt vt bene custo- dirent. notabile. 7 io qñqz coste supiores sunt pūcti: 7 an- terior: p ossa cartilaginosa. 7 inferiores nō nisi a posteriori ad quā partē nō cadit vñus: 7 gradatim pcedit in diu- sione. 7 ita quide q supiores minus separant q inferiores: 7 hoc factū est vt possint custodire epar 7 splenem: 7 dare locū stomacho in medio cū impleat aliquo vōto nutriti- to: 7 coste supiores dñr coste pectoris: 7 sunt ex vtraqz. 5. 7 medie sunt maiores 7 sunt magis capaces: 7 extreme minores. qñ ista figura meli 7 ambit hoc qd ambire h3: 7 iste coste declinat suā gibbositatē: pmo versus imū: 7 post redunt versus sursum: 7 pūgnūt cū cartilaginibus pectoris sicut dicemus. 7 hoc vt locus sit amplior. Dñio quoqz additamēta pdicta vñus cuiusqz spōdilis intrant duas vacuitates in alis spōdiliū: 7 accidit ei iūctura du- plex: 7 eodē nō supiores qñqz coste pūgnūt cū ossi- bus pectoris cartilaginosis: 7 quinqz refidue q sunt false coste hnt sua capita continua cū cartilaginibus. vt sint se- cura a fractura. 7 cūssione 7 percussione bus affuerint: 7 ne occurrat mēbris lenibus: 7 diafragmati cui3 duritie sua. Et ossa pectoris sunt septē. 7 nō sunt vñ os ppter vi- ctū inuamētū: 7 vt sint magis obediencia expansioni: 7 propter hoc sunt rara 7 coniuncta cum cartilaginibus 7 inuuant ad motum non manifestum: licet etiam sue iū- cturae sint bene firmē. 7 sunt. 7. secundum vnam costaz 7 sub istis est quoddam os in furcula pectoris cartilagi- nosum: cuius est extremitas ampla 7 rotunda: 7 est iūctū orificij stomachi: 7 est mediū inter ossa pectoris 7 mem- bra nobilia.

Capitulum III. De anothomia pectinis doxi.

Ico pecten doxi circūctus duo ossa: dextra 7 sinistra: 7 coniunguntur cū medio iūctura forti. 7 sunt quasi fundamen- tum omnium ossium superiorem clematuz ad superiora. Et quodlibet istorum diuiditur in quattuor: 7 qd est apud partes filuefrem dicitur testez 7 os iliozuz: 7 qd est versus anteriori: dicitur os pectinis ventris: 7 qd est versus posteriori dicitur ancha. 7 qd est versus domesticum dicitur pūctis coze. quoniam in ipsa intrat rotula core: 7 posuerunt super hoc os membra no- bilia. sicut vesicam 7 matricem. 7 vasa spermatis masculo- rum 7 anum: 7 musculi doxi quidam nascuntur a po- sterioz: quidam ab anteriori: 7 ab istis generatū omnes alij motus: 7 qd declinat ad posteriori dicitur pprie mus- culus doxi: 7 sunt duo musculi: 7 opinarū qd vterqz lo- zorum componatur ex. 23. musculis: quoniam ad vtrūqz bozum venit a quolibet spōdili. aut venit ab omnibus filis obliquatis pter spōdile primum. Et isti musculi cum extenduntur equaliter exiunt clemare doxiū: 7 tūc si illa erectio fuerit superflua declinabunt doxiū ad po- sterius: 7 si intrauerint vnam partem declinabunt do- xiū ad illam partē. Sed musculi incuruantes sunt vñ par: 7 positum superius est de musculis mouentibus ca- put 7 collum. 7 penetrant vñqz ad duas partes 7 pōbagi: 7 tunc eozus extremitas inferiori continuatur cū quinqz superioribus spōdili- bus pectoris: 7 cum quattuor supe- rioribus: vt in pluribus hominibus: 7 sua capita superio- ra intrant caput 7 collum: 7 par positum sub isto. 7 voca- tur inuermus. incipit autem a decimo aut ab vndecimo: 7 descendit ab inferius: 7 tunc incuruabitur humilita- tione ad imum: 7 media sufficit illozorum musculozum acquisitio: quoniam sequitur incuruatione 7 declina- tione motus duozum capitum. Sed musculi mouentē

pectus qđ sunt qui dilatant tñ ipsius. 2 non stringunt. 2 tñ isti musculi sunt de musculis diafragmatis qđ dividit inter nutritiva: 2 spiritualia que nominabimus post. Et positus sub ligamento suū principū dividit: 2 tendit ad caput ipsius 2 pñuat cū colla prima dextra 2 sinistra vñ par: 2 vñ singula est duplex: 2 hys postea duas partes: 2 alioz illaz 2 pñuat cū collo: 2 magis depressa mouet pectus. 2 inuoluit se cū quodā musculo quez nominabimus post: 2 pñuat cū gnta 2 sexta costaz: 2 ps est posita in loco gibboso spatule: 2 pñuat cū ea p vñ qđ descendit a spōdilibus ad spatulā: 2 sunt oīa qñ vnus musculus 2 pñuat de cūz costis posterius. Et par tertius sua origo est ex spondili septimo ex spōdilibus collis. 2 ex spōdilibus pmo 2 scđo ex spōdilibus pectoris: 2 pñuat se cū lateribus ossis furcelle pectoris: 2 tñ isti sunt musculi qđ faciūt ad dilatationē: sed musculi qđ stringunt pectus sunt qđ qui stringūt cū accidentalitate: sic diafragma cū gestic. Et qđ stringūt essentialiter: tunc vñ par illius extensibilis sub radice costaz superiorz: 2 sua opatio est in pñtrictione: 2 illius vñ par applicat cū ossis furcelle pectoris: scilicet anchā ppe extremitates costaz inter ligamentū pectoris 2 scitū oris stomachi. 2 applicat musculi recto ex musculis vetricis: 2 alia duo paria iuuantia ad id. S3 musculi qui stringūt expādūt simul: sunt musculi qđ sunt iter costas. Sed cū in pñpeximus pñu dios opus. est vt illi qđ expādunt: non sint illi qđ stringūt. 2 hoc est qñ inter oēs duas costas tñ sunt qñtuor musculi. 2 putent qđ sit vnus musculus: 2 idē est qñ putatū est pñtū ex filiis obliquis. 2 qđ sunt intratā: 2 qđam sunt coopientia. Et coopientia qđ sunt que intrant extremitatē qñ costaz que vt cartilaginosa: 2 qđ illorū vadit ad aliud caput forte: 2 intrās oī mō diuersa a situ coopientis qđ est sup caput costę: qñ sup pectine est totū vñ os getū: 2 qđ leuia sunt alio mō posita qđ eēt plura. Et collū est quasi caput dorsū aut pars illius: 2 fuit creatū ppter tracheā. 2 trachea creatur ppter vtilitates quas scie: 2 qđ sunt spōdilia collis magis eleuata sup alia: iō sunt leuioza suppositis: 2 hoc cū motus in eis deberet ēē scđm ordinē. Et qđ nucha fuit origo alioz. opus fuit vt eēt amplior: 2 fortior sicut fons. qđ qđ est appropriatum origini neruoz in sursum est amplius nātr qđ illud quod est ap. propriatū neruis inferioribus: 2 tūc opus fuit vt foramina in spōdilibus collis essent magis ampla. Et qđ foramina erāt ampla: 2 pfozata erāt parua: necessariū fuit vt iuuarent intentione aliqua: qua essent saluata circa hoc. iō facta sunt dura: 2 qđ illa spōdilia erant dura 2 parua: ideo sua scenerim sunt parua: qđ si essent magna essent habilia actionibus: 2 qđ scenerim facta fuerunt parua: facte sunt eis alie magne: 2 duarum extremitatum: 2 quia maior necessitas fuit in eo ad motum. qđ ad quietem: 2 quia etiaz sua sustentatio non est tot ossium: quot est sustentatio inferiorum: ideo etiam iuncturae horum spondilium facie sunt leuiores in comparatione iuncturarum inferiorum 2 quia anitunt in firmitudine predicta recuperantur in constantibus. sed in musculis 2 neruis 2 ligamentis: 2 quia diminuebatur necessitas in ligamento iuncturarū: 2 sufficit quantitas necessaria quā pñximis. non creata fuerunt sua ligamenta coniunctionalia que tendunt in sursum 2 inus magne latitudinis. sicut illoz spondilium que sunt sub collo: 2 possit tñ due bases longiozes. 2 ita ligamenta molliora. Et posuerunt etiaz illoz neruoz comunicantes sicut predictimus: ex quo illa spōdilia erant parua. 2 non ponerunt ppter hoc pati quodlibet vñm foramē: nisi illud qđ nominabimus.

¶ Caplin. V. De anothomia spondilium collis.

Et dico tunc qđ spōdilia collis in hoie sūt septē numero: ista quā quodlibet illoz ppter primū hys nouē addi tamēta pñominata scenerim. 2 alas: 2 qđ tuoz additamēta pñunctionalia in sursum: 2 quattuor in imū aspicietia: 2 omnis ala h3 qñtuor ramulos. 2 circūlū etiaz neruoz: 2 diuidit ille circūlū iter qñbet duo spōdilia p mediū. sed spondile primū 2 scđm hñt pñictates quas nō habent alie: 2 est opus vt cias qđ motus capitis dextrozūm 2 sinistrozūm cōpleat p iuncturā que est inter caput 2 spondile primū: 2 sūus motus anterior 2 posterior cōpleat iuncturā que est inter ipsū 2 spondile secundū: 2 tunc est opus vt loquamur in iunctura prima. Et ego dico qđ creata fuerunt sup duo additamēta aspicientia ex vtrazqz parte sursum duas extremitates quas intrant additamēta aspicientia ex vtrazqz parte capitis. Et tunc cū exaltabit vñ 2 descendet atqz declinabit caput ad descendens. 2 qđ nō erat possibile vt esset iunctura scđda in isto spōdili addebat et aliud spōdile 2 fecerūt ipm scđm. 2 fecerūt in ipso anterior 2 iterius vñ additamēti lōgi duz pñctas in foramine pñmi spōdilis coram nucha. Et illud foramen cōicat inter illa: 2 istud foramē ad post: 2 ad ante h3 maiorē amplitudinē. 2 istud additamēti vocat assim 2 diuidebat a nucha ligamētis fortibus. s. 6 ne dēs pñondat nuchā motu suo. 2 ne faciat angustia: deide illud additamēti ascedit a spōdili primo. 2 sub mergit in pñcauitate ossis capitis. 2 circūdat ipsū pñcauitas capitis anterior 2 posterior. S3 fecerūt nasci deē ante riuos duplici vtilitate: 2 vna ē illaz vt meli custodiant: 2 scđa vt ps spōdilis minor sit anterior: non posterior: 2 ppe spōdilis pñmi. qñ ips nō h3 sceneriz. 2 h ne sit pñdiorius. Et rōne illius scenerim exponat exterioribz occasiōibz: qñ additamēti replēs forti est iducēs occasiōes fracturā rei debilioz: 2 adhuc ne frāgāt 2 pñdat musculi los multos in circuitu eius positos: etia modica est necessitas: est illud spōdile qñ submersum 2 sepultum in custodijs scđe: ne ledat a nocumētis carebat alas. 2 pñrie qñ nerui 2 musculi possit tñ sup latera sua possitē ipsa sup latera istius spōdilis 2 de pñtate istī spōdilis est qđ neruus etiaz ab illo nō egredif ex suis partibus: neqz a foramēne qđ est cōicās: 2 p duo foramēna qđ sūt in duabus pñibus posteris in pte superiorē. Si n. neruoz egresfio eēt vbi duo capitis additamēta officijs pñiugunt suis. vbi eoz motū vt vehemētis: ipcediret caput vehemēti ipedimēto. Si r si eēt in officijs scđi corā duobz additamētis qđ intrāt pñcauitatē pñe: 2 eēt cū iunctura latera mouēt ad posterius. 2 anterior nō eēt bonū: vt p illā cōiuncturā eēt mor: 2 rectus pp cāz quā pñximis in declatōe eoz spōdiliū: neqz a duobz lateribz pp substitutē: etiaz op fuit qđ sint sub iunctura capitis pāz in medio iter aī 2 posteris: 2 vñ pñe: 2 tūc fuit op: necessariū vt eēt illa foramina pua. 2 qđ nerui sint subiles. S3 in spōdili scđo nō potuit illud ēē in loco pñmo: qñ si ita eēt: timeref ne rugef motu spōdilis pñmo cū caput mouet aī 2 retro: nō potuerūt ante 2 retro: pñtū pñmi. neqz a duobz pñibus: qñ si ita eēt: eēt h3 cū pñmo: 2 illud qđ idē nasceret multū subtile. 2 nō posset corrigere qđ diminuebāt in pñmo. Et essent paria debilia tota simul iūcta. 2 eēt cōicās in pñmo: 2 eēt exculatio pñmi manifesta in corruptiōe sui: modifi nascerent a duobz pñibz: 2 tūc necessariū fuit vt essent foramēna scđi in pte sceneriz vbi ē 3 foramēna duo pñmi: 2 pñti capiti qñ cōicātū in illis. 2 dēs scđi bñ pñgiff cum p ligamēto forte: 2 iunctura capiti cū iunctura scđa ē magi lata qđ alie iūcturę spōdiliū qñ idigebat multū illis moti

Liber

gdā sunt sup affectū: 7 gdā sunt intra palmā. 7 qul sunt sup
pza affectū sunt tres musculi scōs acie pstituti posita ī me-
dio: 7 nobilior oībus est inferior 7 est reptulus sub: 7 pti-
nuat cū3 focili: qm̄ sua opatio est nobilior. Et sic opus ē
vt suus locus sit magis custoditus: 7 suū intus: est a me-
dio capitis adiutorius intusius: deinde penetra 7 dilata-
tū sua chozda: 7 diuidit ī gncq: 7 vnaqueq; illaz chozday
vadit intusius: ad vnū digitoz: 7 que vadit ad qttuoz: di-
gitos: vadunt ad iuncturā primā 7 tertiā: poterit moue-
re primā iuncturā: q̄ coniungit illo loco cū gbusdā ligamen-
tis q̄ inuola sunt super illā: 7 tertiā: qm̄ eius extremitas
venit ad illū 7 coniungit cū illa. fed que trāsit ad pollicē cō-
stringit iuncturā eius scōas 7 tertiā: qm̄ applicat cū illis:
7 musculis supior: est gracilior: 7 minor: 7 incipit a capite
interiori: duoq; capitū adiutorij: 7 applicat modicū cum
focili inferiori: 7 vadit p terminū cōas parti agrefli 7 do-
mesticē: 7 est supioris supior: focali superioris: 7 cū appli-
cat versus pollicē mittit qttuoz chozdas medys iunctu-
ris qttuoz digitoz ad cstringēdū. 7 ad pollicē non venit
nisi vnus ramus: 7 a sua chozda nō est iste ramus: sed ab
alio loco. Et origo post pncipiū qd noiaimus: ē a capite
focilis supioris 7 inferioris: 7 initius tertij est a capite focil-
lis inferioris. Et iā poluerūt duplicē qd pntū vna choz-
da: 7 alij qttuoz cstringunt duplicē chozda vel cū muscu-
lo in alio. 7 hoc qm̄ nobilior opatio qttuoz: cstringit est.
7 nobilior opatio pollicis est dilatio: sed musculis ter-
tius nō est: ppter cstringēdū: sed cū exēdit ē cū sua choz-
da itra palmā: exēdit ē sup illā late: vt inuet ipsam ad
sensuz: 7 vetat cretace capilloz sup ipsaz: 7 vt sit forti-
tudo palme ad opatiōes suas. Sz musculi 7 gnt in pal-
ma sunt decē 7 octo. 7 in duplici acie: 7 vna acies intusius
sub: 7 alia acies supioris qm̄ cū cute cōtinuat. Et q sunt in-
tius hnt nūmep. viij. 7 gncq; illoz declinat digitos ad sur-
suz: 7 illoz q vadit ad pollicē nascit a primo osse rascere:
7 6. est curtus 7 lauis: 7 sui villi sunt obliquati: 7 sui ca-
put pēdet a pectine manus in directo medij: 7 sua chozda
cōtinuat cū pollice: 7 declinat ipsaz versus īmum. Et sex-
tus est ppe auriculare: 7 incipit ab osse pectinis: qui est in
eius rectitudine: 7 declinat auriculare ad anterius: 7 non
est aliquis illoz: 7 ad cstringēdū: sed 5. sunt ad eleuandū:
7 duo ad declinandū. Sed qui sunt in acie supiorū hnt mu-
sculo expālo sup palmā sunt. Et cogniti sunt pmo a medi-
co optimo pmo 7 sunt: 7 p. 8. illoz qlibet cōtinuat cū iunc-
tura prima. 4. vnus supra altez. qm̄ cstringit istā iunc-
turā: sed inferiores cstringūt cū depressiōe. 7 inclinatiōe ad
īmum: sed supiores cstringūt cū modica eleuatiōe 7 quasi
qdā reflectiōe: 7 cū fuerint iuncti exēdit directē: tres
ī illoz sunt ppe pollicis: 7 vnus ad cstringēdū iuncturā
primā. 7 duo ad scōas. sicut scis: tūc dilatantes sunt. 5. 7
de padāribus decedēte est vnus extremitatis auricula-
ris 7 pollicis. Sz illi duo. 7 de cstringētibus vnicuiq; di-
gitō sūt qttuoz declinatib⁹ ad supioza vnicuiq; ē qttuoz.

¶ Capitulus sextus de anothomia pedis.

Innuamentum pedis ē vt in
uet ad susten
tationē: et est p pedē iferiorē. ⁊ aliud est ppter
equale motū: et est p supiorē. s. corā ⁊ crurez.
Et cū pes iferior incurrit aliquāz lesionē
difficile statur sup vniū. sed aliquāntū poterit moueri: s. ⁊
diminuit a vitute sustentatiua corporis: q̄tus sufficit vni
pedi. Et q̄ in crure aut in corā accidit lesio poterit stare
⁊ nō moueri. Et primū os pedis est corā: et magnū os
corporis: qm̄ desert q̄qd est supra: ⁊ mouet id qd est sub il
lo. ⁊ sua extremitas supior est rotulare: vt melius cūgiat
q̄ p̄ixide anchora: est gibbosus a parte siluestre: ⁊ curuus

ex parte domestica. Alter enim accideret ei ipse alfaba-
git: sicut accidit illis quibus est talis creatio: cui crux fue-
rit etque distans plicidi: non bene cooperirentur: custodi-
rent venenit et musculi. Et ex oibus non posset accide-
re rectitudo nec lesio esset bona: deinde secundo si non in-
curuarent in parte domestica accideret alia ipse alfaba-
git: non esset declinatio ad protensionem: directionem: ab
illa et ad illam: non esset in illa equalitas. Et in extremita-
te inferiori sunt duo additamenta: que sunt necessaria ad
iuncturam genu: tunc primo loquamur in crure: post in
iunctura. Et crux componit ex duplici officio: sicut asse-
tus: vnus illoz est maior: longior est domestica: et vocatur
arundo maior: secundus est minor: et magis curu: non
concurrit coxæ: sed in parte inferiori terminat ad termi-
nū maiori: vocat cana maior. Et crux habet gibbosita-
tem ad partem agrestem: deinde ad partem inferiori habet gib-
bositatem: vt fixio melioretur: maior arundo: in ve-
ritate crux creatur minor: coxa: hoc: quod in coxa fuit ne-
cessitas vt sustentet superius: et moueat inferius: et crux
necessarius est ad motum: ideo necessarius fuit vt esset leui-
us et iunior: fuit quantitas cruris mediocrius: quoniam si fuisset
maius eius esset motus tardus sicut accidit elephanticis
aut viticis: et si diminueret accideret ex debilitatione quod
accidit illis qui habent naturaliter crura gracilia: cum
toto hoc iuuabatur per cana minor: et cana minor ha-
bebat aliud iuuamentum: sicut cooperimentum nernoz: et
venaz: et musculoz: et fuit coniunctio maiori carne cuius
iunctura pedis ad hoc vt iuuaret eo extensionem: et recur-
uationem. Et iunctura in genu fit per duo coxæ capitula ad-
ditamenta bene ligata ligamentis circūductis: et intran-
sibilibus: et duobus fortibus ligamentis: et duabus partibus.
Et suū anterius est compositum cum rotula: et est lumen ge-
nu: et est eius iuuamentum defendere ab eo quod continetur
de iunctura. Et sustentabatur iunctura que est anterius:
et mouet corpus ad anterius per illud os: quoniam istius
iuncture declinatio fuit maior ad anterius quæ posterius:
sed declinatio ad partes fuit pauca: sed pars inferior est
ad ambulandum: fit propter sustentationem. Et posita
fuit figura eius oblonga anterius vt iuuaret ad sustentatio-
nem: pars domestica fuit concaua: vt sit declinatio pe-
dis cum stat homo erectus: et propie in ambulatione ad
partem que est contraria pedi eleuato vt equet illud quod
necessarium est in illa parte ad sustentandum secundum mo-
tum pedis eleuati: tunc secundum istam reducet ad equa-
litatem ad hoc: vt melius comprehendat res super quas
vadit sine dolore: et vt melius comprehendat gradus sca-
lares. Et creatur pes compositus ex ossibus multis pro-
pter multa iuuamenta. Et de illis est retentio et compe-
bentio bona partium terre super quas in cartilagine di-
uerfatur totaliter in situ alterius quod est super alio caput:
et quando diuerfitas filoz est quaterna numero: opus est
vt sint musculi quatuor numero: tunc qui illozum sunt
prepositi superius dilatant: et qui inferius constringunt: et
tunc necessario sequitur quod omnes musculi sunt octuaginta
vni: tam iuuant musculi pectoris duo musculi qui
veniunt a ligamento pectoris ad caput spatule: tunc co-
tinuatur ille cum prima costa et eleuat pectus sursum: et
tunc iuuat dilatationem pectoris. Sed musculi adiutorij
sunt qui mouent coniuncturam spatule: sunt tres muscu-
li qui veniunt a pectore et trahunt spatulam ad innum: et
tunc illoz est vnus musculus qui nascitur sub mamilla:
et continuatur cum anteriori adiutorij: et est ille qui appo-
pinquare facit adiutorium cum pectore cum declinauerit
adiutorium ad innum: et declinaverit. Et musculus na-
scitur super ancbam: scilicet clipeus oris stomachi: et coope-

rit domesticum caput adiutorij: et tunc ille musculus ap-
propinquat pectori cum modica eleuatione: et alius mus-
culus magnus duplex nascitur a toto ancbam. scilicet clip-
peo oris stomachi: et continuatur cum inferiori anterioris adiu-
torij: et quando operabitur cum suis filiis superioribus tra-
het adiutorium ad pectus extollens ipsum versus metū.
Sed cum alia parte operatus fuerit trahet ipsum inferius:
aut cum ambobus extenditur secundum rectitudinem: et duo alij
adhuc musculi ex parte illozum. scilicet hypocondrium infe-
riorum: et continuatur se magis interius continuatione mu-
sculi magni qui ascendit ad anchas. Et vnus illozum est
maior: et venit ex parte ylio: et partibus posterioribus: et
trahunt adiutorium ad posteriores costas recte. Et secun-
dus est paruius: et venit a cute ylij: sed magis declinat ad
medium quæ primus: et continuatur se cum chorda mamille
ascendens et intrante interius: et operatio istius est ope-
ratio primæ: secundum iuuamentum: nisi quod costæ iste decli-
nant parum posterius. Et quinti musculi sua origo est ab
osse spatule: et comprehendit id quod est inter separans et
costam superiorem spatule ylij: et penetrat ad partem su-
periozem capitis adiutorij siluestrem declinans parum
per domesticam. Et ipse etiam cum declinatione penetrat ad
domesticam. Et duorum musculorum ex istis quinq: ori-
go est a latere superioris spatule: quoz vnus est maior: et
vadunt ipsius villi ad inferioris separantis partes: et im-
plent id quod est inter separans et latus inferius: et con-
tinuatur valde cum capite adiutorij a parte siluestri: pe-
netrat cum declinatione ad siluestres: et alter est cuius hoc
primo continuus adeo quod est quasi pars eius: et penetra-
tum eo: et ipsius efficit operationem. Iste vero non mul-
tum impedit a supremo vel superiori spatule: et eius con-
tinuitas est sine transuersione in manifesto adiutorij: et
declinat ipse ad siluestrem. Et vnus est musculus qui locū
concauum ossis spatule comprehendit: et mittit sua fila
ad partes inferioris separantis partes: et comprehendit
id quod est inter separans et latus: cuius chorda cuius par-
tibus inferioribus lateris domesticæ capitis adiutorij con-
tinuatur: et eius operatio est efficere: vt adiutorium poste-
rius circūueniat. Et alter musculus est qui ab inferiori ex-
tremitate lateris spatule inferioris nascitur: cuius chorda
superius continuatur secundum continuationem magni
ab ylio ascendens: et eius operatio est trahere supremū
capitis adiutorij ad superiora. ¶ Preterea adiutorium
aliū habet musculus duo habentem capita: qui duas
efficit operationes: et operatione cōmune: et ipse quidem
sub furcula venit faciens ex capite adiutorij bucellam:
et peruenit ylij iuxta locum cōiunctionis chorde muscu-
li magni a pectore ascendens. Quidam autem dixerunt
quod vnum capitulum interius declinat cum transuersione
pauca ad interiora: et aliud caput ipsius exterius est super
manifestum spatule caput eius infimus: et declinat ad ex-
teriora cum transuersione pauca: et cum operatur cum du-
bus partibus eleuatur secundum rectitudinem. Sunt pre-
terea hominum quidam qui duos addiderunt musculos
et musculum paruum qui a mamilla venit: alium qui in
spatule iunctura est sepultus: et fortasse ponit cubiti mus-
culos cum eis habere cōmunitates. Sed musculi moue-
tes adiutorium: quidam sunt constringentes ipsum: qui-
dam dilatantes: isti sunt positi super brachium: et qui-
dam sunt qui constringunt: et quidam sunt qui suppinant
brachium: et illi non sunt super brachium: et qui expandunt
sunt vnum par: et vnum eorum expanditur cum declinat
ad anterius: quoniam nascuntur ab anteriori adiutorij ab
inferiori latere spatule. Et continuatur cum cubito: et alius
similiter extendit cum declinauerit ad extremum: quoniam

De natura aialiu

venit a spondilibus adiutorij: et tenet se cum partibus exterioribus cubiti: et quando ambo isti fuerint adiuncti extendunt ipsum secundum rectitudinem: et que colligunt ipsius est vnum par. Et vnum illoz est magis colligens cum declinauerit ad interius: et istud est: quoniam nascitur sub spina et a rastro: quod est propius hic omnibus illis quibus est caput vni: et declinant ad partem interiozem adiutorij: et eis continuatur vna chorda nervalis cum anteriori fociis superioris et singulare: sed colligitur cum declinatione ad exterioris: quoniam nascitur a parte exteriori adiutorij: et dec duo carnosae: et vnum est a posteriori adiutorij: et alterum anterioris: et intrant parumper in profundum in itinere viae que quousque perveniunt ad directum fociis inferioris: et fuerit continuatus ille cum declinat exterioris cum inferiori: qui declinat ad interius cum superiori ut melior sit attractio. Et cum isti duo musculi simul operantur extendunt brachium secundum rectitudinem: musculi qui extendit est vnum musculi qui cooperit eos adiutorij: et magis idoneus est: ut ipse sit minor: pars musculi vltimo constringentis. Sed musculi facientes brachium supinum sunt vni par: et vnum illozum positum in exteriori vtriusque fociis inter ipsum: et obuiat fociis superiori sine chorda. Et alius singularis qui nascitur est logus: et nascitur a parte superiori capitis adiutorij ex parte manifestata: et plus de illo vadit in astringum: et penetrat quousque sit per pinquos iuncture rascere: et pars eius anterior venit a capite fociis inferioris: et continuatur cum illo per chordam quasi membranale: et sunt vni par postius extra: et vnum suoz singularius incipit superius a domestico capitis adiutorij: et coniungitur cum fociis superiori sub inferiori iunctura rascere. Et alius est magis certus illoz: et sua fila sunt ampla: et suum caput est magis nervosum: et incipit a fociis inferiori et continuatur cum capite fociis superioris prope iuncturam rascere: sed musculi moventes iuncturam rascere quida sunt constringentes: quida dilatantes: quida resupinantes super collum: quidam ipsum girantes: et musculi dilatantes continuantur sibi invicem quasi essent vni: et iste nascitur a medio fociis inferioris: et sua chorda continuatur cum pollice per quas elongatur pollex ab indice. Et alius nascitur a fociis superiori: et continuatur sua chorda cum primo osse ossium rascere: quod est positum in directo pollicis: et quando ambo isti musculi moventur: parum girant rascere cum dilatatione. Et quando secundus solus movetur facit ipsam iacere supinam: et quando primus movetur solus prolongat inter pollicem et indicem: et eius musculi quida eocurrunt a parte fociis superioris ex parte siluestri: et nascitur ab inferiori capitis adiutorij: et mittit vna chorda habente duo capita: et continuatur in medio pectinis coram indice et medio. Et caput sue chorde sustentat super fociis superioris prope rascemam: et dilatat rascemam expansione cum giratione: et musculi constringentes sunt vni par supra partem siluestre assesti: et illozum inferior incipit ab vno interiozi capitis ouoz capitis adiutorij: et pervenit ad pecten in directo auriculari: et superior incipit altius: venit ad illum eundem locum. Et est vnum musculi cum eis qui incipit ab inferioribus adiutorij partibus medians loca pectoris: et habet duo capita transversa fixa in modum crucis: et continuatur in loco qui est inter indices et medium: et quando isti duo moventur constringunt: et isti constringentes et dilatantes ipsimet sunt girationes efficientes: et quando duo opposita ex eis movent secundum transitionem hoc idem faciunt. Et musculi qui continuatur cum pectine coram auriculari: et solus movetur palmam girat: et cum iuvat ipsum musculi quem nominabimus post: facit palmam iacere supinam. Et cum il-

Liber

le qui cum rasceta continuatur coram pollice solus movetur girat modice palmam: et cum iuvabitur ab eo qui est auricularis facit girationem completam. Sed ambulat animal: quoniam pectus figurat super illud quod comprehenditur: et cur palma: quado hoc est melius erit ex multis: quoniam poterit adaptare se ad plures figuras: et plurimum comprehendens ad quas non posset si esset ex vno. Et aliud iuvamentum comunicans cum iuvamento multiplicationis ossium. Quia pedis alikandam sunt. 6. cabab. cum quo completur coniunctura pedis cruris. Et alfacib est os in quo magis est de sustentamento. Et cainlum est simile navicule: et est in eo domestica pcutitas pedis: quia pcutimus: et quatuor ossa rascere: et cum eis continuatur pecten: et vnum illoz est os simile decio: et est quasi sextilie: et est positum quasi ad partem siluestrem: cum illo osse iuvat partem illam ad fixationem super terram: et 5. ossa pectinis: sed alfab quod est in homine est fortius quam in omnibus alijs animalibus: et tunc ficit est nobiliss inter ossa pedis iuvantia ad motum sicut alikaim. scilicet calcaneus est nobiliss inter omnia ossa pedis ad sustentandum. Et alfabab est positum inter duo capita que nascuntur a duabus cannis: et comprehendunt ipsius in vtraque parte: et intelligo fursum: et posterius: et in parte siluestri: et domestica. Et sua capita intrant malchum posterius. In duabus concavitatibus abalakaim cum introitu quasi figor: et tunc alfabab est medium inter crur et alchaim: et cum iuvatur sua continuatio: et firmatur inter ipsam iuncturam: et securatur a dissolutione: et postius est in medio crurilicis pcutit propter pedis concavitate quod declinet ad partem domesticam: et alfabab coniungitur ad ipsum os naviculare ligamento coniunctualit: naviculare continuatur cum alchakim ante: et post cum tribus ossibus rascere que sunt a parte siluestri. Et os sextilie deciale: quod si tu volueris poteris computare singulariter vel si tu volueris poteris computare partes quartam rascere. Sed alkim positum est super alfabab: et est durum rotundum ad posterius propter extrinsecas occasiones: et lenificatus est melius: ut iuvet ad equationem positionis pedis super terram: et ut melius cooperiat illud super quod quiescit. Et creata fuit sua quantitas aliquantulum magna: ut sustentet corpus: et creabatur triangulare aliquantulum gracilius: quod quousque procedit diminuenso quousque anhiectur in concavitate pedis ex parte siluestri: ut sit concavitas ordinata gradatim posterius usque ad suum medium. Sed rasceta pedis diversatur a rasceta palme: et istud est: quoniam in rasceta pedis est vna acies in manu duplex: et in pede eius sunt ossa pauciora: et hoc est quod necessitas est maior in palma ad motum: et comprehendens quod in pede: cuius est necessitas ad figendum: et propter hoc iuncturaz multitudo facit malum ad comprehendendum rem super quam quis eleuat: cum hoc etiam quod acquiritur per illam laxationem: et quasi quada dissolutione: malum vtriusque est: ficit etiam malum esse si nulla oino ibi laxitas foret: etiam citum est: quod comprehendens: et receptio est: et magis comenies cum eo quod est multi nerui: et minoris quantitas: de ferre: et beneficiare melius exercere per modici nerui: et magnae quantitas. Sed pecten pedis creatus est ita ex ossibus: et cum quolibet illoz coniungit vnum digitum pedis: hoc quod necessitas est in his magis firmitudine quam comprehendens que duo concurrunt in palma: et quod alius digitus preter pollicem habet duo ossa.

Capitulum VII. De diversitate extremitatum aialiu: et anothomia madibul.

Plura animalium habentium cortice et corio sunt paucorum membrorum: quoniam non indigent multo motu: et cancri et qui vocantur kara

bo videntur similes: tñ cum toto hoc diuerfantur: qz karabo habet caudā: et cancer nō: et cancer ambulat in margine: et karabo natat in pelago: bz iuuamen in cauda: et ppter hoc sunt fortes pedes cancroz ambulantiū in margine: et debiles illoz qui profundant in mari: sunt pauciores numero: qz sunt minores necessitatis ad ambulandū feline. Et que hñt agumenē magnas: sunt additamenta ad modū cornū: tunc illa que sunt aialū habitantiū in aqua sunt fortiora: et dextrū est fortius. Et loquamur de mēbris motiuis pñciū et anuloz: et tēlcoz: et dicemus qz habens multos bz magnos pedes: et ppropie quatuor mediales: et facti sunt pedes aialis qd dicitur sancera midē: et sunt curti: qm suū corpus est paruū: et corpus pñi est magnū: et tunc tēperauerunt paruitatē corporis: et sui debilitatē cū multitudine pedū: deinde caput: in quibus dā aialibus cognoscitur collū: quedā sunt que non hñt collū. Dicitur: omne aial habēs pulmōnē bz collū: qm collum est ppter tracheā arteriā: et non habens medullam: nō habet caput: qm medullē pñiū est: vt nō habeat pondus super se: et est membrū cognitionis: et est instrumentū corporeale estimatiōis operatiōis que est in oibus aialibus loco cognitiōis in homine. Dicitur: et omne aial habet membra sua anteriora fortiora: qm illa sunt membra que mouēt de loco ad locū. Et in homine in sua pueritia infantili mēbra posteriora sunt leuiora: et suū caput: et cor: et capitū ponderosiora: et hoc ne si ambe extremitates essent ponderosae non posset infans ambulare nisi super manus: et quando inualecūt infans corrobōrātur pedes eius multi: qm habent sustinere magnū pondus: et caput leuēscit. Et equus: et quedā aialia habēt maiore eleuatiōnē antērius in partibus antēriozibus: et hoc fuit: vt maior sit leuitas in posterioribz: et sua longitudo i infantia est minor: ppter illā candē causā: et in equulo sunt fē iuncure laxiores: et ppter hoc pōt equulus in infantia confricare suū caput cū pede posteriori: et quādo crescit equulus cre scit multū in longitudine: et iuncure sui collū sunt duriores: et nō poterit facere istud. Et ponderositas superioris capitis significat debile dīrectionē: et hoc est: qd erit corpulentia in membris cogitantiis. Et dicitur: qm intellectus exigit: qz etiā non sit in corpore. Et narrauit Ap. causam quare homo diminuebat in armis manifestis: et hoc est: qm habebat quiddā loco omnīū armorū: illud est qd diximus in predictis. Et dicitur qz aialia habentia digitos in pedibus ppter hominē operantē pedibus qd facit homo manibus: et hoc sumā: et vñsus: et quedā sunt habentia digitos. In pedibus posterioribus: vt melius possint pati fīrionē illoz super res super quas statim habet operatiōnē ad erectiōnē: stare super pedibus posterioribus: et operat qz suis membris: siue iaceat super colā: siue ster: siue iaceat supinus. Et in quibusdā aialibus diminuunt digiti pedū posteriorū vno digito respectu anteriorū: et erunt digiti pedū nūc. 4. et hoc qm non intendit corpore bendere aliquid per pedes posteriores: et operari per pedes anteriores: sed eleuare: et dilatare: et cū pugnat erigit se: et rapit manibus: et opus est: vt figurat super pedes posteriores: et operari per pedes anteriores: illud super qd cadit sius vñsus ante: et non ita facit pedibz posterioribz: et est sicut leopardus: et etiā ad huc: qm ille digitus inducet gravitatē in ambulatione. Et dicit Ap. qz homo inter oia animalia habet pectus amplius: qm in quadrupedibus spantile: et brachia faciunt isticurā pectoris. Et aues habent in pectore: qz tenuitate: vt rumpant aerē ad modū nauis: et dico qz aues funt melioris modi in bz qz quadrupedalia: qm aues pectoris non in offe cooperit cor: sed in offe qd exat ab illa. Dicitur: et aprior locus māmīllaz

in animalibus sedentibus est pectus: cū sit amplius: hoc cum dant māmāre sedentes. Sed animalia ambulantia que habent soles et habent volā fīsam: et que habēt vngulam integrā: vt camelus: et equus: et que habent duas māmīllas tantū: et si habēt māmīllas super pectus forte essent ibi secundū modū quo sunt inter inguinā: sed nō ita ppter mātīcē: et etiā ppter istud: qz impediunt motū: et animalia que habent digitos fīlos: et que multi generant habent māmīllas in longitudine ventris in duplici acie: vt lactēs melius māmēt: et in pluribus numeris māmīllaz erit secundū numerū filioz ppter qz in leone: qm habz duas māmīllas: et raro generat: et ad plus duos filios: et filij sui sunt pauci: quoniam complexio calida multum consumit nutrimentū: quoniam calor in ipso multum dissoluit: ideo non multum generat: et non comedit: nisi quando venatur: et nō venatur nisi semel in die: et in duobus diebus. Et non est sicut aial qd inuenit nutrimentū suū paratū: comedit tota die. Et māmīlle leone sunt in medio ventris: non in inguinibus: quoniam habet digitos fīlos. Et elephas: quoniam habet amplitudinē pectoris: et digitos fīlos: et parū generat: et est suum lac multus: ipsum: et tunc necessariū fuit qz māmīlle essent in pectore: quia possit decoqui per calorem cordis. Et in masculis non inueniunt māmīlle nisi in homine: et camello similiter qui assimilāt patri nō matri: et numerat Ap. in hoc caplo: et dicit qz omne animal habens sanguinem habet sperma. Et mulieres habent sperma: et menstrū: et exerunt ambo a mātīcē: et vñsus: et illoz est superfluitas sanguinis: et de hoc pōt dicemus. Dicitur: quoniam femine qua drupedum emittunt vñsā post quā nō ibi est locus mātīcē: et erat ille locus magis conueniens ad luxuriādū. Et masculū quozidam animalis pōt vñsant sicut elephas camelus: vel leo: et aial qd vocatur allerab: et nullū animal habens soles in pedibus mingit post: et omne animal completū ppter homines habet caudā siue ovis siue pariat: et aliquando erit illa cauda parua: et inueniunt quidē candē est: vt sit arma: et defensorium: et de oibus cooperit anus. Et homo inter oia aialia ppter habet anchas: qm eleuant: et coxas: et crura: et que incurvant multū in comparatione sui corporis. Sed quadrupedalia nō habent anchas: qm sue extremitates sunt leues: cōtinguntur cū neruis: et non est eis opus cū erigeni super pedes: vt stent diu erecti super illos: et materia anche transiit in caudā: sed aues: qm sunt in sua erectiōne inter vere erectum: et illū quēst. qz inflexus super gentia: sunt sue coxę multum carnosę: et nō in crure assimilant homini secundū quid: et alius aialibus secundū quid: et habuerūt anchas. Et paruas: sed soles sicut in equis generatur ex terre frustate in ipso: et non habebit cornū nisi fuerit animal multū terrefratar: et magni corporis: et nō habebit soles in pedibus ppter arma: et ppter iustitatem magni corporis: et tunc fuit factū vñsus cornū sicut in carchadā: quoniam vngula illa soleat esse: et essent multe vngule adunate: et qd habet soles vngulare nō habet cabab: qm indiget multimoda declinatione pedis. Et pauca declinatio erit ppter paucos angulos: et tunc festinabit in ponendo pedes subito in terrā: qm declinabunt ad partes: qm bene ligatū est fortioris gibbationis qz non bene ligatū: et etiā habens iuncturā laxā habet facile declinatio: et ppter hoc in habentibus cabab nō crebatur cabab in manibus: qm indigeat: vt cēt fortiores in operatiōibus: qm sunt moventes. Sed cabab in aialibus habentibus vngulā fīram est ppter hoc: vt inueniat ad fissurā. Sed aial habens pedē fīsi: et digitos: sed modificauerunt partes modificatiōne quadā: et suas

De natura aialiu

expansione intelligo partes cabab. Sed habes vngulas fixas in duo habet illas partes magnas: et non coponitur super crus nisi cu vno contingente: et duas cōiuncturas: et in hoc erit gradatio a crure ad vngulas pedis: sed q bz multos digitos si haberet cabab idigeret vt cabab ppor tionaret cūlibet digito: et nō diuideret in digitos diuisio ne cōsimili qm̄ modus extremorū est diuersus cū modo medioz. Sed qm̄ loco multaz partiu fuerunt pres due sue cōiunctiones cū cabab assimilant: et iā multiplicabā tur oigiri pedū in hominibz: vt per illos melioraret fictio pedū super terrā: et creabant cūrti ne exponant occasio nibus cū tenditur figi super illos. Et oē aīal agrestē hīs sanguinē: bz lingua nō ligatā: sed tencha bz linguam que assimilāt lingue pisciū: qm̄ ligat qd est aīal in parte aquo sum. Et lingue agrestis assimilant inter fcs: qm̄ sunt car nōse: sunt agrestia. Et iā numerauimus causas incurta tionis linguaz in piscibus: et suoz ligamentoz: et quedaz aīalia marina hnt linguā fixā sicut cochi. Dixit q mor⁹ vtriusqz mandibule: fm̄ rectitudinē est similis incisioni: et motus eoz ad partes est similis masticationi. Et omne aīal nō indigens masticatione sicut aues nō bz in inferio ri mādbula dentes nisi vniū motū. Et omne aīal mouet mandibulā inferiorē: qm̄ superior fatigaret: eo q membra multa continuant in illa: sed inferior nō bz operatio nē nisi in inuamento comestione: ppter hoc appropia uerunt masticationē ei. Sed tencha: qm̄ opus fuit ei: vt in ipsa euulsione haberet sustentamentū: et habebat curtos pedes: nō tales quales lea: et alij lupi quī mordere po tuerunt: sed ad sustentare per pedes anteriores: et motus sui collī. Et tencha fuit aīal indigēs cibatione carnis for tis: qm̄ acquirit per morus. Positū ergo fuit ei membz fortius: et fortius est illud qd est superpositū cū acciderit ei suppositio a volūtate et nā. Et nālier membra omniū aīaliū mouent versus inum. Et illud est: qm̄ opus est: vt ille motus sit velocior: et fortior: cū erit simul a volūtate: et natura: et cognitū est: qm̄ percussio a posteriori magis le dit: et tunc bene ordinabit in tencha motus mādbule su perioris: et sicut tencha mouet mandibulam superiorē: ita coluber bz pprius erigere caput solū ad posterius: et hoc est: vt habeat possibile aspicere oēm sui partē diu: qm̄ nō videt ab anteriori aliquid de suis membris: qm̄ sui oculi sunt positi. q. extra sua membra. Et aīaliū agrestium que oua pariunt est quoddā qd dicitur leo terre: et credo q assi miletur Malachie: et albe que sunt quedā spēs lacerto riu: et est multi motus: et eleuat suā caudā: et est multiuolū tate: qm̄ habet modicū sanguinis: et ideo est multū timor: suscita q timet qdlibet: et ppter hoc timor ille vetat ipm̄ a comestione sua: et mutat sui colozē cū timet: qm̄ timor impūit fortiter signū in sua complexionē. Sz oīa mādbule: et tymnoz suus neruus est secundū ferras in man dibulā: et tunc dico q mādbula superiorē terminat supi us ad ferrā cōmune sibi et frōti: et vadit sup supercilij ad tympoz de vno ad altez: et contrarius terminus inferi or est vbi nascitur dentes: et a duabus partibus est secun da ferra ex parte auriculaz cōmunicans inter ipsos et os: qd est simile. q. ale: et illud est post molares: deinde aliūs terminus: et est ille cuius terminus declinat modicum ad partē dorsalicā: et tunc crit ferra diuidēs inter istū et ser ram quā nominabamus: et que diuidit superius palatum secundū longitudinē: et tunc isti sunt eius termini. Sz ser re intrātes terminos de illis est vna ferra que diuidit su perius palatū secundū longitudinē: et ferra que vadit iter duo supercilij in directio duaz māmillaz: et ferra que in cipit ppe initiū secundū buis ferre: et declinat ab illa descendendo in rectitudinē eius que est a dextra inter

Liber

quadruplos et caninos: et alia ferra coronalis in parte sint ista: tūc inter istas tres ferras. Inmediā: et duas extremas: et inter directū originis dentiū nominatoz: et creabunt vt terminabunt duo ossa triangularia. Sed bases duozum triangulorū non iunt vbi nascunt dentes: sed cadit ante hoc vna ferra diuidens ppe bases: qm̄ tres ferre pertrā seunt bunc diuisiōē in locis nominatis: et sub duobz triā gulis erunt duo ossa que circūuert bases triangulorū: et erigit duos angulos rectos duaz ferraz: extremaz: et di uidit inter duo ossa id quod descendit de ferra mediana: et vtriqz ossi erunt duo additamēta ppe ferrā que est diuī soz: et vnus acutus ppe duos caninos: et angulū expansiū in directio narium: et de ferris mādbule superioris est fer ra que descendit cū ferra cōmunicāte in sursum: et vadit ad partes oculi. Et quando applicat ad mandibulā diuī ditur in tres ramulos: et vnus illoz vadit super ferrā cō municantē cū fronte: et super concauitatē oculi quousqz continuatur cū supercilio: et alia ferra sub istaz: continua tur eodē modo: et non intrat in cōcauitatē. Et ferra tertia que eodē modo continuatur postqz intrauit in cōcauita tē: et quartū est de illis inferius in cōparatiōe ferre que est sub supercilio: et remotius est a loco qui tūgitur a superio ri. Sed os in quo distinguitur ferra prima est maius: de inde illud in quo distinguit ferra secunda.

Capitulu. VII. De anothomia maxillarū: et labiozū.

Genera habet duos motus: et vnū illoz sequit motū mandibule inferioris. Et secundū motus cōis est labio: et motus eius sequitur motū al terius mēbz: ergo musculus illius mot⁹ est alterius mēbz: tūc qm̄ motus est cō muniū illi: et alij mēbz est per musculū cōm illi: et alij mēbz: et iste musculus est vnus in vtraz gena latius: et amplū est suū nomen. Et vterqz illoz est cō positus ex quatuor partibus: q flauentium ei a quatuor partibus. Et quedā illoz nascitur a iuncturis spatulaz cū ligamento pectoris: et continuant sue extremitates cū extremitatibus labioz: et trabunt os inferius obliquū: et secunda nascunt a casle pectoris: et ligamētis pectoris: et vtraz parte. Et vadunt illa fila in obliquū: q nascētia a dextra secant nascētia a sinistra: et transuerfoz: nascē tia a dextra coniungunt cū extremitate labioz sinistra: et contra nascētia a sinistra: et quāto ista fila fuerint con texa: et contrahentur simul extēdunt labia ad exterius. Et tertius nascit a parte spatule: et applicatur ad locū su periorē locoz illoz musculorū: et mouent labia ad duas partes: vno modo. Et qrtus nascit a scenetim collī: et trā sit per auriculos: et transit ad genas: et mouet genas vno motu: et labia sequunt genas in illo motu: et cū isto motu sunt quidā qui fere possunt ducere angularia labioz vbiqz ad auriculas: et tunc mouet auriculas isto motu: et labia que habent quoddā musculos cōmunes sibi et maxille si milite: et habent musculos pprios sibi: et sunt quattuor: et vniū par illoz venit a superiori idirecto duaz: quibosita tū faciet: et applicatur ppe terminos labioz: et duo inferi us: et in istis quattuor est sufficiētia motus labioz solum: qm̄ quilibet illoz cū mouetur solū mouet labia ad suam partē: et quando mouent duo ad duas partes expādit la bia ad suas partes: et tūc si completur motus ad quattuor partes: et labijs non sunt alij motus ab istis. 4. extremita tes cōmuniū musculorū imbecbare fcs cū sufficiētia labio ri mīxtione quā nō pōt dīcernere sensus in substantias labioz: q labiū est membz carnosum sine ossē. Sed ex tremas nati cū ea continuantur duo musculi parui for tes: et sunt parui ne faciāt angustiam aliquam musculis

quibus magis indiget: qm̄ nobiliores habent motus genar: labioz: et magis necessarij: vt plus semper in motu: sed sunt fortes: vt recuperent suā paruitate: et veniunt illi musculi a parte gibbositatis genar: et imiscet se primo cū filis genar: et veniūt ab illa parte: qz motus nariū est ad istā partē: et mandibula inferior: mouebatur: et non supior: ppter iuuamēta: et est vñ qd motus leuior est melior: et aliud est: qd est magis propinquū membis nobilibus debet esse quietus: ppter id quod timef et motu: et ppter ea si moueretur superior mandibula non eēt iunctura illius et capitis tā bene firmata: et non fuit opus mandibule inferiori plus tribus motibus. Et h̄ motus est in apertione osis: et alius ad claudēdū ipsius: et tertius maliticationis: et apertens os facit mandibulā inferiorem descendere: et claudens eleuat sursum: et motus maliticationis facit declinationē ad duas partes: et manifestū debet esse: qm̄ motus mādbule inferioris debet eē per musculos descendētes ad ipsas: et tunc constringetur: et eleuabit mandibulā inferiorem: et facientes illas descendere sunt in contrario modo: et maliticationis in obliquo: fecit natura duos musculos in homine claudentes os: et descendētes ad inferiorem mandibulā: et fecit illos paruos: quoniam membrū parū ē leue. Sed alia animalia habent mandibulā inferiorem fortiorē ppter hoc: qd indigent ista mandibula ad euellendū et mordendū: et scindendū: et isti duo musculi sunt molles: qm̄ sunt propinqui medulle valde humiditate: qd inter illos: et medulla non est nisi vñ os: et tunc ppter hoc: qm̄ timebatur qd si essent cōmunicātes cū medullā: accideret aliq̄ occasio musculis: qd illa veniret ad medullā: et ppter hoc suffodiebat natura origiē illoz: sub eē capitis: qd os est compositū ex duobus ossibz parui et separationibus foraminū meatuū: qui transeūt vsqz ad exterius prospere: et procedunt ordinatim descendendo quousqz perueniāt a dextra: vt sua substantia paulatim indurecat: et recedat paulatim a suo principio: et qui liberisqz musculoz habet nascētes chozdas magnas: et comprehendunt magnitudinē mandibule superioris: et cōstringuntur: et eleuant mandibulā supior: et istius musculi iuuantur p istos duos musculos. Et veniūt isti duo musculi interius in ore: et descendunt in mandibulā inferiorem: qd in fouē: qm̄ erectio ponderosi indiget virtute interia. Et chozda tertia illoz duoz musculozū nascitur a medio illoz duoz musculoz: non ab extremitate: vt sit fortior: sed musculi aperiētes os cū quibus descendit mandibula inferior nascitur ab additamentis similibus acubz que sunt post aures: et descendunt: et faciunt ex se musculū: et facit ex se chozda: vt sit fortior: et a chozda ipsū itez fila: et illa fila faciunt itez musculū ex implectione carnis: et illud est: qm̄ si esset vnus exponeretur magis occasione bus: et obuit incuruatiō mandibule inferioris: et cū trahitur ille musculus: trahit retro: et habent descendere proculdubio: et qm̄ ponderositas iuuat ad descēdēdū: tunc non indiget ista mandibula nisi duobus musculis. Et musculi maliticationis sunt ex vtraqz parte similes triangulo: et cū eius caput fuerit positū in angulo: qui est ex suis angulis in facie: protēduntur ex illo duo rami: vnus descendit ad mandibulā inferiorem: et alter ascēdit ad partes parias: et inter ea continuatur vna basis recta: et miscetur quiscūqz angulus ei qd ante ipse exsistit: ppter ea: vt iste musculus habeat partes diuersas in cōtrahēdo: qm̄ nō oportet vt habeat motū equalē: s; indiget multiplici diuisione ad hoc: vt perfecte compleatur motio: et maliticatione. Et aues diuersantur in suis membris ppter diuersitatem in suis iuuamentis sicut diuersantur in collo: quoniam qdaz habent colla longa: et quedā habent colla curta: quoniam

que habent recipere nutrimentū a ceno: aut ab aqua habent collū longū. Sed que non indigent huiusmodi: sed viuunt rapina colla curta habent. Et que habent pedes longos non possunt natare neqz se submergere: et suū nutrimentū est in luto: et lacubus: et habent pedē longum: vt possint stare super pedē: et accipere rostro vel pica qd est ei necessarium: sed qd pōt natare: et habet pica nō fuerunt illi pedes longi: et hoc vt sint fortiores ad natandum: qm̄ non timef de submersione. Et animalia que habent collū gere vermes: et pices paruos a ceno fecerunt ei picā acuatam multā: vt possint per illā perforare: et capere: et qd habet operationē ad recipiendū suū nutrimentū a fundo luti: facta est ei pica longa acuta ne oporteat ipsam ponere in lutū: et oculos: et caput: et alius: licz habeat duos pedes: et agulus tamē suoz genium ponit ad posterius: et incuruat secundū illū angulum ad anterius: et dico ego: qd hoc est: qd homo erectus est in suo statu: et possibile est: vt diuertatur ad omnē partē: et habet homo nares: et tybta magnas: et inclinatur ad posterius propter iuuamēta que diximus: et tunc si angulus genium hominis esset ad posterius esset illi graue surgere postqz sedit: sed aues: qm̄ sunt leues possunt pōderosiores ante: facta est eis declinatio ad partē magis ponderosam. Et dicimus qd omnes aues venatrices cito volant vt pcedant: et alie vt fugiant ppter aues que sunt magne corpulētē: et qd est in eis terrestres multas non possunt ingentiarū natura eas facere leues. Et omnis auis habēs yngues curuos non habet posterius cornu: quoniam habet curuos yngues preliat anterius. Et autē preliaretur per id quod est posterius impēderetur prelium anterius: et cognitis est qd melius exerceatur anterius qd posterius: et non pōt bellari cum cornu nisi cū eleuerit se a terra. Et ppter hoc factū est cornu in tybys posterius in aibus terrestribus: qm̄ si haberet yngues anterius non essent idonee ad ambulandū: et oē animal habens collum longū: et forte expandit ipsū cū volat: sed habens collum longū et debile contrahit collū in volatu sicut auis que dicitur melibeligenu. Et de ancbis autū illa locuti sumus. Et dixit Ap: qd vna pars piscium natat cū alia: et vna non natat cū eis: sed tamen habet alas: imo natat faciēdo plūcas de corpore: vt coluber: et credo qd marine sit huiusmodi. Et ordo alarū in piscibus est diuersus: et sit suus numerus: et qui piscis habuit papas multas magis viuūt in sicco: qd conclusio suoz porozum retardatur: et delpbin: quoniam est magni corporis et respirat iuuat ipsū naturā per cannā vna magnā. Et si vespertilio haberet caudam nō bene posset volare. Et strutio assimilatur aibus in quibusdam: et alys animalibus in quibusdam: et qd non habet. 4. pedes habet alas: et qd nō est auis vere non habet plumas: sed simile plis: et qd assimilatur animalibus quadrupedalibus: s; folectam sicut camellus: et qd aibus habet illā curuam.

Incipit liber. XV. De generatōe animalū: et de anothomia virge: et matricis. Capitul. I.

Animal generans in alio aliud est masculinū: et animal generans in se per aliud ad complementū vel partes complementi est femininum: et si aliquod animal esset qd generaret se p se non haberet masculinum vel femininum: et iam in hoc diximus de vegetabilibus minimis: qd potest sciri in hoc capitulo. Et oia animalia sanguinea que ambulant: aut volant: aut saltant erūt diuersa per masculinū et femininū: erit inter illa luxuria: sed si non pariant sibi simile esset de numero generatū sibi simile: sed anuloia iā generant se per putrefactionē.

De natura aialiu

nem: et iam erit masculinum: et femininum: et inter illa luxurians: sed non parit sibi simile gulfanes: et si pareret sibi simile: essent de numero generantis sibi simile: quoniam generant rem non sui generis: ista generatio non vadit ad non terminum: ut fiat mutatio: non saluatio in genere: quoniam non ponit terminum in vnoquoque: tunc erunt quedam animalia que generant generatione completa: quedam in completa: istud est in quantibus: et generantibus gulfanes. Et quantia quedam generant omnia completa sicut aues: quedam non completa sicut pisces: quoniam piscium oua crescent postquam exeunt. Et eodem modo credo quod animalium: quod generatur per putrefactionem in terra non generat gulfanes generationes: sed oua que post mutantur in gulfanes: et non est remotum: quin etiam ille gulfanes reuertantur ad naturam illius a quo generate sunt: et generant ipsius: volo dicere quod non fiat iua generatio in gulfanes secundum modum quo potest facere rem sue speciei: illud indiget speculatione in marinis: quoniam in vna ciuitate saracenos: que dicitur fecaliam post pluuia magna que fuit ibi: videbant bombices cooperientes terram per miliaria multa: et quilibet illos rexit super se: fericum: et exierunt post volantes alate: fecerunt semel: sed istud fericum non erat continuatum nec poterat reduci ad continuitatem per aliquod genus calamitatum: tunc non curauerunt homines de illo semine. Et credo quod si illi homines dedissent pullis illos quorum folia bona mori venissent ad completam speciem: et generassent bonum fericum. Sed determinare: et quod statutum est quod animalia que generant per se faciunt ex se gulfanes non placet mihi: quoniam nemo potest videre quando generant: gulfanes sunt per apiculas volantes in circuitu candelae: et per bombices: et per locustas: et post conuertunt in suam speciem. Iper oua predictorum ad speciem ipsius dico generantis: et tunc non est mirum si animalia anulosa similiter generant: et fortasse predicta dicentes opinionem non intellexerunt opinionem nisi media: scilicet quod cum bombas primo faciat oua: post gulfanes: et post bombicem: non cogitauerunt nisi quod tantum facerent gulfanes: et sic de alijs anulosis: et iam habui amicum qui fecit scorpiones: et illi scorpiones post generauerunt alios scorpiones. Et non debet hoc esse aliquo modo quod res que generant per virtutem generatiua: quin et possint alio modo generari: quoniam bene potest esse quod generatio sit ad generandum speciem: sed factio est circa indiuiduum: quod post incipit generare: et sicut homines possunt se recingere a generatione: aut ex voluntate: aut ex peste aeris: et mori oves: et tunc si fieret homo: ille citra generaret: et reuocaret species: et factio: generatio erunt inuantes adiuuantes in saluando speciem: et iam inuenimus in vno riuo qui dicitur iactam caldorem: et scitum est quod ille riuus est pauci temporis: et credimus quod illud animal fecit ibi quoniam non possumus dicere quod illud animal inuenit a mari in illi riuo propter nimiam distantiam illius riuus a mari: multoties coquebat terram: descendit aqua: et occurrit illa aqua ad aliquam fossam in qua nunquam fuit piscis: et post generantur in ea pisces: et dixit quod malum differt a femina in situ testiculorum: et matricis: et quando absconditur virga: mutat complexionem corporis: et non est remotum cum sit complexio masculina manans in alia membra preter cor ab vno membro postquam completus fuerit ius effectus erit complementum effectus postquam intenderit in meliorem coitum: et tunc cum amputabitur illud membrum inutabilem complexio: et hoc quidem non est remotum postquam illud membrum amputatum abstulit a corpore complexionem masculinam: et tunc non nascitur pili in consimili situ cum maribus: et non assimilabitur vox istius vocibus marium: sed si fuerit

Libro

abscisio istius post hoc: et postquam pili fuerint quieti in suo situ non auferentur pili vel vox masculina. Et aliqui masculinorum non habent testiculos: propter hoc cito descendit sum spermata sicut in quibusdam piscibus non habentibus testiculos: sed illis erunt due vie recte. Dixit et testiculi in quibusdam habentibus testiculos non sunt paria viarum spermatis: sed diuisa a vix: sed veretur sum initium est a ligamentis nascentibus ab osse pectinis: et sue carnis: et est creationis rare: hoc: ut excedatur per spiritum subintrantem cum opus fuerit: et cadit cum opus fuerit: et tunc cum fuerit aliquando erectum non conduceret in sua erectione sunt duo iuuamenta: et vnum illorum est melioratio introitus ad viam: et quod in viua sit potentia melius recipiendi ipsum. Et secundum: ut sit via recta quatenus emissio spermatis sit equalis: et due extremitates sui capitis habent declinationes ad inuicem: quia certa est illa chorda: et creabatur illa chorda propter pulchritudinem: et creabatur etiam: ut sit sustentamentum virge ne contineretur: et melius est sustentamentum nodi virge: melior est incisio in medio: et virga quando est longa non multum generat propter longitudinem vie: et res que cito alteratur: quando diuisa a loco fue generationis sed matris est posita posterius vefica antierius intestinis: ut sit culdura inter illa: et custodiatur ab illis propter creaturam. Et mascululi mouentes virgas sunt duo paria: et vnius paris mascululi sunt ex duabus partibus virge: et cum extenduntur amplificatur via: et rectificat: ut velociter exeat sperma: et alys nascitur ex osse pectinis: et continuat cum radice retrahit ex transverso: et tunc cum fuerit iua extensio equalis erit tensio virge recta: et tunc semper tensio virge sequitur motus musculorum. Dixit et creati fuerunt testiculi pendentes: ut meliores ordo vasorum spermatis: quoniam illa vasa creata fuerunt totius: et materia spermatis retardaretur propter digestionem: et complexam in eis eius generatio: etiam inuuant ad equalitatem electionis ne nimium festinet sicut in butiris: et hoc: quod inducit eis quandam gravitatem: et retardant abiectionem: et istud non est absolute iuuamentum: sed completum iuuamentum: et est nominatus: et illud est: quoniam in eo completum generatio spermatis: et non est inconueniens eiusdem rei esse plura iuuamenta. Et cum dixit magister prius quod testiculi exiunt a vix spermatis voluit intelligere quod nihil facerent ad generationem spermatis: sed quod sua substantia est vueria a substantia viarum: que continuatur cum illis: quoniam non est via: sed sustentamentum viarum: et non est mendacium quod dixit medicus: et dixit quod quando spadanus aialia contrahunt necit: et vne in sursum: et separantur a ventre: et non curret in eis ad virgam materia spermatis: et dixit quod thaurus emutillatus est: et voluit coire: videbat materia descendere ad vidimus: et exiuit virga: generauit. Et dixit quod semen aliquando corrupti vult: sed cum ascendit: et adiunatur in vno loco digeritur. Et tunc careret cruere caret virga: et testiculis: et quod pisces non habent veretris: ideo completum illa oua extra sicut femina arborum extra. Et dico quod instrumentum quod habet femine est matris in principio creature: et quod illi respondet est virga in masculo: et coniungunt cum illa: sed in vno illorum est completa materia: et erit extra: et in alio erit diminuta: et retenta interius quasi virga in muliere. et quod osiculum testiculorum maris esset matris: et quod virga esset collum eius: et vix: et duo testiculi mulieris: sicut testiculi virorum: et in viris sunt maiora quantitates: et longioris cum rotunditate: et in mulieribus interioribus: sicut mares habent vasa spermatis inter testiculos: et locum exitus in radice ventris: ista mulieres habent inter testiculos: et osiculum matricis: et quod vasa

didimalia. Sed in maribus incipit sperma a testiculis: et eleuat sursus: et figit se in quandā concuuitate: a qua pendit testiculi: et post descendit tortuosis inferius: q̄ copiet sem digestione spermatiz: q̄ reuertitur quousq; exeat per viā que est in radice virge a duob; partib;: et ille locus est ppe collū vesice: et illud est longū in maribus: et cūrtū in mulieribus: sed in mulieribus tendit a duob; ouis sicut duo conuina in duo maria: et expans: et vadunt in aspectū vitridum: et continuant sua capita cū testiculis: et cōstrungunt in boza luxurie: et procedunt ad officiiu matricis equaliter: qm̄ contrahūt a duabus partibus: et tunc capiuntur: et ampliā: et fugit sperma: et sunt curtiōra sibi consimilia in maribus: et diuersant: qm̄ vasa spermatiz in mulieribus continuant cū testiculo: et transit ad additamenta conualia quiddā qd̄ nascitur ab utroq; testiculo: et vomitat sperma intra vas: et vocantur vomitātia spermatiz: sed vasa spermatiz in mulieribus continuat cū testiculis: qm̄ vasa spermatiz in mulieribus accedunt ad mollicie: et lenitatem testiculoz in eis: et non fuit opus: vt essent dura: nec etiā mēbrana illoz: qm̄ bene cooperiuntur: et nō indigent ptectione lōga: sed in maribus nō fuit bonū continuare illa cū testiculis: qm̄ illa inducerent lesionē eis in boza constrictionis: sed postuerunt inter illa mediū qd̄ dicitur anendo: et venit res vomitātia ad digestionē illius secundū medicos. Et secundū magistrū primū in mulieribus euomitant aliud: qd̄ eyciunt ppe forā men yrine: et iaz certificatur hoc in ptectione mulieris. Et opus est in hoc qm̄ officiiu matricis festinat ad figendū cū semiferi. ppriū sperma: et tunc fugit sperma maris cuius ambo ceciderint in vniū: et si eēt maris attractiua solius spermatiz maris per se sine alteri coitione: et attraheret naturaliter sperma viri: accideret q̄ semper maris equaliter intenderet in attractionē spermatiz viri: tunc scitū est q̄ in attractionē ppriū spermatiz reperit sperma maris extra qd̄ excitet sperma mulieris: tunc operabit in vna boza duplex opus. scilicet electionē ppriū spermatiz: et requisitionē alterius. Sed primū est magis dignū: vt credatur cū testimonio mulieris diceretaz: et est testimonius sapientis primi: q̄ via seminis exiit illoz: est stricta valde: et sunt cooperientes illā in circuitu carnes glandulose et collū vesice: et ille carnes glandulose emittūt se quāsdā humiditates calidas que venientes ad officiiu matricis stimulat ad luxuriā. Et sperma in maribus est magis digestus: venit ad testiculos per venas tortuosas multas. q̄ ramifutū siles que ducunt eis sanguinē in quo fit digestio: et alterabit quātalucūq; alteratione in eis quousq; assimilet testiculos: et humiditāt testiculoz in eis: et pprie et qd̄ ibi appropiat de ipi aereo: et creabat marit ex venis multis: ramificat ex venis pnoiat: vt sint ibi ad sustentamentū creature: et vt sit sup̄fluitas menftrua descendēs pillos. Et ligabat marit cū dorso ligamentis fortibus: et facta est ex substantia neruosa: qm̄ indiget multā extensione in augmento creature: et per ppagationē cū inculcat super fetū in oza partus: et nō cōpletur sua cōcauitas nisi cū cōplemento corporis: sicut et duaz māmilla rui in sua quantitate: q̄ ante hoc nō indiget matrice: aut māmilla: et in hominib; habet marit duas tunicas: et in aialibus alyis fm̄ nunez māmillaz.

Aplm̄. II. De cōpētiōib; mox aialib; facietū oua: quedam sunt que complementa: et quedā sunt que ponunt intra: et emittūt foras: quedā complement ex toto foras: vt pilces. et qd̄ parūt quedā parūt intra: et ouāt in inferiora sui

vētris ne cōpūmat diafragma creatura: et hac cōparatōe creature ne fiat graue totū qd̄ ascendit sup̄ius f. et etiā si ascēderet sup̄ius fieret grauis partus: et hoc ppter sc̄nutationē: et quāciq; aliā re que facit ad ascensionē. Et aialia mollis cutis faciētia oua sua extra: et qd̄ est dure cutis non h̄y oua foras: sed habebunt circū testas positas in circuitu cōcauitates ad tegēdū oua: aial ouas super suū stercoz est vniū modicum sua yrina Et tortuosa via sui stercozis est vna: et habet aliā viā ad suā yrinā. Et aliqua pars aialia luxuriat secundū manifestā: et alia pars secundū contactus extremitatū: et alia pars fm̄ circūuolutiōne. Et sunt quedā aialia anulosa que nō luxuriat trū: sed generant semper se: et quedā sunt que luxuriat: et mas est melior femina: sicut in quibūdā auib; ppter maius cōueniens. Et femina emittit masculo caudā secundū: q̄ surgat membra: et quo concipit: et post hec maior ratio doctrinē prime est in spermate: et semine. Et in isto loco putat q̄ mulieres nō habēt sperma: et q̄ significat sup̄ destructiōne sue rationis est qd̄ ipse dicit in vna differentia: q̄ creatura erit quando mas eycit sperma sine muliere: et non erit quando eycitambo: et illud significat q̄ ambo eyciunt fm̄ aliqū modū. Deinde dicit in alio loco q̄ seme est materia: et sanguis menftrus est cib;: aut nō est possibile secundū qd̄ dicit q̄ sit illud: dicit: et opus est: vt scias si sperma exiit a corpore vtz exeat a carne partim: aut ab ossibus partim: hoc qd̄ dicit ad hoc est delectatio que cōpēndit totū: et assimiliatio filij ad patrē vel in aliquo mēbro: aut diminutiōne: aut aliquo mēbro significato: et adhuc in parte vniuerſali assimilationis. Et tūc opus est: vt assimilationis sit cōter cā assimiliatio corporis: ergo si fuerit corpus totū trāsmutās sperma oē mēbz erit trāsmutans sperma: et si nō: tunc assimiliatio erit fm̄ vniū mēbz. Sed iste rōnes nō sunt sufficētes: qm̄ figura pot̄ cadere bene in yngues: et capillos: et nihil exibit secundū illas: et etiā: qm̄ natus assimilat auo qui est remotus: et nō remanebit semē illiāno. Et iā dixerunt q̄ vna mulier ex vno nigro peperit filiā albā: deinde illa filiā peperit filiū nigrū p cōitu cū illo qui fuit niger sicut suus pater. Et semen nō emittūt mēbra infitalia: q̄ sunt infitalia: et cadit in illa sua assimiliatiōe. Dicit. et adhuc si sperma eēt fm̄ modū que narrauiamus: eēt sp̄ma aial partū: qm̄ in illo esset de quolibet mēbro pars: deinde quo viueret istud aial si sua mēbra nō eēt posita scōm vniuersis: q̄ si mēbra eēt posita scōm cōueniens: tūc sp̄ma boīs erit hō partus. Et dico cū toto isto si femina h̄ret sp̄ma cōicans in noīe rōne et spermatiz vni eēntia: eēt tūc duo boīs: aut duo aialia cū dekindit sp̄ma viri et mulieris fil: et adhuc qd̄ veritabit q̄ mulier nō parit ex se: cū ipsa h̄y mēbra parata ex se in suā sp̄mate: et in loco deputato sp̄mate: et qd̄ dicent in mēbro gñatiōis: aut quo sunt: nos scimus q̄ qdā pmo generāt feminas: et post gñant filios: et hec dicimus: q̄ est cā alterationis cōplexiōnis quousq; vniū buoz sp̄matiz cū vna cōplexiōne ad alterā cū cōplexiōne cōiuncta: quousq; gñet p̄p̄ius mēbz: et nō qd̄ mēbz aliqñ exiit a masculo: et in illo ps mēbz masculinoz: et aliqñ exiit cū illo ps mēbz feminoz: tūc gñacideret q̄ eius filie accideret in alyis mēbris cā m̄ alterationis: nō p cā m̄ mutatiōis: Dicit. et adhuc multa aialia parūt: et nō suā sp̄m: s̄ gñat: neque que formant aiala forma: vt musce: et apicule: et tūc nō est pole: vt illud ascribat mēbris assimilib; in sua vniuersitate: et iō luxuriat aial vna luxuria qua in eo gñant aialia plura vno: et foras se erūt inter eas mas et femina: et nō est pole: vt dicat q̄ sp̄ma in illo sit dissimile. Et adhuc ramus arboris quīnō est occisus a femina totū plantat in terrā: et dat fructū: et adhuc ramus nō sit ex fructu: et ex alio

De natura aialiu

ramo tñ: hoc ppter sui similitudinē ad ipm: non sicut
crus cui assimilatur. Et tunc si dixit q ramus habuit in se
ptes fructus: et posuerit illū ramū in sua radicē imitatus
q pibus aliis ramis: tunc nō erit remotus: quia in aia/
li erit sili: et non est opus: vt veniat ab omni parte: qm in
vna parte sunt oēs partes. Et vlt partus nō est causa mā:
et q sit influxū ab omni membro: sed sui cā est virtus in/
formatiua sicut est scannū in carpentariis: sed qd nomi/
nauerit de delectatiōe luxurie: tunc luxurie est inulte
luxuriatiōis postq fluxerit sperma in vasa suā: sed est de
nouo motus et fricationis: et inuat ad delectatiōem punctu
ra: et titulatio spermatis sup membz sicut fricatio in pu/
stulis: et post fricatiōem sequit separatio spermatis: iste
modus non reperit in oibus mēbris equaliter: sōlū in
vasis spermatis. Dixit. tūc dico q sperma est res cui par/
tes sunt sibi similes sui diuisa a corpore non dissoluta a
corpore: qd dissolutio eēt innālis. Sperma autē est res nā/
lis. Et inuamentū est in spermate: sed nō est inuamentū
in eo qd dissolutū a corpore: et erit dissolutio a corpore in
siliis que nō hnt spermā. Sed sperma est quedā supflui/
tas cibi: nō est per corruptiōem: aut liquefactiōem: non
est supfluitas digestiōis prime: neq scōe: qm flegma: et
colera sunt illius modi: ppter hoc inuenit vomit istorū
post digestiōem secundā: et tūc erunt siliā ista superflua
multa: sed sperma est supfluitas digestiōis vltime: et ei
abundantia est cū fuerit cibis multus: tūc opus est: vt
sit ex illo esse membrū: qm est apud ad hoc: et nō est res vi/
uisa ab omni membro: tunc nō est supfluitas sūm viā li/
quefactiōis: etenim sūta esset: aial ergo magni corporis
cū erit multe dissolutiōis erit multa spermatis. Sed nō
est multi spermatis: et ideo est paucorū filioz: qm cibū suū
clarificat a supfluitate scōa: diuisit illi in magnitudines
sui corporis: et sunt boies magni corporis: et arbores sili.
Et ppter aial multe pinguedinis: qm sua bona supfluitas
transit in septi: aut pinguedinē: et ad hoc qd liquefit non
indiget melius q complectur ipsū spermā: aut hz vasa
deputata ad recipiēdū ipsū: et lac sili in mulieribz quoq
mō assimilatur spermati. Et sperma diminuitur in corpo/
ris liquefactiōe: et augmentat liquefactiōem: cā in hoc est:
qd sperma est super viā digestiōis nō viā liquefactiōis:
et ideo diminuit in infirmis sperma: et nō inuenit in pue/
ris: qm sua digestiō tertia est fortis: et sua necessitas ad ci/
bū est multa: et non erit in eis superfluitas: et ois anēbroz
liquefactio facit infirmitatē: sed etiā inuat: nisi fortasse alterē
per viā corruptiōis. Et hū exitus erit secundū viā lique/
factiōis: et iste rationes in hac speculatione sufficiūt.

Capitulum III. De spermate: et sanguine menstru.

Est res certa q sperma est sup/
fluitas digestiōis vltime: et
est superfluitas bene digesta: et est posi/
tū in creatura ppter inuamentū: et albe/
scit ppter fortitudinē digestiōis: et quā/
do sit cū nimio conamine exibat sangui/
noientū: et ita sanguis menstruus est sup/
fluitas vltime digestiōis: sed nō peruenit vltē ad dige/
stionē spermatis: cū nec etiā superfluitas illa que dicitur
sperma in muliere nō peruenit ad digestiōem spermatis
in mare: qm mulier est vniuersaliter mare debilis. Et
ideo vne in eis sunt strictiones: et caro magis humida: et
sua corpora magis parua: et ppter hoc contingit in eis su/
perfluitas multa: et nō digesta: et licz etiam tps motus sūe
superfluitatis equele tps in viris et tūc aliq magis festi/
nans: qm sua virtus est debilis ad cōsumendū totū cibū
in clementū in illo tempore in quo nō est debilis virtus

Liber

in maribus: sed multiplicatio superfluitatis in eis aduma/
ta est causa egritudinis in eis cū fuerit retēta. Et diminui/
tio mēstruoz causat aliqñ ab exitu sanguinis ab alio mē/
bro: si est igēma adunatū in mulieribz: et est igēma generā/
tale quale ipsius sperma qd eēt in illo virtus generā: et di/
gestio videt non indigere mēstruo: qm causa spermatis
est contraria cause mēstrui: qm mēstruū generat quā/
do digestio abscindit a cōplemento: et sperma generans
generat per cōplementū digestiōis: et ideo maris quo/
rū cōplexio assimilatur cōplexiōi feminaz: erit pingues:
et illoz sperma non erit generatiuū: et tunc manifestū est
qd a muliere nō descendit sperma secundū similitudinē
spermatis viri generantis: et tunc tū. custodias: qm nō di/
co q nō emittat sperma aliquo modo: sed creat putat homo
malū intellectus: et qm fuerit sic: non erit creatura generata
per adunatiōem duoz spermatis in vniū scōm q viā illoz
sit ad vniū: ideo cōtingit q mulier pōt impregnari sine
emissione spermatis: et fortasse ambo descendunt simul:
et mulieres dicūt hoc. Et fortasse licz mulier nō percipiat
emissionē a se in vno tempore coitus: s; tū in alio tempo/
re exiit vel ante coitū vel per expulsiōem nature: et intra/
uit matrices: et custodiebat a matrice quousq; potuit po/
nere ipsū inuamentū: et hoc cū post aduenit igēma ma/
ris directe ad ipsū sine aliqua attractione: sed per velocē
impulsiōem: deinde attractio matricis cū descensu spma/
tis mulieris. Et tū certificati iurms in hoc per inspecti/
ones: et inquisitiones: et tūc hoc iudiciū in spermatibz est iu/
diciū in ovis venit: qm gallus egredit siliū spermā: et inue/
tū ouū citrinū sine albumine: tūc sient illa oua genera/
tia. Dixit. et sperma mulieris nō exiit extra: tūc qd exiit ab
illa cū delectatione et appetitu in occurru spermatis viri
nō erit sperma: sed quedā humiditas: et hoc est. vey: et illa
humiditas venit a glandulis sicut pōdiximus: et est multa
in albis: paucā in fuscis: et nō nēst opus q putes q delec/
tatio in luxuria totaliter sita spermate: et a suo descensu
s; est p motū spūs: et spūs exiit in descensū spermatis mulie/
ris: et maris. Et sperma mulieris est sūm viā spermatis illoz
pueroz qui emittunt spma anteq cōpleat tps spermatis
in eis: neq; festinant festinatione tecta: qd illud nō erit di/
gestū: s; illud spermatis qd est in mulieribz pōt p̄stare ma/
teriā creature: qm est p̄p̄inquus ad naturā dū: q̄teriam
mēstruus sanguis: qm mēstruus sanguis: et q op̄erē
aliquid in ipsū anteq cōpleat ad hoc q possit ēē cibū. Et
assimilatur semē in mulieribz feminibz in arboribz: qd ar/
bores indigent studio alicuius inuamentū: vt faciāt bonū
semē: deinde dicit cām que indiget speculatione: et dicit:
ppter banc cām qm imbecibz semen qd est cibū mūdus
cū isto sanguine: qui nō est mundus erit gratio a semine:
et cibū a sanguine mēstruo: et opus est qd hoc qd intendit
p nomē seminis: semen in mulieribz. Et hoc qd possit
sanguinē cibū creature: et cibū erit ppter necessitatē ei qd
bz cibari ab illo: tūc opus est q cibatū sit a semine: et erit
semē femine semē. Et igēma viri nō h; in se virtutē a qua
sit passū: neq; est p̄ncipiū clementis: est res q est impy/
ta opationi: et ex hoc ramificat errores illos: qui putāt
qd in muliere nō sit igēma. Et igēma mulieris ita ppositi/
nabit ad creaturā: sicut cibū qui mutat p̄p̄inque ad cō/
plexiōem qd nō indiget aliquo modo alterare illū: s; sta/
tim dare ei figurā: et illud qd noiābimus mūdū. Sed san/
guis mēstruus erit cibū nō mūdus: s; indiget alteratiōe
quousq; assimilē cibū mūdus: deinde erit postum ppe/
subm creature: et dicit mā cibū mūdū qui est in sanguine
sicut panis est mā cibū mūdū: et panis est cibū remotos:
et sanguis est cibū p̄p̄inquus: tūc hoc erit: et illud: qd si/
gnatio filij est a spermate mulieris imediata: et sanguine

menstruo mediate: et erit cibis. Et deinde dicitur quod signus sup hoc quod in muliere non erit sperma: quia illa humiditas que putat quod sit sperma mulieris non currit a muliere per viam luxurietate: sed per viam descensus spermatis: quod quoniam grauat nam: offendit ipsius: sicut etiam quod facti grauitate in maribus: et in mulieribus diminuit sperma: propter multitudinem sui feminis: et signum in mulieribus quod suum semen est de genere sui sanguinis mestrui: est quoniam ambo gubantur: aut erunt in uno tempore. Et quoniam in maribus generat sperma tandem sit ide opatoz. Et tunc est manifestum quod sperma mulieris sit bonius ad matrem: non ad principium motus: et fructum in viris opans: quoniam dubium non est: quoniam sperma mulieris sit de genere sanguinis mestrui: et sanguinis mestrui bonificat: ut sit passum motus: et per boua veteris: et oua piscium coplenit cum sanguine a spermate maris.

Cincipit liber. XVI. De differetia in qualitate generationis animalium a spermate: et de officio matris gutta descendente: et virtutes animales. Capitulum. I.

De animal copletus est quod coplet in caliditate et humiditate: et est cuius corpus generatur est coplete in qualitate: et non copletur in magnitudine: quoniam ipsum non habet sufficiens ad hoc ad illud: et tale est animal sanguineum ex sanguine copletum: et tunc quod non diminuit vel uno duoz de e causa rei: et una est: quoniam est idoneus finis versus exire copletus ab utero: et coplet est sicut in volatilibus quod sua materia est non recipiens formam in tempore parati coprehensionis ipsi: imo illa materia antequam firmetur coplete grauat ventrem: per boua facta est illi membrana ipsa que pueret illam matrem ab occasione: quod quod generet ex: et istud est in animalibus sanguineis: quod non habet sanguinem generat oua non copleta. Et oua quod coplenit ex: generant sanguines albos: et oua quod non faciunt pullos nisi interius: quedam modum oua sua sunt mollia: et si exirent essent exposita occasionibus: cuius hoc est quod terrestritas est propria coplectioni sanguineae. Et quoniam fuerit animal multum humidum: et modicioris terrestritas: et cuius hoc toto maioris calozis ouabuntur: et pulificabunt iterum: et si cum fuerit maioris terrestritas: et minoris humiditatis: et maioris caliditatis sicut vipera: tunc sui sperma erit sic cum siccitate: et non videtur nisi in principio: et est in calore qui non accidit ultimo sicut in alijs ouis. Et frigidum multum: et siccum pigritas ad coplendum oua. Et dico quod hoc animal: quoniam ablata fuerint membrana ad cubandum habita: et sua oua fuerint in timore occasionum extrinsecarum multiplicant oua in eis: et granabant multitudine illorum. Et nunc loquimur in spermate verum in illo sit virtus animalis: et quoniam sperma mouet ad generandum creaturam non per causam extrinsecam: sed sua natura per qua de cala nutu dei: et tunc in illo est principium nutritiue: et generatio mebroz: ab illo non est sicut per partio signat quod cor per generat omni motus: et non est remotum quod illud quod non habet cor habet aliud loco illud: et cor est virtus in emissione vite: et quoniam creabat pulmo per inspiratores: et non quod dicitur de latetia creature: de manifestatōe cordis: quoniam ipsi per magis lateat res sua: quoniam pulmo est maior corde: et non apparet sicut cor: sed generat per. Et si latetia esset per modicitate: esset tunc cor magis lateat quod pulmo: et pulmo magis manifestus: per per excessus femis peris supra semine femis per modum generationis: et opatois naturalis: quod magis sunt per modum obuiatōis motoz: et motus opatoz sanguis a quod generat sperma: quod generat creaturam et reparat cor. Et copletia sperma in generatione sua sunt vala spermat: deinde sperma mouet alia re in gutta mulieris: et mouet per: ut generet principium mebroz: et a mebro per vadit virtus quod est principium generationis alioz mebroz ordinario: et tunc erit illa eximitas: et causa: quoniam virtus masculina profundat illa: quoniam spiritus versus fuerit generat a spermate maris: et corpus a gutta femie. Et post quod illud coagulatū fuerit aiatū mouebat a illa ad copletum

dum mebro: et erit ista anima tunc cibalis: et non habet alium effectum nisi ista: et beatitudine ad aliud. Et erit in spermate albedo per multitudinem spiritus generat: et exis in illo: et per per efficit maxie subtile: et amittit albedinem cum extierit: quoniam ipsitudine ei sit ab acre: et tunc cum diuidit a suo loco auferet ab eo sua albedo: et fiet sic aqua sic sit ex alio loco. Et metit ille quod putat quod semine elephantis sit nigrum: et illud est in coparatoe femie. Et magis mentis quod putat quod sperma ebyopum sit nigrum versus: quoniam sperma beat subas: quod butiroas: et ideo vocat venus butiroas: quoniam ponebat per appetit: et per per generationis spermatis: et ideo non agelat per frigus cum fuerit sperma. Et gutta cum generit in ipas appetit ad recipiendum opationes quod sunt determinate a elementis dabit ei virtus sensitiua: et quoniam est virtus sensitiua in illis quod precipit rationem: et virtus rationata sit illud subo copletur illi mebroz pertinentia ad sensum: et rationem: quoniam fundant in uno mebroz: et non sunt mebroz nutritiua: et ad bucat quod mebroz animalium non coicant in sensu: sed coicant in receptōe cibis: tunc non est virtus qui sit illa gutta buti: et tunc illa virtus nutritiua accipit tunc erit a pre: et aliquid virtus venit post: et tunc scit quod illa virtus nutritiua quod venit a pre sit veterascens quodque mutet copletio mutatoe aliquid: et cum illa perplexio quod illa dat ex quo post veterascere permutat virtus nutritiua: quod est per per eita quod illud quod accipit a pre non potest sufficere illi in regedo ad ultimum: et remanet ex eo quod accipit a pre: et non potest sufficere nisi succurrat a virtute fortitudo quod illud quod accipit a pre mutabatur: et non est de ipse nutrimenti quod plus fuit in pre: neque quod ex et in filio: et licet mutet illa virtus non fuit mutatio tanta quod perhiberet opone quod est filis opationis quod opatoe mutabatur illa virtus pura: et quod cor et cerebrum inueniuntur: et unguis cum eis anima rationalis. Et superat ex ipso anima sensibilibus. Nam aut interdu erit malis: et interdu non malis. Uterum notum erit ad hoc differetia: imo erit sicut in ebulo et epileptico: sed copletur ad extrinsecum intellectus perferet. Et cetera aut virtutes coplenit corpore et rebz corporalibus: et si per erit sensibilibus: deinde ferit rationalitate per pmutare se de complemento de ipse ad ipse. Et res quod parata est in corpore ad recipiendum dependentia anime non est de genere calozis elementalis igne: nisi a calore quod opant corpus succellestia. Et leuat perplexio in rebz coplectionati ex buido et sicco: quoniam si per per portioale subleli: quoniam pcedit ab eo: et bene dicit magister per per per si voluerit experiri calorem ignis: et calorem solis in oculis debilius: et versus quod ille calor: venies a succellestibus habet effectum in virtute quod non posset habere calor: ignis: et illa virtus est que dat vitam: et est per portioale virtuti succellestium: et illa virtus facit corpora filia scos quod composit: celestibus: quousque sit pole illa recipe virtutis: et est dispersa vita per vniuersas subas corporis: siue sit humidum: siue sit siccum: et cum hoc vniu est corpus animalis: platur. Et in spermate est suba pura potes recipe banc virtutem: et est spiritus primus deferens hunc calorem: et ipse est cum omni plus spermatis: quoniam facit sperma per decoquiti per: et adaptat opationi: et est ista virtus abstracta a corpore: licet scdm totum non recedat ab ipso: quoniam si scos oem recessum recederet: in infinitum distraberetur: et ista virtus est corpus diuinum: et sua per portio ad sperma est que intellectus ad alias virtutes aie: et tunc intellectus est maior virtus rei que non sunt corpora: et ipsa ille est melior: et suba corporalibus: ista suba non recedit a spermate quod diu durat sperma in matrice animalis: licet ipse spiritus immutat in filium et in sua substantia: et subtiliat ipsas: versus quod alteret in spiritu: impleat cooptura gutte vestitose spirituali: non virtutis inflatiua: sic dicit medicus: et erit iste veni spiritus qui transiit: facit membra cum virtutibus que sunt in eis: coplet ea sicut coagulum factum in lacte: et operatur in partibus que sunt in illis: et profundatur in partibus us laetis non extens pars calci: et caleus sit per illud: sic istud sperma non est pars membroz: sed est principium spiritus

De natura aialiu

transfuentis ad membra: et operatur illa: et non putes qđ dicit Aristoteles qđ sperma dissoluit: et perit: et mutat ad nihil: imo ratio est qđ ego nūc inui tibi. Et dicit: quoniam qđ sperma ceciderit in matricē: tunc dirigit gutta femine: et mouet eā: et mouet ipsum cū ea: qm mouetur: qđ mouet: et imiscetur sibi tactum: hoc significat per id quod expō sumus de eius sentētia. Loquor ergo et ex femina: et spiritus aialis et masculor: natus ex matre: femina in calorē: et alijs proprietatibus diuersis postqđ tempus fuerit. p longatū declinabit genitura ad similitudinē femine: tande ita qđ materia vincet formā sicuti semina quando feminantur: masculiens declinant ad naturā terre: sicut semen quondam caulū prolixorum matris: et illa semina in primo anno apud coracenos faciūt similes caules altos. Sed in alio anno faciunt caules ad similitudinē caulium illius terre. Et similiter genus melonū: qđ quando transplantatur efficit simile melonibus terre. Et semē masculi aliquando non operatur totū nisi pars illius: et aliquando tantū pars illius vadit ad matricē: et illa pars parua operatur cū virtute et qualitate sua. Et si forte pars illa fuerit multū parua non operabitur multum propter sui paruitatē: dicit: quoniam qđ non habet matricē: sed impregnatur sub diafragmate non est sua receptio spermatia cū attractione: sed a maris plectione: et matris: habet multā virtutē attractiua: tamē calor multū luat eā in hoc. Et scias qđ spermatia in eo sit virtus motiua: non tamen operari potest sine extrinseco sicut semen arbor: et ad hoc iuuans est duplex materia conueniens: et circūstantes. conueniens scit semē indiget materia conuenienti a terra: et aere continentē. Et scias: quoniam ois res que sit habet nutrimentum primum: et nutrimentū secundum: nutrimentū primum est inuentum in seminibus nascentibus: quoniam in eis adiungitur virtus maris: et virtus femine: et tunc quando mouetur virtus generatiua in illo dato nutrimentū a se: et potest hoc sciri a fabis: et a cepis. Sed aliter inuenitur hoc primo in gutta matricis: qđ conuertitur ad materiā sanguinis primum: et illud est propter hoc opus virtutis sit in spermate maris. Et sanguis primus est sanguis: a quo fit coarctat diu sit in corde: et post hoc est opus adiutorio extrinseco: et creature primū suum nutrimentum est propinquū: et post hoc nutrit se a corporibus extrinsecis: et non est remotum: quin vna species piciūm habeat illas virtutes sibi coniunctas: sicut in vna specie piciūm que dicitur canomones: et non inuenitur in eis masculus. Et in feminis quibūdam inuenitur virtus masculorum: et est in ouantibus: et fit ex illo creatura: et filius fit nutrimentum qđ est vitellum: sed principium generationis in ouis non est nisi ad rectificandum materiā: quousqđ habeat formā que compleat istam in absentia materis: et non finitur hoc operatio. In in preparatione materis: in eo et in habilitatione materis: et datione forme perfectiue: et istud est de intentione virtutis nutritiue: et virtutis informatiue: et tunc si cōtingit qđ virtus operatiua est intra ouum: primo illa operatur: postqđ completa fuerit virtus generatiua gutte si non damificetur materia: et nos non veremus quin in mulieribus hominū: et brutorū sit virtus que complet sperma in quantum est materia: sed complet preparationem materis in quantum eicit sperma: et non est opus complemento secundo in matrice: sed erit illud qđ eicitur ab illa de spermate statim cū inuenitur illius modi: qđ statim possit operari in illa materia operato: si obtaret illi. Sed gutta animum complet se cum complemento substantiali in matrice in tempore: et cognoscitur in illo: et res quā narrauiamus: et post hoc mouet virtus masculina: et

Liber

ad formandum speciale: et ad mutandū materiā onalē si esset virtus operatiua in illis inuenta: et est ista virtus: virtus que acquiritur ex ouis: et quando mouetur illud generatur sperma super ventres matricis: et indigeret cū hoc adiutorio extrinseco. Et primum generatiū est cor: et post mēbra ventris: et erit superius ponderosius: et post inferiora iunt ponderosiora: et aialia quadrupedalia: habentia multos digitos nascunt oculis clausis.

Capitulū. 11. De differentia in membris consimilibus in parte substantie in causis sterilitatis: et in masculinitate: et feminitate.

Primū membrū generatur in creatura est caro. Et adeps coagulatur per frigus: et tunc dissoluitur per calorem. Sed venit vngues sūt materie terrenales: et in eis est humiditas aliquantulum vinctuosa: et non liquefuit: sed mollescent deinde. qđ rimantur: quoniam humiditas dissoluitur ab eis: et non est multum qđ liquefit ab illis. Et cutis cum sit caro magis sicca: sūt mēbra multa primo creant magna: et postea paruefuit scit oculi: qm pmo sunt magni multū in creatura: et causa in hoc est: qđ necessariū est huic mēbro qđ sit humidū aquosum: et ois qđ operet in illud calor multus: quousqđ rectificet cōplexione ipsius: et ois qđ illud os qđ est superius in testa capitis sit leue multū in pueritia: qm suū cerebrū participat multā supfluitates: et tunc ois qđ illud os qđ est supra sit rariū: qm eleuatur vapores in altit: et ois illud os mollificet. Sed dentes iā diximus de eis ante. Et creabant dentes inter oia alia ois crescitā cremento latent: vt sit illud crementū in eis ppter cōsumptionē suā pnuat: et vmblicus in quibūda aialibus cōpēbendit duas venas: et in quibūda vna vena: et hoc fin magnitudines corporis: et multa aialia luxuriant inter se qm masculina fuerint vnius spēs: aut diuersas sibi ppinquas: postqđ fuerit mora: et tps impregnationis in eis cadē vel ppinqua sibi: vt canes: et lupi: equi: et asini: sterilitas erit: ppter duo spermata: et iā erit et ppter matricē in mulieribus: qm mulier qm masculinitas: et sua matris: et non pueniens ad recipiendū: et et ppter hoc qđ virga virilis nō emittit sperma recte: aut qđ infirm est arcuū: et nō pōt cōplere electionē: aut est magnū: et inuoluū in mēbra. Et qđ sunt viri effeminati: et emittūt sperma aquosum: et si ponere suū sperma sup aquā natare: et nō descenderet inferius. Et qđ mulieres sunt masculinate: et nō curant luxuriare. Et vlt causa sterilitatis: aut est ex duobus spermatibus cōplexionibus: aut est ppter instrumentū: et illa que erit ex parte spermati erit absoluta cū sperma fuerit aquosū multū: magis ex spermate mulieris. Et hoc cū sperma mulieris obuiat spermati maris: et nō recipit opationē ab illo: sed corrūperet ab illo: qm recedet ab equitate: et ad hoc sperma viri sūt: hoc est: qm aut erit nimis abundans in qūitate: aut minuet in equalitate: et forte cōplexio matricis est mala: aut erit eius officitiū opilatorū: aut forte instrumenta spermatia erūt leua: aut via cōplexionis: aut via infistalis egritudinis. Et iā accipit signū qđ sperma ipsius: aut aliqđ ipsi venit a medulla p illō qđ accidit oculis in coitu qm illi pfundant: et sentit euacuari cerebrū: et tūc qm euacuatur ab aliquo mēbro aliqđ apparet signū necessariū in eo a quo capis: ad hoc et aliqđ in corde: et signū sup hoc est: qđ in hora coitus festinat attractio anbelitus quasi cōtēderet in alioius expulsiōne a se. Et Democritus dicit qđ causa sterilitatis in mulabus est corpus in compositione matricis: quoniam non generantur a suo genere: et si ita esset: tunc non generaret illud quod generatur: et lupi:

7 cane: 7 vulpe. Et dixit Empedocles causa in illo est mi-
 nima ienificatio ouorum spermatum in eis: 7 non recti-
 ficatur ita: vt ex eis possent fieri membra radicalia: 7 ac-
 cidit ex compositione illorum qđ accidit ex compositione
 ne cupri: 7 plumbi: erit qđ generabitur ex eis morbi-
 dum multum: quoniam continuatio bona non reperitur
 in illis: 7 illud assimilata spermati asini: 7 equi: cā in hoc
 est alia: qđ etiam nominabimus: licz non sit res vniuersa-
 lis: sed vt in pluribus: quoniam quedā male pepererūt: sed
 non venit fetus ad complementū: 7 quidam multi gene-
 rant: sed debile fetus multū. Sed homines qui sunt cur-
 ti: 7 parui multū: 7 sicut porci qui sunt infirmi. Et dixit qđ
 maior causa: 7 hoc est qđ equus est pauci spermatis mul-
 tū: 7 pauci superfluitatis sanguine: 7 quantitas sperma-
 tis in eis est multū calida: 7 propter hoc matris eque nō
 multū appetit attrahere sperma maris: multotiens vo-
 mitat sperma: 7 mingit ipsū: 7 ideo custodes equarū solli-
 citantur ingeniari ne eque sperma receptū eiciat: sed stu-
 dent qđo faciāt retinere cū suis artibus in hoc. Sed asi-
 ne sunt maioris seminis: 7 superfluitatis qđ maioris: 7 il-
 lud est multū frigidū: 7 propter hoc nō stimulant ad co-
 tum nisi tempore caloris: 7 nō generant in regionibus fri-
 gidis: sua impregnatio indiget altero ouo: siue assimi-
 latione speciei: siue ab equatione 7 rectificatione sui sper-
 matis: 7 tunc impregnatur asine ab asinis ppter assimi-
 lationē in specie: aut propter rectificationē compositionis
 spermatis: 7 equa ab equo ppter assimilationē in specie: 7
 eque ab asinis ppter hoc qđ sperma vtriusqđ adequatur
 per sperma alterius: 7 sperma asini: 7 equi proyicit in bo-
 nificatione generatiois: 7 qđ generatur ab eis erit magni
 corporis: quoniam curius materie est ibi bone ex sperma-
 te asine: 7 virtus passiva bona: 7 operans bonus ex parte
 equi: 7 ideo muli non cōpient bene generationē. Deinde
 species muloz non est naturalis: quoniam si esset natu-
 ralis custodiretur a natura illud qđ exiit ab eis secundū coi-
 tum neqđ proportio guttarū exentiū ab eis est proportio
 secundū rectificationē: sed in suis naturis inuolutio que-
 dam erit innaturalis: quoniam complexio erit in consen-
 ctione spermatū: 7 in creatione declinat ad inequalitatē:
 7 hoc deinde postqđ sicut multotiens digitum declinat
 ab matrice: 7 tunc due gutte non erant vnus ponderis:
 sicut prius fuerunt in equalitate: quoniam si adequaretur
 ab equatione bona generaretur ex eis multis: sed est vna
 duarū guttarū: 7 est que sequit matricē magis vincens:
 quoniam materia magis assimilata matri sicut prediximus:
 7 tunc erit proportio que erit stabilis: vt sit ex toto opera-
 tio salua postqđ fuerit cōplexio secundū modū que nomi-
 nauimus. Et exponemus modo qđ dixim⁹: 7 est: quoniam
 est simi: 7 spermati asini: quoniam si esset reciperet ab illa
 per assimilationē: neqđ esset secundū complexiōē agentēz
 vel patientē in comparatione ad equā. Sed alia anima-
 lia luxuriant: 7 sue complexiones sunt ppinque inter sp-
 mata sua non est distinctio que est spermatia asini: 7 mu-
 li: tunc non exiit suū sperma secundū nomā primam:
 quoniam illud accidit inter duas res contrarias in suo pon-
 dere: 7 compositione: sed eoz spermatia que sunt propin-
 qua sunt quando componitur medium ex eis qđ propin-
 quū extremitatibus est. Et propter hoc equa que impre-
 gnatur ab equo si post coit cū asino coarumetur qđ est
 in eius vtero propter frigus: si coit cū equo non coarū-
 petur: quoniam addiunt in caloz: 7 caloz inagis saluat cū
 proyicit super aliquem tenellū qđ frigus. Et tunc declina-
 tio ad frigus est peior qđ declinatio ad calozem: 7 illud
 est qđ diximus: 7 est coniecturalis: 7 fortasse erit alia cau-
 sa valde occulta.

C Incipit liber XVII. Et istius est vna
 differētia: 7 est in causis quantū in mul-
 titudine 7 paucitate ouorum: 7 modoz
 generationis animalū in eis.

T animalia quedā faciūt mul-
 ta oua: 7 quedam
 pauca. Et multitudinem ouoz secundū vi-
 uentem: 7 extimauit sicanimal sollicitus ad generationē
 filioz multoz: 7 aues habentes yngues vncos: 7 que
 volant multum: opus est: vt habeant motū forte: 7 tunc
 eycient bene superfluitates suas: 7 bunt ille superfluita-
 tes in penas: 7 plumas 7 dissolutiones: 7 in cibum suoz
 cruiū fortū: 7 tunc sequitur ex hoc qđ radix sue creatio-
 nis sit sicca: 7 superfluitas que adunabitur in illis dissol-
 uetur: 7 spargetur in membris motuū: 7 ita diminuetur
 superfluitas in illis: 7 tunc diminuetur sui semen. Et tūc
 diminuentur sua oua: 7 aduc sunt gulosa: 7 suus cib⁹ est
 in venatione: 7 illa venatio est per industrium: 7 venatio
 non est nisi per labozē: 7 oportet: vt regant filios ex vena-
 tione sua: 7 tunc magis dignum est secundū hoc: vt essent
 pauci filij in eis: 7 propter hoc venatrices sunt paucorū
 ouozum. Sed aues que sunt gratis volatus sunt multo-
 rum ouozum ficut galline: quoniam sunt de numero ani-
 malium que a principio sue creationis sunt tenella: 7 cūz
 toto hoc nō indigent regere suos pullos sicut venatrices
 aues: 7 que venantur a volatu: quoniam sui pulli indigent
 nutrimento qđ plurimum: qđ facit caloz in pūma creatio-
 ne: sed pulli perdicum: 7 gallinarum statim colligunt gra-
 na postqđ exierint de testa: 7 propter hoc fuerunt de nu-
 mero animū plus abundantium in ouis: 7 iam magnifi-
 cabatur sapientia in creatione pullozū picanū super
 terram: 7 raspanū: vt querant cibum suum: quoniam que
 non querunt cibum suum volatu: sed ambulatione sicut
 galline non volant nisi vt fugiant: 7 mutantur de loco ad
 locum sibi magis idoneum: sine conamine volatus: 7 ita
 etiā qđ sui patres non laborant pro vita illorum: sed que
 indigent volatu ad acquisitionē cibi indigent providen-
 tia a remotis: 7 tunc erit eis opus: vt acquirant qđ eis est
 necessarium: 7 filijs: 7 femine: opus est eis volatu velo-
 ci: cum tali causa inueniant lupos facientes filios par-
 uos: 7 debiles pecudes facientes filios cito mouentes. Et
 alij sunt modi mediales iter ista duo. Et palumbarū oia
 veniunt successiue: 7 non simul: 7 qui est parvus corpore
 est pluriū ouozū sicut quedam pars gallinarū que sunt
 de audarimin: 7 que sunt magis graciles habent pauca
 oua: quoniam sua complexio est magis sicca. Et quedam
 aues sunt que venantur: 7 est vna pars que dicitur doa-
 rici: 7 facit oua multa: quoniam est nature humide: 7 pin-
 guis: 7 multum potat. Et aues que non habent yngues
 curuos illarum est vna species: que dicitur cochs: 7 habet
 pauca oua: 7 facit vt frequentius vni: 7 ouat in alieno ni-
 do sicut dicitur: 7 hoc est propter frigiditatem complexio-
 nis: 7 siccitatem. Et species illarum que multum oiant:
 siue etiam omnis illa que multum oiat parum viuūt. Et
 similiter arbores que multum faciunt fructum: aut mul-
 tum semen parum durant. Et galline ouantes bis in die
 parum viuunt. Et similiter lea plūqđ poterit primo, 5, si-
 lios in omni anno ei diminuitur vnus: quia defecit sua
 complexio propter etatem. Sed oua venti nō sunt nisi in
 auib⁹ facietib⁹ multa oua ppter multā matriciā: 7 mul-
 tā superfluitatem in eis: 7 quando etiā iste olent masculū:
 aut audiunt ipsū appetit luxuriari: sicut etia iuuenib⁹
 hominib⁹ accidit qui possunt spermatizare ppter soium
 tactū: vel ynus pulchre mulieris: 7 aues facietes oua vēti
 bnt multā mās: 7 ideo opus est: vt possit masculū in ea lu-

De natura aialiu

curiare multotiens postq̃ fuerint impregnate: et si nō lu-
xuriaturit masculu. multotiens super illā postq̃ fuerit im-
pregnata reuertentur illa oua in ytero ad suam materiā
et erunt oua venti. Licet in principio: et in sui radice fue-
rint a masculo. Et pisces qui habent multa oua non po-
tēst natura complere ista intus: sed dedit eis virtutem cū
qua possint exire extra: et caput acutum ouī pendet a ma-
trice: et est loco capitis in animali. Et dixit Aristoteli. quoniam
ab illa parte incipit motus: et ppter hoc illa pars est fortior
et melius custodiatur: et exire postremo qm̃ coniungit: et ma-
trice. Et oua diuersantur in creatura: qm̃ oua exeunt sup
suos pedes: et posuerunt principii motus in acuto: qm̃ pn-
cipii motus debet esse. ppter quā partibus principalibus: et
ideo factū fuit acutū ibi: ut melius pderet a matrice. Et
h3 vni membrū qd̃ assimilatur ymblico: et illud dat nutri-
mentū ouo: et recedit ab illo cū ouū fuerit cōpletū: etiam
est vna pars albuminis ouī. Et albumen ouī est aquosius
multū: et est in eo multū de aere: et operabatur in eo calor
et diffinit illū a vitello: qm̃ vitellū ouī est terrestris et siccū.
Et calor vitellū est sicut calor corporis terrestris: et calor
albuminis est calor corporis aereis: et aliquantūlū aquoso-
riū: et ideo albumē est magis pueniens vt sint ex eo corpo-
ris radicalia: et vitellū sit quasi nutrimentū: qm̃ est q̃si
sanguis qui mutabatur ad substantiā spermatis mutatio-
nē cōpleta. Et signū sup hoc est: qm̃ vitellū est prius: vt
calor agens in ipius sublimatur qd̃ est leuius in ipio in cir-
cuitu: et facit albumē: et stat vitellū in medio: sicut stat ter-
ra in medio aque et aeris: ita etiā q̃ si imiscere vitellū
cū albumine multū: et ponere in vesica et decoqueretur
verteretur vitellū ad mediū: hoc est qd̃ dixit Aristoteli in pba-
tione significat q̃ vitellū sit leuius nutrimentū: qm̃ na-
turā sup albumē: et ideo calidius in colectione: et tunc for-
te vider q̃ vitellū sit nutrimentū separatum: et parat ad
attractionē: et vt vitellū sit in albumine principii ad tēpe-
randū principii motus: et tunc qm̃ attrahit intra albumen
pars vitellū sit pullus ex parte vitellū: qd̃ est in albuminis
substantia: et ideo inuenit creaturam inter albumē et vitel-
lū. Et dixit Aristoteli. qm̃ oua illos que habent quatuor pedes
nō indigent cubatione: imo sufficit eis calor aeris: q̃si autū
oua indiget etiā alio colore. Et oēs pisces ouāt oua q̃si ci-
trina: et sūt oīa que assimilantur piscibus ppter duos mo-
dos: que nō cognoscunt qm̃ luxuriatur. Et pisces ouāt oua
citrina: qm̃ sunt oua nō cōpleta: et nō cōplent nisi extra: et
masculus rigat ea quadā humiditate: et cū illa cōpleat ge-
neratio in eis: et oēs pisces habet oua multa: ppter qd̃d
genus qd̃ dicitur rana: que ouat vni ouū: et qd̃ generat per
ouū in ventre eius ouum nō habet testā durā: quia illud
ouū est quasi matrice: et qd̃ oua ipsa pisciū nō habent testā
nō inueniunt in eis membrū loco ymblicū: in hoc diuer-
santur oua autū et gulfanes. Et gulfanes que faciūt oua ge-
nerant per se secundū modū generationis quē predicti-
mus quousq̃ fiant dura: et impleant de gulfanes. Et quēdā
gulfanes viuūt de oleribus: et quādo implent abstinent
se: et post excoctabūt sua cutis: et exibunt apicule: aut alia
aialia que habent alas: et oua illa: que faciūt pullos itra-
bant principii motus in parte grossior: ut sua mutatio in
pullū sit facilior: et nō indigeat reuerfione cū debet exire:
sed in ouantibz et nō faciētibz pullū in ventre fuit melius:
vt haberet acutū iuxta matricē: nullū malū ex hoc. Et
q̃si putauit q̃ pisces et corui luxuriāt per os: et q̃ femine
pisciū transgrediunt oua nesciunt q̃ res transgreditur cor-
rumpitur in stomacho. Et decipiebatur per oscula corporis:
qm̃ putauit q̃ esset coitus: et itā vidi duos coruos qui erat
palam et exercebant coitū recte. Et dixit Aristoteli. qd̃ illud fuit
simile illi qd̃ putabatur qd̃ habebat simul masculus

Liber

et femina: qm̃ inueniebatur sub cauda fissura quasi esset
vulua. Et dico ego: qm̃ secundū annos augmentantur il-
le fissure: ita q̃ homines putauerūt q̃ haberet octo vul-
uas. Et oua venti cōplentur: quādo masculus multoties
colit: et sit in eis pullus qui secundū modū quo crescunt ar-
bores crescit: non secundū qd̃ aialia crescunt: tunc com-
pletur: vtrū nō cōplement oua. Et dixit Aristoteli. qd̃ aduc ne-
scio vtrū apes generent per se vel per accidēs: qm̃ in eis
adunatur masculinitas: et feminitas ad qd̃ generant per
reges: aut per genus qd̃ dicitur amikimem: et est vni gen-
erant in apibus: et istud est res que debet sciri ab alijs:
et est quasi testimoniu: qm̃ illud genus semp stat q̃si ocio-
sum. Et masculū in apibus quādo creant suos filios: et dat
eis nutrimentū: qm̃ principii masculinum in eis sunt. Et
cenebit. i. vespere coctū: et debet sciri q̃ animalia et vegeta-
bilia sunt ex materia terrestrī et materia aerea: et miscetur eis
eis calor: et tunc vna pars illoz generat immediate: quēdā
generatur per multas mutationes naturales medias:
et luna multū impingit in hoc: qm̃ sua operatio in rebus
ponderosis est fortis. Et anima largitur ouū: et defectus
est ppter ineptitudinē recipientis: et tunc illud prepara-
tū recipit: et fit per cōmitionē elementoz: aliquādo
fit per mitionē in mari: aliquādo in terra. Sed oportet
vt sit in illa mā que sit ventosa: et spiritualis in qua fundi-
tur anima: et ppter hoc nulla res cū generatur complet:
sed post complectur paulatim. Et tunc quando non fuerit
sua generatio in animali erit sua prima generatio secun-
dū modū quo generatur: quoniam completur ex mitione
que primo miscetur: et in qua est: deinde recipit extra
cibū qui rectificat ipsum intus: et facit ipsum crescere: et
tūc principii sue generationis erit ex parte capitis: et suū
complectur in medio: et ex parte inferiori: quoniam caput
est via cibi: et inferiora sunt in quibus quiescit cibū. Et se-
cundū hunc modū generantur oēs gulfanes: aut secundū
modū: quo generatio fit ex ouis: est vt sit mixtio nō fe-
rens vitā: sed dans principii: et adaptabitur illud princi-
piū ad cibū: et tunc erit cibū ante vitā: et complebuntur
membratū ex cibatione quousq̃ habilitetur corpus ad
recipiendū animā. Et t. c. etiā si fuerit par primus homi-
nū et quadrupedalū generatus in terra: erit etiā sicut di-
ximus: et affirmatione huius determinabimus alibi.

Incipit liber. XVIII. De modo generationis aialiu
differentia in masculinitate et feminitate: et assimilationis:
et causaz diuersitatu natiuitatu et cremenit.

Illud est: quoniam si pars dextra
lunat super masculinita-
te: et etiā calor matricis circa hoc non est
res vniuersalis: etenim secundū hoc in ca-
de matrice eiusde complexionis nō gene-
ratur simul masculus et femina. Et cū di-
cimus q̃ sperma frigidū facit feminam:
nō est opus vt dicamus q̃ sperma cū fuerit calidū nō fa-
cit feminā. Et rō eo: q̃ dixerunt q̃ sperma occurrens
in dextra vel a dextra facit marē: est ratio propinqua: qm̃
dextra est magis calida: sed illi querunt hoc conuincere
per remotum. Sed causa propinqua est in hoc in passiuo
creature: in actiuo sua operatio: et tūc quando illud quod
generatur fuerit digestū calidū et generant secundū com-
plementū forte poterit esse ex hoc generatus masculu. cō-
pletus: et si non fuerit materia obediens: aut fuerit vir-
tus debilis que venit ex parte spermatis maris non erit
materia sine operatione: sed etiam mouebitur secundū
sui habilitatem: et tunc faciet illam saluare species in qua-
tus recipit generationē: et adaptabit ei instrumenta ad hoc:
et tunc qm̃ reuoluerit mā: non fuerit obediēs vni illi

duoz modoz: aut diuersabit intēio sua: et generata fue-
rit creatura: tunc primū qđ apparēbit est membz pñq: et
est cor. Deinde ipsuz sequunt alia membra: qñ vñū pñ-
cipiū significat alia membra significacione fori: secundū
diuersitatē in suis modis: et speculeris hoc in numero im-
pressionis testiculoz: qui sunt inferioris corde in pñci-
palitate. Et autē generat per aliquā complexionē: et tunc
si illa complexio fuerit debilis tarda frigida: aut venit su-
per ipsas per renouationē in sui tenetate aliquid qđ de-
bilitet ipsuz: fiet tunc complexio feminina: et si supuenies se-
cundū viā renouationis fuerit fortis inducitur cōple-
xio masculina. Et fortasse erit mā ex parte complexionis
digeste non recipiens complexionē masculinā: que est in
corde cuius qua assimilata creatura in pñcipiū sui motus:
et erit ex parte cōplexionis humide et molis recipiens li-
neamentum et extensiones: secundū quas assimilata patri: et
fortasse erit reuerfuz: et fortasse inobediens in ambobus:
et tunc assimilabit matri qñ vicerit virtus passiva: et secu-
dū qđ processit in nostro sermone fiet masculus per vir-
tutē spermatis maris: licet et nō assimilēt patri: et hoc erit
ppter hoc qđ diximus. Et femina vñ in pluribus cūcit de
virtute: et si non assimilāt matri ppter hoc qđ diximus: et
sic pcedit causa assimilationis in quolibet mēbro re-
fusus ab assimilatione est ppter inobedientia mēbra ad figu-
rā que intendebat: et dimissionē obedientie. Que fuit pñ-
mus in corpore matris: et fuit tunc mā obediens motui al-
terius cōpositionis. Et significatio qđ masculinitas sequi-
tur calozē cōplexionis spermatis: qñ puer nō habēs ad-
huc calozē repletū: et senex a quo diminiuit caloz facit fili-
as: et in pluribz: et medij inter istos faciunt masculos: et
in pluribus: et semen femininū est aquosius subtile: et ma-
ris spiritus forte: et sic cuius caro lapsa est. Et sic qđ luxuriat
qñ fuerit ventus meridionalis: et qñ aliqđ accidens indu-
cit frigus matri: et memores sup hoc testimoniū lūptū
a pastoribz. Quādo enim fuerit aspectus in luxuria vireus
polū septentrionalis: aut australis fiet mutatio in modum
masculinitatis et femininitatis. Et currit modo intentio no-
stra super hoc vt affirmemus qđ fortis caloz proficiat in
masculinitate: et est opus vt sit temperatus ad hoc vt ge-
neret: et magis vt faciat masculū: ppter hoc cōtingit qđ
aliquis cū aliqua muliere nō facit prole ppter excessum
calozis in spermate: et cū acciperit aliā vxorē adequabit
forte per spermā mulieris: qđ reducit ipsuz ad tempera-
tū: et causa virtutis quo ad figuras in hoc aere et aqua et ci-
bis: neq; debet ascribi totaliter calozis: aut frigoris. Et dix-
erunt in causis assimilationis: et ppter istaz: tunc dix-
erunt: qñ si sperma patris fuerit vincens assimilabit pa-
tri: et si matris sperma fuerit vincens assimilabit matri: et
si ambo fuerint equaliter in posse: neq; assimilatur patri:
neq; matri: et istud corumpit generationē maris cū simi-
litudine ad feminā: et generationē femine cū similitudine
ad marē: et corūptū similitudinē filij ad aliquem eorum
secundū partē vt rālibet. Et scias qđ assimilatio debet esse
in generatione vñū qđ sit simile generanti: et assimilatio
est cōmūnis et pñcia: et cōmūnis est scdm speciem: et in par-
tibus: aut eribz. Et pñcia est scdm ordines: qñ filij ha-
bent pñcietates a suis patribus. Cū ergo assimilatio fuerit
obediens scdm oēm partē erit operatum simile patri: si
fuerit obediens mēbre assimilabitur matri: et si nō fuerit ita
assimilabitur auro: fm alterationē terminoz aliqñz et si nō
fuerit in sculo auus erit assimilatio fm humanitatē aut
nigredinē: et nō cadit assimilatio in pñcietates individua-
les: et si nō recipiet humanitatē accipiet aialitatē: sicut in
rebus monstruosis: et qñ filius bovis habuit caput arietis:
et agnus hñs caput tauri: qñ viris in ipso induxit in eo

formā secundū figuras celestes que accidunt et vincunt.
Et illud est: qñ si fuerit qđ nominauimus fm veritatē: et
primus magister declarat ad frequentē et dignius: et hoc
est: vt sit assimilatio in aliquo: sed nō determinate in figu-
ra: sed addit mētra extremitatū et lue diminutionis: et figu-
rationes scdm figuras monstruosas iaz cognita sunt fm
inuentione. Et Democritus putant qđ causa in hoc fuit
successiuus coitus sibi forte pñquus: et hoc nō est semp
s pōt hoc esse in vno coitu. Et vt qđ cā in hoc est: qđ motus
innālis qui accidit ipmāti aut multitudine mē. Accipiet
enī vtus operas a mēbro qđ sufficit in qñtitate: et nō cessā-
bit adducere virtutis opatiua operari in supfluitate: et magis
dignū in hoc est: vt sit sua cā ex pte mē: et bene et collau-
dabile est vt cā quā assignat Democritus eēt vera i eis que
luxuriat super luxurias: qñ appropinquat vnus coitus
alij: et hoc est in ouatibz plus: qñ spmāpius diuidit scdm
pres in eis qñ in alijs: et qñ successus et supuenies coit⁹
in eis est magis appens: etenim onat gallina vñū ouū cū duo-
bus vitellibz: facit vñū pullū cū duobz capitiibus in mē-
bris pñuuis: et cū quoz pedibz. Et fortasse faceret duos
filios: qñ fuerit ouas diuidēs iter illa duo: et ista apparuit
vñū corp⁹ cū duobz capitiibz fm istā cās. Et ista accidit in
capris plufq; in alijs aialibz: qñ mltū parit: et in porcis:
et accidit multa mōstra in vegetabilibz: et forte erit mon-
strū cū mēbro nō habeat locū nāle: sicut pñgit de capra
que habebat cornu in pedibz: sicut et fuit bō hñs splen in
dextra et epar in sinistra. Et fortasse erit monstrū cū quis
amiserit aliqđ membz pñcipale: et nūq; inuenit aial sine
corde: inuenimus tñ sine epare: et qđ recedit multū a nā se-
cundū hūc modū nō durat in vita. Et tñcias qđ oē aial ha-
bens vngulā integrā: est hñs paucos filios. Et et habēs pe-
dē nō multū filium: et multos filios hñs mltū equidant
res: et qđ habet fīfz vngulā: vt aries medio modo: cau-
sa in generatione paucorū est magnitudo cordis gñantis:
qñ indiget multo cibo: et vt digerat ipsuz et opere et illo:
et modici facit superfluum: si non hoc: et videamus con-
trariū in elephate qui bz fīfz mltā: et est paucorū filioz:
et significatio sup hñ est in arboribz: qñ que est maior est
minozis fructus: et maior in pñtibz est minozis gñationis.
Et qui voluerit pñcietari qñ canis et fīb fīle in multo fe-
tu nō facit ex toto sgmate vñū filiū magnū: sicut pñgit in
coagulo et lacte: qñ coagulus coagulat totū filū. Et dix-
erūt qđā in hoc qñ hoc fuit ppter piures cellulas in ma-
trice: et si hoc eēt: in vna cellula nō gñarent duo: et credo
qđ istud nō destruit pñm rōnē. Sed dicēdū est melius qđ
generatio duoz in vna cellula est res monstruosa qđ diui-
dit spmā: sic diuidit spmā in matrice mulieris humane i
multos filios paruos: et erit qñtitas illoz sic qñtitas illoz
qui modici pñt viuere: et res hñ in oī nō dētrabi in pñia.
Sed dico qđ pōt esse vna causa: qđ iouat supra multitu-
dinē filioz: et causa que dicebat in doctrina pñmā: fuit illa
qđ istud aial facit pñcens filia plufq; sufficit vñū di-
uiduo: et est cā bona: et est radij: et tñc cū fuerit ita: tūc vir-
tus motiua est motiua mē: et diuidit ipas in eo quo indi-
ger vniciū indiuiduū: vt pcedent cū oibus pcedijs: cū qđ
bus diuidi possunt mēbra et cognoscit. Sed illud est in vno
termino terminatē: et nō pōt transire: sed coagulū nō ha-
bet op⁹ nisi in rectificatione: et nō habet rectificationē ali-
quā in diuisione. Et tñs si eēt in eo pñcia pñcietas ab-
scinderet a latere et figuraret ipsuz figuris diuersis: et vir-
tus coagulatiua in sgmate cū hñ qđ est coagulatiua est di-
sceritua et sgmatia: et inde pñgit adhuc in matrice cau-
sus mal⁹: et ppter alia mēbra pp qđā res inuenit eribi-
les: et sunt qđā aialia qđ accipiūt sup pceptionē: et nō pp p-
pñent: sic hñes vngulā integrā: hñt et equus facit sup

edceptione: sed raro: sed in pluribus abortitur: istud est
 ppter fortitudinē cōplectionis in habentib⁹ vagulā cōca-
 uatā: et in hominib⁹: ppter amplitudinē: matricis: sed qd
 vincit in hoc: qm̄ est os matricis se ostingens: et nibi: re-
 cipit ante horā parvus: et appetitus feminaz in auib⁹ est
 minor: qd appetitus masculinorū: qm̄ sua matris est sub
 diafragmate: et femine que appetit multū de spē cuiusli-
 bet aialis abortiunt: qm̄ pariunt rē magnā: qm̄ superflui-
 tas tendit nūmū in diminutionē: et multitudo nō in inferio-
 ribus pilos secundū specē. Et indurūm significat: qm̄
 istud est de multa superfluitate: et qm̄ virtus informatiua
 et nutritiua est fortis: et fortasse erit aliquod memb⁹ occa-
 sionatū in illis que habent multos qd itez recuperat si-
 cut in filijs irundinū cū extrahitur oculi. Et multe sunt
 que habent filios multos: et sua medietas non erit cōple-
 ta: sed qm̄ nascitur qui non habet oculos apertos: aut yn-
 gues non fixos: etiā in principio statim creatur in matri-
 ce ppter humiditātē. Et qd calor qui est in eis de facili de-
 struitur in postremo ppter frigus: qm̄ frigus festinat ad
 illā: qd pauci sunt calozis: et cū hoc sua humiditas et sua
 mollities faciūt ad velocē inspirationē. Et ppter hoc qd
 est habens poros raros siccatur citius in corpore: qd his
 poros strictos. Et qm̄ festinat materia vt forme forma
 masculina citius: hoc ppter virtutē agentē in ipsa. q. nō
 ppter inobedientiaz materię: qm̄ materia non est in illa
 oportunitate inobediens qd parte rectificationis et quan-
 titatis: sed ex parte caliditatis et vite vtiutis. Et vlt⁹ qd ma-
 gis fuerit debile magis erit festinus: qm̄ sua materia erit
 magis festina: et virtus est vincens: et est ptesens et incipi-
 ens operari: et potens supra materiā: et mulieres que pau-
 ce sunt superfluitatis bonificant suū modū in conceptu:
 qm̄ ponit superfluitatē in creatura: et non remanet ibi ali-
 quid qd noceat puero. Et causa in molla matricis est cor-
 ruptio digestionis et dissolutio calozis: et ppter cū nō fue-
 rit ibi aliquod retinens naturā: quedā operantur in ip-
 sum cū informatione. Et lac: et eius generatio illi sciti.
 Et apparet errorē impedoclis: qm̄ credit qd lac genera-
 tur in. S. et nono. Et pmo est sanies i exitu: postea fit lac:
 et tunc sanies vel virus innaturale et lac naturale. Et scias
 qd multū longe vite est aial sanguineum: et in sanguineis
 post elephante homo est lōgioris vite. Et opus est vt ter-
 mini eēt positi in specie: nō gratia materię solius: cau-
 sa sue receptionis est impressio a stellis: donec fit vita cō-
 cordans cū reuolutione alicuius stelle: aut multaz stella-
 rum: et quedā sunt maioris vite: et quedā minoris: tūc p-
 mus terminus est dies cū sua nocte: deinde qd nō cito fe-
 stinet: et tūc termin⁹ que ptransit luna in quarta sui
 circuli: deinde mēsis: et tūc vnus circulus qui cōpleat in lu-
 nā et solē: deinde annus planetaz diuisi annus suaz me-
 diaz conjunctionū et reuersionū ad eas figuras: in quib⁹
 fuerunt: iste conjunctiones faciunt ad augmentū in na-
 turaliū: et ad diminutionē innaturaliū.

Incipit liber. XIX. De habitudinibus hominū.

Huius est vna determinatio
 pueri: vterū iusserit et sen-
 tiat vigilet: aut est sicut veterabile. Et di-
 co qd non vigilat: qm̄ non operantur sui
 sensus: et nec motū habet voluntariū: et
 qui est vigilans accidit qd operatur cum
 suis sensibus: et quidam sunt dormientes
 quibus accidit qd vident aliquid et surgunt et ambulāt: ni-
 si qd non est nisi cū complemento operationis anime: sed
 alij sensus tunc sunt operantes: sed in eo est vnus sensus
 et vnus motus. q. confusus. Et cū hoc etiam nō erit vigi-
 lans: sed dicatur esse ambulans. Sed habilis ad maiore

expergefactionē: et tūc quo erit qd verabunt in ea sensus
 radicales: et non est adhuc sicut arbores: qm̄ in eis nō est
 principium sensus radicalis: tunc remansit vt inquiram⁹
 vtrum esset dormiens: et fortasse nō debet dici qd sit dor-
 miens: nisi istud qd habet viā vt sit vigilans. Et tunc vi-
 detur qd ista dormitio sit sicut in letargicis: et erit natura
 pueri: vt epigota somnū sicut cū partū ipsam mater statim
 fiet: et erit opatio virtutis operans in ipso suū opus postq
 puer plus pmo ridet in fomoro: et in hoc accidit cā glau-
 comū oculorū: et nigro: et oculorū: et tunc dico qd glaucos
 accidit: aut ppter naturā tunicaz: aut ppter naturā bu-
 miditātis. Et causa in humiditatib⁹ est: qm̄ si fuerint cla-
 re et fuerint posite ppe extrā: erit crystallinus multē qd
 titatis: et albuginis: cuius modicū inquantū autē erit modicū
 erit oculi glaucus: nisi aliquod acciderit contrariū a tu-
 nica: et si fuerint humiditates obicere et crystallinus pau-
 cus et albuginis: cuius multas: ita qd facit obcuritatem: sicut fa-
 cit aqua que est multū profunda que immergit et cooperit
 res: aut si fuerit crystallinus profundus erit oculi niger:
 et cū in tunicis est in yuca: tūc illa si fuerit nigra erit ocu-
 lus niger: et si fuerit varia vel glauca erit oculi varius
 vel glaucus: et vna glaucescit vel variat: qm̄ in ipsa non
 est digestio: sicut est in vegetabilibus: qd statim cū nasci-
 tur non habebit rectū colozē. Sed tendet coloz: eius ad
 albebinē. Deinde ppter digestionē virescit: ppter istas
 cām erit oculi puerorū glauci: ista glaucitas erit ppter
 humiditatem cōpletā: aut erit ppter dissolutionē humidit-
 atis quā sequit iūctura si fuerit bene digesta: sicut in ve-
 getabilib⁹: qm̄ cū intēdit dissoluere suā humiditatem incipit
 albecere: et ita glaucitas est ppter siccitatem vinentes. Et
 infirmi hnt oculos qd glaucos: et filij senes hac eadez cā:
 qm̄ in sensib⁹ multiplicat humiditas extranea: et dissolu-
 tur nāles: et glaucitas sue varietas qd est nāles: et qdam
 accitatis. Et efecbel cōtingit ex causis nigredinis et fere
 glauca: et apponit qd res media iter ea: et si eēt efecbel igne
 us sicut putat Empedocles eēt oculus glaucus infirmus:
 ipeditus: qm̄ amississet aquā que est p⁹ vltis. Et vna p-
 nigredinis in oculis diminuit vltis in oculis respectu glau-
 coz quozidā qd glaucitas nō accidit pp aliquā occasio-
 nē. Et cā in hoc: qm̄ nigredo qd erit pp cām albuginei bu-
 moris vetat transire colozē: qm̄ vetat trāslucentiā et im-
 pressionē: et sili illi qui erit pp obcuritatem humiditatis
 abundantis: tūc ille humiditatis si fuerint multe nō erūt
 obediētes mutationib⁹ in vltis: nec in exitu vltis in ante-
 riorib⁹ exitu sensibilib⁹. Et qd fuerit oculi glauci pp pau-
 citatē humiditatis albugine videbit plus de nocte et in
 tenebris qd in die: pp h⁹ qd cōtingit lumē moueri iux mās
 paucā cū fortitudine magna: tūc vetabit illā videre res
 manifeste: sicut est pigris ad vidēdū qd est in tenebris
 post lumē: sicut nigrū ppter mutū: tūc hūiditatis erit
 suū videre de nocte minus: qm̄ indiget illud diligēt in-
 spectionē: motu mē adeptā: et mā multa erit in mō ob-
 diēs qd pauca: ita nigredo que erit ppter tunicā adunat vi-
 sus fortius. Et hō est fortior oibus aialib⁹ in colozib⁹ ocu-
 loz: et in equis etiā erit coloz glaucus oculorū: et etiā alius
 coloz in alio oculo. Et scias qd acumē vltis est scōs vnos
 modos. Et vnus illoz est secundū asserionē rei et rem-
 ois. Et secūdus scōm fortitudinē discretionis rei vltis: et for-
 te diuerfabunt ille virtutes: et actioz p⁹ sua cā est qd nō
 hz humiditatem: vt sit magis angustū: et nō faciet et corra-
 rietat luminis obuiatū suū sup oēs partes: et venit ad
 res vltas cū qditate tenoz et rectitudinis circūdatū: et
 tunc oēs nāc oculi erunt nō passiuē: nec cōfusi: et qd fue-
 rit motus vltis ad partē rei sensate mouebitur a suo lo-
 co ad fixationē super rem. Sed debilis reuertitur ab illo motu

glauco in pue-
 accidit aut ppter
 naturā tunicaz
 aut ppter natu-
 ram humiditatis

pppter labore et iniquitatione luminis: et scias quod cum oculi
 latus figuratur super aliquid mouetur motu ad exterius cum magno
 desiderio circūdanti rem appositā sibi ut compleatur suus
 vilius operatione propria. Et tunc si exierit propter vias in
 aere: et via fuerit parua cadet. quod in debilitatione et timore
 debellat: et oculi profundus sunt parue speculationis illius
 quod remotus est ab illo: sed causa discretiois est claritas huius
 miditatis: sua subtilitas: et sic auditus et olfactus: quod con-
 prebentio rei remote est per discretionem et distinctionem: et
 simile illud quod fuerit habens vias olfactus magis longas
 melius olfaciet: et melius venabit sicut canes generosi.
 Et etiam inter ista occurrit questio de lenitate et asperitate
 capilloz et grossitie et subtilitate et albedine et nigredine: et
 causa in hoc est sicut scias: quod capilli generantur ex vapore
 qui est sicut fumus: et est quod pyramis in pozis: et tunc coagu-
 latur: et tunc erit sua materia nalis eis fumosa: et erit instrumen-
 tum porus: sunt sicut foramina: et ista supfluitas fumosa si
 fuerit spissa erunt spissi pilis: et si fuerit subtilis erunt pili sub-
 tiles: et qui fuerit cutis spissa supfluitas spissa: et erit vnus
 pilus propinquus alius: et erunt foramina non incarnata: et co-
 stricta: et non cum altero: sed ampliata erit ampliatione forami-
 niū cutis sicce: et erit hoc etiam propter spissitudinis causas.
 Sed crispitudo erit non propter materiam: sed quod pozis sui erunt
 tortuosi quousque accidit foraminibus capilloz id quod acci-
 dit ex eis a calore: quod si calor operaretur capillos faceret
 illos crispos: et iam erit propter diuersionem motū huius propter
 quā coagulantur capilli: et iam erunt propter tortuositate forami-
 niū: et tunc foraminibus eis figura secundū figurā forami-
 niū: et incrispabitur. Et planities capilloz est propter raritatem
 huius: et nigredo capilloz est propter caloris acritatem: et can-
 ties propter cruditatem: et qui est rufus propter equalitates: et
 fortasse erit nigredo et crispitudo causa impulsionis aeris ex-
 trinseci: et tunc incrispabuntur capilli: et sicut ut piper: et in-
 de mutat totū hoc in regionibus et ciuitatibus: et cā in hoc
 erit propter cāram humidam: et non calidam neque viscosam yn-
 ctuosam: et tunc mittentur generabuntur capilli ex illa nali-
 ter: et iam erit etiam illud propter siccitatem: et que accipiet capil-
 los et auferet ab eis suā humiditatem: et pinguedinem propter

quas facti sunt nigri capilli: et sicut tunc quod calidum: hoc est sicut
 contingit infirmitatibus: et tunc quod meditantur conualescere
 ti reuertentur in suū colorem: quod trahunt tunc ex materia bona.
 Sed senex non habet fiduciam aliquid nali forte in illo diminuitur et
 contractus: sed caluus habet caluites: quod deficcatur medulla.
 Et incipit ante: quod illud vas est magis amplius: et sua materia
 est magis humida: et citius recipit deficcationem: quod est magis
 raris: et tunc propter calorem nalem forte in illo diminuitur et
 constringitur in se: et contrahitur ab ossibus: et tunc non accipit ab
 illo osse materiam fumosam que indigeat rememorazione:
 et adhuc: quod sunt pozis rari: et dissoluitur ab eis quod tunc fumo-
 sa. Sed mulieribus est non magis humida: et sue cutes ma-
 gis humide: et sui pozis sunt magis angustii: et castrati
 assimilantur eis: et non sunt calui: et plures capilli prius sunt
 rufi: et post albi canes: et qui est rufus citius fit canus: quod
 est propinquior albedini: et caro indiuidui nigra est sapore
 siccior oibus alijs carnibus eiusdem speciei cum fuerit alba: quod
 est magis digesta: et caro etiam que tendit ad varietatem saporis
 rufior est: et magis digesta carne que tendit ad albedinem:
 et capilli in alijs ab homine sequuntur cutim illius aialis: et tunc
 sunt nigri supra cutim nigram: et albi supra cutim albā. Sed
 in causa granitatis vocis et sui acumini: et fortitudinis: et
 alte: et remissione vocis scias quod grauitas vocis accidit propter
 fortitudinem emittentis: et iam etiam contingit propter debilita-
 tem: et illud est: quod pigrescit instrumentū vocis aialis ad di-
 uidendum aera: et ad mouendum ipsum: et mouerit ipsum
 quod mouet cum tarditate erit grauis aliquantulum cum
 debilitate: sicut sunt voces vitulorum. Et voces vacca-
 sunt grauiiores quam voces theaurorum: et sic quando trachea
 fuerit impleta cum catarris humidis: tunc si partem di-
 miserit et portauerit aera: et acceperit ex ea modicum: aut
 si in operta fuerit in ea operatione fortiter vox acuta propter
 debilitatem: et propter hoc acciuntur voces senum et
 conualescentium. Sed quando fuerit instrumentū vigorosum
 in mouendo aerem multum erit vox grauis propter forti-
 tudinem. Sed de dentium utilitatibus iam scias ex alio loco.

Explicit liber de aialibus. Quic. Decimusnonus et vltimus.

¶ Liber Anicenne. In primis secundis substatys: et de fluxu entis. Capitulum. I.

Pincipium pncipioz gloriosus deus cu p'entitas est ineffabilis: vnitas indivisibilis: vt fil' pmanens ostēdat ap' p'ius infinitas: et intelligamus cognoscētes. Is q' nō est in ipso pluralitas aliq' modoz: is ipse est pnceps et principiu pluralitatis ois. ¶ Et significatio pmi est: q' cam pma sequit' intel-

ctus que sequit' loquela: et ois vnitas diuisibilis non ex-
cussabitur qn ip'a desinat in terminos. ¶ Est igitur p'p'ma vnitas pura simplicitas et simplex puritas: et est id in quo est et id qd est: qm inuenit' liber ab omni adiacen-
tia et multitudine: p qua: et in qua est omne ec. Et ois vni-
tas h'ns f'ctionē: et qd est et si est h' f'ctionē in ea et nihil ita
est qd fuit vel erit a p'tia istius. ¶ Propter qd nō ei' ga-
tur a nobis intentio in qua cōdicamus: in qua q'qd est id
est: qd est vti designatur. Sicut est p'mo ec esse inferi' h'ns
f'ctionē: vt qd est: ideo sit: q' a p'mo est: tūc ois vnitas non
pura in p'ma pura vnitate est fixa: vt qd vni est: id sit q'
ab vno p'mo est: et si intrinseca q' d' nomenclatur et vni-
tate sui pncipioz vnuq'q' vnu dicit' is ē p'mū et eius vni-
tas est cā vna readē. ¶ L'q' itaq' q' bec vnitas ē cā ec
ois entis: et bec est illa vnitas qua p'mo acceptimus extri-
secus denotantes ens in inferis ab eo in reditōe cē vnuer-
si entis. Redeamus aut ad id qd p'cessit: vt cōtinuamus
eid qd intēdimus: et est q' in p'mo oia sunt p' ec in sapi-
entia: oia sunt p' ordinē: et in amore vtriusq' oia sunt p' esse
p'm vocationē: vt qm ex deo facta sunt ad nihilū oino re-
dire nō pnt: sic q' maneat ec in causis q' corripit' in effe-
ctibus. ¶ Hoc aut planū erit p' hoc qd post dicem'. ¶ Sa-
pientia p' neg' diminuta est neg' cōpleta est: is sup' cōple-
ta: disponēs oia in ip'a: tūc non fiet: qm pncipalia oium
re'p' exempla apud illā sunt: q' greci appellant' idē: vt
cū ip'a nō variē modō aliq' is stent exempla apud illas:
neg' p'teālet aliq' ordinatū: qd est: qm exemplaria re'p'
non sunt ipse res. Dicente Dionysio q' cognitio eoz que
sunt ea que sunt nō est. ¶ Et hoc est qd apparet in verbo
autētico abbreviato: et est attendendū archa in arte et ar-
cha in opere. Archa in opere nō est vita: archa in arte est
vita. Sicut solē et lunā quos vides lunā in arte p'ma. S'ozis
aut copozati in arte aut vita et artifices: qm quēcūq' facta
sunt in ipso vita sunt: bec est radix intēdiōis n're que est
q' nō p'transit in scia diuina aliq' qd si re'p' exēpla stent:
et sciatur particularia in illis scia dignose. Tūc qm scia
bec est exquīta: et hoc non est nisi p' cām: sicut sciunt' res
in p'mis exemplis sicut cāta in causis p'mis: sunt igit' exē-
pla prima esse re'p' p'maria: et sicut exemplāstant et cause
statione que nō sunt iniriabi: is neg' aliq' nō terminabili.

¶ Caplm. II. qualiter que in sapientia sunt: sunt cāe oius:
et be sunt coeternae ex p'cessione illaz in causis.

Prosequitur q' in istis causis sciatur
pmanet. Scia autē bec eo q' supercedit scias
super excellēte veritatē: est cognitio vti scia na-
turali scia tā tacta nō p' modū cām: sed per mo-
dū cause. Sunt. n. cāta in causis p' modū nobilitē: p' quē
nō sunt apud illā pncipiu cōtēdi. Dicemus q' illa que

facta sunt deo coeterna sunt: nō oino: deo tñ coeterna q'
dē: q' nūq' fuit sapiētia sine p'moz dialib' re'p' causis in se
factis. Et aut nō oino coeterna: certificant in hoc cāe be:
q' cause re'p' p'me ppter infinitū vti diffusionē et incōp'te:
benfibilē altitudinē: et ineffabilis puritatis excellētia nul-
lo p'cipiunt in intellectu: excepto eo qui eas in pncipio for-
mauit. Et effectib' aut illaz hoc est illaz p'cessionib' in for-
mas intelligibiles cognoscit solū mō: qd sunt: nō aut quid
sunt. Et sic pncipales tunc in ea quoz sunt cāe puenit':
et pncipiu. i. sapiētia (in qua condita sunt) nō relinquūt: et
(vt ita dicam) in ipsis manēt tenebris excellētie sue
abscōditē in effectib' suis veluti in quādā luce prolata co-
gnitioni nō cessant apparere. ¶ Clides igit' qualr intēile
ctus n' p'iusq' et in memoriā et in cognitionē veniat non
irrationabiliter d' nō esse. Est enim p' se inuisibilis. Dū aut
in cognitiones venerit: et ex quibuslib' tantafis formā ac-
ceperit: nō inmerito d' ec: bac sit lūdie. Quāvis a diuina
nā remota sit) dicit' posse arbitroz q'io ip'a nā cūma ouz
oia causat: et a nullo causare sciatur in oibus (que ab illa
sunt) causat quodā modo mirabil: informat. n. fantasia
intellectū qui per se informat' est: et sic diuina nā (que per
se exis superat oēm intellectu) in bis que per eas: et in ea
facta iunt: recte d' causari: vt sit in eis sine intellectu: vt
solūmodo sunt intelligibilia: siue solūmodo sensibilia ab
his qui ea recto studio ingrant cognoscit'. Redeam' igit'
ad id in quo fuimus: dicentes q' ea que facta sunt pnci-
pio coeterna nō oino sunt. In hoc autē coeterna: q' pnci-
piū nūq' fuit sine causis p'mis. In hoc autē non coeterna:
q' factori suo coeterna non intelligimus: p'cedit factor
ea que sunt facta per euz: is que coeterna sūt oino: coēti-
talia sunt vt nullū sine altero manere possit. S'actor aut
et factū coeterna nō sunt q' coēntialia nō sunt. Logū
autē semp' ec relatiua et simul ec: factor sine factis esse non
pōt: et factū sine factore nō est factus: qd est: si factor et fa-
ctū coeterna nō sunt per rōnē: tñ cause et causati coeterna
oino ec nō desinunt. ¶ Et ite'p' ois creatura incipit esse:
qm erat qm nō erat. Nō est autē vere eternitatis mō quo-
dā incipere ec: nō igit' vere eternitatis ois creatura coeter-
na est: hoc est in cuius opatione anbeluimus. ¶ Sed
quid est qd erat quādo nō erat creatura: Dicimus q' in-
tentio huius sermonis est: q' ip'a erat in cā qui nō erat
in effectū. ¶ Et nō lateat re'p' in itentione sermonis p'p'te
conueniāt accidentia cū alijs. Sunt. n. et ip'a in causis
p'mis: qd si fuerit recepta intentio aliq' designata cum am-
pliatiōe quā inuimus: tunc verificāb' apud recipientē
intentio que fuit qm nō fuit t'p's: vt ip'a recipiat lumen in
eo qui tā recipit illud.

¶ Caplm. III. de perfectione causaz et sciaz: q' l'iter p'moz
dialca cause p'ficiunt' in sapientia in qua sunt: et q' oēs for-
sunt informes et imp'fecte: nisi cui p'ficiunt' et q' l'iter cause
sciunt' sua cāta et causant' ea in illa.

Prosequitur aut iterato qd p'cessit:
vt adiciam' et aliq'
et est. P'moz dialca cause re'p' in sapiētia p'ma
facta sunt: p' nullo modo p'fectū appetit' exce-
pro illo immutabili in quo p'fecta est forma: in
qua cause formate iunt. Conuerse. n. ad banc cōuersione
stabili formant': vt formatōes suā deserant nūq'q' bec ē
formatio forme vti: ad quā nisi cōuertant' quāliba sunt
informia. Nō enī sufficeret ex genere cōtentiali qd in exē-
plū diffinitū p'sistere: nisi ad hanc formā sapientialē for-
ma intellectuales cursa p'ficiat'. ¶ Et et q' accipit' q' que
facta sunt in ip'a sapientia facta sunt: tunc nō licet tibi-
bitare an que facta sunt in ip'a sapientia sint. S'z scias q'
facta sunt in ip'a nō solū sapientia esse. S'z re'p' q' nū

Quid ē be?

Quot mo-
dis oia sunt
in deo.
Pncipalia
oium re'p' ex-
(q' p'cedit ois)
in deo sunt.

Aliud est ec
arche in arte
et artifices: et
aliud ec ec cū
de in ope.

Que facta
sunt aliq' mō
sunt deo coe-
terna.

Cause p'me ex ef-
fectib' su-
scito cognos-
cunt': q'z
sunt. Nō
aut qd fuit

Completo
dicarunt
nē illi? q'
facta sunt
deo aliq'
modo coe-
terna.

principia noticiam nō causare. Incōueniēs. n. est in diuī-
na sapiētia aliqd incipiens eē: hoc est intērio: qm̄ excidit
oīs ratio p̄bata. Et iō in tenebris sue felicitatis abscondi-
ta non apparet. ¶ Non autē elōget a te itēntio q̄ fixa
est in his que p̄cesserūt: est q̄ p̄mas cauīs nō tñ cāri
sed pp̄ sui excellētia causare dicimus. eaz aut excellētia
non est h. vt a nulla cā sup̄iore sint: est. n. vna ⁊ eadem
causa oīum: per quā ⁊ in qua ⁊ ex qua rez oīus cāe occa-
sionales facte sunt p̄mitus. Jō p̄ferē oīb⁹ sup̄ercaltans
⁊ sup̄excellens singula. ¶ Neccessariū est ⁊ tibi in his q̄
diximus qm̄ subycit res sermoni: ⁊ qm̄ subycit sermo rei:
vt intelligas qd est qd exigit qm̄ intēntio sup̄ia p̄ioza p̄
fer⁹ qm̄ sup̄ia illa per modū per quem licet sup̄ius infē-
riore est: ⁊ modis alijs quos subintelligimus.

Capitulum III. De p̄mi creatus est intelligentia: ⁊ quō ip̄a
intelligat causas in suis theophanijs: ⁊ qualiter exēut ab
ea: quibus illa dat suum regnum.

Accedamus ad p̄nūciandū p̄nū-
ciationes ampliores q̄
id qd p̄cessit de p̄cessione carū p̄maz in-
telligibilium. ¶ Dicamus ergo q̄ ordine in-
comprehensibilī omni intellectui diuīna puidē-
tia oīa ex nō exīit⁹ in effe⁹. p̄ducit. vnde qdaz cēntialī
dignitate alia alijs p̄ferunt. Ita q̄ ea que circa vltz cās
oīum. p̄ime. (i. nulla sup̄iore creatura interposita) cre-
dunt ⁊ intelligi esse. p̄ncipalissimē vltimas p̄ditē. vt p̄di-
tione. credunt ⁊ p̄dicant. Deinde alia ex alijs a sumo vs
q̄ ad deū sum: hoc ē ab initio intellectus creaturē vsq̄
ad infimū oīus: qd est corp⁹. ¶ P̄ma igit creaturaz ē
intellectualis: ⁊ est intelligentia de qua est sermo ap̄ p̄m
in libro meta⁹. ⁊ est oīb⁹ creaturis melior ⁊ sapiētor: qm̄
ip̄a oīus: q̄ post se sunt) causas videt. ¶ Veritatē mo-
dus p̄ quē nos verificabimur: est vt cū cā p̄ma ab oīb⁹
que post se sūt remota sit: tūc rōnes oīum q̄ in ea imuta-
bilz sunt: ab oīb⁹ (quoz rōnes sunt) remote sunt: in ange-
licis vero intelligib⁹ eaz rationū quādas theophanias esse
(hoc est intellectualis nāe q̄dā diuinas apparitiones)
nō ip̄a p̄ncipalia rez exēpla: nō lōge a veritate eē credi-
mus: ⁊ he theophanie sunt creaturē qdā cognitio anī ge-
nerationē oīum inferioris: sed non in se: sed cause p̄ma-
rie sunt cāe in seip̄s: apparitiones autē de nō sunt cāe ⁊ se
ip̄s. sed in alijs. Nos ergo noscūt p̄mo in deo: deinde in
seip̄s inferioris creaturē causas vident: ita q̄ vnaqueq̄
intelligentia inferioris: se: rōnes sue diffōnes contineat: q̄
bus desiderat ⁊ cogit p̄bere ministeriū. ¶ Et seq̄ hoc
aliud. s. q̄ oīs intelligentia est locus rōnis: siue diffōnis
quā p̄met: si est locus diffinitionis quā p̄met: tūc non
aduersab⁹ illū qm̄ sit locus diffinit⁹: hic est modus quo
peruenit ad hoc q̄ nō depressus phantasia intellectus ē
locus sp̄ez: tūc cūz est locus sp̄ez est locus generis per
modum per quēz genus est in ip̄e: ⁊ non per modū aliū:
q̄ non per modū generis absolūt ⁊ separāt ab illa. ¶ Oz
si queris an aīus hūanus ad huc depressus phantasia
possit inferioris: se causas cātas p̄prehendere. ¶ Si pure
vixerit non elongabit a veritate p̄m iudiciū nostrum.

¶ Redcamus ad id in quo sumus: dicētes q̄ eoz que
creata sunt: qdā de scēdūt a gubidam: est enī inferioriū
(quib⁹ debet regnū veniens a sup̄iore: ⁊ de scēdūt ex
illis) vt sic scīptū ē: ex tēpore: quoz oīz p̄cessit t̄p̄a: ⁊
specificamus hoc per illud: ⁊ est q̄ intelligentia p̄ma crea-
turaz est locus carū p̄mi celi: qm̄ de regnum suū illi: ⁊
p̄ter hoc de scēdūt ex illa cāe illi. ¶ Ulp⁹ opz itēntionē
hanc certificat apud te. ¶ Jgī scias q̄ eoz carū p̄mi
p̄mo est in deo: deinde in seip̄s: deinde in effect⁹ suū vi-
det cāe: vīso autē ibi intell⁹ carū intelligibilia: sunt ip̄e in

telligētiē: hoc autē est qd iā p̄s. i. bi ex p̄cedentib⁹ v̄bis au-
ctēntia. ¶ Intelligentia itaq̄ intelligentia seip̄am vt cās intelli-
gat in effect⁹: ⁊ apparent ei in illis: sed nō appent cāe
in effect⁹: suis: nisi postq̄ p̄cesserūt ex intelligentia intelli-
gente eas in seip̄a. Jgī intelligentia intelligit seip̄as vt exi-
rent ab illa ea: sup̄ que tradit iū regimē: ⁊ h̄ est regimen
post p̄mū nobilitas. ¶ Et postq̄ ab intelligentia de scēdūt cāe
multe. tūc sciendū q̄ duo inuenimus in illa oīz intell̄.
vna est q̄ ip̄a est possibilis in seip̄a: aliud est q̄ h̄z nām
intellectuā in seip̄a: ex quo fit vt ex ea cāe de scēdūt
fm̄ diuerfos modos: pp̄ varias rōnes quas inuenimus in
illa: licz nō de scēdūt ex ea de scēnsu p̄siderato per rōnes
⁊ modos hos: nisi per h̄ qd intelligit eas in seip̄a: hoc est
qd diximus. ¶ P̄ma autē duaz carū que exīt ab illa ē
forma celi vltimī: hoc est aīa ei⁹: ⁊ a qua est motus aīalis
proximo: ⁊ si nō p̄mo. q̄ nō intelligit bonitatem: tūc ip̄a
non exīt a cāto p̄mo per modū b̄nifici per nām intell̄
lem que inest illi. Cā autē sc̄da duaz exiens ab eodē p̄mo
est corporeitas. q̄ est inuēta in totalitate celi vltimī: ⁊ hoc
p̄stituit cū appēdicus ei⁹ mās p̄s. vñ ip̄a mās p̄s i seip̄a ē
resolubil⁹: i seip̄a ē polis: ⁊ q̄ corporeitas seget intelligen-
tiam per modū b̄nifici: hoc nō est nisi pp̄ nām intelligen-
tiē essēdi possibile. Jaz autē bates q̄ ex p̄mo creat⁹ de-
scēdūt multa per hoc q̄ intelligit se: sed non de scēdūt
ab illo per modos diuerfos (vt accepit) nisi per duo: p̄
rōnē. i. possibilis: ⁊ nāe intellectus: q̄ reperit⁹ i illo:
⁊ ex eo q̄ de scēdūt ex intelligentia p̄iūct⁹ de hoc duo. via quā
declaram⁹. ¶ Tūc implicite p̄cessit ap̄ te intellectio
quā nō licz tibi occultari: est q̄ ex intelligentia p̄ma per hoc
qd intelligit: ⁊ per h̄ qd est possibile in seip̄a: de cū ip̄e
ra p̄ma cū suis partib⁹: mās. i. ⁊ forma. Jā non latet te hoc
qd enūciā d̄ p̄cessu duplicis causē p̄mi celi a cāto p̄mo.
Et nos itēz q̄ si itella videt p̄mi: tūc videt in eo intel-
ligentiā q̄ est regens post illā in ordiē: vltz eas post se:
p̄pter intell̄ ordinis q̄ est in illa: ⁊ iō seq̄r ea esse alte-
rius intelligentie inferioris illa. ¶ Signat autē hoc no-
bis sermo breuior in meta⁹. ¶ Vbi sup̄ omni intelligentia si-
gnat⁹ tria in esse: vsq̄ quo p̄ueniat ad intelligēz agen-
tem que est agens in animas nostras.

Sequitur vt aperiamus id in quo pertrāsum⁹:
qd est q̄ i materia specialitatē quartū-
dam sit p̄positio: vt mur ergo in p̄ncipio sermone auctē-
tico quē inuenimus in libro de imagine: ⁊ est q̄ omnem
materiaz ex gubidaz qualitatibus cōsistere inuenimus:
quib⁹ si nudata fuerit cū nulla rōne per seip̄am compre-
henderet: vnaqueq̄ autē ip̄s qualitatē rōne a subiecto
separatur: vides igit qualiter sermo ille ostēdit mām eē
resolubilem. ¶ P̄. si intelligibilis color: intelligibilis ⁊ so-
liditas ⁊ p̄mitus: ⁊ q̄cūq̄ specialitatē corporaliū. T. oz
aī: vñ quib⁹ si sublat⁹ fuerit subitō oīs ratio corporeis
simul soluit⁹: p̄sequens erit quoz absentiā solutiōis cor-
poris cām inuenimus: hōz p̄cursum mālēm mām carē:
vt in mā vīdibilē: ea que per se sunt abscondita: cuic⁹
sue excellentie renebris nobis appareat. ¶ Ad agniti-
onis vero hōz. alr p̄hōz. nō aliud rez variabilē intellectū
nisi corpus mālē: qd ex p̄cursum eaz rez que vere sūt
(vt ip̄e ait) p̄stituit⁹: dū in ip̄o cōsiderat⁹ mutabilitatē q̄
daz pati necesse est. ¶ Et hoc est intērio de mā quaz ap̄
probabat Diony. qui in libro de diuinis sermonib⁹ siue
nomib⁹: nō aliud variabilē rez intellectū q̄ sp̄ez ⁊ forme
participationē. siue qd ip̄a in formis est mā ⁊ in nullo i-
telligi potest. ¶ P̄stulamus vt tu non turberis in illo
qd sequit⁹: q̄ per illud patebit eūdemus qd dixim⁹: est sc̄si
ex qualitatib⁹ q̄ntitatib⁹: ceterisq̄ accidētib⁹ sibi copula-
tis mā cōposita est: tūc ⁊ ip̄a imutabilis est: nāz sicut de

Que fuit ille
cāe p̄mi celi
q̄ exiit ab i-
tella p̄s crea-
turaz: p̄ hoc
q̄ intelligit se.

Oīs mā ex g
buidā q̄ntitat
b⁹ p̄stituit: q̄
si nudat⁹ nō
cōp̄prehēdit.

Ulp⁹ si mā est
p̄posita ex ac-
cidētib⁹: sibi
coplat⁹ ⁊ ip̄a
imutabilis sit.

Ad oīa
ex n̄ cūb⁹
diuina pui-
dēna sc̄da
fuit: ⁊ quo
ordie.

In intel-
lectu an
gelice n̄
si p̄ncipia
lia rez
exēplaz
qdā theo-
phanie.

Intellia ē
loc⁹ rōnis
⁊ ip̄ez.

Dub⁹

Solutio.

Ad oīa ab
intellia p̄s
creaturaz
rū: sc̄da
dum cāe
p̄mi celi.

causis intelligim⁹ ita t. de effectib⁹. q^ulitate vero t. q^ulita-
tem videm⁹ solo intellectu. Q^uo ergo mām ab illis lon-
ge distantem p^ostuit. ¶ Nec est via quā dimittes: q^uon-
iam finis suus i quē ducit est vanitas. ¶ Et aduertere sine his
q^uo itelligis post spoliationē forme t. formaz. vel iforme.
dicam⁹ mām: huc informatiōe: quā p^ost dion⁹. nō negabis
(vt arbitror) nisi solo intellectu capi posse. ¶ Formaz at
t. spēm t. ornatū (quoz participatio hac in mā cōnectit⁹)
putasne aliter q^u mētis intuitu considerari: nō. ¶ Nōne
itaq^u videas q^u ex incorporeis: mutabili. f. informatiōe: for-
maz: q^uoq^u capaci: t. ipā cū forma incorporea: q^udem vni⁹
corpus cōpositū creari: vel ita si ponas q^u nudo intellectu
relingit formis spoliatis mām eē: seguit idem tūa insti-
tutione. q^u. f. ex informi mā t. forma corp⁹ sensible effi-
ciē t. subz creatur. ¶ Gateberis itaq^u corpora in incorpo-
rea posse resolui: q^u mirabili armonia corp⁹ cōstituit: ita
vt mām sui statū in ipso nō amittant itirinescē. In luce t.
corpore symba nascit⁹. Necq^u. n. corp⁹ in vmbaz mutat⁹.
vmbra vō duz dissoluit⁹ in cās has redire intell⁹. ¶ Et
itez p^o corpore solubili imutabilis eē: nulla q^u rōne solu-
bilis subest: nulla quoq^u rōne penit⁹ dissoluerē. Jam
vero soluit⁹ agit q^u subest solubile est. Hoc aut⁹ nō ē aliū
q^u mā. Non igr ipā dissolubilis. ¶ Et hoc est q^u fac nos
debere dicere particularia corporalia eē. Henera aut⁹ et
spēs nō soluiunt⁹. Sed poti⁹ subsunt t. pmanēt: q^u oibus
eis nō est vni⁹ idiuindū: t. subest sup⁹cellēs yle q^u solui
nequeat t. cessat. ¶ Ipā quoq^u accētia in mā sua imu-
tabili pmanēt: q^u subest illis idiuindū in quo nāliter
oia vni⁹ subsistit. ¶ Nec itā latebit vos a quo trāslatio-
ne veniente necessitas t. pmanētia venerit super ea q^u
nobis insolubilia significauimus: q^uoniam per hoc petē⁹ diffi-
cultas ppositiōnū vliuz in eo q^u sunt necessarie. B ē diffi-
cultas necessitatis eaz: q^u pponēs acceptē in demonstra-
tione sunt. ¶ Placuit nobis vt aduerterem⁹ p^oitib⁹ inten-
tiōib⁹ demonstratiōem illā quā repim⁹. vel repetim⁹. in li-
bro metaphy⁹. t. est q^u forma non bz esse nisi in yle. Cā
aut⁹ bui⁹ est q^u ipā dat eē yle: vel q^u ipā est in yle: sicut bz
q^u cā nō est nisi cū cātōnō q^u cā sit illā cā essendi cātō. sed
q^u cū fuit cā in effectu. seguit ex ea esse cātū: t. est cū ea. su-
mū q^u forma habuerit eē. seguit ex hoc vt cōstituat ali-
quid q^u adūgit⁹ sue essentie: id q^u cōstitutit est res i ef-
fectu: t. dat illi esse. ¶ Ecce q^u aperte vbiis his t. p^oiozib⁹
verbis auctēticis aboluimus nos ab eo q^u sup⁹ dixerim⁹:
vt scias per hoc in logyris mām cū est i effectu subycti p^o
dicant⁹ vt pponant⁹ et. Eandēz aut⁹ cōsideratuz cū causis
predicari cū illis: eo q^u est in illis per moduz caz: non p
modū mālez: t. tūc ptinger ipas p^odicari in genere pmo-
dū generis t. in spē per modū spālem. vt fm esse suum in
causis sit p^odicā⁹ q^u fm eē māle subycti ei. ¶ In his cer-
tificaberis q^u mā est per formaz t. qualr hoc est q^u for-
ma non est per materiam nisi fortassis fm accidens: q^uon-
iam forma non est in effectu: nisi cum ea.

Postq^u autē hoc p^ocessit redibimus ad cām
pmā: vt ex radicib⁹ datis t. van-
dis faciamus te latius cognoscere cātū p^omū. ¶ Scias
igr q^u int⁹ aliquando sumitur de re que efficitur: ptingit
q^u non aliquando sumimus de celo per p^osideratiōē ei⁹:
t. fm formā ei⁹ intellectūam: t. quandoq^u forma intel-
cta nō sumit⁹ de his que sunt: sicut oīno intelligim⁹ formā
artificialem quā adinuēnimus. ¶ Et deinde forma itel-
lectiua mouet membra ad hoc vt sint in opere. nō quia
fuerit ipā deinde nos intelligam⁹: sed q^u intelligim⁹ fuit
ipā. ¶ Talis aut⁹ est cōparatio ois q^u est ad pmā: q^unt i-
telligit suā essētia: id q^u facit: debet esse cū sua cētia:
t. ipse scit quō bonitas est i omni q^u est. Seguit ergo for-

ma suā forma eoz que sunt intellecta apud eū f3 ordi-
nem quē intelligit. Veritatem nō seguit eas: quēadmo-
dus lux seguit lucidūz t. calefactio calidūz. ¶ Et bec est
cōparatio quā inuenies inter omne q^u est ex cātō pmo t.
ipm. vnde inter cātā est suo causanti magis simile. sua. n.
operatio t. scia que est de iferiozib⁹ accedit sup⁹ essentiam
suā: ita q^u intelligētia ei⁹ non perficit⁹ in aliquo q^u sit ex
eoz: ppter hoc cātū p^omū est yle icōm: nō recipit ei⁹ sci-
entia diminutionē: q^uoniam scit illud q^u est ex eo per modum
fuit: t. non per modū vlt scite. ¶ Studeas aut⁹ scire q^ulter
intellectiua forma apud eam non est nisi ipā intellia: t.
scies q^u cū cātū p^omū sit intelligens p^omā formā: t. formā
que seguit ipas: tūc deo forme itellectiue sunt deo intel-
ligētie intelligētēs in ea: quaz vna ē sui: erioz alia: t. re-
liqua inferior ilia. ppter superius t. inferius intellecta: t.
tūc intelligētia supior perfectius intellectū erit: t. influ-
et virtutē quā recipit a suo intellectu glorioz super itel-
ligētia inferiorē: que est sub ea: intelligētia cātā pmo:
t. tūc be deo intelligētie cōponit cātū p^omū i quo exi-
stūt. t. altera itaz est finita: q^u p^opin q^u est illi q^u est termi-
nus ois entis: reliqua aut⁹ est ifinita: eo q^u id q^u pole t. fa-
ctuz est in seipso. non habet in seipso subam. t. ppter hoc
non est finis alioz entis: t. tunc fit intelligētia cātū: t. cō-
ponit ex finitū t. ifinitū: ita finita: cū tamen inter causa-
ta non sit simplicius. ¶ Et nō lateat te q^u intelligētia su-
perior: que est in ea imp^omit formas q^u recipit ab vli⁹
p^omō: intelligētie inferiorē: que cum ea est. t. inferior intelli-
gētia recipit eas nō per moduz receptoz. sed recipientis:
quoniā in ea sunt minoris vnitatis t. maioris multiplici-
tatis: vt verificetur illud. t. est q^u intelligētia supior imp^o
mit foras fortes stātes: t. intelligētia iferior debiles t. decli-
ues. Et nō his perturbationis in his. ¶ Sed si p^osideres rō-
nes fm sensū ex quo fiunt: est q^u omnis intelligētia p^o-
mo in vli forma p^omā: deinde in seipā inferiorē: eas vi-
det⁹ ita vt per duplicē vifionē (que est in ea) fit duplex in-
telligētia in ea. Dicimus itez q^u forme intelligētie sūt in-
telligētie sciētie: multitudo in vnitatē. t. sciētiā cū idū
vifibilitatē: t. hoc nō fit: q^uoniam bec sciētiā nō certificat⁹ ni-
si in duab⁹ extremitatib⁹ adinuēit⁹ sciētiis: sciētiā eēve-
ra: quaz vna extremitatū est dignior: t. hoc est p^omū glo-
riozum t. excellum in quo perficit⁹ intelligētia supior ex
illis duab⁹ quas inuenimus esse in cātō pmo. Secunda
haz extremitatū que exit ab itelligētia que est inferior
cā duabus fm ordinem suū in ea: t. spēm pre itellectiua
est fm hoc extremitas declinūs t. cātā per p^omā: t. pp b
remota est a superioze extremitatē: t. diuidit⁹ ab illa: bz
est sciētiā cū multitudo omnis quā repis intra cātū p^o-
mū: t. ppter hoc vnitās eius non est incia. ¶ Ad ergo
intelligētia componitur ex multis intelligētis hoc nō
fit nisi ppter multa intellecta que sunt apud illaz: t. hoc
est q^u approbamus. ¶ Et scias q^u intelligētia est causa
rerum que exeunt ab illa: tamē non est causa illarum ni-
si per modū suum per quē itelligit eas. t. nutrit eas: t. su-
mūt bec causata non causant⁹ nisi per moduz eādē:
quoniā per modum per quem sunt apud illam. ¶ Oz
si sit tunc causata intelligētie sunt causata sempiterna: t.
causa bec cognoscit cātā sua sempiterna: que nō sunt cau-
sata illius: nisi per modum per quē nō cōcitant mutabi-
litas. ¶ Igr si res sunt destructibiles: hoc ē ex cā ipōssī-
bilitate autem ex causa que per se est causa essendi eis i-
telligibilis t. eterna: t. ppter hoc vtentes hoc nomine cā-
ta cum respectu ad cās digniorē: t. statuentes vis in p^o-
nunciatiōe nominis dicimus causata sempiterna esse:
quoniā bec sempiternitas est sempiternitas causē cātū
ea. nihilomin⁹ tū res sunt destructibiles sic ostēdimus.

Quo itel-
ligētia est
cātū p^omā
p^oit⁹ ex
mā itellā
getiq^u.

Quo itel-
ligētia supe-
rior imp^o
mit foras
inferiorē
t. intelligētie

Forā nō bz ē
uili in yle,

Ad vt i ef-
fectu subycti
alioz: bz p^oide-
rata cū cātō
fuit cū vli.

Forā est per
māz p accē-
sio: mā aut⁹ ē per
formā aut⁹.

Sicut artifi-
cialia cānt
ab itellu artu
scio: ita oia
entia cānt a
scia oia.

Quo itel-
ligētia est
cā rep eē-
narum

Volumus

autē vt per hoc q̄ diximus de vni-
te intelligentie q̄. s. in ipsa est multitu-
do credas vnitatē intelligentie eē sicut vnitatē sp̄it: quo-
nias sicut ait Diony. Nihil aliud est sp̄s q̄ nūeroz vni-
tas: n̄ nihil aliud nūerus q̄ sp̄s pluralitas: ppter q̄ sp̄s
cū tota indiuidua sit in n̄geris: n̄ nūeri vni indiuiduum
sit in sp̄e: tunc q̄tū ad nūerum differunt particulare q̄d
est sub specie z vte q̄d de illo p̄dicatur: vera enī ratio sua
der: vt aliud sit q̄d dicit de subiecto z subiectū. ¶ Intel-
ligentia autē non est vte per modum vniuersalis q̄ p̄ces-
sit: z sufficiat tibi de hoc q̄ dixi: quoniam difficultas d̄vni-
tate quā format cogitatio abioluit in via qua nō incedi-
mus. Intelligentia autē non est multitudo. nisi quēadmo-
dus diximus: sed ipsa est vniū retinens ea que consequi-
tur ex ea per virtutes diuināz que est in ea: vt non p̄ran-
seat ex eis aliqd oīno: quoniam in ipsa est virtus que non
cessat perfici in forma: apud quā stant singula. sicut osten-
dimus. ¶ Et per eandē virtutem est regens aīam celī z
nām: que est obediens illi. ¶ Natura autē bic aliud non
est q̄ p̄mōz corporis qualitates yleales in materis il-
lozum ylealibus: q̄d est qm ipsa est dispōens que sunt in
materis celoz: fm quarum dispōnes quasdam sunt celī
adiuiniens: ita. s. q̄ ex hac cōuenientia z d̄ra: ex eo q̄
celī volūtatem habet formandi particularia: segtur nūe-
rum sphaerā celestium: z celoz diuersitatem z diuēti-
tiam esse fm diuersitātē. s. que est per formā: z cōueniē-
tiaz que est in mā: vt sic non sit intelligentia tota causa eē
eorum sola. ¶ Oportet igit vt id in quo conueniunt celī
li sit adiuuans esse materis: z diuersitas illoz sit appro-
prians mām hanc ad formas diuersas: z quoniam id quo
est cōuenientia ibi est motus circularis ylior dispōitio
inter alias quas reperis illic. ppter impfectionem q̄ co-
mitatur eam: sicut materia ylior est essentia bic: z est sub-
iectū vniū ceteris subiectis. Et sicut est cōmixtio cōm-
positione celoz ibi sic est cōmixtio cōpositione elemen-
tozū bic: z superior cōmixtio causa est huic sic adiuuans
eas: z descendunt a cōposibz p̄mis p qualitates eis p̄pri-
as: imp̄siones in corpora bui mundi: z ab animabz ani-
mas huius mundi: ppter hoc natura est regens corpora
inferiora: z est sicut perfectio illis: quonias forme eorum
debent ēi: quoniam veniūt in effectū per eam: z inuamēto
illius: z hoc est positum in his que diximus. z ostensū ē.
Diximus enī q̄ intelligentia pura nō est inferioribz ad na-
turāz cā sola. ¶ Scias autē q̄ elementa perceptibilia sūt
gnationis z corruptionis z multiplicatū nūero z sp̄e si-
mul: z non est hoc nisi ppter volūtatem que est in vno:
quonias celoz ppter corpus: hoc est rōne corporalū dis-
pōitionū que sunt in suis materis. Ipse igit forme con-
tinuant generationē z corruptiones. q̄re natura continet
eas: z similī cōtinet res que sunt per gnationem z cor-
ruptionem. Aīa. n. continet mām: preparat enī eam p vir-
tutē diuinā que est in ea: vt ipsa sit cā multitudinis catōrū
particulariū. Intelligentia autē continet animā: z eadē aīa
intelligit bonitatē per virtutē quā h̄z ex illa: z per eadē est
illi opatio itelligibilis z voluntas formādī q̄ est in ea: z p
intelligentie que est ei? virtutē segtur opatio aīalis: ipsa. n.
est forma corporalis. i. adberēs corpori: z est p̄mū mo-
tor corporis illius: z si non sit p̄mū: z q̄ aīam p̄parat
mām: tūc recipit virtutē diuināz per intelligentiā p quā
est illi diuina opatio. ¶ Ergo liquet q̄ intelligentia cōti-
net z aīam z nām: z nā continet gnationem: z tūc non ē q̄
prohibeat a continētia intelligentie ex his que sunt sub ea:
z hoc est: q̄d est. z qualis est. a se ipse desidero.

Sequitur

vt intelligas q̄ ab intelligentia est mū-
dus intelligibilis in eis: z q̄ ipsa ē sta-

tus singulorum que sunt post eam: quonias in ipsa z per
ipsam stant illa: verūtamen in intelligentia non est status
illoz p̄mū: sed secundus. z ipsa mēsurat singula que sūt
apud illas: mensura cōueniēti omni rei. hoc est: vt sit mē-
sura mēsurans nō excedens: si hoc est: est tunc ipsa sta-
tus mēsurans omnia que sunt in ea: z sub ea: non tamē si-
cut mensura motus est: est tēpus adiacens singula que
sunt i motu z in mutabilitate: ppter hoc sunt in illa ita
mensura status qui p̄cessit. sicut eternitas comprehendens
singula: sed modū (per quē stant intelligentie z sta-
tus non habent) relinqt. ¶ Et q̄ bec est mēsurā q̄ cum
mēsuratis est simul: z de quo nō pertrāsīt aliqd est iter
vitas creatas vita p̄ma: sicut scies post: z tūc appropinqt
intentio celebrata apud illos i parte buius phie digno-
re z est eternitas z vite possessio tota simul. ¶ Et nō oc-
cultabitur tibi q̄d intendimus per eternitatē esse extēsas
cum intelligentia: sed bec eternitas est creans z nō crea-
ta: quonias nō mēsurantur hac mēsurā aliqua: nisi per
virtutes diuinā que est in ea. ¶ Eternitas autē p̄ma est
eternitas vere: q̄ est mensura mēsurans per se. ppter
hoc ipsa est creans ex tēpore que mēsurauit ante tēpus.
¶ Et vita apud ipsū z voluntas nō est fm vitam z vo-
lūtatem nostram z modū nostrū: quoniam est volēs fm
modū intelligibilis pure: z vita apud p̄mū est bec eadē
voluntas: z ideo volūtū p̄mū non est fm volūtū nostrū.
Quoniam in eo non est int̄ in id q̄d est in eo: quoniam
sit potētia in eo per quā moueat d̄siderio allicius. Et B
est quoniam singula sunt presentia illi: z nō sunt nec appe-
tenda sunt per modū suū: z ipsū p̄mū singula creat in
seipso: sicut offēdimus sup̄ius: ppter q̄d nihil ei deest: cu-
ius d̄siderio moueat. ¶ Ultra autem que est apud nos
perficit apprehēsiōne z actione que est motio veniēs ex
duabz diuersis viribz: z est q̄ anima celli estimat se habere
re volūtatem offēditi plas res particulares: id autem q̄d
ipsa intelligit de p̄mo z de p̄ncipio q̄d est sibi amantiz p
pinquū est p̄ncipiū d̄siderij sine motionis: q̄ ex diuiti-
ritate sui motus sequet illas assimilari quantū ad fluxū
eoz que sunt ab ipsa post ipsas: similī celoz cuius perfe-
ctio est anima virtute illius int̄ bonitatē sui mor? p̄nci-
piū exiēs d̄siderij: vt per dispōnes z diuinitates
sui cursus assimilē p̄mo inq̄tū ab illo fluunt bonitates.
¶ Et itaz patet tibi q̄ in anima p̄ma due sunt vires: ape-
riant autem a nobis ne lateant te aliqua circa ipiū.
¶ Dicimus igit itez q̄ due sunt vires aīe p̄me. p̄ma ē
apprehēsiua. scda est motiua: z bec est via desideratiua in
illa. Aīa igitur apprehēdit z per hoc desiderat rem quāz
apprehēdit: vt cōsequatur q̄ apprehēdit mouet corp?
cui adheret: z per hoc viuificatur corp? illud. ¶ Est igit
vita corporis p̄mi ex duabus viribz apprehēsiua z desir-
deratiua: z est motiua. Desideriū p̄mū est id q̄d dixi-
mus: que autēz sunt sequētia ad hoc sunt fluxus. ¶ Si
mille antez illi q̄d inuenis in corporibus p̄mis inuenies
in corporibus nostris: que tamē non comparantur oīno
illis. Lūm. n. in nobis fuit d̄sideriū vehemens ad q̄ren-
duz aliqd: sequentur tunc desiderium in nobis imagina-
tiones quas segtur moriis: non solum ad ipsū desideria-
tum: sed moriis ad aliqd q̄d est in via desiderati z cursu
eius. Est itaqz in nobis virtus desideratiua z cū illa vir-
tus apprehēsiua propter quam simul mouetur virtus
motiua. Motiūm dico non que imperat motū hoc est
via desideratiua. sicut diximus: z sicut audistis in natura-
libus z didicistis. sed motiua que facit motū: z bec moti-
ua mouet neruos z mēbra instrumētalia: vnde z morio
hec est. pueniens ex duabus diuersis viribus: iste mori-
us est quo declaratur tibi: q̄ vita est i nobis: z qualiter

Quo vita p̄-
mit z volūtas
n e i z vias z
volūtas no
stram.

Due sunt vi-
res aīe p̄me
z via p̄mi
corpi est ex
duabz viribz

z opac corpa
p̄ma ad cor-
pora ista.

Quid p̄ma
motiua itell
gat.

est hoc. ¶ Et qd fm Diony. circa primū creatum est cēn-
tialis motus primus circa deūz et rerū causas; qui gdes
motus nō ē abqz voluntate et apprehēione volūtatis; mo legē
eas: tunc dicimus q intellectiua est motio qdam q mo-
uetur; pueniens ex duabus diuersis viribus: et nō fit ita:
nisi quoniam ipsa fluxus formaz ab ea causat: et ipsa nō est
imūnis ab imperfectione oīno: eo q ipsa in seipsa est in-
formitas egens cōuersione ad formas pmas puras: vt for-
met per illam. ¶ Et postqz hoc nō sit: nō lateat te qn
scias q vita creata pma est motio; pueniens ex duabus
diuersis viribz: et est; pueniens ex apprehēsiōe et motio-
ne actiue virtutis desideratiue. Ita q actio desideratiua
et passio redeant supra eēntiam eandē: qd ostēd. cū appre-
hēsiōes intelligētiē comitēz voluntas. tunc ipsa intelli-
gēt deūz rerum causas: et mouet circa ipsas: et mouet
seipsam: vt incipiat esse in tempore bonitas quā int^l.

¶ Nō sit autē q in apprehēsiōe et voluntate causati pmi
est multitudo theopāniāz magna: et qd bec multitudo
processit sine modo et causis pms. quādoqz ergo est p-
cessio pcedens ex causa carūz et causis per modū p quez
saluant in sua cā. Et nō sit iam q apprehēsiō cū est appre-
hēnsia et volūta ab intellā mouet eam: et sic perficitur vita
creata: tunc aperit tibi modus quez audire: et est vita p-
ma creata pcessio pcedens ex pmo quieto sempiterno: et
pma motus. ¶ Ecce qualis per pncipiū bñius orōnis i-
telligit vite pncipiū: et est multitudo quā pcedimus:
et modus per quē signamus eā: per fines vero intelligis p-
fectionē eius: et hoc est id per qd bec tota oratio signat in-
tentionēz vite cōpositam et cōpletaz. ¶ Vides qn apte
est ostēdum tibi quid est vita creata pma. Inclines te igit
ad illud qd pmo finit ab intelligētiā: et inuenies in illo mul-
titudinē descendēz in ipsūz et intelligētiā: bec acce-
pit per modū pziōis est pcessio pcedens ab ente scōo.
Hāc autem pcessiōes sumptā per hūc modū nō sit. p-
pter qd vita secūda creata est pcedēs ab ente scōo: mo-
tus scōdus. ¶ Debes autē nolce q vita aīe celi etiam si
sit composita: simpliciū tamē esse h3 respectu vite toti⁹
celi: quoniam in vita celi inuenimus pncipiū eius: et in vita
aīe eius similis. et pueniunt fortassis in pncipio. qn p-
cessio apud illā est intellecta et volūta eadē. sed motio q ē
perfectio aīe pime est rediens supra excellētiāz illi⁹. que
vero est pfectio vite celi est motio quā mouet pmiū: illic
celū et anima eius nō sunt multa: sed ipm est quicqd anima
eius est: et nō cōuertit: et sic vita aīe eius non erit aliud a
vita ista: et sic erit sicut et illi. ¶ Et in hoc nō est ppter qd
terrearia. si consideres qualis in corpore vno manus aliā
a corpore non est: sed sit pars illius: cum autem expēdi-
tus fuerit circa vitam istam: descendēs fm ordinem: vsqz
quo peruenit fuerit ad corpus naturale non habens
animā: semper inuenies q vita procedit ex duabus vi-
ribus sicut diximus.

Primum

peruenit est ad hoc vt scias q pmiū
ens dat oibus esse: et pma vita singu-
lis (que sub ea viuunt) dat vitā. Intelligentia autem ē
eas (que sunt sub ipsa intelligentia) dat scias. qm ipsa nō il-
luminat nisi iuamēto ipsius intelligentiā: et luminis p-
mo filis. ¶ Et ppter hoc tria inuenimus in ipsa. q est. q
fulget. et q illuminat inde illa disciplinabilia que sunt in
disciplina tradita (que verissima ē nulla onbitatiōe cō-
cedia) nō possunt intelligi: nisi ab alio (hoc est ab intelli-
gentia et suo sole) illūstrent. ¶ Redcamus et dicamus:
qd est q datio vite cē et scietie nō est per modum eūdz:
qd est q: si diuina essentia que est per se epīstēs omnē su-
perat intellētiā: in bis que in se et ad se. et per se facta. recte
dicē creati. vt in eis cognoscat. Creatur autē qd nihil est

essentialr pter ipsam: tunc ens pmiū dat oibus eē p mo-
dum creationis: et hoc est verbū qd non aperitur per mo-
dūz aliū. ¶ Et qd ostendimus q apprehēsiō est pmiū vi-
te. ¶ Forma enī apprehēsiōis est motus sicut dixim⁹. ap-
prehēsiō autē non est nisi forme apprehēsiō: tūc vita p-
ma nō dat vitam eis que viuūt sub ea nisi per modū for-
me: quoniam pcessio formaz ē cūid quod fuerit apprehē-
sum et desideratum. legtur motus actionēz virtutis desi-
deratiue: et perficiat vitā. ¶ Intelligentia autē non dat sci-
entiam. sicut eis que sunt sub ea: nisi per modū forme: qd
est: quoniam forme descendūt ab ea sup illas que sunt post
eam: et ipsa apprehēdūt eas: et intelligunt bonitatem ma-
gnam: ita vt aīa que recipit imperfēsiōes ab aīa pma: ab
ea sine medio mereat intelligibilis dici: qm ipsa est pen-
dens per eas. Anima autē inferior quoniam ipsa recipit im-
perfēsiōes ab aīa pma: pendet per eā merebit dictā aīa
animalis: et oīa aīa dependens ab aliquo: siue res quecū-
qz sit: denotatiōes recipiet iuxta nomē eius a quo ē de-
pendens per pmiū: et hoc per aliud. Relique autē intelli-
gētiē que sequitur: habēt dici intelligētiē triū: quoniam intel-
ligētia post pma nō dicē pendēs nisi per intelligētiāz.
Qd. n. dependet ab aliquo habz quo attingat ita. non in-
terueniente alio medio. ¶ Et hoc est in quo declarā ē tibi
bi q pma intelligētia ppter suaz dependentiā merebit dictā
diuina: quoniam non dependet a pma intelligētiā. nisi que
merebit dici cōpleta in pmo pncipio. ¶ Et postqz pueni-
mus ad hoc ppter tria que pcesserunt. t. esse vitam
et sciam: vt ostēdamus qualis quedā habent eē in quibus-
dam per modū quedam nō p pncipium: sed adiunctum. et
non solum in alijs: sed etiā circa illa que pcesserunt: cō-
tingit illud: quoniam esse et intellā in vita: sunt vite due. et
vita cū intellā in esse sunt esse duo. et vita et esse in intellā
sunt due intelligētiē. ¶ Et nos explanabimus intētiō-
nes has verbis compendiosis dicentes q in causa non
est causatum nisi per modū qui est esse eius: et hoc est qd
pcessit qd ergo est (considerato ipso per modū per quē
est in esse pmo) est vnum qd non diuidit nō vt sint oīa
vnus et in vno vnitate illius: quoniam in ipso sunt bene or-
dinata: modo aliquo multa in illo: veritatem per modū
illum non sunt extra: vt sit aliqua multitudo in illo. i. ve-
lut in pmo: sicut in effectus sed post pmiū. ¶ Sed ergo i-
telligētiē et vita due essentē et vna essentia: vtz per mo-
dos diuersos. Et iā nō sit per bec qualis esse et vita in intellā
gentia sunt due intelligētiē: et hoc est qd pcessit: et scis vbi
reperies certitudinē bñius dualitatis per ea que pcesser-
erunt. ¶ Debes etiā scire q vita creans et nō creata ipa
est ratio spūalis pma sapientia ingētiā: singula ordi-
nans ea faciēdo in ipso: et ratio ipermixta motui: si-
cut ostēdimus in illo qd pcessit: et est q vita pma non
eger duabz viribus: ppter ea si vera cōiunctio eoz que
sunt ea que sunt: est. et stant alie intētiōes auctētiē que
pcesserunt qd hac tunc qd factus est in sapientia pma:
vita est vt sol et luna et c. (que foris corpora sūt) et arte
et artifice vita sunt: ecce quoniam aperte ostēsa est tibi et expō-
sa difficultas illius auctētiē intētiōis: et est q est in ipse
sapientia spiritaliter ratio quedā qua cetera facta sunt:
et bec est vita. ¶ Sicut ante diximus intelligentiam et
vitam: in esse: multa esse. Ita dicamus q intelligentia et
in pma vita sunt due vite: et tria. nihilominus sunt vna quo-
niam in pma vita non sunt duēnti per modum qui nō
multiplicat eam: sed multiplicat extremā in quibus cer-
tificat dualitatem: vita autem pma causat: qd est cōposita
respectu pcedentiē: et est per rationem et motum qui est
citra deum et rerum causas. ¶ Et quoniam hoc est: tūc vi-
ta creata pmo inter omnes vitas est pma vite similis;

Comparat vi-
tā aīe celi ad
vitā totū celū

Et iā inueni-
tur in intellā. et
qd est q ful-
get et q illū-
minat.

et ipsa quodammodo multiplicabit per apphenſa: et fit ipsa: veritatem in se per modum superiorem. ¶ Et si hoc est: tunc restat ut scias ea que sunt in vita secundum unum esse in illa: et quod intelligentia et esse in vita sunt duo vite. quemadmodum diximus. ¶ Et ita aperitur tibi difficultas que consistit in hoc qualiter. Intelligentia et esse sunt in vita: et qualiter in illa sunt duo: et nos non exprehensivimus hoc quod diximus esse unum in alio per intelligentiam esse et vitam: nisi ut non lateat te difficultas precedentium.

Sequitur littera prima est super omnem intellectus et rationem: nec illuminatur intellectus anime humane aliquis nisi a lumine cause prime: ut sciamus quod lumen primum est supra intellectus: et quod perfectio intellectus non est nisi a lumine isto: hoc est quod facilius pertransitur in his que sequuntur postea. ¶ Tunc autem intellectus differentias autenticas approbatas. Et aperta est tibi difficultas eaz in libris multis. ¶ Igitur non inquiramus circa hoc nisi id quod fortasse maiori indiget declaratione: ut expediamus id quod premisimus. ¶ Et quoniam liquet quod intellectus materialis: et intellectus formalis: et intellectus in habitu: sunt respectu illius: sequenter abbeuimus numerum eorum comprehendentes hanc triplicitatem rationum sub unitate rationis unius dicentes: quoniam sunt duo intellectus: quos non separabimus ab anima humana: intellectus in potentia: et intellectus in effectu. ¶ Intellectus in potentia est vis anime apta comprehendere: et gradus rerum et formas singulas: que sunt in sensibili: et materia cor: sicut non sit: ut cum acquisita fuerit ei forma: perficiatur in illa: et sit intellectus ille in effectu: qui prius fuit in potentia: et hoc est quod ostenditur. quod precedens differentia: sicut dictum est multiplicat intellectum ratione non numero. ¶ Est autem intellectus in effectu ad modum visionis in effectu: ut sicut occurrunt tria ad visionem in effectu intellectus in intellectu et lux. Illuminatur vero deorsus: versus quem percipit formas sensibiles: sed quoniam intellectus non est locus his: nec sequens his qui relinquuntur in imaginaria: illuminatur intellectus sursum versus: sicut forma que accipitur apud intellectus qui est in potentia: cum illuminatur lumine hoc non est forma corruptioni dedita: nisi fortassis per modum qui est secundum accidenſia. Impossibiles enim intellectus operari esse: et locum speciem. sicut ostenditur a philosopho in libro primo de anima. ¶ Passibili enim ipse accidet illi quod circa sensus est. Dolet enim sensus in sentiendo valde sensibile. Quoniam quidem non potest sentire ex valde sensibili sensus: quare intellectus in potentia cum fiat ut intelligat valde intellectus non leditur neque patitur: delectatur enim. et confortatur in apprehensione puri intellectus magis. ¶ Dicamus ergo quod intellectus in potentia est ipse tenebre. Cuius quod appropinquat intellectus agens: et coniungit ei modo huius coniunctionis: illuminatur ipse. ut secundum quantitatem sui luminis recipiat formam ab intellectu agente in qua est forma multiplicitatis: per receptionem eius incipiat esse in effectu: qui prius fuit in potentia: qui intellectus effectu ex intelligente quidem est quod est suba et coniungit lumen nobile et forma. Intellectus. scilicet quidem si recipiat ab intellectu materiali per modum minus plenum: non tamen per modum destructibilem: eo quod recipit ab eo: qui cum sit locus incorruptibilis mixtus est. scilicet abiectione quam regimus in destructibilibus. ¶ Unde desine quasi intellectus in effectu est supra intellectum in potentia: quoniam enacatur ab eo quod emanat ab intelligentia. ¶ Similiter dico quod intellectus in effectu superioris ratione: quoniam perfectio rationis in illo est intellectualis: nec nobilitatur ratio: nisi dono illius. Ipsa enim est aspectus inferioris in quo non est rectitudo: neque perfectio nisi sequatur

ratio eius: comparatio enim ad rationem esse comparatio termini extra sumpti ad lineam. ¶ Hoc enim est de proprietate intellectus in effectu: ut fit non rationis pars: sed terminus et perfectio quemadmodum in sequentibus. ¶ Non lateat autem nos quod est lux que coniungitur intellectus secunda ut patet: sed lux secundum se est causa prima: que vero in se est tenebre. sed lux veritate lucis superioris est intellectus. ¶ Tunc est quod expositiones partis dignioris primi philosophi facientes sermonem ad lucem: de lumine intellectus tractaverunt se ad lucem digniorem: qui autem laboraverunt in parte indigniore: vocarunt lucem eam que est lux per accidenſia: in cuius diversitate ratione assignanda non est difficultas ex premis colligens quod visio que est in anima non solum componitur ex intelligente et intellecto: vel aliquo quod enunciavit de plenitudine quod solum sequitur quies et beatitudo. quoniam hoc lux supercalata est in secula. ¶ Pronunciemus ea que diximus superius de comparatione intellectus et preeminencia eius ad lucem rationis: et etiam que de luce prima enunciamus verbis authenticis dicentes: aspectus anime ratio est: sed quod non sequitur ut omnis qui aspicit videat: aspectus rectus atque perfectus (scilicet quem visio sequitur) virtus vocatur. virtus est recta et perfecta visio: hec autem est vere perfecta virtus perueniens ad finem suum: quem beata vita consequitur. Ipsa autem visio est intellectus ille qui est in anima: qui cum sit ex intelligente: et eo quod intelligit ut oculis videre quod dicitur. ex ipso sensu constat atque sensibili: quibus obstruatis nihil videtur potest. Decidunt verba Augustini. ¶ Ab soluiamus nos breviter ab eo in quo derenti fuimus. Ad hoc autem restat ut aperiamus tibi verbis authenticis quod restat: et eriam. Tunc ergo accipe quantum presens tempus exposcit ex illa similitudine sensibilibus et de deo. Intelligentibus est nempe deus. Intelligentibus autem illarum disciplinarum intelligentibus in anima tantum: plurimum differunt. Nam et terra visibilis et lux: sed terra nisi luce illustrata videri non potest: ergo et illa que in disciplinis traduntur que quiescent verissima nulla dubitare cōcederetur: dicendum ab alio non posse intelligi nisi a suo sole in anima illustrantur. ¶ Secundum Augustinum ergo quoniam in hoc sole tria licet animaduvertere quod est quod fulget: quod illuminatur: in illo secretissimo deo tria sunt quod est quod fulget: quod alia facit intelligere. Ecce quoniam aperte sunt inter nos que precesserunt auctoritate Augustini. quia visio sumus. ¶ Et quia ostendimus quod rationi finis est visio inter intelligentes: nunc neque ratio: neque intellectus in effectu est in seipso. Igitur causa prima superest: que est infini primum purum: reliqua autem terminantur. Intellectus autem in potentia: precedit intellectum in effectu: igitur obediens cause prime: tunc fit quod omnis intellectus anime huiusmane excedatur a causa prima: et non sufficit ad apprehendendum eam nisi secundum quod offertur ei de lumine cause prime: propterea que abundantius recipiunt excellentius apprehendunt. ¶ Scias iterum quod intelligentia agens non coniungitur intellectui qui est in potentia: modo aliquo coniunctionis: nisi ut in intellectu impatiatur aliquid forma: forme autem cum acquiruntur extrinsecus acquiruntur. Descendunt enim ab intelligentia que est forma separata in intellectum materiale: et quod tota ratio impressionis et acquisitionis hec est: ut in potentia incipiat esse visio in effectu: nec forma acquisita dicatur: nisi quoniam necessarium est ut que prius imperfecta fuerat per ipsam visio compleatur. ¶ Habebis autem ex his quare et quando et quomodo forme que sunt intellectus tunc adeptę: si autem formam in intellectu qui semper actu est adeptam: dicamus intellectum: quoniam quod illo

Duo sunt intellectus in anima humana. Intellectus in potentia quod

Intellectus in effectu quid.

3. d. aia. 1. c. 3. et 6.

cus est illius adeptus pronunciamus: eo qd forma intellectus et intellectus in illa sunt diuisi: et in indiuisibilitate diuisi: et multitudo in unitate. ¶ Et hoc est ppter qd nonnulli attendentes acquisitionem barum formarum (que sunt in int^l) scientes quoniam distrahuntur ab eis distrahuntur: descendunt ab eis per mutationem: alunt de illa. i. qd eam illuminat materiale et tenebrosum: et imprimit ei qd fluit ab ea: ipsa est int^l. natura quid adeptum intellectus adepti. ¶ Adeptum tamen per se: et primo dicitur qd fluxu rationali rationabiliter ab int^l deriuatur: ostensum est autem qd non est intellectus adeptus preter illud quod separauimus ab anima humana. Eius enim non est intellectus tãq pars vel virtus a qua fluant forme super intelligentias et virtutis aie. Quoniam intellectus virtus (qui est pars anime) est virtus tenebrosa: sicut ostendimus. ¶ Preterea certum est tibi: qd tuus intellectus est finitus et non infinitus: eo qd aliunde est ei lux: et tamen causa hec est creans lucem: unde singula queq; obediunt illi: et sunt sub illa: ipsa influit super ea de lumine suo virtute multa ordinem et modum quem assignauimus in precedentibus. ¶ Est ergo causa causarum supra omnes virtutem et intellectus: eo qd non est intellectus preter illos quos significauimus et declarauimus: nec ratio que non finiatur in intellectu primo p modum quod declarauimus.

Et bis que precesserunt sunt aliqua que faciunt te scire qd causa prima est supra oes vires sensibiles: et supra virtutes anime singulas. Igitur nostri qd ipsa est supra coniunctionem et supra intelligentiam: hoc est qd forte fortius imprimetur tibi adhuc: si attendas sequentia. ¶ Ab omni igitur specie corporis q cernitur: exoritur illa que fit in sensu cernentis: et ab hac ea que fit in acie animi. ¶ Voluntas ergo primum sibi copulat speciem corporis cum ea quam ipsa cognouit in corporis sensu: et illam rursus cum illa que fit in memoria ex illa: atq; illam tertio cum illa que nascitur in acie animi ex illa: sed medij copula que secunda est: cuius fit in tertio prime qd tertia non tamen est tãz similis prime: visiones enim due sunt altera sentientis altera animi: vt autem possit esse hec visio animi. fit in memoria de sentiente visione simile aliquid: quo se ita conuertat acies animi: sicut cernendo se conuertit ad corpus acies oculorum. ¶ Propterea duas visiones volumus comedare: vnã cum visio sentientis formatur ex corpore: aliam cum visio animi formatur ex memoria: alias vero volumus: qm soler dici visio quando forma memorie comedatur que fit in sensu cernentis. ¶ De altera autem specie corporis (que sentiebatur) remanet in memoria similitudo eius:

quo rursus voluntas conuertat aciem: vt ex inde forme tur sensus intrinsecus: sicut in corpore sensibili obo format sensus extrinsecus: sicut fit trinitas illa ex memoria intellectus visionem: et que vires copulat voluntatem: q tria cum cogantur in vnum ab ipso coactu cogitatio dicitur. ¶ Scias autem qd in vnum coguntur cum in vnu sint coeuntia: hoc est in vnam visionem. Memoria voluntas et acies formandæ: ex iam dictis planum est quid sit cogitatio: et certus es per hec qd non est i cogitatione nisi id cuius est receptibilis memoria: et memoria non recipit aliud quid: nisi a virtute sensibili. Igitur cum vires sensibiles non apprehendant: nisi int^l que non transcendunt sensus: neq; formas: nisi quas apprehendunt: sensus: tunc certus es qd causa prima est supra cognitionem. ¶ Is autem modus quo te certificauit est modus autenticus: cui nepphas est contradicere: quoniam veritas est in ipso. ¶ Veritatem est ostendimus memoriam esse radicem aciei cogitantis: scias tamen aciem animi posse conuerti ad cogitationem hoc est ad imaginatiuam que est vis sequens imaginariam: et ipsa est coponens aliquid de his que sunt in imaginaria cum alio: et diuidens similiter fm voluntatem. Si autem conuertatur ad eam per voluntatem. sequitur visio intrinseca: et ppter hoc credimus cogitationis radices esse duas: sed non simul. ¶ Nosti etiam qd vnu quodq; cogitur per modum qui esse eius est. Et propter hoc primum scit omnia: quoniam non scit omnia nisi per modum qui esse est illorum. Qd autem est sciens alio modo non est sciens: nisi per modum quem comitatur et opinio et sensus. Et hec scientia non est attingens nisi fm dispositiones et effectus ipsius. ¶ Accepisti etiam ex superioribus qd intellectus non int^l aliqua fm modum: quo facit scire diuina essentia: nisi sit apud eam ratio intellecti. Igitur patet qd intelligentia non est ratio primo puritatis vt sit locus illius. Imo hec ratio separata est ab omni per modum supra signatum: et non est in aliquo eo modo idea hominis est intellectus superiori positæ: tunc ipsa non intelligit: sed superat omnes intellectum et maxime humanum: quoniam ipse est depreßus phantasis: superat ergo intellectum et omnes vires que sunt in dignitate post ipsum: et est deus gloriosus. A quo in quo sermones nostrum stantes: nec fore alicui esse preter ipsum: in eadem auxilio eius deueniemus: vt perficiatur intentio nostra per ipsum: et p conuersionem huius ad illum: ad quem forma (si non conuertatur) est informis. Et hoc est qd ostendimus et declarauimus.

¶ Explicit liber Alic. de primis et secundis substantiis: et de fluxu carum. Deo gratias.

¶ Incipit liber Alpharaby de intellectu.

2° m pte
signatum
b^o noie
telle.p^m signa
ti b^o no
mis itelle
ctus.2^m signa
tum.3^m signa
tum.4^m signa
tum.

Nomen intellectus dicitur multis modis. Unus eorum est quo vulgus appellat boiem intelligentem: scilicet discretum. ¶ Secundus est quæ loquutores sepe inculcant dicentes. Intellectus refugit B: vel erigit hoc. ¶ Tertius est intellectus quem Arist. ponit in libro demonstrationum. ¶ Quartus est de quo loquitur Arist. in tractatu 6°. qui est in libro de moribus. ¶ Quintus est intellectus de quo loquitur Arist. in libro de anima. ¶ Sextus est intelligentia quæ ponit in libro de metaphysica. ¶ Per intellectum quo vulgus appellat boiem intelligentem: intelligunt homines ostentatores discretionis: et aliquando appellant intelligentem eum qui bene seruat suas fides. Fides autem apud eos putatur esse probitas. ¶ Possi vero non intelligunt per intelligentes: nisi illum qui est boni ingenij qui adiuvenit maliciam: sed dicunt illud calidum et verum: et hoc. Bonitas vero ingenij (in adinuendo quod est bonum) ut agatur: et quod est malus ut fugiatur: est prudentia. Isti ergo vniuersali non intelligunt per intellectum: nisi quod Arist. intelligit per prudentiam. ¶ Sed vulgus diuisum est in duas sectas: circa intellectum huius nominis. Quida enim dixerunt quod intelligentes non dicitur intelligentes: nisi qui habet fidem. Maligius vero: (sic sit boni ingenij ad inueniendum malus) nolent vocare prudentes. Alij vero eum qui est boni ingenij in adinuendo quod debet fieri (sive sit bonus: sive malus sit) vocabant intelligentes: omnino non intelligebant per intelligentes nisi prudentes. Prudentes enim apud Arist. est qui est boni ingenij in adinuendo quod oportet fieri de operibus virtutis: quando opus est fieri illud: et secundum congruit vnicuique tempore: preter hoc etiam habet scientiam morales. ¶ Secundus vero intellectus quem locutores sepe replicant: dicentes B: erigit intellectus vel p: biber: vel hoc recipit intellectus: vel non recipit: non intelligit nisi illud quod est probabile apud omnes: scientiam. n. communes apud omnes vel plures ipsi vocant intellectum. Tunc autem animaduertes hoc ex his que scribitur: et loquuntur in libellis suis: in quibus se ponunt nomen intellectus. ¶ Intellectus vero quæ ponit Arist. in libro demonstrationum intelligitur esse virtus anime: quia acquiritur homini certitudo: propter vniuersali veritatem: necesse est: non argumentatione omnino nec meditatione sed natura et propioritate a pueritia statim ut non percipiat unde acquirat: vel quomodo acquirat. ¶ Dec autem virtus est una de partibus anime cui acquiritur cognitio prima: et certitudo propositionum: quas prædicimus abiqz pmeditatione et consideratione omnino. ¶ Sed he propositiones sunt principia scientiarum speculatarum. ¶ Quartus vero intellectus quem commendat Arist. in tractatu 6°. in libro de moribus. Intellectus est pars anime: cui propter experientiam circa vnam quæqz rem vniuersalius generis in prolixitate temporis acquiritur certitudo. Propositionum et iudiciorum in rebus voluntariis: quarum natura est ut elegantur vel fugiantur (ad faciendum vel fugiendum) propositiones affirmatiue. ¶ Iudicia vero que acquiruntur homini hoc modo ab illa parte anime: sunt principia prudentie in adinuendo de rebus voluntariis.

rys: quid debeat eligi ad faciendum vel fugiendum. ¶ Locutio autem harum propositionum indicantium ad id quod adiuvenit per hunc intellectum: est sicut comparatio propositionum primarum: que dicte sunt in libro demonstrationum: ad id quod elicitur ex eis. Sicut enim ille (sunt principia auctoribus scientiarum speculatarum ad eliciendum per eas de scientijs speculatis id cuius natura est ut sciatur tantus: et non agatur. Sic et bec sunt principia prudenti ingenio: ut per ea eliciat de rebus voluntariis id cuius natura est ut agatur: et hic intellectus augetur in homine secundum longitudinem sue vite: et quod infingitur in homine sua iudicia: et adduntur ei in vnoquoque tempore iudicia que prius non erant apud eum. ¶ Sed in hac parte anime que vocatur intellectus differunt homines multa differentia. In quocunque autem homine perficiuntur ista iudicia in aliquo toto genere rerum fiet peritus in illo genere. Sensus autem de hoc quod dicitur peritus est cum dixerit sententiam aliquam: vel eum considerauerit: cui recipitur sententia eius: et consilium ita ut non regatur ab eo vlla probare super hoc nec contradicatur ei: nec sit ei opus probatione: ideo raro potest esse homo bonus: nisi cum senerit: eo quod bec res anime gerit multis experientia: que non possunt esse nisi in longo tempore. ¶ Locutores autem de intellectu (quem sepe inculcant loquendo) putant quod hic est intellectus quæ possit agere in libro demonstrationum: et illum intendunt. Tunc autem cum feceris inductionem de primis propositionibus quæ frequentant: inuenies omnes apud eos sine dubitatione: cum tamen sint apud te propositiones probabiles: sed ipsi intendunt vnum et frequentant aliud. ¶ Intellectus vero de quo loquitur Arist. in libro de anima: proponit eum quatuor modis. Unus enim est intellectus in potentia. Alius intellectus in effectu. Alius intellectus adeptus. Alius est intelligentia agens. ¶ Intellectus enim qui est in potentia: vel est ipsa anima: vel est pars anime: vel virtus aliqua ex virtutibus anime: vel aliquid cuius scientia apta est abstrahere quidditates omnium que sunt: et formas eorum a suis materijs: et ponere omnes formas in seipso. Illa autem forma abstracta a suis materijs: in quibus est esse anime est nisi vt forma huius essentie: sed illa forma abstracta a suis materijs que sic est forma in hac essentia: est intellectus: et hoc nomen derivatum est a nomine huius essentie que abstrahit formas eorum que sunt et sunt sibi forme. ¶ Dec vero essentia est similis materie in qua impinguntur forme: scilicet quemadmodum si ex materia ueris aliquam materiam corporalem: vel uti ceram aliquam: in qua cum impingis aliquam celaturam: totum pene transit illa celatura et illa forma in sua superficie et in suis interioribus: et infunditur: et illa forma manet in tota: sic accedat tua estimatio ad intelligendum acquisitionem formarum rerum in illa essentia: que est silis materie: est silis illi forme. ¶ Sed discernas hac ab alijs materijs corporalibus: in hoc quod materie corporales artificiales non recipiunt formas: nisi in sua superficie tantum: non in profundo. In corporibus vero naturalibus fit e converso: huiusmodi autem essentie non remanet sua essentia abstracta a formis intellectuum: ita ut sit eis quidditas abstracta. Imo bec essentia fit ipsa eadem forma: quemadmodum si celaturam et canationem (que est in cera: alia qua cubica vel spherica) putares infundi in eam: et pertranfire per longitudinem et latitudinem eius: et profunditatem eius: et per totum. Si contingeret tunc quod illa cera esset celatura ipsa: per hoc exemplum: oportet ut intelligas acquisitionem formarum eorum que sunt in illa essentia: quæ vocatur Arist. in libro de anima intellectum in potentia.

5^m signa
ti b^o no
mis itelle
ctus.

tentia. Quādiu enim in ipsa non fuerit aliqua ex formis eorum que sunt ipsa: est intellectus in potentia. Cum vero habeantur in ea forme eorum que sunt finem exemplum qd prediximus: fit ipsa essentia intellectus in effectu. Et hic est sensus de intellectu in effectu. Cum enim acquiritur ab ea intellecta (que ipsa abstrahit a materijs) tunc illa sunt intellecta in effectu que (priusq; abstraherentur a suis materijs) erant intellecta in potentia: sed cū abstrahuntur sunt intellecta in effectu: et sunt forme illi essentie. Ipsa essentia enim non fit intellectus in effectu nisi propter ea que sunt intellecta in effectu. ¶ Sed hoc qd ipsa sunt intellecta in effectu: et qd ipsa est intellectus in effectu: vnum id est est. Sensus enim huius nostre dictionis quā dicimus qd ipsa est intelligens: non est aliud. nisi qd forme sunt intellecta illi: ita vt ipsa sint eadem forma. ¶ Igitur intentio de B qd ipsa est intelligens in effectu et itellus in effectu et itellus in effectu vna et eade intentio est et ad vna eandemq; intentionem est. Intellectus enim qui erat intellecta in potentia anteq; esset intellecta in effectu: erant forme in materijs extra animam. Cum vero fuerint in effectu intellecta: tunc esse eorum (put sunt intellecta in effectu) non est esse eorum prout sunt forme in materijs. Sicut enim eis in seipsis vel in materijs: non est suum esse: prout sunt intellecta in effectu. Nam eorum esse in ipsis comitantur cetera que adiunguntur eis: que aliqui sunt vbi: et aliquando quādo: et aliquādo situs: et aliquādo quantitas: et aliquando sunt qualia cum qualitatibus corporalibus: et aliquando agunt: et aliquando patiuntur. ¶ Cum autem sunt intellecta in effectu: remouentur multa ex his predicamentis: esse igitur eorum fit aliud esse: nō illud esse. Et tunc intellecta vel plura ex eis sunt sic qd intelliguntur intentiones eorum alijs modis. Verbi gratia. vbi qd intelligitur in eis cum tu consideraueris intentionem eius: vel non inuenies in eis aliquid de intentione eius omnino: vel pones nomen (vt in eis fit) qd facit te acquirere aliam intentionem finem alium modum. ¶ Cum igitur intellecta in effectu sunt: tunc vnu de his qd sunt in mundo fit qd sunt intellecta in effectu: et qd sunt itella in effectu nūmerantur de vniuersitate eorum que sunt. Natura enim omnium que sunt: est vt intelligatur: vt fiant forme illi essentie: et postq; hoc ita est: tunc non est prohibitus quin hec sint intellecta in quantum sunt intellecta in effectu: et ipsa essentia fit intellectus in effectu: intelligat etiam. ¶ Igitur id qd intelligitur nō est aliud ab eo qd est intellectus vel intelligens in effectu. Quod enim est in effectu intellectus: ob hoc est qd intellectum aliquid fit forma et: fit ipsa intellectus in effectu respectu sui ad illam formam ratiō: sed est intellectus in potentia respectu sui ad aliud intellectum: qd adhuc non est sibi acquisitum: profecto fiet intellectus in effectu. propter intellectum primum et intellectus secundum. Cum autem fuerit factus intellectus in effectu respectu omnium intellectuum: sed ipsa est vnum de his que sunt tunc ipsa anima fit ipsa omnia in effectu intellecta in effectu. Cum autem ipsa intelligit id qd est intellectus in effectu: tunc non intelligit aliqd qd fit extra suā essentiam. imo intelligit suam essentiam. ¶ Palam igitur est qd dum ipsa intelligit suam essentiam non acquiritur sibi aliquid: qd est cuius esse fit extra esse suum: cum ipsa fit intellecta in effectu: sed intelligit de sua intelligentia quiddam. et qd eius esse est ipsius intellectum qd est in sua essentia. fit igitur hec essentia sibi intellecta in effectu. ¶ Non fuit autem in nobis anima anteq; intelligeretur: nisi in intellectu in potentia: modo autem est intellecta in effectu: eo qd intelligitur in effectu: suum esse in seipsa est intellectus in effectu et intellectum in effectu: diuerso

modo qd cum intellexerit hec eadem primo. Hec enim primo fuerit intellecta: sic qd fuerit abstracta a suis materijs in quibus erat suum esse cum erant in potentia intellecta: et postea sunt intellecta secundo: tunc suus esse nō est illud esse qd prius fuit: sed est esse separatus a suis materijs: ita qd sunt forme non in suis materijs: sic sunt intellecta in effectu. ¶ Igitur intellectus in effectu cū intelligit intellecta que sunt sibi forme. et finem qd intellecta in effectu: sunt intellectus quem nos prius diximus esse intellectus in effectu: tunc fit modo intellectus adeptus. Cum enim fuerint h aliqua que sunt forme non in materijs: nec fuerit vnq; forme in materijs: profecto hec cū intelligitur sunt aliqua intellecta: sed talia qualia erant anteq; intelligerentur. Sensus autem de hoc qd ipsa intelligit aliquid hic est: et qd ipsas formas que sunt in materijs abstrahit a suis materijs: et fit esse eius aliud a suo esse qd erat prius. ¶ Postq; igitur sunt hic res que non sunt in materijs: tunc illi essentie non est opus abstrahere eas a suis materijs omnino: sed sicut inuenit eas abstractas: sic intelligit eas admodum quo ipsa inuenit suā essentiam cum est intellectus in effectu per intellecta que in non sunt in suis materijs. ¶ Sit igitur esse earum (finem qd sunt intellecta) intellectum 2^m: et hoc esse eorum tale est: quale erat anteq; intelligerentur intelligitur: hoc est qd oportet intelligi de his que sunt forme non in suis materijs. Cum enim h intelligitur esse eorum in seipsis esse ipsam esse eorum: cum ipse dicantur intelligi tale quale est de nobis intellectum in effectu. hoc autem qd in nobis est intellectum in effectu tale est: quale dicit de ipsis formis que non sunt in materia: nec fuerint in eis vnq; sed finem modum quo de eo qd est de nobis intellectum dicimus qd est in nobis quo oportet vt dicatur de illis qd sunt in mundo. ¶ Et ille forme nō possunt intelligi perfecte: nisi postq; acquisitae fuerint ab intellectu omnia intellecta in effectu: aut plura ex eis: vt intellectus adeptus acquiritur: tunc fient ille forme intellecte: fient quasi forme in intellectu finem qd est intellectus adeptus: sed intellectus adeptus est quasi subiectum illis. ¶ Et intellectus adeptus est quasi forma intellectui in effectu. Intellectus vero in effectu est quasi forma et subiectus intellectui adeptus: intellectus in effectu: quasi forma illi essentie: illa vero essentia est similis materie: et hinc incipiunt descendere forme vsq; ad formas corporales pfectas: et hinc incipiunt eleuari quousq; separant a materijs particularis cū modis separationis separatis se. ¶ Si autem sunt qd nullo modo sunt in materijs: nec fuerint: nec erunt vnq; in materijs excedentes se in pfectione et separatione: et habuerint aliquē ordine in eē: tunc cū consideratus fuerit stat^o earum: pfecto pfectione: ex illis finem hanc viam erit forma minor quousq; veniat ad minimum qd est itell^o adeptus. et deinde non cessabit descendere quousq; perueniat ad materiam essentia: et ad eam vel id qd est in eā: et de vris animalibus: et postea ad naturam: et deinde non cessabit descendere quousq; perueniat ad formas clemetorum que sunt viliores ex formis in esse: et ideo subiectus earum est vilius ceteris subiectis: h est materia prima. Cum autem ex experientia materia prima: gradatim peruenies ad naturam que est forme corporalis in materijs pfectis: a quibus iterum ascendendo gradatim peruenies ad illam essentiam: et ascendendo superius peruenies ad intellectum adeptum: et tunc peruenies ad id qd est simile stellis finem comparisonem tue erectionis a materijs pfectis: a quo iterum cum ereptione te peruenies ad primum ordinem eorum que sunt separata. ¶ Ex quorum ordinibus primus est ordo intelligentie agētis

unde intelligentia agens quā nominat Aristot. in tertio tractatu libri de anima est forma separata: que non fuit in materia: nec erit unquam: ex hoc quod est anima intellectus in effectu: tota eius virtus est ad assimilandum se intelligentie intellecte adeptę: que essentiam istam: (cum esset intellectus in potentia) fecit esse intellectum in effectu: 2 ea que erant intellecta in potentia: fecit esse intellecta in effectu: cuius comparatio ad effectum qui est in potentia est sicut comparatio solis ad oculum qui est visio in potentia quādiu est in tenebris. Intentio autem de tenebris est illuminatio in potentia: vel privatio illuminationis in effectu. Intentio vero illuminationis est irradiatio ex appositione lucidi. ¶ Cum igitur acquiritur lumen in visu 2 in aere: 2 in simili: tunc aer cum lumine: quod fit in eo: fit visus in effectu: 2 colores fiunt visi in effectu. ¶ Sed dico quod visus non fit visus in effectu ob hoc solum quod fit in eo lumen 2 irradiatio in effectu: sed quia cum fit in illo illa irradiatio. (fit enim irradiatio in effectu: 2 sunt eorum forme visorij in lumine: 2 fit visus in effectu.) tunc imaginatur formas visorum: sed ante hoc necesse est preparari radios solis vel alterius rei: ad hoc ut stet irradiatum in effectu: 2 tunc quod erat visus in potentia: fit visus in effectu. Principius autem per quod fit visus in effectu: postquam fuerit visus in potentia: 2 ea que erant visus in potentia sunt visus in effectu: est irradiatio que fit a sole in visu. ¶ Secundum hoc igitur exemplum in illa essentia que intellectus in potentia: acquiritur quiddam: cuius comparatio est: sicut comparatio irradiationis in effectu ad visum: hoc tribuit ei intelligentia agens. Ergo ipsa est principius: eo quod ea que sunt intellecta in potentia: facit esse intellecta in effectu. Et sicut sol est: qui facit oculum visum in effectu: 2 visus in potentia facit visum in effectu: cū lumine quod confert eis. Sic 2 intelligentia agens est: que trahit ad effectum intellectum qui est in potentia: 2 facit esse intellectum in effectu: cuius eo: quod tribuitur ei ab illo principio: 2 per illam intellecta in potentia fiunt intellecta in effectu. ¶ Intelligentia vero agens illius speciei est: cuius est intellectus adeptus. Forme vero eorum separatiorum que sunt supra eam: sunt in ea inaccessibleiter sine initio 2 sine fine: sed esse earum in ea est secundum ordinem multo altius ab ordine: quo sunt in intellectu: que sunt in effectu: sed prior quāquam ad nos: cum exerceamus ad ea: que sunt perfectiora in esse ab his: que sunt minoris esse excellentior est: sicut dixit Aristot. in libro demonstrationum: eo quod nos non erigimur ad ignotum: nisi ab eo quod notius est apud nos. ¶ Quod autem est perfectioris esse in se: illud est magis ignotum apud nos: 2 ignorantia nostra maior est de illo. unde necessarium est: ut ordinatio illorum: que sunt fit in intellectu qui est in effectu: conuerteretur: quod est in intelligentia agente. ¶ Intelligentia enim agens primum intelligit de his: que sunt id quod perfectius post perfectius: 2 forme quod sunt bodie in materijs: sunt etiam in intelligentia agente: forma abstracta: non quod prius fuerint in materijs: 2 deinde sunt abstracte: sed quia nunquam cessauerunt esse in ea in effectu. ¶ Cum autem ipsa penetrat intelligendo materias 2 ceteras naturas dat eis formas in effectu que erant in seipis: 2 autem quod nos prius in hoc: sunt ille for- me: sed hoc non est possibile hic: nisi per esse generationis harum materierum. ¶ De ceteris forma in intelligentia agente est indivisibilis: nec est mirum: si postquam intelligentia est non diuisibilis: sicut in eius essentia res non diuisibiles: 2 debet in simile ei quod est in sua substantia: quousque recipiat illud nisi diuisibiliter. Et hoc est quod iam ostendit Aristot. in libro suo. de anima 2 metaphysica.

¶ Sed hic est questio: scilicet si possibile est hanc formam inuenire non in materijs: an quod opus fuerit ponere eam in materijs: vel quomodo de non esse perfectioni venit ad esse imperfectum. ¶ Sed forte dicit aliquis quod non fuit hoc: nisi ob hoc: ut materie fierent perfectioris esse. ¶ Sed tunc sequitur ex hoc quod he forme non fuerint genite nisi propter materiam: quod est contrarium ei quod videt Aristot. Vel forte dicit aliquis quod hec omnia sunt in intelligentia agente in potentia. ¶ Sed per hoc quod hic dicimus in potentia: non oportet quod intelligentia agens habeat in potentia recipere hanc formam: 2 postmodum fiat in ea: sed quia habet potentiam ponendi eas in materijs: 2 hoc est potentia: ut agat in aliud a se. Ipsa enim est que ponit eas formas in materijs: 2 deinde studet appropinquare eas separationi paulatim quousque acquiritur in intellectu: fit substantia anime hominis vel homocuius eo per quod substantiatur propinquius ad intelligentiam agentem: 2 hic est finis ultimus: 2 vita alia qua acquiritur quodam per quod substantiatur: acquiritur perfectio eius habitus: quod est ut agat in aliam actionem per quod substantiatur. ¶ Et hoc est intentio de vita alia: quousque actio non fiat in alio: quod sit extra suam essentiam. Igitur sua essentia 2 sua actio: 2 suum egere est unum 2 idem: 2 tunc ad suam existentiam non indiget ut corpus sit sibi aliqua materia: nec ad aliquam suarum actionum indiget adiunxi virtute animalique est in eius corpore: nec indiget in ea instrumentum corporali omnino. Ad nihil enim ex gradibus suis est: ut ad existentiam suam necessarium sit corpus esse sibi materiam: ut ipsa forma in corpore: supra hunc gradum existens ad sui existentiam non sit necesse corpus esse sibi materiam: quousque ad plures ex suis actionibus egeat ut instrumentum corporale: 2 ad suam virtute eius: scilicet sensu 2 imaginatione: per quod autem perfectius est suum esse hoc est: ut fiat secundum dispositionem quam prediximus: sed quod intelligentia agens habeat effectum ostensum est in libro de anima. ¶ Videtur autem quod intelligentia agens non semper agit: sed aliquando agit aliquando non: unde sequeretur necessarium quod ad id quod ageret: ad id quod non ageret est diuersarum comparationum: 2 sic variaretur de comparatione ad comparationem. Si autem non esset semper secundum suas perfectionem ultimam: tunc non variaretur tantum de operatione ne ad operationem: sed variarentur tantum etiam in sua essentia eo quod perfectio eius ultima esset in sua substantia aliquando in potentia: aliquando in effectu: 2 tunc quod esset in potentia: esset materia ei: quod esset in effectu. Sed nos iam posuimus eam separatam esse ab omni materia. Postquam igitur hoc ita est: tunc semper est in sua perfectione ultima. ¶ Ipsa vero necessario permutat de comparatione ad comparationem: 2 tamen imperfectio non est in sua essentia: sed contingit ei ob hoc quod non inuenit semper comparationes secundum quas agit. scilicet vel quia materiam 2 subiectionem in que agit preparata non inuenit: vel quia est impediens aliquid extra se: quod aliquando remouebitur. Et hoc manifestatur quod in illa non est substantia ad se ut sit ipsa primum principium omnium eorum que sunt: vel eo quod eger. ut detur ei materia apta in qua agat: 2 ut moueat suum impediens: unde non est in sua essentia: 2 sua substantia sufficientia ad dandum omnibus rebus suas perfectiones. Igitur in sua substantia est defectus ad dandum rebus que non habent suas perfectiones. Id autem in cuius substantia est defectus non habet in se sufficientiam ad hoc ut non sit ipsum esse aliud principium: 2 ut sit res cuius esse sit per se ipsum: ut esse eius non sit ab alio a se. Sequitur ergo necessarium: ut sit

aliam causam que adiunget in dando sibi materiam in quam agat. ¶ Palam autem quod subiecta in que agit intelligentia agens sunt vel corpora vel vires in corporibus generatis corruptibilibus. Jam autem ostensum est in libro de corruptione: quod cause que sunt partes corporum celestium ipse sunt principia prima agentia hec corpora. Ipse igitur dicitur intelligentie agentis materiam et subiecta in que agat. ¶ Omne enim corpus celeste mouetur a motore qui non est corpus: nec in corpore omnino qui est causa esse illius: et eius per quod substantiatur: cuius ordo in eo quod est substantia sua est: secundum ordinem illius corporis. Motoz igitur eius quod est perfectior inter illa est perfectior inter motores: perfectius autem in esse est celum primum. ¶ Igitur perfectior inter motores: est motor primi celi: sed quia motor primi celi fuit principius per quod fuit esse duarum rerum discretarum: quarum una est per quam substantiatur primum celum: et est substantia corporea celestis. Altera est motor sperere celestis stellarum fixarum: et hec est essentia: que non est corpus: nec in corpore: ideo non fuit possibile: ut daret utrumque illorum secundum unum modum: et unum aliquid in sua essentia: secundum per illud substantiatur: sed secundum duas naturas: quarum una est perfectior altera: eo quod illa per quam datur id esse quod est perfectius: quod non est corpus: est perfectior ea per quam datur id quod est corporeum. ¶ Igitur ipsa non substantiatur: nisi per duas naturas: quoniam ex illis utriusque est suus effectus.

igitur esse eius habetur in unum: eo quod id in quod diuiditur causa est per quam substantiatur: igitur non potest esse: ut motor primi celi sit primum principium omnium que sunt: sed habet aliud principium necessarium: et illud initium est perfectioris esse quam istud. Postquam autem motor primi celi non est in materia. Sequitur necessarium: ut sit in sua natura. ¶ Intelligentia igitur ipsa intelligit suam essentiam: et essentiam eius quod est principium sui esse: igitur manifestum est: quod id quod intelligit: de principio sui esse perfectius est quam sit sua natura: et id per quod intelligit suam essentiam: que est enim prima est minus: non est autem opus diuidi eius essentiam in duas naturas nisi in bases: sed principium quod est principium per quod substantiatur motor primi celi est unum ex omnibus partibus necessarium: nec potest aliquid esse perfectius eo: nec est ei principium. Ipsum igitur est principium omnium principiorum: quia principium primi omnium eorum que sunt. ¶ Et hec est intelligentia quam ponit Aristoteles in littera: in libro de metaphysica. ¶ Unumquodque etiam illorum etiam est intelligentia: sed ille est intelligentia prima: et etiam primum quod est: et verum primum et vnus primum: et omnes alie non sunt intelligentie: nisi per illum secundum ordinem. Considerare autem de his supra hoc quod ordinatus est preter intentionem nostram.

¶ Explicit liber Alpharaby de intellectu et intellecto.

Incipit liber Zuicene. de phia p. fine scietia diuina.
Caplm I. De igitioe subiecti pme phie ad hoc: vt ostē
 datur ipia esse de numero scientiaz.

Dicitur auxilio dei
 tractatu de intentionib⁹
 sciapz logicaliū ⁊ nāliū:
 ⁊ doctrinaliū. pueniē
 tius est accedere ad co
 gnitionem intentionis
 sapientialiū. Incipiam⁹
 ergo auxiliāte deo ⁊ di
 cam⁹ qd scie philosophi
 ce: sicut iam inuimus in
 alijs libris: diuulūm in
 speculatiuis ⁊ actiuis;
 ⁊ iam inuimus differen

tias inter eas: ⁊ diximus qd speculatiue scit ille in qbus
 qrit pfiā vtus aie speculatiua: per acquisitionē intelligētie
 in effectu. s. per adptionē scie imaginatiue ⁊ creditiue: de
 rebus que nō sunt nra opa: nec nre dispōnes. In his q si
 nis est certitudo scie ⁊ opinionis. Scia enim ⁊ opio non
 sunt ex qualitate nostri opis: nec ex qitate inity nri ope
 ris: fm qd est initiūm nostri operis. ¶ Practice vō sunt
 file in quibus paimū qrit pfiā virtus aie speculatiua per
 adptiones: scie imaginatiue ⁊ creditiue de rebus q sunt
 nra opa: ad hvt scōario pueniat pfectio vtutis practice
 in motib⁹. Et diximus qd speculatiue cōprehendunt in
 tres pres. in nāles. s. ⁊ doctrinales ⁊ diuinas. ⁊ qd suū sub
 lectū nāliū est corpa fm q mouent: ⁊ quēscunt ⁊ qd de
 eis iquiriūt sunt accidentia que accidunt eis: pprie f3 hūc
 modū. Et qd ē subm doctrinaliū est vel qd est qtitas pu
 re vel qd est hūc qtitate. Et dispōitiōes eius que inqu
 runtur in eis: sunt ea que accidunt qtitati ex hūc qd est qti
 tas in diffinitione: quaz nō inueni spēs mae nec vt mo
 tus: ⁊ qd diuine scie nō ingrit nisi res sepatas a mā fm
 existētiam ⁊ diffinitionē. ¶ Jam ēt auditi qd scia diuina
 est in q querit de pms causis naturalis esse ⁊ doctrina
 lis ēē: ⁊ de eo qd pēder ex eis: ⁊ de cā causaz: ⁊ de pñ pñ
 cipioz: qd est deus excellēis: ⁊ h pñ: qd potuūt artigere
 ex libris trasactis: ex qb⁹ tū nō plene patuit tibi qd certū
 sime sit subm diue scie nisi aliquātula inuitioe: quā tras
 curri in libro logice de analitici posteriorib⁹ si memi
 nisti. Et qd in ceteris scientijs est aliqd: qd est subm: ⁊ qd
 aliqd sunt que ingrit in eis: ⁊ qd pncipia aliqd concedū
 tur in eis: ex qbus cōponit demōstratio. Sed tñ p h nō
 ve certitudo es: qd sit subz huius scie. s. an sit cēntia p
 mī pncipy ad h vt id qd qrimus in ea sit cognitio pprie
 tati ⁊ actionū eius: vel an sit alia intētiō: ⁊ et ias audisti:
 qd h est phia certissima. ⁊ phia pñ: ⁊ qd ipa facit acqre
 verificationē pncipioz ceteraz: sciapz: qd ipia est sapiē
 tia certissima. iā ēt audisti sepe: qd sapia ē excellēti⁹ scia
 oibus sciētijs ad sciedū qd ē excellēti⁹ scitū: iterūz
 qd sapia est cognitio que est certior ⁊ pueniēti⁹: ritēz qd
 ipa est scia pma: causaz totū: ⁊ tñ nō intellexisti qd ēē h
 phia vel h sapia: neq si he tres diffōnes vel pprietates
 sint vnus artis vlt oueraz: qz vnaqz dicat sapientia.
 Nūc at vnus māifestabimus qd h scia in cuius via sum⁹
 est phia pma: ⁊ qd ipia est sapia absolute: ⁊ qd tres pprie
 tates per qz describit sapia. sunt pprietates vnus magiste
 ru: ⁊ qd ipia est ipiuz magisteriū. ¶ Cōstat at qd ois scia
 bz subm suū pncipū. Ingramus qd sit subm huius scie:
 ⁊ pōderemus an subm huius scie sit ipic de excellēis: sed
 non est: imo ipic est vnus de bz que querunt in hac
 scientia. ¶ Dico ergo impossibile esse: vt ipic de sit sub

iectum huius scie. qm subm ois scie est res. que pceditur
 esse: ⁊ ipia scia non inquiri: nisi dispoitiones illius sub:
 ⁊ h nonum est ex alijs locis. Sed nō pōt cōcedi qd deus
 sit in hac scia vt subz. imo qstū est in ea. An si ita nō ē.
 tūc nō pōt ēē quin sit: vt cōcessum in hac scia. ⁊ qstus in
 alia vel cessum in ista: ⁊ nō qstus in alia. Sed vt ruz: fal
 sum est: qm ipole ē: vt sit qstus in alia eo qd alie scie sit vlt
 morales vel ciuiles vel nāles vel doctrinales vlt logice:
 ⁊ nulla scia sapie est extra hāc diuisionē. In nulla at eaz
 qrit an sit deus: qd nō pōt ēē h. vt in eis qrat: ⁊ tu scis qd
 parua inspectione ex his que multotiens inculcam⁹: nec
 etiam potest esse: vt nō sit qstus in alia ab eis sciētijs. tunc
 enim ēē nō qstus in scia yllo modo. 3git aut est manife
 stum p se: aut dpatū p se. qd nō possit māifestari vlla spe
 culatione. Non est aut māifestu per se: nec est dpatū
 posse māifestari: qz signa bēn de eo. ¶ Ampli⁹ ⁊ rō: eo
 id cuius manifestatio depat: qm pōt pcedi esse ē? Re
 stat ergo: vt ipsum inquirere nō sit: nisi huius scie. de eo
 at inquisitio sit duobus modis. vnus est quo inquirunt
 an sit. alius est quo inquirunt ciuz pprietates. Pōt qnā
 autem ingrit in hac scia an sit. tunc nō pōt esse subie
 ctum huius scie. nulla n. sciapz debet stabilire ēē suū sub
 lectū. In primo etiā ostēda qd an sit nō pōt qriti si h
 scia. Māifestū est enim ex dispoitiōe huius scie qd ipa
 ingrit res sepatas oino a mā. Jā ēt significauit tibi in na
 turalibus: qd deus est nō corpus: nec virtus corporis: sed
 est vnus separatu a materia: ⁊ ab oi cōmitione omnis
 motus. 3gitur ingritio de eo debet fieri in hac scientia: ⁊
 qd de h apprehēditi in nālib⁹ erat extraneū a nālib⁹:
 qd qd h tractabatur in eis nō erat deus. fed volumus
 per h accelerare hoim ad tenēdū es paimū pncipū: vt
 per h augere desiderij addiscēdi scias: ⁊ pueniēdi ad
 locū in quo certius possit cognosci.

Ratū autem esse: vt h scia subz ba
 beat: ⁊ mōstratū est illud qd pu
 tabatur esse subm eius nō esse suū subiectū:
 tunc queramus an subm eius sint vltie cause
 eoz: que si: an oēs quatuor simul an vna tñ.
 Sed h nō debet dici quāuis iam h qdam putauerunt.
 Nam pideratio de oibus qtuor causis nō pōt esse quin
 sit de illis iquātū hūc esse: vel iquātūz sunt cause absolu
 te: vel iquātū vnaqz eaz quatuor est illius modū p
 pms est subz. vt pideratio de illis sit f3 qd vna ē agēs
 ⁊ alia patiens: illa alia est aliud: vel fm qd sit ex cōiunctōe
 illaz. dico autem qd si bene consideretur nō possunt ēē
 subiectū huius scie iquātūz sunt cāe absolute: ita vt intē
 tio huius scie sit piderare ea: que accidunt causis inquā
 tum sunt cause absolute: ⁊ h patet multis modis: qtuorū
 vnus est. s. qz bec scia inquiriūt inrēctiōes que nō sunt ex
 accidentibus ppropis ipaz: causaz inquisitūz sunt cause.
 Inquiri enim vlt ⁊ particulare potentiam xatrum pōt
 sibile ⁊ necesse ē. Māifestissimū est autē qd h talia
 sunt in se qd ingritio per se debet fieri de illis: nec lunt ex
 accidentibus que sunt ppropia rebus naturalibus: nec vo
 crinalibus: nec cadūt inter accidentia que sunt ppa scia
 rum practice. Restat igit: vt ingritio sit de illis in scia:
 que est tras pdictā diuisionē: illa est h scia: ⁊ et qz scia
 de causis absolute acqrit pōt sciam quā stabilium cau
 se rez causas bñitiū. dñ n. nos nō stabiliterimus esse cau
 saz causata: ⁊ rebus alijs sic vt esse causaz pendeat ex
 eo: qd pcedit in esse non sequitur apud intellectū ēē cau
 se absolute. Sed h est causa vna: quāntis scñsus inducat.
 vt due cause concurrant. Sed lūc cōcurrant: non min⁹
 tamē vna debet ēē causa alterius: per inasio. n. que aduc
 nit aie ex assiduitate scñsus: ⁊ experientie non est cogno

sicut scisti nisi per cognitionem: qđ in pluribus ex rebus que sunt naturales et electionis contingit h. et h. certe est appositum ad stabiliendum causas. Concedere. n. eē causas et occasiones non est manifestū primū sed pbabile. tam aut scisti oriam inter h. duo. Nam si nō plene fuerit manifestū per se apud intelligentiā: qđ gēd cepit h. pncipiū aliqđ. ideo debet esse manifestū per scisti mltā ex geometricis: per qđ pbant cetera in lib. Euclidis. Deinde demonstratio vel demonstratio manifestatio non est ita i ceteris scientiis. ynde debet eē in hac scia. quō igit pte. vt illud sit subiectū scie: inter cuius inquisitiones quantur dispositiōes eius cuius eē est qstū i ea. Qđ cū ita sit manifestū ei: qđ nō est inqstio de illis inqatū vnaqueq; eorum h. eē ppiū: vt h. sit qstū in hac scia. Nec est etiā in qatū sunt diuinctio aliq; oio non dico cōiunctum: nec vlt. eo qđ pferatio de tribus coniunctionis pōt est: qđ pferatio de diuinctiōe: quāuis non sit ita in pncipali bus vlt. fm respectū quē in logica nosti: vñ oī bñ pside rationē de ptribus. Sed vel in hac scia: tūc pueniēs eēt eas esse subm eius: vel in alia. sed in alia scia esse non pōt. Nulla. n. alia ingrit de causis vltimis nisi ista scia: si aut cōsideratio de causis fuerit inqatū hñt esse. et de oī eo: qđ accidit eis fm hunc modū: oportebit tunc vt ens inqatū est ens sit subiectū: qđ est conuenientius. Mōstrata est igitur destructio illius opinionis qua dicit qđ subiectū huius scie: sunt cause vltimē. sed tñ debes scire: qđ be sunt cōpletio et questū eius.

Caplm. II. De stabiliēdo subm huius scie.

Portet igitur: vt monstramus qđ sit subm huius scie sine dubio: ad h. vt pateat nobis que sit intētiō huius scie. Dico at qđ subiectū scie naturalis est corpus non inqatū est ens: nec inqatū est substantia: nec inqatū est compositū ex suis duobus pncipiis: que sunt yle et forma: sed inqatū est subiectū motui et quieti. Scie vero que sit sub scia naturalis remotiores sunt ab hñt et morā. es. Subiectū vō scientie doctrinalis est mensura sine intellecta absq; materia siue intellecta in materia: et numerus siue intellectus absq; materia siue intellectus in materia. Non. n. inquirat stabilire an mensura vel numerus intelligatur absq; materia vel in materia. Sed pferatio de his est de dispositionibus eoz que accidunt eis post positionem eozum hñt. Scientie vero que sunt sub disciplinabilibus conuenienti ē. vt non considerent nisi de accidentalibus pntibus posita: que sunt minus cōia qđ ipsa posita. Subiectū vō logicę: sicut scisti sunt intētiōes intellecte scō: que apponuntur intētiōibus pmo intellectis fm qđ per eas pueniē de cognito ad incognitū: non inqatū ipse finit intellecte et habet esse intelligibile: qđ esse nullo mō pender ex materia: vel pender ex materia: sed non corpea. Non fuerit aut alie scie pter has. Deinde pferatio de substantia inqatū est ens vel est suba. vel de corpore inqatū est substantia: de mensura et numero inqatū habent eē: et quomodo habent esse: de rebus formalibus: que non sunt in materia vel si sunt in materia: nō sit corpea: et quomodo sunt illi: et quis modus est magis ppius illis separatim per se debet haberi. non. n. potest esse subm alicuius sciarum de sensibilibus: nec alicuius sciētiar de eo qđ habz esse in sensibilibus. Nam estimatio est expoliatio a sensibilibus: hñt sunt de vniuersalitatis eoz: que hñt esse se paratum a materia: manifestū est. n. qđ substantie inqatū est suba tñ: non pender ex materia: alioquin nō eēt substantia nisi sensibilibus: nuncq; etiam accidit esse in sensibilibus: et in non sensibilibus: ynde numerus inqatū

numerus est: non pēder ex sensibilibus: nec ex insensibilibus: mensura etiā cōe nomen est: quia mensura vel intelligitur dimensio: que pstituit corpus naturale vel intelligitur quātitas prima: que dō dō linea et superficie et corpore terminato. Tu aut iā scisti oriam iter h. duo. Nulla aut eaz est separata a materia: mensura vō fm pma acceptio: nem quīs nō sit separata a materia est tñ pncipiū essendi corpa naturalia. Nec tñ ob h. pōt esse: vt cōstitutio eorum pender ex ea: quasi ipsa pter eis cōstitutiones ipaz: tunc. n. pcederet in esse ipsa sensibilia: sed nō est ita. Si gura ē accidentale et comitans esse m: postqđ subat corpus finitū cuius spaciū est superficies finita: extremitates ē sunt sub mensura: inqatū materia pficiat p illas: et pōtea comitant. Postqđ at ita est. tūc figura non habet eē nisi in materia: nec est pma cā in esse veniendi ad effectū: mensura vō fm acceptiōe scōam pferat fm esse suum: et fm sua accidentalia. Sed pferatio de ea fm esse suum: et de quo mō eēndi: et de qua diuisione eēndi sit: non ē vt pferatio de eo: qđ pender ex materia. Subm autē logicę fm se manifestū est eē pter sensibilia: manifestus est igit qđ h. oia cadunt in scientia: que pficit id cuius cōstitutio non pender ex sensibilibus. Sed nō pōt pōt eis subm cōe: vt illoz oīz sunt dispositiones et accidentalia scia nisi eē. Quedā. n. eoz sunt sube: et qdam qritates et quedam alia pdicamenta: que nō pnt hñt cōes: itēte eoz: qua certificent nisi intētiōe essendi. Sicut et sunt res qđ debent dīstīnri et verificari in aia: que sunt cōes in scientiis: nulla tñ eaz tractat de eis: sicut ē vñū inqatū cōvni: et multū inqatū est multū. pueniēs et icōueniēs. Zūi. et. De his. n. mentionē tñ faciūt et inducūt diffinitōes eoz: nec tñ loquunt de mō eēndi eoz: qđ h. non sunt accidentalia ppiā alicui suboz: aliaz scia pnticulariū: nec sunt de rebus que hñt esse nisi ppterates esse essentiali. Nec sunt et de ppietatibus: que sit cōes omnibz scie: vt vñz qđq; eoz sit cōe oī reīne: nec pnt eē propria alicuius pcedi camenti: nec pnt esse accidentalia alicui nisi ei: qđ est esse inqatū est eē. Igit oīum est tibi ex his omnibus qđ ens inqatū est ens cōe est oībus his: et qđ ipsū debet poni subm huius magister: et qđ non eger inquiri an sit: et qđ sit quasi alia scia pter hanc debeat assignare dispositionē eius ob h. qđ incōueniens est: vt stabiliat suum subiectū an sit et certificet quid sit scia cuius ipsū est subiectū: sed potius oportet pcedere tñ: qđ est et quid ē. Iō p subiectū hñt scie est ens inqatū est ens: et ea que inquiri sunt psequētia ens inqatū est ens sine additione aliq; quoz: quedā sunt qđ ipz. vt suba quātitas et qūtas. quonā eē non eger diuidi in alia pmiū: in ista. sicut suba eger diuidi in alia anteqđ perueniat ad diuidi in boiem et non hominem: et ex his qđ sunt et quasi accidentalia propria. sic vñū et multū potētia: et effectus: vlt et particularē: possibiles et necessē: per h. autem qđ ens recipit h. accidentia et coaptatur illis: non est necessē illud proprie fieri vt naturale vel dīstīniale vel morale vel aliquid aliqz. Pōt autēz quis dicere qđ postqđ ens ponitur subiectū huius scientie: tñ nō potest esse: vt ipsa stabiliat esse principia essendi. Inquisitio. n. omnis scientie non est de pncipiis: sed de cōsequētibz principioz. Ad qđ respondēt qđ speculatio de principijs non est nisi inquisitio de cōsequētibz huius subiecti: quia ens h. vel illud inqatū est principijs non constituitur ab eo: nec prohibet: sed comparatione nature entis absolute est quoddā accidentale est: et de cōsequētibz: que sunt ei ppiā: pntipium. n. non est cōius qđ ens qđ psequat cetera psequutione pma. Nec itam necesse est: vt sit naturale vel disciplinale vel aliquod aliud ad hoc: vt accidat ei esse pnt

Subj nāta.

Subj doctri nāta.

Subm logicę.

Subj

Subiectū metaphy.

Subiectū.

Solo.

etiam tota

capitulum. Deinde principium non est principium omnium entium. si. n. omnium entium esset principium. tunc esset principium superfluum: ens autem in se absolute non habet principium. sed habet principium vniuersale: esse quod scitur: principium igitur est principium aliquibus entibus. quare si scia non erit inquirere principia entis absolute. sed principia aliorum entium. sic principia ceterarum sciatur particularium. quibus. n. ceteris scientiis: non potest esse principiorum suorum: cōmū. (hñ. n. pñ. cñ in quibus cōmunicat omnes de quibus vnaquaque eorum tractat.) ipse tunc per bant esse principiorum eorum: reque sunt in eis. (¶ Sequitur ergo necessario: ut si scia distinetur in partes quas quādam ingreditur causas ultimās igitur sunt cause ois esse causati iquantum est esse: et alie inquirunt causas primas ex qua sunt ois esse: cārum iquantum est esse causati: non inquantum est esse mobile vel agitari: quāda alie inquirunt dispositiones que accipiunt esse: et quāda inquirunt principia sciatur particularium. principia enim vniuersalium sciatur minus cōmū qñones sunt in scia cōmū: sicut principia medicine in naturalibus: principia mēsuratiōnis in geometria. Cōtingit enim. ut in hac scientia monstrentur principia singularium sciatur: que inquirunt dispositiones vniuersalium sciatur esse. igitur si scia ingrit dispositiones esse: et ea que sunt ei qñi pñes et ipse quousque puenit ad appropriationem: ex qua puenit subiecti naturalis igitur pmitimus illā appropriationem ei. Et appropriationem ex qua puenit subiecti disciplinale pmitimus ei. et si sit ceteri: id autem quod precedit illud subiecti. et est eiusdem principium nos inquirimus et stabilimus eius dispositiones: igitur qñones huius scie quedā sunt cause esse: iquantum est esse causati: et quedā sunt accidentalia esse: et quedā sunt pñia sciatur singularium. et scia hōrum qñitur in si magisterio. et si pñia pñia. quare ipsa est scia de pñia cā esse. et si est pñia cā. sed pñia causa vniuersalis est esse: et vñitas: et est etiā sapia que est nobilior scia qua apprehendit nobilior scitū. Nobilior vero scia: quod est certitudo veritatis et nobilior scitū. quod est de? et cause que sunt post eū: et est cognitio causarum ultimarum ois esse. et cognitio dei. et propterea diffinitur scientia diuina sic. quod est scia de rebus separatis a materia diffinitione et diffinitionibus: quod ens iquantum est ens. et principia eius et accidentalia eius iquantum sunt: sicut iam patuit nullum eorum esse. nisi precedens materia: nec pendet esse eius ex esse illius. Cū autem inquiruntur in hac scia de eo quod non pcedit materia: non inquiruntur in ea nisi si pñia quod eius esse non eget materia. (¶ Eorum autem que inquiruntur in ea quatuor sunt: quorum quedā sunt separata a materia: et ab appenditijs materie oino. et quedam sunt cōmixta materie. et ad modum quo pmissetur causa constitutens et precedens. materia. n. non est constitutens illa: quedā sunt que inueniuntur in materia: et non in materia: sicut causalitas et vñitas: quod propter ea que hñt cōiter iquantum sunt talia: sūt quod certificatione sui non est opus esse materia: oia autem cōmunicat in si quod esse eorum non est materiale. et ut esse eorum sit ex materia. et quedā sūt res materiales: sicut mor? et ges: sed de eis non inquiruntur in hac scia pñia quod sunt in materia: sed pñia esse quod habet. Cū igitur si pars diuisionis accepta fuerit cū alijs pñibus diuisionis. tunc omnes cōmunicat in si quod inquisitio de bis non est. nisi si modus quo esse eorum non est existens per materia: et sicut in sciatur disciplinalibus ponunt id quod est interminatū per mās: et inquisitio et consideratio de eo est illi? modis: si quod id quod qñitur de eo pendet ex materia: et inquisitio non est disciplinalis. sicut est dispositio huius: monstratum est ergo que sit intentio in hac scientia. (¶ Dece autem scientia cōicat cō topica et sophistica: simul et aliquibus. et differt ab eis simul in aliquibus: et differt ab vnaquaque eorum in aliquibus. cōicat. n. cū eis in si quod de eo quod inquiruntur: nullus actor

distin.

etiam tota

etiam tota

etiam tota

singulari sciatur tractat: nisi topicus et sophisticus. differt vero ab eis: simul in si quod pñia primus inquantum est pñia primus non loquitur de questionibus singulari sciatur: isti vero loquuntur. differt etiā a topico per se in foritidine vel potētia: eo quod verbis topici accipit opinionem non certitudinem. sicut nostri ex magisterio logice. differt et a sophistico in volūtatē eo: quod si querit ipsam veritatem: ille vero querit putari sapiens in dictione veritatis quāuis non sit sapiens.

¶ Capitulum. III. De vtilitate huius scientie: et ordine et eius nomine.

Nobis meminitur quod in scientijs que pcedunt hanc scia cognouimus: que sit differentia inter vtile et bonum et nocuum et malum: quod vtile in se est occasio diuina: que p se ducit ad bonum: vtilitas vero est intentio que perducit de malo ad bonum. Nocuum vero in se est occasio: quod per se ducit ad malum. Nocuentum vero est intentio que perducit de bono ad malum: postquam autem si ita est tunc scia scia quod ois scie cōicat in vna vtilitate. et que est acquisitio perfectionis humane aie in effectu pparatis cā ad futura felicitatem. Cū autem de vtilitate inquirunt in principijs sciatur: eorum non est intentio esse pducendi ad si. ut adiuuati seadit: nunc: ad si vtilitas proueniat per quā certificet scientia alia ab ea: vtilitas igitur si in hac intentione de absolute: et si pñia absolute. et si sit adducet ad certificationem alterius scientie quocumque modo. proprie vero: si sit adducens ad excellentiorem: que est ei. sicut finis: quod est pñia eas: sed non conuertitur. Sigitur accepterimus vtilitatem absolute: profecto si scia vtilitatem habet. Sed si pñia certe si scia adeo alta est: quod ipsa non dignatur esse vtilis alijs scientijs. Cetero vero scie pñiunt in ea. Cū autem vtilitas absoluta diuidatur in duas diuisiones: necessario diuidit in tria: quorum vnum est id ex quo pñiunt aliquid melius: et aliquid ex quo pñiunt aliquid pñiale: aliquid vero ex quo pñiunt aliquid inferius eo. Et si tertium pñiunt profectui eius quod est infra se. Cum vero inquisierimus nomen proprium huius tertij: pñiuntur est ut dicatur effectus vel profectus vel dominatio vel procuratio vel alia bis similia quod fecerimus inductione de dictionibus conuenientioribus bus capitulo excepta causalitate: vtilitas autem propria pene seruimus est: sed vtilitas que pñiunt ex nobiliore in ignobilius: non est similis seruimus. Tunc. n. scia quod seruimus vtilis est ei cui seruit: ille cui seruit vtilis est seruimus. si vtilitas accipitur absolute: propria. n. maneries cuiusque vtilitatis: et proprius modus eius est alia maneries. (¶ Vtilitas igitur huius scientie cuius modum iam demonstrauimus est profectus certitudinis principiorum sciatur particularium: et certitudo eorum: que sunt eis cōmū quid sint: quāuis illa non sunt principia causalia. Et igitur sicut vtilitas regentis ad id quod regitur: et sicut eius cui seruitur ad seruientem: qñi comparatio huius scientie ad alias scientias particulares est. sicut comparatio eius: cuius cognitio inquiruntur in hac scientia: ad id cuius cognitio inquiruntur in alijs scientijs. Sicut enim si scientia est principium essendi illas: sic scientia huius est principium certitudinis sciendi illas. (¶ De vero huius scientie est: ut dicatur post scientias naturales et disciplinales. Sed post naturales. ideo quia mixta de bis: que conceduntur in ista sunt de illis: que las pñata sunt in naturalibus: sicut generatio et corruptio et alteritas: et locus et tempus: et quod omne: quod mouetur ab alio mouetur: et que sunt ea que mouentur ad primum motorem etc. post disciplinales vero. Ideo quia intentio vltima in hac scientia est cognitio gubernatoris

etiam tota

etiam tota

etiam tota

etiam tota

etiam tota

etiam tota

dei altissimi: et cognitio angelorum spiritualium: et ordinum suorum: et cognitio ordinationis in cōparatione circumloz: ad quā scias impossibile est perueniri: nisi per cognitionē Astrologie. ad sciam vō astrologie nemo potest peruenire: nisi per sciam Arithmeticę: et Geometrie. Ad iusticiā vō et p̄culares disciplinaliū: et morales: et ciuiles. viles sunt non necessarie ad hanc sciam. ¶ Potest autē aliq̄s opponere dicens: q̄ si p̄ncip̄ scie naturalis et disciplinalium nō pbantur nisi in hac scia: et q̄dnes vtriusq̄ sciaz pbant per p̄ncip̄: q̄dnes vō eaz sunt p̄ncip̄ huius: tūc h̄ argumētatio est circularis: et per vltimum eius fit manifestatio suspensius. ¶ Contra h̄ autē verisile debet rīderi id q̄d iam dictū est: et ostensū est in libro demonstratiōis: de quo tū nos repetemus h̄ q̄d sufficit. Dico igit̄ q̄ p̄ncipium scie non est p̄ncipium scie: vt omnes q̄dnes p̄cedat ex eo ad demonstratiōem eas in actu vel in potentia. sed fortasse accipietur p̄ncipium in demonstratiōe aliquaz: possibile est. n. ēē questioēs in sciētijs in q̄z demonstratiōibus nō admittitur ea que postea sunt p̄ncipium villo modo: q̄ nō admittuntur nisi p̄positioēs que nō pbantur ad h̄ vt p̄ncipium scie sit p̄ncipium verisilium: per q̄d ad vltimum acquiratur certis sciam veritas: sicut est illa que accipit ex cā. Si d̄ nō accipit cām: non dicit̄ p̄ncipium scie sic. sed aliter: q̄ fortasse dicitur p̄ncipium: sicut sensus solet dici p̄ncipium eo modo: q̄ sensus iquātum est sensus nō acquirat nisi esse tāti. Soluta est igitur questio: q̄n p̄ncipium naturalis potest ēē māifestum per se. et potest ēē vt manifestet̄ in p̄bia p̄ma p̄ id q̄ nō fuit pbatur antea: sed per h̄ in illa pbatur alie questioēs: ita q̄ est p̄positio in sciētia altiori ad inferēdū in cōclusiōe illud p̄ncipium. nec in h̄ assumatur p̄ncipium ad cōcludēdum illud. sed assumat̄ alia p̄positio. ¶ P̄ obisibile est etiam: vt sciētia naturalis et disciplinalis acquirant nobis demonstratiōem de an est. et nō acquirat nobis demonstratiōem de quare est. Sed h̄ scia acquirat nobis demonstratiōem de quare est. et p̄cipue in causis finilibus remotis.

¶ Caplin. IIII. De questioibus scie naturalis.

Manifestum est igitur. q̄ id q̄d ē p̄ncipium huius scie alio modo vel nō māifestabitur ex p̄ncipijs que māifestantur in hac sciētia: sed ex p̄ncipijs que sunt per se nota: vel māifestabit ex p̄ncipijs que sunt questioēs in hac sciētia: sed nō p̄uertuntur. vt fiat p̄cipia illaz earūde questioēs. sed aliaz: vel illa p̄cipia: erūt p̄cipia aliquaz huius sciētię: que significauerūt illō est: de quo queritur māifestari in hac sciētia q̄re est. Constat igitur q̄ cū ita sit: nō erit p̄dicta p̄batio circularis villo modo. ita vt ipsa sit p̄batio in qua aliquid idē accipitur et p̄batio suspensius. ¶ Debes etiā scire q̄ in ipsis rebus est via: qua ostēditur q̄ iterio huius sciētię nō ēē p̄ore aliquid esse p̄ncipium: nisi postq̄ probatum fuerit in alia sciētia: postea vero māifestabitur tibi inuēdo q̄ nos habemus viam ab stabilitēdum p̄ncipium p̄ncipium non ex via testificatoz sensibilibz. Sed ex via p̄positionū vniuersaliū intelligibilium per se nota: que facit necessarius q̄ ens habet p̄ncipium: q̄d est necesse ēē. et prohibet illud ēē variabile: et multiplex villo modo. et facit debere illud ēē p̄ncipium totius: et q̄ totum debet ēē per illō f3 ordinem totius: sed nos p̄pter infirmitatem nostrarū atq̄ nō possumus cedere per ipsam viam demonstratiōis que est p̄gressus ex p̄ncipijs ad sequētia. et ex causa ad causas: nisi in aliquibus ordinibus vniuersitatis eoz que sunt sine discretiōe. igitur ex merito huius sciētię ēē est: vt ipsa sit altior oibus sciētijs: q̄ntum vō ad nos p̄scitioratur post oēs sciētijs. Jam igitur loquimur de

ordie huius sciētię iter oēs sciētijs. ¶ Nomē vero huius sciētię est: q̄ ipsa est de eo q̄d est post naturam. Intelligitur autē natura virtus que est p̄ncipium motus et getis: imo vniuersitatis eoz accidentium que pueniūt ex materia corporalī. Jam autē dictū est q̄ natura est corporis naturalis. q̄d habet naturam. Corpus vero naturale: est corpus sensibile: cū eo q̄d habet de proprietatibus et accidentibus: q̄ vero dicitur post naturam h̄ posteritas est in respectu q̄ntū ad nos: p̄imum. n. q̄d percipimus de eo q̄d est: et scimus eius dispositioēs est h̄ q̄d presentatur nobis de h̄ ēē naturalī. vñ q̄d meret̄ vocari h̄ sciētia cōsiderata in se h̄ est. vt dicat̄ q̄ est scia de eo q̄d est aī nām. Ea. n. de q̄bus inquiri in hac scia per eadē sunt aī nāz. ¶ Potest autē aliquis dicere q̄ res disciplinales pure: q̄s speculatur arithmetica et geometria: sunt etiā aī nāz: et p̄cipue numerus: cuius ēē nō p̄cedet ex natura villo modo. Inuenitur enim in nō natura. igitur sciētia de numero debet ēē sciētia post naturam. Qd igitur debemus dicere cōtra hanc questionē h̄ est: q̄n Geometria. si q̄d speculatur de illa nō fuerit nisi in lineis superficiebus et corporibus: stat tūc q̄ subiectū eius nō erit separatū a natura i existētia. igitur accidentia que cōmitant illō minis remota erūt ab ea. Sed si fuerit subiectū eius mensura absoluta vel id in quo inuenitur mētura absoluta sit sit adaptabile cuilibet p̄positioni h̄ certe nō est mētura iquātū est p̄ncipium naturalū formaz. sed iquātū est accidēs. Jam autē cognita est ex his que diximus in logica et naturalibus oīa iter mēturam absolutaz: que est post yle: et iter mēturam que est q̄nta. et q̄ nomē mēture puenit eis cōiter. Ius igitur h̄ ita sit: tūc nō erit subiectum geometrie verisilium: mētura que p̄stituit corpus naturale. Sed mētura q̄ d̄ de linea superficie et corpore: et h̄ ēē q̄d adaptari potest p̄positionibus diuersis. ¶ De nomine vero autē maior est q̄d: q̄m videt̄ superficieiens lq̄ scia de numero sit de scia post naturam: nisi scia post naturam in telligatur aliud. q̄d est scia de eo q̄ oīmodo separatū est a natura: et tūc nominabitur h̄ sciētia ab eo: q̄d est digni in ea. et vocabitur h̄ scia: scia diuina. Cognitio enim dei: si nis est huius sciētię: multe. n. res appellatur ab eo q̄d est in eis digni: vel a parte dignioris: vñ a parte que est eis. q̄ finis: erit igitur h̄ sciētia: cuius quasi perfectio et cuius p̄s aliqua nobilio: et cuius p̄ma iterio est cognitio eius: q̄d separatū est a natura omni modo. Cum igitur appellata fuerit fm h̄m h̄m itētiōz: tūc sciētia de numero nō communicabit itētiōz huius nominis hoc modo. Sed manifestatio verisilima qua pbatur sciētia de numero nō ēē de sciētia post nām h̄ est. Cōstat enim q̄ subiectum eius nō est nūerus omni modo. Numerus. n. iāz inuenitur in rebus separatīs: et iāz inuenitur in rebus naturalibus: et iā cōtingit p̄poni in estimatiōe expoliatiū ab omni: q̄d sibi accidit: quō nō sit possibile numerus ēē: nisi accidat alicui eaz que sunt. Id autē q̄d de numero fuerit tale cuius esse sit in rebus separatīs illud prohibebitur ēē subiectū p̄positionis cuiuslibet in augmento et diminutione: sed erit fm q̄ erit tātum. Non enim potest concedi ipsum scie poni receptibile cuiuslibet augmenti et cuiuslibet p̄positionis: nisi cū fuerit in materia corpore: que in potentia est oīs materic numeratoz: et tūc cuius fuerit in existētia deo vel in vtriusq̄ dispositiōibus non est separatū a natura: igit scia de numero iquātū cōsiderat nūz nō speculat̄ in eo: nisi fm respectu quo accidit ei esse in nā: q̄ vt q̄ p̄ncipium h̄m cōsiderationis: f3 q̄ ipse est in estimatiōe: sit huiusmodi: q̄ estimatio sit accepta et dispositiōibus naturalibus que h̄nt aggregari et disgregari vñ et diuidi: vñ scia de nūero non est speculo de eētia nūeri

¶ Thom.

B

¶ suffi. ca. 5.

C

D

nec de accidentibus numeri inquantū numerus est abso-
lute sed de accidentalibus eius inquantū sit receptibilis
eius quod assignauimus: et tunc est materialis vel estimabi-
lis inmixtus materie. Speculatio vero de essentia numeri:
et de eo quod accidit ei si quod non pendet ex materia: nec est
inmixtus in ea est in hac scientia.

Capitulum V. De vniuersitate eorum de quibus tra-
ctat hec scientia.

Portet nos in hoc magisterio scire dis-
positionē comparationis rei
et entis ad predicamenta: et dispositionē pua-
tionis: et dispositionē necessitatis in eē neces-
sario: et eius conditiones et dispositiones possi-
bilitatis et eius certitudinē: et quia ipsamet est speculatio h
potentia et effectus: et vt consideremus dispositionē ei: quod
est per essentiam: et eius quod est per accidentia: et dispositōes
substantie quot modis diuiditur. Sed quia ad hoc vt ens sit
substantia non eget esse naturale vel disciplinale. h ens
sunt substantie alie ppter illas: ideo obemus scire dispo-
sitiones substantie que est. sicut yle: et an est. et quomodo
est: si est separata: an nō ē separata: vel iuueniēs in spe-
cie cū alijs vel non: et quā habet cōparationē ad formā:
et quomodo est substantia formalis: et an sit sepeata an nō:
et que est dispositio cōposite substantie: et quā est dispositio
totius vsq; fm duas diffinitiones: et quā cōparationē ha-
bent inter se diffinitiones et diffinita. **Sed** quia accidēs
oppositus est substantie aliquo modo: ideo oportet vt in
hac scientia faciamus sciri naturam accidentis: et eius spe-
cies: et qualiter ex accidentibus sunt descriptiones: et fa-
ciamus cognosci dispositionē cuiusq; predicamentorum
de accidentibus: et monstrabimus accidentalitatem eius:
quod potest putari eē substantia: non est substantia: et facie-
mus sciri ordines oīum substantiarū aliaq; post alias in-
eē si prius et posterius. Et faciemus sciri similitudine dispo-
sitiones accidentiū. Cōgruit etiam huic loco vt scias dis-
positionem vniuersalis et particularis: et totius et partis:
et quā est eē naturarum vniuersaliū: et si habent eē in pri-
cularibus et singularibus: quā est esse eorū in anima: et
si bñt esse separatim a singularibz: et ab anima: et tū scies
dispositionē generis et speciei et similitus. **Sed** quia esse ad hoc
vt sit cā vel causatū non eget naturale vel disciplinale vlt
aliquo alioq; ideo conueniens est vt exequamur h loquē-
do de causis et generibus et dispositōibus earū: et quomo-
do debet eē dispositio inter illas et causata: et faciamus co-
gnoscere differentia inter principii agens et cetera ab eo: et
loquamur de actione et passione: et de differentia iter for-
mam et finem: et de occasionibus cuiusq; earum: et quia ipse
in omni ordine perueniunt ad primā cām: et de differen-
tia inter initium et inceptionē. et deinde de prius et posterius: et
de eo quod incipit: et modos et species eius: et proprietate cu-
iusq; speciei: et quid prius natura: et quid posterius apud
intelligentiam: et qualiter conuenit responderi negatiui h
vnde quia ex his fuerit inia pabilis: diuersa tamē a vīta
et cōtradictorius ei: h igitur et simile est pns ad eē inq;
rū est eē. **Sed** quia vñū parificat ad eē sequitur eē vt con-
sideremus de vno. Lū autē considerauerimus de vno opor-
tebit eē vt consideremus de multo ad hoc vt sciamus oppo-
sitionē que est inter vtriusq; et tunc oportebit eē vt cōfide-
remus de nūero: et quā cōparationē habet ad ea q̄ sunt:
et quā cōparationē habet cōtinua q̄ritas que est ei opposi-
ta aliq; mō ad ea que sunt: et inducemus oēs finias falsas
de hoc: faciemus sciri quod nihil horū est separatiū: nec est pñm
eorū que sunt: et stabiliemus accitale quod accidit numeri:
et q̄ritatibus cōtinuis. sicut figura et ab his. **Sed** quia de
pñtibus vñum sunt filie et equale et conueniens et homo

genēū pfiguratio et calitas et idēitas. ideo oportet vt lo-
quamur de vnoquoq; illorū: et de oppositis eorū: et quod
comparant multitudinē: sicut diuile non eiūsdē generis i
equale diffiguratio et alietas oīno et diuersitas: et opposi-
tio cū his speciebus: et quid est vera cōtrarietas: et post h
pcedemus ad loquendū de initis eorū que sunt et stabili-
liemus primū principii: et quia est vna veritas in vltimita-
te glorie: et notificabim⁹ quot modis est vñū: et quot mo-
dis est veritas: et qualiter ipsa scit oia: et quod ipsum est po-
tens super oia: et quod est sensus de hoc quod dicitur scire et posse:
et quod est dapnitas: et quod ipsum est pax. i. bonitas pura diu-
genda ppter se: et quod ipsum est vera suauitas: et apud ipsū
est vera pulchritudo: et destruem⁹ sententias eorū que de
eo dixerunt: et putauerunt p̄ia veritati. deinde monstra-
bimus quomodo est comparatio eius ad ea que ab ipso
sunt: et quia primū est ex his que per ipsū habet: et quomo-
do ordinata sunt per ipsum ea que sunt eam. i. substan-
tie angelice intelligibiles: et deinde substantie angelice ani-
males: deinde substantie circulares celestes. deinde elemē-
ta: postea generata ex eis: postea hōr: et quā h oia redeunt
ad ipsum: et quā est eis principii agens et principii pficiēs: et
que erit dispositio anime humane: postq; soluta fuerit li-
gatio que est inter ipsam et naturā: et quis ordo erit sui ei:
et inter h significabimus magnitudinē grē pphetice: et ob-
bitum nostrū obediendi ei: et quia ipse debet esse a deo. de
de moribus: et de operibus quibus egentarie humane cuius
sapientia ad pmerenda futura felicitate: et faciemus sciri
qui sunt digni felicitate. Et cū puerim⁹ ad hūc locū
pficietur liber noster auxiliante deo.

Capitulum VI. De assignatione rei et entis: et de eorū pñis
diffinitionibus ad hoc vt exciteris ad intelligentia eorū.

Primus igitur ens et res et necesse
talia sunt quod statim ipsum
tur in anima prima impressione: que non acci-
ritur ex alijs notioribus se: sicut credulitas q̄
babet primā principia: ex quibus ipsa puenit
per se: et est alia ab eis: sed propter ea. Nisi n. prius subin-
trauerit animum. vel nisi fuerit intellectus: quod significat
p verbum. i. partem credulitatis: ad acquisitionē non po-
terit cognosci id quod significatur per illā: quia cognitio q̄
transit per animum: vel que intelligitur ex significatiōe
verbi: non fit adducens. i. partem credulitatis ad acqui-
sitionem scientie que in natura hōis non est: scientie di-
co intelligēdi quod vult significare loquēs: et quod trēdit. Quod
aliquādo fit ppter res minus notas in se q̄ sit id quod vult
fieri notum: sed per aliquid aliud vel per interpretatōes
aliq̄ sunt notiores. similis in imaginatōibus sunt mul-
ta: que sunt pñm imaginandū: que imaginantur per se. **Sed**
cū viderimus ea signare nō faciemus per ea certissime
cognosci ignoti: sed fiet assignatio aliq̄ transitus p aias
noīe vel signo: quod aliqui erit in se minus notus q̄ illud: si
per aliq̄ rem vel aliq̄ dispōnem fiet notus in significa-
tione. Cum igitur frequenter illud nomē vel signus:
faciet animā percipere quod ille intellectus transiēs p ani-
mam est illud quod vult intelligi et non aliud: quia ille si-
gnum non faciat sciri illud certissime. Si autē oia imagi-
natio egeret talia precedenti imaginatione: procederet h
in infinitum vel circulariter. **Quae** autē p̄mptioza sunt
ad imaginandū per seipsa sunt ea: que cōtinua sunt oī-
bus rebus: sicut res et ens et vñū et c. Et ideo nullo mō po-
test manifestari aliq̄ horū p̄batione: que non sit circularis:
vel per aliquid quod sit notius illis. vnde quāvis loque-
rit discutere de illis: incidet in volucrum. sicut ille qui di-
xit quod certitudo entis est hoc quod vlt agēs vlt patiens: quia
uis hōis sit entis: si tñ ens notus est q̄ agēs vlt patiens.

Omnes enim homines imaginantur certitudinem entis: sed ignorat an debeat esse agens vel patiens: qđ tibi qđq; vřq; nřc nō patuit: nisi argumentatione tñ: qđis est ergo ille qui id qđ est manifestu laborat facere notu per pprie- tates quā adduc op? est pbari. vt p̄stet esse illius. Simi- liter est et p̄ qđ of q; res est id de quo p̄t aliquid vñ enū- ciari: certe potest aliqd minus notu esse qđ res? vñ enū- ciari: minus notu est qđ res. igitur quō potest h̄ esse de- claratio. Non. n. pōt cognosci quid sit p̄ter aliqd vel vere enunciari nisi in agendo de ynoquoq; eaz dicatur qđ est res vel aliqd vel qđ vel illud. 7 hōia multiuoca sunt no- mini rei. Nō qđ vere pōt sciri res p̄ aliqd: qđ non pōt sci- ri nisi p̄ eā: sed fortasse h̄ 7 p̄ simile erit inuitio aliqua: nā cū dīcis qđ res est id de quo vere pōt aliqd enunciari idē est qđ dīceres: qđ res est res. d̄ qua vñ pōt aliqd enuncia- ri. nāz id 7 illud: 7 res euidē sentius sunt. 3az igitur posui sit rez in diffinitione rei: qđis nos non negamus qđ h̄ 7 p̄fissa cū sint yciola: tñ aliqua designatio rei sunt. Dico qđ p̄ intentio entis: 7 intentio rei imaginātur in animab? due intentionis: ens vero 7 aliqd sunt nomina multi- uoca vñus intentionis. Nec dubitabis: quoniam inten- tio istoꝝ non sit iam ip̄essa in aia legentis hunc libꝝ. Sed rez 7 qđqđ equipollet ei. significat etiā aliqd aliis i oibus līguis. vñaq; n. res habet certitudinē qua est id qđ est: sicut triangulus habet certitudinē: qua est triangu- lus: 7 albedo habet certitudinē qua est albedo: 7 h̄ ē qđ fortasse appellamus esse. pprius. nec intendimus per illō nisi intentionē esse affirmatiuā: qđ vñ ens signat et mltas inrēiones: ex qbus est certitudo qua est vñaqueq; res: 7 est sicut esse. ppriū rei. ¶ Redeamus igitur 7 dicamus qđ de his que manifeste sunt est h̄ qđ vñaqueq; res h̄z cer- titudinē p̄p̄ia qđ est eius quidditas. 7 notus ē qđ certitudo cuiusq; rei que est. pp̄ia et est p̄ter eē qđ multiuocū ē cū aliqd. Qm̄ cū dixerit qđ certitudo talis rei est in sin- gularibus vel i aia vel absolute. ita vt cōicerit vñq; erit tunc h̄ intentio apprehensia 7 intellecta. Sed oī dīceris qđ certitudo huius vel certitudo illius est certitudo: erit su- perflua enunciatio 7 inutilis. Si autē dīceres qđ certitu- do huius est res: erit etiā h̄ enunciatio inutilis ad id qđ ignorabamus. Qđ igitur vñ illius est dicere h̄ est. scilicet vt dīcas qđ certitudo est res. sed h̄ res intelligitur ens. sicut si dīceres qđ certitudo huius est certitudo que est. Lū. n. dīceris qđ certitudo de. a. est aliqua res: 7 certitudo de. b. est aliqua res. non erit verū. nec acquirere aliquid nisi p̄- posueris in aia tua: qđ vñ eaz ē res p̄prie diuersa ob alia re. sic si dīceres qđ certitudo de. a. est certitudo. 7 cer- titudo de. b. est alia certitudo. si autē non fuerit h̄ ppo- situs: 7 h̄ coniunctio vñq; non scietur quid sit res ei? cuius querimus intentionē: nec separabitur a cōcomita- tia intelligendi ens cū illa vñlo modo: quoniam intellectus de essente semper comitabitur illā: qđ illa. i. res habet eē vel in singularibus vel in estimatione vel intellectu. Si autē non est ita: tunc non esset res: qđ non dīcitur res nisi id de quo aliquid dīcitur vere. ¶ Deinde qđ of cū h̄ qđ res potest ēē id qđ nō est absolute. debem? log de h̄. si. n. intelligitur nō esse id qđ nō est in singularibus h̄ p̄t con- cedi qđ sit ita. pōt. n. res h̄r eē in intellectu: 7 nō esse i ex- terioribus. Si autē aliud intelligitur p̄ter h̄ erit falsus. nec erit enunciatio vñlo modo: nec erit scita: nisi qđ ē ima- ginata in aia tantū. Sed vt imagietur in anima tali for- ma que designat aliqđ rem exteriorē: non nec potest enū- ciari: eo qđ enunciatio semper est de eo qđ certificatū ē in intellectu. vnde de non esse absolute non enunciatur ali- quid affirmatiue. Sed si enunciatur aliqd negatiue etiā certe iam posuerunt ei esse aliquo modo in intellectu. Nřa

autē dictio. f. est. continet in se designationē. Designari vero non eē: qđ nullo modo habet formā in intellectu. im- possibile est. qđo enim de non esse potest enunciari res? Sentus. n. nōrē dictionis qđ non est tale est qđ talis dīsi- positio aduenit in non esse: nec est differentia inter adue- nire 7 eē. 7 ideo idē est quasi dīceremus qđ h̄ p̄prietates habet eē in non eē. Dicemus igitur: qđ id qđ dīcit de non eē: 7 predicat de eo necesse est. vt vel sit 7 habeatur ante eē: vel non sit. nec habeatur ante non eē. Si autē fuerit: 7 habeat an nō eē: tunc non pōt eē. equū vñ sit in aliqd vel nihil. Si vero fuerit in se aliqd. tunc non eē habebit p̄prietatē que est. Si vero p̄prietates fuerit aliqd. tunc id de quo illa dīcitur erit aliqd sine dubio. ergo nō eē erit aliqd. 7 h̄ est impossibile. Si autē p̄prietates illa fuerit nihil. tunc id qđ nihil est in se quomodo erit in aliq; qñ qđ nihil est in se impossibile est eē in aliquo. potest autē eē. vt id qđ est aliqd in se nō sit in alio. Si vero forma non fuerit in non eē: tunc remota est forma a non eē. Lū autē remouerimus formam a non esse erit oppositum huic. Jam igitur forma erat in eo. 7 h̄ est falsum. Nec di- cemus nos habere scientias de non esse nisi qđ intentio habetur in anima tantus. Credulitas vero que cōtingit est de h̄ qđ imaginatur ip̄s eē in aia tantū. Sed qđ in nā huius sciri est posse habere cōparationē ad intellectu ad exteriora in illa hora certe h̄ non est. igitur qđ nō ē absolute non erit scitū post illā. Sed apud homines qui tenent banc sententiam qđ scitur 7 annunciat de illo. f. non eē: sunt res que non h̄nt similitudinē cū eo qđ obet loqui de nō esse. Qđ qui scire voluerit legat in anima vñ- ba eoz que non merentur inspicī. 3li autē nō inciderit in erroꝝ illū nisi p̄p̄ter ignorantia suā de h̄ qđ enūcia- tiones non sunt nisi ex intentionibus que habent esse in anima: qđis sunt de non esse: ita tamen vt enūciatio fiat de illis fm̄ h̄ qđ habent comparationē aliquā ad singu- laria. v. g. Si dīxeris qđ resurrectio erit: intellectus resur- rectionem 7 intelligēs it. 7 predicatū erit: qđ est in ani- ma de resurrectione. Sed h̄ intentio non potest esse ve- ra: nisi de alia intentione intellecta etiāz que intelligatur: vt in hora futura de ea dicatur intentio tertia intel- lecta que est intentio. scz est. 7 fm̄ banc considerationē simili- ter est in p̄terito: manifestus est igitur: quia id qđ enū- ciatur de eo. f. nō esse. necesse est: vt aliquo modo habeat esse in anima. enunciationes enim re vera non sunt: nisi per id qđ habeat esse in anima: 7 fm̄ accidens sunt per id qđ est in exterioribus. Jam igitur intellectus nunc qñ- ter differant: 7 id qđ intelligitur de esse: 7 qđ intelligit de aliqd: qñis h̄ duo sint comitantia. ¶ Significati est tamen mibi esse homines qui dicunt qđ aliquid est ali- quid: qñis nō habet esse: 7 qđ aliquid est forma rei que non est res: nec que est: nec que non est: 7 qđ quevñ qđ nō significant res. 3li autē non sunt de vniuersitate eoz qui cognoscunt. Quos cū coegerimus discernere inter h̄ verba fm̄ intellectu suū detegē. ¶ Dicemus igit nīc qđ qñis ens. sicut sciti non sit genus: nec predicatū eq̄- liter de his que sub eo sunt. tamen est intentio in qua cō- tinentur fm̄ prius 7 posterius: p̄mū autē est quidditas: que est in substantia. deinde ei que est post ip̄m: postq̄ autem vñ intentio est ens f3 h̄: qđ assignauimus: seq̄ illud accidentalitā: que est sunt. pp̄ia. sicut supra docuim? 7 ideo eget aliqua scientia in qua tractet de eo: sicut om- ni sanatio necessaria est aliqua scientia. ¶ Difficile est autem declarare dispositionem necessariā 7 possibilis 7 impossibilis certissimā cognitione nisi per signa. Quic- quid enim dictum est ab antiquis de ostensione dīco- rum in plerisq; reducitur ad circularem: eo qđ ipsi sicut

nostri in logicis cū volunt diffinire possibile assumunt in eius diffinitione necessariū vel impossibile: nec hñt aliū modum nisi hūc. Si autē volunt diffinire necessariū assumunt in eius diffinitione possibile vel impossibile. et cū volunt diffinire impossibile assumunt in eius diffinitione necessariū vel impossibile. verbi gratia. Cum diffiniunt possibile dicunt aliqui qd est non necessariū: vel qd ipm est. qd non est in pñt: nñt: cuius tñ esse in quacūq; pñt: ris hora futura non est impossibile. ¶ Deinde cū volūt diffinire necessariū: dicūt qd necessariū est. qd nō ē possibile poni nō esse: vel qd id est qd si aliter pñtur qd est: est impossibile. sic igitur accipiunt in diffinitione eius aliquando possibile aliqui impossibile. et in diffinitione possibilis accipiunt impossibile vel necessariū. Deinde cū volunt diffinire impossibile accipiunt in eius diffinitione necessariū dicentes qd impossibile est id qd est necessariū non esse: vel ponunt possibile dicentes. qd nō est possibile esse. et aliqui doctores legis sequunt h. Similiter etiā dicunt qd impossibile est id qd non est possibile esse vel id qd necesse est non esse: et qd possibile est qd nō est impossibile esse vel non esse. vel qd non est necesse esse vel nō esse. H autē totum sicut cum vides. manifeste circulare est. Sed detectio huius manifeste in h qd iam nostri in analecticis qd ex his tribus id qd dignius est intelligi est necesse: qm necesse significat vehementiam essendi. esse vero notius est qd non esse. esse enim cognoscitur per se. Non esse vero cognoscitur per esse aliquo modo. Cum autē nota fecerimus tibi h omnia tunc erit tibi certa destructio sententie illius qui dicit qd non esse reducit: qd ipsum est de quo primū annuntiā esse. Non esse autē cū reducit p3 esse differentia inter ipsum et id qd est tale. si inueniret aliud vice eius et si fuerit tale quale illud tunc non est ipsum. Non est enim illud qd priuātū erat et in dispositione priuationis erat h aliud ab eo. igitur non esse iam fit eē p3 modum quē ante assignauimus. Cum autē non esse reducitū fuerit oportebit vt omnes pprietates quibus erat id qd erat reducantur. Sed de pprietatibus eius est hora eius. Cum autē reduxeris horam eius tunc non eē erit non reducantur: reducantur id qd inuenit in secunda hora. Si enim non esse fuerit tale. vt in eius reductione reducant omnia priuata que fuerunt cum eo et hora tūc ipsum vel est aliud qd habet certitudinem esse quo iaz priuātus est: vel conueniētia essendi aliquod accidentiū sicut notum est ex intentione eoz. igitur potest esse vt reducat horā et dispositiones et tunc non erit hora et hora ergo nec erit reductio. quamuis intellectus effugiat h ne inquirat eius probationem. quicquid enim dicitur de h est extra viam doctrine.

¶ Capitulum VII. De initio loquēdi de necesse esse et de possibile esse: et qd necesse esse non habet causam: et qd possibile esse est causatum: et qd necesse esse nullū est coequale in esse: nec pendet ab alio in esse.

Redeamus

ad id in quo eramus et dicamus qd necesse esse et possibile esse vñquodq; habet proprietates. Dicemus igitur qd ea que cadunt sub eē possunt in intellectu diuidi in duo. Quoz vñum est qd cum cōsideratum fuerit per se eius esse non est necessarium: p3 palam est etiam qd eius esse non est impossibile. alioquin nō cadet sub esse. et h est in termino possibilitatis alterum est. qd cū consideratū fuerit per se eius esse erit necesse. Dicemus igitur qd necesse esse per se non habet causam: et qd possibile esse per se habet causam: et qd necesse esse p se est necesse omnibus suis modis: et qd im possibile est vt esse eius qd est necesse etiam sit coequale

ad esse alterius. ita vt vñquodq; eozum sit equale alteri in necessitate essendi vel comiter. et impossibile est etiā vt esse eius quod est necesse eē cōiungat: ex multitudine: et impossibile est etiam vt in certitudine quā habet necesse esse cōmunicet ei aliquid aliud. Qd cum certificauerimus sequatur qd necesse eē non est res. nec mutabile nec multiplex nec cōmunicat ei aliquid aliud in suo esse qd est ei propriū. ¶ Et autē necesse esse non habet cām manifestū est. Si enim necesse eē haberet causam sui eē pfecto eius esse esset per illam. Quicquid autē est cuius eē est p aliquid cū consideratū fuerit per se non habet eē necessarium. quicquid autē consideratum p se sine alio nō habet eē necessarium non est necesse eē p se. vñ constat qd si necesse eē p se haberet cāz pfecto non eē necesse eē p se. manifestū est igit qd necesse eē nō habet causāz. ¶ Et patet etiā ex h qd impossibile est vt aliquid idem sit necesse eē p se et necesse eē p aliud. si enim eius eē eē p aliud tunc impossibile eē illud inueniri sine illo alio. Im possibile igitur eē inueniri necesse eē p se. Si enim esset necessarium per se iam haberet eē: illud aliud nō age ret ad illud eē necessarium. quicquid enim est ad cuius eē agit aliud: eius eē nō est necessarium in se. ¶ Quicquid autē possibile est consideratū in se eius eē et eius nō eē vt rñg est per causam. Cum enīz haberet eē tunc iaz acquisitū est sibi eē dñtū a non esse. Cum vero desierit eē iā acquisitū est sibi nō eē dñtū ab eē. igitur non potest eē quin vt rñlibet eozum duoz acquiratur sibi ab alio a se vel nō ab alio a se. Si autē acquiratur ab alio a se tūc illud aliud est cā. Si vero etiā acquirat ab alio a se: manifestū est aut qd quicquid post non eē habet eē iaz appropriatum est per aliquid qd sibi aduenit ab alio a se. Sicut et in nō eē tunc ad appropriandum sibi vt rñlibet id ipsum est. vel est sufficiens vel non sufficiens. Si autem id qd est sufficiens est ad appropriandum sibi vt rñlibet illorum duum. ita vt sit aliquod illorum duoz. tunc illud est necessarium sibi p se. Jam autē positū erat non eē necesse. igitur h est inconueniens et impossibile. Si autē id qd est non est sufficiens ad acquirendū sibi vt rñlibet. sed per aliquod aliud adiunctū est sibi est id qd est tūc eē illius est ex eē alterius a se. quo eget ad eē et sic illud eē. igitur habet causam et oīno non habebit cōmū duum acquisitū per seipsum. sed p cām. Intentio enīz essendi est ex cā qd est cā eēndi et tñtēnti nō eēndi est ex cā qd est priuatio cause intentionis eēndi sicut scilicet. Dicemus igitur qd oportet illud fieri necessarium eē p cāz: et respectu eius. Si. n. non fuerit necessarium eē existerē eēntia cause et cōparatione eius erit etiam possibile. vnde bene potest concedi illud eē et nō eē non appropriatū aliquo illorum duoz: et h itē: eget vt sit aliquid tertii qd assignetur ei eē post nō eē. vel post eē nō eē. cum causā habuerit eē. est ergo illud alia causa: et sic itur in infinitū: et cū h nō erit ei appropriatū eē nec acquirere ei eē: h est absurdū. Non ob h tñ qd cause erunt in infinitū h autē dubium est had remouēdum sed ob h qd nō dñz habet p qd appropriat. Jā autē positū est illud hñ eē. Jgit manifestū est qd quicquid possibile est eē nō hñ eē nisi cū necessarium est respectu sue cause. Dicemus etiā eē impossibile vt ei qd est necesse eē sit cōpar aliud necesse esse: ita vt h simul habeat eē cum illo: et illud simul habeat eē cū isto. nec vñi cōp sit cā alterius. s. sicut coequalia in comitātia eēndi. Cū enīz cōsiderata fuerit eēntia vñi cuiusq; cōp p se sine alio nō pot eē quin sit necessarium p se. vel nō necessarium p se. si autē fuerit necessarius p se non pot esse quin vel habeat etiā necessitatē respectu sui cum scō: tūc erit illud necesse eē p se et necesse eē ppter aliud a se: et h est frivolu

sicut supra ostendimus vel nō h3 necessitatē ppter aliud ita vt eius eē nō debeat sequi ex eē alterius nec comitei illud. nec eē eius pendat ex esse alterius. ita vt hoc non habuerit eē nisi r alre3 habuerit esse. Si aut nō fuerit necessarium p se oportebit tunc vt respectu sui sit possibile eē r respectu alterius sit necesse eē: r impossibile est etiā quin illud aliud vel sit sū vel non sit sū. Sed si illud aliud fuerit sū: tunc non potest eē quin necessitas eē huius sit ex illo: cum illud sit in termino possibiliter eēndi: vel in termino necessario eēndi. Si autem necessitas eēndi huius fuerit ex illo cum illud fuerit in termino necessario eēndi: r non ex se nec ex termino contingente sicut supradiximus. sed ex illo qd est ex ipso r necessitas eē huius fuerit conditione necessitatis eēndi illius cum illo qd acquiri postea ex necessitate eēndi posteritate eēntia. tūc nō acquirat necessitas eēndi illo nō. si autem necessitas eēndi huius fuerit ex illo cum illud fuerit in termino possibilitatis. tunc necessitas eēndi huius erit ex eēntia illius: r illo exite in termino possibilitatis acgrēte huic necessitate eēndi nec acgrere ab illo terminū possibilitatis. s3 necessitatē. Igitur cā huius erit possibilitas eēndi illius: cū B nō sit cā illius. erunt igit nō coeqūa cū vniq3q3 eoz sit cā p se. r cā nī p se. Deinde ptinget etiā aliud q cū possibilitas eēndi illius fuerit cā necessitatis eēndi. tunc eē illius non pendebit ex eēntia. sed ex possibilitate eē. Igitur oportebit vt eē huius sit simul cum nō esse illius. Jam aut posuimus illa coequalia. tūc B est impossibile. Igitur nō est possibile: vt sicut coequalia in esse. ita vt nō pdeat ex cā extrinseca. sed oportet vt vni eoz sit pms per seipsum. r sit ibi cā extrinseca q faciat vt r3q3 necessario eē necessitate pendenti inter se. vel faciat necessarium pedere necessitas vtriusq3. Relatiuoz aut nō ē necesse: vnum eē ex altero: sed cum altero. Quia autem facit illa duo eē necessarium est cā que ptingit illa vel ēt eoz materie vt duo subiecta de gbus illa predicant. Non autem eē duarum materiaz vel duoz suboz tñ sufficit ad B: sed eē triū qd ptingit illa: r B est qm non pōt esse quin esse r certitudo vniuscuiusq3 duoz: vel sit eē cū alio: r tunc eē eius per se erit non necessarium. igit erit possibile. Itaq3 erit cātus: r etiā sicut diximus q cā eius nō est comitās illud inee: r ita cā eius erit aliud: r tūc illud r aliud nō erit cā habitudinis q est iter illa: sed illud aliud vel non sit eē cū alio. Igitur B eē cū alio. erit aliquod nouiter adueniens sup huius eē. ppter pms illud: r etiā eē qd est ex parte vtrius nō erit ex comitantia in quātum sunt comitantia. sed ex cā pcece dēte si ipsū fuerit causatū. Tunc g3 ipsuz eē eius aut erit ex suo comite non in quātū est comites: sed in quātū est esse sui comitis qd est ei ppter: r ita non erunt comitantia. sed cā r causatū. r comes eius erit etiā cā habitudinis est: maxime inter ea. sicut pater r filius aut erit comitante. s3 B q nullum eorum est cā alterius: r habitu do erit necessitaria ad eē eoz. Igitur prima cā habitudinis erit res extrinseca facies eē duas eēntias eorum sicut icisti r habitudo erit accidentalis. vnde non erit ibi comitante nisi p accidens separabile vel inseparabile. s3 B est aliud ab eo in quo sumus. habitudo autem que est per accidens erit causa sine dubio. vnde fm comitantia erunt vt q3q3 causata: r ita nullum eoz est necessarium esse per se.

¶ Caplm. VIII. Qz necesse esse vnum esse.

Protemus etiam q necesse eē debet eē vna eēntia. si nūq3 sint multe. Igitur vnaq3q3 eaz erit necesse eē. Necesse est aut vt vniq3q3 eoz in certitudine sue eēntie vel non differat ab altero aliquo modo vel differat. Si aut nō differt vñ ab alio in itel-

lectu sue p3pie eēntie. Differt tñ ab eo q B q B non est illud. B enim differētia est sine dubio. pfecto vñ differt ab alio in eo qd est pter intellectus eēntie. Intellectus. n. eēntie que est in eis non est diuersus. Sed est adiunctus ei aliquid per qd factū est B vel in B: vel est adiunctum ei aliquid qd est B vel in B. Nec illud est adiunctū alteri. sed est ei adiunctum per qd factus est B vel q B est B ipsum: r B est appropriatio aliqua. s3 ipsa intentio p quas est inter ea diuersitas. Igitur vñquodq3 eoz differt ab altero per eam. nec differt ab altero in intentione ipsius eēntie. sed p vires earum que sunt ipsamet intentio. s3 coniunctio intentionis aut accidentia: r cōsequētia nō eēntialia: r B p3tia vel accidit ex certitudine esse rei. in quātū est ipsa certitudo: tunc oportet vt aia pueniat in ea. Jam autem posuimus ea differre in illa. igitur conueniunt r differunt in eisdem: qd est in conueniens. vel accidunt ex causis extrinsecis nō ex ipsa sua quidditate: r tūc si non eēt cā illa non differrent. Igitur si nō eēt cā illa eēntie eēt vna vel non eēt vna. Igitur si nō eēt cā illa. tūc nec B p se solum eēt necesse eē: nec illud p se solum necesse eē: r necessitas eēndi vniuscuiusq3 eoz p3tia r solitaria est acquisita ab alio a se. Jam autem dictum est q quicquid est necessarium eē per aliud a se non est necessarium eē per se. imo in diffinitione sue eēntie est possibile eē. vnde vñquodq3 eorum est necessarium eē per se. r possibile eē per se: qd est inconueniens.

Ponamus autem illa differre in aliquo inherente post q conueniunt in intentione eēntie. igitur impossibile est quin illud in quo differit vel sit eis necessarium ad necessitatē eēndi vel nō sit. Si autem fuerit necessarium ad necessitatē eēndi. manifestū est tunc oportere vt cōueniant in eo quicquid est necesse esse. Si autem non est necessarium necessitate eēndi. tunc necessitas eēndi ab eo sine illo est solitaria necessitas sui esse. Illud vero est adueniens ei accidentaliter r adiungit ei post plenitudinem necessitatis sui eē. Jam autem ostendimus hoc esse absurdum. igitur impossibile est vt differat in aliquo. ¶ Oportet autē vt ad hoc addamus super B manifestatione alio mō: B estq3 impossibile est necessitate eēndi diuidi in multitudinē nisi vno duoz modoz. s. aut diuidi p differētiās aut p accidentalia. Itaq3 aut notū est q differētie non recipiunt in diffinitione eius qd ponitur vt genus. igitur ipse non acquiritur generi certitudinē: sed acquirit eē esse in actu sicut rationale. rationale autē nō acquirit aiali itēntionē alitatis. s3 acquirit ei eē in effectu per successione eēndi p3pie. oportet igitur vt differētie necessitatis eēndi: si forte sunt aliquę nō acgrāt necessitati eēndi certitudinē necessitatis eēndi sed acgrant ei eē in effectu: r B est absurdum duobus modis. vno q certitudo necessitatis eēndi non est nisi impossibilitas non eēndi. non sicut certitudo alitatis que est itēntio pter necessitatē eēndi: r est eē comitās illam r supueniens illi sicut scilicet. vnde acquisitio necessitatis necessitati eēndi est acquisitio conditionis de certitudine sue necessitatis. Jam autem prohibuimus B concedi inter differētiām r genus: alioquin sequeretur q certitudo necessitatis eēndi ad hoc vt eē in effectu penderet ex alio dante ei necessitatē. Igitur sum esse illius intentionis qua res est necesse eē eēct ex alio. Nos autem loquebamur de necesse eē per se. g3 res eē necessarium eē per se: r necessarium eē per aliud: qd iam destruximus. manifestū est igit q necessitatē eēndi diuidi p illa non est sic diuidi genus per diās. manifestū est etiā q itēntio qua itelligitur necessitas eēndi nō pōt eē itēntio generalis que diuidatur per

differentias vel per accidentia. restat igitur ut sit intentio specialis. Dicimus autem esse impossibile ut eius specialitas predicetur de multis. Singularia enim cuiuslibet speciei postquam non sunt diversa in intellectu essentia sicut supra docuimus. tunc unum sunt in eo. sed debent esse diversa accidentibus. Jam autem ostendimus hoc non posse esse in necessitate essendi. ¶ Possumus etiam hoc idem ostendere alio modo breviter. sed reducat ad id quod iam diximus. Dicimus igitur quod necessitas essendi si fuerit per proprietatem alicui in quo est vel quod necessitate ipsa erit in illo proprio: tunc necessario alterum eorum erit proprietatem: si sit impossibile erit illam esse in alio preter illud. unde oportebit ut sit in illo solo aut erit in illo possibiliter non ex necessitate: tunc oportebit ut hoc res sit non necesse esse per se. Jam autem ipsa erat necesse esse per se. igitur hoc est inconueniens. igitur necessitas essendi non est nisi tantum. ¶ Si quis autem dixerit quod eam esse proprietatem huius non prohibet illam esse proprietatem alterius eam. si esse proprietatem alterius non remouet eam debere esse proprietatem huius. dicemus quia per hoc: quod dicemus quod necessitas eendi cum assignatur proprie illi rei in quantum est illius non considerat esse alterius. intelligitur quod non est proprietatem alterius ipsam: sed similitudinem eius. quoniam ipsa non debetur nisi illi soli. ¶ Vel dicimus aliter quod postquam unus eorum est necesse esse. tunc vel illud ipsum erit unum tantum. tunc quicquid est necesse esse erit idem ipsum: tunc aliud preter ipsum: vel ipsum esse necesse esse. erit aliud quam ipsum esse ipsum: tunc coniunctio eius quod est ipsum est ipsum cuius necesse esse. vel erit per seipsum vel per causam aliam preter se tunc occasionem facientes illud necesse esse. Si autem fuerit per seipsum quod ipsum est necesse esse. tunc quicquid est necesse esse erit id ipsum. Si vero fuerit per causam tunc occasione facientem illud esse: tunc de hoc quod ipsum est id ipsum: erit occasio. et proprietatem sui esse solitari erit causa. igitur erit causam. quod est inconueniens. Sed quia necesse est unum esse in nomine. non sicut species sub genere: tunc unum est numero. non sicut indiuidua sub specie. sed est intentio quod designat illud tantum suo nomine. in cuius esse nihil aliud sibi communicat. Super hoc autem alia adhuc addemus explanationes. ideo non est multiplex. he igitur sunt proprietates quibus appropriatur necesse esse. ¶ Eius autem quod est possibile esse iam manifesta est ex hoc proprietatem. si quia ipsum necessario eger alio quod faciat illud esse in effectu. quicquid enim est possibile esse respectu sui semper est possibile esse. sed fortassis accidet ei necessario esse per aliud a se. si autem fuerit vel accidet ei semper vel aliquando. id autem quod aliquando accidet. debet habere materiam cuius esse precedit illud tempore: sicut iam ostendimus. Sed id cui semper accidet eius quidditas non est simplex. Quod enim respectu suus habet aliud est ab eo quod habet ab alio a se. ex his duobus acquiritur ei esse id quod est: ideo nihil est quod omnino sit expoliati ab omni eo quod est in potentia et possibilitate respectu suus nisi necesse esse.

¶ Capitulum. XX. In quo ostenditur quid sit veritas et certitudo: defenduntur prime premissarum in proposito: nibus verissimae.

Veritas autem intelligitur: et est absolute in singularibus: et intelligitur esse eternum: et intelligitur dispositio dictionis vel intellectus cuius signat dispositionem in re exteriorum cum est ei equalis. Dicens enim hoc dictio est vera: hoc sententia est vera. igitur necesse est id quod per seipsum est veritas semper. possibile vero est veritas per aliud a se: est falsum in seipso. quicquid igitur est per

necesse esse quod est unum. falsum est in se: veritas autem que adequatur rei illa est certa: sed est certa ut puto respectu sue coparationis ad rem: et est veritas respectu comparationis rei ad ipsam. ex dictionibus autem veris illa est dignior dici vera: cuius certitudo est semper. Sed que dignior est ad hoc illa: cuius certitudo est prima: et non per causam. prima vero omnium dictionum certat ad quod pducitur. quicquid est per resolutionem: ita ut dicatur potentia vel effectus de omni quod pbat ut per ipsam pbat sicut iam ostendimus: tunc libere demonstrationis est cum iter affirmatio: ne et negatione non est mediū. et per proprietatem non est de accidentibus alicuius rei nisi de accidentalibus esse inquantum hoc cōter in oī quod. et sophismus cui negauerit hoc non negabit nisi ut lingua dīcedo: ut quod accidit ei simulatio per quam non intellexit extremū dīcedo: ut per errorem alique qui sibi ptingit: quoniam non intellexit dispositionem et additiones earum. Deinde opilare oī sophismas: et instruere erronei non est villo modo nisi per modum demonstrationis: quoniam tunc demonstratio aliquis modus est argumentationis: cuius iudiciū pcedit. Ipsa vero argumentatio non est in se argumentatio cuius iudiciū debeat pcedere: si est argumentatio in coparatione: quoniam argumentatio cuius iudiciū pcedit duobus modis est. scilicet aut argumentatio in se: et hoc sunt pponēs sunt certissimae in seipsis: et apud sapientes sunt notiores ipsa pcone: et cuius ordinatio est ordinatio pcludēs aut est argumentatio talis. scilicet coparatione. v. q. dīpō. pponū talis ē apud aduersariū quod ea pcedit: quoniam id certū non sit per se. certū. scilicet pponē non est notior pcone quā nondū pcedit. fit igitur ei ordinatio vel absolute non vel verisimilitudo. et oīam est ei argumentatio: quoniam cum pponēs ab eo pcedunt. sequitur ideo aliquid. hoc est igitur argumentatio inquantum est sic. sed cum non sequitur ex hoc ut oīam argumentatio sit argumentatio cuius iudiciū pcedat ppter hoc quod ipse iudiciū eius pcedit. Cum vero iudiciū eius non pcedit: est tunc argumentatio: eo quod iudicat in ea tale quod si ponere et pcedere sequeretur. Sed quod nondum est pcedit non est secuti eius iudiciū. Et istū sunt duo modifacit nobis. igitur argumentatio in qua sequitur iudiciū eius per seipsum est illa cuius pponēs per se pcedunt: et ante pcone. argumentatio vero quod est scilicet coparatione est illa cuius pponēs pcedit aduersariū. et ideo sequitur illi pcone: quod mirabile est sophismus etiam eius intentio est ut sibi satisfaciatur necessario iudiciū ad unum ex his duobus. scilicet ut vel cesset et gescat vel agnoscat sine dubio ex istis rebus sibi esse pcone. ¶ Remediū vero erronei est ut soluat sibi simulatio. Quoniam erroneus ille non incidit in hoc nisi vel quod videt pteritatem et iter ppuos: tunc plures: videt quod sententia unius opposita est sententia alterius. que reputat illi equalē. et ideo dictio unius non est potior apud eum ad credendum quod dictio alterius. vel quod audit verba ppuos: quoniam auctoritas magna est que non recipit sententiam eius statim cum dicunt. sicut sunt verba illius qui dicit. Quod non est possibile aliquid bis videri. sed nec etiam semel: eo quod nulla res hoc esse in se nisi in re. que tunc non est longe quoniam turbet ille qui nouiter audit hanc dictionem. vel quia iam multe sunt apud eum argumentationes oppositae conclusionum: quoniam unum non potest ipse eligere et aliam respicere: et autem cum tale quid accidit per se subuenit duobus modis. vno. scilicet soluendo ambiguitatem in quod incidit. et alio excitando eum ad perfecte intelligendum quod inter duas cōtradictiones non potest esse mediū. Soluit autem id in quo incidit cum ostendit quod per philosophos homines fuerunt non dy. et ideo non fuerunt equalēs in cognitione. unde quia unus eorum fuit certior alio in alio: quod ideo debet ut alter non sit eo certior in aliquo alio. etiam cum ostendit quod plures ex his quāvis no-

nerunt logicam: non tamē sequuntur eam. sed in fine rede-
unt ad ingenium et regunt eo nō refrenantes illud. et etiā
q: ex precipuis quidam vtuntur trāsumptionibus et dicūt
verba yfita: sed abominabilia vt erronea: cū ipsi ha-
beāt in eis aliā itentionē occultā. pluribus vero ex sapiē-
tibus pñs gbus nō accidit aliqd erroris. nec volūtas de-
ceptionis est ille vītus. Cum hī igitur pñs remouet turba-
tione ab oīa illius quā habet ex ambiguitate vbi phorū.
Deinde faciā eū scire dicēs. Cū tu loqueris necesse est vt
tu vel itēdas fm̄ itellectū tuū aliqd vel nō. Si autē dixe-
rit: q: cū ego loquor: nihil itelligo. ite iaz est extra vniuer-
sitate errorē. et ibecillū ē est dñus sibi pñs. vñ cūz hō
hoīe nō ē diu loquēdū. Si vero dixerit: q: cū ego loquor
itellico ex locutione mea quicqd est: sūt et ille stultus est.
Si autē dixerit: q: quū ego loquor itelligo ex locutione
aliqd vel aliqua multa terminatū. oīno aut attribuit vbo
significationē aliquāq: rez terminatū. in qua significa-
tiōe nō p̄tinent alie res p̄ter illas. Si autē ille multe res
puerint in vna itentionē. tunc iam significauit ex sua lo-
cutionē vna itentionē. Si vero nō puerint: tunc nomen
est cōe: et sine dubio pōt vnaqueq: illaz designari. p̄p̄io
nomine: et dec oīa cōcederet errorē et imbecillies. Cum
autē nomen fuerit significatiuum vniū rei sicut homo:
tunc homo nō qd est oppositum ei: nullo modo signifi-
cauit hō qd homo: qd enī significat homo. nō est id qd
significat nō hō. Si n. homo significat hominē: tūc sine
dubio nō hō significat aliam rez: que est lapis vel nautia
vel album vel pōderōiū vel leue: et quicqd est p̄ter id
qd significat hoc nomē homo. Similiter est etiam dispō-
de itellectis illorū pluriū nominū: aut si nō: sequeret ex
hō q: vnaqueq: res esset vnaqueq: alia res: et nulla ex re-
bus eēt ipsamer: et sic illa locutio itelligeretur. Deinde ne-
cesse esset vt hō esset iudiciū vel de omni verbo et iudiciū
de omni eo qd significat p vbi: velut aliquā illaz rez
eēt huiusmodi: et aliquā eaz nō esset huiusmodi. Si autē
hō esset in omni re: cōtingeret tunc qd nullū esset locutio
nulla narratio. nulla etiā simulatio nulla ratio. Si vō eēt
in aliquo eorū. tunc in aliquo eēt discreta affirmatio a
negatione et in aliquibus nō esset discreta. In gbus autē
eēt discreta id qd significat homo. sine dubio esset aliud
ab eo qd significat nō hō. In gbus vero discreta nō eēt
sicut in album et nō album significata eoz eēt vniū. igitur
quicquid eēt album eēt non albus: et quicquid eēt nō
album eēt album. postq: autē hō nomē hoīe fm̄ eum est
intellectum et discretum. tunc cum eēt albus. eēt etiam et
non albus: eo qd album et nō album fm̄ eum sunt vniū:
similiter etiam nō homo: quia cōtingeret iterūz qd homo:
et nō homo esset discreta. Hoc igitur et cōsimile iam re-
mouet ambiguitatē errorē et imbecillies: vt sciat qd as-
firmatio et negatio non cōiungūtur in aliquo nec sunt si-
mul vere. Similiter etiam monstrabitur ei qd ipse vtrqz
nec simul remouētur: nec simul sunt falsē. Lūz autē am-
be fuerint simul falsē de aliquo. erit illud nō homo et crit
etiam non homo. cōuenit igitur affirmatiua que est ho-
mo cum negatiua sua que est nō homo. hō autem iaz oīe
dimus falsū esse. vt ēas autē bis et cōsimilibus non ha-
bebunt opus cōferre sermonē cum illo: per dissolutionē
vero simulationis que est inter cōtradictōrias augmēta-
tionis erroneus possumus reuocare. Sed oportet vt sto-
lidū mitramus in ignem: quoniam tenet ignē et nō ignēz
eēt vniū: et verberibus faciamus cum dolere: quoniam te-
net qd dolere et non dolere sunt vniū: et qd subtrahamus ei
cibū et potum: qm̄ comedere et nō comedere. bibere et nō
bibere apud eum idē est. Hoc igitur principū qd defen-
dimus cōtra hos qui illud falsificant. est primū: ex prin-

cipys demonstratiōnū. pñs vero debet primus ista tueri.
¶ Principia vero demonstrationū profunt demonstratiō-
nibus et demonstratiōnes pñt cognitiōi accidentiū es-
sentialiū suis subiectis. ¶ Sed cognitiōe subie subiecto
ruz: que p diffinitionē trāsciebant in eis que trāfacta sūt:
oīz pñm vt inquirat hō et stabilitat. vnde oportet vt in hac
vna sciētia loquat de vtriusq: rebus. Et dubius est mihi
quare ipse loquit de eis diffinidō et imaginādo: cūz hoc
sit doctōris sciētie particularis. Si autē loquitur de eis hō
credulitate fit in eis locutio demonstratiua. Dicemus igitur
q: hō posita de quibus tractabatur in alijs sciētijs fuit ac-
cidentalia in hac sciētia. quoniam sunt dispositiōes qd ac-
cidunt ad eē et diuisiones eius. et ideo qd non probatur in
alia sciētia probatur in ista. et etiam qd hō nō cōsiderātur
in alia sciētia. sed qd diuiditur hō sciētia in substantiam et
accidentia. ideo accidentia sunt ei p̄p̄ia. igitur substantia erit il-
la que erat subz in aliqua sciētia. et substantia absolute: et nō est
subz huius sciētie. s; pars aliqua subz eius. igitur aliquo
modo substantia illa fit accidentalis nature sui subiecti: qd eēt
et fit adiuncta nature entis sine alio: vel et etiā ipsum eē.
ens. n. talis nature est: qd potest p̄dicari de omni. siue il-
lud sit substantia siue aliud. ¶ p̄p̄ia. n. substantia ex hoc qd ens
nec est substantia nec substantia aliqua. s. subz aliqd sicut itellexi
ex p̄dictis: et cūz omni hoc inquisitio de principijs ima-
ginationis et diffinitionis: nō est diffinitio: nec imaginatio
nec inquisitio de principijs demonstrationis est demon-
stratio: ita vt vtrqz inquisitio: que est diuersa sit vna in-
quisitio.

¶ Completus est tractatus primus tertiedecime partis.
¶ Incipit tractatus secundus eiusdem partis. De notifi-
catione subie et suaz partū p verba gñalia. Cap. I.

Itemus igitur qd esse vel esse rei
p essentialia sicut homini
eēt hominē: vt est ei p accidēs sicut petro
eēt album. ea vero que sunt p accidēs in-
finita sunt. Accingamur ergo nūc et tra-
ctemus de eē fm̄ qd est eē p eētiaz. qd
aut prius est ex omnibus diuisionibus

eorum que sunt per eētiam substantia est. Quoniam eē
duobus modis est. vniū est id qd cum sit in aliquo eius
existētia et spēs acquisita est in seipso: nō est sicut pars ei:
nec potest eē sine eo. et hoc est qd est in subiecto. aliud est
qd est: sed non est in aliquo hoc modo: quoniam nullate-
nus est in subz: et hoc est substantia. Postq: autē primūz mem-
brum diuisionis: qd iam assignauimus est id qd non est
in subz. tunc non pōt eē quā conueniat subz vna ex his
duabus assignationibus. Si autē subiectus fuerit substā-
tia et existētia accidentis erit in substantia. Si vero non fuerit
substantia: tunc illud citāgerit in subiecto. et inquisitio redibit
ad principium. s; inconueniens est vt hoc eat in infinitū.
sicut specialiter monstrabitur hō: vltimūz. n. eius sine du-
bio erit id qd non est in subiecto. vnde substantia est constitu-
ens eē accidentis: nec est constituta ab accidentē. igitur substā-
tia est p̄cedēs in eē. Quia autem accidēs possit eē in
accidentē: hoc nō negatur. velocitas enīz in motu est et re-
ctitudo in linea. et figura in superficie: et etiam accidentia
dicuntur multa et vniū. hec autē omnia sicut ostende-
mus accidentia sunt. quāuis autē accidēs sit in accidente
vtrqz qd simul in subiecto sunt. Subiectus enīz certissi-
mum est id qd constituit vtrūq: et est existēs p se. ¶ De-
inde iam estimauerunt multi qui se reputabant sapientes
q: aliqua res esset substantia et accidēs simul fm̄ respectū
ad duo. Dixerunt enim q: calor accidēs est corporis igni-
to. sed igni generaliter nō est accidēs: eo qd est in eo sicut
pars eius: et etiam quia non potest remoueri ab igne: ita

23

7. metaph.
tracta. 4.

vt remaneat ignis. Igitur esse eius in igne non est vt eē accidentis in eo. si enim esse eius in eo fuerit vt esse accidentis in eo: tunc esse eius in eo non erit vt eē substantie. et hoc est magnus error. de hoc autem iam satis diximus in principio logice: quamuis ibi non eēt locus eius: 13 q2 ipsi errauerunt ibi. dicimus etiam motus eē ex preteritis qd iter id in quo aliquid est et subiectus differentia ē. Subiectum enim intelligitur id qd iam est in sua specialitate existēs per se: et deinde fit occasio existēdi aliud in se non sicut pars eius. Id vero in quo aliquid est: est id in quo cas aliquid aduenit fit per illud aliquid dispositio: cuius non erat. et hoc potest vocari materia subiecta: igitur non est procul vt aliquid sit in alio qd aliud non sit p se spēs existēs pfecta in effectu. sed acquiritur sibi sua existētia: ex eo qd aduenit in illud: vel solum cum alio vel cum alijs: que conuenientia faciunt illud esse in effectu vel faciunt illud speciem aliquam. Illud igitur qd sic venit in aliquid sine dubio est in eo nō vt aliquid est in subiecto: quoniam non conuenit dicere qd sit in aliquo nisi in vniuersitate vel in materia subiecta: et est in vniuersitate vt in materia subiecta sicut pars. Subiectus igitur est id in quo est aliud non sicut pars eius. In materia vero subiecta est non sicut id qd conuenit in alium qd iam existit spēs in effectu: et nō constituit ipsum. hanc enim materias subiecta: non posuimus constitui in effectu nisi p constitutionem eius qd venit in illas: vel posuimus id qd nō pfitur nec acquiritur nec fit eius specialitas nisi ex cōiunctione rerum: quarus collectio est ipsa spēs. manifestum est igitur ex hoc: quia id qd est in materia subiecta nō est in subiecto. stabilire autem quid sit id qd est in mā subiecta et nō in subiecto in proximo studēbimus. Qd cū ostēderimus erit illud qd in hoc loco appropinquamus nomē forme: quāuis etiam alius pter ipsius vocemus formā cōmune nōminis. Postqz autē id qd est nō in subiecto est id qd vocatur subiecta: tunc forma etia subiecta est: materia subiecta que nō est in alia subiecta materia nō est in subiecto sine dubio. Omne autē qd ē in subiecto est in subiecta materia sed non cōueritur. Tūc materia subiecta vera subiecta est. 34 autē nostri ex ppteratibus quas habet necesse esse. qd necesse ē non est nisi vni. et qd id qd bz partes id qd est coequale ad eē eius qd est necesse ē nō est necesse eē: hoc igitur scies qd hoc compositū. et de omnes partes in se sunt possibile eē: et sine dubio habet causā qd facit debere illa esse. Primum igitur dicimus qd omnis subiecta vel est corpus vel nō erit pars corporis. 13 est separatum omnino a corpore. Si autē fuerit pars corporis. tūc vel erit formalis vel materialis. Si autē fuerit separatus: qd nō sit pars corporis: vel habebit ligatōē aliquo modo cum corporibus propter motum quo mouet illa et vocatur anima: vel erit separatus a materijs omnimodo et vocatur intelligentia. Nos autem stabiliemus vnaquāqz istarum diuisionum.

Capitulum II. De certitudine subiecti corporis et de eo qd cōponitur ex ea.

Primum autem in hoc est cognitio corporis et certitudo sue quidditatis. manifestatio autē qd corpus est subiecta vna continua nō composita ex partibus indiuisibilibus iam assignata est: cognitio vero eius et verificatio eius erit hec. Jam autē fili vltius dicere qd corpus est subiecta longa lata et profunda: et oportet vt nos consideremus hoc quomodo sit. Ex vnoquoque enī verborum istorum. scilicet latum et longum et profundum intelliguntur diuersa: aliquādo. n. dicitur longitudo linea quocūqz

modo fuerit. aliquando dicitur longitudo maior duarū linearum cōtinentium superficiem. aliquando dicitur longitudo maioris dimēssiones extērie intersecantes se quocūqz modo sunt siue sint linee siue aliud. aliquando dicitur longitudo spaciū positum inter caput et pedē hominis: vel inter caput et caudam animalis. latitudo etiam dicitur ipsa superficies: et dicitur latitudo mensura maior duarū dimensionum. et dicitur latitudo spaciū qd est inter duos terminos. profunditas etia dicitur spaciū qd cōiungit duas superficies. Sed hoc dicitur fit accipitur a capite superiori. Si vero accipitur incipiens a parte inferiori dicitur altitudo. de sunt igitur manerie famole quibus ista dicuntur. Non oportet autem hoc esse in vnoquoque corpore in effectu. In spera enim non est linea in effectu vllomodo. nec assignatur axis in ea nisi cum mouetur. Non est autem ex cōditione sperę. sed hoc vt ipsa sit corpus ipsam moueri fit vt appareat axis in ea vel alia linea. Jam enim certificatum est ipsam esse corpus per id quo certificatur corporeitas: et postea accidit sibi motus vel comitatur: nec etiam oportet vt in corpore ex hoc qd est corpus sit superficies: quia non oportet vt in eo sit superficies nisi ex hoc qd est finitum: ad certitudines vero ipsius essendi corpus: et ad sciendum nos illud eē corpus non eget vt sit finitum. finitio enim accidentale est ei et cōcomitans. et ideo ad imaginandum corpus non est necesse imaginari corpus finitum. Qui autem imaginatur corpus finitum non imaginatur corpus non corpus. nec imaginatur priuationem finitionis: nisi quia imaginatur corpus. sed erit sicut ille qui dixit qd corpus est instrumentum. errauit in credulitate. sed non errauit in imaginatione suarum partium: que sunt subiectum et predicta terminus. Deinde ad effendum certissime corpus necessarius esset corpori habere superficies: ias est corpus qd circūdat vna superficies. Non est etiam de cōditione corporis ad hoc vt sit corpus habere dimensiones excedentes se. Cubum enim etiam corpus est quamuis circūdetur sex terminis. et tamen non sunt in eo dimensiones superas res: scilicet habeat longitudinem et latitudinem et spissitudinem sūm vnam ex acceptionibus. Nec etiam ipsius eē corpus pendet ex positione eius sub celo. ad hoc vt accidant ei partes propter partes mundi. et ad hoc vt longitudo et latitudo et profunditas sint ei sūm aliam intentionē. Si enim necesse eēt illud eē vel celum vel in celo. manifestum est tamen ex hoc qd ad hoc vt ipsum sit corpus in effectu: non est necesse eē in corpore tres dimensiones in effectu sūm predictos modos trium dimensionum. Si igitur hoc fuerit ita: tunc quis cogit nos ponere tres dimensiones necessario esse in effectu in corpore ad hoc vt sit corpus. Quapropter vera descriptio corporis hec erit. Corpus est substantia in qua potest poni dimensio quocūqz modo volueris incipere et illa a qua primus inciperis erit longitudo. Deinde potest poni alia dimensio secans illas sūm rectos angulos et illa erit latitudo. et iterum potest poni tertia dimensio interfecans illas orthogonaliter in eodem loco sectionis. et deinceps non potest poni vlla alia linea perpendicularis hoc modo pter has tres: et quia corpus est huiusmodi. idcirco dixerunt qd corpus est id qd est longum latum et profundum: sicut dicunt qd corpus est diuisibile in omnes dimensiones. nec intelligunt ipsum omnino diuidi: in effectu: sed quia huiusmodi est qd potest in eo poni bz diuisio. Sic igitur oportet intelligi corpus qd ipsius est substantia cuius hec est forma que est id qd est: deinde ceterę dimensiones que ponunt in eo inter extremitates eius et extremitates eius et figure etiam et situs eius. non sunt constituentes ipsius. 13 sunt

consequentes subas eius. aliquando enim differentias co-
porum comitatur aliquod ex his vel omnia simul. aliqua
do non comitatur in aliquo corpore aliquid ex his dimen-
sionibus. Si enim acceptis aliquam ceram 7 figurave-
ris eam taliter qd sunt in ea dimensiones in effectu inter
has extrematas numeratas mensuratas terminatas:
postea si comitaueris ipsam figuram nulla earum rema-
nebit in effectu: ita vt sit eadem in effectu 7 eadem singu-
lariter cum eodem termino 7 eadem mensura: sed pro eis
sederunt alie dimensiones diuerse ab alijs numero. be-
ligitur sunt dimensiones de capitulo quantitatis. ¶ Si
autem euenerit vt corpus sit sicut celum. verbi gratia qd
inseparabiliter comitantur dimensiones vno modo non
est hoc illi ex hoc qd est corpus: sed ex alia natura conser-
uante eius perfectiones secundas. Corporitas igitur ve-
ra est forma cōtinuitatis recipiens id qd diximus de po-
sitione trius dimensionum: 7 h intentio est extra mensurā
7 extra corporeitates disciplinales. hoc enim corpus fm
banc formā non differt ab alio corpore siue sit maius: si-
ue sit minus: nec comparatur ei siue sit equale siue sit nu-
meratim per illud siue cōmunicans ei siue incōmuni-
cans. hoc enim non est ei nisi inquantum est mensuratus: 7
inquantum aliqua pars eius numeratur illud. 7 hec omnia
considerantur in eo. abiq̃ consideratione corporeitatis
quā assignauimus. Que omnia iam plenius tibi alis ostē-
dimus: 7 si opus fuerit inde recolas. propter hoc etiam est
possibile: vt eus vnus corpus rarificetur 7 densatur cale-
factione 7 in frigidatione permutetur eius quantitas. 7
corporeitas eius quā diximus: non permutet nec altere-
tur. igitur corpus naturale est substantia 7 hunc modum.

¶ Per corpus autē disciplinale vel intelligentius formas
aliquas inquantum est terminatus 7 mensuratus acceptus
in anima non in esse. vel intelligentius per illud mensurā
aliquas habentes cōtinuitates 7 hunc modum: inquan-
tum habet cōtinuitates terminatas: siue sit in sculptione:
siue in materia plana. igitur corpus disciplinale in se est
sicut accidentale huic corpori: qd designauimus: cuius ter-
minus est superficies. linea vero est terminus termini ei⁹
De his etiam adduc posita amplius tractabimus cō con-
siderauerimus quomodo est eis cōtinuatio: 7 quomodo est
ipsa corpori naturali. primus igitur dicat qd de natura cor-
poris est diuidi. Sed ad pbationem huius non sufficit ipsa
sensibilitas. potest enim aliquis dicere: qd de corporibus
sensibilibus istis nullus est pure vnus: eo qd sunt compo-
sita ex corporibus vnitis: que nec sunt: sensibilia nec pos-
sunt diuidi ylo modo. 7 az autem loci sumus de destruc-
tione vnus pbationibus naturalibus. Sed ex sententijs
facilio ad destruendum est sententia illius qui dixit ea eē
diueria figuris. Sed si aliquis dixerit qd nature eorum 7
figure cōsimiles sunt: oportebit tunc vt eis sententiam
7 id qd sentit destruamus per ea que dicemus. Dico igitur
qd si posuerit minimus ex corporibus esse indiuisibile
in potentia 7 effectiua vt omnino sit quasi punctus: tūc
iudiciū de ipso corpore erit sicut iudiciū de puncto in
impossibilitate cōponendi corpus sensibile ex illo. Si ve-
ro non fuerit ita: sed fuerit in se tale vt possit vnus pe eius
abscindī ab alia parte: tamen sectio que separat duas par-
tes quas potuit ponere in eo non est illius nature vt in
effectu possit intelligi. Dico enim qd dispositio inter diui-
siones 7 diuisiones que est diuersitas qualis est disposi-
tione inter partes 7 partes 7 qd due partes non coniun-
guntur: 7 fm qd due diuisiones nō separantur in effectu:
non potest esse quin sit vel ex natura rei 7 ex substantia
eius: vel ex causa extrinseca preter naturam 7 substantias
eius. Si autem fuerit ex causa extrinseca preter naturam

7 substantias: tunc vel erit causa per quā constituitur na-
tura 7 substantia in effectu: sicut est forma materie 7 si-
cut est subiecta materia accidenti vel erit causa per quā
non constituitur. Si autem fuerit ex causa per quā nō cō-
stituitur: tunc potest concedi qd 7 naturas 7 7 sub-
stantias est inter illas duas coniunctio separationis 7 separa-
tio coniunctionis. 7 igitur natura corporalis comparā-
tione sui receptibilis est diuisionis: sed tamen non diuidi-
tur nisi per causas extrinsecas: tantum sufficit ad id in
quo sumus vel erit illa causa: per quas constituitur vna:
queq̃ partius habens partes in constitutione sue quiddi-
tatis 7 nature vt constituens illas esse in effectu non ha-
bens partes in constitutione quidditatis earum: quia di-
uersitas est in hoc. primus vero qd accidit ex hoc est qd
hec corpora differunt substantijs. Isti autem nō tenent h.
Secundus qd ex nature corporeitatis quam habent nō
est hoc inconueniens. Sed est ei in cōueniens hoc in qua-
tū est forma sue specialitatis. nos autem nō negamus h.
possibile est enim adigi corporeitatem aliquid qd facit cor-
pus esse speciem: que non recipit diuisionem nec continua-
tione: cuius alio a se: sicut fit in celo. Quia autem nobis neces-
sarium est hic hoc est. i. vt natura corporeitatis non pro-
bibeat hoc inquantum est natura corporeitatis. primo igitur
dicam nos certissime qd corporeitas inquantum est
corporeitas non est nisi receptibilis diuisionis. igitur in
natura corporeitatis est recipere diuisionem: igitur ma-
nifestus est ex hoc qd forma corporis 7 dimensiones sunt
existentes in aliquo. 7 de dimensiones vel sunt ipsa con-
tinuatio vel sunt aliqd cui accidit cōtinuatio: sicut adduc
certificaberis qd ille sunt res quibus accidit cōtinuatio.
verbum enim dimensionis est nomen ipsarum quantita-
tum cōtinuarum non rerum quibus accidit cōtinuatio.
Id autem qd est ipsa cōtinuatio vel cōtinuus in se im-
possibile est vt remaneat ipsius cōtinuatione destructa.
Omnis enim cōtinuatio est dimensio que cum separa-
tur destruitur illa dimensio 7 acquiruntur alie due dimen-
siones. similiter etiam eus restauratur cōtinuatio. i. cō-
tinuatio fm qd est differentia non accidens. iam enim ostē-
dimus hoc alie. restauratur etiam alia dimensio 7 de-
struitur quicquid erat proprium vnicius illarum: igitur
in corporibus est aliquid qd est subiectus cōtinuationi
7 discontinuationi propter id cōtinuationis qd accidit
mensuris terminatis. corpus enim inquantum est corpus
habens formas corporeas: est quodam in effectu. Inqua-
tū vero aptum est ad quamlibet mensuram est in potē-
tia. Res autem fm qd est in potentia est aliqua res 7 ipsa
est alia res. fm qd est in effectu. est igitur potentia corpo-
ris. sed non inquantum est sibi effectus. igitur forma corpo-
ris coniuncta est alij inquantum est 7 forma. Corpore igitur
est substantia composita ex quodam per qd habet po-
tentiam. 7 ex quodam per qd habet effectum. Id autem
per qd habet effectum est forma eius: per qd vero habet
potentias est materia eius: 7 hoc est yle. ¶ Potest autem
aliquis opponere: dicens qd yle etiam composita est: quia
ipsa in se est yle 7 substantia in effectu: 7 est etiam adapta-
ta. Dico igitur qd substantia yle 7 sum esse yle in effectu
non sunt aliud qd substantia adaptata. Substantialitas
enim quā habet non facit eam esse in effectu. aliquarum
rerum. sed adaptat eam ad essendum aliquid in effectu
per formam. Substantialitas enim eius non intelligitur
aliud: nisi quia est aliqd qd non est in subiecto. per hoc
autem qd non intelligitur aliquid: nisi quia est aliquid. 7
qd non est in subiecto negatio est. ex hoc autem qd ipsa di-
citur aliquid non sequitur ipsum esse aliud designatum
in effectu. nam hoc cōmune est. res vero nō sit in effectu

¶
Dubi.
¶. nō

¶ omio de
micro.

per aliquid cōmune nisi habuerit differentiam per quā appropriat. Differentia vero eius est q̄ est apta ad quodlibet. igitur forma quam putant esse eius est q̄ est apta receptibilis. igitur non est hec certitudo yle n̄a p̄ quas sit in effectu et alia certitudo per quam sit in potentia nisi forte sibi aduenerit certitudo extrinsecus per quas sit in effectu. igitur ipsa in se et respectu sui esse est in potentia. Sed h̄ certitudo extrinsecus adueniens est forma. comparatio autem yle ad has duas intentiones similior est comparationi simplicis ad id qd̄ est genus et differentia q̄ comparationi compositi ad id qd̄ est yle et forma. manifestum est igitur ex hoc q̄ forma corporeitatis inquantus est forma corporeitatis: ipsa in se non diuersificatur: quia est vna natura simplex: que non potest specificari differentys superuenientibus ibi inquantum est corporea. Sed si superuenierint differentie que sunt res sibi extrinsecus adiuncte erunt aliquę ex formis separabilibus a materia: et iudicijs de eis non erit quale est iudiciū de veris differentys. manifestatio autē huius est: q̄ vna corporeitas non diuersificatur ab alia corporeitate: nisi quia h̄ est calida et illa frigida: vel quia illa est natura celestis: illa habet naturam terrestres. Non est autem hoc sicut mensura que nō est in se res terminata terminis interim dum non specificatur in lineam vel superficiem vel corporealem. Nec sicut numerus qui non est reterminata interim dū non specificatur in duo vel tria vel quatuor. Qui cum terminatur non terminatur per aliquid sibi extrinsecus adiunctus quasi natura generalitatis sicut quantitas et numeralitas non fit sine illa natura existens et potens signari nisi adiungatur sibi natura que specificetur. imo dualitas ipsa est numeralitas que dicitur de dualitate: et appropriatur per eas: longitudo ipsa est ipsa quantitas que dicitur de ea et appropriatur per eam. hic autem non est sic. quia cum corporeitati adiuncta fuerit alia forma que non est differentia quā putant: eius cōiunctio eius corporeitate nō faciet corporeitatem: quia corporeitas que est vna ex illis est terminata in se et certificata: nisi intellexerimus hic corporeitatem eam que est sicut forma. nō que est sicut genus: Jam autē nōsi differentia inter illa in libro demonstrationis. ¶ Nec autem adducere amplius monstrabimus quamuis ex predictis iam certificatus sis de differentia inter illa. Quia enim fuerit sicut mensura species eius poterit differre per aliqua que sunt in eis. Mensura vero absoluta non habet in se aliquid bozū. Quoniam mensura absolute nō acquiritur essentia in se nisi fuerit linea vel superficies. Cū autē fuerit linea vel superficies poterit. nunc linea differre a superficie per differentias que faciunt naturam quantitativā esse lineā vel superficiem. Corporeitas vero quā designauimus est ipsa in se natura acquisita. Non enim acquirit sibi specialitatem suā p̄ aliquid qd̄ adiungatur ei. ita vt si putaremus nō esse adiunctum corporeitati aliquid: ipsa non esset corporeitas. sed esset corporeitas tantum: que non potest esse acquisita in nostra anima nisi materia et continuatio. Similiter etiā si sit posuerimus cū continuatione aliquid aliud. Non q̄ continuatio nō acquiritur nobis nisi per adiunctionem eius cū illa. alijs etiā rationibus manifestabit q̄ cōtinuatio nō est in effectu sola. nō enim quia res nō est in effectu. ideo nō est acquisita eius natura. albedo enim et nigredo vnaquęque est acquisita natura et intērio proprietate proprietate quā habet in seipsa. et tamē nō habet eē in effectu nisi in materia. mensura vero absoluta impossibilis est vt sit natura aliqua. nisi ponatur necessario linea vel superficies: et sic potest habere esse. nō q̄ mensura pos-

sit esse mensura: et deinde sequatur vt sit linea vel superficies. Ipsa enim esse res que non h̄z esse in effectu sine illa: quāuis sit acquisita essentia eius. hoc autem nō est sic. corporeitas enim imaginatur esse per causas per quas et in quibus habet esse: et est mensura tātum sine additōe. unde mensura in se eget differentys quibus fiet res acquisita: et ipse differentie essentialis sunt ei: sed tamē nō faciūt debere ipsam esse aliquid aliud a mensura. ergo potest ēē vt mensura differat a mensura in aliquo qd̄ est ei per essentia. forma vero corporeitatis inquantum est corporeitas est vna natura simplex acquisita nō habēs in se diuersitatem. ideo forma corporeitatis simpliciter nō differt a forma corporeitatis simpliciter per differentiam intrinsecam in corporeitatem. Qd̄ enim sequitur eam nō sequitur: nisi quia est extra naturam eius. igitur impossibile est vt sit corporeitas eges materia et corporeitas non eges materia. Et sequētia enim que sunt extra naturam eius nō sunt sufficientia ad hoc vt ipsa nō egeat materia. Non est enim opus materia nisi corporeitati inquantum est corporeitas cum cōsequēti et omni habēti materiam propter se. Jam igitur manifestum est q̄ corpora composita sunt ex materia et forma.

¶ Caplm. III. De materia corporalis nō spoliata forma.

Icemus nūc q̄ materia corporalis nō potest esse in effectu spoliata forma sicut ostēdemus in proximo. Jā enim ostēdimus q̄ quicquid est in quoz est aliquid existēs acquisitus in effectu. et est etiā in eo preparatio ad recipiēdum aliud illud est compositum ex materia et forma. materia vero vltima nō est composita ex materia et forma: nec potest esse sine forma. Ipsa enim intellecta absq̄ forma corporali necessario vel haberet situm et locum fm̄ esse qd̄ haberet. tūc vel nō. Si autem haberet situm: tūc vel posset diuidi. et tūc sine dubio esset habēs mēsuram. Si autem posita est nō habēs mēsuram nec poterit diuidi. Si vero nō potest diuidi et habet situm. tūc sine dubio punctus esset: et esset possibile lineam pertrahi vīq̄ ad eam. Nō enim posset esse per se solum et terminata sicut nōst alis. Si autem hoc substantia nō haberet situm. ita vt nō posset designari. sed esset sicut substantia intelligibiles. tūc necesse esset vt spaciū qd̄ haberet vel adueniret ei totum subito vel ipsa moueretur ad perfectionē mēsure sue motu cōtinuo. Si autem adueniret totum subito. tūc ipsa iam existeret cum sua mēsuratione in loco proprio et mēsurā inueniret eam appropriatam loco proprio alioquin vnus locus nō esset et potius q̄ alius. Sed mēsurā iam inuenit eam ibi vbi cōtingitur ei. igitur sine dubio inuenit eas in loco in quo est. igitur substantia illa esset habēs locum. ponamus autem illam nō esse sensibilem. iam enim posita est nō habens lacum vllō modo: et hoc est cōtrarium. Nō potest autem esse vt locus haberet subito quos reciperet mēsuram. mensura enim si inueniret eam existeret nō in loco. tūc mensura que cōiungitur ei esset etiā non in loco nec esset ei occurrēs in aliquo proprio ex locis diuersis quos haberet potest. tūc igitur esset nō habēs locum. et h̄ est incōueniens. vel esset in quolibet loco quem possibile esset habere: nec appropriaretur vnus potius q̄ alius. Sed h̄ similiter est incōueniens. hoc autem manifestus fiet si estimauerimus yle aliquidus glebe expoliata: et deinde aduenire in eam formā illius glebe: tūc nō potest concedi q̄ forma veniat in eam nō existētem in suo loco. Nec potest ēē vt gleba sit in quolibet loco qui est glebe locus naturalis in potētia. forma enim glebe nō facit eam occupare oēs locum sue speciei nec ponit eam aptiorem vni plage sui

¶ Contra hoc dicit Scotus in 2.º sent.

termini & alij. Nec potest esse vt sit nisi in plaga que est sibi propria de vniuersitate omnium locorum. Nec potest esse in plaga propria non habens dispositionem aliquam ap- propriatam eam illi. Nō enim est cōiunctio forme cum materia ad hoc vt habeat se cōiūctur ad efficiendum in qualibet plagam que sunt naturales partibus terre. Jaz enim nostri q̄ huiusmodi aduēti in plagam loci nō est in eo in quo est nisi vel ob hoc qd accidit ei esse circa eū propter violentias cogētiā qui appropriatū ei ipsius fie- ri circa illā plagas veniēdo ad ipsius locū motu recto. vel quia iceperit esse ibi & illā propinquitatē: vel quia ceci- derit ibi propter appropriatōem aliquā trāsmutatē eam. Jaz autē latius dicitur est de hoc. yle autē que est in gle- ba nō appropriatur substantia expoliata: forma etiā gle- beitatis nō est debita plage nisi cuius motio habuerit cō- parationē cū illa plaga. Imo propter ipsas cōparationem tātus nō propter suus esse yle prius: & propter suā acqui- sitionē forme posterius: quia appropriatur: quasi illa com- paratio sit situs aliquis. Similiter etiam si yle receperit mēsurā plenarie nō subito: sed & cōfusiōne. omne enim qd ifunditur partes habet: & omne qd habet partes: habz situz. tūc subā illa est habēs situz & locū. prius vero non habebat sitū nec locū. igitur hoc est icōueniēs. Qz autē facit debere sequi h̄ omnia fuit nostra positio. de separa- tiōe yle a forma corporali. igitur impossibile est vt sit in effectu nisi cōstituta a forma corporali. quomodo enim essentia que nō habet locuz in potētia nec in effectu erit receptiua quātitatīs. manifestū est igitur qd materia non remanet separata. Jtez nō potest esse quin vel ipsius esse eius sit esse semp receptiuū alicuius nō expoliati a rece- pto vel sit ibi esse propriū prius: & deinde sequatur vt re- cipiatur. Tūc igitur in suo esse proprio: qd habet prius es- set nō habēs quātitates. Jaz igitur cōstituta esset: noduz tamē habēs quātitatē nec terminū. Tūc ergo mēsurā cor- poralis que accideret ei & faceret eius essentiaz eluimodi: qd posset habere in potētia partes alicuius dimēsiōis: ef- set postq̄ essentia eius iā cōstituta fuisset substantia in se- ipsa. nō habēs terminū nec quātitatē nec receptionē diui- sionis. Sed esse eius propriū per qd ipsa in se precederet nō esset remanēs oīo cuz multiplicaretur. igitur hoc qd precederet nō habēs terminū: & qd nō diuiditur in essētia tione: propter accidentēle cōtingeret remoueri ab ea. i. pro- pter aduētū accidentis in ea: per qd cōstitueretur effectus. Si autē illa vnitas fuerit: nō qua cōstituitur yle. sed ali- quid aliud est. & qd nos posuimus esse propriū. fuerit non propriū esse eius quo cōstituitur. tūc materia erit habēs formā accidentēz sibi existēs nō vna in potētia. Jgitur i- ter has duas res erit aliquid cōmune qd est receptibile illaruz duaruz rerū: q̄ eluimodi est qd aliquādo est in sua existētia nō diuisibile: & aliquādo est in sua potētia diui- sibile. i. potētia propinqua que nō habet mediū. Po- namus igitur qd hec substantia iaz fiat in effectu due: qua- ruz vnaqueqz sit alia numero ab alia: tūc iudiciū vtriusqz sit qd separata sit a forma corporali. Separetur ergo vna- queqz eaz a forma corporali: & remanebit tūc vnaqueqz earuz substantia vna in potētia & effectu: & ponamus etiā ipsas qd nō diuiditur qd separata sit ab ea forma corpora- lis. ita vt remaneat ipsa substantia vna in potētia & effectu. igitur nō potest esse quin vel illud qd remāsit substantia: & illud nō corpus sit ipsius tale qualis est pars eius que re- māsit sic expoliata: vel sit diuersus ab eo. Si autē diuer- sus fuerit ab eo necesse est tūc: vt vel sit hoc eo qd reman- sit hoc & anichilatus: est illud vel e cōuerso. vel vtrūqz re- māsit. Sz appropriatur huic qualitas eius vt forma que nō inuenitur illi: vel differunt in superabundantia in mē-

sura. Si autē remaneret vnum eoruz & anichilatur al- terum: & fuerit natura eoruz cōsimilis. non autem fecit anichilari vnum eorum nisi remotio forme corporalis. tunc oportet qd alterus anichiletur per seipsum. Si & op- proprietur huic qua litas sua: & natura fuerit vna: nec ac- cidit ei aliqua dispositio nisi separatō tantuz forme cor- poralis: cuz hac dispositione non aduenit nisi qd sequi- tur ex ipsa dispositiōe. tūc oportebit vt dispositiō alteri- us sit similiter. Si autē dixerunt qd prima duo quāuis duosunt: vnanuntur tamē: & sūt vnus: dicemus absurdū esse duas substantias vniri. Si enim vniuntur & vnaqueqz earum habet esse. tūc sunt duo nō vnus. Si autem vniū- tur ita vt vnum eorum desinat esse: & alterum habeat ef- fe. tūc quomodo potest esse vrid qd nō est vniatur cum eo qd est. Si vero vtrāqz desinit esse in vnione & proue- nit aliquid tertium ex eis. tūc sunt nō vnita: sed anichila- ta. Jter que & tertium est materia cōmuni. Noster au- tem sermo est de ipsamet materia nō de eo qd habet ma- teria. Si autem differūt in superabundantiā mēsure. tūc oportet vt sint nō habētiā formaz corporalez: & sint habē tiā formam mensuralez: qd est cōtrarium. Si autem nō differūt villo modo. tūc iudiciū de re scilicet qd nō se- paretur ab ea id quod est pter eam. & iudiciū qd se- paretur ab ea id qd est pter eam est omnino vnum iu- diciū: qd est icōueniēs: scilicet quia iudiciū de parte subiecti & de toto subiecto esset vnum omnimodo: scilicet esset qd res nō minueretur cum aliquid ab ea acciperetur sicut cum nō acciperetur ab ea aliquid: & esset de eo iudiciū vnum cum nō adderetur ei aliquid: sicut cum adderetur ei aliquid: & omnino quicquid potest concedi in aliqua hora esse duo in natura sue essētie est aptitudo diuisiōis: & impossibile est hoc separari ab eo: sed fortasse prohibebit ab hoc accidentēle qd nō est aptitudo. Jlla autem aptitudo diuisiōis nihil est nisi per cōiunctionem mēsure cum essētia. Restat ergo vt materia nō spolie- tur a forma corporali: & quia hec substantia nō fuit facta quāta nisi propter mēsuram que requieuit in ea. tūc non est quāta ex se ipsa. Nō oportet igitur vt sit proprius sue essētie recipere vnam dimēsiōnem tātum: & nullam ali- am dimēsiōnem nec vnam tātum mēsuram: & nō aliam. Si igitur forma corporalis esset vna. tūc cōparatio eius qd nō est diuisibilis nec quātitatiū in sua essētia: quia nō partitur nec quātitatē nisi per aliud a se ad aliquaz mēsuram que potest esse: esset vna comparatio: alioquin mēsurā esset in seipsa & adquaretur ei: qd esset sibi equa- le: quāuis nō separaretur ab eo vlla pars. manifestus est igitur ex hoc qd materia potest minozari cūstrictione & potest augeri dilatatiōe: & hoc sensibile est. oportet autē vt mēsurā alteretur in ea propter causam quam cō- uenit esse. Tūc esse enīz vt ipsa causa vel sit forme vel accidentēle que sunt in materia vel alia res extrinseca. Si autē cā de hoc esset res extrinseca. vel eēt accrens illā mē- suram terminatam mediāte alia imprefsiōe: vel causa p- prie aptitudinis. tunc iudiciū de hoc & iudiciū de di- uisiōe prima esset vnum: & cōtingeret qd quātitates cor- porum variarentur propter diuersitatem suarum dispo- sitionum vel nō esset acquisitio propter causam illius & sue mediatiōis. & tūc corpora essent equalia ad prome- redū quātitatē: & equalia ad ipaciū promerēdū: & hoc est falsum. Cum hoc etiam non opoteret vt ex ea causa adueniret spaciū vnum tātum & nō aliud nisi propter aliquid. Jntelligo autem per hoc qd dico aliquid conditionem que adiungitur materie per quas meretur mēsuram designatam nō ob h̄ qd ipsa est materia que imaginetur habere quātitatē: sed qd aliquid est mōre

rie ppter qđ meretur imaginari illius spaci: illius qđ
titatis. Et potest concedi qđ diuersificetur specie abolu-
te: et potest concedi qđ diuersificatur fm fortius et debilius
non scđs speciem absolute: quia id qđ est fortius et de-
bilis proxima sint diuersitati que fit specie. Sed iter di-
uersitatem que est specie absolute et inter diuersitatem
que est inter fortius et debilius est manifesta differentia
apud inquisitores. Jam autem notum erat qđ in ipsa yle
adueniunt mensure diuerse: et hoc etiam est principium
naturalium: et etiam qđ omne corpus appropriatur sine
dubio aliqua vna tantum partium: et qđ illa pars non est
sibi propria inquantum est corpus: alioquin omne corpus
haberetur illa: igitur sine dubio appropriata est ei in se for-
ma aliqua: et hoc manifestum est: ipsum enim vel est non
recipiensfigurationes et diuisiones: sed est ei b ppter
aliquā formam qua adaptatum est ad hoc. Ipsum enim
inquantum est corpus receptivus est eius vel est recepti-
bile earum fm facilitatem et difficultatem: quomodo cūq;
autem fiat est fm aliquā formam prenominatarū in na-
turalibus: materia enim corporea non hys esse separata
a forma. igitur materia non constituitur in effectu nisi
per formam. igitur materia cuius spoliatur in intellectu iā
accipitur sic prout nullo modo habet esse sic.

¶ Capitulū. III. De prioritate forme super materiam
in ordine essendi.

Ad certificantur est qđ materia corpora-
lis non habet esse in effectu nisi p eēn-
tiam forme: et etiam qđ forma materialis non
habet esse separata a materia. igitur necesse
est vt inter illa sit habitudo relationis: ita vt
non intelligatur quidditas cuiusq; earum nisi predicata
respectu alterius: non est ita. Nos enim intelligimus
multas ex formis corporalibus: indigemus multa con-
sideratione ad hoc: vt stabiliamus qđ materiam habet.
Similiter hanc materiam intelligimus substantiā ada-
ptatam: et tamen ex hoc nescimus qđ de eo ad qđ est ada-
ptata debeat etiam esse in ea aliquid in effectu: nisi cuius
inquisitione et consideratione. Verum est autem qđ in-
quantum est adaptata relata est ad id qđ est adaptatum
ad eam: est inter ea habitudo relationis. Tōlstra autē
locutio est de respectu suarum essentiarum absq; eo qđ
accidit eis de relatione vel comitatur eas. Jam autem
scisti quomodo est hoc: et etiam: quia nostra locutio est de
dispositione inter materiam et formam inquantum sunt.
Sed adaptatio non facit esse habitudinem rei que habz
esse sine dubio. Si autem hoc possibile est esse: tunc nece-
est: vt sit inter illas habitudo: vel qualis est inter causas
et causatum: vel qualis est inter duas res que sunt simul in
esse. Nullum autem eorum est causa vel causati alteri:
non enim facit vnum eorum esse alterum: omnia autem
quorum vnum non est causa: nec causatum alterius: est
tamen inter ea habitudo: non potest esse: vt remotio vni
eorum sit causa remotionis alterius: inquantum est eēn-
tia: sed erit cum eo remotio que non potest esse nisi cum
remotione: nō remotio que facit debere esse remotionē:
si forte hoc cōcedendum sit. Jam autem nostri differen-
tiam inter vt rūs modum. Nōsti etiam quādi cuius re-
motio est causa remotionis alterius: causa est eius. hoc
enim manifestum est tibi ex multis locis: ad huc et iā in-
ducemus p qđ facilius intelligas. Nūc enim dico iā olim
te didicisse qđ multum interest inter dicere de aliquo qđ
remotio eius sit causa remotionis alterius: et dicere qđ
remotione eius: necesse sit remoueri alteri. Si autē re-
motio vnius istorū prenominatorū nō est cā remotionis

alterius: sed est necesse: vt sit eius remotione alterius: tūc
non potest esse quin remotio vnius eorū: qđ remouetur
aut faciat debere esse remotionē alicuius tertij ppter il-
las aut vt debeat remoueri ad remotionē alicuius tertij.
ita vt si non fuerit remotio que accidit illi tertio non sit
remotio vnius istorum: aut vt nihil istorum sit. Si autē
nihil horum fuerit: sed fuerit: vt b non remoueat nisi
cum remotione illius: et illud cuius remotione istius absq;
causa tertia: sed ex natura sua qđ est ppter naturā cuiusq;
earum pendebit in esse in effectu ab alio. Sed si fuerit b
ex qđ ditate sua erunt relate. Jam autē patuit eas nō esse
relatas: vel erit b ex esse earū. Manifestū est autē qđ b
inimodi esse nō est necessarius esse: est igit possibile in sua
quidditate: sed per aliud ppter se sit necessarium eē igit
necesse est vt illud fiat necessarius esse: et suū compar cum
eo. Ad vltimū autē cū eleuauerimus nos in causis ad ali-
quid tertium: profecto illud tertij inquantum est causa in
effectu debendi eē illorū erit sic qđ nō poterit remoueri
vnum eorū nisi ppter remotionē essendi tertij cā in
effectu: igitur b duo non remouebunt nisi ppter remo-
tionē tertie rei. Jam autē diximus nō ita esse: et hoc est v-
riū. Jā autē b destructū est: et remāsit vt veritas sit i vna
duarū aliarū diuisionū. Si enī fuerit remotio earū pro-
pter causā remotionis rei tertie. ita vt ipse sint causa
eius: tunc cōsideremus qđ pōt esse vt essentia cuiusq; il-
larū sit pēdens ex cōiunctione eēntie alterius. Tunc enī
nec eēt vt debūt eēndi vniūq; eorū ex cā eēnt median-
te suo cōpare: tūc vniūq; eorū eēt causa p pūqua de-
bendi eē suū cōpare: et hoc est inconueniens: ex predictis
enī verbis nostris iā claruit b esse inconueniens. s. vt vniū
eorū sit p pūquinū tertio ad hoc vt fiat illū cā media
et scōm fiat causatus. Restat g vera diuisio quā dixi-
mus. s. qđ habitudo que est inter illas est talis habitudo
qđ ppter eam vniū eorū est causa et alteri causatum. Si
aut remotio vnius eorū facit debere remoueri tertij:
ad cuius tertij remotionē facit debere remoueri scōm eorū
tunc vniū eorū sit causa cause. Causa autē cause causa est:
Ad vltimū autē dependet qđ vnum eorū est causa et
alterum causatum. ¶ Speculemur igitur qđ eorū opo-
teret esse causam. materia aut nō pōt esse causa essendi for-
mā: pūmo qđ materia nō est materia: nisi qđ est i vna
receptionis et adaptationis. adaptatū autem inquantum
est adaptatum non est causa essendi id ad qđ est aptatū.
Si enim esset causa deberet tunc: vt illud semper habe-
ret esse in isto sine adaptatione. scō: qđ impossibile est vt
essentia rei que ad huc est in potentia sit causa rei que est
in effectu: quia oporteret vt essentia eius prius esset. et de-
inde fieret causa alterius: sine hoc prioritas sit tempore
sine essentia. Si enī nullo modo haberet esse nisi in hoc
qđ est causa secundū tunc fm haberet esse per essentiam.
et ob hoc esset prius per essentia. Siue illud qđ est causa
eius sit coniunctum essentie eius siue disiunctū ab eēn-
tia eius. possibile est emz esse etiam aliqua causari: eēn-
drem ita ut non sit per illam: nisi esse rei que est dis-
iuncta ab eius eēntia. Intellectus enim non refugit hoc. Et
deinde inquisitio facit debere esse vt rāq; diuisiones. Si
igitur materia fuerit causa forme oportebit: tunc vt ha-
beat essentiam in effectu ante formas. Jam autē scđs probū
buius b sic: non qđ dicamus eius essentiam non posse
esse nisi comitans coniunctionem forme: sed qđ inconue-
nientia est: vt eius essentia habeat esse in effectu nisi per
formam. Interbec enim differentia est tertio. qđ si mate-
ria est causa propinqua forme in essentia: tunc materie
non esset diuersitas: quia in eo qđ prouenit ex rei in qua
non est diuersitas non est diuersitas ylo modo: ynde

Meta. Tractatus

Capt'n

oportet ut in forma materiali non esset diuersitas. & si hoc diuersitas esset. propter res. quod diuersificatur ex disponib. quod sunt in materia. tunc ipse res esset pme forma in mā & sermo noster rediret ad principiu. Si aut esset cā essen di bas formas diuersas. materia: a aliud aīz mā. qđ non est in materia. sicut materia sola non esset eius causa. p pū quā. sed materia & aliud. tunc ex pūctione illius alius: & materię. pueniret aliqua forma signata in materia. Et si aliquid aliud preter illud aliud adiungeret materie: & pueniret alia forma preter illā signatam: tunc materia esset certe receptibilis forme: pprietas autēz cuiusq; forme non est nisi ex illis causis: quod adiungunt materie. & vnaqueq; forma non esset id qđ est nisi. ppter proprietatem suam. Causa igitur essendi vnāquāq; formā ex ppter materię suā id qđ est esset aliud a materia: & materia nō haberet in pprietate illā: qđ forma nō haberet esse nisi ppter pprietatē illā: igit mā nō haberet in faciedo habere. p pū esse vnāquāq; formā. Sed ecē necesse vt forma quereret esse in ea: & b esset pprietas causę recipientis. igitur remaneret materie receptibilitas tantus. Jam aut poteris aduenire qđ materia est causa forme aliquo modo: & remaneret igit qđ ipa forma esset per quā mā habēs esse. ¶ Consideramus ergo si sit possibile: an per solā formā materia habeat esse. Dico ergo qđ in forma qua non separatur a sua materia: pōt hoc concedi. Sed in forma mā que separat a sua materia: & remanet materia habēs esse cum alia forma: b non conceditur. Si enim hoc forma sola per se esset causa destrueret materia ad remotionē illius: & ppter formā succedentē haberet esse alia mā que inciperet esse: & illa forma egeret alia materia. Pporet igit vt aliqua alia res sit causa essendi materiā cui forma: vt esse materie nō fluat nisi ab illa re: sed impossibile sit perfecti fluxum eius ab illa sine forma villo modo: perficunt enim res ex vtrāq; eaz. Esse igitur materie pēdebit ex illa re & ex forma: quo cūq; modo veniat ab illa in illam: quā ppter nō destruit pūatione forme: eo qđ forma nō separatur ab illa: nisi ppter alia formāz que est causa: ppter quā cepit esse materia: agit id qđ agebat pma forma in illāz inquantū b scđa comunicat cum pma in b qđ est forma. scz inquantū adiunat ad cōstituendū hanc materiam. Sed in hoc qđ differt ab ea facit materiam in effectu substantiā aliam pater eam substantiāz quā agebat pma. Multa enim ex his que sunt nō perficuntur nisi ppter esse duarū causarū. Illuminatio enī & lux non pueniūt nisi ex causa lucida: & qualitate que facit corpus illuminatū receptibile lucis: qđ nō penetret radius: sed reuertat. Deinde illa qualitas formabit radiū alia proprietate coloris: qđ sit illa proprietās quā forma: ut eū: non alia qualitas. Pporet autē nunc vt non contendas mecum de his que dixi de penetratione radij: de reuersione eius: qđ & per teipsum poteris considerare b: necesse longē: si bene consideraueris: te posse iuenire exēpla de his cōuenientiora. Nec necesse etiam si exēpla non inuenieris: non enī oportet esse exemplum ois rei. ¶ Pporet aut quis dicere qđ si materia fuerit pendens ab illa: & a forma: tunc cōtinuatio earū erit et sicut causa. Si autē destructa fuerit forma: destruet cōtinuatiō: qđ erat causa: oportebit igit vt destruat causatiō. ¶ Ad qđ dico qđ materia non est pendens a re illa: & a forma inquantum forma est forma designata specie: sed inquantū est forma. b aut cōtinuatiō non destruit villo modo. Semp enī habet esse ab illa: & a forma inquantum est forma. Euenit igit qđ si non fuerit illa res non erit materia: & si non fuerit forma: inquantū est forma non erit materia. Si autēz destrueret pma forma nō ob causam successionis scđa

tunc res illa separata esse per se faciens hoc. Nec est id
qđ est forma inquantū est forma: esse igitur impossibile
fluere ab illa re esse materie: ob h̄ qđ est sola abiq; com-
municatione vel cōditione. ¶ Potest autē aliquis dice-
re qđ cōiunctio illius cause & forme nō est vñū numero:
sed est vñū intēctioe cōmuni: vñū autē fm intēctōis cō-
munē nō est causa eius qđ est vñū numero: & eius qđ est:
qualis est nā mēte. Ip̄a enī est vñū nūero. ¶ Contra qđ
dico qđ vñū fm intēctōē eōem qđ est cōseruata vñitas
sine cōitatis nō p̄hibet esse causa eius: qđ est vñū num-
ergo est res que facit obdere esse materiā. Nō enī perfi-
rō. Nō enim causa est vñus numero vel vñus specie qđ
cōseruatur per vñum numero illud est separatū: illud
citur sumū debuit essendi nisi per aliquā rez que adiū-
gitur et qualificāq; fuerit: s; qđ sit illa res: tu scies postea.
Sed qđ ille qui formas succedentes que adiungunt ma-
teria facit succedere in illā: ip̄e facit eā remanere p̄suc-
sione illarū formā: tūc illa forma est aliquo modo in-
ter materiā cōseruata & cōseruante eā. Id autem qđ est
medium in cōstitūtione cōuenientius est esse prius con-
stitutū. vnde deinde per illud constituitur aliud a se: p̄prio-
tate essentie. Et illud est causa propinqua cōseruati in
permanētia. Si enim cōstitutū a causa que facit rema-
nere materiā mediatione eius: tunc cōstitutio eius est
prius ex primis: & deinde fit cōstitutio materie. Si autē
fuerit existens non per causam illam: sed per se ipsam. &
deinde constituitur materia per ipsam: tunc est hoc ma-
nifestū in illa igitur forma p̄prio est yle. Nō pōt autē
hoc cōcedi qđ forma per se ipsas beat esse in potentia:
fit in effectu per materiā: qđ substantia forme est effectus.
Natura vō eius est esse in potentia est p̄prieas mate-
rie: igitur materia est id de quo conuenit dici qđ in se habet
esse in potentia: sed in effectu est per formam: forma autē
quāuis non separatū ab yle. tamen nō constituitur ab
yle: sed a causa que acquirit sibi yle. quomodo autē cō-
stituitur forma per yle: m̄ iam nos ostendimus eam
esse cām yle. Causa itē nō constituitur a causato. Impos-
sibile est enī aliqua vō esse qđ vñū cōstitutat ab alio
rō sic vt vñū qđ eorū agrat alteri suū esse. ¶ Qñ-
sum est igitur illud esse impossibile: & oia etiā dicit iter
id per qđ res constituitur: iter id qđ ab eo nō separatū: for-
ma igit nō habet esse nisi in yle: hoc autem qđ yle causa
est sui esse: & ip̄a est in yle: est sicut hoc qđ causa nō est
nisi cū causato. Nōn qđ causam fit causa essendi causā
vel essendi cum causato: sed illa causa fuerit causa in ef-
fectu: sequetur ex ea esse causatum & esse cū ea. Similiter
cum forma habuerit esse forma: sequetur ex hoc qđ con-
stituat aliquid: qđ aliquid contingitur yle eēntie: id qđ
constituit est res in effectu: & dat ei esse. Sed de hoc qđ
dam est cui dat esse: & est nō coniunctū ei: & quiddā est
cui dat esse: & est coniunctum ei: quāuis nō sit pars eius
sicut substantia est accidentibus & complexionibus: que
sequuntur & comitantur eam: ex his igitur manifestum
est qđ que. ūq; forma habet esse in materia cōpozali per
causam aliquā est in ea. Sed in illis formis que incipiūt
hoc manifestus est. In comitantibus vero materiā simi-
liter est: eōq; materia cōpozalis nō appropziatur eis:
nisi p̄ cām: adducit autē B amplius monstrabimus als.

DUBL.

Ἐξέρω.

D

22 ucfile.

Responsio.

¶ Completus est tractatus secundus huius partis.

Incipit tertius tractatus auxilio dei.

Capitulum primum de assignatione eius qđ oportet inquiri de dispositione nouem predicamentorum : et accidentalitate eorum.

28

Icam igitur q̄ p̄as ostendimus qd̄ sit substantia: et ostendimus q̄ ip̄a predicatur de separato: et de corpore: et de materia: de forma. Sed certificare q̄ corpus sit: q̄ sit substantia non est opus materiam vero et formam iam ostendimus esse substantiam. Separatū vero iam ostendimus per potentiam propinquā: quasi iam plene intellexeris: et adhuc plenius ostendimus. Si autem memineris id qd̄ diximus de anima certificabit tibi esse substantiam separatam: non corpus: necesse est igitur: ut procedamus ad certificandū accidentia et stabilendum ea. vico igitur q̄ in principio logice iam cognovisti quidditatem decem predicamentorum: et ideo non dubitas: quia id qd̄ ex eis est ad aliqd̄ inquantum est ad aliqd̄ est res accedens alicui necessario. Similiter comparationes que sunt in vbi: et quādo: et in situ: et in agere: et pati: et in habere: sunt enim dispositiones accidentales aliquibus in quibus sunt: sicut id qd̄ est in subiecto. ¶ Si quis autem dixerit q̄ agere non est sic: eo q̄ esse actionis non est in agente sed in patēte: et si hoc dixerit et concesserimus: illi tamen nō nocet ad hoc qd̄ modo intendimus. sc̄z q̄ actio habet esse in aliquo: sicut in subiecto: quāvis non sit in agente. ¶ De predicamento igitur de quibus est questio: an sint accidentia: an non: duo remanent. sc̄z predicamentum quantitatis et predicamentum qualitat̄is: sed de predicamento quantitatis multis vñum fuit lineam superficiem et mensurā corporalem ponere esse in predicamento substantie: nec sufficit eis h̄: sed etiam poluerunt h̄ esse principia substantie. Quibūdas vero ex eis vñum fuit h̄ sentire de quantitativis discretis. sc̄z numeris: et poluerunt eas principia substantiarū. De qualitate autem quibūdas ex naturalibus vñum fuit q̄ non subsistunt in aliquo vñlo modo: sed q̄ color: per se est substantia: et odor: alia substantia: et q̄ tūc sunt constituenta substantias sensibiles: et plures ex his qui tenent sententiā de occulto intendunt hoc. Sed sententiam eorum qui dicunt qualitatem esse substantiam: cōuenientius est ponere in sc̄ia naturali: et fortasse nos iā fecimus hoc. Sed ex his qui tenēt substantialitatem quantitatis illi qui dicūt q̄ cōtinue quātitates sunt substantie et principia substantiarū. Illi iā dixerūt q̄ h̄ sunt dimēssiones cōstituentes substantiam corporeā. Quicquid enī cōstituit rem: prius est ea: qd̄ autē prius est substantia dignius est substantialitate: et poluerunt punctum ex tribus dignius substantialitate. ¶ Qui vero tenēt sententiā de numero poluerūt h̄c principium substantie: ipsi vero poluerunt compositum ex vnitatibus: ita q̄ fecerūt vnitates principia principiorū. ¶ Deinde dixerunt q̄ vnitās est natura nō pēdens in sua essentia ex aliqua rerū. sc̄z quia vnitās est in omni re: et q̄ vnitās in ip̄a re: est ip̄a quidditas ipsius rei. Nam vnitās in aqua est ipsamet aqua: et in hominibus est ipsi homines: et ip̄a inquantum est vnitās nō eger vt sit aliqua ex rebū. Quicqd̄ autē est nō est id qd̄ est nisi q̄ est vñum designatum: igitur vnitās est principium linee: et superficie: et ois rei. Superficies enī nō est superficies nisi vnitāte sue proprie cōtinnationis: similiter linea et pūctum etiam est vnitās cui factus est situs. igitur vnitās est causa ois rei: et primū qd̄ ex vnitāte fit et generat numeros est. Numerus igitur est causa media inter vnitatem et oēm rem pūctus vero est vnitās situalis: et linea dualitās situalis: et superficies ternarictas situalis: et corpus quaternarictas situalis. Illi etiam nō sunt cōtinnitātum h̄: sed processerunt dicētes q̄ nihil fit nisi q̄ numerus. Cōuenit igitur nobis vt prius ostendamus q̄

mēsure et numeri accidentia sunt. et deinde studebimus solvere quēstiones que sunt in his: an hoc autem oportet vt notificemus certitudinem specierum quātitaris. et q̄ dignus est nobis est h̄: vt ostēdemus naturā vnitatis: cōgruit enim nobis: vt in hoc loco assignemus naturā vnitatis ppter duas res: quarum vna est q̄ vnitās multam habet cōuenientiam cū esse qd̄ est subiectus istius sc̄ciēcie: alia q̄ vnitās intus est aliquo modo quātitaris. Et autem sit initium numeri bene cōsiderā facile est: itelligere: cōtinni etiam similiter est: quia cōtinnitātō: similiter aliqua vnitās est que est cā formalis cōtinnitātō: mēsurā enī nō est mēsurā nisi quātū mēsurat. Sed esse eius fm̄ q̄ mēsuratur nō est nisi inquantū numerat: et esse eius fm̄ q̄ numerat est et eius inquantū habet vnitatem.

¶ Capitulū. II. De vno.

Icam igitur q̄ vnus dicitur ambigere de intentionibus que sic veniunt: q̄ in eis nō est diuisio in effectū: inquantū vñū quodq̄ eorū est id qd̄ est: hec autē intentio est in eis fm̄ prius et posterius: et h̄ dicitur vnus fm̄ accedens: vñum autē fm̄ accedēs est cum de aliquo cui adiunctum est aliud dicitur q̄ ipsum est alterū: dicitur q̄ vtrāq̄ sunt vñum: hoc est vel subiectū et predictū accidentaliter: cum dicimus: petrus et phiscus sunt vñū: vel q̄ petrus et filius ioh̄is sunt vñus: vel sunt duo predicata de vno subiecto: sicut cū dicim⁹ q̄ phiscus et filius ioh̄is sūt vñi: eo qd̄ accidit: vt phiscus et filius ioh̄is sint vñum aliquid. vel sunt duo subiecta vñus predicti: sicut cū dicimus q̄ nix et gipsū sunt vñū. in albedine: eo q̄ accidit predicari de vtriq̄ sunt vñum accedens. ¶ Sed vnus qd̄ est sc̄m essentia aliud est vñū genere aliud vñum specie: et hoc idem est vñū differētia: et aliud est vñū comparatiōe: et aliud est vñū subiecto: et aliud est vñum numero: vñū autē numero aliqd̄ est cōtinnatione: aliqd̄ perfectione: aliqd̄ ppter speciem suā: aliqd̄ propter suam essentiam. Vñū autem genere: aliqd̄ est vñum propioque genere: aliqd̄ remoto: et vñum specie similiter aliqd̄ est vñus propioque specie: que nō diuiditur in species: aliqd̄ remoto: et cōuenit cū aliq̄ diuisionū capli p̄m̄t quāvis h̄ sit diuersitas fm̄ respectu. Cum autem fuerit vñū specie sine dubio erit vñum differētia: cōstat autem q̄ quicquid est vnus genere: multa est specie: vñum vero specie: aliqd̄ est multa numero: aliqd̄ nō est multa numero. sc̄z cum natura totius speciei fuerit in vno indiuiduo: hoc vno modo erit species: et alio modo nō erit species: eo q̄ vno modo est vñū fiale: et alio modo nō est vñū fiale: hoc autem perpedes ex loco in quo tractabimus de vñū fiali: et si recordatus fueris eorum que dicta sunt tibi. vñū autem cōtinnatione est id qd̄ est vñum in effectū aliquo modo: et est in eo multitudo alio modo. Sed verum vñum est id in quo est multitudo in potentia tantum: et in lineis: illa sc̄z in qua non est angulus: et in superficiebus illa que est planissima: et in corporibus illud qd̄ circumdat superficies: in qua non est curuatura fm̄ angulum: post hoc autē sequit aliud vñū in quo est multitudo in effectū: sed duo eius extrema copulant apud terminum cōmune: sicut totalitas duarū linearū cōtinnitū angulum: et sequitur etiam aliud: cuius extrema cōtinnant se sic vt videatur esse cōtinnū in comitatis motus vñus ad aliud: cuius vnitās est quasi sequens vñionem motus: hoc enim est coherētia: et hoc est sicut membra que sunt composita ex alijs membris: et principaliter id cuius coherētia est naturalis nō artificialis. Sed vnitās in isto oio debilis est: egrediū enī ab vñū

28

28

28

tate continuitatis ad unitates aggregationis: unitas autem continuialis dignior est aggregati intellectui unitati. In unitate enim continuiali non est multitudo in effectu: sed in unitate aggregati est multitudo in effectu: unitas enim que sibi attribuitur, non aufert ab ea multitudinem: unitas vero continuitatis vel consideratur respectu quantitatis vel alterius nature: sicut si fuerit aqua vel aer quibus accidit esse unum continuitate: ut sunt unus in subiecto. Subiectum enim continui verum est corpus planum conueniens nature: et iam nostri h in naturalibus: igitur subiectum unitatis continuatione est etiam unus in natura: in quantum eius natura non diuiditur in formas diuersas: dico autem quod unum numero sine dubio non est diuisibile numero secundum quod est per seipsum. Sed quod est unum preter hoc est diuisibile in quantum est unum: oportet autem considerare hoc secundum naturam ex qua accidit ei unitas: unum igitur numero aliud est quod ex natura sua ex qua accidit sibi unitas non potest multiplicari sicut unus homo: et aliud est quod ex natura sua non est hoc. Sicut aqua una et linea una: aqua enim una potest fieri aqua plures: et linea una potest fieri multe: quod autem ex natura sua non est hoc: illud multiplicatur uno modo: et non multiplicatur alio modo: exemplum plini est de hominibus sicut homo unus numero: non multiplicatur secundum naturam suam secundum quod homo est cum diuiditur: multiplicatur autem alio modo cum diuiditur in corpus et animam: igitur homo est anima et corpus: neutrum per se est homo: quod autem non est sic: est duobus modis: uno quia vel est ei alia natura preter hoc quod ipse est res non diuisibilis: vel non est. Si autem preter hoc fuerit ei alia natura: tunc illa natura vel est situs: et quod conuenit situi: et hoc est punctum: punctum enim non est diuisibile in quantum est punctum: nec alio modo: et hoc est natura alia preter unitatem predictam: vel illa natura erit situs: nec quod conuenit ei. Igitur hoc est sicut intelligentia et anima. Intelligentia enim habet esse preter id quod intelligitur de ea quod non diuiditur. Illud autem esse non est situs nec diuiditur in sua natura: nec alio modo. Quod autem ad hoc est in quo non est natura alia est sicut ipsamet unitas que est principium numeri. Cum enim sibi adiungitur unitas alia ab ea: earum coniunctio fit numerus: et ex his modis unitatis unum est: de quo id quod intelligitur non diuiditur in intellectu: ne dum diuiditur in naturam localem vel temporalem. Redeamus igitur ad diuisiones que multiplicatur: et in quantum habet naturam unitatem unam et continuitatem: eius enim quiddam est multiplicabile per multitudinem que est in natura: que ex se ipsa adaptata est multitudini secundum quod est unum: et hec est mensura: et quiddam est in cuius natura est multitudo: que natura non habet unitatem aptam multitudinem: nisi propter causam aliam preter se: hoc est corpus simplex: sicut aqua: hec enim aqua est aqua una non propter aequitatem: sed propter adiunctionem cause que est mensura: igitur ille aque multe numero erunt una in specie: una etiam in subiecto: ex natura enim subiecti sui est ut fiant in effectu una numero. Non est autem sic in indiuiduis hominum. Non est enim modus numerorum subiectorum suorum sic uniti: ut fiant in subiectum unus hominis: unusquisque enim eorum est unus unitate sui subiecti. Sed aggregatio multitudinis eorum non est unum subiecto: nec est modus eius qualis est modus uniuscuiusque partium aque: uniuscuiusque enim aqua una est in se propter suum subiectum: et totus dicitur esse unum in subiecto: eo quod modus suorum subiectorum est: ut possint uniti et fieri unum subiectum: tunc oes ille aque erunt una aqua: unaqueque autem harum duarum partium vel

habet quicquid possibile est ei habere: vel non. Si autem habuerit est perfecta: et est una integritate. Si vero non habuerit est fractio: unus autem hominum est fractionem ponere non unum. Ibi vero modi perfectionis vel sunt per accedens: et per situs: ut numerus perfectus: vel sunt certissime. scilicet per artificium: ut dicitur domus perfecta: quod domus imperfecta non dicitur una domus vel natura: ut indiuiduum unius hominis dicitur perfectum suis membris: linea vero recta iam etiam recipit augmentum indirectum quod non habebat: et tunc non est una secundum modum perfectionis: linea vero circuli non recipit augmentum: sed naturaliter recipit circulationem undique circa centrum: ideo est perfecta: igitur est una secundum perfectionem: videtur etiam quod unusquisque indiuiduum hominum sit unus hoc modo: ex omnibus igitur que sunt unus: quedam sunt que comitatur perfectio: quedam sunt que non comitatur perfectio: unus autem equalitate est comparatio aliqua. Sicut hoc per comparationem nauis ad rectorem: et ciuitatis ad regem una est: be enim due comparationes conformes sunt. Nec est earum initio per accedens: sed est unitas quedam: in qua uniuersum per accedens unitas nauis et ciuitatis: et per illas est unitas per accedens: unitas enim duarum dispositionum non est unitas quas possumus unitatem per accedens. Dicam iterum quod postquam unitas dicitur de rebus que sunt multe numero: et dicitur de re una numero. Jam autem offendimus diuisiones eius quod est unum numero: procedemus nunc ad aliam partem: dicam igitur quod ea que sunt multa numero: non dicuntur una alio modo nisi propter consensum quam habent in intentione aliqua. Conuenientia enim eorum vel est comparatio vel est predictio preter comparationem: vel est in subiecto: predictus vero vel est genus vel species vel differentia vel actio: ex hoc igitur loco facilius erit tibi cognoscere nos certissime diuisiones unitatis: et ex predictis cognoscere que earum est dignior unitate: et que prius mereatur eam: et scies quod unum genere dignius est unitate quam unum comparatione: et unum specie dignius est eo quod est unum genere: et unum numero dignius est uno specie. Simplex etiam: quod nullo modo diuiditur: dignius est composito: perfectus vero quod diuiditur dignius est imperfecto. Unum autem parificatur ad esse: quod unum dicitur de unoquoque: predicamentorum: sicut ens. Sed intellectus eorum: sicut nostri: diuersus est. Conueniunt autem in hoc quod nullum eorum signat substantiam aliam rei: et iam nostri.

Caplin. III. De certificatione unius et multitudinis: et ostensione quod numerus est accedens.

Difficile est nobis nos ostendere quidditatem unius. Si enim dixerimus quod unum est id quod non diuiditur: iam diximus quod unum est id quod non multiplicatur necessario. Jam igitur accepimus multitudinem in ostensione unius. Necessae est autem multitudinem diffiniri per unum: unum enim est principium motus multitudinis: et ex ipso est esse eius: quidditas eius. Deinde quatuor diffinitione diffinierimus multitudinem: ponemus in ea unum necessario. Dicimus enim quod multum est aggregatum ex unitatibus. Jam igitur accepimus unitatem in diffinitione multitudinis: etiam fecimus aliud: quia cum posuimus aggregatum in diffinitione eius: videtur quod aggregatum sit ipsa multitudo. Cum autem diximus ex unitatibus: vel ex unitis: vel ex unitis: iam induximus verbum aggregationis: cuius verbi intentio non intelligitur nisi per multitudinem. Item cum diximus quod multitudo est id quod numeratur per unum: iam accepimus unitatem in diffinitione multitudinis: et accedens

primus in diffinitione eius numerationē ⁊ mensurationē per que nō intelligit nisi multitudo. vnde difficile est nobis ponere hic aliquid qđ possit sufficere: videtur autē qđ multitudo notior sit apud nostras imaginationem qđ vnum: ⁊ videtur qđ vnitās ⁊ multitudo sint de his que prius formamus: prius autē imaginamur multitudinē: ⁊ prius intelligimus vnitatem: sed vnitatem intelligimus abiq; principio intelligibili. per se noto ad imaginandū eas: sed salū imaginamur: ⁊ deinde facimus cognosci multitudinē per vnitates cognitione intelligibili: ⁊ hoc accipimus vnitatem imaginatam in seipsam: ⁊ ex principio imaginationis: facimus autem vnitatem cognosci per multitudinē inuendo in hoc intentionem imaginatiuam ad hoc vt inducat nos ad id qđ tunc poterat nobis esse per se notum: sed non formabatur p̄sens in intellectu. ¶ Item cum dicant qđ vnitās est res in qua non est multitudo: significat qđ intentio huius verbi est res prius intellecta apud nos: que est opposita huic alij. non est autem h̄ designatio eius ob hoc qđ multitudo remouet ab ea: miror autē de eo qui diffinit nūerū dicēs: qđ nūerus est multitudo aggregata ex vnitatibus vel ex vniis: vel ex vniis. Ip̄a enim multitudo est ip̄e numerus: nō sicut genus numeri. Certitudo vero multitudinis est qđ composita est ex vnitatibus. Dicere igitur qđ multitudo est composita ex vnitatibus idem est qđ dicere multitudinem est multitudo: multitudo enim non est nisi composita ex vnitatibus. Si quis autē dixerit qđ multitudo componitur ex rebus que nō sunt vnitates: sicut ex hominibus ⁊ bestijs. Dicemus qđ sicut be res non sunt vnitates: sed res subiecte vnitatibus: sic etiā non sunt multitudo sed res subiecte multitudinē: ⁊ sicut res ille sunt vne non vnitates: sic h̄ sunt multa nō multitudo: qđ autem dicitur qđ numerus est quāritas discreta habens ordines parat se iam euasisse h̄ in cōuenientia: sed certe non euaserunt: qđ q̄ritas ad hoc: vt forme in anima eget: vt scias habere partes ⁊ diuisione ⁊ equalitate: pars vero ⁊ diuisio non formatur nisi per multitudinē: equalitate aut quantitas notior est apud intellectū puri: equalitas enī est de accidentibus proprijs quāritatis: qđ op̄s accipi in diffinitione equalitatis: dicit enī qđ equalitas est vnitio in quātitate: ordo vero que ponunt in diffinitione numeri est etiā de eo qđ non pōt intelligi nisi post intellectū numeri: oportet igit vt scias qđ h̄ omnia sunt designatio qualis solet fieri per exēpla: ⁊ per nomina multuoca: ⁊ qđ be intentiones formant pericipias vel omnes vel aliquę ex eis. Nec significat de eis per ea aliquid. nisi vt innuntur ⁊ cognoscant tantū. ¶ Dico igit qđ vnitās vel dicitur de accidentibus vel dicitur de substantia. Lūz autē dicitur de accidentibus non est substantia: ⁊ hoc non est dubiū. Lūz vero dicit de subijs nō dicit de eis: sicut genus: nec sicut differentia vllō modo: nō enī recipit in certificatione quidditatis alicuius substantiarū: sed est quiddas cōmunitatis substantiā: sicut iam notū. nō ergo dicit de eis: sicut genus: vel sicut differentia: sed sicut accidens: vnde vniū est subia: vnitās vero est intentio que est accidens: accidēs aut qđ est vniū de quinq; vltibus quāuis fit accidēs fm̄ hanc intentionē: pōt tamē cōcedi esse subia: sed h̄ nō pōt cōcedi nisi cū accipit compositū sicut albi. Natura enī intentionis simplicis de eo sine dubio est accidēs fm̄ aliā intentionē: eo qđ est in substantia: nō sicut pars eius. ⁊ impossibile est esse sine eo. ¶ Consideremus igit nūc an vnitās que est in omni substantia: ⁊ nō est pars eius cōstitutū: possit esse separata a substantia: dico aut hoc esse impossibile. Si enim vnitās esset esse spoliata a substantia: necessario spoliatur esset sic qđ nō diuideret vel non esset ibi

natura predicta de ea que nō diuidit: vel esset ibi alia natura. pars autem prima est frivola: qđ ad minus non pōt esse quin sit ibi esse qđ nō diuidit. Si autem illud esse qđ non diuidit sine dubio est intentio preter vnitates: tunc illud esse qđ nō diuidit: vel est substantia vel accidens. Si vero fuerit accidens: tunc vnitās est in accidente sine dubio: ⁊ deinde in suba. Si autē fuerit illud substantia ⁊ vnitās nō est separata ab eo: tunc ipsa est in eo quēdammodo modū est aliquid in subiecto. Si vero separata ab e: cōtine vnitās cum separata ponitur ab illa substantia: habebit ēt alias proprietates que adueniunt ei: ⁊ adiungitur ei: sed postq; posita fuerit ipsa adiuncta alicui alij sube: h̄ substantia erit sic qđ si nō adueniret ei illa vnitās nō haberet vnitatem: qđ est absurdū: vel haberet eas que sibi inerant: ⁊ vnitatem que adueniret: ⁊ tunc eēt ei due vnitates: qđ si mulier est absurdū. Si autē vtrāq; vnitās esset etiā: in alia vna suba: tunc ad aliquā duarū substantiarū non adueniret vnitās ⁊ ratio rediret iterū ad principij: sicut id ad quā veniret vnitās: ⁊ fieret etiā due sube. Si autē vna: queq; vnitās esset in ambabus substantijs: tunc vnitās eēt dualitas: qđ similis est absurdū. Manifestū est igitur qđ vnitās non est illius nature: vt separet a substantia in qua est. ¶ Incipis igit vt dicam qđ vnitās non sic expolitur: vt non diuidat: sed est esse qđ nō diuidit: ita qđ est ēe de essentia vnitatis non subiecti ei. Si enim poluerim? qđ h̄ vnitās separatur a substantia: vel qđ pōt habere esse separatum sic vt nō diuidat: vel tale esse qđ nō diuidat tantum: sed vnitās substantialiter est ip̄um esse qđ non diuidit: eo qđ illud esse constituit esse nō in subiecto: tūc accidētibus non erit vnitās vllō modo. Si autē accidētibus fuerit vnitās: profecto eorū vnitās erit preter vnitates substantie: illa vnitās dicitur de eis cōmune nomine: igitur cōtinget etiā qđ ex numeris alij ordinabunt ex vnitates accidentijs: ⁊ alij ordinabunt ex vnitates substantiarū. Consideremus igit an cōmunicent in intentione esse qđ non diuiditur: an non. Si autem non cōmunicat tunc vnitās que est in vno eorū est esse qđ non diuiditur: ⁊ in alio nō est sic: per vnitatem vero accidētū vel substantiarū non intelligimus illud ita vt per vnitatem vnius eorū intelligamus aliquid preter esse qđ nō diuidit. Si aut cōmunicauerint in h̄ tunc illa intentio. scz esse qđ nō diuiditur est id qđ intelligimus per vnitatem: ⁊ h̄ intentio est cōmuniō: intentione quā paulo an̄ nominauimus: ad hoc enim sequere illud: dum ipsa esset esse substantiale: postq; possibile est poni expoliata: igit illa intentio sine dubio si fuerit substantia non accidet accidenti. Nō autem sequitur vt dicās qđ si fuerit accidēs nō accidet substantie. Substantie enī accidit accidens: ⁊ constituit per eam accidenti vero nō accidet substantia: sic vt ipsa constituat in illo: igit vnitās collectiua cōmuniō: est illa intentione: ⁊ de illa est noster sermo in quātū est esse: qđ nō diuidit tunc sine additione alius: ⁊ h̄ nō separāt a suis subiectis: alioquin fieret intentio minus cōmuniō: postq; igit fuit absurdū vt vnitās sit esse nō diuisibile in accidētibus: ⁊ in subijs: ⁊ vt cū h̄ possit separari: ⁊ esse substantia que accidet accidenti: ⁊ vt vnitās sit diuersa in subijs ⁊ accidentibus: manifestū est tūc qđ certitudo vnitatis est intentione accidentis: est de vniuerisitate eorū que comitantur res. Nō debet aut aliquis dicere qđ h̄ vnitās nō separāt nisi ad modū quo non separant iteriores cōmunes existentes abiq; suis differentijs: ⁊ p̄bilitio huius separationis nō facit debere accidentitatem eius: qđ non facit debere accidentitatem eius nisi prohibito separationis ab intentione: cuius esse acquisitum est singulariter. ¶ Dico autem non ita rem esse: quia comparatio

Phil. 10.
meta. 1. 4

¶ Numerus
est multi-
tudo ⁊c h̄
est ⁊c vel
dis lib. 7.
i principio.
⁊ aliq mō
Boetij in
principio
aristotele
ricce.

¶

¶

¶

¶

eius qđ nos posuimus cōmuniu ad id qđ posuimus mi
nus cōmune: nō est qualis est eius cōparatio ad id qđ vi
niditur per differentiā consentiunt. Jam enim ostē
dimus qđ vnitas non est intrans in diffinitione substantiē
nec accidentis: sed fortasse est comitans eam. Si enī in
numeris aliquid de vnīs simpliciter: tunc ip̄s erit di
scritum per se a p̄prietate que adiungitur sibi: non sicut
color qui est in albedine. Cum igitur certū fuerit qđ non
est separata certificabitur: qđ id qđ predicatur de inten
tione comitāte cōmuni nomine deriuato a nomine sim
plicis intentionis: ipsum est intentio que est vnitatis. Ip̄s
vero simplex est accidentis. Postqđ igitur vnitas est acci
dens: tūc numer⁹ a accidēs est nēcio puenit ex vnitate.

Caplm. III. De mensura sunt accidēs.

Quantitates cōtineant mensurē cō
tinnu: sed corpus qđ ē
quātū est mēsurā cōtinnu: qđ est corpus ex in
tentione forme: sic tū iam nōstī ex multis alijs
locis: corpus vō fm aliā intentionē qđ est de
p̄dicamēto sube iam sufficienter ostendimus. Sed hanc
mensurā iam manifestū est esse in materia: qđ ip̄a ang
mentat: qđ minuit suba permanente eade: igit est accidēs
sine dubio: sed est de accidentibus que pendēt ex mate
ria: et ex re que est in materia: hec enim mensura nō sepa
ratur a materia nisi in estimatione: nec separat a forma
que est materie: eo qđ ip̄a est mensura rei que recipit di
mensionēs biniis modi. Nec est possibile vt ip̄a sit sine
hac re: sicut tempus non pōt esse nisi per cōtinnu: qđ est
spaciū: qđ mensura est cōtinnu inquantū mensurat to
tiens vel totiens p̄ h̄: et non cessat mensuratio in estima
tione in infinitū. Sed h̄ est cōtrariū ad h̄ qđ res est sic
qđ recipit in se positionē triū dimensionū supra nomina
tū in quo non differt vñū corpus ab alio. Sed in men
surari totiens vel totiens: et non finire eius mensuratio
nem in totiens vñlo modo vñū corpus differt ab alio cor
pore: h̄ aut intentio est quantitas corpis: illa vero for
ma eius. Sed hec quantitas non separatur ab aliā for
ma in estimatione vñlo modo. Ip̄a vero a forma separa
tur a materia in estimatione. ¶ Superficie autem a li
nea possumus dicere qđ vno respectu sunt finis: et alio re
spectu sunt mensura: et etiā qđ superficies habet respectū
quo recipit in se positionem duarū dimensionū fm mo
dū dimensionū p̄nominatariū. s. duarū dimensionū triū
sic vt interfect fm rectum angulum: et qđ pōt mensura
ri et metiri: qđ est minor et maior: et qđ accidit ei dimē
siones fm diuersitate figurarū. Cōsiderabo igit h̄as dis
positiones in illa et dicā qđ sua receptio positionis duarū
dimensionū non est ei nisi ob hoc qđ est finis corporeis:
qđ est receptibile trium. De hoc autē qđ res est finis ei⁹
qđ est receptibile trius: inquantū est finis biniis modi: nō
finis absolute: indicū est qđ receptibile est positionis dua
rū dimensionū: h̄ igit modo non est mensura: sed hoc
modo est relata: sed quāvis sit relata: tamen non est nisi
mensura. Jam enim nōstī differentiā et inter relatiū abso
lute et inter relatiū qđ ē predicamentū: qđ non pōt accēdi:
sicut ostendimus esse mensurā vel equale. Et aut super
ficies sit mēsurā sit fm aliū modū: per quē. s. pōt differre
ab alijs superficiēbus in mensuratione et dimēsiōe. S5
fm primū modū nō pōt differre ab alijs vñlo mō: vt roq
tamē modo accidens est. Sed ip̄a inquantū est finis ac
cidēs est finito: eo qđ est in eo nō sicut pars eius: nec po
te: esse sine eo. Jam autem dixeramus in naturalib⁹ qđ
conditio eius qđ est in aliquo non est vt parificetur ei in
eētia. Ibi ergo cōsideretur h̄ qđ sit de hoc dubitatio mo
do cōtingit non erit nisi fm qđ ip̄a est mensura qđ est

accidens: quātū enī hoc qđ in superficie ponitur dei
mensionēs esset ei inquantū est ip̄a: tamē h̄ non esset cō
paratio quantitationis ad formationē corporale: sed ēet
comparatio accidentalis ad formā: et tū scies h̄ per cōsi
derationē p̄ncipiorū. Scias autē qđ propter accidentia
litatem que aduenit superficie et recedit ab ea in corpo
re. ppter cōtinnuationē et disgregationē et diuersitate figu
rarū et interfectionē earū aliquādo superficies corporis
plani cū destruitur inquantū est plana fit sperica. Jam
autem nōstī ex h̄is que dicta sunt qđ vna certissima sup
ficies nō est subiectū sperice et plane in eē et aliq in effectū
sicut vñū corpus pōt esse subiectum in effectū diuersarū
dimensionū que superueniūt ei. Similiter et superficies:
vt enī remoueat ab ea figura eius: ita vt destruat dimē
siones eius: h̄ nō pōt in ea fieri nisi per idēsiōē eius. In
cissione enim eius sit destructio forme superficiē vnus qđ
erat in effectū. Jam autē nōstī h̄ ex alijs verbis: et etiā
nōstī: qđ h̄ non sequit in yleita vt ei qđ est yle sit p̄tinua
tio aliunde qđ disgregatio: et etiā nōstī qđ cū quis m̄nre
rit superficies alias cū alijs: ita vt destruant termini
cōmunes sicut ex eis superficies alia numero: et deinde si ite
rū cōuerterit eam ad suā p̄mā dispositionē non erit iam
illa p̄ima superficies vna numero: sed cōsimiles alie nu
mero. Quonias qđ adnihilatū est nō reducit: postqđ aut
scieris formā dispositionis in superficie scies etiā in linea.
vnde cōsidera de ea fm illam. ¶ Constat igit qđ h̄ ac
cidentia sunt: quia esse eorū non separat a materia. No
stī etiam qđ illa non separatur a forma que in natura sua
materialis esse estimatur: et qđ linea separat a superficie
in estimatione. Dico aut qđ h̄ separatio in hoc loco duob
bus modis intelligitur: vno cū posuimus in estimatione
superficiem et nō corpus: et lineā: et nō superficiem: altero
cū attendimus superficies tantū: et nō attendimus oīo
an sit cū corpore: an nō sit cū corpore: tū enī nōstī qđ diffe
rentia inter hoc manifesta est: qđ differt inter cōsidera
re res solummodo qđuis itelligat esse cū alio: a quo nō sepa
ratur: et iter cōsiderare res solummodo cū cōditione sepa
rationis sive ab eo qđ cū ip̄a est: vt sic indicet de ea qđ sit
cōsiderata p̄ se sola: qđuis enī in tua estimatione sit existēs
p̄ se solatū cū hac dīcretōe iter ea et aliā re indicat qđ
ip̄a nō est cū ea: igitur qđ putauerit qđ superficies: et li
nea: et punctū posuunt putari lineā superficies et punctū
talī positionē vt corpus nō sit cū superficie nec cū lineā: nec
cum puncto. Iste iam putauit errorem. Nō enī est possi
bile in estimatione poni superficiem per se sic vt non sit
finis rei: sed sic vt estimet cū proprio situ: et cimentur ei
due plane partes quibus duabus partibus simul nō ob
niabit veniens ad ea: sicut tū nōstī: qđ tū estimasti sit
perfectum nō est superficies. Superficies enī nō est nisi
ip̄a met terminus nō qđ est habes duos terminos. Sed
si superficies estimatur ip̄a met finis qui sequit ad vnā
partē inquantū est sic: vel estimet ip̄a met pars et termi
nus: sic vt incilio fiat ei alio modo: tūc ipsa erit finis ei⁹
estimata cū eo aliquo modo: et similiter est in linea et pun
cto. Et autem dicunt qđ punctus designat lineā suo mo
tu: est quiddam qđ dicit ad imaginandū: sed nō est possi
bile h̄ esse: qđ enī punctus nō pōt poni tangens et mouēs
iam ostendimus hoc nullo modo posse esse: postqđ enim
tactus non permanet: nec remanet punctus post tactum
nisi sicut erat prius ante tactum: tūc non erat ibi pun
ctum remanens principium lineę post tactū: nec rema
net diffinitio inter illud et partes tactus partes lineę que
sit post tactum. Illud enim punctum non est factū p̄n
ctū: et termin⁹ nisi ppter tactū sicut adisti in nāibus.
Cum enim tactus cōsecutus fuerit motus: quomō ip̄m

5

6

remanebit punctū: ita fm q fuerit pncipium linee erit puncti scda descriptio: hoc aut nō est nisi in imaginatio- ne tantū. ¶ Item necesse est sine dubio vt cum motus fuerit h sit aliqd habens esse sup qd vel in quo fiat motus: qd sit receptibile motus: vt moueat in eo. igitur illud vel est spaciū qd est corpus vel superficies: vel spaciū in superficie vel spaciū qd est linea: h igit habebunt esse ante motū puncti: motus igit puncti non erit illis causa efendi. ¶ Est etia mēsurā corpōalis: manifestum esse vero superficies est ex h p necesse est finitā esse mēsurā corpōalis: esse vero linee est ppter cōtīnuitatē superficieris: r ppter positionem terminōz illis. ¶ Jam aut quidā putauerunt de angulo q ipse sit quāritas cōtīnua alia a superficie r corpore: vnde oportet cōsiderare h circa illū. Dico igit q mēsurā siue sit corpus siue sit superficies: iam accidit ei cōtīneri intra fines qui copulant in vno puncto: vnde inquantū est inter hos fines est res habens angulū: r si volueris qualitates q est ei inquantū est huius appellabitis angulū: pntius igit est: sicut quadratū: r sicut quadratura. Si autē posueris nomē angulū intentioni pme: dices. angulus est equalis minor r maior: fm q est: qz eius esse mēsurā est. Si vero imposueris intentioni fecerit: ppter mēsurā que est in illis dices de illo veluti quadraturā. In hoc autem qd est angulus fm intentionem primā possunt poni tria spaciā vel duo: r est tunc mēsurā corpōalis vel superficialis. ¶ Qui autē putat dices q non cēt superficies nisi moueret linea in estimatiōe cum duobus suis pūctis: quoniam facit eam longitudo que vere mota est in latitudinem: pnt latitudo post longitudinem: r ob h est longitudo r latitudo. Si autē moueat linea ad faciendū angulū: nec nec in longū solū sicut est: nec in latū: sicut cū facit superficiem: sed moueat ex vno suo caputū: r sit angulus: h angulū ponit gen? quātū in mēsurā. ¶ Lau- sa autē huius rei est ignorātia intentionis de h qd diximus. f. qd rel opus est tribus vel duobus dimensionibus ad h vt angulus sit corpōalis vel superficialis: postq igit nōstī quia qd dixit nō sequit: tūc non debet audiri ab intelligentibus eo q homo ille presumpsit loqui de eo qd nō conueniebat ei qui obliuiscus r turbatus tenuit q superficies reuera est quadratus: vel parte altera longior r nihil aliud. Sed h verbum eius nō est tale de quo curare debeamus. Jam igitur nōstī esse mēsurā r: q sunt accidentia: r q nō sunt pncipia corpōis: r q error nō cōtingit in h nisi ex eo qd tu nōstī. Jam etia patet ex pmissis q tēpus accidens est: r q pendet ex motu. ¶ Reman- sit igitur vt scias q nō est mēsurā pter has. ¶ Et dico q quantū cōtīnū necessario vel est stabile habens esse sū cum omnibus suis partibus vel non est stabile. Si autē non fuerit stabile: sed renouat esse eius per successiones vnus post aliud ipsum est tēpus. Si vero fuerit stabile r ipsum est mēsurā: tūc vel erit ille qui est perfectior ex mēsurā: r hec est in q possunt poni tres dimensiones: nam plures in ea poni non possunt: r hec est mēsurā corpōalis: vel in qua possunt poni due trī dimensiones vlt q est habes vna trī dimensionē: eo q eē cōtīnū habet aliquā dimensionē in effectu vel in potētia. Sz q dimensiones nō fuerūt plusq tres nec minus qz vna: ideo mēsure sunt tres: r de sunt quātitates cōtīne p. Ita autē appellant quēdā alie quātitates cōtīne: sed non est ita. ¶ Locus quo est ipsa superficies: grauitas vō leuitas suis motibus faciunt debere esse mēsuras diuersas in tēporibus r locis: r nō est illis vt separant in pres: qz vna numeret aliquā earū. s. grauitatē vel leuitatē: neq vt opponat sibi fm eqūtatē vel ineqūtatē sic: vt ponat eis aliq

terminus q parificet alij termino eiusdē generis: neq vt hoc qd sequit ex illo parificet ei qd sequit ex illo qd est eiusdē generis: neq qz alius terminus parificet ei sic: vt sit ei equalis vel inequalis nō enī aequabit: sed iteq bitur. Nos autē nō itelligimus per equalitatē r ineqūtatē: quas autē est esse mēsuras: nisi hanc intentionē. ¶ Dimisio autē que accidit grauitati r leuitati: qz vna grauitas est dimidiū alterius grauitatis. hoc nō cōtingit nisi vel qd motū est in vno tēpore dimidiū spaciū in vno spaciō tēpore duplo: vel qd maior mouet deciesum p instrumentū tali motu: ex quo sequit minorē moueri sursum vel aliquid aliud huiusmodi. Et est h sicut calor qui est duplus alterius caloris: eo q agit duplū illius: vlt est in corpore duplo simili in calore. Similis est dispositio magni r parui multi r pauci h enī accidentia sunt etia qz que accident quātitatibus de predicamento relationis. Tu autē iam cognouisti h oia ex alijs locis: igit quātitas oino est illa in qua possibile est esse aliquid de illa q per seipsum potest esse vnum numerum: siue hoc possit esse in se siue sit ex positione.

¶ Capitulum V. De certificāda quidditate numeri r de diffōne suarū specierū r manifestatione pncipioz eius.

21

Poter vt hic certificemus de natura r proprietatibus numerorū: r quomodo debent itelligi dispositiones r esse eorū. Jam autē transferamus ad hoc incidenter ad loquendū de quantitatib? cōtīnis. Nostra enī intentio fecit debere hoc fieri. Dicemus igitur qd numer? habet eē in rebus: r habet esse in anima: r illud q dixerunt quidā q numerus non habz esse in aia nō est attendēdū. Sed qd dixerunt q numerus ex poliatas a numeratis signatis non habz esse nisi in aia: h verū est: postq autem iam ostendimus q vnus non expoliatur a signatis: ita vt existat per se nisi in intellectu: similiter itelligendū est de vnoquoqz qd sequitur in ordine post esse vnus: q autē in eis sunt que numeri sunt: siue dubio verum est: eo q in eis que sunt sunt vnitates plusq vna: vniūquicq autē numeroz species est per se: r est vnus in se: inquantū ipse est ipsa species: r inquantū ipsa est species habet proprietates. Id enī qd non habet certitudinem in se impossibile est: vt habeat proprietatē primarietatis vel cōpositionis vel perfectionis vel superfluitatis vel diminutionis vel quadratōis: vel cubitiōis: vel furditatis: vel aliarū figurarū quas habent numeri. igitur vniūquicq numeroz est certitudo ppta r forma propria: que de ipso concipit in aia: r ipsa certitudo est vnitas eius: quā est id qd est. Numer? autem non est multitudo que non conueniat in vnitate: ita q non est necesse dicere esse aggregatū ex vnitatibus. ipse enim numerus inquantum est aggregatū vn? est: r possunt ei attribui proprietates que non sunt alteri numeri: nec est mirum si res sit in inquantū habet aliam quam vna formā sicut est denarietas r ternarietas r alibeat multitudinem in se: igitur inquantū est denarietas est cū proprietatibus que conueniunt omnibus decem: sed inquantum habet multitudinem nō habet proprietates: nisi proprietates multitudinis que est opposita vnitati: r propter hoc decem non diuidunt fm denarietate in decem decimas: quāru vnaqueq habet proprietatē denarietatis. ¶ Nec debet dici q decem sint nouem r vnum: vel quinq: r quinq: sed vnum r vnus r vniū quousq puenias ad illū. Dicitio enī tua q dices q decem sunt nouē r vniū: est dicitio quā p dicitis nouē de decē: in sup addidisti vniū: est igit qsi sic dixeris q decē sunt nigrus r dulce. Oporteret igit vlt ille due proprietates eēnt vere

23

de decē q̄ addunt vna sup alia. igit̄ decē eēt nouē ⁊ etiā vnū. Si aut̄ p̄ hāc additionē nō intendisti notificare: s; intendisti sicut ille qui dicit q̄ hō est aial ⁊ rōnale. sc; aial qd̄ est rōnale erit silt qd̄ dixisses q̄ decē sunt noues qui nouē sunt vnū: qd̄ est incōueniens. Si vō intelligis q̄ decē sunt nouē cū vnō: ⁊ intendis q̄ p̄ q̄ decē sunt nouem qui sunt cū vnō: ita vt cū nouē fuerint sola nō sint decē. Cū vero fuerint cū vnō: tunc illa nouē sunt decē: similiter etiā errasti: siue enī nouē sint sola: siue aliquid sit cū eis ipsa semper erit nouē: nullo mō erunt decē. Si aut̄ nō intelligisti per vnū pprietatē quā hāc nouē: sed decē erit tunc quāsi dixeris q̄ decem sunt nouē: ⁊ exīdo nouem sunt etiā vnū. h̄ etiā error: est: h̄ aut̄ totū solemus dicere: sed inducit errorem. Sed denarius est aggregatio ex nouē ⁊ vno cū accepta fuerint vtraq; simul: p̄uenit ex eis diuinitas aliqd̄ aliud ab eis: qd̄ est decē. Cū aut̄ volueris scire certitudinē diffinitionis vnus: cuiusq; numeri erit vt dicas q̄ numerus est pueniens ex aggregatione vnū ⁊ vnus: ⁊ vnus: ita vt numerent oēs unitates. Necesse est enim vt numerus diffiniat̄ per aliquā ex suis pprietatibus sine cōsideratione cōpositionis eoz; ex qbus cōpositus est: tunc h̄ erit descriptio illius numeri non sua diffinitio substantialis: vel p̄ cōsiderationē cōpositionis eoz; ex qbus cōpositus est. Si aut̄ cōsiderā cōpositio eius ex duobus numeris tū abiq; alijs. vbi ḡra q̄ denarius cōpositus est ex quinq; ⁊ quinq;: non crit̄ h̄ dignū quātū ad cōpositionē eius qd̄ ex sex: ⁊ quatuor. Nam eētia eius nō pendet potius ex vna cōpositione q̄ ex alia: inquantū enī ipse est decem est vna quidditas: ⁊ impossibile est vt eius quidditas sit nisi vna: ⁊ qd̄ significat ei⁹ qd̄ ditatem inquantū est vna sit diffinitiones diuerse. Cum aut̄ h̄ sit tunc eius diffinitio nō est dignū: esse ex vna illarū cōpositionū potius qd̄ ex alia: sed ex h̄ qd̄ diximus: postq̄ autē ita est eētū qm̄ cōpositio ex quinq; ⁊ quinq; ⁊ ex sex: ⁊ quatuor ⁊ ex tribus: ⁊ ex septē ias est comitās: ⁊ p̄leques illū: tunc h̄ sunt descriptioes eius quāuis cū diffiniaris illū per quinq; ⁊ quinq; oportebit tūc diffinire quinq;: ⁊ sic reducis ad unitates: tūc intelligis. Idē enī intelligitur cū dicis q̄ decē sunt ex quinq; ⁊ quinq;: sicut cum dicis qd̄ est ex tribus ⁊ septē vel ex octo ⁊ duobus. sc; si consideraueris illas unitates aggregatas. Si vero cōsideraueris formā de quinq; ⁊ de tribus ⁊ septē: erit vnaqueq; istarū cōsiderationū diuersa ab alia: essentia enī unitatis nō habz diuersos intellectus certitudinis sue: sed multiplicanē eius accidentia ⁊ comitantē: ⁊ ppter hoc dixit egregius p̄b̄s. Nō putetis q̄ sex sūt tres ⁊ tres: sed sunt sex: semel: cōsideratio autē numeri fm̄ unitates suas est difficilis ad imaginādū: ⁊ ad proferendū: ⁊ iō ne cessario recurrunt ad descriptioes predictas. sex quinq; ⁊ quinq; vel ex alijs. Cū aut̄ debet inquiri de dispositione numeri. h̄ est. sc; dispositio dualitatis: quidam enī illozū dixerunt dualitatē non esse aliquā de numeris: eo qd̄ dualitas est p̄mū par: unitas vero est p̄mū impar: ⁊ nō est numerus: similiter ⁊ dualitas que est p̄mū par nō est numerus: ⁊ dixerūt q̄ qz numerus est multitudo composita ex unitatibus: ex omnibus autē unitatib; cōstituentibus numerus pauciores sunt tres: ideo dualitas si est numerus: tūc necesse est: vt sit vel compositus vel p̄mū: ⁊ si est compositus: tunc numerat eum aliud qd̄ unitas. Si autem est numerus p̄mū: tūc nō habz medietatē. Qui autē inquirant certitudinē nō occupātur circa huiusmodi vllō modo: quoniam unitas non fuit non numerus ob h̄ qd̄ sit par vel impar. Sed q̄ non separatur ipsa in unitates. Cum autē dicant numerum esse cōpositum ex unitatibus non intelligunt id qd̄ intelligunt

apud arabes grāmatici de verbo aggregatiōis: ⁊ qd̄ mīnor aggregatio est tres: quāuis diuersitas sit in hoc. In telligunt enim per h̄ maiores vel plurēm vno: qz sic con sistentur: nec curant si inuenitur par qm̄ non fit numerus vel inuenit̄ impar qui non fit numerus. Si autem posterimus eos dicere posse inueniri parem qui non fit numerus: vel imparem qui nō fit numerus: non tamen concedent de numero p̄mō q̄ non habet medietatem absolute. Sed cōditionaliter qz nō habet medietatem q̄ fit numerus inquantū est p̄mū numerus. Intelligunt enī de p̄mō q̄ non est cōpositus ex numero: ⁊ non intelligūt de numero: nisi id in quo est discretio: ⁊ in qua inuenitur unitas: igitur dualitas est p̄mū numeroz; ⁊ est vltima paucitas in numero. Multitudo aut̄ in numero nō p̄uenit ad numerum: paucitas vero dualitas nō dicitur per se sed respectu alterius numeri. Nec qz dualitas nō est maior: aliquo sequitur inde q̄ non sit eius paucitas comparatione alterius a se: vnde nō oportet vt sit ponat̄ dualitas referri ad aliquod sequi inde ipsa nō referri ad aliud relatione que sit diuersa ab alia: non enī debet vt cū aliquid rei accidit due relationes simul. sc; relictio paucitatis ⁊ relictio multitudinis: ita vt cum fuerit paucus respectu aliquis sit multus respectu alterius: sequi ex hoc: vt cum omni paucitate que accidit aliquid accidat etiā eīdē multitudo. Sicut si aliquis idem fuerit dominus ⁊ seruus non debet sequi ex hoc q̄ aliquis alius non sit dissimilis: nec si aliquis est genus ⁊ species: sequitur ex hoc: vt aliquid aliud non sit genus tantum. Non enī paucus sit paucus ppter aliquid aliud respectu cuius est paucus: sed ppter aliquid aliud qd̄ cōparatione eius est multus. Dualitas igit̄ est paucitas paruisima: sed paucitas eius est respectu oīs numericoz; q̄ minor est omni numero: ⁊ est paruisima: quia nō est talis multitudo in qua sit numerus. Cum aut̄ nō cōsideraueris dualitatē respectu aliquis alterius: sed p̄ se tūc nō erit paucitas. De multitudine vero intelligunt due intentiones: vna est vt in se sit ex unitatib; plurib; vna: h̄ nō fit respectu aliquis vllō modo. Alia est vt sit in ea q̄stū est in aliq̄ alio ⁊ insup aliud: ⁊ h̄ est in respectu. Similiter etiā est de magnitudine lōgitudine latitudine: multitudo igit̄ absoluta est opposita unitati oppositione qua aliqd̄ oppositum est suis p̄ncipijs: ex qbus perficit̄: alia vero multitudo opponit̄ paucitati oppositione relationis: nec est cōtrarietas iter multitudinē ⁊ unitatē vllō modo cū unitas cōstituat multitudinem: ⁊ debemus certificare hoc.

Capitulum. VI. De oppositione que est inter vnum ⁊ multum.

Portet considerare oppositionē que currit inter multum ⁊ vnum oppositio vero fit quatuor modis: hoc iam certus est: sed adhuc certificabitur q̄ forma oppositionis facit debere tot esse modos ei⁹ ex quibus vna est oppositio cōtrarioz; oppositio vō que est inter vnū ⁊ multū nō est huiusmodi: unitas enī cōstituit multitudinē: nullū vero cōtrarioz; constituit suum cōtrariū: sed remouet ⁊ destruit: potest aut̄ aliquis mihi obicere dicens. q̄ vnū ⁊ multū talia sunt: non enī oportet dicere q̄ cōtrariū destruit cōtrariū: quoniam modo euenit scilicet vt dicat q̄ cōtrariū destruit cōtrariū cū veniat in subm ei⁹: hoc mō vnū cōsistent destruit multū: cum opponitur in subiecto qd̄ erit multitudinis: sicut tā concessit q̄ eidem subiecto accidit unitas ⁊ multitudo. Cōtra quā si respondeo q̄ multitudo sicut non acquiritur nisi per unitates: sic nec destruitur: nisi propter destructionem suarū unitatū: multitudo autē nō destruit

per se destructione prima: sed primo accidit suis unitati-
bus destructio: et deinde accidit ei simul destructio propter
destructionem suarum unitatum: igitur cum unitas destruitur
multitudinem non sit in principaliter: sed quod unitates que
sunt multitudinis: primo destruantur a sua dispense in effe-
ctu: ita quod sunt in potentia: ex hoc sequitur ut non sit multi-
tudo. Igitur unitas non destruit multitudinem sic: ut non destrua-
tur unitas: sic calor destruit frigiditatem: unitas itaque non
est tria multitudinis: nisi sic quod unitatibus illis accidit causa
destructionis: et quod pueniunt illi modi: B fit propter destruc-
tionem superficierum. Si autem propter aduentum cuiuslibet
eorum in subum opus unitatem esse tria unitati: quauis unitas
non destruat unitatem: sicut calor destruit frigiditatem: tamen
unitas aduentus cum destruit unitatem primam: destruit eam a
re que non erat subum unitatis alterius: et quod magis debet
putari hoc esse: I. quod est pars sui subiecti: sed multitudine non de-
struitur propter hanc unitatem destructione primam: ad conditionem
vero prioris non sufficit tamen: ut sit in subum: quod ipsa
fibi succedant: sed oportet ut cum hac successione sint et
nature remanentes a se et multi distantes: et sua distantia
sit prima. Non enim sunt talia contraria: ut vni eorum pre-
cedat alteri in diuersitate que est inter illa. (¶) Potest etiam
aliquis dicere quod subum unitatis et multitudinis non est vnum.
Ceditio vero prioris est ut duobus ex illis sit subum vnum
numero: unitas vero per se et multitudo per se non habent subum
vnum numero: sed vnum specie. Subum enim multitudinis
quod erit vnum numero: ex predictis aut poteris scire certitudi-
nem huius: et quod est in illo: et quod de illo: et quod ad illud. Igitur
itaque manifestum est quod oppositio quod est inter vnum et multum non
est oppositio prioris. (¶) Consideremus igitur sit inter ea op-
positio forme et puationis. Sed primum oportet scire quod
puatio que est vna ex his duobus est puatio reueli: natu-
ra erat essendi in subiecto eius vel in specie eius vel in ge-
nere eius: sicut itaque manifestum est tibi de intentione puatio-
tionis. Tu autem potes sustinere quod unitas aliquo modo est
puatio multitudinis: cuius nam est finis per se sua multipli-
caris: potes sustinere: ut aliquo modo multitudo ponatur pu-
uatio unitatis in rebus: quarum nam nata est vnum. Verum
est aut impossibile esse duo: quorum vnum quod sit puatio
et habitus respectu alterius: sed ex his illud quod est habitus
est id quod per se intelligitur: et est stabile per seipsum. puatio vero
est ut illud quod intelligitur per se: et est stabile per se non sit in re:
cuius nam erat ut esset in illa: euenit igitur quod puatio non
intelligitur: nec diffinitur nisi per habitum. Quidam igitur ex antiquis
posuerunt oppositionem quod est habitus et puationis oppo-
sitionem quod est inter vnum et multum: et quod oppositioem que est
prime ad conditionem: et illi posuerunt sub habitum formam ut bo-
nitatem: et impar: et vnum: et finitum: et lumen: et deextrum: et quietum:
et rectum: et quadratum: et sciam: et memoria: et masculinum: sub pu-
uatione ponunt opposita illorum: sicut est malicia et par: et
multum: et infinitum: et finitum: et tenebra: et mobile: et curuum:
et pre altera logior: et opinio: et obliuio: et femina. (¶) No-
bis autem graue est ponere unitatem habitum: et multitudines
puationem. primo quod nos inuenimus unitatem priuari diuisione
et pre in effectu: et accipimus diuisionem et partitionem in
diffinitione multitudinis: etiam diximus quid coringat
in his: scilicet quod unitas est in multitudine: et constituitur eam.
Sed quod additas habitus est in puatione: ita ut puatio
sit compositio ex habitibus qui coniungantur. Similiter si ha-
bitus fuerit multitudo: tunc quo erit compositio habitus ex
suis puationibus: vnum non potest esse iter ea oppositio puatio-
nis et habitus: postquam non potest esse: tunc non potest dici et
quod oppositio sit inter ea: que est ad conditionem: quod enim ex his
est in verbis est propter intentionem nostram. Quod vero ex his est
in rebus est de genere oppositionis que est ad puationis et

habitus: imo est genus huius oppositionis: quod affirmati-
ua est stabilitio: et negatiua est puatio: et si huius opposi-
tio esset inter vnum et multum: accideret absurdum quod acci-
dit in predictis. (¶) Consideremus igitur sit inter ea op-
positio relationis. Sed dico non posse dici iter unitatem
et multitudinem finem entium eorum esse oppositionem relatio-
nis. Non quod additas multitudinis intelligitur respectu unita-
tis: ita ut multitudo non sit nisi: quod bec est unitas: quauis
multitudo non sit nisi causa unitatis: et tamen iam non sit libris
logice ostenditur id quod non est nisi: propter aliud: et inter id
cuius additas non dicitur nisi respectu alterius. Sed mul-
tutudo non eget ad hoc ut intelligatur nisi quod ex unitate:
quod causatum est unitatis in seipso: et hoc quod intelligitur esse
causata aliud est ab eo: quod intelligitur esse multitudo: et re-
latio non est illi in quantum est causata: casualitas vero comi-
tans multitudinem non est ipsa multitudo. (¶) Item si mul-
tutudo esset de relatione eueniret quod sicut quidditas mul-
titudinis de respectu unitatis sit quidditas unitatis in qua-
tum est unitas diceret respectu multitudinis finem aditio-
nem quod uerionis relop: et essent coequa in esse: iquatu h est
unitas: et illa est multitudo. Non est autem in re. (¶) Postquam
igitur manifestum est totum h. tunc claret non esse oppositionem
iter ea finem seipso: sed consequitur ea oppositio. I. quod unitas in-
quantum est mensura opponitur multitudini in quantum est men-
surata: et autem esse unitatem: et ea esse mensuram non est idem: quod di-
stinctio est iter ea: unitati enim accidit ut sit mensura: sed ac-
cidit ei ut sit causa. Deinde propter unitatem quod inuenitur in rebus
accidit eis ut sint mensura: vnum autem cuiusque rei: et mensura
mensura quod sunt generis rei: quod vnum in longitudinibus est longi-
tudo: et in latitudinibus est latitudo: et corpus corpus: et in
temporibus tempus: et in motibus motus: et in lacibus pedus: et in
noctibus vbiis: syllaba. (¶) Jam autem conati sunt quidam ponere
in ore vnum id quod potest esse minus in eorum quod ad vltimum
peruenit ad id quod est paruissimum in illa: ex rebus autem quod
posita est vna per naturam: sicut nix et cucumer: et quedam
est in qua ponitur vnum ad placitum. Si igitur sup illud vnum aliquid
quid fuerit additum erit plus in eo: si substractum fuerit
aliquid de eo non inuenietur vnum: quod non erit hoc vnum: nisi possit
fuerit cum sua integritate: ponitur etiam h vnum esse de rebus
evidentioribus in suo genere: vnum enim. vbi gra. in longitu-
dinibus est palmus. Et in latitudinibus est palmus in pal-
mum: et in corporatis palmis in palmum: et in motibus motus
mensuratus cognitus. Non inuenitur autem motus huius qui sit
continuus oibus nisi motus mensuratur naturaliter: et propter
non variantur: sed extenduntur conuenienter sic quod pueniunt in
omni mensuratione: et ad hoc magis propter sunt illi qui sunt mi-
noris mensura finem motum: pua autem mensura finem motum est illa
cuius tempus est magis purum: h est motus celestis velocissi-
mus valde ceteris in sua mensura. Circularis enim nec
augetur: nec minuitur vnum: paruitas mensura: cuius cogni-
ta est per velocitatem sui recursum: non quod expectemus aliam
eius resolutionem in posterum: ut in vnaquaque die: et no-
te sequentibus compleatur eius vna reuolutio propin-
qua ad esse adinventionem et terminationem: nec etiam termi-
nationem quod sit motus horarum: ad hoc ut motus unitas horarum.
vbi gra. sit mensura motum: ut idem tempus illius sit mensura
temporis. Jam autem accidit motibus: ut ex eis aliquis dicatur
motus vnum finem mensura cursum. Sed h non est hic reci-
piendum: quod non est de his que primo posuimus. (¶) In pede
rosis autem ponitur quod eius poderositas est veluti vnum drag-
me: aut vnum denary vnum: et in intervalis mulse ponunt
a: ba: quod interpretatur quarta toni: vel aliquid aliud quod est
minoris intervalli: in vocibus ista vocales breues. vel ista
tera muta: vel syllaba breues: vnum quod autem istosque po-
sitorum non euenit necessarios de ponit ad placitum: possibile

est enim poni vñi in vnoquoq; pñctorū siue in maiore siue in minore quā polierant. Et cum b̄ cōpositū fuerit vñum in huius rebus: non oportebit tñi vt cū eo mēsurētur quēcūq; sunt eiūsdē generis: pñt enim esse vt alterius sit icōmunicans ei qđ per ipsū primū mēsurauimus. Est enī linea icōmunicāns lineę: et superficies icōmunicans sup̄ficiē: et corpus icōmunicāns corp̄i. Sicut autē linea et sup̄ficies et corpus sunt icōmunicantia lineę sup̄ficiē: et corp̄i: sic et motus icōmunicat motui. Et postq̄ ita est: tūc tēpus et grauitas etiā icōmunicāt tēpori et grauitati: et pōt esse vt qđd nō cōmunicat isti cōicet aliq. Et b̄ totū nōstrū ex dīcīplīnālībus. Cū autē hoc ita sit: tūc vnitates que ponunt in vnoquoq; istoz genēz: sunt multe et vīc in īfīnītū. Cū igit fuerit b̄ vñū aptū ad mēsurandū eo aliqđ: tamē pñt esse multa sine numero que nō mēsurabunt per illud: postq̄ aut per mēsurā cognoscit mēsuratū apud sciam et sensus: tūc p mēsuras cognoscunt res ipse. ¶ Quidā aut dixerūt qđ bō mēsurat vñā: quāq; res p b̄ ipse h̄z sensus et sciam: et p eas apprehendit quicquid est: et iō fortasse sensus et scia sunt mēsure sciti et mēsurati: et bec sunt radij illi. Et tñgunt etiā qđ mēsurā pōt mēsurari per mēsuratiū: et b̄ debes imaginari in dispōne oppositi que est inter vnitate et multitudinez. ¶ Dubitat autē de dispōne magni et parui quō sibi oppositū: et quō opponat eis eq̄litas: et quē enī oppositū est vñi cuiq; eoz. Quia equalē et magnū nō pñt esse nisi īeq̄litas: et b̄ cōp̄ et parū. Si autē b̄ qđ magnū et parū opponunt sibi de relatione est: tunc b̄ etiā erit magnū in cōparatione illius qđ est parū: et equalē non refert ad aliqđ illud: sed ad id qđ est sibi equalē: et ideo putat per b̄ qđ inquantū est magnū et parū nō opz vt sit inter ea equalē: b̄ enī nōstrū ex alijs locis. ¶ Postq̄ aut res ita est: tūc potest dici qđ oppositio equalis pma nō ē ad magnū et parū: sed ad īnequalē: qđ est eius pñatio in re in cuius natura est esse equalitē. Non enī est eius pñatio in pñcto vel vnitate vel ītelligētia vel colore vel in alijs rebus: n̄ quibus nō est mēsurā: sed in rebus in quibus est mēsurabilitas et quāritas: igit equalē nō est oppositū nisi tūc pñtuationis que est īnequalitas. Sed īnequalitas comitat illa duo. sc̄ magnū et parū: sicut genus. Nō autē ītelligit qđ sit genus: sed est ītēctio que comitat vñum: qđq; illoz duū: vñū autē illoz est magnū: sed magnitudo est ītēctio quā comitat: bec pñatio: alterū vero est parū et paruitas est illius modū ad hoc.

¶ Capitulum. VII. De qualitatē sunt accidentēs.

Liquamur igitur nunc de qualitatē sensibiles et corporales non est dubiū esse. Jam enim locuti sumus de esse eoz in alijs locis et destruximus opiones eoz qui tñuerunt eas nō esse. Nunc autem non dubitat de eis nisi an sint accidentēs an non. Quibūsdā enim vīsz fuit qđ ipse sint subie que cōmīcent cōpositibus et diffundunt p eas. Et loz itaq; p se suba est et calor: et similī vñū qđq; alioz: igit apud eos q̄litates sunt huius dignitatis: nec sufficit eis qđ b̄ habent esse vīssim et remouent designata existēte in suo esse. Ip̄i enim dicunt qđ nō anichilant iste res: sed paulatim separant: sicut aqua qua humectatur pñus: et paulo post nō inuenit aqua in panno ip̄o habēte esse fm modū suū: et tamē ob hoc non fit aqua accidentis: qđ aqua suba est que separāt ab alia suba cui cōiuncta fuit: fortas: et enim separāt separationē tali qđ nō sentit in ea pp partes qđ separant ab ea adeo minime qđ non pōt eas sensus apprehendere separationē separante. ¶ Dicūt autē aliqđ occultant: et opz vt ostēdamus esse falsūz qđ dixerūt.

¶ Dico igit qđ si bec sunt substantiā necessariū vel sunt substantiē que sunt corpora: vel sunt substantiē que nō sunt corpora. Si aut sunt sube nō corpore: tūc sunt vñū b̄: qđ pōt ex eis cōponi corpus: hoc est absurdū: qm̄ ex eo qđ nō partit in spacia corpora non pōt corpus cōponi: vel non pōt ex eis corpus cōponi: sed carū ēē nō est nisi ppter cōiunctionē sui cū cōpositibus: ppter īnfusionē suā in illa: primū autē de hoc est qđ be sube habebunt situm. Sed eis substantiā habēs sitū diuisibiles est: et b̄ iāz notum est tibi. Scdm̄ est qđ vnaqueq; b̄rū substantiāz necessario ex natura sua vī pōt separari a corpore in quo est vel nō pōt. Si aut fuerit sic vt nō possit separari: sed habuerit suū esse in cōpositibus: sic vt ipsa subiecta sint ei: eo qđ non est in eis: sicut pars eius: nec est separata: corporis autē qđ designatū est per illā perfecta est substantiā: litas per se: tūc nō est nisi accidentis: nec habet ipsa de substantiā litate nisi nomē tantū. Si aut possunt separari a suis cōpositibus: tūc separatio vel talis erit qđ per eas monetur de hoc corpore ad aliud corpus: eo qđ nō pñt b̄re exīstentiā p se vel separatio talis erit qđ poterunt existere per se. Si autē sic fuerit qđ b̄ qđ non sit in hoc corpore: ideo cōtingit qđ motus sit ad aliud corpus: sequet ex hoc qđ a quocunq; corpore remouet sua albedo vel mouebit ad aliud corpus cōtingēs illud: vel remanebit per se exposita quocunq; permētat ad corpus remouit: interim ipsa manens nō iuncta alicui corpore in mora peragēdi spaciū: et sequet etiā ex hoc qđ cū vñū corpus calefacit aliud corpus trāssert calozē a se in illud: vnde in frigidabitur qđ calefaciebat aliud. ¶ Deinde bec spēs translationis. nō auferret et est accidentalitē suā eo qđ multi ex hominibus cōcēsserunt hanc trāslationē fieri in ipsis accidentibus. Trāslationē in partes subit: trāslationē de subo ad subz: qđ nō est accidēs nisi habeat existēre nō in subo. Si aut id qđ est existēns in subo cōsiderat posse trāsserri ad aliud subm: sic vt nō expoliet ab illo: profecto b̄ cōsideratio nō est nisi post existētiā in subo. Et hoc nō pōt esse vīlo mō: nec pōt ēē qđ id qđ existit in aliquo subo pēdeat eēntia eius singulariter ab illo subo: vñ cōstat qđ nō pōt remanere eius singularitēs nisi in illo subo singulari. Si aut nō fuerit suū esse in illo subo: nunc nō egebit qđ nisi ob aliquā cām qđ nō est cōstitues ip̄m esse inquantum est ip̄us īdīuiduū: et iō pōt est ip̄as cām remoueri ab eo: et ceteras cās sic: vt ad exīstētiā suā n̄ egeat subo illo: remouit enī illius cāe nō est cā sibi egendi illo subo. Qm̄ cā qđ in aliquo nō eget subo: est pñatio cāe inquantū egebat eo: et ip̄m in se nō egebat: vñ remouit illius cāe nō est ēē aliā cām nisi fuerit īcōueniēs nō remoueri cām illā nisi p̄p eē illi? alterius cāe tñ: et nō p̄p aliqđ aliud. Cū igit euenerit cā ista remouebit illa cā: igit res sic erit qđ parūz egebit subo primo. Sed egebit aliud subo duabus de causis. Quarū pma est pp remotionēz pme cāe. Scdm̄ est pp cēscē cause: vñtuerie autē illie cause sunt res extra nāz illi? accidentis: qđ nō eget illis ad b̄ vt sit certitudo sue eēntie. Et vt sit color ille: qđ nō eget illis nisi in appropriando se cū subo ad ip̄sz eēndū colorē. Si aut ad essendū hūc colorē fuerit ip̄um idē subm: tūc nō egebit aliquo qđ facit illū egere subo. Cuius enī esse p se sufficiens est existēre: vt nō egeat subo: nō accidit ei aliqđ pp qđ egeat subo nisi pp cōuersionē suā. Si aut nō fuerit idē ip̄m subm: ēz pēder ex subo: tūc ip̄m subm appropriatū est ei: eo qđ deductū est ad id qđ est appropriatū p se: appropriatū enīz nō aptat ad qđlibet īfīnitūz in potētiā: qđ nō tñgunt ga differat ab altero i suo iudicio. ¶ Sigs aut dixerit quō aptabit vñi tñ assignato: dicet ei qđ aptat ei a quo pēdet f̄z certitudinē suēz pncipalī: igit appropriat ei p b̄.

Dub.

Solutio.

21

D Color igit iste inquantū est color iste vel nō est egea subo:
vel est egea aliquo pprio subo. Cōuersione aut sue idē-
titaris si tenere uoluimus incidemus in laqueū: a quo
yl: expediti poterimus. De cōuersione enī idētitatis nō
intelligimus vt h annihilet: t illud sit sine introitu ali-
cuius de pmo in scdm. Si enī h esset: eueniret tūc q p-
miū ānihilaret: r alterū bēt esse: r nō eēt pmiū qd mu-
tatū est ad 2^m. qz nō intelligimus de cōuersione: nisi qd id
qd fuerat subm pmo: iā assignat scdm. De pmo enī rema-
net aliquid in scdm. igit cōpositū est ex mā: r ex alio qd est
in ea: yū si hoc assignaret coloritati: profecto in colorita-
te esset aliquid qd destrueret: r aliqd qd remaneret: qd
destrueret esset illud p qd aliqd fit color. imo est ipsa co-
loritas que est forma mālīs vel accidens: r noster termo
est de ipsīs. Redeam⁹ igit r dicamus q si pole est sepa-
rari ab his subijs: ita vt albedo vel aliqd hō exstiat per
seipm: necio tūc fiet ei assignatio r albedo: cui⁹ nā est vt
apprehendat erit sic q nō refugiet apprehendi p p-
vlti-
mā putaret sui: r oīno id qd intelligit erit albedo tñ. Si
aut fuerit sic: queqz nūc ex hoc q in anitas erit: ita q erit
in ea designata: r nō est in compositis: r queqz ēt q
bebit aliqd sitū r mēsuratiōe aliquā. igit habebit in se
mēsurā sensibile: nisi id qd est minūm esse. Tlos enīz nō
imaginamur albedinē sine sitū: igit nō h mēsurā: medū
possit videri. Si enī hēt mēsurā r sitū: r insup dispōnēs
albedinis: eēt tūc corpus albū: nō albedo tñ. Tlos enim
nō intelligim⁹ de albedine nisi hēat dispōnē que est insup
peter mēsurā r spaciū. Si enī nō remanet albedo cum
mēsurā que notat de ea: s: trāsmutat ab hac forma: r fit
res spālīs: tunc euenit q albedo. v. g. egebit subo in quo
subsistat fm predictū modū r accideret iterū: vt iterum
fieri alia forma spīritualis. Erat igit qd id qd pmiū vocani
mus albedinē destruet r remouebit eius forma: de se-
parato aut intelligibili iā inuimus in predictis q: nō pōt
moueri res hui⁹: vt iterū habeat sitū r cōmīscat corpo-
ribus. ¶ Sigs aut posuerit q albedo est vcre in le ali-
qd hīs mēsurā: tūc habebit duo esse. s. qd est albedo: r eē
qd est hīs mēsurā. Si aut albedo eius fuerit alia nūo
a mēsurā corpīs in quo est: tūc cū fuerit in corpibz: r in
alijs que sunt in eis: spaciū itabit in spaciū. ¶ Sed si
ipsa fuerit ipsum corpus per se: tūc rō redibit ad id qd al-
bedo est corp⁹: r bz albedinē: r ita albedo est in albo cor-
pore inseparabil. Nec albedo est cōiuncto illius corpīs r
qūitatis: sed aliqd in illo corpore: qd diffinitio albedinis
r gdditas ei⁹: nō gdditas lōgi r lati⁹ r pfundis gdditas
lōgi r lati⁹ r pfundi erit ēt dulcedinis fm hāc sniaz: igit
albedo erit etiā cōiuncta dulcedini: r dicit de ea. r h ēt
itēno nre dictōis. De assignatiōe q sit assignatū: r cū h ēt
erit inseparabilis ab ea: nec erit p illius qd erit lōgi r lati.
igit albedo r calor sunt accēs: sicut nō comitans. Restat
g dīc de nā ei⁹ est: vt sepe etiā: igit iā manifestū ē q
qūitatis sensibiles accētia sunt: r h ēt vnus de pncipijs
nālīū. ¶ Sed de aptitudinibus h manifestus est. Ostē-
sum est enī in nālībz q ea que pēdēt de aia: r de hūit⁹
aias accidentia sunt que pstituant in compositis: r hoc
fuit ostensū cum loquebamur de dispositionibus aie.

¶ Caplm. VIII. De cīa: r qd est accēda.

B Questio.

D scia qd est: pōt enī aliq dīc q scia est acq-
sita ex formis eoꝝ q sunt expolate a snis
materijs q sunt forme subaz r accēdit. Sz
si forme accētū sit accētū: tūc forme subaz
quō erūt accētia. Suba enī subijpī suba ē: igit
tur gdditas eius suba ē. Itaqz gdditas ei⁹ nō est in subo
vllō mō: sed ei⁹ gdditas habilis est: siue accipiat fm q
apprehendit ab intellectu: siue accipiat fm esse extrinsecū.

¶ Ad qd dico q gdditas sube suba est: sic qd i signatū
est nō vt in subo. Et h assignatio est gdditas subaz: itelle-
ctaz. Qm gdditas est cuius nā est ei⁹ i signatū nō vt in
subo. s. qm h gdditas intelligit res: cuius eēt est in signatis
nō vt in subo eē vō ei⁹ in intellectu fm hāc assignationes
nō est in diffōne ei⁹ fm q ipsa est suba: gdditas enī mo-
tus est qd est pfectio ei⁹ qd est i potētia. In intellectu autē
nō est motus fm hāc assignationes sic vt in intellectu sit
pfectio aliq in potētia hōia vt gdditas mō? sit mouēs
intellectū. Sed itēno sue gdditatis fm hāc forma: est q
ipsa est gdditas q in singularib⁹ est pfectio in potētia. Cū
igit intelligit q h gdditas est ēt fm hāc assignationē: tūc
est in intellectu gdditas q in singularib⁹ est pfectio cuius
qd est in potētia: eē igit ei⁹ in singularib⁹ nō differet a
suo esse in intellectu. In vtroqz enī esset. fm idē indicim⁹:
qz in vtroqz esset gdditas que in singularib⁹ eēt pfectio
ei⁹: qd est in pō. Si enī dixerimus q gdditas motus est
que est pfectio ei⁹ qd est in pō. v. g. in vbi: vt eē qd est in
vbi: postea cū fuerit in aia q certitudo ei⁹ variet : b erit
sic si aliq dīceret certitudinē magnetis esse qd est lapis
attrahēs ferrū: tūc cū fuerit cōiunctus corpī palme bo-
minis: r nō attraxerit ferrū fuerit: cōiunct⁹ corpī alicu-
ius ferri r attraxerit illū: nō tñ dīcitur ab h q certitudo
ei⁹ variet cū palma: r ferro: qm in vnoquoqz illoꝝ est cū
eadē assignationē: q est q est lapis: cui⁹ nā est attrahere
ferrū. Cū enī fuerit cū palma erit etiā illius assignatiōis:
r cū fuerit cū ferro erit etiā nō diuerse assignationis: sicut
etiā de gdditatib⁹ rerū in intellectu: qz nō cū fuerit in in-
tellectu in subo destruet in intellectu eas eē nō gdditates
aliquā in singularib⁹: nō vt in subo. ¶ Sigs aut dixerit
nobis iā dīxistis q suba est id cui⁹ gdditas nō est in subo
oīno: r posuistis gdditatem eoꝝ q scim⁹ ē in subo: r dīdo
nos iā dīxisse q nō est vt in subo in singularibus oīo. Si
aut dixerim⁹: igit iā posuistis gdditatē sube aliqū esse ac-
cēda: aliqū esse subaz: qd iam prohibueratis. ¶ Dicam
nos sigdē pbuiisse gdditatē aliquā in singularib⁹: a i qū
esse accēda: aliqū esse subam: ita vt sit in singularibus
aliquo egea subo: r in eīdē nō egea subiecto vllō mō.
Sed nō pbuiim⁹ q itellm de illa gdditate intelligat
fieri accēda. s. cū est in aia nō sic pō. ¶ Un pōt aliq dīc
igit gdditatis itelligētē agētis r subarū separatarū. sicut
est dispositio. vs. qd id qd intelligit de eis sit accēda: qd autē
intelligit dēis nē diuerfus ab eis: q ipse p se intelligit. Ad
qū rīdo dīcēs: nō eē ita in re. Sensus enī nre dictōnis
q ipse p se intelligit h est. s. qd ipse intelligit ē: quīs alia
nō intelligat eas: r ēt qd p se sunt spoliata a mā r ab ei⁹ ap-
pēdīcīs nō qd intelligendū eas necē sit aie eas expolā-
re. Si aut dixerim⁹: qz h vel cōsile est itellm de eis oīno
vel dixerim⁹: qd ad esse id qd intelligit de eis nō est opus
nisi vt essentia eaz sint in aia: tūc iā destruyim⁹ eētias
eaz esse sepatatas: nec erūt ipsemet forma aie hoīs: nam si
essent: pfecto eueniret q in vna aia acqūta eēt forma to-
tius: r sciret oē qd est in effectu: r eēt h vni tñ aie. Lete-
re vō aie remaneret nō hntes q itelligerēt: eo q aliquis
vna aia scilicet per eas. ¶ Et aut dīc q res vna nō ēt for⁹
multis materijs in q ipmit: ita vt ipsemet sit ipse in
hac mā: r in alia: h esse ipse tu scies pua inspectione. Jas
enī inuimus dispōnē eius: cū loqremur de aia: sed adhuc
eīā amplius oporebit ingri hūi de illis rebus nō ing-
ri in intellectu: humanis nisi intētiōes gdditanti suā-
rū nō ipse: r est indicū de eis: sicut indicū de alijs intellect-
subijs corporalibus: excepto vno. s. qd ille aie egeat abstrac-
tione quousqz abstrahat ab eis intētiōe que possit intel-
ligi. Itē vero nō egeat aliquo nisi vt intelligamur esse
vt sunt r sigillatū aia per eas. ¶ Doc autē qd dīcimus

Solutio.

B Questio.

Responsio.

Intensio.

L

Exco nālīs
pīe. s. cap. 5.
Ibidem. c. 5.

nō est nisi destructio rōnis aduersarij: nec tñ adhuc est in eo firmamentū eius qđ itelligimus. Dicā igit qđ hōz itellectoz deinceps mōstrabimus dispōnē. Si enīz fuerint de formā nālibus vel disciplinalib⁹ tūc nō est pole ea existerē sepata p se sed opz vt sint in itelligētia vt in aia. Qz aut itelligimus de reb⁹ separatīs ipi⁹z esse illoz separatōz discrepans a nobis nō est ex h⁹ qđ nos scimus illa: s; qđ nos impzūmimur ab eis: qđ enī nos impzūmimur ab eis h⁹ est nos scire eas: s; rē etā s; forme nāles eēt separe t disciplinales separate: qđ enī tūc sciremus de eis nō eēt nisi qđ acquireremus de eis. Nec essent nobis nō stre aie qđ mutare ad illas. Jā enī ondūmus destructio: nez huius als. Sed qđ qđ iuenit in nobis de illis est im- pressiones que assimulant eis sine dubio: h⁹ est nra scia de illis: h⁹ aut vel acquiri nobis in nris corpibus vel in nris aiab⁹. Sed tā ondūmus ipole esse h⁹ acgrī in nris corpib⁹: restat igit vt acgrā h⁹ in nris aiab⁹: vñ qđ sunt impressiones aie: r nō essentē illarū rerū: nec exēplū qđ ille res nō remaneant existerētes: nec in materijs corpo- ralib⁹ nec in aiab⁹: tunc id qđ subm nō h⁹ erit id cui⁹ multiplicat species sine causa ex qua pendeat yllō mo- do: igitur sunt accidentes in anima.

¶ Capitulum. XC. Ad loquendum de qualitatibus que sunt in quātitate et stabili eas.

Remansit vnū genus qūtatū: r oīz sta- bilire sui eē: r assignare qđ est qūtas: r be sunt qūtatē que sunt in quātitatibus: s; qđ sunt in nō: sunt vt paritas r impa- ritas: r cetera h⁹. Jam aut notūz qđ esse quo- rundā ex eis r in arithmetica stabilitū esse remanen- tiū. Sunt enim accidentes ex eo qđ pendēt ex nō: r sunt ppietates eius: sed numerus de quātitate est: eoz autēz que accidit mēsuris i esse nō est a deo notū: circulus enī r linea curua r spira r piramis r colūna talis sunt qđ nul- lius eozū eē manifestū est: r impole est geometre pbare esse eo. Nulla aut de alijs pbant ei nisi pus cōstituerit eē circuli. Triāgul enī esse nō certificat nisi prius cer- tificet circulus: s; quadratū r ceterē figure: ipere enī est esse nō certificat fm viam geometre: nisi cū retoluit cir- culus in circuli fm qđ notū. Colūna etiā est euz circulus mouet a pmo situ in directū fm rectā lineā: cōtū nō di- scedēte ab ea. Piramis est cū triāgulus recti angulī mo- uet sup latus pīnēs rectū angulū extremitate: cuius la- teris seruātē cētrū circuli: r extremitate scōi lateris desī- gnātē circūferētiā circuli. ¶ Qui aut tenet corpa cōpo- ni ex atōmīs: negat esse circuli: vñ oīz vt oīlādāmus eē circuli: qđ aut accūs fit manifestū est nobis: eo qđ pendet ex mēsuris qđ sunt accūtā. Dico igit qđ ex pncipijs eoz qđ tenet mēsuras cōponi ex atōmīs possum⁹ stabilire ad- uerlūs eos eē circuli. Deinde p esse circuli destruent sui atōmī. Si enim possum fuerit circulus sensibilis: fm qđ ipsi dīctō erit vere circulus: qđ circūferentia est anfra- ctuosa: r s; si posita fuerit in eo ps vt sit cētrū: qūis il- la nō sit vere cētrū: itē erit apud eos cētrū quantū ad sen- suz: ponamus igit positiū cētrū quātū ad sensū extremi- tatē lineę recte cōposite ex atōmīs: h⁹ n. certū est ex pō- ne atōmōz. Si aut cū aliā extremitate lineę parificane- rit ad aliāqđ pte circūferētie eius: qđ oīz esse circūferētie qđ nōdū est: r deinde mouerit eā a situ suo ad aliā partēz circūferētie sequentē r parificauerint cū ea: sicut prius parificauerit tangendi r equiditandi a plaga centri: tūc si parificauerit cētrū h⁹ est qđ incedimus. Si aut addide- rit vel minuerit: poterit adēqđ cū atōmīs: itay nō sint ibi que ptes que incedunt illud. Si enīz addiderit mi- nuerit: r si minuerit addet. Si āt creuerit ppter additio-

nē vel decreuerit p diminutionē: tūc atōmīs est diui- sibilis sine dubio. Jam aut posita erat nō diuisibilis. Cū igit fecerint sic. i. mouendo lineā de parte ad partē circū ferētie: cōplebit circulus: deinde si fuerit in eius superfi- cie anfractus etiā partiū: tūc si fuerit subz eius in vrceo: supplebit oīs ptes diminitas vrcei: ad suppleddā dimi- nutionē totius superficiei. Si aut nō poterit capī in vr- ceo: tūc vrceus est minor eis in mēsurā: igit sunt diuisibi- les: eo qđ id qđ implet vrceum: est minoris spacy qđ ille: r qđ ita fuerit est diuisibile in se: qūis nō sint superabun- dātes. Si vero nō fuerit subm eius in vrceo: remouebūf a pte superficiei ptes excedētē. ¶ Si qđ aut dixerit qđ postqđ adequauerint inter ptes que est ad centrū r ptes que est ad circūferētiā semel: si postea mouerint lineam: nō poterit amplius adēqđ cū pte cētrū: cū pte circūm- ferētie sequēti. nec p cōtingentiā: nec p egdistātiā: r rīde- bo ei. vides qđ si annihilarent oīs be ptes: r remanerēt ps illa qđ erat in cētro: r qđ erat in circūferētiā: eēt ne tunc iter eas duas directio super quā posset adequari h⁹ lineā. Si aut nō cōcēsserint h⁹: tūc iam sunt extra id qđ est nō- tū per se: r inciderunt in aliud difficile. s; qđ possibile ē po- ni loca ppiā in qbus cōpleatur h⁹ directio in inanitates que est apud eos: itay inter duas ptes inanitatīs sit dire- ctio: r iter alias duas nō sit. Sed h⁹ est frustra arrogātia eius qđ pūmpsi loqui de hoc: nec curo qđ vendiderit suū itellectū vili pte: a circū arbitriū enī rectū testat inter qñs: bē duas ptes: necessario cōtingere distantā sine dubio quā iplet aliquid qđ est breuius de pleno: vel aliqd qđ ē minus spaciū in pleno. Si aut dixerint h⁹ esse: sed interz dū fuerint be due partes: non erit inter eas duas bec di- stantia: qz non pōt cēdi qđ eque distent extremitates lineę h⁹ directionē: certe hoc etiā est illius fultū: eneniret igit qđ ille ptes nō haberent esse sine iudicio distantie: non tamē essent talis iudicij: qualis si pīmate essent: r vo arbitrio nō est dubiū h⁹ totū destrui. nec est in estimatio- ne que est regula in rebus sensibilib⁹: r eis que pendēt ex eis: sicut tu nōlū: dubiū nō posse imaginari ex partib⁹ que non diuidunt r cōponi certe vel circuli vel aliqd aliud: h⁹ enī non est nisi fm regulā eozū qui dixerunt h⁹. postqđ autem certificati est esse circulum: tunc certifica- buntur figure geometrice r destruetur pars que non di- uiditur: r h⁹ scies p h⁹ qđ oīs lineā diuidit i duo equalia: r qđ dyamet⁹ nō cōmunicat chorde: r cōsimilia: r qđ lineā impar vltima nō diuiditur in duo: r qđ oīs lineā que est cōposita ex partibus que non diuidunt: cōmunicat om- ni lineę: sed h⁹ cōtrariū est ei qđ pbat post positionē cir- culi: r contingentiā alia h⁹. ¶ Dporet igitur loqui de cir- culo fm stabilitū vere sententię: qđ qđ rectitudinē lineę r distantia sit iter duo extrema suoz punctoz: si fixa ve- rit extremitas lineę que moueri debet ad faciēdu circū- lum nō erit discēdens a suo situ. Sed si separatur ab eo erit pīcedens r remota: r hoc est qđ nemo pōt refugere: dico g̃ ias manifestū eē ex nālib⁹ aliquo modo esse cir- culi: qñ manifestū est ibi corpus simplex esse: r qđ corp⁹ simplex habet figuram naturālē: r qđ eius figura natura- lis nō est diueria yllō modo in partibus suis: r s; si nulla figurarū circulariū. Jam igit verificatum est esse spere. Incidit enī eius in directū est circulus. Jā enī igit cer- tificati est eē circuli. Sed adhuc possum⁹ h⁹ amplius certificare. Dicā igit de manifestis eē qđ cum fuerit aliqđ suplicies vel aliqđ lineā fm aliqñē sitūz: nō est ipole acci- dere aliqđ lineę vel aliqđ supliciei eē talis situs: vt cōiungat ei p aliquā suaz extremitatēz fm rectuz angulū. ¶ Jā de manifestis est nos posse mouere aliqđ corp⁹ quolibz quousqđ occurrit aliqđ corp⁹ bñi sitūz s; situm illi: r qđ di-

stet ab eo oib⁹ suis dimensioibus: & sic h⁹ positu⁹ et situs
in suo loco vel equidistant: & pote⁹ est aliq⁹ corpus poni s⁹
aliq⁹ situm: & deinde ipsum idē poni s⁹ alius situm se-
cans primū. Idē autē est h⁹ dicere de duobus corp⁹ibus
q⁹ de vno. Si autē fuerit rectitudo: & nō circulatio nō erit
possibile vno modo. Si autē moueat punctus ad parifi-
candū se alij s⁹ rectitudine: pcedens in longitudine: &
deinde reuertat⁹ q⁹ibet reuersione siue sursum siue deor-
sum siue in latū in quālibet partiu⁹ duarū: siue quocūq⁹
mō posueris: tūc si punctus q⁹ posueris in medio linee
vel superficiei custodieris in sua motione lineā rectā pro-
fecto ipse nō obuiabit illi corp⁹ vno mō: sed iterfecabit il-
lud quocūq⁹ modo euenierit. Tu autē potes ponere vnā
quāq⁹ istarū diuisionū in intellectu: & cōsiderare eas. Ad
vltimū autē oportet fieri motū s⁹ alius modū q⁹ dicas
tibi. s. vt vnus extremoz linee vel superficiei in motu sit
fixum in suo loco: alterū moueat circulariter: vt vtrūq⁹
moueat puncto fixo in medio linee vel circa finem linee
puncto fixo veiat vnū sit tardius: & alterū velocius: erit
igitur q⁹ si duozū extremoz vnū moueat tūc faciet oīno
arcū circuli: & postq⁹ certū fuerit esse arcū circuli: consta-
bit aliū posse sitū fieri: & tādū sic quouq⁹ circulus perfu-
datur: & h⁹ est s⁹ p⁹ncipia vera. ¶ Sigs autē triserit hec
via pma dicitur et: & nos etiā ponemus copus graue: cu-
ius vna extremitas sit p⁹derosior alia: & ponet⁹ itans sup
superficiē planā tangens eā cū vno liozū extremoz letiore
sita vt sit itans sup eaz. Tu scis autē q⁹ si statio eius icli-
netur ad partes equaliter stabit. Sed si inclinē⁹ ad vnā
partē tūc remotō retentore cadet: & faciet arcum sine
dubio vel curaturā: sed quō erit: ponamus pūctū in ca-
pite quo tangit superficiē & tangat eam in puncto. Igit⁹
necesse est q⁹ si punctus vel sit fixum in suo loco: & tunc oē
punctum q⁹ posueris in capite superiori illius corp⁹is
faciet circulum. Erit igit⁹ q⁹ vnumq⁹q⁹ punctoz q⁹ po-
sueris in capite illius corp⁹is faciet circulum: vel erit vt
cum motū vnus extremitatis deorsum moueat alia ex-
tremitas sursum: itaq⁹ eueniet q⁹ vnaqueq⁹ extremitas fa-
ciat circulum: cuius centrū erit punctū positum inter pun-
ctum ascendens: & inter punctum descendens: vel moue-
bitur punctū currens super longitudinem superficiei: &
tunc alia extremitas faciet cōstam & lineam curuā. S⁹
quia inclinatio ad centrū nō est nisi s⁹ equidistantias:
tunc absurdum est vt punctum moueat sup superficiē
ad faciendum circulum: motus enī ille vel erit violētus
vel naturalis. Non est autem violentus: nec naturalis.
Nam violentia illa nō imaginatur nisi apud partes gra-
uiores: que nō impeller eas ad partes illas: sed si impu-
lerit illas seruata cōtinuitate impellet eas ad cōtrariū
sui motus & reuertabit eas. potes igitur ponere q⁹ ipsum
est alius eius: eo q⁹ est p⁹derosius querens motus velo-
ciorē. Adedū autē eis tardius est si fuerit ibi p⁹tinuatio q⁹
prohibeat. vbi gra. inflectigit⁹ necesse erit alio vrgere i-
ferius vt descendat: igit⁹ necesse erit tunc vt corpus sit vi-
sibile ad duas partes: vnam ad quā inclinā iursum: vno
lenter: & ad aliā ad quā inclinā deorsum naturaliter: inter
quas est terminus qui est centrū duozū motuū: & si posue-
rimus: vt ab eo exeat lineā recta: profecto faciet circulum.
Manifestū est igit⁹ q⁹ si ex descendū corp⁹is: sequit⁹ re-
cessio alia pars est iursum. Sed si nō recedit ab eo. s. si vna
extremitas fuerit fixa: tunc esse circuli est certū. Cum
igitur certificatur circulus certificabitur curuū: cum
certificatur circulus: certificabitur triangulus & rectus
angulus etiā: & ostendit esse verum: q⁹ aliq⁹ laterū cōti-
nentū rectū angulū: reuoluit circa angulū: si autē diuisa
fuerit pyramis superficiei secāte certificabit⁹ curuum.

Capitulum. X. De ad aliquid.

S' oportet

loqui de ad aliq⁹: & ostendere
quō debeat certificari q⁹di-
tas relati & relationis: & eoz⁹ diffinitio: [s⁹q⁹
premissus in logica posset sufficere intelli-
gēti. Si autē posuerit relationē eē: pfecto erit
accidēs: & h⁹ nō est dubiū: q⁹ est res que nō intelligit⁹ p⁹ie:
sed intelligit⁹ semp⁹ aliquid ad aliud. Nō est enī relatio que
nō sit accūs: cui⁹ pma accūsitas est (sube: sicut p⁹ fili⁹
vel quātū. De q⁹ q⁹ est cuius duozū extrema sunt diuer-
sa: & q⁹ cuius duo extrema sunt pueniētia: diueria sunt
sicut duplū & dimidiū. Cōueniētia vō sicut egle & equale
& egdistans & equidistans: & cōpar & cōpar: & tangens & tā-
gens. Diueria autē sunt q⁹ q⁹ quoz⁹ diueritas est termina-
ta certificata sicut dimidiū & duplus: & q⁹ quoz⁹ nō est
certificata: sed initiū certificate: sicut multiplex & totus &
pars: & quedā quoz⁹ nullo modo est certificata: sicut ma-
gnū & parū: & q⁹ est de aliquo & totū. Similr⁹ cū acciderit
relatio in relōne: sicut maius & minus: maius enī non est
maius nisi in cōpatione magni: & minus nō nisi cōpato-
ne parui. Et relō accidit etiā in q⁹itate: cuius q⁹ est que
niens: sicut assimiliatio: & q⁹ est diueria: sicut veloz & tar-
dū: graue & leue in pōderibus: acutū: & graue in vocibus:
& ad huc etiā accidit i⁹ his oib⁹ res in relōne vt acutius
& grauius: & in vbi sicut supra & infra: supius & inferius: & in
quādo sicut p⁹us & posterius: & s⁹ hūc modū pōt dici in
alijs: pene enī oia relatiua pōt cōtineri in sp⁹ebus equali-
taria: & in his que sunt paugmentū & diminutionē: & que
sunt p actionē & passionē: & que pueniūt ex potentia: & q⁹
pueniūt ex assimilatione. Que autē sunt p augmentū & di-
minutionē sunt de quātitate: sicut nosti. Que vō sunt per
potentiā sunt: vt victor: expulzor: ablator: & filia. Que autē
sunt per actionē & passionē sunt vt pater & filius: & idoz⁹
& incensum: & filia. Sed que sunt per assimilationē sunt sic
scientia & scitum: & sensus & sensatū. Inter hoc enī est assi-
milatio. Scientia enim assimilatū dispositioni sciti: & sen-
sus assimilatū dispositioni sensati: quāuis h⁹ oīno non pōt
terminari. ¶ Relatiua vero non possunt comprehendē
vno modo: alia enī sunt relatiua que non egent aliquo
ex his que solent stabilire relationē: sicut deextris & sinis-
trum. In deextro enī nō est qualitas nec aliq⁹ dēnt ceru-
tum per q⁹ fiat relatiū cōparatione nisi ipa deextrarietas,
& alia sunt relatiua: quozū vnūquodq⁹ opus habz aliquo
per q⁹ referatur ad aliud: sicut amator & amatu⁹. In ama-
tore enī est dispositio apprehendens que est principium
dispositionis & relationis: & in amato est dispositio appe-
hensia que fecit illud esse amatu⁹ a suo amatore: & alia sūt
in quib⁹ h⁹ dispositio est in vna tantū partium: & non in
alia: sicut est scito & scitum. In scitoze enīz acquiritur q⁹
litas que est scientia: per quā fit relatiū ad aliud. In scito
vero nihil aliud acquiritur p q⁹ fiat relatiū: nisi q⁹ acqui-
situm est in alio aliq⁹id: q⁹ est scientia. ¶ Q⁹ autē remā-
sit h⁹ de relatiōe h⁹ est. s. vt sciamus: an relatiō vna nume-
ro & subiecto sit inter duo habens duos respectus: sicut
quidā & plures ex hominibus putauerunt q⁹ in relatiōe
ne vnūq⁹q⁹ relatiuozum habeat p⁹prietatē. Dicam igit⁹
tur q⁹ vnumq⁹q⁹ relatiuozū in se habet intentionē respe-
ctu alterius que nō est illa itentio quāz h⁹ in se aliud re-
spectu illius: & hoc est manifestum in rebus diuersis s⁹ m
q⁹ patet per diuersitatem nominū relatione: sicut in p⁹se
q⁹ habet relationē. s. paternitatē que est. p⁹prietas: cui⁹ esse
est in solo p⁹se: sed nō est pater nisi respectu alterius rei q⁹
est in alio: p⁹prietas. n. nō est in filio. tūc enī eēt. p⁹prietas il-
lius: & nōmē eius deniaret⁹ ab eo. paternitas autē in p⁹se
est: sicut et est dispo filij respectu patris. Nō est enim h⁹ res

vna que sit in ambobus: vñ nō est h nisi pñitas vel filia-
tio. Sed dispōne appōsitā pñitati vel filiatiōi nos ne-
scimus: nec h3 nōmē. Si autē fuerit h3 vt in nūe r cigno:
quoz vñūq3q3: qñis sit albu: nō tū o3 vt sint vñū aliqd:
nō q3 essendo vñūq3q3 p3 respectū alterius ponat vñū
q3q3 eoz vñū comitās respectu alterius qñ h3 sit illi vñi
r nō alterit: sed est in respectu alterius. Lū autē itellexeris
h3 in eis que ex pñificauimus tibi: si scias dispōne cete-
roz: relos: in qbus nō est diuersitas. Nō autē aduenit ou-
bitatio pene in h3 loco: nisi q3 vñi ex fratribz: nō est dispō re
alteri: r alter ē h3 dispōne re: pñi: r vt relos: dispōnes sūt
eiusdē spēi sensibiles: r putauerūt eas eē vñūz singulare.
Nō est autē sic qñ pmo ē fraternitas re: scōl q3 est dispō
q3 est frater scōl: r id illa dispō est illi: sed re: scōl: nec est
dispō scōl illa nū: sed spē: sic si scōl eēt albus: r primus
albus. Scōla enī est ē q3 est frater hui: pñi: qñ h3 dispō
nē in ē pñitātē re: pñi. Si illi est tractus in tractis: vñū
q3q3 enī eoz est rāges alteri: qñ cōtactū nō h3 nisi re:
alterius cū fuerit sibi cōsile: r cōcile: igit nullo mō pu-
tes q3 vñū accūs sit in duob3: subis: ita vt ex cūseris ob h3
q3 ponas accūs nomē ambigui: sicut fecerūt hoies de-
bilis cognis. ¶ Qd autē diligenter cōsiderādū est de h3:
h3 est. f. vt cognoscām si relos in ē h3 eē in figuratibz: vt
est aliqd q3 nō formāt nisi in intellectu: erit tunc sicut
multe dispōnes que comitant r res cū intelligunt: nō hūt
eē nisi postq3 hūt in intellectu. Lū enī res intelliguntur
aduenit cōtactū in intellectu aliqd q3 nō erat eis ē: sūt. n.
vle r cēntiale r accūs: r sunt genis: r dñia: r sunt pze-
dicatū r subz r alia h3. ¶ Ex h3 boibz: at q3 fuerit q3 tene-
runt q3 cōtactū relatiū: nō est nisi in aia cū intelligūt
res. Et alij dixerūt nō. Imo relatiō est qddā q3 est in sin-
gularibz: r cōtinuati sunt h3 mō dñtes. Nos scimus q3 h3
res in esse est pñitās: r ille in esse est filius eius siue itel-
ligat siue nō intelligat: r scimus ē q3 pñitā inquirūt nutri-
mentū. Inqñitō vō est cū relatiō aliq3. S3 herbe nō hūt
intellectū vñlo mō nec apprebēsiōe. Et scimus etiā q3 ip-
sum celū est sup terrā: terra est inferus. cōsue apprebē-
dat siue nō: relos nō est nisi fm hoc ad similitudinē ei: q3
asignauimus de istis: r h3 est rebus: quāuis nō apprebē-
dat. ¶ Dixit etiā pma secta: q3 sit pma relos eē in rebus:
o3 tūc ē h3 nō finiri relones: relos enī q3 ē ēter iter pñez r fi-
liū: vel esset in ambobus illis: vel in altero tñ: vt in vno
quoz eoz. Inquātū vō pñitās est pñi: r est accūs alis ei:
q3 ē ēter pñez accidit ei relos: filio: r filiario: h3 igit est ligatiō
q3 est pñitatis cū pñi: filiatiōis cū filio: r est alia a ligatiōe
ne q3 est iter pñez r filiū: oportet igit vt relatiō eēt alia
relatō: pcederet h3 in infinitū: q3 de relone eēt ligatiō q3 ē
iter eē r nō ē ēter: nos pōtes sumus cōpātiōe q3: q3 nos
sequunt: r scimus relurrectiōe. Id autē p q3 solūt ille
de vñe: h3 est. f. vt redeam: ad diffiniedū ad aliqd absolū-
te. Dico igit q3 ad aliqd est cū: q3 dñitas q3 respectu alte-
rius r q3 dñt fuerit in signatis h3 mō: vt fm q3 dñitāz h3
non dicat nisi re: alterius: illud est ad aliqd. In signatis
aut multa sunt h3: q3 in signatis est ad aliqd. Si autē ad
aliqd haberit alia q3 dñitāz: tūc restat vt determinem
qd hēat de itētiōe intellecta respectu alterius. Illa enim
itētiō certissime est de itētiōe intellecta respectu alteri:
q3 enī nō intelligit nisi respectu alterius causa huius
itentionis: h3 aut itētiō nō intelligit respectu alterius. f.
cā rei q3 sit alia a se: sed inquantū in se est relos: sicut tu no-
stis. nō enī est ibi cēntia rei q3 sit aliqd: h3 est ibi relos per se
nō per alia relationes. Sic igit terminabunt relationes
fm h3c viam. Sed sū esse huius intentionis que est re-
latiō p se in h3 subo est: quātū q3 dñitas ei: est in h3 subo di-
cta respectu huius subz: h3 aliud esse. f. q3 esse pñitatis:

r h3 esse est etiā relos. Sed illud nō est h3. Sit igit accūs
le ad aliqd q3 comitat ad aliqd: quoz vñūq3q3 quantū
est in se relatiū est ad id q3 est relatiū ad ipm abiq3 alia re-
latiōe: q3 hoc q3 dñt relatiū est p se: q3 igit est dictū est
relatiū p se: r inquantū est pñitās est relatiū p se: r in hoc q3
est relatiū p se nō eger relone q3 fiat relatiū: in se h3 dñi-
tate intellecta respectu subz. f. q3 ipsa est cuius cū intel-
cta fuerit q3 dñitas egebit repēntari intellectu aliquid
aliud respectu cuius hoc intelligat. Si autē h3 relatiū accū-
piat in signatis habebit eē cū alia re p se non eges alio
cū: q3 sequat ipm: sed ipsa est ipm: cū: vel cū appropia-
tū spē illius relonis: ad hoc vt intelligat eger itelligi cū
pñitātiōe alterius: relos: sicut q3 dñitas pñitatis inquantū
pñitās est relatiū per se nō per alia relatiōe ligantē. Intel-
lectus enī h3 adinuenire aliqd iter ea duo q3. cum fit ē
ea duo q3 aliqd adinuenire formatiō nō fecit neciūm: sed
alius ex respectibus sequētibz: quos facit intellectus. In-
tellectus enī cōiungit res cū rebus pp diuersitate reipe-
ctui nō pp necessitate. Sed in se ipsa est relatiō: nō p talē
relatiōe: cuius q3 dñitas p se intelligat respectu alterius.
h3 enī sunt relones multe que comitant aliquas cēntias
p se nō per alia relatiōe accūs: sicut cōiungit h3c relos
nē cōfeg relone pñitatis: r sicut cōrigit relone seq dispo-
sitiōe scie: q3 nō lequit ipas res per alia relatiōe: sed se
quid eā p se: quāuis intellectus fortasse adinueniat h3 relones.
Lū igit notaueris h3: tūc iā notasti q3 ad aliqd est in eē ta-
li esse: q3 est itētiō cuius h3 est diffinitio. r h3 diffinitio nō
facit ad aliqd esse nisi accūs. Lū enī intellectus fuerit erit
fm pñitatis modū: nō facit debere esse re existentē per
se vñā cōiungente iter duo. Dicit enī fm respectū nō pñi-
git nisi intellectus. Illud igitur est relos intelligibilis: rela-
tiō autē adinuenta est id q3 iam ostendimus. f. cuius eē in
quātū intelligit est intellecta q3 dñitas in respectu ei: vō eē
in intellectu inquantū intelligit respectu alterius h3 in esse
iudiciū: in intellectu iudiciū fm q3 est in intellectu: non
inquantū est relatiō: pñi autē esse in intellectu relatiōes ad-
inuenit: q3 nō intellectus intelligit nisi pp pñitātē quā h3
intellectus ex illis: igit ad aliqd h3 esse in singularibus: r
ostensus est q3 eius eē nō facit debere esse h3 relone relos
ni sine fine. Nec sequit ex hoc vt oē q3 intelligit relatus
habeat in esserelatiōe. ¶ Tōrū autē que sunt prius r po-
sterius in tēpore: r q3 est h3 vñū est pñitū. Sed iter ali-
qua que sunt prius r posterius sunt due relones: sicut in
ter esse qñ intelligit: r iter intellectū q3 nō accipitur ex
esse ppo. Scias aut q3 res in se non est nisi pñi nō q3 est
simul cū ea: r h3 pñis prius r posterioris ē cū vtraq3 sūt
simul in intellectu. Lū enī pñitā in intellectu forma pñis
r forma posterioris: itelligit aia h3c cōpātiōne icidere
iter duo q3 sunt in intellectu: qñ h3 cōpātiō est iter duo q3
sunt in intellectu. S3 an h3 res in se nō est pñis: quō enīz erit
pñis res que nō h3 ē ēter: igit que fuerit de relatiū fm hūc
modū nō erit eoz: relatiō nisi in solo intellectu: nec intelli-
genē existere in eē fm h3c pñitātes r posterioritātes: h3
enī pñis r posteri: est certe de itētiōibz itelligibilibz ex
cōpātiōibz: q3 ponit itells ex respectibz: q3 acquir rebz
cū comparat inter eas intellectus r designat eas.

¶ Cōpletus est tractatus tertius. Incipit quartus.

¶ Caplm. I. De pñis r posteriorē: r de itēptione.

¶ **D**icitur sumus de his que sunt
entis r vñitāt: quasi specie:
mūc op3 log de his que sunt eoz: qñ pzo-
pñitātes r accidentia comitantia. prius
aut icipiemus de his que sunt entis: r ex
his. pmo de pñitate r posterioritate. Dī-
co igit q3 quīs pñitās r posterioritās di-

§

§

24

D

E

S

cantur multis modis: tñ fortasse conueniunt in vno fin
ambiguitate. s. q. pñ iniquitū est pñs: aliquid est qđ nō
est posterioz: sed nihil est posterioz qđ nō habeat id qđ
est pñs: sed in vsu vulgari pñs est id qđ pñs loca: tñ pñ
sic vt pñ: tñ anterior sint in rebus habetibz ordinē: sicut
est pñs in loco id qđ est pñpñs pñpñs terminato:
erit igit qđ loquit illud pñpñs sic qđ illud sequit id qđ
est post illud: qđ aut est post illud: sequit illō pñm. Jā aut
quorū fuerat illud. Similiter etiam fit in tēpore cō-
paratione pñtis instantis vel positione cuiuslibet pñci-
pij: qñs variet in pñterito tñ futuro: sicut sciti. ¶ Jā aut
transmutauerunt nomē: pñteritatis tñ posterioz: tñ ab
his pñcipijs ad oē id qđ est pñpñs pñpñs terminato:
hānt pñtas iuenit ordinata in rebus pñ nām: sicut
corp⁹ pñs est aial respēctū subē: si suba fuerit posita pñci-
pijs: sed si diuiduū fuerit pñpñs pñpñs variabil. ¶ Silr
est in eo: qđ est pñpñs pñm pñpñs: sicut puer est pñ
viro: tñ iuenit in rebus pñs nō nā: sed magisterio: sicut
neupmata mulierē cū accipiunt ex pñe graui vel fati: tñ cō-
tingentia quocūq; modo eueniunt. ¶ Deinde trāsmuta-
uerūt illud ad alia. s. q. vltimū tñ nobile tñ pñcedens etiā:
quāvis in ignobilitate posuerunt pñs: posuerunt igit ip-
saz nobilitate: sicut pñcipiū terminatū: de qđ si vñū habue-
rit: qđ nō hz alterū: alterū vñ nō habuerit nisi qđ hz pñ-
mū illō posuerit pñs: qđ pñcedens est eius modū qđ hz id
qđ sequens nō hz: est igit pñcedenti modus tñ augmen-
tū: tñ de hac manerie posuerunt pñs cū cui seruit tñ guberna-
tor est: vel electio: volūtas enī accidit gubernatori: tñ non
gubernatori: nec accidit gubnato: nisi postqđ acciderit gu-
bernatori: mouet igit volūtas gubernatoris. ¶ Deinde
transmutauerunt illud ad id qđ hz bāc pñsiderationē re-
eēdi. Jā enī cuius esse est pñs: qñs nō sit scdm: scdm
vero nō hz illud eēnisi qđ pñmū habuit esse eo: po-
suerit pñs alio: sicut est vñū: ad hoc enī vt sit vñū nō est
necesse esse multitudinē: s. ad hz vt sit multitudo: necesse
est ē vñū: tñ nō est id qđ vñū det ēē multitudinē vt non
det: sed qđ eget eo ad hz vt multitudo beat esse per cōpa-
rationē eius. ¶ Deinde trāstulerunt illud ad habendū
esse alio modo. Cū enī fuerint duobz: quoz vñū nō habue-
rit esse ex altero: sed ex seipso: vel ex alio tertio: scōz vero
habuerit esse ex hoc pñmō: tñ habebit duobus modis de-
bitū eēdi: qđ nō est sibi ex seipso: sed hz ex seipso: tñ
vñū vt pñmū sit tale vt cū habuerit esse sequat: ne-
cessario ipsum esse causāz necessario essendi ipsūz scōz: tñ
tūc pñmū pñus est in esse hz scōz: ob hoc nō refugit in-
tellectus ipso mō dñe qđ cū petrus mouit manū suā mota
est clauis: aut dñe qđ petrus mouerit manū suā: tñ deinde
mota est clauis refugit aut dñe qđ cū mota est clauis: pe-
trus mouit manū suā: qñs dicam⁹ qđ cū mota est cla-
uis scdm petru iaz mouisse manū iā: qñs igit vterq;
motus simul habeat ēē in tpe: tñ intellō attribuit vñi co-
rū pñterit tñ alteri posterioz: tñ eo qđ motus scōz nō est
cā essendi motū pñterit. Jmmo motus pñterit cā ēē eēdi
motū scōz. Nō est enī iōge aliqua re esse que cū habuerit
esse nēcio debeat esse vna cā alia: tñ impole ē aliquid ēē
eē: vt sit vna cā alteri: tñ illud nō beat ēē cū eo. Si autē
ipsa eēntia eius fuerit cōditio ipsūz eēdi cām: tñ qđ iū
eēntia eius habuerit ēē erit cā tñ occasio eēdi scdm. Sz
si ipsa ipsa eēntia nō fuerit cōditio ipsūz eēdi cām: tñ
ipsum pñe est sic qđ pole est rem esse ex eo: possibile est
nō esse: tñ neutru eoz dignius est altero ad hz. Silr etiam
qđ generat pole est esse: possibile est nō esse. Non enim
inquantū est possibile nō ēē hz esse: inquantū possibile
est: vt illud generet illud attribuit ēē huiusq; res quas
possibile est esse: nō est ob hoc qđ possibile est illaz gñari

ab illa. B enī qđ possibile est seipsum fieri alio: nō est suffi-
ciens ad hz vt res sit per illud. Cū autē ipsum sūū ēē fue-
rit possibile nō sufficiens: aliquid tñ res erit cū eo: al-
quādo nō: tñ tunc eius cōparatio ad id qđ erit vel nō erit
in vtraz dispōne vna erit. Sed in dispōne qđ discernitur
esse a nō ēē nō erit talis discretio: qñs est discretio cōpa-
rationis ēē cātū cū possibilitate sua essendi per cām. p
quā variat dispō nō essendi cātūz p cām: qñs possibile
sit ipsum esse per cām: igit possibilitas rem essendi p cāz
quātū ad ipsas essendi per illaz: tñ nō essendū per illam
vna est: tñ cuius cōparatio fuerit ad essendū rē per illam:
tñ nō essendū rē p illā vna ipsaz ēē cām nō est dignius qđ
nō ēē cām. Sed certus itē fāc debere B esse dispōne
qua discernat sūū ēē p illā a suo nō ēē p illā. Si autē fue-
rit illa dispōtio etiā qđ faciat debere ēē hāc discretione:
tñ B dispō fuerit attributa cāe tñ habuerit ēē: tñ totalitas
eēntie: tñ eius qđ adiungit ei erit ipsa cām ante hoc aut eēn-
tia erat subm cām: tñ erat talis qđ posset vere fieri cā:
tñ B ēē nō erat tūc ēē cāe: sed qđ adiungit ei aliud esse ex
eius cōiunctione sit cā: tñ cām dñ esse p illā: siue illud
adiuncit sit voluntas: siue voluptas: siue nā cōtingens: tñ
silā: siue aliqđ extrinseci parās esse cālitate: tñ fuerit
eius modū: pueniet ex ea cām sine diminutione cōditio-
nis tñ debeat esse cām: igit esse ois cām necessario est cūz
esse sue cause: tñ pp esse sue cause necessario est esse sūū cau-
sati: tñ sunt simul in tēpore vel in intellectu enī in alys vñ nō
sunt simul in respectu habendi ēē: esse enī illius nō pue-
nit ex isto: quia illud hz acquisitionē essendi que non est
ex esse illius: tñ hinc est agnitio essendi que est ex ēē illi.
Illud igit est hz vt cōparatio acquisitionis eēdi. ¶ Sigs
aut dixerit qđ postqđ vñū qđ eoz sic est qđ cū vñū eozū
fuerit erit tñ alterū: tñ remotū fuerit vñū: remouebit al-
terū: tñ nō est vñū eoz cā tñ alteri cātū: eo qđ vñū eoz nō
est dignius esse cām in esse qđ alterūz. Respondebimus
ad hoc: sed postqđ considerauimus quid cōtineat sensus
huius qñōis. qñm nō est verus: vt qđ vñū quodlibz
eorū habuerit esse debere ēē: tñ alterū sine dñā tñ diuersi-
tate. Sensus enī de cūz intelligit: aut cūz ēē vñū cuiuslibz
eoz acquisitionis fuerit debeat ex hoc inē: vt iā sit acquisitū
ēē alterius: aut cūz ēē vñū cuiuslibz eoz acquisitionis fuerit in-
tellectu: debeat alterū acgrī in intellectu: aut cū ēē vñū
cuiuslibz eoz acquisitionis fuerit in intellectu debeat ex hoc
vt alterū iā acquisitionis sit in eē: aut vt cū vñū fuerit in esse al-
teri acquisitionis sit in intellectu. B enī verbū cū vel qñ in hz
locis est cōe tñ deceptio: dico igit qđ pñmū est fallus: tñ nō
cōcessus: vñū enī eoz tantū est qđ cū acquisitionis fuerit dñ
ex eo acgrī alterū. Jmmo cā est qđ acgrī cū acquisitionis fue-
rit cātū. Scdm vñū nō est certū ex pñe cāe: qñm nō cū fue-
rit cā: dñ in esse causati acgrī ex seipso vel sine causa: qñ
si ipsum iam acquisitionis est: tñ nō debuit in esse: acgrī
causa vt habeat esse causa. Sed erit qđ illud iaz acquisitionis
est: tñ sufficiens est sibi ad sūū esse: p hānt qđ dicimus iaz
acquisitionis est: nō intelligimus qđ pñterit. ¶ Coniunctio
aut. s. cū est B est illud certificat ex parte causati duobus
modis. pmo qđ cū cāe fuerit acquisitionis essentia nō est hoc
debitū ex acquisitione causati. Scbo qđ rei que iam acgrī
fita est: impossibile est debere esse suū esse acquisitione
rei qđ ponēda est acgrī. Nos n. nō intelligimus per hz
dicimus acquisitionis est sensum eius: sed aliaz quāri pñū dñ
uisionis pñma est vā. potes enī dicere qđ cū cā fuerit in intel-
lectu dñ acgrī cātū eius in esse: cū ipsa est cā eēntiam
in intellectu: tñ etiā cū cātū fuerit in intellectu dñ est acgrī
ri in intellectu ēē cāe: p scdm vñū qđ est qñm mēbz diuisionis
certificat vā dictio. s. qđ cū habuerit ēē causam te-
stificabitur intellectus qđ cāe iaz oīno acquisitionis est esse

sine dubio: qd aliqui erit in intellectu post catu no tñ in te-
pore: nec sequit certificari mebu: vltimū istaru duaru
diuisionu que cōtinent in q̄rta p id qd tñ iā notasti. Si
mistr in mebu q̄rto: qd cū remota fuerit qd remouet cau-
satū: sed remoto catu no remouet cā. Scim⁹ aut qd cā iā
remota est in se cū potuit remoueri catu: qd cū nos poni-
mus causatū remotū: iā ponimus id qd necesse est poni
cū eo in potētia. s. qm ips est: cuius si possibilis fuerit re-
motio no est possibilis: nisi qd remouet cā. Sed no remo-
tio cati vel positio eius: est cā remotionis cāe: et po-
sitio eius est signū pōnis est. Redeam⁹ qd id vñ dices
simus. Dico igit de solone qōnis: qd b ego attribui vni
eoz cālitatē: nō est q̄t vñ eoz fit dignus cālitatē q̄t al-
rū: eo qd sunt ismūl et q̄litas: sed qd vñ eoz ponimus esse
illud: cuius eē nō dē p aliud: sed cū aliq: alterū vo-
nimus esse illud: cuius eē: sicut nō variat nisi cū esse alte-
rius: sic est p aliud: sic debes certificari de bō questioe.
Dubitāt aut b de potētia et actu: qd eoz sit pus et qd
posterius: cognitio eni istoz valde necessaria ē ad cogno-
scēdū id qd est pus et posterius: q̄uis potētia et actus sint
de accidentib⁹ eē: et de cōsequētib⁹ eius: et de his qd debes
scire ibi vbi cognosces dōspōnes esse absolutū.

Capit. II. De potentia et effectu: fortitudinis et debili-
tate: et stabilitate esse inā in oibus generatis.

Ad intelligi de b nōle po: pñū iposue-
rūt intentioni qd est i aialib⁹ ex qd pñt
puenire actiones valide qd sunt de genere mo-
tū: nec sunt epissime in pleriqz hoibus i sua
quātitate et q̄litate: cuius triū vocat dōbilis: et
est quasi augmentū et vebemētia intentionis que est for-
titudo. v. cum aial est ei⁹: qd puenit ex eo actio: q̄i vult
et nō puenit: q̄i nō vult: cuius triū est in potētia. De-
inde trāstulerūt ab b ad itētiōē: que est potētia difficile
patiendi et facile faciendi: alioquin ei q̄geret actiones et
motiones validas accideret pati etiā ab illis: tūc passio
et dolor qd accideret sibi ab illis aduerfaret ei ad cōplēdū
sua actionē. Inquantū eni patit passione sensibili debet
vt agat debilioz. Sed si nō patit dī brē potētia. Inquā-
tū igit nō patit signū est intentionis qd pñū vocam⁹
potētia. Deinde imposuerunt eam nomen buius in-
tentionis: ita vt inquātū nō patit nisi parū vocet potē-
tia: q̄uis nihil agat. Deinde rez que nō patit vllō mo-
do posuerunt digniozē b nōle: et ideo dīpositionem eius
inquātū est sic vocauerunt potētia. Deinde fortitu-
dinem ipsam que est dispositio ipsa aialis: ex qua est ei⁹
agat: sed nō agit vel ppter appetitū vel ppter puationes
appetitus et remotionē istroz: posuerūt potētia: eo qd
est principium effectus. Delate pbi trāstulerunt no-
men buius potētie: et laxauerunt circa oēm dīpositionē
que est in aliquo pncipiū variationis ab illo in aliud: in-
quantū illud est aliud: q̄uis nō sit ibi volūtas adeo qd ca-
lozē vocauerunt potētia: eo qd ipm est pncipiū variatio-
nis ab vno in alterū: inquantū est alterū: ita vt cū bō mo-
uerit seipsum vel medetur sibi ppter ipse fuerit pncipiū
variationis a se in se nō sit b inquātū ipse est recipiēs me-
dicationē et motū: sed inquantū ipse est alter: quasi eni ipse
est duo: quoz vñ b potētia agendi: alterū babz
potētia patiendi: vñ qd duo ipsius sint discreta in duas
ptes. vbi gra. qd res que mouet est in aia: et res que moue-
tur est in suo corpore. Ipse est igitur mouens per sua for-
mā: et motū in sua mā. Inquantū igit recipit medicinaz
est aia: a se inquantū medet. Deinde postqz inueniūt
re qd b potētia fm cōem vltimū: sive fit fortitudo vne ve-
benētia potētie. Cū aut nō est pñtio illius potētie vt ex

ea sit agens in effectu: sed inquātū est potētia: bz politate
agendi et possibilitatē nō agēdi trāsumpserūt nomē potē-
tie ad politatē. Re igit qd est in termino politatis dixerūt
esse in potētia et possibilitatē recipiēdi et sive possibilitatē:
vocauerunt potētia possibilitatis. Deinde pfectiones
huius potētie vocauerunt actū: q̄uis nō sit actus: bz pas-
sio: sic motio et figuratio: et alia bz: qd ibi fuit pncipiū
qd vocat potētia: fuit radi⁹ pma qd vocat b nōmīnē: qd
certe nō est nisi actus: iō b cuius cōparatio ad id qd vo-
cat mō potētia: est sic cōparatio actus ad id qd vocauerūt
antiquitus potētia: vocauerūt nōie actus: et intelligūt per
actū acq̄sitionē eēndi: q̄uis ille sit passio vel aliud: qd nō
est act⁹ nec passio. hoc igit est potētia passiva. Aliquā-
do aut vocat po: bonitas et vebemētia istroz. Deome-
tre vñ postqz inueniūt qd aliq̄ linea est qd est qd aliq̄d
q̄drat: et aliq̄ est qd nō pōt esse latus illius q̄drat: posue-
runt illud q̄dratū potētia illius lineę: q̄i illud fit aliq̄d
posse eius: et p̄cipue qd imaginatus est aliquis eoz: quā-
dratus est pueniens ex motu illius lateris in cōfite sibi.
Cū aut scieris potētia: tamēis potēre: et scies qd ipotēs
est vel debilis vel ille qd est facilis vel necessarius ad pa-
tiēdū vel mētura linearis: cū nō est lat⁹ mēture sup̄ficia-
lis posite: et ex his oibus dubitat de potētia que intelligi
tur fortitudo: putat eni qd ipsa nō b ēē nisi cū est eulsmo-
di qd agit: et ei⁹ qd nō agit. Cum aut est ei⁹ qd agit tñ non
vt ēē fortitudo: hoc aut nō est certū: qd si b rez qd tñ agit:
agit nō volēs: et nō est allicuius appetit⁹ illius nec est
potentia: nec fortitudo fm hāc intentionē. Si aut agit vo-
luntate: et est voluntas ppetua: sic qd nō variat ēē causali
nec pōt variari variatione eēntialit⁹: agit per fortitudi-
nē: qd diffinitio fortitudinis: qua eligunt ist diffinire eaz
inueniūt bīc. b eni posse est ei: vt agat cum voluerit: nō
agat cū non voluerit. Sed vtrqz istarū est cōditionalis.
scz vt cū voluerit agere: cū noluerit non agere: nec non
recipiunt in dīfōne fortitudinis nisi fm qd sūt bypothe-
tice. Non est aut certitudo bypothetice vt sit b repetitio
antecedētia vllō modo vel certitudo cathēgorica: qd nō
si certa fuerint dictio que est cū voluerit non agere: q̄-
tur certū esse eni nō velle. Nec si falsum fuerit euz nol-
le vllō modo faciet debere falsas esse nostrā dictionē: que
est cū noluerit agere. hoc eni lūdit qd si noluerit nō age-
re: sicut cū voluit agere: euz autē certū fuerit qd euz voluerit
agere: certū erit qd cū agit iā voluit. s. cū agit: agit inquan-
tū est potēre. Certū igit est: qd cū noluerit nō agere: cum
nō egerit nō voluit: et in hoc nō est aliquid qd loq̄r se quē-
q̄ nolit et velit: qd satis notū est scietū logicā. Dec aut
potētia que est pñm motū et actionū: qdā ē comes rōna-
litas et imaginatio: et quedā que nō est comes earū.
Que aut est comes rōnālitatis et imaginatiois quasi fit
eiusdē gñis cū illis: pene eni vna po: pōt scietū hō: et nō bō
et qd delectat: qd molestat estimare vnius virtutis est: et
oīno estimare re: eius triū: vnaque: eni babz potētia
rū est potētia sup̄ re: et sup eius triū. Sed certe nō est per-
fecta potētia. pncipiū pfecte apprehēdēdi in actu vari-
ationē ab vno in alterū: fm qd est alter⁹ nisi euz adiuncta
fuerit ei volūtas pueniens ex inia estimabili sequēte ima-
ginationē cōspicibīlē vel irascibīlē vel ex inia intelli-
bilē sequēte cogitationē intelligibīlē vel formationē forme
intelligibilis. Cū eni comes eius fuerit illa voluntas: nec
fuerit volūtas infirma: sed p̄p̄ta p̄ccrētib⁹ oibus que
faciūt debere mēbra moueri: fit sine dubio i effectu pñm
debitē actiōis. Digrim⁹ eni qd cā interz dū nō est cā de-
bēdi re esse p illā catū nō bz esse p illā: cū hāc aut dīspō-
nē nō est volūtas nisi debilis: qd nō cōueniūt oia: bz igit
potentia qd comitant rationalitatē per se ex p̄ntatione sui

E

patientia et ex puenit eius ab illis non debet esse in tali comparatione: ut cum egerit in illud agat per illud: sic ut agat per illud cui ipse adhuc sint potetie: oino ex eo quod obuiat potetie patienti non sequitur ut agat. Si enim ex sola debet ut ageret deberet et per se ut pueniret ex ea due actiones diceret et quod sunt media inter eas: quod est frivolum. Cum autem fuerit sit cum diximus: tunc agere necessario. Et potetie quod sunt in eis quod sunt ex rationalitate et imaginatione cum imaginari fuerint: et obuiaverint potetie patienti perfectio debet et actio ibi eo quod non est ibi voluntas nec electio quod expectet. Et aut fuerit aliquid quod ibi expectet: fortasse non erit quod expectat: sed si egerit non tunc non illa erit vel principii rei vel per principii principii aut erit compositum: ex eo quod ptery: et ex eo quod est: tunc erit consilii voluntati spectare: voluntas autem differt ab intellectu in quantum scit. Si autem cum potest passiva obuiat actine: dicitur passio puenit in his rebus: tunc ipsa potetia passiva est perfecta. Et potest passiva aliquid est perfecta aliquid imperfecta: et aliquid est principii aliquid remota. In igne autem potest et ut fiat vir: et in puero et potest et ut fiat vir. Et potest et ut in igne: eger ut obuiet sibi et potest per motus ad aliquid quod motus ad voluntatem opus est: non ut pueniat ad effectum aliquid quod non est vir: et sic deinde adaptabit ad trabedum ad effectum: videlicet certissimum potest passiva huius est. In igne autem certissimum non est adhuc potest passiva virilitatis. Impossibile est enim: dum non ignis fuerit ignis: patet ad eundem videlicet. Sed quod fuit in eis potest fieri aliquid quod ignis: et post huius mutat ad aliquid: quod est ipsius potest erat in potest: siccirco materia prima est oia in potest. Sed aliquid est quod cum venit in eam impedit eam ab alio: et tunc necesse est remoueri illud a quo impeditur: et aliquid est quod cum venit in eas: non impeditur ea ab aliquo alio: sed eger alio quod adiungat sibi ad hoc ut compleat adaptationem: et potentie sunt potetie remote. Et potest vero sunt quod non egerit sibi adiungi vna potetia actina ante aliam potetiam actinam: per quam patet: arbor enim non est clausa in potest principia: quia eger ut puenit sibi obuiet potetia actina propter potetiam actinam qua fit clausa quod est potetia icidendi. Secundo et dolabitur post huius adaptat ad patiedum ab obuiatione potetie qua fit clausa. Et potetia autem quod sunt quod pueniunt ex natura quod pueniunt ex consuetudine: quedam ex artificio: quedam ex casu. Sed autem quod puenit ex artificio ab eo quod puenit ex consuetudine. In enim quod puenit ex artificio: est id in quo ad agendum et materiam egemus in istis et motibus et aia accipit ex hoc appetitum quod est sibi quod fit forma illius artificii: que autem sunt per consuetudinem: sunt ea quod adueniunt ex actionibus quod non egerit illis: quod non pueniunt nisi ex multiplicetia vel ira vel tristitia: vel habet in eis intentum non ad hunc finem: sed postea sequitur eas finis qui est consuetudo: quod non sunt intentus: nec fuit consuetudo ipsamet habitudo forme illarum actionum in aia et fortasse: ita non erit finis: non erunt instrumenta: nec materie designate eo quod non est eque hoc exercere ambulationem et exercere carpentariam eo modo quo diximus. Inter hec enim duo multum interest. Deinde cum huius diligenter attenderis accipit consuetudinis et artificii conuertunt ad vnum modum. Et potetie vero quod sunt per naturam: quedam sunt in corporibus animalium. Quidam autem ex antiquis dixerunt potentia est simul cum effectu: nec precedit eum: et per hoc dixerunt alii posteriores quod huius duo motus sunt. Qui quod hoc dicit: ut diximus quod sedens non est potes surgere. Et quod non est possibile in na eis ut surgat interim dum non surgit: quomodo surgit: quod non est in natura ligni ut dolet ex eo potest: quomodo dicit dolabitur. Et qui hoc dicit non est potes sine dubio ut videtur et inspicit sepe et vna die igitur certissime erit cecus. Significat nulli rei que non est: est potetia essendi: tunc impossibile est eam esse. Id autem quod possibile est esse: possibile est non esse: alioquin necesse esset esse: quod aut possibile est

esse: necesse est ut vel sit aliquid vel non sit aliquid. Si autem fuerit aliquid: necesse est tunc ut aut sit subiectum rei: cuius non est ut substat in eo sua forma: aut ut hoc sit sibi respectu sui: sicut albedo quod possibile est esse: et possibile est non esse quantum in se necesse est igitur huius esse re que cum est vel sit existeret se: sic ut sit possibile sui esse existeret per se sit sicut cum esset in alio a se. Si autem possibile huius intentionis fuerit ut possibile sit ipsum esse aliquid in alio a se: tunc possibilitas sui esse erit etiam in alio. Potest igitur ut in illud aliquid habeat esse cum possibilitate esse huius et illud sit subiectum eius. Si autem fuerit sic ut cum fuerit sit existeret per se non in alio a se: nec de alio a se vello modo: nec sit pedes ex aliqua materia: ita ut consistat in illa: vel egerit illa in alio quo: tunc possibilitas sui esse erit precedens ipsum non pedes ex aliqua materia: neque ex aliqua substantia: eo quod illa res non pedet ex aliqua re: igitur possibilitas sui esse erit substantia: quia erit res huius esse per se. Si autem sui esse possibile non habuerit esse: erit tunc non possibile et impossibile: postquam igitur et existeret per se sit ut possit esse: tunc substantia est. Sed postquam substantia est: tunc est illi quidditas quod non est ad aliquid: ex eo quod substantia non est ad aliquid per se ipsum: sed accidit et ad aliquid: huius igitur existeret per se: est etiam esse amplius preter suum esse possibile: quo est relatiuum. Toster autem sermo est de ipso suo esse possibile: de illo est nostrum iudicium: quod non est in substantia. Sed finis quod nunc de ponitur esse in substantia: quod est ideo: ueniens: igitur non potest esse ut ei quod permanet existens per se non in substantia nec de substantia modo sit esse post non esse: sed quod ut pedet aliquo modo ex substantia ad hoc ut sit. Cum autem fuerit res que est existens per se: sed est ex aliquo vel per se esse alterius a se: per ipsum vero est sicut corpus quod est ex materia et forma. Secundum est: sicut anime rationales cum generatione corporis: tunc possibilitas sui esse pendebat ab illo. Non quod illa res in potetia sit esse corpus alibi per potentiam: nec quod in illa sit impressa potetia essendi possibilitate albedinis in substantia in quo imprimi albedo: sed sic ut vel habet esse cum eo vel cum aduenierit et illa quod dispo: igitur cum sit corpus: v.g. sicut ignis cum sit: non est possibilitas sui esse nisi ut fiat ex materia et forma: igitur possibilitas sui esse habet subiectum aliquid modum: hoc est eius materia: igitur res ex qua aliquid sit principium esse forma que fit in materia et sit corpus ex coniunctione earum: materie vno modo: et forme alio modo: aia quoque non puenit etiam nisi per esse subiectum corporalis: et possibilitas sui esse est in illo existens per illud: propter hoc quod illa materia appropriatur sibi: et aia non habet esse post non esse nisi cum fuerit esse corpus finis modum: commixtionis: per quam adaptatur fieri instrumentum eius: et per quam dixerunt certitudo se noue inceptionis a primis: non quod certitudo eius sit in illa tunc cum fuerit in illis corporibus possibilitas huius commixtionis: erit possibilitas essendi aia. Et Omne autem corpus a quo puenit actio non per accidens neque per violentiam alterius corporis agit per aliquam potetiam que est in eo. Et autem puenit per voluntatem et per electionem manifestum est: actio vero quod non est per voluntatem neque per electionem vel prouenit a seipsa: vel prouenit a re corporali que differt ab eo vel a re non corporali differere ab eo. Si autem prouenit a seipso ipsum autem puenit cum aliis corporibus in corporeitate: et differt ab eis in hoc quod a se prouenit illa actio: tunc in sua essentia intelligitur esse aliquid amplius supra corporeitatem: quod est principium illius actionis ab ipso: et hoc est quod vocat potetiam. Si vero fuerit per illud corpus: tunc huius actio huius corporis erit per violentiam vel per accidens. Id autem posita fuit nec per violentiam alterius corporis nec per accidens. Si autem fuerit per non corporales separatas: necesse est tunc ut huius corpus sit aptum ad habendum illud medium ab illo legato vel ex hoc quod est cor

Art. 7. m. 1. 2. 4.

pus. vel ex potetia q est in ipso vel ex potetia q est in illo
separato. Si vo fuerit ex hoc q est corpus. tunc oē corp^o co-
uenit in h. S; si fuerit ex potetia q est in ipso. tunc illa po-
tetia est pncipiū pueniēdi illā actionē ab ipso: quia de-
scēdata separato vel pcius adiutoriu: vel qz est pmiū eius
pncipiū in ipso. Si aut fuerit ex potetia q est in illo sepa-
rato: tunc vel ipsamet po^o facit debere h. vel ppaē^o volun-
tas. Si aut ipsamet po^o facit debere hoc. tunc necesse est
vt hoc debeat esse ab ipso eodē corpe. ppter aliquod pre-
dictoz: r redibit rō ad pncipiū. Si vo fuerit p volūtares.
necesse est tūc vt illa volūtas sit potius eligēs h corpus
ppter ppietate qua appropriat sibi ex oibus corporib^o
vel foruitu quocūq; nō euenierit. Si aut fuerit fortuitu:
tūc nō pcedet fm ordinē sempiternū vel sepiūmū. Res
enim casuales sunt q nō sunt semp nec sepe. res vo nāles
sunt ea q sunt semp vel sepe. igit nō sūt casuales. Restat
igit vt sit h ppter ppietate qua appropriat ei ex oibus
corporibus. r vt illa ppietas sit res a qua volūt eē adue-
tum illius actionis: deinde necesse est vt etiā velint: qz
ob hoc vel illa ppietas facit debere esse actionē illā sem-
per vel est ex ea sepe: vel nō facit debere vel nō crit sepe.
Si aut fecit debere semp: tūc est pncipiū huius. Si autē
fuerit sepe. sed qd est sepe: sicut nō in nālibus ipsū est
qd oēs esse sepe: nisi sit aliqd impedies: qz sua ppietas qd
ex ea est sepe est ppter iclinationē sue nature ad partem
eius qd est ab illa. q si nō fuerit erit ppter impedies. Id
igit qd est sepe erit semp si nō fuerit qd impediāt: r fa-
cit semp esse est id cui xedif h sine impediēte. Si autē
illa ppietas nō facit debere eē semp nec sepe. tūc ipsam
esse ab ea r ab alia idē erit: h q appropriat sibi fit for-
uitu. dictum est aut nō esse fortuitu. Silt si dixerint q
dignius est ipsam esse a datorē ipsius ppietatis. bec sig-
dem intērio eoz de aduētū eius ab illū uenientior erit.
igit vel ille facit eam debere esse semp vel est pparatoz
debedi esse. pparatoz enim ea est. vel essentialr vel acci-
dentaliter. Si aut nihil aliud fuerit ea essentialr nisi illud.
tūc nō est paccis: qd n. est paccis est fm aliqē duoz
predictoz modoz. restat igit vtr illa ppietas sit que fa-
cit debere esse: igit ppietas q facit debere esse dē poten-
tia: r ab hac potetia pueniūt actiōes corporales: quia p
ueniūt p adinotū pncipiū remotioris. ¶ Certificemus
igit nūc q oē qd incipit h pncipiū māle: r dico oino qz
oē qd incipit esse post nō esse sine dubio bz mān: Omne
enim qd incipit esse ante qz sit: necesse est vt sit possibile in
se. Si n. fuerit nō possibile in se illud nō erit yllō mō. Nō
est aut possibile in sui esse. eo q agēs sit potēs sup illud:
quia agēs nō est potēs sup illud. cu ipsū nō fuerit in se
possibile. nōne. n. vides: qz possumus dīe q sup ipso sibi-
le nō est posse: sed posse est sup id qd possibile est esse. Si
enim possibilitas eēndi rēt eēt ipsū posse sup eam. tunc
h esset quasi diceremus q posse nō est nisi sup id qd est
posse: r quasi diceremus q sup impossibile non est posse
eo q nō est posse super illud. r nesciremus an res posset
eē vel nō eē p cōsiderationē supius in se. s; p cōsidera-
tionē dīspōnīs potetie illius que potest sup eam si est po-
tetia sup ea vel nō. Si aut dubitaueremus an eēt potetia
sup illud an nō. tūc nō eēt nobis possibile scire illud yllō
mō. Si n. sciremus illud: tūc vel fm hoc q res est possi-
bilis vel nō possibilis: r tūc nō possibilis itēio eēt qd nō
est posse sup illud: r itēio possibilis eēt qd est posse super
illud: r fic sciremus ignotū pignotū. apte igit manifestū
est q itēio eēndi rē in se possibile nō est intērio ipsam es-
sendi sic vt sit posse sup eam: quāuis quātū ad subm sint
ynam. Ipam. n. eē sic vt sit posse sup eam comitās ē ad
ipam eē possibilem in se: qz ipsam eē possibilem in se est re-

spectu supius: r ipsam eē sic vt sit posse sup eam est re-
spectu sue rōnis ad datorē essendi. ¶ Postq igitur hoc
cōstat. dicemus q omne qd incipit anteqz existat vel est
in se possibile esse vel est impossibile esse. q aut est impos-
sibile eē: nō erit. qd vero possibile est esse vel iam pcessit
illud possibilitas intēe vel ipsū est possibile esse. Im-
possibile est aut quā possibilis sui esse vel sit intēio qd
est. vel que nō est. Impossibile est aut vt sit intēio que
nō est aliqd. alioquin nō pcederet illud possibilitas sui
eē. Est igit intēio que est. Omnis aut itēio que est vel
est ex nō in subo: vel est ex nō in subo. qd aut est ex
stēs nō in subo. illud bz eē ppiū p qd nō oēs esse relatum.
possibilitas vero essendi nō est nisi inqatū est fm rela-
tionē ad aliqd cui est possibilitas eēndi. igit nō est pos-
sibilitas essendi suba que nō est in subo. est igit intēio q
est in subo r accidētale subo. Nos aut possibilitatē essen-
di vocamus potetiam essendi: id qd est sustinēs poten-
tiā essendi in quo est potetia essendi rem vocamus subz
r yle r materā r cetera fm varios respectus. postq aut
omne qd incipit iam pcedit illud mān: dico q h capla
que inditrimus faciūt estimari q potetia absolute pce-
dit effectus: rest pōz eo nisi in solo tēpore r hoc est ad qd
multi ex antiquis accesserūt. ¶ Quidam. n. ex illis attri-
buerūt esse yle ante formā: r po postea agēs inuestiūt eā
forma que fuit ei inceptio p seipsum. ¶ Vel sicut quiddā
ex his q pūmperunt loqui de h: putauerūt dītes fuisse
quiddā sicut aia cui forte ptingit occupari circa regēdas
yle r in formādū eā: sed qz nō decozanit regimen nec cō-
pleuit decozem formationis subuenit ei creator: r deco-
rauit eius cōstitutionē. ¶ Alii vero dixerūt q bec oia fug-
rūt ab eterno r mouebant naturis suis motibus inordinā-
natis: s; creator adiuuit nās eoz: r ordinauit ea. ¶ Alii
dixerūt q pmiū fuit tenebz r inanitas vel aliqd qd non
finiebat semp manēs getū: postea motū est vel pfulio
quā tenuit ille qui dicit^r eēt cathegolismus. oēs isti dixe-
rūt q potetia est ante effectū sicut in feminibus r in spū-
mate r in oibus q fabricant: oēs igit cōsiderare h r log de
his: dico igit in rebus pncipalibus gñatis corruptibili-
bus est igit sicut ipsi dixerūt. In his. n. potetia pziore est esse
ctu pōitate tpis. res aut yles vel eterne q nō corūpū-
tur. quia sint pncipalior nō pcedūt ea q sunt in potetia
yllo mō. Immo potetia est posterior fm istas pditiones
oimō: potetia enīz postq nō hz esse p seipam: tūc neces-
se est vt sit p subam ad hoc vt sit in effectū. Si vero non
fuerit in effectū: tūc nō est apta ad recipiēdus aliquid. q
enim nihil est absolute nō pōt recipere aliqd. Itē iam ali-
quid est in effectū qd nō eguit pū esse in potetia aliquid.
sicut eterna q sunt semp in effectū. B igitur mō certitudo
eius qd est in effectū est ante certitudinē potetie essentia-
liter: alr vero potetia opus bz extire ad effectū p aliqd qd
est in effectū cu illud est in potetia: nō q illud incipiat cū
effectū: sic enim illud egeret alio trahere ad effectū: r p-
ueniret hoc vīq ad aliqd qd est in effectū qd nō incipit.
In plerisq aut nō trahit potetia ad effectum nisi aliqd
eiusdem generis cum illo effectū hās esse in effectū an-
te effectum. Sicut cu calidū calefacit r frigidū frigidat.
plerūq aut id qd est in potetia inqatū est sustinens po-
tentia est de eo qd est in effectū: sic vt effectus tēpore sit
pziore potetia nō cum potetia: sperma. n. ex boie fuit r
semen ex arboris sic q ex hoc fit homo r ex h arbor. Nō
est enim in his dignus ponere effectum ante potentiam
qz potentia ante effectus. Itē effectus in imaginatione r
diffinitione pziore est qz potentia. Tu enīz nō potes diffi-
nire potetiam: nisi qz est bilis effectus: effectus vero nō
eger in sua imaginatione r diffinitione vt sit potetie.

Art. 2. p. 1.
r. 3. m. 10.

Sed libro
sufficiat.

Primo
sufficiat
sue. c. 2.

b

Art. 2.
m. 10.

3

Zu. n. diffinitio qdratū et intelligit illū ita vt nō transeat p' animū tuū potētia essendi ipsū. Nec est tibi possibile diffinire potētia quadratū nisi noies qdratū noie vel intellectū: p' ponas illū partem sue diffōis. Itē effectus p'io: ē potētia. pfectio ē sine. potētia enī ē imperfecto et effectus est pfecto: bonū in oīre nō est nisi ipsam eē in effectu: vbi aut fuerit malū ibi est aliqd in potētia aliq' q' mō. cū. n. res fuerit mala vlerit p seipsā mala: et oī mō qd est impossibile: si. n. habuerit eē: pfecto iquātū est mala nō est: qd nō est mala: nisi iquātū ipā ē p' uatio pfectōis: sicut ignorātia: vel erit sicut id qd facit debere b' esse in alio sicut iniuria. In iuria. n. nō est mala: nisi q' dimittit nā bonitatis eius a quo fit iniuria: et ei' p' sit iniuria mī nūit salus et facultas: et alia h'z. igit' in quātū aliqd est malū p' mīritū est cū p' uatione: et cū aliquo qd est in potentia. **C** Si aut nō esset cū illo nec de illo id qd est in potentia pfecto pfectioes que debent rebns essent p'sentes: et ita nō esset malū vllō mō. manifestū est igit': qd id qd est in effectu: bonū est in quātū sic est: qd vero in potētia est malū. vel ab ipso est malū. Scias aut q' potētia malī melior est q' effectus: et esse bonū in effectu melius est q' potētia boni: et malum nō est malū p potētia malis: p' habebitū malicie. Redeamus igit' ad id in quo eramus et dicamus: tē iam nouisse oīpositionē p'io: itatis potentie absolute. Sed potētia particularis pcedit effectum cuius ipsa est potentia. aliqd aut pcedit effectus finis illius effectui ad hoc vt sit potētia ab ipso. aliqū nō. fed est eum ea aliqd aliqd p qd exit potētia ad effectū. aliqū in effectu nō haberet esse vllō mō. Sola. n. potētia nō sufficit ad b' vt sit effectus: sed eget aliquo p qd trahat potētia ad effectum. iam igitur nostri q' effectus fm veritatez p'io: est potentia: dignitate p'fectione.

C Capitulum III. De pfecto et imperfecto et de eo qd est vltra plusq' pfectionē et de toto et de vniuerso.

Rūm aut assignauerit pfectus in rebus p'ntibus nūneq' cum qd debet h're res: iaz h'z numero et nibil. re itar de eo qd nō habet in se. **C** Deinde tranſulerūt h' ad res habētes quātitate p'ntiam et dixerūt pfectū in ſtatura eo q' ipſa apud vulgū eſt nūmerata: Ipſa. n. nō cognōſcit a vulgo niſi in quātū nūatur. Cū vero mēſura: neceſſe eſt vt numeret. **C** Deinde tranſulerūt b' ad yres: et qualitates. dixerūt. n. hoc ē pfectū virtute et pfectū albedine et pfectū pulchritudine et pfectū bonitate: quaſi q' qd o'z habere bonitatis: iaz habet et nibil remaneat extra. **C** Deinde cū aliqui fuerit additūz aliqd eiūdem generis: quo nō eſt opus eia ad neceſſitate vel ad vtilitate et ſilia: dixerūt ſup'flūū: et vide: ruit ēſſe pfectū ſine eo. **C** Deinde ſi illud quo opus eſt reit: iaz h'z res: et cū eo h'z etiā aliqd aliud ſui generis quo nō eget res quātū p'ntet ad ſeipſum ſz quāis nō eget eo: in ea tū pdeſt p'io modulo ſuo. oē h'z vltra pfectionē et vltra finē: b' igit' eſt pfectū et pfectio. et eſt q' nō eſt finis et b' p'ntū eſt numero: et deinde ceteris ab eo p' ordine. q' ſi nō dixerāt q' ipſum pfectū fit totū et vniuerſum: et q' ternarius nō ſit pfectus niſi ob hoc q' h'z p'ncipiū et medius et finē: q' faciūt eū pfectū: p'ncipiū. n. pfectiois in numero erat. deinde nō eſt b' in nā aliquid numeroz: iquātū eſt numerus vt ſit pfect' absolute. ois. n. numerus vni' gnis eſt ad addēdū ei aliqd qd nō eſt in eo. q' tū eſt pfect': et in deſenarietate vel in ſenarietate. ſz iquātū eſt numerus nō po teſt ēſſe pfect'. **C** Zernar' p' iquātū h'z p'ncipiū medius et finē: pfectus eſt. Sed binarius iquātū h'z p'ncipiū et finem eſt: et imp'fectus: iquātū. ſ. ſunt duo iter qd nō eſt aliqd ſue nature qd ſit mediū: et fm b' cōſidera ceteras diuiſio

nes. ſ. ſi ſit mediū et non finis vel mediū et finis. Quia iam aniuit q' debebat eē p'ncipiū. Itēz impoſſibile eſt eſſe duo p'ncipiū in numeris quoz nullū ſit mediū vllō mō niſi in binario numero. nec duo fines quozum vnus ſit mediū aliquid mō niſi in binario numero. media vō in ceteris numeris cū p'nt eſſe multa. tū vniuerſitas eoz in quātū ſunt media ſunt q' ſi vna res. Itē re multe nō eſt finis in quo quieſcas. igit' acquiſitio p'ncipiū in illo et finis et mediū eſt pfectio q' maior: pōt p'ngere in ordine cōſimili. Sed hoc nō eſt niſi in numero. nec eſt hoc cōp'ebēlius niſi in tribus poſtq'z aut venimus vſq' ad b'. oſcedamus inde. nō eſt. n. n' vſus loqui de h'z rebz q' fabricant ſup' ietioes rethoricas. nec ſunt de ſpeculationibus demonſtratiuis. dico aut q' ſapiētes etiā tranſulerūt pfectus ad certitudine eſſendi: et ad veriſicādū illud dixerūt q' pfectū eſt id qd eſt h'z cū b' aditioe. ſ. q' ſub eſſe p' ſeipſum q'ntū pfectius eſſe pōt acquiſitū eſt et: nec ineſt de eo niſi qd eſt ad eū nec cōparaſi ei aliquid de genere eſſendi ſup' ſeipſū. ſuper b' cōparatione q' ſit p'ima ad eū niſi p' cāz q' ſit aliud ab eo. **C** p' ſuſq' pfectū aut eſt id cui eſt eē qd o'z h're: et ab eo exuberat ead ceteras res. veluti ſi habeat ſuū eſſe quale o'z eum h're: et h'z eſſe ſuperabūdas quo nō eſt ei opus: et ab eo exuberet ad alia: et hoc fit ab eo eſſentialiter et hūc ordinem attribuerit p'imo p'ncipiū: qd eſt vltra pfectionē: q' cuius eſſe in ſeipſo. nō ex cā alia ab eo ſuit eſſe exuberāſa ſuo eſſe ad ceteras res: et ordine pfectionis attribuerit intelligētie ei q' ex intelligētis ſeparatis in p'ncipiū ſui eſſe in effectu: cui nō cōmiſceſt aliqd potētie nec expectat aliud eſſe. **C** Si autē fuerit aliqd aliud ab ea. hoc etiā eſt ab eſſe qd ſuit a p'imo. Itē aut qd eſt infra pfectū poſuerit duo. ſ. ſufficiens et inſufficiens. **C** Sufficiens eſt id cui attributum eſt aliqd p' qd acquiſitum eſt et cōplementum ſui in ſeipſo. Inſufficiens vō absolute eſt id qd eget alio qd attribuat ſibi cōpletionē poſt cōpletionē. exēplū aut ſufficiētis eſt aia rōnalis: que eſt vniuerſitatis ſicut celli. **C** Ipſa. n. p' ſeipſam agit actiones q' ſunt ipſius: et facit eſſe pfectiones q' debet eſſe ipſius vna poſt alia: q' oēs nō cūgunt ſubito nec etiā. **C** remanēt ſemper: niſi qd fuerit de ſuis pfectionibus q' ſunt in ſuis ſubſtantiis et ſuis formis. vñ nūq' ceſſant a potētia: quāis in ipſis ſit p'ncipiū trahendi ſua potētia ad effectū: ſicut b' tu poſtea ſcies. **C** Inſufficiēs aut eſt q' ſia ſunt ea: q' ſunt in generatione et corruptione. nomen vero pfectionis et nomen totius et nomē vniuerſi pene cognata ſunt in ſignificatione. **C** Nō eſt aut p'io pfectiois vt p'nteat ſub ſe multitudinē nec in potētia nec in effectu. totū vō o'z vt ſit multitudinis vel in potētia vel in effectu. vnitas. n. in pleriq' rebz eſt eſſe qd oportet h're. pfectio vō in rebz habētibus mēſuras vel numeros v' deſe eſſe ipſum totū in ſubto. res igit' eſt pfecta. in quātū nū remanent extra eā et eſt totum: eo q' quicquid neceſſariū eſt ei eſt in ea. **C** Ipſa igit' reſpectu multitudinis exiſtis in ea cōp'ebē in ea eſt totum: et ſz hoc q' nihil remāit extra eam eſt pfecta. **C** Poſtea vero diſſenſerunt in acceptione nominis totius et vniuerſi fm duos reſpectus. aliquādo enim dicunt q' totum dicūt cōtinuum et diſgregatum. vniuerſum vero dicūt niſi diſgregatum. aliquādo dicūt q' vniuerſum dicūt p'prie id in cuius ſitu nō eſt diuerſitas: et totū d' id in cuius ſitu eſt diuerſitas: et d' totum et vniuerſum qd nō habet vtrāq' diſpoſitionē. Et tu ſcies q' hoc noia debet accipi ſz q' cōuenimus. aliter etiā d' totū id in quo eſt diſtinctio: ita vt habeat terminū. totū etiā dicūt fm reſpectu ſui ad partē. vniuerſum etiā o'z eſſe ſilr: vniuerſum. n. ex vniuerſitate eſt: et vniuerſitas nō eſt niſi numerus in effectu vel vniatū in effectu: Sed vſus relaxauit etiā ad id qd eſt p'io

Perfectus.

B

Pluraquā perfectum.

Sufficiēs

Inſufficiēs

Zernar. s. meth. t. 24.

¶ Beta. Tractatus

eius ⁊ vni⁹ eius in potētia. igit⁹ fm qd est totū est opposi-
tū parti: ⁊ vniuersus est oppositū vni qm totū sit qd slide-
ratur bñe aliqd a quo numeretur quis non cōsideremus
quis nō cōsideret i eo numeratō. h̄ at oīs dictio supflua
est. Cōueniētia. n. fecit ea accipi eodē mō. ita vt dicat qd
totū ⁊ vniuersus ē in rebus nō bñt⁹. q̄ritatē. eo qd p̄tin-
git ea q̄ritati accētiat⁹ sicut dī albedo tota ⁊ n̄ igredo to-
tam. eo qd aduenit eis intēdi ⁊ remitti sicut dī calor totus ⁊
vms tota. ¶ Cōpositū etiā ex rebus differētibus sic aial
dī totū. eo qd est ex aia ⁊ corpore: pars vō aliqñ dī id qd
numerat⁹: aliqñ dī id qd est aliqd allicuius: ⁊ h̄z secum
aliqd a se: q̄ritas nō numeret⁹ illud: ⁊ fortasse appropiabi-
l⁹ b̄ noie allicuius: qd aliqd dī pars in qd nō diuidit⁹ res fm
quantitatē: sed in esse sicut aia ⁊ corpus aial⁹: ⁊ yle ⁊ for-
ma compositio: ⁊ oīdo id ex quo cōponit⁹ aliquid compo-
situm ex diuersis principijs.

¶ Cōplexus est tractatus quartus. ¶ Incipit gntus au-
thoritate deo. De rebus cōmuniibus: quomodo est esse
eorum.

Caplin. I.

Portet nunc vt loquamur de vli-
⁹ ⁊ de particulari. Cōueni-
entius enim est ei a quo ias expedit⁹ sumus
⁊ hoc est de accitibus p̄p̄ys eē. dico igit⁹
qd yle dī tribus modis. dī. n. yle fm b̄ qd
p̄dicat⁹ in actu de multis sicut h̄o. ⁊ dī yle
itētiō quā possibile ē p̄dicari de multis: ⁊
si nullū eorū beat esse in effectu. sicut itētiō domus eptan-
gule. q̄ vli⁹ est. eo qd nā eius est posse p̄dicari de multis:
i⁹ nō est necesse esse illa multa: imo nec etiā aliqd illoz.
dī ē yle itētiō quā nihil p̄hibet opari qñ p̄dicet⁹ d̄m mul-
tis. qd tñ si aliqd p̄hibet. p̄hibebit cā qd h̄ p̄bat⁹ sicut sol ⁊
terra. b̄. n. ex b̄ qd itelligunt⁹ sol ⁊ terra: nō est. p̄hibitum.
quātū ad intellectū posse intētiōē eorū inueniri in mul-
tis: nisi iduca⁹ rō quā scia⁹ hoc esse impossibile ex hoc. Et
hoc erit impossibile ex cā extrinseca nō ex ipoz: imagina-
tiōē. p̄it aut⁹ h̄ oia inuenire in hoc qd yle est id qd in itel-
lectu nō est impossibile p̄dicari de multis. ⁊ oī vt yle loqū-
cū ⁊ quicquid est sile illi sit hoc. Induidū vō est hoc qd
nō pōt intelligi posse p̄dicari de multis. sicut suba p̄lonis
huius designati. Impossibile est enim intelligi hoc esse
nisi ip̄i tñ. qd yle ex b̄ qd est yle ē quoddā: ⁊ ex hoc est
quiddā cui accidit ylitas est quiddā aliud. ḡ de yle ex b̄
qd est yle cōstitutū signatur vnus p̄dictoz terminoz: qd
cū ipsū fuerit h̄o vel equus erit h̄ itētiō alia p̄ter itē-
tiōē vniuersalitatē. que est humanitas vel equinitas.
Diffinitio. n. equinitas est p̄ter diffōne vniuersalitatē.
nec vniuersalitatē p̄tinet in diffōne equinitatē. Equinitas
erēt⁹ h̄z diffōne que nō eger vniuersalitatē. Sed est cui
accidit vniuersalitas. vnde ipsa equinitas nō est aliqd
nisi equinitas tñ. 3p̄la. n. ex se nec est multa nec vni⁹ nec
est ep̄ns in his sensibilibus nec in aia. nec est aliqd hoz
potentia vel effectu: ita vt hoc cōtineatur intra essentiam
equinitatē. Sed ex hoc qd est equinitas tñ. vnitas autē
est p̄p̄ietas qd cū adiungit⁹ equinitati sit equinitas p̄pter
ip̄as. p̄p̄etate vni⁹. Sit it⁹ equitas h̄z p̄ter hanc. multas
alias p̄p̄etates accitēs sibi. Equitas ḡ ex b̄ qd in diffōne
eius p̄ueniūt multa est cōis. Sed ex b̄ qd accipit cum p̄-
p̄ietatibus ⁊ accitibus signatia est singularis: equitas
ḡ in se est equinitas tñ. ¶ Siquis aut⁹ interrogauerit nos
de equinitate fm p̄dictionē. i. an equinitas ex hoc qd est
equinitas sit aliqd vel nō. nō erit rēspōsiō nisi h̄z nega-
tiōē: quicquid illud fuerit: nō aut⁹ fm negatiōē eius qd
est: sed eius qd dī de ea. v̄z. qm nō d̄z dicit⁹ quinitas ex
b̄ qd est equinitas nō est: sed ex hoc qd est equinitas nō est

Caplin

equinitas aliqua nec aliqd alioz. Si aut⁹ p̄ter qdōnis fue-
rint due affirmatiue imediate. tūc nō erit necesse r̄ridere
aliquā illa ⁊ yllō mō. qm alteri⁹ cap. i. affirmatiue qd cō-
mitat⁹ negatiōē. itell⁹ est qd cū res nō fuerit appropiata
altera affir⁹ appropiabit⁹ hac altera affir⁹. Cū aut⁹ fuerit
appropiata h̄ae ē cēntia nō erit ipsa p̄p̄etas. h̄o. n. cum
est vni⁹ vel alb⁹. tñ cēntia h̄ūanitatē nō erit ipsa cēntia
vnitatis. vel albedis: nec cēntia h̄ois erit cēntia vni⁹ vel
albi. Cū ḡ subm qdōnis posita fuerit ipsa humanitas fm
est humanitas. veluti aliqd vni⁹. ⁊ interrogauerit nos
fm aliquod 3rioz dicētes: qd aut est vni⁹ aut multa: tūc
nō erit necesse r̄ridere aliqd illoz. 3p̄la. n. humanitas ex
hoc qd est ipsa humanitas ē gddā p̄ter aliqd illoz in cui⁹
diffōne nō accipit⁹ nisi humanitas tñ. ⁊ si p̄p̄etas eius
est ēē vni⁹ vel multa. sicut p̄p̄etas qd ea seg⁹: tūc sine du-
bio appropiabit⁹ p̄ h̄z. tñ ipsa nō erit ip̄s appropiatum
ex b̄ qd est humanitas. ḡ ex hoc qd ipsa ē humanitas nō est
ip̄m vni⁹ vel multū. i⁹ ē aliud gddā cui illud accidit extri-
secus. Cū ḡ ipsa p̄siderat⁹ fm hoc qd ē humanitas tñ: nō
erit tūc necesse cōsiderari cū h̄o cū qd accidit ei extrinse-
cus. ¶ Ponamus ḡ in b̄ duas cōsideratiōes. yna p̄sidera-
tiōē de ipsa 3p̄ qd ē ipsa: ⁊ alia cōsideratiōē de p̄ntibus
ip̄as. Scdm at p̄mā cōsideratiōē nō ē nisi h̄ūanitas tñ.
vnde si quis interrogauerit an h̄ūanitas qd ē i p̄lone ex hoc
qd ē h̄ūanitas sit alia ab illa qd ē i forate: ⁊ necesse dī
xerim⁹ nō: nō oportebit sentire ei vt dicat. ḡ h̄ ⁊ illa sūt
yna numero: qm negatiōe alia absoluta fuit. ⁊ itelligim⁹
in ea qd illa humanitas ex hoc qd ē h̄ūanitas ē h̄ūanitas
tñ. ⁊ h̄z hoc qd ipsa ē alia ab h̄ūanitate qd ē i forate gddāz
extrinsecus est. 3p̄le vō nō interrogauit de humanitate nisi
ex hoc qd est humanitas. Cū aut⁹ dixit. humanitas qd est i
platonē ex hoc qd ē h̄ūanitas. tā posuit ei respectū ex hoc
qd est humanitas: attribuit ergo ei respectū c̄ntēti ab ea
cū dixit qd ē i p̄lone aut qd ē illa qd est i p̄lone. Nā si non:
tūc tā accipiemus h̄ūanitatē ex hoc qd est i p̄lone. Cū
enī expoliauerim⁹ cōsideratē illā p̄ se fm hoc qd est hu-
manitas nō pōt ēē qñ h̄o dicit⁹. i. qd est vel referat⁹ ad hu-
manitatē qd est i platōē. ⁊ tūc h̄ erit absurdū: nō. n. cohe-
ret vt h̄ūanitas sit i platōē ex respectu quo ipsa est hoc qd
est humanitas tñ. vel referat⁹ ad humanitatē: ⁊ tūc nominatiō
platonis frustra fuit nisi itelligat⁹. Quia hoc qd humanita-
ri accidit ēē i platōē extrinsecū fuit. Jā aut⁹ destruxim⁹
eā sic ēē i platōē. Sed si pōtita ēē: sic ēē h̄z respectum
p̄ter humanitatē. ¶ Siquis aut⁹ interrogauerit dicens. nō
ne r̄idistis dicētes: qd ipsa nō est ita cū ipsa: nō sit ita p̄ter
suū esse humanitatis ipsa est humanitas: Dicemus nos
nō r̄idisse qd ipsa ex hoc qd est humanitas nō est ita. i⁹ r̄i
disse qd ipsa nō ex hoc qd est humanitas: nō ē ita i⁹ qd ipsa
nō est ex hoc qd est humanitas ita. Jā aut⁹ nota est in logi-
ca hoc dīa. simp. subm huius qdōnis p̄ter qd v̄f idēfinitū
te cū nō determinat⁹ signo: ⁊ tūc nō fiet ad illā r̄isio. nisi
ponat⁹ ipsa humanitas q̄st aliqua designata ab oīs mul-
titudine: ⁊ tunc n̄rā dictio. i. ex hoc qd ipsa est humanitas
nō est pars sibi: eo qd agnue dī humanitas qd est ex hoc qd
est humanitas: alioquin fieret indefinita. Si aut⁹ ipsa
humanitas: qd est ex hoc qd est ipsa humanitas: i⁹z accidit
in eam designatiō qd addita est supra humanitatē. Si aut⁹
nos cōfenserimus in hoc vt reqz partes questionis remo-
nebuntur ab ea. ⁊ tunc nō oportebit c̄re vnus vel multa
nec ipsa nec aliud nisi fm intentionē: quam necesse est
esse ipsam vel aliā. ⁊ tunc dicitur qd necesse est esse aliam
p̄pter accidētia qd sūt cū illa: qm nūq̄ inuenit⁹ sine acci-
dentibus: ⁊ tūc nō accipiet⁹ fm hoc qd est humanitas tā
tum. postq̄ aut⁹ humanitas platonis nō est h̄ūa nisi p̄pter
accidētia. tūc h̄ accitētia sūt actionē in indiuiduo plato.

Et dī mō
modis.

Et quid est.
induidū.

Equitas

C

niseo eo ipsum cōpositū est ex boīe vel humanitate ⁊ accidētibus q̄ comitant illud tāq̄ pres eius ⁊ bñt actionē in homine vel in humanitate eo q̄ referunt ad hominē. ¶ Repetemus autē ea a capite ⁊ recolligemus ad declarandum ea alio modo tanq̄ rememoratōes que p̄dicta sunt. dicemus q̄ hoc est quiddā sensibile q̄ est aīal vī homo cum materia ⁊ accidētibus ⁊ h̄ est homo nālis. ⁊ hoc est quiddā q̄ est aīal vel h̄ cōsideratū in seipso s̄ hoc q̄ est ipm. nō accepto cū eo h̄ q̄ est sibi admixtū sine cōditōe cōis aut ppriū aut vniū aut multi. nec in effectu nec in respectu ē potētē. fm̄ q̄ est aliqd in potentia aīal. n. ex h̄ q̄ est aīal: ⁊ h̄ ex h̄ q̄ est h̄. s. quātū ad diffōnēz suā ⁊ intellectū suū absq̄ cōsideratiōe oīum alioz que comitant illuz. nō est nisi aīal vel h̄. sed aīal cōe ⁊ aīal in diuiduū: ⁊ aīal fm̄ respectū in quo potētē est cōe vel p. pziū: ⁊ aīal fm̄ respectū quo est in his sensibilibus vel intellectum in anima est animal ⁊ aliud non animal cōsideratū in se tñ. manifestū est aut q̄ si fuerit aīal ⁊ aliud q̄ nō est aīal: aīal tunc erit in hoc quasi pars eius sūt ⁊ homo: poterit aut aīal p se cōsiderari: q̄uis sit cū alio a se: essentia enim eius est cū alio a se. s. essentia eius est ipsi p se. Ipsum vero eē cū alio a se est quiddā q̄ accidit ei vel aliqd q̄ comitatur nām suā sicut bec aīalitas ⁊ humanitas. ḡ h̄ cōsideratū. ex h̄ q̄ est aīal pcedit in eē: ⁊ aīal q̄ est indiuiduum. ppter accidētia sua: vī q̄ est i his sensibilibus ⁊ intelligibile sicut simplex pcedit cōpositū: ⁊ sicut pars totū. ex hoc. n. esse nec est genus nec spēs nec indiuiduum nec vniū nec multa. Sed ex hoc esse est tātūz aīal ⁊ tñ h̄ nec comitat illū sine dubio eē vniū vel multū: cū impossibile sit aliqd esse: ⁊ nō esse aliez illoz. quāuis sit comitās ipz extrinsecus. hoc aut aīal s̄ h̄ac cōditōe cōis beat eē in oī indiuiduo: nō tñ ex hac cōditōe est aīal pfectū: quāuis sequat vī fiat aliqd aīal: nō q̄ in vītate sue essentē ex hac cōditōe sit aliqd aīal: h̄. n. q̄ ipz aīal in i diuiduo ē aliqd aīal nō p̄biberet ipz eē aīal ex h̄ q̄ est aīal: sed nō hac cōditōe vī sit aīal ex h̄ q̄ est in illo. Cū. n. h̄ in diuiduū fuerit aliqd aīal. tñ aliqd aīal h̄z eē. ḡ aīal q̄ ē p̄ aliquid aīalis: h̄z eē: sicut albedo q̄ ūis sit i separabilis a mā: in se tñ h̄z eē albedo. sic ⁊ mā aliud cōsiderata i se: ⁊ bī veritatē eēndi p se: q̄uis veritati sui esse accidat adiungi alī in esse. ¶ Pōt aut aīalis dicere q̄ aīal ex hoc q̄ est aīal nō h̄z esse in indiuiduis: q̄ q̄ est in indiuiduis est aliqd aīal. nō aīal. ex hoc q̄ est aīal. Sed aīal ex hoc q̄ est aīal h̄z eē. ḡ h̄z eē extra indiuidua. Nā si aīal ex h̄ q̄ est aīal h̄z esse in h̄ indiuiduo. tūc necesse est vt aut sit pziū eius aut nō pziū. Si aut sit pziū. tūc aīal ex h̄ q̄ est aīal nō est exis in eo. nec est ipsum. sed est aliqd aīal. Si vō nō est pziū: tūc aliqd vniū ⁊ idem numero h̄z esse in multitudine: q̄ est impossibile. ¶ Dic aut q̄stiones quāuis sit frūola. tñ iudicamus deo q̄ multos qui videbant sapientes dixit in erroz. Dicemus ergo q̄ in hac q̄stione venit erroz multis modis. vnus fuit opinio q̄ id q̄ est aīal cū fuerit aliqd aīal. tūc natura animalitatis cōsiderata in se nō fm̄ aliud nō habet esse cū illo. delectatio aut huius errozis. iam patuit ex p̄dictis. alius fuit opinio de hoc q̄ aīal ex hoc q̄ est aīal: s̄ eē pziū vel impropziū fm̄ remotionē. Sed nō est ita. aīal. n. cōsideratū fm̄ q̄ est aīal ⁊ s̄ eius aīalitatē nō est pziū nec impropziū q̄ est cōe. vtrūq̄. n. remouet ab eo. Nā ipz ex aīalitate sua tñ est aīal. Intētio vero aīalis ex h̄ q̄ est aīal est ppter intētiōem pziū ⁊ cōis. nec fuit intētiō in suā q̄dditate. Cū ḡita sit: tūc aīal ex h̄ q̄ est aīal nec est pziū nec cōe ex sua aīalitate: sed est aīal. nō aliud aliqd a se de dispositionibus: sed p̄sequit ipsum esse pziū vel cōe. ¶ Hoc aut q̄ dicit impossibile esse q̄n sit aut pziū aut

Quæstio.

¶ nō

¶

cōe si intelligit ipm ex sua aīalitate necessario debere esse aliqd illoz dūi. s̄z. ⁊. Nā nūc eoz ē ex sua aīalitate. Si vō intelligit ipse eē q̄ sit aliqd eoz ⁊ eis q̄ sūt: q̄ non pōt eē q̄n sequat ipz eē aliqd eoz veratē: eo q̄ necessario sequit aīal eē pziū vel cōe. q̄d cūq̄ at h̄oz acciderit nō destruet aīalitatē: ē ex h̄ q̄ nec ē pziū nec cōe: s̄ sit postea pziū vī cōe q̄ id q̄ accidit ei de dispositionē. ¶ Dic ē aut q̄ddā q̄d oī intelligit. s̄ q̄z vī ē d̄f: q̄ de aīali ex h̄ q̄ est aīal nō oī p̄dicari ppetas nec cōitas. nec est vī d̄f: q̄ de aīali ex h̄ q̄ est aīal oī nō p̄dicari ppetas vel cōitas. nā si aīalitas faceret debere nō p̄dicari de eo ppetatē vel cōitatē. tūc nec eē aīal pziū nec eē aīal cōe ⁊ fm̄ h̄ de vbes intelligere magnā eē distātia itē illa: ⁊ ob h̄ ē interst ad dicat q̄ aīal ex hoc q̄ est aīal p se sine cōditōe alteri: ⁊ an dicat aīal ex h̄ q̄ est aīal p se: cū cōditōe nō reialteri. S̄. n. cōderet q̄ aīal ex h̄ q̄ est aīal p se: effectū cōditōe q̄ nō h̄ret eē in sensibilibus istis. nō tñ cōderet q̄ p̄lōnitas eē in sensibilibus istis. esse. n. aīalis cū cōditōe non rei alterius in intellectu tñ ē aīal vō p se: nō cū cōditōe rei alterius h̄z eē in sensibilibus. Ipz vō in se in vītate sua ē sine cōditōe alterius rei: q̄uis sit cū mille cōditionibus q̄ adiungunt ei extrinsecus. aīal ḡ p se ex sua aīalitate h̄z eē in istis sensibilibus. h̄ aut nō facit debere ipz eē lepatū p se. Ip̄m. n. h̄ q̄ ē in se sine oībus cōditionibus q̄ sequunt illū h̄z eē in istis. Jā at circūderit illū extrinsecus cōditiones ⁊ dispoēs. Ipz ḡ in diffōne sue vītatis p̄ q̄as eē vniū illū collectiōis. ē aīal p se absq̄ cōditōe alterius rei: q̄uis illa vītatis addita est ei ipz aīalitatē suā ⁊ ē de alijs vītibus. ¶ Si aut eē h̄ aīal separā p se: q̄e admodum putauerit illi. tūc nō eē h̄ aīal q̄d iquirim⁹ ⁊ de quo loq̄mur. Nos. n. iquirim⁹ aīal q̄d p̄dicat de multis quoq̄ vniū q̄d sit ipz. Separatū vō nō p̄dicat de his: q̄n nullū eoz ē ipm. vñ nō est opus eo ad id ad q̄ itendimus. ¶ Aīal ḡ acceptū cū accipit⁹ kis ē res nālis. acceptus vō p se. est nā de qua d̄f q̄ eē eius pus est q̄ esse nāle sicut simplex pus ē cōposito: ⁊ h̄ ē cuius eē ppe d̄f diuini eē. q̄n cū sui eē: ex h̄ q̄ est aīal d̄f itētiōe. Ip̄m vō eē cū mā ⁊ accipit⁹ bus ⁊ ipm eē h̄ indiuiduū: q̄uis sit diuina itētiō. attribuit tñ nature p̄culari. vñ sicut aīal in eē h̄z plures modos: sic ē tñ in intellectu. In intellectu etenim ē forma aīalis abstracta s̄z abstractionē quā p̄dicim⁹: ⁊ d̄f ipz hoc mō forma intelligibilis. In intellectu at forma aīalis talr ē q̄ in intellectu puenit ex vna ⁊ eadē diffōne multis p̄cularib⁹. q̄p vna forma apō intellectu erit relata ad multitudinē: ⁊ s̄z h̄c respectū ē vīe. q̄z ipz ē vna itētiō in intellectu: cuius paratio nō variat ad q̄d cūq̄ accipit⁹ aīalitatē. v̄z. q̄n cuiuscūq̄ eoz p̄mū rep̄sentaueris formā in imaginatiōe: si postea expoliauerit intellectus itētiōis eius ab accipit⁹ bus. accipit⁹ in intellectu h̄ ip̄ia forma. ḡ h̄ forma ē q̄ accipitur de expoliatiōe aīalitatē a q̄z imaginatiōe indiuiduā accepta de eē extrinsecus: q̄uis illa nō habeat eē extrinsecus: s̄ imaginatio abstracta. ¶ Dec aut forma q̄uis respectu indiuiduoq̄ sit vīis: tñ respectu aīe singularis: in q̄ ip̄um est indiuidua. ip̄a. n. est vna ex formis q̄ sunt in intellectu. ⁊ q̄ singule aīe sunt multe numero. tūc eo mō quo sūt p̄culares debēt ipz aliū intellectu vīe: q̄ in tali cōparatiōe ē ad ip̄as. in q̄l eadē ex: discernit in aīa ab hac forma q̄ ē vīis cōparatiōe sui ad eē q̄ p̄dicat de illis ⁊ de alijs. repetemus at h̄ vba i p̄rio cū aīa expōne: ḡ res cōes aliquo h̄nt eē extrinsec⁹: ⁊ aliquo mō nō. q̄ at vna ⁊ eadē res numero sit p̄dicata de multis. s̄ p̄dicata de hoc indiuiduo: ita vt hoc indiuiduū sit ip̄a: ⁊ de hoc indiuiduo similitr impossibile esse manifestū ē. hoc at adduc ap̄t⁹ fiet. res aut cōes eo mō quo sunt cōes in effectu bñt esse.

E

Caplm .II. Qualr nās comitāt vltas z cōplef dictio in B. z deinde de oīa vltis z particularis ad totū z partē.

Alman manifestū est qd si vltis in eis qd sint. s. h nā cui accidit vltis de intellectu que appellam^r vltis qd intellect^r nō bz ēē p se solū in sensibilibus vltio mō vltis. ex B qd ēē vltis nō bz ēē p se solū. nō est aut dubitatio de eo.

Elle nō bz ēē ex se solū.

n. p opinie sci thome de angelis.

ar beāt ēē ignātū accidit alig^r reb^r ad h vt īps sit in sen-
sibilib^r. v. grā. alig^r qd ēē hō īps bz ēē in plone z socrate z
hypocrate. dicem^r qd nature boia ex B qd ēē hō accidit vt
beāt ēē. quia ex B qd bz ēē nō bz ēē hō. nec alig^r ēē. nec
itras in illū. s. z postea cū ēē seq^r ēā h vltas nō bz ēē nisi
in aia. vltas vō ēē f3 alii respectū est sic ā onidm^r in p
dictis. ¶ Ex his aut naturis illa q nō eget mā ad pmanē
de vlti cōpōdū si est: possibile est ea multiplicari: spēs
bz est vna numero. hō enī nā nō multiplicat^r dntys
nec materys nec accitib^r. dntys nō: ppter suā spālita-
rē. materys nō: qm abstracta ē vel nuda: acciditibus nō.
qm accitū aut sunt in separabil^r comitātia nās. tūc nō
ōrē in eis multitudo q est sub spēs: aut sunt accessibilia nō
comitātia nām quoz accessio sit pp B qd pendit ex mā.
Judiciū qd de hō cum fuerit spēs est vt esse eius sit vnu
numero. ¶ Que vero ex istis naturis eget mā nō bz esse
nisi cū mā fuerit preparata. vti aut eius esse adueniūt ac-
ciderit z dōpōnes extrinsecus p qd in diuiduāt. Impossibi-
le est aut vna z eadē nām esse mālē z nō mālē ficut ostē-
sum est in premis. Si aut h nā fuerit gñalis ostēdā po-
stea q nā gñis nō pōt existere nisi in spēbus z deinde cō-
stituit essentia spēs. B qd est modus esse vltū. ¶ Non est
aut possibile vna z eadē itētiōē existere in multis. bu-
manitas enī q est in socrate si ipsa in se nō secidū itē-
tiōē dōpōnis fuerit in plone. tūc qd accidit huic huma-
nitati in plone sine dubio accidit ei in socrate. nisi q fue-
rit de accitibus: cuius gñitas pōtcat tūc fm respectu
plonis. q aut existit in additio: nō ita est eius ex-
stētia in ipso vt opus habeat referri ad alig^r ficut cū al-
bet z nigrescit vel discit. Lū. n. scierit p B nō referit nisi ad
fictū: sed sequi ex hoc q in vna essentia diuigent ōia: p-
sertim si dūpō generis qm ad spēs fuerit qm est dūpō
spēs qm ad idiuuidia. esset g tūc vna essentia de q. p-
prie diceret: q sit rōnalis z nō rōnalis. Non est aut possibile
vt g est sane mētis intelligat q vna z eadē humanitatem
vltiat accitū platonis z ipsa eadē sint accitū socratis.
Si. n. consideraueris humanitatem absq^r vlla alia additio-
ne: tūc nō considerabis has resones vltio mō ficut iaz pre-
mōstrauimus: manifestū est g nō esse possibile vt vna nā
habeat esse in his sensibilibus: ita vt in actu sit vltis. i. ipsa
vna sit cōis obus. vltas enī nō accidit nature alicui ni-
si cū ceciderit in formatioē intelligibili. Qualr aut fiat B
pōsiderabis ex B qd dictū est in libro de aia: qd igi^r in aia
intelligi de boie. est id qd est vltis. eius aut vltas nō est ex
hoc q est in aia. sed ex hoc q pōsiderat ad multa signa-
ta habētia esse vel opinata. Ex. n. iudiciū qm ad ipsum
idē est. ¶ Ex hoc aut qd h forma est dōpō in aia alig^r est
vltis de idiuuidis scētiaz vel formatiōnū: qd ficut alig^r
quid diuersis respectibus est genus z spēs: sicut ad diuer-
sū respectū est vltis z singularis. hec igitur forma fm
B qd est in aia: est aliqua formaz aie. z est singularis. z f3
hoc qd in ea multa cōueniūt fm aliq^r trium predictoz
modoz est vltis. Inter bec aut duo nō ēē pōietas. Nō. n.
est impossibile h simul esse. i. vt sit vna essentia z accidat
ei cōio. relone multoz. Lōio enī z multitudinis nō pōt ēē
nisi relone tūc. Nisi enim relo fieret ad multa. non esset
cōio vel participatio. o3 g multa referri ad essentia vna3
numero. essentia aut vna numero ex B qd ita est idiuuidia

est sine dubio. Ipsa quoq^r aia imaginat^r etiā aliud vltis z
h forma z illa diuigent in ipsa aia vel in alio ab ipsa: que
oēs f3 B qd sunt in aia diuinent^r vna diffōne. sicut ēē sunt
alie cōitates. Illud g aliud vltis discreuit est ab hac forma
suo. p pōio iudicio. i. cōparatiōē ipsius ad alia in aia quoz
cōparatio q efficit ea vltia nō fuit nisi ad extrinsecā fm B
qd ipsa extrinsecā pōcesserūt in intellectu. pōt igi^r accēd^r qd
h ipsa forma adueniat ex illis. ¶ Lū aut pū imaginatū
fuerit aliquid eoz: z aia ipse fuit ab eo fm hō mō
dū. nō recipiet postea aliā ipressiōē nouā ab alio nisi f3
iudiciū pū pōiderati. Eius enim ipressiō talis est qm for-
ma pōis cū sit expoliata ab acciditibus z hoc est plena
pōuitas. Si aut vice hōz ipzimentū aut vice ipressiō ab
eis fuerit alig^r aliud pter illa prius pōita z nō eiusde3
generis cū illis. erit tūc ipressiō talis ab hac pma z nō erit
pōuitas. vltis aut qd est in aia: est fm respectum ad has
formas in aia: quē respectus bz ips ad quā3 hōz forma-
rū in aia: qd pū representata fuit aie. deinde h forma erit
etiā singularis ex hoc qd est sicut diximus. Sed qd in vir-
tute aie est vt intelligat: vt intelligat se intelligere: z vt com-
ponat rōnes cū rōnibus: z vt vni vel attribuat diuersas
dōpōnes cōparatiōnū vltis ad infinitū in potētia: o3 tūc vt
h forma intelligibilis. z q succēdit sibi alie post alias. non
cessent: z sequat^r h ire in infinitū. s. in potētia nō in effectu
Nō. n. ita bit aie vt cū aliquid intellexerit in actu debeat
quoq^r intelligere cū eo cetera q comitant^r illud. p rē: aut vt
cogitet de illis nedū illa q remotiora sunt. h. n. sunt cōpa-
ratiōes in radicibus sūdis: n. pportioniōbus oīs nume-
roz: qd sūt p rē aie ad agēdū de illis. Nec tūc est necesse vt
aia in simul agat h totū vel pscueret in agēdo B. s. in sua
ppin qd potētia bz h agere. v. grā: ficut p rāstio lateratoz
q sine carēt p cogitiōē ē eius. S3 cōparatio numeri aī3
sili numero sepe ē infinita f3 multiplicatiōē. h aut cōpa-
ratio ē id de quo agim^r. ¶ S3 an sit pōse p se existere itē-
tiōes cōēs multitudinī denudatas aie. S3 cōparatio numeri aī3
matōibus intelligibilib^r qdā est de quo postea loqm^r.
Lū qd dicim^r q nā vltis bz ēē in his sensibilib^r nō intelli-
mus q ex B qd est vltis. s. f3 hūc modū vltitatis. s. intelli-
mus q nā cui accidit vltas bz ēē in istis signatis. g ex B
qd est nā ē qdā. z ex B qd ipsa ē apta intelligi forma vltis
ē qdā. z ex B qd intelligit sic actu est qdā. z ex B qd
vltis est de illa qd si diuigeret nō huic materie nec istis ac-
cideribus. s. illi materie z illis accitib^r: eēt illud aliud i-
diuiduū ē qdā. S3 h nā bz ēē in his sensibilib^r f3 p mū
respectū. ppter hoc nō bz ēē vltis nec ex respectu scōio nec
ex qto in signatis. Si at accipit h respect^r ex itētiōē
vltitatis: tūc h nā cū vltitatis erit in signatis. vltas aut de
q h agim^r nō ē nisi in aia. ¶ Dis at cognitio facile ē co-
gnoscere ōia q est totius z p rē ad vltis z p rē ad vltis. 2. ōtiū
n. ex hoc qd est totū nō est nisi in his reb^r: vltis vō ex hoc
qd ē vltis nō ē nisi i formatioē. Itē totū numerat^r partibus
suis z vnaquoz p rē est de essentia eius. vltis vō nō nume-
rat^r partibus suis nec ptes sunt de essentia eius. Itē nā to-
tius nō pstituit ptes q sunt in illo: sed ipm pstituit ex il-
lis. nā vō vltis pstituit ptes q sunt illos: ppter hoc nā
totius nō fieri pōt p rē vltio mō. Nam vō vltis pō ē
nature pcculariū. qm de partes aut sunt spēs q pstitun-
tur a nā dūm vltis. s. generis z dntie. aut sunt idiuuidia
q pstitun^r ex nā oīum vltis z ex nā accidentiū que ve-
lūnt ea cum mā. Itē totum nō est totū vnicūq^r partū per
se. vltis vero etiam si esset solū pōdicaret^r tūc de omni parti-
culari. Itē partes oēs vltis finite sunt: partes vō oēs totū
ifinite sunt. Itē totū eget vt oēs partes eius sit ptes
simul pōssunt aut inueniri alie dntie pter has ex gbus
cognoscitur: totum aliud esse ab vnicūq^r parti.

Dis iter totū z vltis

Capitulum III. De assignanda oria inter genus et materiam. **N**unc ostendere nam generis et speciei. Genus autem dicitur quod est apud grecos multas significabat itentioes: de quibus non agimus nunc in hoc tempore. Genus enim in hac arte non significat nisi itentioem logicam: id est cognitam et subiectam. Itaque si agimus per hoc nomen dicitur hoc non est illius generis cuius illud cum intelligamus. Si ipse illi autem collectio dicitur in quo puenit cum eo in diffinitione sua. Species etiam in hoc nomen tempore et nomen ipsum non significat apud nos in libris scienciarum: nisi species logica et formas rerum. nostra autem itentio est de eo de quo agitur logice. Dicemus ergo quod itentio quod significat hoc nomen genus non est genus: nisi quod ad informationem. Si enim non fuerit informatum aliquo intellectu non erit genus. Similiter vniuquodque vltimum cognitum assignemus autem nunc dicitur iter genus et ex multitudine suarum figurarum secundum medietates et speculatio. Dicemus ergo quod corpus dicitur genus hominis et de materia bovis. Ita autem fuerit materia bovis sine dubio erit pars esse eius. Impossibile est autem ipsas partes predicari de toto. Consideremus ergo quomodo est oria iter corpus consideratum ut genus et ipsum consideratum ut materiam: hinc erit nobis via ad cognoscendum quod volumus patefacere. Cum ergo accepimus corpus subam habere longitudinem et latitudinem et profunditatem ex hoc quod habet hoc et ex hoc quod accidit ei itentio alia preter corporeitatem. sed suscitata in corporeitate et addita illi: sic corpus est materia. Cum vero accepimus corpus subam habere longitudinem latitudinem et profunditatem et tali additione ut nihil aliud accidat ei vltimo modo: quod est ut eius corporeitas sit subalitas formata his dimensionibus. tamen si ut subalitas quocumque modo fuerit hoc sit cum interdimensionibus: sit tamen constituta tamen proprietatibus ipsius subalitate et forma eius. ita ut collectionis sint tres dimensiones eorum sicut corporis: et omni qualicumque modo puncta fuerint tamen modo eorum collectio sit suba hinc tres dimensiones: sed ipsa collectio ibi fuerint non sint de essentia ipsius subae. sed ut ipsa subalitas sit constituta ex dimensionibus: et deinde consequantur ea ipse itentioes quod sunt extra re ipsas constituta. tunc ipsum corpus sic acceptum est genus. corpus ergo secundum itentiones primas: quod est collectio subae compositae ex corpore et ex formis quod sunt post corporeitatem quod sunt secundum itentioem materie non predicatur: quoniam ipsa collectio non est abstractio subae habentis longitudinem et latitudinem et profunditatem. tamen hoc per se dicat de eo composito ex materia et forma: siue sit vna linea milem quo tamen sunt tres dimensiones. ergo predicat de composito ex corporeitate quod est sicut materia et ex anima. collectio enim horum suba est. quauis sit constituta ex multis itentioibus. Ipsa enim collectio hoc est non in subae: ipsa collectio corpus est. quoniam suba est quod est hinc longitudinem latitudinem et profunditatem. Similiter de aialia si accipiat aialia additione ut non sit in sua aialitate nisi corporeitas et vegetabilitas et sensibilitas: et ut id quod est post hoc sit preter ipsum: tunc non erit loge quin sit materia homini et subam: cuius forma est anima rationalis. Si vero accipiat aialia tali conditione ut sit corpus ex itentioe quia corpus est genus in itentioe cuius composita est positione sensibilitatis sit et ceterae forme: quauis sit de illis rationalitas vel oria opposita rationalitati non apta remouere aliquid ab eorum proprietate eius. sed sit possibile esse quodlibet eorum per se sit necesse esse cum illis potentia recipiendi nutrimentum et sensum et motum necessario et non sit necessarium non esse preter illa vel esse. tunc aialia erit ex itentioe generis. Similiter itelligit dispositiones sensibilitatis et rationalis. Si enim sensibilitatem accipit corpus vel aliquid hinc sensibilitatem et tali additione ut nihil addatur. tunc non erit oria quoniam sit pars bovis. et ideo aialia non predicatur de illo. Si vero illud accipit corpus aut aliquid cuius in quo et cum quo possibili

sit quilibet forma: aut quilibet additionem. ita ut sit in ea sensibilitas sic erit oria et aialia predicabitur de illo. quod quicquid illarum itentioem acceptis de cuius generalitate et materialitate dubitatur: fuerit talis ut possit ei adiungi quilibet oria: ita ut sit in illa et de illa sic erit genus. Si vero accepimus itentioem secundum hoc: quod iam habet aliquam oriam quia constituta et perfecta est itentio: ita ut sit aliquid supuenire: ita ut de ipsa collectione aliquid. sed additum extrinsecus. sic non erit genus sed materia. Si autem habuerit perfectionem itentiois: ita ut sit habere gradum fuerit possibile hinc fieri species. Si vero consideraueris ipsam itentioem per se tamen non intelliges: illud erit genus. igitur ex hac additione ut non sit aliquid additum: erit etiam materia ex hac vero additione quod est aliquid additum erit species. Cum autem non est dedita ad hoc. sed est possibile hinc vniuquaque additionem: ita ut sint itentia in collectione hinc itentioes erit genus. Sed hoc non est dubium nisi in re cuius essentia est composita. In eo autem cuius essentia est simplex: fortassis intellectus ponit in seipso hunc respectum secundum per diximus. In esse autem nihil est eius quod discernat eum genus. Dicemus ergo quod in hoc non inuenit corporeitas ante animam: nisi quodammodo prius itentia. si cum accipit corporeitas ex itentioe materie non generis. Similiter non inuenit in eo corpus ante aialitatem nisi cum corpus fuerit ex itentioe quod non predicat de eo: non ex itentioe quia predicat de eo. Sed corporeitas que ponit cum aialia ponit apta omni intentioni quod adiungit ei debitor tres dimensiones sibi subiungendi. nihil enim. quod sit ipse aialia hoc est nisi habet in se aialitatem in effectu quia possibile erat ei et se habere. Intentio ergo aialitatis est per eum corpus per questionem dispositionis corporis possit iam fuerit sicut corpus ex itentioe materie pars est et anima. Deinde de corpore ab soluti ex itentioe materie pars esse et unctio non est nisi ex hoc: quod sunt species: et eius quod sub ipso est: quod sunt cause et ipsius species non est causa eorum. Si vero corporeitas ex intellectu generis habet et per se an et spaliariis: tunc ipsa eorum et spaliariis sicut corpus ex intellectu materie: et si eius positas non eorum tempore hoc est ipsi corporeitatis in hac specie eorum et illius species non ceteras. sicut erit iudicium in eo. In intellectu tamen non est pole attribueri corporeitatem ex intellectu generis et terminatum et aliquam rem nisi adiungat ei aliquid aliud: quoniam aialia fiat ipsa species in intellectu. Si enim ageret per hoc ipsa itentio est quoniam in intellectu non predicaret de materia species. hoc est in intellectu. et non quod est ipse non attribuitur nam generalitatis in eorum et in intellectu sit. nisi cum iam accepit species in sua perfectione: et oria non erit ex itentioe huius generis nec adducta ei. hoc est in eo et per se per diximus. Si autem iudicium non est generis solus species vltis ex hoc quod est vltis. Manifestum igitur est hoc per genus cum accipit species hoc est genus et ad hoc quod igitur. Nodum enim. scilicet de quo forma predicat: et quot formas contineat. vniu aialia preterit hoc agere. Nodum enim. stabilitatem est in effectu aliquid de terminatum quod sit genus. vniu cum accipimus color: et consideramus cum in intellectu anima non erit preter quoniam iam aliquid habet in effectu. hoc est itentio coloris addi aliquid quoniamque remanet in effectu color. De natura vero species non quod acquirit itentiois sue. sed acquirit designatiois. de nam vero generis quoniam aialia quod acquirit designatiois: iam fecit quod de quod de sufficere: aialia tamen preter hoc acquirit itentiois et itentiois et an hac intentione ita ut nihil remaneat nisi ut adaptes ad hac intentionem. et tunc aialia poterit potere quicquid signatum voluerit. non erit pole aialia ponere illud esse aliquid. ita ut possit de de quod quicquid signatum fuerit nisi postquam adiunget et aialias itentiois post coloritatem. et an designationem. Nodum enim. est sibi pole ponere color: cum ipse sit color sine additione alitius designati: quod sit color et hac materia: quod ipse color non sit nisi color tamen. Ita enim appropiar et rebus accidentalibus quod accidit extrinsecus. vniu per eorum ipsas in optione permanere: cum remotio

vnuscuicq; eorū sicut fit in ppariat nā specialitatis si-
cut in mēsurā et q̄litate et ceteris. Similr corpus de quo
agimur nō est possibile poni in intellectu designatū. ita vt
sit suba retinēs q̄qd cōtēgēt postq; fuerit cōpositio lō-
ga et lata et profunda supra cōpositionē eius: nec diffiniri
an retineat ea an nō retineat. ad h̄ vt fiat spēs. ¶ Sigs
aut dixerit q; similr possimus coniungere quēz fm h̄
p̄iūctionē. dicemus q; noster sermo est de quodā modo
cuiusdā cōiūctionis: cuiusmodi est p̄iūctio aliquoz in
aliquo fm modū p̄iūctionis que est in nā generis ex hoc
q; est genus. Ipse aut modus est vt ea que iungunt sint
orie aduenientes ei. Noster aut sermo nō est h̄ de signi-
ficādo qualr nā generis cōprehendat orias et alia d̄rys.
que sunt ea que iungunt in ea ad modū oriaz. sed de his
que fm h̄ p̄ducit ad cognoscēdū oriaz inter genus et ma-
teriā. Nō. n. cū voluerimus distinguere iter aliq; duo de-
bemus deitare ab h̄ ad oīdēdū alias dispōnes. Nā nra
itērio est ostēdere q; nā generis: q; est corpus: est suba in q̄
pōt p̄cedi cōiūctio aliquoz q; solēt in ea p̄iūgi. fit q; colle-
ctio lōga lata et profunda. et si aliqua fuerint icognita non
erūt cognita nisi ex p̄ditionib; buculq; locuti sumus de h̄.

¶ Caplm. III. De intellectibus q; sunt extra itēctionē gene-
ris quomō recipiunt intra naturam generis.

Equatur nunc de his quoz p̄iū-
ctio pōt cōcedi in gñe: et
deinde gēcemus postq; stabiliremus q; nā
eius et esse in actu nō puenit nisi ex illis. Dice-
mus q; h̄ iquisitio diuidit in duo: quoz vnū
est scire q; sunt ea q; d̄z retinere gen; in se et cōplecti ad h̄
vt p̄ illa ipm genus fiat spēs. Et aliud est scire q; sunt ea
ex qbus retētis nō fiat ita. Corpus. n. cū retinet in se albe-
dine q; modū quo p̄ditimus nō ex h̄ fit spēs. aial quoz
q; diuidit in masculū et feminā nō est specificat pp h̄ cū ipz
specificet ex alijs. pōt aut p̄cedi q; cū aial cadit sup indi-
uiduū in quo sunt accētia multa. fit ex illa collectōe aial
signati. pmo q; dicemus q; nō icūbit nobis vt studeam;?
stabilire p̄prietatē orie vnuscuicq; gñis fm vnāquāq;
spēm. nec et orias ipz vnus generis. h̄. n. nō est in nro
posse. qd aut est in nobis possibile. h̄ est cognoscere regu-
lā in h̄ et quomō res d̄z ee in se. cū aut cōsiderauerimus d̄
aliq; itēriōnū intellectaz pueniētū ad specificādū genus
an sit genus h̄ p̄ditionē illi; regule. an nō. fortassis igno-
tū erit penes nos in pleriq; rebus et fortassis cognitū in
aliquib; . Dicemus q; itēriōni cōi cū p̄iūgi nā ei; pmo
necesse est vt p̄iūctio eius ad illā fiat diuidendo quozq;
restringat in spālitatē et vt impossibile sit pmutari diuisio-
nem ipso signato remanētē suba: ita vt vbi gñ. immobile ex
eis fiat immobile cū ipz sit vnū p̄ idiuidualitatē: et nō mo-
bile fiat mobile qm sit vnū idiuidualitatē. Nec vt vnus
modus et aliud mobile sint due partes diuisionis subalis.
Sed o vt diuisio sit fixa ad h̄ vt itērio p̄pria nō separet
a sua p̄pria portioe generis: et post h̄ o et vt affirmatiū
ex vtroq; mēbroz vel vtrazq; nō sint et accētia: pp h̄ q;
est p̄us illis. Cōtingit aut q; ipsa itērio est nature generis
prima. et aliq; secūdariā pōt esse. Cū aut fuerit secūdariā
poterit esse vt nō sit oria vilo mō. sed fit aliquid comitans
id qd est oria. Sicut si aliq; erraret diuidēdo subas nō i
corpus et nō corpus. s; in receptibile mor;. et nō receptibi-
le. receptibile etenim motus nō sequit subas p̄p̄tine. s; p̄
postq; fit locale et corpus. nā receptibile in motu comitat
corpus. et multa alia comitant corpus. s; vnusquodq; cor-
pū post motuatiōē corpus q; nō sunt orie. s; qdā comitiā
orias. sube etenim mediātē corporetate accidit itēriōnes
iste. Diuisio aut eius q; fit p corporeā et accipit ē equā-
tū ē sba nō mediātē alio. ¶ pōt d̄r p̄cedi q; aliq; eoz q;

nō accidit sube p̄mū sit oria s; nō oria p̄p̄nā hūc gñi.
s; oria post oriaz: vbi gñā sicut cū d̄r q; corp; aliud est rō-
nale: aliud est irrōnale. corpus. n. ex h̄ q; corpus non est
ap̄u ee rōnale vel irrōnale. s; pus necesse ē esse h̄ns aiaz
ad h̄ vt fiat rōnale. Cū ḡ iuenit corpis oriaz: vt orie q;
sunt post ipz. sint orie faciētes notari appropinquatiōē ip-
saz. h̄ns. n. rōnalitatē et carēs rōnalitatē facit notari d̄
sp̄ositioe orie ei; ex h̄ q; est h̄ns aiaz. Ip̄ius. n. est h̄ns rō-
nalitatē et carēs rōnalitatē h̄ns h̄ q; est h̄ns aiaz. nō fm h̄
q; est albū vel nigrū vel aliqd aliud aliquomō nō iefficiat.
Silt h̄ q; corpus est h̄ns aiaz aut nō h̄ns aiaz nō h̄z vilo
mō p̄pter aliq; genēz in medioz. Cū igit nature gñis etiā
acciderint accidētia gbus d̄rāt. tūc nō pōt ee qn ipsa ap̄i
tudo differēdi sit vel ex natura generis. vel ex nā cōiōz
q; ipsa: scit p̄ius erat ex nā p̄iōz q; ipsa. Si aut fuerit
ex nā cōiōz q; ipsa sicut aial aliud albū aliud nigrū: si-
cut h̄o alr; masculus alijs femina. nō ē h̄ ex suis oīntys.
aial. n. nō sit albū vel nigrū: nisi q; est corpus nāle. Jā. n.
ipsum est exis corpus nāle in effectu: et deinde supponit
his accētib; que recipit: quāuis nō sit aial. h̄ quoq; nō
est aptus ad masculū et feminā: nisi q; ē aial. h̄ ḡ non sunt
orie generis. Sunt. n. aliq; p̄pria generi q; diuidunt illud
sicut masculus et femina aial. nec tñ sunt orie aliquomō
videlz. qm nō eēt orie aialis: nisi accideret aiali ex sua
forma: ita vt forma eius diuidat p̄llas diuisione p̄mi-
tiua: et nō sint comitantes aliq; d̄z p̄iūgit oriaz p̄mā. Cū
aut nō fuerit ita. sed nō acciderint aiali: nisi q; eius mate-
rie ex qua est: accidit aliqd p̄pter qd sit aliquid dispōns
et nō p̄bibeat acq̄sitiōē forme generis et ee ei; . nec et p̄bi-
bet qn accidat corp̄ alia diuisio ex sua forma p̄ oriaz. tūc
duo mēbra diuisiōis nō sunt de oīntys. s; de accētib; cor-
mitatib; illud. sicut masculus et femina. Sp̄mati. n. qd
est ap̄u forme aialis: et assignatū orie. ppe aialis vliis.
accidit passibilitas calefactiua et fit masculus. Jam etiā
posset p̄cedi q; eidē accideret passibilitas ifrigidatiua in
cōpōne et fieret femina. Ip̄sa aut passibilitas tñ nō p̄bi-
bet h̄z h̄ q; ipm idē est recipe oriaz q; accidit aiali ex sua
forma. i. ex h̄. vñ est h̄ns aiaz apphēdētē mobilē volūta-
te. et iō nō p̄cedat recipe rōnalitatē et irrōnalitatem. h̄
actio nō est agēs aliqd in sua specificatiōe: qm putare-
mus et illud nec masculū nec feminā nec attēderem; ad
h̄ vilo mō. tñ p̄tueret ipēs ab eo quo specificat. Illud
enim nec p̄bibeat specificari nō cōsideratū nec acq̄rit spe-
cificatiōē cōsideratū. nō est aut sic cū cōsiderauerimus il-
lud. nec rōnale nec irrōnale. vel cū cōsiderauerimus colo-
rē nec album nec nigrū vilo mō. ¶ Cū ḡ voluerimus di-
stinguere iter oriaz et p̄p̄tates oriaz nō sufficit orie
q; id qd accidit ex mā nō sit oria. ipm. n. ē nutritibile vel
inutritibile nō accidit nisi ex mā. sed o cōsiderare p̄ditionē
nes alias quas p̄ditimus. et ob h̄ nō iuenimus aliquam
speciez corporis cuius est passibile continēt sub vliatē
eius cuius est ipassibile. Inuenimus aut hominē cuius fit
p̄ria aialis sine dubio cōtineri sub vliatē masculū et femi-
ne vtriusq; simul. Silt equus et cetera h̄z. masculus aut
et femina iam cōtinent et sub homine: eo q; h̄ itērio co-
mitas est p̄ quā cadit diuisio in diuisum quāuis aut sit ex
p̄ditionibus orie: iā tñ p̄tingit in nō differentia. aliquan-
do enim id qd est nō differentia comitatur spēs aliquid
inseparabiliter. h̄ aut fit cum illud fuerit de comitatis
differentia. ¶ Reperimus aut dicētes te scire q; mā cū
mouetur ad recipiendū vnitatē forme que facit spe-
cie accidit et accidētia ex cōpōnibus et ceteris alijs quib;
bus variat eius oīpō in actiōes. pueniētes ex illa. nō ex
h̄ q; recipit formā gñis aut formā orie: q; nō acquirit re-
cipit de dispoib; et qd accidit ei est de vnuerisitate eius

qđ pñet sub fine ad que mouet in generado. Nostri. n. pñctus rex naliu. i. quo h vñtio sit: 2 quo alie pñentunt alias 2 passiones q pñgunt in eas: aliqđo. n. passiones pñcedit remouetes a fine q itēdū: 2 aliqñ sunt iherētes diuersitates nō in ipso fine q itēdū: 2 in aliqb⁹ habētib⁹ se ad finē aliq⁹ pparatioe: 2 aliqñ sunt i aliqb⁹ lōge remotis a fine: 2 q accidit mae fm h cū quo remanet mā occurrēs forme: est pter intētiōē finis: masculinitas. n. 2 femininitas nō agūt nisi fm h qđ est dispō itroz⁹ qđ sit ge neratio. ¶ Snatio aut fine dubio ē qđdā qđ accidit post vitā: sed postq⁹ vita specificata ē: res est terminata p se. qđ h 2 filia sunt de vniuersitate dispōnū pñtiū post specificatiōē vite in spēm: gñtus sit pparatiua finis. vñ qđd fuerit d⁹ passioib⁹ 2 comitatib⁹ fm hūc modū scias nō esse d⁹ dis ferētys genēz. ¶ Jam ergo ubi nām ostēdimus vñs: 2 qđ bz esse: 2 qđo genus dīa a mā tali modo: q possit de riuari alij modi: de qbus postea loqmur ostēdetes ea que sunt debita generi p q specificet. Sz remanēt due ingi fūtiōes cōiūcte ei: de quo agimus. vna. de bis q sunt debita generi: nec specificat illud alia de hac itētiōē qđo sit: 2 quo ex genere 2 dīa cū sunt duo fiat vñ qđd definitiūz in effectu. ¶ De p⁹ aut ingitōne dicemus q postq⁹ illa nō sunt dīe sine dubio sunt accētia. accētia aut aut sunt comitātia: aut nō comitātia. Comitātia aut aut comitā ē genera generis si habuerint gñā: aut dīas genēz: aut ips⁹ genus: aut dīam ipsius: aut dīas ipsi⁹ que iūb ipso ē aut mā alicuius eoz. Sed qñ quecūq⁹ comitantur id qđ ex aliqb⁹ fuerit supius: comitā ē etiā genera supiora 2 dis ferētias qđ hñt: 2 dīas pñstitutiā qđ est ipsi⁹ generis: 2 comitant⁹ etiā māas illoz 2 accētia eoz: qñ accētia comitant⁹ accētia: tūc h oia comitabūt genus: 2 qđd est sub ipso. Nullū autē qđ que comitant⁹ dīas tñ q iūb sub ge nere comitat⁹ gen⁹: eo q seque⁹ ex h ipm fieri mñm. pole est aut vñrūq⁹ cōtingere in illo. ¶ Ponamus g aliqđ si gmatū qđ sit cōpositū 2 terminatū ex differētys corpōz: 2 ex accētib⁹ multis: q cū dīerim⁹ corpus nō itelligim⁹ ex h abstractionē a iūctiōē forme corporee cū mā: cū h oia sint accētia: 2 sint pter essētiā ei⁹. Sz itelligimus qđd qđ est nō i subo hñs logitudine latitudine 2 p pñ ditate: siue h pñce⁹ de illo pñcipali: siue non pñcipali. h ergo collectio ē cñiūda: qđ ē collectio signata sup quā ca dit collectio corpis 2 hāc itētiōē: nō predicat aut de ea corp⁹ fm altā itētiōē qđ est ei⁹ mā. cū g illud dī corp⁹. ipz corpus nō ē nisi ipz nō ps ei⁹: nec aliqđ pter ipm. ¶ Pōt aut aliqđ dicere. g lā posuisti nām generis: nō nisi nām i diuidim⁹. Sed pbatū est iā: q diuidim⁹ habz pñtates 2 accētia q sunt pter nāz generis. vñ. qñ nō est opus: vñ nā corpōis pñdicata de indiuiduo: habet nām generis fm h q p applicat ipse accētib⁹ in effectu. Nā nām generis si nō predicaret de collectione nō predicaret de indiuiduo: sed esset pars indiuidui: licz. n. nō essent h accētia: 2 be pñtates: tñ h nā quā dicimus hñer ē fm itētiōē pñdicta: h ē cñiūda sube dīcūq⁹ nō fuerit ei⁹ subalitas pñstituta. est ex h 2 ex h: qđ est neciūz ad esse corpus. h g accētia 2 be pñtates: pter ea sūt qđ eget corpus: qđ est vñi ex ge nerib⁹ ad eēndū corp⁹: sic pñdictū est nisi fuerit pñziatū 2 nō in h. Sz cū fuerint h nō pñdicabūt de illis corpus. In tere⁹ igit⁹ aut dicat⁹ q nā ei⁹ nō eget ad suā itētiōē aliq⁹: aut dicat nō pñdicari de illo. Jā enī predicat de aliq⁹: quo nō eget ad suā itētiōē. Lū aut pñdicat de aliq⁹ iā appropiaz per illū in effectu postq⁹ posse erat ē appropiazari alijs ab h. Sūt est ei⁹ postq⁹ cū dīa. Nisi aut eēt h modus respec tus in pñdicatiōē spēi. nā gñis eēt ps nō pñdicata. ¶ Spe cie jāt ē nā terminata in eē 2 i itellcū vtroz⁹ sūt. vñ. qñ cū tēminatū fuerit esse generis per illa q terminat⁹ ipz erit

in effectu 2 nō erit opus: postea nisi ponī signatū tñ: nec regre⁹ aliqđ ad determinationē ei⁹: nisi designatio tñ: postq⁹ nā dēterminata ē spēs ipā iūstima: 2 erit tūc nā sic. q accidēt ei comitātia 2 pparatiū 2 accētib⁹ 2 accētib⁹ p q nā idiū dua⁹ 2 sit designata. Ipse vō pparates 2 accētia: aut erit adueniētiā tñ: ita vt nō sint de eēntiā vñlo mō: 2 h sūt ac cidētia q accidit indiuiduis rez simplicium 2 accētia: aut erit dispōnes supaddite ex qbus qđā sunt quibus itelle ctis remōris ab h signato ē: vt nō babet eē h signatū: qđ est pter alia: qđ tñget dēstrui veritatē (sue aliatū) co mitātis: 2 qđā sunt qbus intellectis remōtis nō est necesse prouenire dēstructionē sui eē: postq⁹ habuerit eē vel cor ruptionē ē: sue essētie post eius appropziationē. Sed de struetur alietas 2 eius diuersitas ad alia fm q: diuersus est ab alijs abiq⁹ dēstructionē singularis. fortassis aut ob scuz ē h pñes nos 2 nō dēterminat. nī vō sermo nō ē de h fm qđ sūt: sed fm q res est in se.

¶ Laplin. V. De assignanda comparatione diffinitionis 2 diffiniti.

Protest h aliqđ dicere q diffinitio fm h qđ pñtiū autozes artis pposi ta est ex genere 2 dīa. vñiūq⁹ quoz dīcēz est ab alio 2 vtroz⁹ partes sunt diffinitio nis. Diffinitio autem nō est nisi qđdāz diffi niti. ergo intētiōes que signant⁹ per genus 2 dīam talē hñt ad nām speciei: qualiter ipsa ad diffōnem. Sicut cñi genus 2 dīa sunt partes diffinitionis: sic etiā intētiōes eoz due sunt partes diffiniti. vñ cum ita sit. nō erit verū predicari naturam generis de natura speciei: quonā ps eius est. ¶ Ad qđ dicimus. qz cūz nos diffinimus dīcēz tes. Verbi gratia. hō est aīal rōnale: nō volumus in hoc q hō sit pñctio ex aīal 2 rōnali: sed volum⁹ in h q ipse est aīal: qđ ē rōnale. qñ. n. aīal in se qđdā ē cuius eē nō est terminatū: sicut pñxim⁹: nisi cū ipm aīal fuerit rōnale. Ita vt cñ h q dicimus hñs aīam apphēdētēz simpli: qđ est nō terminatū sit habēs hāc aīam iā sit terminatuz. Nā eiusmodi est q eiusania est sensibilis rōnalis. h igit⁹ dēterminatio est eius qđ est hñs aīaz apphēdētē. Lōz pus g habēs aīam apphēdētē nō est aliqđ: sed ipm esse hñs aīam rōnale: est aliqđ qđ accidit ei extrinsecus: hoc qđ est aīal nō ē nisi id qđ ē hñs aīam apphēdētē. eē vō cui⁹ est aīa apphēdēs ē qđdā terminatū: quoz nullū hz esse in actu vñlo mō: sic iā sciti. sed sit p illud terminatū: h aut dubitatio nō ē nisi in itellcū: qz cūbū ē ei de cer titudie aīe apphēdētis quonq⁹ possit dīgnari 2 dīci: qđ ē apphēdēs sensu 2 imaginatiōē 2 rōne. ¶ Lū aut accipit sensus in diffōne aīalis nō est vere dīa. sed est cōsigna dīas: dīa. n. aīalis h ē. i. q est hñs aīam apphēdētē mō bile volūtate. Nō est autē ē aīe aīalis h qđ imaginat⁹: et mouet volūtates: est pñm⁹ boz oīum nō hñs in se nomē q seque⁹ h. vñ necesse est aduenire ei nomē qñi in se 2 quātū ad h oia. ita vt sensus i moris simul sint in ei⁹ dī finitōē. Sed sensus ponat⁹ vel quasi in intellectu vñrūq⁹ sensus interioris. i. exterioris. vel erit cōtēntus sensu tñ ad h vt significet h omnia: nō signione cōtēntiē: sed comitatē. Jā aut ostēdū est intellectus boz 2 pñtium. Sensus igit⁹ nō ē vere dīa aīalis: sed est vna de pñbus dīcē: 2 vñū de comitatib⁹ eā. eius autē dīa est eē aīe q est pñcipiū oīum illoz illi. Similit⁹ rationale hōi. Sed de sectus noīus 2 paruitas pñcipiū dīas: aut h: aut illud fa cit necessario dēciare a vera dīa ad comitātis: aliqñ autē dēnoiat⁹ eius nomē a suo comitatē: itelligim⁹ sensible id qđ habet pñcipiū: ex quo emanat sensus 2 alia hō. ali quando vero dīa est ignota penes nos 2 nō percipit⁹: nū si ex suo comitatē. Noster aut sermo nō est nūc de hñs fm

2
2 uelā.

2. spōs.

2
2 uel sit dīe
icor aīalis.

¶ intelligimus et agimus de illis: s. fm b. q. est e. eorum in se: deinde si alia non habet nisi sensus: tunc ipse est corpus huius sensum: non corpus ex intentione abstractionis: nam eorum sensus talis conditione: q. esset illud tantum: sed totum eo modo quo dicimus: q. vnitio maius est forma aut partis cum alia parte in compositum non est nisi unio aliquid cum aliquo: preter illud comitatus aut accedens. ¶ Unum ea in quo est vnitio sunt multis modis. ¶ Uno ut unio maius et forme: sed maius est quiddam quod non habet esse per se: ylo modo: nec est in effectu nisi per formam: forma vero est quiddam ab ea: quorum vnum non est aliud. Compositum autem eorum est neutrum.

¶ Alio autem modo fit unio aliquorum quorum neutrum eget altero ad eandem: sed ex vnitio eorum provenit quiddam aliud. vel comparatio vel permixtio vel permutatione. ¶ Ex istis est quiddam unio aliquorum quorum vnum non habet esse in effectu nisi per b. q. adiungit aliquid: quodam habet esse in effectu: tunc id quod non habet esse in effectu existit per id quod habet esse in effectu: ex quo vnitio provenit compositum: sicut compositum ex corpore et albedine. In his autem divisionibus neutrum vnitio est aliud: nec ipsa vtraque sunt partes vnitio: nec predicta altera de altero ylo modo vniuntur. ¶ Et ex his est vnitio aliquid cum aliquo cuius vis non est ipsa eadem: nisi ex compositio: sicut ipse cum illo: intellectus n. talis intelligit intentiones quas possibile est esse multas: quorum vnum quod est ipsa intentio inesse. Non quod intentioni adiungat alia quod designat ei: e. s. q. ipsa intentio continet in eo: nec est aliud nisi significatio vltimo ratio non in eis. Sic mensura quod est intentio quas possibile est esse lineam et superficiem et profunditatem non quod aliquid adiungat ei: ex cuius additione fiat linea et superficies et profunditas: sed quod ipsa linea est ipsa: et ipsa superficies est ipsa. In quo intentio mensurae vel sit quiddam receptibile equalitatis non tali conditione: ut sit in intentione tantum. Nam hoc non est genus: sicut ius non sit. sed ab ipso additio alia: ut in intentione quod est receptibile equalitatis ipsa in se quod fuerit postquam fuerit esse eius in se quod fuerit fuerit illud esse predicet de a. p. le. q. ita est: et licet sit in vna dimensione p. l. ouab? vel trib? in intentione inesse non erit nisi aliquid illarum. Intellectus autem fm b. q. intelligit ea attribuit ei per se: deinde si intellectus addiderit ei aliquid super illud: supraditum non erit quod intentio extrinsecas: quod sequat id quod receptibile equalitatis: ita ut ipsum sit receptibile equalitatis per se in diffinitione sui: et b. aliud adiunctum ei extrinsecas: sed hoc erit determinatio sue receptionis equalitatis fm q. est in vna dimensione tantum vel in pluribus: vni receptibile equalitatis in vna dimensione in hac re erit idem ipsum receptibile equalitatis: ita ut possit dici q. b. receptibile equalitatis est b. q. est huius vna dimensione et s. b. aut non fit in his quod perfectius: quibus n. b. sit aliqua multitudo sine dubio: non tamen est multitudo quod est partium: sed multitudo quod est res fm q. est terminata non terminata: res n. terminata in se potest considerari fm b. q. est non terminata quantum ad intellectum nostrum: erit b. alteras: cum autem sit terminata ipsa non fit alia: nisi fm respectu predicti q. est fm intellectus tantum: determinatio n. non alterat: sed certificat. Sic q. intelligit vnitio: quod est ex genere et forma: quibus sunt diuersa: et in na aliquid sperum fit quod: quare oritur fluat ab eorum forma et genera eorum a materiam suam formam: quibus genera eorum et oritur eorum non sunt materie nec forme eorum fm q. sunt maius et forme: ex quibus sunt quiddam in quare nulla est compositio: sed si fuerit compositio est quoadmodum dicimus. Nulla autem eorum y. ynaquaque speciem est alia ab alia: nisi q. aliqui accipiunt: non s. terminata: s. q. i. po? est semel terminata et accipit aliqui terminata in effectu: huius autem portiones non habet esse: sed fm intellectus. Inesse n. non est terminatio nam generalis preter portiones quod faciat eam spem: siue ipsa portio habeat compositionem in na: siue non habeat. Item q. et oritur

in diffinitione etiam fm q. vnum quod eorum est per diffinitionem: nec diffinitio de ipsis. ¶ Idem. q. diffinitio est genus tantum: vel oritur vel eorum. ¶ Non n. diffinitio aialis esse corpus vel habes sensus: nec eorum. ¶ S. s. b. q. genera et oritur sunt nam consequentes nam: sicut illa non predicant de diffinitio. ¶ Dicimus autem q. diffinitio vere determinat vnam nam. Verbi gratia. cum oritur aialis rationale: ex b. n. ia determinata est intentio vnius aliquid: quod est aialis: quod animal est rationale. Cum n. considerat b. vna res non est pluralitas in intellectu. Cum autem considerat diffinitio inuenit composita ex numero illarum intentionum et considerat iste intentiones s. b. q. ynaquaque eorum considerata in se non est alia: inuenit b. pluralitas in intellectu. S. b. cum intentione quod existit in anima intelligit diffinitio fm p. m. respectu. s. vnum quiddam quod est aialis: quod est rationale: tunc diffinitio est ipsum diffinitus in intellectu. S. autem intentione diffinitio intentio ex ipso aialis fm respectu s. m. f. o. i. c. r. e. t. e. t. u. c. ita ipsius diffinitionis non est intentio diffinitio. Sed quiddam deducens ad ipsum et demonstrans ipsum.

¶ Item respectus qui facit debere ipsam diffinitionem esse diffinitum non ponit animal et rationale duas partes diffinitionis: sed predicata de ipso. s. q. ipsa sunt ipsa diffinitio non quod sint duo de veritate eius diuersa a se et a toto: quod intelligit ex nostro exemplo de eo quod est aialis: quod eius analiticas est perfecta et terminata per rationalitatem: respectus vero q. facit habere: quod diffinitio non sit diffinitum prohibet genus et trias predicari de diffinitione: sed sunt due partes eius: p. p. b. nulla bonorum quod est genus et differentia est diffinitio. Nec vniuersitas intentionum aialis composita cum rationalitate: est intentio aialis non composita. Nec intentio rationalis non unio intelligit de intentione distinctionis ex aialis et rationalis: nec quod intelligit de vnoquoque illorum: nec aliquid eorum predicat de illa. Coniunctum igitur ex aialis et rationalis non est aialis et rationale. Compositum n. ex aliquibus duobus aliud est ab illis tertius: cuius vnum quod quod pars est: pars autem non est totum: nec totum est ipsa pars. ¶ Quod autem dicitur ostendit b. s. q. duo diffinitiones res: quod paratione b. diffinitio ad illas: et quod est oritur iter quiddatit rei et formam. Dicemus ergo q. sic ens et vnum sunt de his quod sunt communia predicamentis: sed fm p. uis et posterius: sicut est b. q. res habet quiddatit et diffinitionem non in omnibus eis eodem ordine.

¶ Substantia n. cuius p. d. a. s. sua diffinitio. Altera vero quod quiddatit eorum p. d. e. r. s. u. b. a. vel ex subali for? sicut iam diffinitionis: formam autem n. l. i. u. s. i. n. l. a. z. n. o. s. t. r. i. d. i. s. p. o. n. e. m. r. a. z. t. m. e. n. s. u. r. a. z. t. u. c. q. u. o. d. a. m. o. d. o. n. o. d. i. f. f. i. n. i. t. u. m. n. i. s. i. p. e. r. s. u. b. a. m. e. x. q. u. o. p. t. i. n. g. i. t. a. u. t. a. c. c. i. p. i. t. u. b. v. t. i. n. d. i. f. f. i. n. i. t. i. o. n. i. b. u. s. e. o. r. u. m. s. i. t. a. l. i. q. u. d. s. u. p. r. a. i. d. q. u. o. d. e. s. t. i. n. c. e. n. t. y. s. e. o. r. u. m. q. u. i. u. s. e. m. i. n. e. s. s. e. n. q. u. o. n. o. r. e. c. i. p. i. a. t. s. u. b. a. i. t. a. v. t. s. i. t. p. e. e. o. r. u. m. y. l. o. m. o. d. o. q. u. i. n. c. u. i. p. s. e. s. t. s. u. b. a. i. p. s. e. r. s. u. b. a. e. s. t. t. r. i. s. u. b. a. r. e. c. i. p. i. t. i. n. d. i. f. f. i. n. e. c. o. p. o. s. i. t. a. v. t. s. i. t. p. a. r. s. e. o. p. p. s. u. b. a. m. d. i. f. f. i. n. i. t. u. m. o. i. a. a. u. t. s. u. b. a. s. i. t. a. t. i. n. g. i. t. i. n. e. i. s. i. d. e. m. b. i. s. r. e. p. e. t. i. ¶ I. d. q. u. i. n. e. i. s. e. s. t. s. u. b. a. i. o. n. e. c. e. s. s. e. e. s. t. i. l. l. a. p. o. n. i. i. n. d. i. f. f. i. n. e. c. o. r. u. m. r. q. u. i. n. e. i. s. e. s. t. a. c. c. i. d. e. a. q. u. o. d. d. i. f. f. i. n. i. t. p. e. r. s. u. b. a. m. t. u. c. n. e. c. e. s. s. e. e. s. t. e. i. t. a. i. t. e. p. o. n. i. i. n. d. i. f. f. i. n. i. t. i. o. n. e. a. c. c. i. d. e. n. t. i. a. i. t. a. v. t. t. o. t. a. d. i. f. f. i. n. i. t. i. o. s. i. t. c. o. p. o. s. i. t. a. e. x. d. i. f. f. i. n. e. s. u. b. e. r. d. i. f. f. i. n. i. t. i. o. n. e. a. c. c. i. p. i. t. a. v. t. o. p. o. r. e. t. i. d. e. s. r. e. p. e. t. i. b. i. s. m. u. l. t. o. t. i. e. n. s. q. u. o. d. p. s. c. u. r. e. s. o. l. u. i. t. d. i. f. f. i. n. i. t. i. o. h. i. u. s. a. c. c. i. d. e. n. t. i. s. r. e. d. i. g. i. t. i. n. e. a. d. p. r. i. n. e. i. n. d. i. f. f. i. n. e. h. i. u. s. c. o. p. o. s. i. t. i. b. i. s. i. n. u. e. n. i. t. s. u. b. a. i. n. c. e. n. t. i. a. p. o. s. i. t. a. n. o. e. s. t. n. i. s. i. s. e. m. e. l. r. i. d. i. n. b. a. c. d. i. f. f. i. n. e. a. l. i. q. u. d. e. s. t. a. d. d. i. t. u. m. s. u. p. r. a. i. t. e. n. t. i. o. n. e. d. i. f. f. i. n. i. t. i. n. s. e. i. p. s. o. ¶ I. n. v. e. r. i. s. a. u. t. e. r. z. d. i. f. f. i. n. i. t. i. o. n. i. b. u. s. n. o. d. e. b. z. e. s. t. a. l. i. q. u. i. d. s. u. p. a. d. d. i. t. u. m. ¶ V. e. r. b. i. g. r. a. c. u. d. i. f. f. i. n. i. t. n. a. s. i. u. s. f. i. m. u. s. o. i. n. o. d. e. b. z. a. c. c. i. p. i. i. n. e. a. n. a. s. i. u. s. r. d. e. p. r. e. s. i. o. r. s. i. c. p. o. n. i. t. n. a. s. i. u. s. i. n. i. p. s. a. d. i. f. f. i. n. e. s. i. m. i. l. ¶ S. i. m. i. l. u. s. n. e. s. t. n. a. s. i. u. s. d. e. p. r. e. s. i. o. n. e. n. e. c. p. o. t. e. s. t. p. o. n. i. b. i. d. e. p. r. e. s. i. u. s. t. r. i. n. ¶ S. i. e. n. z. d. e. p. r. e. s. i. u. s. t. a. n. z. e. s. t. f. i. m. u. s. t. u. n. c. c. r. u. s. d. e. p. r. e. s. i. u. s. e. e. t. e. s. t. f. i. m. u. m. d. e. b. z. a. u. t. o. i. n. o. n. a. s. i. u. s. a. c. c. i. p. i. i. n. d. i. f. f. i. n. i. t. i. o. n. e. s. i. m. i. ¶ C. u. e. r. g. o. d. i. f. f. i. n. i. t. n. a. s. i. u. s. f. i. m. u. s. i. a. z. a. c. c. i. p. i. t.

Etia. 7.
ma. 117.

in ea bis natus: vñ necesse est vt aut hui' nō sint diffōnes
 & sic nō habet diffinitōnes nisi tantū simplicia: aut be sint
 diffinitōnes: sed fm aliū modū. ¶ Non d3 aut sufficere
 sola expositio nois ad b3 vt sit diffinitio: quasi diffinitio-
 nes hui' ponant diffōnes vere: qm diffinitio est demon-
 stras gditatem reificat ias nosti. Si n. ois oratio cui po-
 test verificari nomē eēt diffinitio: tunc omnes ofones li-
 bi cuiusd' auctoris essent diffinitōes: qm quide3 aut ita
 est: tunc manifestū est qd be diffōnes cōpositoz diffōnes
 sunt fm aliū modū. ¶ Quiditas autē ois simplicis est
 ipsummet simplex. Tibi l. n. est receptibile sue gdatat.
 Si n. ibi esset aliqd receptibile sue gdatatis illud nō esset
 quiditas recepta: que habet in eo: imo ipm receptū esset
 forma ei': forma aut ei' nō est id qd adequat' diffōni: sed
 nec pposita sunt ex forma trisid qd sūt. Diffō. n. ppositi-
 rū nō est ex sola forma. Diffō. n. rei signat oē id ex quo cō-
 stituit' eius essentia: vñ cōtingit vt cōtineat mām aliquo
 modo: & p hoc cognoscit' oria iter gditatē & formā: forma
 enī semp est ps gdatatis in cōpositis: ois vō simplicis for-
 est ipm simplex: qm nō est ibi ppo. Cōpositoz vō forma
 nō est ipia cōposita: nec est eoz gditas. 3pla cōposita nō
 est forma: ois qd pstat qd pars est eoz gditas vero ē id qd
 est: qd qd est forma exite pūctā mae: qd qd ampli' ē qd
 intēio forme: pposito ē nō ē h itēio: qd pposita ē ex for-
 & mā: h. n. ē gditas ppositi: & gditas ē h cōpō. g forma est
 vñ eoz que auenit in hac pōne: gditas vō est ipa cō-
 positio pfectas formā & mām: vñtas autē que fit ex illa
 duob' ē ad h vñtas: generi qd ex h qd est gen' ē gditas:
 & spēi ex h qd ē spēs: est gditas: & singulari & piculari: ex
 h qd est singulare & picularare: est gditas cū accitibus &
 comitibus: ex gb' cōstituit'. Cū igit gditas pdicat de eo
 qd est genus: & de eo qd est spēs: & de eo qd est singulare i:
 diuiduū fit hac sola cōtione nois: qm h gditas nō ē discer-
 re ab eo qd per ipas est qd qd est: aliqno nō eēt ei' gditas.
 ¶ Singulare aut nō h diffōne vñlo mō: qm cōpositū
 habeat aliquā diffōnem. Quoniā diffinitio est oino cōpo-
 sita ex noib' determinatū: in qbus tñ nō est determinā-
 tio alicui' rei designate. Si n. determinatio eēt diffignatio
 certa: iā eēt noiatio trā: aut aliqd signū motus: aut filius.
 Non aut fit in illis cognitio ignoti pp determinationes:
 vñ postqz omne nomen qd pñet in diffōne singularis
 signat determinationē quā pōt ē multis puenire. tūc o:
 d pōnis sue nō excipit illud ab hac possibilitate. Cū n.
 a fuerit intēio vñs: & ei adiūgit b. alia. s. filr intēio vñs
 poterit tūc bis esse restrictio aliq. S3 qz ē restrictio vñs
 vñs per aliud vñs remanet postea ppinquius vñs in quo
 pōt esse cōio. Verbi grā. cum diffinit' h socrates. & or esse
 pñs in h ē cōio est: cū vō d pñs castus: ad huc ē cōio ē.
 Si vō d pñs cast' qd occidit filr in iuste: ad huc ē h cōio ē.
 Si vō d filr illius ad huc b pōt ē cōio: qm noticia illi' ē:
 sicut noticia isti'. Si vō notat ipm indiuiduū illi' signa-
 tione vel cognomine fieri demōstratio illius designatione
 vel cognomine & nō demōstratio. Si vero addit que3 occi-
 derit in ciuitate illa & in die illi. h. eras tota enumeratio
 cū illa indiuiduitate oino vñs est: pōt est n. illa pdicari d
 multis: nisi restrinxeris circa indiuiduū. Si vero illud
 circa qd restrinxeris fuerit aliqd indiuiduū de vniuersi-
 tate indiuiduū: alicuius spēs: tunc nō poterit hac dmo-
 stratione cognoscit' nec intellectu dephēdi nisi sensu. Si at
 id circa qd restrinxerit fuerit de indiuiduū: in quoz vno
 quoz ē pfecta veritas spēs: & nō supenit ei aliud nouus
 indiuiduū itellctus iā itellext ipiaz spēs & eius indiuiduū.
 Sed cū assignat ei descriptio intellectus poterit illd ap-
 prehēdere vel iudicare de eo certus illud posse permi-
 taria sua dispōne in destructione: m. b3 n. res destrui: de

descripto vero nō est certus: an semper sit vel descriptio
 nem de eo semper predicari: aliquando aut in intellectu
 scit' qd dū durabit h. b. ergo et nō erit vera diffinitio ma-
 nifestū est igit qd singulare nō b3 verā diffōnem: nō enī
 pōt ostēdi in semis cognōia: aut designatione: aut pōne
 ad aliqd notū p cognomē vel designationē: qm ois diffō
 est imaginatio intelligibilis: quā vñ est pdicari de diffi-
 nito singulari: qd cū destruit' sua diffōne nō diffinit': vñ
 diffinitio illius semper erit putatione: nisi fuerit ibi pper
 diffinitōne in intellectu additio designationis & vñs ois.
 fiet ergo ppter designationē diffinitio sua diffinitio. Cū
 aut nō fuerit h. putabit' h. diffinitio. vere aut diffini-
 tio est vera diffinitio: vñ qd vult diffinire corruptibi-
 liam psumit ponere ea esse permanentia.

¶ Laplin. VI. De differentia & eius certitudine.

Nunc debemus loq de differentia: & ostē-
 dere eius dispositionem. dicemus g
 qd oria vere nō est talis qualis est rōnalitas &
 sensibilis: h. n. non predicant' de aliquo: nisi
 de eo cuius nō sunt differentie. s. de sua spē: sē
 sensus de tactu: qd nōst aliā. aut de suo singulari: vt ra-
 tionalitas de rōnalitate socratis de indiuiduis. n. bemis
 nō predicat' rōnalitas nec sensus. Tullii. n. eoz d' rōna-
 litas vel sensus: sed a noib' eoz denotat' nomē. Si aut be
 sunt differentie: sunt orie: sed aliter: nec sunt cuiusmodi: vt
 sint aliq' ex his qd pdicant' de plurib' vñnoce. Cōueni-
 tias est ergo vt h sint pñ' oriaz: nō orie: h. n. nō pdicant'
 vñnoce: nisi de nō indiuiduis spēs que dicunt' orie: orie:
 scz rōnalitas pdicat' de rōnalitate socrati & platonis vñ-
 uoce: sensus quoqz pdicat' de auditu & visu vñnoce. oria
 ergo que est: filr rōnalitas & sensus non est eiusmodi vt
 predicet' de aliquo aiato. Sensus. n. rōnalitas nō ē ani-
 mal vñlo mō. ¶ oria aut qd est rōnale & sensibile ē genus
 in pō. Cū aut fuerit in effectu fiet spēs: quo aut fiat h ias
 ostēdimus: ostēdimus quo ipm genus est oria & spēs in
 esse in actu: & quo h differūt iter se: & qd spēs vere est qd dā
 qd est genus: cū fuerit pposita in effectu: & qd h discre-
 tio & oria est penes intellectū. Cū aut diligētius discer-
 nit' inesse i ppositis genus fiet mā & orie forma: tūc nec
 genus: nec oria predicat' de spē. ¶ Deinde obiectiones
 qd sunt cōtra h verbus de nā orie sunt be qd dīcā. Cōstat. s.
 qd ois spēs discrepat ab alijs secū puenientib' in genere
 per oriaz: & qd ipsa oria est quedā intēio qd ē: aut color
 ex predicatis: aut pñeta sub aliquo: qd est cōius ex pdicatis.
 Inconueniens est aut orie oēm oriam cōioem ē ex pdicat'
 tūc: rōnale. n. talia b3: nec sunt pdicamēta: nec sunt de iu-
 dicio predicamentoz: restat ergo vt pñneat' sub cōioze
 ex predicatis. Omne autē qd pñet' sub intēioze cōioze
 se differt ab eo qd secū puenit in illa per oriam sibi ppiā:
 ergo vñnoce orie est oria: h vñs in inf'. ¶ Que aut
 debes scire per que soluit' h qd. h sunt. quonā pdi-
 cabile aliud est pdicabile pñtēs gditatē sub: & aliud ē predi-
 cabile comitās gditatē eius nō pñtēs illud: & qd nō ē
 necesse vt ois intēio minus cōis qd pñet' sub intēioze
 cōioze: differat a puenientib' secū in illa per oriam qd in-
 telligit' esse intentio diuersitatis sue essentie & line gdatat'
 opz. n. vt id qd predicat' de aliquo si fuerit pñtētū sue
 quiditatis in intellectu & cogitatione sit: sic ps sue gdatat'
 vñ quicqd puenit cū eo in ipsa intēioze in intellectu &
 cogitatione & diffōne: conuenit cum illo in eo qd est pars
 sue gditatis: qd autē desinit ab eo ē necessario differet' ab
 eo pñd in quo nō puenit cū eo: qd apud intellectu & cogita-
 tionē & diffinitionē est alia pars sue quiditatis. s. apd itelle-
 ctū & diffōnem pars vite tota. Differt igit ab eo pñd qd
 est aliud ab eo. s. per oriaz. Cū aut puenit aliq' comi-
 tās

21

23

tanti.ita vt nō pueniant in pnb⁹ diffōnis quiditatis vllō
mō:tūc per ipsas qditate erit differentes:nō p pte ei⁹:sic
color dft a nūero:qūis.n. pueniat in ens:ens at pte p3 ex
pmiffis:comitās ē nō aliqd de qditate:tūc ad b⁹: vt color
dft a nūero f3 diffōne r itellctū nō ē ei necesse aliqd: nī
f3 fua qditas r fua nā:nec puenit cū eo nūerū in aliq qd
fit de qditate eius.¶ Zota.n. qditas coloris eit nō puenies
vllō mō cū qditate nūeri:puenit autē cū eo in eo qd ē cū
quiditate eius:color igit nō eget oīa qd ofat a nūero.
¶ Dicemus ē q gen⁹ pdcat de spēta qd est ps qdita
tis ei⁹ pdcat de ofia:ita qd est comitās eā nō ps qdita
tis eius.¶ U.g. aial pdcat de boie:qm est ps qditaris ei⁹: r
pdcat de rōnāl:qm est comitās ipm. ¶ Nō.n. intelligi
mus rōnāl:nifi qd est hñs rōnālitate: r qd est hñs aiam
rōnāl:ita qd b⁹ nomē rōnālē nō fignat:an illud fit fuba.
an nō. Sed comitāt ipm nō ēē:nifi fuba: r nifi corpus: r
nifi fenfibile: h igit pdcant de illo: ficut pdcat comitās
de fua comitato: nō.n. pñctū in itellctū rōnālē. f. rei hñtis
rōnālitate. ¶ Dicem⁹ nūc qd ofia nō puenit i qditate
cū genere qd dē pdcat: dft igit ab eo p fēipf3: puenit at
cū ipē in eo qd ē ps fua qditaris: dft igit ab ea p nām ge
neris: qd ē intra qditate fpeī: nō itra qditate ofie: quo aut
te hēat cū religis: b⁹ ē. f. qd fit ofia puenierit cū illis in qdita
te: necesse erit vt difcrepet ab eis per ofias. Si aut nō cō
uenerit cū eis i qditate: tūc nō erit necesse differre ab eis
per ofias. ¶ Nō est. n. necē vt oē qd puenit cū alio pueniat
cū eo in qditate: vñ nō ē necē vllō mō: vt cum ofia fuerit
cōtēta fub aliquo cōiore qd fit fpa pñctat fub eo tāqz fub
gñe: pōr. n. pñctū fub aliq cōiore fēita vt vllō cōi⁹ fit itra
quiditate ipf⁹: r pōr pñctū fub cōiore nō nifi ad modū
ei⁹ qd pñctat fub comitatū qd nō eit itra qditate ei⁹: ficut
rōnālē qd pñctat fub apphēdēte qd ē gen⁹ ei⁹ r apphē
dēs pñctat fub fuba: eo qd fuba ē ex vt comitās illi⁹. nō vt
gen⁹ quēadmodū dixim⁹: r pñctat ē fub ad aliqd: nō qd
relatio fit ei⁹ fuba vñ fit itra qditate ei⁹: f3 qd eit comitās
illi⁹. ofia ergo ad b⁹ vt ofat a fpe nō eget alia ofia: r ad b⁹
vt ofat ab alijs fecū puenitib⁹ in eē vel comitatib⁹ non
eget alia intētiō:nifi ipfa fua qditate: vñ nō d3 ipa cō
tineri fub cōiore fe. quēadmodū fpe fub genere: f3 conti
nēt vt comitatū minus cōe fub comitatū: qd nō ē itra qd
ditate ei⁹. ¶ Si aut itellceris ofias. U.g. vt rōnālitate
non iueniēti⁹ exēplū ei⁹: nifi i ofijs rez: pofitaz. Si vō
intellceris rōnālitate ipiaz eē hñtē aiam rōnālē: tūc ipa
erit de intētiōnib⁹ pofitis ex ad aliqd r fuba: f3 i nōfti
alā. Si aut itellceris ipiaz aiam: tūc ipa erit fuba r erit
pars fuba pofite: a qua ofit p ofias qd eit inter fimplicem
fubz r pofitā: quēadmodū fepe ofitēnt eit. ¶ Repeta
mus aut nūc pñones in qb⁹ vt ē aliqd qdōnis dicētes qd
pofitū illa qd dicit qd ofia eit itērio qd ē aut coīus: ex p dū
catia: aut pñta fub cōiore ex p dicitis: r illa alia qd dīc qd
p dicitamētū eit id qd eit cōius ex p dicitis ē dictio falfa:
qd p dicitamētū eit id qd cōius p dicitis gnālīb⁹ pftituen
tib⁹ qditate. ¶ Nō qd fit cōius p dicitis que nō pftituit qd
ditaris oīum eoz: que funt fub eis: f3 comitatū illa. Illa
vero qd dicit qd qd pñctat fub itētiōne cōius: de ofi ab
eo qd fecū puenit in illa p ofias fubi p pūa: falfa eit: e. n.
que pueniūt in comitatū nō itētiōe qd eitra qditate rei nō
differit p ofias: fed fola qditate: manifestū ē gey b⁹ qd fi
op3 vt vñicūqz ofie fit ofia. ¶ Op3 ē fctre qd itellctus
de b⁹ qd ofi qd ofie fube funt fube: r ofie qditaris funt qd ita
rea: b⁹ ē. f. ofias fube comitatē eē fubas: r ofias qditaris
comitatē eē qditeas. ¶ Nō qd in quiditate ofiaz fube itelli
gatur diffinitio fube: ita vt fint fube in fe: r qd i quiditate
ofiaz qditaris itelligat diffinitio qditaris: ita vt fint qd
itates: nec vt ofia fube itelligam⁹. U.g. ofias qd pdcat de

fuba vñiuoce: f3 ofias qd pdcat de ea denotatiue fūm non
rōnālē: f3 rōnālitate: eit. n. f3 i nōfti ofia qd dñotatiue nō
vñiuoce: f3 at ofia ē qd pdcat vñiuoce. ¶ Nō est at necē vt
cū ofia vñiuocatiue fuerit: ofia quocqz dñotatiōis femp
hēat eē fic. nifi i oī qd ē fpe fuba: non i fpe b⁹ accitātib⁹:
nec in oī qd fubaliū: fed in ea que fuerit pofita r nō fuz
rit fuba fimplex. ¶ Ofie aut que p dican⁹ vñiuoce in
itellctus hic eit: que fūc fūmātin offendimus: poftea vō
fūm diligētiore p dicationē fices. an b⁹ res qua fct ofie
dimus debeat eē fuba vel qditeas. U.g. qm rationale qd
eit res habens rationalitatem in b⁹ qd eit hñs rationali
tatem: nec eit fuba: nec eit accidens: fed qd fctur extrinfe
cus impoffibile eit quin fit fuba vel corpus.

¶ Caplm. v. ¶ De pōne diffōnis cū pnb⁹ fuis.

Dicemus qd plerūqz in diffōne fūit par
tes diffinitū. ¶ U aut dicimus
q gen⁹ r ofia nō funt due ptes fpeī i qditate
nō ē b⁹. qñ dicam⁹ qd fpeī nī h3 ptes. Spēs. n.
partes h3 cuz fuerit ex aliquo modoz rez. f.
vel ex accitūb⁹ f3 qditates vel ex fubftātys fūm pofita:
vñ f3 qd ptes diffōnis fūit pōzes diffinito. ¶ Cōtigit autē
alicubi fieri e3. cū. n. voluerim⁹ diffinire pōtione circuli:
diffiniemus eā per circū: r cū voluerim⁹ diffinire digi
tūz boia diffiniemus per boies: r cuz voluerim⁹ diffinire
angulū acutūz qd ē p recti diffiniemus per rectūz. ¶ Tūqz
aut diffiniemus rectū p acutū: nec circūz p pōtione
eius: nec boies p digitū: op3 aut assignare cām b⁹. ¶ Di
cimus ergo q nullū boz eit pars fpeī fūm qditate eius: r
formā eius: nō. n. ē in p ditiōe circuli: vt pōtio in actu fit i
eo: ita vt ex eo pponat⁹ for⁹ circuli: f3 ē it itellū circuli ha
bere circūferētiā: nec ē itellū boia ex b⁹ qd ē hō bre digi
tū i actu: nec ē itellū recti: vt fit ibi acut⁹ p3 ei⁹. h3 igit oīa
nō fūit ptes rei f3 qditate ei⁹: f3 fūm mās r fubz cū. ¶ Nō. n.
accidit recto vt fit ibi acutus: nec circulo vt fit ibi pōtio:
nifi ex paffiōe qd accidit mae eoz. ¶ Nec ex b⁹ p dēt pfectio
fue mae cū forma eoz: nec pfectio forme eorum i fēipfa.
¶ Scias aut qm fupficies ē mā itelligibil⁹ forme circū
li: p p quā accidit ei diffio: vñ si ex b⁹ pederet pfectō mae ei⁹
eēt d comitatib⁹ fēipabiliū nō d pftituentib⁹: f3 iā expofitū
eit i pmiſſis. h3 at d qb⁹ agim⁹ n fūit ita nā pr res fēpari ab
eis: r ab b⁹ ē qd eit digi⁹: bō. n. ad b⁹ vt fit aial rōnālē: nī
eget digito: fed ē b⁹ de pnb⁹ fue mae qbus dcozaf d pofitū
tio fue mae: vñ qūqz fuerint de pnb⁹ q nō funt nifi caufa
māe: r qbus nō eget for⁹ ipfa non funt ptes diffōnis v⁹. lo
mō: cū at fuerint ptes māe: r nī fuerint ptes māe ablo⁹: f3
ptes māe cū ipf⁹: tūc it eoz pōtione d3 accipi ipa for⁹
r ipa fpe: erit qd ē tūc mā: f3 digi⁹ q nō ē ps debita cor
pōi absolute: eit cor pōi qd fit aial vel bō. Sūll acut⁹ fē
micircul⁹ r pōtio nō funt ptes fupficies absolute: fed fū
p fectiōe qd fit rectus angulus vel circūlū: r iō for⁹ fuozū
totoz accipit in diffōne hāz partū. ¶ Dñt autē h3 tria
exēplā: nā dignū ē ps boia in actu: cuz. n. bō diffinit⁹ aut
de fcribit⁹ f3 b⁹ qd ē ididūū itegrū hūanū puenit accipe
dignū in eius de fcriptiōe: eo qd ipic ē ei ps fubalib⁹ qūm
ad b⁹ qd ē ididūū itegrū r accitūb⁹. ¶ Nec tūc pftitūēs
nām fpeī eius: eo qd iā fepe diximus: qd id quo pftituit⁹ r
diferntit⁹ ididūū in fua ididūūalitate aliud eit ab eo: qd
pftituit⁹ nā fpeciei: r b⁹ pars eit de numero eoz: nā b⁹ ps
eit pars in actu. ¶ In reliqz aut duobus ps non eit pars in
actu: manifeste. n. vñ qd fit circūlū diuidat in partes de
ftrūct vñitas fūe fupficies: r deftrūct in eo effentia circū
li eo qd circūferentia: iā nō eit vñā linea in actu: nifi cum
accipiūtur partes ei⁹ in eftimatiōe aut pōtione nō inci
ffione. Sūll eit iudiciū de recto angulo. ¶ Itē circūlū
r angulū rectus differunt in boc vñō. f. qd pōtio circūlū

nō est nisi circuli in actu: acuto vō nō ē necesse adesse vt sit pars alteri anguli. Nō. n. est acutus pōne ampli r recti: sed in se est acutus ex pōne. s. suoz latez vnus ē alterus. S; qm acuto ex modo ipsi pōitionis. s. f; qd est positio pōitit relō: qm ex siliitudine r ppingtate r remorōe linea: rū iter se pēdet temp aliq relō: iō accidit vt cognitio acuti pēdeat ex relōne. S; quis h relō n figiet i actu ppter suā difficultatē. Jā tñ signat ipa i po' cū ponit i actu. Jte angulus iupicial n fit nisi exite linea sup lineā. Inclina tio vō q fit est inclinatio ab aliā eqūitate r ad prē aliā. Cū aut accipit ppingtas alicui lineaz ad aliā absolute: r ac cipit ei' inclinatio ab ea absolute sine assignatione iclina tiois ab ea: tūc nō ē nisi inclinatio absolute q iuenit i acu to r recto r aplo: i quoz oīus lineis inclinatio ē ab vna ad aliā. Cū vō ofiderat pūctio duaz lineaz iter se nō di recte iuenit āplius: r in eo inclinatio vnus suaz linearuz ab aliā. h aut inclinatio absolute est q puenit ex curuitate duaz lineaz cuiuslibz anguli: vñ necē ē vt h inclinatio dī termiet p aliqd qd necē ē eē lōgitudine linearē. Imposē est eni cogitari lineā a q iclinet h lineā: nisi a lineā q indi recte pūgit cū scōa. q fac āgūlū vel rectū vel acutus: vel ampli: p lineā at q nō pūgit cū hac nō dīermitat aliqd. Cōsideratio vō inclinationis a lineā recta absolute: nō est certa i h cā. alioqn āplius r rectus eēt acuti. sili ē tōide ratio inclinationis a lineā q fac āplius. Inclatio. n. āplitu dīnis iā suat āplitudinē suā: qm vnus āplius mior ē alio. Sili ē de acuto qūis sit ipole acuti notificari p acuti: h. n. eēt notificare ignotū p ignotū: restat g vt ei' notifica tio necio fiat per rectū q non remat iocorruptus scā icli natione aliq ab eo: r dīcet q acutus est q est ex duab' li neis: quaz altera pōitit alterā iclinate ad cā ampli' q li nea recta: si erigat sic q fiat mior recto si rectus eēt: ex h aut non itell' q in actu sit rectus maior cui opat' tūc eni esset diffinitio falsa: sed cōparat recto q est h; b; n. rect' ex h qd est in po' qd est in effectu: aliq n. po' est i po'. s; po' pōp iā qd efficitur: cū postea fit in effectu po'. ppingt' q. n. ppingt' fetēdi cibaria est in po' qd est iā fetent: ipa po' p pingt' fit in effectu: sed ei' actio non est: acutus g diffinit p rectū: non g est in effectu absolute: sed in po'. Non at vifi finit per aliū pōle acutus: nec per aliqd qd nō est. Jd. n. per qd aliqd diffinit h; ē in po': r h est diffinitio. f; h q sili ē in effectu: fortassis. n. sciet acutus r āplius p rectū: rectus. n. certificat p eqūitatē r siliitudinē r vnitatē. Jlli vero duo certificant p dīcessionē ab eqūitate. Rect' igr certificat p seipm: pōt. n. dīci q angulus mior ex duob' angulis ineqūib' q sunt in vna lineā stare sup aliā ē acu tus: r maior ex illis est āplius. Si vō diligenter ofideret i h; iā ofēdiēt rectus maior. n. est q est tantus r aliqd plus. mior vō est cui de tāto aliqd deest: p tñ ergo certificat cognitio maioritatis r minoritatis: igr per vnus cōfi mile certificatur multiplex dissimile r diuersus. Sic g d; b; intelligitū dispositionem partū diffinitioz: debet etiam remitti cū eoz que predicta sunt de dispōne ptium mae: r pendentiuz ex materia.

☞ Cōpētus est tractatus qntus laudei deus. segtur sex' ad laudem eius.

☞ Lapsum. I. De diuissioib' carū r de eaz dispōnibus.

21

Sequa tractauimus de substan tiar accitib': r d respe ctu pōitatis r pōterioritatis iter se. r de pueniētia diffōnū cū diffinit'. r d vñb' r particularib': opz nūc vt loquamur de cā r cāto: h. n. sunt etiā de pñtib' ē in q; tuz est eē. Laule aut sicut iā nosti sūt fo:

ma r mā: r agēs r finis. Dico igr q nos nō itelligimuz: eē cām formalē: nisi cām q ē pars essentie rei in qua ē id per qd res ē in effectu. Nām vō itelligim' eē cām q est pars essentie rei in qua est id p qd res est in effectu r in q regescit po' eē ei'. Agēs vō est cā q acgrit rei esse discre tū a seipso. s. vt essentie agētis fīm pman itiones non sit subz illi' eē qd acgrit ab eo: nec i forme p illud: sed itayt in seipso sit po' illi' eē nō accitit' r sic et oz vt illud cē n sit ab ipso inqūtu est ipse agēs. Sed si fuerit sit fīm alium respectū. i. qm diuini pbi nō itelligit per agētē pñ' mo tionis tñ: sic itelligunt nāles. Sed pñ' essendi r dātoz ei': sicut creator mūdi. Cā vō agēs nālis nō acgrit eē rei: nisi motione aliq ex modis motionū. igr acgrēs eē nā lib' eē pñ' motus: finē vō itelligim' cām: pp quā acgrit esse rei discretuz ab ea: pōt offendi q nō est cā alia h p ter has. Dico. n. qd rei necessārio: vel ē itra eēntiā rei: r pars eē eius vel nō. Si aut fuerit itra eēntiā rei: r ps esse eius: vel erit ps: cui' eē solū nō facit rez debere eē in effe ctu: sed vt sit tñ in po': r h vocat yle: vel erit ps cui' eē ē facere eā rei in effectu: r h est forma. Si aut nō fuerit ps esse rei: tūc vel erit cā pp quā res est vel nō. Si aut fuerit cā pp quā illa est finis. Si vō n fuerit cā pp quā: tūc necē est vt vel eē eius nō sit in eā: nisi p accit' r ei' agēs eius: vel esse eius sit ab eo: r sit in ea: r h est eēlm ei': vt subz eius: igr pñ' vno modo sunt. s. r alio modo qtuor. Si. n. elm qd est recipientē: r nō est pars rei accipientis pter clemētū qd est pars erunt gnq. Si aut accipientis vtriusq pmo: eo q cōcant in intētiōe po' r preparatiōis erūt qtuor. oz aut vt nō accipias elm ex sensu agētis ē ps pncipū fo: sed ppositoz: tūc recipientis erit pñ' itēntiōi. Jpm. n. p non pstituit nisi per formā: s; ei' eēntiā respectu suūpñ' tñ ē in po'. ☞ Res aut q ē in po' eo mō quo est in po' nō est pñ': qz nō est nisi pñ' itēntiōi. Intēntio vō eget vt acgrat sibi subm in effectu: r deide fit cā ex pte rei: licet sit itēntio insepabilis: igr pmitina erit vel eēntialiter vel remota: s; pmitina erit essentia nō tpe: bē igr sūt spēs cāz. Cūm aut subz fuerit cā itēntiōi quā sustinet nō est h; modū quo subz ē cā pposita: s; alio mō. Cū vō fuerit po' cā ipf mae: nō erit eo mō quo fo: ē cā pposita: qūis pueniūt eo mō quo vñū qd oz: eē cā alic' a q neutz eē ē dīscie r tū. Jpa. n. quūis pueniāt i h; tñ vno duoz modoz: vñm eoz n acgrit alteri suū eē inqūtu ē cā: s; acgrit eē ali' rei: r ē i ea alio q cā ei' ē pñ' ppinguū ad acquirenduz cāto suū esse in effectu: s; nō solū nō pncipie r occasioe que facit eē hāc formā. s. vel cāz: igr illud aliū pstituit p illud: r iō erit cū pncipie mediū ad acgrēndū illi suūm eē i effectu: igr fo: erit mae quasi pñ' actium si eē ei' i effectu esset ex ea solūmō: vt videret q fo: eēt ps cāe actiue: sic vñ ex duob' monētib' nāle: sic i sequētib' dēclarabūt: forma aut nō ē nisi cā formal' ppositio ex ea: r ex mā: igr fo: nō est nisi fo: mae: r nō ē cā formal' mae. agēs vō acgrit alu rei eē qd nō hebāt illa res i seipso: aduētus cui' eē ē ab h qui est agēs inqūtu essentie hui' agentia nō est recipientis formā illi' esse: nec ē adiūctū illi: ita vt sit itra illud. Sed vnaquaz duaz eēntiaz ē eē alterā: r neutru eoz eēvire recipiēdi atqz i se. Nō ē aut lōge qn sit agēs q attribuit eē actu actiōe qūtu i se est. Nā. n. qd est in ligno abicō est actiū pñ' motus qui nō fit in mā: nisi p motū q ē in mā p quē debuit eē eēntia ei'. Cōiunctio vō eoz nō ē q vñū eoz sit ps eē alterius vel mā cūns. s; q due eēntie sūt cer tissime discretē r hāt cōe id in quo sūt. ☞ Ex agentib' at est qui aliq nō est agēs: nec eius paties est paties. S; cū sūt patiens nō est patiens ptingit agentī occasioe: ppter qd sit agēs: tunc ab eo est esse rei postq nō fuit. ergo illi rei est eē: r est qd ei fuit nō eē. S; ab agente non

est ei b qd nō fuerat: nec b qd est postq̃ non fuerat: s; ab agente b; tñ qd est: postq̃ aut res ex scipia b; non eē: le quif tūc vt esse ei? sit post nō esse: r; fiat: postq̃ nō fuerat. igit q̃ illi est essentialr ab agente: b; est: i. esse: b; vō eē nō ē ei: nisi q̃ illi alij rei p̃currerent oia: ex quoz p̃currit d;: vt p̃ter esse qd b; essentialr h̃eat aliud esse: s; b; qd nō habuerit esse nō est ei ex cā agente: b; aut qd nō habuerit esse: iā referunt quidā ad aliq̃ cām q̃ est puatio sue cāe. Sūm. n. esse post nō esse est qdā d; nō est scin p cām: nō est autē pole vilo mō: vt sit ei esse: nisi post nō esse: qd āt nō ē pole nō b; cās: vep̃ est āt q̃ suū esse pōt eē r nō esse. igit sui esse cā est: s; suū nō esse: aliq̃n erit: aliq̃n n̄ erit: igit pōt esse: vt r sui nō esse sit cā: r sui esse postq̃ n̄ fuit ei eē. ¶ Si q̃s aut dixerit q̃ suū esse postq̃ nō fuit: potuit eē: r potuit n̄ eē. dicā si tu intelligis suū esse inq̃tū iā est ipsi suū eē: tūc puatio n̄h̄il agit b;. 3p̃s. n. illud eē est nō necūis. Nō est āt non necūis inq̃tū ad huc est puatio: s; ex b; q̃ casu accidit mō qd erat puatio. Inq̃tū vō accepis suū esse post nō esse cōsiderabis suū esse post nō esse nō suū eē tñ: qd fuit post nō esse: r postea origit ei q̃si nō per cām: deide: vt esset cā essendi suū esse post nō esse. Si āt fuerit cā suū esse q̃ fuit post nō esse inq̃tū est suū esse: tūc certū est posse pcedi q̃ suū esse p̃ esse r nō esse post nō esse qd erat ei. Nec dat ei certū suū esse post nō esse inq̃tū est ei post nō esse: vt possit esse: pp nō esse: vel posset nō esse: nisi nō fuisset eē vilo mō: r tūc esset in re? ad esse. ¶ Et fortasse putabit aliquis q̃ agente r cā nō est opus: nisi vt res h̃eat esse post non esse. S; postq̃ res habuerit esse si destruat cā: erit tū res insufficienti in se: igit putauit q̃ res nō idiget cā nisi ad icipien dūz esse. S; postq̃ iciept r habuerit esse: tūc nō idigebit cā. Cāe igit apud eū crūt cāe fiendi tñ r p̃ores eo q̃ fit si sit cūz eo. Jā igit putauit falsūz si tūc nōst: esse. n. rei. postq̃ res facta est necesse est si sit vt necesse est non necesse esse. Si autē fuerit esse qd est necesse: tūc vel sua necessitas erit illi quiditatem essentia ipsi? qd itas: ita vt iudiciū illi? qd itas sit necesse esse: r tūc impossibile est vt incipiat esse: vel erit necesse pditionalis: r tūc illa p̃dino vel erit i. ceptio vel p̃petas aliq̃ ex p̃petatib; illi? quiditatis vt alū quid aliud ab ea. S; necessitas sui esse nō pōt esse pp in ceptionem. 3p̃i. n. inceptiois nō est suū necesse necūm per se: q̃io igit erit necesse per illā id quod est aliū ab ea? Inceptio aut iā destructa est. Cū igit ipsa non est q̃no erit cā necessitatis alij rei: nisi forte dixerit q̃ cā non est ipsa: mer inceptio: sed ipsa est res cui acquisita est inceptio. igit esset b; de p̃prietatibus que sunt eius qd cepit. igit iā b; cōtineret in scōa parte diuisionis. dico igit q̃ necio runc aut id q̃ cōmitaret bas p̃prietates comitaret quiditatem: r tunc quiditatem comitaret necessitas eēndi: aut q̃ be p̃prietates incipent cū esse: igit dictio de necessitate sui esse esset: sicut dictio de p̃. Si aut fuerint p̃prietates infinitae: r oēs b; tunc oēs erunt poles esse nō necessarie p se vel p̃ueniāt ad p̃prietates que necessario est pp aliud a se: diuisionis autē p̃a p̃ma ponit omnes p̃prietates esse p̃fibiles in scipias. Jā autem p̃stuit q̃ sua necessitas p̃fibilis est per aliud a se. igit omnes p̃prietates erunt obite ex necessitate pp aliud aliud extra se. diuisionis vō p̃a scōa facit debere q̃ eē inceptū nō facit p̃manere: nisi esse necessitatis ex r̃focce: r h̄ est cā. Tu autē iā nōst q̃ in t̃tio in ceptionis nō est nisi esse postq̃ nō fuit. b; igit eē: r b; est esse postq̃ nō fuit. Jā āt q̃ facit incipere non eget ali quid in esse eius: s; agit inq̃tū est ab ea esse: r postea accidit vt sit h̄ in illa hora esse postq̃ non fuit: accidens autē qd casu accidit non est intrā in p̃stitionem rei. igit non esse qd p̃cessit non est cā ei? esse qd incept. S; b; maneria b̄uius esse inq̃tū est illi manerie quiditatus: opz vt

habeat cām: q̃uia daret r p̃maneat: r iō non erit possibi le d̄re q̃ aliq̃ res ponat esse rei esse: postq̃ nō fuit. b; n. nō esset pole: aliqd. n. est qd non d; necio esse post nō esse: r aliquid est qd necessario d; esse post nō esse: esse āt inq̃tū est esse b̄ui? quiditatis pōt esse ex cā: led p̃prietas b̄uius esse. i. q̃ est eē post nō eē nō pōt eē p cām. igit res inq̃tūm est eē suū cepit. i. inq̃tūz q̃ eē qd appropriatū: s; qd ē post nō esse nō b; cām certissime. S; cā ē illi inq̃tū qd itas ei? b; esse. igit aliter ē res q̃ ipsi putāt. Cā n. est nisi de esse tñ. Si aut euenerit qd p̃cessit illud non esset: erit inci p̃ies: sed si nō euenerit incipiens nō erit. agens vō fm qd vulgus appellat agentes non est certa cā inq̃tūm ponit eum agētes. 3p̃i. n. ponunt eū agentem inquantū cōsiderat eū prius nō fuisse agentē. vñ nō ē agens inquantū est cā: sed inquantū est cā: r aliquid aliū est adiunctū ei ea. qm ē agens vno respectu. i. q̃ nō est ad huc ip̄ressio in illo r alio respectu sui. i. q̃ ad huc non est imp̄ssio ab eo in illo. sic si cōsiderares ip̄m fm b; qd puenit ab ip̄o diuictum cūz eo. q̃ nō puenit ab ip̄o. r sic vocāt agentes: r ob b; q̃ qd ip̄i vocāt agentes de p̃ditione ei? est q̃ aliq̃ fuit nō agens: r postea voluit r accidit ei aliq̃ d̄p̄positio q̃ non erat. r p̄stetā adiunctionez essentia ei? cū illo adiuncto fit cā in esse: cū. Jā āt prius erat abiq̃ b; igit agens est apud eos inq̃tū: tūz est cā in effectu post suū eē cām in po? nō inq̃tūz ē cā tñ in effectu: r oē id qd vocāt agentes. comitat vt sit etiā id qd vocāt patiens. 3p̃i. n. nō facit cum alienum a d̄p̄sōne q̃ sibi adiūgit pp qnā cā sibi aduenit. puenit ab eo eē: postq̃ nō fuit: postq̃ aut patuit q̃ esse qd itas p̄det ab alio inq̃tūz ē cā illi qd itas nō inq̃tū ip̄m ē esse post nō esse: tūc illud eē fm b; modū cātū esse: interm dū durauerit sic erit cātū p̄des ab alio. Jā igit manifestū est q̃ cātū eget aliquo qd det sibi ip̄m esse p se tñ: led iō p̄rio r alia b; p̄tū res que accidit ei: r cātū eget dato: re sui esse semper r incessanter q̃dū habuerit esse.

¶ Caplin. II. De solutione q̃onis. an ois cā sit simul cum suo causator: de certitudine cāis agentia.

DE hoc q̃ putatur p̄b; remanere patrem: r fabrica post fabrica: torem: r calefactio post ignē: occasio fuit igno rantia que sit vera cā: fabricator. n. r pater r ignis nō sunt vere cāe ex t̄ne fm qd d̄t oppo sitionem et nec etiā sunt cause sui esse. ¶ Fabricatoris nāq̃ motus causa est motus alicuius. Sed postea ges r eius cessatio a motu vel p̄uatio sue motionis r sua pōde rostras post illam motionez causa est p̄ctionis illi? motionis. Jā n. ponderositas r aduētus illius motionis sūt causa alicuius d̄ctionis: r illa coniunctio cā est alicui? figure: vnaqueq̃ igitur causa est simul cum suo causato. ¶ Pater etia causa est motus spermatis: r motus spermatis postq̃ puenit ad modū p̄dictūz causa est effendi sperma in loco suo: r deinde ipsum quiescere in loco suo causa est rei. Sed eius formatio in aīal r suum permanere aīal b; aliam cām: postq̃ aut b; ita est: tunc ois cā est cum suo causato. S; ē ignis est cā calefactiois aq̃. Calefactio vero cā est d̄struēdi aptitudinē in effectu p̄fectaz recipiēdi formā aequitatis vel p̄manēdi: r illa vel alia cā est cā aduēdiēdi aptitudinē p̄fectaz ad b̄ui? d̄p̄sōnem vt recipiat 3p̄i eius. i. formā igneitat: cā āt forme igneitat: s; sunt cāe q̃ inestitūt cīnta suis formis: r be cause sūt se parate igit vt cā sit sūt cū suis cātis. S; p̄cedētis sit cāe vel p̄ accūs vel adiutricis: iō oēs vt teneam? q̃ cā fabrica est d̄uictio: r cā b̄uius sunt nāe coniunctoz r ita collectio fm qd oīd inauerunt ea: r cā b̄uius est occasio separata efficiens naturas. Causa quoq̃ filij est d̄uictio lue forme cū sua materia ab occasie attribute forme. Causa vero

ignis est occasio donatrix formarum et remotio aptitudinis perfectae ad trium illi forme sit. igitur iam inuenimus causas eius hinc ceteris. Cum autem ostenderimus in his quae sequuntur quod causa huius finit non assignabimus nisi has causas. Nec tamen negamus esse causas adiutrices et preparatrices sine fine ante alias. imo quoque ita esse necessario. ¶ Omne. n. quod incipit iam debet esse tunc; postquam non debuit per necessitatem sue causae ostendimus. Quia postquam est causa quod esse: tunc tripliciter esse: vbi opus est in rebus particularibus res praecedentes: per quas debet esse causa quae sunt in effectu ad hunc finem sint causa illarum in effectu sunt res sine fine: et ideo non cessat interrogatio facta de illis: per quare villo modo. Sed quod est hanc vniu- quodque eorum quae sunt sine fine necessario faciat esse instantes: et sequuntur tunc instantia multa continua inter quae non erit tempus: quod est absurdum: aut remaneat tempus. ¶ Posuerit igitur per sua necessitas eundem finem in toto illo tempore: non in extremo eius: et intentio eius quod facit debere esse necessitates eorum: sit et cum illis in illo tempore: tunc verbum de necessitate faciente necessitatem essendi illa erit: sicut verbum de illis: et pueniet quod causa infinita erunt simul: et hunc quod nos negamus.

Dico ergo quod si motus non esset deberet esse dubitatio. motus. n. facit non permanere rem vnam in vna dispositione. Et si per noua dispositio succedit post dispositionem non esset instantia post instantem: per se tagat illud: sed si finem continuationis: igitur causa non est faciens necessitatem essendi causatum finem essentiam: sed finem coparationem aliquam: cuius coparationis causa vel princeps sue essentie motus est. Id. n. per quod causa est in effectu motus est. Cum. n. res non habeat stabile esse finem vnam dispositionem: nec tamen fraudat ab esse cui incipit in vno instanti: tunc nequum est ut ea custodiamus: vel quae est participes in ordinatione illarum: capere per quod solui dubitatio: sit motus: et si amplius declarabit aliter. Jaz igitur ostensum est quod causae essentialia res: per quas est esse rei in effectu: necesse est ut sint cum ea: nec praecedant in esse finem ut possint remoueri remanente causato: si. n. non potest praecedere. nisi in causis non essentialibus vel non propriis. Causas. n. non essentialia vel non proprias: non nego praecedere in infinitum: imo facio debere hunc postquam autem hanc ita est tunc causa aliqua ex rebus per entitatem fuerit causa esse alterius rei semper: perfectio semper erit causa quod illa habuerit illud esse: et si fuerit semper esse huius: semper erit esse illius. Res igitur huius omnis causae est dignior in causalitate: eo quod absolute praebet rem non esse: hunc igitur est causa quae dat rem esse per effectum: et hunc est intentio quae apud sapientes vocatur creatio: quod est dare rei esse post non esse absolute: causatum. n. quod est in se est ut sit non: quod vobis ad causam suam est ei ut sit. Et autem est rei ex se ipsa: apud intellectus prius est per essentiam non tempore: eo quod est ei ex alio a se. igitur oculus creatus est ens post non ensa posteritatem essentie. Si autem laxauerint nomen inceptionis circa omne quod habet esse post non esse: quod non sit huius posteritas tempore: tunc oculus creatus erit incipiens. Si vobis non laxauerint: sed fuerit conditio incipientis ut habeat eum quo tempus sit prius: tunc destrui illud prius per aduentum suum post illud: eo quod posteritas eius est talis posteritas quod non est simul cum prioritate: imo esse discretam ab ea in esse: quod temporalis est: et sic omne causatum est incipiens. quod est causum: cuius esse praecedit tempore: praecedit eius esse sine dubio motus: et permutatio sicut nostri.

Nos autem non curamus de nobis. ¶ Tunc incipiens finem intentionem quod non praecedit tempus necio vel esse eius esse post non absolute: vel esse eius esse post non absolute: sed esse per priuationem priuationis oppositae proprie in materia essentiae: sic iam nostri. Si autem fuerit esse eius post non absolute: tunc aduentus eius a causa erit creatio et hunc esse dignior omnibus modis dandi esse: quod priuatio iam remota est omnino: inducitur esse. Sed si ponatur priuatio taliter quod esse praecedit

ea: tunc gnatio causati erit impossibilis nisi ex materia: et inductione eius. Ite rei ex re. quod est breue et debile et finitum: aliquid autem boies sunt quod oculus est huius non ponunt esse creati. Dico igitur quod non esse est in materia: et quod ex prima causa: mediate alia causa agere: quibus illa res non sit ex materia: sed post non esse eius successerint esse eius: imo eius esse fuerit ex prima causa: esse post esse alterius quod ad idem erit: et tunc non sit finis ex non absolute: sed ex se quibus non sit male. Alii etiam sunt qui attribuunt creatione oculus esse formali quod non fuerit. Sed esse male: quibus maius non praeficitur appropriat tunc quod est ad causam: non geniture. Nos autem non curamus de nobis: postquam iterit oculus eorum habemus discretas. Inuenimus igitur quod ex his esse quoddam esse quod est ex causa tempore finem materia: quoddam quod est ex materia: quoddam quod est ex aliquo mediate: et quoddam sine medio: puenit autem ut oculus quod non est ex materia praeciente vocemus non gnatum. sed creatum: et ut ex oculus creatio sit vocemus nobilius quod ex prima causa nulla mediate: sine illud sit male: sine actu: sine sit aliud aliud. ¶ Redeo autem ad id in quo erat: dico quod oculus agens cui accidit esse agens idem in qua agat. De enim quod cepit: sic ita nostri idem materia: fortassis ager subit: et fortassis erit actio per motionem: erit igitur finem motus. Cum autem nales vocat agentem finem motus: intelligunt motus quod tuor: sustinet in loco ponere gnationem et corruptionem eorum. Ita autem agens erit agens per se ipsum: et ita erit agens per virtutem. Sed quod est per se ipsum agens: est sic calor sit esse ex parte expositus: et ageret: tunc id quod per vnueniret ex eo pueniret ob hunc quod est calor tunc: agens vero per virtutem est: sicut ignis qui est agens per calorem suum. Nos autem ita enumeramus alios modos virtutum.

¶ Ca. III. De opone quod iterat causas et sua causata.

Non est agens finis: ois quod attribuit esse quod est finis: et quod attribuit esse non esse finis: sic ignis quod facit nescire: et sic: sicut motus quod calefacit. Agens autem quod attribuit esse quod est finis: notum est quod ipse est dignior et fortior: in natura: quod sit ille agens quod attribuit esse non esse finis: huius notum non est manifestum: nec verum: ex oculo puenit forte id quod attribuit sit ipse meret esse certitudo: et tunc attributor dignior: et ad hunc quod id attribuit. Redeo igitur ad caput et dico quod causa sunt causa causatorum: necessaria: vel ad instar sui esse vel alio modo: ex ipso primo est calefactio ab igne: exemplum scilicet est calefactio ex motu: aduenit raritati ex motu et multum alia his sita: loquimur igitur de causis et causis quod coparatur modo primo: idicamus diuisiones quod putant esse diuisiones eorum. Dico igitur quod imo per iam putat quod per plerisque causis minus est in esse quod causa in adesse iterit: si ipso iterio fuerit talis: ut recipiat magis et minus: sic autem causae calefit ab igne est quod sit illis in cum recepit hunc: sic ignis de quod tenet visum quod puenit a se in plures sibi ignem: tunc ignis de quod sit ibi et quod sit in foce: igitur causae non recipit magis et minus: et sit quod sit ibi et quod sit ibi: igitur causae calefactio sensibilis: si fuerit aduenit illi actio: a forma equi sue foce: et fuerit ab illa: et cum male fuerit equi in aptitudine. Sed quod causum sit magis in intentione quod huius finem non esse pole villo modo: nec inueni huius in rebus quod putant esse causa et causa. In lud. n. augmetur non potest aduenire sibi ex se ipso: nec potest esse ut augmetur: et pueniat ex augmento aptitudinis praeficit ut per se faciat necessario exire ad effectum: aptitudinem. non esse causae essendi. Si autem causam triplicem quod venit ex causa utraque posuerint occasione augmetur: tunc illud augmetur erit causum a duobus rebus non ab vna tantum. Sed ille due res sit inuenit sunt maius: per plures causas: quod est augmetur. Cum autem nos praecesserim omnes istas opinionibus: et quod adhuc apti opposere voluerit: poterim ostendere quod quibus iterio fuerit in causum a causa equi magis et minus: tunc causa inuenit et ea erit positas essentialis sine dubio illa intentione: et positas essentialis quae est

21
Et p. 4. me
thaurop. tcr.
19.

In illa intentione erit intentio dispositio illius intentionis non inuenta scdo. igitur illa prima intentio cum accepta fuerit per se esse: et per se suas dispositiones quas habet ad se esse sequitur tunc esse: et per se alterum sit plus eo: tunc remouebit absolute quietas. Sed quietas remanebit in diffinitione illa utraque in quatuor hinc illa diffinitiones essent equales et neutrum eorum erit alterius vel catu. Sed per se per se vni eorum est causa et alterius catu manifestu est per attributionem vni eorum diffinitionem illa dignius est eo quod est et primum non a scdo. nec fuit scdo nisi ab ipsa prima. Constat igitur ex hoc per se intentio cum fuerit ipsa esse: possibile erit illa equari in eorum modo eo quod non est possibile illa equari in eo nisi in respectu diffinitionis: et est porio: quoniam ad meritum ipsius esse: tunc meritum ipsius esse non est de genere ipsius diffinitionis: eo quod per se intentio non accipitur per ipso esse manifestu est igitur non esse possibile ut adeque illi: cum intentio non accipit ipsum esse: igitur attribuens rei esse in quantum est esse dignior est quantum ad esse quam ipsa res. Sed bicellat quiddam aliud discernendum et certificandum: quod debemus perire. scilicet quod cause et causa in prima speculatione diuiduntur apud intellectum in duas partes: quare vna est quod in causa et eius specialitate et eius qualitate essentiali est quod facit debere esse catum in vna esse a na vna vel pluribus: et tunc cause erunt diuerse a specialitate eius sine dubio cum fuerint cause rei in sua specie non in suo individuo. Cum autem ita fuerit: tunc de specie non erit vna quod non habet ingressu est causa illi? spei. Sed causata erunt fice quod debent esse spei alius a specie ipsorum causatorum: et causata debent esse species alia ab earum specie: et tunc cause rei causate essentialiter respectu ad species causatiua absolute: alia est quod catum non erit catum a causa: nec causa erit causa cati in sua specie: sed in suo individuo. Sed accipiamus hoc per se per se intellectui hoc diuisio: et tu fultines quousque pueniamus ad vitate dispositionis que esse in ea. Per se nam speculatione de causa vante forma et hinc formam ex corporibus. Sed exemplum primum est aia in quantum est causa motor electio: exemplum vero secundum est ille ignis in quantum est causa illius ignis: oria autem inter hec duonora est hoc. n. ignis non est causa illius ignis ob hoc per se fit causa specialitatis ignis: sed ob hoc per se est causa? ignis. Cum autem considerauerimus hoc per se modum specialitatis erit hoc per se specialitatis per accensum. Sicut per se filio non in quantum hoc est pater: et ille filius quantum ad esse humanitatis: sed hoc pars intelligat quoniam modis: vno per se causa causatiua sunt coactantes in aptitudine materie: sicut ignis et ignis. alio per se non sunt in ea coactantes: sicut lumen solis quod est in suba agentis lumen hoc vel in luna. Cum autem aptitudo materiaz non fuerit equalis in illis: nec materia fuerint vni? ipse: tunc multo minus equabuntur in diuisia in hoc. hoc lumen quod est in sole: et hoc lumen quod puenit ab ipso: for: tassis ob hoc per se duo lumina non sunt vni? spei apud eum qui ponit conditiones in equitate specialitatis: quatuor: quia eaz non sit magis vel minus quam alia: sicut tu nosti in suo loco. Sed sunt vna species apud eos qui tenent diuersitate inter eas per se magis et minus esse diuersitate: propter accensum: et per se individua: pars autem prima. scilicet quod sunt due res coactantes in aptitudine materie: diuidit etiam in duo. Nam illa aptitudo vel erit aptitudo perfecta in patiente vel imperfecta: aptitudo vero perfecta est vno non fit in na et impediens id quod est in po? in ea: sicut aptitudo aque calefacere ad infrigidandum. In ipsa. n. est po? nalis: sicut ostendimus in naltibus que vel adiuuat virtutem que est extrinsecus ad infrigidandum vel non adiuuat. Sed aptitudo imperfecta est: sicut aptitudo aque ad calefaciendum. In ea. n. est po? adiuuas calefactione que fit in ea ab extrinsecus: habet etiam calefactione remanens in ea nec desinitur. Nam pars autem prima diuiditur in tria: quod in adaptato vel erit vni? adiuuas que remanet et adiuuat: sicut in aqua cum infrigidat

post calefactionem erit virtus impediens remanens: sed destruitur cum esse reificatur cum albescent capilli post nigredinem: vel erit in adaptato aliqua diuax virtutis. nec adiuuas: nec impediens: sed priuatio rei et adaptatio ad ea tantum: sicut dispositio insipidi ad recipiendum saporem: et sicut puatum odore ad recipiendum odorem. Si quis autem nos in errorem gauit de aptitudine aque ad essendum ignem: sub qua illarum quod prius est non erit dubium nobis illa prius sit coactante in aptitudine perfecta materia: in qua magis est triu? eius: potest etiam aliquid dicere nos iam pretermisisse considerationem vni? diuisiois. scilicet cum non est coactatio in materia oino eo quod non est illi materia. Contra quod responsio hoc est. scilicet hoc non potest esse conuenientia in specie vno modo. Nam ostensum est quod eorum que conueniunt in specie sunt separata a materia oino esse vni? modo: diuino: nec potest esse per se intentio vni? eorum: predicere de multis: postquam autem assignauerimus has diuisioes: que sunt quod tunc assignabimus iudicium vni? cuiuslibet eaz. Dico igitur de hac parte diuisiois. In qua non est coactatio et aptitudine materia: nec in propinquas: nec in remotas: quod id facit agens de impulsionibus que recipiunt magis et minus: non de eadem equale sibi: possibile est enim ut per se differunt in suba materia: prout etiam in aptitudine recipiendi aliquid: tunc non recipiunt equaliter: nec debent esse non equalia: non potest esse dispositio huius: sicut est dispositio superficie etheris prius superficie circuli lune in motu quod est per accensum. scilicet vbi non potest esse aliquid: pbibens receptionem impulsionis ibi est equale quod impunit agens: et in hoc loco id quod fit: contingit esse coactio sibi: sed in alia parte diuisiois. In qua est aptitudo perfecta: quocumque quod fuerit res manifestata est: quod paties iam assimilata agere et assimilatione perfecta: sicut ignis qui puerit aqua in ignem: et sicut sal qui puerit mel in sal et filia. Sed autem per se esse per se patiens addat super agens: sicut vni? non est certum: sicut aqua quod gelat aer: quod frigiditas aeris non infrigidauit illam gelationem. Sed cum tu hinc consideraueris non est agens solummodo: frigiditas que est in aere: led et eius virtus infrigidans formalis que est in suba aqua quod iam assignauimus in naturalibus: siue adiunct ea: siue non adiunct frigiditas aeris. In alia autem parte diuisiois. In qua est aptitudo patientis imperfecta non potest patientis assilari agere perfectio in virtute: nec equari ei. Non est. n. possibile ut id quod est iam in virtute cui non est triu? et id quod est in alia virtute cui est triu? quod pbibeat: sint causa vno modo: nisi remoueat: pbibens: et ob hoc non est pole esse aliquid prout ignem a quo calefacit aliquid: cuius calefactio sit qualis est calefactio illius ignis. Nec ut sit aliquid. preter aqua: a quo infrigidat aliquid: et sit et? frigiditas maior: frigiditate aque: aptitudo. n. ignis ad calefaciendum: et aque ad infrigidandum est dispositio non tria in sua suba: et virtus agens est de suba et non extranea ab ea: sed in patiente ab illis duobus est pbibens et aduersans: quod id quod agit principaliter passionum est extra subas ei? et agit illud per tractum et mediate alio. sicut calefactio sensibilis in igne calefaciente et frigiditas sensibilis in aqua infrigidante. Non est igitur illud possibile adequari ei. Si quis autem dixerit iam quod ignis liquefacit subas et facit eas calidiores se. Nos enim possumus mittere manus nostras in ignem et pertransire per illum subito: nec adurit tam grauiter sic liquefacta si sic, moueremus manus nostras per illa: et ob hoc certe cognoscimus quod liquefacta calidiora sunt ipso igne. dicimus quod quod: ita si ita sit: non fit triu? hoc id quod liquefactum sit calidius igne sed fit hoc triu? de causis: ex quibus triu? vna est euidentior: sed illa per triu? vna est in liquefacto alia in igne. tertia in tagete. Omnis autem sit sunt adiuuantes se et per quod libe liquefactum cui eo ipsum: et est in eo coherens et coherens et tarditas separationis cum tangitur: calefactio comitatur tangente: et non potest separari nisi in tpe breui mensura in se.

et pōne tps q̄ sepaſ calefactio ignis: q̄uis ſenſus nō pp̄
dar illā diuerſitate: ſed intellect⁹. ⁊ rō faciūt debere eē di
uerſitate. De nā aut agētis nālis ē. vt agat in ſuū paties
tpe lōgiore actionē firmiorē: ⁊ vt debilis tpe longo agat
q̄d nō agit fortis tpe breui. Sed q̄ eſt in igne fit ob b: q̄
ignis ſenſibilibs nō ē niſi p̄es viſus cū p̄ibus terre. ele
uādo ⁊ mouēdo ſe: q̄ p̄iunctio eſt ſm viciuitatē ſine ta
ctum nō ſm p̄iunctione: imo ſunt iter ſe diuiſe: ⁊ rariſi
cat eas aer qui ſubtrat. ⁊ id q̄d de eo itat i illas dūni
nuit puritatē calozis eaz: eo q̄ eſt frigidius illo. ⁊ q̄ non
patiunt in tāta feſtinatiōe paſſionē p̄ quā fiat pur⁹ ignis
⁊ cū b: q̄ ipſe eſt velocis motus in ſe nō remanet p̄s eius
tangēs p̄e corpis manus tpe quo ip̄iſimā in ea ip̄eſſio
ſenſibilibs: ⁊ q̄ ignis ſi eſt p̄ſtrictus. ſi rap⁹: id fac ip̄iſiōes
multas nō ſenſibiles: nec inducētis menſurā ſenſibilem:
nec cū tpe b̄ite mēſurā: q̄ vō ſubā liq̄ſci eſt p̄ſtricta ſta
bilis ⁊ cōſtas p̄ p̄iunctionē. id id q̄d b̄ eo obuiat ſup̄fici
manus fit q̄ſi vna ſup̄ficies coeqlis illi toti. Sed q̄ q̄
de igne ſenſibilibs obuiat illi ē ſup̄ficies p̄e cōmixte: reſpe
ctu quaz eſt ifrigidās. id ip̄eſſio ignis d̄r ab illa: niſi du
rauerit manus in igne ⁊ tāto tpe quo p̄iugi poſſint tāgen
tia ⁊ multiplicari: ⁊ agat vnaqueq̄ ſup̄ficies in tangen
tem ſe actionē: que poſtea d̄net quēdam modū ſit in cōuer
ſionibus nālibus in ifrigidādō. ¶ Ignis vō qui inclūdī
calamie faboz: eſt magis ip̄iſimē id a q̄ tāgiſ q̄ liq̄ſc
tū vel alia b̄: ⁊ eſt velocioris tps p̄ ſuā p̄ſtrictionē ⁊
ſuā puritatē. Sed de b̄ q̄d ſit in manu cā eſt b̄: q̄ man⁹
potens ad ſecādū aerē ⁊ ignē in corporibus ſubtilib⁹ ve
loci motu: ſed non eſt potens ſic ad ſecādū liquefactum
in ſp̄ſſis veloci motu. vnde conatus ad ſecādū ⁊ irrūpen
dum ſubtilis eſt p̄us. ad ſp̄ſſa vō eſt magnus. ⁊ p̄ eēt
nō vocet illud rap⁹. ⁊ b̄ ſp̄ſſus niſi ob diuerſitē quā h̄nt
in hac intētiōe. q̄uis. n. liq̄ſcū nō eſſet viſcoſum: nec ma
gis adherens ei q̄d tāgit: nec eēt maioris p̄ſtrictiōis r̄ni
tionis. tñ ſi d̄uer eius ſecatio tpe lōgiore in ſuſtinedo il
lū. ⁊ ſit ſtabile ⁊ cōmitās nō refugies tactu p̄ſco ſufficit
ei b̄: vt in ſecādō magis ip̄iſimā q̄ ſubtile b̄: q̄ p̄ōne tem
por. q̄re cū ip̄eſſerit i tāto tpe i q̄ſto ip̄iſimū ſubtile ali
quā ip̄eſſione p̄ſco cū duplicatus fuerit tps poterit ſibi
adeq̄ri in aliq̄ duplicatione. Cū vō addiderit in dupli
cationibus. poterit ⁊ b̄ addere ſup̄ illud. ⁊ id tps ignis di
plum nō erit mēſure ſenſibilibs in actōe p̄ōne magnitu
dinis adherētē illius liq̄ſci: ſic tu ſcies. vuenit āt. vt in b̄
loco declarē b̄ ampli⁹. q̄uis b̄ plus cūctat magiſte
rio nāli. Q. n. vt b̄ dicam⁹ q̄nti ſuffic ad ſoluēdū dubita
tionē: ⁊ p̄ q̄d apparet vitas eius. Deide ſi aligis voluerit b̄
p̄fectius ingreſſe iquirat illud ex bis que d̄cā ſunt in ſcīa
naturali: p̄cipue iueniet illud in bis: que ex nra p̄te ſūt.
¶ Ex bis oib⁹ p̄diciſ manifeſti eſt iā id in quo putant
eſſe p̄cedendū q̄ agens p̄t eq̄ri cū patiente: ⁊ id in q̄ pu
tant q̄ patiens p̄t addere ſuper agentē: ⁊ id in quo pu
tant b̄ nō poſſe p̄cediſ minus eē eo: ⁊ iterū patit q̄ q̄
uis reſita eēt. tñ in itētiōe eſſendi in quātū eſt ip̄m eē nō
eq̄nt agēs ⁊ paties: eo q̄ nō ē agēs in itētiōe in quātū ē
eē itētiōis q̄ eſt eē: q̄ ip̄a nō cōcāt in ea itētiōe. Reman
ſit igiſ oīſpō p̄ſiderādū in eo ip̄um eē. ⁊n ceteris āt ab b̄
iazerat paties egle vſ addēs ſup̄ p̄ncipiū agēs. Sed cuz
p̄terimus nos ad p̄ſiderādū illa q̄nti ad intentionē eēn
di: p̄ncipiū agens crit nō egle patienti: eo q̄ illius eē eſt p
ſe: ⁊ eē patientis q̄nti ad illā paſſionē eē accit⁹ ab illo.
Deide eē iq̄nti eſt eē nō variat in fortitudē ⁊ debilitate
nec recipit magie ⁊ minus. q̄ nō variat niſi tribus mo

dis. ſ. ſm poſitātē ⁊ poſterioritatē: ⁊ ſm q̄d eſt idigena ⁊
nō idigena: ⁊ ſm q̄d eſt necē ⁊ pole. Si autē p̄ſiderauerit
poſitātē ⁊ poſterioritatē p̄ſco. ſicut tu noſti eē p̄us erit
cāe: ⁊ deide cāto de indigentī āt ⁊ nō idigentī iā noſti q̄ cā
ad eſſe nō idigent cāto: q̄ b̄ eē p̄ ſe vſ alia cām. S. b̄ i
tentio p̄ne eſt q̄ſi p̄ q̄uis d̄r ab ea aliquo reſp̄u. De
neceſſitate quoq̄ ⁊ poſſibilitate iā noſti q̄ ſi fuerit cā q̄
eſt cā oī cāto. illa erit necē eſſe reſpectu vniuerſitatis cā
toz: ⁊ eē abſo. Si vō fuerit ip̄a allicuius cāti ip̄a erit ne
ceſſe eē reſpectu illius cāti: ⁊ illud cāti q̄leciq̄ fuerit eſt
pole eē in ſe. Si ſūma āt hoz. B̄ eſt q̄ cāti q̄nti in ſe: eſt id
cui nō eſt necē eē: alioq̄n eēt necū ab q̄ ſua cā: cū poſitū
fuerit eē necē p̄ ſe: ⁊ in q̄ntū nō p̄hibet ei eē. Si naut b̄ter
eē p̄ cām. Ip̄iſus igiſ p̄ ſeipſus ſine p̄ditiōe eēndi ſibi cāz
vſ nō eēndi ſibi cām: ē pole eē necē eē necē ſine dubio: niſi
p̄ cām. Deide cā. ſic oīſum eſt non: p̄cedit neciō eē pro
pter illud. Sed erit vel necē eē p̄ ſe vſ necē p̄ aliud a ſe:
⁊ cū accitū ſibi fuerit eē p̄ illud. tūc p̄t eē: vt ab ea ſit eē
aliud a ſe. Igiſ cāti reſpectu ſui eſt poſſibile: ⁊ cā reſpectu
ſui vel eſt necē vel poſſibile. Sed ſi fuerit necē eē cē oſe
eius digniſus ē q̄ eē poſſibilis. Si vō fuerit poſſibile: nec
fuerit necē p̄ cām. ſed cām eſt necē p̄ illam poſt ne
ceſſitatē illius. tūc eſſentia cāe p̄ſideranda eſt in quātū ē
necē p̄ illud nō attēdēs eēntiā cāt: ſed b̄ erit p̄ illū
necē. Nulla p̄ſideratiōe ad huc bita de cāto cum eēntia
cāti: cū nō ſit niſi poſſibilis: nec curātes p̄ſiderare illū re
ſpectu cāe. Igiſ cāe erit appropriatio necitatis: ⁊ cāto nō
erit niſi poſſibilitas tñ apud illā appropriationē. S. cū
cāto fuerit necitas: cāe quoq̄ erit necitas. alioq̄n cā ad
huc eēt poſſis: nec eēt necē ſui eē. ⁊ ſic necē eē eēt cātū.
eueniret igiſ q̄ eēt necē: ⁊ nō p̄ ip̄am cām: q̄d eſt abſur
dū. Igiſ cāe erit necitas reſpectu ſui in quātū ip̄a cōp̄
ratur cauſato: eo q̄ cā nō eſt necē p̄ illū: ſed p̄ ſe: vſ p̄
reſpectu ſui ad aliū nō ad ſe. In quātū āt cā nōdū referē
ad cām: cām eē nō eſt necē. q̄ nō eſt necē ſui eē: niſi i q̄
tuz cā referē ad illud. ⁊ tūc ſit. p̄ has igiſ tres intētiōes
cauſa eſt dignior eē cāt. Igiſ cā dignior eſt cāto. Sed q̄
eē abſolute cū poſitū fuerit eē alicui⁹: ſiet certitudo eē.
maniſc⁹ eſt tūc q̄ p̄n⁹ q̄ eſt attribūes certitudinē in q̄
ip̄um cōicāt. digni⁹ eſt b̄nda ip̄a certitudinē. Cū igiſ cer
tū fuerit b̄ eē p̄n⁹ b̄: q̄d eſt attribūes aliquid certitudinē
p̄ſco certū erit q̄ ip̄um eſt certitudo per ſeipſum: ⁊ etiā
certū erit q̄ ſcīa de eo ē ſcīa de vitate abſo. b̄ q̄ ſcīa d̄
vitas. ſ. q̄ eſt in reſpectu ſcīti.

¶ Ca. III. De alijs cāis. ſ. mātib⁹ formalib⁹ finalibus. A

Ed poſt q̄ tractauim⁹ de p̄nc effū
ciente: loq̄mur nunc de
alijs p̄ncipijs. S. p̄n⁹ mālē eſt id in quo p̄o
teria eēndi rē. Dico igiſ q̄ illi eſt b̄ oīſpō cuz
alio multis modis. alicubi. n. ē ſic tabula ſcri
pture: que apra eſt ad recipiēdū aliqd q̄ accit ei ſine ali
qua ſupermutatiōe vel remotiōe alic⁹ ab eo q̄d erat eē.
alicubi vō eſt: ſic cera imagini. ⁊ ſic puer viro. quoz vñū
q̄d q̄ aptū eſt ad recipiēdū aliqd ſine p̄mutatiōe aliqua
ſuaz diſpōſitiōe excepta motione ſm vbi: ⁊ b̄ quando ⁊.
b̄: alicubi vō eſt: ſic lignū lecto q̄ cū doas mīnuitur ali
qd de ſubſta eius. alicubi vō eſt ſic album nigro. b̄. n. alte
raſ: amittit q̄litate quā hēbat ſine corruptiōe ſue ſubſ.
alicubi vō eſt: aq̄ aeris ex q̄ nō ſit aer: niſi q̄ ip̄a corrupi
tur. alicubi vō eſt: ſic ſp̄ma aial q̄d eger ſpoliarī a ſua for
ſe p̄eqlit⁹: adapteſ for. aiaſ. S. ſi vne aeris vno. alicu
bi vero eſt: ſic mā b̄ for: q̄ adaptata eſt ad recipiēdū ei:
⁊ per ea p̄ſtituit in effectu: ⁊ aliud eſt. ſic ſp̄s bellitici ele
ctuari ex q̄ ſolū nō ē electuari: ſed ex eis ⁊ alia: añ b̄
auterāt vna ex ſuis p̄tib⁹ electuari in p̄o: ⁊ alicubi eſt ſic

Trif. 3. p. 77.
102. 31.

ligna ⁊ latres domui. B̄ at̄ vt̄ cē sile pcedēt: q̄ d̄t q̄ ex pcedēt nō sit electuariū nisi f3 alteratōez. In B̄ vō nō ē nisi p̄p̄o: ⁊ b̄ manerie sunt et vnitates nuō. Jā aut̄ posue runt qdā p̄p̄ones s̄l̄r mām p̄n̄i ⁊ ē error. Immo p̄p̄ōes sūt mām f̄i s̄l̄l̄. Cōcō vō nō ē for: p̄p̄ōnū: sed qdā qd cō sequit̄ ex illis q̄ p̄p̄ones efficiēt eā i aia. Scōbz hos q̄ mo dos res iuenies q̄ iustit̄ p̄p̄as. Jle. n. res vel iustit̄ p̄p̄as v̄l p̄p̄as v̄l p̄p̄as aliterius. Si aut̄ p̄p̄as. tūc ad B̄. vt̄ sit ex eis aliqd in effectu vel nē egebit aliqd alio. sic tabula: ⁊ B̄ est qd d̄vocari subz re: eius: qd est in eo. ⁊ o3 vt̄ h3 res heat p̄ se in effectu ex̄t̄it̄. nisi. n. habuerit ex̄t̄it̄: tiam nō erit ad p̄p̄ata ad b̄ndū id qd sit in ea. Si vō non fuerit ex̄t̄it̄ nisi per id qd aduenit in eā. tūc iā fuit in ea aliqd receptū qd requirit̄ in ea: cuius aduentū p̄stimi- tur: aut ⁊ z̄m̄ erit tale qd nō p̄stimit̄ illud. led adūgīt̄ ei: v̄l erit qd aduentus eius destruet id qd erat p̄stimit̄ an ad uentū eius. Eueniet igit̄ vt̄ alteret̄. Nos aut̄ posuim̄ illud nō alterari. ⁊ B̄ ē p̄ p̄s diuisionis vel egebit. vt̄ aliqd sibi addat̄: ⁊ B̄ erit vel motus localis t̄n̄. vel motus f̄m̄ q̄l̄i- tatē: vel motus f̄m̄ q̄l̄i- tatē: vel motus f̄m̄ sitū: vel mor⁹ sub̄st̄it̄ialis: v̄l reīnoīo aliquid de suba eius: siue sit q̄- titas siue q̄l̄i- tas eius siue aliqd aliud. Qd aut̄ fuerit p̄ cō- s̄t̄it̄ū alterius rei sine dubio erit et p̄t̄iō ⁊ cōp̄o. v̄l cō- p̄o p̄o erit ex p̄t̄iōne t̄n̄. vel cū B̄ erit alteratio f3 q̄l̄i- tatē. Sed in q̄n̄q3 fuerit alteratio v̄l puenit ad finē vna alteratione vel multis alterationibz. Jā aut̄ fuit v̄l v̄t̄: id ex q̄ sit ḡn̄atio ⁊ p̄p̄ositionē: ⁊ est in re: vocet̄ eim̄: ⁊ B̄ ē id ad qd resoluitur res ad v̄t̄m̄. Si aut̄ fuerit corpale: t̄cū ipsū est m̄m̄ ad qd puenit vidēs: i d̄vidē in for- mas diueras q̄ sūt in eo. ⁊ iā diffinierūt illd̄ ē id ex q̄: ⁊ ex alio a le p̄p̄o: res: ⁊ ē i ea p̄cēntā: ⁊ nō didit̄ p̄ forma: q̄ at̄ tenet̄ q̄ res nō sūt nisi ex ḡn̄ib⁹ ⁊ o3 p̄p̄o: ponit̄ ea p̄- elā. ⁊ p̄cipue v̄nū i d̄t̄it̄atē. B̄. n. ponit̄ digniora p̄nci- p̄is q̄nt̄ ad o3dā i cēp̄tione: eo q̄ sunt maioris v̄t̄it̄atē ⁊ ḡn̄al̄it̄atis. Sz si ipsi veliet̄ recte iudicare sc̄rēt q̄ ex̄t̄it̄a p̄cēntā nō ē nisi i id̄iduis q̄ ḡlequūt̄ ea. sunt dignio- rari v̄t̄it̄atē i ex̄t̄it̄a p̄ se: ⁊ sūt i d̄t̄it̄a digniora v̄t̄it̄ate. Redeam⁹ igit̄ nūc ad m̄s: ⁊ dicam⁹ qd iā fuit v̄t̄is: vt̄ ali q̄n̄ dicat̄ res eē ex̄t̄it̄a ⁊ aliq̄n̄ nō. Dicit̄. n. qd porta est ex ligno: ⁊ nō dicunt̄ qd ex hōie est scriptor: ⁊ aliq̄n̄ id qd sit cōp̄at̄ subo: ⁊ aliq̄n̄ nō. Dicit̄. n. qd porta est ligna: ⁊ nō di- cūt̄ qd B̄ ē scriptor: b̄anus. p̄m̄ū at̄ cū fuerit B̄ qd subz nō mouet̄ v̄llo mō: nec alterat̄ in recipiēdo aliqd: tūc nō d̄f qd sit ex illo. I3 q̄ d̄f qd est ex p̄t̄iōne, sic d̄f ex n̄ scriptor. Lū vō alterat̄ ⁊ p̄cipue cū nō iuenit̄ p̄uatio i noie. d̄f qd ē ex subo. Cōp̄ōne vō q̄ ē i subo nō v̄t̄imur plin: nisi cū fue- rit subm: sic vt̄ aliud p̄ter: illud adaptet̄ for⁹. Sed for⁹ nō cōparat̄ ei nec d̄f qd sit ex ea: sed deriuat̄ ab ea nomen. Subm̄ vō aliq̄n̄ est cōicās totū: aliq̄n̄ ē cōicās nō totū: sic v̄ne cōp̄rele sunt origo actō ⁊ v̄no ⁊ arob. ⁊ alyz h3. Qis aut̄ origo q̄nt̄ est origo nō h3 nisi p̄cēptionē t̄n̄. I3 acq̄sitiō forme est sibi ab alto a se: ⁊ q̄cūq3 origo vel re- cipt̄is vel initū motus ad imp̄sionē fuerit ens in se. pu- rat̄ ex mobile ad eā p̄ se i3 nō est ita. Jā. n. māifestus ē nobis ex alijs locis qd nō p̄t̄ ē vna res agēs ⁊ recipiens eadē re sine p̄t̄itione siue eēntie. Lū at̄ i origine fuerit p̄n- ciptū sui motus p̄ seip̄m̄: t̄r̄it̄ mobilis p̄ nām: id qd sit ex ei erit nāle. cū vō fuerit p̄ncipiū motus i illa aliqd extrinsecus: ⁊ nō fuerit ei moueri p̄ se ad illā perfectio- nē. tūc id qd sit ex ei erit artificialē vel p̄sile. ⁊ B̄ est ro- tū qd dixim⁹ de m̄. C̄. S̄orma at̄ aliq̄n̄ d̄f ois it̄eritō q̄ i effectu est ad p̄p̄ata vt̄ agat ita vt̄ sube separet̄ et sint for⁹: ⁊ f̄m̄ b̄ad it̄eritō d̄f forma ois d̄sp̄o: ⁊ actio q̄ est in reci- piente vnito vel cōp̄posito: ita qd motus ⁊ actiō sūt forma: d̄f et forma id p̄ qd p̄stimit̄ mām in effectu: ⁊ t̄r̄it̄ sube i-

telligibiles ⁊ actiō nō erūt forme: ⁊ d̄f for⁹ id p̄ qd p̄ficiūt̄ mām q̄uis nō p̄stimit̄ per illd̄ in effectu: sic sanitas: ⁊ q̄cqd ē ad qd mouet̄ res nāl̄r: ⁊ d̄f for⁹ si quicquid aliud sit i materijs per artificium: ⁊ d̄f for⁹: p̄p̄e sp̄es rei ⁊ gen⁹ ei⁹ ⁊ o3ia eius ⁊ B̄ totū. Qz totalitas totius for⁹ est et p̄ib⁹. C̄. S̄orma at̄ aliq̄n̄ est ip̄secta. sicut motus. ⁊ aliq̄n̄ perfe- cta: sicut q̄dratura ⁊ rotunditas. Jā at̄ nōlt̄ qd vna res ali- quādo est for⁹ ⁊ finis: ⁊ p̄m̄ efficiens diuersis modis: qd in artificio p̄t̄igē: nā ip̄m̄ artificij forma est artificij in aia: eo qd in aia s̄ab est forma mor⁹ ad formā dom⁹. J̄l- la. n. p̄ncipiū est per qd venit acq̄sitiō forme in m̄s do- mus. S̄ilr sanitas forma est curatōis: ⁊ cognitio medēdi forma est sanādī. C̄. Agēs vō ip̄sectus eget motu ⁊ i3l̄ris ad B̄: vt̄ id qd est in aia eius heat eē in m̄. p̄fciō v̄l cū ex forma que est in eēntia puenit eē forme i suā m̄s. v̄t̄ at̄ qd forme rez nāl̄i sūt ap̄d cās p̄cedētes n̄s aliq̄ mō. ap̄d n̄s vō sūt f̄m̄ solitū cursum suū aliquo mō: ⁊ tu scies B̄ postea. C̄. S̄inis vō ē ille p̄p̄ que res ē: ⁊ B̄ iā nōlt̄ in p̄cedētib⁹. finis at̄ aliq̄n̄ est in aliq̄b⁹ reb⁹ in ip̄lo agen- te t̄n̄. sicut gaudiū ex victoria: ⁊ aliq̄n̄ ē in alio ab agēte qd aliq̄n̄ ē in subo: sic p̄fectio motu⁹ qd pueniūt̄ ex cogita- tione vel ex nā. aliq̄n̄ ē i aliq̄ tertio: sic cū qd fac aliqd: vt̄ per illud placeat aliq̄. igit̄ placere aliq̄ finis est extra agen- tem ⁊ extra recipiens: q̄nt̄is gaudiū placendū aliq̄. heat et aliū finē. Ex finibus etias est assimilari aliq̄ rei: res in quātum desiderat finis est: ⁊ ip̄a et assimilatio finis est. C̄. Cap̄z. V. De stabiliendo fine: ⁊ de solone qd nō illoz qui destruxerit finē: ⁊ d̄ differētia iter finē ⁊ necessarii: ⁊ de notificādo mō f̄m̄ quē finis est p̄o ceteris causis: ⁊ mō f̄m̄ quē est postior ceteris causis.

Trif. 2.
p. 77. 170

B
Trif. 5. m̄a.
102. 44

Ico igitur iam patuisse ex p̄d̄cis qd eē cātū b̄m̄: ⁊ qd oē i- ciens h3 mām ⁊ ēt formā. sed nodū patuit qd ois motio fiat p̄p̄ finē. B̄. n. est aliqd qd ē in cu- ria: ⁊ B̄ est qd est cātū: ⁊ B̄ est sicut mor⁹: celiq̄ v̄t̄ eē nō p̄p̄ finē: ⁊ qd gnō ⁊ corruptio nō vident̄ fieri p̄p̄ aliq̄ne finē qd p̄p̄at̄: p̄t̄ et aliq̄s d̄f ḡv̄n̄icūq3 finit̄ sit finis. sicut v̄n̄icūq3 p̄n̄ est p̄m̄: ⁊ ita nō est v̄t̄ finis nec p̄fectio. finis. n. v̄t̄is nō est: nisi apud quē est ges. Jā at̄ inuenimus res que sunt fines: ⁊ b̄it̄ finis v̄lq3 in infini- tum. B̄. n. sunt que putant̄ ēē fines que sunt in finite. sic p̄- nes: que p̄v̄eniunt ex p̄sillis p̄nt̄er ⁊ nō finit̄. ⁊ p̄t̄ et ali- quis d̄re ponam⁹ qd oī actiō sit finis: q̄re q̄ p̄posuerit illā cām p̄oē ceteris causis cū ille sit certe cātū oīz cām. Qz aut̄ o3 q̄ri de fine post solone b̄ q̄onīs B̄ est. I. an finis: ⁊ bonū sint idē an oīnera: ⁊ ēt qd oīa sit iter largitate ⁊ p̄bitate. p̄m̄ā igit̄ q̄nē que ē de casu ⁊ incuria. solus sic. ⁊ dico de d̄sp̄o casus. qz q̄ ip̄e sit finis aliq̄ iā ondīm⁹ nāl̄ibus. Sed de incuria o3 vt̄ scias qd ois motus volun- tarius h3 p̄m̄. p̄p̄iū ⁊ p̄m̄ loq̄iūq3. p̄ncipiū aut̄ p̄p̄o: quoz est virtus mouens: que est in m̄sculis mēbz: ⁊ p̄n- cipium h3 p̄cedit̄ est p̄curius v̄t̄is d̄sideratiue. p̄n- ciptū vō loq̄iūq3 est imaginatiō aut̄ cogitatio. Lū. n. i ma- ginatione vel in cogitatione rōali fuerit ip̄p̄sa for⁹: aliq̄: ⁊ mota fuerit desideratiua v̄t̄is ad p̄curiū statim p̄- n̄iet ei v̄t̄is mouēs que est in mēmbz. aliq̄n̄ vō ip̄a for- ma ip̄p̄sa in imaginatiōe vel in cogitatiōe erit ip̄sem̄ si n̄s ad quē puenit mor⁹: ⁊ aliq̄n̄ erit aliqd ad B̄: led nō pue- nitur ad illū: nisi per motū apud qd vel cessabit mor⁹ vel durabit motus: ex̄p̄tū at̄ p̄m̄ est B̄. qd hōiez aliq̄uādo redet̄ eē in loco aliq̄: ⁊ imaginat̄ in aia eius forma alteri⁹ loci: ⁊ quia desiderat esse ibi: mouetur tunc ad illū lo- cum: ⁊ p̄uenit motus eius ad illū. igitur desideratus eius erit id ad quod p̄uenit motus v̄t̄is mouentis m̄sculos. ex̄m̄plum vero secundi est B̄. I3 qd aliq̄uādo

21

p̄sufficiē/
102. 15.

forma

Imaginat in aia bofs for: vidēdi aliqūe amicu suū: r dñ
derat videre illū. vñ mouet ad locū in q̄ putat se iuenire
cū: r mor: ei puenit ad locū illū. Jd aut ad qd puenit mo
tus ei nō est ipsū suū pñū desideratū qd irēdebat: sed
aliud. Suū. n. desideratū psequit illud: r acquiri p illū
qd est iuentio amica. Jā igit nōli has duas diffōres: ex
B clarēcet tibi aliquid illū: qd finis ad quē puenit mor: i
oi dispōne iqrū est finis motus: est finis pñ: verus vñ
i efficiēt motū q̄ ē i mēbris: r vñtate monetū q̄ ē i mēbris
nō ē ali: finis pter bñc. Ss aliqñ vñtū q̄ ē pō: hac ē finis
ali: pter bñc. vñ nō o3 sp: vt illa res sit finis pñus vñtū
desideratiue siue vñtū sit imagiatiua siue cogitatiua. nec
o3 sp nō esse: qz aliqñ erit: r aliqñ nō erit: sicut patuit ex
duob: exēplis. Jñ qz p fuit finis vñus. Jñ scōo vero fue
rūt ouerit. vñus. n. mouens ē q̄ i mēbris ē pñ: mor: siue
duob: sed vñus desideratiua est pñ: pñcipiū illius motus.
Nō. n. p̄ ē: vt mor: aia sit nō per desiderū vñlo modo.
Nā id ad qd rēdit vñus fm itētiōē aialis: ē pōsideriūz
aialis siue dub: qd sit postqz nō fuerat. igit ppiquū pñ
ois mor: aialis ē vñ: motus muscularis in mēbris: r B pñ
qd pcedit eā est dñsideriū. Desideriū vñ: sic tu nōli in lū.
de aia legē imaginationē vel cogitationē siue dub: igit
pñū pñ: erit imagiatio vel cogitatio. B at sunt pñ: mo
tus aialis: ex qbus quedā sunt dñbita p se nēcio: r qdā sūt
nō dñbita p se nēcio. Dñbita vñ nēcio sunt virtutes mouē
tes: q̄ sūt i mēbris: r virtutes dñsidera: Nō dñbita vñ nēcio
sūt imagiatio r cogitatio. Nō. n. p̄ ē imagiatio: r nō me
moriz. nec cogitatio r nō imagiatio. Jz oi pñ: mor: finis ē
siue dubio. pñ: n. qd ē nēciū motui volūtariū h3 finē ne
cessario. S3 cū pñ: nēcio: mor: erit vacū a suo fine: r si
tigerit: vt pcurrant pñ: ppiquū qd ē vñus mouens r
duo pñ: qe sunt post illā. Desideratiū cū imagiatio
vt desideratiū cū cogitatio. r terminus mor: erit finis
oibus pñcipiis cū B n erit: sic ē curia vñlo modo. Si at
tugerit vt ofant. J. vñtū mouens nō sit finis eēntial vñtū
t dñsideratiue: optebit tūc nēcio: vt vñtū desiderā sit fi
nis aialis pter finē q̄ ē i vñtū mouēte que cñ mēbro.
Nō. n. iā oñdīm qd motus volūtariū nō ē siue deside
rio. oñt qd est desideriū est desiderium alius rei.
O. si nō fuerit cā finalis ad finē motus. tērit ad aliqd
aliū siue dubio. S3 cū iā fuerit illū ad aliū: pp qd qritur
mor: pfo: dñbebit eē post puentiōē motus: r erit illud
q̄ sit id ad qd itēdit motus: vel qd acquiri post finē mor.
r erit qd desideriū imagiatiū r cogitatiū pcurrunt
ad illud. manifestū ē igit qd illud est finis volūtari: r nō
ē i curia vñlo mō. Ois at finis ad quē puenit mor: si fue
rit finis desideratus imagiatiōē nō cogitatiōē. ille ē qyo
catur in curia. Lū aut finis nō fuerit termin: mor: Jz ei
pñ: fuerit desideriū imagiatiōē nō cogitatiōē. r nec
cesse est: vt vel imagiatio sola sit pñcipiū motus dñsideri:
vt imagiatio cū nā vt cū pñone: sic suspīrō r motus pul
sūs. vt imagiatio cū more r bitu aiali qd pcurrūt ad illam
actiōē siue meditatiōē. Si autē sola imagiatio fuit pñ
cipiū desiderij. tūc illa actiō vocabit foruita: r nō erit in
curia. Si vo imagiatio fuit cū nā: sic suspīrō: vocabit illa
actiō pñuetudo. mores. n. nō robozant nisi frequētiōē
passiōis. Qd igit fuerit post mores erit cōtēnudo siue du
bio. Lū at finis quē sit vñtū mouēti q̄ est termin: mor: iā
fuerit: r nō fuerit finis aialis q est pñ illū que itēdit dñside
riū: r q est finis desiderij: tē illa actiō vocabit frustra: sic
ille q puenit ad locū in q̄ putat iuenir amicu: r cū nō iue
nerit cū ibi: eius actiō vocabit frustra pñone vñtū deside
ratiue: nō vñtū mouens r cōpōne finis pñi. r nō finis
scōi. Postqz at pstat be oēs. ppōnes: tūc dicitio illi q dicit
q in curia ē actiō siue finalī cā, falsa ē. Quint. dixit q in

curia ē actiō siue finalī cā fuit psumptuosus: r putat fal
sus q ē psumptuosus. p qz actiō n sit siue finalī cā. nisi cū
nō būerit finalē cām: pñone eius: qd est pñcipiū sui mo
tus: nō pñone ei: qd nō est pñ: sui motus. nec cuiuslibet
rei q̄ tingerit: nec ei: qd idupērit ingitiōē. p exē de co
mēdo barba. Nā pñcipiū pñcipiū mor: būius est vñtū
q̄ ē i musculo. qd vñ pcedit bñc ē desideriū imagiabile si
ue cogitatiōē. pñcipiū. n. eius nō ē cogitatio vñlo. q nō est
ei finis cogitatio: Jz ē ei finis q ē dñsiderio imagiatiōis
r virtuti mouēti. manifestū ē igit qd B actiō fm pñcipiūz
ei: qd ē vñ: mouens puenit ad finē. B at qd nō mouet ad
finē nō ē: nisi qd vt qd pñcipiū ei: n sit vñtū mouēs. Non
o3 at putari B puenire nō ex desiderio imagiabili vñlo
mō. Ois. n. actiō aialis sit postqz nō fuit B. igit ē dñsideriū
aliqd siue dubio r igitio aial. B at ē cū imagiatiōē aliq.
S3 imagiatio aliqñ nō erit stabili. Jz facile ē destructibil.
vt erit stabili: nō adiuuērit eā. Nō. n. ois q imagiāt ali
qd adiuuērit illud: nec iudicat se iā imaginasse aliqd.
Imaginare. n. aliud ē q̄ adiuuēre se imagiāse. r B ma
nifestū ē. Si. n. oēs imaginationē comitatē adiuuērit
illū: imagiatiōis pcederet B in infinitū. Scōo qd de aduen
tu būi: desiderij aliq cā ē siue dubio: vel qd ē pñuetudo vel
tēdiū dispōnis r volūtatiū mouendi se ad aliā dispositiō
nē vt cupiscētia viriū mouētiū r sensibiliū renouandi i
se actiōē motiōis vel sensibilitatis. Cōtēnudo at ē sit
lectabile: r moueri ab eo cū rēdet est delectabile: r velle
facere aliqd nouū delectat. i. fm virtutē aialē vel imagi
natiū. delectatio vñ est vñtilitas sensibiliū r imagiabiliū
delectatio aialis que certe putat vñtilitas est fm prē būa
nam. Lū at fuerit pñ: imagiatio aialis siue dubio ei: vñ
litas erit aial imagiabil. igit B actiō nō est vacua abytili
tate sui grāis. q̄uis eius vñtilitas nō sit vera fm intellectu.
Deide pter has sunt alie cāe q appropiāt aliquibus tm
dispōit: motui pñcipiūz: q nō cōpēdit: dñbitatiō vñ q
psequit illud manifestabit p B. i. vt scias dñbita iter finē p
eēntiā r finē nēciū. q est vñ: ex finib: q sp accis. Dñbita
iter B ē qd finis p eēntiā: cā q qrit pp seipiam. Nēciū
vñ ē vñū qdls ex trib: qz vel est aliqd qd nēce ē eē ad B
vt sit finis. iqrū ipsū ē cā finis aliq mō. sic dñturies fer
ri ad B: vt pñficiāt icidere vel ē aliqd qd nēce ē eē ad B: vt
sit finis nō qd ip̄s sit cā: Jz ē comitās cāz. sic B qd nēce
ē eē: corpus fūscū. ad B vt sit icidere. nō fuit at corpus fu
scū nēciū ad icidēdū cū eo pp suā obcuritates: sed qz co
mitatur ferr: qd nēciū est ad icidēdū cū eo. vñ ē aliqd cu
ius eē nēciū comitat ip̄as cām finalē. sic cā final: p̄ugū
ē gnō filioz. deide gnōē legā amor filioz r comitat eū.
Nō q p̄ugū fuerit pp amorē filioz. bi oēs sunt fines p
accis nēciū nō per accis casuale. Jā at tu nōli alios fi
nes accitales casuales. Scias aut qd ē pñcipiūz deside
riū nālis est dñio scōa ex his dñfōib: v.g. Nā qz debuit i
fine vñno esse largitatē dātē oi: qd pole est esse bonū i suo
eē. idcirco vñū ē B fuit eē qd ē in pñfōi tñmō ex illis.
Nec fuit pole est eē i illi: nī terrā r aquā r aerē r ignē.
S3 qz nō fuit pole: vt ignis eēt eūlmō qd iducere ad fi
nē vñtū q itēdit pignē: nī eēt adurens r dñsolens. iō co
mitat B nēcio: vt noceat iustis: r dñruat mltā ex cōpōsi
tis. S3 qz iā sum: q̄ sit eē ppo. r ē redeam: ad illū r redeam
m: ad qd nēciū dñctēs. qd ididua gnāta q sūt ifini. n
i fines eēntiales nāe. Nā finis eēntial nāe. vñ ē. vñ sit d
suba: qd ē vñ cū vñ p̄lata: vt illū eē sit stabile eē. B at
fuit ipole i vñno ididuo dñgnato. oē. n. qd gnāt comitat
nēcio cōpñpōi. J. gnātū ex yle corpali. Postqz at B pbi
bitū fuit i ididuo remātiū in sp̄. p igit itētiō nāe ē vñ p
maneat nā būana: r alia b: vñ ididuo ppetuū non desi
gnatū: r illa itētiō ē cā pfectiua actiōis n vñtis. ad B at vt

h' vñū pmaneat i eē nece ē: vt sint individua post idividua
sine fine: igit' infinitas idividuoz nūcro erit accitilis f3 in/
tēto neqū in pte dīsonis p': 2 fm qd est accūs per se.
Sī n. pole eēt boies pmanē sp. sic pmanet sol i celū pfcō
n' eēt op' gnōne 2 mltiplicatōe p gnōne: qūia. n. 2 cesserit/
m' p' iditū nāe n' ē infinitas idividuoz. tū infinitas idividuoz
ē itēto alia ab itētoe cuiusq' ididui. f3. n. q' ididua vclūt
sine f' p' ididua n' sit ad h' vt sit infinitas. 3re ididui qd
duē ad aliū ididui. 2 deinde vt p' ad filiū 2 filii ad nepo/
tē: ad 3^m 2 4^m n' ē ipz finis nāe vltis: f3 nāe p'clari. Post/
q' ad h' sūt finis nāe p'clari. tē p' illū nūq' aliū p'clari illū:
erit itēto 2 finis illi nāe q' f' f' finis. Intelligo at p nām
p'clari v' tute p'p'ia regis vni' ididui: 2 intelligo p nāz
vltz v' tute infuzas i subas celoz: q' sūt vna rē 2 gubnatē vni
uersitatē gnōis. tū at postea scies h' oia: mor' at q' dēdit i
ifinitū ē vñ p' p' uationē. sic nōst i nālib': 2 ē itēto nāe
q' ē illo motu n' ē ipsemet mor': igit' ē ille mor': f3 itēto
ē ibi durabilitas: 2 h' durabilitas ē vna itēto cui' ē pen/
det ex reb' q' nuer' pcedit eē sine fine. S3 modus ppō/
nuz 2 p'nis ē h' o3. n. vt scias q' sensus nostre dictiōis quē
dicim' q' cā final' terminat' 2 cessat. h' ē. q' cā finalis: que
est fm vñū agētē: 2 vna actionē terminat'. Nō pōt. n. eēt
agēs nālis v' volūtari' agat actionē pmanēt' p finē p'
finē: ita vt nō cesset apō aliqū finē. Sī n. ex vno pnc' p/
ueniret actio post actionē: pfecto ipse fm vnaquāq' ac/
tionē esset agēs al' ab agētē qui erat fm alia actionem:
qūia nec per eēntiā: nec p subz eēt alius a se. vñ possent
multiplicari eius fines: 2 f3 vñū qd qd fieret ab eo eēt
agēs p aliu finē. Sī at pcedit ipsoz eē agētē p'cleratū
post finē ē agētē: sit eē aliu a se: vltz in if' n' ē f' fines erūt
vltz i if' n'. 3re f3 ē cā finalis s'p'lo qui fit p q'ntū termina/
tum. oia. n. cōpō s'p'li fit pp h' aia vñ fm vñū quēq' s'p'ly
succedēt qui pueniet ab eo meret dictagēs al' 2 al': 2
in vnaq'q' vice q' ē agēs est i finis designatus q' non pōt
ire in ifinitum: eo q' vñūq'q' s'p'lo est vna p' fine dubio.

E Sed dubio q' sequit' h' soluit' h' mō. iam scis q' finis
ponit' res: 2 ponit' ens: 2 oria est iter rē 2 eētē: qūia res n'
sit nisi ens: sic oria q' ē iter aliqd 2 rē cōmitas. S3 h' tibi
iam vificatū ē: oia aut cā igit' est ipa cā h3 certitudinē
2 cālitatē: cā vō finalis inqūtu ipa est cā: cā est vt ceterē
cāe sint cā i effici. 3git cālitās cāe finalis ē cā ēe aliap:
igit' ēe aliap cātū ē a cālitatē illi'. et' at cālitās n' ē cā esse
eap' pus: nisi sit imaginata i aia v' l' alio p'clit. Nō ē cā cāe
finali i sua cālitatē: nisi cā alia pter cāz q' mouet ad eā v'
ad quā ipa p se mouet. Scias ēt q' res aliqū ē cāta i
sua cālitatē. 2 aliqū ē cāta i suo ēē. Cāta at i sua cālitatē ē.
sic dualitas q' i suo ēē dualitat' cāta ē ad vnitatē. Qz vō
sit cāta i suo ēē: māifē' ē nec laet. S'lt' aliqū ē rei aliqd
acqūitū ad h' vt sit sua cālitās. sic ad exyidū q' daturā in
lūg' v' lapid. cōpā. n. nālis f3 cā cālitat' mltapz ex fōmā 2
accitib' q' n' terminant': nisi p illa: 2 f3 cāe ēe aliq' ex ill'
2 n' iue cālitat'. sic putat' iudiciū s'lt' ēē i disciplinabilibus.
Jā igit' facile ē intelligere q' cā final' in cālitatē pcedit cās
agētē recipiētes. s'lt' 2 formā fm modū quo cā formal'
h3 cām q' duēcā ad illā. S'lt' ēt cā finalis in suo ēē in aia
pōz ē ceteris cāis. In aia. n. pōz ē agētē: q' aia adinuenit
ē p' p' pōtea imaginat apō ē actionē 2 i q'ntionē recipiē/
tis 2 q'ntatē forme. respici igit' cālitatē. 2 respectu eēndi
in itellcū. nō ē aliq' cā pōz cā final'. Immo ipa ē cā essen/
di cā: ceteras cās: eē vō aliap cāz i effici cā ē eēndi illā
i effici. S3 cā final' n' ē cā igit' ē i ieta. Sed igit' est ad
aliqd. vñ fm modū quo ē cā: cā ē aliap cāz. Sed f3 mo/
dū aliū ē cāta cāz. f3 cū cā final' iā hūit effe. Sī n. nō hūe/
rie effe in effici: f3 sūū ēe fuerit p' l'uo ēē in effici. sic pōtea
suo loco mōstrabit. itē nālia aliap cāz: erit sibi cā neq' ēt

agēs: q' fac' h' ē esse. igit' cā final' nō est cāta ceteraz cātūz
fm qd est cā final'. sed fm q' ita est aliqd i effici. cū. n. n' h3
esse in effici: nō est cāta vltio mō. S3 cū p'cliderat' igit' n'
cā final' ē cā ceteraz cāz. iad ipas effendū cāis. ita vt sit
cā agēs: 2 cā recipiēs 2 cā formal'. nō vt sint i effici 2 bēat
esse i seipis. q' igit' p eēntiā est cāe finali igit' nō cā final'
h' est. f3 vt sit cā ceteraz cāz. S3 ex mō quo est' itēto ias
h3 esse in effici accidit: ei vt sit cāta ex h' l'uo. Jā igit' nō
tum est p se quō aliqd est cā 2 cātū inqūtu ipsum ē agēs
2 finis. 2 h' est vñū de pncipus nāliū. Sed q' ingrit
post h' declarabit' p h' qd oia. f3 q' finis q' acgritur ex ac/
tione agētis: diuidit' in duo. f3 in finē q' est forma vel intē/
tio in patiente receptibili actionis. 2 in finē qui nō ē for'
nec itēto in patiente receptibili vltio mō: est igit' in agen/
te. Sī n. nō fuerit in agente nec in patiente. tūc cū nō pōt
sit esse in illa subā q' p se stat: q' nō est ex mā nec in mā: p/
fecto nō hēbit effe vltio mō. exēplū pmi est forma hūana
in mā hūmana q' est finis v' tute agentis fōmationē i mā
hōis: 2 ad hūc finē puenit eius actio 2 eius motus. Exē/
plum vō scōi est bitatio q' ē finis fabricatorū domū: que ē
pncipū motus ad effendū domū. 2 ipa nullo modo est
forma domū. vt at q' finis agentis ppiquus: 2 ptingens
motionē māt sit forma i mā. vt id cui' nō ē finis: for' i
mā nō sit pncipū ppiquū motui igit' nō sit sic. Sī at acci/
derit q' illud cuius finis est for' i mā data: 2 q' illud cui'
finis est hūius itētiōis: q' nō est sua for' i illa mā: f3 vñū
aliqd. tunc si fuerit h' erit p accūs. Sicut cum aliquis fa/
briat domū: vt dicit' i ea. 3p'la. n. igit' bitationis iudē
cū ad fabricādū: 2 ei p' cā fabricādū inqūtu ipse est fabri/
cator: 2 est cātū igit' ē bitator. Cū at ita eueniret: vt vñ
homo simul sit habitator: 2 fabricator. tunc suus finis i
qūtu est habitator alius: erit a suo fine igit' nō est ipse fabri/
cator. Postq' at māifestū est h' vico q' in pte dīctōis p':
finis h3 cōpationē ad multa q' pcedebant cū in acqui/
tione eius in effectu 2 in esse. 3p'le. n. h3 cōpationem ad
agētē 2 cōpationē ad recipiēs cū ipius est in potētia: 2
ad cōpationē ad recipiēs cū ipius in effectu est recipiēs:
2 cōpationē ad motū. Cōsiderat' n. respectu agentis est fi/
nis: 2 respectu motus est terminus 2 non finis. sine enis
essentia pp que est res: q' intendit res non destruitur
res: sed per enis p'ficat' res: motus vero destruitur p'ueni/
tione eius. p'clerat' vō respectu recipiētis q' per ficia
tur per illū: cū ipius erat in potētia: est bonū qd adaptat
ipsam: malū vō p'uatō ē sue p'fectōis. S3 bonū qd ē ei op/
positū est esse: 2 acqūitū i effici. p'clerat' vō respectu re/
cipiētis cū ipsum iā est in effici est for'. C' finis vō fm
dīctōis p'cl' cōpō: notū ēt q' nō est forma mātē patientis
nec est ipsemet terminus motus. Jā at claruit q' ipa est
forma vel itēto in agētē: 2 q' p illū sine dubio exit agēs
de potētia ad effici. q' at ē in potētia est fm p'uatōis cui
p'uctū est malū. q' vō est i effectu est bonū illi oppositū.
igit' h' finis bonū est respectu nō eēntie agētis. sed agentis
fm qd est pncipū motus. 2 agens est finis. respectu vero
agētis fm q' per illū exit de potētia ad effici 2 p'ficat': est
bonū: si ille exius de potētia ad effici fuerit itēto vltio
ad ēē vlad pmanēdi i eē: vt mor' sit nālis 2 volūtarius
2 electōis intelligibilis. S3 si fuerit imaginabilis non v3
ēē bonū. S3 putat'. igit' ois finis est finis vno respectu 2
alio respectu est v3 bonū v' putat'. h' igit' ē dīspō bōita/
tis 2 cāe p'fecti. Ad cōgēcā ad dīspōnē boni 2 libal/
tatis. o3 q' scias q' vna 2 eādē res h3 respectū ad recipiēs
qd per ipsam p'ficat': 2 respectū ad agētē: a q' puenit: cū at
fuerit respect' et' ad agētē a quo puenit sic vt nō faciat
debere agētē esse patientē per illā vel p aliqd aliud qd
sequat' eā: tūc respectu sui ad agētē p'ert liberalitas: 2 re

spectu sui ad patiens erit bonū: vbi aut liberalitas et cōfili-
mitas ex sua p^{ri} ipōne apō oēs ligas et donator tribuens
aliy extra se donū nō pp retributionē. Si n. itēdit pp illō
retributionē. dīr veditōr vel accōmodator vīl fenerator.
adulatio vō et collaudatio et fama et oēs dispōnes: q̄ppe
tūnē nō reputant a vulgo eē retributiones: nisi sint fube
vīl retributiones: que itelliguntur in subiecti. putat. n. q̄ is
q̄ dat aliq extra se donū p qd acgrat sibi laus sit libāl: et n
veditōr vel accōmodator: cū tñ ipse vīl sit veditōr: qd ex
h̄ q ipse bñfaciat aliq ipse lucratur sibi retributionē subalem
sui gñis vīl alteri? vel laudē vīl adulationē p quā gaudeat
sive lucrē q̄ fiat nobilis et laudabilis. Si n. non fecisset
id qd digni? et meli⁹ est facere q̄ nō facere ipse nō eēt taz
pulchrē dispōnis in sua nobilitate: vulgus vō nō computat
has itēdōnes iter retributiones. vñ cū q bñ facit alicui
pp aliqd bono: bonoz putatorū vīl vōz: q̄ p^{ri} veniunt ei
per illud nō cessat vocare libālē. Sz si bñ attēderet hāc
itēdōnē nō vocaret nō libālē. aliq. n. ex vulgo bñficiū
recipēs ab aliq pp retributionē: quīs illa sit pp substa-
tiam cū pcepti h̄: despiciat illō bñficiū: et negat esse bonū:
nec vult illi sibi bñfaciētē vocār libālē: eo qd id qd agit:
agit pp cām. Si aut diligēter igrat qd vīl sentis libera-
lis iueniet q̄ libalis est qd dat aliq pfectionē in suba eius
vel i pnb⁹ eius. sic vt nō fiat sibi retributio villo mō. igr
ois q agit aliqd ex itēdōne talit⁹ pueniat sibi pñsimilis
retributio nō est libalis. vñ ois dāno recipiēti formaz vīl
aliqd vīl: et h̄z finē pueniēdi sibi aliqd ex bono qd fecit
aliq nō est libāl. Sed dico q retributio et volūtas in eo
qd itēdit nō aduenit nisi re ipsecte in eēntia. Retribu-
tio. n. vel ē fm se et sua eēntia vel fm aliqd aliqd et sua es-
sētia: vel i suis cōmoditatibus. Notū est at q si sua itēntio
fuerit de retributione sue eēntie: vel d cōmoditate sue eēn-
tie: vel oīno d aliq qd afferat sibi aliqua vīlitate ei⁹ essen-
tie ipscā ē in suo eē. vel in suis pfectiōibus. Si at nō fue-
rit pp aliqd: tūc nec ē aduenire illā itēdōnē ab illo i ali-
ud a se: vel nō aduenire: sibi eēntie est. Itavidelz: vt si nō
pueniret a se illō qd bonū est aliq. eius tñ dispō oīno esset
eadē q̄ si pueniret. igr h̄ nō est et melius vel pulchrius
vel laudabilius: siue sit aliqd aliqd de accitib⁹ ppyis
sue eēntie q̄ ei⁹ pñ: qd ē n pulchrē nec laudabilē: nec ali-
qd aliqd de accitib⁹: q̄ sunt amabilia vel vīlia. ita videlz
q si h̄ nō faceret: nō tñ dīstiteret eēid qd est ei dignius et
pulchrius. Nō est igr adducēs illū ad h̄: qz nō ē ei poti⁹
puenire illud a se in aliud q̄ eius oppositū. h̄. n. modo si
nō fuerit res pueniēs ex nā vel ex volūtate: q non est h̄z
viā iducēdi nēcitātē: sed alio mō. sic tñ scies postea. pfcō
non puenit bonū id aliq re: ex aliq cā: nisi fm h̄ q
agētes fm itēdōnē suā potior ē itēdō pdcā. vīl fiat ab
eo bonū in aliō a se: eo qd h̄ digni⁹ ē ei: et eius pñ indigni-
as: et tūc finis rei est itēdō retributionis q̄ pñgiū sue eēn-
tie vel itpūent sue eēntie vel reflectit ad suā eēntiam: et
tūc eē illā itēdōnē et nō eēntē nō est ei eēle respectu sue eēn-
tie: et pfectionū sue eēntie et suaz cōmoditatū. Sz aduen-
tus illi⁹ ab eēntia illi⁹ ē sic aduē⁹ retributionū: q̄ appo-
prian⁹ sue eēntie: et reduciat ad eēntia eius. gñus acgrat
pfectionē et dignitatē pñ: et ob h̄ qd ē qre nō cessat ire
rari quīqz pueniat ad h̄: vt reducat ad eēntia. v.g. Si vi-
cam⁹ alicui agentī aliqd qre fecisti h̄: ridebit vt pñt il-
li. et oēnde si iterroget qre voluisti pdesse illi: ridebit
qz bñfaciē bonū est: et sic nō cessabit qd quousqz dicat ei
qre qris qd ē bonū: et rideat h̄ eē: aut vt bonū eueniat ei
aut vt malū remoneat ab eo: et tūc cessat qd. acgratū. n.
boni in oī re: et remotio mali ab ea h̄ ē qd acgrat sibi ab-
solute. mia vō et largitas et clementia circa aliū et gaudiū
de bono qd fit aliq et tristitia: que pueniūt ex defectu et

h̄z sunt accitā. ppa agēti pp q vitupat: si ea non fecerit
vel minuit aliqd de ei⁹ pfectione. igr libalitas est largi-
tio absqz itēdōne alicuius modi. ita vt pp largitiōnē nō
sit pfectio: igr h̄ itēntio respectu recipiētis est bonū: et re-
spectu agentis est libalitas. ois. n. adeptio pfectionis res
respectu recipiētis est bonū: siue fiat pp retributionē: siue
non. respectu vō agentis nō est liberalitas: nisi cū nō fue-
rit pp retributionē. h̄ est igr manifestatio certitudinis be-
neficii et libalitatē: qd igr i loquuti sumus de causis:
et eaz dispōnib⁹. restat vt colligamus bñenit: qd dā sūt
d eis: dico igr qd be q̄tuor cāe putant: nō pñgi oēs i ple-
risqz reb⁹: qñ res qd nō mouent et dīsciplinales nō putant
bñe agēte. s. pñcipiū motus: nec ēt putant h̄re finē. puta⁹
enī q finis nō est: nisi motus: nec ēt mām: qz nō igrat: nī
si de formis eaz. vñ rñt ille q dixit qd h̄ si signat cāz pfe-
ctiū: et qd dīderare h̄ ad hanc pfectionē. vna. n. scien-
tia tractat de eis. sic de oppositis. h̄ at nō sūt oppo⁹. vna
vō scia eo mō quo h̄ scia ē vna: manifestat dispōnē earū.
Nō aut līc nō dcedamus qd be cāe nō pñgunt in oī-
bus rebus: de qb⁹ agit in scientis. ita qd sunt d reb⁹ cōib⁹
q̄ scidūt i suba cīaz: diuersaz. Ipse tñ iā iueniunt in scie-
tis discretis diuersis. et oī anctor alie⁹ vñ⁹ scie. v.g. mālis.
cuius magisteriū est oīdēre h̄ oia pñ⁹: nō sufficit oīdēre
q̄qd accidit eis. Non autē ita se h̄z res. Non. n. ois agēs
est pñcipiū motus. sicut dī. res etiam dīsciplinales in na-
turis suis: nō sunt nisi per aliō a se: qre nō nō sepan⁹ mā
q̄nis spoliēt in estimatōe. Jā. n. comitat eas i estimatōe
dio et fig⁹: q̄ sunt eis ex occasiōe mātē: qd vīrū est: dico
q mēsure sunt yles pñq figuris mēsurabilibus et yni-
tates et nō et nūb⁹ pperatib⁹ nūeri. et iō istis ē pñ⁹ agēs
et pñ⁹ recipiēs: vbi h̄ duo fuerint est pfectio: et pfectio est
itēgritas: sed terminatio et oxidatio pp qd sunt eis et pze-
rates: qd h̄nt nō sunt eis ob h̄: qd h̄z h̄ sunt: sunt illi⁹ or-
dinationis et integritatis et terminationis. Si at negauerit
q nō est pfectio. i. finis motus. nō tñ negabit esse bonū:
erit igr cā eo qd est bonū. Sz nec h̄ ēt fuit illū cā: nisi qz
fuit bonū et postea accit illi bono. vt eēt pfectio mot⁹. eo
q illa fuit ad illā p motū. Sz si h̄ nō esset qd pperates:
q sequit⁹ ea eēnt fines ad quos reduciunt dispōnes eoz:
ingitōr itaqz nō igreret eas in materis illoz finū. artū
fer. n. mouer nām ad h̄: vt sit rotatō nō tñ ē finis ipa ro-
tātōis: sz aliqd aliqd de pperatib⁹ ei⁹. Ingrit. n. circuli p
eā. vñ be cāe iā fuit cōes: qd pp oī vt actor h̄z scie specie⁹
in eis. Ipse. n. nō tñ dīderat cōia: sz et id qd ē pñiū vñ
cuiqz scie. s. qd est pñcipiū illius scie nō dīderat cōia tñ
qm h̄ scia iā dīderat accitā⁹ appropriatā ipa pñctaria
cū fuerit eēntialia: et p nodū fuerit accitā eēntia⁹ subis-
ciap pñctaria. Si at dīnacqz itaqz cāz eēt scia per se
vīqz nobilior iter eas eēt scia d finalē: et ipa eēt sapiā: et h̄
ē ipa nobilior ē religis pñctibus h̄ scie: qz est scia dīderas
finales causas rerū.

Explicit tractatus. 6°. laudetur deus super omnia.

Incipit tracta. 7°. cū auri⁹ dei. Cap^o. 1. De omniū vni-
tate. s. idētitatē et ei⁹ dīstōib⁹: et de pñtib⁹ multitudinē. scz
alietatē et diuersitatē: et de modis oppōnōe cogniti.

Idetur aut qd fm hanc nostrā itē-
tionē: vt iā cōpleam⁹ vībz
de his: que pñia sunt idētitatē fm qd est
idētitas et de pñtib⁹ bus eā. Scias autē q
vñ et ens iā pñficantur in pñctatōe sui d
reb⁹: ita qd de quocūqz dixeris: qd est ens
vñ re⁹ illud pōt esse vñ alio re⁹. nā qd
quid est vñ ē: et iō fortasse putant: qd id qd itelligit
et vīroqz sit vñ et idē. sz nō ē ita. Sūt at vñ illi. oī et i q
cūqz est h̄ est et libāl. Si n. qd itelligit de vñ oīo eēt

Id qđ itellr p enstic multu f3 qđ ē multu nō eēt ena. sic
nō ē vnu. qñia accidat ei eē vnu. dñ. n. qđ multitudine ē vna:
f3 nō lōqñt ē multitudine. vñ o3 vt loqñmur nūc b hīs: qđ ap-
propat vñtati. r de ei' p'p'ositiō. l. multitudine. qđ antez p'
p'ia sunt vñtati. sunt idēitas r hōgenea pueniētia r eq-
litas r silitudo. p'p'ia vñ multitudine sunt oppo' illoz: tra-
ctare āt de oppositiōis vñtatiō. ē. vñtatis. n. silitū ē. sed
qđ ē ei' 3iū ē multus modis. ¶ Jde āt ē cū mltaymo mō
ponunt vñū vno mō: r p' accēs: r b ē f'm respectum
p' accēs. Sic. n. illic dñ vñ sic: r b dñ idē. Sed qđ dñr
idē in qñtate sunt silitū: r qđ in qñtate dñr eqūla: r qđ sūt
idē in relone dñr p'p'ia. Szvres p'entiā sūt in reb' qđ
p'stituūt eēntiā. vñ qđ fuerint idē gñe dñr hōgenea: r que
fuerit idē i spē dicent talia: r qđ fuerit idē p'p'io dicent pue-
niētia. oppo' vñ illoz: nōfunt ex cognitiōe illoz. Nā op-
positū ad idēz ablo' ē aliū. aliū vñ qđdā ē gñe: r qđdā est
spē: r b ē est aliū dñr: r qđdā est aliū accēte. pōt āt eē:
vt id qđ est aliū accēte sit vna res: qđ est aliū a seip'ia duo-
bus modis. Quoz vñius nomē p'p'ia f'm aliquid placē-
tū est. f. qđ est diuersum numero. aliud vñ dñr a diuerso i b
qđ diuersum ē id qđ dñr ā qñs. aliud vñ ē id qđ aliqđ essen-
tial'. Diuersū g' ē magi cōe qđ aliū sūt r alia. ea vñ qđ aliū
tur gñe gñalissimō: si fuerit eēntia i materys ipa sua alie-
tas i gñe gñalissim'. nō facē dñere ea nō posse pūgi in vna
mā. Sz qđ aliū spē sub p'p'ia gñib' qđ sūt sub vno gñā-
lissim' ipole ē ea pūgi i vno subo. qñqz āt nō pueniunt in
vno subo eodē mō i eodē tēp' dñr oppo'. Zu āt iā nōst i
logica nūc: r p'p'ates eoz. ex qđ b' h'it' r p'uiatio vno
p'ntent sub dñcōrysz: h'ia vñ vno mō p'ntent sub p'ui-
atiōe r h'itu. modus vñ qđ p'nter p'uiatiōis negōne ali'
ē a mō qđ p'ntent h'ia sub p'uiatiōe. ¶ Qz āt vt icas qđ p'ui-
atio dñ multus modis. dñ. n. modus id qđ o3 vt ē aliqđ: nec
ē in eo: nō qđ nō sit illius modus: vt sit in eo: qñia sit illius
nā: vt sit i aliqđ. r dñ p'uiatiō id cui ē eē i gñe aliquid: rē:
nec ē i ipa rē: qđ ē illi' modus: vt sit in ea: siue illi sit ge-
nus p'rimū siue lōgiquū. r dñ p'uiatiō id cui' nā ē eē rē i
ablo': f3 in sua hora qđ p'tery: sic senex edēntis. pōz vero
mod' nūmū puenit negā. alij mō dñt ab ea: r dñ p'uiatiō
amissio per violētiā. r dñ p'uiatiō id qđ amissit res itēgrā
tate suā. monoculus. n. nō dñr cec': nec ēt videns ablo'. b
enī nō ēnisi rē: sūb i lōgiquū. f. hōis nō oculi. Deide dñ p'ui-
atiōe p'dicat neg'. f3 nō p'uerit. p'uiatiō vñ nō p'dicat de s'
rio. amaritudo. n. nō ē p'uiatiō dulcedis: f3 ē aliū cū p'uiatiōe
dulcedis. ¶ P'uiatiō. n. aliqñ ē in mā. aliqñ est comes
eēntiē: qđ facē debere eē p'uiatiōe alterius eēntie in mā: r
nō ē sit cū p'uiatiōe. r b sūt h'ia. qđ oppōnis cā nō ē alietas
gñe. iā. n. oñdīm' b'3 cā b' ē qđ eēntie eoz ipa dñfōne
sūt: r dñfōne suaz dñaz repugnāt cōiūgi r destruit se.
P'ostqđ at nulla gñe: gñalissimoz sūt h'ia. o3 tunc vt
h'ia sūt dñfōntia dñy: vñ inter oia que sūt alia dñ: h'ia sūt
aliud p' formas. sic nigredo r albedo sub colore. r dulce-
do r amaritudo sub gustu. bonitas vñ r mali' nō sūt cer-
te gñia sup'io: nec bōitas signat itētiōes vñuocē in illis
nec mali'. p'ter b' aut mali' signat in oī rē aliqđ modo p'ui-
atiōe p'fectiōis qđ ē ē ei. bōitas vñ ē eē ei'. Inter illa igi'
est diuersitas: qđ ē iter p'uiatiōe r eē. ges vñ r labor cōue-
niūt i gñe alio qđ sit bōitas r mali'. Cōueniūt. n. i semlato
r imaginatiōe r i silit'. Nō sunt igi' spēs bōitatis r mali'.
vt aut qđ nō bñ p'siderauerūt b'. itellexerūt qđ eoz: que
sunt h'ia: r bñt gñia p'p'ia qđ b' p'ntent vel qđā p'uiāt
in sensu p' itellr: r qđā dñt: r collegērūt ex eis itētiōe
p'ueniētie r itētiōe diuersitatis: r p'osuerunt vñā ex eis
genus qñdā: r alterā p'osuerunt genus aliud. Sz nō qđ
ita ē. Nā sensus p'ueniētie r diuersitatis est: vt cōp'o fue-
rūt: qñt due nāe inueniēntur eis aliqūa que diuersip re

spectibus apta sūt poni qñt gñia eoz. Ip'a enī p'ntēntur
sub vñuieritate potētiāz agēdi r patiēdi quodamō: r
sub qñtatiō' alio: r sub relonib' alio. Ip'a. n. f3 b' qđ p'
ueniūt ex reb': qđ sūt potētiē agēdi: r f'm b' qđ agrūt in
aliqđ ex oīqđ: qđ sūt potētiē patiēdi: r f3 b' qđ dñl' gēntur
dñspōs i suis subsistētib' sūt dñ qñtatiō'. Sz f3 b' qđ pue-
niēs ē est pueniēs suo pueniēti sūt dñ relatis. Lū āt nomē
rei qđ ē dñ pueniētia vel diuersitate fuerit reductus ad ali-
quā itaz itētiōnū. p'ntēnt sūt gñe qđ est ei' p'p'ia. Nō
dico āt qđ vna res p'ntēntur sub diuersis gñib'. b. n. ē qđ
ego refugio. sed qđ diuersis respectibus vna res ē aliū: r
aliud r p'nter in alia p'te. Nec sūt b' certa gñia. f3 sūt qñt
gñia: qđ sūt res cōp'osite ex itētiōe r actiōe vel passione
vel relone r alijs. r vt qđ itēp'is sūt qñtates r ceteri re-
spectus comitant ea. Jtē qñtis nos ludem' ponere cō-
ueniētiā: r diuersitatē p'nter sub gñibus aliozibus: tñ
nature p'ue: que ponunt due nāe bñt certa gñia p'ter pue-
niētiā r diuersitatē sub gñibus p'ntent: r iā nōst b' alia.
Sed b' qđ h'ia sūt sub duobus gñibus dñy: sicut auda-
cia r temeritas: longū est differere. auda'. n. in ē qñtates
r qđā respectu est strenui. Sili' ē temeritas in ē qualis-
tas est: r qđā respectu est soliditas. Sed strenuitas r so-
liditas nō sūt de gñib' itaz qñtatiō: quēadmo' lapidū r
sistidū nō sūt gñia olfcoz r gustatoz. imo comitant ea dñ
ueris respectu qđ sequunt' ea. auda'. n. i se nō ē h'ia te-
meritatis nec fōmidolositatis. imo strenuitas r fōmidolo-
sitas sūt h'ia p'tera sub bitu: qđ est vna spēs qñtatis. auda'
vñ est oppo' nō audaciciā ē qñt genus temeritatis r fōmū
dolositas. Sili. n. auda' eē h'ia temeritatis: nō tñ eē s'
ria ex nā sup'p'ia: ex aliqđ qđ accit ei. f. ex b' ille eē lauda-
bilis r stren' r p'ul'is vñ vñpabil' r solidus r nociū'.
Lōrraria igi' vt lūit ea qđ pueniūt i gñe r i subo. qđ qđā
sūt ita qđ vñū subm' recipit vtrūqz onus dñoz: tñ sine
p'ueriōe sūt i aliū ab illis duob' r qđā sūt qđ subz p' cō-
uerit i aliū ab eis quoz accidat ei vñū ex eis. aliqñ. est
p'p'io qđ idulcorat aliqđ. sed ad amaricāde eterali' cōp'lo
ne. Nō ē āt b' dñspō i p'ueriōe calidi in f'm. Lū. n. fuerit
h'ietas i gñe: nec ērit tūc vt p'uiatiō cuiuslibet eoz i sua
nā qñtā ad illud genus: comitēte atēz tñ: r tūc nō ērit me-
diū iter illa v'letit: mediū: f3 vñū plura. r tūc nec ērit
vt illa multū dñstet ab vno qđ illoz: vel eodē mō: ita vt
ab vno nō dñstet magi v' min' qđ ab alio v' nō eodē mō.
Si āt fuerit b' nō eodē mō: tūc qđā eoz: erit p'p'ia silit'
tudinā aliqđ: extremi eo qđ se ē aliqđ for' illi'. r qđā ērit
in vltio dñstāt ab eo: r b' ē h'iu: qđ h'ietas ē vltimus dñ
stātē iter appo' qđ pueniūt i gñe r i mā. vep. est āt dicere
vltimū dñstātē eē v' b' mediū: r ybi nō ē mediū: qñ vñus
qđ qđ eoz ē in vltio dñstāt ab alio. igi' h'ietas ē dñstāt p'fca:
qđ dñstatiō eoz eadē ē. ¶ Qd āt qđ p'onar vltimā dñstātē
stātē ē dñstatiō iter vñū r vno alia dñstāt b' pole est. dñ-
stātia. n. vñ' a duob' vel erit f'm vñā intentionē vñ' mō
dī: r tūc duo dñstātia ab vno eodē mō erūt p'ueriētia i for'
dñstātē: qđ est vna spēs nō mltē: vel erit multū mōis: r tē
illi erūt diuersi mod' dñstātis i vñ' mōd'. gñ nō ērit b' p'
dñz qđ p'legē gñ: vt faciāt illa spēs sine expectatōe aliē:
r p'p'ue in simplicib'. iā. n. nōst b' sed erit de mō sequē-
tū: de dñspōne eoz qđ comitant' spēm. Nā āt sermo ē de
vno mō dñstātis. f3 ē p' eēntiā. mai' ē igi' qđ h'iu vñū
nō ē nisi vñū: mediū vñ vñ ē id qđ qñtis sit diuersus ē tñ
p'fice. r iō o3 vt p'ueriō p'mū fiat ad illud dñ aliqđ moue-
tur ad h'iu. Nāqñm enīm pus sit citrū vñ viride vel
rubeum. r deinde sit album. Jam antez ponūt cōtrarijs
media: per negationem duozū extremozum. Sed hoc
aliquādo fit ex defectu nois mediū. i. mediū verifici si di-
ceretur: nec calidū nec frigidū si replidūz careret noie r

Tri. p'ropie.
ca. 5.

Tri. 5. meta.
tex. 15.

Elind.

Diuersus.

3
p'uiatiō dñ
mlt' modis.

Tri. 5. meta.
tex. 27.

Tri. 10. meta.
tex. 13. 14.

b3 res vel erit in uno genere vel in diuersis. sic si dixeris nec leue nec graue. B3 at non erit vez mediū: s3 est mediū v3borens. ¶ Habitūs at 3 puatio nō hñt mediū in sub/lecto. Ipsi. n. sunt ipsa affirmatio 3 negatio restricta cir/ ca gen3 vel sub3. 3 i tpe et 3 dispōne. Cōpatio igi3 habet 3 puatiōis ad illā rē 3 dispōnez. erit sic p3o 3dictioz ad eod qd ē. sic. n. nō ē mediū iter 3dictioz: sic nō ē mediū iter puatiōnez 3 habitum.

¶ Ca3. II. De assignādis itētiōibus antiq3simoz 3 ideis: 3 sc3a methasī: 3 de cā q3 eos duxit ad B3: 3 de oñdēda oñt ne ignozātie pp quā decepti sunt.

Empus est nobis: vt accigamur ad refellēdū snias ocās de ideis. 3 discipulalibus. 3 de pncipijs se/ paratis: 3 de vlt3. q3 dñta n3s radicib3 q3 iā stabilim3s. q3 qñs iā p3bate sint certis regulis: q3 est aliq3 inuitio sufficiens speculatoz ad dissolueūdū 3 destruēdū

oēs verisimilitudines eoz: 3 ad opponēdū sentētya cor/ rum: tñ conabimur ad B3 totis viribus nostris. Cōfidim3 enim q3 per ea que dicemus interim dum aduersamur eis vtilia multa puenient: que ptermisā sunt in eis: q3 diximus 3 oñdimus. Dico igi3 q3 omnis ars in exordio suo est cruda 3 imatura: sed maturat postea: 3 deide pau/ latim decozaf 3 pfici3. 3 alio fuit p3bia antiquit3s apud grecos. p3mū qdē persuasibilis. i. retorica. Deide quia incidit deceptio in eā fuit dialectica in vna ex p3ib3 eius. i. naturalis: que ap3 plures eoz p3mū fuit v3sitata. postea vero cepit adiuuere discipulalē. 3 deide diuinā. S3 in B3 dum transirēt de alijs ad alias nimū fatigati sunt. p3mū aut in trāsēdo de sensibili ad intelligibile diuissi sunt. Nā quidam ex eis putauerūt q3 diuisio. facit obere esse duo aliqua in vnaquaq3 re. sicut duos boies in intē/ tione humanitatis. i. boiem sensibilem 3 corruptibilem. 3 boiem intelligibilem sepatū per p3mū iuariabilē. 3 vni/ cuiq3 istoz attribuerūt esse. Sed eē sepatatū vocauerūt esse exemplare. 3 vnicuiq3 rez naturalis attribuerūt formam sepatatā: que est ipsum intellectū: cui obuiat i/ tellectus: eo q3 intellectus est res que nō dñtuit. S3 q3 qd est sensibile ex his est corruptibile. Scias v3 3 dñm/ stratiōes posterūt fm bui3smodi cursum: 3 f3 B3 tracta/ uerūt de eis. ¶ Ex quibus plo famosissimus: 3 magister eius Socrates nimū adheferūt huic sentētie dñtes. q3 buianitas est vna intētiō ens in qua cōcāt idiuidua 3 re/ manet destructis illis. Nō est aut B3 illa intētiō: que ē sen/ sibilis multiplex corruptibilis. est igi3 illa q3 est itētiō intel/ ligibilis separata. Quidā v3 aly nō dederūt huic forme separationē: sed pncipys eius: 3 res disciplinales: que sūt separe diffinitioib3 posterūt dignozes separationē in eē. Id v3 de formis naturalibus q3 nō sint separe diffinitioē dixerūt nō separari per essentiam. 3 dixerūt q3 forme na/ rales nō generātur nisi ex p3iūctioē illaz formaz disci/ plinaliū cū mā. sicut planicies: que est intētiō disciplina/ lis cū adiūg3tur r3. i. nato fit sinus. 3 fit itētiō nālis. pla/ nicies aut fm q3 est disciplinalis est separatilis. Sed fm q3 est nālis nō est ei: vt sepe3. plo v3 plus iclinabat se ad B3 vt forme sunt separe 3 disciplinales: apud ei3 erāt me/ die iter formaz: 3 iter mālēs. qñs. n. bē sint separe dif/ finitiōe: nō tamē cōcedebat eas eg3lere non in materia. ¶ C3 B3ma. n. vel est finita vel infinita. Si aut fuerit infini/ ta sed B3 ex B3: q3 est expoliata nā. tunc omne spaciūm erit infinitū. Si v3 B3 acciderit ei ex B3 q3 est expoliata a mā: tūc mā est acquirēs restrictiōne 3 formā. S3 vtrūq3 istoz est absurdū. Nā spaciū est infinitū impossibile est. Si at fuerit finita: tūc restrictio eius est in termino termi

nato. 3 signa mēsurata. Q3 B3 nō est ei nisi ex passioē acci/ dēre sibi extrinsecus. nō ex ipsa nā eius. Nō patimur autēz formamā sua mā. igi3 ficeēt separe 3 nō separe. 3 B3 est ipo3. o3 igi3: vt sit mediū. ¶ Alij v3o pñc3 rez nāliū po/ suerūt ideas: 3 posterūt eas certa intellecta: 3 certa sepa/ rata dñtes. Qd cū ipsi expolant dispōnes corporales a mā. i. nāles nō remāet nisi magnitudo 3 figura 3 nume/ rus. Cui ex ip3. p3dicam3tis ea q3 sunt qñtates passibiles 3 passioēs 3 habitus 3 potētia 3 ipotētia sunt res bñtūm passioēs 3 bit3 3 potētiās. R3lo v3o ē de his: q3 pēdent ad similitudinē istoz: igi3 ē mā. restat igi3 vbi: 3 est qñtates: 3 qñ est qñtates: 3 finis 3 est qñtates. agere v3o: 3 pati sūt mā/ les: acgrif igi3 ex B3: vt q3 qd nō est qñtū: sit ei pendēs ex mā: pēdētis v3o ex mā pncipiū est id q3 nō pēdet ex mā. igi3 disciplinalia. Idēz sunt pñ nāliū. 3 ipsa sunt certa i/ tellecta. alia v3o ab eis. sunt nō intellecta: 3 idcirco nullus pōt diffinire colore vel sapore. vel alia h3. diffinitione que sit recta: sed que est cōpatio aliq3 ad vñtē apprebē/ dentē. q3 intellectus nō intelligit eas apud eos: sed imagiat eas imaginatio seque sensus. Dixerūt et q3 numeri 3 me/ sure: 3 dispōnes eaz intelligant per seipsa igi3 ipsa ff sepa/ rata. ¶ Quidā v3o posterūt ea pñ. 3 nō posterūt ea sepa/ rata. 3 B3 fuit secta 3 p3rbagoz: 3 cōp3 oia assimilauerunt vñtati 3 dualitati: 3 posterūt vñtate in termino bōitat/ 3 restrictiois. dualitatē v3o posterunt in mali3: 3 in nō re/ strictioē. ¶ Quidā v3o aly posterūt pñ augmētū 3 dimi/ nutionē 3 equale ponētes equale ipsam yle. eo q3 ab ipo/ fit vñtati ad vtrūq3 extremoz. Quidā v3o aly posterūt eq3le formā: eo q3 ipsa est restricta 3 terminata: augmētū v3o 3 diminutio nō hñt terminū. postea v3o diuissi sunt i cō/ positioē vñtatiūritatis ex disciplinabilitatib3 ideis. Quidā enī posterūt vñtē pñ mēsure. vñ linea ap3 eos pponit ex duab3 vñtatiōib3 3 sup3ficiē ex quatuor vñtatiōib3. ¶ Quidā v3o vnaquāq3 istaz duaz posterūt grē per se: 3 plures ex eis tenuerūt q3 numerus est ipsum pñc3: idēz vñtatis est pñm pncipiū: 3 q3 vñtatis 3 idētiās sunt comi/ tātia vel pñtia 3 pcreauerūt numerum ex vñtate 3 ordi/ nauerūt ei fm tres modos. q3 vñtatis modus nūeralis. alter est modus nūeri disciplinalis. tertius ē mod3 itera/ tiōis. modus v3o nūeri nūeral ē: q3 posterūt vñtate i pñc3 ordi3. 3 deñt dualitatē: 3 deñt terminatē. 3 sic deiceps. Nūerius v3o disciplinalis est: q3 posterūt vñtū pñm: deide 23. 3 deide tertius: 3 ordinauerūt nūez per successiōnem vñtus post vñtū. tertius v3o modus est: q3 posterūt nūerū pcreari per iterationē ipsius vñtatis. nō per additiōez alteri3 vñtatis ad ipsas. miroz at B3 snia 3 p3rbagoz 3 te/ nuit nūez pponit ex vñtate 3 sub3: eo q3 vñtatis nō p3st p3 se q3 vñtatis ē alē: 3 id i q3 cū b3 ē. 3 id ē p3positio. 3 sic ē mltitudo. ¶ Et ex his fuit q3 vnicuiq3 ordini disciplina/ lis nūeri attribuit pñtiētā alicui3 forme. Ita vt cū ex3/ poliatū sit oxdo nūeri. Cū v3o cōmīcet m3 fit forma bo/ minis v3 ex3: B3 ē B3 snia quā assignauim3 p3dicā. ¶ Qui dā v3o aly dixerūt q3 iter bāc formā nūeralē: 3 iter exē/ plare o3ia ex3 q3 fuerit q3 posterūt eā mediū f3 q3 p3dm ē. p3tes v3 ex3 p3rbagozicis tenuerūt q3 nūerius disciplinal/ v3 idealis est ipsum pñc3: 3 ipsum est nō sepatū: ex quib3 fuit ille q3 p3cessit cōpositiōne formaz geometricaz fieri ex vñtatiōib3. B3 negauit mēsuras dimidiari: 3 ex his fuit quē nō piguit ponere disciplinales cōpositas esse ex nūeris: 3 post p3pōne accidere eis diuidi in infinitus. 3 ex his fuit q3 formas nūmerales posuit cōcātes formaz geo/ metricis. Tu aut cū diligēter consideraueris b3 inuenies q3 radices octafiois ois error/ 3 que icidēt isti vñtati. ¶ Cū ipsa est opatio eozum: q3 cū res est expoliata ab ali/ quo: nec est adiunctus ei respectus ali3s: pfecto expo

liata est iee ab eo queadmodum si id cui aliqd adiunctum est consideras per se sine consideratione eius qd sibi adiunctus est. Ja.n. considerasti illud no adiectu illi. r oino cu slide/raueris illud sine p ditione p iunctiois: ia putabit te coside/rasse illud cu p ditione no p iunctiois. Itaqz n o oporteat co/siderare illud: nisi no p iunctio: q n is sit p iunctu. Sed qz in/tellectus apprehendit intellecta: que sunt in mudo sine consideratione eius cui adiungitur. Ideo putauerut qz intel/lectus no apprehendit nisi separata ab eis. Non est autē ita. imo omnis res fm qz in seipsa est habet vnum respe/ctum: r fm qz iuncta est aliy bz aliu respectu. Nos. n. cum intelligimus. v. g. formam boie: iqtu est forma boie: so/ lūmodo ia intelligimus aliqd: qd solūmodo est fm qz est i se. Sed ex h qz intelligimus. no oqz sit solū r separu. Lōiū ctum. n. ex h qz est ipsum no est separu fm moduz nega/ tōis: no fm modū p iunctōis qua intelligit separatio ex nte. Nō est aut nobis difficile itelligere fm apprehensionem vel per reliqs dispōes vnu ex duobus: qz vnu ē. i. qz nō est de nā eius separi a sibi p iuncto in ex nte: q n is sepetur ab eo in diffōne r itētiōe: r certitudine q n fuerit ei certitudo no p rēta itra certitudinē alteri: q n ēē cu illo fac de/ bere ēē p iunctio nō p rineri in itētiōibus. ¶ Scda ē er/ ro: eoz de vno. p h. n. qz vidimus qz būanitas est intentio vna: no itelligim? itentio nē qz sit vna nūero. r sit in mul/ tis r multiplicet respectibus. sic vñ? est p multoz. imo sit vñ p rī sunt filij discreti. Jā aut scriptissimus de h als. Jpsit aut nescierut qd per h: qd vidimus multoz ēē itē tione vñ: itelligim? qz q n is p vna itellegerim? venit ad mām eadē bz dispōes q n alia: nec puenit ex ea: nisi h vñū idiuidui. r sit q n is p vna occurrit intellectui: r ipse ius fuerit in eoz: qz ex eo h eadē itētiō vna: q n is cu vna aduenit: delef alia: r nō agit aliqd. Nō sic calor: qz cū venit in mām in qua est būditas iprimis aliq itētiō nem: r cu p iatū fuerit intellectui qz venit ad cū itētiō bu miditatis agit aliq itētiō nē. Jti vñ si itelligerit itētiōes de vno in h: remoueret ab errore suo. ¶ Tertia ē i g rā tia eoz qz h iquātū est h aliqd aliqd est in cōscās et in dif/ finitioe qz est o d d i c t o i s. sic si aliqz s o p h i s t i c i t e r r o g a/ tus: an hō iqtu est hō sit vñ? vel multi: rideat qz ē vñus vel multi. Nā hō iqtu est hō est hō nū. r iqtu est hō nō est aliqd aliqd ab hōie: s vñus r multitudine: sunt aliq ab hōie. Jā aut discussimus de his. ¶ Quarta est opio eoz de h qz cū nos dicim? qz būanitas ē sp manēs: est qz si di/ ceremus qz būanitas est vna vel mltē. h āt nō ēē sic: nī si diceremus qz būanitas vna vel mltē esset vna inten/ tio. r iā nō oqz putare. vt cū cōcesserit sūp p l s qz būma/ nitas est manens cōsequi: vt vna r eadē būanitas sit ma/ nens: ita vt ponat būanitas eterna. ¶ Quinta est opio eoz de h qz si res mālēs fuerint cāte: opteat cāe eaz: ēē res: qz possibile est separi. Non. n. si res mālēs fuerint in/ tellecte r disciplinales separe: optebit ius: vt disciplinales oino sint cāe eaz: qz fortalē aliē sube erūt cāe: que nō sū sube que sūnt in ei. p d i c a m e t a. Nec certificauerūt cer/ tissime: qz geometrice: que sunt de disciplinabilibz. nō pnt erare materis in suis diffōnibus absolute: q n is careat spē m ā x. r hē sunt res ad certitudinē: qz videre sū fuffi/ cere radices qz p m i s s i m. Igit accigamur h eos qui tenēt sniam de disciplinabilibus.

¶ Caplin. III. De destruendo sententiam de disciplinali bus: r de ideis.

Ico igitur qz si i disciplinabilibus fue/ rit disciplinalis sepatu a disciplinali sensibili: tūc vel erit in sensibili di/ scipinalis: vel non erit. Si aut in sensibili non fuerit disciplinalis: optebit tūc nec qdratū

nec rotūdū nec menīratū sit sensibile. Si autem nullū istoz fuerit sensibile: tūc qūo erit via ad stabiliendū (uā ēē: r qz minus ad imaginandū ea: Jnitiū. n. nre imagi/ nationis de h sumit ab esse sensibili: ita vt si est in marem? aliqūe boies nullum eoz: sensisse proculdubio: r iudica/ remus eum nō posse imaginare aliqūe eoz: nedum: etiā itelligere: q n is nos iam stabiliērimus: sicut circulum plura ex eis esse in sensibili bus. Si vero fuerit natura di/ scipinalis hē vt habeat esse in sensibili bus. tūc illa na/ turalibus: erit in sua essentia respectus: qz quē ēēntie eo rum vel erūt pueniētes in diffinitioe r itētiōe cū separa to vel non pueniente. Si autē fuerit nō pueniētes eaz illo. tūc disciplinalia itellecta erūt alia ab eis que imagi namus r itelligimus: r ad stabiliendū illa erit opus pba tione alia. r sic postea consideram? de dispōe separatio nis eoz. q. n. ipsi pteremiserunt stabiliē ea: r proposue runt tractare de separatioe eoz: nūbī est. Si aut fuerint cōnēntia r cōcantia illi in diffinitioe: tūc hō d i s t sunt in sensibili bus necesse est: vt vel fuerit in eis nisi na turas: r diffinitioe eoz. Sed qūo separabunt ab eo: qd ē eoz diffinitio vel sit h p aliqd qd accidit eis ex aliqua occasioe. r tūc illa est preparata ad h. qz diffinitiois qz non p h i b e r i t h s e q u i a d i l l ā. i g i t d e m o d o i l l o r u m s e p a r a t o z e r i t: vt fiat mālēs. r d m o d o i l l o r u m m a t e r i a l i u m: erit vt separerūt: h est hūi et qz tenent: r super qz p i s t i t u t radicē sue snie: h aut que sūt p aliqd qd accidit vel ege būt sepatia ad se sūi vel nō egebit. Si āt egerit sepa/ tis: nō egebit alijs sepatia a se: nisi p naturas suas. tūc sepatia egebit alijs sepatia. Si āt h nō egerit sepa/ tis: nisi p aliqd qd accidit eis: ita qz nisi illud accidisset illa nō egerit sepatia vllō modo. nec sepatia deberet hē e s s e v l l o m o d o: tūc accis rei est qd facit debere esse rei: qd ē pus ea: r ita nō eger ea: r ponit separata egētia illis ad h vt possint hē ēē. si aut nō fuerit sic: sed fuerit qz ēē sepa toz: facit debere esse sepatoz cū illo accit: tē accis nō facit debere ea esse in alijs: nec in suis: sed natura sepatoz rū ē pueniētes: si aut fuerint nō egētia sepatia: tūc sepa ta nō erūt cāe illoz vllō mō: nec pncipia: r sequē qz h se parata sunt insufficiēta. Cōiūctū. n. materic psequitur vires r actioes: que nō sunt in sepato. Quāta. n. differē/ tia est inter figurā humanā simplicē: r iter figurā būanā vñā agētē. ¶ D i c i t o r: ēē de eis qui p o s u e r u t l i n e ā i n s u a e x i s t e n t i a e x p o l i a t ā a s u p f i c i e: r p u c t u ā a l i n e ā: q u i d ē g q z r i g i t e a i n c o r p e n a t u r ā l i a n a t u r a v n i u s c i u i l i s: e o r u m f a c i t d e b e r e h: s e d s i s t r d e b e r e t e a c o i u n g e r e s i e n t s e p a r a t a: a n a l i a v i r u s a i a: a n i n t e l l i g i t e a n c r e a t o r. D e i d e l i n e a q u o p o z e s t c o r p e p f e c t o p o s i t a t e c ā e: cū nō s i t f o r? e i u s. l i n e a. n. nō ē f o r m a c o r p e i t a t i s: qz n e c e s t a g e ē e i: n e c f i n i s e i u s. S e d f a l t e z c o r p u s p f e c t u r i n t e g r u d i m ē s i o n i b u s s i t f i n i s l i n e e r a l i o z. N e c ē ē s t p l e e i u s. i m o ē q u i d d ā q d c o s e q u i t u r i l l u d f m h a g f i n i t u r: r i n c i d i t u r. ¶ J l i ā ē q z i s s n i a m d e n u m e r i s c o m i t a t u r: v t d i s t i n c t i o n e s r e p p o n a t v a r i e t a t e f m a u g m e n t u r r d i m i n u t i o n e m e o z ē t: tūc d i u e r s i t a t e i n t e r h o i e m r e q u i m e r i t: qz v n u s e o z e s t p l u s: r a l t e r m i n u s. M i n u s a n t e s l i p ē i c o q d e s t p l u s. i g i t u r v n u s e o z e r i t i n a l i o. ¶ E t e x h i s e s t e t i ā q u i p o n i t v n i t a t e s ē q l e s. r i t a i d i n q u o d r p l a b e o: q d e s t m i n u s: e r i t p s e i u s: q d e s t m i n u s: r e x h i s ē ē t q p o n i t v n i t a t e s i n e q l e s: s e d s i i p s e d i n t d i f f i n i t i o e: tūc nō sū v n i t a t e s: n i s i cōiōne nōis. Si vñ nō d i n t d i f f i n i t i o n e: s e d p o s t qz p u e n i t i n d i f f i n i t i o e a u g m e n t u r r m i n u n t. a n c a u g m e n t u r i n c r e m e t i e a z e s t p a l i q u i d: q d ē i n e i s i n e s s e c u r: s i c n u m e r u s. r s i c u t v n i t a t e s e s t m u l t i t u d o. ¶ E o s a u t q u i t e n e t s n i a m d e n u e r o n u e r a l i: r e o s q u i cōpōnūt e x e o f o r m a s n a t u r a l i u s s e q u i t u r: v t f a c i a n t v n u d e d u o b u s

[illegible]

fuert illis vna mā: tunc mā aliquid ē t pūct? : t aliquid corp? :
aliquid reuertit in pūctū : t quib? h? icōueniēs sit: ad huc trā
h? et facit debere vt pūctū non sit dignio: ad essendiū pñm
corpōis q? corp? pñm pūcti. S? erūt de bis q? sunt vicifūm
in eodē subō. Si aut mā eoz fuerint diuerse: tunc in mā
qualitatē nō erit nisi dualitas: t seq? q? h? nullo mō erit
sit. Sed? aut siūz vitaris pūct? nō ē nisi in linea q? ē iūp
ficie q? ē in fo? : corp? q? ē mā. pūct? vō nō ē pñm nisi ex
intellectu ēmmitatis. S? re vā corp? ē pñm ex intellectu q? ad
cidit et finiri p ipis. Adior aut de illo q? posuit pñm augmē
tū t diminutionē t eqli. vñ relonez posuit pñm? . ¶ Relatio
aut ē qddā accis aliquid aliy ex bis q? sūt: t ē posteri? oibus
reb? . Deinde quō est eis pole ponere in esse multitudinē:
vnytas. n. scōa q? ē multitudinē referat ad pñm. si habuerit
ē p seipis. In q? igit dūt vnytas ab vnyate? . S? nec ēē p
se nō multiplicat nec dūt ab aliq? nisi p subaz nō ē p nūp? .
Si vō pterit p p p dūsiōne vnytas: tunc vnytas nō
erit nisi mensurā: si vō pterit p p alia occasione: tūc vny
tas bz cām q? ē in nā suā: nec ē de bis q? sunt p se nec de pñ
cipijs q? sunt: nō bñt cām. ¶ Deinde quō posuerit vny
tate t multitudinē ēē de dyas assignātes vnyas bonitati t
alterā malicie. Ex istis. n. fuit q? tenuit q? nūerus ē ex pte
bonitatis p p dūsiōnātis t cōpōnis t dīpōnis qd est in
vno. ¶ Quidāz tenuit q? vnytas ē ex pte bonitatis. Sed
si vnytas fuerit ex parte bonitatis: tunc quō ex bonitate
gnat malicia: Vel quō ex additione bonitatis sit malicia:
Si vero multitudinē fuerit bonitas t vnytas malicia: tunc
quō ex additione malicie puenit bonitas: vel quō pñm t
nitritū fiet malicia: ita vt maius sit cātū t min? cā: ¶ Qui
dā vō ex eis posuit nūp? t vnytatē de maniera bonitatis
t posuit maliciā yle. S? yle si fuerit cātā: tunc debīt cām
q? pendat q? erit yle vel fo? . Si aut pēder ab yle: tunc
ctes q? intelligunt ex h? . Si vō ex fo? pēder: tūc quō boni
tatis gnabit malitiā? Si aut nō fuerit cātā: tūc ē necesse
ēē p se: qd vel erit receptibilis diuisiōis vel erit expoliā
tia. Si vō fuerit receptibilis diuisiōis in se: tūc est mēsurā
cōposita ex vnytatib? fm iniaz illoz: t tūc ē est de boni
tate. Sed si nō fuerit diuisibilis in seipia: tūc cēntia ei? ē
vnytas. Vnytas aut inqūz est vnytas bonitas est: qd apd
eos nō intelligit bonitas nisi fm h? qd est vnytas vel ordo
nūeri. Vnytas vō apd eos dignio: est ad h? . Si aut posue
rūt q? vnytatē ēē vnytatē nō ē ē ipaz ēē bonitate: destruent
tūc eos qd radices: si posuerūt q? vnytatē ēē vnytatēz
piaz est ēē bonitate: seq? tūc ex h? ipaz ēē yle: eo q? ipa est
vnytas qd est bonitas. Itē si fuerit vnytas q? in ipa est bo
nitas: piaz ēē t rēma ab ea: tunc si remouerimus ab ea h?
piaz h? nō est nobis nībia laborāz: qūis qdā eoq? posue
rit res gnari ex nūero qui comitat qūitare: t babet et se cū
illa. vnyte pncipia nō erunt nūeri: sed un nūeri t qūitates
aliquid rez: t h? est absurdū arqnd eo.

Explicit tractatus. VII. Incipit. VIII. Capitulum. I.
De cognoscendo pmo principio vnuerſi eſſe: et de cogno-
ſcendis proprietatibus eius.

Respondit autem puenim ad id in B libro nro: **S**it qd̃ ōis ut p̃ficiamus eū p̃ cognitionē p̃mi p̃ncipy vniuersi f̃le ingrentes an sit ⁊ an sit vni nec h̃ns cōpar. nec f̃ile: ⁊ ut oñdamus ordinē eius in esse: ⁊ ordinē eor̃ que sunt p̃ter ipsum: ordinē eor̃ ⁊ dispositionē reductionē eorū ad ipsum adiutā auxiliū eius. P̃mū vero qd̃ de B̃ina n̄ bit nobis est B. ut ostendamus q̃ cause omnib̃ modis finit̃ sit: et in vno qd̃ ordinē eaz est p̃ncipy B̃: ⁊ a p̃ncipy

mis essentialib⁹ sicut iā nosti. vñ in eo qđ sit complexio p
remotionē sry cōplonis: s p pñationē cōplexionis. h igr
ps diuisionis nō est de diuisione quā exēplificauit p ge/
nerationē aeris ex aq. etā. n. nō corrūpūit in suis spēbns
in cōplexione s pueritū. Nec est de diuisione quā exē/
plificauit p eē viz de puero. Doc. n. non pueritū. qz puer
nō est pp destructionē viri. S3 illud pueritū. igr ex his
que cōmīcent fēst quiddā qđ cōmīcet post destructionē
cōplexionis: z qđ cū ipe loquit h nō loquit de subo inqz/
tū est subm nisi inqzū signat de h vbu eēndi aliqd de ali
quo. Notū est. n. qđ h nō dī de oī cōparatiōe generati ad
suū subm. Si. n. fuerit de aptus: ex qđ⁹ fit aliqd fm pfe/
ctionē: z nō h3 nomē fm modū quo est aptus: z nō sequi
tur illud pmutatio dīpōnis sue que est ei ante exitum ad
effectū: tūc nō dīcet aliqd esse de eo. Nō. n. dī de hoīe eē
vir: sed de puero. puer. n. nomē est rei ex h qđ est impfe/
ctus nec pñat nisi puerionib⁹: z ē fm viā pcedēti pau
latin: z est impositū ei ad h vt itētiū quā signat nomē de
illo remoueat in epīetū: ad effectū. Tūc. n. est imē in co
remotio alicuius rei que erat ci pp quā merebat nomen
nō dīcet aliqd esse de eo: accidit igr ex h vt cōparatio
fuerit generati ad subm in eo qđ nō h3 nomē nō sit intra
hanc diuisionē: z accidit etiā ex h vt cōparatio ad subm
sit p actiō nō p eēntiā. puer. n. inqzū est puer nō pōt ēē
vir: ita vt sit ille puer z vir: s3 destruit id qđ intelligit per
nomē pueri ad h vt sit vir: igr ēē de puero ad vltimū est
intētiō de post. Itē qđ nō loquit: nisi qđ de subiectis que
sunt p actiō. Itē qđ necesse est vt aq ex qua fit aer vel sit
elemētū ei aliq mō vel nō sit. Si autē nō fuerit: tūc nihil
vals tractare de eo. S3 si fuerit: tūc nō o3 vt cū aer pueritū
a sua qūitate actiua i aqūitate fiat elemētū ei. qm ipe nō
pueritū a sua alia qūitate ad h vt fiat elemētū alteri⁹ rei
v. g. a sua humiditate vt fiat elemētū ignis sine pueriōe
sui in aqua. Deinde sit ignis est in alia qūitate nō opposi
ta ei in quā pueritū aer: igr cause males nō ibunt i finitū
sine reuerfione. Ex pōtione. n. eius nō patuit ea debere
reuerit oīno: s3 pōt esse ea reuerit. ex qđ inuif possibilis
finitiois. Nō est aut h ingstio eius: imo eius ingstio
est eē finitio: cōndamū igr solutiōē istaz qōnū dīcet
res pueritū est vt yrbu magistri pmi nō sit nisi de
pncipys sube: inqzū est suba: nō igrū est suba cui accidit
qđ nō pñituit ei subaz nec pñat ea. vñ vbu eius fuit de eē
subaz de suo elo: vel de subo illi vñ de eē fm viā spēi sube
absolute: vñ fm viā eēndi pfectionē spēi sube: z puerien/
tius est ēē vt vbu eius sit de eē nāli nō artificiali. De cū
ita sit: tūc elm est ps eēntialis in eē gñati: z ēē in esse eius
qđ generat ex eo. Non intelligo aut p essentialē vt sit ne/
cessariū ad eē cōpositū ex te z ex alio. Quia h ēē iness elo
in gñationibus nō eēntialib⁹: sicut elemēto ad eē corpus
albu. S3 intelligo p eēntiale. h. s vt elm eē pte sit aliquid
eēntiale ei: tūc nō pñituit illud elemētū in effectū nifi
fuerit ps illi vel fuerit qđ est rei sua pñō nālis: eo qđ illud
iā pōt ēē ps sube. Illius vō iudiciū est: sic iudiciū hui⁹ ni/
si fuerit elm qđ pñituit aliqz illor: deinde accidat ei fieri
partē cōpositā ab iplo: z accitē: qđ est in eo qđ nō est cōsti
tuens ipm: nec pñat id qđ pñituit. igr ipluz eē partē est
eēntiale respectu cōpositū: nō eēntiale respectu sui pñi: s3
o3 nō auferamus ei suū eē partē. Lū aut fuerit sic: tunc
subm non erit libez ab vno illoz duoz. s qz vel erit con/
stitutū ab hac re vel ab alio equalenti. erit igr qđ iā fuit
in ea. igr ante agfitionē forme habite iā erat in eo aliud
qđ equalat ei in pñtutione eius: s3 nō adiūgitur cū h.
Igr erit qđ iā agfuit ex mā: z illa re erat suba qđ destruit
eūz aduenit cōm: z est vna ps diuisionis aut erit qđ elm
iā pñituit nō p hanc rē qđ pñituit: sed p formā nō pfectā qđ

est ei p nām quā hēbat. inqzū pñituit mās tñ: s3 nōdum
acgrit id qđ est cā finalis hui⁹ for⁹ p nās: erit igr qđ acgrit
suba: s3 nō acgrit pfecta nālī. Lū aut illa pfectio fuerit p/
fectio ei⁹ p nām: qūlis vñus nālīs sit pñm mor⁹ ad pñōnē
qđ est p nām: sequit tūc necessariū qđ aliqz tps critū quo
h nō erit fm iā integritatē nālē pp aliqd ipediēs ipm: qđ
est in ipso cū illud mouet nālī ad illā pñōnē: sequit igr
necessariū in hac parte diuisionis: vt qđ est aptū moueat
ad pfectionē. Itā igr manifestum est qđ oēs modi essendi
subaz fm hāc pñiderationē pñentib⁹ sub aliqz istaz duaz
partūz diuisionis necessariū. Sili in oib⁹ modis essendi
aliqd ex aliqz illud qđ est receptibile in vtrūqz partib⁹ erit
pars eēntialis fm respectū sui in se: z fm respectū sui etiā
ad cōpositū. ¶ Pōt aut aliqz dīe pōt ēē vt vñus nālīs
nō moueat ad hāc pfectionē pp defectū alicui⁹ extrinseci:
z pp ipediēs z pñibēs: exēplū pmi est defect⁹ lumis solis
in granis z in feminib⁹. S3 oī exemplū est langores cyte/
nuantes corpatē rñfio ad h. s est qđ vñus pmi docto/
ris de h nō est: qđ oīno moueat in effectū: s3 qđ si nō fue/
rit aliqd ipediēs nām: z occasiōes nāles fuerint nālī ad
iūuātes ei⁹ nām moueat ad pñōnē: z h fm viā pceden/
di. Itā igr manifestū est qđ cetera ptes diuisionis nō itēdunt
fm hac ingstione: s3 ps pñicta. h. n. iudiciū nō est certū de
religis pñib⁹ diuisionis. Pōt. n. h eē in nō eēndi subaz. vñ
cū posuerimus subm qđ iāpī z nō cessat acgrere aptitū/
dīnē: post aptitudinē ad res accitales sine fine: sic lignuz
qđ cū figurat aliqz figura aptat p h ad aliqd: z cū ei⁹ apti
tudo ex it ad effectū: itēz aptat ad aliqd: sili z aia in app/
bensione itelligibilū: vñ qđ in puerionib⁹ nālīb⁹ nō p
bibeat h itenit. Sed solo qōnis de h qđ res fiunt ex ellā
z de h qđ est fm vñā duaz partūz diuisionis patebit ex
his qđ pñicta sunt: qm elm p se solū nō est aptū recipere for/
mā vegetationis z aialitatis: sed acgrit sibi aptitudō illa
pp qūitate qđ venit in illud ex cōmīctiōe: z cōploni ptingit
in eo sine duobz aliqz puerio in aliud sub nālē: quia nō
pñituit illud: igr cōparatio ei⁹ ad formā cōplonis est de
illa pte diuisionis qđ ēē de pueriōe qđ cū agfita fuerit i cōplo
ne: tūc receptio for⁹ aialitōis ab illo fieri pñō illius agfuit
in cōplone: z pp eā nā mouebit ad illaz. igr cōparatio ei⁹ ad
formā aialitōis ēē sic cōparatio pñieri ad viz: z pp h nō cor
rūpet for⁹ aialitōis ad h vt fiat cōplō tñ: sic puer nō ēē de
viro: s3 corrūpit cōplō ad h vt fiat for⁹ simplex: quēad/
modū aq pueritū in aerē aial. n. nō est elm sube elo: sed
pueritū in illa: eo qđ illa sunt simpli. igr cōplō z simplici/
tas vicissitudināt in subo. Simplicitas vō non pñituit
subaz elo: s3 pñat nās cuiusqz eoz: inqzū est simplex: z
ob h ignis ē purus ignis pp qūitate qđ est i eo comitās suā
for⁹: sili vñū qđz elo: gñatiō igr aialis pñet ex dua/
bus gñatiōib⁹ vñuicuiusqz: qz ēē iudiciū pñū debito
diuisionis: z iō pñet in yna qđz partūz diuisionis predicta/
rū. ¶ Sed ptra qōnē qđ accidit de h qđ ipe nō accipit de
elis nisi fm h qđ vñus erat dīe aliqd ēē de aliquo non fm
acceptionē qđ nō erat i vñi. rñfio est. h. s qđ iudiciū rez nō
variāt pp noia: s3 nos debemus attendere sensū eoz. igr
itelligamus z sciam⁹ intentionē eoz. Dico igr de intentio
ne ellī qđ subm ex qđ est res cū fuerit prius tpe fm h qđ est
pus h3 ppetatē qđ nō est ei cū iā agfuitum fuerit illud: z h
est aptitudo oīmōda nec gñat suba ex eo nisi pp apti/
tudinē suā ad recipiēdū formā eius. Lū vero remouet ap/
titudō pp exiū ad effectū est suba: z in h pōtē dici qđ
sit gñata ex eo. Sed si nō fuerit nomē qđ modo agfuitū
sed suū nomē fuerit sumptū ex seipso fm qđ erat qñ non
pcedebat ex eo gñatiō aliqz: tunc illud nomē non erit no/
mē ex qđ pñeat itenitō gñatiōis. Lū aut nō fuerit ei no/
men fm aptitudinē: tūc nō poterit verbo exprimi: qūis

intentio eius acquisita sit in eē. Si aut intentio q̄ est noatio fuerit acquisita nō noatio: tūc tūc iudiciū in intentione erit iudiciū illi. Quis penuria nois p̄bebat iudiciū de eo: et de noie eē vni iudiciū. Si igit acciperimus descriptionē pro illo noie si esset posita: tunc poterimus loqui de oi re q̄ gñat de eo qd̄ est ei m̄a. v.g. possumus. n. dicere q̄ aia sciens sit de aia infcia: apta tñ ad sciam nisi p̄hibeat q̄ verbi accipit in eo qd̄ est p̄ter intentionē gñationis q̄ est in suba. vñ non possumus accedere dici q̄ aia sciens gñet de aia apta ad sciam. S; h̄ sine dubio p̄cedit i substantiis. Nā iudiciū videre locutionis de illis non variat in ipsa substantiis: nec i substantiis cū suis dīpōnib⁹. Quātū dīlle bō: q̄ aliqd̄ gñari ex aliq̄ est fm̄ intentionē de post: quia sit q̄lūq̄ mō intentio de post: nō tñ erit p̄ter gñari q̄ nos intelligimus. In oi. n. gñatione alitū: de aliq̄. necesse est gñatiū esse post illud ex quo gñat. Tūc aut ob aliud p̄termisit r̄ refugit log de post magis p̄mus: nisi vt nō putaretur eē illi intentio tñ posterioritatis sic in exēplo in qd̄ induxit r̄ exposuit. Lū. n. sit aliqd̄ de aliq̄ ex hac intentione q̄ est post illud sic vt remaneat eā aliqd̄ de sua suba q̄ erat ei p̄us: r̄ est in suba scōtūc nō erit tñ ex intentione de post: s; erit id de quo erat n̄r sermo. Et aut qui dicit magistruz p̄ dīxisse de elo qd̄ est p̄ accn̄: nō de elo qd̄ est p̄ essentia iā accidit deceptio ob h̄ q̄ est elm̄ gñationis: nō est id qd̄ est elm̄ exiit vno respectu: quia idē sit p̄ eēntia. Elm̄. n. p̄ eēntia: gñationi est eēntia p̄a: r̄ elm̄ p̄ eēntia exiit eēntia p̄ucta effectuz: r̄ vniqd̄ q̄ illoz est elm̄ p̄ accn̄ ei cui est elm̄ p̄ eēntia. S; vbi eēnt est de elo q̄ est gñationi: nō q̄ est exiit: igit nō accepit elm̄ nisi fm̄ q̄ est p̄ accn̄ vni eloz qd̄ est gñatiōi inītiū exiit: qm̄ puer nō est elm̄ exiit vni nec sit de eo exiit vni: s; est elm̄ ad fiedū vñ: r̄ de eo sit vñ. Si q̄ aut dixerit q̄ cū p̄mus. magis nō fuit locutus de p̄ncipia sube absolute: tunc q̄r p̄termisit elm̄ qd̄ est sube in exiit: et sic subm̄ celi: r̄ adbesit tñ elo qd̄ est sube fm̄ q̄ gñat: r̄n̄ debemus ad h̄ q̄ elm̄ exiit: celi est p̄a ei q̄ est cū eo in effectu nec dubitamus finitā eē in effectu ea q̄ sunt in eo q̄ est finitū exiit in effectu. S; et q̄ iā ad h̄ puenit vt nouerit h̄ accliam r̄ cognouerit cetera q̄ p̄dca sunt nō dubitabit an cāe sint finitē vñ i finitē: s; dubitabit an sit sit in elis q̄ sunt i po vñ post aliō: sunt ouerit p̄p̄ngate vt elogatiōe. S; vñ qd̄ vñ iā de h̄ qd̄ d̄ de aq̄ r̄ aere r̄ndere facilius erit ei q̄ cognouit ea q̄ dixim⁹ de elis in libro de gñā. r̄ corupz. Quis sermo n̄r h̄ est de gñatiōe rei ex re p̄ eēntia: r̄ ois alteratio q̄ est p̄ eēntia est fm̄ vñ dīctate tñ. igit id qd̄ est de aliquo p̄ eēntia corūp̄it in illud necessario: r̄ illud aliud sit: vñ n̄r sitas igit alterationū cōprehensa est. q̄r ois ordo de dīctis est duobus extremis ab vno quoz sit reuerfio in altep. igit iā solute sunt oēs p̄dicte qd̄es.

Capitulum. III. De oīdē finitas eē cās finales r̄ formales r̄ de stabilitate p̄mū p̄mū absolute: cās p̄mū abso: r̄ de cā p̄ p̄p̄ue: r̄ de oīdē qd̄ sit cā p̄ abso: q̄ est cā oīz cāz.

Mod finite sint cāe finales iāz patuit tibi ex eo loco in q̄ oīdūmus eas eē r̄ solūmus qd̄es factas de illis. Lā. n. finalis cum stabilit̄ suū eē: stabilit̄ ei ip̄az finitā eē. Lā. n. p̄fectiua est pp̄ quā cetera res sunt: r̄ ip̄a nō est pp̄ aliqd̄ aliud. Si. n. post vñ cām p̄fectiua eēt alia cā p̄fectiua: tūc p̄ eēt pp̄ scōz: r̄ ita p̄ nō eēt cā p̄fectiua. p̄ sita aut fuerat cā p̄fectiua. cū igit fuerit sic tūc qui p̄cedit cās p̄fectiua seq̄ se vñ post aliā. iā negat eas eē cās p̄fectiua: r̄ destruit nāz bonitatis: q̄ est cā p̄fectiua: eo q̄ bonitas est q̄ pp̄ scōz q̄rit: r̄ pp̄ quā cetera eā q̄runt. Lūz aut fuerit res q̄ q̄rit pp̄ aliā: tūc illa erit vñle nō bonū ve nū. vñ manifestū est q̄ ex h̄ q̄ cāe p̄fectiue dīr esse nō fī

n̄re: remouet eē cās p̄fectiua. Qui. n. p̄cedit q̄ post vñ: quāq̄ p̄fectione est p̄fectio: iā destruit actionē intellectus. p̄re. n. notū est q̄ dīceret: q̄lq̄ nō facit id qd̄ facit p̄m̄: intellectū: nisi q̄r̄ intēdit aliq̄ finē adeo: q̄ si aliq̄ ex nō b̄is egerit aliqd̄ in q̄ nō b̄z aliq̄ finē: p̄positū: dīcet stultus: r̄ dīcet agere nō fm̄ q̄ est b̄is intellectū: s; q̄l̄ sit b̄u: tū aial. postq̄ aut h̄ ita est: necesse est: tūc vt ea q̄ facit dīscernit fm̄ qd̄ est dīscernit sunt terminata acquirēntia sibi per seip̄a fines p̄positos. Quā autem actio intelligibilis nō est nisi terminata p̄ finē h̄ nō ē actiōi intelligibili ex mō q̄ est actio intelligibilis: s; ex mō q̄ ē actio in q̄ agēs itēdit finē: igit est sic ex h̄ q̄ ip̄e ē itēdes finē. S; h̄ q̄ ip̄e est itēdes finē p̄hibet vñicūq̄ finē eē finē. igit manifestū est nō eē vep̄ d̄re q̄ post vñicūq̄ finē sit finis. Actiōes. n. nāles r̄ aiales notū ē ex aliq̄ locis eē pp̄ fines. Lā et q̄ est rei formalis facile sciri p̄re eē fm̄ ex his q̄ dca sunt in log: r̄ fortassis scire ex p̄p̄ositione p̄tū q̄ sunt rei in effectu fm̄ ordinē r̄ aliq̄ nāle: r̄ ex h̄ q̄ fm̄ q̄ fm̄ rei integra vna est r̄ q̄ multi cadit in eā pp̄ cōitātē r̄ p̄petatē: r̄ q̄ cōitās: r̄ p̄petas p̄tinet ordinē nāle: q̄qd̄ aut h̄z ordinē nāle scitur eē finitū. Considerare igit h̄ tñm̄: sufficit ne sit opus p̄p̄tate. Incipia p̄ r̄ dīca q̄ cū qd̄ p̄m̄ p̄ agens: vel p̄m̄ p̄m̄ absolute: necesse est eē vñū. Lū aut d̄r cā p̄ m̄a: r̄ cā p̄ formalis r̄ cā. h̄. nō est necesse esse vñū: quēadmodū h̄ d̄z in necesse ē. Nulla. n. eap̄ est cā p̄ absolute. S; necesse est p̄m̄ ē illaz p̄m̄az: r̄ h̄ igit: r̄ ex eo qd̄ p̄dīctus manifestū est q̄ necesse ē vñū: nūcro est: r̄ patuit q̄ q̄qd̄ aliud est ab illo cū p̄siderat p̄ le est pole in suo eē: r̄ id est cātū r̄ pene innotuit q̄ in cālitate sine dubio puenit ad ip̄m. vñ q̄qd̄ est excepto vno: qd̄ est sibi ip̄i vñū: r̄ ente q̄ ē sibi ip̄i ens est acgrēs ē ab alio a se p̄ qd̄ est sibi eē nō p̄ se: r̄ h̄ itēdo de h̄ q̄ res ē cātā. h̄ q̄ recipies ē ab alio a se: r̄ h̄z p̄uatores q̄ certificant ei in sua eēnt̄ abso: nō q̄ certificant ei p̄nō pp̄ sua fo: am̄ abso: sua mā vel pp̄ sua mām abso: sua fo: s; p̄ sua totalitatē. igit si sua totalitas nō fuerit sit cūz debire eēnti dāto: eēnti si posuerit ip̄s remouit ab ea de bebit eē p̄o ei cū sua totalitate: qd̄ ē oppositū ad ip̄az eē a dāto: eēnti ip̄az cū sua totalitate: igit non erit aliq̄ p̄a ei cū eēnti p̄cedat alterā fm̄ p̄siderationē b̄m̄ i finē. S; q̄ nec mā ei nec fo: ei si fuerit b̄m̄ mām r̄ formā. Totus igit resp̄ci p̄ cāe creatū est. S; dare eē ei qd̄ est ab ip̄o nō est tale dare eē qd̄ oīno p̄bebat p̄uatores a subioz rez: s; eē tale eē qd̄ p̄bebat p̄uatores abso: r̄ eē eo qd̄ p̄r sustinere eternitate: r̄ h̄ ē creatio abso: r̄ ē absolutū nō esse aliqd̄. De. n. qd̄ cept ab illo vno ē: r̄ illud vñū ē dāe ei iceptionē: eo qd̄ id qd̄ icipit ē id qd̄ ē post nō eē. S; si illud post fuerit tpale: tūc p̄cedet illud an: s; remouet h̄ an̄ illud: cū illud icipit eē: erit igit res appropata: sic q̄ cā p̄cessit an: r̄ eē nūc igit nō puenit eē aliqd̄ nisi an̄ illud fuerit aliqd̄ aliud q̄ de/struat ip̄a iā eēntē igit iceptio de nō abso: q̄ ē creatio erit casta nō b̄is intellectū: igit post qd̄ ē h̄ ē post qd̄ ē p̄ eēntia: qd̄ id qd̄ est ex seip̄a p̄us eē eo qd̄ est ei ex alio a se. postq̄ aut est ei ex alio eē: r̄ debitu eēnti: tūc h̄z ex se p̄uatores r̄ possibilitatē r̄ fuit ei p̄uatio an̄ esse ei post p̄uatiōē eius p̄rioritate r̄ posterioritate: p̄ essentia igit oīs res excepto primo est postq̄ nō fuit ens q̄tū in se est.

Capitulum. III. De p̄petatib⁹ p̄mū p̄ncipii qd̄ ē necesse eē. stabilit̄ est esse aliqd̄ qd̄ necesse est esse: s; stabilit̄ mētū ei fuit p̄ h̄ q̄ necesse esse vñū est: igit ei qd̄ est necesse esse nō cōicāt aliqd̄ in suo ordinē. igit nihil est p̄ter ip̄m qd̄ sit necesse esse. Postq̄ aut nihil p̄ter ip̄m est necesse esse: tūc ip̄m est p̄ncipium debēdi eē eo qd̄ est qd̄ facit debere ip̄m esse debito primario vel mediātē alio. Sed postq̄ esse oīs qd̄ est p̄ter eū est ab ei⁹ esse: tunc ip̄m est

primū. Nō itelligit aut p primū itētiō q addat ad debi-
tū sui eē: ita vt p b multiplicat debitū sui eē: s itelligit p
b respectu rōnis sue ad id qd est vt se. Scias aut q cum
nos dixerim q pbauerim q neceffe eē nullo multipli-
cat: q eēntia ei? ē pure vna purissima vna: nō itelligim?
p b qd ab ipso remoueat oia q sūt: q nō hēat rōnes ad ea
q sūt: b. n. ipse est ea o. n. qd est negati mult: q di-
uersi modi eēndi: qz qd est ad alia q sūt bz aliqne mo-
dū rōnis q cōparatōis: q pcpueia a quo fuit oē eē: s p
b q dicim? ips eē vni? eēntie q nō multiplicat itelligim?
q ips eē: sicut in sua eēntia: q deide sequunt ips v rōnes
affirmatiue q negatiue multe r tpe sūt comitatēs eēntiā
q sūt cāte eēntie q sūt post eē eēntie: nec sūt p sūtmetēs eēn-
tiā nec sūt p sūt ei? (¶ Sigs at dixerit q p illū fuerit cāte:
tūc illerit et alia relo r pcedet b vsq i sinitū nos inuige-
mus ei vt p dderet id qd certificauim? de bō in capite re-
lationū vbi voluim? ondere q relo puenit ad finē r tibi
soluerit ei? qd. redibō igr r dīca q p mū nō bz gdditate nī
fī vnitatē q sit discreta ab ipsa. Dico. n. q neceffe eē nō p-
tē gdditate quā comitet neceffitas eēndi: r icipiēs a ca-
pite: dico q neceffe eē iā itelligit ips neceffe eē vt vnuz: r
iā itelligit ipm vnuz: r iā itelligit p b q ei? gdditas ē. v. g.
bōvel aliq aliaz subaz q sūt ille bō sit neceffe: sic iā itelli-
git vnu q eē ad vel aer vel bō r ē vnu. Jā aut poteris p-
derare r scire b ex eo loco in quo accidit diuersitas sniaz
in nālib. s. qz pncipiū vel est vnu vel multa. Quidā. n. ex
eis posuerūt pncipiū vnu r qdā multa. Qui aut posuerūt
vnu: qdā posuerūt pncipiū nō eēntiā vni: sed id qd
est vnu sicut aqua vel aer vel ignis vel alia bō: qdā po-
suerūt pncipiū eēntiā vniu in quātū ipsum est vnum: nō
aliquid cui accidit vnu. vñ dīca est iter quidditate cui ac-
cidit vnu vel ens: r iter ipm vnu vel ens in quātū ē vnuz.
Dico igr q neceffe eē nō pōt eē eiu modi vt sit in eo cō-
paratio: ita vt sit b gdditas aliq quā sit neceffe esse: r illi
gdditati sit itētiō aliq pter certitudinē ei? q itētiō sit ne-
cessitas eēndi. v. g. Si illa gdditas eēt bō: tūc boies eē eēt
aliud eē qz ips eē neceffe eē: tūc nō posset eē qn b q dici-
mus neceffitas eēndi vel eēt b certitudo vñ nō eēt abfur-
dū ē at vt huic itētiōi nō sit certitudo q sit pter ipas g-
dditate. Si aut illi neceffitati eēndi fuerit b vt pdeat ab
illa gdditate: r nō est neceffe eē sine illa: r itētiōe de ne-
cessite eē iquātū est neceffe eē est neceffe eē pp aliud qd nō
est ips: igr tūc erit neceffe eē in quātū est neceffe eē. Ip-
m enī in se iquātū est neceffe eē pderare eē neceffe eē ppter
aliquid qd est ei pp qd est neceffe eē: ē abfurdū. Si at fuerit
vt discrepat ab illa re: tūc illa gdditas nō erit neceffe esse
vllō mō abso: nec accidit ei neceffitas essendi absolute.
Ipa. n. nō sit neceffe eē aliq. Sz neceffe eē abso? temp ē
neceffe eē. Nō est at sic dīcō enis tū accipit abso? seqns
gdditate nō ligatū cū neceffitate pura. Nec obest sigs di-
xerit q illud ens cātū est gdditati b mō vel aliy rei: pō? ē
.n. vt ens sit cātū r neceffitas abso? q sit ei eēntiā nō sit
cāta. restat q vt neceffe p eēntiā abso? certitū iquātū ē
nece p se: sit neceffe eē sine illa gdditate. ad qd rñdeo: q
tūc illa gdditas eēt accitālis ad neceffe eē qd est certifi-
cate exītie p se: sit illud eēt pole: igr neceffe eēt designatū
in intellectu in b: r eēt certificatū neceffe eē: qnis nō esset
gdditas illa accitālis. Jla igr nō ē gdditas rei designate i
intellectu: q ē neceffe eē. s gdditas alteri? rei seqntis eam.
Jā aut posita fuerat gdditas sua nō alteri? rei: r b ē icon-
ueniēs: igr neceffe eē nō bz gdditate nisi qd ē neceffe eē
r b ē vnitās. Jtē dico q qd bz gdditate pter vnitatem
cātū ē. Tu at iā nosti q ex vnitatē r eē nō pstat gdditas
q ē pter vnitatē ad modū q aliqd pstatē certitūte. erit
igr de comitatibus: r tūc nō pōt eē qn vel comitent qd

ditatē ex b q ē ipsa gdditas vel comitent eam pp aliqd
aliud. Jntētiō at de b q dicim? comitent ē leg eē: r qd eē
sequit nō ē Si aut fuerit b q vnitās sequat gdditate r
comitet ea p se: tūc erit b qvntas in suo eē sequē eē. qz
qd at in suo eē sequit eē: id post q sequit bz eē p eēntiam
pus eo: igr gdditas p eēntiā erit pō: suo eē: qd ē icon-
uens. R. Eitā igr vt eē sit ei ex cā. igr oē bns gdditate cātū
ē: r cetera alia excepto neceffe eē bnt gdditates q sūt p se
possibiles eē: qbus nō accidit ei eē nisi extrinsecas: pms
igit nō bz gdditate. Sz sup bntā gdditates sūt eē ab
eo: igr ipse est exppoliātū p ditiōe: negādi pūones r ce-
teras ppterates ab eo. Deide cetera alia q bnt gdditates
sūt possi? qz bnt eē p ipm. Jntētiō aut de b q dicim?
q ipse est exppoliātū p ditiōe negādi ceteras additiōes
ab eo nō ē q ipse sit eē exppoliātū in quo coicet aliqd aliū
eē si fuerit eēt q? b sit ppterates. Jple. n. nō ē illud ens expo-
liātū p ditiōe negādi. s est ens nō p ditiōe affirmādi. b
pō qd ē ens cū p ditiōe nō addēdi cōparationē. Sz b
aliud est ens nō p ditiōe additiōis: r qz illud fuit vltis qd
p dīcat de oī re: s illud vñ nō p dīcat de eo in quo ē addn-
dō: iō in oī qd ē pter illud: ē addēdo. pms ē nō bz gen?
pms. n. nō bz gdditate. s qd nō bz gdditate nō bz gen?
gen? n. rñder at interrogationē p qd est. genus ēt aliq
ps ē rei. certificatū ē at q p m? nō ē cōpositū. Jtē itētiō ge-
neris nō pōt eē qn vlt sit neceffe eē: r tūc nō cessabit quo-
uisq sit ibi dīca vel nō sit neceffe eē: s sit p sūtmetēs ipm ne-
cessite eē: r tūc neceffe eē erit p sūtmetēs ab eo qd nō ē neceffe
eē: qd est iconueniēs. p m? igr nō bz gen? r iō nō bz dīas:
qz enis nō bz genus nō bz dīas: iō nō bz dīssionē. Nec sit
demonstratio de eo: qd nō bz cās. Silt nō qrit de eo q
re. Tu. n. scies postea q est actio nō bz qre. (¶ pōt at ali-
qs dīca q bz refugium? dīca de pmo nomē sube: nō tñ posu-
mus refugere qn dicam? de eo itētiōe sube: qm ē nō in
subo q ē itētiō sube quā posuim? gen? Lōra qd dico q
bz ē itētiō sube quā posuim? gen? imo itētiō ei? ē q r es
hns gdditate stābile: cui? eē ē eē qd nō ē i subo cor? vñ aīa.
cū? rei p bō b. ē. qm nisi b fuerit itell? de suba ipa erit ge-
nus nullo: qd. n. sīt p m? hns ens nō iudicat ē gen?
negō vñ q seqt nō addit ei aliqd supēe nisi occasione dī-
cretiōis: hac vñ itētiōe nō affirmat aliqd: qd iā sit acquitū
i eē. Nec ē itētiō aliquid? rei? se. s ē i respectu tñ. eē igr nō
i subo nō ē itētiō affirmā? nisi q eēt ei? b p tē vt sit ens:
r deide ips sit aliqd negatiue r rela: qd eē idēpitate q ē
rei. b igr itētiō sit accipit b mō nō erit gen? Tu at iā ple-
ne nosti h i log? r nosti ēt in log? q cū dicim? oīs vnitās
nō ē itelligim? ē appropariatū: qd nō bz certitudinē aliā
nisi vnitatē: tūc b qd dicim? dīssionē sube: qd iā ē ens
nō in subo. itētiō ē q r es de q dī q est nō in subo: ita vt
ens nō in subo p dīcat de ea: r bēat in seipsa gdditate sic
bō lap. r abso. Sic igr oīs imaginare subaz ad b vt sit ge-
nus. p bō at q iter b duo fit dīca: q vñ eo p sit genus
r nō alter ē b. s. qd de idiuindio aliquid? boiscui? ē igno-
rat pōt dīca q ipm sine dubio mō nō est in subo: s vt fusi-
ficere qd assignauimus de b cū loqāmur de logica.

¶ Caplm. V. In quo qñ affirmat? r repetit qd pterit ad
ostēdēdā vnitatē de neceffe eē: r oēs ppterates eius nega-
tiuas fm viam concludendi.

Pms est vt repetam? vñ de b q certi-
tudo pmi ē ipsi tñ r nulli aliy. vñ
.n. iquātū ē neceffe eē id p qd ē ipē: r eēntia
ia: r b itētiō ē attributa illi vel p p eēntiā il-
lius itētiōis vel p alia cās: veluti si id qd est
neceffe eē sit aliqd. v. g. b bō: tūc neceffe ē vt b vel ille sit
b pp hūanitatē: r qz ē bō vel nō sit. Si at pp b q ē bō
eēt b bō. tūc hūanitas iudicaret eē būc tñ. Sz si hūani-
tatis.

tas alij pter bñctiūc nō iudicat humanitas eē bñc. B aut nō ē fact? B nifi pp aliā cās pter bñanitatē. Sñt ē dñpō certitudinē de necē eē. Si n. ipā p seipās fuerit B sñtū: tūc ipole ē vt illa certitudo sit alij nisi illi: alioqn ipā certitudo nō cēt B. Si vō certitudo b? itētionis fuerit buic sñtū nō ex seipō: s? ex alio a se nec ipē ē ipā: nisi q? ipē est B itētio: tūc ppiū ē ei? erit acqñtū ab alio a se: sic non erit necē eē: qd ē ipole. Igr certitudo de necē eē: ē vni tñ q? ē necē eē: qñ. n. qdditas epoliata a mā erit duabus exitis. Duo. n. nō sūt duo nisi vel pp itētionē vel pp sñtū: sñtū itētionē. vel pp id in quo sūt 2 locū: vel pp bozā 2 ipō: 2 oio pp aliqū cāz. Qñq? āt duo dñt nō p itētionē vñt p aliqd qd accidit itētioi 2 ē aduictū ei. qcad āt nō bz ē nisi eē itētio: nec pēdet ex cā extrileca nec ex dñpōne extrileca in quo differet ab alio sibi pñt: 3lū igit nō ē ei cōicās i sua itētio. Igr pñt nō ē eē. Itē dñco q? ne cessitas eēndi nō pōt eē itētio i qd cōicet aliqd aliū a se vlt mōita vt sñt pueniētia i certitudinib? 2 ipē? nec sñt diueria certitudinib? pñt āt q? ne cessitas eēndi nō habz qdditate sibi aduictā nisi ipāz ne cessitatē eēndi. vñ i certitudinē ne cessitatis eēndi nō pōt eē diuerfitas postq? ē ne cessitas eēndi. Itē ne cessitē ē vt id in quo dñt singula q sūt ne cessitē eē post pueniētia in ne cessitate eēndi sit aliqd qd ē vel vñicūq? pueniētiū in ea p qd dñt vñūq? ab alio vel nō sit alij vel sit aliq? ex illis 2 nō sit aliqbus nisi ei? puatio. Si āt nō fuerit alij nec fuerit B aliquid ppter qd accidit diuerfitas post pueniētiā cū in certitudinib? nō sit iter ea diuerfitas: tūc sūt pueniētiū certitudinib? nō ē dñm? diuerfitas eē certitudines eaz: postq? cōi: cauerāt i eo. Si āt fuerit aliq? 2 aliq? nō. v. g. ita q? vñū eoz dñcētū sit ab alio: tūc bz certitudinē ne cessitatis eēndi 2 sūt aliqd aliū qd ē dñm? dñcētū: i sñt ē alij certitudo ne cessitatis eēndi: s? cū puatioē dñcētū q ē illi qd nō sit dñcētū ab B nisi pp bz puatioē: q? nō ē B aliqd aliū nisi puatio pp qd dñcētū ab alio. Igr ex nō ne cessitatis eēndi 2 certitudinē quā bz ē B q? stabili? etñs cū puatioē dñcētū q seq? illū. puatio vō nō bz itētionem acqñtū in reb? alioqn eēnt i aliq? itētionē sñtite: ea. n. qd ab aliquo remouēt i sñtite sūt cōparatiōe ipoz qd ipō affirmant: de qb? fierēt negōnes sñtite. Nō pōt āt eē gn aut ne cessitas eēndi sit certificata scōo sine additiōe q ē ei aut nō. Si āt nō fuerit tūc erit q? sine illa nō habēt ne cessitatē eēndi 2 dñō i ne cessitate eēndi erit in altero. Si vō fuerit tūc additiō erit ēt supflua 2 nō erit de ne cessitate eēndi: 2 cū B erit cōpositū. Sz ne cessitē eē est nō cōpositū. Si āt fuerit vñicūq? eoz aliqd p qd dñcētū ab alio: tūc B iudicat cōpositionē in vñūq? eoz. Itē nō pōt eē ēt gn aut ne cessitas eēndi sit pfecta ab vñūq? duaz additiōib? vel sit B ei dñō p quā pñt. Si āt fuerit pfecta ab q? additiōib? tūc i ne cessitate eēndi nō ē diuerfitas p eēntiā: s? p accēntiā q? pñt. Id āt qd est ne cessitē eēntiā extēritatē nō eēs ad suā exēntiā ill? pñtibus. Si āt nō pñt sine illis: tūc ne cessitatio aut nō pñt ē. si ne illis ad bñdā certitudinē ne cessitatis eēndi: aut ne cessitas eēndi erit itētio certificata in scīptā: ita vt ne cessitas duo nec atqz sit iter itēpitātē ei? B? qd ē ne cessitē eē. s? est ne cessitatio vt sit ei acqñtū eē cū aliquo eoz. v. g. sic vlt: cū sūz subalitas: qñis sit i dñssōne sūe pñtite: tū sūe ē in effectū nō ē nisi p hāc formā vlt p aliā. colorē quoz qñis dñia nigredis nō pñtuit iquātū ē color nec dñia albedis tñ vñūq? eaz ē ei qñ cā ad eēndū i effectū 2 ad bñdū ē nec vna eaz tñ ē cā ei? 2. Sz qñq? euenerit qñis illa sit in vna dñssōne: 2 B i alia. Si āt fuerit res bz iudiciū p mōdi: tūc vñūq? eoz erit itētiā i pñtitionē ne cessitatis eēndi 2 erit dñō in illo. Igr vbi fuerit ne cessitas eēndi

di oportebit vt illa sit cū eo. Si āt fuerit B iudiciū itētiō nis scōo: tūc ne cessitas eēndi egebit aliquo p qd hēat eē. cēt igr ne cessitē eē q? postq? affirmaret ei itētiō: q? ipē ē ne cessitē eē: egeret alio p qd hēat eē: qd ē icōueniēs. Sz i colorē 2 pñt nō euenerit B hāc formā: pñt. iquātū ē pñt 2 color iquātū ē color ē aliqd: 2 iquātū ē cñs ē aliqd. ponam? Igr qñ colorē B ne cessitē eē 2 dñia nigredis 2 albedis ibi. ponam? B id quo appropziat vñūq? qd possit: hāc sñc vna queq? dñia albedis 2 nigredis nō recipi ad faciēdu coloritātē eē coloritātē: sic vñ ppetas vñūcūq? sñtū vñūq? ppositū nō sit aliqd ad stabiliēdu ne cessitatē eēndi. Sz ibi due dñe recipiūt ad faciēdu colorē hē eē. s. ad B vt color sit aliqd 2 supra B q? ē color 2 sūt aliqd aliū: B āt nō ē p? qñ ne cessitē eēntiā ē stabili? eē. imo ipē est stabili? eēntiā. Sz eē est dñō in stabiliēda qdditate de ne cessitē eē. vel ipē ē ipē cū puatioē puatiois vel pñtū: tūc destrūctiois. In colorē āt eē ē pñt q? seq? qdditatē q ē color: Igr qdditas q? pñtū ē color iuenit sñtā in effectū iuenit p eē. Si āt eē ppetas nō cā qñū ad stabiliēdu qdditatē ne cessitatis eēndi: s? iquātū acqñtū sibi eē 2 esse eēt aliqd pter illā qdditatē veluti id qd ē pter qdditatez coloris. tūc pcederet B bz pñtationē cēteraz rez com muniūz dñcētaz suis dñtūz: 2 oio diuerfiaz. Itētionib? diuerfiaz: s? oportuit vt eē esset acqñtū ad B vt esset eñs ne cessitas. Igr ppetas est sic q? in aliquo idigeret ea i quo nō idigeret ea ē ab hūdu icōueniēs: 2 qd eēt illi qddā. Sz certitudo eē illi? qd est ne cessitē nō eēt aliquo: scōo eē qd sequat? sicut certitudo coloris eger esse qd sit ei cā ei? sēndi: cū B certitudo ne cessitatis eēndi quo pēdebit ex aliquo dñe sibi ne cessitatē: tūc n. ne cessitas eēndi in se esset possibilis eēndi. Incipia gā a capite 2 dñcā oio q? p dñas 2 alia sñtā nō certificat certitudo itētionis gñalis qñū ad itētionē eius. s? foras se sūt cā ad pñtū eēndi certitudinē bñdā eē. Rōnale. n. nō est dñō vt ex ea pendat aial qñū ad itētionēz aialz certitudinē ei? s. ad B vt habeat esse sñtū. Si āt ipē ne cessitē eē eēt itēntio cōis. 2 eēt dñia q? egeret ad B vt ne cessitē eē hēat esse: tūc id qd eēt ei qñ dñia esset itēra qdditatē ei? qd est qñ gen? dñpōt āt in qua cadit diuerfitas nō differēntialis in oib? bñmani? festioz ē. pñti ē igr q? in ne cessitate eēndi non est cōicatio. Igr pmo nō bñt cōicet postq? āt libez est a mā 2 ab ei? appenditūz 2 ab ei? corruptionē: sed vñq? B sūt dñō ei? qd cadit sub dñtate: tūc pñm nō bz dñtū. Itē igr manifestū est q? pñm non bz genus nec qdditatem nec qñtatez nec qñtatez nec qñ nec vbi nec sñt sibi nec dñtū q? est altissimū 2 gloriōsū 2 q? nō bz dñssōne: 2 q? nō pōt fieri dñmōstratio de eo: sed ipse est dñmōstratio de ois qd est: imo sūt de eo sñt manifestā. Cū āt designatū ē certitudo nō designat nisi post vñtate p negatiōne pñtūz ab ipso 2 p affirmatiōne relōnū ad ipm: qñ oē qd est ab ipso eēt 2 nō est cōicās ei qd est ab ipso. Ipse vō est omne qd est: 2 tñ non est aliquid ex his.

Capit. VI. De ostēdēdo q? ipus est pfectū: 2 pñtūz pfectūz 2 bonitas attributūz qcad est: 2 quomō est hoc: 2 quomō est scitū: 2 quomō scitū vñtā: 2 quō est pñtūz 2 qñtū 2 qñtū nō pñtūz dñcā q? ipse ea apprehendat.

Sicut ne cessitē eē est pfectū esse: nā nō bñt deest sibi de suo eē 2 de pfectioni bus suis eē: nec aliqd gñis sui eē egredit abesse eius ad aliud a se sicut egredit ab alio a se. v. gra. ab hoīe multa enim de pfectionibus suis eē de sunt vñicūq? hōi 2 etiā sua humanitas iuenit in alio a se. Sz ne cessitē eē est pñtūz pfectū: q? ipse esse qd est ei nō est ei tñ: imo etiā oē est ei exuberā ab ei? eē: 2 est eius 2 sūt ab illo. Ne cessitē eē p se est bonitas pura: 2 bonitatez

Σημ. προϊ
νθι.α.ρ.

desiderat oio qdgd ē. Jd aut qd desiderat ois res est ēē 2 pfcō ēē. Inquātū est esse: pñō vō iquātū est pñō nō desi-
derat nisi iquātū ēē legē ēē 2 pfcō. Jd ig f qd vō deside-
rat est ēē: nō ēē est hōitas pura 2 pfcō pura: oio hōitas
est id qd desiderat ois res iuxta modū suū. qm p ea f fi
cif ei ēē malicia vō nō hō cēntia: est vt pñō sube vlt
uatio vtilitatis dīspōnis sube. igif ēē est hōitas 2 pfcō ei
sēdi est hōitas eēdi. esse vō nō oīgīg pñō nec pñō
sube nec pñō aī. cui? f vt sube: fēmp ei ēē effectū pñō
est bonū pur. Jd vō qd est pole ēē p se nō est bonū
purum. Jps. n. p se ipz nō est necessāriū ēē: qd ipm p se pōt pati p
uatiōē. qdgd vō pōt pati p uatiōē aliquo mō ipz nō ē oī-
bus suis modis exps malitīe 2 impfctiōis. igif bonitas
pura nō est nisi necesse ēē p se of ēē bonitas id qd attri-
bit reb' suas pfctiōes 2 suas hōitates. Jā at clarit' q opz
vt necesse ēē p se attribuat oē ēē 2 oēs pfctiōē eēdi. B
igif mō est ēē hōitas cui nō subtrahit pfcō nec mai' : qdgd
at est necesse ēē est vītas. vītas. n. vniūcūq; rei ēē p pe-
tas sui esse qd stabilitū est: ei igit nīl est dign' esse vīta-
tē ēē necesse ēē. Jā ēē of vītas id ēē cui' ēē est certa fīnia.
nīl est dign' b' bac certitudine qd id ēē cuius effe est fīnia
certa: 2 cū sua certitudine est tēp 2 cū sua sempiternita-
te p se ipz nō p aliud a se. cētraz vō rez gdditas res
sicut nōst nō merent esse: pñō sunt in se ipz nō p fide-
rata relone cap ad necesse ēē merent pñōne: 2 ob B sunt
oēs pñō sunt in se ipz falsē. f p ipm est certitudo cap:
2 respectu faciei seāntis sunt actiua: 2 ob B oīs res pñā-
fī fīn id qd est vītas facie ēē. 2 nō dign' est vt ipse sit neces-
se ēē 2 vītas 2 intelligētia pura: qm est intelligētia pēgata a
mā oī mō. ¶ Jā aut nōst qd cō ēē B res iam intelligi
mā est 2 appenditā ei' nō est esse rei. esse vō formale est
esse intelligibile 2 B est ēē qd postq' gēcit in re fit p illud
rei intelligētia: f p apuz est recipie illud intelligētia
in pō' qd cū recipit illud post potentiā. fit intelligētia
in effectū fīn vīā pueniēti ad pfctiōē. Jd vō cui' essen-
tia est intelligētia intelligētia essential' : 2 nō est pur' in
rellectū. qd. n. pñbet rē intelligi est B qd ipsa est in mā 2 i
ei' appenditū 2 B est. pñbet ne fit intelligētia. 2 tā notū
est tibi B. qd igif libez est a mā 2 ab ei' appēditū qd cer-
tificāti est b're esse separātū id est intellectū p se. S3 qd est i-
telligētia p se: est ei' intellectū p se. itū ē est intellectus p
se. igif ipse est intelligētia apphēsiōis 2 intelligens apphen-
sor 2 intellectus apphēsus. Nō qd ibi sint res multe. Jpīe enī
iquātū est idēptitas expoliata est intelligētia 2 iquātum
pñderat ipse qd sua idēptitas spoliata est sibypsi est intel-
lectū a seipso: 2 iquātū pñderat ipse qd ipse est sibi idēpti-
tas spoliata est apphenfor intelligens seipz. Intellectus
n. apphenfus 2 scitū intelligibile est id cui' gdditas spolia-
ta est alicui: 2 intelligens apphēfor scies est id cui' est gd-
ditas 2 spoliata est alicui. Nō est at ēē p dōne pñ'rci vt
sit ipz vsq; vel aliud a se. f5 aliqd abso' : aliqd vō abso' cōius
est qd ipz vsq; vel aliud. pñ' igit f5 pñderatiōē tuā qd est
ei' gdditas rei spoliata est apphenfor intellector. S3 fīn qd
fideratiōē tuā qd sua gdditas spoliata est alicui est itelle-
ctū apphenfus. 2 ita est respiciemr. igit ipse est intellector
apphenfor. eo qd sua gdditas spoliata est rei qd est ipsemr
2 est intellectū eo qd sua gdditas spoliata est res qd est ipse.
¶ m. m. Cui at aliquātū cogitauerit. sciet qd intellector in-
nuit itell'z. S3 B inuitio nō dat itelligi qd illd sit aliud vel
illd. Sicut id qd mouet: qūis inuit mouēs. B ipsa tū in-
nuitio nō facit debere illud ēē aliud vel ips. f5 ali' modus
ignitiōis facit debere B. māifestū est at absurdū ēē vt id
qd mouet sit pncipiū sui mor' tali māifestatiōē qd ignorat
nātū. S3 a pñr augmētatiōē. 2 idcirco nō fuit ipsoibiles
multa imāgiare qd in reb' esset aliqd qd moueret (se vō)

ad tps illi q̄ mōstrauit h̄ esse ipole. S; imaginatio de hoc q̄ aliqd mouet; 7 mouet nō facit debere vt id q̄ mouet facit mouet esse abiq; p̄dōne efficiendi illud vel aliud. vel motor facit debere vt id q̄ mouet ab eo sit abiq; aditio eēndi aliū vel illū. S; illi relop cognoscit vniūtas p̄ ai qd nō pp ipas p̄one 7 r̄lone ē in itellu posita. Scimur: s. certissime nos h̄re vtutē q̄ itelligim⁹ res; 7 vms q̄ itelligim⁹ mus h̄ac vtutē 7 est eadē vtutē 7 sit ipa eadē itelligit se ipas; 7 alia vtutē itelligit h̄. 7 sic erit in nobis duo vires, vna q̄ itelligit res; 7 alia q̄ itelligim⁹ ipas vtutē 7 catena bif vbi vltiq; in infinitū; q̄ erit in nobis vires infinite ē effe cū q̄ itelligit res. 7ā igit claruit qd ipas res effe iteleccan nō facit debere ipas; iteleccā eē ab aliquo: qd sit aliud a se; 7 p hoc eē mōstrat qd iteleccō nō facit debere se eē i teleccōne alteri rei. Dē āra quo gdditas spoliata iuenit est itelligēs; 7 ois gdditas spoliata q̄ apphēdit a se vt ab alio ē iteleccā eo q̄ h̄ gdditas est itelligēne se ipas; 7 ipa a se ipa est ē iteleccā 7 ab ois gdditate spoliata q̄ drit ab ea. 7ā igit itellepxisti qd ipas eē itelligētē 7 itellz nō facit nec cessario ēē duo in essen⁹ nec in rēpctū eē; 7 nō accgrit bis duob⁹ nisi respect⁹; qd gdditas sua p se ipas spoliata est i byppsi; 7 eo qd sua gdditas 7 sua essen⁹ spoliata est i byppsi; h̄ bec est positas 7 postpositas in ordinatiōe intentionū. Intentio. n. q̄ q̄rit mōstrat esse: vna sine diuisione. 7ā igit panit⁹ qd suū esse itelligentes 7 itellz nō facit debere esse multitudines in eo vltio mō: nō pōt āt eē vt necesse esse i itelligit res p res. S; n. sic esset: tūc essent eē 7 p̄stueret ex eo qd itelligeret 7 sic eē p̄stī fieret ex reb⁹; esset qd si nō essent res ex trice nō esset cū hac diuisione; eēt eē oī vsp̄ qd nō pueniret sibi ex se ipas; 7 ex alio a se: tūc ab alio a se fieret ipessio in ipz; radices āt qd pmissi sūt: destrumt hoc; qd ē sile buic. ¶ S; qd ipē ē c̄ncipiū ois eē: tūc itelligit ex se ipa id cuius est ipm⁹; 7 qd ipse est ipm⁹ eo qd sūnt pfecta in singularitate sua; 7 eo qd sūnt gñata corū ptribilia f3 inas spēs vno mō: 7 f3 lūa indiuidua alio. Nō pōt āt eē vt ipse sit iteleccō illoz varioz cū sua variatiōe f3 qd sūnt variabilia itelleccū tēporali indiuiduali; f3 alio mō qd ē oīndinus. Nō n. pōt esse vt ipse aliqñ itellū gāt itelleccū tēpali qdā ex eis eē: 7 aliqñ itelligat itelleccū tēpali qdā ex eis nō esse; qd tūc vnicuiq; illoz duoz esset forma itelligibilis pte. Nulla. n. duaz formaz remanent cū 2. Tūc igit necesse esse esset variabilis eēntie. 3tes si corruptibilia nō itelligunt nisi f3 gdditate spoliata 7 f3 eo qd ex id eo qd nō indiuiduant: tūc nō itelligunt f3 qd sūnt corruptibilia. Cū n. apphēdunt f3 qd cōmīcet materie 7 accipit imāz 7 tpi 7 indiuidualitati: tūc nō sūnt iteleccā f3 sentata vel imagiata. Nos āt iā oīndinus in alijs libris qd ois forma sensibilib 7 imagiabilis nō apphēdit nisi f3 ex sensibilib 7 imaginabilis nisi cū illo diuissibilē f3 attribueret aliqz ex multis actiōib⁹; qd eis necesse ēē est ei ipso sic ēē attribueret ei multa ex modis itelligēdi. S; necesse ēē nō itelligit qdā ex eis: nisi vlt; 7 tūc hoc nō deest ei aliqō singularē. 7 iō nō deest ei qd mīnimū est in eis: 7 i terra; 7 h̄ ēē mirabilib⁹ qd nō pōt imāgiare nisi qd fuerit subrti geny. S; qdā sit h̄: rō h̄ ēē qd ipse se ipas itelligit 7 qd ipē ē ipm⁹ ois qd est vniq; itelligit ipm⁹ eo qd sūnt ab eo. 7 qdā nācīz ab eis 7 qd qdā sit ex reb⁹ ois eē necessariū ēē pp eū: iā oīndm⁹. h̄ igit ille cāe rediucēnt ad ea q̄ pueniūt ex eis quousq; pueniūt āt eis res p̄cūlāres. Cūia. n. p̄mus nouit cās; 7 qd p̄ntent sub eis tūc ēē nouit necessarioid ad qd reducunt 7 tpa qd sūt inter ea; 7 quōtes reducant. 7 mpo⁹ est. n. vt cīat illa 7 nesciat illa. est igit apphēdes res p̄cūlāres iquātū sūnt viles. 7 iquātū res p̄p̄tates. S; iāt appropat eis indiuidū hoc erit respectu tps aliat⁹ vel dīpositiō aliat⁹. Si eo acc

scimus nos habere vi.
qua nos intelligimus.
tunc qua haec intelligi
tunc est eadem ratio
sic ipsa eadem intelligi
sam

E

omnis forma sensibilis
gratibilis non appetit
sed sensibilis et image
nisi cum informante
sensibile.

eēntia: et ab eēntia alterius pter se sciat forma sepaata fm ordinē posita in oriōne deitatis: an sint iatelligētia vī in aia: vt cū p^m iatelligit hāc formā describat in q̄tibz eaz: et tūc illa iatelligētia vel aia eēt q̄ si sub illa for: iatellec: et eēt iatellecō iquātū ē in aliq̄ illaz: et eēt iatellecō a p̄ iquā tū est ex eo. Et iatelligeret p^m de seipso: qd̄ est p^m eius. De vniuersitate igit iatellecō: qd̄dā est iatellecō cuius p^m est p^m nullo mediātē: s; fluit eē ei^o ab eo pncipalr: et qd̄dā est iatellm: cui p^m est p^m aliquo mediātē: et eē ei^o fluit ab eo scario: et sīlīr est dispō de eē illoz iatellecō: rū: q̄uis enī eoz ipseio sit in vna re eoz: tñ qd̄a sūt pus: et qd̄a posteri^o fm ordinē cāe et cātū. Lū aut illa ipseia in illa re fuerit de iatellctis pncipalr: tūc illa erūt deyniuer sitate eoz: q̄z p^m iatellecō suā eēntia eē p^m: et ita aduē tus eoz erit ab eo nō fm q̄ dicim^o. s; cū iatelligit bonitatē statī eēntia vt suū iatelligere bonitatē sit eā eē: vt ip̄s eē sit ip̄s iatelligere bonitatē. s; enī eēt q̄si dicerem^o q̄ ga iatellecō eā iatelligit ea: vī q̄ sunt ab eo sunt ab eo. Si aut posuerit h iatellecō: eē p̄e sue eēntie p̄iger ip̄sum multi plicari. Si vō posuerint ea sequētia suā eēntia accidit sue eēntie q̄ ex p̄e eoz nō fit nec ē pp applicationē suā ad pole eē. Si vō posuerit ea separata ab oī eēntia icidēt in ideas p̄onicas. Si vō posuerit ea eē iatelligētia aliq̄ accidet et icōueniēs qd̄ dīrim^o aī. Q̄z igit vt studeas euade/ re ab hac vīsiūdiē: et caueas ne mltiplices ei^o eēn^o: nec cures si ei^o eēn^o accipiat q̄ aliq̄ relone ad pole eē: s; si i/ quātū est sua eēntia. Scias ē q̄ mūdus diuin^o est valde imēliu: et scias q̄ dīa ē iter fluere ab aliq̄ fo: mā: cui^o nā est vt iatelligat: et iter fluat ab aliq̄ formā iatellecō iquātū ē iatellecō tñ ab q̄ additūe aliq̄. Et scias q̄ ipe iatelligit suā eēn^o eē p^m fluy^o oīs iatellci iūz: et iatellz cātū: sic ille xit suā eēntia eē p^m fluy^o oīs entis: iquātū ē eēn^o cātū. et stude p̄siderare radices datas et dadas: et ap̄erit tibi qd̄ oīs ap̄iri. P̄m^o igit iatelligit suā eēntia et ordinatiōe boni/ tatis q̄ est in oī: et quō est igit illa ordinatiō ab h q̄ ip̄e iatelligit eā fluit: et fit: et est: et qd̄ scīf fieri: et modus fīcī ex suis duob^o pncipijs ē bonitas nō refugīdā sequēs boni/ tate eēntie pncipij: et p̄fectionē: eo sūt delectabilia vīra q̄ seip̄a: iō ip̄s ē volūtū: s; volūtū p̄mi nō est fm vo lūtū n̄f̄s: ita vt in eo qd̄ ē ex eo sit et itērio. Et tūc illa nōstī destructiōne b^o: et adbus scias: qd̄ est volēs p̄s modū volū tatī iatelligibilī pure: et vita ei^o ē h eadē ē: vīta. n. q̄ ē apud nos p̄ficiat app̄hēsiōe et actiōe q̄ ē morio veniētū^o ex dua/ b^o diuersis vīrib^o. Certū ē aut eē aīaz app̄hēdenē: q̄ vō ipe iatelligit oē cā: et oīs: et ipe ē p^m sue actiōis: qd̄ est dare eē oī. igit vna itērio de illo ē app̄hēsiō vīe dādī ea. vnde vita ei^o nō est egēs duab^o vīrib^o ad h p̄ficiat duab^o vīri/ bus: nec vita ei^o ē alia a scia ei^o: q̄z h totū est ei^o p̄nā eēn/ tiā: et ēt q̄ iatellecō q̄ fit i nob ē fo: ad iūēre artifi/ cialī s; ip̄s eēl^o eēt sufficiēs ad eēndū illā fo: modū artifi/ cialē. s; si fo: eēnt in effectu p^m eoz: q̄z ip̄e sūt fo: tūc itel lectū apd̄ nos eēt ip̄s possē: s; nō ē ita. Nā suū eē nō ē suf/ ficiēs ad h: s; eget volūtate nouitē pueniente ex vītute dīderatiua pp q̄s duas sūt mouēt vītus motiua: q̄ mouet neruos et mēbra iūstia: et deide mouet iūstia exrinfeca et ad vītutū mouet māz: vīn eē ip̄s fo: iatellecō nō ē ip̄s possē nec volūtatis. S; fo: tāsse in nob ē posse apd̄ p^m mo uēs: et h fo: est mouens p^m po: et iō est motor: motoris: vñ volūtās ei^o q̄ est necē eē nō est altera in eēntia ab ei^o scia: nec est altera ab eo qd̄ itellr de ei^o scia. 3a igit ondi mus q̄ scia q̄ ei ē ipla eadē volūtās q̄ est ei^o sīlīr oīsūz ē qd̄ possē: qd̄ ē ei ē ip̄s suā eēn^o eē iatelligētē oē tali itellu q̄ est p^m oīsūz nō lūmp^o ex oīs: s; p^m suā eēntia non expectat eē rei: et h volūtās fm modū q̄ certificauimus eā: q̄ nō certificat pp itētiōe fluēdi esse ab ea: vt ip̄a sit

aliud ab ip̄o fluere eēl^o iuxta mē libalītas. Nos aut ita ostē dim^o de libalitate qd̄a: q̄z si meminēris: scies q̄ h volū tas est ip̄a libalītas: et cū cert^o fuerit q̄ p^m p̄p̄tas de necē eē est: q̄z ē: et q̄ eēns. Scies deide q̄ d̄ alij p̄p̄atibus: qd̄a sūt i q̄b^o itētiō eē cū relone: et qd̄a sūt h eē cū negō ne. Nulla at̄ h̄az duaz facit in sua eēn^o debere eē multū tudinē vīlo mō nec variatiōe. q̄ vō cōmixta sūt negōnī sūt h. S; si q̄ dīxerit de p̄ qd̄ ē suba nō iatelligat nisi h esse nolēs ip̄as eē subas: a q̄ negat eē i subo. Lū vō dī vñ nō itellr nisi ip̄s eē negata ab eo dīsiōne p̄gitare p̄ p̄ ctiōe: et negata ab eo comite. Lū vō dī itellgē^o et itellz et itellgēs nō itellr certe: nisi q̄ ipe ē ille q̄ ē spoliari^o i se: et negat ab eo cōmixtiō m̄ae: et ei^o app̄diciā cū p̄sideratiōe alicui^o relonis. Si aut dī de eo q̄ ē p^m nō itellr: nisi relo h̄s eē ad oē. Lū vō dī potēs nō itellr p̄ h̄m̄i q̄ necē esse relatiū ad h: vt iatellz oīs eē aliā a se: nō sit vī nīsi p̄ips fm modū quē p̄dixim^o. Lū at̄ dī vñ: nō itellr nisi h esse ex h itellu. s; vt negat mā ab illo: q̄ ipe ē p^m dīspōnīs to/ tius bonitatis: et q̄ ipe iatelligit h: h igit p̄o sūt ex relo/ ne et negōne. Lū vō dī libal itellr q̄tū ad hāc relone cūz negāe: cui addita sit alia negō. s; q̄ ip̄e nō itēdit itētiōe sūbyp̄si. Lū vō dī bon^o nō itellr: nisi q̄ h esse libez est a cōmixtiōe ei^o qd̄ ē in po^o et i p̄fectiōe: et h negō: vī si dī xerit q̄ suū eē est p^m oīs p̄fectionis et ordinatiōis: h̄s est relo. Lū igit itellegerint p̄p̄etates p̄mi et veri f̄z hūc modū: p̄fco n̄ iueniēt de eis aliq̄ q̄ faciat debere eēn^o eēntia p̄tes nec multitudine aliq̄. (¶) Nō pōt autē esse pulchritudo vī decor oīo: nisi cui^o qd̄ditas est iatelligibilī pura bona imūnis ab oī mō ip̄fectiōis: et vna oī mō igit necē eē h̄z pulchritudinē et decorē p̄uri: t̄p̄sum est p^m pulchritudinis oīs rei: pulchritudo aut oīs rei: et sūt de/ cor est vt sit quēdam modū puenit ei. Quātō maior: igitur est pulchritudo ei^o: qd̄ est quēdam modū q̄ eē q̄ est necē: oīs enī pulchritudo et pueniētia cū app̄hēdīf diligitur et delectat. Lūius p^m est sua app̄hēsiō vel sensibilia vī imaginabilī: vel est imabilī: vel putatiua: vel iatelligibilia. S; q̄ q̄to app̄hēsiō et mag app̄hēdēs et certior et ap̄ p̄hēsiō est pulchritudo et nobilitas in tēpō: et iō q̄ oīs bre vīr^o app̄hēdēs sua delectatiō in illo ē maior: tūc necē eē qd̄ ē in vītutū p̄fcois et pulchritudis et decoris: eo q̄ itel ligit seip̄s in tali vītutū p̄fcois et pulchritudis et decoris. Et cū p̄fectiōe iatelligēdi: et cū iatelligētia iatelligētis et iatelligē ti: et q̄ vñ sunt certissimē: iō ipe suyp̄si^o ē maxm^o ama/ tor: et amatū: et mag delectat^o et delectatū. Qm̄ delectatiō nō est nisi app̄hēsiō pueniētis: fm q̄ est pueniēs: vñ sen/ sibilia delectatiō est sensibilitas pueniētis: et iatelligibilia est: vt iatelligat pueniēs. 3a igit p̄m^o ē excellētiō app̄hē/ siō: cū excellētiōe app̄hēsiōe excellētiōis app̄hēsiō: et iō ē excellētiō delectator cū excellētiōe delectatiōe in excellētiō delectator: h ē i q̄ nihīl ap̄at ei. h̄e at̄ itētiōes nō hnt alia noia nisi h. S; q̄ q̄s res puerit h: inducat alia si p̄t. Q̄z at̄ vt scias q̄ app̄hēsiō q̄ itelligēs app̄hēdit itel/ lectū fortior et q̄ app̄hēsiō q̄ senties app̄hēdit sensatiū: q̄z est itellz q̄ itelligit et app̄hēdit q̄d̄ p̄t spoliari ab aliq̄ et mutari cū co: et fit idip̄s: et app̄hēdit illud in quātū est ip̄m: nō id qd̄ app̄et de eo. Nō est autē sic sensus sensato: igit delectatiō q̄ ē nob de h q̄ itelligim^o pueniēs maior est q̄ ea q̄ sentim^o pueniēs: ita q̄ nō est p̄p̄atio iter illas. Cōtigit aut q̄ vīr^o app̄hēdēs nō delectat^o in q̄ op̄z dele ctari pp aliq̄ accētia: sic iūfirm^o nō delectat i doulci respuit illud pp aliq̄ qd̄ accidit. Sīlīr oīs vt scias n̄ram eē dispō/ nē dū sum^o in co: p̄nos enī q̄uis n̄r vītutis iatelligibilia sit acq̄sita sua p̄fectiō in effectu: nō tñ iuenim^o in ip̄a re tñ delectatiōis quātū cōuenit ip̄s rei: et h̄s p̄t p̄p̄t ip̄edi/ mētū co: p̄is. Si vō exueremur a co: p̄e ad iatelligēdum

nam eentias: ita vt ipsa fiat: intelligibile cogitando: et spe-
culando ea que sunt certissime: et veras pulchritudines: et
vnde delectabilia: sic cōiuncta cū eis: quēdam modū cōiun-
git vnu itellm cū alio itelleto: pfectō eēn? tūc sic q̄ iue-
niremus delectationē: et decores in finitū. Sed nos ostē-
dem? adhuc oēs has itectiones plenas. Scias autē q̄ de-
lectatio cuiusq̄ virtus plena est acquisitio: hie perfectio: et
iō iensu sentia cōueniētia: et iue vindicta et ipci cōsecu-
tio: et vnicuiq̄ rei id qd ē ppiū et rōnaliae ipas fieri. se-
culū intelligibilē in effectu: igit nec ē est itellectus siue
intelligat: siue nō: et dilectio: siue diligit: siue non.

Explicit trac. VIII. cū auxilio dei ad laudē ei. se. IX.

Caplin. I. de pprietate actiua pmi pncipy.

21

A manifestū est nobis q̄ vniuersitas
h3 pmi: qd est nec ē nō ptenus
sub gñe: nec sub diffone: nec subest demō-
stratione: ex p̄s q̄tatis et q̄ntitatis: et qddi-
tatis: vbi et qñ et motus: nec est aliqd sile.
nec cōcāns: nec hūit: qd est vnu qui itel-
ligit multis modis: eo q̄ ips ē nō diuisibi-

le: nec in ptes in effectu: nec in ptes ponens estimatiōe:
sicut pmiū: nec itellectu q̄tē eentia ei? sic apo? ex itēio-
nib? in intelligibilib? diuersis ex qb? puenit vnu cōiunctū:
et q̄ est vnu inqatū nō est cōicās ei aliqd vlu mō in suo
eē qd est ei: et iō pp banc vnitatē est ipar: et est ēr vnu: ga-
uēs est pfectū eē: sic q̄ nihil deest ei qd spectet ad pfectio-
nē sui. Jā at erit h vnu? ex modis dicēd vnu: vnu autē
nō ēr ipse: nisi mō negatiuo: qd nō sic vnu qd est icōpib?
cōiunctione et cōiunctione vel alio b3: qd est vnu vni-
tate qd est itēio iuentia accēs eentie vel eēntys. Jā autē
patuit tibi ex his qd oca sūt in sciēty nālib? qd vtu est i-
finita nō cōpata qd est pmi? pmi? et claruit tibi qd mor?
circularis nō sit gnōne incōfāntē: et idē patuit tibi alio
mō qd pmi? est eternū eē: et post h claruit tibi qd necē esse
p h est necē eē oib? suis modis: qd nō pōt ēē ei aliqd dispō-
futura: qd nō erat: et adhuc ēt patuit tibi qd cā q̄tū in se est
facit neciō eē cātū: qd si fuerit ip facit cātū: neciō eē sp: sed
si illa sufficeret tibi pfectō nō idigeres his qd adhuc oisuri
futura: nō erant: et adhuc addēm? tibi aliqd ad declarationē
hui? dicētes: iā tibi notū eē qd oē qd cepit h3 mās: qd si ita
est: tūc eius qd pus nō fuit: et postea est neciō due cāe. sc3
actiua et receptibilis: vel nō erat: vel erant: sed vel agens
erat non mouens et receptibilis nō mouebatur: vel erat
agēs: s3 nō erat receptibilis: vel erat receptibilis: s3 nō erat
agens. Dicem? aut vbi gnāle anq̄ icipiam? discutere h.
sc3 qd si dispōnes fuerit in se sic fuerit: et nō fuit factū ali-
qd aliquo mō qd nō erat: tūc debuit fīdē aliqd ex eis: vñ
nō fīdē erit: sic erat: ita nō pōt eē: vt aliqd icēpiss? fieri.
Sicut icēpit eē qd nō fuit: tunc necessariū vel cepit fieri
ad modū ei? cui? cā fit subito nō ad modū eius: qd fit f3
ppinquitatē vel elōgationē sine cāe: vel cepit fieri ad mo-
dū ei?: qd fit f3m. ppingatē vel cāe vel elōgationē. Sed
pars pma neciō est de h cui? icēptio vel p inceptiōnem
cāe: cū ea: nō post eā vlu mō. Si g cā pus nō fuit: et po-
stēa est vel pus fuit: et cātū ē post eam: p̄tēet id qd dixi-
mus pmo. sc3 debere fieri aliqd aliqd p̄tēet cām: qd fit
pus: et sic cā p̄pinq. Si at duraret res f3. hūc modū: opoz
teret tūc vt cāe: et ea qd sunt eēnt subito et i finita et opozte-
ret ea esse sic: h aut f3m qd nos assignauim? radicē indicā-
tē destructionē h3: est qd cāe qd incipit nō sunt oēs sub-
ito: nō p3. ppingatē vel elōgationē cāe pme. Restat
g vt icēptio ei? qd fit pueniat ad. ppingatē vel longin-
quozē ex eis: s3 hoc fit p motū. Jās igit fuit motus ante
motū: ille motus perduxit causā ad hūc motū. Sunt
igitur q̄si duo ptingentia: snautē redibit qd iterū de tē.

poze: qd est iter illa duo h3 est: qd si illud tūc nō imple-
rit motus: tūc ea que sunt ab eis i finita erūt in vno istā-
ti: eo qd nō p̄tēet in istantib? cōtingentib? et currentib?.
sed op3 vnu eē ppingus in ipsa re post elōgationē: vel iō
gingus post. ppingōne: tūc illud instans velerit finis
pmi motus pducētis ad aliū motū vel aliqd aliud. Si
aut fuerit pducēs ad aliū motū et fecerit debere esse: tūc
ille motus qd est q̄si cā. ppingū hui? mor? erit cōtēgēs illū.
Intētio at hui? ptingēte satis itelligit p̄cipue cū non fit
pote tēps eē inter duos mor? et mor? nō est iteris. Jās enī
patuit ex nālibus qd tps cōsegr? motū: s3 tractare de offē-
sione hui? facit non scire qd mor? pcedit motū: nec tñ fa-
cit scire: an ille mor? est cā fīdē hūc motū. Jā igit aperte
manifestū est qd mor? nō fit postq̄ nō fuit nisi pp aliqd
qd erat: et illud qd erat nō cepit fieri nisi p motū cōtingē-
tē illū alii motū. Nō cū at qd fuerit illud qd erat anq̄
h fieret. Iam fuit itēio agētis: vel volūtas vel scia: vt in-
strumētū: vel nā vel acquisitio vniū tps cōueniētiōis
actioni q̄ alterius: vel acquisitio p̄parationis vel aptitu-
dinis recipientia qd nō erat: vel applicatio impmētis: que
nō erat: quocūq̄ enī fuerit suū fieri p̄debat ex motu: nec
pōt aliter esse nisi sic. Redeamus g ad discutiendū h3
dicemus: qd si cā agēs et receptibilis fuerint in seipsis sic:
nō fit actio vel passio inter illas: tūc necessariū erit: vt
iterueniat cōparatio inter illas duas: qd facit debere esse
actionē et passionē. Sed q̄tū ad agētē est sicut volūtas
que facit debere eē actionē: nā faciēs debere actionē
vel instrū vel tps: q̄tū vō ad receptibile est: sicut ap̄tu-
do: qd nō erat: s3 q̄tū ad vtage est: sic applicatio vni? opoz
ad alterū. Jā at manifestū est totū h3 est pp aliqūē motū.
Sed qd agēs sit et nō receptibile vlu mō h3 est ipole. p̄io
qd receptibile: sic oñdām? nō fit nisi p motū qd h3 p̄tina-
tionē: et sic mor? est ante motū. Sed qd nō pōt ēē vt fiat
qd nō fuit gn pcedat illud eē receptibile qd est mās: cū enī
ret enī qd receptibile iā eēt: et deinde fieret aliud recepti-
bile. Si aut ponere ē qd receptibile est: sed agens nō est: eē
fiet agens: et seg? illū fieri p cām hntē motū sicut p̄dixi-
mus: et itā qd pmi? oīus est eentia quā necē est eē: et neces-
se eē est qd qd est ab eo: neciō est qd est ad i. Id: alio-
qn eēt ei dispō qd nō erat: et sic nō eēt: necesse esse ex oibus
suis p̄tibus. Si aut dispō qd fit po? fuerit nō in ei? eentia:
sed ex ei? eentia: sicut qdā eo3 ponit volūtātē: tūc qd de
h3 qd volūtas fit ab ipsa restabit adhuc. Iam sit p volūtā-
tē: an p nām: an p aliqd aliud qd qd illud sit. Quocūq̄ at
posueris aliqd fieri: qd nō erat: vel pones illud fieri i sua
eentia: vel nō fieri in sua eentia: sed erit aliqd discretū ab
eentia eius: et remanebit adhuc qd. Si enī fit in eius eēn-
tia: tūc ip̄us est variabile. Manifestū aut fuerat qd ne-
cesse eē p e est necē eē ex oibus suis p̄tib? (Jic fit fue-
rit: cū ea qd sunt discreta ab eo: fuit ipse: sicut erat anq̄
fuerit: et nihil accidit ei vlu mō qd nō erat: s3 fuerit ipse
sicut erat: cū nihil erat ab eo: tūc nō est necesse aliqd esse
ab eo: sed erit dispō et res sicut erat: vñ necessariū est co-
gnoscere necessitatē eēndi ab eo: an eligē ē ab eo fuerit
potius pp aliqd qd eēt mediū: qd nō erat: cū erat pus nō
eēt: et cessatio ab actione ei? dispō: an hoc nō fuerit aliqd
qd eēt ēē eū: Ilos aut loquimur nūc de inceptiōne ei? qd fit
ab eo nullo mediāte: an sit aliqd qd cepit: et per illud ce-
pit et p? sicut dñt de volūtate et volūto. Intellectus autē
purus et verus testat qd eentia vna si fīc erat ante eū nō
erat ab ea aliqd mō et iā esset sic ex oibus suis partibus:
perfecto mō et nō eēt ab eo aliqd. Si at mō factū est vt
fit ab ea aliqd: tūc iam ptingit i eentia illa itēio vel vo-
lūtas vel nā vel posse: vel aptitudo vel aliqd aliud his vo-
lūte qd nō erat. Quis aut negauerit h3 iā discēssit a vero

intellecū lingua: sed redit ad illū p̄p̄ia intentione: qm̄ qd̄ pole est esse vel nō ēē nō exit ad effectū: nec sit electio de eo: vt sit potius ēē vel nō ēē abiq̄: iductore vyltra/ te vel alio b̄s. igit̄ necesse est vt fiat aliqd̄ in hac eēntia que facit debere ēē poti⁹ cū ipsa sit agens. Sin autē cōpatio eius ad illud pole erit: sicut erat aīa: qz si nō p̄tgerit ei ali qua cōpatio ad huc eēt res fm̄ suā dispōnē ⁊ possibilitas eēt pura possibilitas fm̄ suā dispōnē. Cū autē origit ei cōparatio: tūc iāz cōtingit ei aliqd̄: ⁊ necesse est vt cōtingat iue eēntie ⁊ in sua eēntia. Si enī fuerit ēēntia cōparatio resstabit ad huc qd̄: ⁊ nō erit illa cōpatio q̄sita. Inq̄rem⁹ enim cōparationē que facit debere ēē q̄qd̄ est ēēntia eēntiam p̄tūq̄ nō fuit totū simul q̄ sit vna collectio: ⁊ dispōnē q̄ erat ante: cū nō faceret ēē aliqd̄: alioq̄ exipemus de collectione aliqd̄. ⁊ voluntate: ⁊ oz cōsiderare dispōnem eius: qd̄ est post illud: sed hoc est absurdū. igit̄ qd̄ sit a p̄mo fm̄ hāc dictionē est in sua eēntia: ⁊ hoc est absurdū: quō enī pot̄ ēē: vt in eēntia eius fiat aliqd̄ ⁊ a quo fiet. Jā autē manifestū fuerat qd̄ necesse ēē p̄ se vni⁹ ēē: vñ necesse est vt q̄qd̄ cepit: sit ab eo: erit igit̄ qd̄ nō erit cōparatio que sita. Nos autem non querimus nisi cōparationē que facit necessario p̄mū pole exire ad effectū: nec facit debere aliud ēē. Dictū est autē qd̄ necesse ēē vni⁹ est: qd̄ si fuerit ab alio: tūc illud est cā p̄mar: ad huc resstabit qd̄. Deinde quō potest ēē: vt in nicho sit hora cessandi ⁊ hora inchoandi: ⁊ in quo erit hora diuerſa ab hora. ¶ T̄tē postq̄ osēntis est qd̄ qz aliqd̄ p̄t̄ingit p̄ncipio: tūc nō pot̄ ēē quin id qd̄ sit fiat a p̄mo vel per nāz vel p̄ intentionē in illo ex voluntate vel p̄ voluntatē: postq̄ nō est p̄ violentiā: neq̄ contingēs. Si autē fuerit p̄ nām tūc variata est nā. Si vero fuerit p̄ intentionē tūc variata est intentio. Sed si fuerit per voluntatē ponamus illā fieri in illo vel ēē discretam ab illo. Sed dico qd̄ aut voluntas est ipsum facere esse: aut intentio: vt illas post ēē. Si autē ipsa voluntas fuerit ipsum facere ēē p̄ se ipsas: tūc q̄r nō fecit ēē ante: vides qd̄ nō cōplacuit sibi id facere vel aduenit hora eius: aut qz potuit sup̄ illud: p̄ aut qd̄ nūc dico nō itēdo qd̄ dixit ali quis. Iā h̄ interrogatio inanis ēē: eo qd̄ h̄ in oīa hora p̄t̄ repeti. Si autē interrogatio recta est. iō qd̄ in vna q̄q̄s hora p̄t̄ repeti ⁊ leg. Si autē fuerit p̄ intentionē vt voluntatē: notum est autē qd̄ illi cuius ēē: ⁊ nō ēē agētiē q̄le: nō est p̄ intentionē: qd̄ aut agentis potius est ēē q̄ nō ēē illud est sibi vñ le: verus aut p̄mus: qz p̄fectus est eēntiā: iō nō est sibi aliqd̄ vñle. ¶ T̄tē p̄mus in quo p̄cedit ea que icipiunt per suā eēntiā vel per tēpus. ¶ Si autē p̄ suā eēntiā tñ: sicut vñū p̄cedit duo: q̄uis sint simul: sed motus rei morte est: vt moueat motu eius a quo mouet. q̄uis sint sit. Tunc necesse est vt vtraq̄ sint simul incipētia. Iā p̄mus etern⁹: ⁊ q̄cūq̄ facta sunt ab ipso. Si autē ipse p̄cedit nō p̄ suā eēntiā tñ: sicut p̄ eēntiā ⁊ tps. vs. qd̄ fuit solus ⁊ nō mūdus: nec motus: sine dubio autē h̄ verbum fuit siḡ id qd̄ p̄terit⁹: nō qd̄ est modo: p̄p̄e: sequit̄ tūc vt dicas post. igit̄ ita fuit aliqua factura que p̄terit ante qd̄ crearet creaturā: ⁊ ita factura est creata ab eo. Jā igit̄ fuit rēps ante motū ⁊ tps: p̄teritū enī aut est p̄ suā eēntiā: ⁊ h̄ est tps: aut est p̄ tps: ⁊ h̄ est motus: ⁊ qd̄ est in eo: ⁊ cū eo: iāz manifestum est tibi h̄. Si autē nō p̄cedit p̄ aliqd̄ qd̄ est p̄teritū hore p̄ me: in qua est factura creature. tūc ipse fit cū sua factura: qd̄ aut erit vt fm̄ positionē illoz nō p̄cedat p̄ aliqd̄ hore p̄mā creature. Sed iā ēē ipse ⁊ nō creatura vñ ēē ipse ⁊ creatura. Sed nō fuit ipse: ⁊ nō creatura: puenit ex hoc qd̄ fuit ipse ⁊ creatura: ⁊ nō suū esse ante creaturā. puenit ex iūc cū creatura. Si autē qd̄ fuit ipse: ⁊ nō creatura non est ipm̄ esse solū: qd̄ sua eēntia iā est cū creatura. De autē fuit ipse: ⁊ nō creatura: nō est suū esse cū p̄uatiōe crea-

ture: nec est aliqd̄ tertiu⁹: esse enī iue eēntie ⁊ p̄uatiōe creature: dictū est qd̄ iā fuerat qd̄ nō est mō. h̄ enī verbi fuit: cōtinet in se intentionē intellectū p̄ter intellectū ex duabus p̄dictis. Cū enī tu dixeris esse eēntiā ⁊ p̄uatiōe essentie nō intelligit̄: ex h̄ p̄uatiōis. Sed pot̄ intelligi cū ea posse prioritas. Si enī p̄uaret res: posset ēē suū esse cū p̄uatiōe rerū. Nec posset dici h̄ fuit: sed intelligit̄ p̄uatiōis cūz cōditione tertia. Iā ēē eēntie est aliqd̄: ⁊ p̄uatiō essentie est aliqd̄: ⁊ qd̄ intelligit̄ p̄ fuit esse aliud a duabus intentionibus. Jāz autē attribuerunt banc intentionē creatori. p̄tenſaz sine p̄ncipio: ⁊ cōcesserūt eum antea creasse qualēcūq̄: qd̄ putauerūt ēē creaturā. Si autē h̄ ita esset: tūc h̄ anterioritas eēt quantitatia mensurata: ⁊ h̄ est qd̄ nos vocamus tēpus. Iāz p̄uatiōe nō mēsuratiōe h̄ntes situm nec stabilitatē: sed est fm̄ viā succēssionis. Deinde si volueris cōsiderare qd̄ diximus in nālibus: vbi ostēdim⁹ qd̄ id qd̄ significat fuit ⁊ t̄tē: cōtingit dispōnē nō permanenti. Dispo vero non permanentis est motus. Cū autē certus fueris de h̄: scies qd̄ p̄mus nō p̄cessit creaturaz apud eos p̄uatiōe absolutā tñ: sed p̄uatiōe tēpore in quo est motus ⁊ corpus vel corpora: ⁊ h̄ sunt heretici qd̄ absterunt de eo suā liberalitatē. Necesse est autē vt concedant qd̄ deus anteq̄ creasset hunc mundū: vel potēs fuit creare aliqd̄ corpus h̄is motus: cuius hore ⁊ tēpora eēnt mēsurata: qd̄ duraret vsq̄ ad creationē huius mūdi: ⁊ cessaret ibi: vel p̄māsit vsq̄ ad creationem mūdi: ita vt moza vñius esset longior: moza alterius: ⁊ vsq̄ ad creationem mundi fuerunt illi hore: ⁊ tēpora terminata: vel non fuit potens deus creare aliqd̄ corpus: nisi qm̄ incepit: sed bec pars sc̄ba est absurda: qz facit necessario rēp̄ permuatī de potentia ad impotentiā ⁊ p̄mutatī creaturas de possibilitate ad impossibilitatē sine cā: p̄ma aut pars diuiditur in duo. ¶ Dico enī necesse ēē qd̄ vel deus potuit creare aliud corpus p̄ter illud corpus qd̄ duraret vsq̄ ad creationē huius mūdi pluribus motibus: vel non potuit: absurdū est autē dicere qd̄ nō potuit p̄ hoc qd̄ iam p̄dixim⁹. Si autē potuit creare aliud: tūc vel potuit creare illud cum creatione illius p̄mī corpis: qd̄ supra noiaim⁹ ante h̄ corpus vel ante creationē eius: qd̄ aut poterit creare illud cū illo: hoc est absurdū: qz nō est pole ip̄sū inchoare duas creaturas eēlis motus in velocitate p̄uenienti vsq̄ ad creationē huius mūdi. Si vero nō potuit creare cū illo. Sed potuit creare diuissim ab eo. i. vel p̄mus vñ potestis eo: tunc in dispōne p̄uatiōis pole fuit creari creaturā alicuius p̄p̄ietatis: ⁊ nō pole esse in alia dispōne: ⁊ h̄ icideret p̄uatiō ⁊ posterioritas: ⁊ ita iret hoc in infinitū. Jā igit̄ ostēda est certitudo ei⁹ qd̄ p̄dixim⁹. Iā motus est qd̄ nō h̄z initiū ⁊ tpe: qd̄ nō ēē in initiū: nisi ex p̄te creatoris: ⁊ qd̄ h̄ est mor⁹ celestis: oz at vt cā. p̄p̄nq̄ p̄mī mor⁹ sit aīa nō intelligit̄: qd̄ celū ē aīal obediens deo.

¶ Caplm̄. II. De p̄p̄inqu⁹ moroz: celestiu⁹ nō est nā nec in intelligentiā: sed aīa: ⁊ qd̄ p̄m⁹ longinqu⁹ est intelligentia.

Diximus nos iā ostēdisse in nālib⁹ qd̄ mor⁹ non est nālis cōp̄t abio. Iure. i. cōp̄t ēēt h̄tēti fm̄ suā dispōnē nāle: eo qd̄ oīs mor⁹ qd̄ est p̄ nāz pot̄ separari ab eo cui iest p̄ nām: p̄ aliqua dispōnē qd̄ accidit. Dispo vero qd̄ separat id qd̄ est p̄ nāz ēē dispō nō nālis sine dubio. manifestū est igit̄ qd̄ oīs mor⁹. pueniē a nā remouet p̄ dispōnē nō nāle: ⁊ manifestū ē qd̄ oīs res: cui ē mor⁹ nāl: qd̄ iū est in eo sp̄s beest sibi aliqd̄ ex cōp̄ationib⁹: motu ipsa p̄ma nēte in sua nā. Et h̄ic mor⁹ qd̄ beest non aduenit nāc nisi p̄p̄e dispōnē nō nāl vñ q̄titate: sic aquā caleſcieri p̄uatiōe: vñ in q̄titate sic debilitat⁹ sanū p̄ infirmatē vñ in lo. co vt cū lapidē iacit⁹ furus: ⁊ filū motus ē in alia p̄dica.

mētis. Cū autē trāsmutationis motus in triū est: trāsmu-
tatio dispōnis nō nālīs: et positio siue elongationis a fine.
postq̃ autē res ita est: tūc mor' circularis nō est a nā. Si
enī eēt: eēt a dispōne nālī ad dispōne nālē. ad quā cū
puenisset gēseret: nec poss' q̃tū in se est redire ad dispō-
nē illā nō nālē: nālīs enī nō agit p electionē: s; ad modū
seruientis: et ad modū eius qd comitat' p essentia. Si autē
nālīs eēt mor' circularis: tūc ipsa moueret' vel a loco nō
nālī: vltā sitū nō nālī fuga nālī ab ipso. Qis autē fuga nā-
lis ab aliquo nō pōt ipsa eadē eē redit' nālīs ad ipsū. Mo-
tus autē circularis sepat' ab oī pūcto r' relinqt illud: et sic
facit i singulis pūctis: et nō fugit ab aliq̃: ad quē postea nō
redeat: igit' mor' circularis nō est nālīs: s; tūc est p nāz ad
est suū eē in suo corp'e: nō ē diuersus a iudicio aliter' nāe
in suo corp'e. Id enī qd mouet cōs: q̃nis nō sit vltus nālī:
est tūc res nālī illi corp'i nē cōa ab eo: et eiq̃s nā. ¶ Tre
nulla vltus mouet nisi mediātē ictione. In ciliatio autē est
ictio qd sentit in corp'e qd mouet. Sigs enī coegerit illō
gēcēre p violētā sentit illa ictio in eo: sic resiliō vtrīs
in qd s; submergentē pp ictionē mor'. Jla igit' ictio aliō
est qd mor' sine dubio: et aliud est qd v' mor' ē: virtus. n.
mouēs est cū pfectione mor': et ictatio nō est: sic ē ē pū-
tus motus: cū' moto: nō cessat facere fieri in suo corp'e
ictionē vna post aliā: qd ictio nō prohibet' vocari nā. Jla
enī nō est aia nec est ab extrinsec' nec h'z volūtātē: nec ele-
ctionē: nec est pole eā moueri nisi moueat' ad pte nō ter-
minatā: cū h'z nō est ei triū qd pueniat nā ill' corp'is
pping. Si autē vocaueris hāc ictionē nāz poteris ore qd
est qd pnetat ad cognē hui' ictionis cū loq̃bamur qd mo-
tus ē in tēto renouatā cōpationib': et qd vnaqueq; ps ei'
est appropriatā cōpationē: nā nō est stabilis: nec pōt
esse stabilis ipetōis vltō mo. Si enī est stabilis ictionē:
opoteret vt lequeret' illō vna' modus pmutatōis dispō-
nū. Si autē a nā eēt mor' ei' opoteret vt vnuisq; mor'
q renouat' in eo eēt pp renouationē: ppingatū siue elon-
gatiōis a fine: et post finē q̃stū: et ois ps ei' h'z cōpationēz
q puat' ab ea. s; id qd terminatū ē ei de ppingatē q puat'
finitis. Si āt nō eēt illa renouatō: nō eēt renouatio mor'.
Dixit autē mag' p'm qd a stabilis in quātū stabile nō ē nisi
stabile. Si autē mor' eēt p volūtātē opoteret tūc vt eēt ex
volūtātē renouatā p'culari: volūtātē. n. vltis cōpatio ad
vnaquāq; pte mor' vna est: vni nō ois: vt h' mor' fiat sin-
gulari pp cā. Si āt volūtās vltis eēt cā hui' mor' pp aliū
motū pōt eo vlt' posteriorē puatū: tūc puatū facit necio
ē puatū: puatū autē nō facit necio ē aliq̃: q̃nis puatōes
sint cāe puatōis. Et autē puatū faciat necio ē aliq̃ h'z
ipole. Si vō cā mor' fuerit pp aliq̃ q renouat': tūc qd de
renouatiōe eo p remanebit ad buq; q' si renouatio fuerit
nālīs lequet' icōnētēs: qd supra diximus. Sed si fuerit
volūtaria que pmutat' p'm imaginatiōis renouatās: tūc
B est qd volumus. Jā igit' manifestū est qd volūtās intel-
ligibilis facit eē: nullo mō fac' debere eē motū: pōt autē
putari qd illa volūtās est intelligibilis mobilis. Jā enī in-
lectus pōt moueri de intellectu ad intellectū: cū nō fuerit
intellect' oīno in effectū: pōt enī intelligere p'cularē cōtine-
ri sub ipē dilatatū: et appropriatū actib'us intellectu. s; ad
modū vltis p'm qd nos ias assignauimus. igit' pōt eēt vt
estimem' itellim eē q intelligit motū vltm r' appetit eū. et
deinde intelligit pmutatiōē de termino ad terminū: et ap-

prehēdit illos mor': et eoz terminos mō intelligibilis: sicut
iā ostēdim': et sic est nī vltus: habim': qd cū mor' de h' ad
illud assignat initū aliq̃ vltē: ad extremū aliud vltē: cūz
mēsurā aliq̃ descriptā vltē: et sic q̃lq; finiat' circulus: tūc
nō est lōge qd mor' qd renouatio mor': ē' b'c itellz.
Dicā igit' qd p'm hūc modū nō pōt cōpleri mor' circula-
ris. h' enī ip' cōflio p'm hūc modū est: pueniēs ex volūtātē
vltē: q̃nis fit p'm modū renouatiōis r' trāsmutatiōis: vo-
lūtās autē vltis quociq; fuerit nō ēnisi respectu nāe cōis
in eis: q̃nis fit volūtās cū motū: quā seq' volūtās cū mo-
tu. h' autē mor': qd est ab h' hūc ad illō illinc nō est porioz
puenire ab illa volūtātē hui' mor': qd est illinc ad tertius
terminū. igit' cōpatio ois p'ius mor' eqliū singulari ad
vnaquāq; illaz volūtātē intelligibilīū mobiliū eadēs est:
vni nō est ibi ps qd dignior: fit cōpāt ad vna illaz imagi-
nationū ad h' vt sit ei' cōpatio ad suū initū in vna: quasi
elōgauerit ē a suo initio pp possibilitatē. Nec cōstat suū
eē ab eo potius eē qd suū nō eē p'm qd ois eēt sua cā. h'n.
nō pōt eē sic tū iā nōstī: quō enīz pōt dici qd motus de a.
ad b. pueniat a volūtātē intelligibilī: et mor' de b. ad c. p-
ueniat ab alia volūtātē intelligibilī: non seq' ex vnaq; illaz
volūtātū aliō pter id qd secutū ē: et p. Qm. a. z. b. z.
c. s; filēs sunt in sono. Nulla autē volūtātū vltm est qd
assignat p'ti: a. qd b. vel b. p'ti: qd c. igit' a. nō est dignior
assignari qd b. ex illa relōne si fuerit intelligibilis motor
cū. nec b. pluriq; c. nisi fuerit aīal singularē. postq̃ autē illi
termini nō assignant' i intelligētā: s; sūt termini vltis tūc:
tūc nō poterit eē porioz mor' de a. ad b. qd de b. ad c. De-
inde qd poterit poni in illa volūtās i imaginatio: et de
ide alia volūtās i imaginatio: qd oīant in aliq̃: qd p'terit
et vt nō adhereat vni p'po idindiuo: pp qd cōsiderē: cū oī
āt h' intellectū nō nō est pole ponere hāc trāsmutatiōē
nisi cōz i imaginatiōi r' sensui. Cū autē puerterim' nos
ad itellm p'm p' poterim' intelligere vniuersitatē motūz
q p'tes trāsmutatiōis p'm qd intelligim' circulus: fit igitur
p'm oēs dispōnes neciūm est: vt vna aīalis sit p'ncipius
ppinquū motū: q̃nis nos nō negam' ibi ē ē vltē itel-
ligibilē qd moueat' hāc trāsmutatiōē intelligibilis: s; post
initit' silitudinē i imaginatiōis. Sed potēte intelligibilis
spoliatē oib' modis variatiōis: intellectū semp est p'ns:
siue intellectū eius sit vlt' de vlt' siue sit vlt' de particulari:
ri: quēadmodū ostēdim'. Si autē ita fuerit in re: itē cū
mouet' p aiam: et aīa est ppinquus p'ncipius sui mor': in
illa renouat' imaginatio r' volūtās: et ipsa est iūm se h'c
apprehēsiōē rez variabilis p'culari: et volūtātē
essendi ipsas rez p'culares: et ipsa est p'fectio cōpis celi:
eius forma. Si autē nō eēt sic: sed esset ex p'tis p'se oī mō.
tunc esset itelligētā pura que nō variaret': nec pmutaret'
nec admiscere ē aliq̃ qd est in po'. p'ymus autē mor'
celi: q̃nis nō fit itelligētā: opz tri vt fit p'us eo itellige-
tia que est p'ior cā motus celi. Jā autē nō h'z b'c mo-
tus idēget' tūc in finita spoliata a mā que nō mouet': nec
p intētiōē: aīa vō que mouet celū est sicut iam notū est
tibi: cōp'alis pueritibilis variabilis nec est spoliata a mā
cūm cōp'atio ad celū ē sicut cōp'atio nē aīa aīalis ad
nos: cū est vt itelligat aliq̃ mō itelligibilitatē. s; cōmixta
mā: et oīno sue estimatiōes vel qd vident' estimatiōes
sunt certe: et ei' imaginatiōes: et vñr imaginatiōes sūt
sic est itellec't' actū' in nobis: quō initio coipi. S; p'm
mus motor: ei' ē vltis liba a mō oīno: et oī mō: et postq̃
est pole eā moueri vltō mō iquātū ipsa mouet': et fac' va-
rietas: et ē libera: itā tibi motū h'z: tūc ois vt i ipsa mo-
ueat quēadmodū motor mouet mediātē motu alterius
motoris qd est actor mor' ab initio suo qd variat' pp ea: et h'
est motus qd mouet motor motoris. Jd autem qd mouet

23

24

motorē sine variatione sui: nec p intentionē nec p deside-
riū idē finis 7 intentio quā intendit id qd mouet: 7 ideo est
amatiū inq̄stū est amari: 7 ipm est bonitas apud amatē.
Sed dico qd oē qd mouet motū nō violento ad aliqd ē:
7 desiderii alicuius est: ad eo qd nāc etiā est desiderii rei
nālis: 7 h est pfectio cōtialis corpi vel in sua for: 7 i suo
vbi vel in suo situ. Desideriū vō volūtatis est aliqd volū-
tariū: vel volūtās alicui rei q̄tite scñibilis sicut inauitas
vel estimabilis imaginabilis: sicut viciozia: vel opinabi-
lis: sicut bonitas putatiua. Inḡsitor aut suauitatis est vo-
luptas: 7 inḡsitor viciozie est ira: 7 inḡsitor bonitatis pu-
tatiue est opinio. Inḡsitor vō bonitatis pure 7 v̄e est itel-
lectus: 7 h inḡsitor vocat electio. Voluptas vō 7 ira non
sunt puenientia sube corpi: qd nō variat nec patit: qd nō
cōuertit ad dispōnē cōuenientes: vt ab eis itez rediens
ad dispōsitiōnē cōuenientem delectet aut vt velit vlcici
qd id qd imaginat: vñ itralicū: p̄sertim cū ois motus ad
suauitatē vel ad viciozia finitus sit: etiā qd plura eap q
putant nō pmanēt putata semp. Necesse est igr vt pnci-
piū huius mori sit electio vel voluntas bonitatis vere: 7
necesse est etiā vt illa bonitas sit qd possit acqri p motū 7
puenire ad ea: vel si bonitas cui substatia nō possit acqri
p illo mō: 7 sit remota ab eo: 7 necio illa bonitas sit de pfe-
ctionibz sube qd mouet vt acqrat ea p motū. Sin aut cessa-
bit mor: nec poterit: tūc moueri ad agendū aliqd quo ac-
qrat pfectionē: quē ad modū est nā ē q̄ vñle esse largus
vt p̄pca laudet vel honestet actiones suas: ad h vt fiat
babi: honestatis: aut vt fiat nobilis. 7 d. n. qd factū ē acq-
rit suā pfectionē ab eo a q̄ factū est. Inq̄nientes est igr vt
eō p̄ficiat subas sui agentis. p̄fco. n. cāti: inferior est p̄fcone
eae agentis. 7 d. aut qd iseri? est nō acqrit id qd nobilius
7 dignius est: sed fortasse id qd iseri? est p̄parat nobilioz
sui instrm 7 suā mām quōqz ipm nobilius habeat eē i ali-
qua rez: pp aliqz cās. Laudatio aut quā nos ingrimus 7
appetit? est p̄fco nō certa 7 putatiua. huius vō honesti
quē acqrim? p actionē cā nō est actio: 7 actio p̄bbit ei?
7 itū: 7 adaptat ad illū vel accidit huius a suba p̄ficiente
eias bouiz: qd est itelligētia agentis: vel suba alia ei p̄filiis: 7
fm h calor: 7 par? est occasio eēndi vires aiales: fm qd est
p̄paras mās nō faciens eē. Nā aut sermo nō est nisi de eo
qd facit eē: 7 oino cū fuerit actio p̄paras ad hridā p̄fcone:
tūc cū fuerit dita p̄fco finiet mor: 7 restat igr vi bonitas i
q̄sita p motū sit exis p̄fco: cui nā nō ē vt app̄bdat. Des
aut bonitatē cui? h est nā nō ingrit itellect: nisi vt assiliet
ei fm qd sibi pole est: assilari vō ei ē itelligere de se qd nō
est illi filie: 7 iō os vt pmanat vt fm qd p̄fcone ē est sube
ei? in suis dispōnibz 7 comitribz ad modū illi: cui potuit
acqri sua p̄fco vltima initio suo: 7 deū assiliet ei i p̄fuerā
tia. Cui aut nō potuit acqri sua p̄fco i initio suo cōplei in
ei? assilatiōe p motū. Certitudo aut hui? est qd motor cele-
stis corpi mouet a v̄tute infinita. v̄tus aut qd ē sue aie cor-
poree finita est. Inq̄stū aut itelligit p̄m: fluit de ei? flumi-
ne 7 v̄tute sup ea igr: 7 sit ipa q̄s hns v̄tute infinita. Sz in-
tellectū de cui? lumine 7 v̄tute fluit sup corpi celeste est in
suba sua fm sua p̄fcone vltima: eo qd nō remasit in sua
suba aliqd qd sit i po. Silr ē 7 h inḡsitate sua 7 q̄litate.
Sz in suo vbi 7 situ fm qd p̄m secutū est suū esse de sitibz.
Stabile nō est. Non qd ipm esse in situ aliq: vel vbi sit di-
gnius sube sue quā in situ alio vel vbi in suo termino. Nul-
la. n. ps curus celi vel stelle dignior est occurrere sibi vt
alicui sue p̄fco: alia ps. Lū. n. eo qd in vna pte in effectu
erit in alia pte i po. 7a igr accidit sube celi qd est i po? sui
situs 7 vbi: assilatiō vō bonitati vltime facit debere igr p-
manere in p̄fcone qd plenior ē p̄t rei igr. Et qd nō fuit
pole corpi celesti in vno tm retinuit in sp̄e: 7 p succellio

nē: factus est igr mor? retinēs de hac p̄fcone id qd fuit
pole: cui? pncipiū est desiderii assilandi bonitati vltime
in pmanēdo in p̄fcone vltima fm possibilitatē suā. 7 p̄m
cipiū aut hui? desiderii est id qd itelligit de eo. Lū aut tu
7 desideraueris dispōnē corpi: nāliū in suo desiderio nāli
ad eēndū in effectu: 7 in suo vbi nec miraberis esse corpi?
desideras tali desiderio: vt sit in aliq suoz situū: qd po?
ē ipm eē: 7 vt sit v̄tutis qd p̄fectior ē p̄t: 7 vt sit motu 7 p-
prie. Et ex dispōnibz 7 oīumitate sui cursus sequit ipm
assilari p̄m fm qd ab alio fluit bonitates: nō qd ille sint ite-
tio ei? ita vt mor? sit pp illas: 7 qz intentio ei? est assilari
p̄m qd pole est vt sit fm qd p̄fecti? ē p̄t in seipo: q̄stū
ad h qd sequit illū: 7 q̄stū ad h assilari p̄m q̄stū ad ea qd p-
ueniunt ab illo post illū. igr mor? erit pp illū pncipali iten-
tione: 7 dico qd ex ipso desiderio assilandi p̄m fm qd est in
effectu puenit mor? celestis ad modū quo res puenit ab
imaginatiōe qd facit illā debere eē: q̄nis illud nō itendat
ab ipso pncipali itetiōe. h. n. est imagi? ei? qd est in effectu:
igr ingrit ab eo id qd i effectu ē p̄fecti?. Sz qz h nō est ei
pole in vno iditiduo: iō est p succellione: 7 h est mor?. Lū
eniz vñ iditidui durat nō acqret ei aliud p̄filiis: 7 h
manet sp in po. 7 d. or? igr legē illā imaginatiōē fm hūc
modū nō qd h sit ei? intentio pncipalis: q̄nis illā imagina-
tione vna sequant imaginatiōes p̄ticularis q̄s dīcimus
7 distinguimus fm qd pueniūt nō fm intentionez pnci-
palē: 7 illas imaginatiōes p̄ticularis sequent motus q-
bus pmanat sitis. 7 d. or? aut est p̄fectio qd maior? h esse
p̄t. igr desiderii p̄m est id qd dixim?. 7 cetera vō que se-
quunt illud: sunt flux?. 7 d. is aut reb? inueniunt sitia: 7 a
lōge in nris corpi? qd nō oino cōpant eis: q̄nis aliq̄tūlū
p̄formet eis. v. g. cū desiderii fuerit vehemens ad acq-
rendū qd amat vt aliud: sequent illud: tūc in nobis ima-
ginationes fm qd acciderit q̄s sequunt mor?: nō mor? qd
sunt apud ipm desideratū. Sz mor? apud aliqd aliud in
via 7 cursu ei? in eo qd p̄p̄nque fuerit de illo: igr mor?
celestis sit volūtate 7 desiderio fm hūc modū. 7 d. aut
motus pncipiū est desiderii 7 electio. 7 d. aut vt motus
sit id qd itedit pncipali. h. n. motus est q̄s seruatiū aliq
angelicū vel celeste. Nō ē aut de p̄ditiōe mor? volūtariū:
vt sit intent? in se. Sz cū v̄tus desideratiua fuerit vt de-
deret aliqd puenit ei ex ea imp̄ssio p quas mouet mē-
bz: 7 aliq̄i mouet sic qd p̄t puenire ad id qd itedit: ali
q̄i alio mō p̄fili vel pene eodē cū fuerit h p̄maginatiō:
nē siue itērio sit aliqd qd assequat siue sit assilari ei i fa-
ciēdo qd facit v̄l in eē. Lū igr delectatio puenit ad itel-
ligendū p̄m pncipiū: 7 ad id qd itelligit de eo vel appa-
bendit de eo fm modū itelligibile vel aiale: tūc occupa-
ta circa h retrahet ab oi alia rez: 7 ab oi alio mō: 7 tū pue-
niet ex h id qd iseri? eo in ordie: 7 h desiderii assilari
ei fm possibilitatē: igr igr inḡsitor mor? nō inq̄stū esse est
mor?: 7 inq̄stū est id qd dixerim?. 7a igr h desiderii amor
7 delectatio qd fluit ab eo: 7 h p̄fco fluit a desiderio: igr 7
hūc modū p̄m pncipiū mouet corpus celi: 7 hie igr foiz
bus tā manifestū est tibi et qd magr p̄m? cū dixit celū mo-
ueri p suā nām qd voluit itelligi: 7 cū dixit et moueri p
aiam: qd et voluit itelligi: 7 cū dixit et moueri illū p v̄tū-
te infinitā vel moueri sicut amans mouet ab amato: qd
voluit itelligi: nec est in verbis eius dictas. 7 d. tu scies
qd suba hui? bonitatis amate p̄me vna est: nec p̄t esse vt
motor p̄mus vniuersitatis celoz sit pluriqz vñ? qd igitur
vnaqz speraz celoz beat motorē p̄p̄m? p̄p̄m? 7 de-
sideratū amari p̄p̄m? fm qd vidit magr p̄m? ideo qd se-
cuti sunt eū qz sapientissimis p̄p̄p̄ticiis nō remouerūt
multitudinē in a motore vniuersitatis: 7 attribuerūt mlti-
tudinē motoribz 7 sepatis: 7 nō sepatis g sunt p̄p̄m? vniuersi

cuiusq; eoz; posuerunt igit pmi ex se patis ppya id qd mouet ipera pma que fm eos qui pcceluerunt tholomeu est ipera fixa; stellaz; sed fm eu qd pitus est in factis; qd docuit tholomeus est ipera pter ea qd circudas ea no sel- lata; post hac est motor ipere sequens pma fm diuersi- tate duaz; iniaz; r filit in oib; inferi. Isti igit viderut qd motor; yniuersitatis est quidda; r qd post eu ynaq; spe- ra habet aliu motore; ppyiu. Magister vo primus posuit numez; ipaz; q mouent; r fm qd appuit ei i suo tpe; r nu- mez; eaz; sequit nuer; pncipio; sepat; qd aut firmi est in dictis suoz; socioz; manifestat; r dicit in sua epla qd est de pncipis ois; qd motor; yniuersitat; celoz; v; est; nec pnt esse plures; q; uia ynaq; ipera beāt motor; pro- ppiu r amatu ppyiu. Qui aut exposuit libos pmi ma- gistr; fm brenuiter; q; uis no profunde intelligeret; tamē apte dixit cuius h est intentio qd melius r dignius est esse ynu pmi motus yniu; cuiusq; celi qui est in eo; esse pnci- pii motus ppyiu illi inqstū est amatu sepat; r isti duo ex antiquioib; discipulis magistr; pmi sunt magis circa eqilitate vie; r argumeto h facit etiā esse nescari. Certifi- catū est. n. nobis ex doctrina almageli qd motor; r ipere celestes sunt multi r diuersi in plaga r velocitate r tardi- tate. opz; igit vt ynuicūq; motui sit motor; alius ab eo qui est alterius r desideratu sit alius ynuus qd alteri; aliog- natio essent diuerse plage r velocitas r tarditas. Jam aut ostendimus qd h desiderata sunt bonitates pure r separe a mā; r qd motor; r ipere oēs cōcat in desiderio pmi pnci- py; r iō pueniūt oēs in diuturnitate r resolutione motus.

Capitulum. III. qūter pueniunt actiones a pncipis al-
tioribus vt p h sciat qd opoatet sciri de motoribus sepa-
tis intellectus ppter se r desideratis.

Artificemus h aperiamus illud fm aliquid exordiu di-
cetes quosdā boies fuisse; qui qz audierūt ver-
bi iustioris ex pncipis antigs dñtes qd diuer-
sitas hoz; motuū r hoz; plagaz; vt eē pp inte-
rione gñandi res corruptibiles qd sunt sūt ipera lune; r nō
solis; qd audierūt illū; ē; itaq; cognouerūt argumentatiōe
q mor; celoz; nō pōt eē pp aliqd nisi pp seipsum; r qd nō
pōt esse pp sua cāta; voluerūt cōcordare vt rāq; sniam di-
centes; vt ipse mor; nō sit pp id qd est sub luna; sed vt assi-
milet bonitati pure desiderādo eā. Diuersitas vō motuū
est ob h; vt id qd sit ex ynaq; eaz; in mūdo gñationis r
corruptionis; dñat tali diuersitate p quas disponat pma-
nentia speciez;. Sicut si aliquis vir bonitas velit ire pp nego-
ciū suū ad aliquē locū; r offendat in duas vias; quaz; yna
est ppyia r cōpendiosior; ad locū sui negoci; r in alia est
bō qui meret sibi bñ fieri. Ipe vō fm iudiciū sue bonita-
tis eligat ire hac scda via; q; uis nō fuerit motus eius ad h
vt pdeset aliq; s; vt sibiūp; dixerunt qd filit est motus
yniuicūq; celi. Nō. n. est nisi vt duret semp fm suā pfe-
ctionē vltimā. Ad motus vō ad hāc pte vel ad hāc; r bñius
velocitatis vel illius est vt pfit aliq a se. pmiū igit qd dicitur
mus his h est. s. qd si corpib; celestib; pōt esse intentio aliq
in suis motib; pp res creatas; tūc est illa intentio in eligen-
da parte; r est pole fieri h; accidit h ppiū motū. pōt
aut aliq; dñe qd ppgete filit pficere eis bonitas qd eēt ei
ppia; nec motus obestet ei in esse r pdeset aliq pter se; r
neutr; eoz; esset ei facilius vel difficilius qd alter; sed de
eis eligit id qd est vilius. Si aut fuerit cā pbbens dñe
qd motus eoz; est ad h vt pfit aliq; remouendo intentio-
ne eoz; in agendo pp aliud qd est cātu; tūc h cā est in ipā
intentione eligendi plagā. Si autē h cā nō pbbuerit in-
tentionē eligendi plagā; ita etiā nec pbbet intentionem
motus. Sicut est dñs pō in intentione velocitatis r tardia;

tia. Nō est aut h pp ordine fortitudinis r debilitatis scōs
motū in circulis ex ordine eoz;. s. alioz; sup alia s; supius
r inferius; ita vt p ea h alcribat eis; s; h est diuersus. Si
cā aut qd nullus eoz; pōt esse pp generata nec pp intentio-
ne motus; nec pp intentionē plage motus; nec pp mētura-
tionē velocitatis r tarditatis; nec pp intentionē aliqd aliqd
pp illa. Dis. n. intentio est pp id qd intendit; r est mino-
ris esse qd id intendit. De aut pp qd est aliud est pfectio-
ris esse qd illud aliud inqstū ipm; r illud aliud sunt scōm
qd sunt; qm ipm pficat aliud eo mō essendi qui dicit ad
intentionē. Imposse est aut vt pfectius esse acgrat ab eo
qd est vilius. igit nullo mō est ei certa intentio cāti; puta-
ta. Sin aut intentio esset acgrans; r tribuens esse qd est p-
fectius eo in esse. Per h aut qd necessariū est nō intelligi-
tur nisi id cui; intentio est pparata r r attribuit sibi suū
eē qd est aliū; sicut medicus esse sanitati. Adedicus. n. nō
dat sanitatē; s; pparat ad eā māz; r illū. Nō. n. attribuit
sanitatē nisi pncipis qd est excellētius sanitatē; r h est
qd dat mae oēs suas formas; cuius cēntia est nobilior qd
mā. Aliq; aut intendēs fallitur in sua intentione. Scū non
intendit id qd nobilius est intendere; r tūc intentio pp h nō
est recta sed erronea. Sed qd h oniso eger pplitate r cer-
tificatione; qd sunt in ea qñes qd nō solunt nisi bñs ius-
ficientibus; idēo redibimus ad viā euidētiorē; dicem;
qd ois intentio aliqd intendit; sed que est intelligibilis est il-
la cū id qd int. nō dñt ab intendere; dignius est intendētē
esse qd nō esse ab eo; aliog; eēt vana. Ad aut qd digni;
est rei acgrit aliq; pfectionē. s. si fuerit p certitudine; erit
certa. Si vō fuerit p putationē erit putatiua; sicut meriti
laudis r ostentatio potestatis; r diuturnitas facit; qd h
his filia sunt perfectiones putatiue. Sed lucrū vel salua
vel gratie diuine adeptio; vel futuri mundi bonū meriti
h; r his filia; sunt perfectiones v; que nō cōplēt p solū in-
tendētē; igit ois intentio nō est pp illā pfectionē. Ma. n.
que vana est; vt esse pp h. In illa. n. est delectatio vel re-
frigeratio vel aliqd hō; Abiludū est aut vt cātu cuius eē
pfiat p cāma; acquirat cāe pfectionē quā nō habebat. Ea
aut in gbus putat qd cātu acgrit sue eāe perfectionē; falsa
sunt vel fallentia. Qui aut cōprehendit ea que predicta
sunt nō impeditur cōsiderare h r soltare. Si qz aut dixe-
rit qd bonitates faciūt debere h. Bonus. n. facit acgrit bo-
nitatē; dicemus qd bonus acgrit bonitatē nō fm viā inte-
rionis r ingitionis vt sit h. Hoc. n. faceret debere eē im-
pfectionē. Dis. n. ingitio r intentio de aliq est ingitio de
eo qd nō h; intendēs; s; qd id nō est r nō intendit nō est id
qd puenientius est intendētē; r h est imperfectio. Boni-
tas. n. nō pōt esse qd vel sit circa ens ab hac intentionē;
r tūc h intentio nō facit ea eē; vel sit sic qd suū eē bui; inten-
tionis r suū nō eāa bono erit eadē; igit bonitas nō facit de-
bere eē hāc intentionē; r dñs alioz; comitātū bonitatē
que comitant eā; vel nō erit p seipaz; nec p intentionē que
sit intentio bui; dñs pōt; vel erit qd p hāc intentionē pfi-
ciat bonitas r pfitur. h igit intentio erit cā pfectionis
bonitatis r tūc exntie nō cāta illi. S; qz aut dixerit qd
h est assilari eā p in h qd bonitas eō; dñt aliq; r vt sit bo-
nū fm qd sequit post ea vel puenit ab eo. Dicit qd fm qd
vt h accedipōt; s; fm vitate nō est ita; assilari. n. illi est nō
intendere aliqd; sed facere pp seipm; r qz ipē est fm bunc
modū fuit cōsentientia ois pueniūt. Acqritio. n. pfectio-
nis p intentionē; discreta est ab assilari illi nisi interm di-
xerit qd p intentio est qddā; r h est p intentionē; sedam
ad modū pfectionis. vñ necesse eēt in electione plage ēr
id qd intendit intentionē p cēt qddā; r vtilitas pdicta eēt
pñs illō qd itendit; igit plaga eēt nō intentia p intentionē
qñi ad ips qd sequit. S; opoateret ibi eē pfectionē in cēt

22

23

rei. q̄ sequeret illā vitiatē quousq̄ possit assimilari p̄.
Nos aut̄ nō phibem⁹ motū esse id qd̄ intendit̄ p̄ncipalr
ad assimilādū se eēntie p̄mi f̄m modū qd̄ dīximus. s̄ nō
assimilari eēntie p̄mi sit itēctio z̄ f̄s qd̄ fluit ab eo eē. post
q̄ intentio p̄ aliud est. i. vt speculet̄ sursum. sed speculārī
deorūz est respectus vt intentio sit ad plagā ad B̄ vt l̄na
assimilatio cū p̄ sit assimilatio i. pueniēdo res ab ipo. B̄ pos
set cēdi in ipa electiōe mot⁹. igr̄ mor⁹ eēt pp id qd̄ est in
feri⁹ vt fluat ab eo eē nō assilari ei in q̄tū est p̄fectū esse.
amarū ei⁹. Doc aut̄ nō est l̄ue eēn⁹. nifi in q̄tū est sua eēn⁹.
z̄ sic res esse ab eo nōnīl ageret q̄tū ad nobilitatē sue eēn
tie z̄ p̄fectionē. s̄ ageret q̄tū ad B̄ vt ipe f̄m suā p̄fectōz
sit id qd̄ nobil⁹ est. z̄ in q̄tū fluit ab eo esse vniuersitatē.
nō ingredō nec intēdēdo. oīz igr̄ vt sit ei desiderū ad illū
pp assimilādū iuxta hāc for⁹. nō q̄ p̄fectio p̄mi p̄deat
ex eo. ¶ S̄ igr̄ aut̄ dixerit q̄ sit p̄tē vt p̄tē cor⁹ celeste ac
grat bonitatē z̄ p̄fectionē p̄ motū z̄ mor⁹ est ei actio quā
intendit. s̄ sit est in oib⁹ suis actionib⁹. r̄ndebimus ad B̄ q̄
mor⁹ nō acq̄rit p̄fectōz nec bonitatē. alioq̄n cessaret apd̄
eū. s̄ sit ipamē p̄fectio quā assignam⁹. z̄ est certa p̄ma
nentia l̄ue sp̄it. q̄ est posse esse corpi celesti in effectu. eo q̄
nō est possibilis p̄manētia i diuini. B̄ igr̄ mor⁹ nō est s̄ilis
ceteris morib⁹. q̄ ingruunt p̄fōnes ei⁹. f̄s q̄ p̄m p̄ficat id
qd̄ mouet p̄ ipm. p̄e. n. est p̄manētia sitū z̄ locoz f̄m
successiōe. Q̄z aut̄ vt redeam⁹ ad id qd̄ diuissimus ārea.
cū oīdm̄. quō h̄ mor⁹ segr̄ imaginatōz desideratā. z̄ q̄
h̄ mor⁹ s̄ilis est p̄manētē. ¶ S̄ igr̄ aut̄ dixerit q̄ h̄ dicit
p̄hibet eē itentione. z̄ curam ḡnatoz z̄ dispōnē sapientis
simā. q̄ sit in nobis. nos dicem⁹ postea q̄ remouebit hāc
qōnē. z̄ faciem⁹ sciri curā z̄ intentionez creatoz circa eē
qd̄ est. quō est. z̄ cura oīs cāe ei⁹ qd̄ est post ipm q̄l̄r est.
z̄ ḡnatoz q̄ sunt apud nos quō est cū p̄ p̄n⁹. z̄ cāz q̄ sunt in
medio. Jā. n. oīus est tibi ex his q̄ p̄diximus nō posse ali
quā cāz p̄fici p̄ cātū eēntialr̄ nisi accitūaliter. z̄ quille non
itendunt aliqd̄ agere pp cātū q̄uis cōplaceat eis. z̄ sciāt
illud. s̄ sicut acq̄ irrigidat p̄ seipm in effectu ad p̄seruādā
suā sp̄m. nō vt frigidet aliqd̄ aliud ei⁹. f̄s p̄legur vt in
frigidat aliū ei⁹. z̄ sicut ignis calefacit p̄ seipm in effectu
ad p̄seruādā suā sp̄m nō vt calefaciat aliqd̄ aliud ei⁹. f̄s
p̄legur vt calefaciat aliū ei⁹. f̄s vtus quoz appetitiua
desiderat delectari cōm ad repellendū supflū. z̄ cōplec
ei⁹ delectatiō nō vt p̄ illū fiat s̄ilius. S̄mitas etiā est s̄ani
tas p̄seipz nō vt p̄sit infirmo. s̄ p̄lequit eā p̄dēse infir
mo. s̄c etiā est in cāis p̄cedentib⁹. S̄z ibi est ei⁹ cōp̄eben
sio qd̄ sit. z̄ cognitio q̄l̄r est cū eis ordiatio z̄ bonitas. z̄ qz
est sic oīz. s̄ iustis nō. ¶ Post q̄ aut̄ ita est i. retūc cor⁹ ce
lestia nō cōcauerunt in motu circulari nisi pp desiderū
amati cōis. Nec sunt diueria. nisi qz eo p̄n⁹ amata de
siderabilia post h̄ p̄n⁹ sunt diueria. Nō q̄ si dubitari
mus. q̄ioer̄ ynoq̄z desiderio debeat eē vtus f̄m hāc di
spōnē. iō debeamus impediri ad cognoscendū q̄ mor⁹ sunt
diuerfi pp diuersitatē desideratiōz. Remāsit aut̄ nobis
gdā ad estīmādū. s̄an desiderata diuerfia sint cor⁹. nō i
telligētē sepat̄. cā. v. z̄ cor⁹ qd̄ est vilis vel it̄ assilari
corpi. qd̄ est p̄us z̄ nobiliss. sicut putauit vnus ex p̄cipuis
modernoz phōphātū iarraceno. qui deumpuit phā.
qm̄ nō intellexit itentionez antiquoz. Dico igr̄ B̄ esse ab
surdū. q̄m assilari ei facit debere b̄re motū illi p̄les z̄ pla
gā z̄ finē quā itēdit. Si aut̄ aliqd̄ impedierit ne possit asseq
ordinem illius nō faciet debere B̄ nisi debilitas actionis.
nō diuersitas actionis. v. z̄ sit B̄ ad vna plagā z̄ illū ad
aliā. Non pōt. n. dici q̄ cā huius diuersitatis sit nā illius
compozē q̄tū nā corpi repugnet moueri de. a. ad b. z̄ non
repugnet moueri de b. ad a. Doc. n. est impole. Corpi. n.
ex B̄ q̄ est corpus nō facit debere B̄. Nā etiā ex B̄ q̄ est

nā corpiis petit vbi nāle abiq̄ sitū pprio. Si n. q̄reret
sitū ppriū. tūc moueri ab eo fieret per violentiaz. z̄ sic in
motu celi eēt violentia. Itē cū ynoq̄z partū celi sit f̄m
oīm cōparatiōe q̄ pōt esse in nā celi. tunc nō oīz vt si re
mota fuerit vna pars a plaga p̄trāeat. z̄ si remota fuerit
ab alia plaga nō p̄trāeat f̄m nām. nisi h̄ fuerit h̄ alia nā
q̄ faciat moueri ad plagā vna potius q̄ ad aliā. z̄ sic erit
magis appetens illā plagā cū remouet a sua plaga. Jam
aut̄ diximus q̄ p̄n⁹ huius mor⁹ nō est nāle. Tunc est etiā
ibi nā q̄ faciat debere ipm sitū nec plagas diuerfas. Itēz
nō est in suba celi nā que p̄bibeat aiam mouere ipz celū
ad quālibet plagā. Itē nō pōt eē B̄ ex parte aie. ita vt nā
eius sit velle illā plagā t̄m nisi itentio mor⁹ fuerit ppriata
ad illā plagā. Uolūtas. n. sequit̄ intentionē nō itentio vo
luntatē. Si aut̄ h̄ ita fuerit. tūc cā erit diuersitas itentio
nū. non est igr̄ p̄hibens ex p̄te cōpetitis nec ex p̄te nāe
nec ex p̄te aie nisi diuersitas itentionis. Uolūtiā aut̄ ibi
esse ē iposibil⁹. igr̄ si itentio eēt assilari post p̄n⁹ alicui
corpi celesti. tūc motus esset ad modū illi corpiis nō di
uersus ab eo nec veloci⁹. eo in multis locis. S̄ sit esset si
itentio motoris huius celi esset assilari motorū celi. celi.
Jā. n. manifestū erat q̄ itentio in illis morib⁹ nō est aliqd̄
ad qd̄ puenit p̄ motū. z̄ ibi q̄scant. s̄ gdā aliōz. oīus
est nūc q̄ nō est corpus. remāsit igr̄ q̄ itentio vnūscū
iusq̄ celi est assilari rei q̄ est aliud a suba eloz. s̄ a ma
teris z̄ aiaib⁹ eo. Inconueniens est aut̄ assilari elarib⁹. z̄
ei qd̄ ḡnat ex eis. Nō sunt aut̄ cor⁹. nec aie p̄ter B̄. ¶ Re
stat igr̄ vt sit vnūscūq̄ celoz desiderū assilandi sube itel
ligibilū separe q̄ est ei. p̄pā. Diuersitas aut̄ motorū z̄ suaz
dispōnū quā h̄it celi est pp B̄. q̄uis nos necliam⁹ q̄l̄ter
B̄ debeat eē. z̄ q̄dū. S̄z cā p̄ est desideratū vniuersita
tis cōiter. z̄ h̄ est itētio de B̄ qd̄ dixerūt antiq̄z q̄ vniuersi
tas h̄z motorē vni amabile. S̄z ynoq̄z ipa h̄z motorē
suū gest ei p̄p̄us. amari qd̄ est ei p̄p̄iū. igr̄ vnūscūq̄ ce
lo est aia mouēs q̄ itelligit bonitatē. z̄ pp corpus h̄z una
gnationē. s̄. formare p̄cularia. z̄ h̄z volūtātē p̄culariū.
S̄z idē qd̄ itelligit de p̄. z̄ qd̄ itelligit de p̄n⁹ qd̄ est sibi
ppriū z̄ p̄pinquū est p̄ncipiū sui desiderii motiōis. Vni
cūq̄ aut̄ celo est itelligentia que est p̄n⁹ h̄z p̄p̄iū z̄ p̄
pinquū. s̄. p̄n⁹. f̄epatū. cuius cōparatio ad ei⁹ aiaes sicut
cōparatio itelligētē agētis ad n̄as aias. z̄ B̄ est exemplū
v̄le itelligētē sp̄i s̄te actiōis. z̄ h̄uc assilāt ipm. z̄ oīo in
oī qd̄ mouet ab illis necesse est vt sit itentio itelligibilis a
p̄n⁹ itelligibilis. qd̄ itelligit bonitatē p̄mā. z̄ ei⁹ eēntia est
sepata. Jā aut̄ nosti q̄ oē qd̄ itelligit est separe essentie.
p̄ncipiū vō mor⁹ est corpi. s̄. ad herēs corpi. Jam aut̄
nostī q̄ motus celestis est aialis pueniēs ab aia eligente
renouata electionib⁹. z̄ it̄ suaz p̄m. v̄nūscūq̄ itelligen
tiāz separatāz post p̄n⁹ p̄n⁹ erit f̄m n̄ie p̄ motū. S̄ aut̄
circuli planetaz fuerint sic q̄ p̄ncipiū motus circuloz
vniūscūq̄ planetaz sit vtus fluens a planeta. tunc nō
erit longe qn̄ sepata sint f̄m n̄ierū planetaz. nō f̄m nu
mez circuloz. z̄ tūc eo n̄ier⁹ erit decē post p̄n⁹. p̄mū
aut̄ eo est itelligētia que nō mouet. cui⁹ est mouere spe
rā corpiis v̄līmī. Deinde id qd̄ sequit̄ est. qd̄ motus ip̄erā
fixaz. Deinde sequit̄ qd̄ mouet ip̄erā satūm. S̄ sit est q̄
usq̄ puenit ad itelligētia. q̄ fluit sup n̄as aias. z̄ B̄ est
itelligētia mūdi terreni. z̄ vocamus eā itelligētia agē
tē. Si autēz nō fuerit s̄ic. s̄ fuerit q̄ vniūscūq̄ circūlus
mouet ad illas iudicio motus s̄upius. s̄ sit est vniūscūq̄
planetaz. tunc h̄ separe erit plura numero. z̄ sequit̄ f̄m
f̄miam magistri p̄mū q̄ sunt circiter quinquaginta z̄ am
plius. Sed vltima ex eis est itelligētia agēna. Jā autē
nostī ex his que diximus in itelligētialibus quāntū appo
bendimus de numero eo.

E

E

D

21

Capitulum. III. De ordinatione esse intelligētie et animarū celestium et corporū superiorū a primo.

22

A certū est nobis esse supradictis quod necesse est per se: vñ ē: et quod nō ē corp⁹ nec in cor⁹ nec diuidit aliq̃ mō: et quod ē oīus q̃ sunt: ē ab eo et quod nō p̃t h̃re p̃ñ vñ nō nec cāz: nec a q̃ est res: nec in q̃ ē res: nec p̃ quā est res: nec pp̃ quā est res: ita vt ipse sit pp̃ aliqd. vñ nō p̃t ēē vt esse oīus ab illo sit fm̃ viā itōtionis ab illo: quēdamodū ē nobis itōtio in his oīb⁹ q̃ fiūt a nobis. Tūc n. ipe ēēt itēdēs pp̃ aliqd aliqd p̃ter se. Jā aut̃ expedit sum⁹ ab h̃ in alijs q̃ sūt ēē cū. i. q̃ nulla res intēdit aliqd q̃ sit inferi⁹ se. In eo aut̃ h̃ euident⁹ est. S3 q̃ pp̃iū sit ei nō h̃re intentionē vt ēē oīus sit ab eo: nō h̃ est. i. q̃ h̃ induceret multitudine in sua eētia. Tūc n. ēēt in eo aliqd pp̃ q̃ intēderet. i. q̃ vel cognitio ei⁹ vel scia ei⁹ faceret debere itēdi: q̃ idigeret ea vel bonitas q̃ ēēt in ea faceret debere. B. deniq̃ intentio alicui⁹ vñ itat⁹ q̃ p̃desit ei⁹ iā p̃diximus. Hoc aut̃ abfurdū est. Dē n. esse q̃ est ab eo nō est fm̃ viā nāc ad h̃ vt ēē oīus sit ab eo: nō p̃ cognitionē nec p̃ bñplacitū eius: quō h̃ n. ēē p̃oster cū ipse sit intelligē⁹ pura q̃ intelligit seip⁹: tō necesse est vt intelligat se ipm̃ vt ēē oīus sit ab eo in q̃tū ipse est p̃ñ ei⁹: et in sua eētia nō sit p̃hibens h̃: eo q̃ euē⁹ oīus oīus sit ab eo sic q̃ sua eētia est sciens q̃ sua p̃fectio et sua excellētia est vt fluat ab eo bonitas: et h̃ est de comitātib⁹ suā gl̃iā quā ipse diligit p̃ seip⁹. Dis aut̃ scia q̃ scit q̃ puenit ex ea nec admittit ei impēdimentū aliqd. i. q̃ est quēdamodū iā ostēdim⁹: placet ei id q̃ puenit ex ea: igr̃ p̃ placuit ex sua eēn⁹ vt fluere: et oē q̃ est. vñ itat⁹ aut̃ p̃ nō est sua p̃ actio nisi p̃ eētia. Jp̃e n. intelligit suā eētia: et q̃ sua eēn⁹ est p̃ñ ordinis bonitatis in eē: quēdamodū o3 ēē nō intellectū pcedere de po⁹ ad effectū: nec intellectū qui mouet de vno intellectu ad aliud. Et n. eētia immnis est ab oī q̃ est in po⁹ oīno: sic iā supra ostēdim⁹: h̃ ipse i. intelligēs oīa vt vñū sūt: et ex h̃ q̃ intelligit q̃ ordinatione bonitatis in eē: et intelligit vñū q̃r est pole elegāt⁹ puenire eē tot⁹ h̃ iudiciū sui intellectu. Certitudo aut̃ intellecta ap̃ eū est scia sic nōst. scia po⁹ et volūtas. Tōs n. ad exequēdū q̃ imaginamus idigemus itēdē motū et volūtate ad h̃ vt sit. In ipso aut̃ hoc nō est pueniēs: nec p̃t ēē pp̃ suā imunitate a dualitate: in cui⁹ p̃bōne iā multus desidiamus: igr̃ ipse intelligit se eē cām fm̃ q̃ intelligit illud. Esse aut̃ q̃ est ab eo est fm̃ viā p̃ndi et comitādū eius eē: nō q̃ ei⁹ ēē sit pp̃ eise aliqd aliud a se: qm̃ ipse est agēs eo q̃ est hac itōtione: q̃ ipse est ens a q̃ fluit q̃qd est fluxus diſcre/ to ab ei⁹ eētia: h̃ q̃ esse oīs ei⁹ q̃ sit a p̃ nō est nisi h̃3 viā comitādū sit certū fuerit q̃ necesse ēē p̃ se est necesse ēē oībus suis modis. Jā expedit sum⁹ ab h̃ in p̃cedētib⁹: igr̃ ea q̃ p̃ sunt ab eo: h̃ sunt creatā nō p̃t ēē multa nec nūero nec diuīsiōe in mān et formā: qm̃ id q̃ seq̃ ex eo est ab ei⁹ eētia nō ab aliq̃ alio. Modus aut̃ iudiciū de h̃ q̃ est in ei⁹ eētia: fm̃ quē seq̃ ab eo h̃ nō est modus iudiciū fm̃ q̃ seq̃r ex eo nō h̃3 aliō ab h̃. Si n. pueni rēt ab eo de res diſcrete p̃gnitā vel de res diſcrete ex gbus sit vñū sic mā et fo⁹ comitātia sit ille nō pueniret nisi ex duob⁹ modis diuērsis i ei⁹ eēn⁹. Si at̃ illi duo mo di eēt nō in ei⁹ eētia h̃3 comitātes ei⁹ essentia: tūc remaneret q̃ de comitātia istoz duoz: q̃s iſq̃ eēt nō sua eēn⁹: et sic ipa ēēt diuīsbilis i intellectu. Jā aut̃ p̃hibuim⁹ h̃ an/ teaz ostēdim⁹ deſtructionē ei⁹ manifestū ē igr̃ q̃ p̃m̃ coz q̃ sūt a cā p̃ vñū nūero ē: et ei⁹ eēn⁹ et ei⁹ q̃dditas ē vñitas: si i mā: vñū nūbīl cozpoz vel formaz q̃ sūt p̃fectiōes cozpoz est catū ei⁹ p̃p̃inquit: q̃ p̃m̃ catū est intelligētia pura: q̃ est fo⁹ nō in mā: et ipa est p̃m̃ intelligētia p̃parat⁹ q̃ nūeraui mus. Uide ē aut̃ ipa ēē p̃m̃ mouēs cozpoz vñū fm̃ viā

desiderij. C. p̃t aut̃ aliq̃ dīe: q̃ id q̃ sit a p̃ nō p̃hibet esse fo⁹ mālis: h̃ ex ea seq̃ esse sue mae. Ad q̃ dico q̃ h̃ faceret debere: vt ea q̃ sunt post hāc formaz et hanc mān eēt tertia in ordine catōz: et eēt coz ēē mediantē mā: sic mā eēt cā eēndi formaz cozpoz q̃ sunt multa in mūdō: et suaz viriū. Hoc aut̃ est icōueniēs: eo q̃ suū ēē mae ēē re ceptibile tūc: nec est cā eēndi aliqd nisi fm̃ viā receptiōis. Si aut̃ aliq̃ ex māys nō est sic: tūc non est mā nisi cōione nois. Si aut̃ fuerit res posita stabilis non ad modū mae nisi cōione nois: tūc p̃m̃ cātī cōpato ad eū: nō erit in q̃tū est fo⁹ in mā nisi cōione nois. Si vō fuerit h̃ 2° sic: vt eo mō quo ab eo est mā sit q̃ddā: et eo mō q̃ ab eo est fo⁹ sit q̃ddā aliud: ita vt alia fo⁹ nō beat ēē mediatē mā: tūc fo⁹ mālis erit sic q̃ ager actōe in q̃ nō idiget mā. q̃qd aut̃ agit iūa actionē nō idiges mā ipm̃ p̃ seipm̃ et nō idī gēs mā: igr̃ fo⁹ mālis nō idiget mā: et oīno gūis fo⁹ mā: lis sit cā mae et h̃beas eā ad effectū: p̃ficiēs cātī mā h̃rēt imp̃sione ē illi: et h̃ est ipa appropari et signari. Si aut̃ p̃m̃ essendi fuerit de nō mā: sic iā nōst: tunc sine du⁹ erit vñū q̃d coz: et cā alteri⁹ fm̃ q̃d aliqd: et nō vno mō. Si vō nō fuerit ita: tūc deſtruet formā māle p̃edere de mā vñlo mō: sūt et supradiximus q̃ ad suū ēē mae nō sufficit fo⁹ tū: h̃3 fo⁹ est vt p̃talis cā. Postq̃ aut̃ ita est: tūc sola fo⁹ nō p̃t ponit cā mae oīno sufficiēs p̃ se. P̃ala igr̃ est non posse ēē: vt p̃m̃ catū sit fo⁹ mālis: h̃ q̃ nō sit mā manifestus est. Necessariū est igr̃ vt catū p̃m̃ sit fo⁹ nō mālis oīno. i. intelligētia. Tūc scis aut̃ q̃ h̃ sunt intelligētie et oīe se/ parate multe. vñ esse coz nō p̃t esse acq̃sitū ab aliq̃ me/ diantē: q̃ nō sit separātū. Jtē nōst q̃ in vñūerſitate coz q̃ sunt a p̃m̃ tūc coz: et nōst q̃ eo coz p̃t pole ēē q̃tū est in se: et q̃ necessariū est p̃ aliud eēt: nōst nō ēē illis viā cēn/ di a p̃bq̃s mediatē aliq̃. Sunt igr̃ ex ipō: h̃3 mediatē ali/ quo. Et nōst q̃ mediū nō est vñitas pura. Nōst ēt q̃ ex vno fm̃ q̃ est vñū nō est nisi vñū. Necesse est igr̃ vt ex p̃ cātis pp̃ eē coz sunt aliam gbus o3 ēē necessitate et mul/ titudinē quōcūq̃ eueniret. Intelligētys n. separatis nō p̃t esse aliq̃ multitudine nisi quēdamodū dicaz: qm̃ catū p̃ se est pole ēē in seipo. P̃pter p̃m̃ aut̃ est necessitate esse: sed necessitas sui ēē est fm̃ q̃ est intelligētia et intelligit seip⁹ et intelligit p̃m̃ necessario: vñ o3 vt sit in eo multitudine ex h̃ q̃ intelligit se: q̃ est pole esse q̃tū in se: et h̃ q̃ intel/ ligit necessitate sui esse a p̃ q̃ est intellectu per se. Tō est aut̃ ei multitudine ex p̃. Tā possibilitas sui esse est et q̃ddā p̃pter se nō p̃pter p̃m̃: sed est ei a p̃ necessitas sui esse: et de/ inde multiplicat p̃ h̃ q̃ intelligit p̃m̃: et p̃pter h̃ q̃ in/ telligit seipm̃ tali multiplicatione que est comitās eē sue vñitatis ex p̃. Tōs aut̃ nō p̃hibemus ex vno esse eētia vñā quā: postea sequat multitudine relativā: que nō est ei in p̃ñ sui esse: nec est intrās in p̃ñ sue p̃stitutionis: et p̃t p̃ce di esse vñū ex quo pueniat vñū: deinde h̃ vñū comitēs iudiciū et diſpo vel p̃petas vel catū. Et illud etiā sit vñū: h̃3 p̃pter cōicationē illi⁹ comitātis seq̃ ex eo aliqd: pp̃ q̃ pueniat multitudine oīs variās eius essentia: o3 igr̃ vt h̃3 multitudine sit cā possibilitatis essendi aliā multitudinem silia cāto p̃mo. Si n. nō esset h̃ multitudine: p̃fecto nō ēēt pole esse ab eo nisi vñū: nec esset pole esse ab eo cozpus: et oīno nō esset h̃3 possibilitas multitudinis nisi h̃ mō tūc. Jā aut̃ manifestū est nobis ex p̃dictis q̃ intelligētie se/ parate sunt plures nūero: igr̃ nō h̃nt esse sit ex p̃: h̃3 neces/ se est vt excellētior oībus illis sit esse q̃d p̃m̃ est ex eo: post q̃d sequit intelligētia. Sub vñaque aut̃ intelligētia est celū cū sua mā et sua fo⁹: que est aīa et intelligētia inferi⁹ ea: igr̃ sub oī intelligētia sunt tria in esse. vñ o3 vt possi/ bilitas essendi h̃ tria sit ab illa intelligētia p̃main crea/ tione p̃pter ternitātē q̃ est noiata in eā: et nobile sequit ex

nobilioze multis modis: igitur ex prima intelligentia ignatur
 intelligit primum seque est alterius intelligentie inferioris ea: et in
 quantu intelligit seipsas: seque ex ea: et per celli vltimi: et per
 crior: et per aia: et per nās eēndi poles: et est ei: et est retera
 ignatur intelligit seipsas: est etia corpeitai celli vltimi que
 est prenta in totalitate et in vltimi: et per ipia: et eo qd est cō
 vtuū: et sic qd ex ipia seque intelligentia: et eo: qd est cōe
 vtuū: ignatur appropiaz fibuppi fm modū suū: seque ipa
 pma cū suis partib' ouab'. Iamā et for: mā aut est mediā
 te for: et colorio ei: sic poltas eēndi trabit ad effectū id
 qd est apud eā. s. formā celli. Sillr est dispō intelligentia in
 intelligentia: in celo et celo: quicqz puenit ad intelligentia agē
 et q gubernat nras aias. Nō opz at vt pcedat in infinitū
 ita vt sub vnoqz sepato sit sepato. Dico eni q si ex intel
 ligentia puenit eē multitudinis: tūc erit b pp intentiones
 multitudinis q sunt in ea: s. nō cogit: ita vt in vnaqz
 intelligentia sit b multitudo: qd ei multitudo: et sequat b
 cāta. Nec bē intelligentie sunt puenientes in spē ita vt iudi
 suari intentionū sunt puenientia: igitur ictipiam ordinē hāc
 itentionē alio mō. { Dico igitur qd celli sunt mlti supra nūe
 rū q est in p cāto qm ad mltitudines: ei p dicitā et pcpue
 cū vniūqz cellū didit i suā māz et i ita for: igit nō pū
 pūm eoz vniū qd sit cātū in pūm: nec et pōt eē vt vniūqz
 corpoz sit cā ei: qd ē pus: corpus eni ex b qd est corpus
 nō pōt eē pūm corpus: nec ex b qd b vntez aiale pōt esse
 pūm aie in alio corpe. Nōs eni iā onduim qda cuiusqz
 celli est ei pfectio et ei for: nec est suba sepata. Alioqz eēt
 intelligentia nō aia nec moueret vllō mō nisi ad modū
 desidē: nec contingeret in eo variatio ex motu corpis
 nec ex cōsōtio corpis ptingeret imaginatio et estimatio:
 cōsideratio aut iā pduxit nos ad stabiliendū has dispō
 nes in aiab' celoz sic nōsi. Si aut res ita fuerit: tūc nō
 poterit eē. vt ex aiab' celoz pueniāt actiōes in alijs cor
 porib' nisi mediātib' suis corpib': forme eni z corpoz et
 eoz pfectiōes sunt duob' modis: aut eni sunt for: qrum
 exstie sunt pp mās corpoz: et iō exstia carū est in mare
 ruz corpoz illoz: et ob b calor ignis nō calefacit qd z: s. q
 qd fuerit obitus suo corpi vī fm cōpationem sui corpis.
 Sillr lo nō illuminat qd z: s. qd fuerit oppo' vno corpi
 aut sunt for: qrum exstie est pēlpas nō pp mās corpozū
 sit aie: qd vnaqz aia nō appropiaz corpi: nisi qd ei actio
 est pp illud corpi et in illo. Si aut aia eēt septe eēntie et
 actiōis vtriusqz ab illo corpe: tūc eēt aia oia rei nō aia il
 lūa tū corpis. Jā igit manifest' ē fm oēs modos q vires
 celestis q sūt ipse i suis corpib' nō agūt nisi mediātib'
 suis corpib': absurdū ē at vt agāt aias intelligentie corpoz:
 corpi. n. nō pōt eē mediū inter aias et aias. Si at ille agūt
 aias abqz mediātib' corpib': tūc bnt solitaria exstientia
 abqz corpe: et appropiationē et actionē sepata a sua eēn'
 et ab eēn' corpis. b aut est pter ppositū. Si aut nō agit il
 lud aia: tūc multo min' ager corpus illud celestia aia eni z
 ancille corpi i ordie et pfectiōe: q aut in vnoqz celo po
 nat aliqd ex q in suo celo pueniat aliqd et ipso sine in
 fusiōe vne eēntie cū occupat circa illud corpus: s. eius
 eēn' sit discreta in exstia et actiōe ab illo corpe: nos nō
 pphibem' b q b est qd nos vocāem' intelligentia spoliataz:
 ex q ponim' aduēire id qd est post eā: s. et pter paties a
 corpe: et pter cōicās ei: et pter foras ei: ppiaz: et pter oē id
 qd dixim' cū stabilim' aias. Jā igit certificati est qd ce
 li bnt pūm: q sūt nec corpa: nec for: corpoz: et q vniūqz
 celoz appropiaz alicui illoz pp: vniuersitas aut eoz
 cōicāt vno pūm. Nō ē at dubiū b ē intelligentias simpli
 ces sepatas q sūt cū factura corpoz humanoz q nō cor
 rūpti: s. pmanēt. Jā at b manifestū ē i cōiectis nālib'. q
 nec pueniūt a pūm: eo q multe sūt: qūa sūt vna i spē.

Sz qz sunt sunt cātepmi mediāte aliq: eā aut agentes
 mediciter pūm: et illas nō pōt eē inferiores eis in ordine: q
 nō sunt intelligentie simplices sepate: cāe vno batrices eē sūt
 pfectiones in eē: recipientes vō eē sunt inferiores in eē: opz
 igit vt cātū pūm sit intelligentia vna pēntia ex q nō pōt esse
 multitudo puenies i spē. Intentiones eni q mltiplicant in
 ea fm q multitudo pōt eē in easi fuerit diuerle certū
 dinib': tūc id qd puenit ex vnaqz eaz aliqd est in spē ab
 eo qd puenit ab alia. Sed sic nō cōmitabit vniūqz: eo
 rū qd comitat aliter: sed alia nā. Si vō fuerit puenies
 in certitudine: tūc in q erit diuerle et multe cūz nō sitibi
 diuisio māe: igit ex cāto p nō pōt esse multitudo nisi di
 uersa i spē: igit bē aie terrene nō sunt a cāto p abiqz me
 diāte alia cā iā eēntie. Sillr sit ab oī cāto p sublimioze q
 usqz puenit ad cātū qd sit cū factura eloz receptibilis
 gnōnis et corruptionis: q multiplicat nūo et spē sit. igit
 multitudo recipientis: cā est multitudinis actionis pnci
 py qd est vniū i cēntia: et b est post cōpationes eē oīum
 celestiu: et sequit temp intelligentia post intelligentia: quousqz
 fiat spera lūe: et deinde fiat ela et aptant recipie impio:
 nē vna i spē mltā nuō ab intelligentia vltia. Si eni cā mul
 titudis nō fuerit in agēte debet eē necio in patēte: opz
 igit vt ex vnaqz intelligentia fiat intelligentia inferior: ea:
 cesset tūc quicqz possint fieri sube intelligentes diuisibiles
 multe nuō pp multitudinē cārū: vīqz huc pueniūt. Jā
 igit vē manifestū est qd ex oī intelligentia supioze in ordine
 fm b qd intelligit pūm: puenit eē alteri intelligentie inferio
 ris ea. Sed fm b q intelligit seipsas puenit circuli per
 se tū: corpus: corpus vō celli sit ab ea et pmanet mediāte
 aia celestis: ois eni forma causa est vt sua materia sit i esse
 ctu: ipia eni mā nō habet existentiam.

Capitulum V. De dispositione generationis elemen
 torū a causis primis.

Est assignatū numerū sperarū celestiu se
 cutū est nēcio eē elinorū: corpa aut ele
 mentaria sunt gēta corruptibilia: vnde opoz
 ter vt pncipia eoz ppinqua sint res recipien
 tes manerā varietatis et motus: vt id qd est
 intelligentia pura nō sit causa eis eoz sola: oportet aut vt
 iam certus sis de b p ea que iam sepe replicauimus a q
 bus iam expedit sumus: b aut elina bnt māz in qua cō
 ueniūt et formas qbus differunt: vñ oportet q vt ad esse
 diuerstatē suarū formarū cooperet diuerfitas dispōnū
 celoz: et vt ad esse cōueniētā eoz in mā cooperet cōue
 niētā dispōnis celoz: celli eni cōueniūt in nā iudicy mo
 tus circularis: opz igit vt iudiciū illius nāe sit adiunans
 esse māe. Et vt id in quo differūt sit pncipiū pparationis
 māe ad formas diuerfas: ea aut que sunt multa cōueniē
 tia in specie et genere non sunt sola abiqz cōsōtio alterius
 adiunantes: qd est causa essentie: q in seipsa est cōueniēs
 vniū: nec facit diuerfas: nisi qd est aliud ab ipia hoc igitur
 vniū nō est ab ea nisi pp ligationē alterius: vniū: qd res
 ducit eā ad vniū aliquid: opz igit vltimus sit vna de intel
 ligenz separatis: sed vltima eaz que sequit nos: et ipia
 est a q pp cōsōtio motū celestiu fuit aliqd in quo est
 descriptio formarū mūdū inferioris fm modū patiēdis
 quēdam modū i illa intelligē: et i alijs intelligentis est descri
 ptio formarū fm modū agendi a qua postea fluunt for
 me in hoc appropiationes ea non per seipsa solūm: vniū
 eni vniū agūt in vniū sicut nosti: sed ppter cōsōtio corpoz
 rū intelligentiū: enenit igit qd cū b res appropiauerit aliqua
 de impressionibus celestib' abiqz mediāte corpe elinorū
 vel mediāte: ita vt ponat illud fm aptitudine ppiā. post
 cōmunionē que erit in sua suba: tūc ab b sepato fluet for
 ma ppiā et describet in illa materia. Et u sis aut q vniū
 Auc. Q

nō appropriat vñū īquātū vñūq̄q̄ cor: est vñū p aliqd qd sit ei ab aliq̄ alio: sed idiget vt sint ei appropriatores diuerſi: appropriatores vñ māe sunt ei ppatores: preparatores vñ est ille a quo fit pparato qddā: cui ppatio puenit: rior: ē ad illud qd ad aliqd aliud: erit aut h ppatio: eligens eīd qd est ſibi dignū: a pmiis dato: ibi forma rari. Si autē mā eēt ſm aptitudinē pmiāz poſſet vtq̄ aptari duobz? rurs: q̄re enī magis eligeret vñū q̄ aliud: nifi p ppoſitōnē q̄ dñt ipmētēs in ea: r hui? ēt diuerſitat ppatio ad oca māe vñā eſt: vñ nō o3 vt q̄m ad illd appropriet vñā mā poti? q̄ alia niſi pp aliqd ēt qd ē in illa mā: qd nō eſt niſi adiutudo pfecta: nec eſt ppatio: niſi ppatio pfecta ad ipſuz: ad qd eſt pparato: r h eſt ſic aq̄ q̄ cū nīmū caluerit iugū ſil calefactio eīnea r forma aq̄tatū q̄ cōſiſta ſil remota ſunt ab cōpatione forme aqueitatis: ſi ſunt multe cōparationis ad formā ignea: quo plus enī h itēdiſ: itēdiſ etiā ppatio r auget aptitudinē: r fit dñre forme ignee: vt ſuat ſup eā: ſi vis illi? deſtruiſ. S3 q̄ mā nō remanet ſine forma: tūc nō eſt ei? exiſtia ex h ſolo q̄ cōpar eīdem pmiis pncipuz ſolūmō: ſ3 ex h q̄ eſt ei ſeipia r ex forma. S3 q̄ for? q̄ cōſtituit hāc māz: mō iam eret mā exiſtia ſine ea: tūc nō eſt ei? exiſtia p formā ſolūmō: ſ3 p eā r mediātibz? pncipuz ſcāryz vñ mediātibz? alijs vel cōſiſtibz? Si enī eēt ex pncipuz pmiis ſolūmō: nō egeret ſora alia: eo q̄ forma iā pceſſit. S3 q̄ cōueniūt ibi in motu circuli: r dñt comititia nāe quā cōſtituit nāe. ppe cuiuſq̄ celitū māz cōſtituit h cuius nā cōuenit aliq̄ nārū. pparū q̄ ſunt for?: r ſic mot? ē vilioz diſpōne: q̄ ē ibi ſic r mā eſt vilioz eēn? h: r ſic ibi mot? eſt ſequēs nām eīus qd eſt in po? ſic: mā h cōuenit cū corq̄ eſt in po?: r ſic ibi nāe ppe r cōes ſūt pñ? r adiutū nām ppiā vel cōes: vt h ſic: r id qd comitat nās. ppias r cōes ibi de ppatioibz cōſtellationū diuerſis mutabilibz. puenitibz? i eas pp motū eſt pñ? varietatis diſpōnū r permutationis earuz h r ſilz cōmitione ſuarū cōpationū ibi eſt cā cōmitionis cōpationis iſtoz eloz vñ adiutū r a corpibz? celeſtibz ſiūt ipſeſ ones i corpa hui? mūdipz q̄ſitates q̄ ſūt ei. p pice: r ab illis ſiūt in hūc mūdū r ab aliab? eīz iſtoz ſiūt iſpeſiones in aias hui? mūdū: r h ſic itēdiſ: ſicm? q̄ nā q̄ eſt gubernatrix iſtoz corpoz: ē q̄ſi pfectio: forme ſiūt ab aīa diſſua vñ adiutōio ei?. ¶ Dixerūt at qdāz ex phoſphātibz? cor celuz: qd eſt volubile: r d3 rctioui ſup aliqd: qd ſit ſtabile in ei? plenitudine: iſi pſcriptionē ei? cū eo ſeq̄ calefactio in tñ: qd puenit i ignē q̄ aut remotiſ ſimā eſt ab eo remanet getū: r q̄ magi accedet ad friditā tē r ſpīſitudinē eſt terra: qd vo de illo ſe? ignē eſt calz: ſed min? calim q̄ ignis: ſ3 qd vo de qd h? terra eſt ſpīſuz: ſed min? ſpīſuz q̄ terra: puitas at calozis: r puitas iſpīſitudi nia faciūt debere eē humiditātē. Siccitas vñ puenit vñ ex calitate vñ ex friditate vñ: hūiditas aut q̄ h? terrā ē frigidior: q̄ vo ſe? ignē ē calidior h? ē cā eēndi elaz: h? ē qd dixerūt: nō ē aut h? qd poſſit vñ bare vñ ſi h? ſpīſitudinis: nec eſt firmū: cū diligeret pſideratū fuerit. vñ n. h? ē alr. Nā a corpibz? celeſtibz? . ſ. vñ a q̄ttuoz corpibz? ex illis vñ a mūd pſcto in q̄ttuoz collectionibz? ex vñōq̄q̄ cor ſiūt in hāc māz: qd ſit p cōicationē aptitudinē ad formā corpis ſim plicis: q̄ ſit apta recipi illas formas a dato: r formaz vel vñ h? totū ſuat ab vñō corpe: ſi ſint ibi cōpationes: q̄ faciūt debere eē diuerſitates a cāis occultis in cā. ¶ U. n. cū ſcīre volueris iſfirmū eē qd dixerūt cōſidera qd ipſi ſe fecerūt debere pmiū eē corpiuz qd nō hēat aliq̄q̄ ex formis cōſtitutibz? niſi formā corpale: nec acq̄rit aliq̄q̄ pter for? niſi q̄erē ſcāryz. Nlos aut iā oīdīm deſtruccio: nē hui? r oīdīm qd eē corpiuz nō pſiſci? ex ſola for? corpo reitatis: nifi cū ea itellexeris et alia formā. Nō ſormam

ei? tñ eſt: q̄ pma cōſtituit diſmeſſionē. Sui enī eē diſmeſſio: nū ſeq̄ alias formas: q̄ pparāt ipſas. Sinaut: cōſidera diſpōnē raritatis ex calore vñ iſpīſitudinis ex frigiditate. cor? enī nō ſit cor? calim: niſi iquātū ipſuz ſeq̄ aliū in motu ad h? vt calefaciat illud: pñtia illius motus pñtis. quē iā oīdīm nō eē viciō: ſed nālē. Sinaut: cā com pleta erat ei? nō pot? aut cōcedi vt cū cōpēta fuerit eīus nā ſeruet in loco q̄ eſt aptior ſibi ad cōſertū dñ illud: cā dū enī cōſertat qd eſt motus: r frigidū vbi eſt qes. cōm de nō cogitauerūt quali pſ illius māe debuit deſcendere ad centrū: talia pſ eius vicinari ſurſuz: r accidit ei calor. Sed de cā huius: cā reddi pot. In vñiuerſitate enim eſt lenitas r grauitas. S3 de pte cuiuſq̄ ſi ſic eſt: q̄ poſt q̄ certū eſt ptes coloz gñatas eē: cōſtat q̄ cūz gñaf aliq̄ pſ ei? in loco necioz: q̄ vt vna ſupficies ei? ſit ſupior: cum mouet ſurſuz r illa ſupficies eſt cōuenictioz ſuperioritatis q̄ alia. Ex pñ? vo ſue gnōiis nō ſit vna ſupficies eius deoz ſuz r alia ſurſuz: ſed q̄ ſine dubio trāſmutata eſt pp motū aliq̄q̄ q̄ fecit eā bre ſitū aliq̄q̄: q̄ aut mibi magis vñ h? eſt qd ſentim? puto enim q̄ ille q̄ h? dicit de gnōne elnoz: conatus eſt abbenari h? alium ſcribenti ſibi ſuper h? r q̄ venit poſt eū cōfirmavit dictū eius. Ipſe vero qui ſcripſit h? ſiut hō cōfundē r perturbās rē.

¶ Capitulū. VI. Et de cura r oſtenſione: quomodo cōtinentur res ſub diuino iudicio.

Iſtā aut puenim? ad h: opus e oſtēdere: q̄ ſit nob? cura. Nō dubitas aut tibi iā fuiſſe manifeſtus ex pdictis q̄ pſeant aītores nō cōcedūt opari pp nos id qd operant: nec intēdere aliqd ppter nos: nec inducit eas aliqd: nec accidit eis electio. hoc aut q̄ mltē im preſſiones mirabiles ſiūt in h? q̄ gñaf in hōc mūdō: ſi in pſibus metalloz: ſi in pſibus vegetalibz r brutoz: ſi in hōc q̄ itelligit de pſibus celī nō eſt tibi via oīcere q̄ ſiat per caſuz: q̄ rō inducit te ad iudiciū q̄ oīo ſiūt ex gubernatione r diſpōne: op3 enī vt ſcias q̄ cura hōi? eſt ex hoc q̄ pmius ſit ſeipſuz: r q̄ ab ipſo eſt necūtas ordinatioz bonitatis: r q̄ ſua eēntia eſt cā bonitatē r pfectionis ſm q̄ poſt eſt rebus r placet eiſic: pſedi ctū eſt. ¶ Intelligi igit ordinatiōne bonitatis ſm q̄ poſſibile eſt eſſe melius: vnde ex hoc q̄ itelligit ordinatiōne r bonitatis: que melior eſſe pot? ſm q̄ ipſe itelligit eā ſiut ipſa tali fluxu quo perfectus peruenit ad ordinē ſm poſſibilitatē: r hec eſt intentio de cura. ¶ Scias aut q̄ malū eſt multis modis. vici? enī malū vt defectus q̄ eſt ignozātia r debilitas r dfozmatis: r dfo malū vt dolor r trifticia in qb? eſt aliqua apprehenſio cā nō amiſſioz rei tñ. Cā aut monens bonitatē r. phibens r faciēs debere eſſe eius puationē: aliq̄ eſt ſeparata quā nō apprehendit ipeditus: ſicut cū nubes obumbrat r phibet. r adios ſolis cū opus eſt perfici per ſolē: cū enī ille cui opus eſt fuerit apprehenſio: apprehendit q̄ ſol nō pſeſſiſ in q̄tū apprehendit h: nō apprehendit q̄ nubes intercepte ſunt: ſed in quātū eſt vidēs: ſed ſm q̄ eſt videns non eſt volens impediri pp h? vel carens eo: ſed ex h? q̄ eſt aliud: aliq̄ aut eſt cōiuncta quā apprehendit appret: cū ſor puationis ſalutis: ſicut cū dolet pp amiſſionē pñmū tatis mēbz? ex calore diſſoluēte. ¶ Ipſe enī iquātū apprehendit amiſſionē continuitatis p virtutē q̄ eſt in ipſo mēbro apprehendit et nocens calim. ¶ Jam igit pūcta ſunt h? cū contingit apprehenſio ſm q̄ r. r edignus. r apprehenſio rerū pūatuz: r apprehenſio ſm q̄ pſidimus. r apprehenſio rerū q̄ ſunt. Sed hoc apprehenſuz in hoc q̄ eſt nō eſt malū in ſeipſo: ſed eſt maius reſpectu huius reipmatio enī reſpectu ſue pfectionis r ſalutis nō eſt malū r ei? ipſi

trinita vt fit ei cē aut nō fit comes aliqd. qz nō est ipſius
eē. niſi malū in ipſo: et p qz eſt: malū eſt: cecitas enī nō
pōt eſſe niſi in oculis: et iquarū eſt in oculis nō pōt eē niſi
malū: nō eſt ei alius modas pp quē fit nō malū. Laloꝝ
aut. r. g. cū ſit: quīs qſtū ad eū qz dolet pp eū malus ſit:
hō rā illū modū qz pōt eē nō malū. malū at p eēntiā ē pri
uatio: nec eſt qñbz puatio: niſi puati iudicū nāqz rerū a p
fectionibz ſue ipſi: et ſue nāc. Ss malū p acciōis ē puatū vt
retrahēs a iure ſue pfectionis: nō aut ē bonū ex puatioe
abſoluta: niſi ex noie ei: nec ē ēt malū qz ſit. Si enī ipſa
eēt aliqz mō malū eēt cōe. Nullū igr eē ſm ſuā pfectionē
vltimā in qz nō ē aliqd in pō ſegē malū: nō ſegē malus:
niſi hō in cui? nā eſt aliqd in pō: et hō fit pp mās: malū vō
ſegē mām pp aliqd p: qz ſibi accidit: et pp aliqd nouus:
qz poſtea aduenit. Id aut qz ex ſeipſa ē hō eſt. ſ. qz accidit
alicui mās in initio ſui eē aliqd pter cās malū extrinſecas
qz ipſi in ea aliquid diſponit: qz pbiher eius ppriā qz ti
tudine a pfectione: ex qz puenit malū circa illū ſic mās ex
qua gñā hō vel equus cū accidit ei ex cās ptingētibus
pōt peiois pſionis: et durtois ſubſtē: nō recipit linea
tionē: et figuratōes: et rectitudinē: et id deturpat pcreationē.
Nō qz defuerit qz opus fuit ad pfectionē cōplionis: et qz
opus fuit ad formā: et id agēs fuit deſiciens: ſed qz paties
nō recipit. Id aut qz ptingit extrinſecas eē vniū de duo
bus. ſ. vel prohibēs iterpoſitū et retrahēs a pfectione: vt
pſi adiunctū deſtrahēs pfectionē: et pſi pmi ſunt nubes
ipſi ſubpoſite: et ipſi ſitudo earū cymbe altoꝝ mō
tū pbiherēs impſione ſolis in arboꝝ ad pfectionem.
Sciō vō et cē eſt caſus gelu lup herbas: qd ipedit earus
pfectionē in tpe ſuo: adeo qz deſtruit aptitudinē: ppriā: et
geqd eſt cū ea: oēs aut cās malū nō inueniūt in his qz ſit
ſub circulo lune: geqd aut eſt ſub circulo lune pene nihil
eſt cōpatione ceteroꝝ qz ſunt ſicut noſti. Deide malū nō
cōtingit niſi aliqbz: et aliqbz ipſbz eoꝝ ſuat: malū aut ve
rū nō igitur pbiherēs idūitū: niſi aliqz ſpēs malū. Sciās at
qz malū ex itētiōe puationis vlt eſt malū qz: ad id qd eſt
necium vlt vltie. pp. necium vel nō eſt malū qz: ad hō: ſ. qz
eſt malū qz: ad hō qz poſe ē in his qz ſū raro. Si at incni
ret tūc eēt ſic qd eſt ſupflui i pfectionibz: qz ſunt poſt p
fectiones fixas: et nō eſt in eo iudiciū nāc poſis: ſ. hō oīno
eſt pter id qd debem? oñderet: et ēt malū qz: ad ſpēm.
hō qſtū ad id qd ſupaddit ſupra debitiū ſpē: ſic ignozātia
geometrie vel phie vel altoꝝ hō. ſ. nō ē malū qz: ad hō
qz boies ſum: ſ. qz malū qz: ad bñd malū: niſi ei: qd
pdeſt. Tu ſciēs aut qz hō nō eſt vlt malū: niſi ei aliqz ho
minū vlt aliqz aia fuerit apta ad hō. Nō ē at aliqz eoꝝ
hō qz hō vlt aia: Ss qz iā placuit ei pulchritudo illi? rei
et cōcupiſcēt ea: et adaptat ad illā: ſic ego poſtea oñdā tibi:
an hō aut nō eſt de nā ſpē accommodare pfectionibz: cōis
qz ſequit pfectionē pmaſitayt ſi nō ſit ſit puatio in aliqz
iudiciū nāc igit malū in his qz ſit pūſſimū ē pter hō at eē
illud malū in rebz necius ſegē id igitur bonū hō enī eſt nā
niſi eēt repugnātia ipſi? a oñante nō poſſent ex eis
eē hē ſpēs nobiles. Si enī ex eis nō eēt ignis quē curre
tia qz accit i curſu ol necio idiceret ad ptingēdū pñū vlt
cui? paupis: et nō deberet aduri: pfecto in igne nō eēt vlt
litās cōis. Debit igr necio vt bonū qd poſe ē i his rebz
nō ſit bonū. niſi poſt qz poſe eſt puenire hō malū ex eo: et
cū eo: fluxus at bonitatis nō ſac debere dimitti bonitates
ſupabūdāt pp aliqd malū raro ptingēs. Et c. n. ei? omiſ
ſio malū qz illud malū. puatio enī illi? qz eſt poſe eſt
in nā mās cū ē puatū peiois eſt qz puatio vni? alicui? rei:
et id ſpēs eligi cōburi in igne ea pñtōe vt euadat viu?
qz moꝝ ſine dolore. Si aut ptermitteret hō nā bonitatis
tūc eēt malū mto matius qz hō malū: qd ē pp eē ei? qz igr

fuit in iudicio itelligētie cōphēdētis qſtratē eēndi ordi
nē ſm pñuatoꝝ bonitatis vt itelligeret digni? eē hō rē
eē tali eē ex qz ptingit aliqd qd cōcedit eſſe malū: id opoz
tuit vt fluat eſſe cuius. ¶ Ss qz aut dixerit ipſe pole vt
pñm diſpoſitoꝝ daret eē bonitatis purā immūne a malicia
diceret: qz hō nō pōt cōcedi in tali maniera eēndi: quāuis
poſſit cōcedi in eſſe abſoluto. maneria enī eē abſoluta im
munia eſt ab hoc: et nō eſt ei ſitias: hō eſt qd fluat a diſpo
ſitōe pñm: inuenit hō in rebus itelligibilibz? et aialibz? et ce
leſtibz? ſed illa maneria remanſit in poſſibilitate: nec eſt
ptermiſſum fieri illud eē pp malus qd amſcet ei qz ſi a
ſuo exordio nō eēt oīno: et eēt ptermiſſus nō cōtingeret hō
malū: et eēt dētērius qz ſi eēt: cū fluat eē ſit mei? illis duo
bus malis: et ueniret hō etiā qd nō daret eē cauſis bonis
qz ſunt pōres his cās adducētibz malū accidentibz: ex eſſe
enī illarū ſequit eē iſtarū: et ſi eſſet maxima eūo in ordi
ne bonitatis vltis: quāuis aut nō reſpiciamus ad hō: ſi cō
neteremus cōſiderationē noſtrā ad hoc: qz poſſibilitas
eſſendi diuidit ſm modos eorū: que ſunt diuerſa in ſuis
diſpoſitionibus: inuenimus qz qua ſuit eſſe ex pſi mali
acquiſitum remanſit maneria eēndi que debuit eē huiſ
quā nō eē: qz pſius eſt qz ſui eſſe: ſuit ideo neceſſarius: vt
fluaret eſſe eius ab eo: vñ fluat eē qd eſt optmū: ſm mo
dū pñctū. ¶ Dico iterū qz malū dicit mltis modis: ma
lus enī dī opus abboiabile: et dī malū pñcipiū eius. ſ. mo
res: et dī malū doloꝝ: et triſticia: et pñſia: et dicit malū de
fectus rei a ſua pfectione et amiſſio rei quā nāſit debe
bat hē: vt aut qz quāuis itētiōes doloꝝ et triſticie hñt
eē et nō ſint puatoꝝ: ipſe tñ ſequit pñtōes et defectus:
malū enī qd ē in actiōibz: vel eſt re? eius qz amiſſit ſuā p
fectionē pp aduētū ei? ad illū: ſicut iniuria vel reſpectu
ei? qz amiſſit pfectionē quā bz oſe in gñernatione ſuoꝝ
vel ciuitatū: ſic fornicatio: ſilr et moꝝes nō ſunt mali niſi
pp hō qz hō adueniūt ex illis: et ſunt cōiuncta cū puatiōibz
pfectionū aie qz opz eā hē. Nihil aut de actionibz? inue
nit dicit malū: qd nō ſit pfectio cāc agētis eaz: et fortaſſe
nō eſt malū niſi reſpectu cāc recipiētis vel reſpectu alte
rius agētis: qz prohibet eius actionē in illa mām qua ipſe
eſt oīgnis: bāc actiōe. Iniuria aut p uenit ex vltute que
rente victoꝝ: et eſt iraciſcibilis: et victoꝝ aie eius pfectio.
et ob hō creata eſt ſm qd eſt iraciſcibilis. ſ. vt ſit itēndis ad
qñdā victoꝝ: et letet in ea hō igr actio qſtū ad ipſz bona
eſt: ſed ſi debilitat in agēdo illud qſtū ad hō eſt ei malus:
nec eſt malū niſi iniuriatoꝝ vlt aie rōnali: cuius eſt pfectio
frangere bāc virtutē et oñari ei: qz ſi non pōt facere eſt ei
malū: et hoc eſt ei cā efficiēs doloꝝ: alterū vlt eſt: ſicut cū
ignis adurit: aduſio enī eſt pfectio ignis: ſed eſt mala
quātū ad eū a quo remouet ſalutē pp eā: vel qz amiſſit id
qz amiſſit malū aut cuius cā eſt defectus et penuria: que
accidit embriōi nō eſt agens aliqz qz fecerit illud: ſed qz
agens nō egit. hō igr certe nō eſt bonū reſpectu alicuius
rei: mala vō qz cōiungunt rebz bonis: nō ſunt niſi ex dua
bus cās. vna eſt ex pte mās inquantū eſt recipiēs formā
et puationē: altera eſt ex pte agētis ex quo debuerunt
eſſe mālū: et qz impoſſibile fuit vt mās hñt debitiū eē. qd
erat ſibi opoz: et vt ageret actionē mās: ideo non fuit re
cipiens formā: ſed puationē: fuit igr impole cā nō recā
pere oppoſita: et fuit impoſſibile virtutibus agētibz? nō
eſſe actiones ſrias alijs actionibus: quāri eē cū iā fuerit
acquiſitū: ipſe non agant ſuā actionē. Impole enī enī vt
creet id qd itelligit de igne et ipſe nō cōburat. ¶ Item
qz vniuerſitas nō eſt pfectio niſi ſinerit in ea calefactoꝝ:
niſi ſuerit in ea calefactoꝝ: et bñres. ſuit ideo neceſſe vt in
tentio p deſſet ad eſſendū hō duo ex gbus puenirent: no
cūmā cōbuſiōis. Lōbuſio enī eſt ſic cū ignis cōburit

medu alicuius bois religiosi: sed qd est sepius est inquit
ficio boni intenti in nā: sū est etia qd est temp. Sed se
pius est: qd p plura ex idiuinis spēz sunt remota a pu
lione. Semper vo est qd multe spēz nō pnt feruari sem
per: nisi per eē: qle est ignis: ita vt sit cōburcā. raro vo est
sicut id qd puenit ab ignibus. f. nocumētā qd pueniūt ab
illis. Sū est in oibus alijs causis que sunt siles bis: nō
erat aut bonū pmitteri vtilitates frequētes vel semp
ternas pp accitā mala rara: igif bonitates que sunt ex
bis rebus fuerūt volite pma volūtate fm modū quo cō
uenit dici deū velle res: et fuit volūtz malū etiā fm mo
dū qui est per accidēs: et pfectū fuit illud futurū nēcio.
nec tñ curatū est de eo. bonū igif iudicatū est per eēntiā
et male iudicatū est per accidēs: esse aut h est p puidētā.
Sū de mā tā notū est: qd ipsa defice in aliquibz: et in ipa
deficiunt pfectiōes aliquarū rerū: sed a deo mltā supplē
tur etq: nō est cōpario corūz ad id qd sibi deficit. postq
aut ita est tunc nō fuit sapientie diuine dimittere sumas
bonitates que semp: et sepe sunt pp mala aliquoz: indiu
duoz: qd nō sunt semp. Dico aut qd res in estimatiōe aut
sunt res: quāz eē possibile esse esse nisi male absolute: aut
sunt res: qūz eē est bonū: et ipole est eas eē malas impfe
ctas: aut sunt res in qb pualet bonitas: et qd fuerint i suo
eē: nec est pole alr eē in naturā eaz: aut sunt res in qbus
pualet male: aut sunt res eqles ad vtrāqz dispōnē. Sed
malicia nō iuenit in naturā. qd aut totū est malū vel in
quo pualet v est eque dū nō iuenit. Id vo in cuius eē
pualet bonitas pueniēt? est esse cuius id pualet in eo bo
nū. Si aut dī qre nō fuit remotū malū ab eo oino: ita vt
totū eēt bonū. Dicit qd et ipsa res nō eēt ipa: eo qd tā vi
gim? qd eē? est tale eē: qd ipole est eē: siqn accidat ex
eomalū. Sz si poneret h res sicut nō accidat ex ea malū:
tūc eē ei? nō erit eē: qd est ei: sed erit eē aliarū rerū: qd sūt
aliud ab ea: tā sunt aliqd. f. vt sic creet qd nō plegit eaz
malicia cōflectiōe pma: cui? ex? est ignis cui fuerit ei?
eē: sic vt sit cōburcā et fuerit eē cōburcētis sic vt cū tēge
rit pānū alicuius iusti cōburat eiū: eo qd eē pānū illū iusti
tale est qd receptibile est cōfūtionis: et fuerit eē vniūcu
iūsqz eoz sic vt accidat ei mor? diuersi et fuerit eē motū
diuersoz: in reb? sic vt accidat eis cōfūtionē: eē diuoz
cōcurrētū. sagētis et patētis fuerit sic vt comitē illud
nālī actio et passio. si aut nō fuerint scōaria nō crūt pā.
In vniuersitate igif nō sunt ordinate vires agētes et pa
tientes. f. celestes et terrestres nāles et aiales: nisi ad h vt
cōducant ad ordinē vlez cū hac possibilitate. f. sz vt ipsa
sint id qd sunt: nō iducat aliq mala. Igif ex dispōnētibz
mūdi iter se aduicē: sequit vt fiat i aia forma piane snie
vel i credulitat: vel alia malicia in aia vel in corpore: ita vt
fi nō eēt sic ordo vniuersitatis nō eēt pfectus: et iō negle
ctū fuit h ne eēt attenda cōueniētia cōrūpētia que ne
cessario accidunt. Dicitū est enī in lege. creati illos ad in
fernū: nō curo: creati illos ad pādūz: nō curo. (C Item
dicitū est qd vniuersitas parata est ad id ad qd parata est.
(C Si qd aut dixerit qd malū nō est eēntiū: qd rariū: sed
sepiūm. Dicitū qd nō est ita: malū est enī multū: sed nō
sepiūm: sz oīa aut est iter sepe et multū: h enī sunt mul
ta qd sunt mltā: et nō sepe: sic lāgo: eēz qd sunt multū et nō se
pe: cū aut cōsideraueris illū modū dīcētī malū: de quo
nūc loquimur iuenies illū multo minus qd bonū: qd est ei
oppositū: et qd iuenit in ei? mā. qd aut in aia minus est
cōparatiōe bonitatū aliāz pemptuāz: vtz est autē qd
mala qd sunt defectio pfectiōnū (cōariarū sunt sepiūma:
sed nō sunt de malis qd bus nos loquimur: et h mala sunt:
sicut ignoz: ita geometrie: et sicut defectus nimie pulchri
tudinis: et aliorū buiz qd nō nocent pfectiōibz pma: nec

pfectionibus: que sequit eas quātū ad vtilitatē que ap
paret ex eis: et mala non sunt ex actione agentis: sed qz
non agit agens: eo qd agens non est paratus: vel qd ipsa
nō mouentur ad recipiendū: et hec mala sunt puationes
bonitatum fm superfluitate et augmenti.

(C Caplm. VII. De permissione diuina.

Pus est vt certificem? h dispōnē aiaz
humanarū cū sūt exute a corpib?
suis: ad quā dispōnēz pueniūt. Sz at te scire
qd pmissio alia ē qd fide recipit: qd nō ē via ad
pbādū eā nisi credēdo testimonio pphē: sic
illa qd est de eo qd debet corp? apud resurrectionē. Tu at
tā scis delectatiōes corporū: et gaudia qd sunt. lex enī nra
quā dedit mahometū oīdū dispōnē se. scitātia et misie:
qd sūt hz corp? Et alia ē pmissio qd appbēdit tellū et argē
tematū: et pphā approbat: et h ē felicitas et misia aiaz
rū: postq sūt exute a corpib? suis: qd pbāt argūib? quā
nre estimatiōes debiles sint ad imaginādū eas nūc p
cās: qd ego oīdā. Sapientib? vo theologis multo maior
cupiditas fuit ad pndū hāc felici? qd felicitatē corpū:
qd quis daret eis: nō tñ attēderūt eā: nec appbātū sūt eā:
cōparatiōe hō felicitatū. qd est cōiuncta pme vitā: sic pau
lo post oīdā. De ea igif faciā sciri dispōnē hō felicitatū et
misie: qd est ei? tria. Lozal aut felicitas tā assignata enī in
lege. Dico aut optere vt scias qd oīs vīus aialis hz de
lectatiōe et bonū: qd sūt sibi ppa: et hz nocumētū et malū: qd
sūt sibi ppa. f. g. qd delectatio volūptatū et bonitatū ei? ē:
vt pueniat ad eā qūtas sensibilibz pueniēs aliq ex qnqz:
delectatio ire est victoria: et delectatio estimatiōis est fi
ducia: et delectatio cōseruatiue est recordatiō rerū cōue
niētū. Nocumētū vo vniūcuūsqz eoz est id qd est vīus
bis. Sed oēs pueniūt in vno cōi. f. pcpie qd sūū pueniēs
et sibi aptū est bonū: et delectatio qd sūt eis. ppa: cōueniēs
aut cuiusqz eoz per eēntiā et certitudinē est adeptio pfe
ctionis in effectu: qd est qdū ad ipāz pfectio. Et h est vna
radix. (C Itē h vires quīs cōicant in bis intentionib?
tñ ordines earū certe diuersi sunt. Cuius aut pfectio est
nobiliōr et abundantiōr: et cuius: pfectio est maiōr: diutur
nior: et cuius pfectio est sibi viciniōr et preparatiōr: et cui
us actio est perfectiōr et nobiliōr: et appetēntiō est in se
fortiōr: illius delectatio: quā habebit erit excellentiōr et
glōsiosiōr sine dubio: et h ē alia radix: eo qd si? exi? ad esse
ctū in pfectiōe aliq est vt sentiat illa fieri et delectet fm
ei? qūtatē: nō enī pcpit delectatiōē iteriz dū nō hz:
dū nō pcpit illā nō cōcupiscit eā: nec pssit ad eas: sicut
frigidū nālī: certū est enī sibi qd coitus hz delectatiōē: sz
ipsū nō desiderat: nec allicit ad euz desiderio: et illece
bra: que sunt ei ppa: sed alio desiderio: sic cū desiderat id
qd fit in eo a quo acquirit appbēso p illud: et hz aliqd no
cumētū: et oīno nō imaginat illud: sū etia est dispō cecī
nati circa pulchā formā: et sū fūrdi circa sonos ordinā
tos: et iō opz vt prudens hō nō puct qd oīs delectatio est:
sicut delectatiō asini: et qd p pā qd sunt ppxia dño seculoz
careat oī delectatiōe et gaudio: et qd ppa pulchritudo dñi
seculo: qd est enī in regno suo: et sua virtus que est infinita
nō sit ei in vltimo nobilitatis et excellentie et suauitatis: sed
extollēdo ei vocamus h delectatiōē improprie. (C Itē
asini et pecora sūnt delectatiōē et suauitatis. Sz qd cōparatiō
pōt eē supiorū ad h vīta: h enī imaginamus et presentia
tur nobis. Illa vo non scimus perceptione: sed argumen
tatione. nostra igitur dispōitio erga illa est cuius dispō
itio fūrdi qd nunquā audiuit in sua puatione: imaginandi
delectatiōē armonica: cum ipse sit certus de amenitate
eius: et h est alia radix. (C Itē pfectio et res cōueniēs p
parata est virtuti appbēdētū. sed si h fuerit pphibēs vel

spediēs aīas abboīrebūt eā: et elīget potius elius dñi: sic cū infirmus aliq̃ abboīat saporē dñi: ces 2 desiderat sapores abboīabiles malos per cēntias: q̃ fortasse nō est abboīatio: sed est puatio delectationis: sicut cū formidolosus inuenit victoriā: et delectationē non pēpīt eā: nec delectat in ea: et h̃ est q̃ta aīa radīc. ¶ Itē cū vītus ap̃prehēdēs fuerit infecta dñio sue pfectionis nō sentiet illū nec refugiet illud: quīq̃ remoueat impedīcēs: et tūc nocēbit eā: redibit ad suā nām: quēadmodū amaricitia: aīa q̃ nō sentit 2 amaritudinē sui oris: quonq̃ reparet eius cōplexio: et mūdēt mēbra ei: et tūc refugiet dīspōnēs: q̃ sibi accidit. Sicut est aīa aliq̃ fastidiēs cibū 2 abhorrēs illū: quīs sit ille q̃ cōueniētio: sibi 2 durat in h̃ lōgo tpe. Cū aut remouet īpediēns redit ad debitū sue nāe: 2 conforat fames ei: 2 si suus appetitus cibū itat nō possit abstinere ab eo: sed delituit cū amittat illū. h̃ aut arigit ex magno dolore: sic ex adultēcie ignis: et ex vredine glaciē ledīc sensus sic vt corpus nō sentiat illū. Sed cū remouet īpediēs sentit nocumētū magnū. postq̃ aut iam assuinauimus has radices: op̃o redire ad id q̃ itendimus.

B ¶ Dico igit q̃ sua pfectio aīe rōnalis est vt fiat scīm in ligibilibi 2 describā in ea forma totius: 2 ordo itellīs in toto: 2 bonitas fluēs in esse: et vt incipiat a p̃n totius pcedat ad subas excellētiōes spiritales absolute: 2 deinde ad spiritales pēdētes aliquo mō ex corpib: 2 deinde ad aīas mouētes corpa: 2 postea ad corpa celestia: 2 deinde vt h̃ oīa sunt descripta in aīa fm dīspōnēs 2 vires eo: quīq̃ pficiat in ea dīspō cōvniuersitatis: 2 sic trāseat in scīm in tellectū inīstare eō totius mūdī: cernēs id q̃ est pulchritudo absolute: 2 bonitas absolute: 2 decor: verus fiat vniū cū ea scūlpta est eius: 2 dīspōne eius 2 incēdens fm viam eius cōuerā in sitūdīnēz sube itis. Sed h̃ q̃no poterit cōparari pfectionib: amabiliū: aliarū vīrū cū turpe sit dicere eius ordinē esse nobiliōrē vel pfectiōrē istis: qm̃ istoz ad illā nulla oīno opatio est nec in excellētia: nec in pfectione: nec in multitudine: nec in ceteris q̃ pficiat delectatio apphēdētiū: de q̃ supra dixim. Sed diuinitas eternitatis q̃no potit cōpari diuinitatī variabili corruptibili: vel q̃ erit dīspō ei: cū pficatio est cōtinū: gētia supficierū cōparatione eius q̃ ifundit in subas sui receptibilibi: ita vt sit ipm̃ idē sine dīscritiōe: qm̃ itelligētia 2 itelligēs: 2 itellectū sunt vniū vel pene vniū. Sed q̃ apphēnsus a seipso sit pfectus q̃ h̃ b̃ iō est occultū: q̃ id q̃ est subtilius apphēdēs: q̃ddā est q̃ tūpote r cognoscere parua ī spēctōne p̃dictōrū. aīa rationalis plura numero apphēdit: 2 plus scrīnatū apphēnsus 2 plus ex p̃latiū illud a super aditēs: q̃ iō sunt itra eius itentionē nisi accidētāl: 2 ip̃a penetrat interiora apphēssī exteriora: q̃no igit h̃ apphēssio poterit comparari illi apphēnsionī: vel quomō bec delectatio poterit comparari delectatiōi sensibili 2 bestiali 2 irascibili: Sed quia nos in hoc nostro scīo: 2 nostro corpe dīmersi sumus in multa turpia. ideo nō sentimus illā delectationē cū ap̃ nos fuerit aliquid de causis eius: sicut iā assignauim⁹ in aliq̃ de p̃dictis radicibus: et nō in grāmūs eā nec allicimur ad eā nisi p̃us depōserimus a crucib: nostris iū gū voluptatis: tūc 2 forozes earū: 2 degustemus aliquid illius delectationis: 2 sic fortasse imaginābimur de illa parū aliqd tanq̃ p̃interpositū. Sed precipue cū solute fuerint q̃nēs 2 reuelata sibi fuerit iquissima nobilis: tūc cōparatio huius nre delectatiōis ad illā nras delectatiōē erit: sicut cōparatio delectationis sensibiliū: q̃ est odorādi odorēs gustatiōi delectabiliū ad delectationē comedēdi ea: 2 id cōparabiliter est lōgius ab hoc. Cū aut scīs q̃ iō itendim in aliqd q̃ nimis est tibi cordi: si p̃ten-

tamr tibi aliqd in quo est voluptas: 2 fecerint te eligere: vniū de duob: q̃ p̃tēnēs voluptatē si fueris nobilis animi: aīe etiā vulgares dimittant paratas voluptates: 2 sustinēt labores 2 dolores magnos: vel ne delectant vel ne erubescant: vel pp̃ aliquā varietatē: vel pp̃ desiderū alterius relī: h̃ aut oēs sunt dīspōnēs itelligibiles: q̃rūs dīa p̃ponūt eis que nālter debēt eligere: 2 p̃pterea vniū flinent multa horrenda nāe: ex quo scīs q̃ si fines itellīgibiles p̃ciosissimi sunt aīe in rebus viliūbus: q̃to magl in rebus excellētiūbus aīe etiā viles sentiūt bonū vel malū: q̃ accidit rebus viliūbus: 2 non sentiūt: q̃ accidit rebus excellētiūbus p̃pter occasiones que ias dicte sūt. Sed postq̃ separati fuerimus a corpe si aīa nra dū fuit in corpe aiaduērit suā pfectionē sibi amabi: quā nō est adepta cū ip̃a nālter tenderet ad eā: itelligit q̃ erat in effectu sed sua occupatio cū corpe: sicut diximus faciebat eas obliuiscī sup̃ius: 2 eius q̃d amare dīscit i firmus q̃ obliuiscī eius q̃d opus est restaurare p̃ eo q̃d resoluī: de eo obliuiscī delectari in dulci 2 cōcupiscere: 2 inclināt ad cōcupiscēdū q̃ sunt vere abboīabilia: 2 tūc accidūt aīe dolor 2 tristitia p̃pter amissionē eius: sicut accidit delectatio quā fecimus debere esse: 2 p̃bauimus magnitudinē sui ordinis: igit illud ē felicitas: 2 labor nō ēqlis separationi cōtinationis ab igne: 2 etas corruptioni 2 permutationi cōplexionis a glaciē: igit tūc erit q̃stī paralis: quā assignauim⁹ in p̃dictis: cū sagit in eo ignis 2 glaciēs: mā q̃ est infecta in sup̃ficie sensus p̃hibet sentire eā 2 p̃pēdere. Si vō postea contigerit remoueri īpēdiēs sentit dolozē magnū. cū aut vītus itelligibilis fuerit cōsecuta veritatē termino pfectionis fm q̃ sibi est pole: tūc cū sepeata fuerit a corpe p̃ficiet in ea pfectione quā sibi pole est p̃leg ad sitūdīnē galiticiū cū p̃sentat cibus cōcupiscibilis 2 cōpellit gustare cibū delectabilem ip̃e nō sentit. Si vō remouet palū ab eo statī speculatur maximā delectationē: 2 illa delectatio nō est de gñe delectatiōis sensibiliū 2 aīalis vllō mō: imo est delectatio cōueniēs dīspōnī nālī: q̃ est subas vniū puris: 2 excellētiōr 2 nobiliōr oī delectatione: 2 h̃ est felicitas. Vbi vero alia ē labor 2 ifelicitas: 2 h̃ labor non erit vniū: cuiusq̃ imp̃fecti: ed eoz q̃ p̃tēnt itelligibiles acq̃sierūt desiderū sue pfectionis: ex h̃ q̃ iā p̃batū est apud eos d̃ nā aīe cū vt apphēdat q̃ddatē vniuersitatī p̃adeptio nē ignoti ex noto 2 p̃fectiōis in effectu: 2 q̃ hoc nō est sibi ex nā p̃ma: nec etiā ex ceteris vniūbus: sed p̃eperunt q̃ h̃ p̃fectiones nō sunt nisi post aliq̃ cās. aīe vō 2 vires simplices pure sunt q̃stī yle subiecta cū non acgrunt vllō mō h̃ desiderū. h̃ enī desiderū nō fit nec sigillat ī suba aīe nisi postq̃ p̃batū ē ei h̃ ē res: q̃rū scia nō acgrit nisi p̃ medios terminos: q̃ tū nōstante h̃ aut nō erat eo q̃ h̃ desiderū legī fīas q̃ nō sunt aīa p̃. sed inia adepta. Cū igit h̃ assequunt hāc fīas: comitāt aīam nēciō h̃ desiderū: q̃ postq̃ fuerit sepeata si nondū adepta fuit id quo post separationē perueniat ad pfectionē icidet in hāc manerā laboris eterni: eo q̃ p̃ncipia habitus scialīs nō acgrunt nisi per corp̃ trū: sed corp̃ iā nō est. 2 fīti vō aut negligit fludere ad acgrēdū p̃fectionē humanas aut aduerfant aut negāt 2 defendūt fīas falsas: q̃ sunt dīre veris sentētūs: g̃ aut negāt sūt dīre vīs dīspōnēs: eo q̃ acq̃sierūt dīspōnēs dīas pfectioni. S3 q̃tū de imaginatiōe itelligibiliū oporteat aīas hoīs acgrere ad hoc vt p̃rāseat terminū i q̃ est illa q̃ incidit in bunc labozē ita vt cū p̃rāssit illi terminū deat fiducia illi felicitatis: nō est mibi pole certe determinare: sed est pene pole: q̃ puto h̃ ē ē. f. vt aīa hoīs imaginēt p̃n separata vīrūme 2 credat illa ē credulitate verissima: eo q̃ sunt ap̃d eā p̃

demonstrationē: vt sciāt cās finales: ⁊ eoꝝ q̄ icidūt in
mot⁹ vles abiqꝫ pticularib⁹ nō hñtib⁹ finē: ⁊ vt quiescat
apud eū dīspō toti⁹: ⁊ cōpātio suaz ptiū iter se adiūce: ⁊
ordinatio pueniēs a p̄ pñ⁹ vsqꝫ ad vltimū eoꝝ q̄ sunt: ⁊
eoꝝ q̄ icidūt iter ea: vt vt imaginēt curā: ⁊ q̄r est: vt eēn
tia que pcedit oīa certifice: q̄le est sūi eē p̄pūit: qualis
vnitas: ⁊ q̄r pōr scitūta vt nō cōmīte q̄a multitudo ⁊
alteratio villo mō: ⁊ q̄uo est ad ⁊ p̄pātio ordinatio: eoꝝ
rū q̄ sūt. ⁊ deide q̄ speculari: q̄to plus addiderit specu
lationis tāto plus addet aptitudō ad felicitatē: ⁊ q̄ nō li
berat⁹ hō ab h̄ mūdo: ⁊ ab ei⁹ illecebris: nisi postq̄ totis
suspens ab illo mūdo desideret id q̄d est ibi: ⁊ amor eoꝝ
que sūt ibi remouet ei oīo a cōsiderationē ei⁹: q̄d est
post se. Dico ēt q̄ h̄ vltima felicitas nō pficiē: nisi pp re
ctitudinē illius ptiē aie q̄ est practica: p̄pōnā ad h̄ p̄pō
nē: q̄uis tā dixerim⁹ h̄ in p̄dici. Dico igit⁹ q̄ mores sūt
habiti⁹ pp que facile pueniūt ab aīa aliqua actiōes abiqꝫ
p̄mediatōes. Jā autē p̄ceptū ei⁹ lib. de morib⁹: vt teneat
mediocritas ⁊ acgrat⁹ h̄ vniuersitatē vel mediocrita
tis: hitus autē mediocritatis b̄z eē in vīute rōnālī: ⁊ vīute
aīalī. S̄z in vīute aīalī est: cū acgrat⁹ ei dīspō subiectionis.
In vīute vō rōnālī est: cū acgrat⁹ ei dīspō aptitudinis ⁊ pa
triēdi: quēadmodū habit⁹ nīmie cōtēnētē: ⁊ nīmie solonis
sunt in vīute rōnālī: ⁊ vīute aīalī in vīutib⁹ q̄ sunt ⁊ rīo
mediocritatis. Notū est autē q̄ nimia cōtēnētia: ⁊ nimia
soto sunt cōuenientiores vīuti aīalī. Lē enī cōfortat⁹ ei⁹
aīalīs: ⁊ acgrat⁹ ei habitus oīandī: sūt in aīa rōnālī dīspō
subiectionis ⁊ ip̄essio passiōis īstige in aīa rōnālī: cuius
nā est ponere aīas nimis ligatā cū corpore: ⁊ nimia affectā
circa illud: habit⁹ vō mediocritatis intelligit⁹ cō liberatio
hoīs a dīspōnib⁹ subiectibilib⁹: q̄ cōseruat aīam rōnalem
f̄m nām sūā cū acgrat⁹ eo dīspōnīs erigēdī se ⁊ depiciēdī
b̄ q̄d nō est vīū sue sube: nec est iclinās ad eā ad p̄e cor
poris: s̄z a p̄e ei⁹: mediocritas. n. semp̄ r̄mouet ad eā duo
extrema. ¶ Jte sūbas aīe corpus occupat ⁊ reddit stultā
⁊ facit eā obliuiscī sui desiderij p̄pūit: ⁊ quīrēdī p̄fectōz
que sibi cōpetit ⁊ p̄cipiēdī delectationē p̄fectionis si eas
hūerit vlt p̄cipiēdī aliqd de p̄fectione si nō hūerit eā. Non
q̄ aīa sit ip̄essa corp̄i vel submersa in eoꝝ: q̄ ligatio iter
illa duo q̄ est desiderij nāle gubernādī illud ⁊ agitandī
affectiōes ei⁹: ⁊ q̄cqd sup̄uenerit ei⁹ ex accidētib⁹ corp̄is ⁊
habitiū q̄ ip̄imūf in ea: q̄rū pñ⁹ est corp⁹: post q̄ aut se
pata ē remanet in ea bitus adept⁹ ex cōiūctiōe sua cū eo.
⁊ ē pene sūis dīspōnīs sue i eoꝝ q̄to plus minuiē: tāto pl⁹
remouet⁹ obliuio mor⁹ desiderij sue p̄fectionis: q̄r p̄ h̄
de illo remanet cū illa ē iterpō: ne cōiūgat pure loco sine
felicitatē: ex bīs morib⁹ p̄iuratiū h̄ magnificat⁹ ei⁹
doloꝝ. ¶ Jte q̄ h̄ dīspō corp̄alis sit vīa sue libe ⁊ noci
ua nō facit cū currere: nisi corp⁹ ⁊ nimia submersio eius in
illud. Sed cū sepat aīa a corpore sentit illā vīratē cē ma
gnā: q̄ nōcūt sibi multū. h̄ aut nōcumentū: h̄ doloꝝ
nō ē ex aliq̄ comitātī īseparabili: sed ex accidētī extraneo.
accēs vō ē t̄nēt nō durat: nec remanet: s̄z remouet⁹: ⁊ de
struit cēsantib⁹ actiōnib⁹: q̄ īstige b̄r illā dīspōnē assidu
tate sua: ⁊ ex q̄ seq̄: vt pena q̄ debet hūi nō sit p̄nīs: sed
remouet⁹ ⁊ delectat⁹ paulatī: q̄usqꝫ purificata aīa pueniat
ad felicitatē sibi p̄p̄ia: aīe vō īspītes: que nō acgrat⁹
b̄siderij boni: nec acgrat⁹ dīspōnes malas cū fuerit se
pata a corpore merebunt aliqd de magnitudine misericoꝝ
diē dei: ⁊ aliq̄ modū refrigerij: si q̄s vō acgrat⁹ dīspō
nes corp̄is malas: nec fuerit apud eū alia dīspō nisi bec:
nec ītētiō q̄ aduerfēt ei⁹: ⁊ refugiat⁹: rīue dubio deide
rū erit p̄nīs ad iudiciū cordis eius. Exura igit⁹ aīa a corpore
pūniēf pena forti pp amissionē corp̄is: ⁊ iudiciū corp̄is
fraudentia acquisitionē ei⁹: q̄d desiderauerat. Infirm

eius enī iā destructū est: sed mores q̄ fuerant ex affectiōe
ne corp̄is ad huc pmanet. Ut ē eē veri id q̄ dixit qdā
ex sapiētib⁹: s. q̄ de aīe q̄ sunt munde cū sepan⁹ a corpore:
sed in fine inheret eis qdā modus fidei: q̄ est alijs sibi cō
silibus: f̄m q̄ solet dici vulgo: solet imaginari in aīab⁹
eoꝝ de hac cū ipsi sepan⁹ a corpore si nō est eis ītētiō tra
hēs eos ad sup̄iorē p̄tē ad p̄fectionē ad h̄ vt felicitēf. illa
felicitas: nec desiderij p̄fectionis ad h̄ vt affligat pe
na illa: sed oēs eozum dīspōnes aīales iclinant⁹ īferius: ⁊
refrigant⁹ circa corpus: tūc nō est p̄hibitiū qn māe cele
stes sint subiecte actiōib⁹ aīe in seip̄is. dixerūt enī q̄ ga
ipsa imaginat⁹ q̄cqd credebat de dīspōnib⁹ alteri⁹ mūdi.
iō īstīm ei⁹ p̄ q̄d pōt imaginari ea est aliqd ex corp̄ibus
celestib⁹: ⁊ ideo videt q̄cqd dictū sibi fuerit in hoc mūdo
de dīspōnib⁹ sepulchri ⁊ de resurrectione eozū: ⁊ de sum
mis bonitatibus: aīe vō male vidēt etiā penā quā imagi
nauerant in hoc mūdo: ⁊ affligant⁹ ea: forma enī imagi
nata nō est obediū: sensibilib⁹ est maior īmpressiōe
⁊ claritate: sicut videmus in somnis. fortasse enī si somnia
tū maius est pro mō suo q̄ sensibilib⁹: tūc q̄to magis illd
q̄d est in alio seculo fortius est q̄ q̄d est ī somnis p̄ pan
citātē īpeditiū ⁊ expoliatiōē aīe ⁊ claritatē recipientis
forma enī q̄ vī in somnis vel q̄ sentit in vigilia: sicut tu
nostī nō est nisi descripta in aīa: s̄z vna earū īstīp ab īte
riori ⁊ descendit ad illud: altera vō īstīp ab exteriori: ⁊ ri
git ad illud. cū aut describit⁹ in aīa pficiē ibi app̄hēsiō vi
sa: sed nō facit delectat⁹: nec nocet certē: nisi h̄ q̄d est de
scriptū in aīa nō q̄d est ei⁹: q̄cqd aut descriptū in aīa agit
sua actionē: q̄uis nō beat cām extrīsecus. cā enī cēsantī
est h̄ descriptiō: extrīseca vō est cā p̄ accēs vel cā cāe: bec
igit⁹ felicitas ⁊ īfelicitas viles sunt: q̄ sūt in p̄p̄atiōe aīaz
vīlū: aīe vō sancte longe sunt ab hūis dīspōnibus: q̄ cō
iungunt⁹ sūe p̄fectioni p̄fer: īmergunt in delectationē
vīssimā: ⁊ liberant⁹ a speculatiōe eius: q̄d est post īpas ⁊ a
semitate q̄ erant oīmoda liberationē. S̄z aut remāserit
in eis affectio: de h̄ credibilis vī moralis nocebit eis: ⁊ re
tardabit⁹ pp eā a cōsequēdo gradu sup̄iorē: q̄nōlqꝫ
delectat⁹ illa īmpressiō: ⁊ tunc cōsequetur illi.

¶ Explicit tractatus. IX. Cum auxilio dei. Incipit. X.

Capitū. I. De p̄ncipio: de p̄missione generalit⁹: ⁊ de
īspiratiōibus ⁊ orationibus exauditis ⁊ flagellis cele
stibus. ⁊ de cōmōtatione dīspōnitiū p̄phie: ⁊ dī
spōnitiū iudicij de stellis.

Discus autē eē cepit a p̄mo: tūc q̄
q̄d p̄seq̄ aliud est īferius
in ordine suo p̄ore: nec cessat descendere p
gradus. In hoc aut p̄mus gradus est an
geloz spiritaliū spoliatoꝝ q̄ vocant⁹ itel
ligentē: post bec est ordo angeloz spiri
taliū q̄ vocant⁹ aīes: b̄r sūt angelī admī
nistratoꝝ: postea est ordo corp̄oz celestīū ex q̄bus aliō
est nobilius alio: sic vsquequo pueniat ad vltimū eozū:
post h̄ aut īncipit esse materic recipiētis formas genera
tas corruptibiles: q̄ p̄ īuestit⁹ formis c̄linoꝝ: ⁊ deide gra
datim informat⁹ formis alioꝝ: p̄mū igitur c̄līe q̄d est
inter illa est id q̄d vīlū: ⁊ īferius est cō q̄d sequitur: q̄d
autem est vīlū inter ea: est materia: postea c̄līa: deide
cōposita cōgelata: postea vegetabilia. deide aīalia b̄rta
postea homo. Ex his aut nobilius est homo: ⁊ postea aīa
līa. deide vegetabilia. Sed ex boib⁹ illē est nobilior: cui
us aīa sit intelligentia in effectu: acquirūt mores q̄ sunt
bonestatis practice: ex his autem ille excellenti⁹ est qui
est aptus ad ordinem p̄phie: ⁊ h̄ est ille in cuius vī
bus animalibus sūt be tres p̄prietates. s̄z vt audiat
verbum dei: ⁊ videat angelos transfiguratos coram se in

forma que possent videri. Jā aut ondimus q̄lter fiat h: r ondim? q̄ an eūcū sit h reuelatio trāsfōrmant? ange li: fit in eius auribus vōz: quā ipse audit? q̄ est ex parte dei? angeloz: r audit eā: quā nō sit verbū holum: nec aialis terreni: r hic est cū dāc spūs pphie: r sicut id q̄ p̄mū fit a p̄ncipio vīq: ad gradū mae fuit itelligētia. de inde aia: postea corpus celestie: sic h incipit eē a corpib: postea ad aias: deinde ad itelligētias. Jā aut forma nō fuit oīno nisi ab illis p̄ncipijs: ea vō q̄ sunt in h mundo sunt ex cōfictib: viriū agētū r p̄ctiūū terrenaz: sequē tiū p̄fictus viriū agētū celestīū: factura aut eius: q̄d fit ex virib: terrenis cōplet de duab: causis: vna est vires agētes in eis vel nāles vel volūtariae: alia est vires passī ue vel nāles vel aiales. Sed ex virib: celestib: fuit im p̄ssiones in eis vel coꝝpā q̄ sunt infra ea: tribus modis: vn: eoꝝ est ex seip̄s fīm q̄ nībil de aialib: est cā in eo oīo: r h est ex nā suoz coꝝpoꝝ: r suarū viriū coꝝpalū fīm figuratio: nes: q̄ ex eis p̄currūt cū virib: terrenis: r p̄p̄tōib: q̄ sūt iter ea. Scdm est ex ip̄sarū naturis aialib: tērt: est cōi catio aliq̄ q̄ est illis cū dispōnib: terrenis: r h nō sunt oīo nisi eo mō q̄ dicā. Jā n. notū ē tibi q̄ aie coꝝpoꝝ celestīū hnt modū agētiū itētiōib: p̄ctularib: fīm vīā nō pure itelligibīlē. Earū enī est p̄uenire ad p̄p̄hēsiōē eoꝝ: que fuit p̄ctulariū p̄ app̄hēsiōē distictiōis suarū cāp: q̄ iāz sūt itētiū sūt cāe: r ei q̄ p̄uenit ex eis: nō aut p̄ueniūt: nisi ad nālia r volūtaria q̄ debet eē r volūtaria fluctuā tia: q̄ nō sit firma: nec p̄ueniūt ad volētiā: violē. n. aut fuit p̄ violētiā nāe vī p̄ violētiā volūtati: ad q̄ p̄uenit relosā i oib: violēti. deinde volūtates fuit post q̄ nō fuerūt. r iō hnt cās ex qb: p̄r p̄ueniūt facētib: eas eē debere. Nō ē āt volūtās a volūtate: alioqn irēt h i fīnitū: nec a nā volēti: alioqn duraret volūtās q̄dū duraret nā: vo lūtates aut fuit a causis: q̄ sūt facētib: debere eē: r idu cētib: r in itētib: terrenis vī celestib: q̄ faciūt debere eē neciō illā volūtate: nālia aut post q̄d iā sunt cōstituta cō stat q̄ si fuit sine dubio p̄dēt ēt ex reb: celestib: r terre nis. Jā aut nosti h ex p̄dictis: s; pp p̄fictū istarū cāruz r impulsiūz cāp: r pp rēduciōē carū in ordinē retrabūq̄ sub motu celesti. Lū aut cognita tibi fīm p̄ma inq̄atū sunt p̄: r dispō eozū in suo deicēsi ad sequētia: scies scda neciō: r ex his nosti q̄ aie celestes: r q̄d ē supra eas scīūt neciō p̄ctularia: eius aut q̄d est supra eas cognitio de il lis est mō vī. Jp̄ia vō scīūt mō p̄ctulari: sic vidēs vel in ducēs ad vidēdū q̄d est p̄ns cēnsib: igit sine dubio scī unt ipse id q̄d fūturū est: r sine dubio ipse scīunt i p̄teritq̄ que particulariū quid sit melius r ap̄tius r p̄p̄inquis bonitati absolute de duob: possibilib: Jā aut ondimus q̄ imaginationes: q̄ sunt illas causas sunt p̄ncipia eēndi il las formas h cū fuerit potes: nec fuerit tibi cāe celestes fortiores illas imaginationibus: q̄ sunt p̄ozes eas: nec q̄ ē in vna p̄e dūiōis p̄ter hāc tērtā. Lū aut res ita fuerit: neciūz erit eē id q̄d est pole nō ex cā terrena: nec ex cau sa nāli celit: ex imp̄ssioē aliq̄ ab his reb: vires celestes. h aut nō ē via ip̄ressio: sed est ip̄ressio p̄n: eēndi illā rez a reb: celestib: cū enī illa itellexerint p̄: tūc itelligēt illas rez: cū itellexerit illā rē itelligēt id q̄d cōueniēt: eē: cū aut itellexerit h statī fiet cū nībil fuerit in eo p̄hibēs. scz vī puatio cāe nālie terrene eē cāe nālie terrene: puatio vō cāe nāli terrene est. v. g. cū aliq̄ rez ē faciēs eē calo rē: s; nō est vī calefaciēs nālie terrena: calefactio igit il la sit imaginatio celesti ab h q̄ bonus est ēt illa: quēad modū sit in corpib: hoīuz ex cāis imaginationū hoīuz: sic iā nosti ex p̄dict: exē^m sic scōi nō ē p̄hibēs tñ: puatio cāe calefactiōis: s; eē cāe ifrigidatiōis: imaginationi ifrigi dus eē eē calozē adueriā id q̄d faciū neciō eē ifrigiduz

pp violētiā ifrigidatiōē ad modū nās imaginationes irascēdi cōp̄mit in nob cā ifrigidas: modi igit hui: oīionis sūt p̄mutatiōes rez nāliū vīlspiratiōes addite ingrenti vel alij ab eo vīl cōmixtiō illoz: q̄z vñū vī p̄ia ex eis sūt iducat ad finē vīlē. p̄partio aut rogādī ad acgrēdā illam vīturē est sic cōpatio manifestatiōis ad acgrēdū mani festatiōē rei: s; h totū fuit desūp: nec h totūz sequit ex imaginatione celestīū tñ. Sed q̄ p̄mus ver: nōit h to tū fīm modū q̄d dixim: eē illi p̄ueniētē: iō ab eo icipit eē oīs ei: q̄d sit: sed mediāt aliq̄ r fīm h est scia ei: igit pp has cās p̄sunt hoībus orōnes r sacrificia: r p̄cipue leta nie. p̄ pluuiā: r alia h. s. vī tēmeas reddere malū. p̄ ma lo: r ludeas reddere bonū p̄o bono: cui rēi certitudo fa ciet te fugere malū. Sed certitudo h est euidētia mira culoz ei: miracula vō ei sūt eē suoz p̄ctulariū: h aut oīi postitio est intellecta apud p̄n: oīz igit vī hēat esse. Jā aut nō hz eē: tūc h est secretū: q̄d nos nō app̄hēdim: vel ē cā alia ipediēs: ne illud sit dignū eē q̄ h: eē aut illud: r eē h sit est ipole: cū aut volueri scire q̄ res: q̄s itelligis vīles iducūt ad cōmoditates: r q̄ sunt nā fīm modū vñitionis quē iā nosti: r cernis es: cōsidera dispōnē vñitatis mem b̄oz in aialib: r plātis: r quō vñūq̄q̄ eoꝝ creatū est: r nō est ibi cā nālia vīlo mō: s; p̄n: ei est sine cubio ex cu ra diua fīm q̄ tu iā nosti curā. Sitr crede eē istarū inten tiōnū p̄edere ex cura dei fīm q̄ tu iā nosti de cura: sic iā p̄dēt ex cura. Scias ēt q̄ q̄d plus approbat vulgus: r t3 r diē verū ē: nec refugit h nisi illi q̄ volūt vñit p̄bico q̄ ignorat cās r actiōes illoz. Jā aut in hac maniera fe cimuz libzū de p̄ctō: r ei: oppositio. Jnde q̄ attende dispō nē illoz oīuz: r crede q̄d d̄r de vñiūis flagellā q̄ desicē: dūt sup ciuitates flagitiofoz: r sup hoīes in iurtofoz: cō sidera q̄l r defendit veritās. Scias etiā q̄ cā orōnis h: r ele: r sitr euētus iniurie r p̄cti nō sūt nisi illinc. p̄n: enī ho rū oīuz p̄ueniūt vīq: ad nām vel volūtātē vel causā nāe vō p̄n: est illinc: s; volūtates: q̄ sūt in nob sunt post q̄d fuerūt: q̄d aut est post q̄d nō fuit cām hz igit oīs volū tas q̄ est in nob: cām hz: cā aut hui: volūtates nō rēdit ad ifi: s; ad aliq̄ q̄ accidūt extrinsecus terrena: r celestia: s; terrena p̄ueniūt ad celestia: collectio igit boz oīuz pue nit neciō ex necitate diue volūtati. Cā lās aut sit ex cō curiū oīuz hoꝝ: cū enī reuolueris oīs: p̄fecto reducēt ad p̄n: q̄z necitās dēscēdit a deo. Jndiciuz aut dei est p̄ma postitio simplex: r mēsuratio est id ad q̄d p̄uenit iudiciuz gradati: quēadmodū si faceret debere vñctōes rez sim pliciu: q̄ iquātū sūt simplices referūt ad iudiciū r mada tū oīnū p̄. Si āt pole eē alitū hoīuz scire oīs: ea q̄ fuit i celo: r i terra: r nās eoꝝ sciret vīq: q̄ r q̄l sūt futura: vñ astrolog: iste aut iudicio: q̄h pōnes ei: p̄. r p̄pōnes ei: nō intunt demfatiōis: s; aliq̄ intunt expi: vel p̄o p̄bie: r aliq̄ vīf argumētatiōib: poetici r rethorici i sua p̄bōnē nō cōsidit nisi in fignis vñ: gñis ex causis eoꝝ: q̄ fuit: h sunt ea: q̄ sunt in celo: eo q̄ nō p̄mittat se cōp̄bēdere oīs dispōnes: q̄ sūt in celo: gñis enī h p̄mitte ret nob: r ip̄leret: nō tñ eēt ei pole p̄ponere nos r scips sic: vt cōp̄hēdam: eē oīuz illoz: in vñoz q̄ tpe: q̄uis q̄tū ad actionē: r nām suā oīa illa sint cognita apud nos. h enīz nō sufficit nisi scia: an sint vel nō sint: quēadmodū nō sufficē tibi scire ignē eē calidū calefaciētē r faciētē h: r h r ad sciēdū q̄ iā calefē: nisi p̄ns scies cū fuisse ibi: q̄ ē āt via astrologie i arithmetica: q̄ possit nob dāc cognē: que fuit r cōtingūt in celo. Si enī ipse possit p̄ponere nos r scips sic vt cōp̄hēderem: h totū nō tñ possem: r h p̄cti re abntia. abntia. n. q̄ sūt i via fīdi nō p̄ficiunt: nisi p̄ cō mixtiōes rerū celestīū: r iō fīlitem: d̄r nos scire ea q̄ p̄ cōpletiōē sui nui: q̄ enī ex eis: q̄dā sunt p̄terita: r q̄dā

Defones pro sunt hoibus.

Non debz hō reddere mō lū p malo.

C

sequētia: et ex eis: qdā sunt agentia: et quedā patiētia: et ex eis qdā sunt nālia: et quedā volūtaria: iō nō pnt expleri h p sola celestia: nisi cōpēbendar qdā cōtineēt in vtrigq. Necessitas aut vniūscuiusqz eozū pproxie est id qd pēdet ex absēte: et iō nō possumus pprehendere absētia: vnde nō debem⁹ adherere oīno verbis eoz: quāuis cōcedamus pro beneplacito nostro q quicquid nobis dāt ex suis pponib⁹ sapientialibus verū esse.

¶ Cap. II. De stabiliendo ppham: qualis est oratio pphē ad deū altissimū: et de promissione.

Ico aut iam notū esse qd hō vtrā ceteris aialibus in hō vita eius decora non esset si vn⁹ solus eēt: nō enī solus posset sufficere gubernationi sup̄p̄s: sine cōsortio alicui⁹ adiuvantis le in necessitatibus suoz negotioz.

Necessariū est enī vt vni bōi alī vacatū aliis suis spēi mī nistrat: q. v. g. h erat q auferat illi aliquid: et ille q obediēt buic: et ille q cōsuet buic: et illi auferat ac illi: cū igit cōpulanē sic fit vita eoz: sufficiens: et hoc ecclia fuit neciūz vinciri ciuitates et congregationes: qciqz enī neglexerit vinciri ciuitatē fm cōditiones ciuitatis: sed cōueniūt cūz aliquibus viuere cōtenti: cōsortio eoz trā illas: vtr eē remoti a genere hoīz pūati pfectionibus eoz: preferti qz cū necessariū sit sibi vt aliquid cōsili copulari rāssimilari ciuib⁹: qd post qd ita est. Adanifētu est tūc q ad permanendū eē hoīs necia est cōcācio: cōcācio aut nō pōt pfici: nisi dōctib⁹: et alijs causis necessarijs: q sunt: et. In dōctibus aut necessarijs sunt constitutiones et iusticia. Ad cōstitutiones aut iusticia necessarijs est cōstitutor: et iustitie executor. Nec eē ē: vt hō sit q pūadeat hoib⁹: fuare cōstitutionē: nec eē ē: vt hō sit hō q nō permittat hoies: se quī iussus sūas in hō dissentire in viuēdo: vniūscuiqz eoz: rāqz sit sibi iusticia et qd iniuria: vnde neciūm est hūi⁹ hōies esse in gēie hoīz: cuius eē magis necessariū est qz matinitas piloz: supercilij et palpebrāz: et qz ocauitas plātarum: et qz multa alia vtilia: sed nō necessaria ad perma: nēdū: eē vō hoīem ap̄tū ad instituedū et exequendū iura pōle est sicut nos iā diximus: vñ nō pōt eē vt illa cura pma pūadeat illas vtilitates: nō pūadeat illā que est fū damentū illarū: nec vt pncipiū p̄mū: et angeli post ipsūm sciat illas: nō sciat illas: nec vt sciat qd in ordinez pos: sibiliter: et necessario dō esse acq̄sitū ad stabiliendū ordi: nē bonitatis: et hō nō sit: quō aut pōt eē vt nō sit id ex cui⁹ eē pēder eius eē qd est: igit neciūz est ppham hē: et necessariū est ipsūz eē hoies: et neciūz est eū habere p̄prie: tatē que nō est ceteris hoibus: ita vt hoies p̄cipiat in ipō esse qdā p qd hōiā b̄p̄s: et illud est miracula que p̄di rimus: qd aut fuerit hūi⁹ hō opotēbit vt instituat hoī iura in negotijs eoz: p̄cepto dei et auxilio et inspiratione ei⁹: et reuelatione (q sp̄s: et p̄mū fundamētū ei⁹: qd instituit sit hō. vt assignet eis q vni hōi factorē opotēbit sciētē occultā et manifestā: qd de iure ei⁹ eē vt obediāt p̄ceptis ei⁹: os enī vt obediāt mādatis ei⁹: cui⁹ est creatura et q obediēt sibi iā pparauit sibi p̄missione felice: et in obediētib⁹ p̄missionēz terribilē: ita vt vulgus assuecat eis que dēcedūt sup̄ linguā ei⁹ a deo et angelis ei⁹: audiē: et obediēdo: nō opz aut vt detineat eos circa cognem alicui⁹ rei de deo nisi circa bāc. q est vn⁹ viues nō hñs silem: sed si addiderit vt faciat eas credere cū hñe eē nō sūmū in loco: nec diuisibile vō: nec qd est ex mundū iū iura: nec qd est aliqd huius gēis: tūc magis honorabit: et turbabit in eis id qd p̄mū p̄ceptant de fide: et mittet eos in id vñ nemo poterit expedire nisi ille qui fuerit adiutus a deo: qz raro cōtingit esse cui ista dicant. vulgus. n. nō pōt imaginare has dispōsiones pro modulo suo: pauci

enī ex illis pnt imaginare certitudinēz huius vñtatis et singularitatis: et qz nō credūt esse bñ⁹ effecū incident in hereses et cōuerſent ad ingitones et argumentationes que retrahunt eos a suis operibus ciuib⁹: et alij fa: ciūt eos currere in sūas sūas vtilitatib⁹ ciuitatis: et dōl cētes debito veritatis: et multiplican⁹ eis qōnes in veri: silitudinē: et tūc legislatori difficile est eos coercere: nō enī sunt in sapia diuina vt oīa eēnt facilia. Nō debet aut legislator deo vulgo se occultasse aliqd qd eis nō reuelat: ueritatē: qz nō oīz eē ē facile ad dicēdū eis aliqd d hīs: imo opz vt insinuet eis glā dei et magnitudinē ei⁹: aliqb⁹ nuti: bus et pabolis sumptis a reb⁹ q sunt ap̄d eos gloriose et ma: gnifice: et cū hō dicat eis qd nō est sibi aliqd aliud cōpar vel simile. Similiter etiā opz vt affirmet eis id qd dicit de p̄missione taliter vt possint imaginare eius qualitatē: et quiescant in eo aie eoz: et vt felicitatis et terrois i: ducat exempla per que ipsi intelligūt: et imaginat de eis. veritate aut huius nō detegat eis nisi aliqd cōc. qd est aliqd: qd nec oculis vidit: nec auris audiuit: et qz illic ē regnū delectatiōis maxime: et doloris est horroz etern⁹. Scias aut tu q deus scit modū bonitatis esse in hīs que dicta sunt oporeat igitur vt id qd deus scit faciat iueniri in hoibus p modulo suo sicut nolito est aut mai⁹ si in: ducat in sua rethorica aliqua capla assignatū: que aptos naturalr moueat ad inquisitionē sapientiale.

¶ Cap. III. De calu dei: et vtrū ei⁹ in hō mudo: et in futuro.

De aut singulare qd est. pphā non est tale: cui⁹ eē renouet oī tpe: mī enī recipiēs perfectionē hō hoīs i paucis p̄lonib⁹ iueniē: vñ oī sine dubio: vt pphā iā scripserit expōnē vt pmaneat: qd instituit et p̄mulgauit de his qz p̄tinet ad vtilitates humanas: nec est dubiū cām hūi⁹ reiesse. et vt successio hoīum sentiat actorē et p̄missionēz et remoueat cā inducens obliuionē p̄p̄s decessus ge: nerationis que cōcēta est. pphas: vñ oīz vt inūgant ho minibus actiones et opa que assuecant frequentare tpi: bus statutis ad hoc vt sūū ipi sit vmbra cōsimilis et qd iudicat. et ipso tpe: vt redeat iterū recordatio rei: et vt nō delat eius sibi obliuione repetat aliqd annuat vel fre: quenter: opz etiā vt be actiones sint cognite et qd fac re: minisci dei et p̄missionis: aliqñ nō vtilitatis est in eis. recordatio aut vel fiat verbis q dñt vel ex p̄po corde re: cordate imaginationis: et vt dicat eis qz be actiones ap̄ p̄ximant ad deū glorioz et altissimū: et facient p̄mereri bonitatē largissimā: et qz be actiones vere sunt hōi modo: be aut actione sunt quasi diuina obsequia: q inūgūt hoib⁹: oīno enī oīz hō eē aliqz gbus excitetur hoies: ex: citat aut sit vel mor⁹ vt p̄uatiōis: motū ducēs ad mor⁹. mor⁹ vō sit vt ofones: p̄uatiōes vō motū suū vt ielunū: qd q̄uis sit res p̄uatoria: mouet tñ nām motū fortz q fac p̄cipe hoiez qz ip̄s eē vni de mādatis: et qz nō fit in casus: et p hō recordat ei⁹: qd itēdit. et qz ē appropinquatio ad deū. oīz aut si pōle fuerit vtrū hīs dispōib⁹ cōmice eas: alias cōmoditates ad cōfortiūz et expōndā cōsuetudinē: cō: moditates vō mādane hoib⁹ sunt et iā vt agant eas: sicut est expugnare infideles: et ire i pegrinationē: et vt designet loca ofonū: et ipsa sunt aptiora oībus alijs locis ad scruē dū deo: et qz sunt p̄p̄a loca dei: et vt assignet actiones ne: cessarias hoib⁹: qz p̄tinet ipsi deo: vt sacrificia: eo qz mul: tū valēt ad hoc: loca aut vtiliora ad designandū sunt in ea in gbus cōuerſat⁹ est legislator: et vbi habitauit: et p̄p̄ ea recordat ei⁹: vtilitas autē huius reco: dationis cōis est vtilitate recordationis et et angelorum. Sed qz hō ynus locus. pphē nō pōt egdistare ab oī populo: iō opz iungi iter p̄p̄grinationis ad illū: et oīz dicit qz ex his oī:

Non est cre: dēdū alioz: logio.

Tri. p̄ polit. l. c. p̄ma.

Quicūa ip̄e quinta texti. caplo p̄uo.

Et plato ep̄i itoja nona.

Statas ca: plo 64. et p̄p̄aulus ad corin. p̄c. scbo.

bus obsequijs idest acceptibilibus p qd agēs paratur qñ sit loquēs in deo ⁊ tendēs in ipm. ⁊ ad ipsuz factus qñ p sens ei ⁊ b est oio. vñ oz vt doctor: doceatur doctoris dñpō nes: gbus pparat ad ozādū: quēadmodū pñeuit bō ppa rare se ad occurrēdū regi humano in mūdicia ⁊ decoze: ⁊ vt faciat affluere munditie ⁊ decozi firma pñeuit: ⁊ instituat eū ad modū boīs pparātis se in occuruz reguz cū humilitate demisso vultu cōpessis mēbris cessans a reuolūtione ⁊ dī purbatōe. Sñlī oz istituerē doctrinas ⁊ descriptōes laudabiles seruēdī deo in vnoquoqz tpe. he. n. dñpōnes pñunt vulgo ad ipmēdū memoriā dei in aialibus eoz: ⁊ vt deuotio eoz circa leges ⁊ mores sit firmior eis ppter b. Sñ. n. nō essent eis bō cōmemorātia obliuiscerent eoz oīuz post discessuz vniuz gñatōis vel duaz. b. ē multū pñunt ad pñissionē: qz letificat aias eoz sicut nosti. s. b. oia potius pñunt maiorib⁹ ad pñi sionē. Jā aut stabilitūmus dñpōne vere pñissionē: ostē dūm⁹ qz felicitas alteri mūdī acgrit vacatiōe aie ⁊ liber tate ⁊ elōgatiōe eius a pñedo dñpōnes corpales qz sunt pñe causis felicitatis: b. aut libertas aie acgrit moribus ⁊ habitibus. mores vō ⁊ habitus acgrunt actionibus: qz rū nā est retrahere aiaz ⁊ a corpē ⁊ a sensibus: ⁊ faciūt dura re memoriā eius in minora ad quā ptinet. cū aut multuz fuerit retracta ad se nō patiet a dñpōnibus corpālibus: ad memoriā aut istā adiunāt actiōes laborioze qz sūt p ter vñz nature ⁊ vñz vires. he aut affligit corp⁹ vires aiales: ⁊ destruit volūtates eoz qz sunt gētis ⁊ ocy: sub terfugēdi laborē ⁊ pēlādī nāz ⁊ discedēdi ab exercitio acquirēdi intētiōes bestiales: nā ppter exercitiū illozz motū venit in aiam recordatio dei ⁊ angeloz ⁊ seculi ⁊ felicitatis velint nōlit. ppter b. ligē est infira sibi volūtas discedēdi ab ope ⁊ ab eius ipressiōibus: ⁊ fit ei habit⁹ dñandi corp⁹ ⁊ nō patiēdi ab eo. cui si aduenerint actiō nes corpales: nō tñ agunt in eis dñpōnes ⁊ habitus suaz ipressiōis: qñ sit deductus eis ⁊ obediens oī mō. ⁊ iō dixit pphā veritatis. qz esse tollūt peccata. S. si ouat in boie b actio acgrit ei habitū itēdēdi ad prē vltatis ⁊ refugii di salutarē: ⁊ fit quidā sim⁹ ad euadēdū ad felicitatē post separationē suā a corpē. has aut actiōes fige egerit: ⁊ nō cre diderit eas esse a deo. s. crediderit qz in oī actiōe oīz eū re cordari deit: postponere cetera alia b alioqz gradu mer cedis psequē p b. qñto magis cū agit eas ille qz scit qz p pphā ex deo est: ⁊ ex missiōe ei⁹: ⁊ qz in sapiētia diuina ne cessariū est ipz mitti: ⁊ qz qdā cōstituit non est nisi id qd apud deū fuit vt cōstitueret: ⁊ qz cōstituit ex deo est. pphē ligē in iūctū est a deo: vt stabilit cultū eius: ex quo vñl tas qz puenit cultoribus in b qd facit permanere legē ⁊ cō suetudinē in illis qz sunt cāe eoz: ⁊ in b qz i tpe pmissio nis facit eos pños deo est ppter ei⁹ scitās benedictiōis.

Capitulum III. De ligatiōe ciuitatis ⁊ de ligatiōe domus. s. de coitu ⁊ de cōstitutionibus gñalibus in hoc.

Dixit et vltimēdo legē b sit pma i tēto. s. ordinarē ciuitatem in tres ptes: dñpōsitos: ⁊ ministros: ⁊ legis p riptos: in vnoquoqz ordie istoz ordinē ali quis planus potē qd ordinē alij plari i se riores eo pñter: ⁊ post hos itez alij ordinē pñter quo vñz pñeniat ad paucos ad b vt nullus sit in ciuitate in utilis qz nō habeat aliqū statū laudabilē: sed vt ab vno quoqz pueniat vñlitas ciuitatē: ⁊ iō pphibeat ociofinitē ⁊ vacatiōem. ita vt nullus permittat qz pñ qd sibi cōpe tit nō habeat aliqū supra se. nec sit aliqz qz non obediat alicui alij. b. s. n. boies oio cōpēdēdi sunt: qz aut nō parium tur cōpēci. expellēdi sunt a ciuitate: qz aut cū bñius fue rit ifirmitas: vel nocumētū aliqz: tūc cōstituendus est eis

locus in quo pmaneat bō boies: ⁊ depuret eis pcurator: oz aut vt in ciuitate sit qdā modulus reipublice: qz partim pueniat ex iure: qd istituit sctibus: pñ ex his qz de terra vel ytero nascant: pñ ex calūpnys qz pio pena istiguntur: pñ ex pdīs rebellū: ⁊ vt b reipublica sit pparata cōibus vñlitas: vt de illa de sumptus legis doctoribus ⁊ illis qz nō possunt lucrari. vñ vñat ppter ifirmitatē: qz bñda aut vñsum fuit debere occidi eū de cui⁹ lāgoze de sperat: qd abominabile ē: expēla. n. eoz nō grauat ciuita tē. Nā si aliqz eoz bō cognatos bñtes supflua ipz sūstē tāt eū: totā aut calūniā nō cogat pfluere solū ille qz pec cat sed adiunēt eū sui primū qz nō custodierunt nec cōpō suerit eū: ⁊ leue fit qz cogit pfluere: ⁊ b nō cū seueritate extigat: sed cū māltitudine: b aut sit cū culpa ppetrat idū stria qz nō dñ igno cēdō solū āt oz pphibere ocia: sed istū dia p qz amittunt bereditates ⁊ cētus: ita qz nulla vñlitas puenit ex eis: sicut qz cupit vincere cā alicui⁹ lucrī vt lu ctator vel aleator. b. n. accipit ⁊ nō pdest ciuitati. S. oz qz accipit accipit pro studio afferente fructum alij: vt sit cōmērciū vel sube vel alicuius alterius vñlitas: vel cō mērciū bone fame vel alioz: bō qz enumerant iter bona humana. Sñlī ē oz pphibere studia boīuz qz iducūt dñā vñlitasibus sicut doctrina furādī ⁊ rapiēdi ⁊ decipiēdi ⁊ alioz: bō ⁊ vt pphibeat et actiōes qz si negligunt iducunt dñū cōstructioni ciuitatis sicut fornicatio: ⁊ sodomiti qz retrahūt boies ab eo qd meli⁹ ē in ciuitate. s. iungit. De inde qz pñ oz istituere in ciuitate pñiūz: qd iducit gñā tionē: ⁊ vt faciat illud nimis pñcipit: p ipam. n. remanet spēs: cuius pmanētia signū ē diuine clemētie: ⁊ orube vt mālfeit fiat pñiūz ne de gñatīs pñgat dubō ⁊ debeat scētia: ⁊ eueniat ad b alienatio primoniōz: qz sunt radicez sube: qz est necessaria vite. sub. n. pñm est ram⁹ pñz radi z: S. radi⁹ est primoniū vel aliqz qd est testamēto lega tū. vel datū: ex gbus tribus radicib⁹ firmior ē est primoniū uz: qz nō est ex fortu⁹ vel ex casu vel ex pñeuitiē sñ nā le: ex occultatiōe aut pñgu pñgūt aliqñ nocumēta alijs modis: sic debuit vñi⁹ sūstēdā aliū ⁊ adiunandū ē: ⁊ alia bō qz si cōsiderauerit sapēs itelligit p. o. p. et vt doceat firma esse iura bō cōpōnis ne ex vñaqz ira pueniat oī uortūz ⁊ seqt iūe diuinito cōple qz pñgūt filios ⁊ parentes: ⁊ in vñaqz vice egeat alio pñgitiōz quo sunt mēte spēs nocumētoz. maior āt vñlitas in his ē amor. amor vō nō acgrit nisi pñortio. s. pñortū non acgrit nisi pñuetidine. Cōsuetudo vō nō fit nisi diutina familiaritate: b āt firmi⁹ oz ē ex pte mulieria ne beat pñatē discedēdi a viro qñ voluerit. Jpā. n. facilis ē ad irascēdū ⁊ occupiscēdū: vñ oz vt liceat viro aliqñ dimittere vxorē. aliqñ multa dāna pueniēt. poterit. n. talis nature ēē pñiūz: vt quo magis cogant simul manere magis odiāt se ⁊ pueniet iude ma xīmū malū: aliqñ. n. erit aliqz iter eos: qd abbozet nā: ⁊ b cōpelleret eos qzere alia pñiūz: qñ voluptas nālis est: aliū qñ vō pñiūz erūt tales: qz nō adiunāt se ad gñandū: s. si pñiūz alijs gñabūt. vñ oz vt iterueniat ibi separat. sed oz vt b difficile pñiūz: ⁊ vt nec eoz duoz fuerit sūl tioris sensus ⁊ magl puerius nō beat bāt pñatē. ⁊ Relinqt aut b arbitrio iudicis quousqz cognoscat cā dīcoride: ⁊ tūc separat ad b vt vir pñoluit aliqz mulieri: ⁊ pter hoc qz melius ē relinqre pacē loqz: vt difficulti⁹ sit ei ipaz re uocare qz dimittere. vñ pceptū ē in lege sic. vt postqz oī missa fuerit nō possit reuocari nisi pñ alij nupierit qz cū scierit vir fiet ei difficile vñm dimittere nisi fuerit vñlis bō qz pñipēdit verecundā qz delectatiōē aliqz: s. nos nō curam⁹ de bō boībus. Jūta est aut vt mulier custodiat: est. n. pñi sensus ⁊ deceptibilib⁹: magne voluptatis: ex cuius cōione puenit ignominia ⁊ verecundia maxima. Ex

Elemof
ne tollit
peccata.
Danielis
ca. 4.

cōione vero viri nō puenit ignominia: sed inuidia: et ideo debent custodiri porte et cortine. Ad etiā vir mulieri ministrare necessaria: qz pro B accipit retributionē cuius ipse dñas et ipa sibi obreperat: s; et viro ducere qz voluerit: sed nō s; mulieri: vtilitas vero coitus vtriq; cōis est: sed portio mulieris maior est et delectatio eius in filijs maior est: o; etiā vt parentes nutriat filios: ita vt mī pbeat qd ē suum ppriū et parer ministret expensas. doceat etiā vt filius seruiat et obediat parentibus et reueras et cōmēdat eos. Ipsi. n. sunt cause eius eē. pter B aut qz iaz multum laboris sustinuerunt ppter eum.

¶ Caplin. V. De eligendo successore et summo sacerdote et de cōtractibus et de moribus.

Est bec opz ppheta pstatat sibi successorem de genere suo: sed cū pñsu maior et vulgi: et vt talē eligat q bene regere possit: et sit prudens et honestior: mox. laudat et manietus: peritus gubernadū: et peritus legis: quo nullus sit peritior: et B sit manifestum oibus. Si aut postea discordauerint in B. ita vt alius velint eligere tam negauerunt deum: et ideo o; iterponere iudicia in lege sua: vt quisq; se intrudere voluerit po vel pecunia tota ciuitas vnanimīter irruat in euz et occidat: q si potuerint facere et nō fecerint: iā dixerūt deo et negauerūt: nec est reus sanguinis q iterfecit hōita tñ vt pus innotescat populo. Qz etiā vt iustuat q post fidē pphē nihil ē deo acceptabilius q; interfectio istius q se taliter intrudit. Si aut iste q intrudit se pbauerit illum nō esse dignū: sed se ad hanc dignitatez: et oriderit in illo vicia esse q non sunt in se: tunc populus fauet ei: et sit cū eo. o; etiā vt iustuat aliqua esse in solēnitatibus que nō pnt impleri nisi p successore: sicut magne solēnitates. Solennitates. n. magne vtilis sunt: eo q faciunt gētes cōgregari et dant eis audaciam et emulationem: et orones multitudinis exaudiunt et ppter eas conueniunt bñdictiones a deo. Sitr ē opz vt in cōtractibus sint aliqua que non pnt fieri sine summo sacerdote sicut plugia et fraternitates gñales. vñ opz vt remoueat qcqd nocere pōt in pñtibz: et doceant vt hoies adiuvēt se: et defendant tam se q ea q possident subueniēdo sibi. Cōtra inimicos aut legis sint vnanimes ad expugnadum eos et occidēdos: s; postq; reuocauerint eos

ad veritatē. postq; aut necesse est vt hoies seruiant hominibus: tūc necesse est vt redigant in seruitutē ciuili. Sitr q cōtrary sunt libertati nālī sunt serui: sicut turci et ethiopes. et oio oēs qui nascunt in climatibus: in gbus nō pnt nasci hoies bone cōplonis nec boni sensus. Si autē alia ciuitas fuerit bonaz pstitutionum B non adueras ei nū si tps fecerit debere nō esse aliam legē nisi illam que descendit. cuius institutio qm̄ optima est: tunc dilatada est p totum mundus. Si aut aliqui fuerint iter eos qui in ali quo a lege discordent: pus vt corrigant resipiscant: qd si facere noluerint occidant. Debet aut intētare penas grauissimas et cōtumelias non obediētibz regi in B mundo. Nō. n. ois homo dimittit malefacere ppter id qd timet in futuro: pro eo qd nocet alij. Si aut fecerit aliquid qd noceat sibi ipsi. nō intelligat ei a deo pena magna: sed corrigat. Debet etiā docere q propria iudicia q hnt vñū: qd q tps qñq; debent pmutari: Sed qd magis est necessarium ciuitati est ordo legis peritior: qm̄ qd opus est eis et ab eis. Non pōt aut in ciuitate iudicia particularia: qz vāna pueniunt ex eis: eo q variant p m̄ varietatem temporis: sed generalia. Institutio. n. generalius non sufficit. vnde o; vt B reseruet deliberationi: o; etiā vt institutor iustuat mores et consuetudines ducentes ad equitatem que est mediocritas in oibus tribus viribus aie. f. in concupiscibili et irascibili: et in bona dispositione sapientie: et p cūque in practicis ad B vt sit hō honestus in B mundo: et postea liberet aia etius ab hoc corpore mundissima. Caput autē baz honestatū sunt sapientia tēperantia fortitudo et baz collectio est equitas: que est pter nabilitatē speculatiuam. In quocūq; aut puenierit cū illis sapientia speculatiua: iam B factus est felix: et cui cum B date fuerint p pñtates propbetie. fortasse fiet deus humanus: quicq; adorari post deum: quia ipse rex terreni mundi et est vltimus dei in illo.

§ 3135

¶ Explicat Methaphysica Auicēne: siue eius pma physio sophia optime castigata et emēdata p canonicos regulares sancti Augustini. In monasterio diui Joānis de viridario Cōmorantes. Ad laudem dei.

Incipit tabula cōtētoꝝ in sufficientia Avicene.

Accidētia nō sequūt formā l^o p^o c^o. 6. Accidētia vbi corp^o.
Accidētiū qdā egēt mā r forma. ibidem.
Accidētiū qdā accidit extrinsecus: quēdam ex subia re. ibidem.
Accidētiū qdā psequunt formā quedā materiam. ibidem.

Accidentia r forme sunt: que trahunt intellectū nostruz ad apprehendendā sapientiā. libro pmo. caplo. 9.
Accidētia multa veniūt ex mā nō ex forma. ibidem.
Actiones r motus adueniunt corporibus vel ab extrinsecis: vel ab intrinsecis. libro pmo. ca. 5.
Accidēs quō pōt denotare rē in qua nō est. l^o 2°. ca. 9.
Affectio ois vocat^r forma. libro pmo. ca. 2°.
Affectio vbi contrarietas.
Agere r pati pñ^o quō se hñt circa motū. libro 2°. ca. 3.
Albedo nō vult intelligi nisi intelligat: cū q̄titate. l^o p. c. 8.
Animalia agiūt in suos mot^o pōtē: libro pmo. caplo. 5.
Aristemtica est remotiora pueniētia cū natura r est maioris simplicitatis. libro pmo. caplo. 8.
Astronomia est simplicior ceteris sciētys subalternatis. libro pmo. caplo. 8.
Astronomie subiectū est sps cū motu. ibidem.

Calefactionis

Caliditas r frigidity factiois curfus nō cōtinuatur. libro 2°. caplo. 3.
Causa r fatum quomō differant. libro pmo. ca. 13.
Categorice oēs hñt extitū de potētia ad effectū. l^o 2°. ca. p.
Causa r ex essentialia sunt q̄tuor. libro pmo. ca. 10.
Cāe quō diuersimode p̄siderant a diuino r nālī: l^o p. c. 10.
Causa r diuersitates. libro pmo. caplo. 12.
Cāe intrinsecē r vniuersalia sunt notiora fm̄ intellectum composita r specialia fm̄ nām. libro pmo. caplo pmo.
Cā necessaria ē p se: r quō indiget causato. l^o 2°. ca. 9.
Cōmune differt duobus modis. libro pmo. ca. 2°.
Complexio quid sit. libro pmo. caplo. 6.
Cōclusio inq̄atū cōclusio est pter pmissas. l^o pmo. ca. 10.
Cōfiliū malū r infortunium quō differant. l^o pmo. ca. 13.
Cōtinuum nō hz partes in actu. libro 2°. caplo pmo.
Cōtinuationis rēpōis que sit causa. libro 2°. ca. 13.
Contrariū nō diffinit^r p reliquū. libro 2°. ca. 4.
Cōtrarietas vā nō necessaria itē extrema mot^o. l^o 2°. ca. 3.
Cōtrarietas affectio r p̄uatio differūt. libro pmo. ca. 2.
Corpus naturale quid sit: r quid mathematicū r ex quo habeat q̄ sit corpus. libro pmo. caplo. 2.
Corpus naturale vnum manens numero variatur fm̄ diuensionem terminatam. libro pmo. caplo. 2.
Corpus vnumq̄q; qualitatis habet nām. formā. mām. r accidentia. libro pmo. caplo. 6.
Corpora simplicia sunt id q̄ sunt ex forma nō ex materia. libro pmo. ca. 6.
Corporeitatis natura. libro scdo. caplo pmo.
Corruptio fit p p̄uationē nō p formam. libro pmo. ca. 2.
dominis nō est cā nature: s; cā male electiōis. l^o p. c. 7.

De generatio

Densitas fit duobus modis. libro 2°. caplo. 9.
Dependētie ratio vbi pendendū.
Deus nō est de cōsideratione naturalis. l^o pmo. ca. 2.
Differētia ē: qua p̄stituit cēntia rei quocūq; l^o 2°. ca. 8.
Dimensiois p̄s sūt multa q̄ p̄s nō sunt cēntie ei^o. l^o p. ca. 8.
Dimensio nō patit^r infundī. libro scdo. caplo. 7.
Discretio qd r p̄pter quid sit. libro pmo. ca. 14.
Disciplinālis vbi naturalis.
Disciplināles vbi mathematica.

Efficiens vniuersale

dicitur dupliciter, libro pmo. ca. 2.

Efficiens cuius esse est p̄pter aliud est posterius illō fm̄ naturam. libro pmo. caplo pmo.
Efficiens quo ad nos p accūs est notū r ignotius. l^o p. c. p.
Efficiens in rebⁿ nālīb^o of pñ^o motus in alio a se. l^o p. c. 10.
Efficiens causa quid. libro pmo. caplo. 10.
Efficiens ē cā finis r cō diuersis tñ respectib^o. l^o p. ca. 11.
Efficiens cā: quid sit oibus r modis. libro pmo. caplo. 12.
Efficiens p̄pinqū r remotū. ibidem.
Efficienti p̄ncipio attributa. libro pmo. caplo. 2.
Elemēta moueri ab intrinsecis videf innuī. l^o pmo. ca. 2.
Essentia rei quomō cā sit motus. libro 2°. ca. pmo.
Essentia rei aliqñ notior est nature aliqñ nobis. l^o 2°. ca. 5.
Esse absolute: est vep esse. libro scdo. ca. 13.
Ex summiur dupliciter. libro pmo. ca. 2.
Extremum queritur duobus modis. libro 2°. caplo. 9.
Existētia ex seipsis quedam instituta sunt ad vnum q̄dam ad multa. libro pmo. cap. 5.

Fabrica

non restat post fabricatozem fm̄ q̄ est fabrica. libro pmo. caplo. 12.

Finis multiplex. f. essentialiter: accidentaliter. p̄pinqus rē motus p̄pinqus: p̄pinqus cōis r reliqua. l^o p. ca. 12.
Finis quid sit. libro scdo. caplo. 5.
Finali p̄ncipio attributa. libro pmo. ca. 2.
Finitum. libro pmo. caplo. 4.
Fit aliqū ex p̄uatione p̄prie: non autē ex materia nisi vt est cōstituta p̄uationi. libro pmo. ca. 2.
Firmamentū quomō sit in loco. libro scdo. ca. 3.
Forma quomō offerat a p̄uatione. libro pmo. ca. 2.
Forma assimilāt: masculo. libro pmo. ca. 2.
Forme qdā gñant r cōrūpūt: qdā nec sic nec sic. l^o p. c. 3.
Formis diuersa attributa. libro pmo. caplo. 8.
Forma quomō conferat scire. libro pmo. caplo. 9.
Forma quid sit. libro pmo. caplo. 10.
Forma aliquomō ē spēs: r aliquo modo differt r multiplicit̄ dicitur. libro pmo. caplo. 10.
Forma multiplex: f. essentialis accidentaliter p̄pinqua remota p̄p̄ia cōis. libro pmo. caplo. 12.
Forma substantialis nō recipit magis r minus. l^o 2°. ca. 3.
Forma substantialis recipit in mā nō in subō. l^o 2°. ca. 3.
Forme substantiali vtrū fit aliq d cōtrariū. libro 2°. ca. 3.
Forme subales aliquomō opponunt^r oppositione extremorum. libro 2°. ca. 3.
Forma corporeitatis est coeterna materie. l^o pmo. ca. p.
Formā ē īgenerabile itelligi dupliciter. l^o pmo. ca. 3.
Forma dans esse est de cōsideratione naturalis: nō autē prima forma efficiens. libro pmo. cap. 3.
Forma vbi corpus.

Gravia r leuia

non mouentur ex seipsis. libro pmo. caplo. 14.

Generatio fit p formā: nō p p̄uationē. libro pmo. ca. 2.
Generatio in substantialitate est corruptio. l^o 2°. ca. 3.
Geometrie subiectū est quantitas. libro pmo. ca. 8.
Geometria pura nō cōuenit cū scia nālī. libro pmo. ca. 8.

Habitus predicamētum

quō le beat. l^o 2°. ca. 3.

Homo in eo q̄ est homo: nō est ens inquantum ens libro pmo. caplo. 4.
Homo creatus est p̄pter felicitatem. libro pmo. ca. 7.
Incipiēdum est a cōiōibus. libro pmo. cap. p.
Indiuidua nō multiplicantur p̄pter q̄ corruptibilia. libro pmo. cap. pmo.
Indiuiduū magis vniuersalis est p̄ius notū fm̄ sensu: sed fm̄ imaginationē indiuiduū spēi. libro pmo. ca. pmo.

Tabula

Infortunium vbi cōsiliū malum.
Infirmus medicus aliud est a medico fm hoc qd est in-
firmus. libro primo. caplo. io.
Instans non hz esse in actu. libro. z. ca. pmo.
Instans itēio nisi mltiplicet: sit nō multiplicat. li. z. c. p.
Instās vnde est instās nō pōt ēē bis. li. pmo. cap. iz.
Instās ius curū cāt tēpus: z qd instans. libro scdo. ca. iz.
Intellectus pcpit quāritatem nudam. libro pmo. cap. 8.

Logyce

subiectum: libro pmo. caplo. z.
Locus qd sit: z opīniones de hoc: z alia
multa ponuntur: libro scdo. caplo. 5. p totum.
Locus quid sit: z de proprietatibus loci: libro scdo. ca. 9.
Locus nō est corpus nec equale corposit: libro scdo. ca. 9.
Locus est equalis locato: est dictio impropria. ibidem.
Locus necessarius est motui: nō est prior eo causalitā-
te sed natura: libro scdo. ca. 9.

Magnum z paruum

an sint cōtraria: libro scdo. ca. 3.
Materia est susceptiva omnium naturalium formarū: cōis
ēi duobus speciebus tantū: libro pmo. ca. z.
Materia tripliciter cōparat ad cōpositū: libro pmo. ca. io.
Mā essentialis accidentalis propinqua remota propria
cōmūis zc. li. p. c. iz.
Materia est ppetua: qd nō hz materiā: libro pmo. cap. 3.
Mā eadē nūero ē corruptibiliū z icorruptibiliū: li. p. c. 3.
Mā nō ē in effectu nisi p receptionē formarū: li. p. c. 3.
Mā nō ēēt necessaria si forma posset ēē sine ipa: li. p. c. 6.
Mā ē ignotior pūatōe z pbaf topice: li. pmo. cap. z.
Mā nō desiderat nec desiderio afali nec nālī: qd nō hz
formam sibi propriam: libro pmo. ca. z.
Materia vbi corpus.
Mā alia pncipia cōueniunt in vno intellectu: li. pmo. ca. io.
Mā cōmūis scie pferat cās formale pmi: li. pmo. c. iz.
Mā cōmūis aliqd nō ēē esse accidēs illi: li. pmo. ca. iz.
Mā medicus sanans scie alius aliquo mō: li. pmo. ca. io.
Mā obile est in quo est principium motionis z in quo est
perfectio prima: libro scdo. caplo. 9.
Mā obile cū mouet est in duplici potētia: li. pmo. ca. pmo.
Mā obile quomo quietat: ibidem.
Mā obilibus attributa: libro scdo. ca. io.
Mā ois alius licet non sit ex lege nature particularis ē
ēi ex lege nature vniuersalis: libro pmo. caplo. 7.
Mā ois z ethica ex quo pueniant: libro pmo. ca. i. 4.
Mā ois nihil hz fm intellectu: libro scdo. cap. pmo.
Mā ois ois quo intelligitur esse in tempore: li. p. z. ca. p.
Mā ois pendet ex sex rebus: ibidem.
Mā ois plures diffinitiones ponunt: libro scdo. ca. pmo.
Mā ois pandit duplex potētia: libro scdo. ca. pmo.
Mā ois est perfectio pria eius qd est in potētia f3 qd est
in potētia: ibidem.
Mā ois quare diuersa diffinitionibus diffinit: ibidē.
Mā ois z quietis diuisio: libro pmo. caplo. 5.
Mā ois est aliquando cōis de potētia ad effectum p
formam in materiā: libro pmo. caplo. io.
Mā ois pncipii aliqd ē pparat aliqd pficiēs: ibidē.
Mā ois in qbus pdicamentis reperitur: libro scdo. ca. p.
Mā ois quid sit: libro scdo. ca. pmo.
Mā ois ēē in pdicamēto of quadrupliciter: li. z. ca. 3.
Mā ois qūo sit in quātitate z qūitate: libro scdo. ca. 3.
Mā ois quomō habeat esse in situ: libro scdo. ca. 3.
Mā ois nō est ad formā nec ad mām: libro scdo. ca. 7.
Mā ois circularis est cā ois motui: libro scdo. ca. iz.
Mā ois quomō mensuret tēpus: libro scdo. ca. iz.
Mā ois vbi actiones.
Mā ois ēē ipsum nihil: libro scdo. ca. pmo.

Sufficientie

Mūscie subiectū sunt toni z tempora: libro pmo. ca. 8.
Naturam esse an sit principium scientie natura-
lis: libro pmo. capitulo. 5.
Nature diffinitio: libro pmo. ca. 5.
Natura tripliciter dicitur: libro pmo. ca. 6.
Natura duplex: scilicet vniuersalis z particularis: li. pmo. c. 7.
Natura licet dictione careat: tamen eius opus tendit
ad finem: libro primo. ca. i. 4.
Natura vbi corpus.
Naturalis non habet tractare de principio efficiente z
finali cōmūi: libro primo. ca. 3.
Naturale quid est: z quid est qd hz naturam z qd est per
naturam z qd est ex natura: libro pmo. ca. 7.
Naturalis z disciplinalis quomō differunt: li. pmo. cap. 8.
Nālūs qbus egeat in suis probationibus: li. pmo. ca. 9.
Numeratus verus quis sit: libro scdo. cap. iz.
Numerus qre nō pntet sub scia nālī: libro pmo. ca. 8.
Numeri nā que sit vt est intelligibilis: libro pmo. ca. 8.
Olim dupliciter: libro scdo. ca. iz.
Opus vni hz multos fines: libro pmo. ca. iz.
Perfectio aliquando vnioca: aliquando equo-
ca respectu diuersorū: libro scdo. c. z.
Perfectio duplex: scilicet ppta z cōis: libro scdo. cap. 5.
Perfectibile est de puatione in habitum: mutabile vero
de contrario in contrarium: libro pmo. ca. scdo.
Pendendi ratio: libro pmo. ca. 8.
Perfectine subiectum: libro pmo. ca. 8.
Principia alia sunt generati alia gnātōis: libro pmo. c. z.
Principia corporis sunt materia z forma digniori modo
q puatione: libro pmo. ca. z.
Principium cōis dicitur duobus modis: libro pmo. ca. z.
Principia sunt quattuor: libro pmo. ca. z.
Principia propinqua z remota que sint: libro pmo. c. iz.
z libro secundo. caplo pmo.
Principia propria debent inquiri in scientia an sint z qd
sint: libro pmo. caplo pmo.
Principia pma dicunt de alijs pncipijs: libro pmo. c. 3.
Prioritas z posterioritas in cursu cui ptes sint: li. z. c. ii.
Potentia epistēs nō est perfectus: libro pmo. ca. iz.
Puationis necessitas: libro pmo. caplo scdo.
Puatione est principium: ibidem.
Puatione aliquo modo requiritur ad mutabile z perfe-
ctibile: libro pmo. ca. z.
Puatione non est perfectio: libro pmo. caplo scdo.
Puatione quomodo est principium: ibidem.
Puatione dicit pparationē in materia: libro pmo. ca. z.
Puatione alius nō est coeterna materiē: li. pmo. cap. 3.
Puatione sicut habet esse per accidens: ita generatur z
corrumpitur: libro pmo. caplo tertio.
Puatione vbi contrarietas.
Quando attributa: libro scdo. ca. 3.
Quantitas certa non est existens nisi in materia z subie-
cto: libro pmo. caplo quarto.
Quantitas quomō intelligitur diuersimode a duobus
modis formatum: libro pmo. cap. 8.
Quantitates quomō diuersificant: libro scdo. ca. 8.
Quies totius qd z quomodo: libro scdo. caplo pmo.
Quies non opponitur secundum se motui: sed secundum
aliquid qd cōsequitur eam: libro scdo. ca. 4.
Quies nō pōt esse habitus z motus puationis: li. pmo. ca. 4.
Quies quare aliquo mō hz ptes z posterius: li. pmo. ca. iz.
Quies vbi motus.
Quies quid sit: libro scdo. capitulo pmo.
Quies totius qd sit z quomō: libro scdo. caplo pmo.

Quies consideratur quantum ad id quod est: et quantum ad id quod consequitur: libro scdo. ca. 4.

Receptum aliquando est forma substantialis: aliquid quando affectio accidentalis: li. p. ca.

*Relationi attributa: libro scdo. ca. 3.

*Requisita ad corporis mutabilitatem: li. pmo. cap. 2.

*Res quedam sunt semper quodam sepe: libro pmo. ca. 13.

*Res diffinitas et similitudo unde fit: li. pmo. ca. 14.

*Res in principio generationis prius est in loco quam in forma sua: libro scdo. ca. 7.

*Res uenientes in natura quomodo multiplicantur: li. pmo. ca. 7.

*Res quomodo sunt in tempore: libro scdo. ca. 13.

*Res in quibus non est prius nec posterius ullo modo non sunt in tempore: li. pmo. ca. 13.

*Requisita ad corporis mutabilitatem: libro pmo. ca. 2.

*Responsio per quas causas et quomodo fit ueniens: li. pmo. ca. 15.

*Nihil certa non est nisi nominent omnes causas: libro pmo. capitulo. 15. circa finem.

*Respectus multiplicari in infinitum non est inconueniens: libro pmo. caplo. 3.

*Resolvere quid sit: libro scdo. ca. 9.

*Resistentie diuersitas: libro scdo. ca. 8.

Sempiternum quid sit: libro scdo. ca. 13.

Singulare vagum duplex: li. pmo. ca. p.

Singulare signatum non notius aut ignotius ullo spali neque quo ad intellectum: neque quo ad naturam: libro pmo. ca. p.

Simplicium natura est forma ut natura aque est ipsa forma: libro pmo. ca. 6.

Situs predicamentum quomodo in eo sit tria: li. pmo. ca. 3.

Simi attributa: ibidem.

Species ut continentur sub genere sunt simul natura non tamen simpliciter: libro scdo. ca. 2.

Spacium infinitum si esset: esset solum per se extrinsecum: li. pmo. ca. 7.

Sperma quomodo fit aial pauitatem: li. pmo. ca. 3.

Subiectum scilicet natura est corpus sensibile: li. pmo. ca. pmo.

Superficies due distincte non componunt aliquid unum quod sit locus: libro scdo. ca. 9.

Superfluitates propter que finem sunt: li. pmo. ca. 14.

Tardius et citius que sunt: libro scdo. ca. 8.

Tarditas et velocitas quomodo diuer-
sificentur: ibidem.

Transitus et motus differunt: li. pmo. ca. pmo.

Transitus motus non habet discontinuationem in actu: li. pmo. ca. p.

Tempus quod fit et temporis proprietates: li. pmo. ca. 10.

Tempus non est motus dupliciter probatur: ibidem.

Tempus non est velocius neque tardius aliquo tempore: ibidem.

Tempus est numerus motus: libro scdo. ca. 11.

Tempus quomodo fit prius ibidem.

Tempus est cuius seipso accidit ante et post: et non est aliquid quod existens proprie: libro scdo. ca. 11.

Temporis nihil est nisi instans: libro scdo. ca. 12.

Tempus non potest numerari sine re: ibidem.

Tempus numerantia multa: ibidem.

Tempus mensurat motum et e converso: li. pmo. ca. 12.

Tempus quomodo potest dici longum: breue: multum paucum et alia: libro scdo. ca. 12.

Tempus quomodo dicitur habere esse: libro scdo. ca. 12.

Tempus quare sit debilius in esse quam motus: et quod tempus non est relatiuum: libro scdo. ca. 12.

Tempus est inter quocumque duo instantia: ibidem.

Tempus habet multa accidentia: libro scdo. ca. 12.

Temporalia verba que sunt: ibidem.

Ubi predicamentum quare in eo sit motus: li. pmo. ca. 3.

Vacuum non habet esse: libro scdo. ca. 9.

Vegetabilis materia vocatur natura: li. pmo. ca. 5.

Velocitas et tarditas non sunt in motu: li. pmo. ca. 3.

Uniuersalia sunt perpetua duobus modis. scilicet respectu singularium et respectu predicamentorum essentialium: li. pmo. ca. 3.

Uniuersalia quare dicuntur non generari neque corrumpi: libro pmo. ca. 3.

Ule non habet esse nisi in indiuiduis: libro scdo. ca. pmo.

Uniuersalia sunt magis nota quo ad rationes nostras: sed indiuiduum vagum quo ad naturam et perfectionem: li. pmo. ca. pmo.

In voluntariis difficile est assignare causam: li. pmo. ca. 3.

Ule materia origo et elementum differunt ratione: libro pmo. ca. 2.

Ule differt a priuatione: libro pmo. ca. 2.

Ule assimilatur femine: libro pmo. ca. 2.

Ule quid sit: libro pmo. ca. 3.

Sufficientie Tabule Sinis.

Tabula Sexti

Abstractio multiplex: et eius gra-
dus species habetur

parte scda. cap. 7.

Accidentia que accidunt essentie ex mate-
ria. parte scda. ca. 7.

Accidentia et actiões aliquę: que accidunt aie
dū est in corpe: pte 4. ca. 4.

Accidentia vbi dispositiones.

Actiões materie qbus modis differāt: pte pma. ca. 4.

Actiões diuerse ex diuersis sunt virtutib: pte. 5. ca. 8.

Actiones proprie non absentantur ab essentia cuius sunt
actiones. ibidem.

Admiratio vbi hominis proprietates.

Admiratio fit quobus modis: parte. 5. ca. 5.

Aer quomō videat: parte 3. ca. pmo.

Aer quomō albificet: parte tertia. ca. 4.

Aer an ponat instrū vel mediū ad videndū. ibidem.

Afficitur melius res a suo hrio q̄ a suo simili: pte p. c. 7.

Albedo vnde habeat q̄ sit albedo: pte tertia. ca. pmo.

Albedo an fiat ex lumine: pte tertia. ca. 4.

Albedo non est lux. ibidem.

Albū trāsit in nigrū paulatim tribus vijs. ibidē.

Almeonia opinio de aia. parte pma. ca. 7.

Alteritas in qbus cadat et in qbus nō. pte 4. ca. 7.

Alie esse et diffinitio affirmat: parte pma. ca. pmo.

Aia dī vis vel potētia: dī forma et pfectio. ibidē.

Animā non est corpus. ibidem.

Animā est forma: finis: et efficiens. ibidem.

Animā cōuenientius dī perfectio: q̄ vis aut virtus aut
potētia. ibidem.

Animā non est nomen essentie. vbi supra.

Animā quid sit. ibidem.

Aia quomō appbēdere et mouere debeat. ibidē.

Animā que substantia sit. ibidem.

Animā cur diffiniatur per corpus. ibidem.

Animā q̄re p̄sideret in scientia nāli. ibidem.

Animā nō est perfectio ois corporis. ibidem.

Animā quid sit. ibidem.

Animā celi ibi. Celi animā.

Aia p̄ aliquos puenit celo et vegetabilibus. ibidē.

Animā quid sit ex relatione quā h̄s. ibidem.

Animē scientiam diuersi diuersimode apprehendere cō-
tenderunt: parte pma. ca. 7.

Animē doctrinā pponere est vīa liberior et notior ad di-
scēdū: q̄ pponere doctrinā de corpe: in p̄mio.

Aia dum p̄iugit si ponat esse bō: aut aliqd aliud: multa et
absurda in cōueniētia et heresis sequunt. pte p. ca. 7.

Animā est causa qua vegetabile et animale sunt illius cō-
plexionis quam habet: parte pma. ca. 7.

Animā cōtinet in predicamento substantiē. ibidem.

Animā est causa vnde subiectum p̄p̄iuz est id in effectu
et est causa. vnde est sic. ibidem.

Aia cū sepa: qd accidat et qd substantiat. ibidem.

Aia est substantia: qd est forma q̄ nō est in subo. vbi supra.

Animā est vna in composito. ibidem.

Aie actiões sunt: q̄ p̄gregat: p̄iugit: cōpōit: et seruat. ibidē.

Animā est perfectio subiecti et quomō. vbi supra.

Aie diuerse actiões sunt: ex diuersitate suarum virtutum.
parte p. ca. 4.

Animē humane virtutis multiplex. scilicet cōtēplatiua et acti-
ua et que sint. ibidem.

Animā humana licet non pendeat ex corpore: h̄s tñ ad
corpus vt forma: parte scda. ca. pmo.

Animā occupata circa interiora non curat de exteriori-
bus et cōcursio: parte quarta. ca. 7.

Naturalis Animē

Animā quomodo sit cā permutationis cōp̄sionis in ma-
teria corporali: parte quarta. ca. 4.

Animē mundi attributa. ibides.

Aia nobilis quomō trāscēdat opationē suā i corpe. vbi s̄.

Animē accitū cause que sint: pte q̄rta. ca. 6.

Animā que est apta recipere intelligibilia ex intellectu:
nō est corpus nec forma exis in corpe: pte 5. ca. p. et 7.

Animē rationalis essentia nō esse imp̄fessā in corpe pro-
batur: parte quinta. ca. 2. p. totum.

Animā apprehēdit essentia illas semp̄ et ibides.

Animē substantia habet duas actiones: et vtreq̄ sunt ipe-
dientes se. et quare. vbi supra.

Aia cū intēta fuerit sensibus retrahet ab intellectu. ibidē.

Aia rōnal quomō mōis adiūet a virtutib: aialib: pte. 5. ca. 7.

Animā si impēdia nō fuerit in proprijs actionibus non
egēbit corpore. ibides.

Animā perfecta et roborata: sola per se operatur actiones
suas absolute. vbi supra.

Animā a quo habet q̄ sit singularis. ibides.

Animē singularitas est aliquid qd esse incepit et nō eter-
num qd semper fuerit. vbi supra.

Animē cū creat in aliquo corpe inest affectio nālis scilicet
tūis ad regēdū illud ad p̄uidēdū ei et alia h̄s. ibidē.

Animā esse imortale: et non trāscire de corpore ad corpus
probat. parte quinta. ca. 4. p. totum.

Animā a quo creatur: parte quinta. ca. 4.

Animā quomō pendeat ex corpore. ibidem.

Aia fieri vel esse res intellectus nō placet Ani. pte 5. ca. 6.

Animā est quasi speculum. ibides.

Aia cū liberabit a corpore et ab accidētibus corporis po-
terit cōiūgi in intelligentie agentis. ibidem.

Animē instrumenta infra ibi. Instrumenta.

Animē humane sunt vnum in specie et diffōne. pte 5. ca. 7.

Animā non habet esse ante corpus. ibides.

Aie nō h̄t alteritatē in essentia et forma. ibides.

Aia q̄re habeat affectionē nālem ad corpus. vbi supra.

Animā h̄s p̄ncipia pfectiōis sue mediāte corpe. ibidē.

Aia nō cē vñ in oibus hoib: multipl̄. p. baf. vbi supra.

Animā quomō intelligi esse effecta singularis. ibidē.

Animā q̄re nō pēdeat a corpore pte q̄rta. ca. 4.

Animē attribuens esse quid sit. ibides.

Animā humana prius est intelligens in potentia: postea
in effectu. parte quinta. ca. 5.

Animā quomō cōsideratur a naturali. ibides.

Aia vegetabilis nō est iūcta cū aia hūana: pte 5. ca. p.

Aie n̄e nō h̄t potestātē intelligēdi oia subito: pte 5. ca. 6.

Animā p̄ncipialiter pender a corpe: parte q̄rta. ca. 8.

Animā viuificat animal ex corde. ibides.

Animalia qdā q̄re in tenebris videat: parte 3. ca. 7.

Aiales vires quo opant remoti ipeidētis: pte 4. ca. 7.

Antiquoz opinionēs de aia: parte pma. ca. 7.

Anulosis aialibus attributa: parte pma. ca. 7.

Apis q̄re meliorē h̄cat odorē q̄ cetera alia: pte 2. ca. 5.

Apprehēdens vis diuiditur: parte pma. ca. 5.

Apprehēdētū virtū ab intus sufficiētia et qd sint. ibidē.

Apprehēdere formas: et apphēdere itēdēs quo v̄nt. vbi s̄.

Apprehēdere opando: et nō opando differunt. ibides.

Apprehēdere p̄ncipal̄ et secundario quo differāt. ibidē.

Apprehēdētis virtū sensibilibi ab intus occultaz suf-
ficiētia: et earum diffinitionis. vbi supra.

Apphēfionū modi ponunt et declan: pte 2. ca. 7. p. totū.

Apphēdere quid sit: parte scda. ca. 7.

Apphēfio imaginabilis nō nisi corpe p̄fici: pte 4. ca. 7.

Apprehēdētēs virtutes naturaliter inclinatur ad suū
apprehēibile: parte tertia. ca. 8.

Apprehendentes virtutes naturaliter inclinantur ad suū
apprehensibile: parte 3^a. ca. 8.
Apprehendentes virtutes nihil habent facere nisi iudica
re vel apprehendere: parte 4^a. cap. 4.
Appetitus alicuius vt aliquid emanet ab eo est duobus
modis: parte prima. caplo pmo.
Appetitus quid sit: parte quarta. ca. 5.
Atri quidam attributa po^t. parte tertia. ca. 4.
Atomi qre videant^r ab hoie existente in tenebris ⁊ non
in radio: parte tertia. ca. 3.
Auditus quid sit: parte prima. caplo gnto.
Auditus infra. vbi visus.
Auditus sit a nervis cerebri: parte. 5. ca. 8.
Augmentatiua virtus quid sit ⁊ quomodo differat a nu
tritua: parte scda. capitulo pmo.
Augmentatiua vbi nutritua.

Brutorum multorum cantelle naturales ex eoz
estimatiua pederes po^t: pte. 4. ca. 3.

Calor Calor naturalis est p^rimuū instrumentus ve
getabilis: parte scda. caplo primo.

Celi anima an p^rineat in diffiⁿe data de aia: pte p^a. ca. p.
Celestiuū corp^oz nāz opinioes declarates ponit. ibidē.
Cogitatiua virtus que sit: parte q^rta. ca. pmo.

Cogitatiue ⁊ memoratiue loca q^r sit: parte gnta. ca. 8.
Calor est q^ritas scdi mēbri diuisionis: parte tertia. ca. p.

Calor non est actu nisi per lumen. ibidem.
Caloris duo itelligunt^r circa apparatiū eiusdē: pte 3^a. c. 3.

Calor quid sit. ibidem.
Calores medij quomodo fiant: parte tertia. ca. 4.

Cōposita nō aiata qre nō habeat sensus nec virā: quam
uis augeantur: parte scda. ca. 3.

Cōparationes virtutū ad corp^oz qles sint. pte. 5. ca. 7.
Cōplexioes spūz quare debeāt ēē diuerse: pte. 5. ca. 8.

Cōpescientia intenditur volūtas ad desideriuū: ⁊ ex ira
ad victoriā: parte quarta. ca. 4.

Cor quomō possit ēē p^rincipiū oīus v^rtutū: parte. 5. ca. 8.
Cordis dispōnes multe ponunt^r. parte quarta. ca. 6.

Cordis p^rmarie ⁊ secundarie dispōnes q^r sint. ibidē.
Cordis attributa. vbi supra.

Cordis sensus ⁊ p^recipue tactus est maior q^r sensus cere
bri: parte quinta. ca. 8.

Corporum distinctio ponitur: parte p^rma. ca. pmo.
Corpora sunt duobus modis f3 p^rma diuisionē: pte. 3. c. p.

Corpus passī a nō corp^o sine ip^si^o offēnsiōē: pte. 3. ca. 7.
Corpis dispōnes ex hoc q^r est corpus ponit^r: pte. 4. ca. 4.

Corpus a quo habeat q^r sit singulare: pte gnta. ca. 3.
Corpus aut essentiam anime impossibile est esse t^rebauz

anime: parte quinta. ca. 6.
Corpus ex hoc q^r est corpus nō posse esse id in quo con
iunguntur virtutes p^rbatur: parte gnta. ca. 7.

Crocī parua q^ritas qre tingat multa aquā: pte. 3. ca. 5.
Cupiditas ⁊ ira hñt dñūz iter virtutes mouentes. Aliē

etiam virtutes graduant^r: parte quarta. ca. 4.
Cura vbi lassitudo.

Delicia quid sit: parte quarta. ca. quinto.
Desideriū quid sit: parte quarta. ca. 3.

Desperatio quid sit: parte quarta. ca. 3.
Destruo posteriori nō destrui^r p^rius sed ē^s. pte. 5. c. 4.

Destruēdi potētia q^r sit ⁊ ex quo sit: parte gnta. ca. 4.
Diasanum vbi translucens.

Difficultas cognoscēdi est ex duobus: parte gnta. ca. 5.
Diffidētia quid sit: parte quarta. ca. 3.

Diffinitio vbi sillogismus.

Discere quare p^rariū sit ad memorari. parte q^rta. ca. 3.
Discere p^rmuū cui comparatur: parte gnta. ca. 6.

Dispōnes qdā p^rincipialiter pendent ab anima: quedam
ab vtroq^r: ⁊ quedā a corp^ore: parte quarta. ca. 4.

Dolozis ire ⁊ trillificē causa ponitur: parte quarta. ca. 3.
Dubitatio est p^riuatio comprehensionis alterius cōtra
dictoriarum: parte prima. caplo quarto.

Elementa ⁊ multa mixta: quare non recipiāt vi
tam: parte quinta. ca. 7.

Emanatiā ab anima p^rimo que sint: parte gnta. ca. 7.
Epilēnticus ⁊ aliqui alij quare videant^r intus id qd ap
paret foris: parte quarta. ca. scdo.

Essētia alicuius nō absētat ab eo: parte gnta. ca. 7.
Essētie accidentia ex materia que sint: parte scda. ca. 2.

Ethicoz calor est multo fortior q^r tertianoz: pte. 2. ca. 3.
Extimatiua ⁊ alie vires interiores quid sint: parte prima.

cap. gnto. ⁊ parte quarta. caplo pmo.
Estimatiua quomō abstrahit: parte scda. caplo scdo.

Extimatiue ⁊ memoratiue v^rtus declat^r: pte. 4. c. 3. p totū.
Extimatio fit multis modis. ibidem.

Extimatio est excellēti^oz index in aialibus. vbi supra.
Extimatiua quid operetur: parte quarta. caplo pmo.

Extimatio ē nobili^oz iter v^rtutes apphēdētes: pte. 4. c. 4.
Excellēs sensibile corūp^rit sensum: parte quinta. ca. 2.

Extrema vniūscuiq^s partis inter se habent differētiās:
⁊ que sint: parte quarta. ca. 6.

Fames ⁊ sitis qd sint: parte scda. ca. 3.
Fama oīs est perfectio ⁊ non conuertitur

p^robatur: parte prima. ca. pmo.
Forma multiplex: parte prima. ca. pmo.

Forma esse vni^o in cōposito innuit: parte p^rma. ca. 3.
Forme plures: vtrū sint in homine. ibidem.

Forma quomodo transeat de virtute interiori ad aliam
virtutem interiorē: parte tertia. ca. 8.

Forma intellecta vbi t^rebauis.
Forma q^r est in aia manifestū p^rincipiū est eius qd p^ringit

in mā: sicut forma sanitatis in aia media ⁊c. pte. 4. c. 4.
Formationes tres intellectus quomō differāt: pte. 5. ca. 6.

Forme intelligibiles sunt res p^rse existētes. ibidem.
Forma quid sit: parte quarta. caplo gnto.

Gaudium Hācūa v^rtus vbi ē^r: ⁊ vbi nutritua.
Generatiua habet duas actioēs: que sint: pte scda. ca. p.

Generatiua restaurat qd de specie resoluū^r. ibidem.
Generis nā imperfecta est: parte p^rma. ca. pmo.

Hñis ⁊ differētie nō est p^rcessus in infinitū: parte. 5. ca. 2.
Hupius ⁊ alia similia quomō albeant: parte tertia. c. 4.

Graduatio v^rtutū oīus tā nāliū quā aialū: pte p^a. ca. 5.
Gustus quid sit: parte primo. ca. gnto.

Gust^r v^rlitās ⁊ quō aueat ⁊ differat cū tactu: pte. 2. c. 4.
Gustus vbi visus.

Herculus somnū qle fuerit. parte quarta. ca. 2.
Homini actōes p^rpe q^r sint: pte p^a. c. 4.

Homō quare habeat subtiliorem sensum tactus ceteris
animalibus: parte scda. ca. 3.

Homō qre nō habeat nisi duo noia odor^o: parte. 2. ca. 5.
Homō cur debilit^r odor^o. ibidem.

Homines v^roz somnūz qui sint: parte quarta. ca. 2.
Homines v^rueniūt in apphēdēdo qd sentiūt ⁊ imaginant^r: s3

differunt in velle illud: parte quarta. ca. quarto.
Hois p^rpetates actioēs: ⁊ alie ei attributa: parte. 5. ca. p.

Hominis p^ruicias maxime propria est forinare itētiōes
vniūscuiq^s ⁊ intelligibiles maxie abstractas. ibidē.

Homini nēst iudicās sensibilis: ⁊ iudicās imaginatiua ⁊
iudicās estimatiua: ⁊ iudicās cōtemplatiua: ⁊ iudicās

actiua: parte quinta. ca. pmo.

Tabula Sexti

Domini inest aliqua substantia que apprehendit intelli-
gibili recipiendo: parte quinta. ca. scdo.
Domines quomodo differant in qualitate et quantitate
ingenij: parte quinta. ca. 6.
Humana essentia est natura: parte scda. ca. z.
Humane essentie natura est non multiplicari: et que sit non
huius: parte scda. ca. scdo.
Humanitati accidit multiplicari ex ma. ibidem.

Infectio

Ingenium est principium do. trine. ibidem.
Ingenium inscipit malus et minus. ibides.
Instrumeta fatigantur ex iugi motu: et destruitur eorum
cōplexio naturalis: parte gnta. ca. scdo.
Intellectus multiplici sumit: parte pma. ca. 5.
Intellectus et imaginatio quomodo differant in appre-
hensione albedinis et alioz: bz: parte quarta. ca. 3.
Intellectus est prima virtus anime que comparat con-
templationi: parte quinta. ca. pmo.
Intellectus actius eget corpore et corporalibus virtu-
tibus ad omnes actiones suas. ibidem.
Intellectus contemplatiuus eget tripliciter huiusmodi non
omnino. vbi supra.
Intellectus multiplex: parte quinta. ca. pmo.
Intellectiva virtus si intelligeret instrumeta corporali non intel-
ligeret seipsam: parte quinta. ca. scdo.
Intellectiva virtus iterum si intelligeret instrumeta cor-
porali non intelligeret aliqua alia. ibidem.
Intellectus oppositio non est bz ad sensus: nā cū intellexerit
nobilitate poterit et ignobilitate apprehendere: sensus ve-
ro non. vbi supra.
Intellectus quare magis corroboretur in senectute in iu-
uentute. ibidem.

Intellectus qualiter nascatur in aia: parte gnta. ca. 5.
Intellectus bz potestate multiplicandi qd est vni: et adnan-
di que sunt multa: et quomodo: et quod hoc non cōpetit alijs
virtutibus. ibidem.
Intellectus quare non possit formare ea que sunt in vlti-
mo intelligibilitatis. vbi supra.
Intellectus bz gradus: qui ponuntur: parte gnta. ca. 6.
Intellectus: intelligens: et intellectum quod non sunt idem
arguitur: parte quinta. ca. 6.
Intellectus non continet multitudinem vltimo modo: nec
ordinem formarum. ibidem.

Intellectus est principium omnis forme emanantis ab
eo in anima. vbi supra.
Intellectus nō est efficiēs formas et creans illas. ibidē.
Intellectus adeptus quid sit. vbi supra.
Intelligibilia pma sunt ppositiones quas puenit crede-
re non aliunde: parte pma. caplo quinto.
Intelligibiliū forma pceptibile ē sub bz non corporale
pbat multis rōnibus: parte quinta. cap. scdo.
Intelligētia agēs et patēs declant: pte gnta. ca. 5. p totū.
Intelligētie quomō intelligat malū et puationes. ibidē.
Intelligibilia dñi formari tribus modis. parte 5. ca. 6.
Irafcibilia et concupiscibilia cur sunt ptes: parte pma. ca. 5.
Irafcibilia et concupiscibilia attributa: parte gnta. ca. pmo.
Ira vbi concupiscētia.

Iudiciū intellectuāle et imagināle: parte quarta. ca. pmo.
et alia multa: cā sunt sonni. pte. 4. c. z.

Lassitudo

Lucētia in nocte. parte tertia. ca. 3.
Luentia omnia sunt eiusdem generis. ibidem.
Luentia vbi hominis proprietates.
Lumē est qūtas pmi mēbi diuisionis. parte tertia. ca. 5.
Lumē descendēs ex lucido an sit qūtas. parte tertia. ca. z.

Naturaliū

Lumina super celiētia q sunt: parte tertia. ca. tertio.
Lux: lumē et splēdor quomō differat. parte tertia. ca. p.
Lux est qūtas pmi mēbi diuisionis. ibidem.
Lux est pars coloris. parte tertia. cap. pmo.
Lux quid sit. ibidem.

Malum

vbi intelligentie.
Mā: vna est: parte quinta. ca. 2.
Medicina deceptorum que vocatur lac virginis quo-
modo fiat: parte tertia. ca. 4.
Mediū non calin neq: frigidū: parte scda. ca. tertio.
Medius terminus in sillogismo dupli inuenit. pte. 5. c. 6.
Memoria est thesaurus intellectus: parte quarta. c. pmo.
Memorie locus ibidē: et ibi cogitatie.
Memorative virtus: vbi estimatiue.
Memoria et si fit in brutis aliquibus: non tamen recoz-
datio parte quarta. caplo tertio.
Memorare quasi cōtrariū est ad discere. ibidem.
Memoria imaginā hñt q non hñt multos motus. pte. 4. c. 3.
Mores ex q vntate aie habeat esse: parte gnta. ca. pmo.
Motus diuiditur: parte pma. caplo quinto.
Motus virtutis dispositiones po: parte. 4. ca. 4.
Motus diuisioni: aut enī est scōs qūtatē: aut fm qūtatē:
aut scōm aliud: si sit localis aut est nālis: aut voluntas:
aut animalis et reliqua. parte pma. ca. scdo.
Motus voluntarius duplex: parte scda. ca. tertio.
Multitudo rez ex multis causis puenit. parte. 5. ca. 3.

Natura

pōt facere cōplonē: q est ad modū pmuta-
tionis: ars vero nō. parte tertia. ca. 4.
Natre actiōes sunt infinite in diuīdēdo et opando. ibidē.
Nigredo an sit color verus: parte tertia. caplo quarto.
Nihil ociosū aut supflūū est in nā: parte gnta. ca. 4.
Nucha que sit: et quoz sit origo: parte quinta. ca. 8.
Nutritio quomodo puenient fiat. ibidem.
Nutrimentum non semper permuat subitō in naturā
nutriti: parte scda. caplo pmo.
Nutritina quid sit: et eius finis: et quomodo differat ab
augmentatiua. ibidem.
Nutritina semit augmentatiue: et augmentatiua generati-
ue: et due pime veriantur circa singulare: tertia vero inte-
dit speciem: parte scda. caplo scdo.
Nutritina refrauat qd de singulari resoluit. ibidē.

Obscuritas

in qb sit: et a qb reb: ca. 3.
Obscuritas qd sit: parte tertia. ca. pmo.
Obscuritas est in subiecto luitinis. ibidem.
Oculus vbi sol. Oculi vbi animalia.
Occupari nō possumus eodē tpe circa diuersa. pte. 4. c. z.
Odoratum qualiter possit esse vapor: parte scda. ca. 5.
Odores vbi homo et pomum.
Odorandi mediū qd sit. parte scda. ca. 5.
Ofatus quid sit: parte pma. caplo quinto.
Ofactus hominis comparat ad ofactus ceteroz an-
malium: parte scda. caplo quinto.
Ofactus fit a duobus carunculis: parte quinta. ca. 8.
Ofactus vbi visus.
Opinio quid sit: parte quinta. caplo pmo.
Opinionēs antiquoz de aia: parte pma. caplo scdo.
Odo libz: naturalium vix ad hunc sextum inclusiue
ponitur in problemis circa principium.
Odo alioz: nāliū: discipinalium: et diuinorum po-
nitur circa finem problemij.

Partes

Quum qd acquiritur ab igne: parte tertia. ca. quarto.
Pstitutionis due: parte pma. ca. pmo.
Passio nō accit nisi ex re noua. pte. 2. c. 3.
Passio quid sit: et in quibus sit: parte scda. ca. 3.
Passio quomodo fiat: parte tertia. cap. 7.

*Patitur res melius &c. vbi afficitur.
 *Pauor est causa somni & aliquando mortis. pte 4^a. ca. z.
 *Percussio quid sit: parte secunda. caplo sexto.
 *Percutienti & percusso attributa. ibidem.
 *Perfectio est respectu speciei. parte prima. caplo pmo.
 *Perfectio duplex. s. prima & scda. ibidem.
 *Permanendi appetitus est res que venit ex deo in omne
 qd est: parte scda. caplo primo.
 *Permutatio quedam vera: quedam similitudinaria &
 que sint: parte tertia. caplo quinto.
 *Pomū qre marcescat ex multo odoratu: parte 2^a. cap. 5.
 *Potentie nomen quid apprehendat: parte pma. ca. pmo.
 *Potētia tripliciter dī. pma dī absoluta nālī. Scda dī
 facilis vel possibilis. Tertia dī esse perfectio virtutis:
 parte pma. caplo quinto.
 *Prin cipium non omne elementum est. parte p^a. caplo. z.
 *Principia actiui & pteplatiui ex gbus sint. parte 5^a. ca. p.
 *Prutiationes vbi: intelligētie.
 *Pzophetie aliqua attributa pō. parte quarta. cap. 4. & 5.
 *Pzopū nō scimus nisi postq; scuerim⁹ cōe. in pbenio.
 *Pictus siue angulus sunt accētia rectitudinis: pte 3^a. ca. 5.
 *Puncto attributa: parte quinta. caplo scdo.
 *Pupilla vna quare ipleat cū altera claudif. parte 3^a. c. 7.
 *Pupille attributa. ibidem.

Rationalis anime vires q & qd sint. pte p^a. ca. 5.
 *Recordatio vel reminiscētia nō est
 nisi in hoīe iter animalia: licet in multis sit memoria:
 parte quarta. caplo tertio.
 *Recordatio quid sit ibidem & quomodo in recordatio:
 ne procedatur vbi supra.
 *Recordant qdā facilius qd dīcāt & q sint & b^a. cā. ibidē.
 *Redditus quomodo fiat: parte scda. caplo quinto.
 *Reprobatio antiquoz circa opinioēs de ala: pte p^a. ca. z.
 *Resolutioē vsq; ad mās pma innuit. 2ui. pte pma. ca. 3.
 *Retractio anime vnde perueniat: parte quinta. caplo. z.
 *Risus vbi hominis propterates.

Sanguis cū fuerit diuersa q cōplonū vel dispōnū
 inclināt ad diuersos mores vel diuersa
 accidentia & ad que. parte quarta. caplo sexto.
 *Sapiētia creatozis h3 in fe oia pma pērita & futura: an
 geli aut & aīe qualr fe hēat circa hoc. parte 4^a. cap. z.
 *Sapozes quot sint & quid sint: parte scda. caplo tertio.
 *Sciētia est certa comprehensio alterius contradictoria
 rum. parte pma. caplo quarto.
 *Scientia quid sit. parte quinta. caplo primo.
 *Sciō quid sit. parte secunda. caplo sexto.
 *Sensata vt simul inueniant ab intellectu q requiraf.
 parte quarta. caplo pmo.
 *Sensibilia communia quomodo apprehendantur a sen
 sibus particularibus. parte tertia. caplo octauo.
 *Sensibilia communia quare cōia dicant. ibidem.
 *Sensibile excellens: vbi excellēne.
 *Sensibilia aīa & vegetabilis qd eē hnt. parte pma. ca. 3.
 *Sensibilia cōia sunt quinq;: parte pma. caplo quarto.
 *Sēssibilis vis diuidif in motū & apphēdētē. pte p^a. c. 5.
 *Sensus quomodo sentit fe sentire. parte scda. caplo scdo.
 *Sēnus cōparatio circa pari vel nō pari: parte scda. ca. 3.
 *Sēnus iteriores declarant. qdā eis attributa: pte 3^a. c. 8.
 *Sensus quid sit: parte pma. caplo primo.
 *Sensus est aliqua affectio vel passio: parte pma. ca. z.
 *Sensus interiores quot sint. parte pma. caplo quinto.
 *Sensus omnis denndat formas a materia sed nō ab ac
 cidētibus materiē: parte scda. caplo scdo.
 *Sēnus & sentīēs quomō differēter abstrahāt: pte 3^a. c. 7.
 *Sēnus cōia virtus ipsa videt audit &c. parte tertia. ca. 8.

Sensus cōis cōparat imaginatiue quo ad aliq. ibidem.
 Sēitus nostri quomō sentiat & sentiant. vbi supra.
 Sēnsuum extēriorum quos habent animalia declaratio
 ponitur: parte quarta. caplo pmo. per totū.
 Sēnus cōis est virtus cui reddunt oīa sensata. ibidē.
 Sēnsus cōmūis est centrum omnium sensūz & ab ipso
 originant. nēuī: & alia ei attributa. vbi supra.
 Sēnsus iteriores bene declarant scōs būis intentionēz.
 parte quarta. caplo pmo.
 Sēnsu apprehenditur forma: estimatiua vero apprehen
 ditur intentio. ibidem.
 Sēnsuum interiorum loca ppropia. vbi supra.
 Sēnsus non apprehendit se: sed aliq; extērius & qua
 re. parte quinta. caplo scdo.
 Sēnsus quomodo seruāt anime humane. parte 5^a. ca. 3.
 Sēiens in effectu est sicut sensatū in effectu: sicut in potē
 tia. parte secunda. caplo scdo.
 Sēies apphēdit suū sensatū & puationē suū sensatū. ibidē.
 Separatio multiplex: parte quinta. caplo septimo.
 Sillogismus & diffinitio est via que ducit nos necessaria
 ad discere: parte quarta. caplo tertio.
 Similia nō multiplicant nisi in materiis. parte p^a. ca. z.
 Simplicia quare nō habeāt sensūz nec vitā: parte 2^a. c. 3.
 Simulachra rz: nō sunt fixa: parte tertia. caplo. 8.
 Sol & stelle quomodo videant vel nō videant. & quare
 in tenebris. s. parte tertia. caplo tertio.
 Solē qre nō possit iuēri oculis humanus. parte. 5. ca. 5.
 Somnū spēs quedam ponunt. parte quarta. caplo. z.
 Somnū ipsius multe cause ponuntur. ibidem.
 Somnys dignoscuntur ac pzēvidentur aliqua ab aliqui
 bus & būis causis. vbi supra.
 Somnia que vera sint & que non. ibidem.
 Somnia vera qua hōia magis fiant: vbi supra.
 Somnus quid sit: ex gbus causetur. ibidem.
 Sono attributa & pproprietates ponunt. parte scda. ca. 6.
 Sonus est primūz sensibile auditus. ibidem.
 Sonus retrahit ab intellectu. parte quinta. caplo scdo.
 Spes quid sit: parte quarta. caplo tertio.
 Splendor vbi lumen.
 Spiritus in quo existit sensus quomodo differat a sensu
 in quo existit imaginatiua: parte tertia. caplo octauo.
 Spiritus substantia qualis sit. ibidem.
 Spiritus sensus cōis quomō teneat formā. vbi supra.
 Spūs est vehiculū virtutū aīalū: imo pportionabilr: nā
 alia est cōpū spūs aīalis: alia vitalis: & alia naturalis.
 parte quinta. caplo octauo.
 Spirituū cōplexiones: vbi cōplexiones spirituum.
 Substantia triplex: mā: forma: cōpositū. parte pma. cap. p.
 Substantia multiplex. ibidem.
 Substantialē & substantialē nō est vnū. vbi supra.
 Subtilitas est supra ignem. parte quinta. caplo sexto.
 Superfluum vbi ociosum.

Tactus quid sit: parte pma. caplo quinto.
 Tactus pproprietates: parte scda. caplo. 3.
 Tactus virtutes multe. ibidem.
 Tactus est primus sensūz pp quē aīal est aīal vbi supra.
 Tactus vbi vīsus.
 Tactus fit a neruis cerebri. parte quinta. caplo octauo.
 Tenebra vbi obcuritas.
 Thesaurus anime quis sit: parte quinta. caplo sexto.
 Thesauri nō est apphēdere formā s3 tñ retinere. ibidē.
 Timor quid sit: parte quarta. caplo tertio.
 Timor vnde causetur: parte quarta. caplo quarto.
 Timor: audacia: ira: delectatio & alia b3 quomō nālī cau
 sent ex diuersitate dispōnū sanguinis: parte q̄rta. ca. 6.

Tabula sexti

Dimittis an sit sonus & quomodo: parte scda. caplo. 6.
Trāslucens nō est visibile yllō mō: parte tertia. ca. pmo.
Capo 2 quomodo possit odorari: parte scda. cap. 5.
Vegetabilis anima & sensibilis qd esse habeant: parte prima. caplo tertio.
Vegetabilū & anulosoꝝ aialū differentia: parte p^a. ca. z.
Vegetabilis aia in gbus & quomō sit: parte pma. cap. 3.
Vegetabilis habet tres vires. s. nutritiuam augmentatiuam & generatiuam: parte prima. caplo quinto.
Vegetabilis virtutes proprie ponuntur & declarantur: parte secunda. caplo primo per totum.
Uebiculum virtutum vbi spiritus.
Vertigo est cā motis vaporis in cerebro: parte. 4. ca. p.
Vigilia quid sit: parte quarta. caplo scdo.
Vigilia ex quibus causis fiat. ibidem.
Vires anime numerantur: parte prima. caplo quinto.
Vires aiales diuidunt in tres ptes & q. qd sint. ibidem.
Virtum naturalium & animalium graduatio. vbi supra.
Viribus attributa: parte prima. caplo quarto.
Vis: vbi potentia.
Vis ex hoc qd est vis est aliud: parte prima. caplo. 4.
Vis imaginatiua & intellectua & alie bñ & eis attributa. ibidem.
Virtutum motiuarum: vbi motiuarum.
Virtute aliqua coniungunt sensibilia aliter eniz nō discernere iter ea. parte 4. caplo pmo. Itē nō cognoscere vnū sensatū ex alio. ibidē. Itē nō rememoriare vnū ex alio: sic difficile esset viuere vbi supra.
Virtus omnis ex hoc qd est virtus ex quo sit. pte 5. c. 7.
Virtutes omnes habent virtutem aliquod in quo coniunguntur & quare. ibidem.
Virtus qd est p^a qd emanat ab aia in spma & semē: est virtus generans membra fm vnāquāq; virtutum congruam actioni illius: parte quinta. caplo. 7.
Virtutibus apprehēdentibus p instrumenta accidit ex p^a feuerantia operis fatigari: parte quinta. caplo scdo.
Virtutes aiales & nāles licet differāt nō solū accide: s; ēt diuerse sint spēs: videntur tñ in vna eētia: pte 5. c. 7.
Virtus non separatur cum specialitate sua sed cum generalitate sua. ibidem.
Virtus intellectua qua etate corroborat: parte 5. cap. z.
Virtus intellectua quare magis corroboratur in senectute qm in iuuentute. ibidem.
Virtus omnis apprehēdens per instrumentum nō apprehendit essentiam suam vbi supra.

Naturaliū

Virtutes multe graduant: parte quarta. caplo. 4.
Virtutū cōparatio ad corpus quīs sit: parte gnta. cap. 7.
Virtus vbi potentia.
Visibilis sentētia completur parte tertia. caplo. 7.
Visibilis virtus est extra sensum cōmunem: quamuis emanet ab eo: parte tertia. caplo octano.
Visio nō consistit in humore chistaloidos. ibidem.
Visus quid sit: parte prima. caplo quinto.
Visus abstrahit a mā imperfecte: parte scda. caplo. z.
Visus determinatur: parte tertia. caplo pmo p totum.
Visus vel circa visum ponuntur sentētie prauae & destruntur: parte tertia. caplo quinto.
Visus debiliū quomodo confortatur. ibidem.
Visus: tactus: & gustus: & alij sensus particulares quomō apprehendant sensibilia cōia: parte tertia. caplo. 8.
Visus perficitur humore cristaloides: parte quinta. ca. 8.
Vita dupliciter dicitur: parte prima. caplo primo.
Vita phibetur recipi ex vltimitate vel distantia maxima contrarietatis: parte quinta. caplo septimo.
Unum qualiter videtur duo: parte tertia. caplo. 8.
Unum potest videri duo quadruplici de causa. ibidem.
Uniuersalia sunt pceptioes tantū: parte quinta. ca. pmo.
Volūtatīs rami sunt irascibilis & concupiscibilis: pte 4. c. 4.
Vultures quomodo intelliguntur odorare ex magno spacio. parte scda. caplo quinto.

Ymaginatiua quomō abstrahat: parte 2. ca. z.
Ymaginatiua quomodo appellari possit fantasia. parte quarta. caplo primo.
Ymaginationes falsae & alia bñ & gbus cauens. ibides.
Ymaginatiua vocat formalis vbi supra & caplo scdo.
Ymaginatiua quot modis impediat ne agat: pte 4. ca. p.
Ymaginatiue natura que sit: & proprietates motus eius yn de cauens: parte quarta. caplo scdo.
Ymaginatiua cum sit fortior in aliquibus quid operetur in illis & non in alijs. ibidem.
Ymaginatiue seruitiū qua bona sit melius vbi supra.
Ymaginatio malorū motuū fit ab vsu mētiendi. ibidem.
Ymaginatio vbi intellectus.
Ymaginabilis apprehensio non fit nisi mediante corpore: parte quarta. caplo tertio.
Ymaginatio quomō pot facere casus: parte quarta. c. 4.
Ymaginatio nō ymaginat scipias: parte quinta. ca. scdo.
Ymaginabiliū formatio qd sit: parte quinta. caplo. 6.

Tabule Sexti Nāstū Zūicēne. Sinis.

Capitulum decem genera: libro octauo caplo. 5.

Adolescentes generant creaturas debiles: libro quinto. caplo scdo.

Albabar animal libro primo.

Alzanti piscis libro primo.

Animalia est vna: et est primo pfecta cu primo mebro: et primo instrumentum anime est calor natura: lib. libro iz. caplo. 6.

Animalia quedam similia sunt plantis: libro. 8. cap. primo.

Animal carens sanguine: est pteru paruo cibo: lib. 14. c. p.

Animal omne mouet aurem preter homine: libro primo.

Animalia quadrupedia mouet pedes trio boi. libro p.

Animal omne cognatum est quadrupes: libro primo.

Animal. cornutu: oē h3 cornu vacuu pter ceruu: libro p.

Animal. omne generas habet quinq; sensus preter cē. lib. quarto. caplo scdo.

Animalium diuersitas circa modum generandi: libro quinto. caplo primo.

Animalia quomodo generent ex ouo: libro. 6. cap. primo.

Animalibus multis attributa: libro septimo.

Animalia serpentina possunt viuere longo tempore sine nutrimento: libro octauo. caplo primo.

Animal magis impinguntur cum mutantur de regione calida ad frigidam q̄ e conuerso: libro octauo. caplo. z.

Animalia habentia sanguinem subtilem sunt timorosa: habentia vero spissum sunt magis audacia: libro nono. caplo primo.

Animal habens sanguinem omne illud habet cerebrus: libro. iz. caplo septimo.

Animalia quomodo sumant cibum et arbores similiter. libro. iz. caplo decimo.

Animalia quedam non habent fel. libro. 14. caplo primo.

Animalia anulosa quedam volant et quedā nō. lib. 4. ca. p.

Animalia que habent vocem libro quarto. caplo scdo.

Animalia que dormiunt et que nō: libro quarto. caplo. 3.

Ant. malia quorū d̄ ppetates et eis nocentia. lib. 8. ca. z.

Animalia anulosa impingunt tēpore partus. ibidem.

Animalia quadrupedia in egypto sunt magna. ibidem.

Animalia asie sunt maloq; mozum. vbi supra.

Animalium omniū est partus determinatus preter bo. minis: libro nono. caplo quinto.

Animal completum quod sit. libro. 16. caplo primo.

Animalium diuersitas et quomodo recipiant guttas descendentes: et virtutes animales et alias virtutes: lib. 16. caplo primo.

Animalia que sint que multa oua faciūt et que pauca: lib. 17. caplo primo.

Animal nō potest esse sine corde licet possit esse sine epa: re: libro. 18. caplo primo.

Animalium generatio: ibidem.

Animalium generatio: libro. 15. caplo primo.

Animalia omnia sanguinea que ambulāt aut volant: aut saltant sunt diuersa per masculinum et femininū. ibidem.

Animalia que generent cōpleta generatione et que non: vbi supra.

Animalia que multum ouant parum viuunt. lib. 17. ca. p.

Animalia: que plures et que paucos filios faciūt. libro 18. capitulo primo.

Anseri attributa: libro sexto. caplo primo.

Anulosa animalia quo sumo fugent. libro quarto. ca. z.

Anus: vbi pluuiosus.

Apes habent principem: libro primo.

Apes libro. 17. caplo primo.

Aspidus quedam attributa: libro octauo. caplo quarto.

Appetitur habet omne animal ad id cui cōuenit sua cōplexio: libro. iz. caplo. iz.

Aquile quedam attributa: libro octauo. caplo primo. et libro nono caplo primo.

Aquila quomodo comedit aquilas. ibidem.

Aquila facit tria oua et vnus eycit. libro. 6. caplo primo.

Aquilis attributa quedam: libro octauo. caplo primo.

Arane plures modi et attributa quedam: libro. 8. cap. 5.

Arbores que multos fructus faciunt parum viuūt. libro 17. capitulo primo.

Archam animal libro primo. caplo vnico.

Arietes senes festinant ante iuuenes ad coitū signūficatur q̄ ille annus erit fertilis: libro septimo.

Aristotelem sibi contradicere videtur innuere auctore iste. libro nono. caplo primo.

Assimilationis causa vnde oritur. libro. 18. caplo primo.

Asini quomodo impingunt: libro octauo. caplo primo.

Asinorum egritudines: libro octauo. caplo scdo.

Asinus indicus habet vnum cornu. libro. iz. caplo. 14.

Asinis attributa: libro. 16. caplo scdo.

Auditui attributa aliqua. libro. iz. caplo. iz.

Aues venatiles raro potant libro octauo. caplo primo.

Aues quedam efficiuntur fortiores per vnum ventū q̄ per alium. libro octauo. caplo scdo.

Aues habentes vngues curuos valde raro potant. libro octauo. caplo scdo.

Aues quedam pariunt agnuz cornutus. libro. 8. ca. p.

Aues quedas ponunt cinamomū in nidis suis. lib. 8. ca. 4.

Aues non potant aquā multaz et quare. libro. 13. caplo. 5.

Auibz ouisus attributa: libro. 14. caplo octauo.

Auis que stat in aquis non facit nidum supra arborem. libro octauo. caplo primo.

Auicēna sub quo climate fuerit et de qua puincia potest colligi. libro sexto. capitulo primo.

Auribus attributa aliqua. libro. iz. caplo. iz.

Baritus animal habet tres ordines dentium. lib. p. Vos vbi conus.

Boui attributa. libro septimo.

Cacha autē cantat inuiter. libro octano. caplo. 4. Latidum multipliciter. libro. iz. caplo. 6.

Calor habentium sanguinem. ibidem.

Calor vtrius sit maior in puero q̄ in iuene vel e conuerso. libro. iz. caplo tertio.

Camelus habet vngulas fissas et in aliqua regione non. libro primo.

Cameli repellunt equos. libro septimo. caplo primo.

Cameli appetunt potum aque turbide. libro. 8. ca. primo.

Camelus non luxuriat cu matre. libro octauo. caplo. 7.

Canar animal. libro quarto. caplo primo. et libro. 14. ca. 7.

Canes quidam non maniscunt nisi post tertiam generationem: libro octauo. caplo scdo.

Canibus aliqua attributa: libro. 7. et libro octauo. caplo primo. et libro. 16. caplo scdo.

Canibus accidit squinātia podagra et rabies. libro octauo. capitulo scdo.

Canes: capiz: quedam alia animalia quomodo et quibus herbis medicentur. libro octauo. caplo quarto.

Canicici causa: libro nono. caplo quinto.

Caper vbi lac.

Capre attributa. libro septimo. et libro octauo. cap. primo.

Capre quedam habent auriculas in quibus est distātia palme et medium. libro octauo. caplo scdo.

Capreoli nunq; mutant dentes.

Capri oues et arietes sunt stulti. libro octauo. caplo. 4.

Capre et oues quomodo impinguntur. ibidem.

Tabula

Lapiti quare habeat parum carnis. libro. iz. caplo. io.
 Lapitis quedam attributa. ibidem.
 Lapitis tres figure naturales vbi iupra.
 Lapitis et spōdiliū colli anothomia: libro. iz. ca. iz.
 Lari in qui et dicitur signus: pugnat cum aquila et vincit
 ei: de cantu eius: libro octauo. caplo. 4.
 Carnes animalium que pascunt in montibus sunt me-
 liores q̄ que in planis: libro octauo. caplo pmo.
 Carilaginis iuuamenta: libro. iz. caplo. iz.
 Castor animal: libro. iz. caplo pmo.
 Causarum diuersitas vnde causetur: libro. is. ca. pmo.
 Cerebrum quomodo et quare doleat et aliqua ei attributa:
 ta: libro. iz. caplo sexto.
 Cerebrum quare sit tante molliciei et quare illa sit lenis
 vinctuosa: libro. iz. caplo septimo.
 Cerebrum quomodo se habeat. ibidem.
 Cerebrz bz duo foramina: et alia ei attributa vbi supra.
 Cerebrum non habet sanguinem. ibidem.
 Cerebrum quomodo sit instrumentum operationū seu
 suum: libro. iz. caplo decimo.
 Cerial quo igenio capiat cereui: libro octauo. ca. pmo.
 Cerial quomodo capiat bouem. ibidem.
 Cerial quo pacto percutiat hominem: vbi supra.
 Cerni quomodo doceat et defendat filios: libro. s. ca. 4.
 Cerei quomodo abscondant cornua cū mutant ea et ali-
 qua alia eis attributa. ibidem.
 Cerialius masculus habet cornua et quare non habeat cor-
 nua femina: libro. iz. caplo. i4.
 Chilis felis anothomia: libro. iz. caplo quinto.
 Chochi: libro. i. 4. capitulo septimo.
 Complexio quid sit: libro. iz. caplo pmo.
 Conche libro pmo.
 Cor impedientia: libro. iz. caplo sexto.
 Cor quomodo sit principium sensuum: libro. iz. caplo. io.
 Cor ex quibus et quomodo componat et eidem attributa
 aliqua: libro. iz. caplo scdo.
 Cor magnus habentia maioris sunt timoris q̄ habentia
 paruum: libro. iz. caplo tertio.
 Cor pmo generat et vitulo morit: libro. i6. caplo pmo.
 Cornua bouis quomodo reddantur mollia: libro. s. ca.
 pitulo pmo.
 Corporeales virtutes omnes habent ternūm: libro. iz.
 caplo tertio.
 Corpus est ex femina: et spiritus animalis est ex masculo:
 lo: libro. i6. caplo pmo.
 Coruus et bos nāt sunt inimici: libro octauo. caplo. 3.
 Coruus et vulpes licet dicant esse amice: aliqui tñ exptuz
 est inter eos esse inimici: libro octauo. caplo tertio.

Delphino attributa: libro quarto. ca. z. Et libro
 sexto. ca. scdo. et libro. s. caplo. 7.
 Dentibus attributa: libro. iz. caplo. i4. et li. i6. ca. scdo.
 Dentes iuuant ad formationē litterarū: ibidem.
 Disfragma quare possunt fit inter membra spiritualia
 et nutritia: libro. iz. capitulo pmo.
 Digestiones multe et quomodo fiāt: libro. iz. caplo. 4.
 Dors anothomia: libro. i4. caplo tertio.

Elephanti attributa: libro. 7. capitulo vnico: et li
 bro octauo. caplo pmo.
 Elephas raro infirmatur: libro octauo. caplo scdo.
 Elephas pugnant inter se: et qua industria capiantur:
 et reddantur obediētes: libro. s. caplo tertio.
 Epar est secundus membrum in generatione post cor: li-
 bro. i3. caplo. 3.
 Epar et spien quare sint sub stomaco et quomodo: li. i3. ca. 5.
 Epicepsia quandoq; aufertur anno. i4. libro. 9. ca. pmo.

De animalibus

Equa abortit ex fumo extincte candelę et similiter mu-
 lier: libro octauo. caplo scdo.
 Equale scdm medicos quid: libro. iz. caplo primo.
 Equę attributa: libro septimo.
 Equa que impregnatur ab equo: si post coit cum asino
 corumpitur quod est in eius vtero: libro. i6. caplo. z.
 Equi impinguntur ex potu: et appetunt aquam turbidā:
 libro octauo. caplo pmo.
 Equis diuersis attributa: libro octauo. caplo scdo. et 7.
 Equina quas aues habeat inimicas: libro octauo. cap. 3.
 Equis et vaccis quedam attributa: libro octauo. cap. 4.
 Etates sunt quattuor: libro. iz. caplo tertio.

Famini damificantur a quodam animali quod nasci-
 tur in cera: libro octauo. caplo scdo.
 Femine sunt maiorum morum cum lactant: libro septi-
 mo. capitulo vnico.
 Femina quandoq; abortit ex fumo extincte candelę: li-
 bro octauo. caplo scdo.
 Feminis attributa quedam vbi mulieres.
 Feminarum ppter quid aliq̄e generant soluz masculos
 et quedam feminas: libro. is. caplo primo.
 Fertilitas anni signum: libro septimo. caplo vnico.
 Fenus cuiuslibet generis ex fene est malus: libro. 5. ca. z.
 Fetus quomodo stat in matrice: libro nono. caplo gnto.
 Fetus multo quare et quomodo simul generent. ibidem.
 Flegma est sanguis non decoctus: libro octauo. caplo. z.
 Filioz in assimilatio patri vel matri vnde causetur: li-
 bro. is. caplo primo.

Formica et quedam alia animalia quomodo interficiā-
 tur a quibuidam odoribus: libro quarto. caplo scdo.
 Formicis attributa quedam: libro octauo. caplo quinto.
 semper coit: libro primo.

Gallus Gallus bz desiderii multū: libro septimo.
 Galline attributa: libro sexto. caplo primo. et libro octa-
 uo. caplo septimo.

Geminorum causa que sit: libro nono. caplo quinto.
 Generatio piscium et alioz ponitur: libro septimo.
 Generationis animalium modus: li. i5. caplo pmo.
 Generatio et factio quomodo possint seinuicem iuuare in
 saluando speciem. ibidem.

Generationis materia debet esse mundior q̄ materia
 nutritionis: libro. i5. caplo tertio.

Generationis animalium qualitas: libro. i6. caplo pmo.
 Gruę habent principem: libro pmo.

Gruę mutant se ad diuersas regiones: libro. s. caplo. z.
 Gruibus aliqua attributa. ibidem: et libro nono. caplo. io.

Huantes que sint innititur: libro. i5. caplo pmo.

Hardon vbi balace animal: libro pmo.
 Homo non potest viuere solus et in hoc
 assimilatur ei fornice apis et gruę: libro primo.

Homo aialium solus habet tibias multum carnosas: li-
 bro pmo.

Hominis sanguis quomodo ad diuersas partes puerat
 in sonno et vigilia: libro tertio. ca. 3.

Hominis quidam non somniant anteq̄ sit magni: et qui-
 dam nunq̄: libro. 4. ca. 3.

Homo sudat sanguine: libro tertio. ca. 3.

Homines quidā in quibudā locis sunt qui assimilantur
 brutis: libro octauo. caplo pmo.

Homines ani ad tempus durare possunt sine cibo: libro
 octauo. caplo. z.

Hominis cuiusdam mirabilia. ibidem.
 Homini attributa: libro nono. caplo pmo.

Homo quomodo et q̄to tpe generet: libro nono. cap. 5.

Homo iter oīa alia bz pectus amplum. libro. i4. ca. 7.

Tabula

Domo vbi sperma.

Tonno: qd sit ⁊ quot sint humores: libro. iz. caplo. 5.

Impinguationis

Impregnatio ⁊ eius impedimētū: libro. io. ca. pmo.

Infirmittates diuersorū aialū: libro. 8. caplo scdo.

Intellinoꝝ anothomia ⁊ numerus: libro. iz. caplo. 6.

Intoxicatio diuersorū aialū: libro. 8. caplo scdo.

Iscius marinus: libro quarto. caplo pmo.

Karabo: libro. i. 4. caplo septimo.

Labioꝝ

Lacti attributa: ibidem.

Lac quomodo fiat: libro tertio. cap. 3.

Lac quomodo sit etiam sine partu: vbi supra.

Lac ficutum coagulat lac ibidem.

Lac asine ⁊ alioꝝ animalū: libro. 7.

Lactuca agresti vtiur quedāz auis contra morbum ser-

pentis: libro octauo. caplo quarto.

Lana nialis comestī a lupo si ex ea fiat pānus facit mul-

tos pediculos: libro octauo. caplo pmo.

Leoni quedā attributa: libro. 8. ca pmo. ⁊. 6. ⁊. 7. ⁊ libro.

i. 4. capitulo septimo.

Leones sunt magni in terra quadam: libro. 8. caplo. 2.

Leonum diuersitas: libro. i. 5. caplo scdo.

Leopardus quomodo sanet ⁊ aliqua ei attributa: li. 8. c. 4.

Leopardus: libro. i. 4. caplo septimo.

Leo terre quid sit ⁊ ei attributa: ibidem.

Lingua hominis est ppter loqui: in alijs animalibus p-

pter alia: libro. iz. caplo. iz.

Lingua mortent nouē musculi: ibidem.

Lingue multa attributa: vbi supra.

Lupis qdā attributa: li. 8. ca. ⁊. 7. ⁊ li. i. 6. ca. scdo.

Lupi quidam comedunt pisces: libro octauo. ca. 5.

Lupi quidā oīlūnt leopardum: libro octauo. ca. 4.

animal: libro quarto. caplo primo.

Malchie

Madidibne anothomia: libro. i. 4. ca. 7.

Mannum anothomia: libro. i. 4. caplo septimo.

Marinas aialibus qdā attri. uta: libro octauo. ca. pmo.

Masculi aliqui habent lac: libro tertio. caplo tertio.

Matricis ⁊ virge anothomia: libro. i. 5. caplo pmo.

Maxillarum anothomia: libro. i. 4. caplo octauo.

Medulle multa attributa: libro. iz. caplo sexto.

Mel qd sit melius: libro octauo. caplo sexto.

Membra hominis superiora pmo sunt plasmata mā-

iora inferioribus: li. 8. pmo.

Mebroz graduatio quoad qūitates pmas: libro. iz. c. ⁊. 2.

Mebroz magis sensibile quod fit: libro. iz. caplo. 6.

Mebroz nutritiuis quedam attributa: li. 8. ca. pmo.

Membroz quozūdam anothomia: libro. i. 4. caplo scdo.

Membroz confimilūm differentia: libro. i. 6. ca. vnico.

Menstruum quomodo ⁊ quando causetur: libro nono.

caplo primo. ⁊ libro. i. 5. caplo tertio.

Miltus ⁊ coruus iuicē pignant: libro. 8. caplo tertio.

Monstrum vnde causetur: libro. i. 8. caplo pmo.

Mozz duplex: nalis. f. ⁊ accidentalis: libro. iz. ca. scdo.

Mula non menstruat: libro septimo.

Mulieres hominū plus habent sanguinis q̄ alioꝝum

animalū femine: libro tertio. caplo tertio.

Mulieres nigrē habent lac sanius: ibidem.

Mulieres vplimū sūbbedicēs ⁊ maioris domatiōis

⁊ timozis ⁊ debilitatis pter leopardas ⁊ lupas: li. 8. c. 3.

Mulieribus aliqua attributa: ibidem: ⁊ libro nono. cap-

pmo: ⁊ libro. i. 4. ca. 7. ⁊ libro. i. 6. caplo scdo.

Mulier grātida q̄re oīuerfa appetat: libro. 9. ca. 4.

Mulieris partus diuersi narrant: libro nono. caplo. 5.

De animalibus

lis

Mulieres nō igrāuidant post qnāq̄ta annos: ibidē.

Mulieres quedā ingrāuidant cū vno viro ⁊ cū alio nō.

vbi supra.

Mulieris multum salis comedentis: filius nascitur sine

virgibus: ibidem.

Mulier que concipit beneficio medicine frequenter cō-

cipit filias: vbi supra.

Mulier qñ cito debet parere: signum: ibidem.

Mulieres q̄re cito canescāt ⁊ possit vlc canidei: vbi. 8.

Mulieres an habeat multiplicitē gestent femis: ibidem.

Mulieri somniātī ptingentia: libro. io. caplo vnico.

Mulieres nālūter debiliores sunt masculis: li. 8. c. 3.

Mulieres an habeat sperma: libro. i. 5. caplo scdo.

Muloꝝ spēs nō est naturalis: libro. i. 6. caplo scdo.

Muribus attributa quedam: libro octauo. caplo scdo.

Musculi moētes ligatū sunt nonē: libro. iz. caplo. iz.

Naribus ⁊ odoratu attributa ⁊ narium iuuamē

ta libro. iz. caplo. iz.

Nerui motiui sunt magis frigidī ⁊ sicci: s̄ nerui sensitiui

sunt frigidī ⁊ nō multū sicci: libro. iz. caplo scdo.

Nerui q̄re nō oēs oriuntur a nucha: libro. iz. caplo. 7.

Neruoꝝ iuuamenta: libro. iz. caplo octauo.

Nerui sensitiui quare ab anteriori parte cerebri oriunt

⁊ moriui a posteriori: ibidem.

Neruoꝝ septe parta oriunt ⁊ a medulla vel cerebro: ibidē

Neruis qui vadit ad oculum est forior: q̄ ille qui vadit

ad linguam ⁊ huius ratio: vbi supra.

Neruis multa attributa: ibidem.

Nutrimētū eoz que fiunt duplex: libro. i. 6. caplo pmo.

Oculi anothomia ponitur: libro. iz. caplo. xl.

Oculus: libro. i. 6. caplo scdo.

Odores interficiētes formicas: libro. 4. caplo scdo.

Ossium anothomia ⁊ alioꝝ: libro. iz. caplo nono.

Ossa q̄re qdā sunt solida ⁊ quedā p̄tina: ibidem.

Ossa nō sunt sentietia nisi dentes: libro. iz. caplo. i. 4.

Oua animalium cum suis pullis ⁊ anothomia ponitur:

libro sexto. caplo primo. per totum.

Oua femina sunt que longiora sunt ⁊ h̄nta vtriq̄s ca-

put acutū: masculina vō q̄ h̄nt rotunditadē: ibidem.

Quam iunemū faciunt citius filios q̄ oua senū: vbi. 8.

Qua vbi pisces.

Quis vti a gbus aialibus ponat: libro. 6. caplo pmo.

Qua qñ cubent a mare ⁊ qñ a femina: ibidem.

Quis vbi capre.

Quis abūdat lacte p octo mēses: libro tertio. ca. 6.

Palumbe retinet oua: libro quarto. cap. pmo.

Palumbi: libro. i. 7. caplo pmo.

Palubis attributa quedam: libro. 8. cap. 4.

Pappa in quibus est p̄mus vētriculus: libro. iz. cap. 5.

Passeꝝ etas ⁊ alia attributa: libro. 8. ca. 4. ⁊ caplo. 7.

Partes animalū numerant: libro. xi. caplo vnico.

Pectinis anothomia: libro. i. 4. caplo. 4.

Pedis anothomia: libro. i. 4. cap. 6.

Pestilentia nō iuenit cōmunit in piscibus sicut in ani-

malibus terrestribus: libro. 8. ca. scdo.

Pisces oēs habent caput ⁊ caudam: libro pmo. ca. pmo.

Pisces nō respirāt neq̄s habet pulmōē: libro scdo.

Pisces habent audium: libro quarto. caplo scdo.

Pisciū oua ⁊ eoz ouatio: libro sexto. caplo scdo.

Piscū nō oia oua fiunt pisces: ibidem.

Piscium quoddā genus cuius finditur venter qñ ouat

⁊ post cōglutinatū ⁊ sanatur: ibidem.

Pisces qui sunt in ripa quare sapo: osiores ⁊ saniores sūt.

libro octauo. caplo scdo.

Pisces quidam nidificant: ibidem.

Tabula

Pisces quidam apparet ex pluuiis. ibidem.
Piscibus diuersis attributa quedam. ibidem. 2 li°. i. 4. ca. 7.
Pica dignoscitur esse verisua alia. 2. autu. libro. 8. ca. 3.
Pigmei vbi habitent. libro. 8. caplo scdo.
Pluuia vbi pisces.
Pluuiosus annus multiplicat pisces. libro. 8. ca. scdo.
Porco motano attributa. libro octauo. ca. pmo.
Porci quomodo impingunt. ibidem.
Porci infirmitates. libro. 8. caplo scdo.
Pstraco attributa. libro. 8. cap. 7.
Pueri non somniant ante quartum annu. libro. 4. c. 3.
Puer quomodo iaceat in ventre matris. libro. 9. ca. 6.
Puer ridet post quinquaginta dies. 2. est pma actio ani-
 me rationalis. ibidem.
Pulmonis compositio 2. anothomia. libro. i. 3. ca. 2°. Et ei
 attributa. ibidem.

Quadrupes omne habet collu. li.
 bzo pmo.

Rapacibus aialibus qda attributa. libro. 8. c. 2.
 Rania marinis attributa. li°. 8. c. 5.
 Renum anothomia. libro. i. 4. caplo primo.
 Rocbus aial. libro primo.

Salua hois ieiuni interficit aialia. libro. 8. ca. 2.
 Sal quomodo impinguat capras. li°. 8. ca. 2.
 Sal facit abundare iac. ibidem.
 Sanguis quor aialiu coagulet. 2. quor no. li°. 3. ca. 3.
 Sanguis hominis est teperatus. ibidem.
 Sanguis mebroz inferior est spissior. ibidem.
 Sanguis cur facit nutrimentu toti a corde pncipali. ibidem.
 Semen viri 2. mulieris quo pcurrit ad gnatione. li. 9. c. p.
 Semini attributa. libro. i. 5. caplo primo.
 Sepia. libro quarto. capitulo primo.
 Spermate multo excrete de boie plus discolorat 2. debi-
 litatur corpus qd si quadragies exiret de suo corpore
 sanguis. libro tertio. caplo 3.
 Serpentium qui nificiant 2. qui non. libro. 8. ca. scdo.
 Serpentibus attributa. ibidem.
 Serpentes magni in quad terra. libro. 8. ca. 2.
 Sensus a quo oclunntur. libro. i. 2. ca. io.
 Splen. vbi epur.
 Splen non est mebrum essentielle. 2. multa animalia ca-
 rent splene. libro. i. 3. ca. 5.
 Sperma quomodo fit. libro. 3. cap. 3.

De animalibus

Spmati attributa. libro. 9. ca. pmo. 2. 3. 2. 5°. 2. lib°. i. 5. ca. p.
 2°. 2. 3. 2. libro. i. 6. cap. pmo.
Sperma quid sit. libro. i. 5. ca. 2. 3.
Spermatia viri 2. mulieris differentia. li°. i. 5. ca. 3.
Sperma quomodo causetur. 2. qd causa spermatia est con-
 traria cause mensruai. ibidem.
Sperma quomodo moueat ad gñandu creatura. li. i. 6. c. p.
Stella piscis. libro. 6. ca. 2.
Spūs 2. sperma vbi virtus generatiua.
Spūs aialis est ex boie corpus ex femina. libro. i. 6. c. p.
Scorpionibus attributa quedam. libro. 8. ca. 2.
Spondiliu utilitas. libro. i. 2. ca. 6.
Spondilium colli anothomia. libro. i. 4. ca. 5.
Stomaci anothomia 2. ei attributa. libro. i. 3. ca. 5.
Sterilitatis ca in hoibus 2. mulis. libro. i. 6. ca. pmo.
Tactui attributa. libro. i. 2. cap. 6.
Tele aranee materia. libro. 8. ca. 3.
Temperantia est octo modis. libro. i. 2. ca. pmo.
Tenchea aial. libro primo. ca. ynicor. 2. li°. i. 4. ca. 7.
Testiculoz anothomia 2. eis attributa. libro. i. 5. ca. pmo.
Triticum masticatum quare melius maturat apofema
 qd decoctum. libro. i. 2. cap. 4.

Uacce impingunt ex omni re vetosa. li°. 8. ca. pmo.
 Uaccis 2. equis attributa. libro. 8. ca. 4.
 Uetriculus posterior qre no heat foramina. li°. i. 2. ca. 7.
 Uesice anothomia. libro. i. 3. ca. 5.
 Viri multu coeutes cito senescunt. libro. 9. ca. pmo.
 Virtuti nali gñatiue 2. isomatiue attributa. li°. i. 6. ca. p.
 Visus est nobilior alijs sensibus. libro. i. 2. ca. xi.
 Visus 2. oculi anothomia. libro. i. 2. caplo xi.
 Vocē pot facere solum aial respirans. libro. 4. ca. scdo.
 Urina quadrupedu est spissior vrina hominis. libro. 7.
 Ursus. libro. i. 4. ca. 7.
 Urso 2. vrse quedam attributa. li°. 8. ca. pmo. 2. scdo 2. 4.
 Ungues. libro. i. 6. ca. 2.
 Uulpes habet amicitia cu serpente. libro. 8. ca. 3.
 Uulturibus attributa. libro. 8. ca. 4.
Yrudinū sagacitas in nificaco. libro. 8. ca. 4.
 Ysophagus ē de suba stomaci. li. i. 2. c. p. 2. 4.
 Ysophagi anothomia 2. ei attributa. ibidem.

Tabula de animalibus. Finis.

Accidens quomodo possit esse in accidentibus tractatu 3°. ca^o. p.
Accidens unius non potest esse substantia respectu alterius tractatu scdo. cap. p.
Accidens quid sit. lib. 3°. caplo. 8°.
Accidentia quedam comitantia: quedam non comitantia. tracta. 5°. caplo 4°.

Actio in quo sit. tractatu 3°. caplo p.
Actio dei non habere quare. tractatu 8°. caplo. 4°.
Actus 2 potentia: octo modis differunt. tractatu. 3°. ca. 2°.
Actus quomodo sit prior potentia: et e converso. tract. 4. c. 2.
Actus ubi effectus.
Ad aliquid quid sit. tracta. 3. c. 10.
Affirmatio et negatio non coniunguntur in aliquo. tract. z. c. 8.
Agens nature solum disponere subiectum ad esse novum. tract. 6. cap. p.
Agens diversimode considerat a philosopho per 2a nature. tract. 6. c. p.
Agens attribuens esse: quale est suum est dignius quam aliud non attribuens tale esse. tracta. 6°. caplo 3°.
Agens in quibus potest equari cum patiente: et in quibus non. tractatu 6°. caplo 3°.
Agens imperfectum eget motu et instrumentis. secus de perfectio. tractatu 6°. caplo 4°.
Albedo quous sit inseparabilis a materia: in se tamen habet esse. tractatu 5°. caplo primo.
Aliud oppositum: 2 differens que sunt. tractatu 7°. capi. p.
Amor non acquiritur nisi consortio. tractatu. 10. capi. 4°.
Angeli ubi carentia materia.
Angulus quid sit. tractatu 3°. caplo 4°.
Animal et homo: cetera huius in seipsis secundum seipsa considerata sine conditione aliqua non sunt nisi aial tantus: homo tantus. tractu. 5°. caplo primo.
Animal quo sit natura et res naturalis et multa alia. tract. 5°. c. p.
Animal quous dividitur in masculum et feminam non specificatur. tractu 5°. caplo 4°.
Aial quo diversimode est genus et subiectum. tracta. 5°. cap. 3°.
Animalis differentia que sit. tractatu 5°. caplo 5°.
Animalis virtus omnis habet delectationem et bonum: quod sunt sibi propria. tract. 9°. caplo 7°.
Anima quo habet esse. tractatu 4°. caplo scdo.
Anime virtus est ut intelligat et intelligere: ut unire et tribuat diversas dispositiones comparationum visum in infinitum. tractatu 5°. caplo 2°.
Anima rationalis est forma hominis. tracta. 5. caplo. 3.
Anima celestis eius perfectio et eius formam: nec est substantia separata. tractatu 9°. caplo 4°.
Anima antecedit corpus in ordine ad perfectionem. tract. 9°. c. 4.
Anime rationalis perfectio post separationem a corpore. tract. 9. ca. 7.
Anima: nobilis et vili appropriata: ibidem.
Anie natura: et ei attributa ante separationem et post. tract. 9 ca. 7.
Anime celestes: et quod est supra eas sciunt particularia et futuræ: et vero quod est supra eas cognitio de illis est modo universali. tract. 10. caplo primo.
Appetitus quedam perfecta: quedam imperfecta. tract. 6°. c. 3°.
Aqua in frigidat seipsas per seipsas: ut conseruet suam speciem. proportionaliter digne. tracta. 9. cap. 3.
Ars omnis in exordio est cruda et imatura. tract. 7. ca. z.
Assimilatio corporis celestis ad primum quo fit. tract. 9. c. 3.
A signatio intentionum antiquissimorum tract. 7. caplo. z.
Astrólogos quibus visus seu argumentationibus innitatur. tractu. 10. caplo primo.
Athomus non est divisibile ex forma sua. tract. z. cap. z.
Aucena fuit de lege mathematica. tract. 9. cap. 7.
Bonum in omni re est ipsam esse in effectu. tractatu 4°. caplo scdo.
Bonum et liberalitas quomodo differant. tracta. 6. cap. 5.

Bonitas et malicia non sunt genera. tract. 7. caplo primo.
Bonitas omnia desiderant iuxta modulum suum. tract. 8. c. 6.
Bonum quare dicitur purum: et quare non purum. tract. 8. caplo. 6.
Calor naturalis et occasio cendi vires animales. tractatu. 9. caplo. z.
Carentia materia non recipiunt diversitatem individualement: eo quod in illis est tantum una species. tract. 5. caplo. z.
Causa ex quibus proveniat. tract. 10. caplo primo.
Causa vitine non sunt hic subiectum. tract. p. caplo. primo.
Causa posita ponit causam et remota: remouet quous intelligitur. tract. 4. caplo primo.
Causa prima sola scit quid daret motus eius. tract. 9. c. 3.
Causis attributa. tract. 6. per totum. caplo. 3.
Causas formales et finales ostendit esse finitas. tract. 8. c. 3.
Causa sunt quattuor: et quid sint. tract. 6. caplo primo.
Causarum sufficientia. tract. 6. c. pmo.
Causa non est faciens necessitate essendi suum causatum: tractatu. 6. caplo. z.
Causa accidentales possunt pcedere in infinitum. tract. 6. c. z.
Causas esse finitas probatur. tract. 8. caplo primo.
Causa simul sunt cum suis causatis. tract. 6. caplo. z.
Celum est compositum ex materia sua et forma sua. tract. 9. c. 3.
Celum unum aliud est ultra stellatum. tract. 9. caplo. z.
Certitudo et veritas quod sint. tract. z. caplo primo.
Creatore mundi ponit. tract. 6. c. pmo.
Creatio est ens post non ens. tract. 6. caplo. z.
Creatio est dignior omnibus modis vandi esse. tract. 6. c. z.
Circulus quomodo consistit. tract. 3. caplo. 9.
Ciuitas qualiter debet ordinari in tres partes. tract. 10. c. 4.
Communio militum in eis non potest esse nisi ratione tunc. tract. 5. c. z.
Constituentis rem prius est ca. tract. 3. caplo primo.
Contrariorum conditiones. tract. 3. caplo. 6.
Compositum ex aliquibus omnibus aliud est ab illis. tract. 5. c. 5.
Compositorum diffinitiones quomodo differant a diffinitionibus simplicium. tracta. 5. caplo. 5.
Conclusio non est forma propositionum premissarum. tract. 6. c. 4.
Consequendo sequitur mores: et quod est delectabile. tract. 6. c. 5.
Contraria que sunt. tract. 7. c. pmo.
Contrarii unum non habet duo contraria. tract. 7. c. pmo.
Contrariorum media qualiter. tract. 7. c. ibidem.
Constituentis naturam individuali aliud est ab eo quo constituitur natura species. tract. 5. caplo. 7.
Conuenientie et diversitatis sensus. tract. 7. caplo primo.
Corpus naturale quid sit. tract. p. caplo. 4.
Corpus quantum cuius mensura fit. tract. 3. caplo. 4.
Corpus per quod differat ab alio corpore. tract. 3. c. 4.
Corporum et superflui attributa. tract. 3. caplo. 4.
Corpus quo est prius et posterius aial diversis respectibus. tractatu. 4. caplo primo.
Corpus quid sit. tractatu. z. caplo. z.
Corpus nature quo differat a disciplinali. tract. z. c. z.
Corpus nullum est cui assimiletur celum. tract. 9. c. 3.
Corpora celestia quare comunicant in motu circulari et non in alijs. ibidem.
Corpus ex hoc quod est corpus non potest esse principius corporis. tractatu. 9. caplo. 4.
Corpus compositum ut genus et ut materia quomodo differat. tractatu. 5. c. 3.
Corpus ex hoc quod est aliquo colore coloratus: sine masculum et non de esse genis neque species. tract. 5. cap. 4.
Corpus ex hoc quod est corpus non est aptus esse rationale vel irrationale. tractatu. 5. caplo. 4.
Corporitas est species specialissima: et eget materia. tract. z. c. z.
Corporitas quo sit ante aialitatem. tract. 5. cap. 3.
Correlatiua quo inuicem se habeant. tract. 3. caplo. 10.

Tabula

Cultus dei et de eius utilitate tractatu. io. caplo. 3.
Cum quid sit tractatu. 3. caplo. io.

Debilitati et fortitudini attributa. trac. 4. c. 2.
Decem non sunt nouem et unum: vel

quinqs et quinqs. trac. 3. caplo. 5.
Delectatio est utilitas sensibilis imaginabilis. trac. 6. ca. 5.
Delectatio duplex. scilicet huius seculi et futuri. trac. 9. c. 7.
De sumitur dupliciter. trac. 8. cap. 2.
Delectationes multe multarum rerum. trac. 9. ca. 7.
Determinatio non alterat sed certificat. trac. 5. c. 5.
Deus non est subim metaphysice. trac. 8. caplo. 8.
Deus non habet quidditatem nec diffinitionem. trac. 8. c. 4.
Deus non est in aliquo predicamento. trac. 8. c. 5.
Deus ex hoc quod est intelligens et intellectus non est propter hoc duo in essentia. tracta. 8. ca. 6.

Deus quicquid intelligit intelligit per se et non per alias res: et quare. tractatu. 8. caplo. 6.

Deus quo intelligit singularia. ibidem.

Deus intelligendo suam essentiam intelligit alia. trac. 8. ca. 7.

Deus intelligendo suam essentiam est causa eius que sunt. ibidem.

Dei actio sola est libera. trac. 9. c. 4.

Dei actio est per suam essentiam: et sua essentia causat omnia: et intelligendo se intelligit omnia. ibidem.

Deus est causa omnium. trac. io. ca. 6.

Differentie cuiuslibet proprietates stabiliter non pertinent ad primum philosophum. trac. 5. c. 4.

Differentie rerum multe sunt nobis ignote. trac. 5. c. 5.

Differentia et genus quo non predicatur de diffinitione: et econuerso. tractatu. 5. caplo. 5.

Differentia est genus in potentia. trac. 5. c. 6.

Differentie natura. trac. 5. c. 6.

Differentia quare non conueniat in quidditate cum genere quod de se predicatur. trac. 5. cap. 6.

Differentia ut differat a specie non eget alia. trac. 5. ca. 6.

Differentie non opus est esse diuina: et quare diuinitate sint substantie: et differentie qualiter sint qualitates: et que differentie predicantur vniuocce. trac. 5. c. 6.

De diffinitionis et diffiniti assignanda copatione. trac. 5. c. 5.

De differentia et eius certitudine. trac. 5. c. 6.

De diffinitione cum partibus eius. trac. 5. c. 7.

De disciplinalibus et ydeis scia destruitur. trac. 7. c. 3.

Diffinitio est quidditas diffiniti. trac. 5. c. 5.

Diffinitio determinat vere vnam nam. trac. 5. c. 5.

Diffinitio quando sit idem quod diffinitio: et quando non. trac. 5. c. 5.

Diffinitiones vnde debet habere aliquid superadditum. trac. 5. c. 5.

Diffinitio copositorum non est ex sola forma. trac. 5. c. 5.

Diffinitiones partes quare alique videntur priores et alique posteriores. tractatu. 5. c. 7.

Dimensio non est continuas. trac. 2. c. 2.

Dispositio appropriata paternitati vel filiationi est ignota nobis. tractatu. 3. caplo. io.

Dispositio que separat id quod est per naturam est dispositio non naturalis. trac. 9. c. 2.

De domus ligatione. trac. io. c. 4.

Diuina scientia quid sit. trac. 8. c. 2.

Diuine sapie est non dimittere summas bonitates. quod semper vltimo tempore per mala aliquorum iduriduo. trac. 9. c. 6.

Dualitas est primus numerus: et quo pauca et non pauca. tractatu. 3. caplo. 6.

Effectus est prior potentia imaginatione diffinitio nec perfectione: et fine. tractatu. 4. ca. 2.

Elementum quo est principium: et quo non. trac. 6. c. 8.

Elementum quid sit. trac. 6. c. 4.

Ens in quantum ens est subim metaphysice. trac. 8. c. 2.

Ens in quo primo diuiditur. tracta. 8. caplo. 2.

Metaphysice

Ens et res. tractatu. 2. caplo. primo.

Ens est notius quam agens et patiens. tracta. 2. c. 8.

Entia et rei assignatio: et eorum primis diuisionibus. trac. 8. c. 5.

Equalitas quid: et quod est propria quantitatibus. trac. 3. c. 3.

Equale cui opponitur. trac. 3. c. 6.

Equitas est tantum equitas: cuius diffinitio est preter diffinitionem vniuersalitatis. trac. 5. c. 8.

Esse duplex. scilicet per essentiam et per accidens. trac. 3. ca. 8.

Esse multipliciter dici. trac. 6. c. 2.

Esse non recipit nec maius: nec minus. trac. 6. c. 3.

Essentie dei multa attributa. trac. 9. c. 4.

Finicum et infinitum posteriora sunt quantitates tractatu. 2. c. 2.

Fides non potest probari argumentatione: sed prophete testimonio. trac. 9. c. 7.

Finis quid sit: et multi attributa et diuisiones. trac. 6. c. 4.

Finis quidam essentialis: quidam accidentalis. trac. 6. c. 5.

Finis quare de causa causari cum sit causatus: et quomodo prior ceteris causis. trac. 6. c. 5.

Finis duplex. trac. 6. caplo. 5.

Finitum est omne habens ordinem in natura. trac. 8. c. 8.

Forma elementi non appropriat ipsius magis vni loco eiusdem speciei quam alteri. trac. 2. c. 3.

Forma quomodo sit prior materia. trac. 2. c. 4.

Forma et materia quomodo habeant esse. trac. 2. c. 4.

Forma est principium ex quo aliquid fit. trac. 4. c. 2.

Forma quomodo differt a quidditate. trac. 5. c. 5.

Forme naturales diffiniuntur per substantiam. trac. 5. ca. 5.

Forma simplicis est ipsum simplex: sicut de forma composita. tractatu. 5. caplo. 5.

Forma qui debeat accipi in diffinitione et quando non. trac. 5. c. 7.

Forma dicii quinqs modis. trac. 6. caplo. 4.

Fortitudo quid. trac. 4. caplo. 2.

Forma aliqui perfecta aliqui imperfecta. trac. 6. c. 4.

Forma finis et efficiens aliqui coincidunt in idem. ibidem.

Forme corporum et perfectiones sunt duobus modis. tractatu. 5. caplo. 4.

Forma omnis est causa ut sua materia sit in effectu. ibidem.

Generatio est quiddam quod accidit post vitam. tractatu. 5. caplo. 4.

Genus dicitur vnam essentiam: et non vnam nam. trac. 2. c. 2.

Generis et speciei notio: secundum quam intentionem vitatur philosophus primus. trac. 5. caplo. 3.

Genus non est quiddam terminatum in esse. trac. 5. c. 4.

Genus et differentia quomodo non predicantur de diffinitione nec econuerso. trac. 5. caplo. 5.

Genus et differentia quando non predicantur de specie. trac. 5. c. 6.

Geometrie subiectum. trac. primo. c. 4.

Genus et materia qualiter differant. trac. 5. caplo. 3.

Habitus et prauatio non habent medium. trac. 7. c. 8.

Habitus mediocritatis est liberatio bonis a dispositionibus subiectionibus: qui conseruat animam rationalem. trac. 9. caplo. 7.

Homo est anima et corpus. trac. 3. c. 2.

Homo quare non percipiat delectationes veras. scilicet alterius seculi: hoc propter vicia. trac. 9. c. 7.

Homo liberatur ab illecebris huius mundi nisi totius suspensus sit ab illo et desideret felicitatem eternam. trac. 9. c. 7.

Homo est nobilior ceteris existentibus hic. trac. io. c. 8.

Homo speculatiuus et mortalis est nobilior ceteris bonis. ibidem.

Homo aptus ad ordinem prophetie est ceteris excellenter. ibidem.

Homo timeat reddere malum pro malo. ibidem.

Homo vita non est decora si sit solus. tractatu. io. c. 2.

Homines excitantia que sunt. tractatu. io. c. 3.

Idem dicitur multis modis. *trac. 7. c. p.*
 Illuminatio et lux a qua causa proueniunt.
tractatu. 2. caplo. 4.
 Incuria motus que sit. *tractatu. 6. caplo. 5.*
 Individuis hominum attributa. *trac. 3. cap. z.*
 Individui quid sit. *tractatu. 5. caplo. primo.*
 Individua que possunt describi: que non. *trac. 8. c. 6.*
 Incipiens esse omne habet principium male. *trac. 4. c. z.*
 Inclinatione quid sit. *trac. 9. cap. z.*
 Individua generata que sunt infinita non sunt fines eternales nature. *tractatu. 6. c. 5.*
 Iniuria qualiter sit mala. *tractatu. 4. c. z.*
 Inquisitio et intentio omnis est de eo quod non habet intendens et inquirens. *trac. 9. c. 3.*
 Inquisitores diversi diversorum. *trac. 9. c. z.*
 Intelligentia quod esse habet. *trac. 3. c. z.*
 Intelligentie intelligit se: quibus alia non intelligent eas. *tractatu. 3. caplo. 8.*
 Intelligentie quosciscuntur a nobis. *tracta. 3. caplo. 8.*
 Intelligentiarum separatarum post primam: numerus est finis numerum motuum. *tracta. 9. c. 3.*
 Intelligentia agens que sit. *ibidem.*
 Intelligentia prima.
 Intelligentie non sunt convenientes in specie. *trac. 9. c. 4.*
 Intelligentie quomodo se inuicem causent. *trac. 9. c. 4.*
 Intentio una et eadem non potest esse in multis. *trac. 5. c. z.*
 Intentio generis duplex. *tractatu. 5. c. 4.*
 Intentio intelligitur illud quod agens intelligit facere. *tractatu. 6. caplo. primo.*
 Intentio sumitur pro eo quod intenditur. *trac. 9. ca. 3.*
 Intentio assimilationis celorum est intelligentia separata. *tractatu. 9. caplo. 8.*

Liberalitas quid sit. *tractatu. 6. caplo. 5.*
 Liberalitas quomodo a bono differat. *tractatu. 6. caplo. 5.*
 Linea separata a superficie. *trac. 3. caplo. 4.*
 Linea ubi superfluitas.
 Linee attributa. *trac. 3. caplo. 9.*
 Longitudo: latitudo et profunditas sunt equoeca. *tra. z. c. z.*
 Locus nature preedit natura eius formam. *trac. z. ca. 3.*
 Locus non habet essentiam. *trac. 8. c. 6.*

Malicia non habet essentiam. *trac. 8. c. 6.*
 Malus dicitur multis modis. *trac. 9. c. 6.*
 Malo attributa. *tracta. 4. caplo. z.*
 Maior et minor quid sit. *trac. 5. c. 7.*
 Materia quomodo sit causa forme. *trac. z. c. 4.*
 Materia verum sit composita. *trac. z. c. z.*
 Materia et forma dependet in esse cogniti ab alterutra. *tractatu. z. caplo. 4.*
 Materia non potest esse causa essendi formam. *trac. z. c. 4.*
 Materia non habet esse nisi per formam. *trac. 5. c. 5.*
 Materie esse est esse receptibile tantum: nec est causa essendi aliquid. *tractatu. 9. caplo. 4.*
 Mathematice scientie: quare sunt post naturales aliquo modo sic et aliquo modo non. *trac. 3. c. 4.*
 Mensura in continuo est quid continuum. *trac. 3. c. 4.*
 Mensure attributa. *trac. p. c. z.*
 Medium per abnegationem extremorum: quare non sit verum medium. *trac. 7. caplo. p.*
 Metaphysica quare sit nobilior scientia alijs. *trac. p. c. z.*
 Metaphysica inquiri quattuor. *trac. p. c. z.*
 Metaphysica communis et differt cum topica et sophistica. *tractatu. p. caplo. z.*
 Metaphysica quod vtilitas sit alijs scientijs: et quomodo non. *tractatu. pmo. caplo. 3.*
 Metaphysice vtilitas. *trac. p. caplo. 3.*

Metaphysice ad alias scientias ordo. *trac. p. c. 3.*
 Metaphysice ultima intentio. *ibidem.*
 Metaphysice scientia necessaria. *ibidem.*
 Metaphysice scientie finis est cognitio dei. *trac. p. c. 4.*
 Metaphysicus quod speculetur numerum. *trac. p. c. 4.*
 Mores non robora nisi frequenter passiois. *trac. 6. c. 5.*
 Mores sunt habitus propter que facile proueniunt ab alijs alijs actiones. *trac. 9. c. 7.*
 Motus voluntarius habet duplex principium. *trac. 6. c. 5.*
 Motus aialis quod a sunt debita: quod non. *ibidem.*
 Motus non habet initium in tempore: non est ei initium nisi ex parte creatoris. *trac. 9. c. p. per totum.*
 Motus circularis quare non sit naturalis: sed p. n. a. s. *trac. 9. c. z.*
 Motus celi est per voluntatem. *ibidem.*
 Motus celi idigitur infinita spoliata a materia. *trac. 9. c. z.*
 Motus vniuersitatis est vnus: sperarum vero diversus. *trac. 9. c. z.*
 Motus corporum celestium est perfectio eorum. *trac. 9. c. 3.*
 Mulier est parui sensus: quapp custodienda. *trac. io. c. 4.*
 Multitudo quod est notior quam vnus. *trac. 3. c. 3.*
 Multitudo opponit vnitati et paucitati. *trac. 3. c. 5.*
 Multa sunt sed tempore quod non sunt simul nature. *trac. z. c. 4.*

Natura vbi habet esse in his sensibilibus quomodo intelligitur. *trac. 5. ca. z.*
 Natura quod indiuiduatur. *trac. 5. c. 4.*
 Natura particularis et vbi quod intelligitur. *trac. 6. c. 5.*
 Naturalis scilicet subiectum est corpus subiectum motui et generi. *trac. p. c. z.*
 Naturalis non agit per electionem. *trac. 9. c. z.*
 Negatio predicat de propositione: non ouertit. *trac. 7. c. p.*
 Necesse esse est bonitas pura. *trac. 8. c. 6.*
 Necesse est vnus esse et ei attributa. *trac. z. c. z.*
 Nocium et vtile quomodo differunt. *trac. p. c. 3.*
 Nomen huius scientie. *trac. p. c. 3.*
 Numerus inquantum numerus non pendet ex sensibilibus nec in sensibilibus. *trac. p. c. z.*
 Numerus diffiniens: quod est multitudo aggregata ex vnitatibus: reprobatur. *trac. 3. c. 3.*
 Numerus habet esse in aia: in rebus. *trac. 3. c. 5.*
 Numeri consideratio quod difficilis. *trac. 3. c. 6.*
 Oppositum est quadruplex. *trac. 3. c. 6.*

Opus bonum non est ex nobis: nec bonitas. *tractatu. 9. caplo. 3.*
 Ordo rerum productarum a primo. *trac. io. c. p.*
 Oraciones et letanie quibus prouident. *trac. io. c. p.*
 Origo omnis inquantum origo non habet nisi receptionem tantum. *tractatu. 6. caplo. 4.*
 Ordo huius scientie. *trac. pmo. c. 3.*
 Ordinatio esse intelligentie et animalium celestium et corporum superiorum a primo. *trac. 9. ca. 4.*
Partes integrales non sunt de quidditate sui totius. *tractatu. 5. caplo. 7.*
 Particulare quomodo differat a parte: vide ubi vniuersale.
 Particularia sciuntur: ita quod aliquando per ea varias scientias: et aliquando non. *trac. 8. c. 6.*
 Perfectio ceteri est inferior perfectio ceteri agentis. *trac. 9. c. z.*
 Perfectum quibus primo attribuitur finis philosophorum: ad que transierat. *tractatu. 4. caplo. 3.*
 Perfectum et plures perfectum quid sint. *ibidem.*
 Perfectionum modi diversi. *trac. 3. c. z.*
 Permissio diuina. *trac. 9. caplo. 7.*
 Platonis opinio de principijs subie. *trac. 3. c. p.*
 Potentie p. p. quare remota: perfecta: et inspecta. *trac. 4. c. z.*
 Potentie quedam proueniunt ex natura quedam ex consuetudine: quedam ex artificio. *tractatu. 4. c. z.*
 Potentia in corruptibilibus est per actum: secundum in eternis. *ibidem.*

Tabula

- *Potētia malī melior est q̄ effectus: secus δ bono. *ibidē.*
- *Potentia multipliciter dī querē vbi actus
- *Potētia quomodo sit potentie. *tractatu. 5. c. 7.*
- *Possibile esse. *tract. 2. caplo. 2.*
- *Phylosophye p̄ime subm inquirī. *tract. p. ca. p.*
- *Phylosophie p̄ime vtilitas et ordo. *tract. p. c. 3.*
- *Practica vbi scientia.
- *Preparator: est cā essentialis: vlt accidentalis. *tract. 4. c. 2.*
- *Predicatorū sufficientia. *tractatu. 3. caplo. 2.*
- *Predicabile aliud est constituens quidditatē: aliud cōmunicans quidditatē. *tract. 5. c. 6.*
- *Predicatorū nouem dispositio. *tracta. 3. caplo. p.*
- *Prius et posterius. *tract. 4. c. p.*
- *Principium p̄imū vniuersi esse. *tract. 8. c. p.*
- *Principijs attributa. *tract. 9. c. p.*
- *Principia vno mō sunt qnq̄ alio mō q̄tuor. *tract. 6. c. p.*
- *Principia male quid et quādis dispositio cū alijs est nouem modis. *tract. 6. c. 4.*
- *Principia motus aīales que sint. *tract. 6. c. 5.*
- *Principiū nō est p̄ncipiū oīum entium. *tract. p. c. 2.*
- *Priuationo dicitur multis modis. *tract. 7. c. p.*
- *Priuationo respectu sue perfectionis et saluus nō est malū respectu sui tantū. *tract. 9. c. 6.*
- *Promissio duplex: vna que fide apprehēditur alia que argumentatione et intellectu. *tract. 9. c. 7.*
- *Priuationo quid sit. *tract. 3. c. 6.*
- *Priuationo inquantū priuationo non desiderat. *tract. 8. c. 6.*
- *Profunditas et altitudo: offerunt fm rōnē. *tract. 2. c. 2.*
- *Prophecie necessitas et ei attributa. *tract. 10. c. 2.*
- *Punctū nō est diuisibile. *tract. 3. c. 2.*
- *Punctū designare lineā suo motu nō est posse. *tract. 3. c. 4.*

Qualitates

non esse substantias. *pbat. tract. 3. c. 7.*
Qualitates q̄daz in quantitate esse

- notum est: quādis vero non. *tract. 3. c. 9.*
- Questiones scientie naturalis. *tract. p. c. 4.*
- Quidditas quid sit: et q̄ quidditas sube est suba. *tract. 3. c. 8.*
- Quidditas oīs simpliciter est ipsum simplex. *tract. 5. c. 5.*
- Quidditas quō dīserat a forma. *tract. 5. c. 5.*
- Quidditas est cōposita ex mā et forma. *tract. 5. c. 5.*

Rationalitas

- *Res consideratur dupliciter. *tract. 3. c. 4.*
- *Res quomodo fiat in effectu. *tract. 2. c. 2.*
- *Res nāles et casuales que sint. *tract. 4. c. 2.*
- *Res esse anteq̄ sit vlt inuitur. *tract. 5. c. 2.*
- *Res et ens differunt. *tract. 6. c. 5.*
- *Res vna nō cōtineat sub diuersis generibus. *tract. 7. c. p.*
- *Res prohibetur intelligi per hoc q̄ est in mā. *tract. 8. c. 6.*
- *Relatio nō intelligitur per se. *tract. 3. c. 10.*
- *Relatio multiplex. *tract. 3. c. 10.*
- *Relatio an in singularibus habeat esse in intellectu tantum. *tractatu. 3. caplo. 10.*
- *Relatiua multiplicia. *tract. 3. c. 10.*
- *Respectus diffinitionis ad diffinitū cū sit duplex: qualiter diuersiorū causa sit. *tract. 5. c. 5.*

Sacerdos

- Sci nō debz stabilire esse suūz subiectum. *tractatu. p̄mo. caplo. p̄mo.*
- Scie phylosophie didū fī speculatiua et actiua: *ibidē.*
- Scientia speculatiua triplex. *tract. p. c. p.*
- Scie subalternare quō se habeant. *tract. p. c. 2.*
- Scie oēs in qua vtilitate cōmunicent. *tract. p. c. 3.*
- Sensūs non est vera orīa animalis. *tract. 5. c. 5.*
- Sensūs et rationalitas non sunt differentie: sed principia differentie: et quare. *tract. 5. caplo. 6.*

Metaphysice

- Sensibile quomodo diuersimode cōsideratū est differentia et non differentia. *tract. 5. c. 3.*
- Sepe et multū quō differant. *tract. 9. c. 6.*
- Singulare nō hz diffinitionē vllō modo. *tract. 5. c. 5.*
- Simplex dignus est cōposito. *tract. 3. c. 2.*
- Separatio duplex. *tract. 3. caplo. 4.*
- Speras esse plures q̄ octo probatur per motum vniūz mem. *tractatu. 9. ca. 2.*
- Spēs est nā terminata in eē et in intellectu. *tract. 5. c. 4.*
- Subm huius scientie inquiritur. *tract. p. c. p.*
- Subm huius scie stabilitur. *tract. p. c. 2.*
- Subiectum continuum est corpus. *tract. 3. c. 2.*
- Subm et materia subiecta quō differant. *tract. 2. c. p.*
- Sube eē inquantū suba nō pendet ex mā. *tract. p. c. 2.*
- Suba absolute non est subiectū huius scie: sed pars alia qua iubiūz. *tract. 2. caplo. 8.*
- Suba ex p̄ q̄ ens nō est suba: nec aliqua suba: *ibidē.*
- Suba est prior alijs. *tract. 2. caplo. p̄mo.*
- Suba et sue partes notificant per vba gñalia. *tract. 2. c. p.*
- Sube corpe certitudo et de eo qd̄ opōit ex ea. *tract. 2. c. 2.*
- Stellarū iudiciū. *tract. 10. caplo. p̄mo.*
- Suūceptor qualiter est eligendus. *tract. 10. c. 5.*
- Sufficiens et insufficiens quid sint. *tract. 4. c. 3.*
- Superfluum quid sit. *tract. 4. c. 3.*
- Sperficiet et linee attributa. *tract. 3. c. 4.*

Trianguli

et colūne et pyramis esse. *tract. 3. c. 9.*
Totū differre ab vlt sex orīs. *tract. 5. c. 2.*

Veritas

- Veritas vniūscuiusq̄ que sit. *tract. 8. c. 6.*
- Uniuerſitas eoz de quibus tractat bec scia. *tract. p. c. 5.*
- Uniuerſa. *tract. 4. caplo. 3.*
- Uniuerſalitas qualiter comitat naturas. *tract. 5. c. 2.*
- Uniuerſalis et particularis orīa ad totū et p̄cibidē.
- Uniuerſitatis vires agētes et patientes ad quid ordinantur. *tractatu. 3. caplo. 6.*
- Unum ambigue dicitur. *tract. 3. c. 2.*
- Unitatum cōparatio. *tracta. 3. caplo. 2.*
- Unum parificatur ad esse. *ibidē.*
- Unitas sube an separabilis sit a suba. *tract. 3. c. 3.*
- Unitas nō intrat in diffōne sube nec accidentis: *ibidē.*
- Unitas quare non sit numerus. *tract. 3. c. 5.*
- Unū et multū quare nō sunt cōtraria. *tract. 3. c. 6.*
- Unum et multū quare non opponuntur priuatiue et reſlatiue. *ibidē.*
- Unum et multum quō opponuntur. *ibidē.*
- Unū inquantū vniū non causat nisi vniū. *tract. 9. c. 4.*
- Unita opozet manere. *tract. 2. ca. 3.*
- Uniuerſale dicitur tribus modis. *tract. 5. c. p.*
- Uniuerſale quid sit. *ibidē.*
- Uniuerſale quō habeat esse. *tract. 5. c. 2.*
- Uniuerſalitas est tantū in aīa. *ibidē.*
- Uniuerſale differt a toto sex differentijs. *tract. 5. c. 2.*
- Unitio est multis modis. *tract. 5. c. 5.*
- Unū est idē subiecto entī. *tract. 7. c. p.*
- Unius partis. *ibidē.*
- Unitatē cōſequentia. *tract. 7. c. p.*
- Utilitas huius scientie. *tract. p̄mo. caplo. 3.*
- Utile vbi nociuum

¶ Sinis.

¶ Venetys mandato ac iurpibus heredū nobilis viri dñi Octauiani Scoti cuius ac patris Modocetien. ab icarnatide vbi anno octauo. supra Millesimū gñeigz centesimū. Per Bonetū Locatellū Berghomūz p̄byterū. Sextodecimo kalendas Maias.

¶ Cum dei laude cui gratie sint infinite. Amē.

Registrum

Auicenne perhypatetici
C Incipit Logica
C Comparatio autem
 qz singulare ab

b
 nis hoc aliq
 cipiemus a cōstatibus

c
C Incipit problemum
 priusqz causam:
 entiam cum sua
 faceremus aut non

d
 le esse. Sed nobis
 lignoz ex suo
 spodeat p illa.
 ab extrinseco:

e
 nis qui est oppositus
 aut nō alicubi
 qz accidat dispersio.
 sua totalitate eē

f
C Incipit liber
 etiam magis
 remotū: siue

g
C Incipit opus
 accipiatur in intellectu
 tum propriū de
 quo nihil est

h
 z occidentaliū
 gnauimus ei multas
 tentiam: z ramos
 facilitatem

i
 qz ptingit in spū
 bilium: z facies
 illusiones in
 res intelligibiles

k
 destruendum: z
 habet esse effectus.
 cidere ex aliqua
C Capitulum. VIII.

l
 intestinū: qd pcedit
 marina lati corporis
 si vt in plurib?
 vna canem aliquādo

m
 pter hoc d3 inungi
 la cā cōis erit:
 omypomeron z
 fuerit impeditus:

n
 tiganalis: z figura
 qz sunt tres musculi:
 nō: z ppe epiglotim
 ipm: parū declinat

o
 ex parte domestica.
 bo vident similes:
 quibus magis
 didimalia. Sed in

p
 principia noticiam
 volumus autē
 z ipsa quodammodo
C Incipit liber

q
 nosti in logicis
 differentias vel
 vt remaneat
 per aliquid

r
 per se destructione
 color: igit iste
 stet ab eo oib?
 cantur multis modis

s
 qd cōtinet sub
 in ea bis natus
 nō est nisi circuli
 ignis est occasio

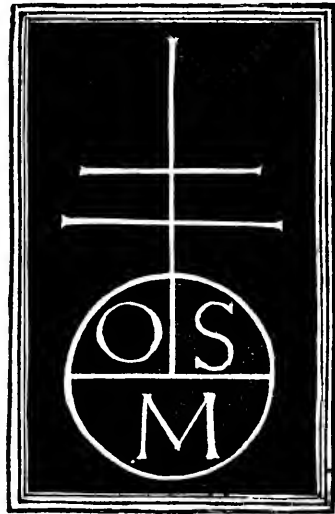
t
 videlicet vt vel
 mis essentialib?
 puimū. Nō intelligit
 desiderat oio

u
 nobiliorē multis
 trinita vt sit ei eē
 ipediēs aiaz
 forma que possens

v
 patitur res melius
 Accipitrum decet
 domo vbi sperma

C Sinit

C Aduerte lector: impfior: siue bibliopola: qz
 lege serenissimi atqz excelsi dominij exspecta-
 li priuilegio cautum est ac definitus: ne cuiqz
 liceat hec Auicenne opera imprimere: nec
 imprimi facere: nec alibi impressa vendere in
 hac vrbe: nec in aliquibus terris vel locis
 eiusdem serenissimi dominij. Sub pena vt in
 gratia continetur: que notata est in officio bo-
 minorum aduocatorum.

DATE DUE

JAN - 65

Dr. Carlo

JUL 20 '64

JAN - 65

W. Lamb

JUN 15 2002

JAN 17 2009

GAYLORD

PRINTED IN U.S.A.

341666

B751
.A35G12

Avicenna.

Bapst Library
Boston College
Chestnut Hill 67, Mass.

